

Suomalais-udmurtilainen sanakirja

С. А. Максимов

С. Сааринен

В. И. Данилов

Е. Н. Селиверстова

**Финн-удмурт
КЫЛЛЮКАМ**

Финн-Угор Дэмөнлүк

ХЕЛЬСИНКИ 2013

Apuneuvoja suomalais-ugrilaisten kielten opintoja varten XVI
Hilfsmittel für das Studium der finnisch-ugrischen Sprachen XVI

Sergej Maksimov
Sirkka Saarinen
Vadim Danilov
Ekaterina Seliverstova

Suomalais-udmurttilainen sanakirja

Suomalais-Ugrilainen Seura

HELSINKI 2013

Suomalais-ugrilaisten sanakirja = Финн-удмурт кыллюкам.
Apuneuvoja suomalais-ugriläisten kielten opintoja varten XVI =
Hilfsmittel für das Studium der finnisch-ugrischen Sprachen XVI.

Sergej Maksimov, Sirkka Saarinen, Vadim Danilov ja Ekaterina Seliverstova

© Suomalais-Ugrilainen Seura
Société Finno-Ougrienne

Tämä kirja on laadittu Turun yliopiston suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen ja Udmurtian yliopiston kielenkarttoituksen ja historiallisen leksikologian laboratoriorion yhteistyönä.

Та уж лэсътэмьин, Турку университетысь финн-угор кафедра но Удмурт кун университетысь кылтодос картографирования но истори лексикология лаборатори вискын валче ужаса.

Taitto ja kannet: Eeva Herrala

Tilaukset:
Tiedekirja
Kirkkokatu 14
FI-00170 HELSINKI
FAX +358 9 635 017
tiedekirja@tsv.fi
www.tiedekirja.fi

ISBN
ISSN 0356-5785

Vammalan Kirjapaino Oy
Sastamala 2013

ESIPUHE

Käsillä oleva suomalais-udmurttilainen sanakirja on eräänlainen jatko v. 2008 ilmestyneelle *Udmurtilais-suomalaisen sanakirjalle*. molemmat teokset on laadittu Turussa Turun yliopiston suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen ja Udmurtian valtioniopiston kielenkartoituksen ja historiallisen leksikologian laboratorion yhteistyönä. Sergej Maksimov aloitti sanakirjan laatimisen v. 2009 *Udmurtilais-suomalaisen sanakirjan* materiaalin käänteisen listauksen pohjalta. Hän on muodostanut useimmat sanapesyeet ja käännyttänyt suurimman osan hakusanoista ja niiden esimerkeistä. Maksimov on myös tarkastanut ja korjannut sanakirja-aineistoa monta kertaa ja antanut teokselle sen viimeisen silauksen. Sanakirjan toinen tekijä Sirkka Saarinen on vaikuttanut hakusanojen valintaan, poistanut *Udmurtilais-suomalaiseen sanakirjaan* sisältyneitä mutta suomalais-udmurttilaisen sanakirjan kannalta irrelevantteja sanoja ja lisännyt suuren määärän suomen kannalta olennaisia hakusanoja, jotka kuvastavat suomalaista elämänmuotoa. Hän on myös tarkastanut käskirjoituksen sen eri vaiheissa. Vadim Danilov laati sanapesyeet E–G, H (osittain), L, P, U -alkuisista sanoista. Ekaterina Seliverstova otti hankkeeseen osaa työn loppuvaiheessa ja syötti suuren osan korjauksista tietokoneeseen.

Sanakirja perustuu normatiiviseen yleiskieleen; puhekielisyksiä on otettu mukaan vähän, lähinnä sellaisia, jotka esiintyvät suomalaisissa sanakirjoissa ja yleisesti myös kirjoitettuina (ne on merkitty lyhenteellä *eep.*). Koska sanakirja oli paisua liian suureksi, tekijöiden oli pakko rajoittaa siihen sisällytettävästä sanoista mm. seuraavin tavoin. Deverbaaliset teon nimet (etenkin absoluuttisen produktiiviset *minen*-johdokset mutta myös monet muut) on jätetty pois, elleivät ne ole leksikaalituneet tiettyyn erityismerkitykseen, joka ei ole suoraan johdettavissa kantaverbistä. NykySuomen sanastosta suurin osa (yli kaksi kolmasosaa) on yhdyssanoja. Niitä on sanakirjaan otettu vain pieni määärä, koska ne ovat osiensa summa eli yleensä helposti ymmärrettävissä niihin sisältyvien sanojen pohjalta. Kansainvälistet lainasanat, jotka ovat samannäköisiä molemmissa kielissä ja joilla ei useimmiten ole udmurtinkielistä vastinetta vaan ne ilmaistaan vastaanalla venäjän sanalla, on jätetty pois, ellei tarjolla ole ollut uudissanaa. Eläinten alalajien nimitykset on pääsääntöisesti jätetty pois.

Jokainen hakusana on pyritty käänämään useammalla udmurttilaisella vastineella, sillä käänösvastineet ovat usein laajamerkityksisiä ja sen vuoksi

udmurteille vaikeita ymmärtää ilman synonyymeja. Toisaalta suomenkielisen käyttäjän on hyvä saada kaikki mahdolliset udmurtin käänösvastineet tie-toonsa. Sanan merkitysten havainnollistamiseksi on mukaan otettu runsaasti esimerkkejä, lausekkeiden lisäksi kokonaisia lauseita, koska monien verbien ja nominien taivutusta on vaikea hahmottaa tai partikkelienvälistä ymmärtää ilman niitä. Sana-artikkeleihin on sisällytetty sekä suomen- että udmurtinkielisiä selityksiä sanojen käytöstä ja merkityksistä.

Sanakirja sisältää runsaasti uudissanoja. Jotkin niistä ovat jo vakiintuneet kirjoitettuun, jopa puhuttuun kieleenkin. Toiset ovat syntyneet sosiaalisen median, lähinnä *Vkontakte*-sivuston käänöksissä venäjästä udmurttiin ja elävät siis netissä. Osa löytyy vain tästä sanakirjasta, ja ne ovat Sergej Maksimovin muodostamia. Uudissanojen rinnalla on annettu myös niiden udmurttiin vakiintunut venäläisperäinen vastine. Uudissanat on yleensä sanakirjassa merkitty sanan perässä tulevalla asteriskilla (*), joka osoittaa käyttäjälle, että kyse ei ole normatiivisista sanoista. Leksikografian kannalta sanakirjassa on – etenkin udmurtilaisille käyttäjille – uusia, ehkä oudoltakin tuntuvia ratkaisuja. Tarkemmat tiedot näistä voi löytää luvusta Sanakirjan rakenteesta.

Sanakirjamme ei olisi syntynyt ilman muiden tukea. Kiitämme ennen kaikkea dos. Jorma Luutosta, tutkija Arto Moisiota ja HuK Eeva Herralaan, jotka usein oman työnsä keskeyttäen ovat vastanneet kysymyksiimme ja tarjonneet apua käytännön ongelmissa. Eeva Herralaan kiitämme myös teoksen toimittamisesta painokuntaan. Olemme kiitollisia Euroopan unionin Erasmus Mundus Triple I -ohjelmalle ja Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskukselle (CIMO), jotka ovat mahdollistaneet udmurtilaisen osapuolen työskentelyn Turussa sekä erityisesti Koneen säätiölle, jonka rahoituksen avulla hanke on viety loppuun. Lausumme kiitokset myös Turun yliopistolle ja Udmurtian yliopiston kielenkartoituksen ja historiallisen leksikologian laboratoriolle, jotka mahdollistivat työskentelyn sanakirjan parissa. Kiitämme Suomalais-Ugrilais-ta Seuraa, joka on ottanut teoksen julkaisusarjaansa.

Turussa 30.5.2013

Tekijät

Азьыл

Кияды возёно финн-удмурт кыллюкам 2008-тй арын потэм “Удмурт-финн кылсузьет” нимо ужлэн азинтонэз выллем луэ. Кыкез ик ужъёс Финляндись Турку карын лэсътэмын, Турку университетись финн-угор кафедра но Удмурт кун университетись кылтодос картографирования но истори лексикология лаборатори вискин валче ужаса. Словарь бордын ужаны кутскиз Сергей Максимов 2009-тй аре, Удмурт-финн кылсузьетлэс удмурт но финн кыльёссэ интыензы вошъяса лэсътэм список вылэ пыкъяськыса. Со йыръян (заглавной) кыльёсты но кыл (словарной) статьяости радъян но берыкton ужлэс самой бадзым люкетсэ быдэстийз. Озы ик со трос кужымзэ сётиз на кыллюкамез уно пол эскерон, тупатъян но йылаз-пумаз вуттон понна. Кыллюкамлэн мукетыз лэсътисез Сиркка Сааринен дасям словникись финн-удмурт кыллюкам понна кулэтэмгес кыльёсты куяз, но со понна трос йылтиз мукетъёссэ, финн кыл ласянь йёнлыко (существенной) луись йыръян кыльёсты, кудъёсыз финнъёслэс улон сямзэс возьмато. Ватсам кыльёс *Suomen kielen perussanakirja* (1990) валэктон (толковой) словарысь быръемын вал. Таиз но автор трос тыршиз лэсътоно ужез эскерон но тупатъян бордын. Вадим Данилов Е-Г, Х (оглюкетсэ), Л, П, У буквасын кутскись кыл статьяости кылдыйтиз. Словарь йыллумъяськон вакытэ сое лэсътонэ пыриськиз на Екатерина Селивёрстова, кудз тупатъям янгышьёслэс бадзым люкетсэ компьютере пыртылыйз.

Кыллюкам эсэпъям (нормированной) литературной кыл вылэ пыкъяськыса лэсътэмын; вераськон кылын күйтиськись кыльёс ёжыт пыртэмын, оглом басьтыса, сычёосыз, кудъёсыз финн словарьёсы сюремын, озы ик кудъёссэ чём дыръя гожтэм текстъёсись но шедьтыны луэ (соос *вер., огши*. вакчятонъёсын тодмостэмын). Кыллюкам укыр бадзым луыны кутскемен, авторъёслы пыртоно кыльёсты пöртэм амальёсын синэтоно луиз. Глаголлэс бöрмем макенимъёс (уката ик туж капчен кылдийсъ *minen*-итэтэн бöрмемъёсыз, озы ик трос мукетъёсыз но) куямын вал, куке соос лексикализоваться кариськемын ёй вал нимысътыз кычё ке но значениензы, кудзэ глаголлэс шонерак кылдтыны уг луы. Туала финн кыллэн лексикаэлэн бад-

VIII

Зымез люкетээ (кык куиньмослээс ятырез) күшето (сложной) кыльёс луо. Соос словаре ёжытээ пыртэмын, малы ке шуоно сычё кыльёс люкетъёссылэн суммазы луо, мүкет сямен вераса, соосты капчиен валаны луэ пушказы пырыс нимаз кыльёслэн валатонзыя (значенизя). Калыккуспо асэстэмъёс, кудъёсиз кыказ ик кылын огвыллемесь адзиско но кудъёсиз чемись, удмурт эквивалентсы луымтэен, тупано ёуч кылын берыктиско, озы ик куямын, удмурт неологизм соослы сётымтэ ке. Лулосьёслэн (животнойёслэн) подвидъёссылэн нимьёссы котьку сямен озы ик куямын.

Йыръян кыльёсты кык-куинь, куддыр уногес удмурт лексемаосын берыктэмын, угось чөм дыръя берыктись кыльёс паськыт пуштросьемесь луо но, йыръян кыллэс валатонзэ артыс синонимъёстэк удмурт лыдзислы валаны шуг луэ. Мүкет ласянь, финн лыдзись понна но йыръян кыллэс луэмезъя трогес удмурт эквивалентъёссэ тодыса пайдаё луысал. Кыллэс кутйськемзэ, куддыр пуштрессэ устьтон понна уноен суредман (иллюстративной) примеръёс сётьямын. Кылтэчетъёс (словосочетаниос) но шуэтъёс (выражениос) сяна, быдэс шуосъёс (предложениос) но пыртылэмын, угось чөм дыръя трогсэзлэс каронкыльёслэс но нимкыльёслэс (имяослэс) вошъяськемзэс, юрттись (служебной) кыльёслэс кутйськемзэс чапак озы гинэ шонер валаны луэ. Кыл статьяос пушкин, удмуртэн сяна, финн кылын но курсивен валэктон кыльёс сётьямын.

Словаре трос пыртылэмын вылькыльёс. Куд-огез соос кемалась гинэ гожъяськон, куддыр вераськон кылын но ас интызэс шедьтйзы ини. Мүкетъёсиз “ВКонтактын” мерлыхо вотэсбамлэс интерфейссэ берыктыку кылдйзы но интернет улонэн уло. Куинетйоссэ, С. Максимовлэс кылдитэмъёссэ, чылкак та словарьс гинэ шедьтыны луэ. Неологизмъёсн артэ соослы тупась ёуч кылыс пырем асэстэмъёс но сётылэмын. Вылькыльёс котьку сямен кизили пусэн (*) тодмостэмын, кудйзяя валаны луэ, сычё кыллэн кутйськеконэз юнмамтэ на шуыса. Озы ик вераны кулэ, та кыллюкамын трос гинэ лексикографи ужпумъёс выль амалэн радъямын шуыса. Лыдзисъёслы, уката ик удмурт кылын вераськисъёсылзы, сычё учыръёс вылесь, оло, йёспёртэмесь но потозы. Пыр-поч тодэтээ (информациэ) со пумыс “Кыллюкамлэн пушрадээ сярысъ” ёзэтись шедьтыны луэ.

Пёртэм ласянь юрттэт луытэк, та ужмылы быдэсмыны ёй кылдисал. Со понна туж тау кареммы потэ нырыс ик доцентлы Йорма Луутоненлы, тодосчили Арто Мойсиолы, гуманитар тодосъя кандидатлы Ээва Херралалы, кудъёсиз дырзэс жалятэк, чөм дыръя ас

ужзэс аналтыса, коткүд юанмылы валэктон сётылйзы но быгатэм-зыя ялан юрттыны тыршылйзы. Ээва Херралалы озыы ик тау шуиськом ужмес печатланы ярамон каремез понна. Тау кыльёс вератэк уг лу Европаись “Erasmus Mundus” программалы, Калыккуспо вошъ-яськоңя центрлы (ЦИМО-лы) Удмуртиись словарь лэсътйсъёслы та ужез быдэстыны юнматылэм стипендиос понна. Озыы ик бадзым тау “Конэ” ваньбуretты (фондлы), куди兹лэн уксё висъямсытыз проек-мы йылаз-пумаз вуиз. Тау кыльёс вератэк уг луы Турку универси-тетты но Удмурт кун университеттес кылтодос картографирования но истори лексикология лабораторилы словарез лэсътыны луонлык кылдытэмзы понна. Со сяна, тау карисъкомы на Финн-угор дэмени-лыкли, кудииз дасям ужмес публикациосын серияз поттыны басътйз.

Турку 30.05.2013

Лэсътйсъёсыз

SANAKIRJAN RAKENTEESTA

1. Kaikki hakusanat ovat aakkosjärjestyksessä. Sana-artikkelin esimerkkilau-
seissa hakusana toistuu kokonaisena vain siinä tapauksessa, että se koostuu
kahdesta tai kolmesta kirjaimesta. Muuten hakusanan ensimmäinen kirjain ja
sen perässä oleva piste korvaavat koko sanan:

aurinko^{1-G} шунды; **kirkas** а. яркыт шунды; **a. nousee** шунды
жужа; ...
napa^{9-E} 1. ... 3. *tex. (pyörän n.)* питран (я. колёса) йыр, ступица

2. Homonymit on sijoitettu eri artikkeleihin ja merkitty roomalaisin nu-
meroin:

aika^{9-D} I 1. дыр, вакыт; (*ajankohta myös*) вадес; ...
aika II гинэ, тарак, шёдскымон; **a. hyvä** умой (я. зеч) гинэ; ...

3. Jos sana ei esiinny itsenäisenä, sitä seuraa kaksoispiste ja sitten sana-
liitto, johon kyseinen sana sisältyy. Samalla tavalla on annettu sanan erilliset
merkitykset, jotka syntyvät vain silloin, kun sanaa käytetään joko sanaliitossa
tai monikossa:

ehdoin: е. **tahdoin** юри, юромо, тодыса вылысь

Jos sana tai jokin sen merkitys esiintyytä tavallisesti vain monikossa, sanan
monikkomuoto on sijoitettu sulkuihin kaksoispisteen jälkeen ja sen perään on
lisätty merkintä *ч.ем. тр. л.* 'useimmiten monikossa':

elje^{48-L}: (**elkeet**) ч.ем. тр. л. (дышем) сям, вырос; ...
koe^{48-D} 1. опыт, эксперимент, ... 2.: (**kokeet**) ч.ем. тр. л. экзамен; ...

Jos hakusanan monikkomuodossa ei tapahdu äännevaihtelua eikä muoto
riko aakkosjärjestystä, suluissa on annettu vain monikon tunnus:

huonekalu(t)² ч.ем. тр. л. мебель

Jos sanaa käytetään vain monikossa, sen monikkomuoto esiintyy hakusana-
na perässään merkintä *тр. л.* 'monikko':

maltaat^{41-I} тр. л. чужъем

Jos sanan merkitys esiintyy tavallisesti tai vain monikossa ja sen monikko-
vartialossa ei tapahdu äännevaihtelua, merkityksiä erottavan numeron jäljessä

on vain merkintä *чем. тр. л. / тр. л.:*

мено⁷ 1. ... 2. *чем. тр. л. (kulu)* коньдон (я. уксё) быдтон, ... 3. *тр. л. сэбед, нерге, церемони(я); ...*

4. Kun hakusana kuuluu taipuvaan sanaluokkaan, sen taivutustyyppi on merkity yläindeksillä. Indeksin perusteella voi katsoa taivutuksen sanakirjan lopussa liitteenä olevasta taivutustaulukosta.

5. Yhdyssanan osa voi esiintyä joskus erillisenä hakusanana, jolloin liitoskohda on merkity yhtäläisyysmerkillä (=) ja sen jälkeen on lisätty *куш.* 'yhdyssana':

кауппа= *куш.* вузкарон(ъя), вузан-басътон, коммэрци [-м-], коммэрческой; *ксь:* ... **кауппамиинистерио** вузкаронъя министерство
=вуотиас⁴¹ *куш.* аресъем, аpec; (*ei-ihmisistä*) аръем, ap; **колмив.** куинь арестъем; ...

Jos sana-artikkelin esimerkit olevat myös hakusanoja, niitä ei ole käännetty mutta on osoitettu paikka, jossa ne aakkosjärjestykseen mukaan sijaitsevat:

ета= *куш.* кыдёкысь, палэнысы; *ксь:* **етасукукели,** **етатыо** *учкы >*

Jos käänösvastine esiintyy vain yhdyssanan osana tai päätteenä, sen eteen tai perään on merkity yhtäläisyysmerkki:

алкаен *нб.* (элат., abl.) =ысен (ик), кутссыса, ёдъяса; **аамуста а.** чукнаысен ик, чукнаысен кутссыса; ...
vieri²⁶ вöz=, борд=, дор(=); дур(=), урдэс; ... **kulkea tien viertä** сю-реc дуртй ветлыны

6. Hakusanalle tai sen merkitykselle on tarpeen mukaan merkity käyttöala tai tyylitarvo:

хиiri²⁴ 1. зоол. шыр 2. ит. шыр, мышка *ruhek.*
перкеle⁴⁸ 1. ... 2. огш. тышк.: **voi p!** (э.) шайтан!, албасты!

7. Hakusanoina olevien apusanojen ja pronomien sanaluokka on yleensä merkity. Muiden sanaluokka on annettu vain tarpeen mukaan, joko niiden erottamiseksi toisista tai selvyyden vuoksi:

мутта *герз.* но; нош, а, только; (*kuitenkin*) озы́ ке но; ...
муу¹⁸ *нв.* мукет, музон; ...

Jos postposition (preposition) ja adverbin kanssa käytetään nominia muussa sijamuodossa kuin genetiivissä, sanaluokan jälkeen on lisätty sulkuihin sijan lyhenne. Udmurtissa sijamuoto on merkity käänöstön viereen silloin, kun postpositio ja adverbi vaativat muuta kuin nominatiivia:

myöten нб. но ск. (парт.) **1.** (*pitkin*) кузя (валлин, вылти); **tietä** м. сюрес кузя **2.** (*osoittaa rajaa*) чож(озь) (*instr.*); **vyötäröä** м. **vedessä** кускин чож вуын; ...

Verbin transitiiivisuus tai intransitiivisuus on merkitty vain epäselvissä tapauksissa. Samalla periaatteella on merkitty momentaani-, iteratiivi- ja frekventatiiviverbit:

ankkuroida⁶² **1.** *выж.* якорь вылэ пуктыны (ксь кораблез) **2.**

выжсът. (*ankkuroitua*) якорь куштыны (я. вылэ пуксыны)

saattaa^{56-C} **1.** келяны, келяса мыныны, келяськыны *intr.*; ...

nielaista⁶⁶ *одигл.* нылыны; **n. tabletti** таблётка(ез) нылыны
mutta: **niellä**⁶⁷ нылыны; **n. väärään kurkuun** чок/сузыны,

воньдыны, мыдлань нылыны шедтыны; ...

vaihtua^{52-F} воштйськыны, вошъяськыны *iter.*:

8. Suomen transitiiiviverbin kanssa objekti on tavallisesti nominatiivissa, partitiivissa tai genetiivissä. Muu verbin rektio on merkitty lyhenteellä, esim. *jhk*. Udmurtin verbin objekti on useimmiten akkusativissa. Jos ei ole itsestään selvä, se on ilmaistu merkinnällä (*mae ke*). Kun verbin määrite on muussa si-jassa, se on aina merkitty tai selviää esimerkistä. Jos verbin objektina esiintyy yleensä elollinen substantiivi, (*mae ke*), (*маин ke*) tms. -merkintöjen asemesta on annettu (*кинэ ke*), (*кинэн ke*) tms.:

alustaa⁵³ **1.** ... **2.** (*panna alulle*) дасяны, мытыны, лэсътыны

кутскыны (*мае ke*), кичёлтон сётыны (*малы ke*) ...

ryhytä^{52-F} *jhk* кутскыны, ёдъяны (+ инф./inf., *маке борды*),

басътйськыны (*маке борды*); **r. opiskelemaan** дышетскыны

кутскыны; **r. työhön** уж борды кутскыны (я. басътйськыны); ...

halata⁷³ ёыгыр|тыны, -ъяны (*кинэ ke*), ёыгырскыны (*кин ke*
борды); ...

9. Hakusan erilaiset merkitykset on erotettu toisistaan lihavoidulla arabialaisella numerolla ja pisteellä ja artikkeliissa olevien sanaliittojen merkitykset arabialaisella numerolla ja sulkumerkillä:

perä¹⁰ **1.** (*takaosa, takamus*) бер(пал) (*адямилен ou*); (*aluksen*)

корма (*корабльэн бер люкетэз*); **pitää perää** **1.** кораблен

управлять карыны **2.** *выжт.* бераз (я. пумаз) мыныны,

берпумётйэс луыны **2.** (*perimmäinen osa*) пум; ... **3.** ...

10. Monimerkityksisiä саноja käännettäessä on suomalaisen käyttäjän ymmärtämisen helpottamiseksi kirjoitetut jokaisen merkityksen jälkeen sulkuihin kursiivilla täsmennäviä ilmaisuja. Vastaavanlaisia selityksiä on lisätty joiden-

kin heikosti tunnettujen sanojen perään. Udmurtinkielistä lukijaa varten selityssanat on sijoitettu samalla tavoin udmurtiksi:

johtaa^{53-F} 1. (*johdattaa, viedää*) нуыны (съöрад, валтыса), вуттыны, поттыны; ... 2. (*ohjata jnk tekoja, olla päällikkönä*) кивалтыны (кинэн ке); (*orkesteria, kuoroa myös*) дирижировать карыны; ... 5. ...

11. Merkitykseltään läheisten käänosten välil on pantu pilkku ja etäisemät sanat on erotettu puolipisteellä. Vaihoehtoiset käänökset on sijoitettu sulkuihin normaalilla fontilla niin, että ensimmäisen sanan perässä on sulun jälkeen lyhenne я. (яке 'tai') ja sen jälkeen toinen tai joskus kolmaskin sana. Suomenkielisissä sanaliitoissa ja lauseissa on я.-lyhenteen asemesta *t.* (tai):

neuvo¹ 1. (визь-)кенеш, визь-нод; (*ehdotus*) ёект|он, -эм, дэмла|н, -м; ... **kysyä** (*t. pyytää*) **neuvoa** кенеш курыны; ... 2. (*väline*) амал; юрттэт; **ei ole muuta neuvoa** (мукет) амал ёвöl ни; ... ◇ **omin neuvoin** ас валамъя (я. быгатэмъя)

Jos possessiivisuutta ilmaiseva sanaliitto käännyy udmurttiin sekä genetiiviattribuutilla että nominatiivialkuisella sanaliitolta, ne on esitetty seuraavalla tavalla:

jalka^{9-D} 1. ... 2. (*esineiden*) кук; (*jalusta*) инъет; ... **sienen j.**
губи(лэн) кук(ыз); ... [ts. on luettava: губи кук, губилэн кукузы]

12. Samasta kantaverbistä eri johdinten avulla muodostuneet nominit on annettu tilan säästämiseksi seuraavalla tavalla:

neuvo¹ 1. ... (*ehdotus*) ёект|он, -эм, дэмла|н, -м; ... [ts. on luettava:
ёектон, ёектэм, дэмлан, дэмлам]
teline⁴⁸ 1. пукт|он(ни), -эт, -ос, тыронни; ... [ts. on luettava:
пуктон, пуктонни, пуктэт, пуктос, тыронни]

Suunnilleen samalla tavalla on esitetty jotkin samasta kantasanasta muodostuneet muihin sanaluokkiinkin kuuluvat johdokset ja myös jotkin yhdyssanat, joiden ensimmäinen osa on sama:

silmäterä¹⁰ анат. син|нуны, -адзон, -сьöд

13. Jos yhdsverbien osat voivat erota toisistaan verbin taipuessa, ne on erotettu poikkiviivalla (/):

iloita⁶⁹ *jstak* шум/потыны, куаныны (малы ке); ... **älä iloitse**
toisen vahingosta! муртлэн курадзэмэлзы шум эн поты!

14. Kasvien ja eläinten nimille olemme mahdollisuksien mukaan pyrkii-

neet löytämään vastineet udmurtista. Vaikka Suomen kasvit ja eläimet ja erityisesti niiden alalajit ulkonäöltään muistuttavat Udmurtian vastaavia, ne voivat tieteellisen luokituksen mukaan kuitenkin joskus kuulua eri alalajeihin. Siksi tällaisten sanojen käänökseen perään on tavallisesti lisätty sulkuhihin kursiivilla latinolainen nimi, joka viittaa ensisijaisesti hakusanaan. Udmurtiassa melko harvinaisten lajien nimitysten perässä on suluissa toisinaan annettu myös venäläinen nimi:

kottarainen³⁸ зоол. шырчик, (съёд)юбер (*Sturnus*)
mustikka^{14-А} бот. кудымульы (черника) (*Vaccinium myrtillus*)

15. Uudissanan on yleensä sanakirjassa merkitty asteriskilla (*), joka osoittaa käyttäjälle, että kyse ei ole vakiintuneista sanoista:

aakkonen³⁸ гожпус*, буква; **aakkoset** гожпуслык*, алфавит,
азбука; ...
käsky¹ кос|он, -эм, -эт*; ит. ои команда; ...

Jos asteriski on sanan edessä, se tarkoittaa, että kaikki johdokset ovat uudissanoja:

viite^{48-С} *чёлск|он, -ет, ссылка; ... [ts. чёлскон*, чёлскет*,
ссылка; ...]

16. Hakasulkuihin on sijoitettu käännettääessä tarvittavat sanat, jotka eivät voi esiintyä infinitiivin yhteydessä. Sellaisiin sanoihin kuuluu kieltoverbi öвöл 'ei ole' ja myös йыр 'pää', кöt 'maha', сюлем 'sydän', вож 'viha', мылкыд 'mieli, tunne' ja muut sanat, jotka tunteita kuvaavissa ilmaisuissa esiintyvät subjektina:

laiminlyödä⁶⁴ [öвöл] быдэстыны; (санэ) басьтытэк кельтыны;
һän laiminlöi maksuajan со (уксё) тыронзэ дыраз ѿз тыры; ...
vihastua⁵² [вож] потыны *yksipers.*, вождэ поттыны, [йыр]
кур луыны *yksipers.*, йырдэ кур карыны; **исä vihastui pojille**
атайзылэн пиосызлы вожез потийз, атайзы пиосызлы вожзэ
поттиз; ...

17. Jos suomen sanan vastinetta ei löydy udmurtista tai sanan käänäminen on hankalaa, hakusanan tai sen merkityksen viereen on sijoitettu selitys:

potkulenkka^{9-А} финн [-н] салазки (кудйныз, сюл вылаз султыса,
пыдын донгаськыса ветло)

18. Hakusanan merkityksiä selittävät sanaliitot, fraasit, sananlaskut ja sananparret on sijoitettu sen merkityksen yhteyteen, johon ne kuuluvat. Jos sananlasku tai sananparsi on käännetty samassa funktiossa esiintyvällä udmurtilaisella

vastineella, joka rakenteellisesti eroaa alkuperäisestä, käänöksen perään on myös sulkuihin yhtäläisyysmerkin (=) jälkeen sijoitettu suora käänös:

kirja⁹ 1. книга; ... **hän on hyvin kirjansa lukenu** выжт. ас ужэ со умой тодэ (= со книгазэ умой лыдзэм)

koira¹⁰ пуны; **ei koiraa karvoihin katsomista** визък. чеберез ёк, визьмыз медло (= пуньеz гонэз шоры учкыны уг вордо)

Ne sanaliitot ja muut esimerkit, joiden merkitys ei liity suoraan yhteenkään hakusanan merkitykseen, annetaan ruutumerkin (◊) perässä samoin kuin idiomit ja joskus kiinteät sanaliitot:

ottaa^{53-C} басьтыны, кутыны; **o. lapsi syliin** нылпиез кие кутыны;

o. mukaan съорад басьтыны; ... ◊ **o. lääkettä** эмъюм юны; **o.**

vastaan vieraita куноосты пумитаны; ... **o. osaa jhk** кычё ке ужрадэ пыриськыны; ...

tahto^{1-F} 1. мыл|кужым*, -кыд, лулпуш; ... 2. (*pyrkimys*) мылкыд (кар|он, -ем), мылкыдъяськ|он, -ем; ... ◊ **saada tahtonsa läpi** аслэсътыд ёгыны

19. Jos sanalla on synonymi (tai murrevastine), siihen on viitattu kulma-merkillä (>). Jotta sanakirja olisi helppokäyttöinen, synonymit on yleensä käännetty paitsi silloin, kun niiden etäisyys sanakirjassa ei ylitä viittä–kuutta sivua tai kun harvemmin käytetyn sanan käänös sanakirjassa vie liian iso tilan. Joskus sanan erilliseen merkitykseenkin on viitattu:

ainoa¹⁵ одиг гинэ, оғназ; ...

ainut⁴³ > **ainoa**

iilimato^{1-F} зоол. тысэра, вусэра, пиявка (*Hirudinea*); > **juotikas**

kauaksi 1. > **kauas 2.:** (к. **aikaa**) кемалы, кема ёжелы; ...

kauas кыдёке; (*vieraalle seudulle*) съорло; ...

Jos synonymien merkitykset eroavat toisistaan verran, kulmamerkin eteen on lisätty lyhenne ёиit. 'vertaa'. Samoin teonnimistä viitataan usein kantaverbiin tai muista sanoista merkitykseltään läheisiin sanoihin:

kuttu^{1-C} (гурт) кеч, куакеч (*мұмызез*); ёиit. > **vuohi**

jonottaa^{53-C} черодын сылыны (*марлы ке*); **j. lippuja** билетлы

черодын сылыны; **mennä jonottamaan** черодэ султыны

jonotus³⁹ черодын сыло|н, -эм; ёиit. > **jonottaa**

Jos artikkeliissa heti hakusanan jäljessä olevalla esimerkkisanaliiton merkitys on sama kuin hakusanalla, se on annettu käänämättä viittaamalla edelleen merkitykseen:

hihittää^{53-C} лушкем (я. кит-кит(-кит)) серекъяны; **nauraa h.** >
аэльосез / ed.

20. Udmurtin sanojen paino on merkitty seuraavissa tapauksissa:

— kun se ei lankea viimeiselle tavulle tai kun se voi osua useammalle sanan vokaalille:

keski= *куши.* (*keskellä oleva*) шор(ыстыз), центральной;
(*keskimmäinen*) шор|éти, -éтиёэ, -лось; (*keskimääräinen*)
шорлыдо; (*kohtalainen*) шоро-куспо

— venäläisissä lainoissa, jotka päättvät konsonanttiyhtymiin, joiden lopussa ovat sonoriset *p, рь, л, ль*; taivuttaessa tällaisten sanojen paino pysyy paikallaan:

laiva⁹ корабль, судно; (*moottoril.*) теплоход; (*höyryl.*) пароход;
astua (t. nousta) laivaan корабле пуксыны; **matkustaa laivalla**
кораблен мыныны (я. ветлыны)

Esimerkkilauseissa ja sanaliitoissa on yleensä merkityt vain leksikaalinen paino, mutta joissakin muissakin tapauksissa se on osoitettu, jotta verbin eri kieliohjelmat muodot eivät menisi sekaisin tai jotta sanaliiton eri merkitykset voitaisiin erottaa toisistaan:

vain гинэ; (*vasta myös*) только; (*pelkästään*) полэс, коже; **v. yksi**
одиг гинэ; **v. sillä tavalla** озы́ гинэ; ... **muuten (t. noin)** **v.** озы́
гинэ, озынэ *puhek.*; ...

Yllä olevassa esimerkissä paino ei lankea lainkaan гинэ-sanaan paitsi yhdessä tapauksessa: **muuten (t. noin)** **v.** озы́ гинэ, озынэ *puhek*, jossa sanaliiton merkitys olisi muuttunut, jos гинэ-sana olisi ollut painoton: **v. sillä tavalla** озы́ гинэ.

Fraasipaino on annettu joissakin kiinteissä sanaliitoissa ja niistä koostuvissa esimerkeissä, tarpeen mukaan muissakin tapauksissa:

edes 1. (*ainakin*) кé (ке) но, котъ, эсъма(са); **e. joku** кин кé (ке) но;

...

sentään 1. (*kuitenkin*) котъмáр ке но, озы́ ке но, ...

21. Jos sanan ääntäminen poikkeaa kirjoitustavasta, hakasulkuihin on sijoitettu ongelmakohdan transkriptio:

magneetti^{5-C} [-аηн-] магнит

kiteytyä^{52-F} кристаллизовáться [-л- -щца] карисъкыны; ...

Viimeisessä esimerkissä pitää *лл:n* asemesta ääntää yksi *л* ja *-ться*-pääte luetaan *цца:на*.

КЫЛЛЮКАМЛЭН ПУШРАДЭЗ СЯРЫСЬ

1. Вань йыръян кылъёс алфавит радъя пуктылэмын. Кыл статья пушкын кыллэс валатонзэ усътись примеръёсын йыръян кыл кык-куинь гожпүслэс (буквалэс) луон дыръяз гинэ выльсь бидэсак сётэмьин. Мукец учыръёсы солэн нырысетй гожпүсээз но вöзыстыз точка бидэс кылэз вошто:

aurinko^{1-G} шунды; **kirkas a.** яркыт шунды; **a. nousee** шунды

жужа; ...

nara^{9-E} 1. ... 3. *tex. (pyörän n.)* питран (я. колёса) йыр, ступица

2. Омонимъёс нимаз статьяосын сётэмьин, рим лыдпусъёсын тодмостыса:

aika^{9-D} I 1. дыр, вакыт; (*ajankohta myös*) вадес; ...

aika II гинэ, тарак, шёдскимон; **a. hyvä** умой (я. зеч) гинэ; ...

3. Йыръян кыл нимаз уг кутйськы ке, со бёрсыы двоеточие пуктэмын но кылтэчет (словосочетание) сётэмьин, кудийз пушкын со кыл кутйське. Таче амалэнгес ик радъямын кыллэн нимаз валатонъёсыз (значениосыз) но, кудёсыз кычё ке кылтэчетын яке трос лыдын гинэ кылдо:

ehdoin: e. tahdoin юри, юромо, тодыса выльсь

Йыръян кыл яке солэн кычё ке валатонээз котьку сямен трос лыдын гинэ кутйське ке, сычё кыллэн трос лыдын кабез (формаэз) двоеточие бере вугыос пушки пуктэмын, нош со бёрсыы чем. тр. л. (чемысь трос лыдын) тодмостон йылэтэмын:

elje^{48-L}: (elkeet) чем. тр. л. (дышем) сям, вырос; ...

koe^{48-D} 1. опыт, эксперимент, ... 2.: **(kokeet)** чем. тр. л. экзамен; ...

Йыръян кыллэн, трос лыдын формаэз кылдыку, кылдйняз нокычё куара воштиськонъёс уг луо ке, нош сычё форма алфавит радэз уг тия ке, соку вугыос пушкин трос лыдлэн тодмосээз гинэ сётэмьин:

huonekalu(t)² чем. тр. л. мёбель

Кыл трос лыдын гинэ кутйське ке, трос лыдын кабез йыръян кыл карыса сётэмьин но со бёрсыы тр. л. (трос лыд) тодмостон йылэтэмын:

maltaat^{41-I} тр. л. чужъем

Кыллэн валатонээз котьку сямен трос лыдын яке трос лыдын гинэ

XVIII

кутйське ке, нош, трос лыд формаез кылдыку, кылдйняз нокычे куара воштйськонъёс уг луо ке, соку кыллэсъ значениоссэ висъясь лыдпус бере чем. тр. л. / тр. л. тодмостон гинэ сётэмын:

meno⁷ 1. ... 2. чем. тр. л. (*kulu*) коньдон (я. уксё) быдтон, ... 3. тр. л. сэбед, нерге, церемони(я); ...

4. Йыръян кыллэн, вошъяськись верасъкон люкет луон дыръяз, вошъяськон типез жутэм лыдпусэн пусъемын. Со лыдпусъя кыллюкамлэн бераз сётэм таблицаись солэсъ вошъяськон радзэ учкыны луэ.

5. Кушето (сложной) кыллэн оглюкетэз кудыр нимаз кыл статьян сётэмын, мукет кылын герзасъкон вадессэ чошан пусэн (=) возьматыса но со бёрсы күш. тодмостон йылэттыса:

kauppa= күш. вузкарон(ъя), вузан-басытон, коммэрци [-м-],

коммэрческой; ксь: ... **kaupparainisteriö** вузкаронъя министерство

=**vuotias⁴¹** күш. аресъем, арес; (*ei-ihmisistä*) аръем, ар; **kolmiv.** куинь аресъем; ...

Статья пушкысъ суредман (иллюстративной) примеръёс нимаз йыръян кыльёс но луо на ке, соос берыктытэк сётэмын, асьсэ интысыстызы учкыны чектыса:

etä= күш. кыдёкысъ, палэнисъ; ксь: **etäsukukieli, etätyö** учкы >

Озы ик удмурт кылэ берыктэмъёс кыллэн люкетэз яке кылпумез луыса гинэ кутйсько ке, соос бордазы кык гож итыса сётэмын:

alkaen нб. (элат., abl.) =ысен (ик), кутскыса, ёдъяса; **aamusta a.** чукнаысен ик, чукнаысен кутскыса; ...

vieri²⁶ вөз=, борд=, дор(=); дур(=), урдэс; ... **kulkea tien viertä** сю-рес дуртй ветлыны

6. Йыръян кыл борды яке солэн валатонэлзы кулэ дыръяз кыллэсъ кутйськон удыссэ но стильзэ возьматысъ тодмостонъёс сётылэмын:

hiiri²⁴ 1. зоол. шыр 2. ит. шыр, мышка *rihek*.

perkele⁴⁸ 1. ... 2. оғши. тышк.: **voi p.!** (Э,) шайтан!, албасты!

7. Йыръян кыльёслэн верасъкон люкетъёссы, оглом вераса, юрттись верасъкон люкетъёслэн но нимвоштосьёслэн (местоимениослэн) гинэ пусийлэмын. Мукет верасъкон люкетъёс кулэ дыръязы гинэ тодмостэмын, шуом, оғ-огзыллэсъ висъян понна, яке верасъкон люкет ас понназ тодмо уг луы ке:

mutta *герз.* но; нош, а, только; (*kuitenkin*) озы́ ке но; ...

mii¹⁸ *нв.* мукет, музон; ...

Нимберен (нимазен) но сямкылэн герзасъконо нимкыл (имя) генитивын уг кутйсыкы ке, вераськон люкетсы вўзы скобкаос пушки падежлэн вакчиятэмез йылэтэмын на. Нош удмурт кылэ берыктэмъессы бордын падеж пусъемын соку, куке нимбер но сямкыл герзасъконо кылзылэс, ниман вошьет интые, мукет падежын луэмэз кулэ каро:

myöten *нб.* но ск. (парт.) **1.** (*pitkin*) кузя (валлин, вылти); **tietä**

m. сюрес кузя **2.** (*osoittaa rajaa*) чож(озь) (*instr.*); **vyötäröä m.** **vedessä** кускин чож вуын; ...

Каронкыллэн выжись яке выжисътэм луонэз ас кожаз валаны луонтэм дыръяз гинэ пусъемын. Сыче принципен ик тодмостэмын одиглыко, пörtэмпаллыко (итеративной) но трослыко каронкыльёс:

ankkuroida⁶² **1.** *выж.* якорь вылэ пуктыны (ксъ кораблез) **2.**

выжсът. (*ankkuroitua*) якорь куштыны (я. вылэ пуксыны)

saattaa^{56-C} **1.** келяны, келяса мыныны, келяськыны *intr.*; ...

nielaita⁶⁶ одигл. нылыны; **n. tabletti** таблётка(ез) нылыны

нош: **niellä⁶⁷** нылыны; **n. väärään kurkuun** чóк/сузьины,

воньдьины, мыдлань нылыны шедьтыны; ...

vaihtua^{52-F} воштйсыкыны, вошъяксыкыны *iter.*; ...

8. Финн выжись каронкыллэн (глаголлэн) ватсамъёэз (дополнениэз) котьку сямен ниман падежын, партитивын яке генитивын луэ. Кивалтонэз (управлениэз) мукет луон дыръяз, со вакчиятонэн пусъемын, ксъ *jhk* ‘кытчи ке, маке пушки’. Удмурт каронкыл бордысъ ватсамъёэлэн падежез чемысъ адзон вошьет луэ. Ас кожаз валантэм ке, со (*mae ke*) шуыса тодмостэмын. Глаголлэн улсасъкем (зависимой) кылыз мукет падежын ке, со одно ик тодмостэмын яке сётэм примерысъ валамон луэ. Каронкыллэн объектэз чемгес улэп макеним луэ ке, (*mae ke*), (*main ke*) но мк.с.в. тодмостонъёс интые, (*кинэ ke*), (*кинэн ke*) но мк.с.в. тодмостонъёс сётэмын:

alustaa⁵³ **1.** ... **2.** (*panna alulle*) дасяны, мытыны, лэсътыны

кутскыны (*mae ke*), кичёлтон сётыны (*малы ke*) ...

ryhytä^{52-F} *jhk* кутскыны, ёдъяны (+ инф./inf., маке борды),

басътйсыкыны (маке борды); **r. opiskelemaan** дышетскыны

кутскыны; **r. työhön** уж борды кутскыны (я. басътйсыкыны); ...

halata⁷³ ўыгыртыны, -ъяны (*кинэ ke*), ўыгырскыны (*кин ke*

борды); ...

9. Йыръян кыллэн пörtäm валатонъёсыз зök шрифтэн сьоразы сыйись точкаен араб лыдпусъёсын висъямын, нош статья пушкисъ кылтэчтэйёслэн валатонъёссы – сьоразы сыйись вугыен араб лыдпусъёсын:

perä¹⁰ 1. (*takaosa, takamus*) бер(пал) (*адямилэн ou*); (*aluksen*)
корма (корабльэн бер люкетэз); **pitää perää** 1) кораблен
управлять карыны 2) выжт. бераз (я. пумаз) мыныны,
берпумётéэз луыны 2. (*perittäinen osa*) пум; ... 3. ...

10. Паськыт пуштросэн кыльёсты берыктыку, финн лыдзисълы каныллэн валан вылысь, валатонэзлы быдэ котьку сямен вугыос пушкин курсивен валэктийс кыльёс сётэмын; сычё валэктоноъёс кудог тодмотэмгес кыльёс бере но ватсамын. Удмурт лыдзись понна валэктон кыльёс сычё амалэн ик удмурт кылын сётъямын:

johtaa^{53-F} 1. (*johdattaa, viedä*) нуыны (сьорад, валтыса), вуттыны, поттыны; ... 2. (*ohjata jnk tekoja, olla päällikkönä*) кивалтыны (кинэн ke); (*orkesteria, kuoroa myös*) дирижировать карыны; ... 5. ...

11. Валатонзыя матысъ берыктэмъёс (переводъёс) висъясь пусэн (запятоен) люкылэмын, кыдёкысъёсызгес – точкаен запятоен. Эркын (факультатив) берыктэмъёс вугыос пушкин огшоры шрифтэн сётэмын. Статьяос пушкисъ ог-огзэс воштись кыльёс тазы радъямын: нырысез бёрсъы вугы бере я. (яке) гожпус, нош собере кыкетиез, куддыр куинетиез но кыл. Финн кылтэчтэйёсын но шуосъёсын (предложениосын) сычё учыре я. интые *t.* (тай) вакчиятон сылэ:

neuvo¹ 1. (визь-)кенеш, визь-нод; (*ehdotus*) ёект|он, -эм, дэмла|н, -м; ... **kysyä** (*t. pyytää*) **neuvoa** кенеш курыны; ... 2. (*väline*)
амал; юрттэт; **ei ole muuta neuvoa** (мукет) амал ёвöl ни; ... ◇
omin neuvoin ас валамъя (я. быгатэмъя)

Асъянэз возьматайсъ кылтэчт кызы ке изафет, озы ик примыкание конструкциен берыктисъке ке, со ёем дыръя тазы сётэмын:

jalka^{9-D} 1. ... 2. (*esineiden*) кук; (*jalusta*) инъет; ... **sienen j.**
губи(лэн) кук(ыз); ... – тазы лыдзоно: губи кук, губилэн
кукыз.

12. Одиг каронкыллэсъ пörtäm итэтъёсын кылдэм макенимъёс, инты шырян вылысь, таёе амалэн сётэмын:

neuvo¹ 1. ... (*ehdotus*) ёект|он, -эм, дэмла|н, -м; ... – тазы

лыдзоно: чектон, чектэм, дэмлан, дэмлам.

teline⁴⁸ 1. пункт|он(ни), -эт, -ос, тыронни; ... – тазы лыдзоно:
пуктон, пуктонни, пуктэт, пуктос, тыронни.

Таёгес ик амалэн радъямын одиг дйнысьс пёрмем куд-ог мукет
вераськон люкетъёс но, озы ик огъя нырысетй ёзэн кушето кыльёс:

silmäterä¹⁰ анат. син|уны, -адзон, -сьод

13. Кушето каронкылъёслэн люкетъёссы, кылпум вошъяку, нимаз
кутйськыны быгато ке, соос кырыж гожен (/) висъяса сётэмын:

iloita⁶⁹ *jstak* шум/потыны, куаныны (малы ке); ... **älä iloitse**
toisen vahingosta! муртлэн курадзэмезлзы шум эн поты!

14. Будосьёслэн но лулосьёслэн (животнойёслэн) нимъёссылы
луэмезъя удмурт кыльсьс тупамон нимъёс шедьтэмын, озы ке
но Финляндияс будосьёс но лулосьёс, уката ик векчи йосъёсыз
(видъёсыз), вылтуссыя Удмуртиысъёсызлы кельшо ке но, куд-ог
учыре тодос классификация пёртэм йосъёс луны быгато. Соин
сэрен таёе кыльёслы удмурт берыктэмъёс бере котыу сямен
йылэтэмын на вугыос пушки курсивен латин нимъёс, кудъёсыз
нырысь ик берыктоно финн кыллы тупало. Удмурт шаерын шергес
пумиськылсий видъёслы куддыр скобкаын ёуч нимзы но сётэмын на:

kottarainen³⁸ зоол. шырчик, (сьод)юбер (*Sturnus*)
mustikka^{14-А} бот. кудымулы (черника) (*Vaccinium myrtillus*)

15. Вылькыльёс котыу сямен кизили пусэн (*) тодмостэмын,
кудйзъя валаны луэ, сычё кыллэн кутйськонэз юнмамтэ на шуыса:

aakkonen³⁸ гожпус*, буква; **aakkoset** гожпуслык*, алфавит,
аázбука; ...
käsky¹ кос|он, -эм, -эт*; *ut. ou* комáнда; ...

Нош кизили пус кыл азе пуктэмын ке, соку вань одиг дйнысьс
пёрмем кыльёс неологизмъёс луо:

viite^{48-С} *чёлск|он, -ет, ссылка; ... – иське: чёлскон*, чёлскет*,
ссылка; ...

16. Сэргого вугыпус пушки интыямын берыктыку кулэ луись
kyльёс, кудъёсыз инфинитивен чош кутйськыны уг быгато. Сычё
kyльёс пöлы пыре ёвёлтон (отрицательной) каронкыл ёвёл, озы ик
йыр, кёт, слюэм, вож, мылкыд но мукет kyльёс, кудъёсыз мылкыдэз
усытон-суредман выражениосын баджымъёз (подлежащей) луо:

laiminlyödä⁶⁴ [ööвл] быдэстыны; (санэ) басьтитэк кельтыны;
hän laiminlöi maksuajan со (уксё) тыронзэ дыраз ёз тыры; ...
vihastua⁵² [вож] потыны *yksipers.*, вождэ поттыны, [йыр]
 кур луыны *yksipers.*, йырдэ кур карыны; **isä vihastui pojille**
 атайзылэн пиосызлы вожез потийз, атайзы пиосызлы вожзэ
 поттиз; ...

17. Удмурт кылсы финн кыллы тупасез лексема уг сюры ке, яке кылэш шуг берыктыны, соку со кыллы яке валатонэзлы валэктон сётэмымын:

potkukelkka^{9-A} финн [-н] салазки (*кудийныз, сюл вылаз султыса, пыдын донгасъкыса ветло*)

18. Кыллэс пуштрессэ усТЬись кылтэчетъёс (словосочетаниос), шүэтъёс (выражениос), визъкыльёс (пословицаос) но лэчыткыльёс (поговоркаос) сётэмымын кыллэн сыЧе валатонъёсыныз ёш, кудъёсызлы соос тупало. Визъкыллэн яке лэчыткыллэн удмурт кылэ берыктэмез финнэзлэс кыдёкынгес ке луэ, вугьюс пушки ёшан пус (=) бере мечак берыктэм интыямын на:

kirja⁹ 1. книга; ... **hän on hyvin kirjansa lukenuut** *выжт.* ас ужээ
 со умой тодэ (= со книгазэ умой лыдзэм)
koira¹⁰ пуны; **ei koiraa karvoihin katsomista** *визък.* чеберез ёк,
 визъмыз медло (= пуныеz гонэш шоры учкыны уг вордо)

Нош кылтэчетъёс но мукет примеръёс, кудъёсызлэн пуштрорсы шыръян кыллэн одиг валатонэзлы но уг тупа, ромб пус (◊) сюры интыямын. Татчы ик идиомаос но кудыр бичесо нимкыльёс (составной терминъёс) пыртэмымын:

ottaa^{53-C} басьтыны, кутыны; **o. lapsi syliin** нылпиэз кие кутыны;
o. mukaan съорад басьтыны; ... ◊ **o. läkettä** эмтьюм юны; **o. vastaan vieraita** куноосты пумитаны; ... **o. osaa jhk** кыЧе ке
 ужрадэ пыриськыны; ...
tahto^{1-F} 1. мыл|кужым*, -кыд, лулпуш; ... 2. (*pyrkimys*) мылкыд
 (кар|он, -ем), мылкыдъяськ|он, -ем; ... ◊ **saada tahtonsa läpi**
 аслэсътид ёгыны

19. Кыллэн синонимез (яке диалект дублетэз) луон дыръя, сое “сэ-рег” пусэн (>) учкыны чектэмымын. СыЧе кылъёс, лыдзисълы кыллюка-мез лякытэн уже кутон вылсы, озы ик котьку сямен берыктыса сётэмымын. Нош берыктымтэ соос таЧе учыръёсы: куке синонимъёслэн

кусыпсы вить-куать бамлэсъ матынгес, яке шергес кутйськисъ кыллэн пуштросэз словарыны бадзым инты басътэ ке. Куддыр кыллэн нимаз валатонээлы (значениезлы) но чёлскон сётэмьин:

ainoa¹⁵ одиг гинэ, оғназ; ...

ainut⁴³ > **ainoa**

iilimato^{1-F} зоол. тысэра, вусэра, пиявка (*Hirudinea*); > **juotikas**

kauaksi 1. > **kauas 2.: (k. aikaa)** кемалы, кема чожелы; ...

kauas кыдёке; (*vieraalle seudulle*) сьёрло; ...

Синонимъёслэн пуштроссы оғ-огзылэсъ кыдёкынгес луон учыре, (>) пус азе щит. (чошаты) вакчиятон йылэтэмьин. Таёе амалэн ик ём дыръя каронкыллэсъ (отглагольной) нимъёсты глаголэн чошатыны чектэмьин яке эшшо кудкласянь матын луисъ кыльёсты учкыны дэмламиын:

kuttu^{1-C} (гурт) кеч, куакеч (*мумыеz*); щит. > **vuohi**

jonottaa^{53-C} черодын сылыны (*марлы ke*); **j. lippuja** билетлы

черодын сылыны; **mennä jonottamaan** черодэ султыны

jonotus³⁹ черодын сыло|н, -эм; щит. > **jonottaa**

Статья пушкысъ йыръян кыл бере ик сыйлсъ кылтэчетлэн валатонээз йыръян кылын быдэсак тупа ке, со берыктытэк сётэмьин, азълозэ значениез учкыны чектыса:

hihittää^{53-C} лушкем (я. кит-кит(-кит)) серекъяны; **nauraah h.** > азълосез / ed.

20. Ударение удмурт кыльёсын таҷе учыръёсы пуктылэмьин:

– куке со берпуметй кыльёзэ (слоге) уг усыы яке кыллэн пörtэм гласнойёсыз вылэ усыныны быгатэ:

keski= күш. (*keskellä oleva*) шор(ыссытыз), центральной;

(*keskimmäinen*) шор|ётй, -ётйёз, -лось; (*keskimääräinen*)

шорлыдо; (*kohtalainen*) шоро-куспó

– ёуч асэстэмъёсын, куке соос йылпумъяско консонант оғъетьёсын, күдьёсызлэн пумазы *r, rb, l, ll* сонорнойёс сыло; кылпум вошъя-кузы, сыйче кыльёслэн ударенизы ас интияз возиське:

laiva⁹ корабль, судно; (*moottoril.*) теплоход; (*höyryl.*) пароход;

astua (t. nousta) laivaan корабле пуксыны; **matkustaa laivalla** кораблен мыныны (я. ветлыны)

Валэктийсъ примеръёсын, оғлом вераса, лексической ударение

XXIV

гинэ сётъямын, котьмар ке но куд-ог учыре со глаголлэс пörtэм кылрадъян формаоссэ сурантэм вылысь яке кылтэчетлэс пörtэм валатонъёссэ висъян вылысь кулэ:

vain гинэ; (*vasta myös*) только; (*pelkästäään*) полэс, коже; **v. yksi** одиг гинэ; **v. sillä tavalla** озыг гинэ; ... **muutен** (*t. noin*) **v.** озыг гинэ, озынэ *rihek.*; ...

Вылайсы примерын *гинэ* кыл вылэ ударение чик уг усы, одиг учырзэ ёвöl ке верано: **muutен** (*t. noin*) **v.** озыг гинэ, озынэ *rihek.*; татын *гинэ* кыл ударенитэм луиз ке, кылтэчетлэн валатонэз но воштийськоз: **v. sillä tavalla** озыг гинэ.

Фразовой ударение куд-ог бичесо (составной) кыльёсын но соосын кылдыштэм примерьёсын сётэмымын на, кулэезъя куддыр мукет учыръёсы но:

edes 1. (*ainakin*) кé (ке) но, коть, эсьма(са); **e. joku** кин кé (ке) но;
...
sentäään 1. (*kuitenkin*) котьмáр ке но, озыг ке но, ...

21. Кыллэн верансямыз (произношениез) гожтийськемезлэс висъяське ке, шуг вадесээлзы сэрего вугыос пушкин транскрипци сётэмымын:

magneetti^{3-C} [-аңн-] магнит
kiteytyä^{52-F} кристаллизоваться [-л- -цца] кариськыны; ...

Берло примерын *лл* интые одиг *л* верано, нош *-ться* кылпум *цца* шуыса лыдёиське.

ЛҮХЕНТЕЕТ – ВАКЧИЯТОНЬЁС

<i>абл.</i>	= аблатив, люкон / педпал-потон вошъет – ablatiivi
<i>ав.</i>	= авиаци – ilmailu
<i>авто.</i>	= автомобиль удыс – auto(ala)
<i>анат.</i>	= анатоми – anatomia
<i>археол.</i>	= археологи – arkeologia
<i>астрол.</i>	= астрологи – astrologia
<i>астрон.</i>	= астрономи – tähtitiede
<i>берытск.</i>	= берытсон (нимвоштос) – refleksiivi(pronomini)
<i>бibil.</i>	= Библись – Raamatusta
<i>биол.</i>	= биологи – biologia
<i>бот.</i>	= ботаника – kasvitiede
<i>бух.</i>	= бухгалтери – kirjanpito
<i>вакч.</i>	= вакчияк – lyhyesti
<i>валч.</i>	= валчаян (соединительной) (герёс) – kopulatiivi(konjunktio)
<i>валэкт.</i>	= валэктон (изъяснительной) (герёс) – eksplanatiivi(konjunktio)
<i>вачем.</i>	= вачемурто (взаимно-личной) (нимвоштос) – resiprookki(pronomini)
<i>вер.</i>	= верасъккон кылын кутыйськись – puhekielellä
<i>вет.</i>	= ветеринари – eläinlääketiede
<i>визък.</i>	= визъкыл, пословица – sananlasku
<i>вк.</i>	= вазёнкыл, междометие – interjektio
<i>возьм.</i>	= возьматон (нимвоштос) – demonstratiivi(pronomini)
<i>вошсът.</i>	= вошъяськисътэм – taipumaton
<i>вöсъ.</i>	= вöсьбур, инмарлы оскон – uskonto
<i>вуж.</i>	= вужмем кыл, архаизм – vanhentunut sana
<i>выж.</i>	= выжись (переходной) каронкыл – transitiviverbi
<i>выжсът.</i>	= выжисътэм (непереходной) каронкыл – intransitiviverbi
<i>выжст.</i>	= выжтэм (переносной) валатонэн – kuvaannollisesti
<i>вылй ст.</i>	= вылй стилен / стилем – ylätyylissä, ylätyylisesti
<i>геогр.</i>	= географи – maantiede
<i>геол.</i>	= геологи – geologia
<i>геом.</i>	= геометри – geometria
<i>герёз.</i>	= герёс, союз – konjunktio
<i>гимн.</i>	= гимнастика – voimistelu
<i>гольтр.</i>	= гольтрес / шузи кыл (вульгаризм) – alattyli, alattyyllissä
<i>гурт в.</i>	= гурт возёс (хозяйство) – maatalous
<i>диал.</i>	= диалект кыл, калык верасъконын – kansanomainen, kansanomaisesti

<i>дипл.</i>	= дипломати – diplomati
<i>жарг.</i>	= жаргон кыл – slangissa
<i>жотрак</i>	= јотрак вераса – karkeasti
<i>зар.</i>	= зарезътй уян удыс – merenkulkku
<i>зоол.</i>	= зоологи – eläintiede
<i>илл.</i>	= иллатив, пырон вошъет – illatiivi
<i>инес.</i>	= инессив, интыян вошъет – inessiivi
<i>инф.</i>	= инфинитив – infinitiivi
<i>иск.</i>	= искусство – taiteessa
<i>ист.</i>	= историзм – historiallinen (käsite)
<i>ит.</i>	= информаци технологиос – automaattinen tietojenkäsittely
<i>карг.</i>	= каргасъкон кыл – kiosana
<i>карт.</i>	= картаен шудон – korttipeli
<i>кино.</i>	= кинематографи – elokuva-ala
<i>кууж.</i>	= киуж удыс – käsityöala
<i>кк.</i>	= каронкыл, глагол – verbi
<i>кк.-лэсь мн.</i>	= карон(кыллэсь) макеним, отглагольной существительной – teonnimi
<i>кн.</i>	= каронним, причастие – partisiippi
<i>ксь</i>	= кылсярысь – esimerkiksi
<i>куспо.</i>	= куспо (относительной) (нимвоштос) – relatiivi(pronomini)
<i>куши.</i>	= кушето (сложной) кыльёсын – yhdysanoissa
<i>кыл.</i>	= кылтодон, кылтодос – kielitiede
<i>лит.</i>	= литературной / огъя кыл – yleiskielessä
<i>литер.</i>	= литература, литературоведение – kirjallisuus, kirjallisuudentutkimus
<i>лн.</i>	= лыдним, числительной – lukusana
<i>луон.</i>	= луонлыко (условной) (герžос) – konditionaali(konjunktio)
<i>лэсът.</i>	= лэсътисъкон удыс – rakennusala
<i>лэчк.</i>	= лэчыткыл, поговорка – sananparsi
<i>мат.</i>	= математика – matematiikka
<i>мед.</i>	= медицина, эмтодос – lääketiede
<i>метеор.</i>	= метеорологи, куазьтодос – meteorologia
<i>миф.</i>	= мифологи – mytologia
<i>МК. > но МК.</i>	
<i>мн.</i>	= макеним, существительной – substantiivi
<i>муг-цель.</i>	= мугез но целез возъматон (герžос) – kausaali-finaali(konjunktio)
<i>муз.</i>	= музыка, крезьгур – musiikki
<i>мурт.</i>	= муртьем (личной) (нимвоштос) – persoona(pronomini)
<i>мүш.</i>	= мүш вордон – mehiläishoito
<i>на.</i>	= нимазь, предлог – prepositio
<i>нб.</i>	= нимбер, послелог – postpositio
<i>нв.</i>	= нимвоштос, местоимение – pronomini
<i>нимысът.</i>	= нимысътыз удыскыл, специальной термин – erikoistermi

<i>но мк.</i>	= но мукет – ynnä muuta
<i>но мк.с.в.</i>	= но мукет со выллем – tai muuta sellaista
<i>но о.а.</i>	= но озы азълань – ja niin edelleen
<i>нылпли.</i>	= нылпиослэн кылазы (но нылпиосын верасъкыку) – lastenkielessä
<i>нюлэс в.</i>	= нюлэс возёс (хозяйство) – metsätalous
<i>огиш.</i>	= огшоры / нумалмысы верасъкон кылын – arkityyllissä, arkikielinen
<i>огъясь.</i>	= огъясь (собирательной) макеним – kollektiivinen (substantiivi)
<i>одигл.</i>	= одиглыко (однократной) каронкыл – momentaaniverbi
<i>од. л.</i>	= одиг лыд(ын) – yksikkö, yksikössä
<i>од. м.</i>	= одиг муртъем / мурттэм (безличной) (каронкыл) – yksipersoonainen (verbii)
<i>ож.</i>	= ожгар удыс – sotilasala
<i>ои</i>	= озы ик – myös
<i>öвöлт. кк.</i>	= öвöлтон (отрицательной) каронкыл – kieltoverbi
<i>парти.</i>	= партитив (вошьет) – partitiivi
<i>пасс.</i>	= пассив(ной) (каронкыл) – passiivi
<i>полигр.</i>	= полиграфи – kirjapainoala
<i>полит.</i>	= политика – poliitikka
<i>пöйши.</i>	= пöйшуран – metsästys
<i>пöр.</i>	= пöрасъкон удыс, кулинари – ruokatalous
<i>пöртп.</i>	= пöртэмпаллыко (неоднонаправленной) каронкыл – iteratiiviverbi
<i>проф.</i>	= професси – ammattinimike
<i>псих.</i>	= психологи – psykologia
<i>пышк.</i>	= пышкылон (звукоподражательной) кыл – onomatopoeettinen sana
<i>радио.</i>	= радио(техника), радио= – radio(ala)
<i>серем.</i>	= серем карыса – ironisesti
<i>синазык.</i>	= синазыкыль карыса – halveksivasti
<i>ск.</i>	= сямкыл, наречие – adverbi
<i>спорт.</i>	= спорт – urheilu
<i>стат.</i>	= статистика – tilastotiede
<i>суред.</i>	= суредасъкон – píirustus
<i>ссъ</i>	= сярысь – jostakin, jostakusta
<i>театр.</i>	= театр удыс – teatteriala
<i>текст.</i>	= куисъкон удыс – tekstiiliala
<i>теле.</i>	= телетехника – teletekniikka, televisio
<i>тех.</i>	= техника – tekniiikka
<i>тн.</i>	= тодметним, прилагательной – adjektiivi
<i>тодмот.</i>	= тодмотэм – indefiniittinen, indefiniitti=
<i>тр. л.</i>	= трос лыд(ын) – monikko, monikossa
<i>тросл.</i>	= трослыко каронкыл – frekventatiiviverbi
<i>тышк.</i>	= тышкасъкон кыл – haukkumasana
<i>ужб.</i>	= ужбергратон, бизнес – liike-elämä
<i>фарм.</i>	= фармакологи – farmakologia, farmasia
<i>физ.</i>	= физика – fysiikka

XXVIII

<i>физиол.</i>	= физиологи – fysiologia
<i>фил.</i>	= философи – filosofia
<i>фольк.</i>	= фольклор, калык қылос – kansanterinne, folklore
<i>фото.</i>	= фотографи, туспуктон – valokuvaus
<i>хим.</i>	= хими – kemia
<i>чигн.</i>	= чигнан (уступительной) (герзос) – konsessiivi(konjunktio)
<i>чорыг.</i>	= чорыган – kalastus
<i>чуг. с.</i>	= чугун сюрес үдьыс – rautatieala
<i>чем.</i>	= чемысь, чемгес, котыку сямен – tavallisesti, usein
<i>чшт.</i>	= чошаты – vertaa
<i>чшт. стп.</i>	= чошатон степень – vertaussuhde
<i>шахм.</i>	= шахматэн шудон – šakkipeli
<i>шуд.</i>	= шудыса-серекъяса – leikillisesti
<i>эвф.</i>	= эвфемизм – eufemismi
<i>эк.</i>	= экономика – talous
<i>эл.</i>	= электричество, электротехника, езтыл техника – sähköteknikka
<i>элат.</i>	= элатив, потон вошъет – elatiivi
<i>этн.</i>	= этнографи – kansatiede
<i>юр.</i>	= юриспруденци, эрикрад – lakikielessä, oikeustieteessä
<i>я.</i>	= яке – tai

<i>alat.</i>	= alattyliissä – голтьрес / шузи қыл (вульгаризм)
<i>ark.</i>	= arkityyliissä – огшоры / нуналмысъ вераськон қылын
<i>atk.</i>	= automaattinen tietojenkäsittely – информаци технологис
<i>ed.</i>	= edellinen – азъло(с)ез
<i>esim.</i>	= esimerkiksi – қылсярысь
<i>gen.</i>	= genetiivi – генитив, возьматон вошъет
<i>geol.</i>	= geologia – геологи
<i>halv.</i>	= halveksivasti – синазъкыль карыса
<i>inf.</i>	= infinitiivi – инфинитив
<i>instr.</i>	= instrumentali – инструментал, лэсhton вошъет
<i>intr.</i>	= intransitiiviverbi – выжисътэм (непереходной) каронкыл
<i>iter.</i>	= iteratiiviverbi – пöртэмпаллыко (неоднонаправленной) каронкыл
<i>jhk</i>	= johonkin, johonkuhan – қытчы ке, маке (кин ке) пушки (иллатив)
<i>jk</i>	= jokin, joku – маке, кин ке (номинатив)
<i>jksik</i>	= joksikin, joksikuksi – марлы ке, кинлы ке (транслатив)
<i>jlak</i>	= jollakin, jollakulla – марлэн ке, кинлэн ке; майн ке (адессив)
<i>jlek</i>	= jollekin, jollekulle – марлы ке, кинлы ке (аллатив)
<i>jltak</i>	= joltakin, joltakulta – марлэсъ ке, кинлэсъ ке (аблатив)
<i>jnk</i>	= jonkin, jonkun – марлэн ке, кинлэн ке (генитив)
<i>jssak</i>	= jossakin, jossakussa – қытын ке, маке (кин ке) пушкин (инессив)
<i>jstak</i>	= jostakin, jostakusta – қытысь ке, маке (кин ке) пушкись; маке

	(кин ке) сярысь; (элатив)
<i>jtak</i>	= jotakin, jotakuta – мае ке, кинэ ке (партитив)
<i>kansat.</i>	= kansatiede – этнографи
<i>kirk.</i>	= kirkollinen – черк, черкен герзаськем
<i>koll.</i>	= kollektiivinen (substantiivi) – огъясь (собирательной) (макеним)
<i>lak.</i>	= lakikielessä, oikeustieteessä – эрикрад, юриспруденци
<i>lyh.</i>	= lyhyesti – вакчияк
<i>mat.</i>	= matematiikka – математика
<i>mm.</i>	= muun (muiden) muassa, esimerkiksi – музонээ пёлысь / пёлын, мукетыз сяна, кылсярысь
<i>nom.</i>	= nominatiivi – ниман вошъет
<i>paheks.</i>	= paheksuvasti – курласа, пыкылыса
<i>partis.</i>	= partisiippi – каронним, причастие
<i>polit.</i>	= poliitikka – политика
<i>pred.</i>	= predikaatti – йыръёэс, сказуемой: predikaattina – йыръёэс (сказуемой) луыса
<i>pret.</i>	= preteriti – ортчем дыр
<i>t.</i>	= tai – яке
<i>taipum.</i>	= taipumaton – вошъясыкисътэм
<i>teonn.</i>	= teonnimi – карон(кыллэс) (отлагольной) макеним
<i>tms.</i>	= tai muuta sellaista – но мукет со выллем
<i>tr.</i>	= transitiiviverbi – выжись (переходной) каронкыл
<i>v.</i>	= verbi – каронкыл, глагол
<i>vanh.</i>	= vanhentunut sana – вужмем кыл, архаизм
<i>vahv.</i>	= vahvistus(partikkeli) – юнматон (пырыкыл)
<i>yksipers.</i>	= yksipersoonainen (verbi) – одиг муртъем / мурттэм (безличной) (каронкыл)
<i>ylät.</i>	= ylätyylissä, ylätyylisti – вылй стилен / стильем
<i>ym.</i>	= ynnä muuta – но мукет, но музон
<i>yms.</i>	= ynnä muuta sellaista – но мукет со выллем

AAKKOSET – ГОЖПУСЛЫК

A a [aa]	B b [bee]	C c [see]	D d [dee]	E e [ee]
F f [äf]	G g [gee]	H h [hoo]	I I [ii]	J j [jii]
K k [koo]	L l [äl]	M m [äm]	N n [än]	O o [oo]
P p [pee]	Q q [kuu]	R r [är]	S s [äs]	Š š [suhu-S]
T t [tee]	U u [uu]	V v [vee]	W w [kaksoisvee]	
X x [äks]	Y y [yy]	Z z [tset]	Å å [ruotsalainen oo]	
Ä ä [ää]	Ö ö [öö]			

А

- aakkonen³⁸** гожпус*, буква; **aakkoset** гожпуслык*, алфавит, азбука; **järjestää sanat aakkosten mukaan** кылъёсты алфавитъя радъяны
- aakkosellinen³⁸** алфавйт(ной), гожпус рад(ъя)*
- aakkosjärestys³⁹** гожпус* (я. алфавит) рад
- aakkostaa⁵³** гожпуслыкъя* (я. алфавитъя) пуктылыны (я. тырыны)
- aallonmurtaja¹⁰** тулкым (пыкон) борд, волнорез
- aallotar^{32-C}** миф. вуныл(мурт)
- aalto^{1-I}** 1. тулкым, гы 2. физ. тулкым, волна; **lyhyet aallot** вакчи тулкымъёс
- aaltoilla⁶⁷** тулкымъясыны, гыаны; **meri aaltoilee** зарезь тулкымъяске; **ruispelto aaltoilee** ёзг бусы гыа
- aaltosulje^{48-L}, aaltosulku^{1-D}, aaltosulkumerkki^{5-A}** фигурной скобка, чутрес вугы(пус)*; **aaltosulkeet, aaltosulut** фигурной скобкаос, чутрес вугыпусьёс
- aaltoviiva⁹** тильда, чутресгож*
- aamiainen³⁸** чук(на) сиён, чукнинь; **syödä aamiaista** чукна(зэ) сисъкыны
- aamu¹** чукна, чук; **joka a.** чукналы быдэ, коткүд чукна;
- aamuun mennessä** чук(на) пал, чукна вуыку; **tänä aamuna** туннэ чукна; **seuraavana aamuna** чуказеяз чукна; **aamulla** чукна (*ky?*); **varhain aamulla** вазъ чукна; **aamusta iltaan** чукнаысен жытозъ
- aamuinen³⁸** чук(на), -нала
- aamuisin** чукъёсы, чукнаосы; **a. ja iltaisin** жыт-чук(ъёсы), чукна но жытазе
- aamunkoi¹⁸, aamunkoite^{48-C}, aamunkoitto^{1-C}** (чук) ёард|он, -эм, ёарпот|он, -эм, югд|он, -эм; **ennen aamunkoittoa** куазъ ёардон азыны
- aamunsarastus⁹** югд|он, -эм, (куазъ) югыт лу|он, -эм, сакт|он, -эм
- aamupäivä¹⁰** нуназе шорозъ (я. лымшорозъ, обедозъ) дыр;
- aamupäivällä** нуназе шорозъ, лымшорозъ, обедозъ
- aamurusko¹** (чук) ёард|он, -эм, ёарпот|он, -эм, (чук) инльоль
- aamutakki^{5-A}** халат (*коркатий ветлон х.*)
- aamuvarhain, aamuvarhaisella** ск. вазъ чукна
- aamuviuoro¹** чук(на) смёна (я. ужан)
- aamuyöllä, aamuyöstä** чукна пал, уйшор бере
- aapa^{9-E}** вёлмыт (я. эркын) нюрвил (*Финляндилэн уйпалаз*)
- aapinen³⁸, aapiskirja⁹** букварь, азбука
- aarniometsä¹⁰** съод нюлэс; джүнгли
- aarre^{48-K}** ват|ос, -эт, клад
- aasi⁵** ишак

- Asasia**¹² геогр. Áзия; **Asian asukas** Áзиын улýсь (мурт)
- aasialainen**³⁸ 1. тн. Áзиýсы, -я, азиат 2. мн. Áзиын улýсь (мурт), азиат, (*naishenkilö myös*) азиатка
- aataminomena**¹¹ анат. чыртылёг, гулыым(лёг)
- aate**^{48-С} малпан, шормалапан*, идέя
- aateli**⁶ дворян выжы, дворянство
- aatelinen**³⁸ 1. тн. дворян 2. мн. дворян(ин), (*naishenkilö myös*) дворянка
- aatelisto**¹ дворяньёс, дворянство
- aatto**^{1-С} азъло (я. азыыл) нунал; **juhlan aattona** праzdниклэсъ [-эн-] азъло нуналэ; **uudenvuoden aattona** Выль арлэсъ азъло нуналэ, Выль ар жыт(э) (я. ye)
- aava**⁹ 1. тн. вóл-вóл, эркын, паськыт; **aavalla merellä** вóл-вóл (я. эркын) зарезын 2. мн. вóл-вóл (я. эркын, паськыт) инты
- aave**⁴⁸ ишан, пóртмаськон, ад-зиськон
- aavikko**^{4-А} бушкыр*, пустыня; (*aro*) кыр, степь
- aavistaa**⁵³ (азълясянь) шёдыны, [сюлэм] шёдыны *uksipers.*, малпаны; **aavistin hänen tulonsa** со-лэсъ лыктоңэ азълясянь шёдий, солэсъ лыктоңэ сюлмы шёдийз;
- aavistamatta** шёдтэк (я. мал-памтэ) шорысь
- aavistus**³⁹ (азълясянь я. азъло ик) шёд|он, -эм, сюлэм шёд|он, -эм;
- minulla ei ole aavistustakaan**
- asiasta** мон со (ужпум) сярысь нόмырэ но уг тодиcькы, мон сое (я. со ужпумез) пиши но уг валаськы
- abessiivi**⁵ кыл. кельтон вошьет*
- (я. падеж) (ксь *paidatta* дэрем-тэк)
- abi**⁵, **abiturientti**^{5-С} школаез йыл-пумъясь,abituriент
- ablatiivi**⁵ кыл. люкон вошьет* (я. падеж) (ксь *ihmiseltä* адямилэсъ)
- abortti**^{5-С} мед. нылпи (я. пинал) күштөн, -эм, аборт
- absolutisti**⁵ (вина) юисътэм мурт
- absoluuttinen**³⁸ быдтыро*, чыл-как, абсолюто, абсолют(ной); **a. enemmistö** быдтыро (я. абсолютной) тросээ; **a. totuus** быдтыро зэмлык
- abstrakti**⁵, **abstraktinen**³⁸ абстракто, абстрáкт(ной), *палдурс-кем, -ыса; **a. ajattelu** абстракто (я. палдурскыса) малпаськон; **a. käsite** абстракто (я. палдурс-кем) понятие
- absurdi**⁵ абсурд, йырчукинлык*
- adessiivi**⁵ кыл. адессив [-дэ-] (недпал интыян падеж, ксь: *pöydällä* жёк вылын, *tytöllä* нылмуртлэн)
- adjektiivi**⁵ кыл. тодметним*, прилагательной
- adjektiivinjohdin**^{39-Ф} кыл. тодметним пóрмытайсъ итэт*, прилагательной пóрмытайсъ сúффикс [-ф-]
- adoptio**³ (нылпи я. пинал) вордыны басьтон; (*pojan myös*) пи карон; (*tytön myös*) ныл карон
- adoptoida**⁶² (нылпи я. пинал) вордыны басьтыны; (*poika myös*) пи карыны; (*tyttö myös*) ныл карыны
- adverbii**⁵ кыл. сямкыл*, нарéчие
- adverbiaali**⁵ кыл. югдуръёз*, обстойтельство
- affiks**⁵ кыл. итэт*, кылйтэт*, аффикс [-ф-], сúффикс [-ф-]

- Afrikka**^{14-A} геогр. Африка
afrikkalainen³⁸ 1. тн. Африка-
 (ысь), африкан 2. мн. Африка-
 ян улйсъ (мурт), африка́нец,
 (*naishenkilö myös*) африка́нка
agentti^{5-C} агент
agitaatio³ ётён-жуткан*, агитá-
 ци(я); **harrastaa agitaatiota**
 ѡтыны-жутканы*, агитиро-
 вать карыны
agitoida⁶² ѡтыны-жутканы*,
 агитировать карыны
ah вк. о(о), ок, ой, э(э), эк, эх
 (кужмо мылкыд усьтэмез;
 паймемез, жальпотэмез но мк.
 – возьматэ); **ah, mikä onni!** oo,
 кыче шуд усиз!
ahaa вк. а(а) (валатскемез, йыре
 лыктэмез возьматэ); **a, nyt**
 уммärrän aa, табере валай
ahava¹¹ 1. (*kuiva, kylmä kevättauli*)
 тулыс тöl (кös но кезыт)
 2. (*ihon ahavoituneisius*) тölам,
 чипы потэм *ruhek*.
ahavoittaa^{53-C} тölатыны, куась-
 тыны (чорыг, силь ссы)
ahavoitua^{52-F} (*aho*) тölаны (ксь ки),
 [чипы] потыны *yksipers. ruhek.*;
 (*huulet myös*) ышылыны (ымдур
 ссы)
ahdas^{41-F} 1. ёзоскыт, ёркыт, сюбег,
 люкыт; **a. huone** ёзоскыт (я. ёр-
 кыт) кóмнатá; **a. katu** ёзоскыт
 (я. сюбег) урам; **ahtaat kengät**
 ёркыт ботинки; **täällä on ahdas-**
ta татын люкыт 2. выжт. (*sup-
 pea, yksipuolinen*) сюбег, ёжыт,
 ичи; **a. näkökanta** (дунне шоры)
 сюбег учкон 3. выжт. (*vaikea,
 tiukka*) шуг, секыт; **elää ahtaissa**
oloissa шуг-секытын (я. ёрмыса)
 улыны ♀ **joutua ahtaalle** секыт
 учyre шедыны; **panna ahtaalle**
 ёртыны, зыйбыны выжт.
ahdasmielinen³⁸ сюбег малпась-
 кись (я. визъем), сюбег
ahdata^{73-F} зар. (груз) тырыны,
 грузить карыны; **a. laiva** корабль
 груз тырыны, кораблез гру-
 зить карыны
ahdinko^{1-G} шуг-секыт, секыт
 югдур (я. учыр), ёрмон; (*pula*)
 крýзис; **joutua ahdinkoon** секыт
 югдуре сюрыны, шуге-леке
 вуны
ahdistaa⁵³ 1. (*olla ahdas*) пачкаты-
 ны, ёркатаны, јикатыны; **ken-**
kä a. jalkaa ботинка (пыдэз)
 пачкатэ 2. (*ajaa tavoittaakseen*)
 шымыртыны, пачкатыны,
 уй(ыл)ыны (кинэ ke), уйиськы-
 ны (кин ke съёры); **a. vihollista**
 тушмонэз шымыртыны 3.
 выжт. (*rainostaa*) зыйбыны, пач-
 катыны, шымыртыны; (*kiusata
 jillak*) акыльты(ты)ны, áкляк
 поттыны; **a. kysymyksillä** юанъ-
 ёсын зыйбыны (я. áкляк потты-
 ны) ♀ **henkeä a.** лул тыре (я.
 шуг луэ); сюлэм ик ѫкак луэ;
sydäntä a. сюлэмез чепылля
ahdistelija¹² 1. уйись(кись), уйы-
 лись 2. выжт. (*lähentelijä*) (кин
 ke борды) ёрмись, ёрись(кись),
 тэбинись, мерскисъ
ahdistella⁶⁷ 1. уй(ыл)ыны (кинэ
 ke), уйиськыны (кин ke съёры)
 2. выжт. (*lähennellä*) ёрмыны,
 ёр(исъ)ыны, тэбиныны, мерс-
 кыны (кин ke борды); **miksi**
ahdistelet minua? мар ёрмид ни
 бордам?
ahdistua⁵² куашканы, бырыны,
 секыт луны (мылкыд); **hän**
on ahdistunut солэн мылкыдыз
 куашкамын

ahdistus³⁹ куашкам (я. секыт)
мылкыд, секыт (я. зйбисъкем)
мылкыдо лу|он, -эм

ahertaa^{54-К} тыршыны, тыршыса
(я. сюлмо) ужаны

ahertaja¹⁰ тыршиш мурт, тырши-
са (я. сюлмо) ужась мурт

ahjo¹ гёр, горно, жу; **paajan a.**
кебит гёр (я. горно)

ahkerä¹⁰ тыршись, -ыса, сюлмо,
(тыршиса) ужась; **a. ihminen**
тыршиш адями; **a. oppilas** тыр-
шиса дышетскись

ahkerasti тыршиса, сюлмо, сюл-
мись, мылбись-кыдись; **tehdä**
töitä a. тыршиса ужаны

ahkeroida⁶⁸ тыршиса (я. сюлмо)
ужаны, тыршины

ahkerius⁴⁰ тырш|он(лык), -ем,
сюлмо лу|он, -эм

ahkio³ саам дöddy

ahma⁹ зоол. лусутросёп, лакша
varh., росомаха (*Gulo gulo*)

ahmatti^{5-С} кöttыр(м)остэм, тыр-
мостэм кёт, сютэм кион *выжт.*

ahmia⁶¹ ымтыроскад (я. сапкыса)
сины, соканы, кöttырмостэм
кадь си(сык)ыны; **lapseit ihan**
ahmivat kakkua пинальёс тор-
тээ копак ымтыросказы сиё

ahnas⁴¹, **ahne**⁴⁸ (кёт)тырмостэм,
сук, аксым; **olla a.** (кёт)тырмос-
тэмъясыкыны, кöttырмостэм
вырыны; **tulla ahnaaksi (t. ah-neeksi)** кöttырмостэм луыны,
алышмыны

ahnehtia^{61-Ф} (кёт)тырмостэмъясь-
кыны, сукъясыкыны, кöttыр-
мостэм (я. сук) вырыны

ahneus⁴⁰ (кёт)тырмостэмлык,
суклык, кöttырмостэм (я. сук)
лу|он, -эм

aho¹ (нюлэс) куш, кырал, кыр

инты

ahomansikka^{14-А} узы (*Fragaria vesca*); > **metsämansikka**

ahtaa^{56-Ф} чуртнаны, туйнаны, тыр-
мытыны; **a. puita pesään** гуре
пу (я. письёсты) чуртнаны

ahtaus⁴⁰ ёсокыт(лык), ёркыт(лык),
люкыт(лык); **tilanteen a.** *выжт.*
югдурлэн ёсокытэз (я. ёсокыт-
лыкез)

ahtautua^{52-Ф} чуртнаськыны, туй-
наськыны, тульяськыны; **kaikki ahtautuvat yhteen huoneeseen**
вáньзы одиг кóмнатаé
чуртнаськызы

ahtojaä¹⁸ торос(ъёс) (зарезь, ты
яке шур дуре ёркаса кылдэм йö
пилетьёс)

ahven³² зоол. юш (*Perca fluviatilis*)

Ahvenanmaa¹⁸ геогр. Алан;

Ahvenanmaan saaristo Аланд
шорму чёёс

ahvenanmaalainen³⁸ Аландин
улись (мурт), алáндец, (*nais-henkilö myös*) алáндка

ai вк. 1. ой, ай, э(э); **ai, kuinka**
särkee! ой, кыче вöсь!; **ai sinäkö**
siinä oletkin э(э), тон отын вылэ-
мед ук 2. э, а(а) (валаткемез,
йыре лыктэмез возьматэ); **ai**
niin, avaimet! э, усьтоньёс
эшши!, э, усьтоньёс сярысь
öвöl вунтоно!

aidata^{73-Ф} кенераны, (кенерен) ко-
тыртыны; **a. kasvima**а бакчаэз
кенераны

AIDS⁵, **aids** (*imtiuinikato*) СПИД.
ШИТ* (шидьтэм иммунодефи-
цитлэн тодмосэз)

aie^{48-Д} малпа|н, -м, мед|он, -эм,
эсэп; **paha aie** урод (я. лек)
малпан; **olla aikeissa tehdä jtak**
маке карыны медыны (я. эсэп

карыны)
aiemmin азълогес, азыылгес,
 вазъгес
aiempi^{16-Н} азълоезгес, азыылэзгес,
 вазезгес
aihe⁴⁸ 1. (*syy, peruste*) муг; **löytää**
 а. муг шедьтыны; **ei ole aihetta**
valittaa жожтыйсыны муг ёвёл
 2. (*teema*) тёма
aihellinen³⁸ муг луыса (я. кулэ-
 езъя) + *кк.-лэсъ мн. я. кн.* /
teonni. t. partis., шонер; **a. kire**
 муг луыса дыртон; **a. pelko** муг
 луыса кышкан; **aihelliset kulut**
 кулэзъя коньдон быдтон
aiheeton^{34-С} юнмэ, муг|тэк, -тэм,
 кулэтэм; **a. kiire** юнмэ (я. кулэ-
 тэм) дыртон; **a. pelko** мугтэк
 кышкан; **aiheettomat kulut** юн-
 мэ коньдон быдтон
aihepiiri⁵ тематика
aiheuttaa^{53-С} вайны, карыны,
 лэсътыны, кылдытыны, потты-
 ны; *чем. понуд. кк.-ын берыктай-
 тисъке / käännetään usein teetto-
 verbillä*; **a. jillek kärsimyksiä**
 кинлы ке курадзон вайны (я.
 кылдытыны); **a. kipa** вось карыны;
a. vahinkoa изъян вайны;
a. harmia жожомытыны
aiheutua^{52-Ф} потыны, кылдыны,
 луыны; **mistä tämä aiheutuu?**
 кытысь со (я. та) потэ?, малы со
 озы?: **laivalle aiheutuneet vahin-
 got** корабльлы кылдэм изъян
aika^{9-Д} I 1. дыр, вакыт; (*ajankohta*
myös) вадес; **vapaa a.** ваньмон
 дыр; **minun on a. lähteä** (мынам)
 кошкон дыр(ы) вуиз ни; **jksik**
aikaa ѡгдырлы; **jnk ajan kulut-
 tua** коня ке улыса (я. дыр орт-
 чыса); **kaiken aikaa** ёлан, весь;
minulla ei ole vapaata aikaa мы-

нам дыры ёвёл, мон уг ваньмись-
 кы; **sillä aikaa** со (дыр) куспын;
vähän aikaa коня ке (дыр щоже),
 ёжыт(ак); **yhtä aikaa** соку ик,
 со дыре ик, ѡгдырэ; **lyhyeksi ai-
 kaa** (*t. ajaksi*) ёжытлы, ѡгдырлы
 (гинэ); **pitkäksi aikaa** (*t. ajaksi*)
 кемалы, кема (дыр) щожель; **en-
 tiseen aikaan** азъло дыръя, азъ-
 выл; **erääseen aikaan** огдыр, ог-
 вадес, оград; **mihin aikaan?** ку?,
 коня часэ?; **oikeaan aikaan** ды-
 рыз дыръя, (ас) дыраз; **he eivät**
ole tavanneet pitkään aikaan
 соос кемалась ѿ ни пумиськы-
 лэ; **samaan aikaan** > **yhtä aikaa**;
kautta aikojen кόтькү но, даурь-
 ёс щоже; **tässä ajassa** та дыре (я.
 учыре); **lyhyessä ajassa** вакчи
 дыр куспын; **aika ajoin, aika**
ajoittain дырын-дырын, вакытэн-
 вакытэн; **ajoissa** > **oikeaan aikaan**
2. кыл. дыр; **mennyt a.** ортчем
 дыр *◊ hyvänen a.* ёстэ инмар(е)
 (я. куазе)!; **saada aikaan keskus-
 telu jnk kanssa** кинэн ке верась-
 кыны быгатыны
aika II гинэ, тарак, шёдскимон;
a. hyvä умой (я. ёч) гинэ; **a.**
lailla тарак (я. шёдскимон) трос;
a. paljon трос гинэ
aikaansaannos³⁹ азинскон(ъёс),
 вормон(ъёс), достижение
aikaero¹ дыр пёртэмлык, дырлэн
 висъясыкемез (я. пёртэм луэ-
 мез)
aikaihminen³⁸ бадзым (я. быдэ ву-
 эм) мурт; **aikaihmiset** бадзымъ-
 ёс, быдэ вуэмъёс
aikainen³⁸ 1. (*кычэ ке*) вакытсы,
 дырысы; **Ruotsin vallan a.** Шве-
 цилэн кузёясыкон вакытсыстыз;
lapsuudenaikeiset haaveet ныл-

пи дыръёссыь малпанъёс 2.
(*varhainen*) вазь; **a. aamu** вазь
чук(на)
aikaisemmin азъло(гес), азъвил-
(гес), вазь(гес), вазен; **paljon a.**
трослы азълогес; **päivää a.** (одйг)
нуналлы азълогес (я. вазъгес);
minä tulin häntä a. мон солэсъ
азълогес лыктӣ
aikaisemi^{16-D} азъло(ез), азъ-
выл(эз); **kirjan a. luku** книгалэн
азълоез йыретэз* (я. главаез)
aikaisin вазь; **a. aamulla** вазь чук-
на; **mahdollsiman a.** макем
луэ, (сокем) вазь; **näin a.** тákем
вазь
aikajärjestys³⁹ хронолоғи(я)
aikakausi²⁷ вакыт, вапум, эпоха
aikakausjulkaisu², **aikakauskirja**⁹
периодической издáние, вакы-
тэн поттэт*: журнál
aikakauslehti^{7-F} журнал
aikakirja(t)⁹ чём. тр. л., ист. хрó-
ника, лётопись
aikalainen³⁸ ёгдыре (я. ёгдыръя)
уйльсъ, современник
aikamies⁴² быдэ вуэм мурт, аре-
саз вуэм пи, воргорон
aikamoinen³⁸ быдым (гинэ).
тарак быдым
aikamuoto^{1-F} кыл. дыр
aikana щоже; дыръя; **vuoden a.** ар-
щоже; **rajuilman a.** куазь шу-
кыръяськон дыръя; ёшт. > **aika I**
aikanaan дырыз дыръя, (ас)
дыраз
aikataulu² расписáние, дыррад*,
график (ксь транспорт вет-
лонъя); **olla aikataulustaan myö-
hässä** беромыны, жеганы
aikavyöhuke^{48-A} дыр (я. часовой)
пояс
aikoa^{52-D} медыны, малпаны, ёдъя-

ны; **viikonlopulla aion palata ko-
tiin** арня пумын дорам бертыны
мейдиско
aikoinaan ас дыраз, куке соку,
куке но
aikojaan: ennen a. дырызлэсъ азъ-
ло (я. азъвил, вазь) ◇ **ilman a.**
озы гинэ, ёгшоры, мугтэк
aikomus³⁹ малпа|н, -м, мед|он, -эм,
эсэп; **minä tulin teidän luoksen-
ne hyvin aikomuksin** мон тӣ
доры ёч малпаса лыктӣ; **onko**
aikomuksesi mennä sinne эсэпед
вань-а отчи мыныны?
aikuinen³⁸ бадым, быдэ вуэм,
мойи; **lapset ja aikuiset** нылпиос
но бадымъёс
aikuistua⁵² бадым луыны (я. бу-
дыны), быдэ вуыны, бадыманы
ailahdella^{67-F} вошъяськыны (*мыл-
кыд ссы*); **hänen mielensä ailah-
telee alinoma** солэн мылкыдыз
ялán вошъяське
aina 1. весь, ялán, коткӯ, весяк,
пýр(ак); **kuten a.** коткӯ сямен
2. (yhä) ялán, али ке но; **se tulee**
a. mieleeni со али ке но тодам
лыктэ на **3. (jopa)** пýрак; **saat-
taa a. portille saakka** пýрак кап-
ка дорозъ келяны
ainainen³⁸ ялán + кн. я. кк.-лэсъ
мн. / partis. t. *teonn.*, яланлыко*;
ainaiset esteet ялán пумиськисъ
(я. кылдисъ) могзетъёс
ainakaan > ainakin
ainakin (*övöltön дыръя ainakaan*)
котымáр ке но, ке но, эсъма(са);
anna vielä a. yksi одйгэ ке но
вай на; **yritä a. tehdä** котымáр
ке но, лэсътыны туртты (я. лэсъ-
тыса утча)
aine⁴⁸ **1. (materia)** тырмет*, ве-
щество, матéри(я) **2. (materiaali)**

- материал 3.** (*oppia*) (дышетскон) предмет, дисциплина 4. > **aine-kirjoitus**
- aineellinen**³⁸ арберилико*, тырметлыко*, материал(о), материальний; ваньбур(лыко*); **a. kulttuuri** арберилико культура; **a. maailma** тырметлыко (я. материальный) дунне; **a. vahinko** ваньбур(лы) изъян
- aineisto**² огъясьь. материал(ъес); **koota aineistoa** материал бичаны (я. люканы)
- ainekirjoitus**³⁹ сочинение, гожтос*
- aineosa**¹⁰ ёз(люкет)*, компонент, элемент
- aines**³⁹ 1. (*materiaali*) материал(ъес); инъет; **sanakirjan ainekset** словарьлы материалъёс (я. инъет) 2. (*aineosa*) ёз(люкет)*, компонент, ёзпры*, элемент; **kielen vieraat ainekset** кыллэн мурт луись ёзпрыюсыз (я. элементъёсыз)
- ainiaaksi** пыраклы, весяклы, пырэк (я. весяк) азелы
- ainoa**¹⁵ одиг гинэ, огназ; (*kielteissä yhteyksissä myös*) одиг(ез) (я. огэз) но; **a. mahdollinen** одиг гинэ луны быгатийс; **perheen a. lapsi** семьяясь огназ нылпи; **siellä ei ole ainoakaan ruuta** отын одиг писпу но ёвöl; **a. laatuaan** огназ (я. одиг) гинэ со выллем; **joka a.** коткудыйз (ик); **ainoan kerran** огпол гинэ; **ei ain-oatakaan kertaa** огпол но ёвöl (я. ёз ...)
- ainoalaatuinen**³⁸ > **ainutlaatuinen**
- ainoastaan** гинэ; **a. hän ei ole vielä tullut** со гинэ ёз на вуы
- ainut**⁴³ > **ainoa**
- ainutlaatuinen**³⁸ огназ (я. одиг)
- гинэ со выллем, туж шер
пумиськылйсь, уникал(ьной)
- airo**¹ полыс
- airut**⁴³ 1. ивор вайись (я. вуттийсь), иворчи 2. (*juhlissa*) (прáздникéз [-зни-]) радъясь (я. ортчытись)
- aisa**⁹ вайыж; **panna hevonen aisoihin** валэз кыткыны; **pitää aisoissa** выжст. кортнаса (я. кылзийськись карыса) возыны
- asti**⁵ шёдон, валан; **hajua.** зынэз шёдон; **kuuloa.** кылон, кылны быгатон, куараез шёдон; **maku-a.** шомез валан; **näköä.** (син) адзён, адзыны быгатон, синмын шёдон
- aistia**⁶¹ шёдьны, валаны; **a. kipua** вöсь луэмез шёдьны; **a. makua** шёмзэ валаны
- aistikas**^{41-А} чеберез (я. стилез) власа лэсътэм, элеганто, элегантной, стиля (*лэсътэм*); **a. puku** элеганто (я. стиля вурем) костюм
- aistillinen**³⁸ бордаз кыскись, вирез шудытись, чувственной [-ус-]; лулмугор(лыко)*; **aistilliset huiulet** бордаз кыскись (я. вирез шудытись) ымдуръёс; **a. nautinto** лулмугор куанон (я. удовольствие)
- aistimus**³⁹ шёд|он, -эм, вала|н, -м; **kipua.** вöсь луэмез шёдон; **kosketusa.** ютскемез шёдон
- aistin**³³, **aistinelin**³³ шёдон брган (я. мугор люкет)
- aita**^{9-Ф} 1. кенер, забор; (*sälea*) пунэм (я. тэчам) кенер, тын, урдым; **tehdä a.** кенераны, кенер лэсътыны 2. спорт. (*este*) могзёт
- aitajuoksu**¹ спорт. могзетьёсын бызылон
- aitaus**³⁹ 1. котыртэм, кенер

2. (*aitaaminen*) кенера|н, -м,
(кенерен) котырт|он, -эм
aitio³ ложе
aito^{1-F} зэмос, мыдланьтымтэ; **a.**
asiakirja зэмос (я. мыдланьтымтэ)
документ; **a. timantti** зэмос
бриллиант; **a. ystävä** зэмос эш
aitta^{9-C} кенос, чум; **kaksikerroksinen** **a.** улынó-вылынó (я. улысé-
вылысé) кенос

aivan 1. чылкак, кóпак, кычак; **a.**
kuin oma äitinsä чылкак анаэз
кадь; **olen a. yksin(äni)** чылкак
(я. чápчара) огнам; **a. uusi** чыж
выль; **tie johtaa a. järven rantaan**
сюрс пýráк ты дуре вуттэ 2.
(*kielteissä yhteyskissä / öövloton*
дыръя) чик, туж ик, лéкóс; (*eh-
toa ilmaisemassa / условиез вера-
ку*) туж; **ei a. mahdoton** чик
быдэстбóтэм öвöl; **ei a. lähellä**
туж ик матын öвöl; **a. tien kes-
kellä** сюрс шорын ик; **a. tur-
haan** чик юнме

aivastaa⁵³ кизын(ыл)ыны
aivastus³⁹ кизын|он, -эм, кизыны-
л|он, -эм

avot¹ тр. л., анат. йырви(ы)м

ajaa⁵⁶ 1. (*karkottaa pois, häätää; kul-
jettaa edellään*) улляны, (улляса)
поттыны; (улляса) нуны; (*seu-
rata tavoittaakseen, ahdistaa*)
уйиськыны (кин ке сьёры),
уй(ыл)ыны, шымыртыны; **a.**
pois talosta коркась улляны (я.
улляса поттыны); **ajaa (pois)**
koulusta школалысь улляны (я.
поттыны); **a. karjaa laitumelle**
пудоез возь вылэ улляны (я. ул-
ляса нуны); **a. jtak takaa** кин
ке сьёры уйиськыны; **koira a.**
jänistä пуны лудкеч сьёры
уйиське, пуны лудкечез уе 2.

(*kulkuneuvoa*) валтыны*, ну(лл)ы-
ны (ксы машинаез); (*kuormaa
myös*) ворттыны (грузээ ou); **a.**
bussia автобусэз валтыны; **a. hei-
nää** турын ворттыны **3.** (*kulkea
ajaen, matkata*) ветлыны, ворт-
тылыны, мыныны (ксы машина-
ен); **a. autolla** машинаен ветлы-
ны (я. ворттылыны); **a. hevosella**
валэн ветлыны; **a. hevosen seläs-
sä** вал вылын ветлыны; **a. taksil-
la asemalta hotelliin** вокзалысь
гостыницае таксиен мыныны **4.**
(*ihokarvoja*) мычыны, брить ка-
рыны, мычиськыны *intr.*, брить-
ся [-цца] кариськыны *intr.*; **a.**
partansa тушез мычыны (я.
брить карыны) **5.** (*asiaa*) нуныны,
нуыса улыны, быдэстыны выры-
ны; **a. asiaa oikeudessa** судын
ужез нуныны; **a. rauhan politiik-
kaa** тупаса улон полýтикаез
нуны (я. быдэстыны вырыны)
ajaja¹⁰ валтйесь*, нуллйесь* (ксы
машинаез), водитель; (*auton,
bussin myös*) шофёр; **autona.**
автомобилез валтйесь, автомо-
бильлэн водйтелеz

ajallaan (ac) дыраз, дырыз дыръя
ajan > aika I; koko ajan ялán,
весь, пыр; **kahden päivän a.** кык
нунал (чóже); **koko kesän a.** гу-
жэмбыт, быдэс гужем(зэ); **koko
talven a.** тóлбыт, быдэс тол(зэ);
a. mittaan (t. oloon) дыр ортчи-
са, улыса-вылыса, куке соку
ajanjakso¹ дыр кусып, дыр, ва-
кыт; **lyhyenä ajanjaksona** вакчи
дыр куспын

ajankohta^{10-F} вакыт, дыр (вадес),
ви; **epäsuotuinen a.** умойтэм
вакыт

ajankohtainen³⁸ дырвадесо*,

- актуál(ьной), али (я. со дыре) кулэ луись
- ajankulu²** > **ajanviete**
- ajanlasku¹** дырез лыдъян, вапум, ёра; стиль; **ennen ajanlaskun alkua** асьме вапумлэс (я. ёралэс) азъло; **vanhan ajanlaskun mukaan** вуж стиля
- ajanmukainen³⁸** 1. туала, али (я. туала) дырлы тупась 2. (*kronologinen*) хронолóги, хронологíческой
- ajanviete^{48-C}** дыр ортчытон; **hauska a.** шулдыр дыр ортчытон, юмшан, шулдыръясъкон
- ajanvietekirjallisuus⁴⁰** беллтрýтика [-л-]
- ajanvietehohjelma¹⁰** шулдыръясъкон прогráмма
- ajastin³³** таймер
- ajatella^{67-C}** малпаны, чакланы (кин *ke cсь, kinэ ke*), малпаськыны (кин *ke cсь*) *intr.*; **a. itscäään** ачид сярысь малпаны (я. малпаса улыны); **minä ajattelen sinusta pelkkää hyvää** мон тон сярысь умойзэ гинэ малпасько; **a. omilla aivoillaan** ас визьмыныд (я. ўырыныд) малпаны; **ajattelematta** малпатэк
- ajatelma¹⁰** лэчыт (я. мечкытыса) веран, мечкытонкыл*, афоризм
- ajaton^{34-C}** 1. дырын герзаськынтэ, дырсыбр* 2. (*sopimaton*) дырлы тупасьтэм, дыраз + =мтэ *пумо кн.* / =мтэ-*partis.*, умойтэм дыръя + =м *пумо кн.* / =м-*partis.*; **a. muoti** (та) дырлы тупасьтэм мόда
- ajattelematon^{34-C}** (умой) малпа|мтэ, -тэк (я. малпаськытэк) (+ =м *пумо кн.* / =м-*partis.*); (*umpimähkäinen*) чик малпа|мтэ, -тэк (я. малпаськытэк) (+ =м *пумо кн.* / =м-*partis.*); **a. tekо** умой (я. чик) малпатэк лэсътэм уж
- ajattelemattomasti** малпатэк, чаклатэк
- ajattelija¹²** малпаськись, визбурчи*, филóсоф
- ajattelu²** малпа|н, -м, чакла|н, -м, малпаськ|он, -ем; чит. > **ajatella**
- ajatuksellinen³⁸** йырад малпаса + кк.-лэсъ мн. я. кн. / *teonn. t. partis.*; абстракто, абстрáкт(ной), палдурском*; теоретической
- ajatus³⁹** 1. малпан, визьет*; **kaunis a.** туж умой малпан; **sain ajatuk-sen mennä elokuviin** киное мыныны (йырам) малпан лыктыйз; **vaipua ajatuksiinsa** ас малпаньёсад выйны; **unohtua ajatuk-siinsa** ас вактад (малпаськыса) улыны 2. (*aate*) (выль) малпан, идёя 3. (*mielipide*) малпа|н, -м (мылкыд); **oli esitetty sellainen a.** ... сычё малпан верамын вал ...
4. (*aikomus, suunnitelma*) малпа|н, -м, чакла|н, -м, эсэп, план; **tehdä ajatuksen mukaan** малпамъя лэсътыны 5. (*järjellisyys*) шонер(лык), визъсазы(лык), кулэлык; **siinä ei ole mitään ajatusta** солэн нóкычё шонерлыкез (я. кулэлыкез) ёвöl
- ajatusviiva** кузъгож, тире
- ajautua^{52-F}** 1. (*kulkeutua*) пырыны, донгиськыны, сюрыны; (*vedestä maahan*) поттыны (вусыр ярду-ре); **laiva ajautui karille** корабль лазег азе пыриз (я. сюриз); **vene ajautui rantaan** пыжез ярдуре поттыйз 2. (*joutua*) сюрыны, шедыны, вуыны; **a. politiikkaan** политикае сюрыны; **a. umpiku-jaan** выжст. моге вуыны, нóмыр

- карыны лубонтэм югдуре сюрыны
- ajelehtia**^{61-F} 1. (*olla tuuliajolla*) уяны, уяса ветлыны (төлья), дрейфовать карыны; **vedessä ajelehtii kaikenlaista törkyä** вуын олóкычё но силё уя 2. (*lojua*) лошъяськыны, костаськыны, кыстаськыны; **vaatteet ajelehtivat pitkin huonetta** комнатаын күзяна дйсъкут лошъяське
- ajella**⁶⁷ тролсл., пöртп. > **ajaa**
- ajelu**² 1. ветл|он, -эм, ворттыл|он, -эм (машинаен, валэн); (*edestakaisin*) мынон-ветлон, мынэм-ветлэм 2. (*pois*) улля(лля)|н, -м, (улляса) потт|ыл|он, -эм
- ajettua**^{52-C} пыктыны, тёрнаны; **ajettunut jalka** тёрнам пыд
- ajetus**³⁹ пыкт|он, -эм, тёрна|н, -м; **jalat ovat ajetuksissa** пыдъёс тёрнамын; чит. > **ajettua**
- ajo**¹ 1. (*karkotus, häätö, häitästämien*) улля|н, -м, (улляса) потт|он, -эм; (улляса) ну|он, -эм; (*ahdistamien*) уйиськ|он, -ем (кин ке сьюры), уён, уем, уйыл|он, -эм, шымырт|он, -эм; **karjan ajo laitumelle** пудоез возь вылэ уллян (я. улляса нуон) 2. (*kulkuneuvon*) *валт|он, -эм, ну(лл)|он, -эм (ксь машинаез); (*kuorman työs*) вортт|он, -эм (*gruzzi*); **bussina**, автобуссээз валтон (я. нуллон); **heinän ajo** турын ворттон 3. (*kulkineuvolla kulkeminen, matkaaminen*) мын|он, -эм, ветл|он, -эм, ворттыл|он, -эм (ксь машинаен); **ajo Turkoon ei kestänyt pitkään** Тýркуэ мынон кема јз кыстиськы 4. (*ihokarvojen*) мыч|он, -ем, брить кар|он, -ем, мычиськ|он, -ем, бриться [-цца] кариськ|он, -ем; **parran ajo** тушез мычон (я. брить карон)
- ajoissa** (ас) дыраз, дырыз дыръя
- ajoittain** куддыр(ъя), дырын-дырын; **aika a.** дырын-дырын, вакытэн-вакытэн, одиг-ог
- ajoittainen**³⁸ дырын-дырын + кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. t. teonn., периодической; **a. rahapula** конъдонлы дырын-дырын ёрмон; **ajoittaiset sateet** дырын-дырын усись зоръёс
- ajojahti**^{5-F} 1. пöйш. уйиськ|он, -ем, уён, уем, уйыл|он, -эм 2. выжт. зыйбыны (я. зыйбаса возыны) туртт|он, -эм
- ajomies**⁴² 1. (*ajaja*) (транспортэз) валтись* (я. нуллись), водитель, шоффер 2. пöйш. (*riistana*) пöйшур уллясь
- ajoneuvo**¹ транспорт (валтос*), транспортной сре́дство
- ajos**³⁹ азэм (я. урзектэм) (инты), потос; (*kynnen alla*) кыйсин (гизы улын)
- ajotie**¹⁹ ворттылон сюрес
- ajovalo**¹ (*moottoriajoneuvon*) фárá, тыл (ксь машиналэн)
- ajovuoro**¹ рейс (ксь автобуслэн)
- ajuri**⁵ 1. ямщик 2. ит. драйвер
- akana(t)**¹² щем. тр. л. сэсло, кыд, отруб
- akateemikko**^{4-A} акадéмик
- akateeminen**³⁸ акадéми, академи-ческой, вылий; **a. koulutus** вылий (я. акадéми) дышетском
- akatemia**¹² акадéми(я)
- akka**^{9-A} кышномурт, нылкышно
- akku**^{1-A} аккумулятор [акумл-]
- akkusatiivi**⁵ кыл. адзон вошъёт* (я. падеж)
- akseli**⁵ ось; (*rattaiden*) черс, тýнгыли (ксь уроболэн); **rattaiden a.**

- уробо черс
aktiivi⁵ 1. кыл. действительной залог 2. > **aktiivinen**
aktiivinen³⁸ мылó-кыдó, (сээз) мылкыдо, актíв(ной)
aktiivisesti мылó-кыдó, мылýсь-кыдýсь, актíвно; **harrastaa a. taiteita** мылýсь-кыдýсь устолыкен* (я. иску́ствоен [-уст-]) вырыны
aktivoida⁶² 1. активизировать карыны, кужмоятыны 2. хим., ит., банк. ужаны кутскытыны*, активировать карыны; **a. tili** счё-тэз [шо-] ужаны кутскытыны
aktuaalinen³⁸ дырвадесо*, акту-ál(ьной), али (я. со дыре) кулэ луись
akuutti^{5-C} мед. шýák (я. шöдтэк шорысы) + кк.-лэсь мн. я. кн. / *teon*. t. *partis.*, кужмо; **a. tauti** шýák кутском (я. кылдэм) висён; **a. kuumi** шýák мугор ўырдан
akvaario³ аквáриум
ala⁹ 1. (*alue, tila*) инты; **aukea ala** вöлмыт инты; **rakennuksen ala** юрт(лэн) инты(еэз) 2. (*pinta-ala*) вылбыдзала*, плóщадь 3. (*erikois-ala*) удыс (ксь ужан); (*ammatti-ala*) онер*, специальность, удыс-суж*, профéсси(я); **kielitieteen ala** кылтодон удыс; **olla mestari alallaan** ас удысад усточи (я. кибашлы) луыны; **millä alalla hän on?** кычे удысын со ужа?, майн со выре?
ala= *куш.* улý(ысез), улыс|ь, -ез
ala-arvoinen³⁸ улý ёччлык|о, -ен; **a. tavara** улý ёччлыкен вуз; **a. käytös** астэ ёйнтэм (я. мыдлань) возён
aladobi⁵ *nöör.* студень
alaikäinen³⁸ быдэ вуымтэ, арлыд- тэм, ёжыт аресъем (я. арлыдъем)
alainen³⁸ 1. (*jnk alla oleva*) (*make*) улысь, (*make*) улын кыллись; **lumen a.** лымы улысь (я. улын кыллись) 2. (*jnk valta-ja vaikutus-piiriin kuuluva*) (*кин ке*) (кивалтон) улýсь (я. улсы пырысь); подчинённой; **ministeriön alais-set virastot** министество улýсь ужъортъёс* (я. учреждёниос), министрстволэн кивалтон улýсьстыз (я. улсаз пырысь) учреждёниос 3. мн. (*ministerin, johtajan yms.*) юрттайсь, воштайсь, киулмурт*, подчинённой (*ксь кивалтىйслэн*)
alajuoksu¹ шур(лэн) уллань(ыз); **kylä joen alajuoksulla** шур улланысь гурт
alakerros³⁹, alakerta^{9-K} улý (я. улýсь) этаж
alakoulu² покчийёзó* (я. началь-ной) школа
alakuloinen³⁸ мёзмыт, -лэс, јож- (мыт), шимес; **a. mieliala** мёз-мыт (я. јож) мылкыд; **a. seutu** шимес инты (я. шаер)
alamäki^{7-D} (уллань) васькон(ни), бамал, гурезь бам; **paha a.** меч васькон; **mennä alamäkeä** гурезь уллань васькыны
alanko^{1-G} улыг (инты), нёжал; (*pieni*) нёж; *геогр.* улыг (я. лап) щошал
alankomaalainen³⁸ 1. тн. нидер-ланд, голланд, Голлáндись 2. мн. нидерлáндец, голлáндец, (*naishenkilö myös*) нидерлáндка, голлáндка
Alankomaat¹⁸ тр. л., *геогр.* Нидер-ланд|(-ъёс), -ы
alanne^{48-J} улыг (инты), лап инты, нёж(ал)

alaosa¹⁰ уллапал, улъилюкет
alapuoli²⁶ уллапал, улъийз; **kiven**
 а. излэн уллапалыз; **alapuolella**
 уллапалан, ул(й)ын; (*alapuolitse*)
 уллапалтый, улъиетий, улэтый;
merenpinnan alapuolella зарезь
 чошталалэс* (я. ўровенълэс)
 улъийн; **alapuolelle** уллапала,
 улъие; **alapuolelta** уллапалась,
 ул(й)ысь

alas улэ, улъие, уллань; **laskeutua**
 а. улэ (я. улъие) лэзыкны; **laskea**
 а. (*matalalle*) улэ лэзыкны; **mennä**
 а. улэ васъкны; **a. asti** улъозь;
a. puusta! васъкы писпүсь!

alasin³³ сандал, дуриськон корт
alaspäin уллань, улъие; **jokea a.**
 шур уллань

alasti ск. голъык; **kulkea a.** голъык
 ветлыкы; **riisutua a.** голъык
 кылисъкны

alaston^{34-С} тн. голъык; **a. lapsi**
 голъык нылпи; **alastomat ruut**
 голъык писпуюс

alati ялан, весь, пыр

alatyylí⁵ кыл. улъи (я. голът(ы)рес,
 вульгárной) стиль

alava¹⁰ улыг, лап, нёж, улъын(гес);
 а. **paikka** улыг (я. лап) инты

albaani⁶ албán(ец), (*naishenkilö*
myös) албáнка

albania¹² албан кыл

Albania¹² геогр. Албáния

albanialainen³⁸ 1. тн. албан, Албá-
 нысь 2. мн. > **albaani**

albumi⁵ альбом

ale⁸ > **alennusmyynti**

alemmaksi, alemmas улэгес, улъи-
 гес, улланыгес; **laskeutua a.** улэ-
 гес лэзыкны (я. васъкны)

alempana улынгес, улъынгес; **a.**
mainittu улъынгес верам

alennus³⁹ 1. (*vähentäminen*) кулэс-

т|он, -эм, син(э)т|он, -эм, ичия-
 т|он, -эм; (*alemmaksi laskeminen*)
 (улэгес) лэз|ён, -ем; **hintojen a.**
 дунъёсты кулэстон (я. синэтон)
 2. (*nöyryytys*) ултый|н, -м, сантэ-
 ма|н, -м, ултый (я. сйтэм) кар|он,
 -ем; **yhteiskunnallinen a.** мер*
 (я. общéственной) ултыйн
alennusmyynti⁵⁻¹ дунтэматыса
 вузкарон, (дунзэ) кулэстыса
 вузасъкон, дун синэтон

alentaa⁵⁴⁻¹ 1. (*vähentää*) кулэстыны,
 син(э)тыны, ичиятыны; (*laskea*
alemmaksi) (улэгес) лэзыкны;
(madaltaa) лапегатыны; **a. hinnat**
 дунъёсты кулэстыны (я. синэ-
 тыны) 2. (*nöyryyttää*) ултыйны,
 сантэмани, ултый (я. сйтэм) ка-
 рины; **itsekkyys a. ihmistä** астэ
 гинэ яратон адямиэз ултый

alentua⁵²⁻¹ 1. (*vähentyä*) кулэсмыны,
 синкыны, ичияны; (*laskea alem-
 maksi*) (улэгес) лэзыкны, усыни;
hinnat alentuivat дунъёс ку-
 лэсмизы (я. синийзы); **verenpaine**
on alentunut вир зибет* лэзь-
 кем(ын) ни 2. (*nöyrtyä*) ултыйасъ-
 кины, сантэмасъкны, ултый (я.
 сантэм) луны

alentuva¹⁰ лякыт (карисъкны бы-
 гат|ись, -ыса); **a. johtaja** лякыт
 карисъкны быгатийс кивал-
 тись; **a. käytös** астэ лякыт ка-
 рисъкыса возён

aleta⁷² > **alentua 1**

alhaalla ул(й)ын; (*liikeverbien yhtey-
 dessä*) улъиетий, ул(э)тий; (*alhaal-
 ta*) ул(й)ысен; **aurinko on jo a.**
 шунды улъын ни; **lentää a.** ултый
 лобыны

alhaalle улъие, улэ, уллань

alhaalta ул(й)ыс|ъ, -ен, улласянь;
ota a. улъись(тыз) басьты; **kat-**

soa a. ylös улыйсен вылэ учкыны; **mennä a. ylös** улыйсен вылэ тубыны
alhainen³⁸ улй, ул(й)ын, улыйсь, лапег; **a. paikka** улй(ысь) инты; **alhaiset hinnat** улй дунъёс; **tänään lämpötila on kolme astetta** алхайсемпі туннэ температура куинь градуслы улыйнгес
alho¹ нюк, вугал, нёжал
ali > alitse
aliarvioda⁶² ултй (я. улйгес) дунъяны, ёназ [ёвёл] дунъяны, кулэзъя [ёвёл] дунъяны; **he ovat aliарvioineet vaaran** соос кышкытлыкез ултй дунъяллям, соос кышкытлыкез ёназ дунъяллямтэ
alikäytävä¹⁰ туннель [-нэ-], муул (я. музьемул) потанни*
alimmainen³⁸ (самой) ул(й)ысез, (самой) улыйсь, (самой) улй(е); **a. kerros** (самой) улй(ысез) этаж
alin³⁶ самой ул(й)ысез (я. улыйсь), самой улй(е); **a. kerros** самой улй (я. улыйсь) этаж
alinomaa весь, ялан, коткү, пыр
alinomainen³⁸ ялан + кк.-лэс мн. я. кн. / teonn. t. partis., яланлыко*; **a. valittelu** ялан жожтиськон(ъёс)
alistaa⁵³ улсатыны*, пыдултыны, киуланы*, подчинить карыны
alisteinen³⁸ кыл. *улсат|эм, -он, подчинённой, улсэто*, подчинительной; **лаусе** улсэто (я. улсатэм) қушето шуос*, сложноподчинённой предложение
alistua⁵² улсаськыны*, пыдулсыны, киулсакыны*, подчиняться (я. подчиниться) [-цца] кариськыны
alistus³⁹ 1. улсаськон*, пыдулскон,

киулскон*, подчиняться (я. подчиниться) [-цца] кариськон
2. кыл. улсатон*, подчинение
alistuskonjunktio³ кыл. улсатон *герз|ос, -ет, подчинительной союз
alitse нб. но ск. ултй; **laiva kulkisi** **sillan** а. корабль выж ултй ортиз
alituinen³⁸ > alinomainen
alkaa^{56-D} 1. (*ruveta, aloittaa*) кутсакыны, ёдъяны, шётаны; **a. työ** ужез кутсакыны; **a. tehdä työtä** ужаны кутсакыны; **a. alusta** кутсконысын из ёдъяны 2. (*sada alkunsa, päästä alkuun*) кутсакыны; устьисакыны; **konsertti** а. **illalla kello seitsemältä** концерт жыт сизым часэ кутске; **metästyskausi on alkanut** пойшуран дыр устьисакемын (я. устьисакиз) ни
alkaen нб. (элат., абл.) =ысен (ик), кутсакыса, ёдъяса; **aamusta** а. чукнаисен ик, чукнаисен кутсакыса; **lapsesta** а. нылпи дырысен ик (кутсакыса); **Suomi on itsenäinen maa vuodesta 1917** а. 1917-тй арысен Финляндия – эрико кун
alkeellinen³⁸ 1. (*kehittymätön*) азинскимтэ, ляб азинском, туж огшоры, примитив(ной); **a. kulttuuri** азинскимтэ культура 2. (*vähäinen, alhainen*) туж огшоры (я. ляб), уродос гинэ, элементарной, улй; **alkeelliset tiedot** туж огшоры (я. лябесь) тодон-валанъёс
alkeet ⁴⁸тр. л. (од. л. *alje*) инъетъёс; **fysiikan** а. физикалэн инъетъёсыз
alkeis= *kyusi*. кутскон, улй, элементарной

- alkeiskoulu²** > **alakoulu**
- alkeismatematiikka^{9-А}** элементáр-
ной математика
- alkio³** биол. кылдэт, пи герд (я.
кылдон), эмбрион; (*ihmisa. myös*)
нүны герд
- alkoholi⁵** алкоголь
- alkoholijuoma¹⁰** кудўытайс юон
- alkoholisti⁵** (вина) юись мурт, ал-
когóлик
- alkovi⁵** гоп, пась (ксь борддорын),
ниша
- alku^{1-Д}** кутскон; **tien a.** сюреслэн
кутсконэз; **vuoden a.** арлэн
кутсконэз; **saada alkunsa** кутс-
кины выжсът.; **alusta loppuun**
(asti) йылысеныз пумозяз; **alun**
perin, alusta alkaen кутсыку(3)
ик, кутсконаз ик; **ensi alkun**
нырысъ-валысъ; **panna alulle**
мытыны, ёдъяны
- alku= күш.** нырысéтй, азъло(ез),
кутскон; кутскон(эз); **ксь:** **alku-**
merkitys нырысéтй валатонэз
(я. значениэз); **alkukesä** гужем-
лэн кутсконэз
- alkuaan, alkuaan** нырысъ-валысъ
- alkuaine⁴⁸** хим., филос. ёзпыры*,
элемент; **jaka alkuaineisiin** ёз-
прыослы люкылыны; **alkuainei-**
den jaksollinen järjestelmä эле-
ментъёслэн вакытлыко сöнэтсъ* (я. периодической системы)
- alkuasukas^{41-А}** выжи (я. нырысъ)
улсъ, абориген
- alkukirjain³³** 1. нырысéтй гожпус*
(я. буква) 2.: **alkukirjaimet** *тр.*
л. инициальяс
- alkukotti^{5-F}** вашкала (я. нырысъ)
дор, прародина
- alkulähde^{48-F}** кутскон, йыл (*шур-*
лэн): **joen a.** шурлэн кутсконэз
- (я. йылыз), шур йыл
- alkulause⁴⁸** азъыл
- alkupala(t)⁹** ёем. *тр. л.* (пицияк)
куртчон, закуска (*сиськыны*
кутсыкуу)
- alkuperä¹⁰** кылдэм, пöрмем, выжы;
ihmisen a. адямилэн кылдэмез;
sanan a. кыллэн кылдэмез, эти-
мологи(я); **hän on alkuperältään**
udmurtti выжыеzъя со удмурт
(луэ)
- alkuperäinen³⁸** нырыс|ётйэз, -еэз,
зэмос, оригинал(ьной)
- alkuperäiskappale⁴⁸** оригинал, зэ-
мос (*make*); **asiapaperin a.** доку-
ментлэн оригиналэз, ачиз доку-
мент(эз)
- alkusanan⁹** *тр. л.* > **alkulause**
- alkusointu^{1-J}** литер. аллитерапи(я)
- alkuunkaan чик;** **minulla ei ole a.**
voimia чик кужмы (я. кужыме)
ёвёл
- alkuunpanija¹²** кичётайс, мытисъ,
кутскисъ; **tappelun a.** жугисъ-
конэз мытисъ (я. кутскисъ)
- alkuvahe⁴⁸** кутскон вакыт,
нырысéтй этап (я. стади(я))
- alla 1. нб.** улын; (*liikeverbien yhtey-*
dessä) ултй; **pöydän a.** жёк улын
2. ск. ул(ы)ын, улй; (*liikeverbien*
yhteydessä) улjetй; **a. esitetty**
улй(ын) верам; **allani** улам; ул-
тим **3. нб.** (*vähän ennen*) ко-
тыр(ын), пал, матэктыку; **juh-**
lan a. праздник [-зн-] котырын
- allas⁴¹⁻¹** 1. (*pesua.*) раковина 2. (*uima-*
a.) бассейн; **uida altaassa** бассей-
нын уяны 3. *геогр.* бассейн
- alle 1. нб.** улэ; **pöydän a.** жёк улэ;
mennä pöydän a. жёк улэ пыры-
ны 2. *ск.* улие, улэ **3. на.** (*jta k*
määräää pienempi) ёжыт(гес),
ичи(гес), ултй; **a. kymmenen**

- prosentin** дас процетлэс ёжыт; **en myy a. sadan ruplan** (мон) сю манетлэс ултй уг вуза
- allekirjoittaa**^{53-С} гожтйськыны, ки(ез) нюртыны; **a. hakemus (t. anomus)** заявлеение улэ гожтйськыны (я. киез нюртыны)
- allekirjoitus**³⁹ гожтйськем, киую ртэм; **panna a.** гожтйськыны, киез нюртыны
- allekkain** огез улын мукетыз, огогзы улын; (*mihin?*) огез улэ мукетсэ, ог-огзы улэ; (*pääallekkäin*) вылысътыз-вылаз; **a. sijoitettut kuvat** огез улэ мукетсэ тырем туспуктэмъёс* (я. фотографиос); **kirjoittaa luvut a.** лыдпусьёсты огез улэ мукетсэ гожъяны
- alleviivata**⁷³ ултйз гожтыны (я. гожен пусыны), ултйз гож нуны
- almanakka**^{14-А} альманах
- almu**¹ курасъкислы сёт|эм, -он, жалянсётэт*, мйлостыня
- aloillaan** (ас) интыяд, шып, чалчал; **pysyä a.** (ас) интыяд (я. шып) пукыны (я. улыны); **pysy aloillas!** пук интыяд!, шып (я. чус) ул!
- aloite**^{48-С} кичёлтон, мыт|он, -эм; ныр пон|он, -эм, кутск|он, -ем; **tehdä a. jstak (t. jksik)** марлы ке кичёлтон сётыны, марлы ке ныр поныны, мае ке мытыны
- aloittaa**^{53-С} кутскины, мытыны, ёдъяны; *карт.* ветлыны, потаны; **a. työ** ужез кутскины; **a. tehdä töitä** ужаны кутскины; **a. keskustelu** верасъкон мытыны, ве-расъконэз кутскины; **teatteri** **aloitti toimintansa** театр усътйськиз (я. ужаны кутскиз); **a. peli** **valtilla** козырен ветлыны
- aloittelija**¹² (али) кутскись (я. ёдъясь), выль адямы
- aloitus**³⁹ кутск|он, -ем, мыт|он, -эм, ёдъя|н, -м; *карт.* ветл|он, -эм, пота|н, -м; *чшт.* > **aloittaa**
- alta** 1. *нб.* улы|сь, -сен; (*liikeverbienv yhteydessä*) ултй; **ottaa jtak pöydän a.** мае ке јёк ульсъ басьтыны; **kulkea pöydän a.** јёк ултй ветлыны; **pujahtaa aidan a.** кенер ултй чуртнаськыны 2. *ск.* ул(ы)|сь, -сен, улласянь; (*edes-tä*) аз|палась, -ысь; **tukea jtak a. pän** мае ке улысеныз (я. улласянь) пыкыны; **juosta pois a.** аз-палась (я. сюрес выльсъ) пегзыны; **altani** улысътым; улысеным; ултйм
- altis**^{41-С} 1. (*halukas, valmis*) дась (*ма-ке карыны*); **a. auttamaan** юрттыны дась 2. (*jnk vaikutuksen alainen, herkkä*) (малы ке) јог (я. капчиен) сётскись; (*make борды*) кысътйськись; **a. sairastumaan** висъяны капчиен сётскись; **kauneudelle a. silmä** чеберлык борды кыстийськись синъёс)
- alttari**⁵ алтарь
- alue**⁴⁸ 1. (*territorio*) улосвыл*, территория(-ери-); (*jnk pinnan osa*) улос, регион, зона, ёрос, район, интывыл*, участок; **kau-pungin a.** карлэн улосвылэз (я. территбriez); **öljyteollisuusalueet** мувой* (я. нефть) поттись улосъёс; **merentakaiset alueet** зарезъсъбр улосъёс 2. (*avaruus-tilan osa, jnk ympäryys*) улос, область, вадес, котыр; **korkean paineen a.** вылй зйбетэн* (я. давлениен) улос; **korvan a.** пель котыр 3. (*jnk käsitteen piiri, ala*)

удыс; **taiteen eri alueet** иску́сство; волэн [-уст-] пörtэм удысъёсыз **4.** (*hallinnollinen yksikkö*) улос, область; **Kirovin a.** Кíров улос **alueellinen³⁸** улосвил(лэн)*, территóри(лэн) [-ери-]; улос(ысь), регион(ысь); **a. jako** улосвил люкиськон; **a. järjestö** улосысь организáци(я)

aluevesi²⁷ улосвил* вуос, территóри(лэн) вуос(ыз)

aluksi нырысь(ик), нырысь-валысь

alunen³⁸ **1.** (*alusta*) пункт|он, -эт; **kukkaruukun a.** сяська горшок пуктон; **paistinpannun a.** таба пуктон **2.: aluset** *тр. л.* (*karjan kuivikkeet*) (пыд улэ) вал|ён, -ет), пыдул лёгет; **олкиалусет** пыдул куро

alus³⁹ **1.** (*jnk alla oleva esine, perusta*) пункт|он, -эт, ултэс*; инъет **2.** (*jnk vieressä alempaan oleva paikka*) ул, улý(ыз), выжы; **mäen a.** гурезь ул (я. выжы); **nenäna.** ныр ул; **sängyna.** кровать (я. валес) ул **3.** (*esim. laiva*) корáбль, паром, сúдно

alushousut¹ *тр. л.* трус(ик); (*naisten myös*) панталон; (*pitkät*) кальсон

aluspaita^{9-F} (*miesten*) майка; (*naisen*) ул дэрэм

alusta¹³ **1.** (*jnk alla oleva pinta, perusta*) инъет, платфóрма; **kalteva a.** чукинэс (я. бек(ы)рес) инъет **2.** > **alus 1–2;** **olutlasin a.** сур стакан пуктон (я. ултэс*)

alustaa⁵³ **1.** (*vaivata taikinaa*) ныркыны (нянез, слоез); **a. taikinaa** няnez ныркыны **2.** (*panna alulle*) дасяны, мытыны, лэстыны кутскины (мае ke), кичлтон сётыны (малы ke) **3.** (*esitellä*)

вераськон јутыны (я. мытыны), ивортон (я. доклад) лэстыны (бератаз эскерон вылысь); **a. keskustelu** вераськон јутыны; **puheenjohtaja a. aiheesta** предсéдатель темáя ивортон лэстьэ **alustava¹⁰** азъласянь (я. азъло ик + кк.-лэсъ мн. я. кн. / teon. t. *partis.*, предварительной; **alustavat neuvottelut** азъласянь ортчы-тэм кенешонъёс

alusvaatekerta^{9-K}, alusvaatekerras-to² (*miesten*) ул дíсь комплект; (*naisten*) ул дíсь гарнитур

alusvaatteet^{48-C} *тр. л.* ул дíсь **amatööri⁵** (*mae ke*) яратйесь, ас мылкыдъя вырись, любитель; **радиоа.** радио яратйесь

ambulanssi⁵ ёжг эмьюрттэт* (*машина*), скóрой помошь

Amerikka^{14-A} геогр. Америка; **Amerikan Yhdysvallat** *тр. л.*, США, АОШ*, Америкалан Огазеясь-кем Штатъёсыз

amerikkalainen³⁸ **1.** *тн.* американ, Америкалысъ **2.** *мн.* американец, (*naishenkilö myös*) американка

amiraali⁵ *ож.* адмирал

ammattilainen³⁸ профессионál(ь-ной), удысуж(лыко)*; ёнер, ремéсленной

ammatti^{5-C} профéсси(я), удысуж*; (*käisityöa.*) ёнер, ремесло; (*elinkeino*) прóмысел; **mikä on teidän ammattinne?** кычे тýляд профéссиды?

ammattikoulu¹ ёнерлыко дышетс-конни*, профессионáльно-технической учíлище; ёнеръёсъя (я. ремéсленной) школа

ammattilainen³⁸ профессионал, удыс(уж)чи*; специалист, ёнерчи*; (*käisityöa.*) ёнерась,

- ремесленник
ammattiliitto^{1-F} удысуж огазеясь-
 кон*, профсоюз (огазеяськон)
ammattimies⁴² ёнерчи*, специа-
 лист; профессионал, удыс(уж)-
 чи*
- ammattitaito**^{1-F} ёнер (я. удысуж*)
 быгатонлык, квалифиқаци(я);
 кибаш
- ammattiyhdistys**³⁹ > **ammattiliitto**
- amme**⁴⁸ 1. (*kylpua*) вáннá; *kylpeä*
 ammeessa ваннаын пыласъкыны
 2. (*sammio, tiini*) чан, бак
- ammentaa**^{54-J} омыртъны, -ъяны
- ammoin** туж кемалась, кемалась-
 кемалась
- ammoinen**³⁸ кемала, вашкала; **jo**
ammoisista ajoin (туж) кемала
 дырысен ини
- ammoniakki**^{5-A} хим. нашатырной
 спирт
- ammua**⁵² бóксыны (скal ссы)
- amus**³² ож. снаряд; (*patruuna*)
 патрон; **tykin a.** артиллéри [-л-]
 снаряд
- ammuskella**⁶⁷ ыбыл(йськ)ыны
- ammuskelu**² ыбыл|он, -эм, ыбы-
 лисък|он, -ем
- ampiainen**³⁰ зоол. дуринчи
- ampua**^{52-H} ыб(ыл)ыны; (*olla ampi-
 massa*) ыбылсъкыны *intr.*; **a. jk**
kuoliaaksi кинэ ке ыбыны; **a.**
- paljon lintuja** трос тылобурдоос-
 ты ыбылыны; **a. kaikki patruu-
 nat (loppiun)** вань патронъёсты
 ыбылыны (я. ыбылыса быдты-
 ны); **a. pyssyllä** пычалэн ыбы-
 л(йськ)ыны; **a. itsensä** ыбисъкы-
 ны
- ampuja**¹⁰ ыбылсък(кись), ыбись;
- pistoolia.** пистолетэн ыбылсък-
 кись; **tarkka-a.** снайпер
- ampuma-ase**⁴⁸ ыбыл(йськ)он
- тýрлык (я. орýжие)
- ampumahiihto**^{1-F} спорт. биатлон
- ampumarata**^{9-F} ыбылсъкунни,
 ыбылсъкун инты; (*sisärata*) тир
- ampumatarvikkeet**^{48-A} тр. л. ыбы-
 лон котыр(ъёс)*, боеприпасъёс
- amuletti**^{5-C} ибырвесь, амулет
- analogia**¹² укша|н, -м, тупа|н, -м,
 выллемлык*, аналоги(я); **analо-
 gian mukaan** укшамезъя, анало-
 гия(я)
- analoginen**³⁸ (*make*) выллем, (малы
 ke) укшась, тупась, аналоги(ё)
- analysoida**⁶² сэрттыны-пертчыны,
 эскерыны, анализировать кары-
 ны; мед. анализы лэсътыны; **a.**
- kirjaa** книгаэз сэрттыны-
 пертчыны
- analysointi**^{5-J} сэрттон-пертчон, эс-
 кер|он, -ем, анализировать ка-
 р|он, -ем, анализы
- analyysi**⁵ сэрттон-пертчон, сэрт-
 тэм-пертчем, анализы; **kemialli-
 nen a.** хýми анализы; **lauseen a.**
 шуосэз* (я. предложениэз)
- сэрттон-пертчон
- anastaa**⁵³ киултыны, аслыд кары-
 ны, асэстыны; **a. valta itselleen**
 (*t. käsiinsä*) тёрлыкез* (я. влас-
 тез) киултыны
- anella**⁶⁷ сюлворыны, сюлворыса
 (я. ыбыртъяса) курыны; **a. ar-
 toa** жалян пумысъ сюлворыса
 курыны, мед жалялозы шуыса
 сюлворыны
- angervo**² бот. тузь (*Filipendula*)
- angiina**¹³ мед. бака (я. эбек) висён,
 ангйина, нылон висён
- anjovis**³⁹ 1. зоол. анчоус, хамса 2.:
anjovikset (*säilykkeenä*) тр. л.,
 пðр. килька; шпроты (*консерва*)
- ankara**¹⁰ 1. (*vaativa, luja*) лек, јо-
 т(ы)рес, чурыйт, юн; **a. katse** лек

учкем (я. синъёс); **a. ihminen** жотрес адями; **a. opettaja** лек (я. чурый куронъёсын) дышетйсь; **ankarat vaatimukset** чурыйт (я. юн) куронъёс; **a. valvonta** юн чаклан (я. эскерыса улон) 2. (*kova, tuima, vaikea kestävä*) лек, юн, кужмо; секыт (*секытэн ортчись*); **a. pakkanen** лек (я. кужмо) кезыт; **a. kilpailu** юн (я. кужмо) вожвильяськон; **a. sairaus** секыт висён
ankea¹⁵ секыт, жож(мылэс), шимес; **a. mieli** секыт (я. жож) мылкыд; **ankeat ajatukset** секыт (я. шимес) малпанъёс
ankerias⁴¹ зоол. ўгорь (*Anguilla anguilla*)
ankeus⁴⁰ секыт(лык), жож(лык), шимес(лык); **lähiön a.** микрорайонлэн шимеслыкез
ankka^{9-А} ёж (*гуртысь*)
ankkuri⁶ зар. экорь
ankkuriketju¹, **ankkurikettinki**^{5-Г} экорь жильы
ankkuriköysi²⁷ экорь гозы (я. катат)
ankkuroida⁶² 1. выж. экорь вылэ пуктыны (ксъ кораблез) 2. выжсът. (*ankkuroitua*) экорь куштыны (я. вылэ пуксыны)
annin³³ 1. выли ст. кузым 2. тр. л.: **luonnon antimet** инкуазь сётэм узырлык; **röydän antimet** ѫёк вылысь сиён-юон (*куноын дыръя*)
annos³⁹ порци(я); мед. (*lääkettää*) доза
anoa⁵² 1. туж (я. сюлворыса, йыбыртъяса) курыны; **a. apua jltak** кинлэс ке юрттэт туж курыны 2. (*virallisesti*) курыны, куронэн вазисъкыны; **a. lupa jhk** марлы

ке разрешение (я. лэзет*) курыны
anomus³⁹ курисъкон, вазисъкон, заявление, заявлка; **jättää a.** заявление сётыны; **kirjoittaa a.** курисъкон (я. заявление) гожтыны
anonyymi⁵ нимтэм-тултэм, нимтэк-тултэк, анонимной; **a. kirje** нимтэм-тултэм гожтэт
anoppi^{5-В} (*aviomiehen äiti*) анызы, мумызы, нэнэйзы (*картлэн анаэз*; (*vaimon äiti*) варманай, вармумы
ansa⁵ 1. пойши. (*lintujen pyydystystä varten*) (си)кыч, вы, пижны 2. выжт. нальык, четлык; **joutua ansaan** нальыке шедыны
ansaita⁶⁹ 1. (*hankkia tuloja, tienata*) (ужаса) поттыны (я. шедьтыны); **a. rahaan** конъдон ужаны (я. поттыны); **a. hyvin** конъдон умой басьтыны (я. поттыны); **hän on ansainnut suuren omaisuuden** со трос ваньбур ужаса поттэйз 2. заслужить карыны; (*saada teoil-laan myös*) тыршемъя (я. тыршемен) басьтыны; (*tulla jnk arvoiseksi myös*) луыны (гажсано, сиыл кароно но мк.); **a. kunnioitusta** (тыршемъя) сий-дан басьтыны; **a. jnk luottamus** (тыршемен) кинке понна оскымон (я. осконо) луыны; **a. mainetta** (тыршемен) сий-дано (я. тодмо) луыны 3. (*olla jnk arvoinen*) кулэ карыны, кулэзъя басьтыны (я. сётыны); **kysymys ansaitsee erityistä huo-miota** ужпум нимысътэз саклык висъямез кулэ каре; **hän ei ansaitse kiitosta** со таяу карымон ёз ужа (я. ёз тырши) ◇ **a. leipänsä** (аслэсътыд) кёттэ тырыны

ansio³ 1. (*palkka*) уждун 2. (*kiitetävä teko; saavutus*) ёеч уж, заслуга; **lukea jk jnk ansioksi** мае кинлэн ке заслугаэз шуыса лыдъяны 3. (*hyvä ominaisius t. seikka*) умой пал(ыз), ёечлык; преимущество; **vanhan järjestelmän ansiot** вуж системалэн умой пальёсыз
ansiokas^{41-А} 1. (*ansioitunut*) дано, сиё-дано 2. (*ansiota tuottava, kiitettävä*) ушъямон; **a. maalaus** ушъямон суред
ansiosta нб. луыса (кинлы ке) луыса, (кин ке) луэмен, юрттэмен; **sinun ansiostasi minä sain sen valmiaksi hyvissä ajoissa** тыныд луыса мон сое дыраз лэссыса вуи; **vain hänen ansiostaan minä jän eloon** со луэмен (я. солы луыса) гинэ улэп кыли
antaa^{56-Д} 1. сётыны; (*oentaa myös*) мычыны; **a. jillek rahaa** кинлы ке коньдон сётыны; **a. kättä** киез сётыны (я. мычыны); **a. käsky** косыны, приказ сётыны; **a. lahjaksi** кузьманы, кузым сётыны; **a. määräyksiä** косьяськыны; **a. tietä** сюрэс сётыны, кожины; **a. tehtäväksi (t. toimeksi)** (*mae ke*) быдэстыны косыны (я. курыны); **a. lainaksi** пунэмэн сётыны; **a. takaisin** берен сётыны, берыктыны 2. (*sallia*) лэзыны, кельтыны (кинэ ке), сётыны (кинлы ке); **anna hänen mennä ulos** лэз сое педло потыны; **anna oven olla auki** ёсэз пась кельты, мед ёс пась кылёз ◇ **a. anteeksi** ёок/карыны*, простить карыны; **a. ilmi** чагиськыны; **a. jillek selkään (t. selkäsauna)** гындыны, ныркыны,

сэстыны, жугыны; **a. kuulua** ивор сётыны; **a. myöten** лэйканы, пезьгыт луыны; **a. periksi** сётскыны (кесь шудонын, ђашатско нын); **a. potkut** выжт. лобатыны, тузыны, палгытыны; **a. sanansa** кыл сётыны (быдэстон вылысь); **a. vitsaa (t. piiscaa)** ныбранны; **a. äänensä** куара(дэ) сётыны (быръёнъёсын); **anna olla** ёок, ярам!
antaumus³⁹ вань сюлэмез (я. лулэз) сётон; (*alistuuus*) сётскон, -ем, сётискон, -ем
antautua^{52-Р} 1. (*jättäätyä jnk käsiin, valtaan*) сётскыны, сётиськыны (кесь кинлэн ке кияз); **a. vangiksi** пленэ сётскыны 2. (*omistautua*) (быдэсак) сётскыны (я. сётиськыны), астэ сийзыны; **a. työlle** ужлы сётскыны, вань мылкы дын ужаны; **a. taiteelle** астэ устолыкли* (я. искуство [-уст-]) сийзыны; **a. unelmiin** ас малпанъесад выйны; **a. vaa-raan (t. vaaralle alttiaksi)** астэ шуге-леке вуттыны, аслыд кышкытлык кылдытыны
anteeksi вождэ эн потты (я. эн вай)!; (*useille*) вождэс эн поттэ (я. эн вай)!; **antaa (t. suoda)** а. извинить карыны, ёок/карыны*; **antaa jillek synnit** а. кинлэс ке съёлыкъессэ күштыны; **pyytää** а. извиниться [-ца] кариськыны; **pyydän a., suokaa a.!** вождэс эн поттэ!; **a., että häiritsen** вождэс эн поттэ, люкетиско шуыса
anteeksianto^{1-Д} * ёоккарон, -ем, простить (я. извинить) карон, -ем
antelias⁶⁶ шырыт, чурытъяськисьтэм, утяттыны (я. куно карыны)

- яратиться; **a. isäntä** шырыт (я. куно карыны яратись) кузё **anti^{5-J}** (*jstak saatava hyöty*) пайда, толык *puhek.*; **mikä on luennon a?** кычэ пайдаез лéкцилэс? **antiikki^{5-A}** античность **antiikkinen³⁸** античной, вашкала **antikvariaatti^{5-C}** букинистической магазин, вуж книгаен вузкаронни **antoisa¹⁰** пайда|ё, -лыко, пайда сёйтись, азинлыко **antura¹² 1.** (*jalkineen*) (пыйд)пыйдэс, ултон (пыдкуклэн); **kengän a.** ботинка(лэн) пыйдэс(кыз) **2.** (*reen*) сюл (дöдьылэн) **apaja¹¹ 1.** (*nuotanvetopaikka*) (чорыг) калтонни (я. калтон инты) **2. (saalis)** чорыг шедьтос (я. кутос*), кутэм чорыг (оглом), (чорыг) добыча **ape^{48-B}** сур|ет, -ем (*пудо сиён*) **apea¹⁵** жож(мыт), мёзмыт, кайгуо; **a. mieliala** жож (я. мёзмыт) мылкыд **apeus⁴⁰** жож (я. мёзмыт) мылкыдо лу|он, -эм, мылкыд жож (я. мёзмыт) лу|он, -эм, кайгыр|он, -ем **apila¹³** бот. клéвér: (*villia.*) сизь-йыр, жакыйыр (*Trifolium*) **apina¹² el.** обезьян, маймыл *turt.* **aplodeerata⁷³** (кý)/чабкыны, (кý)/чабыны **aplodi(t)⁵** ёчм. тр. л. (ки)чабк|он(ъёс), -ем, (ки)чаб|он(ъёс), -ем **appelsiini⁵** апельсин **appi^{7-B}** (*aviomiehen isä*) ай(ы)мурт, атайзы, дядайзы (картлэн атадэз); (*vaimon isä*) варматай, вармай(ы) **appositio³** кыл. приложение, итэт-ним* **approksimatiivi⁵** кыл. матэкton вошьет* (я. падеж) **aprikoida⁶⁸** малпаны, чакланы (кинэ ke, кин ke ссы) **aprikoosi⁵** абрикос; **kuivatut aprikoosit** тр. л. урюк *koll.* **apteekkari⁶** аптéкарь, аптéка возись **apteekki^{5-A}** аптéка **apu^{1-E} 1.** юртт|эт, -он, -эм; **keskinäinen apu** ог-огедлы юрттон; **antaa apua** юрттэт сётыны, юрттись-кыны; **kutsua apuun** юрттэт курыса ётыны; **odottaa jnk apua** кинлэс ке юрттэмээ возьманы; **pyytää apua** юрттэт курыны; **jnk avulla** кин ке (я. маке) юрттэмэн, кинлы ке (я. малы ке) луыса, кин ке (я. маке) пыр **2. (auttaja)** юрттись **3. (hyöty)** пайда, пади *puhek.* **apuhoitaja¹⁰** санитáркá, нýня *puhek.*, (*mieshenkilö*) санитар **apulainen³⁸** юрттись; (ки)воштыйсь; ассистент [аси-] **arumies⁴²** юрттись **apuneuvo¹** юртт|ос*, -эт, кивалтос, пособие; **opetuksen a.** дышетон юрттос (я. пособие) **apuraha⁹** коньдон юрттос* (я. пособие), юрттэт коньдон; стипéнди(я) **apuri⁶ 1.** юрттись **2. синазък. (salainen auttaja, kätyri)** юрттись (йыруж лэсътонын), гыжкал **apuväline⁴⁸** (дышетон) юрттос* (я. пособие) **apuverbi⁵** кыл. юрттись каронкыл* (я. глагол) **arabi⁵** араб, (*naishenkilö myös*) арабка **arabia¹²** араб кыл **Arabia¹²** геогр. Аráвия, Аráви(я) мукож* (я. полуостров)

- arastella⁶⁷** кéр/потыны, кепыраны, дýсътýсътэм луыны; **lapsi aras-telee vieraita** нылпи куноослэсь кéрпотэ
- arina¹³** гур пыдэс (я. пуд)
- aristaa⁵³** 1. (*tuntua aralta, hellältä*) (вöсез) шöдьны, шöдйсъ (я. не-нег) луыны; **haava a.** вандэм инты вöсез шöдэ 2. (*suhtautua arasti, ijostella*) кéр/потыны, кепыраны, кöбераны (кинлэсъ ке)
- arka^{9-D}** 1. (*pelokas*) дýсътýсътэм, кепырась, кышкасъ 2. (*hellä, herkkä*) (вöсез) шöдйсъ, ненег; **a. hammas** (вöсез) шöдйсъ пинь; **a. iho** ненег (я. шöдйсъ) ку 3. (*hel-posti vahingoittuva*) ненег, (малыкे) јог (я. капчиен) сётскись; јог тýяськись; **a. viljalaji** ненег ю-нянь выжы; **laitteiston arat osat** приборъёслэн јог тýяськись єзъёссы
- arkailematon^{34-C}** дýсътýсъ, кепырасътэм, кышкасътэм
- arkailla⁶⁷** кéр/потыны, кепыраны, кöбераны; **a. ihmisiä** адямиослэсъ кéр/потыны; **minä en arkai-le sinua** мон тынэсътд кер уг потýськы
- arkaluonteinen³⁸** 1. (*varovaisuutta vaativa*) сэрек(тытýсъ)*, саклыкез кулэ карись; **a. asia** сэрек* (я. саклыкез кулэ карись) уж-пум 2. (*arka*) дýсътýсътэм, кепырась, кышкасъ
- arki^{7-L}** 1. бгшоры (я. ужан) нунал(ъёс); **huomenna on a.** чуказе бгшоры (я. ужан) нунал; **pyhänä ja arkena** прáздникъёсы [-зи-] но ужан нуналъёссы 2. выжт. нуналмысъ (я. бгшоры, бгдышэм сямъя) улон
- arkikieli²⁶** бгшоры (я. нуналмысъ)
- верасъкон кыл
- arkinen³⁸** бгшоры, нуналмысъ; выжт. ои бездыт; **arkiset askareet** нуналмысъ ужъёс; **arkiset värit** выжт. бгшоры (я. бездыт) буёльёс
- arkipäivä¹⁰** бгшоры (я. ужан) нунал
- arkipäivisin, arkisin** бгшоры (я. ужан) нуналъёссы, арня вискын
- arkisto¹** архив
- arkki^{5-A}** лист (*кагаз*)
- arkkipiispa⁹** черк. архиепíскоп
- arkkitehti^{5-F}** архитéктор
- arkku^{1-A}** 1. шыкыс, сандык 2. (*ruumisa.*) (шай)корос 3. (*salvos*) бугро, чупет, корос (*кесь выжлэн*)
- arktinen³⁸** А́рктика(ысъ), арктической, уипал (я. арктической) улос(ёс)
- Arktis³⁹** геогр. А́рктика
- arkuus⁴⁰** керпот|он, -эм, кепыра|н, -м, дýсътýсътэм лу|он, -эм
- armahdus³⁹** 1. (*sääliminen, anteeksi-anto*) жаля|н, -м, *чоккар|он, -ем, простить кар|он, -ем 2. юр. амнисти(я), жаляса мозмытон (я. лэзён)
- armahtaa^{53-F}** 1. (*sääliä*) жаляны, чо́к/карыны*, простить карыны 2. юр. амнисти(я) сётыны, жаляса мозмытыны (я. лэзыны)
- armas⁴¹** яратон(о), мусо; **armaani** мусое, яратонэ
- armeija¹²** а́рми(я); **kutsua armeijaan** а́рмиé басътыны; **mennä armeijaan** а́рмиé мыныны; **olla armeijassa** а́рмиýн служить карыны
- armelias⁴¹** небыт сюлэм|о, -ъем, жалянэз валась
- armenia¹²** армян кыл
- Armenia¹²** геогр. Армéния

armenalainen³⁸ 1. тн. армян, Армениысь 2. мн. армян, (*naishenkilö myös*) армянка

armo¹ жалян; **pyytää armoa** жаляны курыны: **tuntea armoa** жалянээ валаны ◇ **päästää jnk armoihin** кинлэн ке гажано (я. оскымон) муртээ луыны; **olla jnk armoilla** кин ке киын луыны; **armosta** жаляса, жалямен, жалямысь; **jumalan armosta** Инмарлэн зеченыз, Инмар юрттэмен

armollinen³⁸ жалянээ валась, жалясь, небыт сюлэм|о, -ъем

armoton^{34-C} жалянээ вала|сътэм, -тэк, лек (я. жоб) сюлэм|о, -ъем, виртэм *выжт.*

aro¹ кыр, степь

arpa^{9-E} 1. жрёбий; **ratkaista jtak arvalla** мае ке жрёбиен (я. жрёбийя) радъяны 2. > **arpalippi** ◇ **heittää** (t. lyödä) **арпaa** пус чолтыны (я. куштыны), эчешыны

arpaajiset³⁸ тр. л. лотерёя [-то-]; **voittaa arpajaissa** лотерёян утыны (я. вормыны)

aprakuutio³ кубик (*шудон*)

arpalippi^{1-B} лотерёя [-то-] билет

arpeutua^{52-F} бурмыны, кёсектыны (яра ссы)

arpi^{7-E} вурыс, бурмем (я. вандэм) инты; (*rokona.*) шадра

arpoa^{52-E} пус чолтыны (я. куштыны), жереббёвка ортчытыны

arsenikki^{5-A} хим., мед. мышьяк

artikkeli⁶ 1. (*kirjoitus*) статья, гожт|ос*, -эм 2. кыл. артиклъ 3. ужб. (*tavaralaji*) вузлэн типез, артикул

artikla¹³ юр. ёзэт*, статья, параграф, пункт

arvaamaton^{34-C} 1. (*odottamaton*) (азъло) малпамтэ, витымтэ,

возьмамтэ; **ennalta arvaamattomat kulut** азъло малпамтэ коньдон быдтон 2. (*suunnaton*) дунъяны (я. мертаны) луонтэм; а. **hyöty** дунъяны луонтэм пайда; **arvaamattoman suuri** мертаны луонтэм бадзым

arvaamatta малпамтэ (я. витымтэ, возьмамтэ) шорысь

arvata⁷³ 1. (*sattumaalta*) тодыны, валаны; а. **arvoitus** мадиськонэз (я. загайдкаэз) тодыны 2. (*aavista*) (азъласянь) шёдьны, [сюлэм] шёдьны *yksipers.*; валатсыны, шёдйссыны, валаны; **arvasin ennakolta** сюлмы (азъласянь) шёдйз; **kukaan ei ollut vielä arvannut, mitä me täällä teemme** нокин но ѿ шёды на вал, мар ми татын кариськом **arvattavasti** пырт. к. луыса дыр, вылды, луоз; а. **olet kuullut asiasta** со ужпум сярысь кылдиди, дыр (я. луоз)

arvaus³⁹ 1. (*sattumaalta*) тод|он, -эм, вала|н, -м 2. (*aavistus*) (азълясянь) шёд|он, -эм, сюлэм шёд|он, -эм; валатск|он, -ем, шёдйсък|он, -ем, вала|н, -м; чшт. > **arvata**

arvella⁶⁷ 1. (*olettaa, luulla*) малпаны, кожаны; **mitä arvelet asias-ta?** мар малпаськод та (ужпум) сярысь?; **keneksi minua arvelet?** кин тон монэ кожаськод? 2.

(*etapiä*) шугъясыкыны, шонааськыны, (кема) малпаськыны; **vähääkäään arvelematta** чик (я. пиши но) шугъясыкытэк

arvelu² 1. (*olettamus, luulo*) малпа|н, -м, кожа|н, -м 2. (*empiminen*) шугъясык|он, -ем, шонааськ|он, -ем, (кема) малпаськ|он, -ем; чшт. > **arvella**

- arveluttaa**^{53-C} 1. (*herättää epäilyä*) оскóнтэм потыны (я. луыны) 2. (*huolestuttaa*) сюлмасъктыны, шугъя(сьы)тыны; **minua arvelutti lähteä** монэ шугъясъктывал, кошконо-а, ёвол-а шуыса
- arveluttava**¹⁰ 1. (*epäilyttää*) оскóн-тэм (потись я. луись); **a. laatu** осконтэм (луись) ёччлык 2. (*huolestuttava*) сюлмасъктийсь, шугъя(сьы)тийсь
- arvio**³ дунъян, лыдъян, эсэпан, смёта
- arviodia**⁶² дунъяны, лыдъяны, (эскерыса) тодыны; **a. jnk omaisuus** кинлэс ке ваньбуурзэ дунъяны; **a. vahinko tuhanneksi euroksi** изъянэс сурс ёвролы пумит дунъяны (я. лыдъяны)
- arvioija**¹⁰ дунъясьь, дунзэ эске-рись (я. лыдъясьь)
- arvointi**^{5-J} дунъя|н, -м, лыдъя|н, -м, (эскерыса) тод|он, -эм, оцёнка; **tilanteen a.** югдурез дунъян (я. эскерыса тодон); щит. >
- arviodia**
- arviolta** пала, котыр, ог (... пала), ёрос, мында; **a. viisi kilometriä** вить километр пала (я. котыр); **a. metrin pituinen** метр кузьда (я. пала)
- arvo**¹ 1. (*merkitys*) дун(олык), кулэлик; **maalausen taiteellinen a.** суредлэн художественной дунолыкез 2. (*kunnia, arvokkuus*) дан, сий-дан, сийбур, гажан; **pitää arvoissa** сйлы карыны, гажаны; **arvoissa pidetty** сйлы кароно, гажано, сий-дано 3. (*arvoaste*) (дано) ним, сан, чин, звáние; (*oppia.*) стéпень (дышиетском ним); **kenraalin a.** генерал(лэн) чин(эз); **tohtorin a.** тодос(ъёс)ъя* доктор-
- лэн стéпенез 4. **ujсб.** (*käypä hinta*) (ас)дун, дунлык; **osakkeiden a. nousee** акциослэн дунзы будэ **arvoaste**⁴⁸ чин, стéпень, (дано) ним; **sotilasa.** ожгар* (я. вóинской) ним
- arvoinen**³⁸ 1. =(ъ)ем, дунъем, си-льсь; **sadan euron a. seteli** сю ёвроем коньдон; **kymmenen tuhannen ruplan a. osake** дас сурс манетъем (я. манет дунъем) акци(я); **kallisa.** дуно дунъем 2. (*ansaitseva*) =мон пумо кн. / =мон-partis., =но пумо кн. / =но-partis. + кадь, тупамон, ярамон; **huomion a.** саклык висъямон (я. висъяно кадь); **kiitoksen a.** тау шуымон (я. шуоно кадь); **lukemisen a. kirja** лыдзымон (я. лыдзено кадь) книга; **sinä et ole sen tytön a.** тон со нылашлы тупамон (я. тупано кадь) ёвёт, тон со нылашлы уд тупаськы
- arvoisa**¹⁰ гажано, яратоно, дуно; **arvoisat toverit!** гажано эшъёс!; **arvoisat vieraat!** гажано (я. дуно) куносо!
- arvoituksellinen**³⁸ валантэм, валэктыны луонтэм, тодмотэм, малпасъктийсь; **a. tapaus** валантэм (я. валэктыны луонтэм) учры
- arvoitus**³⁹ мадисъкон, мадькыл, загáдка; **esittää (t. asettaa) a.** мадькыл вераны, мадисъкыны, загáдка сётыны
- arvokas**^{41-A} 1. дуно, кулэ луись; **a. neuvo** дуно визъ-кенеш 2. (*arvossa pidetty*) сйлы кароно, гажано, сий-дано; **arvokkaat vieraat** сйлы кароно куноос 3. (*arvokkuutta osoittava*) йён-йён, йёно, йыг-йыг; **a. ulkonäkö** йён-йён вылтус **arvokkaasti** йён-йён, йёно, йыг-

йыг; **esiintyä** **a.** йўн-йён возиськыны (я. астэ возыны)
arvolause⁴⁸ оцёнка, балл [-л], дунъет
arvonanto^{1-J} гажа|н, -м, сйлы кар|он, -ем, данъя|н, -м
arvonimi⁷ дано ним, титул
arvonta^{9-J} тираж (лотереялэн); (*arvanheitto*) пус чолт|он, -эм (я. күшт|он, -эм), жеребьёвка (ортчыт|он, -эм)
arvopaperi⁶ ужб. дуно кагаз (я. бумага); (*osake*) акци(я)
arvopaperipörssi⁶ ужб. фондовой (я. дуно кагазъесъя) биржа
arvosana⁹ оцёнка, балл [-л], дунъет; (*koulussa myös*) отметка
arvostaa⁵³ дунъяны, гажаны, сйлы (я. вылти) карыны
arvostelija¹² крыйтик, рецензент, дунъет сёттись
arvostella⁶⁷ **1.** (*arvioida*) дунъяны (*mae ke*), дунъет сётыны (*mally ke*); **a. jnk tekoja** кинлэсъ ке маке каремзэ дунъяны, кинлэн ке маке каремезлы дунъет сётыны **2.** (*kritisoida*) критиковать карыны, тэрганы, тэкшеры-ны; **a. jnk kirja** кинлэсъ ке книгазэ тэрганаы (я. критиковать карыны) **3.** (*kirjoittaa arvostelu*) рецензировать карыны (*mae ke*), дунъет- (кыл)* (я. рецензия) гожтыны, дунъет сётыны (*mally ke*); **antaa kirjoitus jnk arvosteltavaksi** статьяез кинлы ке рецензие (я. рецензировать карыны) сётыны
arvostelu² **1.** (*kritikki*) критика, тэрган(бур)*, тэкшерон **2.** (*arvosteleva lausunto t. kirjoitus*) дунъет(кыл)*, рецензи(я); **kirjoittaa a. jstak** марлы ке рецензи(я) гожтыны

arvostettu^{1-C} сйлы кароно, сйёдано, гажано, дано; авторитето; **a. tiedemies** сйлы кароно тодосчи* (я. учёной)
arvostus³⁹ дунъя|н, -м, гажа|н, -м, сйлы (я. вылти) кар|он, -ем
arvoton^{34-C} **1.** (*valla arvoa oleva*) кулэтэм, пайды сёттисьтэм, юнмэ **2.** (*sopimaton*) тупасътэм, ярантэм; **sivistyneelle ihmiselle a. käytös** интеллигенто [-л-] адямилы тупасътэм вырос(ъес)
arvovalta^{9-I} авторитет, престиж
arvovaltainen³⁸ авторитето, престижу
ase⁴⁸ **1.** ожтйрлык*, орýжи(е); (*tulia.*) ыбыл(йсык)он тирлык **2.** (*työa.*) (ужан) тирлык
aseellinen³⁸ *ожтйрлык|ен, -о, вооружить [-о-] карем, вооружиться [-цца] карисъкем, вооружённой; **a. kapina** ожтйрлыкен бугрыяськон (я. восстание) [-с-]
aseeton^{34-C} *ожтйрлык|тэм, -тэк, вооружить [-о-] карымтэ, вооружиться [-цца] карисъкымтэ
aseistaa⁵³ ожтйрлык* сётъяны, -ыны, ожтйрлыко* карыны, вооружить [-о-] карыны
aseistautua^{52-F} ожтйрлык* кутыны, ожтйрлыкен (я. ожтйрлыко) луны*, вооружаться (я. вооружиться) [-цца] карисъкыны; **aseistautunut pistoolilla** (кияз) пистолет кутэм, пистолетэн вооружиться карисъкем
aseistus³⁹ ожтйрлык(ъес)*, вооружение [-о-]
asema¹⁰ **1.** (*pysähdyspaikka*) стáнци, стáнция; (*asematalo*) вокзал; **juna saapuu asemalle** поезд стáнциé вуэ **2.** (*virantoimitus- tms. paikka*) стáнци(я); **ilmatieteellinen**

- a.** мете(о)рологи (*я.* инкуазез эскеронъя) станицы(*я*): **radioa**. радиостанци(*я*) 3. (*paikka, sija*) инты(ясыконт^й)*, вадес, интыясыкем азь; **auringon a. taivaalla** шундылэн инмын вадесэз (*я.* интыясыконт^йез); **kylän a. on hyvä** гуртлан интыез (*я.* интыясыкем азыыз) умой 4. (*arvoa., virkaa. tms.*) инлык*, статус, положение; **yhteiskunnallinen a.** мер инлык*, общественной положение; **savuttaa hyvä yhteiskunnallinen a.** калык радэ потыны **asemakaava**⁹ лэсстийськонъя план (*карта*); **keskustan uusi a.** централэн лэсстийськонъя выль планэз **asemalaituri**⁹ перрон [-р-], платформа, (дугдылон) инъет **asemasta > asemesta** **asemesta** нб. интые; **minä tulin isäni a.** мон атае интые лыкт^й; **minun asemestani** мон интые **asenne**^{48-ј} позици(*я*), учкос*; **jyrkkä a. jhk (t. jtak kohtaan)** кин ке (*я.* маке) пумысен жот(ы)рес позиция **asentaa**^{54-ј} иньяны, тупатыны, монтировать карыны; **a. taloon vesijohdot** корка ву бызён гумости иньяны (*я.* пыртыны) **asentaja**¹⁰ монтажник, инъась, тупатйсь, бичась **asenteellinen**³⁸ юри возьматэм, шудыса; ёем. кк.-лэс pörmem mn.-лэн =мъясък= итэтэнзы возьматйське / *ilmaistaan usein teonimien* =мъясък= *johtimella*; **a. hymy** юри возьматэм пальпотон, пальпотэмъясыкон; **a. esittyminen** астэ шудыса возён **asento**^{1-ј} поза, (мугор) *инъасък|ем, -он; **kumara a.** мык(ы)рес (*я.* мыкырсыса) инъясыкон; **vartalon a.** мугорлэн инъясыкемез; **istuma-a.** пукыса инъясыкон **asepalvelus**³⁸ служба, служить карон, -ем (*армиын*), ожуж*; **kutsua asepalvelukseen** армиé басьтыны; **mennä asepalvelukseen** армиé мыныны; **suorittaa asepalvelusta** армиын служить карыны **asepuku**^{1-М} униформа, кабдис* **asettaa**^{53-С} 1. (*panna jhk paikkaan t. asentoon, sijoittaa*) пуктыны, поныны, интыяны; (*useita myös*) тырыны, пуктылыны; (*nojata*) урдыны; **a. maljakko pöydälle** вайзаез ѡёк вылэ пуктыны; **a. kipit kaappiin** чашаосты кане (*я.* шкафе) тырыны; **a. tuolit seinään viereen** пуконъёсты борддор вўзы пуктылыны; **a. sukset seinää vasten** куасэз борддор борды урдыны 2. (*esittää, määrrätä*) пуктыны; кылдытыты; **a. kysymys** юан пуктыны (*я.* жутыны); **a. tiukkoja vaatimuksia** чурыйт куронъёс пуктыны; **a. lakeja** катъёс* (*я.* законъёс) кылдытыны **asettua**^{52-С} 1. (*sijoittua jhk paikkaan t. asentoon*) интыясыкыны, кариськыны (кытчы ke); (*istuuitua*) пуксыны; **a. paikoilleen** ас интыосад интыясыкыны; **a. pöytään** ѡёк съёры пуксыны (*я.* интыясыкыны); **a. levolle 1** шутэтскыны выдыны 2) (*a. nukkitaan*) изыны выдыны; **a. hoteliin asumaan** гостинице улыны кариськыны (*я.* интыясыкыны) 2. (*ruveta jksik, tekemään jtak*) кариськыны, кутскыны, ёдъяны; **a. ehdkkaaksi** щектэммурт* (*я.*

кандидат) карисъкыны; **a. jnk puolelle** кин ке пала карисъкыны, кинлы ке дўр/басътыны; **a. viljelemäään maata** музъем(ез) ужаны карисъкыны (я. кутсъкыны) 3. (*tyyntää, tasaantua*) лапканы, буйганы, чалмыны; (*kiri myös*) веськаны; **tuuli asettui** тöl лапказ; **lapset asetettivat** пинальёс чалмызы (я. сабырскизы)

asetus³⁹ 1. (*asettaminen, sijoittaminen*) пункт|он, -эм, пон|он, -эм, интыя|н, -м; (*useiden myös*) тыр|он, -ем, пуктыл|он, -эм; (*nojaaminen*) урд|он, -эм; щит. > **asettaa** 1.2. юр. постановление, пунктэт*, указ, косэт*, декрет; дйньет*, положение; **antaa** (*t. julkaista*) а. указ (я. косэт) поттыны; **perustuslain asetuksset** Кункатысь дйньет*ёс*, Конституциись положениос

asevarasto² ож. арсенал, охти́рлык* возённи

asevarustus³⁹ > **aseistus**

asevelvollinen³⁸ ожуж нуоно мурт*, военнообязанной

asevelvollisuus⁴⁰ ожуж нуонолык*, войинской обязанность

asevoimat¹⁰ тр. л. охти́рлыко* (я. вооружённой [-о-]) кужымъёс

asfaltti^{5-С} асфальт; **laskea** а. асфальт вёлдыны; **päällystää**

asfaltilla асфальтэн шобыртыны

asia¹² уж(пум). учыр; (*asiaintila*) югдур; **merkillinen** а. паймымон (я. паймоно) ужпум; **se on eri a.** со (я. соиз ини) мукет ужпум; **se on sinun oma asiasi** со(из) ини тынад ужед ◇ **itse asiassa** шонерзэ вераса

asiaankuuluva¹⁰ кулэ (луись), кычё (я. кызы) кулэ, тупась,

ярано; **asiaankuuluvat paperit** ярано (я. кулэ луись) документъёс

asiaintila⁹ (ужъ)югдур

asiakas^{41-А} клиент; (*kävijä myös*) пырсы-потись, пырась-потась

asiakirja⁹ ужкагаз*, документ; акт

asiallinen³⁸ 1. (*asiassa, olemmisesa ryysyvä*) юнала*, кулэзъя, йён-йён, деловой; (*objektiivinen*) шонер, объективной; нодо-сазё, только; **a. suunnitelma** юнала (я. деловой) план; **a. tyili** юнала (я. деловой) стиль; **ankara mutta a. arvostelu** жот(ы)рес кеноно, шонер (я. кулэзъя лэсътэм) критика; **antaa asiallisia neuvoja** юнала (я. нодо-сазё) визъ-кенеш сётъяны; **a. ihminen** йён-йён (я. только) адями; **asiallisen näköisenä** йён-йён тузын (я. карисъкыса); **selittää asiallisesti** йён-йён (я. нод-нод) валэктыны 2. (*asianmukainen*) рос-прós, ѹёс-кадь, юназ, кулэзъя, кызы (я. кычё) кулэ; **a. työpuku** рос-прós (я. ѹёскадь) ужан дись; **a. hoito** рос-прós (я. юназ) утятлон

asiamies⁴² 1. юр. (*valtuutettu*) ужоскетчи*, уполномоченной 2. (*edustaja*) агент, ыстэм (я. быръем) мурт, быръемчи*

asianajaja¹⁰ юр. адвокат, судын утись

asianmukainen³⁸ рос-прós, ѹёс-кадь, юназ, кулэзъя, кызы (я. кычё) кулэ; **a. hoito** рос-прós (я. юназ) утятлон

asiantunteva¹⁰ тодись(-валась), валась

asiantuntija¹² специалист, ёнерчи*, эскерчи*, эксперт; **asiantuntijan tutkimus** (*t. tarkastus*)

экспертýза, эскерет^{*}
asiapaperi⁶ ужкагаз*, документ
asiaton^{34-C} 1. (*aiheeton*) юнмé (шо-
 рысь), муг|тэк, -тэм, интыяз
 луисътэм (я. луымтэ), кулэтэм;
a. kysymys интыяз луисътэм
 юан; **a. moite** юнмé (шорысь)
 пықылон 2. (*sivullinen*) мурт,
 музон, ят; **pääsy asiattomilta**
kielletty мурт адямиослы пырыны
 уг яра
askar⁴⁹, **askare**⁴⁹ уж(ан), (*maan ke*)
 вырон; **jokapäiväiset askareet**
 нұналмýсь уж(ъёс); **kotiska-
 reet** дорысь (я. гуртысь) уж(ъёс)
askarrella^{67-K} вырыны, дауртыны,
 йыринтыны (*maan ke*); **a. ta-
 loustöissä** гурт котырсыс ужен
 вырыны
askartelu⁶ выр|он, -ем, йыrint|он,
 -эм, даурт|он, -эм (яратоно
 ужен); чит. > **askarrella**
askel⁴⁹ вамиш(тэм), шаг; **a. aske-
 leelta** вамиш бёрсы вамиш;
kulkea pitkin askelin кузь
 вамишъяса мыныны
askelma¹⁰ лётегет (*tubatläen*), паджа
 (огез); **portaiden askelmat** тубат
 лётегтьёс
aski⁵ оғи. коробка, пачка;
tupakka-a. тамак пачка
aspekti⁵ 1. аспект 2. кыл. вид; **ver-
 bina.** каронкыллэн* (я. глагол-
 лэн) видэз
aste⁴⁸ 1. (*taso, vaihe*) ступень, стá-
 ди(я), урóвень, чоштала*: (*mää-
 rä, luokka*) стéпень; балл [-л];
kulttuurin ylin a. культúралэн
 (самой) вылý ступенез (я. чош-
 талаез); **kouusa.** чурытлык
 стéпень 2. (*virasto, oikeus*) инс-
 таңци(я) 3. (*mittausyksikkönä*)
 градус; **20 astetta lämmintä** 20
 градус шуныт; **60 astetta poh-
 joista leveyttä ja 20 astetta itäis-
 tä pituutta** уйпал широтая 60
 градус но чукпал долготая 20
 градус **4. мат.** стéпень **5. кыл.**
 ступень
asteikko^{4-A} 1. шкала 2. муз. гамма
asteittain канылля, пумен,
 вамишён-вамишен
astella⁶⁷ вамишъяны, шаганы, мы-
 ныны, ветлыны; **a. katua pitkin**
 ульча кузя вамишъяны
astevaihtelu² кыл. согласнойслэн
 (ступеньёссылэн) чередаськем-
 зы
asti нб. 1. (илл.) =озь (ик), =ёзь
 (ик); **kaupunkiin a.** карозь (ик),
 городозь (ик); **kello kahteen a.**
 кык часозь; **mihin a.?** кытчозь?;
 (*ajasta myös*) кёня часозь (я. ды-
 розь)? 2. (элат., абл.) (пýрак)
 =ысен, (пýрак) =сен, бордысен;
kaupungista a. (пýрак) карысен
 (я. го́родысéн); **ovelta a.** ёс бор-
 дысен; **seinästä a.** борддор бор-
 дысен; **siitä a.** со тырысен
astia¹² сосуд, посуда; **astiat**
 тусты-пуны, посуда *огъязь*.
astiahelly¹ жажы, польча (*тусты-
 пуны возыны*)
astiakaappi^{5-B} кана, буфет: (*mata-
 la*) сервант
astianpesukone⁴⁸ тусты-пуны
 (я. посуда) миськон машина
astiasto¹ сервис; **kuuden hengen a.**
 куать муртлы сервис
astin³³, **astinlauta**^{9-F} (пыд) лётегт,
 лёгисъконни (*машиналэн,*
поездлэн паджаез)
astua⁵² 1. (*siirtyä toiseen paikkaan*)
 вамиштыны, шагзыны; (*mennä
 sisään*) пырыны; (*kulkuvälneestä*)
 васькыны, потыны (*транспор-*

тысь); a. askel одиг вамыш лэсъ-
тыны (я. вамиштыны); **a. kyn-nyksen yli** ёс кусып вамен вамиштыны; **a. huoneeseen** кымна-
тэе пырыны 2. (*tallata, painaa jalka jhk*) лёгыны; (*keyyesti jnk pällle*) лёгыштыны; (*vahingossa*) лёгисъкыны (маке вылэ); **a. nau-laan** кортчог вылэ лёгисъкыны 3. (*kävellä, kulkea*) вамишъяны,
шаганы, лёгасъкыны, мыныны; **a. köpittää** конг(ы)ляса вамишъ-
яны (я. мыныны) 4. (*eläinten koirasta*) вылаз тэтч(ы)ны, вы-
лаз тубыны (я. тубаны) (*oish, aity puyny ccc no mk.*) ◇ **a. virkaan** ин-
тыуже* (я. должносте) пуксы-
ны
astuttaa^{53-С} бызылытыны, шуды-
тыны (*пудоости*)
asu¹ 1. (*ulkonainen muoto*) (выл)тус,
туслык; **kirjan asu on miellyttää-vä** книгалэн (выл)тусыз кельыш-
лы 2. (*puku*) дйськут; фóрма,
кабдйсь* (*спортлы, школае ветлыны*); **työa.** ужан дйсь(кут)
asua⁵² улыны; **asettua asumaan** *jhk* кытчы ке улыны интыясъ-
кыны; **ottaa asumaan** улыны пыртыны; **tässä metsässä asuu oravia** та тэльян коньос уло-
асuinpaikka^{9-А} улон инты, улонни
asuintalo¹ улон корка (я. юрт)
asukas^{41-А} уйсь; **kylän a.** гуртын уйсь; **kuinka monta asukasta tässä kaupungissa on?** та гóро-
дыйн кён яуйсез?
asukasluku^{1-М} уйсьёслэн лыдзы;
 mikä on tämän kaupungin a.?
та гóродыйн уйсьёслэн кён я
лыдзы?
asumalähio³ микрорайон
asumaton^{34-С} калыктэм, уйсьёс-

тэм; улымон (я. улоно кадь)
ёвöl *pred.*; **a. saari** улйсъётэм
(я. калыктэм) шормуЧ; **huone oli kylmä ja a.** кымнатá кезыт-
вал но улымон (я. улоно кадь)
ой вал
asmus³⁴ улонни, улон инты
asunto^{1-Д} квартира, улонни
asuntola¹² огъя улонни*, общежи-
тие, огиньюрт*
asustaa^{53-С} улыны (*кёня ke дыр чоже*); **a. hotellissa** кунокуаын*
(я. гостиницаын) улыны
asuste⁴⁸ галантэрéя (*огез арбери*);
asusteet галантэрéя (вузъёс)
asusteliike^{48-А} галантэрéя (вузанни)
asuttaa^{53-С} выж. 1. (*kansoittaa lähet-tämällä asukkaita*) улыны пуксы-
тыны (я. интыяны, келяны);
(*asettumalla sinne itse*) улыны пуксыны (я. интыясъкыны,
пырыны); **a. erämaa** буш музъ-
емъёсы улыны пуксытыны;
a. uusi talo выль корка улыны пырыны 2. (*sijoittaa asumaan*) улыны интыяны (я. пыртыны);
a. uudet tulokkaat выль вуэмъёс-
ты улыны интыяны
asuttava¹⁰ улыны яра|сь, -но, -мон;
(*luovutuskunnossa oleva*) улыны дась
asutus³⁹ 1. (*asuttaminen*) (*kansoitta-minen lähettämällä asukkaita*)
улыны пуксыт|он, -эм (я. инты-
я|н, -м, келя|н, -м); (*asettumalla itse sinne*) улыны пукс|ён, -ем
(я. интыясък|он, -ем, пыр|он, -ем);
erämaiden a. буш музъемъёсы улыны пуксыт|он 2. (*sijoittami-nen asumaan*) улыны интыя|н, -м
(я. пыр|он, -эм); чшт. > **asuttaa**
3. (*väestö*) калык, уйсьёс (кыт-
чы ке улыны пуксем), население;

- (*väestö, sen asunnot, viljelykset tms. kokonaisuutena*) улос-пуксёс*, населённость; **Lapin harva a.** Лаплэндилэн шер пуксем калыкез; Лаплэндишь шер улос-пуксёс (я. населённость)
- ateria**¹² 1. (*ruoka*) сиён(-юн), кёттыр 2. (*ruokailukerta*) сиськ|он, -ем, кёттыр|он, -ем
- aterioida**⁶⁸ сиськыны, кőт/тырыны
- АТК**¹⁸, **atk** АОД, ТАР* (*todэтээз** (я. информаціеэз) автоматически радъян)
- atk-keskus**³⁹ лыдъян-чотан цéнтр, тодэтээз* (я. информаціеэз) автоматически радъян цéнтр
- Atlantti**^{5-C} геогр. Атлантика (я. Атлантической) океан; **Atlantin valtameri** > азълосез / ed.
- atomivoima**¹⁰ áтом кужым
- attribuutti**^{5-C} кыл. тодметъёз*, определение
- auer**⁴⁹ чынкыт, бус
- aleta**^{72, 74-D} 1. устьйськыны; (*jstak sidotusta*) пертчиськыны, сэрттыйськыны, -аны (ксь герð); **ikkuna aukeni** (*t. aukesi*) укно устьтыйськиз; **kengännaauhat aukesivat** ботинка кальёс пертчиськизы; **solmu on auennut** герд сэрам 2. (*alkaa toimia*) устьйськыны, ужаны кутскыны; **kauppa aukea** **yhdeksältä** магазин укмысэ устьйське
- aukaista**⁶⁶ устыны; (*jstak sidotusta*) пертчыны, сэрттыны (ксь гердээз); **a. ikkuna** укноэз устыны; **a. kengännaauhat** ботинка кальёсты пертчыны
- aukea**¹⁵ 1. тн. вёлмыйт, эркин, кыр, сайкыт; **a. ulappa** вёлмыйт (я. эркин) зарезь; **päästä metsästä**
- aukeaan paikkaan** нюлэскысъ кыр интые (я. сайкыт азе) потыны 2. мн. кыр(ал), куш(ал), кыр инты
- aukeama**¹⁰ 1. кыр(ал), куш(ал), сайкыт азъ; **metsää**. нюлэс куш(ал) 2. (*kirjan, lehden*) вачебам*, ваче усьтэм (бамъёс) (книга-газетлэн), разворот
- auki** усьтэмын, пась; (*esim. takki*) бирдяямтэ; **kauppa on a.** магазин пась (я. усьтэмын)
- aukile**⁴⁸ анат. йыр|небыт, -векчи (нуныослэн)
- aukio**³ 1. (*aukea paikka*) кыр(ал), куш(ал), сайкыт азъ 2. (*tori*) карлуд*, площадь
- aukiolo**¹, **aukioloika**^{9-D} ужан дыр (я. частьёс); **kaupan a.** магазин-лэн ужан дырыз
- aukko**^{1-A} пась; (*räppänä*) жопы; (*rako, tyhjä tila*) вис, буш инты; (*porausreikä*) скважина; **tehdä a.** пась карыны, пасяны
- aukoo**^{52-D} усьяны; (*jstak sidotusta*) пертч(ыл)ыны, сэртт(ыл)ыны (ксь гердёэсты)
- auktoriteetti**^{5-C} авторитет
- aula**⁹ фойе [-йэ]
- aulisti** мылýсъ-кыдýсъ (ксь юртыны), шырыт (мылкыдын); **hän tarjosi a. aruaan** со мылýсъ-кыдýсъ юрттэт сётз
- aulis**⁴¹ (юртыны) дась, шырыт (мылкыдо); **hän on aina a. autta-maan** со кόтьку но юрттыны дась
- aura**⁹ кабан, (кур) зурод; (*juuri-kas- t. turvea.*) люк (ксь турнепс я. съёд сюй люк)
- aura**⁹ геры; **kyntää auralla** герыен гырыны
- aurata**⁷³ 1. (*tie*) лымы донганы (я.

- сузяны) (кесь бульдозерен) **2.**
 (*pelto*) гырыны
- auraus**³⁹ **1.** (*tien*) лымы донга|н, -м
 (я. сузя|н, -м) (кесь бульдозерен)
2. (*pellon*) гыр|он, -ем
- auringonkukka**^{10-А} бот. шунды-
 берган, сима *ruhek*. (*Helianthus*)
- auringonkukkaöljy**¹ шундыберган
 (я. сима *ruhek*.) вöй
- auringonlasku**¹ шунды пукс|ён, -м
- auringonnousu**¹ шунды жужа|н, -м
- auringonpaiste**⁴⁸ шунды пиштэм;
maata auringtonpaisteessa шун-
 ды шорын кыллыны
- auringonpimennys**³⁹ шунды сай-
 яськ|он, -ем (я. чокасаък|он, -ем)
- auringonpistos**³⁹ шунды шуккем
- auringonsäde**^{48-Ф} шунды (тыл)-
 си; **auringonsäteet** шунды(лэн)
 (тыл)сиос(ыз)
- aurinko**^{1-Г} шунды; **kirkas a.** яркыт
 шунды; **a. nousee** шунды жужа;
a. painuu mailleen шунды жыт-
 лань кариське (я. мынэ) ни; **a.**
laskee шунды пуксе; **ottaa au-**
rinkoa шунды шорын пыжись-
 кыны (я. загорать карыны);
siirtää juoma auringosta varjoon
 шунды шорысы юонэз вужере
 поныны (я. пуктыны)
- aurinkoinen**³⁸ шундыё; **a. päivä**
 шундыё нунал; **talon a. puoli**
 коркалэн шундыё палыз; **sää**
tuli aurinkoiseksi куазы шул-
 дырскиз (я. шундыё луиз)
- aurinkolasit**⁵ *тр. л.* шундылэсъ
 очки
- auskultoida**⁶² педагогической
 практика ортчыны
- Australia**¹² *geogr.* Австралия
- australialainen**³⁸ **1. тн.** Австрали-
 ѿсь, австрáли, австралийской
2. мн. Австралиын улісъ,
- австралиец, (*naishenkilö myös*)
 австралайка
- auto**³ буш, тырттэм, голык, кыр,
 калыктэм; **a. paikka** буш (я.
 кыр) инты; **kadulla oli hiljaista**
ja autiota урамын чалмыт но
 калыктэм вал
- autioituita**^{52-Ф} буш|омыны, -аны,
 тырттэммыны; **kadut autioitui-**
vat урамъёс бушазы
- autiomaat**¹⁸ *геогр.* бушкыр*, пус-
 тыня
- autius**⁴⁰ буша|н, -м, буш (я. тырт-
 тэм) лу|он, -эм, бушлык; **katu-**
jen öinen a. урамъёслэн уйин
 буш луэмзы
- auto**¹ авто|мобиль, -машина,
- autokorjaamo**² машина (я. авто-
 мобиль) тупятъянни
- autolautta**^{9-С} автомобиль(ёслы)
 паром
- automaatti**^{5-С} автомат
- automaatti= kyyti.** > **automaattinen**
- automaattinen**³⁸ автомат, автома-
 тической, асэрказ*
- autonkuljettaja**¹⁰ машина валтайсъ*
 (я. нуллайсъ*), водитель, шофёр
- autonomia**¹² автономи(я)
- autonominen**³⁸ автоном|и(ё), -ной
- autotalli**⁵ гараж
- autotehdas**^{41-Ф} автозавод, автомо-
 биль поттон завод
- auttaa**^{56-С} юртт(йськ)ыны (кинлы-
 ке); **a. työssä** ужын юрттыны; **a.**
toisiaan оғ-өгедлы юртт(йськ)ы-
 ны; **lääke auttoi** эмъюм юрттиз
 ⌂ **a. jk jaloilleen** кинэ ке пыд
 ийлаз пуктыны (я. султтыны)
- auttaja**¹⁰ юрттиз(кисъ)
- auttamaton**^{34-С} тупатыны (я. йона-
 тыны) луóнтэм, тупатонтэм,
 йонатонтэм; **a. virhe** тупатыны

- луóнтэм янгыш; **a. juoppo**
йёнатоñтэм юись мурт
auttava¹⁰ чидамон, шорó-куспó,
öжытак, кёня ке; **a. kielitaito**
öжытак кылэз тодон (я. валан)
auttavainen² юрттыны дась (лу-
ись), мыл потыса юрттыйс(кись)
autuas⁴¹(туж) майбыр (я. шудо).
куанон(о), блажéнной; **autuaat**
hetket (туж) майбыр дыр (ва-
дес), шудо минутъёс
autus⁴⁰ майбырлык, куанон-
(лык), (туж) шудо (я. майбыр)
луон, блажéнство
avaaja¹⁰ 1. усьтийс; **kokouksen a.**
кенешез усьтийс 2. (*avain*) усь-
тон; **pullona.** бутылка усьтон;
purkina. консерва банка усьтон
avaimenperä¹⁰ брелок
avain³³ усьтон, -эт (ксь замоклэн)
avajaiset² тр. л. усьтон (ужрад);
näytäntökauden a. театр сезо-
нээз усьтон
avanto^{1-J} люкмес, ѹ(ысь) пась
avara¹⁰ (*laaja, lakea*) вóл-вóл, вóл-
мыт, (туж) паськыт, эркын;
(*vaatteet myös*) буш, бушк(ы)
рес; **a. kenttä** вóл-вóл (я. туж
паськыт) плошадь; **a. leninki**
вóл-вóл (я. буш) платья
avaruuus⁴⁰ инсьюр*, кóсмос
avaruusalus³⁹ инсьюр* (я. кóсмос,
космической) корáбль
avata⁷³ 1. усьтины; (*jstak sidotus-*
ta) пертчыны, сэрттыны (ксь
гердээз); **a. ovi** öсэз усьтины; **a.**
jnk silmät näkemäään jtak выжт.
кинлэсъ ке синзэ усьтины 2.
(*leikata auki*) кырыны, ванды-
ны; (*puhkaista*) пычкины, пось-
кытыны (ксь поськылез); **a. kala**
saksilla чорыглэсъ кётсэ качы-
ен кырыны; **a. paise** поськылез
пычкины 3. (*saattaa käyttöön;*
julistaa alkaneeksi) усьтины (ксь
ужрадээз); **myymälä avataan**
kello kymmeneltä магазин дас
часэ усьтийске, магазинэз дас
часэ усьто; **a. kokous** кенешез
устьтины
avaus³⁹ усьтон, -эм (*mae ke*); **oven**
а. öсэз усьтон
avautua^{52-F} 1. усьтийсыны; (*jstak*
sidotusta) пертчиськыны, сэрт-
тийсыкыны, -аны (ксь герд); **ovi**
avautui öс усьтийскиз; **a. ystä-
välleen** выжт. эшедлы усьтий-
сыны; **side pääsi avautumaan**
керттэп пертчиськиз 2. (*alkaa*
toimia) усьтийсыны, ужаны
кутсыкыны (ксь театр, ужрад);
viraston avauduttua учреждé-
ние усьтийсыка (я. усьтийс-
кем бере)
avioker¹(кузпалэн) люкиськон,
-эм; **ottaa a.** (кузпалэн) люкись-
кыны
avioitua^{52-F} кузпальясыкыны,
паръясыкыны *rihek.*
avioliitto^{1-F} кузпальясыкон, паръ-
ясыкон *rihek.*; **mennä aviolii-
toon** кузпальясыкыны, паръясы-
кыны *rihek.*; **solmia a.** кусыпъ-
ёс (я. кузпальясыкон) герзаны,
кузпальясыкыны, гожтийсыкы-
ны; **purkaa a.** кузпальясыконэз
уретыны, люкиськыны
aviomies⁴² карт
aviopuoliso² кузпал, пар *rihek.*
avionton^{34-C} кузпальясыкымтэ;
(*mies myös*) кышноясыкымтэ;
(*nainen myös*) бызыымтэ ◇ **a. lap-
si** карттэк шедьтэм нылпи (я.
пинал), октос(-калтос) *ark. halv.*
aviovaimo¹ кышно (гожтийсыкыса
улоно)

avo= *куш.* усьтэм, пась; усьтиськем; голык; эркын, кыр; **ксь:**

avoauto липеттэм (*я.* вылтйз усьтэм) машина; **avokäsin** голык киын; **avomaasto** кыр (*я.* эркын) инты

avoimesti шара, сёлмыйсъ, ватытэк, шонерак, мечак; **keskustella** *a.* шара (*я.* сёлмыйсъ) вераськыны

avoin³³ 1. (*sulkematon*) усьтэм, пась, ворсамтэ; усьтиськем; голык; (*siteestä päässyt*) пертчиськем, лэзькем; **a. ovi** усьтэм ѡс; **a. kirja** усьтэм книга 2. (*vapaan, esteetön*) эркын, буш; кыр; **pitää pakotie avoinna** кожон сюресэз эркын (*я.* буш) возыны; **a. maasto** кыр инты 3. (*vilpitoln, avomielinen*) шара, (чик) ватытэк, мечак, сёлмыйсъ, шонер; **a. keskustelu** шара (*я.* сёлмыйсъ) вераськон; **a. ja luottamuksellinen suhde** шара но оскиськоно кусыпъёс; **avoimet silmät** *выжст.* сайкыт синьёс

avojaloin голык пыд; **kulkea a.** голык пыд ветлыны

avoliitto^{1-C} гожтиськытэк (чош) улон, граждан кузпалъяськон

avokätilen³⁸ шырыт, чурытъясыкисьтэм, утятлыны (*я.* куно карыны) яратйсъ

avomeri²⁴ эркын (*я.* вёл-вёл) зарезь

avomielinen³⁸ сайкыт (*я.* усьтэм) сюлэмо; шара, сёлмыйсъ, мечак, шонерак; **a. ihmisen** сайкыт (*я.* усьтэм) сюлэмо адями; **a. keskustelu** сёлмыйсъ вераськон

avomielisesti мечак, шонерак, шара, сёлмыйсъ, ватытэк; **keskustella** *a.* сёлмыйсъ (*я.* куаш-куаш) вераськыны

avonainen³⁸ усьтэм, пась, ворсамтэ; усьтиськем; голык; **a. ovi** усьтэм ѡс

avopuoliso² граждан (*я.* гожтиськытэк улоно) кузпал

avopäin голык йыр; **kulkea a.** голык йыр ветлыны

avotavi³⁸ усьтиськем кыльёз* (*я.* слог)

avu(t)¹ ёрем. тр. л. быгатонлык, ёч (я. умой) пал(ъёс), ёччлык (*адямилэн*); **henkiset avut** лул-пуш(лыко)* (*я.* духобвой) быгатонлыкъёс; **korvaamaton avu** номырён воштонтэм быгатонлык

avulias⁴¹ юрттыны дась (*я.* яраттись), мыл потыса юрттиськись; **olla a. kaikille** со котькинлы юрттыны дась

avulla > apu

avunanto^{1-F} юртт|он, -эм, юрттиськ|он, -ем, юрттэт (сёт|он, -эм); **keskinäinen a.** ог-огедлы юртт(йськ)|он

avustaa⁵³ юртт(йськ)ыны, юрттэт сётыны; **a. rahallisesti** конъдо-нэн юртт(йськ)ыны, конъдон юрттэт сётыны

avustaja¹⁰ юрттись, ассистент [аси-]

avustus³⁹ юртт|эт, -эм; (*rahallinen*) (конъдон) юрттэт, (конъдонэн) юртт(йськ)|он, юрттос*, пособие

avustustoiminta^{9-F} юрттиськ|он, -ем, шефство

avuton^{34-C} (номыр) быгатисьтэм, юрттэтлы кулэясъкись, юрттэт(эз) кулэ карись; **a. lapsi** юрттэтлы кулэясъкись нылпи

avuttomius⁴⁰ быгатонтэмлык, быгатисьтэм лу|он, -эм, юрттэтлы кулэясък|он, -ем

B

baari⁵ бар
baaritiski⁵ стойка (ксь барын)
baarimikko^{1-A} вер. бармен
bakteeri⁶ бактёри(я)
baletti^{5-C} балет
balettitanssija¹² балет(ын) эктйесь,
 (naishenkilö myös) балерина,
 (mieshenkilö myös) балерун *rihek.*
Baltia¹² геогр. Балтия, Прибалтика;
Baltian maat Балтийсын
 кунъёс
baltti^{5-C} 1. ист. балт 2. Балтийн (я).
 Прибалтиканын уйсь, прибалт
balttilainen³⁸ 1. тн. Балтийсын, -я,
 Прибалтика(ысь), (при)балт;
balttilaiset kielet балт кылъёс 2.
 мн. > **baltti**
barrikadi⁵ баррикада [-р-]
basso¹, **bassoääni**²⁶ муз. бас
baškiiri⁶ 1. башкир 2. (*kieli*) баш-
 кир кыл
belgialainen³⁸ 1. тн. Бельгиись,
 бельги, бельгийской 2. мн. бель-
 гиец, (naishenkilö myös) бель-
 гийка
bensiini⁶ бензин
bensiiniasema¹⁰ автозаправочной
 станци(я), бензин лэзянни*,
 (авто)заправка *rihek.*; (*jakelulai-te*) бензоколонка

bensiinipumppu^{1-B} бензонасос
besermani⁶ (*Pohjois-Udmurtiassa*
asuva kansansirpale) бесерман
betoni⁶ бетон
blini⁵ нöр. мыльым, мильым
bolgaari⁶ ист. 1. булгар кыл 2.:
bolgaarit тр. л. булгаръёс; **Vol-gan bolgaarit** Вóлга(дур) бул-
 гаръёс
britti^{5-C} бритáнец, англичан(ин),
 (naishenkilö myös) бритáнка,
 англичánка; **britit** тр. л., ист.
 бритъёс
broileri⁶ бройлер (кург)
brokadi⁵ текст. дарали, парча
budgetti^{5-C} конъдэт*, бюджет
bufetti^{5-C} буфет
bulevardi⁵ садо урам, бульвар
bulgaari⁶ болгар, (naishenkilö
 myös) болгárка
bulgaria¹² болгар кыл
Bulgaria¹² геогр. Болгáрия
bulgarialainen³⁸ 1. тн. болгар,
 Болгáрийсын 2. мн. > **bulgaari**
bussi⁵ автобус
bussilippu^{1-B} автобус(э) билет
byrokraatti^{5-C} бюрократ
byrokratia¹² бюрократи(я), бю-
 рократизм

C

cup⁵, **cup-sarja**⁹ спорт. (*jalkapal-lossa*) кубок (чошатсконъёс)

Chile⁸ [tšii-] геогр. Чили

daami⁵ дáма, нылкышно
dativi⁵ кыл. сётон вошъет* (я.
 падеж)
debatti^{5-C} шара кенешон, споръ-
 яськон, дебатъёс
definiittinen³⁸ кыл. тодмо; **d.**
 artikkeli тодмо арти́кль
dekлинаatio³ кыл. кылпум вошъян
 (макеним ссы но мк.), склонéние
delegaatio³ делегáци(я)
demokraatti^{5-C} демократ
demokraattinen³⁸ демокráти,
 демократи́ческой
demokratia¹² демокráти(я)
demoni⁵ убир, шайтан
demonstratiivipronomini⁵ кыл.
 возьматон нимвоштос*,
 указательной местоимéние
deodoranti^{5-C} дезодорант
desi⁵ вер., desilitra децилýтр, сю
 грамм [-м] *ruhek*.
desimaaliluku^{1-M} мат. дасмосъем*
 (я. десятичной) дробь
desinfioida⁶² дезинфéки(я) [ди-]
 лэсътыны (я. ортчытыны),
 дезинфицировать карыны
detalji⁶ чыры-пыры, пýр-пóч
 (*make*), деталь
determinatiivinen³⁸ кыл. *тодмос-
 т|йсь, -он, висъясь; **d. suffaksi**
 висъясь кылттэт*, выделý-
 тельной сýффикс [-ф-]
dia⁹, diakuva¹⁰ диафильм, слайд,
 диапозитив
diagnoosi⁵ мед. диагноз; **tehdä d.**
 диагноз пуктыны
dialektologia¹² диалектолóги(я).

верасъкеттодос*
dialogi⁵ вачеверасъкон, диалог
digitaali= күш. тех. цифровой,
 лыдпусъем*: *ксы:* **digitaali-**
kamera цифровой (я. лыд-
 пусъем) фотоаппарат [-п-]
digitaalinen³⁸ тех. цифровой,
 лыдпусъем*
diesel⁶ [diis-] дизель (мотор,
 машина)
diiva⁹ 1. примадонна; кизили
 (кырзась ссы но мк.) 2. (*oikutte-*
leva ihmisen) быдзияськись (я.
 манеръясъкись) адями
diktaattori⁹ диктáтор
diktatuuri⁹ диктатúра
diplomaatti^{5-C} дипломат
diplomi⁵ диплом
dippi^{5-B}, dippikastike^{48-A} *nöp.*
 ветт|эт, -он
disketti^{5-C} ит. вер. дискéта
disko¹, diskoteekki^{5-A} дискотéка
divisioona¹⁰ 1. ож. дивíзи(я);
 дивизион 2. спорт. лига, грúп-
 па, класс [-с], дивизион
dokumentti^{5-C} ужкагаз*, доку-
 мент
dokumenttielokuva¹⁰, dokumentti-
filmi⁵ документъёсся (я. доку-
 ментáльной) фильм
dosentti^{5-C} доцент
dynaaminen³⁸ чырмыт, ѫог,
 кужмо, динамíчной, -еской;
d. kehitys чырмыт (я. ѫог)
 азинскон
dynamitti^{5-C} динамит

E

edelle ск. но нб. азълань, -е, азъпала; **päästä** е. азъпалтыны, азъпала потыны; **ehtiä paljon muita** е. мукетъёсызлэс трослы азълань кошкины; **kauppavaihdossa Suomi on päässyt Ruotsin** е. ваче вузкароны Финляндия Швэци лэс азъпала потйз; **siirtää kello puoli tuntia** е. часэж јыны часлы азълань карыны

edelleen 1. (*paikasta*) отийяз, собере; **matkustaa ensin Tukholmaan ja sieltä** е. **Osloon** нырысь Стокгольме, нош отийяз (я. собере) Ослое мыныны 2. (*ajasta*) ялán, али но *ja niin* е. (вакч. *jne.*) но озы азълань (но о.а.)

edellinen³⁸ 1. (*aikajärjestyksestä*) (талэсъ) азъло(ез), азъвыл(эз); е. **päivä** азъло (я. азъвыл) нунал; **jnk** е. **omistaja** малэн ке азълоез кузёэз; **tämä ja** е. **viikko** таиз но азъвылэз арня; **edellisellä sivulla** азълояз бамын; **edellisestä käy ilmi, että ...** азъло верамысь валамон луэ, ... шуыса 2. (*ensimmäinen monesta*) нырысётыйэз, -еэз; **sisar ja veli, e. vaalea, jälkimmäinen tumma** сузэр но вын, нырысётыйэз югыт йырсиё, берлоез съёд

edellispäivä¹⁰ азълоез (я. азъвылэз) нунал

edellyttää^{53-С} кулэ карыны, лыдэ басьтыны, чакланы; **käännöstyö** е. **hyvää kielitaitoa** берыктоң уж кылэз умой тодэмез кулэ каре; **lain edellyttämä rangaistus** катэн* (я. законэн) чаклам

кылкутытон* (я. наказание)
edellytys³⁹ 1.: **edellytykset** тр. л. (*mahdollisuudet*) луонлык, быгатонлык; **hänellä ei ole edellytyksiä tähän tehtävään** та ужез быдэстыны солэн быгатонлыкъёсыз ёвöl 2. (*ehto*) условие; **sillä edellytyksellä, että ...** сыче условиен, ... шуыса
edellä ск. но нб. 1. (*paikasta*) азъпалаң, азъланяз, азын; **kävellä jnk** е. кинлэн ке азъпалаz мыныны; **hän on opiskelussa kaikkien** е. дышетсконын со вांзылэс азъпалаң; **aterian** е. сиськон азын; **kello on kymmenen minuuttia** е. час дас минутлы азълань мынэ 2. (*esittämisjärjestyksestä*) вылй, азъло, -выл: е. **mainittu** (вакч. *etm., e.m.*) азъло (я. вылй) верам
edelläkävijä¹² (*uudistaja*) кутскон сётись, (нырыссысэ) сюрес лёгись; (*edeltäjä*) азъвыл ужась (адями), предшественник
edeltä ск. но нб. 1. (*paikasta*) азъпалаң, азын; **mennä** е. азъпалаң мыныны 2. (*ajasta*) азъло (я. азъвыл) ик, азъласянь; **maksaa** е. азъло (я. азъласянь) тырыны 3. (*tieltä*) азъыс; **väistyä jonkun** е. кин ке азъыс палэнскины (я. палэнэ кариськыны) 4. (*esittämisjärjestyksestä*) вылй, азъло, -выл; **kutен** е. **kävi ilmi, ...** кызы вылй верамысь тодмо луиз, ...
edeltäjä¹⁰ азъвыл ужась (я. ужам) (адями), предшественник
edeltäkäsin, edeltäpäin азъласянь,

азьпаласен, азъло ик; **sanon jo e., että...** азъло (я. азъласянь) ик верасъко, ... шуыса
edeltää⁵⁴¹ 1. (*paikasta*) азъло луыны (я. сёйтиськыны); **käännöstä e. selitys** берыктэмлы азъло валэктон сёйтиське; **kappaletta edeltävä otsikko** абзацлэс азъло (луись) йыръян 2. (*ajasta*) азъло (я. азъвил) луыны; **joulua edeltä-neellä viikolla** Ымусытонлэс (я. Рошвөлэс) азъло (луись) арняе
edemmäksi, edemmäs азьпала(гес), азълане(гес), отийяз(гес) (*ky-dëkëges*); **mennä e.** азьпала мыныны; **älä mene enää e.** отийяз эн ни мын
edempänä азьпалан(гес), азъланяз(гес), отийяз(гес) (*kydëkyn-ges*); **tähän asiaan palaan vielä e.** та ужпум доры азъланяз (я. берлогес) берытско на; **e. oli vain neitseellinen metsä** отийяз съёд нюлэс гинэ (сылэ) на вал
edempää азьпаласьтызгес, отийсытьзгес, кыдёкысыгес; **saapua e.** кыдёкысыгес вуыны
edes 1. (*ainakin*) кé (ке) но, коть, эсъма(са); **e. joku** кин кé (ке) но; **e. jota(k)in** мар кé (ке) но, мae кé (ке) но; **e. johonkin (t. jonnekin)** кытчы кé (ке) но; **e. jokin** маке кé (ке) но; кычё кé (ке) но; **e. jonkinlainen** кычё кé (ке) но; **e. jossa(k)in** кытын кé (ке) но; кытй кé (ке) но; **e. josta(k)in** кытыс кé (ке) но; кытысен кé (ке) но; **e. jotenkin (t. jotenkuten, jollakin tavoin (t. tavalla))** кызы кé (ке) но; **e. muutama (t. jonkin verran)** кёня кé (ке) но; **anna e. kymmenen euroa** дас ёвро ке но сёт вал;

ellet kirjoita, niin soita e. ѳд ке гожты, коть жингырты; **hyvä että e. ilma oli kaunis** умой коть куазэ шулдыр вал, эсъмаса куазэ коть умой вал 2. (*kielteissä yhteysissä vähintään odotettavissa olevan seikan riuttumista*) но, гинэ (но), ик, эсъма(са); **e. sinä et sanonut mitään** тон гинэ но номыр ѳд вера; **en e. minä tietänyt** эсъма(са), мон уг но тодиcькы вал; **en halua e. nähdä sitä ihmistä** адямизэ ик адземе уг пот ни; **kylässä on hiljaista, e. kukot eivät kieu** гуртын чал-чал, эсъма(са) атасъёс но уг чоръяло

edessä нб. но ск. азы|н, -сен; (*liikeverbien yhteydessä*) азъти; (*edessäpäin*) азъланын, азьпалан; **portin e.** капка азын; **väen e.** калык азын; **kuljeskella talon e.** корка азъти ветлыны; **he erosivat portin e.** соос капка азысен люкиськызы; **e. näkyu vuori** азьпалан гурезь адзиське; **hänellä on loistava tulevaisuus edessään** со азын синмаськымон азьпалась улон; **e. elevat viikot** азьпалась арняос

edestakainen³⁸ берлань-азълань, солань-талань, сопала-тапала; **e. lippu** азълань-берлань (я. сопала-тапала) мынон билет; **heilurin e. liike** майтниклэн сопала-тапала ветлэмез

edestakaisin берлань-азълань, солань-талань, сопала-тапала; **kulkea e.** берлань-азълань (я. мыд-мыдлань) ветлыны
edestä 1. нб. но ск. азысь, -ысен, -ти; (*edestäpäin*) азьпала|сь, -сен; **e. puhaltaa tuuli** азъсь (я. азь-

палась) тёл пельтэ; **pois silmieni e.**! кош син азысътым!; **väistyä jnk** е. кин ке азысь палэнкыны (я. палэнэ карисъкыны); **lapioida lumi talon** е. корка азысь лымыез утятлыны; **edestämme kuului ääniä** азъпalamы куараос кылйсыкызы 2. (*asemesta*) интые, понна; **tehdä kahden** е. кык адямы интые (я. понна) лэсътыны (я. ужаны); **taistella isänmaan** е. атай музъем понна жугисъкыны (я. нюръясыкыны) 3. (*arvosta*) понна, сётон падежен берыктисъке / *käännetään dativilla*; **osataa tavaraa kymmenen euron** е. дас ёвролы вуз басътыны ♂ **juosta henkensä** е. йырдэ-пыйдэ нууны (≈ лулдэ утён понна, пегъзыса кошкыны)

edestäpäin азъпала|сен, -сь, азыласянь; **e. katsoen puku on hyvä** азъпаласен учкыса, костюм чебер (адзисъке)

edetä^{72-F} 1. (*kulkea eteenpäin*) азълань мыныны, азъланьскыны; **jono eteenee hitaasti** черод каллен азълань мынэ; **tunnissa etenimme viisi kilometriä** часкын вить киломётры азинским 2. **выжт.** (*virassa*) жутскыны, будыны; **e. virkaurallaan** ужедъя (выллань) жутскыны 3. (*ajasta*) вуыны, ортчыны, мыныны; **syksyn edetessä** сизыл вуыку 4. (*mennä eteenpäin*) азъланьскыны, кужмояны, будыны; **pitkälle edennyt tutkimus** кыдёке азъланьском эскерон; **tauti etenee** висён кужмоя

edistyksellinen³⁸ 1. (*edistystä kantava*) ялán будйсь (я. умоясь), кужмоясь, пумен трос луись;

e. sosiaalipoliitikka ялán умоясь мерлыко* (я. социальной) полýтика 2. (*etenevää*) азинэс, азъмынйсь; **edistykselliset aatteet** азинэс малпанъёс **edistys³⁹** 1. (*edistyminen*) азинск|он, -ем, азъланьск|он, -ем, прогресс [-с]; **taloudellinen** е. эконóмика-лэн азинскемез, эконóмической азинскон 2. (*kehitys*) азинск|он, -ем, азинлыко (я. азинэс) **make karon** (кысь дышетсконын); **e. opinnoissa** дышетсконын азинскон, умой дышетскон, успевáемость **edistysaskel⁴⁹** азълане вамыш (я. вырзон), азинскон **edistyä⁵²** 1. (*edetä*) азинскыны, азъланьскыны; **työ edistyy** уж азинске; **potilaan paraneminen edistyy** висисълы ялán умойтес луэ 2. (*kehittyä*) азинскыны, азинлыко (я. азинэс) **make карыны** (кысь дышетсконын); **e. opinnoissa** умой (я. азинлыко) дышетскыны; **suomea aloittaville ja edistyneille** финн [-н] кыл кутсисъёслы но азинскемъёслы **edistää⁵³** 1. (*auttaa*) юрттыны; (*viedä eteenpäin*) азинтыны; **e. asiaa** ужын (я. уж ласянь) юрттыны; **kosteus e. kasvien kasvua** мускыт юрттэ будосъёслы будыны; **e. vientiä** экспортэз азинтыны 2. (*kello*) дыртыны; **tämä kello** е. **viisi minuuttia** та час вить ми-нутлы дыртэ **editse** ск. но нб. азъти; **mennä editseni** азътим ортчыны; **hän kulki talon** е. со корка азъти ортчиз **edullinen³⁸** 1. (*hyödyllinen*) пайдай-лыко, табышо; **e. tarjous** пайдай-

(дун(ын)) чектон 2. (*miellyttäävä*) кельш|ись, -ымон, сюлэмъя; (*hyvä*) умой, ёзч, усто; **e. ulko-muoto** кельшымон вылтус **edullisuu⁴⁰** пайдалык, табышлык **eduskunta^{10-Д}** парламент **edusta¹³** (*jnk edessä oleva paikka*) азъ; **uunin e.** гуразъ **edustaa⁵³** (*esiintyä jnk puolesta*) представлять карыны; (*toimia edustajana*) (кинлэн ке) тунсыкчиэз* (я. представительез) луыны; **e. järjestöä kokouksessa** ога-зеясъконэз кенешын представлять карыны; **e. foorumilla Suomen taiteilijoita** фóрумын Фин-ляндиясъ суредаксыксьёслэн тунсыкчизы (я. представительзы) луыны **edustaja¹⁰** 1. (*jtak edustava henkilö*) тунсыкчи*, представитель; ог-мурт*; агент 2. (*kansane.*) депутат, быръеммурт*; делегат, быръемчи* **edustajakokous³⁹** съезд, ётчам **edustava¹⁰** 1. (*tyypillinen*) представить карымон, типичной; **e. näyte** типичной пример 2. (*miellyttäävä*) йыг-йыг, йён-йён, ёно; **e. kutsuvierasyleisö** йыг-йыг ётчам куно калык **edustus³⁹** 1. (*edustusto*) тунсыкьюрт*, представительство 2. (*ihmiset*) тунсыкчиос*, представлять карисъёс, быръеммуртъёс* 3. (*edustaminen*) (кинэ ке) представлять карон, -ем, (кинлэн ке) быръеммуртэз лу|он, -эм **edustuskelpoinen³⁸** тунсыкчи* луыны быгатийсъ, представлять карыны быгатийсъ; **e. nuorukainen** представлять карыны быгатийсъ егит мурт

edustusto¹ тунсыкьюрт*, представительство; **kaupallinen e.** вузкаронъя тунсыкьюрт* (я. представительство) **eepos³⁹** литер. эпос; **sankarie.** батырлыко эпос; **kansane.** калык эпос **eeppinen³⁸** литер. эпик*, эпический **Eesti⁵** геогр. Эстония; > **Viro** **eetteri⁶** хим. эфир **eettinen³⁸** этйка, этйческой; **eetti-set normit** этйка нόрмаос (я. эсэпъёс*) **egressiivi⁵** кыл. кошкон вошъет* (я. падеж) **ehdoin:** **e. tahdoin** юри, юромо, тодыса вылысъ **ehdokas^{41-А}** кандидат, чектэм-мурт*; **asettua ehdukkaaksi** баллотиrowаться [-л- -ща] карисъкыны; **olla ehdukkaana** чектэммурт луыны **ehdokkuus⁴⁰** кандидатура, *чектэммурт лу|он, -эм **ehdollinen³⁸** условной; **e. rangais-tus** условной кылкутытон* (я. наказание); **e. refleksi** условной рефлекс **ehdoton^{34-С}** 1. (*absoluuttinen*) чыл-как, быдэсак, абсолютно(й); (*kiellon yhteydessä*) чик; **e. antau-tuminen** быдэсак сётисъкон; **e. raittius** чик (я. абсолютно) юятэк улон 2. (*kiistämätön*) ченгешоңтэм, кыл верантэм, бесспорной, юн-юн; быдэсак; **joukon e. johtaja** грúппалэн ченгешоңтэм (я. бесспорной) кивалтайсез; **e. vaatimus** юн-юн курон пуктон; **e. kuuliaisuu** быдэсак кылзийсъкон **ehdottaa^{53-С}** чектыны, дэмланы; **e.**

suutta työmenetelmää выль ужан амал щектыны; **e. jtak puheenjohtajaksi** кинэ ке председателе (бырыны) дэмлэны **ehdottomasti** óдно ик, чылкак, кыл(ын) верантэм, веранэз (ик) ёвöl; **lähden** **e.** óдно ик мыно; **e. oikein** чылкак шонер; **e. paras** веранэз ик ёвöl, сáмой умой **ehdotus³⁹** 1. (*suunnitelma*) щектон, -эм, дэмла|н, -м; **tehdä** **e.** щектон сётыны 2. (*projekti*) *щектос, проект; **e. laiksi** кат* (я. законлы) щектос **eheys⁴⁰** 1. (*ehyt*) быдэс лу|он, -эм, быдэслык 2. (*yhtenäisyys*) огвыллемлык, огкадьлык, цéльность, цéлостность [-сан-] **eheyttää^{53-C}** 1. (*liittää yhteen*) огазеяны, валчеяны; **e. kansa** калыкеz огазеяны 2. (*lujittaa*) юнматыны, золтыны; **e. rikkoutuneet välit** куашкам кусыпъёсты юнматыны **eheä¹⁵** 1. (*esine*) быдэс, сёриськы|мтэ, -тэк; **e. lasi** быдэс (я. сёриськымтэ) стакан; **eheänä** быдэссын, сёриськытэк 2. (*viiva*) быдэс, вистэм, ѿгъя; **e. viiva** вистэм гож 3. *выжт.* (*luonne*) сёрымтэ, быдэс; **e. luonne** сёрымтэ сям (я. лулпуш) ◇ **tulitko (perille) eheänä?** быдэс-а вуид?; **hän jää eheäksi** со быдэс (я. быг(ы)лес) кылем **ehjyys⁴⁰** > **eheys** **ehjä¹⁰** > **eheä** **ehkä** óло, дыр, шат; **e. hän on jo saapunut** óло, со вуэмын ни; **pitää** **e. odottaa heitä** витёно, шат, соосты; **e. minä tulen** мон лыкто, дыр **ehkäistää⁶⁶** 1. (*estää*) дугдытыны; (*puhumalla*) алны; **e. verenvuo-**

to вир виянэз дугдытыны; **e. kasvu** будонэз дугдытыны 2. (*estää raskaus*) палэнтыны, быдтыны, утялтыны (секытэн луонэз); **e. raskaus** секытэн луонэз палэнтыны **ehkäisy²** 1. (*estäminen*) дугдытон, -эм; (*ruhumalla*) алтон, -эм; **verenvuodon** **e.** вир виянэз дугдытон 2. (*raskauden*) секытэн луонэз палэнтон, -эм **ehkäisypilleri⁶** *вер., ehkäisytabletti^{5-C}* мед. секытэн луонлэс таблёткá, секытэн луонэз палэнтись таблёткá **ehostaa⁵³** 1. (*meikata*) ымнырдэ буяны, буяськыны, космётикаен краcиться [-ща] кариськыны; **e. itseään** ымнырдэ буяны, макияж лэссыны 2. *выжт.* (*hoitaa*) утялтыны, чебератыны, октыны-калтыны; **e. kaupunkia** гóродэз утялтыны **ehтиä^{61-F}** (*päästä*) ву(тт)ыны, вутскуны; (*joutaa*) ваньмыны; **minä ehdin ennen ystäväni** мон эшелэс азлогес вуи; **e. bussille** автобусé вуыны; **e. ajoissa ariun (t. avuksi)** юрттыны дыраз вуыны 2. (*tehdä ajoissa*) ву(тт)ыны (*tavallisesti =ca gerundin kanssa*), вутскуны, ваньмыны; **e. lähteä** кошкыса ву(тт)ыны; **e. tehdä** лэссыса ву(тт)ыны, лэссыны ваньмыны **ehto^{1-F}** 1. (*sopimus(kohta)*) услóвие; **sopia ehdoista** услóвиос сярыс (куспад) вераськыны 2. *юр.* (*varaus*) валэктэт*, оговóрка 3. (*määrä*) эсэп, стандарт, кондýци(я); **ehtoja vastaava** эсэпъёэлы тупась ◇ **hän sai ehdot sakkassa** сое нéмец кылья сизыл-

лы кельтйзы (классысь классэ потон понна гужем чоже умой экзамен сётыны условие); **olla ehdolla virkaan** должносте баллотироваться [-л- -ца] кариськыны, должносте сюрыны туртыны

ehtoo¹⁷ *диал., выллй ст.* жыт; > **ilta ehtoollinen**³⁸ черк. причащасться

[-ца] кариськон, причащение **ehtymätön**^{34-C} (нóку) быронтэм, кулэсмόнтэм, йылпумъясыконтэм; **e. lähde** *выжт.* (нóку) быронтэм ошмессин; **ehtymättömät varat** кулэсмόнтэм ванёсъёс* (я. ресурсъёс); **e. puheenaihe** йылпумъясыконтэм вераськон тема

ehtyä^{52-F} 1. (*lehmän maito*) кулэсмыны кутскины (скаллэн ѹолыз ссы); **lehmän maidontulo ehtyy** скаллэн ѹолыз кулэсмыны кутскиз 2. (*kuivua*) куасмыны, куасмыса бырыны; **lähde on ehtynyt** ошмес куасьем (я. куасмыса быриз) ни 3. *выжт.* (*esim. varat*) бырыны; (*esim. maa*) уродмыны, начармыны, пашмыны (ксъ музъем); **ehtyneet rahavarat** бырем конъдон запасъёс; **voimat ehtivät** кужым быриз

ehyt⁴³ > **eheä**

ei Ѻөвёт. кк. 3-ти лицоез одиг лыдын кылдытыку кутйське: уг (*presens*); уз (*futuuri*); ѡз (*I preteriti*); Ѻөвёт (*II preteriti, kieltävissä eksistentiaalilauseissa tms.*); **hän ei tule** (*t. e. ole tulossa*) со уг лыкты; **hän ei tiedä, meneekö vai ei** со уг тоды, мынэ-а, уг-а (я. мыноз-а, уз-а); (*huomenna*) **hän ei tule** (чуказе) со уз лыкты; **hän ei tullut** со ѡз лыкты; **kävi ilmi, että hän**

ei ole tullut со Ѻөвёт лыктэм; **ei ole kylmä** кезыт ѻөвёт; **hän ei ole poika** со пияш ѻөвёт; **ei (ole) mitäään** нóмыр ѻөвёт; **ei hassumpi** нóмыр (ик) ѻөвёт; **ei kauan** кема ѻөвёт; **ei ole enää** ѻөвёт ни; **ei tarvitse** кулэ ѻөвёт; **ei ole (olemassa)** ѻөвёт; чит. > **en, et, emme, ette, eivät**

eikä а, нош; не ... не; **hänellä ei ole raha**, е. **hän halua työskennellä** уксёэс солэн ѻөвёт, а ужамез уг поты; **ei sada vettä eikä lunta** не зор ѻөвёт, не лымы уг усы; уг зоры, уг но лымыя

eilen 1. толон; е. **illalla** толон

жытазе 2. *выжт.* азывыл, вазен, толон; **Suomi e. ja tänään** Финляндия азывыл но али, Финляндия толон но туннэ

cilineen³⁸ 1. *тн.* толло; е. **lehti** толло газет 2. *мк.* толло нунал; **eili-sestä asti** толло тырысен **eilisilta**^{9-I} толло жыт; **eilisiltana** толон жыт(азе)

eine⁴⁸ 1. (*aamainen*) чукнянь, чуксиён (пичигес) 2. (*ruoka, ravinto*) сиён(-юон), шыд-нянь

eines³⁹: **einekset** *тр. л.* дась сиён-юон; жыныё дасям сиён-юон, полуфабрикат

eivät Ѻөвёт. кк. 3-ти лицоез трос лыдын кылдытыку кутйське: уг (*presens*); уз (*futuuri*); ѡз (*I preteriti*); Ѻөвёт (*II preteriti*); **he e. tule** (*t. e. ole tulossa*) соос уг лыкто; **he e. tiedä, menevätkö vai e.** соос уг тодо, мынозы-а, уз-а; (*huomenna*) **he e. tule** (чуказе) соос уз лыкте; **he e. tulleet** соос ѡз лыкты; **kävi ilmi, että he e. ole tulleet** соос Ѻөвёт лыктиллям; чит. > **ei**

ekonomi⁵ (*oppiarvo*) эконом (звание, кудзэ басьто Финляндии, коммерци институтэй йылтумъяса)

eksakti⁵ (*tarkka*) чáp-шонер*, шонерák, тóчной; **eksaktit tieteet** чáp-шонер тодосьёс* (я. наукаос)

eksistentiaalilause⁴⁸ кыл. ванлыко шуос* (я. предложéние)

ekskursio³ экскúрси(я)

ekskurssi⁵ экскурс, тодмат|он, -скон (вакчияк)

eksyksi|ssä, -in: olla eksyksissä йыромыса улыны, йыромемын луны; **joutua eksyksiin** йыромыны

eksyttää^{53-C} йыромытыны; *выжт. ои* сураны(-пожаны), туганы, алданы; **e. takaa-aajat jäljiltään** уйисьёсты алданы (я. сураны-пожаны)

eksyä⁵² 1. (*joutua pois oikealta tieltä*) йыромыны, сюресээыштыны; **e. metsään** нюлэски йыромыны 2. (*joutua jhk sattumalta*) сюрыны, шедыны, вуыны; **harvoin tänne turisteja eksyy** татчи туристъёс шер сюрыло; **kuinka olet tänne eksynyt?** кызы тон татчи шедид (я. вуид)? 3. (*erehtyä*) янгышаны, пöяськыны, алдаськыны; **e. liioitteluun** мултэс пöртэмъяса янгышаны

elanto^{1-J} улыны конъдон (я. уксё), кёттырон

elatiivi⁵ кыл. потон вошьет* (я. падеж) (ксь *talosta* коркасъ)

elatus³⁹ сюдон-вордон, утён-вордон; **perheen e.** семьяез сюдон-вордон; **ansaita (t. hankkia) elatuksensa Jillak** улыны майн ке конъдон поттыны

elatusapu^{1-E} юр. алимент

ele⁴⁸ жест, киын (я. йырын) шонаса возьматон (я. верасъкон), вырос; *выжт. ои* уж; **hän ilmaisi elein ymmärtäneensä** валамзэ возьматыса, со киыныз (я. йырыныз) шоназ; **poliittinen ele** политика (я. политической) жест; **kukkakimppu ystävälle on huomaavainen ele** сяська керттэт эшлы – саклык висъямез возьматон

eleeton^{34-C} зïбыт, лачмыт, лякыт, сабыр; **e. käytös** астэ зïбыт возён

elefantti^{5-C} зоол. слон

elehtiä^{61-F} киын шонаса верасъкыны, жестикулировать карыны; **e. käsillään** киын шонаны (ксь верасъкыку)

ellenlä⁶⁷ улыны(-вылыны); **miten elelet?** кызы улйськод-вылйськод?

elementti^{5-C} 1. *фил., ист.* элемент, итэт луись ёз; **antiikin neljä elementtiä** античностылэн ныль элементэз 2. (*perusosa*) ёз(пывы*), инъет ёз; **kielen yksinkertaisin e. on äänne** кыллэн самой óгшорыéз инъет ёзээ куара луэ 3. *физ.* элемент 4. *тех.* (дась) ёз(люкет)*, элемент, блок, панель [-нэ-]; **elementeistä rakennettu talo** дась ёзлюкетъёслэс пуктэм корка ◇ **olla (oikeassa) elementissään** дышем интыны кадь астэ возыны, ас дорад кадь луны

eli gerž. яке, мукет сямен вераса; **metri eli sata senttimetriä** одиг метр, яке сю сантиметр; **pedagogi eli yksinkertaisesti sanottuna opettaja** педагог, яке, óгшоры вераса, дышетйсь

eliitti^{5-C} элита

- elikkä > eli**
- elimellinen³⁸** *выжт. ou* органический; люконтэм, люкны лубонтэм; **e. vika** мед. органической висён; **e. yhteys** органической (я. люкны лубонтэм) связь
- elimistö¹** лулмугор*, организм; **vahva e.** юн (я. кужмо) лулмугор
- elin³³** 1. *биол. (ihmisen osa)* мугор люкет, брган; **sisäelimet** мугор-пуш люкетъёс, пуш брганъёс 2. (*jnk yhteisön yksikkö*) ёзз*, брган; **hallintoelimet** кивалтэт(лэн)* ёзэсъёс(ыз), правительство лэн органъёсыз
- elinaika^{9-D}** даур, гумыр, улон (дыр)
- elinaikanen³⁸** даурлы, гумырлы, вань улон чоже(лы); **e. liitto** гумырлы (я. вань улон чожелы) огазяськон (ксь кузпалъясы-кыса)
- elineheto^{1-F}** улон условие (я. луонлык); **elinehtojen parantaminen** улон условиости умоятон
- elinkä^{10-D}** улонлэн кузьдалаез, улон дыр, даур, гумыр; **keskimääräinen** **e.** улонлэн шоро-куспо кузьдалаез
- elinikäinen³⁸** даурлы, гумырлы, вань улон чоже(лы); **e. ystävyyys** даурлы (я. вань улон чоже) эшъяськон
- elinkausi²⁷** улон (дыр), даур, гумыр; **tuomittiin elinkaudeksi** вань улонлы пытсэт сьёрыpunktыйзы
- elinkautinen³⁸** вань улонэз чоже-лы), быдэс даурлы (я. гумырлы); **murhaaja sai elikautisen** адями виисильы вань улонэз чоже пукыны приговор кутыйзы
- elinkeino¹** ёнер*, уж, (кычe ke) ужен вырон, промысел; **harjoit-**
- taa jtak elinkeinoa** кычe ke ёне-рен (я. ужен) вырыны
- elinkeinoelämä¹⁰** калык возёс* (я. хозяйство); (*talous*) экономика; (*yritys*) ужбергатон, предпринимательство
- elinkelpoinen³⁸** улонэ пычатымон, улыны ярамон; **e. idea** улонэ пычатымон малпан
- elinolot¹** *тр. л. улон(-вылон)* луон-лыкъёс (я. условиос)
- elintapa^{9-E}** улон(-вылон) рад (я. сям)
- elintarvike^{48-A}:** **elintarvikkeet** *тр. л. сиён-юон (вузъёс), продуктоас*
- elintarvikeliike^{48-A}** сиён-юон вузани, сиён-юонэн вузкаронни
- elintaso¹** улон чоштала* (я. ўро-вень), улон ёзчлык
- elintärkeä¹⁵** тужгес но валтийс (я. йёнбуро*), туж (я. нұналмыйс) кулэ луись; **e. kysymys** тужгес но валтийс (я. туж кулэ луись) ужпум
- eliö³** *биол. лулос**, организм
- elje^{48-L}:** **(elkeet)** *чем. тр. л. (дышем)* сям, вырос; (*oikku*) нет, мылпотон, вогъяськон; **häijyt elkeet** *возыттэм (я. лякыттэм) выросъёс; tytöllä on kummia elkeitä* нылашлэн валантэмесь нетъёсыз (я. мылпотонъёсыз)
- ellei** (= *jos ei*) *(ёвёлтон дыръя)* ке; **e. hän auta meitä, me häviämme** со милемлы ёз юртты ке, ми быром
- ellen** (= *jos en*), **ellet** (= *jos et*), **elleemme** (= *jos emme*), **ellette** (= *jos ette*), **elleivät** (= *jos eivät*); > **ellei**
- ellottaa^{53-C}** *вукекъятыны; выжт. ou* [ёскем] потыны (малэс ке) *yksipers.., юрзым потыны; ruoan*

- rasvaisuus** e. сиёнлэн кöé(-вöé) луэмез вукекъятэ; **hänen makeilunsa alkoi** e. **minua** солэн пыриськемез мыным юрзым потыны кутскиз
- elo¹** 1. (*hengissäolo*) улэп лу|он, -эм; **riui, jossa ei ole enää eloa** писпу, кудйз улэп öвöл ини; **jättää eloon** улэп кельтыны; **jäädää eloon** улэп кыльыны; **elossa** улэп 2. (*ihmisen elämä*) улон(-вылон), улэм(-вылэм); **rauhanomainen rinnakkainelo** тупаса артэ улон 3. (*eloisius*) сээз (я. чырткем) лу|он, -эм, улз|он, -ем, мылкыд жутск|он, -ем; **hymy antoi kasvoille eloa** пальпотон ымнырез сазьгес кариз 4. (*tuleentunut vilja*) вуэм ю-нянь
- elohopea¹⁵** луло (я. ыль) узвесь, ртууть
- eloisa¹⁰** сээз, задор, мылó-kydó, улэп; **e. mielikuvitus** улэп визь-суред* (я. син азе пуктон, воображение)
- eloisuuus⁴⁰** сээз (я. задор, мылó-kydó) лу|он, -эм, сээзлык
- elokuu¹⁸** гудырикошкон, áвгуст; **elokuussa** гудырикошконэ (я. áвгустэ)
- elokuva¹⁰** 1. (*filmi*) кино, (кино)-фильм; **katsoa elokuvaan** кино учкыны; **näytelmäe.** чеберлыко* (я. художественной) фильм; **piirretty** e. мультфильм 2. *тр. л.* (*elokuvateatteri*) кино, (кино)-теáтр; **mennä elokuviin** киное мыныны; **istua (t. olla) elokuvissa** киноын пукыны; **käydä elokuviissa** киное ветлыны 3. (*elokuvala*) кинематографи(я)
- elokuvaohjaaja¹⁰** кинорежиссёр
- elokuvata⁷³** кино(фильм) пукты-ны (я. лэссыны)
- elokuvateatteri⁶** кинотеáтр
- elollinen³⁸** улэп, луло, органической; **e. ja eloton luonto** улэп но улэптэм инкуазь; **e. maailma** органической дунне ◇ **e. substantiivi** кыл. луло макеним* (я. существительной)
- elollistaa⁵³** улэп (я. луло) карыны, лулъяны, улэпкытыны; **e. elottonta luontoa** улэптэм инкуазез лульяны
- elonkipinä¹²** улон тылгизы; **vii-meinenkin heikko e. sammui** берпумéйт ляб улон тылгизы но кысйз
- elonkorjaaja¹⁰** арась, ю-нянь октىсь-калтись, ю-нянез утялтись
- elonkorjuu¹⁷** ара|н, -м, ю-нянь октон-калтон (я. октэм-калтэм), ю-нянез утялт|он, -эм
- elonmerkki^{5-A}** улон (я. улэп луон) тодмет; **hukkuneessa ei näkynyt pienintäkään elonmerkkiä** выем муртлэн улэп луон тодметэз пичи но уг адзиськы вал
- elosalama¹²** инворекъян, иншудон, инпöртмаськыон
- elostella⁶⁷** юмшаса (я. калгыса) улыны, юмшаны, калгыны; **hän on elostellut koko ikänsä naisten kanssa** со быдэс улонзэ нылкышноосын юмшаса (я. калгыса) улз
- eloton^{34-C}** 1. (*hengetön*) улэптэм, лултэм(-виртэм), кулэм; **e. erämaa** лултэм бушкыр* (я. пустыня) 2. (*ei-elollinen*) улэптэм, неорганической; **e. luonto** улэптэм инкуазь 3. (*ilmeetön*) óгшоры, тустэм, катытэм; **e. esitystapa** óгшоры вераськыон (я. быдэстон)

- сям; käydä (т. muuttua) elotto-maksi** шёектыны, шойзьыны (ксы синъёс) ♂ **e. substantiivi** кыл. лултэм макеним* (я. существительной)
- elpyä^{52-Е}** улзыны, лулъасыкыны, сэзёмыны; **keväällä luonto elpyy** тулыс инкуазь улзэ (я. лульяске); **e. taudista** висем бере улзыны (я. сэзёмыны)
- eltaantua^{52-Ј}** кунаны; **voi eltaantuu lämpimässä** шунытын вёй куна; **eltaantunut** кунам
- elukka^{14-А}** вер. пудо(-живот); пёшур
- elvyttää^{53-С}** улзытыны, лулъяны; **мед. ou** реанимировать карыны; **e. maaseutukulttuuria** выжст. гуртысь лулчеберетээ* (я. культураэз) улзытыны
- elvytys³⁹** улзыт|он, -эм, лулъя|н, -м; **мед. ou** реанимировать кар|он, -ем; чит. > **elvyttää**
- elähdyttää^{53-С}** 1. (*elvyttää*) улзытыны, лулъя(ты)ны; **kasvoja eläh-dyttävää hymy** ымнырез улзытийс пальпотон 2. (*innoittaa*) бурдъяны, мылкыдээ жутыны, лёпкытыны; **aatteen elähdyttämä** малпанэн бурдъям
- elähtää^{53-Ф}** улзытскины, лулъасыкыны; бурдъасыкыны
- elähtänyt⁴⁷** 1. (*iäkäs*) арлыдо, мёйы; (*kokenut*) улэм(-вылэм); **e. ihminen** арлыдо адями; улэм-вылэм адями 2. (*näätettyynyt*) лябзэм, лукыр-лукыр луэм (я. пересьмем); (*huonon elämän kuluttama*) вужмем, суркимем; **elähtäneen näköinen mies** лукыр-лукыр тусо воргорон
- eläimellinen³⁸** выжст. сьось кадь, виртэм, изъвер кадь *puhek.*; пудо кадь; **e. käytös** сьосьлэн кадь выросэз, пудо кадь астэ возён
- eläin³³** 1. лулос*; (*villie.*) пёйшур; **villit eläimet** кыр пёйшуръёс 2. (*karja*) пудо(-живот); **pitää eläimiä** пудо-живот вордыны (я. возыны)
- eläinkunta^{10-Ј}** лулос* (я. пёйшур) дунне, фáуна
- eläinlääkäri¹⁶** пудо эмъясь, ветеринар, пудо першал *puhek.*
- eläinsuojelu²** пёйшуръёсты (я. луносъёсты*) утён
- eläintarha⁹** зоо|парк, -сад
- eläintiede^{48-Ф}** зоологи(я)
- eläintieteilijä¹²** зоолог
- eläke^{48-А}** пёнси(я); **siirtyä (т. jäädä)** eläkkeelle пёнсие потыны; **sada eläkettä** пёнси(я) басьтыны
- eläkeläinen³⁸** пенсионер, пёнсие потомут
- eläketurva¹⁰** пёнси(я) тырон, пёнси обеспечение
- eläköön** вк. дано мед луоз!, ура!
- elämys³⁹** тодэ ваён, мылкыд кылем; (*tapahtuma*) ужьюг*, ужрад; **lapsuusajan elämykset** пичи дырысь тодэ ваёнъёс; **oli suuri e. päästä ulkomaille** кунгож сьоры потан – бадзым ужрад вал
- elämä¹⁰** 1. (*eläminen*) ул|он, -эм; улон-вылон, улэм-вылэм; (*elin-aika*) даур, гумыр, улон дыр; (*elämisen eri puolista*) улон (сям); **taistella elämästä ja kuolemasta** улон но кулон понна нюръасыкыны; **pitkä ja rikas e.** кузь но узыр даур; **yksityise.** асмурт* (я. личной, частной [-сан-]) улон, ас поннад улон(-вылон); **kau-pungin yöllinen e.** карысь уй(ин) улон 2. (*melu*) куаш (я. чаш) карыса ул|он, -эм, куашет|он,

- эм, чашет|он, -эм; **pitää pahtaa**
elämää куашетыса (я. чашетыса) улыны
elämäkerta^{9-K} биогráфи(я), улон-
 сюрес*
- elämänhalu**¹ улонээ ярат|он, -эм,
 задор (я. капчи мылкыдъем,
 мылó-кыдó) лу|он, -эм
- elämänilo**¹ улонлы шумпот|он,
 -эм, задор (я. капчи мылкыдъем,
 мылó-кыдó) лу|он, -эм
- elämänkatsomus**³⁹ улон шоры
 уч|он, -ет*
- elämänkokemus**³⁹ (улонысь) адзэм-
 чаклам, улон óпыт (я. эскертэт*)
- elämänmeno**¹ улонлэн ортчемез,
 улон сям; **jokapäiväinen** е. ну́-
 налмысь (я. óгшоры) улонлэн
 ортчемез
- elämäntapa**^{9-E} улон(-вылон) сям
 (я. рад)
- elämäntyö**¹⁹ вань (я. быдэс) улон
 чоже уж
- elämöidä**⁶² куашетыны, чашеты-
 ны, йыринтыны (нылпиос ссы)
- elätti**^{5-C} **1.** (*eläin*) вордос пойшур;
 (*lintu*) вордос тылобурдо **2.**
 (*huolettava*) сюдоно-вордоно
 нылпи, иждивéнец
- elättääjä**¹⁰ сюдйс(-вордийс),
 утись-
 вордийс; **perheen** е. семьяез
 сюдйс-вордийс, семьялэн
 сюдйс-вордийсез
- elättää**^{53-C} **1.** (*ylläpitää*) сюдыны(-
 вордыны), утынын-вордыны; **e.**
lapset нылпиости сюдыны-
 вордыны; **olla toisen elättäävänä**
 кин ке (сюдэм-вордэм) чотын
 улыны; **e. itseään** астэ сюдыны
2. выжт. возыны, луны; **e.**
toivoa оскон мылкыдэз возыса
 улыны
- elävyys**⁴⁰ шулдырлык, яркытлык,
 мылкыд (жутскон); **puistot antavat elävyyttä kaupungille** пис-
 пуос карлы шулдырлык сёто
elävä¹⁰ **1.** (*elollinen*) улэп, луло; **e.**
 рии улэп писпу; **kissan poikaset**
syntyivät elävinä ко́чышлэн пио-
 сыз улэпесь вордйськизы **2. мн.**
ver. (*eläin*) лунос*; пойшур;
 улйсъ(ёс); **metsäne.** нюлэс лунос
 (я. пойшур); **ihme-eläviä nuo etelän miehet!** паймымон макеос со
 лымшорын улйсъёс **3.** (*eloisa*)
 улэп, чырткем, сэзы, чырмыт;
e. mielikuvitus улэп визьсуред*
 (я. воображение) **4.** (*todellinen*)
 зэм(ос), шонер; **tuntea elävää**
mielenkiintoa kirjallisuteen
 литература борды зэмос кыс-
 тийськонэш шёдьны
- elävältä, elävänä** улэпкын, луло-
 (вал)скын; **e. haudattu** улэпкын
 ватэм(ын); **susi onnistuttiin** руу-
dystämään е. кионэш улэпкын
 кутыны кылдйз
- elävöittää**^{53-C} **1.** (*tehdä eloisaksi*)
 шулдыргес (я. яркытгес) кары-
 ны, улэп(гес) карыны; **harmaita**
taloja elävöittävät värikkääät
parvekkeet пурсы коркасты
 шулдыргес карись чебер (буям)
 балконъёс **2. выжт.** (*virkistää*)
 улзьтыны, улэп(гес) карыны;
sade e. kasvillisuutta зор-кот
 будосъёсты улзьтэ
- eläytyä**^{52-F} вань лулын-сюлмыйн
 валаны, мур-мур валаны; **kyky**
e. toisten tunteisiin мукет муртъ-
 ёслэс яратон мылкыдзэс вань
 лулын-сюлмыйн валаны быгатон
elää⁵³ **1.** улыны; (*ellelä*) улыны-
 вылыны; **puolisot elävät yhdessä**
 кузпальёс чош уло; **Runeberg**

eli Porvoossa Рўнеберг Порвооын улїз; **e. työllään** (*t. työstää*) ужен (я. ужаса) улыны (коң-дон, сиён поттыны); **e. vauraasti** узыр (я. умой) улыны; **e. sovussa** (*t. rauhassa*) тупаса (я. умой) улыны; **e. toivossa** оскыса улыны; **e. omissa ajatuksissaan** ас вактад улыны; **nainen, joka e. kodilleen ja lapsilleen** кышно-мурт, кудїз коркаез но нылпипосыз понна улә; **he elivät toisilleen** соос оғ-огзы понна улїзы; **elämme uudistusten aikaa** выльдйськон вакытә улїськомы 2. (*olla elossa*) уләп (я. луло) луыны; (*olla olemassa*) ванъ *taipum.* (*pret. val*); **lääkärin tullessa potillas eli vielä** врач вуыку, висись уләп на вал; **kasvi, joka e. vain kesän** гужемзә гинә улісь будос; будос, кудїз гужемзә гинә улә **◊ eletyt ilot ja surut** адзэм шумпотонъёс но куректонъёс; **e. tapahtumat uudelleen** луэм учыръёсты вýльбись но вýльбись адзыны (я. тодә вайыны) **emakko^{4-A}** мумы парсы **emiⁱ** бот. пёстик, емыш зэребей* **emme** ёвөлт. кк. I-ти лицоез трос лыдын кылдытыку күтйське: ум (*preesens, futuri*); ём (*I preteriti*); ёвөл (*II preteriti*); **me e. tule** (*t. e. ole tulossa*) ми ум лыктыйске; **me e. tiedä, menemmekö vai e.** ми ум тодйське, мыномы-а, ум-а; (**huomenna**) **me e. tule** (чуказе) ми ум лыктә: щит. > **ei emoⁱ** 1. (*naaraseläin*) мумы; **mehiläise.** муш мумы 2. кылб., вуж. (*äiti*) мемей, нэнэ, анай; **Oi emoni, kantajani!** Ой, мемие, чида-се! 3. шуд. (*emäntä*) күзә кышно;

lentoe. стюардесса [-дэ-] 4. **миф.** мумы; **aurinkoe.** Шунды-мумы; **maaemö** Музъем-мумы **empiä^{61-H}** (*epäröidä*) дйсътытэк (я. оскытэк) улыны, [ёвөл] дйсътыны, шекланыны; (*epäillä*) шугъясыкыны, посийсыкыны *вер.*; **ei empinyt lähteä** шугъясыкытэк кошкыны; **e. kahden vaihtoehdon välillä** кык луонлык (я. быръён) вискын посийсыкыны **emä¹⁰ > emo** **emä=** күш. 1. (*naaras, kasveista myös*) мумы; **emäkasvi** мумы будос 2. (*asuinpaikka*) вордйськем, -скем, дор, атай; валтйсь, главной; **emämaa** метрополи(я); (*kotimaa*) вордйськем кун 3. *вер.* (*erittäin iso*) туж (я. юн) бадзым; **emävalhe** туж бадзым алда(съ-ко)н **emännyyys⁴⁰** юртъер возён, -ем, күзёясык[он, -ем; күзё кышно лу|он, -эм; **hoitaa** (*t. pitää*) **emännyyttä** юртъер возыны, күзёясыкыны; күзё кышно луыны **emännöidä⁶⁸** юртъер возыны, күзёясыкыны; күзё кышно луыны **emäntä^{10-J}** 1. (*isännän puoliso*) күзё кышно(мурт), пёррас; (*perheenäiti*) анай, нэнэ, мемей; **talon e.** юртлэн күзёэз (я. күзё кышно-эз); **perheene.** (семьяись) анай 2. (*järjestelyistä huolehtiva nainen*) валтйсь повар (ксь больницаын); производствоен кивалтйсь (ксь ресторанын); (*naisomistaja*) күзё, возись (кышномурт); **illan e.** жытлэн күзёэз; **ravintolan e.** ресторанлэн күзёэз (я. кивалтйsez); **lentoe.** стюардесса [-дэ-]; **junaе.** проводнйца; **koiran e.**

пунылэн кузёэз
emäs³⁹ хим. щёлочь
en ёвёлт. кк. 1-тй лицеоз одиг
 лыдын кылдытыку күтісъке: уг (*preesens, futuuri*); ёй (*I preteriti*); ёвёл (*II preteriti*); **en tule** (*t. en ole tulossa*) мон уг лыктісъки; **en tiedä, menenkö vai en** уг тодайсыкы, мыно-а, уг-а?; **en tiedä** уг тодайсыкы, ёйтёд *puhek.*; (**huomen-na**) **en tule** (чуказе) уг лыкты; **en tullut** мон ёй лыкты; *чит.* > **ei enemmistö¹** (жынылезлэс) троcээз, уноез; **valitsijoiden e., e. valitsijoista** бирисьёс польсь (жынылезлэс) троcээз; **tulijoiden joukossa e. on nuoria** лыктэмёэс польсь троcээз егитъёс; **ehdotus hyväksyttiin yhden äänen enemmistöllä** дэмланээз, одиг куаралы троcгес луыса, умоен лыдъязы **enemmän 1.** (*suurempi määrä*) троcгес, уногес, данакгес; бадзымгес; **e. kuin puolet** жынылезлэс троcгес; **paljon e.** троcлы уно(гес); **hän on e. isänsä näköinen kuin muut veljekset** мукет агай-вынъёсиз сярысь, со троcгес атаэлзы кельше; **suu e. auki!** ымдэ бадзымгес усты! **2.** (*kahata ominaisuutta vertaillessa*): **hän on e. laiha kuin lihava** сое, кой шуытозь, восьтэт шуод; **e. lyhyt kuin pitkä** кузёй ёвёл, вакчиgес ик ♂ **e. tai vähemmän** кёня (кé) ке но, ёжыт ке но
enempää (*ёвёлтон дыръя*) со (я. та) сяна; отийяз; **älä sano e.** со сяна эн ни вера; **e. minä en kuunnellut** отийяз мон ёй ни кылзисъки **enentyä^{52-J}** > **enetä**
enentää^{54-J} йыл(Э)тыны, уноятыны, троcгес (я. уногес) карыны; **e. karjaan** пудоеz йылэтыны
energia¹² физ. энэрги(я) [-нэ-], дыкужым*: (*ihmisen voima*) кужым (*адымилэн*); **ydine.** ядерной энэрги(я); **kohdistaa energiansa opiskeluun** кужымдэ дышетс-конлы сётыны
enetsi⁵ энец; **enetsin kieli** энец кыл **energinen³⁸** мыло-кыдó, чуп(ы)рес, шаплы; **e. mies** мыло-кыдó пиос-мурт
enetä⁷² йылыны, будыны, ватсась-кыны; **jnk määrä enenee** малэн ке лыдыз йылэ (я. будэ)
englanti^{5-J} англый кыл
Englanti^{5-J} геогр. Англия
englantilainen⁶³ 1. тн. англый, англичан, Английцы 2. мк. англичан(ин), (*naishenkilö myös*) англичанка
enimmäismäärä¹⁰ максимум, сáмой троc (я. бадзым) лыд
enimmäkseen троcээ(гес), уноез(гес), данакез(гес); **kurssilaiset ovat e. nuoria** курсьёссы пырись-кисьёс польсь троcээ егитъёс (я. егитэс)
enintään максимум, тужгес но (я. сáмой) троcээ(лы); **kaksi, e. kolme** кык, сáмой троcээ куинь; **palkka riitti e. asuntoon ja ruokaan** уждун сáмой троcээ квартиралы но сиён-юонлы (гинэ) тырмиз
eniten тужгес но, сáмой; **e. asukkaita on Helsingissä** сáмой (я. тужгес) троc улйсъёс Хельсинкин; **e. käytetty** сáмой троc кут(ыл)эм (я. пайдаяськем)
enkeli⁶ кылчин, -дисин, ангел
ennakko^{4-A} (*osa palkasta*) аванс; (*etumaksu*) задаток, азъласянь (я. азъло ик) уксё тырон; **ottaa en-**

- nakko** аванс (я. азъласянь конь-
дон) басьтыны; **periä maksu en-nakkoon** азъло ик уксё кутыны
(я. тырытыны)
- ennakkoavistus³⁹** азъласянь (я.
азъло ик) шёдон, сюлэмшёдон
ennakkoluulo¹ (*aiheeton luulo*)
предрассудок, мыдлань (я. ёвёл-
тэмлы) оскон; (*ennakkokäsitys*)
азъласянь ик урод малпан,
предубеждение; **hänellä on täst-tä asiasta vahvoja ennakkoluulo-ja** солэн та ужъя юнэссы мыд-
лань осконъёсиз; **ennakkoluulot ulkomaalaisia kohtaan** кунгож
съорысь калык сярысь азъла-
сянь ик урод малпан
- ennakkoluuloinen³⁸** (*ihmisen*)
предрассудокъёсын, мыдлань
(я. ёвёлтэмлы) оскись; (*esim. suh-tautuminen*) азъласянь (я. азъло
ик) урод малпан|эн, -са, преду-
беждениен; **e. ihmisen** мыдлань
(я. ёвёлтэмлы) осконэн (улисы)
адями; **e. suhtautuminen** азъла-
сянь урод малпаса учкон
- ennakkoluuloton^{34-C}** (*vapaa*) пред-
рассудокъёстэк, мыдлань (я.
ёвёлтэмлы) оскисътэм; (*oikein tekevä*) сычё-тачё малпанъёс-
тэк; (*tasapiolinen*) зэмлыкъя (я.
шонер, ватытэк) лэсътийс; **e.**
tutkiija зэмлыкъя лэсътийс
эскерись (я. исслéдователь)
- ennakkomaksu¹** (*osa palkasta*)
аванс; (*etumaksu*) задаток, азъла-
сянь (я. азъло ик) уксё тырон
- ennakkoon** азъласянь, азъло ик;
maksaa vuokra e. квартира пон-
на азъласянь тырыны
- ennakoida⁶²** 1. (*ottaa ennakolta huo-mioon*) азъласянь (я. азъло ик)
шёдыны (я. адзыны, малпаны)
2. (*edeltää*) азъвылтыны, азъло
(ик) тодыны; (*enteillä*) азъласянь
(я. азъло ик) валамон луыны,
возьматыны; **pilvet ennakoivat myrskyä** пилемъёсся азъласянь
валамон луэ, сильтöл луоз шуы-
са; пилемъёс возьмато, сильтöл
луоз шуыса
- ennakolta** азъласянь, азъло ик; **näh-dä e.** азъло ик адзыны; **äänestää e.** азъласянь куара сётыны
- ennallaan** азъло сямен (я. кадь)
ик; **kaikki on e.** вáньмýз азъло
сямен ик
- ennallistaa⁵³** (*rekonstruoida*) выль-
дыны, (выльысь) тупатыны,
реконструировать карыны;
(*entistää*) выльысь жутыны (я.
лэсътыны), реставрировать
карьны
- ennalta** азъласянь, азъло ик; **ottaa e. selvää** азъласянь тодыны
тыршины; **jo e. tiedetty tulos**
азъло ик тодмо результат
- enne^{48-J}** чакласъкон, (инкуазь)
тодмет, примéта; **hyvä e.** умой
чакласъкон (я. тодмет); **kevään e.** тулыс (вуон) тодмет
- ennemmin 1.** (*ennen*) (талэс) азъ-
ло(гес) (я. азъвыл(гес)), вазен-
(гес); **asia selviää e. tai myöhem-min** ужпум тодмо луоз азълогес
яке берлогес **2.** (*mieluummin*)
умойгес, устогес; **asuisin e. maal-la kuin kaupungissa** карын улы-
тозв, гуртын улыса умойгес
лусал
- ennen 1. ск.** (*entisaikaan*) азъвыл,
(талэс) азъло(гес), вазен; **e. ai-kaan (t. vanhaan)** азъло (я. азъ-
выл, вашкала) дыръя, вазен; **e. kuin ehdin asemalle, junia oli jo lähtenyt** вокзалэ вуэмелэс азъло

ик поезд кошкемын ни вал; **e.** **mainittu** азъыл (я. выл) верам 2. нб. но на. (*aikaisemmin*) азыын, -ло, -выл, вазь; **e. ateriaa** сисъкон азыын; **e. aikaansa** (*t.* **aikojaan**, **määrääikaan**) дырызлэсь вазь (я. азъло); **e. konsertin alkamista** концерт кутскемлэсь азъло; **e. lähtöä** кошкон азыын, кошкемлэсь азъло; **e. muita** мукетъёсызлэсь азъло; **e. tätä, tätä e.** талэсь азъло (я. азъыл); **e. kaikkea** нырысь ик **ennenaiainen**³⁸ дырызлэсь вазь (я. азъло); **e. synnytys** дырызлэсь вазь нылпи (я. пинал) ваён **ennenkuulumaton**^{34-C} ноку (я. азъыл) кылылымтэ; **e. tapaus** ноку кылылымтэ учыр **ennennäkemätön**^{34-C} ноку (я. азъыл) адзылымтэ; **e. kaaos** ноку адзылымтэ хаос **ennestään** кемалась, азъло, вазен; **e. tuttu** кемалась тодмо; вуж тодмое; **tiesin asian jo e.** ужпумез кемалась тодъсько вал ини **ennustaa**⁵³ 1. (*laatia ennuste*) тодъськыны*, (азъласянь) вераны, тунаны, тунаськыны *intr.*, малпаны; **e. kädestä** кия тунаны; **hänestä ennustetaan seuraavaa pääministeriä** со вуоно премьеэрминистр луоз шуыса малпало; **e. säättä** куазь сярысь тодъськыны, куазълэсь кычэ луэмзэ азъласянь вераны 2. (*enteillä, merkitä*) валамон луыны (кычэ ке тодметъя), возьматыны (*малэсь ке луонзэ*); **tämä ei ennusta hyvää** та умойлы ёвёл; **taivas ennusti myrskyä** инбамъя валамон луиз, силтёл луоз шуыса **ennustaja**¹⁰ тунаськись, туно-

пеллё; (*profeetta*) пророк **ennuste**⁴⁸ тодъяськон*, прогноз, азъласянь веран; **sääe.** куазь сярысь тодъяськон, куазълы прогноз; **laatia e. jstak** марлы ке прогноз лэсътыны, мае ке азъласянь вераны **ennustus**³⁹ 1. (*ennustaminen*) тодъяськ|он*, -ем, азъласянь вера|н, -м, прогноз; **sääe.** куазълы прогноз 2. (*ennustava lausuma*) азъласянь вера|н, -м, прорόчество; туна|н, -м, тунаськ|он, -ем; **raamatun ennustukset** Библиясь азъласянь верамъёс (я. пророчествоос); **e. toteutui** азъласянь верам зэмаз **ennättää**^{53-C} ву(тск)ыны; **tulen jos ennätän** вуи ке, лыкто; **e. junaan** поездэ вутскины **ennätyksellinen**³⁸ рекорд луись, рекордной результа **ennätyks**³⁹ рекорд; **saavuttaa** (*t. tehdä*) **e.** рекорд пуктыны **eno**¹ чужмурт (*анайлэн агай-виныз*) **ensi** 1. нырысéтý; (*ajallisesti myös*) нырысь, нырысь-валысь; **ottaa e. askeleitaan** нырысéтý вамишьёс лэсътыны; **e. alussa** (*t. alkuun*) нырысь-валысь; **e. kerran** нырысъсэ; **teoksen e. osat** произведенилэн нырысéтý люкетъёсыз; **teatterin e. parvi** театрысь нырысéтйёс (я. самой улийсез) балкон; **e. kädessä** (*t. sijassa*) нырысéтý радын, нырысь ик 2. (*tuleva*) вуоно, кайта, соиз; **e. kuussa** вуоно толэзе; **e. vuonna** вуоно (я. сояз, кайта) арын; **e. kerralla** мукет дыръя, мукетъят, кайта

ensiapu^{1-E} јог эмъюрттэт*, скó-
рой помошь

ensiarvoinen³⁸ нырысéтý интыын
(сылйсь), валтйсь, туж кулэ
(луись); **e. kysymys** валтйсь юан
ensiesitys³⁹, **ensi-ilta**^{9-I} премьеéra
ensikertainen³⁸ тн. нырысьсэ +
кк.-лэсъ мк. я. кн. / teonn. t.
partis.; **e. varkaus** нырысьсэ
лушкиасъкон

ensikertalainen³⁸ кутскиссъ,
мытись, выль адями

ensaksi 1. (*ajasta, järjestyksestä*) ны-
рысь (ик), нырысéтý, нырысé-
тýэз; **ehtiä e.** нырысь ик вуыны,
нырысéтýэз луыны **2.** (*aluksi*)
нырысь-валтйсь, азыло, -выл; **en**
e. uskonut нырысь-валтйсь ёй
оскы вал

ensiksikin нырысéтýэз, нырысь ик,
нырысьсэз; **ensiksikään en halua**
ja toiseksi en voi нырысь ик уг
поты, со сяна, уг быгатйськы

ensiluokkainen³⁸ **1.** (*laadultaan erin-*
otainen) туж усто, нырысéтý
классъем [-с-] (я. сортъем), азин-
лыко; **ensiluokkaista tavaraa** ны-
рысéтý сортъем (я. классъем
[-с-]) вуз; **e. työntekijä** азинлыко
(я. туж усто) ужась **2.** (*erittäin*
tärkeää) валтйсь, туж кулэ
(луись), нырысéтý интыын (сы-
лйсь); **e. kysymys** валтйсь юан
ensiluokkalainen³⁸ нырысéтý
классын [-с-] дышетскиссъ

ensimmäinen³⁸ нырысéтý, ныры-
сéтýэз, одигéтý, нырыс|ь, -еэз;
e. kerros нырысéтý этаж; **syys-**
kuun e. päivä куарусёнлэн ны-
рысéтý нуналыз; **kolmaskymme-**
nese. куамын одигéтý; **e. kerta**
нырысéтýэз, нырысéтý полэз,
нырысьсэз; **nän hänet silloin en-**

simmäisen kerran мон сое соку
нырысьсэ адзи; **poikkesimme**
ensimmäiseen kahvilaan ныры-
сéтýэз кафе пырим

ensin нырысь (ик), азыло; **tee e.**
kotitehtävä ja sitten lähdet ulos
нырысь гуртэ уждэ лэсъты,
собере педло потод; **tehkää e.**
työ, sitten lähdette азыло уждэс
лэсътэ, собере кошкоды

ensinkääн чик, одиг но, чылкак,
вóксё *puhek.*; **ei ole e. raha** чик
(я. одиг но) коньдонэ ёвöl; **en**
lähde e. мон вóксё уг кошки

ensirakkaus⁴⁰ нырысéтý (я. ны-
рысь) яратон

ensişijainen³⁸ нырысь, нырысéтý
интыын (сылйсь); **e. tehtävä**
нырысь лэсътоно уж

enteellinen³⁸ **1.** (*ennustava*) азыла-
сянь верась (я. тодмет сётйсь),
прорóческой; (*oireellinen*)
симптом|о, -ен; **e. tapaus** прорó-
ческой учыр **2.** (*pahaenteinen*)
шимес, кышкыт; **e. hiljaisuus**
шимес шыпыт(лык)

enteilla⁴⁷ азыласянь тодмет (я. ос-
конлык) сётыны, предвещать
карыны; **kesäkuu enteili hyvää**
satoa инвожотолэз ю-нянь умой
луоз шуыса, осконлык сётйз

entinen³⁸ **1.** (*aiempi*) азыло(ез), азы-
выл(эз); **e. johtaja** азывыл(эз) ки-
валтйсь; **e. suomen kielen opetta-**
jani азылоез финн [-н] кылын
дышетайсе; **entiseen tapaan** азыло
сямен ик **2.** (*mennyt*) азылоез,
ортчемез, луэмез; **muistella enti-**
siä ортчемэз тодэ вайыны **3.** (*en-*
tisaikainen) вашкала, кемала (ды-
рьсь), туж вуж; **entisinä aikoina**
ващкала (я. кемала) дыръёсы

entisaikainen³⁸ вашкала, кемала

дырысы; **e. puku** вашкала дайсъ **entise|llä(än, -lle(en:** азъло (я. азыл) сямен (ик); **pysyä entisel-lään** азъло сямен ик улыны (я. луыны); **jättää entiselleen** азъло сямен ик кельтыны **entisestää(än** эшшио но, азъло(ез)- лэсъ но; **lisääntyä e.** эшшио но трогсес луыны; **e. paljon parem-pi menetelmä** азълоезлэсъ но умой(гес) ужан амал **entistää⁵³** (*korjata entiselleen*) азъло(ез) кадь ик лэсътыны, выльдыны, выльысь жутыны; (*restauroida*) реставрировать карыны; (*rakentaa uudelleen*) выльысь пуктыны (я. лэсътыны); **entis-tetty kirkko** выльысь пуктэм (я. реставрировать карем) черк **entisyys³⁹** ортчемез, вашкалаез, ортчем сюрес; **kotiseudun e.** вордском шаэрлэн ортчемез (я. ортчем сюресэз) **entsyymi⁶** хим. фермент **entuudestaan > ennestäään** **entä, entäpä, entäpäs, entäs 1.** (*ky-symyslauseissa*) нош, а; **minä olen valmis, e. sinä?** мон дась ини, нош тон?; **e. mitä sitten on tehtävä?** а мар карод на?; **e. mitä sinä teet huomenna?** а тон мар ёкузэе карисъкод? **2.** (*jos*) нош (я. а) ... ке; **entäpä jos hän ei tulekaan?** нош со ѿ лыкты ке?; **entäs kun äiti saa tietää** нош анай тодйз ке? **enää 1.** (*kielteisissä yhteyksissä*) ини, ини; **en minä käy e. siellä** мон отчы уг ни ветлы; **hän ei ole e. työssä siellä** со отын уг ужа ини; **ei koskaan e.!** ноку но уз ни! **2.** (*myönteisissä yhteyksissä*) гинэ (на); **talosta on e. rauniot jäljellä** коркалэсъ куашкам макеос гинэ кылиллям на; **pistäydyn e. postissa** почтаэ гинэ пырало на **e-pilleri⁶** вер. секытэн луонлэсъ таблёткá, секытэн луонэз палэнтисъ таблёткá; > **ehkäisy-tabletti** **erä= күш.** =тэм, =мтэ, =тэк; **erä-tasainen** ёшкыттэм, ёшкыттэм **pred.**: **eräonnistunut** пёр-мынтэ **eräaito^{1-F}** мыдланьтэм, алдаса (я. мыдланьтыса) лэсътэм; **e. korvakoru** мыдланьтэм пель-угюс **eräedullinen³⁸** **1.** (*hyödytön*) пайда (я. табыш) сёйтисътэм (я. вайсътэм), пайдатэм; **e. kauppa** пайда сёйтисътэм вузкарон(ъя) огкыл* **2.** (*epäsuotuisa*) ярантэм, урод, умойтэм (я. ярантэм) вылтус **eräilevää¹⁰, epäileväinen³⁸** оскисътэм(гес), шекланйсъ, оскытэк-(гес) + кк.-лэсъ мк. я. кн. / *teonn. t. partis.*; **e. katse** оскытэк учкон **epäillä⁶⁷** **1.** (*olettaa jstak jtak*) малпаны, кожаны (кин ке ссы уродзэ); **epäilen, että tehtävä on liian vai-keea** малпасько, уж туж секыт шуыса; **lääkärit epäilevät syöpää** врачёс малпало, (висисылэн) рак шуыса; **e. jtak syylliseksi** кин ке виноват шуыса малпаны **2.** (*olla luottamatta jhk*) [ёвёл-гес] (я. шуген) оскыны, оскон-тэм потыны *yksipers.*, шекланыны, шугъясыкыны; **epäilen, onko asia todella niin** (мыным) оскон-тэм потэ, ужпум зэм ик но озы шуыса; **e. Jumalan olemassaoloa** Инмарлэн вань луэмезлы шуген оскыны **epäily²** **1.** (*olettaminen*) малпа|н, -м,

- кожа|н, -м** (*кин ке ссы уродзэ*) **2.** (*luottamatta olo*) шуген оскон, оско́нтэм пот|он, -эм, шеклан|он, -эм, шугъяськ|он, -ем; **herättää** **епäilyä** оско́нтэм потыны кутс-
кыны; *чшт.* > **епäillä**
- епäilyksenalainen**³⁸ оско́нтэм, зэм-
лы тупасътэм
- епäilyс³⁹ 1.** (*olettaminen*) малпа|н, -м,
кожа|н, -м (*кин ке ссы уродзэ*)
2. (*luottamatta olo*) шуген оскон,
-ем, оско́нтэм пот|он, -эм, шеклан|он, -эм, шугъяськ|он, -ем;
**minulla on asiasta omat epäilyk-
seni** со уж пумысен мынам ас-
лам шугъяськоңъёсы вань
епäilyttävä¹⁰ оско́нтэм, зэмлы
тупасътэм; дйсътонтэм(гес);
näyttää epäilyttävältä оско́нтэм
потыны; *чшт.* > **епäilyttää**
- епäilyttää**^{53-С} оско́нтэм (*. зэмлы*
тупасътэм) потыны; [öвölгес]
дйсътыны; **häntä alkoi** **e.** солы
оско́нтэм потыны кутскиз; **hei-
tä epäilytti lähteä** соос ѿ дйсътэ
кошкыны
- епäinhimillinen**³⁸ сюлэмтэм, лек,
съось кадь; **e. sodankäynti** лек
(*. сюлэмтэм*) ожмаськон
- епäitsenäinen**³⁸ (ac)эриктэм*, завы-
симой; **e. valtio** асэриктэм кун
епäjohdonmukainen³⁸ ладтэм, рад-
тэм, сураськыса (*. радз чакла-
тэк*) + *кк.-лэс мк.* *. кн. / teonn.
t. partis.*; **e. toiminta** радтэм ужан;
e. ajattelu сураськыса малпасъ-
кон
- епäjumala**¹⁰ сульдэр, идол
епäjärjestys³⁹ (*järjestyksettömyys*)
радтэмлык, радтэм лу|он, -эм;
(*sekasorto*) сураськон-пожасъ-
кон, сураськем-пожаськем; **asi-
at ovat epäjärjestysessä** ужъёс

- радазы (*. радъямын*) ёвöl
epäkelpo яра|сътэм, -нтэм, пёр-
мытэ, быгатийсътэм; **e. soitin**
ярантэм крезъгур инструмент;
e. virkamies пёрмытэ (*. быга-
тисътэм*) чинбвник
- епäkiitollinen**³⁸ шуг, жег, пайдा-
тэм; (*huonosti sopiva*) яра|сътэм,
-нтэм; **e. tehtävä** шуг (*. жег*) уж;
säilöttäväksi e. marja кема во-
зыны ярасътэм емыш (*. ягодá*)
- epäkohta**^{10-F} шек, тырмытэ(ез);
korjata epäkohtia шекъёсты
палэнтыны
- епäkohtelias**⁴¹ лякыттэм, йонтэм,
гажанэз валасътэм; **e. käytös**
лякыттэм вырос; **siellä on epä-
kohteliasta olla kauan** отын
кема улыны умой ёвöl
- епäkun|nossa, -toon: hissi on epä-
kunnoissa** лифт сёрисъкемын (*.
тияськемын*); **vatsani on epäkun-
nossa** кёты висе (*. чутыръя*);
saattaa epäkuntoon изъянтыны
(*. ярантэм карыны*); **mennä
epäkuntoon** сёрисъкыны (*. ти-
яськыны*); **televisioni meni epä-
kuntoon** телевизоре сёрисъкиз
- епäkypsä**¹⁰ **1.** (*raaka*) вуымтэ,
кисьмамтэ, еж, ыль; **e. marja**
еж емыш (*. ягодá*); **e. leipä**
ыль нянь **2.** (*viimestelematön*)
пумозяз (*. йылаз-пумаз*)
вуттымтэ, еж(гес); **e. romaani**
йылаз-пумаз вуттымтэ роман
- епäkäytännöllinen**³⁸ **1.** (*hankala-
käyttöinen*) ѫикыттэм, практич-
ной луисътэм, шуген уже куто-
но; **e. huonekalu** ѫикыттэм (*.
практичной луисътэм*) мебель;
e. suunnitelma практичной
луисътэм план **2.** (*avuton, epä-
taloudellinen*) радзэ валасътэм,

- практичной луисътэм; **e. johtaja** радээ валасътэм кивалтыйс **epälooginen**³⁸ лад|тэм, -тэк, логика|тэм, -тэк; (*ruhe työs*) кылрад|тэм, -тэк
epälouotettava¹⁰ оскыны луонтэм, осконтэм; **e. ihminen** осконтэм (я. ыль бero *ruhek.*) адями; **e. tieto** осконтэм ивор (я. информация)
epälululoinen³⁸ оскисътэм; **e. ihmisen** оскисътэм мурт
epämiellyttävä¹⁰ (*ihminen*) кельыштэм, кельшиштэм, вирсэртэм, секыт вирсэрьем; (*ulkomuoto*) тустэм(-буйтэм), шотэм; (*haju*) зын, көш зынъем
epämieluinen³⁸, **epämieluista**¹⁰ (*vasetenmielinien*) кельыштэм, кельшиштэм, вирсэртэм, секыт вирсэрьем; (*ei toivottu*) витымтэ, возымамтэ; **e. vieras** кельыштэм (я. кельшиштэм) куно; **e. yllätys** витымтэ сюрприз
epämukava¹⁰ канылтэм, шугт, умойтэм, каныл (я. умой) ёвöl *pred.*; (*työläs*) кипалтэм; **e. paikka** умойтэм инты; **tällä tavalla minun on e. tehdä töitä** тазы мыным кипалтэм ужаны
epämääräinen³⁸ тодмотэм; (*epäselvä*) умой валантэм, валаны луонтэм; (*hämärä*) пеймыт; **hän lähti epämääräiseen suuntaan** со тодмотэм пала кошкиз; тодмо ёвöl, күдпалá со кошкиз; **e. vastaus** валаны луонтэм ответ; **viettää epämääräistä elämää** валантэм (я. пеймыт) улонэн улыны
epänormaali⁶ эсэптэм, мултэс; **epänormaalain lihava** мултэс кёй
epäoikeudenmukainen³⁸ зэмбуртэм*, шонертэм, несправедлыйвой; **e. teko** зэмбартэм посту́пок (я. лэсътэм уж)
epäolennainen³⁸ чыры-пыры, пичи гинэ, шёдсконтэм; **epäolennaiset seikat** чыры-пыры ужпумъёс, чыры-пырыос
epäonnistu⁷: **epäonnen päivä** шудтэм нунал; **hänellä on epäonnista** солы уг удалты; **joukkueella oli epäonnista kilpailuissa** команда-лы чошатсконыёсын (туж ик) ѡз удалты
epäonnistua⁵² [ёвöl] удалтыны (я. пёрмыны), куашканы *выжт.*; **hän epäonnistui kokeessa** экзаменын солы ѡз удалты; **epäonnistunut työ** пёрмытэм уж
epäorgiaaninen³⁸ биол. неорганической
epäpuhdas^{41-F} 1. (*likainen*) кырсы, сьёд, курмем; (*samea*) пож; (*epäsiisti*) жикыттэм, сап(ы)рес; **e. ilma** кырсы омыр; **e. vesi** пож ву 2. (*puhdistamaton*) чылкыта-тымтэ, дунматымтэ; **e. sokeri** чылкытатымтэ сакыр (песок)
3. (*virheellinen*) янгыш (я. шонертэм) (луись), умойтэм; **e. laulu** янгыш кырзан; **e. sävel** шонертэм крезыгур 4. *черк.* (*saastainen*) кырсы, кыж-мыж, шакши; **e. eläin** кырсы (я. кыж-мыж) пудо-пойшур
epäpuhtaus⁴⁰ 1. (*lika*) кырсы(лык), сьёд лу|он, -эм, курм|он, -ем; (*sameus*) пож лу|он, -эм; (*epäsiisteys*) жикыттэмлык, жикыттэм (я. сап(ы)рес) лу|он, -эм; **ilman e.** омырлэн кырsez; **veden e.** вулэн пож луэмез 2. (*lisääine*) мукет тырмет* (я. вещество), сурет-пожет*, прымесь; **sokerin**

- e.** прýмесьёсын сакыр (песок)
3. (virhellisyys) янгыш (я. шонер-тэм, умойтэм) лу|он, -эм (*ксь* крезъгур инструментлэн);
soiton e. шудэмлэн шонертэм (я. янгыш) луэмез **4. черк.**
(saaste) кырсы(лык), кыж-мыж лу|он, -эм, шакшылык
- epäpätevää¹⁰** **1. (osaamaton)** компе-тэнци|тэм, -тэк, тырмыт (я. тупамон) квалификаци|тэм, -тэк; **olla e. virkaan** должносте пук-сён понна тупамон квалифики-цитэм луыны, интыуже* квали-фикация(я) куронъёслы [ёвöl] тупаны **2. (epätodellinen)** тупась-тэм (луись); зэмзэ луисьтэм, кужымтэм; **julistaa epäpäteväksi** зэмзэ луисьтэм шуыса ялыны; дисвалифицировать карыны
- epäröidä⁶²** шугъясыкыны, посий-кыны, дйсътытэк улыны; **e. hyväksyä tarjousta** дэмланэз умоен лыдъяны шугъясыкыны; **hetkeäkään epäröimättä** чик но шугъясыкытэк
- epäselvä¹⁰** валантэм, валаны (я. тодманы) луóнтэм, бездыт; **e. valokuva** валантэм (я. бездыт) фотография; **e. käsiala** валан-тэм кибервыл (я. почерк)
- epäsiisteyä⁴⁰** (*siistimättömyys*) жи-кыттэмлык, жикуттэм (я. сап(ы)рес) лу|он, -эм; (*lika*) кырсы (лу|он, -эм); чшт. > **epäsiisti**
- epäsiisti⁵** (*siistimätön*) жикуттэм, сап(ы)рес, кыжмем; (*syödessä*) пырултэм; (*likainen*) кырсы; **e. ulkoasu** жикуттэм вылтус; **e. ihminen** сапрес адями; **tulla epäsiistiksi** кыжмыны; **syödä epäsiististi** пырултэм сисъкыны
- epäsopu^{1-E}** тупатэк (я. керетыса,
- тэргаськыса) ул|он, -эм; **olla epäsovussa** керетыса улыны; **naapurusten välinen e.** бускель-ёсын тупатэк улон
- epäsporuinen³⁸** тупатэк (я. керетыса, тэргаськыса) (улийс); кере-тыны (я. тэргаськыны) яратйись;
- e. perhe-elämä** семья куспын тупатэк улон
- epäsuuhde^{48-F}, epäsuhta^{10-F}** тупан-тэмлык, тупантэм (я. тупась-тэм) лу|он, -эм, диспропорци(я); **hintojen ja palkkojen välinen e.** дуньёслэн но уждунлэн быдзя-лазы вискын тупантэмлык (я. диспропорция)
- epäsuora¹⁰** **1.** мéчáк луисьтэм, кóсвенной; **epäsuorat todisteet** мéчáк луисьтэм доказательст-воос **2. кыл.: e. esitys** кéчевыл асверам*, кóсвенной речь; **e. sanajärjestys** мыддорин кыл рад(лык)
- epäsuosio³** синазькыль (я. адзэм-потостэм) кар|он, -ем; **joutua jnk**
- epäsuosioon** кинлэн ке синазь-кыль карем улсаз шедьыны; **olla epäsuosiossa** синазькыль карон улсын луыны
- epäsuotuisa¹⁰** тупасьтэм, ярантэм, урод, умойтэм; **kasvulle e. kesä** будыны тупасьтэм (я. ярантэм) гужем
- epäsystemaattinen³⁸** *сöзнат|тэм, -тэк, систематэм, -тэк, систематической луисьтэм
- epäsäännöllinen³⁸** **1. (muodoton)** шонертэм (я. умойтэм) фóрмаë (я. вылтусо). фóрматэм; **epä-säännöllisistä kivistä rakennettu** шонертэм фóрмаë изъёслэс лэсътэм **2. (epätasainen)** шонер-тэм, чошкыттэм, (эсэп*)радтэм,

- шонер (я. чошкыт) ёвöl *pred.*; **e. puurivi** шонертэм писпу рад 3. (*vakiintumaton*) радтэм, ѹонтэм; **viettää epäsäänöllistä elämää** радтэм улонэн улыны 4. кыл. шонертэм, шонер вошъясь-кисьтэм; **epäsäänölliset verbit** шонер вошъяськисьтэм карон-кыльёс* (я. глагольёс)
- epätaloudellinen**³⁸ 1. (*hyödytön*) пайда сёйтисьтэм (я. вайисьтэм), пайдатэм; **e. organisaatio** пайда вайисьтэм организация 2. (*tuhlaavainen*) шыръяны валасьтэм (я. быгатисьтэм), шыръясытэм, ѡикытасьтэм; **e. perheenemäntä** шыръяны валасьтэм кузё кышно
- epätarkka**^{9-a} шонертэмгес, умойтэмгес, ѡжытак шонертэм (я. мыдлань); шеко(гес); **e. käänös** ѡжытак шонертэм берыктэм (я. перевод); **hän on e. töissään** со шонертэмгес (я. ѡжытак шонертэм) ужа
- epätarkkuus**⁴⁰ шонертэмлык, янгыш (*nichiges*); тырмытэ луон, шек; **oppikirjan epätarkkuudet** дышетэтлэн* (я. учёбниклэн) тырмытэосыз (я. шекъёсыз)
- epätkoituksenmukainen**³⁸ чик юнме (я. токма), пайдатэм, кулэтэм; **e. toiminta** чик юнме ужан(-вырон*) (я. дёятельность)
- epätasainen**³⁸ 1. (*pinta, paikka*) чошкыттэм, волыттэм, вырогопó, шак(ы)рес; (*kasvot*) шадра(ё); (*esim. kankaan reunat*) кузё-вакчиё, кырыж-мерыйж; **e. tie** чошкыттэм (я. вырого-гопó) сюрес; **kankaan e. reuna** басмалэн кырыж-мерыйж дуръёсыз 2.
- (*vaihteleva*) вошъяськись, ѡг-ка́дь (я. одиг кадь, огсыр) ёвöl *pred.*; (*esim. luonne*) керзег; **moottorin e. käynti** моторлэн одиг кадь ужамтэез; **e. luonne** керзег сям 3. (*epäsuhtainen*) ѡгка́дь луисьтэм, тупасьтэм (ксь кужымъя), ѡгка́дь (я. одиг кадь, ѡгмындá) ёвöl *pred.*; **e. taistelu** кужым ласянь ѡгка́дь луисьтэм нюръяськон (я. жугиськон)
- epätavallinen**³⁸ йёспёртэм, аспёртэм, паймымон; **epätavallisen suuri** паймымон бадзым
- epäterveellinen**³⁸ тазалыкез уродмытись (я. урод карись), тазалыклы изъян вайись; **tupakointi on epäterveellistä** (тамак) кыскон тазалыкез уродмытэ
- epätiroteellinen**³⁸ тодослыко* (я. нау́чной) луисьтэм, тодослыктэм*
- epätiroteinen**³⁸ тодийсътэм, валасьтэм; (*epäselvä*) валантэм; **olla e. jstak** маке пумысен (я. сарысы) тодийсътэм луыны
- epätiroteisuus**⁴⁰ тодымтэ (я. кылымтэ-адзымтэ) лу|он, -эм
- epätodellinen**³⁸ зэмлы кельшисты́тэм (я. тупасьтэм), зэм(ос) луисьтэм (я. луымтэ), фантастической; **e. unelma** зэмлы тупасьтэм малпан; **e. tunnelma** фантастической (я. зэмос луымтэ кадь) атмосфера
- epätodennäkäinen**³⁸ зэмлы тупасьтэм (я. кельшисты́тэм), ос-контэм, оскыны луонтэм; **e. ker-tomus** зэмлы кельшисты́тэм верос
- epätodennäköinen**³⁸ луыны быгатонтэм, осконтэм(гес), зэмлы кельшисты́тэм (я. тупасьтэм); **e.**

selitys осконтэм(гес) (я. зэмлы кельшистыэм) валэктон
erätoivo¹ чигиськ|он, -ем *выжт.*, сюлэм чиг|он, -ем, оскондэ ышт|он, -эм; **joutua erätoivoon** чигиськыны (я. оскондэ ыштыны); **saattaa erätoivoon** вүёмытыны (я. моге вуттыны)
erätoivoinen³⁸ 1. (*erätoivon vallas-sa oleva*) оскемысь дугдэм, юс-киськем (я. чигиськем) мыл-кыдо; **olla e.** оскемысь дугдыны, чигиськыны *выжт.* 2. (*toivoton*) осконтэм, оскыны лубонтэм, сюлэмез чигись; юнмэ; азтэм-бертэм; **e. katse** сюлэмез чигись учкем; **e. taistelu** юнмэ нюрьяськон; **e. ihmisen** азтэм-бертэм адями
erätyydyttävä¹⁰ мылкыд тырмόн-тэм (я. сузéнтэм), урод, неудов-летворительной, ярамон öвöl *pred.*; **erätyydyttävät asunto-olot** уродэс улон условиос
erätäsmällinen³⁸ шонертэм(гес), умойтэм(гес), ёжытак шонер-тэм (я. умойтэм); **e. mittaus** шонертэм(гес) мертан
erätäydellinen³⁸ тырмыт (я. быдэс) луисытэм, умой (я. быдэсák) лэссытэмтэ, тырбыдэс* луисы-тэм; **e. palaminen** быдэсák жуам-тэ; **e. teos** тырбыдэс луисытэм уж (я. произведéние); **e. lause** кыл. тырмыт луисытэм шуос* (я. предложéние)
eräusko¹ 1. черк. инмарлы оскон-тэмлык (я. оскисытэм лу|он, -эм) 2. (*eräily*) шуген оскон, оско-н-тэм пот|он, -эм, шеклан|он, -эм, шугъяськ|он, -ем
eräuskoinen³⁸ 1. черк. инмарлы оскисытэм 2. (*eräilevää*) шуген

оскись, оскисытэм(гес), шекла-нийсь, шугъяськись; **eräuskoiset kuulijat** шуген оскись кылзийс-кисьёс
erävakaa¹⁷, **erävakainen**³⁸ вошъ-яськись, лябит, йыгмыт (я. стабильной) луисытэм, огыр-бугыр; **e. sää** вошъяськись куазь; **e. talous** лябит (я. ста-бильной луисытэм) экономика; **e. aika(kausi)** огыр-бугыр вакыт
erävarma⁹ 1. (*eräluotettava*) дйс-тистытэм, шекланйсь, оскисытэм; **olla e. jstak** маке пумысен шугъ-яськыны (я. дйстистытэм луыны); **tuntee itsensä erävarmaksi muiden seurassa** мукет муртёс пöлын дйстистытэм луыны 2. (*horjuva*) вырись, йыгмыт (я. юн) луисытэм; **e. käsiäla** юн луисы-тэм кибервыл (я. почерк) 3. (*kyseenalainen*) осконтэм, оскыны лубонтэм, умой тодмо öвöl *pred.*; **näinä erävarmoina aikoina** таче огыр-бугыр вакытъёсы; **e. tieto** осконтэм ивор(-тодэт*)
erävarmuus⁴⁰ 1. (*eräluotettava olo*) дйсъонтэмлык, шеклан|он, -эм, осконтэмлык, оскисытэм лу|он, -эм, шугъяськ|он, -ем; **tuntee erävarmuutta tulevaisuudesta** вуоноез пумысен шугъяськыны 2. (*horjuminen*) вырись (я. ляб) лу|он, -эм 3. (*kyseenalainen olo*) осконтэмлык (я. оскыны луон-тэмлык), огыр-бугыр лу|он, -эм; **erävarmuuden aikoina** огыр-бугыр вакытъёсы; **erävarmuutta tiedoissa** ивор-тодэтлэн* (я. информацилэн) оскыны луон-тэмез
erävihiytisä¹⁰ кельшимон (я. сю-лэмъя) луисытэм, кельшимон

(я. улоно кадь) ёвöl *pred.*, ярантэм; **e. asunto** кельшымон луисьтэм улон инты **eräviisas**⁴¹ визнодтэм, толыктэм, умой малпамтэ, шузи; **e. politiikka** умой малпамтэ политика **erävirallinen**³⁸ нимлыко* (я. официальной) луисьтэм, неофициальной; **e. vierailu** нимлыко луисьтэм визит **erävireinen**³⁸ (*soitin*) сёриськем, тупатымтэ, настрóить карымтэ; **e. piano** настрóить карымтэ пианино; **e. mieliala** выжт. сёриськем (я. куашкам) мылкыд **eräyhtenäinen**³⁸ ёгвыллём (я. ёгкáдь) луисьтэм, сурó-пожó, турлы, трос пöртэм; **e. väestö** турлы (я. сурó-пожó) калык **eräystävällinen**³⁸ сýяллэс (мылкыдо), секыт вирсэрьем, лек, лякыт ёвöl *pred.*; **e. myyjä** лек (я. гажатэк вазиськись) вузкарись **erakko**^{4-A} 1. черк. отшéльник, скýтник, оғназ (я. нимаз) улийс (мурут) 2. выжт. оғназ улийс, палдэм шелеп; **hän elää korvessa erakkona** сýод нюлэссын со палдэм шелеп кадь (огназ) улэ **erehdys**³⁹ янгыш|(ан), -ам, янгыше ус|ён, -ем, шек, поясък|он, -ем; **tehdä e.** янгыш лэсътыны; **erehdiksessä** янгышен, поясъкыса; **korjata erehdiksensä** шекъёстэ тупатыны **erehdyttää**^{53-C} янгыше (я. поясък|он) вуттыны, йыромытыны **erehtymätön**^{34-C} (*oikeassa oleva*) янгыш (я. шек) лэсът|йсътэм, -ытэк, янгышатэк, шонер; (*tarkka*) оскъымон, -оно; **ei kukaan ole** е. нóкýн но янгыш лэсътытэк уг улы, нóкýн но шектэк ёвöl

erehtyä^{52-F} 1. (*tehdä virhe*) янгыша-ны, поясъкыны, сурасъкыны; **hän erehtyi laskuissaan** со лыд-зыкуз-чотакуз янгышаз; **e. henkilöstä** оғз адямиез мукетыз шуыса малпаны; **myyjä itse erehtyi laskiessaan rahaa** вузкарись ачиз уксё лыдъякуз янгышаз (я. поясъкиз) 2. (*tehdä vahingossa*) янгышаса (я. янгышен) вераны шедьтыны, янгыше усыны (я. сюрыны); **e. sanomaan** (янгышаса) вераны шедьтыны; **e. liioitteluun** мултэс пöртэмъяса, янгыше усыны

erheellinen³⁸ янгыш(ам), янгыша-са (я. поясъкыса) + =m пумо кн. / =m-partis., шонертэм (луись); **e. käsitys** янгыш валан(лык) (я. понятие)

eri 1. **thn.** (*erilainen*) пöртэм, турлы; (*erityinen*) нýмысътыз; (*toinen*) мукет, музон; **eri tavalla** пöртэм сýмен; **eri suuret** пöртэм быдзалаос; **ilman eri kutsua** нýмысътыз ѿтытэк; **se on kokonaan eri asia** со быдзак мукет уж(пум) 2. **ск. вер.** (*erittäin*) туж, лéкóс, укыр; **eri hauska mies** туж тумошо пиосмурт

erikoinen³⁸ (*erilainen*) аспöртэм(лыко); (*erityinen*) юспöртэм; (*omalaatuinen*) нýмысътыз, специаль-ной, специализированной; **ulkamuodoltaan e.** вылтусызъя аспöртэм; **erikoiset tavat** юспöртэм сýмъёс (я. йылольёс) ◇ **ei mitään erikoista** нóмыр ик ёвöl; **talon e.** нýмысътыз (я. фýрмен-ной) сиён

erikoisala⁹ (нýмысътыз) удыс, ѿнер*, специальность, специализац(я); **läketieteen erikois-**

alat эмтодослэн* (я. медицина-лэн) нýмысътыз удысъесыз
erikoisasema¹⁰ инлык*, статус, нýмысътыз (я. аспортэмлыко) инты, положение; **Suomen poliittinen e.** Финляндилэн политикаын нýмысътыз интиез
erikoisesti юйспортэм, аспортэм-лыко); (*erityisesti*) нýмысътыз, юри, уката ик, тужгес но; **rukkeutua e.** юйспортэм дýсяськыны
erikoislaatuinen³⁸ аспортэм(лыко), юйспортэм; **e. menetelmä** аспортэмлыко ужан амал
erikoislike^{48-A} специализированной (я. нýмысътыз) вузкаронни (я. магазин)
erikoistapaus³⁹ нýмысътыз (я. юйспортэм) учыр
erikoistua⁵² 1. (*jhk spesiaalistua*) (кычеке) удыс (я. ёнер*) бýрыны, специализироваться [-цца] карисъкыны; **e. kirurgiaan** хирурги юдисэз бýрыны, хирургиен специализироваться карисъкыны 2. (*tuodostua erikoisryhmäksi*) висъясыкыны, нимаз люкисъкыны (я. карисъкыны)
erikoisuus⁴⁰ (аc)пóртэмлык, юйспóртэмлык; **tutustua näyttelyn erikoisuksiin** адзытонлэн аспóртэмлыкъёсинаиз тодматсыкыны
erikokoinen³⁸ пóртэм быдзалаё, бадзымб-пичиё; **erikokoiset vaatteet** пóртэм быдзалаё дýськут
erikorkkuinen³⁸ пóртэм жүждалаё, жүжыт-лапегó; **erikorkuiset talot** пóртэм жүждалаё коркаос; **erikorkuiset ruut** жүжыт-лапегó писпуюс
erikseen нимаз, ас кожаз (я. пон-наз), нýмысътыз; **elää e.** нимаз

(я. ас кожаз) улыны; **kukin e.** кόтькудýз ас понназ; **puhutella jokaista e.** кόтькудýзлы нимаз вазисъкыны
erilainen³⁸ пóртэм (пумо), турлы; **erilaisia marjoja** пóртэм пумо емышъёс (я. ягодаобс); **e. kuin muut** мукетъёсызлэс пóртэм; **olla e.** пóртэм луыны, пóртэмъясыкыны
erilaistua⁵² (*muuttua*) воштисъкыны; (*differentioitua*) дифференцироваться [-ф- -цца] карисъкыны; **yhteiskunnallinen erilaisuminen** мерлыко* висъяскон, социáльной дифференциаци(я)
erilaisuu⁴⁰ полит. (трос)пóртэм-лык, пóртэм лу|он, -эм, тупасьтэм лу|он, -эм; **näkemysten e.** учкосъёслэн* (я. малпанъёслэн) пóртэмесь луэмзы; **polittinen ja ideologinen e.** политикаысъ но идеологиысъ троспóртэмлык
erilleen нимаз, (аc) кожаз, ас понназ, люкисъкыса, яна; **joutua e.** нимаз карисъконо луыны, люкисъконо луыны
erillinen³⁸ нимаз, висъяскем(ын), люкисъкем(ын); **e. huone** нимаз комнатá; **kysymystä ei voida ratkaista erillisenä** юанэз нимаз радъяны уз луы
erillään нимаз, висъяскыса, яна; **olla muista e.** нимаз возисъкыны; **asua e.** нимаз (я. яна) улыны; **e. elevat rakennukset** нимаз сыйларь юртъёс
eriluonteinen³⁸ пóртэм сямо (я. пумо); **kaksi eriluonteista ihmistä** пóртэм сямо кык адямиос; **eriluonteiset tehtävät** пóртэм пумо- (есъ) ужъёс
erimerkityksinen³⁸ пóртэм (я. му-

- кет) валатонэн (я. пуштросэн); **erimerkityksiset sanat** пörtэм валатонэн кыльёс
- erimielisyys⁴⁰** тупантэмлык (ог-огед күспын), тупатэк ул|он, -эм, бўгылыйс луымтэ; керет|он, -эм (пичияк); **veljesten välinen e.** агай-вымъёс вискын тупантэмлык (я. тупатэк улон); **palkasta syntyi erimielisyyttä** уждунэн сэрэн пичияк керетон потийз
- erinomainen³⁸** (*kaunis*) (туж) зол (я. усто), (синмасъкын) чебер; (*arvosana*) усто, отлиично(й); **konsertti oli e.** концерт (туж) зол вал; **e. opettaja** усто дышетись; **e. sää** (синмасъкын) чебер куазь; **erinomaisen huollellisesti** уката ик сюлмасъкыса (я. умой-умой)
- erinäinen³⁸:** (*erinäiset*) ёем. тр. л.
1. (*eräs*) куд-ог; **erinäisissä tapauksissa** куд-ог учыръёсы
 2. вер. (*moni*) трос, уно; **erinäisiä kertoja** трос пол (я. учыръёсы); **olen siitä erinäisenkin kerran huomauttanut** со сярысь огпол гинэ мон ёй ни вера
- erinäköinen³⁸** пörtэм (выл)тусо, (ог-огзылы) кельшистыэм (я. тупасътэм, укшасътэм); **he ovat erinäköisiä** соос ог-огзылы уг кельшо, соос пörtэм тусоесть
- erioikeus⁴⁰** привилéги(я) [-вэ-]
- eripituinen³⁸** пörtэм кузьдалаё, кузé-вакчиé; **eripituiset riu'ut** кузé-вакчиé пучъёс
- eripurainen³⁸** керетыны (я. тэр-гасъкыны) яратись, керетыса (я. тэргасъкыса, тупатэк) улийс;
- e. pariskunta** керетыса улийс кузпальёс
- erisnimi⁷** кыл. асним*, сóбствен-
- ной ним
- eriste⁴⁸** 1. изоля́ци(я), -тор; **kumie.** резиналэсь изоляці 2. **физ.** изоля́тор, диэлéктрик
- eristys³⁹** *tex. ou* 1. (*eristäminen*) изолíровать кар|он, -ем, нимазъя|н, -м, нимаз кар|он, -ем, висъя|н, -м 2. (*eriste*) изоляци(я); **rakennuksen äänie.** юртлэн куара(лесь) изоляциез
- eristysnauha⁹** изолéнтá
- eristätyä^{52-F}** висъяськыны, нимаз карисъкыны, люкисъкыны; **e. toverestaan** эшъёсыдлэсь висъяськыны; **maailmasta eristätyytä valtio** дуннелэсь висъяськем кун
- eristää⁵³** *tex. ou* висъяны, нимаз карыны, висъетаны*, изолíровать карыны; **e. sairas** висисез нимаз карыны; **kosteutta eristää-vä kerros** мускытлэсь висъетась сий
- erite^{48-C}** физиол. потэм (*make*), выделение; **биол.** ву, сок (*piscupulæn*)
- erittäällä^{67-C}** (*jaottelu*) люкыны, висъяны, классифицировать карыны; (*analysoida*) сэрттыны-пертчныы, анализировать карыны; **e. lasku** счётэз [що-] люкыны; **e. tunteitaan** мылкыддэ сэрттыны-пертчныы
- erittely²** (*jaottelu*) люк|он, -ем, висъя|н, -м, классифицировать кар|он, -ем, классификаци(я); (*analysointi*) сэрттон-пертчон, анализировать кар|он, -ем, анализализ; **psykologinen e.** психологи анализализ
- erittäin I** (*erä kerrallaan*) нимáз-нимаз, люкетэн-люкетэн, (нимаз) пárтиосын; **tavara lähe-**

tetääñ e. вузээ нима́з-нимаз (я. пárтиосян) келялляло

erittäin II (hyvin) туж, укыр, лéкóс, тужгес но; **e. mielenkiintoinen kirja** туж тунсыко книга; **e. kuuma** укыр пöсъ

erittää^{53-C} физиол., биол. поттыны, кылдытыны, выделять карыны; **e. sylkeä** дыльды поттыны; **pihkaa erittävä ruu** сир(зэ) поттись писпу

erityinen³⁸ нýмысътыз, нимаз, тужгес, уката; **e. määräys** нýмысътыз косэм (я. косэт*); **e. osasto tupakoitsijoille** (тамак) кыскисъёслы нимаз инты; **erityisen vaativaa ammatti** тужгес кылкутоно удысуж* (я. должность); **ei huomannut mitään erityistä** нóмýр сýче-тачезэ ёй шöды, нýмысътыз нóмýр но ёй шöды

erityisesti нýмысътыз, юри, тужгес но, уката ик; **e. naisille suunniteltu** нýмысътыз нылкышно-ослы малпам; **e. kesällä** тужгес но гужем

erityis³⁹ физиол. пот|он, -эм, кошк|он, -ем, вия|н, -м, секреци(я); **hien e.** нюлам потон

eritä⁷⁵ висъясыкыны, пöртэм (я. мукет) луыны; **mielipiteet eriä-vät** малпаньёс висъясько

erivapaus⁴⁰ юр. лыгота, капчият|он, -эм; **saada e. jhk virkaan** кычёке интыуже* (я. должносте) сюрыны лыгота басьтыны

eriväリンен³⁸ пöртэм буёло (я. ту-со), турлы

eriytyä^{52-F} (нимаз) висъясыкыны, люкисъыкыны, нимаз луыны; **kirkosta eriytyneet liikkeet** черк-лэсъ люкисъкем огазеяськонъёс

(я. ёръёс)

erkaantua^{52-J} висъясыкыны, люкисъыкыны; палэнсыкыны; **keltuaiset erkaantuivat helposti** курег-пуз чужъёс капчиен висъясыкызы; **he erkaantuivat kukin omille teilleen** кόтькудз аслаз сюрес(э)-тýз кошкиз

ero¹ 1. (eroaminen) люкисък|он, -ем (ксь кузпалын, эшиен); (*erossa olo*) люкисъкыса (я. нимаз) ул|он, -эм; **pitkä ero ystävistä** эшъёс(ыд)лэсъ кема люкисъкыса улон; **saada ero puolisostaan** кузпалыныд люкисъыкыны 2. (*virasta*) ужысь кошк|он, -ем (я. пот|он, -эм), отстáвка; **ottaa ero virasta** инты-ужысь* (я. должностысь) кошкыны, отстáвкае потыны 3. (*eroavaisuus*) пöртэм(лык), пöртэм лу|он, -эм; **nähdä (t. huomata)** **ero** пöртэмлыксе шöдыны, висъяны; **yhteiskunnalliset erot** мер-лыко* (я. социáльной) пöртэм-лыкъёс; **veljeksillä oli eroa kuin yöllä ja päivällä** агай-вынъёслэн пöртэмлыксы уен нуналэн вискин кадь вал 4. (*väli*) вис, дистáнци(я); **ikäe**, арлыд(ъя) вис; **juoksijoilla oli eroa jo 20 metriä** быйсъёс вискин дистáнцизы 20 метр вал ини

eroanomus³⁹ ужысь кошкон ся-рысь заявлеение (я. курисъкон)

eroavuus⁴⁰ пöртэмлык, пöртэм лу|он, -эм, висъясык|он, -ем; **luonteiden e.** сямъёслэн пöртэмлыксы

eronnut⁴⁷ люкисъкем; **e. mies** (кыш-ноеныз) люкисъкем пиосмурт

eroottinen³⁸ эротиçеской, -ной, вирез шудытись, чичпотоно* кадь

erota⁷⁴ 1. люкисъыкыны (ксь куз-

палын, эшен); **hän eroosi portilla ystävistään** со капка азысын эшьёсыныз люкиськиз; **e. puolisostaan** кузпалыныд люкиськыны 2. (*virasta*) кошкыны, поттыны; (*etääntyä*) палэнскины; **e. virasta** интүужысь* (я. должностьсы) кошкыны; **e. kirkosta** черклэс палэнскины (я. күштиськыны) 3. (*erottautua*) висъясъкыны; (*olla erilainen*) пörtэм луыны; **hän eroaa edukseen tovereistaan** со эшьёсылэс умой ласянь висъясъке; **e. väkijoukosta** калыклэс пörtэм луыны **erotella**^{67-C} (*jaotella*) висъяны; (*lajitella*) сортировать карыны; (*esim. jyväät*) шертыны; **e. roskat marjoista** ягодा сузыны; **e. viljaa** ю шертыны **erottaa**^{53-C} 1. (*saattaa erilleen*) висъяны, люкыны, нимазъяны; **e. kerma maidosta** ёллылэз ёллэс висъяны 2. (*sanoa irti*) поттыны, күштыны, улляны; **e. puolueesta** пárтиясь поттыны (я. күштыны); **e. työstä** ужысь күштыны (я. улляны) 3. (*havaita*) шöдьины, висъяны; (*kuulla myös*) кылыны; (*nähdä myös*) тодманы, адзыны; **e. savun hajua** чын зынээш шöдьины; **e. homeen makua** пурсыстам шömez шöдьины; **e. askeleita** вамышьёсты кылыны; **esineitä ei voi e. pimeässä** пеймытын арбериосты адзыны углу(ы) 4. (*ryhmittää*) висъяны, люкыны; **tutkimuksessa nuoret naiset erotettiin omaksi ryhmäksi** эскеронын егит нылкышноосты нимаз группалы люкизы **erottamaton**^{34-C} (*jota ei voi erottaa*) висъяны (я. люкыны) луонтэм,

висъянтэм, люконтэм; (*yhdessä oleva*) люкиськонтэм; **e. osa luontoa** инкуазылэн люконтэм (я. люкыны луонтэм) люкетэз; **erottamattomat ystävykset** люкиськонтэм (я. чыдонтэм) эшьес **erottautua**^{52-F} висъясъкыны, люкисъкыны, палэнскины **erottelu**² 1. (*jakelu*) висъя|н, -м; (*lajitteleminen*) сортировать кар|он, -ем; (*esim. jyvien*) шертон, -эм 2. (*syrjintä*) дискриминировать кар|он, -ем, дискриминаци(я) **erottua**^{52-C} 1. (*erota*) висъясъкыны, люкисъкыны; **vedestä erottuva suola** вуысь висъясъкись силал 2. (*näkyä*) адзисъкыны; (*kuulua*) кылйисъкыны; **valo erottui yhä selvemmin** югыт яркытгес но яркытгес адзисъкыны кутсиз; **heikosti erottuvat äänet** ляб кылйисъкись куараос 3. (*poiketa jstak*) висъясъкыны, пörtэм луыны; **e. väriltään** бүллэзъя висъясъкыны; **e. joukosta** люкасъкем калыклэс висъясъкыны (я. пörtэм луыны) **erottuomari**⁶ 1. третéйской судья, уръясь*, арбíтр 2. *спорт*. судья, арбíтр **erotus**³⁹ 1. (*erottaminen*) висъя|н, -м, люк|он, -ем, нимазъя|н, -м; **poro-e.** пужеёсты висъян (я. нимазъян) 2. (*virasta*) күшт|он, -эм, потт|он, -эм, улля|н, -м (ксы ужысь); **työstä** **e.** ужысь күштон 3. (*ero*) пörtэм(лык), вис; **tulojen ja menojen** **e.** ужаса поттэм но быдтэм конъдон вискын пörtэмлык, доход(ъес)лэн но расход(ъес)-лэн пörtэм-лыксы; **tämä koskee erotuksetta kaikkia** та вáньмыз понна верамын, одиг муртэз

но кельтытэк **4. мат.** кылемез, кылён*, разность
ersä¹⁰ эрзя; **ersän kansa** эрзя калык
ersäläinen³⁸ эрзя; **ersäläismies** эрзя пиосмурт; **ersäläisnainen** эрзя кышно(мурт)
erä¹⁰ **1.** (*määärä*) пárти(я), пóрци(я); **erä viljaa** ю(-нянь)лэн пárтиеz; **ostaa pienissä erissä** пиchi пárтиосын басьтыны **2. спорт.** чошатс-кон (я. шудон) вакыт (*tur, rauнд, период, сет, кон но мк.*) **3.** (*kerta*) учыр, пол; **en nyt tällä** уг вуттисъкы ♂ **käyдä erällä** пойшураны ветлыны
erämaa¹⁸ **1.** (*salo*) съёд (я. јокыт, ортчыны луóнтэм) нюлэс; **kos-kematon e.** ютылытэ съёд нюлэс **2. вуж.** (*aavikko*) бушкыр*, пустыня; **Saharan e.** Сахáра бушкыр **3. (riistamaa)** пойшурани, пойшуран инты **4. выжт.** мёзмылэс (я. шимес) дунне; **kaupungin kivie.** карлэн мёзмылэс из дуннеэз
eränkävijä¹² пойшурась, пойшураны ветлийс
eräpäivä¹⁰ (берпумéти) тырон (я. берыкton) нунал; **vuokran mak-samisen e.** арénда понна берпумéти тырон нунал; **kirjalainan e.** книгаэз берыкton нунал
eräs⁴¹ нв. **1.** (*yksi*) одýг(еz), ог(еz); (*jonkinlainen*) кычे ке; **e. ihmisen sanoi siitä minulle** одýг адями мыным со сярысь вераз; **eräänpäivänä** одýг нуналэ, огнунал; **e. ystävistäni** одýгез эшъёсы пöльсис; **erääseen paikkaan** кыче ке интые, огинтые **2.** (*yhtä useasta*) куд-ог(еz), кудйз-огез; (*muutama*)

кёня ке; **eräissä tapauksissa** куд-ог учырьёсы; **eräät muut** кудйз-огез, куд-огез мукетъёсыз; **eräitä vuosia sitten** кёня ке арталэс азъло
eräänlainen³⁸ кычे ке (но), (*make*) нерге (я. выллем) кадь; **e. uiva hotelli** кыче ке но уясь гостиница; **hänen äkillinen ystävällisyys-tensä oli e. anteeksipyntö** солэн шуák лякыт луэмез извинить карыны курэм нерге кадь вал **esihistoria¹²** предыстóри(я); (туж) вашкала вакыт
esihistoriallinen³⁸ (гожъям) истóрилэс азъло, (гожъям) историозы луэм, доисторичской; туж вашкала
esiin (esille) азъпала, азълань, -е; (*julkisuuteen*) шарае, кыре; **astua e.** азъпала потыны; **seinästä e.** **pistävä nauha** борддорыс мычыкем кортчог; **työssä tuli e. monia vaikeuksia** уж интыын трос шуг-секытъёс шарае потыйзы; **tulla e. pilosta** ватскем интысь (кыре) потыны
esiintyjä¹⁰ выступать карись, быдэстийс; (*ruheen pitääjä*) вераськись; **tunnettu televisioe.** телевидениись томдо вераськись
esiintyä^{52-j} **1.** (*näyttäätyä*) потыны, возьматскины; (*käyttäätyä*) астэ возыны (я. возьматыны), во-зисъкыны; **e. paidatta** дэрэмтэк потыны (я. возьматыны); **e. edukseen** умой ласянь астэ возьматыны; **e. ylimielisesti** астэ вылтий(ясыкыса) возыны **2.** (*esittäää*) выступать карыны, быдэстыны; (*pitää ruhe*) вераськыны; **e. televisiossa** телевидениын вераськыны; **e. yleisölle** калык азын ве-

раськыны (я. выступать карыны); **e. juontajana** ведущий луыны 3. (*olla olemassa*) вань *taipum.* (pret. вал), луыны, пумисъкылъыны; **työssä esiiintyyvä vaikeudet** ужын пумисъкись шуг-секытъёс
esi-isä¹⁰ вашкала песятай, прёдок, вашкала выжы; (*naishenkilö myös*) вашкала песянай; **esi-isät** вашкалаос, пересъёс, вашкала выжюос **esikaupunki^{5-G}** карвöз*, пригород **esikko^{4-A}** бот. вазьсяська, валгырлы, прымула **esikoinen³⁸** 1. нырысéти нылпи (я. пинал) 2. выжт. нырысéти кылдытыс* (я. кылдытэм уж) **esikoulu¹** дышетскыны дасян школа (нырысъсэ мынйисъслы) **esikunta^{10-J}** ож. штаб (*yurttä ou*) **esikuva¹⁰** (*esimerkki*) образец, адзэм карымон (мурт), адзэм карон; (*malli*) модель [-дэ-]; **olla esikuvana** адзэм карымон (мурт) луыны, образец луыны **esiliina⁹** азъкышет, айшет **esi|lä, -lle: esillä** (*näkyvissä*) (син) азын (я. шорын); (*käsillä*) ки улын; **olla esillä** син азын луыны; вань *taipum.* (pret. вал); **pitää työkalut esillä** ужан тирлыкез син азын возыны; **kysymys oli esillä** юан жутэмын (я. эскеремын) вал; **esille** (*esiin*) азе, азъпала, азъланъ, -е; (*julkisuuteen*) шарае, кыре; **ottaa jk esille** маеке азе (я. азъпала) поттыны; **tulla esille piilosta** ватскем интысьись (кыре) поттыны; **tuoda esille** шарайны **esimerkki^{5-A}** пример, образец, адзэм карон; **esimerkiksi** кылсярыйсъ; **ottaa esimerkkiä jstak** кин-

лэсъ ке адзэм карыны; **näyttää hyvää esimerkkiä** умой пример возьматыны; **monissa maissa, esimerkiksi Ruotsissa** тросаз кунъёсын, кылсярыйсъ, Швецыйн **esimies⁴²** кивалтйсъ, йыр(мурт), начальник, президент; **hän on esimieheni** со мынам начальнике; **museon e.** музен кивалтйсъ, музейлэн йырыз; **tiedeakatemian e.** Тодос* академилэн президентээ **esine⁴⁸** арбери, предмет, котыр, маке; **eloton e.** улэптэм арбери; **harvinainen** шер пумисъкись арбери; **pikkuesineet** чырыпрыы арбериос (я. макеос) **esipuhe⁴⁸** азъкыл **esirippi^{1-B}** катанчи, занавес; **nos-taa e.** катанчиэж жутыны **esitaistelija¹²** нюръяськись, дурбасьтйсъ; **vapauden e.** эрик понна нюръяськись **esite^{48-C}** проспект (*ксь рекламая*); (*vihkonen*) брошюра [-шшу-]; (*taitelehtinen*) буклет; (*luettelo*) каталог **esitella^{67-C}** 1. (*näyttää*) возьматыны, адзытыны (*mae ke*), тодматыны (*kinen ke*); (*selostaa*) сётыны; **e. vaatteita** дйсъкут возьматыны; **e. ohjelmanuonos kokoukselle** программалэсъ чектоссэ* (я. проектсэ) кенешлы учкыны сётыны 2. (*tutustuttaa*) тодматыны (ог-огеныйд); **hän esitteli työn vanhemilleen** со анай-атайёссэ нылэнэз тодматиэз; **saanko e.** тодматыны луоз-а (я. яра-а)? **esitelmä¹⁰** доклад, лекци(я); **pitää e.** доклад лыдзыны (я. лэсътыны) **esitelmöidä⁶²** доклад лыдзыны (я.

лэсътыны), лéкци(я) лыдзыны **esitelmöijä¹²**, **esitelmöitsijä¹²** доклад лыдзись (я. лэсътись), доклáдчик, лéктор, лéкци(я) лыдзись **esitteliøjä¹²** 1. (*näyttääjä*) возьматись, адзытись, тодматись 2. (*virkamies*) доклáдчик, референт **esittely²** 1. (*näyttäminen*) возьмат|он, -эм, адзыт|он, -эм; презентáци(я); **uusien mallien e.** выль модельёсты [-дэ-] возьматон (я. адзытон), выль модельёслы презентáция 2. (*tutustuttaminen*) тодмат|он, -эм; **vieraiden e.** куноосын тодматон; чит. > **esitellä** **esittelylehtinen³⁸** > **esite** **esittäjä¹⁰** 1. (*näyttäjä*) возьматись, предъявить карись 2. (*esim. yleisölle*) быдэстись; (*esim. näytelmässä*) шудйись; **pääosan e.** валтись ролез быдэстись (я. шудйись) **esittätyä^{52-F}** 1. (*näyttäytä*) возьматскины, адзисъкыны, потыны 2. (*esitellä itsensä*) тодматскины, асэныд (я. астэ) тодматыны; **saanko e.?** яралоз-а тодматскины? **esittää^{53-C}** 1. (*näyttää*) возьматыны, адзытыны, сётыны; **e. todisteita** доказательствоосты возьматыны; **e. lasku maksettavaksi** (дун) тыроно шуыса, счёт [шо-] сётыны (я. возьматыны) 2. (*ilmista, lausua*) вераны, вераса сётыны, пуктыны; **e. mielipiteensä** ас мал-пандэ вераны; **e. kysymys** юан сётыны; **e. surunvalitteluunsa** (мур) куректонэз вераны; **e. tiukat vaatimukset** чурыт (я. юн) ку-ронъёс пуктыны 3. (*ehdottaa*) чектыны, дэмланы; **e. jtak ruheenjohtajaksi** кинэ ке предсе-

дáтеле чектыны; **e. malja jnk kunniaksi** кин ке (я. маке) понна сябась карыны 4. (*esim. yleisölle*) быдэстыны; (*lukea myös*) лыдзыны; (*näytellä myös*) шудыны; **e. runo** кылбур лыдзыны; **e. jtak osaa** кычё ке ролез шудыны; **hän esitti elokuvassa nunnas** со киноын монашкаэз шудйэз 5. (*kuvata*) возьматыны, син азе пуктыны; **kuva e. kuinpintaa** сурэд Толэ зылэс вылтуссэ возьматэ **esitys³⁹** 1. (*näyttäminen*) возьмат|он, -эм, адзыт|он, эм; **kaksi esitystä päivässä** нуналаз кык пол возьматон (ксъ киноез) 2. (*selostaminen*) вера|н, -м, валэкт|он, -эм; (*selostus*) доклад; очерк, обзор; **suullinen e.** кылын (я. шара) ве-ран; **suppea e. udmurtin kirjallisuuden vaiheista** удмурт литературалиэн азинскемез сярысь вакчияк очерк (я. обзор) 3. **kyll. асверам***, речь; **suora e.** мечак* асверам, прямой речь; **epäsuora e.** кечевыл* асверам, коcвенной речь 4. (*ehdotus*) чект|он, -эм, дэмлан, чектос*; проект; **lakie.** кат* (я. законлы) чектос 5. (*esim. yleisölle*) быдэст|он, -эм; (*lukeminen myös*) лыдз|он, -ем; (*näyttäminen myös*) шуд|он, -ем; **laulue.** кырзан(эз) быдэстон; **suomalais-ten loistava e. kisoissa** финнъёслэн [-н-] чошатскононъёсын усто шудэмзы **esityslista⁹** эскерон(о) ужпумъёс (ксъ кенешын) **esivanhemmat^{16-H}** тр. л. вашкала-ос, вашкала выжюос, вашкала песняй-песятайёс **eskimo²** 1. эскимос 2. (*kieli*) эски-мос кыл 3. *nöpr.* эскимо (моро-

женой)
eskimokielij²⁶ > **eskimo 2**
eskimopuikko^{1-A} > **eskimo 3**
espanja¹² испан кыл
Espanja¹² геогр. Испания
espanjalainen³⁸ 1. тн. испан. Испания
 нийись 2. мк. испан(ец), (*nais-henkilö työs*) испанка
essee²⁰ эссе [-э]: бчерк, этюд
essiivi⁵ кыл. эссив (падеж, ксь: *opettajana* дышетись луыса, дышетисын, *sunnuntaina* арнянуналэ)
este⁴⁸ 1. (*etenemistä* *vaikeuttava tuo-dostuma*) могзёт, препятствие; **ylittää esteet** могзётъёсты ортчыны; **piikkilankae.** ож. бышкись езлэс мозёт 2.: **esteet** тр. л., спорт. могзётъёсын бызылон 3. (*hankaluus*) шуг-секыт, мозёт; **hänelle tuli e.** солэн шуг-секытъёсыз кылдыйы; **poista** **työssä elevat esteet** ужаны люкетись могзётъёсты быдтыны
esteellinen³⁸ 1. лэзымтэ; **e. saapumasta** (*t. saapumaan*) **kokoukseen** кенеше пыриськыны лэзымтэ 2. юр. палентоно, ярантэм, отвод сётоно; **esittää todista** **esteelliseksi** адзислы (я. свидетельлы) отвод сётыны
esteetön^{34-C} могзёт(ъёс)|тэм, -тэк, эркын, эрико; **e. kulku** эркын (я. могзётъёстэк) мыон; **e. avioliiittoon** бызыны (я. кышно-яськыны) эрико луись; **tavaroiden e. tuonti** вузъёслэн могзёттэм (я. эркын) импортсы
estejuoksu¹ спорт. могзётъёсын бызылон
estellä⁶⁷ 1. (*kiellellä*) алны, ымыны; **e. vieraita lähtemästä** куности кошкемлэс алны 2. (*kiel-*

täyttyä) пумит луыны, пумить-яськыны; **hän ensin esteli, mutta otti sitten** со нырыс пумить-яськиз, но берло кутйз
esto¹ 1. (*pidättäminen*) люкетон, -эм, жегат|он, -эм, могат|он, -эм; **liikenteen e.** движенилы люкетон, движение жегатон; **mai-lae, jääliekossa** спорт. хоккейын клюшкаён жегатон 2. (*ehkäisy*) палэн|он, -эм, утял|он, -эм, дугдыт|он, -эм; **ruosteene.** сино-мемлэс утён 3. **psih.** пуш могзэт*, кышкан, комплекс *ruhek.*; **lapsiuden kokemuksista johtuvat estot** пиши дырыссы кылем кышканъёс (я. пуш могзётъёс) **estoton^{34-C}** (пушласянь) эркын (я. эрико), (пуш) могзеттэм, комплексъёстэк; **e. ihmisen** пушласянь эркын адями, пуш могзеттэм адями; **e. käyttäytyminen** астэ эркын (я. могзётъёстэк) возён
estyä⁵² [öвöl] пёрмыны (я. луыны), [öвöl] быгатыны; **matka estyy** сюрес вылэ потон уз пёрмы; **hän estyi tulemasta** со лыктыны ѿ быгаты; **esimiehen estyessä ri-hetta johtaa varaesimies** кивалтисылэн (кычё ке муген) лыктыны быгатымтээз дыръя, вераськонэс солэн кивоштисез нуз
estää⁵³ 1. (*pidättää*) люкетыны (малы ке), жегатыны, могатыны; **e. liikennettä** движенилы люкетыны, движение жегатыны; **tämä esti häntä tulemasta** со (ужпум) солы лыктыны люкетиз 2. (*ehkäistä*) палэн-тыны, утялтыны, дугдытыны (дыраз); **e. verenvuoto** вирез дугдытыны **et** öвөлт. кк. 2-ти лицоэз одиг лы-

дын кылдытыку күтісъке: уд (*preesens, futuuri*); ёд (*I preteriti*); ёвöl (*II preteriti*); **sinä et tule** (*t. et ole tulossa*) тон уд лыктіськы; (*huomenna*) **sinä et tule** (чуказе) тон уд лыкты; **sinä et tullut** тон ёд лыкты; **kävi ilmi, että sinä et ole tullut** тон ёвöl лыктемед; чит. > **ei**

etana¹² зоол. куалялюлы, биё(така) (*Gastropoda*)

етарпі^{5-В} этап

eteen 1. нб. но ск. азе; **istuttaa puita talon** е. корка азе писпуюс мерттыны; **eteemme avautui kaunis maisema** азямы чебер куазь-суред* (я. пейзаж) усьтийськиз; **joutua oikeuden** е. суд азе сюрыны; **portin** е. **asti** капка азёз (ик) **2. ск. (eteenpäin)** азълан|ъ, -е, азъ-пала; **ei liiku** е. **eikä taakse** азълань но, берлань но уг мыны; **katsoa eteensä** 1) азъпала(д) учкыны 2) выжт. сак (я. дась) луыны, чакласъкыны; **istuutua kat-somossa** е. учкон залэ азъпалааз пуксыны **3. нб. вер. (hyväksi)** понна, =лы (луыса); **asian** е. **ei ole tehty mitään** уж понна номыр лэсътымтэ; **uurastaa leipänsä** е. нянь понна ужаны, няньлы луыса ужаны

eteenpäin 1. азълан|ъ, -е, азъпала; **mennä** е. азълань мыныны; **päästää urallaan** е. ужан удысын азъланьскыны (я. азъпала потыны); **pitkästä aikaa** е. кема чожели азъпала **2. (lähtien)** (элат., abl.) =ысен (я.=сен) (кутскыса); **täältä e. maaperä on suota** татысен (кутскыса,) нюромем музъем ёдъя; **viidennestä ikävuodesta** е. витётый арек(к)аз мыныкуз кутс-

кыса

eteinen³⁸ 1. (*talon*) корказь; (*esim. saunan*) азь; (*asunnon*) ёсдор [-зд-, -ст-], пыронни, прихóжей; **saunan** е. мунчо азь; **junanvau-nun** е. тámбур 2. анат.: *sydämen eteiset* вылжюлэмкötъёс*, предсéрдиос

etelä¹⁰ 1. (*ilmansuunta*) лымшор- (пал), нуназе(пал), юг; **tuuli on etelässä, tuulee etelästä** тёл лымшор палаас пельтэ; **etelään (päin)** лымшор пала 2. (*etelämaat*) Лымшор(пал), Юг, лымшор шаеръёс (я. кунъёс); лымшорысь, Югысь; **matkustaa etelään** лымшоре (я. юге) мыныны

eteläinen³⁸ 1. тн. (*etelässä oleva*) лымшор(пал), нуназе(пал), юг; **e. puulaji** лымшорпала писпу выжы 2. мк. (*etelätuuli*) лымшор тёл **etelämaalainen**³⁸ лымшорын (я. лымшор палан, лымшор(пал) шаерын) улйсь, Лымшор палаас (я. Югысь, лымшор шаеръёссы) адями

Etelämanner⁴⁹⁻¹ геогр. Антарктида **etelänapa**^{9-Е} Лымшор поблюс **eteläpuoli**²⁶ лымшор (я. нуназе) пал; **kaupungin** е. карлэн лымшор палыз

etelätuuli²⁶ лымшор тёл; > **eteläi-**

nen 2

etelävaltiot³ тр. л. лымшор штатьёс (США-лэн)

etenkin (ёвёлтон дыръя *etenkäään*) тужгес но, нырысь ик; **hän osaa paljon** е. **kieliä** со трос тодэ-вала, тужгес но кыльёсты; **ei etenkäään sunnuntaisin** тужгес но арняосы уг (тупа) **etenkäään** > **etenkin**

etevä¹⁰ усто, пöрмосо*, таланто; е.

oppilas усто дышетскись; **e. tiedemies** усто (я. таланто) учёной
etiketti^{5-C} 1. (*nimilappi*) нимъет*, этикётка, ярлык; **tulitikkue**. спичка коробкалэн этикёткаэз
 2. (*käyttäytymissäännöt*) этикет; **rikkoa e.** этикетэз тыйны
etikka^{14-A} ўксус
etikkaharpo^{1-B} ўксус (я. ўксусной)
 кислота
etinen³⁸ азъпал(ась), азъпал радисы; **e. vokaali** кыл. азъпал радисы глаcной (куара)
Etiopia¹² геогр. Эфиопи(я)
etiopalainen³⁸ 1. тн. эфиоп, Эфиопи-
 пысь 2. мк. эфиоп, (*naishenkilö myös*) эфиопка
etninen³⁸ юёслык(о)*, этнической;
e. yhteisö юёслык (я. этничес-
 кой) огазесяськон
etoa^{52-F} [юкем] потыны *yksipers.*; **minua etoo** мынам юкеме потэ;
etova haju юкем(ез) поттись-
 зын
etsijä¹² 1. утчась(кись); **aarteene**. ватос (я. клад) утчась 2. **фото**. видоискатель
etsintä^{9-J} утчаськ|он, -ем, утча|н,
 -м; **геол. ou** разведка; **юр. ou** обыск, розыск; **malmine**. руда
 утчан; **suorittaa e.** обыск карыны (я. лэстыны), утчаськыны; **suorittaa e. huoneessa** комнатаын
 утчаськыны
etsintäkuuluttaa^{53-C} утчаськон
 ялыны (кин ke пумысен), розыске
 ялыны (я. сётыны) (кинэ ke)
etsiskellä⁶⁷ утчаса улыны (я.
 ветлыны), утчаськыны *intr.*,
 утчаськыса ветлыны *intr.*
etsivä¹⁰ детектив [дэтэ-], сыйчик,
 утчаськись
etsiä⁶¹ утчаны, утчаськыны *intr.*; **e.**

tuntematonta katua тодмотэм
 урамез утчаны; **e. onnea** шуд
 утчаны; **e. kaikkialta** кόтькы-
 тись утчаны
ette ёвёт. кк. 2-ти лицеоз трос
 лыдын кылдытыку күтйське: уд
 (*preesens, futuri*); ёд (*I preteriti*);
 ёвёт (*P preteriti*); **te e. tule** (*t. e.*
ole tulossa) тй уд лыктиське;
(huomenna) te e. tule (чуказе)
 тй уд лыктэ; **te e. tulleet** тй ёд
 лыктэ; **kävi ilmi, että te e. ole**
tulleet тй ёвёт лыктйлям(ды);
 щит. > **ei**
ettemi (= *että ei*) (ко) медаз ... шуы-
 са; **sano hänelle**, **e. hän unohtaisi**
tuoda minulle kirjaa huomenna
 вера солы, чуказе мыным книга
 вайыны медаз вунэт(ы) шуыса
etten (= *että en*) (мон) медам ... шу-
 са; **ettet** (= *että et*) (тон) медад
 ... шуыса; **ettemme** (= *että emme*)
 (ми) медам ... шуыса; **ettette** (=
että ette) (тй) медад ... шуыса;
etteivät (= *että eivät*) (соос) медаз
 ... шуыса; щит. > **ettemi**
että герз. 1. (*alisteisen sivilulauseen*
alussa) шуыса, понна; **anteeksi**
e. häiritsen вождэ эн вай(ы), лю-
 кетийско шуыса, вождэ эн
 вай(ы) люкетэмэ понна; **minä**
pidän kiirettä, e. ehtisin ajoissa
luennolle мон дыртйисько, лёк-
 цие вуон понна; **sanoin heille, e.**
me olemme vielä liian pieniä мон
 верай соослы, ми укыр пичиесь
 на шуыса 2.: **siksi e., (siitä) systä**
e., sen vuoksi e., sen tähden e.
 малы ке шуоно; **kone vauriottui,**
siksi e. huolto oli unohdettu ма-
 шина тыйськыны шедиз, малы
 ке шуыно дыраз утяттымэ вал
 3. (*jotta*) мед ... шуыса; (*kiellon yh-*

teydessä) мед[ам, -ад, -аз ... шуыса; **syö pian, e. edit mukaani** съёрам мед вуод шуыса, ёжгес сиськи; **kankaan tulee olla luja**, e. **se kestää** мед чидалоз шуыса, басмалы юн луыны кулэ; **vahdi lapsia, e. ne eivät putoa** нылпиос медаз усе шуыса, чакла соосты 4.: **sekä ... e.** кызы ке ... озы ик, но ... но, коть ... коть; **sekä isä e. äiti tulivat mukaani** атае но, анае но съёрам лыктыйзы; **sekä kaupungissa e. kylässä** коть городын, коть гуртын **etu^{1-F}** пайда(лык); тунсык(ъёс), интерес(ъёс); **saada etua jstak** кытысь ке пайда поттыны; **muuttua edukseen** (аслыд) умоен (я. пайдаен) берытскыны; **valvoa etujaan** интересъёстэ эскерыны (я. чакланы); **lailliset edut** кат* тунсыкъёс, законъя интересъёс; **edut ja haitat** кужмо но ляб пальёсыз, зеч но урод пальёсыз **etu=** күш. азы(пал); **hevosen etu-jat** валлэн азь пыдъёсыз; **etu-istuin** азьпап пукон **etuhammas^{41-H}** азьпинь **etuisuu^s**⁴⁰ азьбур(лык)*, лыгота, привилéги(я) [-вэ-] **etujoukko^{1-A}** выжт. ou азьветлйесь- ёс, авангард **etukäteen** азьласянь, азъло (я. азь- выл) ик; **ostin lipun e.** билет азьласянь басъти; **maksaa e.** дунзэ азъло ик тырыны **etuliite^{48-C}** кыл. азитэт*, пристáв- ка, прéфикс **etumainen³⁸ 1.** (*edessä oleva*) азь- пал(ась), -асез, нырысéти; **etu-maiset paikat** азьпап(ысытыз) (я. нырысéти) интыос; **etumaise-na kulkeva hevonen** азьпаласез

(я. азьпалаз мынись) вал; **junan etumaiset vaunut** поездлэн азь- пал (я. нырысéти) вагонъёсыз 2. (*merkittävin*) тужгес валтийсез (я. кулэ луисез), нырысéтиёэз (луись); **laulajana hän on aivan etumaisia** кырзасьёс пёлын со чылкак нырысéтиёсиз пёлы пыре

etumaksu¹ (*osa palkasta*) аванс (коньдон басътон); (*ennakkomaku-su*) задаток, азьласянь (я. азъло ик) уксё тырон

etumuus³⁹ мылазь; **paidan e.** дэрэм мылазь

etunimi⁷ ним; **e. ja isännimi** ним но атай ним, нимтул

etuoikeus⁴⁰ привилéги(я) [-вэ-], лыгота, азьбуp*

etuosa¹⁰ азь(пал), азьпап люкет(эз); **auton e.** машиналэн азыз;

puseron e. кофталэн азьпализ

etupuoli²⁶ азь(пал), фасад; **mitalin e.** медальян азьпализ; **raken-nuksen e.** юртлэн азьпализ (я. фасадэз)

etupyörä¹⁰ азь колёса (я. питран)

etupää¹⁸ азь, кутскон, йыр; **junan e.** поездлэн азыз (я. йырыз)

etupäässä тужгес (я. нырысь) ик; троугес, уногес; **tilaisuudessa**

oli läsnä e. nuoria ужрадын тужгес ик (я. троугес) егитьёс вал; **potilas e. nukkui** висись уногес изыса улйз

eturivi⁵ азьпап рад (я. ряд); **katso-mon e.** учкон заллэн азьпап радиыз

etusija⁹ нырысь (я. валтийс) инты, приоритет; **olla etusijalla** ны- рысь (я. валтийс) интыын луыны; **asettaa jk etusijalle, antaa jillek e.** кинэ ке валтийс (я. ны-

- рысь) интые пуктыны
- etusivu¹** 1. (*talon*) фасад, азъ(пал)
2. (*esim. lehden*) нырысéтý (я.
азыпал) бам; **lehden e.** газетлэн
нырысéтý бамыз
- etusormi⁷** азъчины
- etuvokaali⁶** кыл. азьпал радысь
глásной (куара)
- etä=** *куш*. кыдёкысь, палэньсь;
ксь: **etasukukieli, etätyö** учкы >
- etäinen³⁸** 1. (*pakasta, sukulaisuudes-ta*) кыдёкысь; **e. maa** кыдёкысь
музъем (я. шаер); **e. ääni** кыдё-
кысь куара; **e. sukulainen** кыдё-
кысь чыжы-выжы 2. (*ajasta*)
кемала(съ); (*tempyt*) вашкала;
(*tuleva*) кыдёкысь (*вуюноез ссы*);
etäisinä aikoina кемала дыръё-
сы, кемалась-кемалась; **e. tule-
vaiusus** кыдёкысь вуюноез 3.
(*vieras*) мурт, кыдёкысь; **lapsille**
etäiseksi jäänyt isä нылпиослы
мурт кылем атайзы; **e. suhde**
kydёкысь кусып (*адямиен*)
- etäisyys⁴⁰** 1. (*välimatka*) вис, кусып,
кем, дистанци(я); **kahden pis-
teen välinen e.** кык тóчкаос кус-
пысь вис; **olla kymmenen metrin**
etäisyyllä jstak малэсь ке дас
метр кемын луны 2. (*kaukai-
sius*) кыдёкысь инты; **katsella**
etäisyteen кыдёке учкыны;
etäisydessä кыдёкын
- etäopetus³⁹** 1. (*kauko-opetus*) дис-
танционной амалэн дышет|он,
-эм 2. (*opetus kirjeitse*) заочно (я.
синсьёр*) дышет|он, -эм
- etäopiskelija¹²** 1. (*kauko-opiskelija*)
дистанционной амалэн дышетс-
кись 2. (*kirjeopiskelija*) заочно
(я. синсьёр*) дышетсись, забоч-
ник; **opiskella etäopiskelijana**
заочно (я. синсьорын*) дышетс-
- кыны
- etäopiskelu²** 1. (*kauko-opiskelu*) дис-
танционной амалэн дышетскон
2. (*kirjeopiskelu*) заочно (я. син-
сьёр*) дышетскон
- etasukukieli²⁶** кыл. кыдёкысь
чыжы-выжы (луись) кыл; **ud-
murtti on suomen e.** удмурт кыл
финн [-н] кыллы кыдёкысь
чыжы-выжы кыл луэ
- etätyö¹⁹** дистанционной уж (ужан
интылэсъ палэнын лэсътоно
уж, ксь компьютерен)
- etäällä, -ltä, -lle:** **etäällä** кыдёкын,
съёрлон; **asua etäällä kauppa-
keskuksista** вузасъкон цéнтръ-
ёслэсъ кыдёкын улыны; **asua**
etäällä съёрлон улыны; **etäältä**
kydёкы|сь, -сен, съёрло|сь,
-сен; **tunnistin hänet jo etäältä**
coe кыдёкысен ик ини тодмай;
etäälle кыдёке, съёрло; **joutua**
etäälle aiheestaan тéмаедлэсъ
kydёке кошкыны
- etäämmällä, -ltä, -lle:** **etäämmällä**
kydёкынгес; озёлон(гес); **etääm-
mältä** кыдёкысъгес; озёлось-
(гес); **etäämmälle** кыдёкегес;
озёло(гес); **siirtyä etäämmälle**
озёло карисъкыны; чит. >
etäällä
- etääm|pänä, -pää, -mäksi (t. -mäs)**
> **etäämmällä**
- etääntyä^{52-j}** 1. (*jäädää*) кыдёке кы-
льыны; (*lähteä*) (kydёке) кошкы-
ны; **hän katseli laivasta yhä**
- etääntyvää rantaa** со кораблы-
сен кыдёке но кыдёке кылись
ярдур шоры учкылйз 2. (*vieraantua*)
палэнскины; кыдёке (я. па-
лэнэ) кошкыны, ишкалскины;
e. ystävistä эшъёс(ыд)лэсъ па-
лэнскины

eukko^{1-А} 1. (*tummo*) пересь кышно- (мурт), (пересь) песняй 2. *вер.* шуд. (*vaimo*) кышно, пёрась
Euraasia¹² геогр. Еврásия
euro¹ ёвро (*Euroopa Союзлэн конъ- донээз*)
Eurooppa^{10-В} геогр. Еврóпа
europalainen³⁸ 1. *тн.* европа,
Еврóпайсъ, европéй(ской) 2.
мн. Еврóпайн улýсь, европéец
evakko^{4-А} 1. (*siirtolainen*) эвакуá-
ции сюрем (мурт), эвакуíровать
карем (мурт), эвакуíрованной
(адями); **olla evakkona** эвакуí-
рованной (я. эвакуíровать ка-
ремын) луыны 2. (*evakoituna
olo*) эвакуáци(я), эвакуáциын
улон, -эм; **olla evakossa** эвакуá-
циын улыны (я. луыны); **joutua
evakkoon** эвакуáцию сюрыны
evakuoida⁶² эвакуíровать карыны
evangelium⁵ чerk. Зеч ивор, Евáн-
гелие; **Johanneksen e.** Иоанилэсъ
[-н-] Зеч ивор
eversti⁵ ож. полкóвник
everstiluutnantti^{5-С} ож. подполкóв-
ник
evä¹⁰ (уян) бурд; лáст(ы); **ahvenen**

evät юшлэн (уян) бурдъёсыз;
hylkeen evät тюленылэн ластъ-
ёсыз (я. лáстыосыз)
eväs^{41:} (*eväät*) чем. тр. л. сиён-юон
(сюрес вылэ); **retkieväät** походэ
(басытэм) сиён-юон
evästää⁵³ индылыны, инструктý-
ровать карыны, кенеш (я. инды-
лонъёс) сётъяны; **e. edustajia**
kokousta varten представитель-
ёсты (я. быръеммуртъёсты*)
кенеш ортчытон понна инды-
лыны
evätä^{73-Б} 1. (*torjua*) палэнтыны (ки-
нэ ке), пумит луыны, отказтыны
(кинлы ке); **hän ei evänyt kenel-
tään aruaan** (со) юрттыны нó-
кинлы пумит Ѻз луыл(ы); **hän**
epäsi ruupnöö со куронлы пумит
луиз, со куронэз палэнтýз; **e.**
jnk ehdkkuus кандидатúраэз
палэнтыны, кандидатúралы
пумит луыны 2. (*kiistää*) пумит
вазыны (я. луыны, вераны),
мытыны (кинлы ке); **"Ei asia
niin ollut"**, **epäsi äiti** "Ужпум
озы Ѻй вал," – пумит вазиз
анаез

F

fani⁵ *вер.* фанат
fantasia¹² фантáзи(я), визь лобан,
визьпörьет*
farkut^{1-А} *тр. л.* джýнсы
farmari⁶ фéрмер
farmarihousut¹, farmarit⁶ *тр. л.* >
farkut
farmi⁵ фéрмá; **sikaf.** парсы фéрмá
federaatio³ федерáци(я); **Venäjän**

f. Россý(я) Федерáци(я)
feminiini⁵, feminiinisuku^{1-М} кыл.
нылкышно (я. жéнской) род
fennisti⁵ финн [-н] кылын вырись,
финн кылэз эскерись, финнист
fennougristi⁵ финно-угровед,
финно-угрист
fennouristiikkä^{9-А} финно-угровé-
дение, финно-угристика

- fiksu**¹ *вер.* визънодо, нодлыко, вальась, толыко
- filee**²⁰ *nöp.* быгыт (*тыбырысъ*), не-быт сийль (*тыбырысъ я. чорыглэн*), фильтр
- fileoida**⁶² *nöp.* чорыгез лыэзлэсэй сузыны, (чорыг) фильтр лэсстыйны
- filmata**⁷³ 1. снимать карыны; (*elokuva myös*) кино пунктыны (я. лэсстыйны); 2. **f. perhejuhla** семья-ен праздникээс [-эн-] (я. шулдырыяськунээ) снимать карыны 2. (*näytellä elokuvassa*) киноин сниматься [-цца] кариськыны
- filmi**⁵ 1. (*elokuvaf.*) киноплёнка; (*valokuvaf.*) фотоплёнка 2. (*elokuva*) кино(фильм), фильм
- filmihullu**¹ *шуд.* кинолы шузи(мен) (мурт), кино учкыны визътэм-мен (мурт)
- filmitähti**^{7-F} киноизили, -звезда
- filologi**⁵ кыл(осбур)чи*, филолог
- filologia**¹² кылосбур*, филология(я)
- filologinen**³⁸ кылосбур*, филологи; **filologiset tieteeet** кылосбур тодосьёс*, филологи наукаос
- finanssit**⁵ *тр. л.* финансъёс, конь-дон(бүр*)
- firma**⁹ фýрма, компáни(я)
- flaami**⁵ 1. фламандец, (*naishenki-lö myös*) фламандка 2. (*kieli*) фламанд кыл
- flirtata**^{73-C}, **flirtailla**⁶⁷ *вер.* шудыны (ныльёсын / пиосын), гожеръяны (кин ке котыртти), мынчыръяськыны (кин ке азын), флиртовать карыны
- flunssa**¹⁰ *мед.* грипп [-п], кечкыль *vanh.*; **sairastaa flunssaa, olla flunssassa** гриппен висыны
- fluori**⁵ хим. фтор
- flyygeli**⁶ рояль
- folio**³ фольга; **talousf.** пыжиськон фольга
- folklore**⁸ (калык) кылос, фольклор; **folkloren tutkija** кылосчи*, (калык) кылосээ (я. фольклорез) эскерись, фольклорист
- folkloristi**⁵ кылосчи*, фольклорист
- foneemi**⁶ кыл. фонéма [-нэ-]
- foneettinen**³⁸ кыл. фонéтик [-нэ-], фонетической [-нэ-]
- fonetiikka**^{9-A} кыл. фонéтика [-нэ-]
- fonologia**¹² фонологи(я)
- foorumi**⁶ фóрум; **esiintyä foorumilla** фóрумын вераськыны (я. выступать карыны)
- fossili**⁶ измем кылёс* (*луолослэн, будослэн*), окаменéость
- fraasisanakirja**⁹ фразелоги кыллюкам (я. словарь)
- fraseologia**¹² 1. кыл. фрáзаос, шуэтъёс*, верам кыльёс 2. (*tie-de*) фразелоги(я) (*тодос*)
- fraseologinen**³⁸ кыл. фразелоги, фразеологической
- frekvenssi**⁵ чёмлык, частота, частотность
- frekventatiivinen**³⁸ кыл. тросялыко; **f. verbi** тросялыко каронкыл* (я. глагол)
- friteerata**⁷³ *nöp.* картофка жáрить карыны (вöй пöлын)
- frotee**²⁰ пушт(ы)рес (я. маxрóвой) басма
- funktio**³ 1. фýнкци(я), уж(ан) 2. мат. фýнкци(я)
- futuuri**⁶ кыл. вуоно дыр
- fuusio**³ 1. эк. огазе (я. валче) сылм|он, -ем, валчяяськ|он, -ем (*предприятиос ссы*), фýзи(я) 2. физ. ядерной сýнтеz [-тэ-]
- fysiikka**^{9-A} 1. фýзика; **fysiikan laboratorio** фýзикаль лаборатóри(я) 2. (*ruumiinrakenne*) *мугор

- пукс|ем, -ёс, конститу́ци(я);
(*ruumiinkunto*) мугор тазалык
(я. кал)
fysikaalinen³⁸ 1. физической
2. мед.: **f. hoito** (*t. terapia*)
физиотерапи(я)
fysikko^{4-A} фýзик

- fysinen**³⁸ 1. физической (ин-
куазен герзасъкем); **f. maantie-**
de физической географи(я) 2.
физической (мугор ссы),
мугор(лыко*) ◇ **f. henkilö** юр.
физической лицо, лулмугоро
мурт*

G

- gaala**⁹ 1. сиё-дано жыт 2. (*vaatteet*)
жыт потан дйсъкут
gaelf⁵ [gee- я. gei-] 1. гэл (*keльт вы-
жысь адями*) 2. (*kieli*) гэл кыл
gallup⁶ социолóги (я. Гэллапъя)
юалляськон
geeli⁵ гель
geeni⁵ биол. ген
geminaatta^{9-C} кыл. геминáта, кыкъ-
ем чошланга*, кык полэс
согла́сной (куара)
genetiivi⁵ кыл. асъян* (я. возьма-
тон) вошьет* (я. падеж), гени-
тив
genetiiviattribuutti^{5-C} кыл. гени-
тивъем тодметъёз* (я. опреде-
ление) (котыку генитивын сы-
лайс определение – валтись кыл-
лэн мүкет падежын сылыкуз но)
genre⁸ жаңр
genus³⁹ кыл. род
georgia¹² грузин кыл
Georgia¹² геогр. Грúзия
gerialainen³⁸ 1. тн. грузин,

- Грúзыись 2. мн. грузин, (*nais-
henkilö myös*) грузинка
germaani⁶ 1. тр. л., ист. герман вы-
жысь калыкъёс), гермáнецъ-
ёс 2. вер. нéмец
germaaninen³⁸ герман; **germaani-**
set kielet герман кыльёс
gerundi⁵ кыл. каронсям*, деепри-
частие
gerundirakenne^{48-J} кыл. каронсям
кылпуктос*, деепричастной
[-сан-] оборот
glögi⁵ глинтвейн
grahamjauho¹ [*graa-*] сэслоен ча-
бей пызы (köмыныз валче изэм)
gramma⁹ грамм [-м]
greippi^{5-B} грейпфрут
grillata⁷³ пёр. грильын жáрить ка-
рыны
grilli⁵ 1. (*paahtolaito*) гриль, решёт-
ка 2. пёр. (*ruoka*) гриль, грильын
жáрить карем сиён 3. (*ravintola*)
гриль-бар

H

haahka⁹ зоол. гáга

haaksirikko^{1-А} корáбль (я. сúдно)
куашка|н, -м (я. вы|ён, -ем); **alus teki** (*t. kärsi*) **haaksirikon, alus joutui haaksirikkoon** корабль
куашканы (я. вайыны) шедиз
haarali(t)⁶ ёчем. тр. л. комбинезон
[-нз-]

haalea¹⁵ 1. (*lämpimähkö*) няськыт,
шунытгес, сýялэс; **h. vesi** няськыт
вү; **h. uuni** сýялэс гур 2.
(*vaalea*) зарыт, бездыт, югыт;
haaleat silmät бездыт синъёс
haalia⁶¹ люканы, огазе карыны; **h. omaisuutta** ваньбур люканы
haalistua⁵² 1. (*vaaleta*) заректыны,
тöдьы(з)ектыны; (*auringossa työs*) гужаны; **haalistunut puse-ro** заректэм кофта 2. выжт.
бездыт луыны, бездыны; **muistot haalistuvat** тодэ ваёньёс
бездыт луо

haamu¹ 1. (*vainajan henki*) урт, лул
(*kuläm murtlän*); (*aave*) ишан;
kuolleen h. кулэм муртлэн лу-
лыйз, урт; **nähdä haamuja**
ишан(ъёсты) адзыны 2. (*varjo*)
вужер, син азын адзиськон;
epäilyttävän näköisiä haamuja
hiiviskeli hämärässä осконтэм
(я. подозрительной) вылтусъ
емесь вужерьёс пеймытын
лушкин мыно вал

haapa^{9-Е} бот. пипу; **haavan lehti**
пипу куар
haara⁹ 1. вай; (*joen myös*) чальд|эт,
-ы (ксь шурлэн); **sarvien haarat**
сюрлэн вайёсыз; **puun haarat**
писпу (ул)вайёс 2. (*haarautumis-*

kohta) вайяськон (я. люкиськон)

инты; (*esim. tien*) вож (ксь сю-
ресъёслэн); **linnunpesä koivun**
haarassa кызыпулэн вайяськем
интыяз тылобурдо кар 3. (*suvin*)
вай, пал (чыжы-выжылэн); **su-vun ruotsalainen h.** чыжы-
выжылэн швед ваэз (я. палыз)
4. (*toimiala*) удыс, óтрасль 5. тр.
л. кукъёс, пыдъёс; **seistä haarat**
levällään вайяськыса (я. пыдъ-
ёстэ вайяса) сылыны
haaraosasto² филиал, ёз(люket)*,
отделение

haarapääsky¹, **haarapääskynen**³⁸
зоол. ваёбыж (*Hirundo*)
haarautua^{52-Ф} 1. (*jakautua haaroihin*)
вайяськыны, люкиськыны; (*le-vittätytä*) вёлмыны; **tie haarau-tuu kylässä** сюрес гуртысен
вайяське 2. (*lähteä omalle suun nalleen*) нимаз (я. вайяськыса)
кошкыны (я. мыныны); **päära-dasta satamaan haarautuva raide**
валтись сюрес бордыс приста-
не нимаз (я. вайяськыса) кош-
кись чугун сюрес

haarniska¹³ ист. броня, кольчуга,
кортдэрэм*

haaroittaa^{53-С} вайяны, люкыны
haaroittua^{52-С} (*jakautua moneen haa-raan*) вайяськыны, люкиськы-
ны; (*levittätytä*) вёлмыны; **laajal-le haaroittunut järjestö** паськыт
вёлмем организац(я)

haarukka^{14-А} 1. (*haara*) вай, вайясь-
кем (инты); **latvah.** писпу улвай-
ёслэн вайяськем интызы 2.
(*ruokaválíne*) вилка, тэчы *murt*:

veitsi ja h. пурт но вилка; **kalah.** чорыг(лы) вилка **3. tech.** вилка; **polkupyörän h.** велосипед вилка **haarukoida⁶²** вилкаен сиськыны (я. тэч(ыл)ыны); **h. ruokaa suuhunsa** сиёнэз вилкаен ымад тырыны **haaska⁹** (кулэм) шёй (*puudo-nöyishurllen*) **haaskata⁷³** (юнмэ) быдтыны, тус-тас карыны; **h. rahaa** юнмэ конь-дон быдтыны **haastaa⁵⁶** **1.** (*antaa haaste*) ётыны, чортыны; **h. oikeuteen** судэ сётыны **2.** *диал.* (*rihua*) вераськыны; (*kertoa*) мадыны, мадиськыны **haastatella^{67-C}** юалляськыны, интервью [-тэ-] басьтыны; **h. sanomalehteen** газетлы юалляськыны **haastattelija¹²** юалляськись, ин-тервью [-тэ-] басьтись **haastattelu²** юалляськ|он, -ем, интервью [-тэ-] (басьт|он, -эм); **antaa (t. myöntää) h.** интервью сётыны **haavasta¹⁰** **1.** (*vaativa*) куронъёс пуктись (я. кулэ карись), трéбовательной; **h. tehtävä** трéбовательной (я. чурыт куронъёсты кулэ карись) уж **2.** (*haasteita antava*) ётён сёйтись, жуткась; **riittää h. tyyppi** керетыны яратись мурт, керетон утчась мурт **haaste⁴⁸** **1.** (*vaativa kutsu*) ётён; (*tarve, vaatimus*) чурыт курон, вы-зов; **esittää h.** (чурыт) куронъёс пуктыны; пумит жутскины (я. кариськыны); **vaikea aihe oli h. nuorelle tutkijalle** шуг тёма егит эскерись понна секытэн сёйтись-киз **2.** *юр.* судэ ётён (я. повéстка

[-ск-]); **noudattaa haastetta** по-вёсткая судэ вуыны **haasteellinen³⁸** > **haastava** **haava⁹** I рáна, яра, я́зва; (*viiltokohata*) вандийском (я. бышкагтэм) инты; **mahah.** *мед.* котпуш яра (я. я́зва); **lyödä h. jalkaansa** (*lyötmällä kirveellä*) пыддэ чогыны (кесь түрэн); **saada h. sormeensa** чиньыдэ вандыны **haava II: tällä haavaa** та вие (я. дыре), али; **sillä haavaa** со вие (я. дыре), соку **haavauma¹⁰** *мед.* яра, я́зва, яра-зектэм инты **haavautua^{52-F}** яраэктыны, яраё (я. я́зве) луыны **haave⁴⁸** малпа(сько)н, визьпöрьет*, фантази(я); **vaipua omiin haaveisiinsa** ас малпанъёсад выыйны; **unohtua haaveisiinsa** ас вактад усыны, ас малпанъёсад выыйны **haaveellinen³⁸** (*haaveileva*) мал-паськись; (*murheellinen*) жожмылэс, сюл(э)ме ётись; (*epätodellinen*) оскыны луóнтэм, зэмлы тупасьтэм; **h. ihminen** малпаськись адями; **h. sävelmä** жожмылэс (я. сюлме ётись) крезьгур; **hänelä on liian h. käsitys asiasta** солэн укыр оскыны луóнтэм уж(пум) сярысь валаңэз **haaveiliija¹²** малпаськись (мурт), пöрьясь (мурт), фантазировать карись (мурт) **haaveilla⁶⁷** малпа(ськи)ны, пöрьяны, фантазировать карыны; **hänaina haaveilee kävänsä meren rannikolla** со весь зарезь дуре ветлыны малпа **haaveilu²** малпа|н, -м, малпаськ|он, -ем, пöрьян, -м, фантазировать

- кар|он, -ем;** **vaipa haaveiluun** малпаськонэ выйыны, ас вактад усыны; **nuoriuden haaveilut** егит дыр малпанъёс **haavi⁵** чилеп, намот, сак, сачок; **kalah.** чорыган чилеп; **pyydystää perhosia haavilla** бублиосты сачокен кутылыны; **saada karkurit haaviinsa** выжт. пег-зэмъёсты кырмыны (я. кутыны) **haavikko^{4-A}, haavisto²** пипу арама (я. тыло) **haavoittaa^{53-C}** сöссыртыны, ráńity карыны; **hän haavoitti jalkansa terävään kiveen** со пыдзэ йылсо из борды сöссыртйз; **h. jnk tunteita** выжт. кинэ ке сантэманы (я. мыскыл карыны) **haavoittua^{52-C}** сöссырмыны, ráńityться [-цца] кариськыны; **haavoittunut sotilas** сöссырмем (я. ráненой [-енно-]) солдат **hahmo¹** 1. (*olento*) фигúра; (*varjo, haamu*) вужер, буспыр тус*, контур; **kaksi hahmoa pimeässä** кык фигúраос пеймытын 2. (*ulkomuoto*) вылтус, туссуред*, образ; **muuttaa hahmoaan** вылтустэ воштыны 3. (*ihminen*) личность, фигúра, адями; **suuri poliittinen h.** политикасы бадзым адями 4. **литер.** кылсуред*, образ =**hahmoinen³⁸** күш, тус|о, -ъем, кельшиш; **ihmish.** адями тусо, адамилы кельшиш **hahmotella^{67-C}** (*esittää pääpiirteis-sääñ*) сумак (я. óглóм гинэ) гожтыны (я. лэсътыны); (*antaa ääriviivat*) óглóм возьматыны (я. суреданы, суредманы*); (*luon-nostella*) óглóм гинэ чакланы (я. малпаны), эсэпаны; **h. luennon runko** лéкцилэсь концепциэ сумак гожтыны (я. лэсътыны); **h. tapahtumien kulku** учыръёслэсь ортчемзэс óглóм возьматыны (я. суредманы); **alustasti hahmoteltu sopimus** óглóм гинэ чаклам огкыл* **hahmotelma¹⁰** эскиз, схéма, *эсэп|ан, -ъет; **puheen h.** верась-конлэн óглóм пуштросэз **hahmottaa^{53-C}** асъяны(-валаны)*, воспринимать карыны, тодмотыны*; **h. kuvio ihmisen pääksi** суредесь образэз адямилэн йырыз шуыса валаны; **h. luke-mansa asiakokonaisuksina** лыдзэмдэ огъя ужпум выллем асъяны-валаны (я. воспринимать карыны) **hahmottua^{52-C}** (*saada hahmo*) (умой) адзиськыны кутсыны; (*tiotoutua*) (*make*) кадь (я. выллем) луыны (кутсыны), пöрмыны (кутсыны) (малы ke); **h. kokonaisuudeksi** совокúпностылы (я. óгъя макелы) пöрмыны; **säänöt hahmottuivat vähitellen nyky-muotoonsa** прáвилоос пумен туала кадесь луыны кутскизы **hahtuva¹⁰** быгы, мамык; **voikukan h.** пуныжильылэн (я. одувáнчиклэн) мамыкез; **maahan ru-toili suuria lumihahtuvia** музъем вылэ бадзымесь лымы мамыкъёс усылызы **hai¹⁸** зоол. акула **haihatella^{67-C}** (*häilyä*) шонаськыны (малпанъёсад я. ужъёсад), посийсъкыны; (*haaveilla mahdottomia*) малпаськыса улыны, пöръяны, инметй лобаны, фантазировать карыны; **älä haihattele turhia!** луонтэмез сярысь эн малпаськы!

haihattelija¹² юнмэ малпаськыса улісь, инметй лобась, (юнмэ) пörъясь, фантазёр

haihduttaa^{53-C} 1. (*saattaa haihtumaan*) тölзýтыны, парыса быдтыны, куасьтыны; **h. nestettä** кизерметээ* (я. кизер макеэз) парыса тölзýтыны 2. (*karkottaa*) палэнтыны, улляны, тölзýтыны; **laulu auttaa haihduttamaan surut** кырзан куректонээз палэнтыны юрттэ; **kävely haihduti humalan** поръяса ветлон кудзэмэз тölзýтиз

haihtua^{52-F} 1. (*höyrystyä*) тölзýтыны, париськыса бырыны, куасьмыны; **vesi haihtui kuivin** ву бýдэсák париськыса быриз 2. (*häipyä*) тölзýтыны, пазыгиськыны, ышыны(-бырыны); **kaikki pelot haihtuivat** вань кышканъёс тölзизы; **kynä on haihtunut jonnekin** ручкае кытчы ке ышем

haikara¹² зоол. 1. ванем, áист (*Ciconia*) 2. какся, лёгчырты, цапля (*Ardea*)

haikea¹⁵ жож(мыт), мёзмылэс; **h. ääni** жож куара

haikeus⁴⁰ жож (я. мёзмылэс) (лу|он, -эм). жож мылкыд

haiku^{1-D} чын (тамаклэн); **vedellä haikuja** вер. чындыны, (тамак) кыскыны

haili⁵ зоол. салáка (*choryste*)

haima⁹ анат. жушул|нёред, -железа

hairahdus³⁹ мыдлань карыны шедьт|он, -эм, янгыш (лэсът|он, -эм), янгыша|н, -м, пёясык|он, -ем; (*rikkomus*) йыртэм|н, -м, умойтэм уж, йонтэм (я. валатэк лэсътэм) уж; **nuoruuden hairahdukset** егит дыр янгышъёс (я.

пёясыккон)

hairautua^{52-F} 1. (*erehtyä*) мыдлань карыны шедьтыны, янгышаны, пёясыкыны; **h. turhiin ostoksiin** кулэтэм вузъёс басьтыны шедьтыны; **h. sanomaan liika** мултэс вераны шедьтыны 2. (*lange-ta*) сураськыны (ксь веграськыку); йыромыны, (палэнэ) кожыны; **h. oikealta polulta 1) (eksyä)** йыромыны 2) (*harhautua*) шонер сюрес вылысь кожыны

haiskahtaa^{53-F} 1. (*haista lievästi*) ѡжытак (я. кёня ке) шёдйиськыны (зын ссы); **hän h. viinalle** со котырысь кёня ке вина зын шёдйиске 2. (*voimakas haju*) [зын] потыны *yksipers.*; (*suusta myös*) пакыны *yksipers.*; **h. pahalta (t. pahalle)** туж зын потэ; **hengitys** **haiskahti** ымысь пакыны (я. зын потыны) кутскиз 3. *выжт.* (*vaikuttaa*) оскóнтэм (я. зэмлы тупасьтэм) потыны; **uutinen** **haiskahti perättömältä** ивор оскóнтэм потиэ

haista⁶⁶ 1. (*lemuta*) [зын] потыны; (*suusta myös*) пакыны *yksipers.*; **henki haisee** ымысь паке (я. зын потэ); **hajuvesi haisee hyvältä (t. hyvälle)** духилэс ческыт зын потэ, духилэн зыныз ческыт 2. *выжт. синазък.* (*make*) кадь потыны, шёдйиськыны, шёдскыны; **tässä hankkeessa haisee raha** та проектлэн конъдон зыныз шёдйиске, та проектысь конъдон зын потэ

haistaa⁵⁶ 1. (*hengittää jnk hajua*) зыньяны, нысъяны 2. (*vainuta*) зынэш шёдьны; **hirvi on haistanut ihmisen** койык адями зынэш шёдйиз ни 3. *выжт.* (*oivaltaa*)

шёдьны, валаны; **hän haistoi vaaran** со кышкылтыкез шёдйз **haistella**⁶⁷ 1. (*nuuskia*) зынъяны, зынъяськыны *intr.*; **h. ilmaa** зынъяськыны, омырез зынъяны; **koirat haistelevat toisiaan** пуньюс ог-огзэс зынъяло 2. *выжт.* шёдьны, валаны; **olen jo itsekin haistellut petosta** ачим но пёяськемез шёдй ини вал **haitallinen**³⁸ (*haitaksi oleva*) люкеттись; (*vahingollinen*) урод, изъян вайись, ярантэм; **terveydelle h.** тазалыкы изъян вайись **haitari**⁶ арган, гармошка *ruhek.*; (*hanuri*) баян **haitata**^{73-С} люкетыны (*кинлы ke*), могатыны; **lumi haittasi liikennetä** лымы трáнспортлэс мыйон-ветлонзэ могатйз; **ei se haittaa** со чик уг люкеты **haitta**^{9-С} 1. (*varjopuoli*) тырмытэ- (еэ), шек; **suunnitelman edut ja haitat** планлэн умой пальёсыз но тырмытэосыз 2. (*vahinko*) изъян; (*este*) могёт, чукет; (*hankaluus*) шугъяськон, шуг-секыт; **tehdä haittaa** изъян лэсътыны (я. вайыны); **aiheuttaa haittaa jillek** кинлы ке люкетыны **haituva**¹⁰ 1. мамык нюжа, пигон; **voikukan haituvat** пуныжилыслэн (я. одуванчиклэн) мамык нюжаез; **vähän vaaleaa haituvaan ylähuulessa** кёня ке югыт пигон ымдур выллапалан 2. (*haituva*) мамык (пры); **kevyet lumihaituvat leijuvat ilmassa** лымылэн капчиесь мамык прыюсыз омырын бергало **haiven**³² 1. (*hius, partakarva*) пигон, векчи гон, йырси (нюжа); **partahaivenet** ымнырысь пигон 2.

бот. мамык; **siementen haivenet edistävät lentoa** кидысъёслэн (я. тысыёслэн) мамыксы лобзыны юрттэ

hajaannus³⁹ 1. (*hajallaan olo*) пазыгиськ|он, -ем, люкиськ|он, -ем 2. (*diaspora*) диáспора; **juutalaisten h. eli diaspora** еврейёслэн пазыгиськыса улэмзы, яке диáспоразы 3. (*sekaannus*) кир-пазылу|он, -эм, радтэмлык; **perääntyä hajaannuksessa** пазыгиськыса (я. кир-пазь) берлань чигнаны 4. (*erimielisyys*) тупантэмлык (ог-огед күспын), тупатэк ул|он, -эм, ёгкылысь луымтэ; (*epäosori*) керет|он, -эм, тэргаськ|он, -ем; **uskonnollinen h.** религия(я) тупантэмлык

hajaantua^{52-И} 1. (*mennä erilleen*) пазыгиськыны; (*ajaen*) (мыд-мидлань) кошкины; (*levitä*) тölзиньы; бырыны, ышыны; **kaikki hajaantuivat koteihinsa** вáньзыдор(ъёс)азы пазыгиськизы; **valonsäteet hajaantuivat** тылсиос быризы 2. (*jakaantua*) люкиськыны; **nuoriso hajaantui ryhmiksi** ёгтьёс грúппаослы люкиськизы 3. хим. люкиськыны, ёзнаськыны (люкетъёслы)

haja-asutus³⁹ пазыгиськыса пук-тэм коркаос **hajalla(an)** 1. (*toisistaan erillään*) пазыгиськыса, кир-пазь; (*harallaan*) вайяськыса; **hajallaan asuvat sukulaiset** пазыгиськыса улйись чыжы-выхыос; **ajatulkset ovat hajallaan** *выжт.* малпаньёс сураськемын-пожаськемын 2. (*rikki*) посьтэмын, куашкамын; **kengät ovat hajalla** пыдкук посьтэмын

hajalle(en) 1. кир-пазь, сюр-вай; (*kiehunut hajalle*) супыр-супыр; **heittää hajalleen** сюр-вай (я. кир-пазь) куяны; **kiehua hajalle** супыр-супыр пöзыны; **mennä hajalle** кир-пазь кошкины, пазыгиськыны 2. (*rikki*): **mennä hajalle** куашканы, тýясыкыны; **purkaa (t. panna) hajalle** куаш-катыны

hajamielinen³⁸ жёломем (я. уйжомем) кадь, йырсазтэм; **h. ihminen** жёломем кадь (ветлйись) адямы; **tulla hajamieseliseksi** уйжомем кадь луны

hajanainen³⁸ 1. (*yksittäinen*) огён-оген, нимáz-нимаз, одýг-одýг; **talojen h. sijainti** коркаослэн огён-оген интыясыкемзы; **hajanaisia esimerkkejä** одýг-одýг примеръёс 2. (*hajallaan oleva*) кир-пазь, пазыгиськыса, радтэм; **h. asutus** кир-пазьpunktэм коркаос 3. (*sekava*) сурó-пожó, радтэм, сураськыса; **h. ryhmä** сурó-пожó гру́ппа; **h. puhe** радтэм вераськон

hajonta^{9-J} 1. мат., стат. дисперси(я) 2. (*ammunnassa*) пásстанá пазыгиськ|он, -ем (я. ют|он, -эм) (ыбылийсыкыку); **luotien h.** пúля-ослэн пásстанá пазыгиськемзы

hajota⁷⁴ 1. (*tuhoutua*) куашканы; (*mennä rikki*) сöриськыны, пазыгиськыны; **rakennus on hajoamaisillaan** юрт куашка (я. куашкан калэ вуэмyn) ни; **h. kappaleiksi** люкетъёслы пазыгиськыны; **marjat hajoavat keitettäessä** емышъёс пöзыыса супырзö 2. (*jakautua*) люкиськыны; (*lopettaa toimintansa*) ужамысь дугдыны; **mielipiteet**

hajosivat jyrkästi мылкыдъёс чутрák люкиськызы; **seuran hajottua varat lahjoitettiin valtioille** огазеясыкенлэн ужамысь дугдэмез бере ваньбурзэ кунлы сёти-зы 3. (*mennä erilleen*) пазыгиськыны; (*olemattomiin myös*) тöл-зыны, бырыны; **h. eri tahoille** пöртэм пала пазыгиськыны 4. хим. люкиськыны, ёзнасъкыны (люкетъёслы); **atomin hajoaminen** атомлэн люкиськемез **hajottaa**^{53-С} 1. (*tuhota*) куашкатыны; (*särkeä*) сöрыны, тýяны; **h. talo maan tasalle** коркаез музъемозь куашкатыны 2. (*purkaa osiinsa*) сэрттыны (нимаз ёзъёслы); **h. polkupyörä** велосипедэз [-сып-] сэрттыны 3. (*avata levällleen*) лэзыны, -яны; (*heitellä hajalle*) пазяны, вöлдьны; **h. heinät kuivumaan** турынэз куасьтыны вöлдьны; **h. itsensä (t. voimansa)** выжт. пазысъкыны, кужымдэ юнмэ быдтыны 4. (*lakauttaa*) лэзыны, расформировать карыны; **h. rykmentti** полкез расформировать карыны 5. (*saattaa hajalle*) пазыгыны, улляны, тöлзитыны; **tuuli hajotti pilvet** тöл пилемъёсты пазыгиз 6. хим., мат. люкыны, ёзнаты (ёзъёслы); **h. vesi hapeksi ja vedyksi** вуэз кислородлы но водородлы люкыны

haju¹ 1. зын; **kahvin h.** кóфе(лэн) зын(ыз) 2. вер. вал|ан, -м; **minulla ei hajuakaan** валанэ ик öвöл, уг валаськы; **olla hajulla jstak** мае ке валаны кутскыны

hajuasti⁵ зынэз шöдон (я. валан) **hajuinen**³⁸ зын|о, -ъем; **epämiellyttävän h.** кöш зыно; **miellyttävän**

- h.** ческыт зыно
hajuvesi¹⁷ духи
haka^{9-D} I 1. курик; (*salpa*) ёг|ет, -ан; (*vaatteen*) каптырна (*dïsylæn*); **panna hakaan** куриканы, (курикен) ёганы; **ovi on haassa** ёс курикамын 2. (*keksi*) багор 3. вер. усточи, кибашлы; **aika h.** **winnissa** чорыг кадь уя
haka^{9-D} II, hakamaa¹⁸ утор, загон (котыртэм возь); **lehmih.** скал утор (я. загон)
hakanen³⁸ 1. (*vaatteen*) каптырна, курик (*dïsylæn*); **panna hakaset** **kiinni** каптырнаяны, куриканы (*dïssez*) 2. (*sinkilä*) (корт) вугы, скоба
hakaneula⁹ (англ.) тэчет (я. тэч-кон) венъ
hakasulje^{48-L}, hakasulku^{1-D} сэргө вугыпус*, квадрат скобка
hakata^{73-A} 1. (*lyödä jatkuvasti esi-neellä*) шук(ыл)ыны, йыганы, тышканы, кока(сыкы)ны; **h. vasaralla** молотэн йыганы (я. ко-каны); **h. mattoja** ковёръёсты тышканы; **h. nauha seinäään** корт ёгез борддоре шуккыны; **h. liha mureaksi** сйлез пань-пань лутоз тышканы; **tikka hakkaa puuta** сизь писпуэз кока; **h. nyrykillä** мыжганы, мыжыкен коканы 2. (*kaataa puita*) кораны, кораськыны *intr.*, погыр|тыны, -ъяны; **h. metsää** нюлэс кораны, кораськыны; **koivu on hakattu** кызыпу погыртэмымын 3. (*katkais-ta*) ёгыны, кора(лты)ны; **h. kir-veellä** тирен ёгыны (я. корал-тыны); **h. alaoksat puusta** пис-пулэс уйл вайёссэ кораны 4. (*piestä*) жугыны, тышканы, коканы; **hän hakkasi vastusta-** **jansa verille** со пумитъяскись-сэ вир потытоз жугиз 5. **ver.** (*voittaa*) вормыны, пазыгыны; **h. jk juoksussa** кинэ ке бызы-лонын вормыны 6. (*jatkuvasta lyömisestä*) жугиськыны *intr.*, жугыны (кытчи *ke*); **sydän hak-kaa** сюлэм жугиське
hake^{48-A} ny уж. векчи шелеп; пу-пызъ
hakea^{58-D} 1. (*noutaa*) ветлыны (марлы *ke*). (мыныса) вайыны; (мыныса) ётыны; **h.** **sanomalehti** газетлы ветлыны, газет вайыны; **h. lääkäri** врачез (мыныса) вайыны; **h. jk tanssiin** кинэ ке эктыны ётыны 2. (*etsiä*) утчаны 3. (*anoa*) курыны, (куры-са) вазиськыны, куриськон (я. заявление) сётыны; **h. apuraha** **säätiöltä** фондысъ стипенди(я) (я. коньдон юрттэт) курыны; **julistaa virka haettavaksi** инты-ужез* (я. должностез) бушен ялыны, интыуж бушам сярысь ялыны; **h. avioeroa** люкиськыны заявление сётыны 4. юр. вы-льбись эскерыны курыны, обжá-ловать карыны; **h. muutosta rää-tökseen** пунктэтэз* (я.решениэз) вýльбись эскерыны курыны
hakemisto¹ спр áвочник, указа-тель (ксъ нимъёсын), каталог
hakemus³⁹ кур(иськ)он, вазись-кон, заявка, заявление; **jättää** **h.** куриськон (я. заявление) сётыны
hakeutua^{52-F} турттыны, тыршыны, оскалтыны (+ инф./inf.); **h. maa-seudulta kaupunkiin** гурттысь ка-ре улыны кошкыны турттыны; **h. jnk seuraan** кинлэн ке уромез (я. юлтошез) луны турттыны

- hakija**¹² куриськонэн вазисъкись, заявление сётись, кандидат, соискатель
- hakkailla**⁶⁷ 1. кораны; **h. puita** пу кораны 2. (*flirttailla*) шудыны, флиртовать карыны (*кинэн ке*), гожеръяны (*кин ке котыртii*), мынчыръясыкыны (*кин ке азыын*); **h. tyttöjä** ныльёсын шудыны, ныльёс котыртй гожеръяны
- hakku**^{1-А} кирка, кайло
- hakkuu**¹⁷ 1. (*puiden kaataminen*) кора|н, -м, корасък|он, -ем, погыр|тон, -эм, -ъян, -ъям 2. (*katkaiseminen*) чоғ|он, -ем, коралт|он, -эм, кора|н, -м; чшт. > **hakata** 2-3
- haku**^{1-D} 1. (*hakeminen*) ветл|он, -эм (*марлы ке*), (*мыныса*) ва|ён, -ем; (*мыныса*) ёт|ён, -ем 2. (*etsintä*) утча|н, -м; **olla työn haussa** уж утчаны 3. (*anominen*) кур|он, -ем, (*курыса*) вазисък|он, -ем, куриськон (*я. заявление*) сёт|он, -эм; **panna virka hakuun** интыуже* (*я. должности*) кутон сярысь ялыны; чшт. > **hakea**
- hakuika**^{9-Д} 1. куриськон (*я. заявка, заявление*) сётон дыр 2. ит. утча(сько)н дыр
- hakuteos**³⁹ спра́вочник, спра́вочный литерату́ра
- halailla**⁶⁷ ёыгыръяны, ёыгыръясыкыны *intr.*; **h. toisiaan** оғ-огеныйд ёыгыръясыкыны
- halata**⁷³ ёыгыр|тыны, -ъяны (*кин э ке*), ёыгырскыны (*кин ке борды*); **hän halasi äitiään** со анейзэ ёыгыртйз; **h. toisiaan** ёыгыръясыкыны
- halaus**³⁹ ёыгырт|он, -эм, ёыгыръя|н, -м (*кин э ке*), ёыгырск|он, -ем

- (кин ке борды); чшт. > **halata**
- haljeta**^{74-Л} (*lohjeta*) пилисъкыны, путыны, пүт/кошкыны; **pölkky**
- halkesi kahtia** пуклё(к) шори пилисъкиз; **halko on haljennut sää-löille** пис пилисъкылэм (*я. чагасъкем*); **imapallo halkesi** (пельтон) шар пилисъкиз (*я. кесъкиз*) ◇ **h. kiukusta** сэп (*я. жуш*) пёсътымон лекъясыкыны; **sydän on h.** сюлэм путэ
- halkaisija**¹² 1. геом. диаметр 2. шахм. диагональ
- halkaista**⁶⁶ 1. (*leikata kahtia*) пильны, пүт/карьны; **h. kahtia pölkky** пуклё(к)ез шори пильны
2. выжт. вандыны, люкыны, (*маке*) пыртй (*я. вамен*) потыны; **veneen nokka halkaisee aaltoja** пыжлэн нырыз тулкымъёсты вандэ
- halkeama**¹⁰ пут|эт, -эг, пилисъкем, путкошкем; **kallion h.** скала- (ысы) путэт
- halkeilla**⁶⁷ пилисъкылыны, путыны, пүт/кошкылыны; **maa on halkeillut** музъем пилисъкылэмын (*ни*)
- halki** 1. ск. (*kahtia*) шори; **leikata omena h.** улмоез шори (*я. кык-лы*) вандыны; **mennä h.** шортйз пилисъкыны (*я. чигыны*); **kuppi on h.** чаша пилисъкемын 2. нб. *но на*. пыр(тй), вамен; **kaupungin h.** кар (*я. город*) пыр(тй); **h. yön** уй пыр(тй) ◇ **puhua asiat h.** вáнь-зэ мéчáк (*я. шонерáк*) вераны
- halkio**³ кырет, вандэм; **hameen h.** юбка кырет
- halko**^{1-D} (пу) пис
- halkoa**^{52-Д} 1. (*panna halki*) пиль(ыл)ыны; **h. puita** пу пильлыны
2. выжт. вандыны, люкыны; **jo-**

- ki halkoo kaupunkia** шур карез (кыклы) люке; **laiva halkoo aaltoja** корабль тулкымъёсты вандэ **3.** (*jakaa palstoiksi*) участокъёслы люкылыны (музъемез) **◊**
- hiusten halkominen** чыры-пыры понна копаськон **halkopino¹** pu артана (я. ардана) **halla⁹** **1.** кынтэм; (*kuura*) пужмер- (тэм); **h. pani viljan** пужмер ю-няnez шуккиз **2.** выжт. изъян, ыштон; **tehdä hallaa** изъян вайыны, изъяны
- hallava¹⁰** ёзарыт(-пурсыс), бездыт-пурсыс, пурсыялэс; (*hiukset*) пурсыстам; (*hevonen*) сари (чүжалэс); **h. parta** ёзарыт (я. пурсыстам) туш; **h. hevonen** сари вал
- halli⁵** **1.** зал, салон **2.** (*kauprah.*) липем базар; вузаськон пави-льюн [-лый-] **3.** (*aula*) вестибюль, холл [-л]; (*odotushuone*) возьман зал; приёмной, возьманни; **lentokentän odotush.** аэропортысь возьман зал
- hallinnollinen³⁸** администратыв-(ной), кивалтон(ъя); **hallinnollista tietä** администратыв(ной) радлыкъя (я. порядокъя)
- hallinnonala⁹, hallinnonhaara⁹** удысэт*, ведомство
- hallinta⁹⁻¹** **1.** (*valvonta*) эскерон-чаклан, контроль; **maa joutui vihollisen hallintaan** кун туш-монлэн котролез улэ шедиз **2.** (*hallitseminen*) (умой) тод|он, -эм (я. вала|н, -м), быгат|он, -эм; **suomen kielen h.** финн [-н] кылын вераськыны быгатон; **hermojen h.** астэ воззыны быгатон
- hallinto¹⁻¹** **1.** (*omistaminen*) кузё
- лу|он, -эм (малэн *ke*), воз|ён, -ем, *асъета|н, -м; (*hoitaminen*) кузёясык|он, -ем (кытын *ke*); нуон, нуэм (кычё *ke* ужъёсты быдэсъян); **siirtyä jnk hallintoon** кинлэн *ke* (я. малэн *ke*) кияз выжыны **2.** (*toimeenpanovallan käyttäminen*) кивалт|он, -эм (власть ёзъёслэн ужамзы); **paikallinen h.** инты(ос)ын кивалтон **3.** (*hallintoelimet ja viranomaiset*) администраци(я), кивалтэт*, правлеение; (*virasto*) кивалтонни, (у)правлеение; **läänin h.** губернилэн кивалтэтээз **hallintoelin³³** кивалтон ёзэс*, администратор(ной) брган **hallintojärjestelmä¹⁰** режим, кун чаклэт*; кивалтон сознэт* (я. система)
- hallintomies⁴²** администратор; (*hallintoelinten jäsen*) администраторылэн ёзчиэз (я. членээз)
- hallinto-oikeus⁴⁰** **1.** администра-тив(ной) эрикрад* (я. право) **2.** администра-тив(ной) суд;
- korkein h.** Вый администртив суд (*Finnländiyn*)
- hallintovirkamies⁴²** > **hallintomies**
- hallita⁶⁹** **1.** (*olla vallassa*) кивалтыны (кинэн *ke*); (*kuninkaana, keisarina*) эксэясыкыны, царство-вать карыны; **h. maata** кунэн кивалтыны; **hallitseva luokka** кивалтись класс [-с] **2.** (*omistaa*) кузё луыны (малэн *ke*), асъета-ны*; **h. kiinteistöä** недвижи-мостьлэн кузёэз луыны **3.** (*pitää tahtonsa kurissa*) возыны быга-тыны, контролировать карыны (*mae ke*), кузёясыкыны (кытын *ke*); **h. itsensä** астэ возыны быга-тыны; **h. tilanne** югдурес кияд

возыны быгатыны; **h. markki noita** рýнокез контролíровать карыны, рýнокын кузёяськыны **4. (osata)** (умой) тодыны (я. валаны), быгатыны; **hän hallitsee suomea** со финн [-н] кылэз (умой) тодэ; **h. useita soittimia** пöртэм креззгур инструментъёсын шудыны быгатыны **5. сáмой жүжыт** (я. вылыйн) луыны; **kirkko hallitsee уmpäristöä** котырысъ интынын черк самой жүжыт луэ **hallitseva¹⁰** кузёяськыны (я. вормытъяськыны) ярати́сь, кузёяськись, доминиро́вать карись; **h. luonne** кузёяськыны ярати́сь сям; **maalausessa punainen on hallitsevana** суредын гордэз бүёл трогсес луэ **hallitsija¹²** государь, монарх; кивалти́сь **hallitus³⁹** **1.** кивалтэт*, прави́тельство; министръёслэн кабинетсы; **Udmurtian tasavallan h.** Удмурт Элькун* Кивалтэт; **ni-mittää h.** кивалтэт юнматыны; министръёсты пуктыны **2. (keskusvirasto)** кивалтонни, управлени́е; **rautatieh.** чугун сюреслэн кивалтонниэз **3. (toimeenpanoelin)** кивалтэт*, правлени́е; кенеш; коллéги(я); **yhtiön h.** огазеяськонлэн кивалтэтэз (я. кивалти́сьсыз) **4. шуд.** кузё, кузпал; **täytyy kysyä hallituksen mielipidettä** кузёлэсъ малпамзэ (я. мылкыдз) юаны кулэ **hallitusmuoto^{1-F}** **1.** кивалтон каб* (я. фóрма); **tasavaltalainen h.** республикáнской (я. элькун* радъем) кивалтон каб **2. (perustuslaki)** кункат*, конститúци(я);

hallitusmuodon mukainen кункатъя* (я. конститúция) (луись) **hallussa, -sta, haltuun:** **1. (omistuk-sessa): jnk hallussa** кин ке киын (я. ки улын); **vieraiden hallussa oleva huone** куноос киын (я. кузёяськонын) луись кóмнатá; **anastaa jtak haltuunsa** кинэ ке (я. мае ке) киултыны (я. аслыд карыны); **hänelä on sana hallus-saan** выжт. кыллы бырем (= солэн кылзы ас кияз) **2. (hoidossa, valvonnassa): ottaa jk haltuun** кинэ ке (я. мае ке) ас кияд басьтыны; (*hoivaan*) кинэ ке утыны-вوردыны (я. утятлыны) басьтыны; **jättää lapsi isoäitinsä hal-tuun** нылпиэз песянаэлзы утятлыны (я. утыны-вордыны) кельтыны; **paperit ovat pankin hallussa** (уж*)кагазъёс банк киын, (уж)кагазъёсын банк кузёяське; **saattaa omaisuus ostajan haltuun** ваньбурез басьтись кие вуттыны **hallussapito^{1-F}** киын (лу|он, -эм), ки улын возён, -ем, кузёяськ|он, -ем; **ampuma-aseen luvaton h.** ыбылйськон тýрлыкез лэзытэк (я. лэзеттэк*) (ки улын) возён; **vallatun alueen h.** киултэм улосэн кузёяськон **haloo⁽¹⁷⁾** **1. вк.** алло **2. вер.** чаш (я. куаш) потт|он, -эм, чашет|он, -эм, куашет|он, -эм; **asiasta nousi kova h.** ужпумысъ бадзым чашетон жутскиз **halpa^{9-E}** **1. (vähän maksava)** дунтэм, ултй; **myydä halvalla** дунтэм(ен) (я. ултй) вузаны **2. выжт.** начар, уродос (гинэ), (туж) куанер; **halpa rihkama** уродос чыры-

- пыры (я. кулэтэм котыр); **panna** (*t. pistää*) **jtak halvalla** вер. кинэ ке ултыйяны (я. мыскыл карыны) **3. > halpamainen**
- halpamainen**³⁸ начар, ултый, кырсы *выжт.*; **on halpamaista pettää** **ystävään** эшъёстэ эрекчаны – со туж начар маке; **käyttää halpamaisia keinoja** кырсы амалъёсты уже кутыны
- haltija**¹² 1. (*omistaja*) кузё, возись; **talon h.** корка(лэн) кузё(ез); **tilin h.** счётлэн [що-] кузёез, счёт(эз) возись 2. **миф.** кузё (-лул*), мурт; **talon h.** корка-кузё, коркамурт; **metsän h.** нюлэскузё, нюлэсмурт
- haltijatar**^{32-с} **миф.** фёя, кузё (*kyшиномурт*), мумы; **kevään h.**
- Floora** Тулыс Мумы – Флóра
- haltioi|ssa(an, -hi|nssa: olla haltioissaan** туж (я. зол) шўм/потыны, куаныны; абраны, паймыны (*ксь чеберлы*); **olimme aivan haltioissamme voitosta** вормем-мылы туж зол шўмпотём; **jou-tua haltioihinsa** туж (я. зол) шўм/потыны (я. куаныны кутсыны); **saada jk haltioihinsa** кинэ ке туж (я. зол) шўм/поттыны; кинэ ке туж абратыны (*ксь чеберен*)
- haltioitura**^{52-Ф} *jstak* туж (я. зол) шўм/потыны, куаныны; абраны, паймыны (*ксь чеберлы*); **h. musiikista** крезъгурлы куаныны
- haluu|n> hallu|ssa**
- halu¹** 1. (*tahto*) мылкыд (кар|он, -ем), мылкыдъяськ|он, -ем, мылпот|он, -эм, эсэп, (*make karem*) пот|он, -эм; **palava h.** (*make борды*) туж кыстийськон, (*main ke*) ўырдит мылкыдъяськон;
- tuntee halua** [мыл] потыны, мылкыд карыны, мылкыдъяськыны; **tappelu(n)h.** жугисъкем потон; **elää (vain) halunsa mu-kaan** мылпотэмедъя гинэ улыны; **h. lääkäriksi** эмчи* (я. врач) луэм потон; **omasta halusta(an)** ас мылкыдъя (я. мылкыд ка-ремедъя); **ei ole halua** мыл уг пот(ы) 2. **чем. тр. л. (intoими)** пёсъ (я. ўырдит) мылкыд, дарт; (*sukupiolineen*) вир шуд|он, -эм, *чичпот|он, -эм; **halut heräsvät** вир шудыны кутскиз, чич потыны кутскиз; **tyydyttää halunsa** вир шудэмдэ буйгатыны, чич потондэ быдтыны, ортчтыны; **tuntee halua jhk** кинэ ке туж потыны, кинлы ке [чич] потыны; **nuoret miehet tuntevat aina halua tytöihin** егит пиослэн кόтьку нылъёслы чичсы потэ, егит пиослэн кόтьку нылъёсыз потэ 3. (*mielellään*): **halusta** шўмпотыса, мылó-кыдо
- halukas**^{41-А} 1. (*haluava*) (*make карыны*) яратись, мылó-кыдо, мылкыд карись; **h. tekemäään työtä** мылó-кыдо ужаны; **onko halukkaita?** мылкыд карисъес вань-а? 2. (*himokas*) пёсъ (я. ўырдит) мылкыдо, дарто; (*sukupiolineen*) чичпотийс*, (*мугорын*) валчяесякыны (я. паръясеакыны) яратись; **h. nainen** дарто (я. чичпотийс) кышномурт
- halukkaasti** (*make karem*) потыса, шўмпотыса, мылó-кыдо; **syödä h.** сием потыса сиськыны; **hän kertoii h. perheestään** со шўмпотыса семьяез сярысь вераз
- haluta**⁷⁵ 1. (*tahtoa*) =*м пумо кн.* / =*m-partis.* + потыны, [мыл]

потыны *yksipers.*, мылкыд (я. эсэп) карыны, кулэ (карыны); **haluan syödä** (мынам) сием(е) потэ, (мынам) сиськеме потэ; **haluan nähdä sinut** тонэ адзёме потэ; **hän haluaa jo lähteä** солэн кошкемез потэ ни; **mitä haluatte?** ма тыйледлы кулэ?; **minä haluan omenan** мынам яблок кулэ; **tehkää aivan kuten haluatte** кызы мылды потэ, озы ик каре; **palvelukseen halutaan autonkuljettaja** фýрма водítельёслы кулэяське (ялонын) 2. (*tuntea sukupuolista halua*) потыны, [чич] потыны* *yksipers.*; **haluan sinua** мынам тонэ потэ, мынам тыныд чиче потэ
haluton^{34-с} 1. (*jolla ei ole halua*) (маке каремез) пот|йсътэм, -ытэк, мылкыд|тэм, -тэк, мыл пот|йсътэм, -ытэк; (*välinpitämätön*) салкым мылкыдо; **h. keskustelemaan** верасъкыны мылкыдтэм, верасъкыны мылыз уг поты; **olen h. menemään sinne** отчы мынэмे уг поты 2. (*ilman sukupuolista halua*) чичпотийсътэм*, мугорын валчеяськыны (я. паръяськыны) яратийсътэм, потийсътэм; **h. nainen** чичпотийсътэм кышномурт
haluttaa^{53-с} од. м. =*m pumo kn.* / =*m-partis.* + потыны, **minua h. jo lähteä** мынам кошкеме потэ ини; **h. elää** улэм потэ; **minua ei haluta tehdä sitä** мынам сое лэсътэме уг пот(ы)
haluttomasti мыл потытэк, мылкыдтэк, (маке карем) потытэк; тунсыктэк; **hän kävi koulua h.** со школае мыл потытэк ветлйз
haluttu^{1-с} кулэ луись, возмано,

сюлэмъя; **halutun pituinen** кулэ луись кузъдалая; **haluttua tavaraa** сюлэмъя (я. кулэ луись) вуз **halvaannuttaa**^{53-с} парализовать карыны,peri шоры йётыны, шуккыны (*nepu*); **luoti halvaannutti koko alaruumiin** пўля йётыса, мугорлэс уллапал люкет-сэ парализовать кариз **halvaantua**⁵²⁻¹ 1. либыр-либыр (я. жиль-жиль) луны, пызыны, лябомыны; (*minulta*) **halvaantui(vat) jalat** пыдессинъёс(ы) ик жиль-жиль луизы, пыдъёсы ик пызызы 2. выжт. могъыны, гуньдыны; **talouselämän halvaantuminen** эконóмикалэн могземез (я. гуньдэмез)
halvaus³⁹ парализовать кар|он, -ем, паралич, peri шукк|он, -ем; **hän sai halvauksen** сое peri шуккем; **hän oli saada halvauksen kauhusta** выжт. кышкаменых пыдессинъёсиз ик жиль-жиль луизы
halveksia⁶¹ адзёмпотостэм (я. синазъкыль, адзонтэм) карыны, урод карыны; (*olla välittämättä*) лыдэ (я. санэ) [öвöl] басьтыны
halveksittava¹⁰ адзёмпотостэм, синазъкыль, адзонтэм, урод кароно
halventaa⁵⁴⁻¹ 1. (*hintaa*) кулэстыны, син(э)тыны (дунзэ); (*tavaraa*) дунтэматыны; **h. hintoja** дунъёс-сэ кулэстыны 2. (*alentaa*) ултый карыны, пичиятыны; (*saattaa häpeään*) ултияны, сантэманы, сйтэм(-сантэм) карыны; **yrittää h. toisen ansioita** мукет муртлэсъ зеч ужъёссэ пичиятыны (я. ултый карыны) турттыны; **jnk mai-netta halventava kirjoitus** кин-

- лэсъ ке данзэ сантэмась статья
halventua⁵²⁻¹ > **halveta**
halveta^{72-Е} (*hinnat*) кулэсмыны,
 синныны, усыны (*дун ссы*);
(tavara) дунтэмани; **hinnat hal-**
penivat дунньёс уисы
hamassa, **-ssa**, **-an** *вылий ст.*: **ha-**
massa (*инес.*): **hamassa nuoruu-**
dessani (самой) егит (я. пинал)
 дыръям (ик); **hamassa muinai-**
suudessa туж кемалась, вашка-
 ла дыръёсы (ик); **hamasta** (*элат..*,
абл.) (пýрак) =ысен, (пýрак)
 =сен; **hamasta lapsuudestani**
 (пýрак) пичи (я. пинал) дыры-
 сеным (ик); **hamaan** (*илл.*) =озъ
 (ик), =ёзъ (ик); **hamaan kuole-**
maan asti кулытозъ (ик); **alusta**
hamaan loppuin (*asti*) кутско-
 нысен(ыз) пумозяз (ик)
hamara¹² тыш; **kirveen h.** тýр тыш
hame⁴⁸ юбка; **leveä h.** пасъкыт юб-
 ка; **hän juoksee joka hameen**
perässä выжст. со кόтькуд юбка
 сьёры бызылыэ
hammas^{41-Н} пинь; **pestä** (*t. harjata*)
hampaita пинь сузяны; **sattua**
hampaaseen пине ѹтыны; **ham-**
masta pakottaa (*t. särkee*) пинь
 висе; **narskuttaa hampaitaan**
 пиньестэ гизыртыны; **sahan**
hampaat бычкы (я. пила) пиньёс
 ◇ **hänellä on jotakin hampaan ko-**
lossa minua vastaan со мыным
 малы ке но йыркуръяске; **tehdä**
jtk pitkin hampain амалтэк
 маке карыны
hammasharja⁹ пинь сузян щётка
hammaskiille⁴⁸⁻¹ пинь эмаль, пинь-
 лэн эмалез
hammaslaitainen³⁸ пинё(-пинё); **h.**
lehti пинё-пинё куар
hammasläketiede^{48-Ф} пиньэмто-
 дос*, стоматолóги(я)
hammasläkäri⁶ пинь эмъясь
 (врач), стоматóлог
hammasmätiä^{10-Ф} мед. пинь сись-
 мон, кáриес
hammassärky^{1-Д} пинь вис|ён, -ем
hammastaa⁵³ пиньяны, пинь пук-
 т(ыл)ыны; **h. harava** мажес(эз)
 пиньяны
hammastahna⁹ пинь сузян паста
hammastikku^{1-А} пинь сузян (чаг)
hampaaton^{34-С} *выжст. ои* пиньтэм
= **hampainen**³⁸ куш. пин|ё, -ьем;
isoh. бадзым пинё; **teräväh. saha**
 лэчыт пинё пила
hamppu^{1-В} 1. бот. (кенэм) пыш,
 кенэм 2. (*kuituja*) пыш куж
hampurilainen³⁸ пöр. гámбургер
hampunsiemen³² кенэм (тысы)
hamsteri⁶ зоол. арлан, хомяк
hamstrata⁷³ вер. азъпаллы (я. азъ-
 пал азелы) дасяны, запастыны,
 запас люканы; **h. voita ennen**
hinnannousua дун јутскемлэсь
 азъло вой запас люканы
hamuilla⁶⁷ 1. кутылыса (я. маял-
 ляса) утчаны (я. эскерыны),
 утчасъкыны *intr.*; **h. kädellää**
pimeässä пеймытын киын ут-
 часъкыны 2. (*ottaa sieltä täältä*)
 отысь-татысь (я. отысь но та-
 тысь) октыны (я. басъяны); **leh-**
mä hamuilee ruohoaa скал ожоеz
 отысь-татысь ишкаса сие
hamuta⁷⁵ > **hamuilla**
= **han** / = **hän** ук, уга, уго(сы), ведь,
 бер, ай, али, меда, шат, ява;
onhan niin озы уга (со); **teithän!**
 лэсътид ук!; **eiköhän niin?** озы
 ѿвл шат?; **menehän!** мын уга!;
ehdithän vielä sinne вуод на ай
(я. али) отчы; **mitenhän se on**
suomeksi? кызы ай со финн [-н]

съмен?; **miksihän?** малы меда?; **onhan hän hanakka kiistelemäään** нош споръясыкыны, ява, кычे со усто!; **mitähän teet vielä siellä?** бен мар отын кариськод на? **hana⁹** 1. кран (ксь водопроводлэн); **vesijohdon h.** ву лэзён (я. вијтон) кран 2. (атрита-аеесса) курок; **haulikon h.** пычал курок **hanakasti** гижйесь-пиньбись, (вань) сюлмысь, мылыйсь-кыдыйсь, тыршиса; **hän ryhtyi h. työhön** со гижйесь-пиньбись уж борды кутскизи
hanakka^{14-А} гижйесь-пиньбись (я. (вань) сюлмысь, мылыйсь-кыдыйсь) + кк.-лэсэ мк. но кн. / *teonn. t. partis.*, тыршисс; коткы дась (я. мылкыд карись) (маке карыны); **h. arvostelemaan** коткы дуньет сётыны дась; **hän on h. kiistelemäään** споръясыкыны кыче усто; **h. rahan perään** коньондэз туж яратйись
hangata^{73-С} 1. (*hieroa voimakkaasti painaen*) ниръяны, зыраны, чуш(ыл)ыны; **h. puhtaaksi** чылкыт луытоз зыраны (я. сузыны); **h. rikki** поськытыны, пась луытоз ниръяны; **h. tahra ruvusta** костюмысь виштызэ чушьны 2. (*hieritää ihoa*) ниръяны, зыраны; (*veisirakolle*) нярзитыны, тульбытыны; **kaulus hankaa** воротник ниръя (чыртыз); **sappaas hankaa kantapää(s)tä** сапег пыдтышез ниръя; **h. itseään jllak** ниръясыкыны, астэ ниръяны
hangoitella^{67-С} пумитьясыкыны, пыкиськыны, ваменскыны, мытылыны; **uhytä hangoitellen ehdotukseen** щектоналы мыл потытэк дүрбасстыны; **ovi hangoitte-**

li vastaan ёс шуген устьтиськиз **hanhi** јазег
hanka 1. вайясыкем (инты); **linnun-pesä puun hangassa** писпулэн вайясыкем интыз тылобурдо кар 2. (*veneessä*) полыс чог, уключина
hankala¹⁰ 1. (*erätmukava*) шуг; кипалтэм; **h. työkalu** кипалтэм ужан тирлык; **minun on h. kantaan** мыным шуг нуыны 2. (*vaikeasti tehtävä*) секыт, шуг, секытэн (я. шуген) быдэстоно; **h. työ** секыт уж; **h. matka** секыт сюрес; **alku aina hankalaa** визък, син кышка, ки лэсътэ (= кутсконэз коткыу шуг) 3. (*kiusallinen*) секыт, шуг, чидасътэм; **joutua hankalaan asemaan** шуге-леке (я. секыт учыре) шедыны; **h. luonne** секыт (я. чидасътэм) сям
hankaloittaa^{53-С} шугомытыны, шугатыны, шуг (я. секыт) карыны; **uhteyksiä hankaloittavat joet** кусып возёнэз шугомытйись шуръёс
hankaloitua^{52-Ф} шугомыны, шуганы, шуг (я. секыт) луыны; **asia hankaloitui** уж(пум) шугомиз
hankaluus⁴⁰ шуг(лык), секыт-(лык), шугъясык|он, -ем, шуг- секыт; **joutua hankaluksiin** шуге-леке вуыны, јудыны
hankaus³⁹ 1. ниръя|н, -м, зыра|н, -м, чуш|он, -ем, чушылон, -эм 2. **физ.** ниръясык|он, зырасък|он, трéние; **kosketuspintojen h.** ва(л)че ѹётись арбери вылъёслэн трéнизы (я. зырасъкемзы)
3.: (hankaukset) щем. *tr. l., выжт.* керет|он, -эм, тупатэк (я. керетыса) ул|он, -эм; **naapureiden välille syntyi hankausta**

бускельёс вискин керетон
кылдыйз

hankautua^{52-F} ниръяськыны, ниртыйськыны; (*pois*) чушиськыны, бырыны; **käteni hankautui ruuhun** киы писпу борды ниртыйськиз; **jalkani hankautui verille** пыды вир луытозы (я. потытозы) ниръяськиз; **väri on hankautunut pois** бүёлэз чушиськем (я. ниръяськыса бырем)

hanke^{48-A} 1. (*aie*) мед|он, -эм. малпан, -м, эсэп; (*suunnitelma*) план; (*yritys*) (маке карыны) кутск|он, -ем, чакла|н, -м, малпа|н, -м; **toteuttaa h.** малпамез быдэстыны; **h. raukesi** малпам куашказ; **olla hankkeissa tehdä jtak** медыны (я. малпаны) 2. (*projekti*) чектос*, проект; **hankkeessa on mukana viisi henkeä** проектэ вить мурт пыриське

hanki^{7-G} 1. лымы (шобрет); (*kinokset*) лымы пельтэмъёс (я. пуктэмъёс), букос; **kimmeltävät hanget** чилясь (я. пиштийс) лымы; **rämpiä hangessa** букости (мырдэм) мыныны 2. (*kovettunut lumipinta*) юж (лымы); **h. kannattaa hiihtääjän** юж куасэн бызылайsez возе

hankainen³⁸, **hankikanto**^{1-J} юж (лымы); **kulkea hankikantoa myöten** юж вылти ветлыны; **keväällä tulee hankikanto** тулыс лымы южма

hankinta^{9-J} 1. (*hankkiminen*) басьт|он, -эм, потт|он, -эм, шедьт|он, -эм; (*varaaminen*) (толлы) дася|н, -м, запаст|он, -эм; **tiedon h.** тодон-валан люкан; **viljan h.** ю-нянь дасян 2. **уҗб.** ваён, ваем, постáвка, снабжать кар|он, -ем;

(*toimitus*) (вайыса) вутт|он, -эм, достáвка; (*osto*) басът|он, -эм; **valtion hankinnat** кун постáвкаос (я. вайыса дасяньёс)

hankkia^{61-A} 1. басьтыны, поттыны, шедьтыны; (*varata*) (толлы) дасяны (я. люканы), запастыны; **h. asunto** улонни (я. квартиrá) басьтыны; **h. passi** пáспорт басьтыны 2. **уҗб.** поставлять карыны, снабжать карыны; (*toimitaa*) дасяса вайыны, вуттыны; **elintarvikkeiden hankkiminen** сиён-юонэн снабжать карон 3. (*valmistella*) медыны, малпаны, ёдъяны; **hankkii sadetta** зорыны ёдъя 4. **вер.** (ужаса) коньдон (я. уксё) поттыны; **hän hankkii hyvin** со умой коньдон поттэ

hankkiutua^{52-F} 1. (*valmistautua*) дасяськыны, быдэскины; **h. lähtöön** кошкины дасяськыны; **h. matkalle** сюрес вылэ (потыны) дасяськыны; **h. nukkumaan** изыны (выдыны) быдэскины 2. (*hakeutua*) сюрыны, шедьыны; кариськыны; **h. jnk tuttavaksi** (*t. tuttavuuteen*) кинлы ке эш кариськыны; **h. eroon jstak** кинлэс ке палэнскыны

hanko^{1-G} саник, вилка

hansikas^{41-A:} (*hansikkaat*) ѫем. тр. л. чиньёй(-пöлыёй) пöзь(ы), перчатк|и, -а

hanti⁵ 1. хántы 2. (*kieli*) хántы кыл

hanuri⁶ аккордеон [ака-]; баян; (*harmonikka*) арган, гармошка *ruhek.*

hapahko¹ чырсалэс, чырс|пýр, -пыръём

hapan^{33-B} 1. чырс; *выжт. ои* кузял; **h. maito** чырс ѹйл; **h. naama** ку-

- зял ымныр **2.** хим. кислотной, чырс; **h. sade** кислотной зор; **h. maaperä** чырс вылсюй* (я. почва) **hapankaali⁵** (чырс) сыалтэм кубиста **hapankarma⁹** (чырс) ёёлвыл, нöкы **hapankorppu^{1-В}** зёт нянь сухари **hapantuua^{52-J}** > **hapata** **haparoida⁶²** киын утчаны (я. маялляны), маялляськыны *intr.*, йыгыръяны *vanh.*; **h. pimeässä ovelle** пеймытын ёсээ киын утчаны; **tehdä työtä haparoiden** кийыгыри ужаны **hapata^{72-В}** чырсаны, шома(ськы)-ны, кузяны; **maito harpanee lämpimässä** шуныт интыын ёйл чырса; **antaa h.** чырсатыны **hapate^{48-C}**, **hapatin^{33-C}** маял, шом, чырс|эт, -атон **hapattaa^{53-C}** чырсатыны, шом поныны, шутыны, кузятыны; (*esim. kaali*) (чырс) сыалттыны (кыс кубистаэз); **h. kalja** сюкась шутыны **hapera¹¹** сёриськись, пилиськись, тийяськись, чигись(кись); **vesi on syönyt jään haperaksi** ву ўйээз тийяськись карем **hapero²** **1.** тн. > **hapera** **2.** бот. шыргуби (*Russula*) **hapertia^{52-K}** сёриськись (я. пилиськись, тийяськись) луыны **hapettaa^{53-C}** хим. окислять (я. окислить) карыны; (*oksidoida*) оксидироовать карыны; **h. hopea** азвесез оксидироовать карыны **happamaton^{34-C}** юмал; **h. taikina** юмал ыльнянь **happamuus⁴⁰** кислотность, чырслык; **leivän h.** няньлэн чырсээ (я. чырслыкез); **maaperän h.** вылсюйлэн* (я. почвалэн) кис- лόтностез **happi^{7-B}** хим. кислород **happilaite^{48-C}** **1.** мед. кислород миндэр, кислородной подушка **2. (sukeltajan)** акваланг **happinaamari⁶** кислород маcкá **happo^{1-B}** хим. кислота, чырсмет* **hapsottaa^{53-C}** (*olla pörröllään*) лусстро (я. тугаськемын, пешт(ы)рес) луыны; (*törröttää*) пештырсыса (я. сылыса) улыны; **tukka h.** йырси тугаськемын (я. пештрес луэмын) **hapsu¹** чук, туг; **pöytälinan hapsut** ѡёккышет чукъёс **hapsullinen³⁸** чуко, тugo; **h. saali** чуко шаль **hapsureunainen³⁸** чуко, тugo (*duruum*) **hapuilla⁶⁷** **1.** (*kopeloida*) кутылсыа (я. маялляса) утчаны (я. утчаса шедьтыны), утчаськыны *intr.*; **käsi hapuili herätyskelloa** ки(ы) будильникеz утчаса шедьтиз; **h. jtak pimeässä** мae ke пеймытын утчаны **2.** (*kulkea erävar-masti*) дйсътийсътэм (я. кепырась) вамышъёсын мыныны; **hapuilevat askelet** дйсътийсътэм (я. кепырась) вамышъёс; **puhua** **hapuillen** выжт. могаса (я. щемтылсыа) вераськыны; **h. sanoja** выжт. кыльёс утчаны **hara⁹** **1.** гурт, в. усы **2.** tex. (*naara*) кóшка; кóгти **harakka^{14-A}** зоол. кочо; **h. naura** (*t. räkättää*) кочо кычыртэ ◇ **tuhlata ruutia harak(k)oihin** визък. юнмэ (я. тókmá) дырез быдтыны (= борхез коочоослы (юнмé) быдтыны); **mennä harakoille** юнмé бырыны, тус-тас луыны

- hara|lla(an), -lle(en): jalat haral-laan** пыдъёстэ вайяса (я. шеръяса); **silmät harallaan** синъёстэ быльккетыса (я. паськыт усьтыса); **tukka haralla(an)** йырси лусыт(ы)рес (я. пешт(ы)рес) луыса; **levittää (t. panna) haral-le(en)** вайяны, шеръяны; **mennä haralle(en)** вайясыкыны, шеръясыкыны; **panna (t. levittää) jalat haralleen** пыдъёсты (шёр-шер) вайяны
- harata⁷³** 1. (*äestää*) усыяны; (*haravalla*) мажсаны 2. (*haraoh*) (киын) маялляса шедьтыны, кутылыса утча(сыкы)ны; (*naarata*) кóшкаен (я. кóыш пыдын) утчаськыны (*vy пыдсысь*) ◇ **h. vastaan** пумит кариськыны, пумитьясыкыны, пыкиськыны, ваменскыны
- harava¹¹** мажес
- haravoida⁶⁸** 1. мажсаны, мажсаськыны *intr.*; **h. heiniä** турын мажсаны; **h. heinät kokoon** мажсаськыны, мажсаса турын люканы 2. *выжт.* утчаськыса (я. сынаса) ортчыны; **polisit haravoivat maaston** полýци(я) (*kyče ke*) интыет утчаськыса ортчиз, полýци(я) интыез сынаса ортчиз
- harha⁹** алдэт. (син)пёт, синпóртман, мираж; *psich.* иллюзия(я); *мед.* галлюцинац(я) [-л-]; **optinen h.** синпёт, мыдлань адзон
- harhaan > harha|ssa**
- harhailla⁶⁷** калгыны, йыромыса (я. костаськыса) ветлыны, котыръясыкыны; **h. eksykissä** йыромыса ветлыны; **h. katuja pitkin** ульча кузя мыд-мыдлань (я. костаськыса) ветлыны; **h. maailmalla** югыт дуннетй кал- гыны; **harhaileva katse** йыромыса (кадь) учкем
- harhakuva¹⁰, harhakuvitelma¹⁰** синпёт, синпóртман, мираж, иллюзия(я)
- harhaluulo¹** 1. янгыша|h, -м, янгыше усён, -ем, пёясък|он, -ем; **joutua harhaluulon valtaan** янгыше шедыны (я. сюрыны) 2. *psich.* галлюцинац(я) [-л-]: мания
- harhaoppi^{5·B}** алдаса (я. пёяса, эрек- часа) дышетон; *черк.* ёрес
- harhaoppinen³⁸** 1. *тн.* еретической 2. *мк.* еретик
- harha|ssa, -an: olla h.** 1) йыромыны, йыромемын луыны, сюресээштыны 2) *выжт.* янгышаны, пёясъкыны; **tässä asiassa olet h.** татын (я. та ужпумын) тон янгышаськод; **osua harhaan** [ööвл] юттыны, юттытэк кельтины (*ыбылийсыкыкү*); **kulkea harhaan** йыромыны, сюресээштыны; **joutua harhaan** шонер сюрес вылысь кожыны; **johtaa harhaan** *выжт.* йыромытыны, янгыше вуттыны
- harhatei|llä, -lta, -lle** чем. *выжт.:* **olla h.** ышыны, ышемын луыны, олóкытчы луыны, ышыса улыны; **hän oli ollut muutaman päivän h.** кóня ке нунал чоже со кытчи ке (я. кытын ке) ышыса улýз; **joutua harhateille** шонер сюрес вылысь кожыны; **tutkimus on joutunut harhateille** исследование моге вуиз, эске-рон палэнэ кошкиз
- harhauttaa^{53·C}** 1. сураны, йыромытыны, мыдланьтыса сётыны (я. валэктыны); **h. vihollista** тушмонаэ йыромытыны; **harhauttavat**

tiedot мыдлантыса сётэм то-дэтьёс* (я. свéдениос) **2.** (*hämtää*) алданы, пёяны, эрекчаны; спорт. алдаса вырос лэссыны

harhautua^{52-F} йыромыны; кожыны, палэнскины, мыдлань кошкыны; **vene harhautui sumussa suunnasta** бус пöлтй пыж мыдлань (пала) кошкем

harhautus³⁹ **1.** сура|н, -м, йыромыт|он, -эм, мыдлантыса сёт|он, -эм (я. валэкт|он, -эм) **2. спорт.** алдаса вырос лэсът|он, -эм, финт; чит. > **harhauttaa**

harittaa^{53-C} (*olla harillaan*) пештырсыса (я. мычиськыса, урдийськыса) улыны; **siilin piikit** **harittavat joka suuntaan** чушъяллэн венйёсзы кόткы́д пала мычиськемын; **hiukset harittavat** йырси пештыр сылэ

harja⁹ **1.** (*korkein kohta jssak*) (выр)-йыл, выл; (гурезь) тыбыр; **vuoren h.** гурезь тыбыр (я. сырт); **aallon h.** тулкым йыл **2.** (*katon*) липет йыл **2.** (*eläinten niskassa*) изнэс; **hevosen h.** валлэн изнэсээз **3.** (*kukon*) ёуски; (*linnun*) чук, такъя; **kukon h.** атаслэн ёускиез **4.** (*puhdistusväline*) щётка; **hammash.** пинь сузян щётка; **hiush.** йыр сынан щётка

harjaannus³⁹ **1.** (*toitumus*) дышем сям, быгатон(лык), амал; **tehtävä, joka vaatii harjaannusta** уж, кудыз быгатонлыкез кулэ каре **2.** > **harjoittelu**

harjaannuttaa^{53-C} тренировать карыны, кыдатыны, дышетыны; **h. jk jhk** кинэ ке марлы ке дышетыны; **h. kättä** киез тренировать карыны; **h. muistiaan** йырсазез тренировать карыны

harjaantua^{52-J} дышыны, дышетсыны, опыт басьтыны, тренироваться [-цца] кариськыны; **h. tehtävään** ужлы дышыны; **h. aseiden käyttöön** ожтирлыкез* уже кутыны дышетсыны; **harjaantunut työmies** опытэн ужас; **harjaantuneet silmät** дышем синъёс

harjakatto^{1-C} кык пало липет

harjanne^{48-A} гурезь (я. вырийыл) чур (я. тыбыр)

harjas³⁹; (**harjakset**) чем. тр. л. зу; гон; **sian harjakset** парсы зу; **nostaa harjakset pystyyn** пештырсыны, гонэз пештыртыны; **olla harjakset pystyssä** выжт. лекъяскыны, пумитъяскыны

harjata⁷³ сузяны (щёткаен); (*katmata*) сынаны, синаськыны *intr.*:

h. hampaita пинь сузяны; **h. hiuk-sensa** синаськыны (щёткаен)

harjoitella^{67-C} (*opetella*) дышетсыны; (*treenata*) тренироваться [-цца] кариськыны, дасяскыны; (*esim. auskultoida*) практиковаться (я. стажироваться) [-цца] кариськыны, практика (я. стажироука) ортчыны; (*valmistau-tua esim. näytelmään*) репетировать карыны (*mae ke*), репетици(я) ортчытыны, дасяскыны (*малы ke*); **h. ampumista** ыбылайскыны дышетсыны; **lapsi harjoittelee kävelemään** нылпи ветлыны дышетске; **h. jtak am-mattia** кыче ке онерлы* (я. профессылы) дышетсыны; **h. kita-ransoittoa** гитáраен шудыны дышетсыны; **h. suomen kieltä** финн [-н] кылын практиковаться кариськыны; **päästää myymälään** **harjoittelemaan** вузкарон-

ние práktika ортчыны сюрыны **harjoittaa**^{53-с} 1. (*opettaa*) дышетыны (*mae ke*), вырыны (*main ke*); (*kehittää*) кыдатыны, юнматыны; (*valmentaa*) дасяны, тренировать карыны; (*valmistautua esim. näytelmään*) репетироовать карыны; **h. tyttöjä käsitöihin** нылъёсты киужлы дышетыны; **h. lihaksiaan** сильвирдэ (я. быгытъёстэ) кадатыны; **h. ääntääñ** куарадэ кыдатыны; **harjoitetut kirjekyyhkiset** дышетэм (я. дрессировать карем) гожтэт нулларь дыдыкъёс 2. (*pitää yllä jtak elinkeinoa*) вырыны, йыринтыны (*main ke*), карыны; **h. kauppa** вузкаронэн вырыны; **tointa harjoittava lääkäri** практиковать карись врач; **olla harjoittamassa** práktika ортчыны; **vapaus h. uskontoa** оскины эрик 3. (*pitää yllä jtak julkista tehtävää*) нуыны, быдэсъяны, ортчытъяны; **h. sensuuria** цензúра ортчытъяны; **maassa harjoitettu kulttuuripoliitikka** кунын нуиськись культурая полýтика 4.: **h. vilppiä** шырмачаны, мoshénnичать карыны; **h. haureutta** (кышноосын / пиосъёсын) костасъкыны; **h. painostusta** (кинэ ke) зйбыса (я. пачкатыса) возыны **harjoittelija**¹² практикант, стажёр, дышетскись; **olla harjoittelijana** стажирóвка ортчыны; **harjoittelijana olo** práktika, стажирóвка, дышетскон **harjoittelu**² (*opettelu*) дышетскон, -ем; (*treenaus*) тренировáться [-цца] карисък|он, -ем, тренировать кар|он, -ем (*mae ke*), тренировка, дасяськ|он, -ем; (*esim.*

auskultointi) практиковáться (я. стажировáться) [-цца] карисък|он, -ем, práktika (я. стажирóвка) ортч|он, -ем, práktika, стажирóвка; (*valmistautuminen esim. näytelmään*) репетироовать кар|он, -ем, репетици(я); **amprimisen h.** быылъсъкыны дышетскон; **urheilijan nopeush.** спортсменлэсэ жоглыксэ тренировать карон; **suorittaa h.** práktika (я. стажирóвка) ортчыны; **шит.** > **harjoitella**

harjoitus³⁹ 1. упражнять (я. тренировать) кар|он, -ем, упражнение, тренировка; **muistin h.** йырсазез тренировать карон; **ud-murtin kielen h.** удмурт сямен верасъкон упражнение 2.: **harjoitukset** тр. л. занятиос; спорт. тренировка; театр. репетициос; **ож.** манёвръёс; **käytännön harjoitukset** практической занятиос; **sotaharjoitukset** ожгар* (я. воённой) манёвръёс 3. (*harjoitus-tehtävä*) упражнение, уж; мат. **ои** задача; **h. genetiivin käytöstä** генитивез уже кутонъя ужъёс 4. (*jnk toimen*) (*main ke*) выр|он, -ем, йыrint|он, -эм; **ammatinh.** (кыч|е ke) ёнерен вырон **harjoitustehtävä**¹⁰ > **harjoitus** 3

harju¹ гурезь (я. вырыйл) чур (я. тыбыр) (векчи кольылэсъ яке луолэсъ); геол. оз

harjus³⁹ зоол. кыны, хáриус (*Thymallus*)

harkinta⁹³ 1. (*perinpohjainen ajateltelu*) пýр-пóч (я. котыр ласянь) малпа|н, -м (*mae ke*), (умой-умой) малпасък|он, -ем (*makeссъ*); (*pohdinta*) чакла|н, -м, эс-кер|он, -ем; **huolellisen harkin-**

nan jälkeen пыр-пóч (я. умóй-умой) малпаськем бере; **pitkä-aikaisen harkinnan tulos** кема малпаськемлэн емышез; **menetellä oman harkinnan mukaan** ас чакламъя лэсътыны 2. (*jksik arveleminen*) лыдъя|н, -м, малпа|н, -м; чит. > **harkita**

harkita⁶⁹ 1. (*ajatella perinpohjin*) пыр-пóч (я. кóтыр ласянь) малпаны (мае ke), (умóй-умой) малпаськыны (make ссы); (*pohlia*) чакланы, эскерыны; **tarkemmin harkittuani** пыр-пóч (я. умóй-умой) малпаськеме бере; **asiaa on harkittava** уж(пум)ез кóтыр ласянь малпано; **h. jokaista sanaa** кóтьку́д кылэз малпаны; **h. tilannetta** югдурез чакланы (я. эскерыны); **menetellä harkiten** чакла(съкы)са лэсътыны 2. (*arvella jksik*) лыдъяны, малпаны; **h. oikeaksi** шонерен лыдъяны; **harkitsin viisaaksi vaieta** умой-гес куаретытэк кельтыны шуыса малпай

harkitsematta, harkitsemattomasti малпа(съкы)тэк, чакла(съкы)-тэк; **menetellä h.** малпа(съкы)-тэк лэсътыны

harkitseva¹⁰, **harkitseainen**³⁸ малпась-чаклась, (умóй-умой) малпаськись, сазь визъмо; (*varovainen*) эскериськись, чаклась-кись, сак улйись

harkittu^{1-с} пыр-пóч (я. кóтыр ласянь) малпам; (*tahallinen*) юри (я. азъло ик) лэсътэм; **h. vastaus** кóтыр ласянь малпам ответ; **h. suunnitelma** пыр-пóч (я. умóй-умой) малпам план; **h. murha** азъло ик малпаса лэсътэм (адями) виён

harkko^{1-А} слйток, ком, кисьтос*; болвáнка, чýшка; **kultah.** зарни слйток (я. кисьтос)

harkkorauta^{9-Ф} чугун

harmaa¹⁷ 1. (*väri*) пурсыс; *выжт.*

ои бездыт; **h. susi** пурсыс кион; **harmaat silmät** пурсыс (я. бездыт) синъёс; **h. aine** пурсыс тырмет* (я. вещество) (*виымыс*); **harmaat kasvot** пурсыс (я. тустэм, жадем) ымныр 2. (*esim. hiukset*) пурсыстам; **harmaat hiukset** пурсыстам йырси- (ос) ◇ *minulla ei ole harmaata aavistusta asiasta* мон та сярысь мар вераны ик уг тодийськи

harmaakaihi^{5,7} мед. синдыж, дыж

кыскем, бельмо

harmaankirjava¹⁰ чалой; (*hevonen*

myös) бурлы; **h. lehmä** чалой

скал

harmaantua^{52-Д} 1. *выжт. ои* пу-

рысымыны, пурсыс луыны (я.

кариськыны) 2. (*esim. hiukset*)

пурсыстани: **harmaantunut pää**

пурсыстам йыр

harmaapäinen³⁸ пурсыстам йыр-
сиё (я. йыро)

harmahtava¹⁰ пурсыялэс, -ьмыт,
пурсы|пýр, -пýръём

harmaus⁴⁰ 1. пурсыс(лык), пурсыс

лу|он, -эм; *выжт. ои* бездыт-

(лык), бездыт лу|он, -эм 2. (*hiusten*)

пурсыстам(ын) (лу|он, -эм)

(йырсилэн); **hiusten h.** йырсилэн

пурсыстамын луэмез

harmi⁵ (кöt)жож, жоже ус|ён, -ем,

жожом|он, -ем; (*ikävrys, vahinko*)

умойтэм уж; **aiveuttaa (t. tuottaa) harmia** жоже усъктыны;

hänestä on pelkkää harmia со-

лэсъ чýлкак умойтэмээ гинэ

возьмано; **niellä harminsia** кот-

- жождэ вормыны; mikä h.! , harmin paikka!** кычэ жож (я. умойтэм, жаль)!
- harmillinen³⁸** кётэз жож карись, жоже уськытись, жожомытись; **h. virhe** кётэз жож карись янгыш; **sepä harmillista** со кётэз жож каре (ук.)
- harmissa(an** (кöt)жожен, жожомыса; **olla harmissaan jstak** маля ke (я. маке пумысен) жожомыны (я. [кöt] жож луыны)
- harmistua⁵²** жожомыны, [кöt] жож луыны *yksipers.*, кöttэ жож карыны, йырдэ кур карыны; **hän harmistui toisen käytöksestä** мукет адямилэн ассэ (урод) воземысътыз, солэн кётыз жож луиз; **h. kyyneliin** бёрдытозъ жожомыны (я. [кöt] жож луыны), [пуш] тырыны
- harmiton^{34-С}** кётэз жож карисътэм, жоже уськытисътэм, лачмыт, нокинлы урод карисътэм; **se oli vain harmitonta pilaa** со жоже уськытисътэм шутка гинэ вал; **h. kaveri** нокинлы урод(зэ)
- карисътэм юлтош** (я. мурт)
- harmittaa^{53-С}** од. м. [кöt] жож луыны; **minua h., että kävi niin** кёты жож (я. куректэ), озыы луиз шуыса
- harmittava¹⁰ > harmillinen**
- harmonia¹²** гармоны(я), ээзы*; **väri-en h.** бүёльёслэн ээзы
- harmonika^{9-А}** арган, гармошка *puhek.*; (*pianoh.*) аккордеон [ака-]
- harmoninen³⁸** гармоничной, ээзы(лыко)*
- haroa⁵²** 1. кысканы; **hän haroi her-mostuneesti tukkaansa** со кер-зегъясыкыса аслэсътыз йырсизэ кыскаса улиз 2. (*tapaila*) утчаны, утчасъкыны *intr.* (киын, пыдын); **h. lumesta avaintaan** лымыбись усътондэ киын маялляса утчаны
- harottaa^{53-С}** пештырсыса улыны (йырси, гон, тылы ссы); **hiukset harottavat** йырси пештырске-мын (я. пештырсыса улэ)
- harpata^{73-В} (astua)** вамыштыны, шагзыны (кузъ я. маке вамен); (*loikata*) тэтчны; **h. ojan yli** канава вамен вамыштыны;
- harpaaamme näiden sivujen yli** выжт. та бамъёсты кельтом(ы)
- harppaus³⁹ (pitkä askel)** вамыштэм, шагзэм (кузъ я. маке вамен); (*hyppry*) тэтчон, -ем;
- hän kiipesi portaat parilla harppauksella** со тубатэз тубиз, огык вамыш лэсътыса
- harppi^{5-В}** циркуль
- harppoa^{52-В} (astella)** вамышъяны, шаганы (кузъ я. маке вамен); (*hyppiä*) тэтчаны
- harppu^{1-В}** арфа
- harppuuna¹²** гарпун, курико боды
- harras^{41-К}** 1. (*vakaumuskellinen*) оскымон; **h. ystävä** оскымон эш; **h. kannattaja** гижись-пиньись дурбасътись 2. (*sydämestä*) (вань) сёлмись, мыло-кыдó, гажаса;
- hartaimmat kiitokseni** вань сюлмысътым тая карисъко; **kuun-nella hartaana** сёлмись кылзыны 3. (*hartauden vallassa oleva*) сёлмись (инмарлы) оскись, вёсё-буро; вылй, сий-дано, жутсек; **h. kristitty** сёлмись оскись христиан; **h. kirkko-kansa** инмарлы оскись (я. вёсё-буро) черкись калык
- harrastaa⁵³** вырыны, йыринтыны, тунсыкъясыкыны (маин ке),

- (*make*) карыны яратыны; **h. ur-heilua** спортэн вырыны; **h. kielää** кыльёсын вырыны (я. тунсыкъязыкъыны); **h. seksää** сексэн (я. чич-нёкен*) вырыны
- harrastaja**¹⁰ (*maan ke*) вырыны (я. йырнитыны) яратйсъ, (*maan ke*) тунсыкъязыкисъ, (*make*) карыны яратйсъ; (*amatööri*) мылкыдъязыкисъ*, ас мылкыдъя вырисъ, любитель; **musiikinh.** крезьгурен вырыны яратйсъ
- harrastus**³⁹ 1. (*kiinnostus*) (*маан ke*) вырон, (*make карыны*) яратон; тунсыкъязыкъон), интерес; **ur-heiluh.** спортэз яратон; **kirjallisuuden h.** литератураен вырон (я. тунсыкъязыкъон); **pelkästä harrastuksesta** (бóшоры) тунсыкъязыкыса гинэ 2. (*harrastamisen kohde*) хóбби, яратоно уж; **kieltenopiskelu harrastuksena** (кунгожьёр*) кыльёсты дышетон хóбби (я. яратоно уж) луыса
- harsia**⁶¹ (*omella väliaikaisesti*) тэчыны, вурзылыны, бырттылыны; **h. hiha** саесээ тэчыны; **hän harsi parilla pistolla vuorin kiinni** со, кык пол вурзыса, урдсэтсэ тэчиз; **h. häthätää** выжт. дыртыйд-вуттыйд лэсътыны
- harso**¹ 1. (*side*) марля 2. (*hatun*) вуаль, чильпир*; чадра 3. выжт. шоб(ы)рет, чынкыт; **utuh.** чынкыт (я. бус) шобрет
- harsoside**^{48-F} бинт
- hartaus**⁴⁰ 1. (*uutteruus*) вань сюлэмез (я. лулэз) сёт|он, -эм; **tehdä jtak hartaudella** мae ке вань сюлэмез сётыса лэсътыны 2. (*antautus*) (инмарлы) туж оскон (я. вóсяськон); **syyväñ hartauden vallassa** инмарлы мур оскыса
3. (*hartaustilaisuus*) молéбен, вóсяськон; слúжба (нуон я. ортчон)
- hartia(t)**¹² ёем. тр. л. пельпум(ъёс); **kohauttaa hartioitaan** пельпумъёстэ жутканы; **vastuu on hänent hartioillaan** выжт. кылкүтон со вылын кылле
- hartiahuivi**⁵ шалъ
- hartsi**⁵ сир; **meripihka on fossiilista hartsia** янтарь – со измем сир
- harva**⁹ 1. *нв., тн.* луыса кóняз (ке), куд-ог, кудйз-одйгез; **harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta** кóня ке (я. куд-ог) исключениосты лыдэ басьтытэк; **harvoissa maissa** куд-огаз (я. кóняз ке) куньёсын (я. шаеръёсын) (гинэ) 2 *нв., мк.* луыса ёжытэз, ичиэз, шерез; **h. siihen pystyy** ёжытэз (я. шер кин) сое лэсътыны быгатоз; **harvat tietävät siitä** со сярысъ ёжытэз тодэ 3. *тн.* шер(-тур), ёем ёвол *pred.*; **harvat hampaat** шер(-вай) пиньёс; **h. metsä** шер нюлэс; **h. pensaikko** шер-тур куак
- harvaan** шер; **puut on istutettu h.** писпуюс шер мерттэмyn
- harvahampainen**³⁸ шер(-вай) пинё
- harvapuheinen**³⁸ ёжыт вераськисъ, вераськисътэм, ымтэм
- harvasanainen**³⁸ кема (я. трос) вераськисътэм; ёжыт вераськисъ, вераськисътэм
- harvakseen, harvakseltaan** шер(ос). шер-тур, пöлät-вият, ичи-пичи;
- hän vastaili harvakseen** со шер гинэ пумитэ вазылийз
- harvassa** шер(-тур), ёжыт, ёем ёвол *pred.*; **h. kasvavia puita** шер-тур будйсъ писпуюс; **sellaisia miehiä on h.** сычё адямиос ёжыт

harvennus³⁹ 1. шеромыт|он, -эм, шерат|он, -эм; **metsän h.** нюлэс(эз) шератон 2. *полигр.* гожпусьёсты* (я. букваосты) шеромыт|он, -эм, шератыса сёт|он, -эм

harventaa⁵⁴⁻¹ 1. *гурт. в., нюлэс в.* шеромытыны, шератыны; **h. porkkanaa** чужкушманэз шеромытыны 2. *полигр.* гожпусьёсты* (я. букваосты) шеромытыны, шератыса сётыны 3. (*supistaa*) кулэстыны, син(э)тыны; каллен карыны, калленатыны; **h. käyntejään** ветлон (я. пыран) лыддэ кулэстыны; **h. tahtia** темпез [тэ-] (я. ритмез) каллен карыны 4. *выжт.* шеромытыны, шератыны, кулэстыны; **kulkaudit harvensivat väestöä** эпидéми(я) калыклэс лыдзэ кулэстtыйз

harveta⁷² 1. шер|омыны, -аны; **tukka harvenee** йырси шероме; **rivist ovat harvenneet** выжт. (калык) радъёс шеромизы ни 2. (*supistua*) кулэсмыны, синыны; каллен луыны, калленаны; **tahti harvenee** темп [тэ-] (я. ритм) каллен луэ

harvinainen³⁸ шер пумиськись (я. пумиськылйс), шéр-шер; **h. tapaus** шер пумиськылйс учыр; **h. vieras** шéр-шер вулыльс куно

harvinaisius⁴⁰ шерлык, шер луыл|он, -эм (я. пумиськыл|он, -эм), шер луылйс (я. пумиськылйс) маке; **ilmiön h.** явлеñилэн шерлыкез

harvoin шéр(-шер), шер-вай, чем ёвёл *pred.*; **h. esiintyvä tapaus** шер пумиськылйс учыр; **h.**

käyvää vieras шер ветлйс (я. вулыльс) куно

hassu¹ серемес, тумошо, маскара; (*hölmö*) шузи, визтэм; **h. ajatus** серемес малпан; **ukko on tullut jo aivan hassaksi** пересь кóпак визтэммем ини ◇ *ei hassumpi* нόмýр (я. нόмырé) ик ёвёл; **rihua hassuja** чик (я. маке) ёвёлтэмээ вераны

hassunkurinen³⁸ серемес, тумошо, маскара

hassutella^{67-C} (*rihua hassuja*) юнме (я. тóкмá) супыльтыны (я. зулыны); (*hullutella*) шузияськыны, визтэмъяськыны

hatara¹¹ ляб(ыт), шальт(ы)рес, начар, юн ёвёл *pred.*; (*hauras*) сёриськись, чигись(кись); **h. rakennus** ляб юрт; **h. vene** шальтрес (я. начар) пыж; **hatarat tiedot** выжт. лябыт тодон-валанъёс

hattara¹¹ 1. (*pilvi*) пилем кесэг, пиши пилем; **taivaalla ei ole pilven hattaraakaan** инбамын пилем кесэгез но ёвёл 2. *nöp. (makeinen)* ческыт вата

hattu^{1-C} изы; (*lierillinen*) шляпа; **panna h. päähäänsä** йырад изы поныны (я. изыяны); **viina noussi hattuun** выжт. вина йыре тубиз

haudanvakava¹⁰; **h. ilme** ватыку кадь йыг-йыг (я. йён-йён) ымныр (тус)

haudata^{73-F} 1. (*toimittaa ruumis hauataan*) ватыны; **h. vainaja** кулэм муртээ ватыны 2. (*upottaa jhk*) согыны; **koira hautaa luun maahan** пуны лыез музъеме соге 3. выжт. (кóпак) вунэтыны; **asia haudattiin kaikessa hiljaisuudes-sa** ужез лúшкемák гинэ вунэты-

ны тыршизы; **siihen on koira hau-dattuna** татын маке умойтэм (я. мыдлань) (= отчы пуны ватэмын)

haude^{48-F} 1. мед. компресс [-с]; **kuuma h.** пöсъ компресс 2. фарм. (*uute*) парет*, настой, вýтяжка 3. (*vesih.*) парен шунтонни, водяной бáяна; **kuumentaa ruoka vesihautteessa** водяной бáянын сиён шунтыны

hauduttaa^{53-C} тушить карыны, пaryса пöзтыны; (*teetä*) парыны; **h. hiljaisella tulella** ляб тыл вылын тушить карыны; **haudutettu tee** парем чай

hausi³⁹ анат. ваёбыгыт (*суйысь*, *макессысь*), бýцепс

haukata^{73-A} 1. (*puraista irti*) куртчыны (*куртчыса басьтыны*); **h. omenea** яблокез куртчыны 2. (*syödä kevyesti*) ымтыръясыкыны, (пичияк) куртчыны, гусъясыкыны; **h. välipalaa** пичияк ымтыръясыкыны 3. *выжт.*: **h. raitista** **ilmää** ыркыт омырен (пичияк) шоканы потаны; **vene haukkasi vettä** пýж ву омыртзى (*нырыныз я. урдэссыныз*)

hauki^{7-D} зоол. чипей

haukka^{9-A} зоол. душес, варыш, кучыран (*Accipiter*); (*esim. tiuitoh.*) тölлериöрзи, сóкол (*Falco*)

haukkoa^{52-A}; **h. henkeä(än)** секы-тэн шоканы, [лул] шуганы *yksiper.*, шбóк/потыны; **hän jää hämmästyksestä haukkomaan henkeään** со абдраменыз гуньдыса кылиз

haukku^{1-A} 1. утон, утэм (*пунылэн*) 2. **нылли.** пуны, ау-áý 3.: (**haukut**) чем *тр. л.* тышкасык|он, -ем, куарет|он, -эм, сизьд|он, -эм;

hän sai haukut сое тышкасыкызы; **tuleeko tästä kehuja vai haukkuja?** ушъялозы яке тышкасыкозы меда та понна?

haukkuua^{52-A} 1. утыны; **koira haukkuu** пуны утэ 2. (*moittia*) тышкасыкыны, куаретыны, сизьдыны; **h. jk pataluhaksi** кинэ ке сизьдыны 3. (*kutsua*) исаны (*кинэ ke*), ним тырыны (*кинлы ke*), исасыкыны *intr.*; **lapset haukkivat toisiaan** нылпиос исасыко (я. ог-огзэс исало)

haukkumanimi⁷ исан ним **haukotella**^{67-C} вушыйлыны, (*ker-ran*) вушыйны; **hän haukottelee kyllästyksestä** áклýк потэменизы, со вушыйлыса улэ

haukotus³⁹ вушъ|ён, -ем; **leveä h.** ымтырос(кын) вушъем

hauli(t)⁵ чем. *тр. л.* дробь (пýчаллы)

haulikko^{4-A} дробовик (пýчал)

hauras⁴¹ 1. (*helposti murtuva*) сöриськись, тýясыкись, чигиськись; **h. metalli** чигиськись металл [-л]; **h. jäät** тýясыкись (я. чигиськись) ѹö 2. *выжт.* ляб, зол ѻöл *pred.*: **puhua hauraalla äänellä** ляб куараен верасыкыны

haurastua⁵² сöриськись (я. тýясыкись, чигиськись) луыны; ляб луыны; **paperi haurastuu aurin-gossa** бумага шунды шорын кесаяссыкись (я. пырдйись) луэ

haureus⁴⁰ азыса-калгыса улон, -эм, юмша|н, -м, косьтасык|он, -ем (кышноосын / пиосъёсын); **harjoittaa haureutta** калгыса (я. юмшаса) улыны; юмшаны (кышноосын / пиосъёсын); **haureuteen vajoaminen** калгыны лэзъкон, азон

hauska⁹ 1. (*iloinen*) шулдыр, капчи мылкыдъем; **h. päivä** шулдыр нунал; **h. luonne** капчи (я. шулдыр) сям 2. (*lystikäs*) серемес, тумошо, маскара; (*kiintoisa*) тунсыко; **h. elokuva** серемес кино(фильм); **h. kirja** тунсыко книга; **puhua hauskoja** серемес учыръёсты мадыны 3. (*miellyttävä*) кельышлы, вирсэр|ес, -лы; (*viehättävä*) синмаськытись, -мон, бордаз кыскись; **h. keskustelukaveri** кельышлы (я. синмаськымон) вераськоно мурт; **h. ulkomuoto** синмаськытись (я. бордаз кыскись) (выл)тус \diamond **pitää hauskaa** шулдыръясыкыны; **h. tutustua!** шумпотийско тодматскеммылы!, туж умой(, тодматскимы шуыса)!

hauskanpito^{1-F} шулдыръясык|он, -ем, юмша|h, -м

hauskuttaa^{53-C} шулдыртыны, сerekъятыны; **h. yleisöä** калыкез шулдыртыны

hauta^{9-F} 1. шайгу; **laskea hautaan** шайгуэ лэзыны; **hoippua haudan partaalla, olla toinen jalka haudassa** выжт. (шай)гу дуртй ветлыны, шайгуэ учкыны 2. археол. вашкала шай(гу), ватэмъёс, погребение, захоронение 3. (*kuopra*) гоп, гу; ож. (*taisteluh.*) окоп, траншéя; ож., спорт. (*kaivanto*) ров

hautajaiset³⁸ тр. л. ватон (*кулэм муртээз*); **olla jnk hautajaisissa** кинэ ке ватыны ветлыны

hautakivi⁷ памятник, шайгу из

hautaus³⁹ ват|он, -эм (*кулэм муртээз*); **polttoh.** шёз сутыса ватон; **arkkuh.** коросэн ватон

hautausmaa¹⁸ шай(выл)

hautautua^{52-F} 1. (*peityä*) согиськыны, пачканы; **auto hautautui lumeen** машина лымыен согиськиз 2. (*peittää itsensä*) астэ шобрытыны; (*piiloutua*) ватсыкыны, ватйсыкыны; **h. peiton alle** шобрет улэ пырыны (я. ватйсыкыны); **h. papereihin** выжт. бумагаос пёлы выйны

hautoa^{52-F} 1. парыны; **h. vihtaa (t. vastaa)** веник(ез) парыны 2. мед. компресс [-с] (я. примочка) лэсътыны (я. пуктыны); **h. silmiään** синлы примочка лэсътыны 3. (*esim. tunia*) пукыны (*пузъёс вылын*); (*esim. poikasia*) пи поттыны; **kana alkoi h. munia** курег пуксиз (я. пукыны кутскиз); **panna kana hautomaan** курег(ез) пуктыны 4. выжт. малпаны, медыны, ёдъяны; **h. rahoja (aikeita)** урод лэсътыны малпаны; **h. surujaan** кётжождэ (я. кайгудэ) нуллыны

hautomakone⁴⁸ инкубáтор

hautua^{52-F} 1. (*olla hautumassa, mm. ruoka*) тушиться [-цца] кариськыны, париськыса пёзыны; (*esim. tee*) париськыны; **panna tee hautumaan** чай парыны 2. (*lämmetä, hiota*) париськыны, пёсяны, нюланы; **jalat hautuvat kumisaappaissa** пыдъёс резина сапеген нюлало 3. выжт. кисьманы; **suunnitelma hautuu mieles-sä** йырын план кисьма; **jättää asia hautumaan** уж(пум)ез кайталы кельтыны

havahtua^{52-F} 1. (*unesta*) сайканы, шёдьны; **h. unesta** сайканы 2. (*palata todellisuuteen*) сазтьиськыны, сазёмыны; **h. haaveista todellisuuteen** ас югдысътыд

- потыны (я. сайканы); **h. näke-määän virheensä** янгышьёстэ валаны кутсыны
- havainnoida**⁶² учкыса (я. эскерыса, чакласа) улыны; **h. muutto-lintuja** (лымшоре) кошкылйись (я. кöчилйись) тылобурдоосты эскерыса улыны
- havainnoitsija**¹⁰ учкыса (я. эскерыса, чакласа) улйись, учкись
- havainnollinen**³⁸ (адзыса) вала-мон, синмын адзэм, наглядной; **h. esimerkki** наглядной (я. возьматыса валамон) пример
- havainnollista**⁵³ (возьматыса) вала-лектыны, нагляднойес карыны; **h. esimerkillä** примеръёсын валектыны; **h. esitystään diaku-villa** выступлениез слайдъёсты возьматыса валамонгес карыны
- havainto**¹⁻¹ 1. учкыса (я. эскерыса, чакласа) улон, -эм, наблюдение; **tehdä erilaisia havaintoja** пörtэм наблюдёниос лэсътыны 2. *psix.* асьяны* (-валаны) быгат|он, -эм, восприятие, перцепци(я)
- havaintokyky**^{1-М} синйылтыны (я. адзыны) быгат|он, -эм, саклык, наблюдательность
- havaita**⁶⁹ 1. (*huomata*) шёдны, адзыны; (*panna merkille*) син|-йылтыны, -ултыны; **tuskin havaittava** мырдэм шёдйськись (я. адзиськись); **olla havaittavissa** шёдйськыны 2. (*ottaa selville*) шараяны, шедьтыны; (*todeta*) пусйыны, констатироовать карыны; лыдъяны: **h. taudin oireita** висёнлэс симптомъёссэ шараяны (я. пусйыны); **h. oikeaksi** шонер шуыса пусйыны; шонерен лыдъяны
- havaittavasti** шёдскимон, адзись-
- кымон; **h. lihonut** шёдскимон куаем(ын)
- haveri**⁶ шудтэм учыр, шугадзон, авари(я) (зарезын)
- havina**¹² шильыртэм (малэн ке); **lehtien h.** куаръёслэн шильыр-тэмзы
- havista**⁶⁶ шильыртыны (*make*); **haavanlehdet havisevat** пипу куаръёс шильырто
- havisuttaa**^{53-С} шильыртыны (*main ke*); **tuuli h. lehtiä** тöl куаръёсын шильыртэ
- havitella**^{67-С} тыршины, турттыны (*mae ke*) (+ инф./inf.), чуртнась-кыны (я. донгиськыны) турттыны (кытчы ке); **h. mahdottomia** быдэсттины луонтэмээ лэсътыны тыршины; **h. johtajaksi** кивал-тисе чуртнаськыны турттыны, кивалтись луыны турттыны
- havu(t)**¹ огъясь., чем. тр. л. лыс
- havumetsä**¹⁰ лысо нюлэс
- havunneulanen**³⁸ лыс (вень)
- havupuu**¹⁸ лысо писпупу
- he** нв. соос (адямиос ссы); **he itse** (соос) асьсэос; **heidän kanssaan** соосын (чош); **heidän talonsa** соослэн корказы; **en tunne heitä** (мон) соосыз уг тодийськы; **asuin heillä** соос дорын улй
- hede**^{48-Ф} бот. сюрел тэчы, тычинка
- hedelmä**¹⁰ (шунды*)емыш, мульы; **kehittyä** (*t. kasvaa*) **hedelmäksi** мульясыкыны, кылдыны (емыш ссы); **työ kantaa hedelmää** выжт. уж емышьёс(сэ) сётэ ◇ **kielletty h.** маке карыны лэзымтэ ужпум, ёттылыны лэзымтэ арбери
- hedelmällinen**³⁸ 1. удал(ты)тись, умой, ашо; **hedelmällinen maa** удалтытись музьем 2. (*lisäänty-*

miskykyinen) (*kasvi*) трос емыш сётись, трос емышо; (*eläin*) трос йылйись, трос(эн) пиясь; (*nainen*) трос нылпи вайыны быгатийс 3. выжт. азин|эс, -лыко, пайда сётись; **kirjailijan hedelmällisimmat vuodet** гожъясыкыслэн сা�мой азинлыко аръёсыз

hedelmällisyys⁴⁰ 1. удалтон(лык); **maan h.** музъемлэн удалтонлыкез 2. (*lisääntymiskyky*) (*kasvin*) трос емыш сётыны быгатон; (*eläimen*) йылыны быгатон; (*naisen*) нылпи вайыны быгатон-(лык), нылпи ваёнлык 3. выжт. азин(эс)лык

hedelmämehu¹ сок, емыш ву **hedelmäpuri¹⁸** емышо писпү **hedelmätarha⁹** емыш(о) сад **hedelmättömyys⁴⁰** 1. удалтонтэм-лык, удалтисьтэм (я. начар, аштэм) лу|он, -эм; **maan h.** музъемлэн начар луэмез 2. (*lisääntymiskyyttömyys*) (*kasvin*) емыштэм-лык, (трос) емыш сётисьтэм луон; (*eläimen*) йылонтэмлык, йылыны быгатисьтэм луон; (*naisen*) нылпи ваёттэмлык, нылпи вайыны быгатонтэмлык 3. выжт. азинлыктэм (я. пайдатэм, дэллеттэм) лу|он, -эм

hedelmätön^{34-с} 1. удалтисьтэм, начар, аштэм; **h. maa** удалтисьтэм музъем 2. (*lisääntymiskyytötön*) (*kasvi*) емыш сётисьтэм; (*eläin*) муры; (*nainen*) налпи вайисьтэм, нылпи вайыны быгатисьтэм 3. выжт. юнмэ, тóкмá, пайдатэм; **hedelmättömät neuvottelut** пайдатэм кенешонъёс **hedelmöittää^{53-с}** 1. (*rikastuttaa*) узырмытыны, узыр карыны, баймытыны; **hedelmöittävä vai-**

kutus выжт. узырмытись воз-действие 2. **биол.** (*kukko, uros-hanhı*) лёгыны, лёгасъкыны *intr.* (ксы атас, айы зазег); (*häärä*) ки-дыссэ лэзьыны, сюрытыны (ксы *oui*); (*siementää*) кидысатыны, осеменять карыны

hehkeä¹⁵ 1. (*kukkea*) сяська кадь, сйлэ-виро, таза; **h. nainen** сйлэ-виро кышномурт 2. (*kirkas*) шул-дыр, чебер, сайкыт; **h. kesäpäivä** шулдыр гужем нунал

hehku¹ 1. ўырдаса жуа|н, -м; **hiilolksen h.** тылжулэн ўырдаса жуамез 2. (*hohde*) (чиль-дол) пишт|он, -эм; ворекъя|н, -м; **iltaruskon h.** јыт инльёль (я. пиштэм); **silmien h.** выжт. синъёс-лэн пиштэмзы 3. тех., эл. ўырда|н, -м, накал; **kiumentaa rauta hehkuun** картэз ўырдатозяз (я. горд луытозяз) посятыны 4. выжт. (*into*) ўырдыт (я. посы) мылкыд, дарт; **nuoriuden h.** ўырдыт егит мылкыд

hehkua⁵² (ўырдаса) жуаны; **hiilet hehkuvat** эгыр ўырдаса жуа; **posket hehkuvat** выжт. бамъес жуало; **hehkuva rauta** ўыр-да(тэ)м корт; **hehkuvat värít** выжт. яркыт бүёльес

hehkuttaa 1. ўырдатыны; (*metallia, lasia*) кыдатыны (металл, стекло ссы); (*tiijä*) сутыны (кирпи-чез) 2. **вер.** лёпт(ыл)ыса вераськыны, поsekъяны, керзегъяськыны; пазысъкыса вераськыны **hehtaari⁶** (вакч. *ha*) гектар (*га*) **hei** 1. (*tervehdyssanana*) зеч!, чырткем!, умой!; (*hyvästelysana-na*) зеч (лу)!; **hei Marja!** чырткем, Марья! 2. **вк.** (*kehotuksissa, varoituksissa, yllättyneissä totea-*

mukissa yms.) э(э), эй; **hei, kuka siellä?** эй, кин отын? **3. вк.**

(*ilmaisee iloa, riemua*) эк, от; **hei, tämähän on mukavaa!** эк, кычे умой та!

heijastaa⁵³ **1.** (*säteillä takaisin*) (берен) пиштытыны, пиштытыса усыктыны (*югыт ссы*); (*ääni*) чузъясыктыны (*куара ссы*); (*lämpö*) сётыны, вёлмытыны (*шуныт ссы*); (*peili*) возматыны, тусъяны*, суредъяны* (*синучкон ссы*); **h. valoa** югытэз пиштытыны; **seinä heijasti ääntä** борддор борды куара шуккиське; **peilin heijastama kuva** синучконын адзиськись суред **2.** (*projisoida kuvia valkokankaalle*) проецировать карыны (экран вылэ) **3. выжт.** возматыны, адзытыны; **tutkimus h. tekijänsä asenteita** исслéование авторезлэсэй позицийэ возьматэ

heijastin³³ отражатель; рефлéктор

heijastua⁵² **1.** (*valo*) (берлань) пиштиськыны, пиштыса усыны (*югыт ссы*); (*ääni*) чузъясыктыны, шуккиськыны (*куара ссы*); (*lämpö*) вёлмыны (*маке бордыс*) (*шуныт ссы*); (*peili*) адзиськыны, тусъясыкыны*, суредъясыкыны* (*ксь синучконыс*) **2.** проецироваться [-цца] кариськыны (экран вылэ) **3. выжт.** адзиськыны, шёдйиськыны; **se heijastuu hintoihin** со дуньёс вылын адзиське (я. шёдйиське)

heijastus³⁹ **1.** (*valon*) (берлань) пиштиськ|он, -ем, пиштыса усён, -ем (*югытлэн*); (*äänen*) чузъясык|он, -ем, шуккиськ|он, -ем (*ксь куаралэн*); (*lämmön*) вёлм|он, -ем (*маке бордыс*)

(ксь шунытлэн); (*peilin*) адзиськ|он, -ем, *тусяськ|он, -ем,

*суредъясык|он, -ем (ксь синучконын) **2.** проецироваться [-цца] кариськ|он, -ем (экран вылэ) **3. выжт.** адзиськ|он, -ем, шёдйиськ|он, -ем; чит. > **heijastua**

heikentyä^{52-J} лябзыны, лябомыны; (*esim. terveys*) начармыны, шальтраны (ксь тазалык); (*kiittuudesta, humalasta*) каньсыраны, кисьманы (*пöсълэс, кудзыса*); **hänen terveytensä on jo heikentyynyt** солэн тазалыкез лябомем (я. шальтрам) ни; **heikentyt näkö** лябзэм син адzon

heikentää^{54-J} лябзытыны, лябомытыны; (*esim. terveyttä*) начармытыны, шальтратыны (ксь тазалыкез); (*kiittiis, humala*) каньсыратыны, кисьматыны; **h. voimia** кужымез лябомытыны

heikko^{1-A} **1.** ляб; (*huono*) урод, ала ма, начар; **h. ihmisen** ляб адями; **h. näkö** ляб синъёс; **h. kangas** кеськись басма; **hän myi laadultaan heikkoa tavaraa** со зечлыкезъя алама товар вузаз; **h. aste** кыл. ляб ступень; **h. terveys** урод тазалык **2.** (*voimaton*) зигартэм, каттэм, кужымтэм, кынартэм; **h. moottori** кужымтэм мотор

heikkohermoinen³⁸ ляб пулсэро* (я. нéрваé), керзег, пöсекъяськись)

heikkolaatuinen³⁸ ляб (я. начар) зечлык|о, -ен, зечлыкезъя ляб

heikkoluontainen³⁸ небыт, ляб сям|о, -ъем, сямъязъя ляб

heikkomielinen³⁸ ляб визьем, шузигес

heikkous⁴⁰ **1.** ляб(лык), урод(лык).

начар(лык); (*heikko olotila*) катьтэмлык; **rakenteen h.** юртлэн ляб(лык)ез; **meillä kaikilla on heikkoutemme** асьмелэн ваньмылэн вань ляб пальёсмы; **hänen heikkoutensa on viina** выжт. винатэк улыны уг быгаты, солэн нылонэз ляб 2. (*voimaton olo*) ёигартэм (я. каттэм, кужымтэм, кынартэм) лу|он, -эм; **van-huuden h.** пересъмыса каттэм луон

heikottaa^{53-С}: **minua h.** мынам кате (я. ёигары) ёвёл; **polviani h. vä-symyksestä** жадыса пыдесъёсы (ик) куалекъяло; **helle alkoi h.** пöсъ куазь каттэммытыны кутскизи ни

heikäläinen³⁸ 1. (*yksi heistä*) огез соос пöлъсъ, соос пöлъсъ одйгез; (*heidän kannattajansa*) соослы дурбасьтись, соос пала кариськись, соослэн адямизы; **tuo on heikäläisiä** тийн соос пöлъсъ одйгез; **ei kukaan heikäläisistä** нöкин но соос пöлъсъ, нöкин но дурбасьтисъёссы пöлъсъ 2. (*heil-le ominainen, kuuluva*) соослэн, соослы (гинэ) тупась; **se on niin heikäläisten tapaista!** со сяна, нöкин но озы уз лэсъты!; со соослэн ужзы! **se on h. vene** со соослэн пыжзы

heila⁹ туган; (*poikaystävä myös*) пиэш, кавалер *puhek.*; (*tyttöystä-vä myös*) нылэш, дусым **heilahdella^{67-Ф}** лэйканы, шонаськыны; (*horjahdella*) вырыны, сэзъяськыны; **h. keyvesti** каллен гинэ лэйканы; **h. puolelta toiselle** сопалась тапала шонаськыны; **h. äärimmäisydestä toiseen** выжт. одйг палась мукет пала

шонаськыны (я. шонаськыса улыны)

heilahdus³⁹ шонск|он, -ем, шоналс-к|он, -ем, вырэ|он, -ем; **siipien h.** бурдъёслэн шонскомзы (я. лопырскомзы); **hintojen heilahduk-set** выжт. дунъёслэн вошъяськыса улэмзы; чит. > **heilahtaa heilahtaa^{53-Ф}** шон(ал)скыны, вырэзыны; **heiluri heilahti** час кыл шонклиз (я. вырэзиз); **hän heilah-ti laidan yli mereen** со шоналс-кыса борт сьёры зарезе усиз

heilauttaa^{53-С} шон(ал)тыны (*main ke, mae ke*), вырэтыны; **h. kättäään** киын шонтыны; **aalto heilautti veneen kumoon** пыжез тулкым шоналтыса кымаз **heilautus³⁹** шонт|он, -эм, шонал-т|он, -эм, вырэйт|он, -эм; **käden h.** киын шонтон; чит. > **heilaut-taa**

heilimöidä⁶⁸ сюрела(ськы)ны (ксъ зег)

heilua⁵² 1. шонаськыны, лэйканы, вырыны; (*kiikkua*) ёчыраны; **pöytä heiliuu** јёк выре; **keinu heiliuu** ёчыран лэйка 2. (*renkiä*) ужаны, тыршины (*сюлмысъ*); **tehdä töitä hihat heiluen** сурым поттыса ужаны 3. *вер.* (*olla mukana*) берганы (кытын ке, кинъёс ке пöлын); **he heiluvat samoissa porukoissa** соос одйг компааниосын бергаса уло

heiluri⁶ майтник; (*kellon myös*) час кыл

heilutella^{67-С} шонаны (*main ke, mae ke*), выретыны, лэйкатыны; (*kii-kuttaa*) ёчыратыны; **h. jalkojaan** пыдъёстэ лэйкатыны, пыдъёсныд выретыны

heiluttaa^{53-С} шонаны (*main ke, mae*

ke), выретыны, лэйкатыны; (*kii-kuttaa*) ёччыратыны; **h. kättä** киын шонаны; **koira h. häntäänsä** пуны бижыныз шона (я. шудэ); **h. jalkaansa** пыдэ лэйкатыны; **tuuli h. puita** тёл писпусты шона

heimo¹ 1. плёмя 2. биол. дйнь выжы*, семейство; **pääskyjen h.** вайбыж дйнь выжы

heinä¹⁰ (*kasvava*) турын(-куар); (*niittetty*) турын (*turhasca kuas-täm*); **niittää heinää** турын турнаны; **kuiva h.** кёс турын

heinääika^{9-D} турнан дыр

heinäkuu¹⁸ посытолээзь, июль

heinälato^{1-F} турын сиг, сеник

heinänteko^{1-D} турын дася|н, -м, турнан дыр

heinänuha¹⁰ турын кезегъян (турын *sürelakу ныр вияса ортчыс аллерги висён*)

heinäsirkka^{9-A} зоол. 1. (*herokatti*) ёз(ы) 2. (*vaellush.*) саранча

heisi²⁷ > **heisipuu**

heisimato^{1-F} цёпень, солитёр (*бад-зыым кузь кёл*)

heisipuu¹⁸ бот. шу(пу) (*Viburnum*)

heitellä^{67-C} лэз(ъ)яны, зирьяны (кинлы *ке*); (*levittää*) куяны, пазяны; (*esim. toisilleen*) лэз(ъ)ясыкыны, зирьясыкыны *intr.* (ксъ ог-огедлы); **h. kivillä jtak** кинлы ке кёльыен лэзяны; **h. tavaransa hajalle** котырез пазяны (я. зирьяны); **h. toisilleen palloa** тупен лэзясыкыны; **h. vihaisia katseita** *выжт.* кунэрес (я. лек синъёсын) учкылыны (кин *ке шоры, пала*)

heitteilliä, -itä, -lle: heitteillä olevat tavarat пазям (я. сэрпаллям, аналтэм) котыр; **jättää heitteille** аналтыны, куштыны

heitto^{1-C} 1. лэз|ён, -ем, зирт|он, -эм; (*pois*) сэрпалт|он, -эм, кушт|он, -эм 2. спорт. лэз(ъ)ян; **keihäänh.** копьёз (я. шибодыез) лэзяң

heitтомеркki^{5-A} апостроф (' *nuc*)

heitväjä¹⁰ 1. лэз(ъ)ясь, зирьясь, куясь; **löylyn h.** пар сётьясь (мунчоны) 2. спорт. лэз(ъ)ясь (ксъ шибодыез, дикsez); **keihäänh.** копьё лэзясь

heitätyvä^{52-F} 1. (*heitää itsensä*)

усыктысыны, куштыйсыны, сэрпалсыны; **h. maahan** музъем вылэ усыктысыны; **h. pitkäkseen** (*t. pitkälleen*) кузялсыны, вöш-вöш выдыны 2. (*joutua jnk valtaan*) сётсыны, сёттыйсыны, кутсыны; **h. epätoivon valtaan** чигиссыны (*сюлэм*); **hän heittätyi juomaan** со юныны кутсказ; **h. laiskaksi** азтэмъясыкыны кутсыны 3. (*tekeytyä jksik*) =*m* пумо кн. / =*m-partis.* + улэ аналскыны, кариссыкыны; **h. sairaaksi** висем улэ аналскыны; **h. hölmöksi** шузи (я. визтэм) кариссыкыны

heitvä^{53-C} 1. лэзыны, зиртыны; (*pois*) сэрпалтыны, куштыны; **h.**

kivi veteen кёльыеz вуэ лэзыны; **poika heitti kiven ikkunaan** пияш укное кёльыен лэзиз; **h. tuhkaa kasvipenkiin** убо вылэ пень пазыгыны; **varas heitettiin vankilaan** лушкассыкисез тюрьмае (я. пытсэт сьбыры) куштыйзы; **h. pois mielestään** *выжт.* йырысы куштыны; **h. argap** пус куштыны (я. чёлтыны) 2. (*toimittaa*) нуны, вайныны 3. *выжт.* юнме быдтыны; **hukkaan heitetty** **rahat** юнмэ быдтэм коньдон; **hukkaan heitettyä aikaa** юнмэ

- быдтэм дыр 4. (*esim. katse*) учкыны (кин ке шоры), сётыны (*mae ke*), усыны *intr.*; **h. silmäys jhk** кин ке (я. маке) шоры учкыны; **puu heitti pitkän varjon** писпу кузь вужер сётэм, писпулэн вужерез кузь усем 5. (*lisätä*) поныны, тырыны, куштыны (*ватсаса*); **h. lisää halkoja uniiin** гуре эшшо пу тырыны; **isäntä heitti lehmälle heinää** күзё скалэлзы турын куштий 6. (*esittää*) сётыны; **h. kysymys** юан сётыны 7. (*jättää*) кельтыны, куштыны, аналтыны; **h. huolet huomiseksi** сюлмасъкоңъёсзы ҷуказелы кельтыны 8. (*lopettaa*) дугдыны (*make каремысь*); **h. tupakoimasta** тамак қыскемысь дугдыны ◇ **h. henkensä** кулыны, чоньдыны, чатраны
- heiveröinen**³⁸ (*hintelä*) ляб, чиед, начар; (*hento*) няркыт, нёж; **h. lapsi** чиед (я. ляб) нылпи; **puhua heiveröisellä äänellä** нёж куараен вераськыны
- hekuma**¹¹ лычсуз|ён, -ем, куан|он, -эм, мылкыд тыр(м)|он, -ем; **ra-kastelun h.** мугорын яратонлэн куанонэз, мугорын яратыса куанон; **onnen h.** шудлы куанон; **koston h.** пунэмэз берыктыса лычсузён
- hela**⁹ накладка, фурнитура (*ксъ мебельлэн*); обивка, оковка; оправа (чеберманлэн)
- helatorstai**¹⁸ Вознесение (*Iisus Christosлэн улземез бере 40-түн науналаз ортчытоно празник*)
- helakanpainen**³⁸ яркыт-горд
- helakanväriinen**³⁸ яркыт буёло
- heleä**¹⁵ 1. (*väriltään kirkas*) яркыт; **h. väri** яркыт буёл 2. (*ääneltään* kirkas) жинг(ы)рес, чангес; **h. ääni** жингрес куара
- heleä-äänin**³⁸ жинг(ы)рес (я. чангес) куараё
- helikopteri**⁶ вертолёт
- helinä**¹² жингыртэм, чингетэм, шальтыртэм, жильккетэм (*ма-лэн ке*); **tiukujen h.** чингылис-лэн жингыртэмзы; *чшт.* > **helistä helistin**³³ (*lelu*) шальтыртон (шудон)
- helistä**⁶⁶ жингыртыны, чингетыны, шальтыртыны, жилькетыны (*make*); **kulkunen helisee** гырлы жингыртэ (я. чингетэ); **kolikot helisevät taskussa** корт коньдон кисыын шальтыртэ (я. жильккетэ); **ikkunalasit helisevät** укно пиялаос дырекъяло ◇ **olla helismässä** вер. шуге-леке вуыны, шуг-секытэ сюрыны
- helisyttää**^{53-C} жингыртыны (*маин ке*); **ikkunoita helisyttävä jyrinä** укно пиялаосты дырекъяйтись гудыртэм (куара)
- helkkäy**^{52-A} жингыртыны, шальтыртыны (*make*); **laulu alkoi h.** кырзан жингыртыны кутскиз **hella**⁹ плита; **kaasuh.** газ плита; **sähköh.** электроплита, электрическая плита
- helle**^{48-I} (окыт) пöсь (куазь); **polttava h.** чидантэм пöсь
- hellitellä**^{67-C} (*hemmotella*) мусояны, нуныяны, эркеяны; (*taputtaen selkäään*) вешаны; **h. lasta** нылпи-еэз мусояны
- hellittämätön**^{34-C} (*sitkeä*) юн(-юн), кужмо, чурыт; (*jatkuva*) пумтэм-йылтэм, нόкү биронтэм (я. дугдёнтэм), дугдйсътэм; **h. sade** дугдйсътэм (я. дугдыны власытэм) зор; **h. tarmo** нόкү

быронтэм кужым (я. энэргия [-нэ-]); **h. uurastus** кужмо ужан **hellittää**^{53-с} 1. (*löysentää*) лябомытыны. лябзытыны, мозмытыны; **h. sidettä** бинетэз (я. керттэтэз) лябомытыны; **h. kätensä jstak** мае ке лябгес возыны кутсыны, маке бордьись киосты лэзыны; **h. kukkaron nyörejä** *выжт.* шырыт карисъкыны, коньдонэз [ёвöl] жаляны 2. (*vähentää, lieventää*) лябомытыны, пичиятыны; **h. kuria** дисциплинаез лябомытыны; **h. vauhtia** јоглыкез пичиятыны 3. (*herpaantua*) лэзыны; аналсыны, сётсыны *intr.*; **kipu hellitti** висён (я. вöсь луэм) лэзиз; **ponnistele eteen-päin, älä hellitä!** нюръясы, эн аналсы!; **hellitä hetkeksi!** шуттэцкы кёня ке!

hellitä⁷⁵⁻¹ (*irrota*) усыны, кирганы; **keppi heltisi kädestä** боды киысъ усиз; **häneltä ei hellinnyt penniä-kään** *выжт.* со копеиказэ но ёз усыкты

helläi⁶¹ мусояны, нуньяны, эркеяны; (*taputtaen selkää*) вешаны; (*toisiaan*) мусояськыны, эркеяськыны, нуньяськыны *intr.* (ог-огеный); **aurinko hellii ihmissiä** шунды адамиосты эркея; **h. toisiaan** ог-огеный мусояськыны, ог-огдэ мусояны; **h. unelmia** *выжт.* малпанъёслэн быдэсмонзилы оскыса улыны (= малпанъёсты мусояны); **h. vanhaa perinnettä** *выжт.* вуж сямъёсты сюлмымысъ утыны (= вашкала сямез мусояны)

helluntai¹⁸ черк. Тройча

hellyttää^{53-с} (*saada helytään*) сюлмэз (я. мылкыдэз) бугырты-

ны, сюл(э)ме йётыны (я. пычаны); **hellyttävä tapaus** сюл(э)ме йётись учыр; **h. jk kyyneliin** кинлэс ке мылкыдэз (я. сюлэмэз) синкыли потытозь бугыртыны

hellyys⁴⁰ 1. ненеглык, эркелык, ненег (я. эрке) лу|он, -эм; **osoittaa hellyyttä** ненег луэмез возьматыны 2. (*arkuus*) ненег (я. шёдйись) лу|он, -эм, вösez шöд|он, -эм; ёшт. > **hellä**

hellä¹⁰ 1. (*lempää, herkkä*) ненег, эрке(ясь), небыт (сюлмо); **hellät tunteet** ненег (я. мусоян) мылкыд; **h. äiti** эрке атай; **h. katse** ненег синъёс (я. учкем) 2. (*arka*) ненег, (вösez) шёдйись; **hammas on hellänä** пинь долказ; **hän sai suunsa helläksi** солэн пиньыз долказ

hellästi¹⁰ (*lempääst, herkästi*) ненег, нуньяся, эркеяса, мусо, нёбятак; **puhua h.** ненег (я. мусо) верасъкыны; **äiti katsoi lastaan h.** анаез нёбятак нылпиеz шоры учкиз

helläsydäminen³⁸ небыт (я. ненег) сюл(э)мо

hellävarainen³⁸ лякыт, небыт; (*hellästi puhuva*) лякыт(эн) вазисъкись; (*huomaavainen*) сюлмасъкись; **h. kohtelu** лякытэн вазисъкон; **h. shampoo** йырсиез небыт карисъ шампунь

helma⁹ 1. сöз|ул, -ы; **hameen h.** юбка сöзул 2. (*syli*) ал(выл), азы; **ottaa lapsi helmaansa** нылпиеz ал вылад пуктыны ◇ **kodin helmassa** семья пöлын; **yön helmasa** уй пеймытын

helmeillä⁶⁷ шукыяськыны, пулъяськыны (ксъ сур, шампанс-

кой); булыр-булыр (я. мульыр-мультыр) потыны (ксы нюлам *ву*); **helmeilevä samppanja** шукыяськись шампансской; **hiki helmeilee otsalla** нюлам *ву* кымысэ булыр-булыр потэ; **rasva helmeili keiton pinnalla** вўй шапыкъёс шыдлэн вылаз пульыясько; **helmeilevä nauru** выжт. жинг(ы)рес серекъям

helmi⁷ 1. марзан, инзы, жемчуг; **helmin kirjottu** марзанэн пужиятэм 2.: **helmet** тр. л. (*naisten kaula- ja rintakoru*) чыртывесь 3. (*esim. lasih.*) весь; **helmitaulun helmet** чот весь ёс 4. выжт. марзан (*туж чебер маке*); **hampaat hohtavat kuin helmet** пиньёс марзан кадь чиляло 5. выжт. (*pisara*) шапык; **hikih.** (быльырам) нюлам *ву* шапык

helmikuu¹⁸ тулыспал, февраль

helminaauha⁹ марзан чыртывесь (я. чыртыкыч *kansat*.)

helmitaulu¹ чот, счёт [шот, сёт]

helmiäinen³⁸ перламутр

helottaa^{53-А} чиляны, кисьтасъкыны, пиштыны; **aurinko h.** шунды пиштэ

helposti капчи(ен), каныл(эн); **vika on h. korjattavissa** янгышез капчи(ен) тупатыны луоно; **h. sulava ruoka** кётын капчи(ен) сымись сиён

helpottaa^{53-С} 1. выж. (*tehdä helpo(mata)ksi*) капчиятыны, каныла тыны, капчи (я. каныл) карыны; **lääke helpotti hengitystä** эмъюм шоканэз капчиятиз; **h. tuskia** куректонэз капчиятыны 2. выжсът. (*heiketä*) чалмыны, лапканы, буйганы; **kipu h.** восьс луэм лапка

helpottua^{52-С} капчияны, капчиёмыны, каныланы; **työmmme helpottui** ужмы капчи луиз

helpotus³⁹ 1. (*helpottaminen*) капчият|он, -эм, канылат|он, -эм, капчи (я. каныл) кар|он, -ем; **veroh.** выт* капчиятон, налогъяльгота 2. (*helpottuminen*) капчи-я|н, -м, капчиём|он, -ем, каныла|н, -м 3. (*etuisuus*) льгота

helpo^{1-В} 1. капчи, каныл, лякыт; **h. elämä** капчи улон; **h. työ** каныл уж; **on helpo sanoa, mutta vaikea tehdä** вераны гинэ каныл, лэсътыны секыт 2.: **helpolla** капчи(ен), каныл(эн), жог; **hän voitti helpolla** со капчи(ен) вормиз; **laite, joka menee helpolla rikki** прибор, кудйз жог тыйасъке

helpotajuinen³⁸ капчиен валано (я. валаны луоно), валамон; **h. selitys** капчиен валаны луоно валэктэм; **helpotajuisessa muodossa** капчиен валано кабен* (я. фёрмаен)

helskäy⁵² шальтыртыны, жингыртыны, чингетыны (*makе*); **kulkunen helskyy** гырлы жингыртэ (я. чингетэ)

helteinen³⁸ 1. (окыт) пось; **h. päivä** пось нунал 2. выжт. кежег, кысык, секыт; **h. työviikko** кежег ужан арня

helletta^{9-С} ёуски; **kukon h.** атаслэн ёускиеz

heltymätön^{34-С} вормонтэм (юн), чурыт, уръясъкисътэм; **h. luopine** вормонтэм (юн) сям; **h. viha** вунйисътэм йыркур

heltyä^{52-И} 1. (*tulla hellemmäksi*) небзы(тсы)ны, капчияны, каныланы; [push] тырыны *yksipers.*;

sydän heltyi сюлэм небð(ытск)из; **hän heltyi kyyneliin** со синкыли- яськиз, солэн пушкызы тыриз 2. (*aristua*) (вöсөз) шöдьны, ненег луыны, небöзны; **hieronnassa heltyneet lihakset** массаж лэс- тыса небöзем быгытъёс **helvetillinen**³⁸ чиданы луóнтэм, чик чидантэм; **helvetilliset tuskat** чик чидантэм курадзён **helvetti**^{5-C} 1. черк. ад, тамуг 2. *выжт.* секыт (я. чидантэм) курадзён 3. ѫотр. карг. шайтан, чёрт; **painu helvettiin** шайтан мед басьтоз (тонэ)!, му мед нылоз!, шай пыдсы мед вия- лод (я. кошкод)!

hely(t)¹ чём. тр. л. шудон чача, дунтэм чеберман; **helyt kaulassa** чыртыяз шудон чача (я. дун- тэм чеберман весь) **helähdys**³⁹ жýнг(ы)rák (я. жильк) карем (*малэн ке*); *цит.* > **heläh-tää** **helähtää**^{53-F} жýнг(ы)rák (я. жильк) карыны (*make*); **kello helähti** гырлы жýнгrák кариз **hemaiseva**¹⁰ вирез шудыйтись, мылкыдэз жуттись; **hemaisevan kaunis** вир шудымон чебер **hemmetti**^{5-C} карг. чёрт, шайтан **hemmotella**^{67-C} (*мултэс*) нуныяны (я. эркеяны), эрказмытыны, ненег карыны; **pilalle (t. piloille)** **hemmoteltu lapsi** мултэс нуны- ям нылпи **hemmottelu**² (*мултэс*) нуны|н, -м (я. эркея|н, -м), эрказмыт|он, -эм, ненег кар|он, -ем; **lapsen h.** нылпиез мултэс нуныян **hempeillä**⁶⁷ мултэс либытъяськы- ны, либыт (я. небыт) луыны (я. вырыны), пуштырон калын

луыны, сентиментálничать карыны; **mitä turhia hempeilet, ryhdy töihin** мар юнмэ либытъ- яськиськод, уж борды бась- тийськы ини **hempeä**¹⁵ 1. ненег, мусо; **h. kesäyö** ненег гужем уй; **h. katse** ненег синъёс (я. учкем) 2. (*tunteellinen*) либыт (я. ненег, шöдьсь) сюлэ- мо, либытъяськись, сентимен- тал(ьной); сюлэмэ йötтись (я. пычясь); **olla hempeällä tuulella** либытъяськись мылкыдо луы- ны; **h. rakkauselokuva** сюлме йötтись яратон (сарысы) кино- (фильм) **hengellinen**³⁸ 1. (*uskonnollinen*) вöсьбур*, религиозной; **hengel-liset kirjat** вöсьбур книгаос 2. (*kirkollinen*) вöсьбур, духовной, черк(ен герзаськем); **h. sääty** вöсьбур (я. духовной) сослóвие **hengenahdistus**³⁹ лул чокасаськон (я. пытсаськон); лулшуг(ан), лултыр|ет, -он; **potea hengen-ahdistusta** лултыронэн (я. лул- шуген) курадзыны **hengenhätä**^{10-F} 1. кулон калэ вуон (я. сюрон), (улонлы) кышкыт- лык; **joutua hengenhätään** кулон калэ вуыны 2. *выжт.* (*kova kiire*) туж зол дырт|он, -эм; **ei sillä ole hengenhätää** туж зол дыртонээ ёвл **hengenlahjat**⁹ тр. л. визьбур (я. ин- теллект [-л-]) быгатонлык(ъёс), визьбур, интеллект **hengenlähtö**^{1-F}, **hengenmeno**¹ лул пот|он, -эм, кул|он, -эм; **siinä oli h. lähellä!** чылкак лул потон калэ вуисько(м) ни вал **hengenpelastaja**¹⁰ быронлэс (я. кулонлэс) утись

hengenvaara⁹ улонлы кышкытлык **hengenvaarallinen**³⁸ улонлы кыш-

кытлык кылдытайсъ, улонлы
кышкытлыко луисъ

hengenvoima¹⁰ лулпуш кужым
hengetön^{34-С} 1. шока|сътэм, -тэк,

шокамысь дугд|эм, -ыса; (*eloton*)
лултэм(-виртэм), улэптэм;
(*kuollut*) кулэм; **h. ruumis** лул-
тэм мугор; **h. luonto** улэптэм
инкуазъ 2. выжст. кёс (я. буш)
пуштросо|о, -ъем; **hengetöntä**
kirjallisutta кёс пуштросо
литература

hengittää^{53-С} 1. шоканы, луланы,
(*kerran*) шокчыны; **h. sisään**
пушки шокчыны; **h. ulos** пуш-
кысь (я. педпала) шокчыны 2.
(*päästää ilmaa lävitseen*) (пыр-
тийз) шоканы, омырез лэзыны;
hengittävä kangas шокась (я.
омырез лэзисъ) басма

hengitys³⁹ 1. (*hengittäminen*) шо-
ка|н, -м, лула|н, -м. (*kerran*)
шокч|он, -ем; **katkonainen h.**
дугдылыса шокан 2. (*ulos hen-
gittetty ilma*) лул(скем), шокчем
(омыр); **viinalle haiseva h.** вина
(я. аракы) зын шокчем

hengityselimet³³ тр. л., анат.

шокан órgаñъес (я. мугор лю-
кетъес)

hengähdys³⁹ 1. шокч|он, -ем, лул-
з(исък)|он, -ем, лулск|он, -ем;
helpotuksen h. капчиен (я. кáp-
чиýк) лулзон 2. (*levähtäminen*)
лулз(исък)|он, -ем, лулск|он,
-ем, шутэтск|он, -ем (*пичияк*)
3. (*tuulen*) пельт|он, -эм, (тол)
ырос

hengähitää^{53-Ф} 1. шокчыны, лул-
з(исък)ыны, лулскины; **h. helpo-
tuksesta** капчиен (я. кápчиýк)

лулзыны; **kuunnella hengähä-
mättä** лулсылытэк кылзийськы-
ны 2. (*levähtää*) лулз(исък)ыны,
лулскины, шутэтскины (*пичи-
як*); **pysähtyä hengähätmäään**
лулзийськыны (дугдыны)

hengästys³⁹ шокпот|он, -эм, шок-
поль пот|он, -эм (я. шока|н, -м);
olla hengästyksissä(än) шóк/по-
тыны, шок-поль потыны (я.
шоканы); **juosta itsensä hengäs-
tyksiin** бызылыса шок-поль
потыны (я. шоканы)

hengästyä⁵² шóк/потыны, шок-поль
потыны (я. шоканы), шокась
луыны; **hän hengästyi juostessaan**
со бызылыса шок-поль потйз
(я. шока)

henkevyyys⁴⁰ 1. жутском мылкыдо
лу|он, -эм, сайкыт (мылкыдо)
лу|он, -эм 2. (*älykkyys*) лэчыт
визьмо лу|он, -эм, визьнодо
лу|он, -эм, визь

henkevä¹⁰ 1. жутском мылкыд|о,
-ын, сайкыт (мылкыд|о, -ын); **h.**
puhe бурдъяськыса (я. жутс-
кем мылкыдын) вераськон 2.
(*älykäs*) лэчыт визьмо, визьнодо;
h. seuramies визé-бурó верась-
коно адями

henkeäsalpaava¹⁰ (сиолэм) йáká
луоно (я. потоно) (кадь)

henki^{7-Г} 1. (*hengitys*) шока|н, -м,
(*kerran*) шокч|он, -ем; омыр
(пушки шокчем); (*ulos hengitet-
ty ilma*) лул(скем), шокчем
(омыр); **haukkoa henkeä** омырен
шоканы; **vetää syvään henkeä**
мур шокчыны; **h. haisee tupakal-
le** ымысь тамак зын потэ; **vetää**
henkeä выжст. лулзийськыны,
лулскины, (пичияк) шутэтски-
ны 2. (*tuulen*) (тол) ырос, пель-

т|эм, -он; **tuulen h.** тёл ырос 3. (*elämä*) улон, лул; **uhrrata henkensä jnk puolesta** ас улондэ кин ке (я. маке) понна сётыны; **pysyä hengissä** улэп луыны; **jäädä henkiin** улэп (я. луло) кыльны; **ottaa jk hengiltä** кинлэс ке йырээ быдтыны 4. (*mieli*) сюлэм *выжт.*, йыр, малпа|h, -м; **olen hengessä mukana** сюл(э)мынны мон тйледын (луиско); **hengen lento** малпанлэн лобземез 5. *вöсъ.., филос.* лул; **Pyhä H.** Дунсъёлыктэм* (я. Вöсълыко*, Святой) лул 6. (*henkinen ilmapiiri*) (котырысь) югдур (я. мыл-кыдьёс), атмосфера, омыр; **ajan h.** вакытлэн мылкыдьёсыз (я. атмосфераэз); **talon h.** коркапуш омыр (я. атмосфера) 7. (*henkilö*) мурт, адями, лул; **kuinka monta henkeä on perheessänne?** кёня мурт (я. лул) семьяяды? 8. миф.: **paha h.** убир, шайтан; **pahan hengen karkotus** шайтан уллян ◇ **hänellä on h. päällä ver.** со лёптэмын (я. бурдъясыкемын)

henkilö² 1. (*ihminen*) адями, мурт; **huomattava h.** быдзым адями 2. (*henkilöhahmo*) персонаж, герой; **näytelmän henkilöt** пьесаись [-cc-] персонажьёс; **romaanin henkilöt** романыс геройёс

henkilöauto¹ ас(мурт*) (я. легковой) машина (я. автомобиль)

henkilökohtainen³⁸ ас(мурт*), персональной; нимаз, -ысь, индивидуальной; **h. hygienia** ас гигиена; **h. opetus** нимыс (я. индивидуальной) дышетон

henkilökunta^{10-j} персонал, штат; **vakinainen h.** штат; **kuulua henkilökuntaan** штатэ пырыны

henkilöstö¹ ужмуртъёс*, кадръёс; **hotellin h.** гостиницаись ужась-ёс; **vakinainen h.** штат

henkilötunnus³⁹ асмуртпус*.

адямилэн ас кодэз, личной код

henkinen³⁸ 1. (*aineeton*) лулпуш-(лыко)*, лулчеберо*, духовной; **h. kulttuuri** лулпуш (я. духовной) культура, лулчеберет*;

h. rikkaus лулпуш узырлык;

henkiset voimavarat лулпуш кужым 2. (*psyykkinen*) психика, психической; **h. väkivalta** психической эриктэман (я. курадзытон); **h. paine** стресс [-с] 3. (*älyllinen*) йырвизь, визь(бур); **henkiset kyvyt** йырвизь быгатон-лыкъёс; **h. työ** йырвизьмын ужан, вузьбур уж

henkirikos³⁹ юр. улонлы (я. адями-лэн улонэзлы) пумит йыруж

henkisyys⁴⁰ лулчеберлык*, духов-ность

henkivakuutus³⁹ утетаськон*, страховаись [-цца] кариськон;

ottaa h. утетаськыны*, страховаись кариськыны

henkivartija¹² телохранитель, адамиез утись

henkii^{61-G} пельтины, ыртыны, шоканы; **kaikki henkii rauhaa** котырак чал-чал; **suo henkii kylmää** нюрвильс кезыт (омыр) ыртэ; **hänestä henkii lämpöä** выжт. со бордысь шуныт (я. сюлэм шунытэз) потэ

hennoa⁵² (чем. öвөлтон дыръя) ен

heno jättää häntä yksin мынны сое огназ(э) кельтины жаль потэ, мон сое огназэ кельтины уг дийсийськы

hento^{1-j} векчи, ляб; (*hoikka*) чиед, восьтэт; (*esim. ääni*) няркыт,

- ляб, нёж; **h. oksa** векчи (ул)вай; **pieni ja h. tyttö** пиchi но чиед нылаш; **h. ääni** няркыт куара **hepokatti^{5-C}** зоол. ёз(ы)
- heppoinen³⁸** ляб(ыт), вырись, юн ёвöl *pred.*; (*huono*) начар, урод; **heppoiset perustelut** лябит валэктоңыёс (я. аргументъёс); **elokuva oli aika h.** кино(фильм) начар гинэ вал
- heppu^{1-B}** *вер.* пияш(ка)
- heprea¹²** еврей кыл, иврит
- hepsankeikka^{9-A}** чильт(ы)ро (я. кильт(ы)ро) ныл(кышно), чильтро бер *ark*.
- hera⁹** (зизатэм) йёлву, сыворотка
- herahtaa^{53-F}** 1. (*kihahtaa*) бызыны, вияны, кошкины, потыны; **vesi h. kielelle** дыльды шыр вия (я. кошке); **kyynel herahti silmäkulmaan** синбу синдуре потыз 2. (*ruhjeta*) кутскины (ксь бёрдыны); **h. itkuun** (зар-зар) бёрдыны кутскины
- herajuusto¹** сыр (кузятэм йёллэсъ)
- herei|llä, -lle: olla hereillä** сазь улыны (я. луыны); **saada hereille** сайкатыны
- herhiläinen³⁸** зоол. шёкыч (*шиершень*) (*Vespa crabro*)
- heristää⁵³** кышкатыны, курдатыны (ксь кычё ke кивалтосэн); **h. nyrkiä jillek** кинэ ке мыжыкен курдатыны, кинлы ке мыжык возьматыны ♂ **h. korviaan** пельдэ сак карыны, кучерскины, сак кариськыны
- herja⁹** 1. (*herjasana*) тышкасыкон, куаретон (кылъёс); (*loukkauks*) ултиян, сантэман, мыскыл карон; **heitellä herjoja** тышкасыкыны; ултияны, сантэманы 2. *вер.* маскарьяськон, шудон-серекъян, маскарьяськыса (я. шудыса-серекъяса) вераськөн, -ем; **heittää herjaa** маскарьяськыны, шудыса-серекъяса вераськыны
- herjaaja¹⁰** 1. тышкасыкись, куаретийсь; (*loukkaaja*) ултиясы, сантэмась, мыскыл карись 2. *вер.* маскарьяськись, шудийсь-серекъясь, маскарьяськыса (я. шудыса-серекъяса) вераськись
- herjata⁷³** тышкасыкыны, куаретыны; (*loukata*) ултияны, сантэманны, мыскыл карыны; **h. Jumalaa** Инмарез сантэманды
- herjeta^{74-L}** 1. (*lakata*) =мысъ пумо инф. / =мысъ-inf. + дугдыны; (*tauota*) куспетй луыны; **herkeä huutamasta!** дугды кесяськемысъ!; **keskustelu herkesi** ве-раськөн куспетй луиз 2. *вер.* луыны; (*ruveta*) кутскины, ёдъяны; **hän herkesi vähäpuheiseksi** со ёжыт вераськись луиз; **h. juomaan** юны кутскины
- herkeämätön^{34-C}** дугдыл|йсътэм, -ытэк, лябом|исътэм, -ытэк, лябз|исътэм, -ытэк; **h. sade** дугдылйсътэм зор, дугдылытэк зоре(м); **herkeämättömällä voimalla** лябзисътэм кужымен
- herkku^{1-A}** ческыт маке, чечым *last.*, деликатес [дэ- -тэ-]; **lohi on kallista**
- herkkua** лосось – дуно деликатес; **ei ole herkkua sinunkaan elämäsi** выжт. улонэд чик капчи ёвöl, улонэд чечы (кадь) ёвöl
- herkkusieni²⁶** бот. шарпангуби, шампиньон [-ный-] (*Agaricus*)
- herkkusuu¹⁸** ческыт (я. векчи, вёй) нылон; (*makean ystävä myös*) конытэз (я. ческытэз) яратийсь

herkkyys⁴⁰ (вöсез) шöд|он(лык), -эм, вöсез шöдйс лу|он, -ем; (*alttius*) јог сётск|он, -ем, восприимчивость; **ihon h.** ку шöдонлык, кулэн вöсез шöдэmez; **filmin h.** *фото*. плёнкалэн югыт шöдонлыкез

herkkä^{10-A} 1. (*kevyt*) (туж) шöдйс, капчи(ен) сётскись, кутскись (*берганы, ужаны*); **h. vaaka** пичи секытэз шöдйс вес; **h. pyörimään** капчиен берганы сётскись (я. кутскись) **2.** (*arka*) (вöсез) шöдйс, ненег; (*tarkka*) сак(лыко); **h. iho** ненег (я. шöдйс) ку; **h. kuulo** сак пелё луон, зеч кылон (я. кылыны быгатон) **3.** (*altis*) (малы ке) јог (я. капчиен) сётскись; **h. vilustumaan** јог кынмыны сётскись; **h. kylmettymiselle** кезытэз шöдйс, кезытлэс капчиен висыны усись; **h. vaikutteille** кинлэн ке влияниеэзлы јог (я. капчиен) сётскись; **h. itkemään** капчиен бöрдьны сётскись **4.** (*hempeä*) либыт (я. ненег, шöдйс) сюлэмо, либытъяскись, сентиментал(ьной); сюлэме ѹйтись (я. пычась); **herkkiä lapsikuvia** сюлме ѹйтись нылпи туспуктэмъёс*; **h. elokuva** сюлме ѹйтись кино(фильм)

herkkähermoinen³⁸ керзег(ъяськись), посекъясь(кись), ляб лулсэрө* (я. нéрваé)

herkkäkorvainen³⁸ умой кылйс, сак пелё; **h. koira** сак пелё пуны

herkkäkuuloinen³⁸ умой (я. зеч) кылйс; **herkkäkuuloiiset korvat** сак (я. умой кылйс) пельёс

herkkätunteinen³⁸ эмоциё, эмоциональной; деликатной; **h. ihmi-**

nen эмоциё адями

herkkäuninen³⁸ сак (я. капчи) умо, сак изись (я. кёлйс)

herkkäuskoinen³⁸ јог (я. капчиен) оскись, вা�ньмызылы оскись

herkullinen³⁸ ческыт; **h. ruoka** ческыт сиён; **h. tuoksu** ческыт зын

herkullisuus⁴⁰ ческыт(лык), ческыт лу|он, -эм

herkutella^{67-C} 1. ческыт потыса сиыны; ческытсэ сиыны (я. веръяны); **h. mansikoilla** викториэз (я. узыез) ческыт потыса сиыны **2.** *выжт.* лыч/сузыны, шум/потыны; **lehdistö herkutteli tapauksella** газет-журналъёс луэм учыр сярыс лычсузыыса вераськизы

herkuttelija¹² ческытэз яратись

hermo¹ 1. анат. лулсэр*, нérvä;

heikot hermot ляб лулсэръёс;

pitää hermonsa kurissa *выжт.* астэ юн возыны; **käydä jnk**

hermoille *выжт.* кинлэн ке сюлэм вылаз вуыны; кинлэс ке вожэ поттыны; **tuo ihmisen ottaa minua hermoon** *вер.* со адями мынэсчытм вожме поттэ, со адями мыным сюлэм вылам вуиз ини

hermoilla⁶⁷ керзегъязыкыны, сюлэмшугъязыкыны, посекъяны

hermoromahdus³⁹ суй-пыд юс-киськ|он, -ем (я. лэзьк|он, -ем)

hermosto² анат. лулсэр сбзнет*, нéрвной системэ, лулсэръёс*

hermostua⁵² вожомыны, [вож] поттыны *yksipers*; керзегъязыкыны (я. посекъяны) кутскыны;

opettaja hermostui poikaan дышетийслэн пияшлы вожез поттэз; **hän hermostuu helposti**

- со јог керзегъясыны кутске **hermostuncisuus**⁴⁰ керзегъясык|он- (лык), -ем, пöсекъя|н(лык), -м, сюлэмшугъясык|он, -ем
- hermostunut**⁴⁷ керзегъясыкись, вожомем, пöсекъясь, сюлэмшугъясыкись; **h. potilas** керзегъясыкись висись (я. пациент); **niin h. että vapisee** вожомеменyz куалекъя ик; **olla h.** керзегъясыкыны, сюлэмшугъясыкыны
- hermostus**³⁹ 1. керзегъясык|он, -ем, вожом|он, -ем, пöсекъя|н, -м, сюлэмшугъясык|он, -ем 2.: **hermostuksissa(an)** керзегъясыкса, вожомыса, пöсекъяса, сюлэмшугъясыкса; **vastasin hermostuksissani väärin** сюлэмшугъясыкса мыдлань вази
- hermostuttua**^{53-С} вожез поттыны; сюлэм вылэ вуыны *yksipers.*; **minua h.** мынам воже потэ, (*make*) мынэсътым вожме поттэ; мынам сюлмы шуг, сюлэм вылам вуэ; **h. jtak** кинэ ке керзегъясыктыны; кинлэс ке вожээ поттыны
- herne**⁴⁸ 1. кёжы; **vihreät herneet** вож кёжы(ос)
- hernekasvi**⁵ бот. пуртэсо будос
- hernekeitto**^{1-С} кёжыен шыд
- herpaantua**^{52-Д} ляб|омыны, -зыны, шальтраны; **mielenkiinto herpaantui** тунсыкъясыкон лябомиз (я. усиз)
- herra**⁹ 1. (*mies*) пиосмурт, воргорон; **eräs h. kysyy sinua** кычэ ке пиосмурт тонэ юа 2. (*arvontineä ja ruhuttleusanana*) господин; **h. presidentti** господин, президент!; **hyvät naiset ja herrat!** гажано, дамаос но господаос! 3. (*isäntä*) кузё, кивалтись; **talon h.** корка(лэн) кузё(еэ) 4. (*yläluokan jäsen*) господин, барин; **elää herroaksi** барин(ъёс) кадь улыны 5. **вöсь. (Jumala)** Кузё-Инмар, Интöро* ◇ **h. jumala!** осты инмар(е)!; **herran tähden** инмар понна; **kuin herran kukkarossa** инмарлэн бурд улаз кадь (= ... уксё пуйяяз кадь)
- herrasmies**⁴² джéнтльмен [-тель-]
- herraväki**^{7-Д} 1. господаос 2. (*pariskunta*) кузпальёс; **Lehtisen h., h. Lehtinen** Лéхтинен кузпальёс
- hersyä**⁵² 1. пызыыны, буль(т)ыртыса потыны 2. *выжт.* пырсыыны; **hersyvä nauru** пырсыыса серекъям
- hertta**^{9-С} 1. сюлэм тусо (я. выллем) суред, сюлэм пужы 2. карт. сюлэм, чёрви
- herttainen**³⁸ мус|о, -потон; **h. hymy** мусо пальпотэм; **sepä herttaista!** сычэ мусол; **tuntua herttaiselta** мусо потыны
- herttua**¹² гéрцог
- herttuatar**^{32-С} герцогиня
- herua**⁵² 1. пызырыны, потыны; (*valua*) ёзданы, вияны; **vedet heruvat simistä** синмыс синву быльыра; **lehmä on herunut hyvin** скал йёлзэ умой сётэ ни, скаллэн йёлзы трос (я. умой) потэ ни 2. *выжт.* вуыны, сюрыны; **tietoja herui niukasti** информация ёжыт сюриз
- herukka**^{14-А} 1. бот. сутэр|(пу), -пуд 2. (*marjat*) сутэр
- heruttaa**^{53-С} 1. пызыратыны, потыны; (*valuttaa*) ёз(а)тыны, виятыны; **h. viimeiset tipat kahvipannusta** кофéйникись берпу-мётий шапыкъёссэ виятыны 2. *выжт.* портыны, кыскыны;

h. tietoja jltak кинлэсь ке тодэтъёсты* (я. информаціеэз) портыны
hervota^{74-Е} ляб|омыны, -зыны; шальтраны; **lihakset herposivat** быгытьёс лябомизы (ксь золс-кем бере); **jännitys on hervonnut** золскон (я. напряжéние) лябо-миз ни
hervoton^{34-С} 1. ляб|(омем), -зэм, кужымтэм; шальтрам; **hervottomat lihakset** лябомем быгытьёс (ксь золскем бере); **pelosta h.** кышка(тсы)са жёломем 2. **вер.** (*uskomaton*) оскóнтэм, оскыны луóнтэм
herättää^{53-С} 1. выжт. *ou* (*saada heräätää*) сайкатыны; **h. unesta** иземьись сайкатыны; **h. muistoja** тодэ вайтыны 2. (*aiheuttaa*) поттыны, жутыны, кылдытыны; **ehdotus herätti naurua** чектон серемез поттйз; **h. huomiota** саклык жутыны, интерес кылдытыны 3. (*kuolleista*) лулъяны, улъятыны; *вöсъ. ou* улъятыса султыны
herätyskello¹ будильник
herätä⁷³ 1. (*unen päättymisestä*) сайканы, шёдьны; **h. syvästä unesta** зол иземьись сайканы; **luonto herää** выжт.инкуазь сайка 2. (*syntyä*) кылдыны, жутсыны, кутсыны; **herää kysymys** юан кылдэ; **heräsi kiinnostus jhk** марлы ке тунсык кылдйз; **h. uskoon** оскыны кутсыны 3. (*kuolleista*) лулъяськыны, улъы(тсы)ны; *вöсъ. ou* улъыса султыны
hete^{48-С} армес, сырьясь инты, сырьянни
heti 1. (*ajasta*) али ик, (соку) ик, ёжогáк, ёгатскытэк; **tulen h.**

takaisin али ик берен лыкто; **keksin h. vastauksen** мон ёжогáк ответ шедьтй; **h. joulun jälkeen** Ымусытон (я. Рошво) бере ик; **h. tupaan tultua tuntuu lämpimältä** пырем валысь коркан шуныт потэ 2. (*paikasta*) ик; **h. kylän takana virtaa joki** гурт сьорти ик шур бызе
hetkahtaa^{53-Ф} 1. (*notkahtaa*) някырсыны, куасалскины; **polvet hetkahtivat** пыдесъёс куасалскизы 2. (*keikahtaa*) сэзъялскины, зúркák луыны; **maa hetkahti räjähdyksen voimasta** пуштэм кужымлэсь музъем зúркák луиз (я. сэзъялскиз)
hetkellinen³⁸ вакчи дырьем; (*ohi-menevä*) јог ортчись; **h. sade** вакчи дырьем зор; **h. onni** јог ортчись (я. вакчи дырьем) шуд
hetki⁷ 1. (*lyhyt aika*) дыр, вис, вадес; **hetken kuluttua** кёня ке дыр ортчыса; **hän meni hetkeksi ulos** со кёня ке дырлы гинэ педло поттйз; **lyhyt onnenh.** вакчи шудо дыр; **viime hetkellä** берло дыре гинэ; **voiton h.** вормон вакыт; **odotamme häntä joka h.** со тани-тани вуозини; **tällä hetkellä** та дыре (я. учыре)
hetkinen³⁸ > **hetki** 1; **hetkisen** **kuluttua** кёня ке (я. јамдэ) улыса; **h.! возьма ай!**, вить али!
hetkittäin дырын-дырын, вакытэн-вакытэн, куддыр(ъя); **tuuli oli h. luja** тöl дырын-дырын золгес ик вал
hetkuia⁵² (*notkuia*) куасалскины; (*polvista*) жиль-жиль (я. лýб(ы)-ráк) луыны (пыдъёс ссы); (*hytkyä*) сэзъяськыны, зурканы, вырыны, лэйканы

- hetteikkö**^{4-A} сыръясь инты, сыръянни
- hevonen**³⁸ 1. вал; **työh.** ужан вал; **ajaa hevosella** вал вылын вортт(ыл)ыны 2. гимн. вал, конь 3. вер. (*hevosvoima*) вал кужым 4. (*šakissa*) вал, конь
- hevosenkenkä**^{10-G} вал дурет, дага
- hevoskuuri**⁵ чурыйт дисциплина (я. радлык); чурыйт(эсъ) уж-радъес
- hevosmies**⁴² 1. валэн нуллйесь, ямщик, күчер 2. (*hevokasvatuksen tuntija*) вальёсты тодийсь-валась
- hevostenhoitaja**¹⁰ вал утись (я. сюдийсь, вордийсь), кёнюх *ruhek.*
- hevosvoima**¹⁰ (вакч. hv) тех., физ. вал кужым (в.к., л.с.)
- hidas**^{41-F} каллен; (*työ työs*) јег(ыт); (*verkkainen*) дыртытэк, дыртыйсътэм, гызылес, дыг; **h. ruhe** каллен (я. дыртытэк) вераськон; **h. työ** јег уж; **h. ihmisen** дыртысътэм адями; **h. vauhti** пичи јоглык
- hidasjärkinen**³⁸ каллен (я. кема) малпаськись, мырк (я. секыт) визьем, ёйндырысътэм; **h. kou-lulainen** каллен малпаськись дышетскись
- hidastaa**⁵³ калленатыны; јегатыны, могатыны; **h. askeliaan** вамышшёстэ калленатыны; **h. kehitystä** азинсконэз јегатыны
- hidastella**⁵⁷ гызыльтыны, моганы, каллен вырыны
- hidastua**⁵² калленаны, јеганы, моганы; **teollisuuden kehitys alkoi h.** промышленностылэн азинсконэз калленаны кутскиз
- hidasälyinen**³⁸ > **hidasjärkinen**
- hiecho**¹ ветыл
- hiekka**^{9-A} луо, песок *ruhek.*
- hiekkakivi**⁷ геол. луоиз
- hiekkaranta**^{5-J} луо(ё) ярдур
- hiekoittaa**^{53-C} луо пазяны (я. вёл-дыны)
- hieman** ёжыт(ак), пичияк, пичильтык; **odota h.** ёжытак возьма; **h. pitempi** ёжыт кузьгес
- hieno**¹ 1. (*erinomainen*) усто, зол, туж умой (я. зеч); **h. sää** усто куазь 2. (*valiolaatuinen*) усто, умой (я. усто) зечлыко; **h. pos-liini** усто (я. умой зечлыко) фарфор 3. (*jalo*) зеч (я. усто) выжысь, усто, зеч; **h. herra** зеч выжысь господин; **hienot tavat** усто выросъёс (я. манеръёс) 4. (*tyylikäs*) усто, тузй, туж чебер; **h. leninki** усто (я. туж чебер) платья 5. (*ohut; pienirakeinen*) векчи; **h. lanka** векчи сйнысы; **hienot jauhot** векчи пызы; **haka-ta hienoksi** векчи кораны 6. (*rehmeä*) ненег, небыт; **h. hipä** ненег (я. небыт) ку (адямилэн)
- hienontaa**^{54-J} векчиятыны, пыргытыны, нелькыны; (*raastimella*) вуштыны; (*myllysä*) изыны; (*leikkaamalla*) юдьны, вандылыны; **h. mantelit** миндалез нелькыны; **h. perunoita** картофка юдьны
- hienosokeri**⁶ сакыр (песок *ruhek.*)
- hienostella**⁶⁷ коштанъяськыны, кильтыръяськыны, чеберъяськыны; **h. uusissa vaatteissa** вильдайсен коштанъяськыны (я. коштанъяськыса ветлыны); **puhua hienostellen** коштанъяськыса (я. чеберъяськыса) вераськыны
- hienotunteinen**³⁸ лякыт, ёёнзэ вала|сь, -са, тактичной; **olla h. toisia kohtaan** адямиосын лякыт

- (я. йёнзэ валаса) верасъкыны
(быгатыны)
- hienous⁴⁰** 1. (*ohuus*) векчи(лык),
векчи лу|он, -эм; **langan h.** сий-
ныслэн векчи(лык)ез 2. (*erin-
omaisius*) устолык, туж умой
(я. зеч) лу|он, -эм 3. (*jalous*)
устолык, зечлык (*выросъёс, ма-
неръёс ссы*) 4. (*pehmeys*) небыт-
(лык), ненег(лык) 5.: **hienoudet**
тр. л. чыры-пырыос, нюансъёс;
pelin hienoudet шудонлэн ню-
ансъёсыз
- hieraista⁶⁶** зыралтыны, посыны
(пичияк); **h. silmiääñ** синъёстэ
посыны (пичияк)
- hierarkia¹²** иерархи(я), инъетрад*
- hiero⁵²** 1. зыраны, посыны; **h. kä-
siääñ vastakkain** киостэ валче
(я. ог-огзы борды) зыраны; **h.
(kädellä) silmiääñ** (киныд)
синъёстэ посыны; **h. voide**
ihoonsa мазез куад зыраны, ма-
зен зырасъкыны 2. (*antaa hieron-
taa*) посыны, массаж лэсътыны;
(*raajoja tuöös*) кысканы; **h. käsi-
varitta** суез кысканы 3. (*koettaa
saada aikaan*) турттыны, тыр-
шыны (*make карыны*); **h. sovin-
toa** уръясъкыны (я. кусыпъёсты
выйльбись тупатыны) турттыны
- hieroja¹⁰** массаж лэсътийс, масса-
жист
- hieronta^{9-J}** 1. зыра|н, -м, пос|он, -эм
2. (*hieronnan anto*) массаж (лэсъ-
т|он, -эм), пос|он, -эм
- hiertyä^{52-K}** ниръясъкыны, зырасъ-
кыны; (*rakkuloille, verille*) нярзы-
ны; (*survoutua*) нелькисъкыны;
haavoille hiertynt iho вир поты-
тозь ниръясъкем ку
- hiertää^{54-K}** ниръяны, зыраны;
(*rakkuloille, verille*) нярзытыны;
- (*survoa*) нелькыны; **saapas h.**
- jalkaa** сапег пыдэз ниръя
- hieta^{9-F}** (векчи) луо, песок *ruhek.*:
гиззы
- hietikko^{4-A}** луовыл, луоё инты (я.
музъем)
- hievahtaa^{53-F}** (*övöltön дыръя*) выр-
зытыкыны, вырз(ыл)ыны; **hän ei
hievahtanutkaan** со интыысътыз
но ѳз вырзытыкы; **istua hieva-
tamatta** вырзылытэк пукыны
- hiha⁹** саес ⌈ **panna hihat heilumaan**
саесъёсты пужалляса (я. куа-
салляса) ужаны
- hihatton^{34-C}** саестэм
- hihuhli⁶** выжт. фанатик; **poliitti-
nen h.** политик (я. политичес-
кой) фанатик
- hihittää^{53-C}** лушкем (я. кит-кит-
(-кит)) серекъяны; **nauraah h. >
азылосез / ed.**
- himitys³⁹** лушкем (я. кит-кит(-кит))
серекъя|н, -м
- hihkaista⁶⁶** черектыны, черетски-
ны, кеськыны; **hihkaise, jos tar-
vitset ариа** юрттэт кулэ луиз
ке, черекты
- hihkuua⁵²** черекъя(ськы)ны, ке-
сяськыны; **lapset hihkuvat rie-
musta** нылпиос шумпотыса
черекъясько
- hihna⁹** е, ремень; *tex.* лента (*ксъ
конвойерлэн*); **kellon h.** час е;
**taluttaa koiraah hihnassa (t. hih-
nasta)** пуньеz еэн (я. ременен)
нуллыны
- hiihto^{1-F}** 1. куасэн бызыл|он, -эм
(я. ветл|он, -эм) 2. *спорт.* куасэн
бызылыон
- hiihtäjä¹⁰** куасэн бызылысь (я.
ветлийс)
- hiihtää^{53-F}** куасэн бызылыны (я.
ветлыны); (*hiihdellä*) куасэн

- нискыланы
- hiili²⁴** 1. эгыр; **hehkuvat hiilet** жуась (я. пось) эгыр, тылжү; **paistaa hiilllä** эгыр вылын жа-рить карыны; **olla (t. istua) kuin tulisilla hiilllä** пось эгыр вылын кадь (пукыны) 2. хим. углерод **hiilihanko^{1-G}** гур суран, туЧко **hiilihappo^{1-B}** хим. угольной кисло-та, углекислота
- hiilihydraatti^{5-C}** углевод
- hiilimonoksiidi⁵** хим. углеродлэн оксидээ, угárной газ; чшт. >
- häkä**
- hiillos³⁹** (тыл)жу, жуась (я. пось) эгыр, жар
- hiillostaa⁵³** эгыр вылын пыжыны (я. жаýить карыны); **h. perunoita** (эгыр пöлын) картофка пыжыны
- hiillyttää^{53-C}** эгырзытыны, жүзектыны, сутыны; **palon hiillyttämät hirret** тылын эгырзытэм коръес
- hiiltyä^{52-I}** 1. эгырзыны, жүзектыны, сутсыны 2. вер. вождэ поттыны, йырдэ кур карыны, керзегъясыкыны кутсыны; **hiillyin ihan turhaan** чик юнмэ вожме поттй (я. йырме кур кари)
- hiipiä^{61-E}** лушкем (я. шыпты) мыныны (я. лыктыны); **h. varpailalaan** пыдчины йылад (лушкем) мыныны (я. лыктыны)
- hiippa^{9-B}** черк. мýтра (*епископлэн жүжыт изыыеz*)
- hiippakunta^{10-J}** епáрхи(я)
- hiipua^{52-E}** мырдэм (я. ляб) жуаны, жуаса бýрыны; **hiipuva nuotio** мырдэм (я. ляб) жуась тылском, кысон калэ вуэм тылском
- hiirenkorva¹⁰** копейка кадь гинэ куар, али гинэ устьйськем (я.
- потэм) куар; **koivut ovat hiirenkorvalla** кызыпулэн али гинэ куаръёсыз устьйськизы (я. потйзы) **hiireenvirna** бот. шыркёжи (*Vicia crassa*)
- hiiri²⁴** 1. зоол. шыр 2. ит. шыр, мýшка *rihek*.
- hiirihaukka^{9-A}** зоол. пиёк(уш) (канюк) (*Buteo buteo*)
- hiisi²⁷** миф. 1. (*metsähinen*) нюлэс-мурт, -кузё, -нюня 2. (*paha henki*) шайтан, чёрт 3. тышк.: **h. viekön!** шайтан басьтон!, шайтан мед басьтоз!; **painu hiiteen!** кош(кы) татысь!, сьёд син азям медам адзы!
- hiiskahtaa^{53-F}** (чем. öвöлтон дыръя) ымез устьтины (я. усьяны) **выжт.**, пик карыны; **hän ei uskaltanut hiiskahtakaan** (со) ымзэ но устьтины ѳз дйсть; **jos edes hiiskahdat tästä!...** ымдэ гинэ устьти та сярысь!...
- hiiskua⁵²** (чем. öвöлтон дыръя) кыл(дэ) вераны; **tästä ei saa h.** **sanaakaan muille** та сярысь мүкетъёсызлы пал кыл но вераны уг яра; **istua hiiskumatta** чал-чал (я. шып) пукыны
- hiiva⁵** дрожжи [-ж-], базар маял, чырсэт
- hikeentyä^{52-J}** 1. нюланы; (*esim. ihminen työs*) посяны; (*esim. lasi työs*) бусасъкыны; (*vaatteet*) (посяса) котмыны (я. нюромыны); **hikeentynyt ikkuna** нюлам (я. бусасъкем) укно 2. вер. посекъяны, керзегъясыкыны, алекмыны
- hiki^{7-D}** 1. нюлам (ву); **minä olen aivan hiessä** мон кóпак нюлай (я. нюламын) ни 2. (*esim. lasissa*)

- нюлам (ву), бустыри; **ikkuna käy hikeen** укно нюла (я. бусаське)
- hikinen³⁸** 1. нюлам; (*esim. ihmisen myös*) пёсям; (*esim. lasi myös*) бусасаськем, бустырам; (*vaatteet*) (пёсяса) котмем; **hikiset kädet** нюлам киос; **h. ikkuna** нюлам (я. бусаськем) укно 2. (*hiostava*) јокыт, окыт, пёсь, нюлатйс; **h. ilma** јокыт (я. окыт) омыр 3. *выжт.* нюлатайс, пёсятайс, тыбыртй ву виятайс; **h. työ** нюлатайс уж
- hikipisara¹²** нюлам ву шапык
- hikka^{9-A}** күчкъя|м, -н, вике|м, -н, кулыкъя|м, -н
- hikoilla⁶⁷** 1. (зол) нюланы, нюласа улыны; **h. löylyssä** мунчоын (я. мунчо парен) зол нюланы 2. *выжт.* (*ahertaa, uurastaa*) сурым (я. чын) поттыса ужаны 3. (*sada kosteudesta vesikerros pinnalleen*) нюланы, нюромыны; (*tulla lämpimäksi*) пёсяны (ксы ю тысь, турын); **navetan kiviseinä hikoi-lee helposti** гидлэн кирпич борд-дорез јог нюла (я. нюроме)
- hikoiluttaa^{53-C}** нюлатыны, пёсятыны; **hikoiluttava aine** нюлатайс (я. пёсь) эмьюм, нюлатайс тырмет* (я. средство)
- hilata⁷³** мырдэм (я. нюж кыскыса) нуны; **h. raskasta säkkiä** секыт мешокез мырдэм нуны
- hile⁴⁸** векчи ѹ; сулеп, векчи ѹ пыры(ос)
- hiljaa** 1. чал-чал, шып; каллен, пиши куараен, чуштыр; **olla h.** чал-чал (я. шып) улыны; **hän astui h. taloon** со шып гинэ корка пыриз; **puhua h.** каллен (я. лушкем) вераськыны; **lehtori**

- puhui hyvin h., ei kuulu mitään** лéктор туж каллен (я. пиши куараен) вераське – номыр но уг кылисъкы; **aivan h.** туж (я. шим-шим) чалмыт, чал-чал; **olla hiiren h.** ыме вой (я. ву) ёзыны *выжт.* 2. (*hitaasti*) каллен, канылэн, дыртытэк; **kävellä h.** каллен ветлыны
- hiljainen³⁸** 1. каллен, чалмыт, шып(ыт); **h. ääni** каллен куара; **h. paikka** чалмыт инты; **kadulla on hiljaista** урамын чалмыт (я. шыпты) 2. (*rauhallinen, tyyni*) чалмыт, шып(ыт); лачмыт, зыйбыт; **h. elämä** чалмыт улон(-вылон); **luonteeltaan h.** сямызъя лачмыт (я. зыйбыт) 3. (*hidas*) каллен, дыртисътэм; (*vieno*) ляб; **h. kävely** каллен ветлон; **keittää hiljaisella tulella** ляб тыл вылын пёэтыны
- hiljaisuuus⁴⁰** чалмыт(лык), шыптыт(лык); (*vaitioolo myös*) чал-чал (я. шып) ул|он, -эм; **laukauksen ääni rikkoi hiljaisuuden** ыбем куара чалмытэз сёриз
- hiljakseen** 1. > **hiljaa** 2. (*vähitellen*) канылля, каллен, ичиён-пишиён, пумен; **hinnat ovat taas h. nousemassa** дунъёс канылля нош будо ни
- hiljentyä^{52-J}** 1. чалмыны, шыптыт(о)-мыны, чусомыны; **lapset hiljentyivät** пинальёс чалмизы 2. (*heiketä*) лябомыны, каллен(гес) луны; **tuuli hiljentyi** тол лябомиз 3. (*rauhoittua, syventyä teke-mään jtak*) чалмытскыны, шыптытскыны, чал-чал (я. шып) кариськыны; **h. kuuntelemaan** чалмытскыса кылзыны; **h. ru-koukseen** чал-чал кариськыса

- вöсяськыны; **h. omiin ajatuksiinsa** ас малпаньёсад выйыса чалмытскыны
- hiljentää**^{54-J} 1. каллен(гес) карыны, ляб(гес) карыны, чалмыт(гес) карыны; **h. radiota** rádioéz каллен(гес) карыны 2. (*hidastaa*) калленатыны, каллен(гес) карыны; **h. askeleitaan** вамиштёстэ калленатыны 3. (*rauhoittaa*) буйгатыны; **h. mielensä** ciulémäдэ буйгатыны
- hiljetä**⁷² > **hiljentyä**
- hilkka**^{9-A} изы, такъя (ксь медсестралэн, официанткалэн)
- hilla**⁹ бот. нюрэмезь, куакаэмезь, морóшка (*Rubus chamaemorus*)
- hilleri**⁶ зоол. музырчайы, кырчайы, бызара (*Mustela putorius*)
- hillitty**^{1-C} зйбыт, лачмыт, сабыр-рес; **h. käytös** астэ зйбыт (я. лачмыт) возён; **puhua hillityllä äänellä** сабрес куараен вераськыны ♂ **hillityt värit** бездытгес бүёльёс
- hillitysti** зйбыт, лачмыт, сабыр, лад-лад; **istua h.** зйбыт (я. лачмыт) пукыны
- hillitä**⁶⁹ возыны, зйбломытыны, чалмытыны, буйгатыны; **h. kyyneleitää** синкылидэ возыны; **h. telmiviä lapsia** лякыттэмъяскись пинальёсты чалмытыны; **h. meluava vakioukko** чашеттись калыкез буйгатыны; **h. itsensä** возиськыны, чидатскыны, астэ возыны (я. кутыны)
- hilliton**^{34-C} (нóмырýн) возыны (я. кутыны) луóнтэм, зйбломытонтэм; **h. itku** возыны луóнтэм бёрдон; **h. raivo** возыны луóнтэм вожкомон (я. лекомон); **h. luonne** зйбломытонтэм сям
- hillo**¹ варення, повидло
- hilloke**^{48-A} компот
- hillota**⁷⁴ варення пöзьтыны; **h. vadelmia** эмезьлэсъ (я. эмезез) варення пöзьтыны
- hilpeys**⁴⁰ шулдыр (я. капчи) мылкыд, задорлык; мылкыд жутс-к|он, -ем; **hilpeyttä herättänyt lausahdus** мылкыдэз жутэм фрэза
- hilpeä**¹² шулдыр, задор; **olla hilpeällä tuuella** шулдыр мылкыдо луны
- hilse**⁴⁸ 1. киль (*йырысъ*) 2. киль, кём; пыры, пырдэм; **tuohen h.** туй киль; **hilseenä kariseva seinämäali** киль кадь пырдыса усылыйс борддор бүёл
- hilseillä**⁶⁷ паласькыны, пырдыны, куалдылыны; **maali hilseilee seinästä** бордорысъ бүёл пырдэ; **päänahka hilseilee** йыркуэ (я. йырсие) киль кылдэ
- himmennin**^{33-J} 1. *фото*. диафрágма 2. (*ohjauslaite*) дýммер (выключатель), светорегулятор
- himmentyä**^{52-J} 1. заректыны, бездыт(гес) луны; (*rimetä*) пеймыт(гес) луны, пеймытомыны, съёдектыны; (*tulla sameaksi*) пож луны; **värit ovat himmentyneet** бүёльёс заректэмын (я. бездыт луэмын) ни; **hopea himmentyy** азвесь съёдектэ (я. пеймытгес луэ) 2. *выжт.* бездыны, бездыт(гес) луны; **muistot himmentyväät** тодэ ваёнъёс бездо
- himmentää**^{54-J} 1. пеймыт(гес) карыны, сайяны, чоксаны; (*tehdä sameaksi*) пож карыны; **h. valoa** югытэз сайяны (я. чоксаны) 2. *выжт.* сайяны, чоксаны, бездыт(гес) карыны; **h. jnk mainetta**

- кинлэсъ ке данзэ сайяны (я. чоксаны)
- himmeä¹⁵** 1. жомыт, пеймыт, ляб; (*samea*) пож; **himmeät valot** жомыт тыльёс 2. (*matta*) м áтовой, буспыр*
- himo¹** =м пумо кн. / =m-partis. + туж пот|он, -эм, (*mae ke я. make карыны*) туж яратон; (*seksuaalinen*) туж потон (я. потэм); **suk-laanh.** шоколад [шэ-, шо-] сием туж потон, шоколадэз туж яратон; **vallanh.** власте туж кыстисъкон, кивалтыны (я. властын луыны) туж яратон
- himoita⁶⁹** =м пумо кн. / =m-partis. + туж потыны. (*mae ke я. make карыны*) туж яратыны; (*seksuaalisesti*) туж потыны, [чич] потыны* *yksipers.*; **h. rahaa** конь-донэз туж яратыны; **mies himoaa viinaa** пиосмуртлэн вина юэмез туж потэ
- himokas^{41-A}** туж яратйсь; (*seksuaalisesti myös*) ўырдыт (сюлмо), чичпотий*; **h. katse** ўырдыт (я. чичпотий) учкем (я. синъёс)
- himokkaasti** ўырдыт, чич потыса*; **tuijottaa jtak h.** кин ке шоры чич потыса (я. ўырдыт синъёсын) учкыны
- himottaa^{53-C}** вирез шудытыны, чич/поттыны*; **tytö alkoi h. häntä** нылаш солэсъ вирэ шудытыны (я. чичсэ поттыны) кутскиз
- hinaaja¹⁰** буксир
- hinata⁷³** 1. нюж (я. гыж, сюл-кал) кыскыса нуыны; (*nostaa*) (куж-мыйсъ) жутыны 2. (сьюре) кыскыса нуыны; (*alus myös*) буксирен нуыны; **auto hinattiin korjaamoon** машинаез тупатъяны
- кыскыса нуизы
- hinausauto¹** авáри (я. аварийной) машина
- hinkuyskä¹⁰** мед. кызон чер, коклюш
- hinnasto²** дунъёс (*списокен*), дун лыдмет*, прейскурант
- hinnonetella^{67-C}** дунъяны, дун(зэ) пуктыны, дунзэ лыдъяны; **h. tuotteensa liian kalliaksi** лэсътэм арбериэз укыр дуно дунъяны, лэсътэм арберили укыр бадзым дун пуктыны
- hintä^{9-J}** дун; **millä hinnalla (t. mistä hinnasta, mihin hintaan) ostit?** кёнян (я. кычэ дунын) бастьид? ◇ **ei mistään hinnasta** нόмырэ шуыса но, нόмырён но; **hän ei tottele mistään hinnasta** нόмырэ шуыса но (со) уг кылзайськы
- hintalappu^{1-B}** дунпус*, цэнник
- hintava¹⁰** дуно (кесь вуз)
- hinteliä¹⁰** чиед, кёсит; (*hentovarta-loinen myös*) чиндыр-вáндыр мугоро; (*heikko*) ляб, жум; **h. lapsi** чиед нылпи
- hioa⁵²** 1. шерыны, лэчытатыны; (*hiomakiekolla myös*) зуданы; (*vii-kate*) шуккыны (*kuso*); **h. veistä** пурт шерыны; **h. viikate** кусо шуккыны 2. (*silottaa*) волятыны, вольытомытыны; (*kiiltäväksi myös*) долатыны; **h. lasia** пиялаз волятыны 3. выжт. (*viimeis-tellä*) волятыны, умоятыны; **h. tyyliä** стиlez волятыны
- hiomakivi⁷** (*kovasin*) шер, зуд; (*viikatteen*) кусо шуккон
- hiomatton^{34-C}** 1. шерымтэ; (*silotta-maton*) волятымтэ, вёлымтэ; **h. jalokivi** волятымтэ дуно из 2. выжт. шак(ы)рес, жот(ы)рес; **h. käytös** шакрес выросъёс

- hiostaa⁵³** нюлатыны, посятыны;
- hiostava helle** нюлатись пось куазъ
- hiostua⁵²** нюланы; (*esim. ihmisten myös*) посяны; (*esim. lasi myös*) бусасыкыны, бустыраны; **h. kovasta työstä** кужмо ужаса нюланы; **hiostuneet silmälasit** нюлам (я. бусасыкем) очки (пиялаос)
- hiota^{74-D} 1.** (*hikoilla*) (зол) нюланы, нюласа улыны; **h. lölyssä** мунчын (я. мунчо парен) зол нюланы; **kainalot hikoavat** кунульёс нюлало **2.** (*hestyä*) нюланы, бусасыкыны, нюромыны; **ikkunat hikoavat** укноос нюлало
- hioutua^{52-F} 1.** лэчытомыны; (*silot-tua*) воляны, вольытомыны; (*kiiltäväksi*) доланы; **sileäksi hioutunut kallio** вольыт лутытоз волям скала **2. выжт.** (*kehittyä*) воляны, умояны; **hänen tylinsä hioutuupikkuihjaa** солэн стилез каллен воля
- hipaista⁶⁶ 1.** ютыны (*öjysytak*); (*tahallaan*) ютсыкыны, юттийсыкыны, ютылыны (*make bорды, mae ke*); **hypäräjä hipaisi rimaa kädellään** тэтчасылэн киыз планкае (я. плánка борды) ютиз **2. выжт.** (*kyllpum*) поттылыны, жутскылыны; **keskustelu hipaisi politiikkaakin** верасыкен полýтика сярысъ но жутскылз
- hipiä¹²** ку (*ненег, векчи*); **lapsen hieno h.** нылпилэн ненег куэз
- hipoa^{52-E} 1.** ютыны (*öjysytak*), южыт гинэ [öвöл] ютыны, юттоно кадь луыны; **hänen päänsä hipoo kattoa** йырыз вöлдэтэ ютэ, йырыз южыт гинэ вöлдэтэ уг юты **2. выжт.** матэктыны, матын луыны; **h. täydellisyyttä** тырбыдэслыклы* (я. совершёнстволы) матэктыны
- hippa^{9-B}** чабкемен (я. чабыен) шудон; **leikkiä (t. juosta) hippaa** чабкемен (я. чабыен) шудыны
- hippasilla: olla h.** чабкемен (я. чабыен) шудыны
- hippu^{1-B}** пыры
- hiprakka^{14-A}** вер. шёмасыкем, капчияськем, пичияк кудзэм; **hän on hiprakassa** со шёмасыкемын (я. пичияк кудзэмым); **tulla hiprakkaan** шёмасыкыны, капчияськыны, пичияк кудзыны
- hirmuinen³⁸** кёшкемыт, кышкыт, шук(ы)рес, шимес; **h. peto** кёшкемыт (я. кышкыт) сьось; **h. sää** шукрес (я. кёшкемыт) куазъ
- hirmulisko¹** зоол. динозáр
- hirmumyrsky¹** ураган, шукрес сильтöл
- hirmuvalta^{9-I}** тираны(я), деспотизм, террор
- hirmuvaltias⁴¹** тиран, дéспот, вирюись
- hirnahtaa^{53-F}** гырдалтыны; **ori hirnahti** ужпи гырдалтыйз
- hirnua⁵²** гырдалляны; **hevonen hirnuu** вал гырдалля
- hirsⁱ 1. кор:** **hirschä (t. hirrestä)** **rakennettu talo** корлэс пуктэм корка **2. > hirsipuu**
- hirsipuu¹⁸** (адями) ошонни, кечатту
- hirssi⁵** бот. тари, проса
- hirttosilmukka^{14-A}** ош(исък)он кычес
- hirttäytyä^{52-F}** ошиськыны (*астэ быдтыны*); **hän tappoi itsensä hirttäytymällä** со ошиськыса ассэ быдтыйз
- hirttää^{53-C}** ошыны (*ошиса виыны*); **teloitaa hirtämällä** ошиса каз-

нить карыны
hirveä кёшкемыт, шук(ы)рес, шимес; **h. onnettamuus** кёшкемыт шугадён (я. авáри); **hirveän kallis** кёшкемыт дуно; **hirveän paljon** шукрес трос
hirvi⁷ зоол. койык, лось
hirvittävä¹⁰ > **hirveä**
hirvittää^{53-C} од. м. кышкыт (я. кёшкемыт) луыны (я. потыны); **minua h.** мыным кышкыт; **häntä h. lähteä jälle** ёё вылэ пырыны солы кышкыт потэ; **jo pelkkä ajatuskin h.** малпаны ик (я. гинэ но) кышкыт
hirvio³ 1. кёшкемыт (я. кышкыт) маке, албасты, съось, монстр; **merih.** зарез(ысы) албасты (я. монстр) 2. выжт. съось, лек (я. урод) адями, изъвер *ruhek.*
hissi⁵ лифт
hissukka^{14-A} вер. чушни(-пашни), шүёк, жум шыр, небыт лул
historia¹² истóри(я)
historiallinen³⁸ истóри, истори-ческой, истóрия(я), -ысь, -лэн; **h. aika** истóри (я. исторической) вакыт, истóрилэн вакытэз
historiantutkija¹², historioitsija¹² истóрик, истóриез эскерись
hitaasti каллен, дыртытэк; **bussi tuli h.** автобус каллен лыктйз; **h. mutta varmasti** каллен ке но, йыгмыт; **kiiruhtaa h.** визък. канылля лулпуэз но куасалтод, дыртыса ниюоеz но чигтод (= каллен дыртыны)
hitaus⁴⁰ каллен (лу|он, -эм), калленлык, каллен (я. дыг) выр|он, -ем; **palvelun h.** утялтонлэн* (я. обслúживать каронлэн) каллен луонэз
hitsaaja¹⁰, hitsari⁶ свáрщик

hitsata⁷³ *тех.* сварить карыны; **h. putkia yhteen** гумысты валче сварить карыны
hitsautua^{52-F} *тех.* свариться [-цца] карисыкыны; **putket hitsauivat helposti** гумыос ѫог свариться карисыкызы
hitti^{5-C} *вер.* хит; **yhtyeen uusi h.** грúппалэн выль хитэз
hitto^{5-II} тышк. шайтан, шай, убир, чёрт; **h. soikoon (t. vieköön)**! шайтан басьтон (люкет)!, шайтан мед басьтоз!; **häivy tästä hittoon!** синмы медаз тонэ адзы!, кошки татысь коть шае (я. шай пыдсы)!; **voi h.!** (у.) шайтан!
hitunen³⁸ выжт. *ou* пыры, пичи люкет; ёжыт(ак), пичи|(льтык), -як; **kultaa pieninä hitusina** пичи пырыосын зарни; **onnen h.** шудлэн пырыез; **hitusen parempi** ёжытак умойгес
hiukaista⁶⁶ > **hiukoa**
hiukan ёжыт(ак), пичи|льтык, -як, ёжытлы; **h. enemmän** ёжытак трогсес; **olisi h. asiaa** пицияк уж вань
hiukkanen³⁸ 1. пыры, пичи люкет; ёжыт(ак), пичи|(льтык), -як; **ei hiukkastakaan** пичи но ѡвёл 2. физ., хим. пыры, частыца; молéкула, инпыры*; электрон; квант
hiukoa^{52-D} од. м. кузыт(эз) туж [сием] потыны; **minua hiukoo** мынам маке кузыт туж сиеме потэ
hiuksenhieno¹ туж векчи (я. пичи). йырси нюжа кадь векчи; *выжт. ou* (туж) усто; **h. viiva** туж (я. йырси нюжа кадь) векчи гож; **h. ero** туж векчи (я. пичи) пёртэмлыкез; **hiuksenhienoa työtä**

туж усто уж
hius³⁹ (йырси) нюжа, гон (*одийгез*),
 си; **hiukset** *тр. л.* йырси; **kiharat**
hiukset баб(ы)лес йырси
hiusharja⁹ йыр сынан щётка
hiusneula⁹ (йырси) шпилька
hiustenhalkoja¹⁰ выжт. педант,
 копаськись
hiustenkuivain³³ фен (йырси
 куасътон)
hiostenlähö^{1-F} йырси усён, -ем
hiutale⁴⁸ 1. пыры; **lumih.** лымы
 пыры 2. *nöp.*: **hiutaleet** *тр. л.*
 хлопья(ос); **maissihiutaleet**
 кукурӯза хлопья(ос)
hivellä⁶⁷ 1. маялляны (*мусояса*);
h. jnk poskea кинлэсь ке бамзэ
 маялляны 2. *выжт.* мусояны,
 ненегъяны; гочатыны; **h. silmiä**
 синmez мусояны (я. шумпоттыны); **kahvin tuoksu hivelee sierai-**
mia кóфелэн зыныз нырпелесь-
 ёсты гочатэ (я. бичатэ); **hivele-**
vän seksikäs ääni гочатымон
 вирез шудытись куара; **sanat**
hivelivät hänen turhamaisuut-
taan верам кыльёс солэсь тщес-
 лавиээ (я. данэз яратон мыл-
 кыдзэ) лычсузытызы
hiven³² шапык, пыры, ёжыт(ак),
 пичи(льтик), -як; **h. suolaa**
 ёжыт(ак) сылал; **ei hiventäkäään**
 шапык но (я. пичи но, ноконя
 но) ёвёл; **toivon h.** осконлэн
 шапыкеz (я. пырыез)
hivenaine⁴⁸ микроэлемент
hivuttaa^{53-C} 1. (*siirtää*) (каллен) по-
 ныны (я. донгыны, кыскыны);
hän hivutti kätensä tytön polvelle
 со кизэ ныллэн пыдес вылаз
 каллен понйз; **h. lakkiansa toisel-**
le korvalle изыдэ (огаз) пель
 вылад каллен кыскыны; **h. vene**

vesille пыжез каллен ву вылэ
 поттыны 2. (*kuluttaa, riuduttaa*)
 лябзытыны, катътэммытыны,
 зигарез (я. катез) быдтыны; **vir-**
ta oli hivuttanut kevätjään hau-
raaksi бызись ву тулыс ѹээ
 лябзытыэм (я. тыйаськись карем);
hivuttava tauti лябзытись (я.
 катътэммыйтись) висён
hivuttautua^{52-F} каллен гинэ *одиг*
 азысь мукет азе карисъкыны:
h. jalkeille мырдэм (я. каллен
 гинэ) пыд йылэ султыны; **h.**
ovelle мырдэм (я. каллен гинэ)
 ѡс доры вуыны; **h. avannosta**
jäälle люкмесесь каллен гинэ
 ѽ вылэ потыны
hohde^{48-F} пиштэм, чилям, ворекъ-
 ям, кисьтасъкем; **auringon h.**
 шынды(лэн) пиштэм(ез); **hopean h.**
 азвесьлэн чилямез; **jalokivien h.**
 дуно изъёслэн кисьтасъкемзы
 (я. ворекъямзы)
hohdokas^{41-A} (туж) усто, ушъямон
 умой (я. зеч), синмасъкымон
 (умой); **h. idea** усто (я. туж
 умой) малпан
hohkaa⁷⁸: **uuni h. lämmintä** гурсыс
 пось омыр лыктэ (я. потэ); **ik-**
kuna ei hohka kylmää укноысъ
 кезыт (омыр) уг лыкты (я.
 поты)
hohkakivi⁷ пемза
hohottaa^{53-C} горыны, гор(-гор)
 серекъяны; **nauraah h. > азъло-**
рез / ed.
hohotus³⁹ гор|ем, -он, гор(-гор)
 серекъя|м, -н
hohtaa^{53-F} ворекъяны, чиляны,
 кисьтасъкыны, пиштыны; **täh-**
det hohtavat кизилиос ворекъя-
 ло; **meri h. sinisenä** зарезь лыз-
 чагыр ворекъя (я. кисьтасъке);

punaisen hohtava kiwas горд луыса ворекъясь кáменка (я. из гур); **hohtavan valkoiset ham-paat** юг-тöдьы чилясь (я. пиштись) пиньёс; **h. hopealle (t. hopealta)** азвесь кадь чиляны **hohtimet^{33-F}** тр. л. кис, кискач(и), акар

hohto^{1-F} 1. > **hohde** 2. *выжт.* устолык, чеберлык, ушъямон (*mäke*), синмасъкымон (*mäke*); **esityksessä oli hohtoa** высту́пление(з) усто (я. ушъямон) вал; **erikoista hohtoa tälle asialle antaa se, että ...** ... та ужпумлы нýмысътýз устолык (я. чеберлык) сётэ

hoi вк. эй; **hoi, kuka siellä?** эй, кин отын?

hoidattaa^{53-C} 1. (*antaa pitää huolata jstak*) утялтыны (я. утыны) сётыны (я. кельтыны) (*kiinly ke*), утялтыны, утыны; (*lääkitää*) эмъятыны; **h. hampaansa** пиньдэ эмъятыны 2. (*antaa suo-rittaa*) быдэстыны (я. утялтны) сётыны (*kiinly ke*), лэсътытыны, утялтытыны; **h. asiansa muilla** уждэ мукетъёсызы быдэстыны сётыны, уждэ мукет муртъёсты лэсътытыны

hoikentaa^{54-J} векчиятыны, векчиёмытыны, векчи(гес) карыны; (*tehdä solakasi*) веськ(ы)рес карыны; **vuötäröä hoikentava voi-misteluliike** кускез векчиятись упражнение

hoikistua⁵² векчи|ёмыны, -яны, векчи(гес) луыны; (*ihminen työs*) веськ(ы)рес луыны, восьмыны; **oletpa hoikistunut kovasti** укыр восьмемед (я. векчиёмед) ук тон **hoikka^{10-A}** векчи; (*solakka*) весь-

к(ы)рес; **h. kaula** векчи чырты; **h. vartalo** векчи (я. веськрес) мугор; **h. puu** векчи писпу **hoiperrella^{67-K}** 1. шонй-пáй (я. шонаськыса, мырдэм) мыныны, шонаськыны (*катътэммыса, кудзыса*); **humalainen hoipertee** кудзэм мурт шонй-пáй мынэ 2. *выжт.* шонаськыны, мылкыддэ (я. малпандэ) вошъяны **hoippria^{52-B}** шонаськыны (*катътэммыса, кудзыса*), шонй-пáй (я. шонаськыса, мырдэм) мыныны; **h. puolelta toiselle** соланьталаң шонаськыны; **kävellä hoippuen** шонй-пáй ветлыны **hoitaa^{53-F}** 1. (*pitää huolata jstak*) утялтыны, утыны (*mae ke*), сюлмасъкыны (*mäke ponna*); **h. sairasta** висись муртэ(з) утялтыны; **h. terveyttään** тазалыкед понна сюлмасъкыны, тазалыкте эскерыса улыны; **h. vauvaa** нүньяез утыны (я. возьманы); **hoi-detut kädet** (умой) утялтэм киос 2. (*lääkitää*) эмъяны, йёнатыны; **h. hampaita** пиньёсты эмъяны 3. (*tehdä jtak, suorittaa*) вырыны (*main ke*), быдэсъяны, -тыны, утялтыны; **h. liikeasioita** ужбергатонэн вырыны; **h. jtak virkaa** кычё ке интыужын* (я. должностын) пукыны, кычё ке интыужез быдэсъяны; **h. kassaa** кассир луыны, кáссаен вырыны; **h. mehiläisiä** мушен вырыны, муш вордыны; **asia on helposti hoidettavissa** уж(пум) капчиен быдэстоно, уж(пум)ез капчиен быдэстыны луэ; **h. lap-set nukkumaan** нылпиосты изыны выдтыны; **h. auto talliin** машинаез гараже пыртыны 4.

(*huolehtia johtavassa asemassa jstak*) кивалтыны, завéдовать карыны (*main ke*); валтыны-нуны* (ксь ужъёсты); **h. kirjastoa** библиотéкаен кивалтыны **hoitaja**¹⁰ 1. кивалтýсь, завéдующий; валтýсь-нуись*. управлýющий; **varaston h.** складлэн завéдующиеz; **maatilan h.** имéнилэн валтýсь-нуисез 2. (*sairaanh.*) эмсузэр*, медсестра **hoitamaton**^{34-C} утялтымтз, аналтэм; **hoitamattomat kädet** утялтымтэ киос; **h. puutarha** утялтымтэ (я. аналтэм) сад **hoito**^{1-F} 1. (*huolenpito*) утялт|он, -эм, утён, утем, сюлмаськ|он, -ем; (*lääkintä*) эмъя|h, -м; **potilaan h.** висись муртэ(з) утялтон (я. утён); **lapsi on hoidossa** нылпиез утё (я. возьмало), нылпиез няня уте (я. возьма) 2. **мед.** (*lääkintä*) эмъя|h, -м, йöнат|он, -эм; процедúра; **sairauden h.** висёнэз эмъян; **saada hoitoa** эмъясыкыны, йöнатскыны (ксь врач дорын); **olla hoidossa** эмъясыкыны (ксь врач дорын), эмъясыкон курсэз ортчыны 3. (*jnk tekeminen, suorittaminen*) выр|он, -ем (*main ke*), быдэсъя|h, -м, быдэст|он, -эм, утялт|он, -эм; **liikeasioiden h.** ужбергатонэн вырон 4. (*johto*) кивалт|он, -эм, завéдовать кар|он, -ем; валтон-нуон* (ксь ужъёсты); **kirjaston h.** библиотéкаен кивалтон; **antaa jk jnk hoitoon** кинэ ке (я. мae кe) кинлэн ке кивалтон улсаз сётыны ♂ **koko h.** быдэсáк, вáньмыз ёш; щит. > **hoitaa hoitohenkilökunta**^{10-J} персонал, утялтýсь муртёс, обслúжи-

вать карись персонал; **terveyskeskuksen h.** поликлиникалэн (я. эмъяськоңъя цéентрлэн) персоналэз (я. утялтýсь муртёсиз) **hoitokerta**^{9-K} эмъяськон(ъя) сеанс **hoitokoti**^{5-F} эмъяса возённи*, лечебница; приют, утыса возённи*; **sokeain h.** адзисътэмъёслы лечéбница (я. эмъяса возённи); **turvattomien lasten sijoittaminen hoitokotiin** асъсды утыны быгатйсътэм нылпиосты приютэ интыян **hoitola**¹² тазалык юнматонни*, пансионат, санатóрий; институт, ужъюрт* (ксь чеберлыкъя); **kauneush.** чеберлыкъя институт (я. ужъюрт) **hoitovapaa**¹⁷ нилпиез утёнья отпуск **hoiva**¹⁰ сюлмаськ|он, -ем, утялт|он, -эм; бурд улад возён, -ем; **olla jnk hoivissa** кинлэн ке сюлмаськем улсаз улыны; кинлэн ке бурд улаз улыны; **ottaa jk hoiviinsa** кинэ ке сюлмаськон улсад басьтыны; кинэ ке бурд улад басьтыны; **jättää lapset tummon hoiviiin** нылпиосты песянейзылы сюлмаськыны (я. утялтыны) кельтыны **hoivata**⁷³ утялтыны, утыны, возьманы (кинэ кe), сюлмаськыны (кин ке понна); **kanaemo hoivaa poikasiaan** пукись курег чипыоссэ утялтэ (я. чипыоссыз понна сюлмаське); **h. lasta** нылпи утыны (я. возьманы) **hokea**^{58-D} (весь) óгкылын (я. óгпёртэм) зульыны (я. вераськыса улыны); **h. yhtä ja samaa** весь óгкылын (я. одиг кылын) зульыны, весь одиг кылдэ вераны

hokema¹⁰ јогверан (*kyllöös*); **las-ten loruja ja hokemia** нылпиос-лэн лыдъяськоңьёссы но јог-вераньёссы

hoksata *вер.* вала(тсқы)ны, тодэ (я. йыре) лыктыны; **h. puolesta sanasta** пал кыл вераса но ва-ла(тсқы)ны; **en hoksannut ottaa kassia mukaan** сумкаме сబрам басьтыны тодам јз лыкты

hoksottimet³³ *тр. л., шуд.* визънод, валаны быгатонлык; **hänellä on hyvät h.** солэн йырыз умой ужа, со визънодо адями

holhooja¹⁰ *юр. ои* утись-вординь*, опекун; **määräätä alaikäiselle h.** быд вуымтэ нылпилы утись-вординь (я. опекун) юнматыны

holhota⁷⁴ *сюлмаськыны (кин ке понна), утятлыны, утыны-(-вордыны); юр. опекать карыны, утись-вординь луыны; h. nuoria sisaruksiaan* вын-суэръёсыйд понна сюлмаськыны; **vanhempien oikeus ja velvollisuus h. lapsiaan** анай-атайлэн пра́возы но долгзы нылпиоссэс утятлыны (я. утыны-вордыны)

holhous³⁹ *сюлмаськ|он, -ем, утял-т|он, -эм, утён(-вордон); юр.* опекунство; **olla jnk holhouksessa** кинлэн ке сюлмаськон улсаз улыны; **liallinen h.** укыр (я. мултэс) сюлмаськон (*кин ке понна*); **määräätä jk holhoukseen** кинлы ке (я. кин ке борды) опекунство (я. утись-вординь) юнматыны

holkki^{5-А} **1.** *тех.* втулка **2.** (*imuke*) мундштук [-у(н)ш-]

hollanti^{5-J} голланд кыл

Hollanti^{5-J} геогр. Голландия

hollantilainen³⁸ **1.** тн. голланд,

Голландиыс 2. мн. голландец, (*naishenkilö myös*) голландка

holtiton^{34-C} **1.** йыгмыттэм, шонась-кись, шонй-пáний; **humalaisen h. kävely** кудзэм муртлэн шонй-пáний (я. йыгмыттэм) ветлэмез; **jalat menivät ihan holtittomaksi** пыдъёс кóпак жиль-жиль луизы **2. выжт.** азъзэ-берзэ чакла|съ-тэм, -тэк, (чик) малпаськ|ись-тэм, -ытэк, капчи визьем; **h. rahojen käyttö** конъдонэз мал-паськытэк кутон (я. быдтон)

holtittomasti **1.** йыгмыттэм, шона-съкыса, лябит; **pidellä asetta h.** ожмаськон тýрлыкез лябит возыны **2. выжт.** азъзэ-берзэ чаклатэк, (чик) малпаськытэк; **käyttäytüä h.** астэ азъдэ-бердэ чаклатэк возыны

holvi⁵ лэсът. кот(ы)рес (я. быг(ы)-лес) вöлдэт, свод

holvikaari²⁶ лэсът. áрка

home⁴⁸ мн. пурсытам, перел(зэм): **mennä homeeseen** пурсытамы, перелзыны; (*kalja*) канзектыны; **leipä on homeessa** нянь пурсы-тамын (я. перелзенын)

homehtua^{52-F} перелзыны, пурсытамы; (*kalja*) канзектыны; **leipä homehtuu helposti** нянь јог пурсытама; **homehtunut** перелзэм, пурсытам; (*kalja*) канзектэм

homeinen³⁸ перелзэм, пурсытам; (*kalja*) канзектэм; **h. leipä** пурсытам нянь

homejuusto¹ рокфор (*пурсытам мен сыр*)

homma¹⁰ *вер.* уж; ужпум; **missä olet hommissa?** кытын тон ужаськод?; **koko hommani epä-onnistui** вань малпам уже куаш-каз, малпам уже чик јз пöрмы;

- hänellä on h. hanskassa** со вáньзэ чакласа (я. ас кияз) возе; **mikä on homman nimi?** мар бордын ужпум?
- hommata⁷³** вер. вырыны, дауртыны, йыринтыны (*маин ке*); **mitä sinä hommaat nykyisin?** майн али выриськод?: **mitä(s) hommaatte siinä?** ма отын дауртйськоды?: **h. jillek työpaikka** кинэ ке уже интъяны
- homo¹** вер. гóмик, гомосексуалист [-сэ-], аспалэс*, аспал пи*
- hongankolistaja¹⁰** шуд. кузъ яган (я. шача), кузъ кук тури
- honka¹⁰** бот. пужым (*жүжыт но веськрес*); щит. > **mänty**
- honottaa^{53-С}** ныр пыр вераськыны; **honottava ääni** ныр пырьем (я. пыр верам) куара
- hontelo²** кузъ (*адямы ссы*), восътэт (но жүжыт); **h. nuorukainen** кузъ (но восътэт) пинал пи
- hopea¹⁵** азвесь; **päästä hopealle** спорт. азвесь медаль басьтыны
- hopeapaju¹** бот. уйпу, тёдьбадь- (пу) (*Salix alba*)
- hopeinen³⁸** тн. азвесь; **h. sormus** азвесь зундэс
- hopeoida⁶²** азвесяны, азвесьвуаны; **hopeoidut lusikat** азвесям пуньюс
- hopru^{1-В}** вер. дырт|он, -эм; **kova h.** укыр (я. туж) дыртон; **mihin sinulle tuli tuollainen h.?** кытчы сычे (я. сóкем) дыртйськод?
- hoppuilla⁶⁷** (йонмé) дыртыны; (*hosua*) шугекъяскыса (я. сюл маськыса) бызылыны (я. вырыны), куалектыны
- hopputaa^{53-С}** улляны, дыртытыны; **h. hevosta** валэз улляны; **h. lapsia koulun** пинальёсты школае дыртытыны; **h. jtak lähtemää** кинэ ке кошкины дыртытыны
- horina¹²** (йонмé) супыльтэм (я. нукуртэм). маке ёвöl вераськем; нукуртэм, мыргетэм (*куара*)
- horisontti^{5-С}** инвис, инвож; **kadota horisonttiin** инвис съоры ышыны
- horista⁶⁶** (йонмé) нукуртыны (я. зулыны), маке ёвöl вераськыны; **h. vanhuuttaan** пересъмыса юнмé нукуртыны, пересъмыса маке ёвöl вераськыны
- horjahtaa^{53-Ф}** 1. шон(ал)скыны, шонтйськыны, чукинák луны; (*kaatua*) пограны; **h. taaksepäin** берлань шоналскыны; **kuorma horjahti mutkassa** кожыку груз чукинák луиз; **h. kumoon** (чукинák луыса) пограны (я. кымаськыны) 2. **выжт.** выйны, усыны, кыстийськыны; **h. liiallisseen paatokseen** укыр бурдъяскыны (я. лоптыны), пáфосэ мултэс усыны; **h. rikokseen** йыруж лэстонэ кыстийськыны
- horjua⁵²** 1. шонаськыны, лэйканы, вырыны; **kävellä horjuen** шонаськыса (я. шонй-пáй, лутъ-латъ) ветлыны 2. **выжт.** шонаськыны, мылкыдэ (я. малпандэ) вошъяны, шугъяскыны; **h. päätkoses-sääñ** решение кутыны шугъяскыны; **pysyä horjumatta kannallaan** кыл вылад юн сылыны, аслэсътыд куасалтыны (я. лэсътыны); **jnk kielenkäyttö horjui** кинлэн ке кылзы чутэ (я. шакрек)
- horjumaton^{34-С}** 1. юн, йыгмыт; **kävellä horjumattomin askelin** йыгмыт вамишъёсын мыныны (я. ветлыны) 2. **выжт.** юн, кужмо, ёырдыт; **h. usko** юн оскон;

h. ihmisoikeuksien puolustaja
адыяилэн эрикрадъёсыз* (я.
прáвоосыз) понна ёырдыт дур-
басьтىс

horjunta^{9-J} 1. шонаськ|он, -ем, лэй-
ка|н, -м, выр|он, -ем; шонаськы-
са (я. шонй-пáй) ветл|он, -эм
2. выжт. шонаськ|он, мылкыдэз
(я. малпанэз) вошъя|н, -м, шугъ-
яськ|он, -ем; чит. > **horjua**

horjuttaa^{53-C} 1. выретыны, шонаны,
лэйкатыны, зуркатыны; **räjäh-
dys horjutti rakennusta** пуштэм
(я. взрыв) юртэз зуркатиэз,
пуштэмлээс юрт ик зурказ
2. выжт. куашкатыны,
шальтратыны, сёрыны; **h.**
jnk usko кинлэс ке осконзэ
куашкатыны; **h. jnk terveyttä**
кинлэс ке тазалык|шэ шальтра-
тыны (я. сёрыны)

horjuva¹⁰ 1. (*huojuva*) вырись,
шонаськись, шальт(ы)рес; (*erä-
varma*) йыгмыттэм; **horjuvat**
askelet йыгмыттэм вамишъёс 2.
выжт. (*erävakaa*) ляб(ыт), ляб
сылись, шальт(ы)рес; **h. terveys**
ляб (я. шальтрам) тазалык

horkka^{10-A} кезег (висён), кезегъян,
пöсъкыль, малярый(я); **vapista**
kuin horkassa кезеген (я. маля-
риен) висыку кадь сэзъясъкы-
ны (я. кезегъяны)

hormi¹⁰ tex. фúрма; омыр ветлон-
ни, воздуховод, тóлатон (я. вен-
тиляци) канал; (*savukanava, sa-
vupiirri*) чын потонни (я. кош-
конни), муръё; **unin h.** гурлэн
чын потонниэз, гур муръё

horna¹⁰ ад ◇ **hornan tuutissa** шай-
пыдэсъын, дунне пыдсын;
painu hornan tuuttiin! коть
шайпыды пыр (я. карисъы!)

horros³⁹ 1. умсазь, нырул|он, -эм;
hän vaipui (t. meni) horrokseen
со нырулыны (я. умсазь улы-
ны) кутскиз; **maata horroksessa**
умсазь кыллыны 2. **биол.** изён,
изем, изыса ул|он, -эм (кэс
кезыт вакытэ); **siilin talvih.**
чушъяллэн тол(алтэ) изёнээ

horrostaa⁵³ **биол.** изыны, изыса
улыны (кэс кезыт вакытэ); **le-
pakot horrostavat talven** лобась-
шырьёс толэз изыса пото,
урткычёс толалтэ изыса уло
horsma¹⁰ бот. кипрей, иван-чай,
сабачай, выйтурын (*Epilobium*)
hotaista⁶⁶ 1. (*sivaltaa*) шачыртыны,
куачыртыны, шуккыны
(ньюрын, сюлоен) 2. > **hotkaista**

hoteissa, -sta, -siin **вер.** **asia on**
hänen hoteissaan та (я. со) ужен
со выре; **olla omissa hoteissaan**
ас йырыныд улыны; **ottaa hotei-
siinsa** ас кияд кутыны (я. бась-
тыны), ас вылад басьтыны (я.
нүпъяны); **jättää jnk hoteisiin**
кин ке кие кельтыны

hotelli⁶* куно|куа, -юрт, гостйница
hotkaista⁶⁶ (жóг-жóг) ымтыръясь-
кыны (маин ке), жóг-жóг сиы-
ны, нылыны *ruhek.*; (*juoda*)
жóг-жóг юны; **h. aamiaisen**
жóг-жóг чукназэ сисъкыны

hotkia⁶¹ ымтыроскад (я. сапкыса)
сиыны, соканы, ымтыроскад (я.
кötтýрмостэм кадь) сисъкыны
intr.; (*juoda*) ымтыроскад (я.
сапкыса) юны; **syödä h.** ымты-
роскад си(сы)кыны, соканы; **h.**
suuhunsa ымтыроскад сисъкы-
ны; **h. ruokansa** сиёндэ соканы
(я. сапкыса сиыны)

houkka^{10-A} шузи, визътэм, валась-
тэм, амалтэм

houkutella^{67-С} 1. кысқыны (жұткаса, пёяса), жұтканы, лўпкытыны, көяны-вöяны; **h. mukaansa** съорад кысқыны (я. мыныны жұтканы); **h. jk johtajan puolelle** кинэ ке кивалтись пала (жұткаса) кысқыны; **h. jltak rahaa** кинлэс ке коньдөнзэ кысқыны 2. (*esineet, asiat*) бордаз кысқыны, синмасъктыны, öтыны выжт.; **rehmeä, houkutteleva sohva** небыт, бордаз кыскись диван; **kaunis sää houkuttelee ulos** шулдыр куазь педло кыске (я. потыны öте)

houkutin^{33-С} пойши., выжт. ои алдэт, пёет (кесь пойшурьёсты кутон понна); **suden h.** кион(лы) алдэт; **erikoistarjouksia asiakkaiden houkuttimina** нýмысътыз дун синэтонъёс басъясъкисъёслы алдэт выллем

houkutuslintu^{1-И} пойши., выжт. ои алдэт (я. пёет) тылобурдо; **tytö toimi gangsteriliigan houkutus-lintuna** нылаш гангстеръёслэн [-тэ-] бáндазылы алдэт тылобурдо луыса ужаz

hourailla⁶⁷, **houria**⁶¹ 1. уйбыртыны, ум йылтый верасъкыны; **h. kii-meessa** мугор зырдаса уйбыртыны 2. *вер.* (*höpöttää*) юнмé (я. тóкмá) бötтыртыны (я. верасъкыны)

houre⁴⁸ 1. виcсыса уйбырт|он, -эм; **olla houreessa (t. houreissa)** виcсыса уйбыртыны (я. ум йылтый верасъкыны) 2. *вер.* (*mieleton ajatus*) токма, даур(е); юнмé (я. тóкмá) бötтырт|эм, -он (я. верасък|ем, -он); **hullun houreet** шузи муртлэн юнмé бötтыртэмез

housunlahje^{48-Л} штан(и) кук
housupuku^{1-М} брюки костюм (кышноослэн)
housut¹ *тр. л.* штан(и): (*pitkät myös* брюки; **panna h. jalkaan** штан(и) дýсяны; **kahdet housut** кык штан(и))
hovi⁵ двор; **kuninkaan h.** король-лэн дворез; **elää hovissa** дворын улыны
hovimestari⁶ метрдотель [-тэ-]
hovioikeus¹⁰ юр. надвóрной суд (Финляндилэн суд системаез-лэн 2-тý ступенъысытыз оғъя суд); **Turun h.** Тýркуыс надвóрной суд
huh вк. ой, фу (жадемез, пёсамез, капчи луэмез но мк. возьматыса вазён); (*kylmyydentunnetta ilmaistaessa*) ыш(-ыш-ыш) (кынмыку); **huh, miten väsyttää!** ой, кычे жади!; **huh, hellettä!** фу, кычे пёси!; **huh huh, onpas kylmä!** ыш-ыш-ыш, туж кезыт ук!
huhkia⁶¹ тыршыны, тыршиса (я. сюлмо) ужаны; **h. tõissä yökau-det** ужын уй-нунал тыршиса улыны
huhmar, huhmare⁴⁹ (туйисъкон) гыр
huhtikuu¹⁸ оштолэзы, апрель
huhtoa^{52-Ф} пычкисъкыса (я. вань кужымдэ поттыса) ужаны, пычкисъкыны; **tarvitset lepoa, kun olet koko päivän huhtonut** лўмбыт вань кужымдэ поттыса ужад бере, шутэтсконо тыныд
huhu¹ кыл(-куара), куара-ланга, (тóкмá я. юнмé) супыльт|он, -эм; **levittää huhuja** кыл(-куара) вól-дыны, тóкмá (я. юнмé) супыль-тыса ветлыны
huijari⁶ шырмач, пёчи, эрекчи,

- мошённик, аферист; **poliittinen**
h. політик (я. политической)
 аферист
- huijata**⁷³ алдаськыса (я. пёясъкыса) вўз/карыны (*main ke*), алдаса (я. пёяса) вузаны (*mae ke*), алданы, пёяны (*vuzasъkyku*); **hän huijas vanhusta** со пересез пёяз (я. алдаз)
- huikaista**⁶⁶ 1. мальдытыны, палёмытыны; **h. silmiä** синъёсты мальдытыны 2. *выжт.* чылкак (я. копак) абратыны (я. паймытыны), палёмытыны
- huikata**^{73-A} кеськыны, черектыны (*кинлы ke*), кесяксыны, черекъяськыны *intr.*; **h. tervehdyksensä** кеськыса ёчбуръяськыны
- huikenteleva**¹⁰, **huikentelevainen**³⁸ капчи визъем, йонтэм, берланес; **luonteltaan h.** сямымъя йонтэм (я. капчи визъем); **viettää hukkentelevaa elämää** йонтэм улонен улыны
- huikka**^{10-A} гульчык, гучык; **ota h.** (одиг) гульчык кар (я. ю)!
- huilisti**¹ флэйтаен шудись, флейтист
- huilu**¹ муз. флэйта; **soittaa huilua** флэйтаен шудыны
- huima**¹⁰ 1. азтэм-бёртэм, укыр сээзь, шортчи; **ajaa huimaa vauhtia** азтэм-бёртэм ворттыны; **h. yritys** азтэм-бертэм (я. укыр сээзь) оскалтон (я. ужбергатон*)
 2. > **huimaava**
- huimaava**¹⁰ йыр поромымон (я. берытскимон, бергамон); (*valtava*) туж (я. укыр) бадзым, маке быдза; **päättä h. korkeus** йыр бергамон (я. кот шурдымон) жуждала; **h. summa** маке быдза сўмма
- huimapäinen**³⁸ азтэм-бёртэм, укыр сээзь, кышкасътэм, шортчи; **h. kilpa-ajaja** азтэм-бёртэм чошатскыса ворттылисъ
- huimapää**¹⁸ 1. *тн.* > **huimapäinen**
 2. мн. азтэм-бёртэм (я. укыр сээзь, кышкасътэм) мурт (я. адами), шортчи; **nuori h.** азтэм-бёртэм (я. кышкасътэм) егит пи
- huimata**⁷³ од. м., *выжт.* *ou* [йыр] берганы (я. поромыны) *yksipers.*; [кот] шурдыны *yksipers.*, шурдыны; **minua (t. päättäni) huimaa** йыры пороме (я. берга); **minua huimasi katsoa alas laaksoon** уллан шур нёжалэ учкыса, мынам коты шурдыны кутскиз
- huimaus**³⁹ *выжт.* *ou* йыр берга|н, -м (я. поромон, -ем); **hän alkoi tuntea huimausta** солэн йырыз берганы (я. поромыны) кутскиз
- huipennus**³⁹ кульминаци(я), йыл; **näytelmän draamallinen huipennus** пьесалэн [-сс-] драмаё кульминацииз
- huipentaa**^{54-J} йылсаны, лэчытатыны (ксъ докладэз), йылозяз (я. кульминации) вуттыны; **hän huipensi esityksensä väitteeseen, että ...** со докладэз сычё тэзисэн [тэ-] йылсаз, ...; солэн выступлениезлэн кульминацииз вал сычё тэзис: ...
- huipentua**^{52-J} йыл(пум)ъясъкыны, йылозяз (я. кульминации) вуны; **juhla huipentui ilotulitukseen** праздник [-зин-] фейерверкен [-иэ-] йылпумъясъкиз
- huipru**^{1-B} 1. йыл; **vuoren h.** гурезъ йыл; **nousta tornin huipulle** башня йылэ тубыны 2. *выжт.* самой йылыз, йыл; **kehityksen h.** азинсконлэн (самой) йылыз; **ko-**

- hota huippuunsa** йылозяз вуны (я. жутскуны); **olla maineensa** **huipulla** сйлэн-данлэн самой йылаз луны
- huippukokous³⁹** вылй кивалтисъёс-лэн кенешонзы; **полит.** саммит
- huiputtaa^{53-C}** алданы, пёяны, эрекчаны; **h. jtak kaupassa** кинэ ке вузаськыку алданы
- huiskaista⁶⁶** шонтыны (*маин ке*); **h. kädellään** киыныд шонтыны; **lehmä huiskaisi häntäänsä** скал быжыныз шонтиз
- huiskale⁴⁸** кузъ яган, (кузъ) суэри; **pojanh.** кузъ яган, кузъ (пияш)
- huiskauttaa^{53-C}** шонаны (*маин ке*); **h. kättäään hyvästiksi** келяса киыныд шонаны
- huiske⁴⁸** 1. шона|н, -м (*маин ке*) 2. (*touhu*) (сюлмаськыса) бызылыон, -эм (я. берга|н, -м), выро|н, -ем (*маин ке*); **talossa oli huisketta ja hyörintää** корка пушкын сюлмаськыса бызыло но бергalo вал
- huiskea¹⁵** кузъ, жужыт; **h. nuorimies** кузъ егит пи
- huiskia⁶¹** 1. шонаны (*маин ке*) 2. (*touhuta*) берганы, бызылыны *intr.*, вырыны (*маин ке*); **h. keittiössä** кышнопалан берганы 3. (*hutiloida*) суп-сап (я. шук-шак) ужаны; **tehdä töitä huiskimalla** суп-сап ужаны
- huiskin:** **h. haiskin** кызы ке шедем, кир-пазь, суро-пожо;
- tavarat lattialla ovat h. haiskin** выж вылын котыр(ъес) кир-пазь (я. кызы ке шедем); **heitellä h. haiskin** кир-пазь куяны (я. сэр-палляны)
- huiskuttaa^{53-C}** шонаны (*маин ке*); **h. huivia** кышетэн шонаны; **koira** **h. häntäänsä** пуны быжыныз шона
- huitaista⁶⁶** 1. (*heilauttaa kättäään*) (киын) шонтыны; (*läimäyttää*) салтыны, васькытыны; **h. lasi pöydältä** киын шонтыса, жёк вылысь стаканэз уськытыны; **h. jtak poskelle** кинлы ке бамаз салтыны 2. (*hutiloida*) суп-сап (я. шук-шак, дыртыйд-вуттыйд) лэссытыны; **h. artikkeli** статьяез дыртыйд-вуттыйд гожтыны
- huitoa^{52-F}** шона(сыкы)ны (*ксъ кио-сын*); (*hätilistellä*) шоналляськыны (кинлэсъ ке), шонаськыса улляны; **h. käsiäään (t. kässiläään)** киосыныд шонаны; **h. kärpäsiä ympäriltää** котырыстыыд кутъёсты шонаськыса улляны
- huivi⁵** кышет, косынка; (*pitkänomainen*) шарф; (*hartiah.*) шаль
- hujaus³⁹:** **yhdessä hujaussessa** сыйн куспыйн, сыйнүчёр, туж чаляк
- hujoppi^{5-B} > huiskale**
- hukassa:** **kirjani on h.** книгае ышемын; **olen h.!** йыры быриз!, быриско ни!
- hukata^{73-A}** 1. (*kadottaa*) ыштыны; **h. avaimet** устьонъёсты ыштыны 2. (*tuhlata*) юнмэ (я. тókmá) быдтыны, тус-тас (я. арам) карыны; **aikaa hukkaamatta** дырез (юнмэ) быдтытэк; **h. omaisuutensa** ваньбурдэ тус-тас карыны (я. карыса быдтыны)
- hukka** 1. (*menetys*) быдт|он, -эм, тус-тас (я. арам) кар|он, -ем, ышт|он, -эм; **rahan h.** коньдон быдтон 2. (*turmio*) быр|он, -ем, кул|он, -эм; **nyt sinut h. perii!** табере тон бырид! 3. **диал.** (*susi*) кион, съось
- hukkaan 1.: h. joutunut kirje** ышы-

ны шедем гожтэт **2.** (*turhaan*) юнмэ, тóкмá; **rahat menivät h.** коньдон юнмэ быдтэмын, уксё тölъя-буръя келямын; **aika kului h.** дыр юнмэ быриз **hukkua^{52-A}** **1.** (*tukehtua veteen*) выйны, выйыса бырыны; **h. järveen** тыэ выйны; **pelastaa jk hukkumasta** кинэ ke выемсь утыны **2.** выжт. (*sulautua paljouteen*) выйны, ышыны, согиськыны (ксь куара); **h. työn paljouteen** уже (я. уж пöлы) выйны; **äännet hukkuivat veden pauhiun** куараос ву чашетэм пöлы выйизы **3.** (*kadota*) ышыны; **kelloni on hukkunut** часэ ышем(ын)

hukuttaa^{53-C} вый(ы)тыны; **выжт. ou** согыны (ксь куараез); **h. vi-hollisen laiva** тушмонлэс копабльзэ выйтыны; **veden pauhu hukutti äänemme** куараосмес ву чашетэм согиз

hulahtaa^{53-F} пальккиськыны, кисьтиськыны (*make vamen, make vilie*); **pääleni hulahti vettä** вылам ву пальккиськиз; **aalto hu-lahti kannen yli** тулкым палуба вамен пальккиськиз; **vene hu-lahti täyteen vettä** пыже тыраз ву пальккиськиз

hulina¹² чашет|он, -эм, куашет|он, -эм, укылтэмъясь|он, -ем; **pan-na (t. pistää) hulinaksi** чашетыны кутсыны, чашетон поттыны (я. жутыны); **kokous meni hulinaksi** кенеш куашетыны кутскиз, кенеш куашетонлы пöрмиз

hulinoida⁶² йыртэманы, укылтэмъяськыны, чашетыны; **hulinoiva nuorisojengi** йыртэмась егитъ-

ёслэн компáнизы

hulivili⁵ шаян, шортчи; маскарчи; **huoleton h.** сюлмаськисытэм (я. азътэм-бéртэм) маскарчи

huljuttaa^{53-C} **1.** (*sekoittaa*) (выретыса) сураны; **h. vesi ja suola sekaisin pullossa** сылалэз вуэн бутылкаэз выретыса (я. сэзъяса) сураны **2.** (*huuhtoa*) гылъяны; **h. jalkojaan vedessä** пыдъёстэ вуын гылъяны

hullaantua^{52-J} **1.** (*i hastua kovasti*) шузимыны, шузимон (я. визътэммон) калэ вуыны, [йыр] сураськыны (маин ke) *yksipers.*; (*rakastua myös*) шузимымон (я. визътэммытозы) яратыны; **Lapin ruskaan hullaantuneet turistit** Лаплáндиис зарни сийылэн шузимем (я. визътэммон калэ вуэм) туристёс; **hän on aivan hullaantunut naapurintyttöön** со бускель ныллы копак визътэммытозы синмаськемын **2.** (*villiintyä*) (копак) лекомыны, шузимыны, визътэммыны; **pedot hullaantuvat veren hajusta** вир зынэш шöдыса, сьёсёс шузимыны кутско

hullu **1.** **выжт. ou** шузи, визътэм; **tulla hulluksi** шузимыны, визътэммыны, [йыр(визъ)] сураськыны *yksipers.*; **tehdä hulluksi** шузимытыны, визътэммытыны; **olla hulluna mustasukkaisuudesta** вожамен визътэммыны (я. шузи лиуны); **juosta kuin h.** усыкмем кадь бызылыны; **aivan h. juttu** чылкак шузи ужпум (я. учыр); **h. vuosi** шузи (кадь) ар **2.** (*hölmö*) шузи (я. визътэм) (мурут) ◇ **ei hullumpi** нόмýр ик öвöл; **tytö ei ole hullumpi**

- нылаш нómýр ик ёвöl
hullunkurinen³⁸ серемес, тумошо;
 юнтэм; **h. juttu** серемес учыр;
h. hattu тумошо шляпа; **h. hen-kilö** юнтэм адями
hullunmelly¹ огыр-буғыр вырлон,
 -ем (я. бызылыон, -эм); **elämä on yhtä hullunmellyä** улон – весь
 огыр-буғыр бызылыон маке
hullusti серемес, тумошо; юнтэм;
(huonosti) урод, начар; **ääntää jnk nimi aivan h.** кинлэс ке
 нимзэ туж тумошо вераны;
asiat ovat h. ужъёс начарес (я.
 урод мыно); **hänén kävi h.** солы
 ёз удалты
hullutella^{67-C} шузияськыны, визь-
 тэмъяськыны, юнтэмъяськы-
 ны; **älä hulluttele!** эн шузияськы!
hulluus⁴⁰ шузилык, визьтэмлык,
 шузи (я. визьтэм) лу|он, -эм,
 шузим|он, -ем, визьтэмм|он, -ем;
on sulaa hullutta uskoa tuo-hon
 со ужпумлы оскон понна чыл-
 как визьтэм луыны кулэ, со
 ужпумлы оскон – со чылкак
 шузилык; **hulluteen asti rakastunut** визьтэммытоз синмась-
 кем (я. яратиць)
hulmuta⁷⁵ тёланы, лопыръяськы-
 ны (*флаг, дíсь ссы*); (*leimata*)
 гоманы, гом-гом жуаны; **lippu hulmuua tulessa** куншет*
 тёлья (я. тёл ширын) лопыръ-
 яське, флаг тёласа улэ; **liekit hulmusivat korkealle** тыл кылъ-
 ёс вылие гомаса жутскизы
hulttio³ ужтэм парсы, ужтэк
 калтыртись, токма|пу, -лёт (*niso-smurt cсы*); **pojasta tuli täysi h.**
 пияш чылкак токмапу (я. уж-
 тэм парсы) луиз
humahtaa^{53-F} куаш (я. чаш, шур,
 гур) карыны; гýбáк (я. жóмб(ы)-
 ляк) карыны; **risukasa humahti liekkeihin** кös улваен люк куаш
 карыса гомзиз; **hän pudota humahti hankeen** со лымые гýбáк
 узис
humala 1. бот. туг 2. кудз|он, -ем;
olla humalassa кудзэмым луыны;
tulla humalaan кудзыны
humalluttaa^{53-C} кудзытыны; **hu-malluttava juoma** кудзитись юон
humaltua^{52-I} кудзыны; **h. jo paris-ta lasista** одиг-ог рюмкалэс ини
 кудзыны
humanisti⁵ 1. гуманист 2. (*hu-munistien tieteiden tutkija t. opiskeli-jä*) гуманитáрий, гуманитáрной
 тодон-валан басытэм (я. басы-
 тись) адями
humanistinen³⁸ 1. гуманист(ýчес-
 кой) 2. гуманитáр(ной); **hu-mani-stiset tieteet** гуманитáр(ной)
 тодосъёс* (я. наўкаос)
humaus¹² куаш (я. чаш, шур, чаж)
 кар|ем, -он; гýбáк (я. жóмб(ы)-
 ляк) кар|ем, -он; **tuulen h.** тёл-
 лэн куаш (я. чаш) каремез; **kaik-ki tapahtui yhdessä humaukses-sa** вáньмыз шур гинэ ортчиз
humina¹² куашетэм, чашетэм,
 шаугетэм; (*esim. teekannun kie-huessa*) чажгетэм (ксь чайник-
 лэн); (*esim. metallilankojen*) жон-
 гетэм; **metsän h.** нюлэслэн куа-
 шетэмез; **urkujen h.** органлэн
 жонгетэмез; **korvien h.** пель
 жондэм; чшт. > **humista**
humista⁶⁶ куашетыны, чашетыны,
 шаугетыны; (*esim. teekanni kie-huessaan*) чажгетыны (ксь чай-
 ник); (*esim. metallilangat*) жонге-
 тыны; **tuuli humisee puissa** тёл
 писпу йылъёсын чашетэ; **metsä**

humisee нюлэс куашетэ; **sähkö-pylvään langat humisevat** юбо-ысь езъёс жонгето; **urkujen humiseva ääni** органлэн жонгетийс куараез; **korvat humisevat, korvissa humisee** пель(ын) жондэ **hummata**⁷³ шулдыръясыкыны, юмшаны, юндыр карыны (*мултэс коньдон быдтыса*); (*tuhlata raha*) (юыса) быдтыны (коньдо-нээз); **h. koko yö** ўйбыт (зол) шулдыръясыкыны; **hän hummasi kaikki rahansa** со вань коньдонээ юыса быдтэй **hummeri**⁶ зоол. омар **humpuuki**⁵ вер. алда|н, -м, пёя|н, -м, эрекча|н, -м; (*hölynpöly*) маке ёвёл (со), ёвётлэм (я. кулэтэм) маке, юнмэ (я. тókmá) верась-к|он, -ем **humu**¹ 1. (*humina*) куашетэм, чашетэм; гуретэм, жонгетэм; **tuulen h.** тёл куашетэм; **liekkien h.** тыл кыльёслэн гур (я. гыб-гыб) жуамзы 2. (*hälinä*) чашетэм, куашетэм (*шулдыръясыкыса*), огыр-буғыр выр|он, -ем; **elää humussa ja sumussa** уез-нуналээз валатэк юыны (я. шулдыръясыкыны) **hunaja**¹⁰ чечы, му **hunajakakku**^{1-А} мүши. сюсь(ёс). карас **hunningolla, -lle: olla hunningolla** аналмыса (я. күштіськыса) улыны; (*ihminen*) аналскыса (я. азғынмыса) улыны; **hunningolla olevat asiat** аналмем ужъёс; **joutua hunningolle** аналмыны, күштіськыны; (*ihminen*) аналскыны, азғынмыны, лэзъкыны; **jättää hunningolle** аналтыны, аналтыса кельтыны

huntu¹⁻¹ вуаль, чильпыр*; (*mor-siush.*) фата; (*musliminaisilla*) чадра, паранджа; **peittää kas-vonsa hunnulla** ымнырдэ чильпырен (я. вуален) чоксаны **huoahtaa**^{53-F} > **huokaista** **huoata**^{73-D} 1. > **huokaista** 2. (*humista, kohista*) чашетыны, куашетыны, шаугетыны; **tuuli huokaa** тёл чашетэ **huohottaa**^{53-C} шок-пуль (я. секытэн) шоканы; **h. raskaasti** секытэн шоканы; **hengittää huohottaen** шок-пуль шоканы **huojahdella**^{67-F} шонсылыны, шонтийсылыны, шонаськыны; **h. kävellessään** шонаськыса (я. шерык-вайык, луть-латы) ветлыны **huojahtaa**^{53-F} шонтийсыкыны, шон(ал)скыны, чүкинák луыны; **honka huojahti kirveen iskusta** (весъкрес) пужым (тыйрен) корамыс шонтийськиз **huojettaa**^{54-J} капчиятыны, капчи-гес (я. канылгес) карыны; **h. tuskia** курадзонээз капчиятыны **huojettaa**^{52-J} капчияны, капчи-гес (я. лябгес) луыны; **suru huojentuu** куректон лябгес луэ ни **huoju**⁵² шонаськыны, вырыны, лэйканы; **h. tuulessa** тёл шорын шонаськыны; **h. heikotuksesta** (*t. heikkouttaan*) лябомыса (я. катытэммыса) шонаськыны; **silta huojuu** выж лэйка; **huojuva pylväs** вырись юбо; **huojuva silta** лэйкасс выж **huojuuttaa**^{53-C} шонаны, выретыны, лэйкатыны; **tuuli h. koivuja** тёл кызыпупсты шона; **h. pylvästä** юбоез выретыны; **h. siltaa** выжез лэйкатыны

huokailla⁶⁷ лулёзылыны, лулсылыны, шокчылыны (*мур, кылйсыкымон*); **h. syvään** мур лулёзылыны; **h. väsyneenä** жадьыса лулсылыны

huokaista⁶⁶ 1. лулё(исък)ыны, лулсыны, шокчыны (*мур, кылйсыкымон*); **h. helpotuksesta** кápчийк (я. эркын) лулёзыны; **h. raskaasti väsymyksestä** жадемен секыт(эн) лулё(исък)ыны; **h. syvään** мур лулсыны 2. (*levähtää*) лулэссыкыны, лулсыны, шуттэссыкыны (*пичияк*); **huokaistaan hetkinen!** бýдо(лэ) кёня ке шуттэскоме!

huokaus³⁹ лулё(исък)|он, -ем, лулск|он, -ем, шокч|он, -ем (*мур, кылйсыкымон*); **syvä h.** мур лулё(исък)ем; **päästää helpotuksen h.** капчиен (я. эркын) шокчыны

huokea¹⁵ дунтэм; **ostaa huokeaan hintaan** дунтэм дунын басьтыны

huokoinen³⁸ пасé-пасё, синмό-синмо (кесь нянь, сыр); **kevätjää on huokoista** тулыс ѹб пасé-пасё

huokonen³⁸ пась, син (кесь няньын, сырын); **leivän huokoset** няньлэн синъёсыз 2. анат. пась (куысь); **ihohuokoset** куысь пасьёс

huolehtia^{61-F} 1. (*pitää huolta jstak*) сюлмаськыны (кин ке понна); (*hoitaa*) утятлыны; (*pitää silmällä*) чакланы, эскерыны; **h. lapsista** нылпиос понна сюлмаськыны; нылпиости чакланы; **huolehdi itsestäsi!** чакла (я. эскер) астэ! 2. (*olla huolissaan jstak*) сюлмаськыны, сюлэмшугъясыкыны (кин ке понна); **h. jnk puolesta** кин ке понна сюлмаськыны; **älä huoleh-**

di, kaikki järjestyy эн сюлмаськы – вáньмыз умой луоз **huolehtiva**¹⁰, **huolehtivainen**³⁸ сюлмаськись; **h. isä** сюлмаськись атай; **h. isäntä** сюлмаськись күзэ **huolellinen**³⁸ сюлмо, тыршиcь, сюлмаськись; (*täsmällinen*) жикыт; (*tarkka*) рóс-прóс, умой-умой; **h. oppilas** сюлмо дышетсись; **h. ihminen** жикыт адями; **h. käisala** жикыт кибервыл (я. гожъаськем); **h. harkinta** (*mae ke*) рóс-прóс малпан

huolellisesti сюлмáись, тыршиса, сюлмаськыса; (*täsmällisesti*) жикыт; (*tarkasti*) рóс-прóс, умой-умой; **suorittaa työ h.** ужез сюлмáись быдэстыны; **siivota tupa h.** коркаэз жикыт утятлыны; **harrita asia h.** ужпумез рóс-прóс малпаны

huolellisuus⁴⁰ сюлмо (я. тыршись) лу|он, -эм, тырш|он, -ем; (*täsmällisyys*) жикытлык, рóс-прóс лу|он, -эм; **huolellisuuden arvos-telu koulussa** тыршемез школа-ын дунъян

huolenpito^{1-F} сюлмаськ|он, -ем, утятл|он, -эм, утён, утем; (*sil-mälläpito*) чакла|н, -м, чакласа ул|он, -эм (я. воз|ён, -ем); **vanhempien h. lapsistaan** анай-атайлэн ныпиоссы понна сюлмаськемзы, анай-атайлэн ныпиоссес утятлэмзы

huolestua⁵² сюлмаськыны, сюлэм-шугъясыкыны, шугекъя(сыкы)-ны (кин ке понна); **h. jstak (t. jnk takia)** кин ке (я. маке) понна сюлэмшугъясыкыны

huolestuneisuus⁴⁰ сюлмаськ|он, -ем, сюлэмшугъясък|он, -ем, сюлмаськыса (я. сюлэмшугъ-

яськыса) ул|он, -эм

huolestunut⁴⁷ сюлмаськись, сюлэм-шугъяськись, шугекъя(съки)сь;

h. ilme сюлмаськись тус (я.

тусъем ымныр); **olla h. jstak**

кин ке (я. маке) понна сюлэм-шугъяськыны кутскыны

huolestuttaa^{53-C} сюлмаськытыны, сюлэмшугъяськытыны, шугекъятыны; **se h. minua** со (ужпум) сюлмаськытэ монэ

huoleton^{34-C} 1. (*huolia vailla oleva, ottelinen*) майбыр, шудо(-буро), сюлмаськонтэм; (*suruton*) кайгутэм; **h. lapsuus** майбыр (я. кайгутэм) нылпи (я. покчи) дыр 2. (*välinpitämätön*) сюлмаськисьтэм, малпаськисьтэм, капчи визъем; (*huolimaton*) јикыттэм, суп-сап; **h. raha-asioissa** малпаськисьтэм (я. сюлмаськисьтэм) коньдон ужпумъёсын

huollettaa^{53-C} > **huolestuttaa**

huollettomasti 1. (*huolia vailla, onnellisesti*) сюлмаськытэк, малпаськытэк, майбыр, шудо(-буро); (*suruttomasti*) кайгутэк, кайгырытэк 2. (*välinpitämättö-mästi*) сюлмаськытэк, малпаськытэк, капчи(ен); (*huolimatto-mästi*) суп-сап, усътыр-табыр, дыртыйд-вуттыйд; **käyttäytyä h.** астэ малпаськытэк (я. кильтро) возыны, чильтыръяськыны; **suorittaa työ h.** ужез суп-сап быдэстыны

huoli²⁶ сюлмаськ|он, -ем, сюлэм-шугъяськ|он, -ем, (лул)шугъяськ|он, -ем; **aиеуттаа huolta jllek** кинлы ке сюлмаськон кылдытыны (я. вайыны); **äidin h. lapsista** айайлэн нылпиос понна сюлмаськонэз; **pitää huolalta jstak**

кин ке (я. маке) понна сюлмаськыны, кин ке (я. мae кe) утятны

huolia⁶¹ (чем. övöltön дыръя) 1.

(*haluta*) кулэ карыны (я. луыны);

kuka huolii omenan? кинлы яблок кулэ?: **poika ei huolinut kel-loa** пияш часэз кулэ ёз кары 2. (*väilittää*) кулэ карыны, кулэн лыдъяны, лыдэ (я. санэ) басътыны; **opiskelija ei huolinut kiellos-ta** студент алонъёсты (я. маке карыны лэзымтээз) лыдэ ёз басъты

huolimaton^{34-C} тыршистьэм, сюлмаськисьтэм, мылтэм-кыдтэм; (*epäsiisti*) јикыттэм, сап(ы)рес; **h. oppilas** тыршистьэм дышетсъкись; **h. ulkoasu** јикыттэм выл дийс

huolimatta нб. но на. луыса (элат.) (маке) шоры учкытэк, луыса вылысь но; **pimeästä h.** пеймыт шоры учкытэк, пеймыт луыса вылысь но; **kaikesta h.** номыр шоры учкытэк

huolimattomasti тыршытэк, сюлмаськытэк, мылтэк-кыдтэк; (*epäsiisti*) суп-сап, усътыртабыр, дыртыйд-вуттыйд

huolimattomus⁴⁰ тыршистьэм (я. сюлмаськисьтэм, мылтэм-кыдтэм) лу|он, -эм; (*epäsiistey*) јикыттэм (я. сап(ы)рес) лу|он, -эм; щит. > **huolimaton**

huolissa(an: olla h. сюлмаськыны, сюлэмшугъяськыны, шугекъя(съки)ны (кин ке понна); **olen kovin huolissani hänestä** со (адями) понна туж сюлмаськисько; **älä ole huolissasi minusta!** мон понна эн сюлмаськы!

huolitella^{67-C} йылаз-пумаз вутты-

- ны, волятыны, тупатъяны, -тыны; **h. artikkelin tyiliä** статьялэсэ стильзэ волятыны **huolitellusti** ёйк-ёжик, ёжикыт, шектэк, вольыт, волятыса; (**hyvin**) **h. pukeutunut** ёйк-ёжик дйсяськем **huoliteltu**¹⁻¹ ёйк-ёжик, ёжикыт, шек|тэм, -тэк, волят|эм, -ыса, вольыт; **h. pukeutuminen** ёйк-ёжик дйсяськон; **puhua huolitel tua kieltä** шектэк (я. волятэм кылын) вераськыны **huollattaa**^{53-C} эскерыны-чакланы (я. обслўживать карыны) сётъяны, обслўживать карытыны; **h. autonsa korjaamossa** машина-дэ машина тупатъянние эскерыны-чакланы сётъяны, машина-надэ машина тупатъянниын обслўживать карытыны **huoltaa**⁵⁴⁻¹ **1.** (*vaalia, hoitaa*) утялтыны, утыны(-вордыны), чакланы (ксь нылпиез); (*elättää*) сюдыны(-вордыны); **hänellä on monta lasta huollettavana** солэн трос уялтоно (я. сюдоно-вордоно) нылпиосыз; **h. perhet täään** семьядэ сюдыны-вордыны **2.** (*huolehtia jnk kunnosta*) эскерыны-чакланы, эскерыны-тупатъяны, обслўживать карыны; **h. vaatteita** дйськутээ эскерыны-чакланы; **h. koneita** станокъёсты эскерыны-тупатъяны **3.** (*toimittaa, vastata jstak*) быдэсъяны, -тыны, радъяны; **h. lapset aamulla kouluun** нылпиосты чукна школае келяны **huoltaja**¹⁰ **1.** (*vaalija, hoitaja*) уялтись, утись(-вордйись), чаклась (ксь нылпиез); (*elättäjä*) сюдись-вордйись; **lapsen h.** нылпиез утялтись (я. сюдись-вордйись) **2.** (*esim. laitteiden*) эскерись-чаклась, эскерись-тупатъясь, тупатъясь маster **3.** (*varustaja, tavarantointtaja*) снабжёнец **huoltamo**² **1.** тупатъянни, тупатъян(ъя) мастерской **2.** > **huolto- asema** **huolto**¹⁻¹ (*vaaliminen, hoito*) уялт-тон, -эм, утён(-вордон), чакла|н, -м (ксь нылпиости); (*elätyś*) (сю-дон-)вордон; **perheen h.** семьяеэз (сюдон-)вордон **2.** (*esim. laitteiden*) эскерон-чаклан, эскерон-тупатъян, обслўживать кар|он, -ем; техобслўживание; **auto on huollossa** машинаеэз эскеро-тупатъяло, машина техобслўживаниын **3.** (*varustaminen, han-kinta*) тырмыт сёт|он, -эм (я. вутт|он, -эм), снабжать кар|он, -ем; снабжёние; **armeijan h.** армиéз снабжать карон, (*mae ke*) армили тырмыт сётон; **energiah.** энэрги(я) [-нэ-] сётон **4.** (*aria tarvitsevien auttaminen*) юрттэт сётон; **lääkintäh.** эмьюрттэт* сётон, медицинской юрттэт; **terveydenh.** тазалыкез утёнъя юрттэт сётон, здравоохранение [-вок-] : **sosiaalih.** мерлыко* юрттэт сётон, социальной обеспечение **huoltoasema**¹⁰ автомобильёсты эскерон-тупатъян стаңци(я), техобслўживания стаңци(я); (*bensiiniasema*) автозаправочной стаңци(я). бензин лэзянни*, (авто)заправка *ruhek.* **huomaamaton**^{34-C} **1.** (*joka ei huomaa*) шёдисьтэм, адзисьтэм, сак ёвёл pred.; **mitään h.** номыре шёдисьтэм (я. адзисьтэм) **2.** (*näkymä-*

tön) шёдсконтэм, шёдыны луонтэм, шёдскистыэм; **h. ero** шёдсконтэм пörtэмлык

huomaamattomasti 1. (*erähuomiossa*) шёд(ы)тэк (кылышса); (*vahingossa*) янгышаса, -ен, пёяськыса 2. (*salaa*) лúшкемák, кáлленák, чўшт(ы)рák; **poistua h.** лúшкемák гинэ кошкины

huomaavainen³⁸ 1. (*huomiokykyinen*) сак, шёдыны (я. синийлтыны) быгатиёс 2. (*kohtelias*) лякыт, лякытэн вазиськись, сюлмаськись, сак; **h. isäntä** лякыт (я. сюлмаськись) кузё

huomaavaistesi 1. (*valppaasti*) сак; **katsella h.** сак учкылыны 2. (*kohteliaasti*) лякыт(эн), сюлмаськыса; **puhua h.** лякыт(эн) вераськыны

huomaavaisuus⁴⁰ 1. (*huomiokyky, huomio*) саклык, сак лу|он, -эм 2. (*kohteliaisuus*) лякытлык, лякыт (я. сюлмаськись) лу|он, -эм; чшт. > **huomaavainen**

huomata⁷³ 1. шёдыны, синийлтыны; (*nähdää*) адзыны; **huomasin hänet jo kaukaa** кыдёкысен ик сое шёдй (я. адзи); **huomaatta** 1) (*erähuomiossa*) шёд(ы)тэк (кылышса); (*vahingossa*) янгышаса, -ен, пёяськыса 2) (*salaa*) лúшкемák, кáлленák, чўшт(ы)рák 2. (*oivaltaa*) валатскины

huomattava¹⁰ 1. шёдскимон, бадзым, син шоры ѹёт|ымон, -йсь; (*kuuluisa*) тодмо; **h. tiedemies** бадзым (я. тодмо) учёной; **olla huomattavassa asemassa** шёдскимон (я. син шоры ѹёт|ымон) инты басьтыны 2. (*melkoinen, tuntuva*) шёдскимон, бадзым, тарак (трос); **h. rahasumma**

шёдскимон (бадзым) уксё сүмма; **huomattavan kaunis** шёдскимон чебер

huomattavasti 1. шёдскимон, адзиськимон, син шоры ѹотымон; **nyökkäsi tuskin h.** мырдэм шёдскимон йырзэ мыкыртйз 2. (*melkoisesti, tuntuvasti*) шёдскимон, трослы, тарак (трос); **h. suurempi** шёдскимон (я. тарак) бадзым; **h. parempi** шёдскимон (я. трослы) умойгес

huomauttaa^{53-С} 1. (*kiinnittää huomioita, viitata*) вераны, пусыны, возматыны; **h. illek virheestä** кинлы ке янгышсэ (я. янгышез сярыс) вераны, кинлы ке янгышсэ возматыны; **hän huomautti asian tärkeydestä** со ужпумлэс кулэ луэмэ пусиз 2. (*muistuttaa*) тодэ вайытыны (я. усыктыны), вильйись вераны; **hänelle on jo huomauttetu asiasta** солы со (ужпум) сярыс тодаз вайытэмын ни

huomautus³⁹ 1. (*selitys*) валэкт|он, -эм, пусы|ён, -ем; комментáрий [-м-] 2. (*muistutus, moite*) алон, алэм, шёдскимон, -эм, тодэ вайыт|он, -эм, замечáние; **hän sai huomautuksen** сое айзы, солы замечáние (я. шёдскимон) лэсстйзы

huomen³⁹; (*hyvää*) **huomenta!** Ѽеч- бур(есь)!, Ѽеч (я. бур) чукна(ен)!

huomenaamulla, huomenaamuna чуказе чукна

huomenillalla, huomeniltana чуказе жыт(азе)

huomenna чуказе

huominen³⁸ 1. **th.** чуказе; **h. päivä** чуказе нунал 2. **mn.** чуказе (нунал); **odota huomiseen** возьма

- чуказеозъ
huomio³ саклык; **osoittaa jillek huomiota** кинлы ке (я. малы ке) саклык висъяны; **kiinnittää huomiota jhk** маे ке синйылтыны; **älä kiinnitä häneen huomiota** со шоры эн учкы, солэн синмаз эн учкы; **ottaa huomioon** лыдэ (я. санэ) басьтыны; саклык висъяны; **jättää huomion ottamatta** лыдэ (я. санэ) басьтытэк кельтыны; саклык [ёвöl] висъяны; **huomiota herättävä** син шоры йötäсь, чочоро; **pukeutua huomiota herättävästi** чочоро (я. чочоръяськыса) дйсясъкыны **huomiokyky^{1-M}** сак(лыко) лу|он, -эм, синйылтыны быгат|он, -эм; (*tarkkaavaisuus*) саклык; **terävä h.** лэчыт син, кόтьмаé синйылтыны быгатон **huomiokykyinen³⁸** саклыко, синйылтыны быгатйсь, чакласъкись, ванъзэ чакласъ-адзись; **hän on oikein h. ihminen** со туж саклыко (я. чакласъкись) адями **huomiokyvtyön^{34-C}** саклыктэм, синйылтыны быгатйсytэм, чакласъкисytэм **huomionosoitus³⁹** саклык висъя|н, -м, сйлы кар|он, -ем **huomispäivä¹⁰** чуказе нунал **huone⁴⁸** кóмнатá; (*väliseinän erottama*) висъет; **kolmen huoneen asunto** куинь кóмнатаé кварти-ра **huoneisto²** квартира, улонни **huonekalu(t)²** ёчем. тр. л. мёбель **huonekasvi⁵** коркасъ (я. коркан будйсь) сяська (я. будос) **huono¹** урод, алама, умойтэм; (*heikko*) ляб, начар; **h. luonne** урод сям; **h. muisti** урод (я. ляб) йырсазъ; **h. sää** урод куазъ; **h. terveys** ляб (я. начар) тазалык; **tehdä jtak huonoa** урод карыны, урод уж лэсътыны; **hän on h. matematiikassa** со математикаен ляб вала; **hän on huonoissa väleissä naapurinsa kanssa** со бускеленыз тупатэк улэ, солэн бускеленыз кусыпъёссы уродэсъ; **jk on huonolla tuulella** кинлэн ке мылкыдыз ёвöl (я. куашкамын) **huonokuuloinen³⁸** урод (я. ляб) кылйсь, пельзы ляб (я. секыт) *pred.*; **h. vanhus** урод кылйсь пересъ; **hän on h.** солэн пельзы ляб **huonolaatuinen³⁸** улý (я. урод) ёччлык|о, -ен; (*keskeneräinen*) ылё-кырсé, йылаз-пумаз вуттымтэ; **h. tavara** урод ёччлыко вуз; **h. työ** ылё-кырсé уж **huonomuistinen³⁸** йырсазътэм, урод (я. ляб) йырсазъ **huonontaa^{54-J}** уродмытыны, урод- (гес) карыны; (*tehdä kelpaamat-tomaksi*) ярантэм карыны **huonontua^{52-J}** уродмыны, урод(гес) луыны; (*pilaantua*) сёрисъкыны; (*tulla kelpaamattonaksi*) ярантэм луыны; **sää huonontui** куазъ сёрисъкис (я. урод луиз); **näköni on jo huonontunut** синмы сёрисъкис ни **huononäköinen³⁸** урод (я. ляб) адзись, синмыз ляб *pred.* **huono-onninien³⁸** удалтымтэ, шудтэм, пёрмостэм; **h. ihminen** шудтэм адями; **h. metsästäjä** удалтымтэ пойшурасъ **huono-osainen³⁸** шудтэм(-буртэм), куанер **huonosti** урод, алама, умойтэм; (*heikko*) ляб, начар; **hän näkee h.**

- со (я. солэн синмыз) ляб адэе; **kohdella h.** урод карыны (я. карыса возыны); **menetellä h.** урод карыны, мыдлань лэсътыны **huonotuulinen**³⁸ мылкыдтэм, урод (я. куашкам) мылкыдо; **hän on tänään h.** со туннэ мылкыдтэм **huonous**⁴⁰ уродлык, аламалык, урод (я. алама) лу|он, -эм; (*heikkous*) ляблык, ляб (я. начар) лу|он, -эм; *иши*. > **huono huora**^{10-E} гын **huora**¹⁰ проститутка; *синазък*. чильтробер, калгись (я. костаськись) кышно(мурт) **huosta|ssa, -sta, -an: rahat ovat hänen huostassaan** коньдон солэн кияз (улэ); **ottaa huostaansa** ас кияд басътыны; (*hoivaan*) утыны-вордыны (я. утяттыны) басътыны; **ottaa (lapsi) huostaan** юр. нылпиез утыны-вордыны басътыны; **jättää jnk huostaan** кин ке кие кельтыны; (*hoivaan*) утыны-вордыны (я. утяттыны) кельтыны; **jätä asia huostaani** кельты со ужез мыным (я. монкие); **jättää lapsi isoäitinsä huostaan** нылпиез песянаезлы утяттыны кельтыны **huovata**^{73-E} берлань пол(ы)саны; **soutaa ja h.** выжт. солань-талань (я. отчы-татчи) шонаськыны (маке карыны дйсътытэ) **huovikas**^{41-A}: (*huovikkaat*) ёем. тр. я. гын сапег **huovuttaa**^{53-C} гындыны; **h. villa** ыж гон гындыны **hupailu**² 1. (*leikinlasku*) маскаръясык|он, -ем, шудон-серекъян 2. (*esitys*) скетч, фарс; (*huvinäytelmä*) комёди(я) **hupaisa**¹⁰ серемес, тумошо, маска- па; **h. tapaus** серемес учыр **hupakko**^{4-A} шузи, визътэм (ныл я. кышнуморт ссы) **hupi**^{5-E} (*ajanviete*) шулдыръясък|он, -ем, юмша|н, -м; (*ilo*) шумпот|он, -эм; **järjestin ystävilleni pienä** **hupia** эшъёсылы пичигес шулдыръясък|он лэсътй **huppari**^{5-E} вер. капюшонэн джём-пэр **huppu**^{1-B} капюшон, башлык, йыре понон **hupputakki**^{5-A} капюшонэн куртка **hupsis** вк. сач; ёть-ёть-ёть, оп(па); **pudota lokaan h.** дэрие сач! усыны; **h.! satutitko itsesi?** ёть-ёть-ёть! шуккисъкид-а? **hupsu**¹ 1. тн. (*hassu*) ёспортэм, паймоно (кадь), паймытайсь, шуккем(ын) кадь; (*tyhmtä*) шузигес, визътэмгес; (*pahankurinen*) ѹонтэм, шузи, номырлы ярантэм; **h. ihmisen** ёспортэм адями; **h. menettely** ѹонтэм уж (я. вырос) 2. мн. (*hassu*) ёспортэм (я. тумошо) адями; (*tyhmyri*) шузи-мэй, шузигес (я. визътэмгес) адями; (*hullu*) визътэм, шузи, визътэммем адями **hurahtaa**^{53-F} 1. гурдак (я. туж јог) ортчыны (я. кошкины), лобыса кадь ортчыны (я. кошкины); **bussi hurahti ohi** автобус лобыса кадь вўстий ортчиз 2. (*aika*) туж јог ортчыны (кесь дыр); **aika hurahti huomaamatta** дыр шёдонтэм јог ортчиз **hurina**¹² гуретэм, жургетэм; **mootorin h.** моторлэн гуретэмез **hurista**⁶⁶ гуретыны, жургетыны; **moottori hurisee** мотор гуретэ **huristaa**⁵³ гуретыса (јог) мыныны, гурдак (я. гур гинэ) ортчыны

- (я. кошкыны); **auto h. kovaa**
vauhtia машина бадзым жоглы-
 кен мынэ
- hurja**¹⁰ 1. укыр (я. ортчыт) сээзь,
 азътэм-бёртэм, лякыттэм; (*raju*)
 куашетйс; (*raivoisa*) туж лек,
 вожомем, урмем кадь; **h. niorig-
 kainen** азътэм-бёртэм (я. укыр
 сээзь) егит пи; **viettää hurjaa elä-
 mää** лякыттэм улонэн улыны
 2. *вер.* (*hirveä*) кёшкемыт,
 шук(ы)рес, укыр; **hurjat hinnat**
 кёшкемыт дуньёс
- hurjapäinen**³⁸ укыр (я. ортчыт)
 сээзь, азътэм-бёртэм, лякыттэм;
 (*raju*) куашетйс
- hurjastella**⁶⁷ лякыттэмъясъкыны,
 укылтэмъясъкыны; (*irstailla*)
 юмшаса (я. калгыса) улыны; **h.
 autolla** машинаен лякыттэм(ъ-
 яськыса) ворттылыны
- hurjimus**³⁹ даллашись (я. куаше-
 тийс) адями, шузи (я. визътэм-
 мем) адями; **hän muuttuu huma-
 lassa hurjimukseksi** кудзём
 дыръяз со даллашись луэ, куд-
 зём дыръяз шузи адямылы пёрме
- hurma**¹⁰ 1. (*huuma*) (туж я. копак)
 куанон, туж (зол) шумпотон,
 экстаз, кудзён *выжт.*; **voiton h.**
 вормемлы (я. вормемысь) куанон;
lemmen h. яратон экстаз,
 яратэмись куанон 2. (*lumous*)
 синмасъкытись кужым, син-
 масъкон; **kesäyön h.** гужем уй-
 лэн синмасъкытись кужимез
- hurmaantua**⁵²⁻¹ синмасъкыны
 (малы ke); куаныны, [мылкыд]
 тыр(м)ыны *yksipers.* (малы ke);
h. kauneuteen (t. kauneudesta)
 чеберлыклы синмасъкыны
- hurmaava**¹⁰ (копак) синмасъкы-
 мон, -тись, синмасъкымон чебер
- (я. шулдыр); **hurmaavan kaunis
 nainen** синмасъкымон чебер
 кышномурт
- hurmata**⁷³ копак синмасъкытыны,
 (ас) бордаз кыскыны, йырез бе-
 рыхтыны *выжт.*; **maisema hur-
 masi minut** куазьсуред* (я. пей-
 заж) монэ копак синмасъкытэз,
 мон куазьсуредлы* туж син-
 масъки
- hurmio**³ (туж я. копак) куанон,
 туж (зол) шумпотон, экстаз,
 кудзён *выжт.*; **saattaa hurmioon**
 экстазэ (я. экстазозь, куаны-
 тозь) вуттыны; **olla hurmiossa**
 экстазын (я. копак куанон
 калын) луыны
- hurmioitua**^{52-F} (туж я. копак) куа-
 ныны, туж (зол) шумпотыны,
 экстазэ (я. экстазозь) вуыны;
**hän katseli konserttia hurmioitu-
 neena** со концертэз куаныса
 учкиз
- hurmos**⁵² транс; экстаз, тупалкуа-
 нон*; **uskonnollinen h.** вёсьбур*
 (я. религиозной) транс; **joutua
 hurmoksiin** трансэ (я. экстазэ)
 вуыны
- hurmuri**⁶ ныл сюлэм(ез) бёрзы-
 тись, ныльёсты аспалтись
- hurraa**¹⁷ вк. ура; **huutaa hurraata**
 "ура" кесяськыны (я. черекъ-
 яськыны)
- hurrata**⁷³ "ура" кесяськыны (я.
 карыны)
- hurrikaani**⁵ ураган, шукрес
 сильтол
- hurskas**⁴¹ вёсь. вёсё-буро*, мылбó-
 кыдё вёсяськись, (инмарлы)
 юн оскись; (*oikeamielinen*) зэм-
 буро*, справедливой ◇ **näyttää**
hurskasta naamaa тодйсътэм (я.
 шузи) улэ аналскины, шузи (я.

нóмырé тодíсътэм) кариськыны **hurskastelija**¹² чеберъяськись (я. ёччъяськись) (мурт)
hurskastella⁶⁷ (азяд) чеберъяськыны (я. ёччъяськыны)
hurtta¹⁰ (бадзым) лек пуны **hus** вк. (*kissalle*) пирсы; (*koiralle*) тъбы; (*sialle*) урсы; (*lampaille*) штыр; (*linnuille*) кыш
hutera¹¹ вырись, шонаськись;
huterat tikkaat вырись падза лёгетъёс
hutiloidea⁶² суп-сап (я. шук-шак, дыртд-вуттд) лэсътыны; **h.** **työssään** суп-сап ужаны; **hutiloiden tehty** шук-шак лэсътэм(ын)
hutkia⁶¹ жугыны (ньёрын, слоен), шачыръяны, куачыръяны; **h.** **vitsalla** ньёрын жугыны (я. куачыръяны)
huudahtaa^{53-F} кесъкыны, черектыны, черетскыны
huuhdella^{67-F} 1. гылъяны, -тыны; **h. pyykkia** дйсь гыльяны; **h.** **kasvonsa vedellä** ымнырдэ вуэн гылтыны 2. (esim. *rantaa*) гыльяны, гыльяса улыны (ксь зарезь – ярдурез); (*viedä mukanaan*) гылтыны, гылтыса нуны; (*uurtaa*) кырыны; **meri huuhtelee saarta kolmelta puolelta** зарезь шорму-чез куинь ласянь гылья; **kevätesi on huuhdellut pois multaa pellolta** тулыс ву сюез бусысыз гылтэм
huuhkaja¹⁰ зоол. ыгы, пелё(кучыран), шурали (*Bubo bubo*)
huuhtelu² 1. гылья|н, -м, гылт|он, -эм; **pyykkien h.** дйсь гыльян 2. мед. мисък|он, -ем, гылья|н, -м; **mahan h.** кётпушез мисъкон 3. (esim. *rannan*) гылья|н, -м, гыльяса ул|он, -эм (ксь зарезь

– ярдурез); (*mukanaan vieminen*) гылт|он, -эм, гылтыса ну|он, -эм; (*uurtaminen*) кыр|он, -ем; щит. > **huuhdella** **huuhtoa**^{52-F} 1. гыл|тыны, -ъяны; **h. kuppi** чашаэз гылтыны 2. (esim. *rantaa*) гыльяны, гыльяса улыны (ксь зарезь – ярдурез); (*viedä mukanaan*) гылтыны, гылтыса нуны; (*uurtaa*) кырыны
huuhtoutua^{52-F} 1. гылтиськыны, гылсыкыны 2. (esim. *ranta*) гыльяськыны, гыльяськыса улыны (ксь ярдур); (*kuulua mukaan*) гылтиськыны, гылсыкыны; (*tulla uurretuksi*) кыриськыны; **paljaaksi** **huuhtoutuneet rantakalliot** волятозь (я. голык луытозь) гыльяськем изъяръёс* (я. ярдур скалаос); **pellon multa on** **huuhtoutunut jokeen** бусысыз сюй шуре гылтиськем(ын) 3. (*huuhtoa, veden huuhtomana*) гылтиськыны, ву гылтэмэн усыны; **mies huuhtoutui laivan kannelta mereen** пиосмурт кораблысыз зарезе гылтиськиз (я. ву гылтэмэн усиз); **rannalle huuhtoutuneet simpukankuoret** ярдуре ву гылтыса кылем куалемъёс
huuli²⁴ ымдур; **katsoa hymy huuillaan** ымдурад пальпотонэн учкыны ◇ **vetää jtkat huulesta** кинэ ке алданы (я. пёяны); **heittää huulta** маскаръяськыны, серекъяса вера(ськы)ны
huuliharppu^{1-B} муз. ымкрезь (ымын шудон гармошка); **soittaa huuliharppua** ымкрезен шудыны
huulikukkaiskasvi¹ ымдуро (я. ымдур выллем) сяськаё будос

- huulipuna**¹⁰ ымдур льёльман (я. буян), помáда; **panna huulipunaa** ымдурез льёльманы (я. буяны)
- huulirasva**⁹ гигиéна (я. гигиенíческой) помáда, ымдур зыран*
- huuma**¹⁰ (туж я. кóпак) куанон, туж (зол) шумпотон, экстаз, кудзон *выжт.*; **onnen h.** шудо луэмен куанон
- huumaantua**^{52-J} 1. усыкмыны; (*mennä tajuttomaksi*) йырсазез ыштыны; **h. iskusta päähän** йыре шуккемись усыкмыны (я. йырсазез ыштыны) 2. *выжт.* шузимыны, визътэммыны, [йыр] поромыны *yksipers.*, кудзыны; **hän huumaantui onnesta** шудо луэмен (я. луэмись) солэн йырыз поромиз
- huumata**⁷³ 1. усыкмытыны; (*päihdyttää*) кудзытыны; **viin huumama** винаен кудзытэм 2. *выжт.* шузимытыны, визътэммытыны, йырез поромытыны, кудзытыны; **onni huumasi hänen** шуд(эз) солэс йырзэ поромытыны кутскиз
- huumausaine**⁴⁸ усыкмытись тырмет*, наркотик (тырмет*); **käytää huumausaineita** наркотикъёсты (я. усыкмытись тырметъёсты) кутыса улыны; **huumausaineen vaikutuksen alaisena** наркотикен усыкмыса, наркотиклэн усыкмытэмез улсын
- huume**⁴⁸ усыкмет*, наркотик; **huumeiden väärinkäyttö** наркомáни(я); **huumeiden väärinkäyttäjä** наркоман
- huumekoira**¹⁰ усыкмет* пуны, наркотикез шёдись пуны
- huumori**⁶ серембурз*, юмор
- huumorimies**⁴² маскарчи, серем- бурчи*, юморист
- huumorintaju**¹ серембурез*(я. юморез) валан
- huurre**^{48-K} гёр(тэм); **tulla huurteenseen** гортыны, пуксыны, кылдыны (*gör csey*); **puut ovat huurteessa** писпуюс гортэмын, писпу вайёс вылэ гёр пуксемын
- huurteinen**³⁸ гортэм, гёрен чоксаськем; **huurteiset ikkunat** гортэм укноос
- huurtua**^{52-K} 1. гортыны 2. (*tulla huuriin*) бусаськыны, бустыраны, нюромыны (*kesz piyala*)
- huuru**¹ 1. (*höyry*) пар, ву бус, лул; (*usva*) бус, чынкыт 2. (*esim. lasin pinnassa*) бустыри, бус, нюр (*kesz piyala вылын*); **ikkunalasit menivät huuruun** укно пиялаос бусаськызы (я. бустыразы)
- huuruinen**³⁸ бусаськем, бустырам, -иё, нюромем (*kesz piyala*); **h. ikkuna** бусаськем укно
- huuruta**⁷⁴ потыны, жутскины (*par, lul csey*), парланыны; **hengitys huuruaa** ымысъ лул потэ; **koski huuruaa** водопадысь бус жутске
- huutaa**^{54-F} кесяськыны, черек(ъяксыкы)ны; (*kutsua*) чортыны, ётыны (*kinz ke*), вазыны, кеськыны, черектыны (*kinlly ke*); **huusin lapset kotiin** нылписты гуртэ чортй; **lapset huutavat kilpaa** пинальёс юргето (я. юр-яр кесясько)
- huuto**^{1-F} кес(яс)ьк|он, -ем, черек-т|он, -эм, черекъя|н, -м; **lopeta tuo h.** дугды ни кесяськемись;
- huuttaa suoraa huutoa** ымтырос(кад) кесяськыны ◇ **saattaa huoonoon huutoon** ним-дан (я. сйтэм-сантэм) карыны; **joutua huo-**

noon huutoon ним-дан (я. сйтэм-сантэм) лууны, урод данэ вууны
huutokauppa^{9-В} аукцион
huutomerkki^{5-А} кыл. кеськон пус **huveta**^{72-Е} пичи|ёмыны, -яны, куллэсмыны, бырыны; **joukko hupenevi puoleen** (эшъёслэс) компания жынылы пичиёмиз; **rahat hupenevat** коньдон (весь) быре **huvit**⁵ шулдыръясыкон, дыр ортчытон; **huvin vuoksi, huvikseen** шулдырлы (я. дыр ортчытон) понна; **yhdistää h. ja hyöty** шулдыръясыконэз но пайдаез огазеяны
huvila¹² дáча, вíлла
huvinäytelmä¹⁰ комéди(я)
huvipuisto¹ шутэтскон-шулдыръясыкон парк
huvipursi²⁸ шулдыръясыкса (я. дыр ортчытыса) ветлон яхта
huviretki⁷ (дыр ортчытыса) поръян (я. ветлон), (шулдыръясыкон) экскурси(я)
huvitella^{67-С} шулдыръясыкны; юмшаны
huvittaa^{53-С} 1. шулдыртыны; **h.yleisöä** калыкез шулдыртыны 2. (*tehdä mieli*) [мыл] потыны *uk-sipers.*, =*m* пумо кн. / =*m-partis.* + потыны; **minua ei huvittanut mennä elokuviin** мынам киное мынэмэ ёз поты (я. уг пот вал)
huvittava¹⁰ серемес, тумошо, маскара, шулдыр
huvittua^{52-С} шулдыр (я. капчи мылкыдо) лууны, јутскины (мылкыд ссы); **yleisön huvittuneet ilmeet** калыклэн шулдыр (я. капчи) луэм ымныръёссы
huvitus³⁹ шулдыръясык|он, -ем, шудон-серекъян, маскаръясь-

к|он, -ем; (*ajanviete*) дыр ортчыт|он, -эм; **nuorison huvitukset** егитъёслэн шулдыръясыконъёссы

hybrid⁵ биол. суретвыжы*, гибрид

hyh > hyi

hyhmä¹⁰ супел

hyi вк. оч, фу; **hyi, miten on likais-ta!** оч(-оч-оч), кычे нёд!: **hyi, kuinka ruma!** оч, кыче шётэм!; **hyi, mikä löyhkä!** фу, кыче зын! **hyinen**³⁸ ёырт (я. туж, ѹд кадь) кезыт; **h. viima** ёырт кезыт тöl

hykerrellä^{67-К} 1.: **h. tyytyväisenä kä-siään** кидэ (я. киостэ) лычсузы́са (я. шумпотыса) посыны 2. > **hykertää**

hykertää^{54-К} 1. шумпотыса серекъяны, кит-кит (я. лик-лик) серекъяны 2. > **hykerrellä 1**

hylje^{48-Л} (тр. л. *hylkeet*) зоол. тюлень

hyljeksiä⁶¹ палэнскины (турттыны) (малэсъ *ke*), урод (я. умойтэм, адзэмпотостэм) карыны (кинэ *ke*); (*olla vastaanottamatta*) лыдэ (я. санэ) [ёвёл] басьтыны; **h. likaista työtä** кырсы (я. сьод) ужлэсъ палэнскины турттыны; **tuntea itsensä hyljeksyksi** астэ палэнтэм (я. күштэм) адямиен шёдьны

hylkiä^{61-Л} 1. мед., тех. палэнтыны (*mae ke*), пумитъясыкны (*ma-ly ke*); **elimistö hylkii vierasta**

kudosta лулмугор* (я. организм) мурт тканез палэнтэ; **vettä hylkivä kangas** ву пычасытэм басма, вуэз пычатисытэм басма 2. > **hyljeksiä**

hylkiö³ окты-калты, мылес, (самой) ултий мурт, палдэм шелеп

выжт.; yhteiskunnan h. мерлэн*
(я. общество) мылесээз

hylky^{1-D} 1. (*hylkiö*) окты-калты,
мылес; (*esine myös*) кылем-
мылем; (*ihminen myös*) (самой)
ултый мурт, палдэм шелеп *выжт.*
2. (*hylkityvara*) шеко арбери (я.
вуз), брак 3. зар. (*hylätty alus*)
вым (я. выйись) корабль (утын-
ны луонтэм)

hylkityvara¹² ярантэм (я. шеко)
вуз, брак

hylly¹ 1. жажы, польча; **panna hyl-
lylle** жажые поныны 2. (*hyllykkö*)
жажыос; (*hyllyeline*) стеллаж
[-л-]; (*kirjahyllykkö myös*) эта-
жёрка

hyllyttää^{53-C} 1. жажые тырыны
2. *выжт.* ужез юри жегатыса
возыны; палэнтыны (ксь
ужысысь, ужлэссы)

hyllyvä suo сырьясы нюрвил

hylsy¹ гильза

hylätä^{73-D} 1. (*jättää heitteille*) анал-
тыны, куштыны; (*luopua jstak*)
аналскыны, куштиськыны (*ма-
лэссы ке*); **h. perheensä** семядэ
аналтыны (я. куштыны); **hylätty
puutarha** аналтэм сад; **h. ajatuk-
sensa** малпанэдлэс куштиськыны
2. (*olla hyväksymättä*) тэрға-
ны, умойтэмен (я. шонергэмэн)
лыдъяны; (*evätä*) палэнтыны
(ксь куронээз), (быдэстыны)
пумит лууны; (*kumota*) шонер-
тэмэн (я. зэм луисьтэмэн) лыдъ-
яны; **h. ystävänsä** эштэ тэрғаны;
h. jk kokeissa экзаменысен
куашкатыны (я. “вандыны”),
экзаменысен умойтэмэн лыдъ-
яны; **h. pyyntö** куронээз палэн-
тыны (я. быдэстыны) пумит

лууны)

hyminä¹² мыргетэм, нургетэм,
каллен (я. лушкем) куара; **kuu-
lui laulun h.** каллен кырзэм
куара кылйсыкыз (я. кылйыкке
вал)

hymistä⁶⁶ 1. (*hyräillä*) мыргетыны,
ас поннад кырзаны 2. (*tumista*)
(ас поннад) нургетыны (я. bö-
тыртыны); **h. rukousta** курись-
кон (я. молитва) (ас поннад)
сипыртыны

hymni⁵ кункрезь*, гимн

hymy¹ пальпот|эм, -он, мыньпо-
т|эм, -он; **suu hymyssä, hymyssä
suin** пальпотысá, ымнырад (я.
ымдурад) пальпотонэн

hymyllä⁶⁷ 1. пáль/потыны, мýнь/-
потыны, мыняны; (*virnistellä
myös*) серекъяны, серем кары-
ны (*кинэ ке*); **hän ei hymyle** со
паль уг поты; **alussa hänelle
vain hymyiltiin** нырысь солы
пальпотысá гинэ уло вал, ны-
рысь сое серем гинэ каро вал

hymiyittää^{53-C} серемез поттыны,
серемес (я. тумошо) потыны,
пáль/потытыны; **sellainen kysy-
mys hymiyitti meitä** сычё юан
(милесьтым) сереммес поттиз,
сычё юан милемлы серемес
потиэз

hymähdellä^{67-F} мынекъя(лля)ны,
мыня(лля)ны; (*naurahdella*) се-
ректылыны (*малы ке*), серекъ-
ялляны, серем карылыны (*кинэ
ке*)

hymähtää^{53-F} мынектыны, мынъяк
потыны; (*naurahtaa*) серектыны
(*малы ке*), серем карыны (*кинэ
ке*); **hymähtäen** мынъяк потыса,
серекъяса

hypellä^{67-B} (*hypriä*) тэтчаны; (*hy-*

- pähdellä*) тэтчылыны; **h. kiveltä** **kivelle** из вылысь из вылэ тэтчаны; **kärry hyppelee tiellä** тележка сюрес вылтй тэтчылыса мынэ
- hypistellä**⁶⁷ кутылыны, (кутылыса) утчаны (я. эскерыны); **h. kangasta** басмаез кутылыны (я. кутылыса утчаны)
- hypnoottinen**³⁸ гипнотизировать карись, -он, гипнозъя), гипнотической; **h. uni** гипноз улсын изён; **h. katse** гипнотизировать карись синъёс
- hypoteesi**⁵ гипотеза, эсэплан*
- hyppiä**^{61-В} тэтчаны; **h. yhdellä ja-lalla** пал пыд йылын тэтчаны
- hyppi**^{1-В} 1. тэтчон, -ем; **sammakon h.** бакалэн тэтчемез 2. спорта, тэтчан; **korkeush.** вылие (я. жүжитэ) тэтчан; **laskuvarjoh.** парашютэн [-шу-] тэтчан
- hyppynaru**¹ скакалка
- hyppuri**⁶ трамплин (*куасэн тэтчанъя*)
- hyppysellinen**³⁸ чепыльтэт, -эм; **h. suolaa** одиг чепыльтэт сыал; **ottaa h.** (*esim. suolaa*) чепыльтыса (я. одиг чепыльтэт) бастыны (*ксь сыал*)
- hyppiset**³⁸ тр. л. чины йылъёс), кийыгыри; (*näpit*) чиньыос ◇ **hänellä on taito hyppissään** со кибашо (я. кибашлы), солэн киыз капчи (= солэн быгатон-лыкез чины йыльёсаз)
- hyppäyksittäin** тэтчаса кадь (я. выллем), тэтчаса(-тэтчаса); **h. vaihdellut lämpötila** тэтчаса кадь вошъясыкем температура
- hyppäys**³⁹ (*hypähtäminen*) тэтчон, -ем; **h. alas** тэтчон (*вылысен, жүжитысен*), күштиськон, усь-кытскон
- hypätä**^{73-В} (*hypähtää*) тэтчыны; (*hyppiä*) тэтчаны; **h. alas** тэтчыны (*вылысен, жүжитысен*), күштисьсыны, уськытсыны
- hyppääjä**¹⁰ тэтчась; **pituush.** спорт. кузьдалае тэтчась
- hyrinä**¹² 1. (*kehräys*) мыргетэм, ну-кыртэм; **kissan h.** кочышлэн мыргетэмез 2. (*surina*) бызгетэм, гужгетэм; (*pärinä*) чажгетэм, гуретэм; **lentokoneen h.** самолётэн гуретэмез
- hyristä**⁶⁶ 1. (*kehrätä*) мыргетыны, нукуртыны; **kissa hyrisee** ко-чыш мыргетэ; **h. laulua** ас поннад кырзаны, ныр улад кырзан мыргетыны 2. (*surista*) бызгетыны, гужгетыны; (*päristä*) чажгетыны, гуретыны; **lentokone hyrisee** самолёт гуретэ
- hyrrä**¹⁰ юла
- hyrrätä**⁷³ > **hyristä; paarma hyrrää** лузь бызгетэ
- hyrsky**¹ (*hyöky*) (бадзым) тул-кымъёс); (*aaltoilu*) тулкым жальккетэм (я. шуккиськем); (*pärskeet*) тулкым (я. ву) палькасськем; **valtameren hyrskyt** океан тулкымъёс
- hyrähtää**^{53-Ф} 1.: **auto hyrähti käyn-tiin** машина гуряк ужаны кутс-киз 2. (*ruveta nauramaan*) пырсыны, серекъяны кутсыны; (*ruveta itkemään*) викышъяны кутсыны; **h. itkuun** викышъяны (я. бёрдыны) кутсыны
- hyräillä**⁶⁷ мыргетыны, ас поннад кырзаны; **h. laulua** (ныр улад) кырзан мыргетыны, ас поннад кырзаны
- hys** вк. ш(ы)п, чус; **hys, hiljaa!** шып (ул)!

- hyssytellä^{67-C}** 1. (*kehottaa vaikene-
taan*) буйгатыны (ксь چашетэ-
мысъ), чалмытыны, шыпомы-
тыны 2. (*tyydyttää*) веттаны,
лэйкатыны; **h. lasta uneen** ныл-
пиэз веттаса изътыны
- hysteerinen³⁸** истéрикаё, истерí-
ческой, истéриё, истерíчной;
h. nauru истéрикаё (я. шузымы-
са кадь) серекъян
- hytistä⁶⁶** куалекъяны, сэзъясыкы-
ны; **h. viluissaan** кынмыса куа-
лекъяны; **h. kuumeisena** кезегъ-
яны, пöсекъяны, зурекъяны
- hytkyttää^{53-C}** сэзъяны, зуркатыны,
выретыны; **rataat hytkyttävät**
уробо сэзъя; **h. venettä** пыжез
выретыны
- hytkyä⁵²** сэзъясыкыны, зурканы,
вырыны
- hytti^{5-C}** 1. (*aluksessa*) каюта; (*junas-
sa*) купе 2. (*esim. kuorma-autossa*)
кабина (ксь *грузовиклэн*)
- hyttynen³⁸** зоол. чибинь, нымы
- hyve⁴⁸** ёччлык, ёч (лу|эм, -он), ёч
сям; **kristilliset hyveet** христиан
ёччлыкъёс
- hyveellinen³⁸** ёччлыко, ёч (карись)
сямо; (*säädyllinen*) пёясъкись-
тэм, шонер|буро*, -лыко, добро-
порядочной; **h. teko** ёччлыко
уж; **h. ihminen** шонербуру (я.
пёясъкисьтэм) адями
- hyvi|lle(en, -lä(än): tulla hyvilleen**
jstak марлы ке шум/потыны;
olla hyvillään jstak марлы ке
шум/потыны (я. шумпотыса
улыны), марлы ке [мылкыд]
тыр(м)ыны
- hyvin** 1. (*hyvästi*) умой, ёч; **elää h.**
умой улыны; **puhua h. suomea**
финн [-н] сямен умой верасъ-
кыны 2. (*erittäin*) туж, юн; (*täysin,*
vallan) чылкак, копак; (*perin,
kovin*) укыр, лёкös, ортчыт; **h.
paljon** туж трос ◊ **yhtä h. pojat**
kuin tytöt(kin) кызы ке пиос,
озы ик ныльёс
- hyvinvointi^{5-J}** 1. (*vauraus*) дэлет|-
бур*, -лык, майбыр улон, благо-
состояние; **aineellinen h.** вань-
бурлыко* дэлетбур, ваньбурен
майбыр улон 2. (*hyvä terveyden-
tila*) умой (я. каныл) асшодон*,
астэ умой (я. каныл) шёдон
- hyvittää^{53-C}** 1. (*korvata*) компенса-
ци(я) тырыны (я. сётыны), ком-
пенсировать карыны, (дунзэ)
берыктыны; **h. vahingot** ыштонь-
ёсты (я. изъянэз) компенсиро-
вать карыны 2. (*sovittaa*) тупа-
тыны; **h. tekemänsä väryys**
янгыш лэсътэмез (я. ужамез)
тупатыны
- hyvitys³⁹** компенсац(я), (дунзэ)
берыкton; (*palkkio*) прёми(я),
бонус; **vaatia h. jstak** маке пон-
на компенсац(я) курыны
- hyvyys⁴⁰** 1. (*hyväntahtoisuus*) ёч
(сямо) лу|он, -эм, лякыт лу|он,
-эм, лякытлык 2. (*laatu*) ёччлык;
tavaran h. вузлэн ёччлыкез
- hyvä¹⁰** 1. **th.** умой, ёч; **h. uutinen**
умой (я. ёч) ивор; **oikein h.** туж
умой; **puhua hyvää suomea**
финн [-н] сямен умой верасъ-
кыны; **hän on h. laskemaan** со
лыдъясыкыны умой быгатэ 2.
мн. ёч|(ез), -лык, умо|й, -ез;
toivotan sinulle kaikkea hyvä!
сизиско тыныд ваньзэ умойэ!;
- puhua hyvää** умой верасъкыны
(лякыт, умоен); **tehdä jillek hy-
vää** кинлы ке умой карыны; **kyl-
lä siitä h. tulee** ваньмыз умой
лууз; **se ei tiedä hyvää** ёччлы со

övöl; **pyytää hyväällä** ёчкын (я. зечен, умоен) курыны ◇ **hyvää huomenta!** ёч (я. бур) щукна*!, ёчбур!, ёч!; (*teitittelyssä t. useita ihmisiä tervehtiessa*) ёчбурсесы!, ёчесе!; **hyvää päivää!** ёч (я. бур) нунал*!; ёчбур(есь)!, ёч(есь)!; **hyvää iltaa!** ёч (я. бур) ѫыт*!; ёчбур(есь)!, ёч(есь)!; **hyvää yötä!** ёч изъ (я. изе)!, ёч кёл(э)!: **hyvää matkaa!** сюресэд (я. сюресты) мед удалтоз!, ёч ветлы (я. ветлэ)!: (*kotiin*) ёч берты (я. бертэ)!: **hyvää ruokahalua!** (сиёнды) ческыт мед кошкоз!; **h. (on)** ярам, я, чок, умой; “*En voi tulla täänän.*” “**H. on, tule huomenna.**” “Туннэ лыктыны уг быгатийсыкы.” “Ярам, соку щуказе лыкты.”; **ole h.** пожалуйста [-ус-]; (*vas-tauksena kiitokseen työs*) таунá; **onpa h., olipa h.** ярам коть; **kaikki on tehty sinun hyväksesi** ваньмыз со тон понна лэсътэмын; **hyväällä tai pahalla** амалтэк (make карыны)

hyväällä⁶⁷ мусояны, нуныяны, эркеяны; (*sivellä*) маялляны; **h. lastaan** нылпидэ мусояны; **hyväilevä kosketus** мусояса ѹёттиськем (я. ѹётссылэм)

hyväily² мусоя|н, -м, нуныя|н, -м, эркея|н, -м; (*sively*) маялля|н, -м, чит. > **hyväillä**

hyväksikäyttö^{1-C} пайдаяськ|он, -ем (маин ke), уже кут|он, -эм, эксплуатировать кар|он, -ем (mae ke), эксплуатáци(я) (малэн ke); **luonnonvarojen h.** инкуазь узырлыкъёсын пайдаяськон **hyväksyä**⁵² (*pitää sopivana*) умоен (я. шонерен) лыдъяны; (*vahvis-*

taa) юнматыны; (*kelpuuttaa, ottaa*) санэ кутыны; **h. jnk menetely** кинлэсъ ке ужзэ (я. маке каремзэ) шонерен лыдъяны; **h. laki** катэз* (я. законэз) юнматыны; **h. käskirjoitus julkaisavaksi** кигожтосэз* печатланы кутыны; **h. työhön** уже кутыны (я. басьтыны)

hyvälaatuinen³⁸ умой (я. вылй) ёчлыхко; **h. tavara** умой ёчлыхко вуз

hyvähajuinen³⁸ ческыт зын|о, -ъем

hyvänmakuinen³⁸ ческыт; **h. keitto** ческыт шыд

hyvänsä^{10-E}: **kuka h.** кόтькйн; **mikä h.** кόтьмá(р); > **tahansa**

hyväntahtoinen³⁸ ёч (мылкыдо), ёч (я. лякыт) сюлмо, лякыт **hyväntekeväisyys**⁴⁰ ёчен (я. жаляса) юртт(йсык)он; **harrastaa hyväntekeväisyyttä** ёчен (я. жаляса) юрттиськыны

hyväntekijä¹² ёчен (я. жаляса) юрттись(кись)

hyväntuoksuinen³⁸ ческыт (я. ёч) зын|о, -ъем, аромато

hyväntuulinen³⁸ капчи мылкыд|ъем, -о, мылó-кыдó

hyväonninen³⁸ шудо, удалт|эм, -йсы; **h. metsästäjä** удалтэм (я. шудо) пойшурась; **oletpa sinä h.**! тон шудо адями!, тон шуд пуйы!

hyväosainen³⁸ шудо, майбыр; (*vara-kas*) ваньбуро, дэлете (я. тыр) улийсь

hyvästellä³⁸ “ёч лу!” шуыны, “ёч (лу)!” карыны, ёч кылъёс вера-ны (кинлы ke) (люкиськыку); люкиськыны (кинэн ke) (кыдёкек я. кемалы кошкон азын); **h. ys-**

- täviäǟn** эшъёсыдлы “зеч лу!”
шуыны; эшъёсыныд люкиськыны
- hyvästi** 1. > **hyvin** 2. зеч лу; (*teittelyssä t. useita ihmisiä puhuteltaessa*) зеч луэ; **sanoa h.** “зеч лу(э)!”
шуыны; **heilauttaa kättäǟn hyvästiksi** “зеч (лу)!” карыса, киынды шонаны
- hyväsydäminen**³⁸ зеч (я. шуныт, лякыт) сюлмо
- hyväuskoinen**³⁸ ёж (я. капчиен)
оскись, кόтькинлы (я. кόтьмарлы) оскись
- hydyke**^{48-A} желе
- hyytelö**³⁸ нöр. желе; (*lihasta, kalasta*) студень
- hyytyä**^{52-F} 1. (*jähmettyä*) кынмыны, сяяны, напчыны; **rasva hyytyy** (чыжтэм) вöй кынме 2. (*juoksetua, maksoittua*) орсмыны, пушмыны; **hyytynyt veri** орсмем вир
- hyödyke**^{48-A} пайдаяськон арбери (я. вуз); **hyödykkeet** вузъёс но услугаос, благоос, дэллетбур*
- hyödyllinen**³⁸ пайда|ё, -лыко, дэлто; (*edullinen*) табыш(лык)о
- hyödyntäǟ**^{54-J} пайдаяськыны (*maan ke*), уже кутыны, эксплуатировать карыны; **h. maan uumenia** мупушкесээ* (я. нёдраосты) эксплуатыровать карыны
- hyödyttäǟ**^{53-C} (*tuottaa hyötyä*) пайда (я. табыш) вайыны; (*olla hyödyksi*) пайда|ё (я. кулэ) луыны; (*auttaa*) юрттыны; **se ei hyödytä minua mitenkään** со мыным нóкычё пайда но уз вайы (я. сёты)
- hyödytön**^{34-C} пайда|тэм, -тэк, пайда сётисьтэм, кулэтэм, юнмэ
- hyökkäys**³⁹ урдск|он, -ем, нападать карыон, -ем (*кин ke вылэ*), нападение; (*rynnistys*) атака, ата-
- ковать кар|он, -ем; (*rynnäkkö*) наступлénie; (*syöksyminen myös*) омырск|он, -ем; **tehdä h.** (*кин ke вылэ*) урдскины, (*кинэ ke*) атаковать карыны; **torjua vihollisen h.** тушмонлэс атаказэ пезыгытыны; **чшт.** > **hyökätä**
- hyökkäysvaunu**¹ ож. танк
- hyökkääjä**¹⁰ 1. урдскись (мурт), нападать карись; ож. агрессор
2. спорт. фóрвард, азыпалаz шудийс
- hyökkäävä**¹⁰ урдск|он, -ылйсь, наступать кар|он, -ыса; тушмонъяськон, кышкатъян; агрéssi(ё), агрессивной; **h. pelitaktiikka** наступать карыса (я. азыланьскины тыршыса) шудон тákтика; **h. sävy** тушмонъяськон куара (я. тон); **h. poliitikka** агрессиё политика; **h. luonne** урдскилыны (я. омырскины) яратйись сям
- hyöky**^{1-D}, **hyökyalto**^{1-I} кужмо (я. бадзым) тулкым, ву вал
- hyökyä**^{52-D} (*meri*) шукыръяськыны, (кужмо) тулкымъяськыны (ксъ зарезь); (*aallot*) шуккиськыны, палькааськыны (*тулкымъёс ссы*); **meri hyökyy rajusti** зарезь туж лек шукыръяське; **aallot hyökyvät rannikkoa vastaan** тулкымъёс ярдуре (я. ярдур борды) шуккисько; **aallot hyökyivät kannen yli** тулкымъёс пáлуба вамен палькаасько вал
- hyökätä**^{73-A} урдскины, нападать карыны (*кин ke вылэ*); (*rynnistäǟ*) атаковать карыны (*кинэ ke*); (*rynnätäǟ*) наступать карыны; (*syöksyä myös*) омырскины (*кин ke вылэ*); **h. vihollisen kimppiin, h. vihollista vastaan** тушмон вы-

лэ урдсыны, тушмонээ атаковать карыны; **h. maahan** (*кычеке*) кун вылэ урдсыны, (*кычеке*) кунэ донгисъкыны; **koira** **hyökkäsi varkaan kimppiin** пүнү лушкаськись вылэ омырскиз **hyöntineen³⁸** нымы-кибы; **hyöntieset** нымы-кибы(ос); **hyörinä¹²** берга|н, -м, гожерья|н, -м, пирса|н, -м *ruhek.*; выр|он, -ем (*main ke*), кежегъяськ|он, -ем; **h. vieraan ympäriillä** куно котыртй берган; чшт. > **hyöriä** **hyöriä⁶¹** берганы, гожерьяны, пирсаны *ruhek.* (*кин ke* котыртй); вырыны (*main ke*), кежегъяськыны; **h. ruoanlaittopuuuhissa** сиён лэсътонэн вырыны; **valokuvaajat hyörivät voittajan ympäriillä** фотографъёс вормись котыртй баргало (*.я. бергазы*) **hyöty^{1-F}** пайда(лык); тунсык, интерес; (*apu*) толык; эффект [-ф-]; (*ansio*) табыш; **mitä hyötyä siitä on?** мар солэсэ пайдаез (*.я. толыкез*)?; **olla hyödyksi** пайдээ луны, пайда сётыны; **käyttää hyödyksi** пайдаяськыны (*main ke*). уже кутыны, ужатыны **hyötyä^{52-F}** пайда поттыны (*.я. басьтыны*) (*kytysic ke*), пайдаяськыны (*main ke*); **h. jnk kustannuksella** кин ке четын пайда поттыны **hädin:** **h. tuskin** мырдэм(-мырдэм), мырдэм но кызы, кызы ке озы **hädissään: olla h.** ёудыны, ёрмыны, куалектыны; (*huolestua*) сюлмасъкыны, сюлэмшугъяськыны, шугекъяны **häijy¹** лек, йыркуро, йыркуръяськись; (*paha*) урод, алама; **häijyt**

silmat лек синъёс; **h. olo** урод мылкыд, астэ алама шёдон **häikäilemättä** кёбер(а)тэк, возыттэк, кепыратэк; (*röyhkeästi*) съобраз ортчыса, ашкыныса **häikäilemätön^{34-C}** кёбертэм, во-зыттэм, кепыра|сътэм, -тэк; (*röyhkeästi*) съобраз ортчем, -ыса, ашкын|эм, -ыса; **h. ihmisen** кёбертэм (*.я. возыттэм*) адями; **tulla häikäilemättömäksi** съобраз ортчыны, ашкыныса **häikäillä⁶⁷** (*övöltön дыръя*) кёбе-раны, кышканы, [*övöл*] дйстыны; (*ujostella*) кёр/потыны, возыдасъкыны; **hän ei häikäillyt sa-noa totuutta** со зэмзэ вераны ёз кышка **häikäistä⁶⁶** мальдытыны, палёмытыны; **aurinko häikäisee silmiä** шунды синээ мальдытэ **häilyv¹⁰** 1. выресь, шонаськись, дырекъясь 2. *выхст.* шонаськись, вошъяськись, посийськись; **h. luonne** шонаськись (*.я. вошъяськись*) сям **häilyvä⁵²** 1. вырыны, шонаськыны, дырекъяны; **varjot häilyvät seiniällä** борддорын вужеръёс дырекъяло 2. *выхст.* шугъяськыны, посийськыны, шонаськыны; **h. valinnassa** бырыны шугъяськыны, мае бырыны тодытэк посийськыны **häipyä^{52-E}** ышыны, бырыны; (*haihtua*) тölзины; **h. näkyivistä** син азысь ышыны; **h. mielestä** йырысы потыны **häiriintynyt⁴⁷** керзег(ъяськись), посекъясь(кись), йыг-йыг (*.я. йён-йён*) возисъкисътэм; **henksesti h.** лулпуш* (*.я. пейхика*) ласянь йыг-йыг возисъкисътэм

- häiriintyä^{52-J}** сёриськыны, сураськыны(-пожаськыны); **rauha häiriintyi** чалмытлык сёриськыз; **uni häiriintyi melusta** чашетэмысь изён сураськиз(-пожаськиз)
- häirikkö^{4-A}** йыртэмсэй, хулиган
- häiritä⁶⁹** люкетыны, шугъятыны; (*rikkoa*) сёрыны, сураны-пожаны; **anteeksi että häiritsen** вождэс эн поттэ, люкетийско шуыса; **h. yleistä järjestystä** мер* (я. общественной) радлыкез сёрыны
- häiriö³** могзёт, люкет|эт*, -эм, -он; сураськем, -он, сёриськем(ъёс), тырмытмэ(ос); **puheh.** вераськыны люкетийс мозгёт; **tekninen h.** технической тырмытмэос; **hermoston häiriöt** лулсэр* сознэтлэн (я. нёрвной системалэн) сураськонэз; **liikenne sujui ilman häiriöitä** транспортлэн мынон-ветлонэз магатэк ортчиз
- häivyttaä^{53-C}** (*esim. ääni*) согыны, чоксаны; (*esim. väri*) вотсаны*, тушевать карыны; (*kuluttaa pois*) палэнтыны, быдтыны; **musiikki h.** **puheen** крезыгур вераськемез соге; **häivytämällä tehty maalaus** вотсаса (я. тушевать карыса) лэсytэм суред; **h. mielestä** йырысь күштыны
- häivä¹⁰ (jälki)** (пичияк) пытыы, бервал; (*vivahde*) тус; пёртэмлык (кесь бүёллэн), чильдэйт(ъёс), кисьтаськем; (*vihjaus*) котыртыса верам, намёк; **iltaruskon viimeinen h.** јыт илнёлльлэн (я. ин югытлэн) берло пытыыеz; **humun h.** **kasvoilla** ымнырысь пальпотэмлэн бервыйлыз; **valon h.** югытлэн чильдэтъёсыз (я. кисьтаськемез)
- hämähäkki^{5-A}** четлык, клёткá; **pitää lin-tu häkissä** тылобурдоэз четлыкын возыны; **panna häkkiin 1)** четлыке (я. клёткаé) пуктыны 2) выжт. пытсэтэ (я. тюрьмае) пуктыны
- häkä^{10-D}, häkäkaasu¹** сурым (кесь мунчоын); **kuolla häkään** (суримен) усыкмыса кулыны; **saada häkää** (суримен) усыкмыны, йыре пырыны *yksipers*.
- hälinä¹²** чашетэм, куашетэм, шуметэм; юргетэм; **lasten h.** пинальёслэн чашетэмзы (я. юргетэмзы)
- hälistä⁶⁶** чашетыны, куашетыны, шуметыны; юргетыны; **lapset hälisevät** пинальёс чашето (я. юр-яр каро)
- hälventää^{54-J}** толлзытыны, пазыгыны, быдтыны; **tuuli hälvensi sumun** толл бусээз пазыгиз
- hälvetä⁷²** толлзыны, пазыгиськыны, бырыны; **sumu hälveni** бус толлзиз; **muistot hälvenivät** тодэ ваёнъёс толлзизы
- häly¹** 1. > **hälinä** 2. физ. шум(ъёс); **h. sydämessä** сюлэмись шумъёс
- hälytin^{33-C}** сигнализация(я), сигнал сётон прибор

hälyttää^{53-С} трево́га жутыны, трево́гая сигнал сётыны; (трево́гая) ѿтыны; **h. ambulanssi** јог эмъюрттэтэз* (я. скóрой помо́щез) ѿтыны

hälytys³⁹ трево́га; **väärä h.** мыдлань (сётэм) трево́га

hämillä(än, -lle(en: olla hämillään јудыса улыны, куалектыны, кér/pотыны; **saattaa jk hämilleen** кинэ ке јудытыны (я. куалектытыны); **joutua (t. mennä) hämilleen** јудыны, јудон калэ вуыны, куалектыны

hämillinen³⁸ (*ijo*) керпотийсь, кепырась, возьда́ськись; (*neuvoton*) јудэм, ёрем, куалектэм; **h. katse** керпотийсь синъёс, кепыраса учкем; **h. näkö** јудэм тус **hämennys**³⁹ 1. (*sekoitus*) сурайн, -м 2. (*sekaantus*) јуд|он, -эм, ёрм|он, -ем, куалект|он, -эм; **olla hämmennyksissään** јудыса (я. ёрмыса) улыны

hämmentyä^{52-J} 1. (*hämääntyä*) јудыны, куалектыны, кér/pотыны 2. (*sekaantua*) сураськыны

hämmentää^{54-J} 1. *nöp. (sekoittaa)* сураны; **h. teetä** чаез (я. чайсь песоксэ) сураны 2. (*aiheuttaa hämminkiä*) јудытыны (я. куалектытыны, ёрмытыны); (*hämätä*) сураны(-пожаны)

hämästellä⁶⁷ абраны, паймыны (малы ke); **h. maailman menoä** дуннелэн кытчы питрамезлы абраны

hämästys³⁹ абдра|н, -м, пайм|он, -ем (малы ke); **olla hämmästyksissään** абраса (я. паймыса) улыны

hämästyttää^{53-С} абратыны, паймытыны; **tämä asia aivan häm-**

mästytti minua та ужпум монэ кóпак абратайз; **hämästyttäävä muisti** абдрамон (я. абратайсь) йырсазь; **hämästyttävän hyvä** паймымон умой

hämästävä⁵² абраны, паймыны (малы ke)

hämy¹ јомыт, јомо-югыт, пеймыт; **illan h.** јыт јомо-югыт, акшан

hämähäkinseitti^{5-C} чонари вотэс **hämähäkki**^{5-A} зоол. чонари **hämäläinen**³⁸ 1. тн. Хáме(ысь), хáме 2. мн. Хáмеын улйис, Хáме-ысь (адями), хáме мурт; **hämäläiset** хáмеос, Хáмеысь адямиос

hämäläismurteet^{48-K} тр. л. хáме вераськетъёс* (я. диалект) **hämärtäy**^{52-K} 1. јомыт (я. јомо-югыт) луыны, јомыт|(о)мыны, -аны; (*pimentyä*) пеймыт луыны, пеймытомыны; **hämärtty jo** (куазь) јомытоме (я. јомыт луэ) ни; **iltä hämärtty** (куазь) јытоме ни 2. выжт. (*tulla epäselväksi*) валантэм луыны

hämärtää^{54-K} 1. > **hämärtäy** 2. (*sastaa, valjeta*) јár/pотыны, јардыны, югдыны; (*pilkottaa*) мырдэм (я. ляб) пиштыны (я. адзиськыны); **aamu jo h.** (куазь) јáр-потэ ни 3. (*peittää, samentaa*) сайяны, щоксаны; **pilvet hämärsivät taivaan** пилемъёс инбамез щоксазы

hämäryys⁴⁰ 1. јомыт(лык), јомо-югыт, пеймыт(лык) 2. выжт. (*epäselvä*) валантэм (я. оскоңтэм) луон, валантэмлык, оскоңтэм-лык

hämärä¹⁰ 1. тн. јомыт, јомо-югыт, јомо-югдó, пеймыт; (*harmaa*) пурсы(гес); **h. huone**

пеймыйт (я. јомыт) кóмнатá; **läällä on hämärää** татын јомыт (я. пеймыйт); **h. päivä** пильмо нунал; **hämärissä, hämärän ai-kaan** (куазь) јомытэн, јомыт дыръя **2. мн.** јомыт, јомо-югыт, пеймыйт; (*illalla myös*) акшан; **h. laskeutuu** (куазь) јомытome (я. јомыт луэ) ни, акшан лэзьке **3. тн. выжт.** (*epäselvä*) валантэм, осконтэм(гес); **h. aavistus** валантэм шёдон; **h. tyypri** оскыны лубонтэм адями **hämäräperäinen³⁸** валантэм, оскыны лубонтэм; **tiedot ovat hämärä- peräisistä lähteistä** тодэтъёс* (я. свéдениос) оскыны луонтэм истóчникъёссысь басътэмын **hämärästi** валантэм, осконтэм- (гес); **puhua h.** валантэм (я. осконтэм) верасъкыны **hämatä⁷³** сураны(-пожаны); (*pet-kuttaa*) алданы, пёяны; шузи карыны, шузие кельтыны **hämääntyä^{52-J}** јудыны (малэс ke), паймыны (малы ke); кёр/поты-ны, кепыраны, возьдасъкыны (малэс ke); **h. suorista sanoista** мéчак верам кыльёслэс јудыны (я. кéрпотыны) **hän** *нв.* со (адямиос ссъ); **hän itse** (со) ачиз; **tunnen hänet hyvin** мон сое умой тодйско, мон соин умой тодмо **hännys³⁹** фáлда (фраклэн я. мун-дирлэн берисьтыз пал сöзулээз) **hännystellä⁶⁷** пырисъкыны (кинлы ke), чеберъясыкыны, ёзечъясыкыны (кин ke азын); **h. esimiehiäään** кивалтийсёслы пырисъкыны, кивалтийсёс азын чеберъясыкыны **hännänhiippu^{1-B}** **1.** быж(лэн)

йыл(ыз) **2.** выжт. берлоез, бер-пумéтиэз (ксь черодын); (*jonottajana myös*) пумаз сылйсь; (*kulkijana myös*) бераз (я. быжаз) мынись **häntä^{10-J}** быж (*pöyishurllen*); **koiran h.** пунылэн быжыз **häntäluu¹** *анат.* бызыги(лы) **häpeillä⁶⁷** возьдасъкыны, кепыра-ны (пичияк я. куддыр); (*ujostella myös*) кéр/потыны **häpeissä(an: olla h.)** возьдасъкыны, кепыраны, возьдасъкыса (я. кепыраса) улыны **häpeä¹⁵** возыт, ним|-дан, -ъяра, позор; **joutua häpeään** возытэ вуыны (я. усыны), ним-дан луыны; **saattaa häpeään** возытэ вуттыны (я. уськытыны), сантэманы; **minun on häpeä** мыным возыт; **mikä häpeä!** кычё (я. макем) возыт!, ымныр пыже! **häpeällinen³⁸** возыт, дантэм, возытэ вуттись; **h. teko** возыт уж (я. вырос) **häpeällisesti** дан|тэк, -тэм, возыт- (тэк), дандэ (я. возыттэ) ыш-тыса; **pettää h. ystävänsä** дандэ (я. возыттэ) ыштыса, эштэ пёяны **häpeämätön^{34-C}** возыттэм, кепы-расытэм, ымтэм-ныртэм *rihek.*; **h. ihmisen** возыттэм адями **häpy^{1-E}** **1.** *анат.* кызян (нылкыш-нолен), чич(путэг)*, пирог *alat.* **2. > häveläisyys** **hápäistä⁶⁶** сантэманы, позбрить карыны; (*mustata*) саптаны, курланы; (*naista myös*) мыскылляны (нылкышиноез); **h. jnk nimi** кин-лэс ке нимзэ саптаны; **h. jnk hauta** кинлэс ке шайзэ сантэманы; **h. jnk muistoa** кин ке

сярысь тодэ ваёнэз саптаны
häkä^{10-D} 1. ош(ак) 2. астрол., Н.
 астрон. Ошак, Телец
häkäpää¹⁸ вамен тул (я. пу).
 ваменэс адями
häkäistelija¹² ошен нюръясь-
 кись, тореадор, торéро; матадор;
 пикадор
häkäviikko^{1-A} 1. кузь (ужан) арня
 (б ужан нуналэн арня) 2.: **hä-
 käviikot** тр. л. Рошво праздникъ-
 ёс бере, Йё вылэ султон бере
 б-ти толшорысен кузь ужан
 арняос
härmä¹⁰ пужмер
härnäätä⁷³ исаны, гочатыны, быш-
 кыны, пышкылыны; **h. koiraa**
 пуныеz исаны (я. гочатыны);
h. sanoilla кыл(эз) бышкыны,
 пышкылыны
härskiintyä^{52-J} кунаны, пыкмыны
hähätää 1. (*hätäisesti*) дыртыйд-
 вуттыйд, жо́г-жо́г, туп-тап; **h.**
kirjoitettu artikkeli дыртыйд-
 вуттыйд гожтэм статья 2. (*hädin-
 tuskin*) мырдэм (но кызы), мыр-
 дэм-мырдэм, кызы но озы
hätiköidä⁶² дыртыса (я. дыртыйд-
 вуттыйд, туп-тап) ужаны; **h.**
työssään дыртыйд-вуттыйд ужаны
hätistellä⁶⁷ улляны, кышкатыны
 (кинэ ке), шона(лля)ськыны
 (кинлэс ке), шонаса улляны;
h. kärpäsiä кутъёсты улляны;
h. kepillä koiraa пуныеz бодыен
 шонаса улляны, пунылэс
 бодыен шонаськыны
hätistää⁵³ > hätistellä; h. hyttysiä
 умпärlittää нымыослэс шо-
 наськыны
hätkähtää^{53-F} куалектыны, куáлýк
 луыны (я. потыны), нéркák
 потыны; **h. säikähdyksestä** кыш-

каса куáлýк луыны
hätyttää^{53-C} 1. мерскины, ёр(мы)-
 ны, тэбиныны (кин ке борды);
 (*ajaa takaa*) мыныны, уйиськы-
 ны (кин ке съоры), кальяськыны
 (кин ке борды), уй(ыл)ыны;
koira h. oravaa пуны коньеz
 уйылэ 2. (*häätää*) улляны; дыр-
 тыны; **h. jtak lähtemään** кинэ
 ке кошкины дыртыны
hätä^{10-F} 1. шудтэм учыр, шуге-
 леке шедён, -ем (я. усён, -ем).
 беда; (*vaara*) кышкытлык; **jou-
 tua häitään** шуге-леке усыны;
olla hädässä шуге-леке вуэмын
 (я. сюремын) луыны; **hengen h.**
 адямилэн улонэзлы кышкыт-
 лык 2. (*riuite*) ёрм|он, -ем, ёрмы-
 са ул|он, -эм, кулэяськ|он, -ем;
ainainen h. ялán ёрмыса улон
 3. (*huoli*) сюлмаськ|он, -ем,
 сюлэмшугъяськ|он, -ем; **tuntea**
häitää jnk puolesta кин ке понна
 сюлмаськыны; **mikä on häänä?**
 мар луиз? 4. (*kiire*) дырт|он, -эм
 5. педлояськем (я. педло потам)
 потон; **iso h.** мёйыенез (я. бад-
 зыменез) педлояськем потон;
pieni h. пичиенез педлояськем
 потон; **lapsella on h.** нылпилэн
 педлояськемез (я. педло пота-
 мез) поте; **pissah.** кыз потон
 (я. потэм)
hätä= күш. аварийной; шуге-леке
 ву|он, -ыса, (туж) кулэяськ|он,
 -ыса; **hätäkorjaus** аварийной
 ремонт; **hätälasku** шуге-леке
 вуыса пуксён (*самолёт ссс*);
hätämerkki шуге-леке вуэм
 сигнал
hätähousu¹ куаляча, шугекъясь-
 кись (я. куалектись) адями
hätällä⁶⁷ 1. (*hätiköidä*) дыртыны,

дыртыса (я. дыртыйд-вуттыйд, туп-тап) ужаны; **häitälemättä** дыртытэк; **häitälevä** куалектись, дыртись, шугекъясь 2. (*olla huolissaan*) сюлмасъкыны, сюлэмшугъясыкыны (*кин ке понна*), куалектыны (*кинэн ке сэрэн*); **h. jostakin** маке понна (я. пумысъ) сюлмасъкыны
häätäinen³⁸ 1. (*kiirehtivä*) дыртись; (*hätköity, hätköivä*) дыртыса (+ =м пумо кн. / =м-partis.); **h. päättös** дыртыса лэсътэм (я. кутэм) решение 2. (*häitäännynt*) сюлэмшугъясыкись, куалектись; (*pelokas*) куалектэм, кышкатсем; **h. ilme kasvoilla** ымныраз куалектэм (я. кышкатсем) тус
häätäisesti дыртыса, жо́г-жог, дыртыйд-вуттыйд; **tehdä h.** дыртыса лэсътины
häitäjarru¹ аварийной тормоз, стоп-кран
häätänumero¹ шуге-леке вуон (дыръя жингыртоно) номер
häätäpäissä(an) (*kiireissään*) дырт[э-]мен, -ыса; (*hädissään*) сюлэмшугъясык[емен, -ыса, шугекъя-]мен, -са; **vastasin häätäpäissäni aivan väärin** сюлэмшугъясыкем(ым) чылкак мыдлань верай
häätätila⁹ шугадзон (я. курадзон, тупыттэм) югдур
häätävalhe⁴⁸ амалтэк алдаськ[он, -ем (я. пёясък[он, -ем, эрекчаськ[он, -ем)]
häätääntyä^{52-J} јудыны, ёрмыны, куалектыны; (*huolestua*) сюлмасъкыны, сюлэмшугъясыкыны (*малэсъ ке, маке понна*); **h. hu-huista** кыл вöлдэмлэсъ (я. вöлдэм понна) сюлмасъкыны
häveliäisyys⁴⁰ возьдаськ[он, -ем,

кепыра|н, -м; (*ijous*) керпот[он, -эм]
häveliäs⁴¹ возьдаськись, кепырась; (*ijo*) керпотись; **h. tyttö** возьдаськись нылаш
hävettää^{53-C} од. м.: **minua h.** мыным возыт; **häntä hävetti** солы возыт вал
hävetä^{74-E} возьдаськыны, кепыраны (*кинлэсъ ке*); (*ijostella*) кёр/-потыны (*кинлэсъ ке*); **h. juoppoa isäänsä** юись атаедлэсъ возьдаськыны; **h. ihmisiä** калыклэсъ кёрпотыны; **saattaa (t. saada) häpeämään** возытэ вуттыны (я. уськытыны)
hävikki^{5-A} ыштон; (*tappio*) изъян; **raaka-aineen h.** сырьё(лэн) ыштонъёс(ыз)
hävittää¹⁰ 1. изъянтись, быдтись, изъян вайись; **puiden hävittäjät** писпуюсты изъянтисьёс 2. ож. (*lentokone*) истребитель; (*alus*) эскадренной миноносц, эсмийнец
hävittää^{53-C} 1. быдтыны; (*hajottaa*) куашкатыны, тарканы, тыйяны; **h. tahra** виштыез быдтыны; **h. epäkohdat** тырмытэосты быдтыны; **h. talo** коркаез куашкатыны; **h. linnunpesä** тылобурдо карез тарканы 2. (*hukata*) виштыны; (*tuhlata*) быдтыны, тус-тас (я. арам) карыны
hävitys³⁹ быдт[он, -эм; (*hajottamien*) куашкат[он, -эм, тарка|н, -м, тый|н, -м; чит. > **hävittää**]
hävità⁷⁵ 1. ышыны, (ышыны)-бырыны; **h. näkyvistä** син азысъ ышыны; **h. juurineen** выжытэм бырыны; **h. kuin pisara mereen (t. tuhka tuuleen)** чиптэм-чáp-тэм ышыны (= зарезе шапык (я.

тыл пёлы пень) кадь ...); **mihin hän hävisi?** кытчы со карисъкиз (я. чуртнаськиз)?; **h. muistista** йырысы потыны **2.** (*joutua häviölle*) келяны (ксь шудонын), [ёвёл] вормыны; **h. korttipelissä** картаен шудыса келяны **häväjää¹⁰** келям мурт, келясь (ксь шудонын); **hyvä h.** “капчиен келясь” (шудыса я. нюрьяськыса келямез бере сюлэмзэ шуг карисътэм адями) **häväämätön^{34-C}** бырисътэм, (ноќу) быронтэм, куашкасътэм; **h. alkuaine** куашкасътэм (я. пазгисъкисътэм) элемент; **h. muisto** вунисътэм тодэ ваён(ъёс) **häviö³** **1.** (*tappio*) келя|н, -м (ксь шудонын); **joutua häviölle** вормытэк кыльыны, келяны **2.** (*tuho*) быр|он, -ем, ышт|он, -эм; (*kukistuminen*) куашка|н, -м; **Rooman h.** Римлэн куашкамез **hävyttömyys⁴⁰** **1.** (*häpeämättömyys*) возыттэм (я. кёбертэм) лу|он, -эм, возыттэмлык, кёбертэм-лык **2.** (*rivo*) шузи (я. гольтрес, возыттэм) кыльёс (я. верась-к|он, -ем) **hävyttömästi** возыт|тэк, -тэм, кёber|тэк, -тэм; **loukata jtak h.** кинэ ке возыттэкböс карыны; **käyttäytyä h.** астэ возыттэм возыны **hävytön^{34-C}** **1.** (*häpeämätön*) возыттэм, возытэз валасътэм, кёбертэм; **h. ihmisen** возыттэм адями **2.** (*rivo*) шузи, гольт(ы)-рес, возыттэм; **puhua hävyttömiä** шузи (я. гольтрес) верась-кыны **häväistys³⁹** > **häpäisy** **häämöttää^{53-C}** адзисъкыны, пиш-

тыны (бус пыр кадь, мырдэм); **kaukana alkoi h. vuori** кыдёкын (бус пыр кадь) гурезь адзисъкыны кутскиз; **ikkunasta häämötti hiukan valoa** укноыс лябтыл пиштэ (я. адзисъке) вал **häärätä⁷³** берганы, бзыбылыны, вырыны (манн ке); **h. keittiössä** кышнопалан (я. пёранинын) берганы **häät¹⁸** тр. л. сюан; **viettää häitä** сюан карыны (я. оргчытыны) **häätää^{55-F}** улляны, улляса поттыны (я. лэзыны); **h. pois kotoa** коркаас улляса поттыны; **h. koira** пуныеz улляны **häätö^{1-F}** юр. поттон, уллян (ксь квартираысь) **häävi⁵** (ёвётон дыръя) олóкычё ик; **eipä tämä ole h. asunto** та олóкычё ик улонни (я. квартиrá) ёвёл **hääväki^{7-D}** сюан (я. сюанэ люкаськем) калык, сюан-бóрысьёс *ton*. **hökkeli⁶** корка нерге, уродос корка **hölkä^{10-A}** **1.** векчи гонзыр, каллен ворттыса мын|он, -эм; **hevonen menee hölkää** вал векчи гонзырен мынэ **2.** (*kuntojuoksu*) каллен (я. дыртытэк) бзыбыл|он, -эм, тир-тир-тир бзыбыл|он, -эм *rihek*. **hölkääjä¹⁰** каллен (я. дыртытэк) бзыбылонэн вырись, каллен (я. дыртытэк) бзыбылыны яратйесь **hölkätä^{73-A}** **1.** векчи гонзырен (я. каллен ворттыса) мыныны **2.** (*kuntojuoksusta*) каллен (я. дыртытэк) бзыбылыны, тир-тир-тир бзыбылыны *rihek*. **höllentyä^{52-J}** лябомыны, лэзькыны; (*esim. riuvi myös*) кыляны; (*oh-*

- jakset, vuō myōs) сыркомыны; siteet ovat höllentyneet бинтъёс лябомиллям; ruuvi on höllenty-nyt винт (я. шуруп) лябомем (я. кыляны кутском) ни*
- höllentää^{54-J}** лябомытыны, лэзыны; (*esim. ruuvi myōs*) кылятыны; (*ohjakset, vuō myōs*) сыркомытыны; **h. vyötä** кускерттонэз лябомытыны
- höllä|ssä, -än, -lä, -lle: mutteri on höllässä (t. höllällä)** гайка лябомемын; **sitoa höllälle (t. höllään)** ляб (я. шырккес) керттыны;
- päästää höllälle** лябомытыны
- höllä¹⁰** ляб(ыт), -омем; (*esim. ruuvi myōs*) кылясь; (*ohjakset, vuō myōs*) сырк; **h. solmu** ляб (я. шырккес) герд; **h. köysi** сырк гозы
- höllästi** ляб(ыт); (*ohjakset, vuō myōs*) сырк; **kitaran kielet on jännitettty** **h.** гитаралэн сиосыз ляб золтэмын
- hölmö¹** *TH. NO MN.* шузи, визътэм; **tekeytyä hölmöksi, teeskennellä hölmöä** шузи кариськыны, визътэм улэ аналсыны
- hölmöillä⁶⁷** шузи(ос) кадь вырыны, шузияськыны, визътэмъясыкыны; (*ruhua*) шузи(ос) кадь вераськыны
- hölmöläinen³⁸** шузи (я. визътэм) (мурт) (выжыкыльёсын)
- hölskyä⁵²** кольккеттыны, жальккеттыны, бульккеттыны
- höltää^{52-I} > höllentyä**
- hölynpöly¹** маке ёвёл (со), ёвётэм (я. кулэтэм) маке, юнмэ (я. тókmá) вераськ|он, -ем; **puhua hölynpölyä** маке ёвёл (сое) ве-раны; юнмэ супыльтыны
- hölö¹** *ver.* супыли, супыльтись, зулъым, -ись, ым коскы
- hölösainen³⁸** *ver.* суп(ы)лес, супыльтыны (я. зулъины) яратись
- hölöttää^{53-C}** *ver.* супыльтыны, зулъины, кобыдэ (я. ымдэ) жугыны; ботыртыны
- hömpä^{10-B}** *ver.* шузи, визътэм, валастьэм, шузи-мáй
- hömpöttää^{53-C}** кулэтэм уж лэстыны, юнмэ (я. тókmá) ужен вырыны
- höntti^{5-C}** *ver.* ѹюспёртэм, шузи-мáй
- höpertyä^{52-J}** [йыр] сураськыны *yksipers.*, ас вактад (я. югдад) усыны; (*vanhuuttaan myōs*) [кыд] бертыны *yksipers.*; **tämä muori on jo höpertynyt** та песя-найлэн йырыз сураськемын (я. кыдыз бертэмьин) ни, та песянай ас вактаз усемын ни
- höperö²** шузи, валастьэм, ѹюнтэм, пёрмостэм; (*vanhuudenh.*) кыдыз бертэм, ас вакытаз (я. югдаз) усем; **hän on tullut vanhuuttaan höperöksi** солэн пересъеменез кыдыз бертэм(ын) ни, со пересъ-мыса ас вактаз усем(ын) ни
- höpinä¹²** супыльтэм, кобылез (я. ымез) жугем, маке ёвёл вераськем
- höpistä⁶⁶** 1. (*mutista*) (ас поннад) мыргетыны (я. нукыртыны), ас поннад вераськыны 2. (*höpsiä*) супыльтыны, кобыдэ (я. ымдэ) жугыны; **h. joutavia** юнмэ супыльтыны, маке ёвёл вераськыны
- höpsis, höpsistä** *vk.* (бен) ма (оскон-тэм я. *пумит луэмез, паймемез возьматыку*); **h., totta kai sinä voit tulla!** ма, конечно [-ш-], лыкты (я. лыктэмед луэ)!
- höristää^{53:}** **h. korviaan** 1) пельдэ

сак карыны, кучерсыны 2)
пелез (чёрк-чорк) выретыны;
hevonen h. koryiaan вал чёрк-
чорк пельёссэ выретэ
hörpiaä^{61-B} ёззылыны; (*ryyppiä*)
гульк-гульк (я. гүч-гүч) юныны;
h. keitto lautaselta тустысын
шыд ёззылыны; **h. olutta**
сур(ез) гульк-гульк юныны
hörrpy^{1-B} гульчилик, гүчык, ымтыр;
ottaa h. pullosta бутылкась
гульчилик карыны, бутылкась
одыг гульчилик юныны
hörahää^{53-F} гórák серектыны,
гырдалтыны *выжт.*; **h. nauquin**
горыны (я. гóр-гор серекъяны)
кутскины
hörlään, -lle(en), -ssä, -ön: kuun-
nella korvat höröllä(an) пельёс-
тэ сак (я. чорк) карыса кылзыны
hörokorva¹⁰ чёрк(-чорк) (я.
сылжьись) пелё (кесь пуны)
hössöttää^{53-C} *вер.* > **hömpöttää**
höyhen³² тылы; **höyhenet** тылыос,
гон(тур) *koll.*
höyhenenkevyt⁴³ мамык кадь
капчи
höyhenpatja⁹ мамык тушак (я.
валес)
höyhentää^{54-J} ишкыны (гонтурез);
h. kana курег ишкыны
hökyttää^{53-C} жот(ы)рес (я. жугы-
са) визыноданы*, муштровать
карыны
höylä¹⁰ струг
höyläpenkki^{5-A} верстак
höylätä⁷³ 1. струганы; **h. lautoja**
пульёсты струганы 2. (*vuolla*)
вёлыны; **h. juustoa** сыр(ез)

вёлыны
höyry¹ пар, ву бус; (*hengityksen*)
лул; **muuttua höyryksi** пар(лы)
пёрмыны
höyrylaiva¹ пароход [-ра-]
höyrytä⁷⁴ потыны, жутскины (*par-*
cсb), парланыны; **kahvi höyryää**
kupissa чашасы кобелэн
парез потэ; **märkä maa höyryää**
нюр музьемись пар (я. ву бус)
Жутске, нюр музьем парланэ
höyryttää^{53-C} парыны, парыса
возыны, парен небзытыны
höyryuntyä^{52-J} пар(лы) пёрмыны,
парланыны
höyste⁴⁸ *nöp.* сиён(лы) ватсэт*,
припрáва; (*mauste*) спéци(ос).
шом йылтэт*
höystää⁵³ *nöp.* ватсаны, йылтыны,
понины (*ishöm понна*); **h. salaatti**
suolalla салатэ сылал ватсаны
(я. пызынаны); **h. keitto smetanal-**
la шыдэ нёкы (я. чырс йёлвыйл)
понины
höystö¹ *nöp.* 1. > **höyste** 2. рагу,
сийлын бакча сиён (*соусэз пöлы*
юдэм силь тырыса лэсътэм
сиён); **kanah.** курег сийлын рагу
(я. бакча сиён); **maksah.** мусэн
рагу (я. бакча сиён)
höyty^{1-F}, **höytyvä**¹⁰ мамык (пыры);
voikukan höydyt пуныжилылэн
(я. одуванчиклэн) мамыкез;
lumiñ. лымы пыры, лымылэн
мамык пырыез
höytylumi²⁴ пур-пур (я. быг-быг)
лымы, мамык (кадь небыт)
лымы

I

- iankaikkinen**³⁸ нóкú быронтэм, пýрák (я. вéсяк, ялán) + кк.-лэсъ мн. я. кн. / teonn. t. partis., пыраклыко*; **i. valitus** нóкú быронтэм жóжтиськон(ъёс)
- idea**¹² 1. (*oivallus*) (выль) малпан, идея 2. фил. идея, шормалапан*
- identiteetti**^{5-C} аспуштрос*, аслык*, идентитет [-дэ-]; аспортэмлык;
- kansallinen** i. йöслык* аспуштрос, калыклэн аспортэмлыкез
- identinen**³⁸ (чýлкак) óгка́дь (я. одýг кадь), иденти́чной [-дэ-];
- identtiset eli samamunaiset kaksoset** чýлкак одýг кадесь, яке однóйцевой, кыктоос
- idiootti**^{5-C} идиот, шузи
- idättää**^{53-C} нырсатыны, удатыны, потытыны; **i. siemenet** кидысэз нырсатыны
- ien**^{32-D}: (*ikenet*) ёем. тр. л. пиньсиль; **reikä hampaassa ikenen rajassa** пиньсиль бордын ик пиньын пась
- ies**^{41-D} 1. ачама, пу сиес (*pydo чыртые*) 2. выжт. зýбет; ныпъет; **vapautua ikeestä** зýбетлэсъ мозмытскыны; **karistaa yltäään ies** (тыбырыстыд) ныпъеттэ күштыны
- ihailija**¹² гажась (я. яратйсь) (мурт), синмаськем мурт; (*innokas i.*) фанат; **luonnoni**. инкуа-зез яратйсь мурт; **tyttö, jolla on paljon ihailijoita** нылаш, кудýзлэн трос синмаськем муртъёссыз
- ihailla**⁶⁷ синмаськыса улыны, синмаськемын луыны, куаныны (кинлы ке); (*ihailleten katsoa*) синмаськыса учкыны (кин ке шоры); (*kunnioittaa*) гажаны, силы карыны; **i. filmitähtiä** кинокизилилы синмаськемын луыны, кинокизилиез силы карыны; **i. luontoa** инкуаузь шоры синмаськыса учкыны
- ihan** чýлкак, кóпак, туж, вóксё *riukek.*; (*kiellon yhteydessä*) чик, туж ик; **i. tavallinen ihmisen** чýлкак óгшоры адями; **i. lähellä** кóпак матын; **i. kaikki** чýлкак вáньзы; **i. uusi** чýж выль; **en tarkoittanut i. tätä** туж ик озы уг мапаськы вал; **ihanko totta?** зэм-а мар-а?, озы-а мар-а?
- ihana**¹⁰ паймымон (чебер я. умой), усто; **i. luonto** паймымон чебер инкуаузь; **i. tuoksu** паймымон ческыт зын
- ihanne**^{48-J} идеал; (*ihailun kohde*) күмир, идóл; **kauneusi**. чеберлык-(лэн) идеал(эз)
- ihannoida**⁶² идеализировать карыны; **i. maalaiselämää** гурт(ын) улонэз идеализировать карыны
- ihanteellinen**³⁸ 1. (*ideaalinen*) идеал(ьной), идеаллы тупась (я. матэктийс) 2. (*idealistainen*) идеалистлыко*, идеалистической, идеализмо
- ihanuuus**⁴⁰ паймымон чеберлык (я. умойлык), устолык; (*ihana asia t. tavara*) паймымон (я. синмаськимон) маке (я. арбери)
- ihastella**⁶⁷ туж шўм/потыны, куаныны (кинлы ке), (туж) абдраны (шумпотыса); (*ihailleten kat-*

*soa) синмасъкыса учкыны (кинке шоры); i. saamaansa lahjaa кузым сётэмлы куаныны (я. туж шұмпотыны); i. itseään peilistä синучконә ачид шоры синмасъкыса учкыны ihastua⁵² 1. *jhk (viehättymä)* синмасъкыса (кинлы ке), яратыны (кутсыны); *tytö, johon kaikki pojat ovat ihastuneita* нылаш, кудйзы вань пиос синмасъкымын 2. *jstak (ilahtua, rietastua)* туж шұм/потыны, (туж) абдраны (синмасъкыса), куаныны (кинлы ке); i. **lahjasta** кузымлы куаныны (я. туж шұмпотыны) ihastus³⁹ 1. синмасъкон, -ем, куан|он, -эм, (туж) абдра|н, -м (синмасъкыса); **olla ihastuksissaan lahjasta** кузымлы куаныса (я. туж шұмпотысá) улыны 2. (*rakkaus*) яратон (*огдырылы яратон адями*); **ensimmäinen i.** нырысéти яратон ihastuttava¹⁰ синмасъкымон, яратымон, синмасъконо (я. яратоно) кадь, мусо; **i. vanha rouva** синмасъкымон (я. мусо) пересь кышномурт; **i. huone** синмасъкымон (я. синмасъконо кадь) кóмнатá ihme⁴⁸ 1. паймон (я. абдран) (маке), луыны быгатонтэм (маке), чұдо; **uskoa ihmeisiin** чұдоослы (я. луыны быгатонтэмъеслы) оскыны; **tehdä ihmeitä** чұдоос (я. паймон макеос) лэсстьны; **i. ja kumma!** паймод но абдralod!; **mitä ihmettä** мар со сычे (паймымон)?!; **ei i., että** паймонэз öвöl, ... шуыса 2. (*ihmetys*) паймон, абдран; **ihmeekseni hän oli paikallaan** со ас интыяз вал, мон*

пайми ик 3. (*pula*) җудон, сюлэм чиг(исък)он, ёрмон; **hän on ihan ihmeissään jnk vuoksi** кинке понна солэн кóпак сюл-мыз чигисъке ни 4. (*ihmeellinen*) паймымон, абдрамон; **i. temppu** паймымон трюк (я. ѹйттэм уж); **ihmeen hyvä** паймымон умой; **ihmeen kaunis** абдрамон чебер ◇ **pelastuin kuin ihmeen kaupalla kuolemasta** оло, инмар (я. куазы) быремлэсь утиз на (монэ); **missä ihmeessä?** кызы гинэ меда?; **ei millään ihmeellä** нóкызыбы но, нóмырын но, нóмыре шуысá но; **älä ihmeessä tee sitä!** нóмыре шуысá но озыы эн кар!; **mistä ihmeestä saisim rahaa?** кýтысь гинэ коньдон шедьтом ни?, кýтысь меда коньдон шедьтоно?; **mitä ihmettiä hän tänne tuli?** мар шуыса со татчи лыктэм? **ihmeellinen**³⁸ 1. паймы|мон, -тись, абдра|мон, -тись; **i. luonto** абдратись инкуазь; **i. parantuminen** паймымон йöнан; **ihmeellisen hyvä** паймымон умой 2. (*kummallinen*) паймоно кадь, паймитись; **ihmeellistä kyllä** паймоно кадь (но), паймод ик; **ihmeellistä, että jaksoin** паймоно кадь но, быгатий (я. кынары тырмиз); ачим ик паймисъко, быгатий (я. кынары тырмиз) шуыса **ihmeissän:** **hän oli ihmeissään** со паймемын вал; **olen kovin ihmeissäni tapahtuneesta** луэм учырлы мон туж паймисъко, луэм учырлы мон чýлкак абдрамын **ihmelapsi**²⁹ паймымон нылпи, вундеркинд [-дэ-] **ihmetellä**^{67-C} паймыны, абдраны

- (малы *ke*); **ihmettelen sanojasi** паймисъко кылъёсыдлы; **minä kovasti ihmettelen sinua** мон копак абдрасъко тыныд **ihmettely²** пайм|он, -ем, абдра|н, -м; **lausua julki ihmettelynsä** паймемдэ шара вераны; *чит.* > **ihmetellä** **ihmety³⁹** пайм|он, -ем, абдра|н, -м; **ihmetystä herättää** паймытийс; **silmät ihmetyksestä selällään** паймыса синьёс(ыз) ик таба пасьтасе луизы **ihmetyttää^{53-C}** паймытыны, абратыны; **uutinen ihmetytti kaikka** ивор ваньзэс паймытиз **ihminen³⁸** адями; (*määritteen yhteydessä myös*) мурт; **oma i.** ас адями; **vieras i.** мурт адями; **oppia ihmisten tavoille** астэ калык радъя (я. адямиос сямен) возыны дышыны; **ihmisten aikoihin** дырыз дыръя, калыкен чош **ihmisaksi** калык радъя (я. марда), адямиос кадь (я. сямен); **elää i.** калык радъя улыны; **käyttäätyä i.** астэ калык радъя возыны **ihmiskunta^{10-J}** адями дунне (я. выжы), дуннесь (вань) калык, человечество; **edistysmielin i.** азинэс адями дунне **ihmismainen³⁸ (kunnollinen)** адями сямен (я. кадь), калык радъя; (*ihmistä muistuttava*) адями выллем (я. кадь); **ihmismäiset olot** калык радъя условиос, адями-лы кадь условиос; **i. hahmo** адями выллем фигура (я. образ) **ihmisoikeus⁴⁰** адями эрикрад*, адямилен праоеz (я. эрикра-дээ); **ihmisoikeuksien julistus** адямиленэс эрикрадъёссэ ялон, адямилен эрикрадъёсызлы **декларáци(я)** **ihmissuhde^{48-F}: ihmissehdeet** *тр. л.* адямиослэн (ваче) кусыпъёссы **ihmisystävällinen³⁸** адямиез яратиць, ёч (я. шуныт) сюлэмо, гуманной; **i. henkilö** адямиез яратиць мурт, ёч сюлэмо адями **ihmisys⁴⁰** адямилык, адямиез яратон, ёч (я. шуныт) сюлэм(о) луон), гуманность; **rikos ihmisyttää vastaan** адямиликлы (я. гуманностлы) пумит йыружк **aho¹** ку (адямилен); **päivettynyt iho** шунды шорын пыжем ку, загорать карем ку; **paljas iho** голлык мугор **ihottuma¹⁰** *мед.* гижло; экзéма [-ээ-] **ihra¹⁹** парсы кой **illimato^{1-F}** зоол. тысэра, вусэра, пийвка (*Hirudinea*); > **juotikas** **iiri⁵** ирланд кыл **iiris³⁹** **1. анат.** син|чебер, -дур **2. бот.** ирис (*Iris*) **ikenet > ien** **iki=** күш. выли ст., кылб.: **1. макенимъёсын:** ноку́ быронтэм, пырák, ялán (луись); вашкала, туж пересь; **ксъ:** **ikiaika** ноку́ быронтэм дыр; вашкала дыр **2. тодметнимъёсын:** кóтьку́ но, пырák, ялán; **ксъ:** **ikinuori** кóтьку́ но егит (я. пинал); **кужмоятон** кыл луыса: туж, укыр, ортчыт; **ксъ:** **ikionnellinen** туж (я. ортчыт) шудо **ikiliikkija¹⁰** ялán ужась двíгатель **ikinen³⁸:** **joka i.** кóтьку́д ик, кóтьку́диз ик, вань(зы) ик, óдигтэм; **joka ikisenä päivänä** кóтьку́д нунал(э) ик; **joka i. meistä** кóтьку́дмы ик асьмеос (я. асьме польсь); **he ovat jo aikuisia joka**

i. вáньзы́ ик бадзымесь (я. быдэ вуэмын) ини
ikinä 1. (öövloton дыръя) нóкú но (улитозяд); (*vahvistavana*) чик, нóмыре шуысá но, нóкызы́ но; **en i. palaa** нóкú но уг берытски (я. берты) ни; **ei asia i. ole noin** со (ужпум) чик озыы öвöl 2. (*hyvänsä, vain*) гинэ, ке; **saat mitä i. haluat** мар гинэ тыныд кулэ, вáньмыз тынад луоз; **koska i. sinut näenkin, muistan tämän tapauksen** ку гинэ тонэ уг адзиськы, та учырез тодам вайсько; **niin pian kuin i. voin** сóкем жог(ен), кызы гинэ быгатйеско **ikioma¹⁰** пýрак ас(лад); **antaa ikiomaksi** пýраклý аслыд (я. ас кияд) сётыны; **sinun ikiomasi** пýрак (тынад) аслад **ikivanha⁹** (*ihminen, eläin, puu*) туж пересь; (*esine*) туж (я. укыр) вуж; (*ammoinen*) вашкала, (туж) кемала, даурьем; **i. eukko** туж пересь песнянай; **i. tammi** даурьем (я. туж пересь) тыпы **ikkuna¹²** укно; **ikkunan ääressä** укно дорын; **katsella ikkunasta (ulos)** укноети учкыны; **ikkunalla** укно дурын **ikkunalasi⁵** укно пияла (я. стекло) **ikkunalauta^{9-F}** укно дур (я. выл); **kukkia ikkunalaudalla** укно дурысь сяськаос **ikkunaluukku^{1-A}** 1. укно, пась, люк; (*lentokoneen, laivan*) иллюминатор 2. укно ворсэт (я. пытсэт); **sulkea tuvan ikkunaluukut talveksi** коркалэрс укно ворсэтьёссе толлы пытсаны **ikkunaruutu^{1-F}** укно син (*укноысъ нимаз пияла*) **ikoní⁶** 1. черк. оброс, мудор 2. ит.

тусьет*, пиктогráмма, иконка
3. выжт. сульдэр, идол **ikuinen³⁸** нóкú быронтэм, пýрак (я. вéсяк, ялáн) + кк.-лэсь мн. я. кн. / *teonn. t. partis.*, яланлыко*; **i. tuli** ялáн жуась тыл **ikuisesti** кόтьку но, пýрак, вéсяк, ялáн; **i. uskollinen** кόтьку но оскымон **ikuistaa⁵³** пýраклý (я. пýрак азелы) кельтины (я. вунэтóнтэм карыны); **i. jnk piirteet marmoriin** кинлэрс ке туссэ пýрак азелы мраморе кельтины **ikuisuus⁴⁰** гумыр(лык), пýраклык, весяклык; **matka oli pitkä kuin i.** сюрес гумыр(лык) кадь кузьвал **ikä^{10-D}** 1. арлыд, арес; **ikä kymmenen vuotta** арлыдыз дас арес; **kymmenen vuoden iässä** дас арескын (я. арес дыръя); **nuorella iällä** егит дыръя; **korkeassa iässä oleva** трос арлыдо, туж пересь; **elää kahdeksankymmenen vuoden ikään** тымыстон аресозь улыны; **vasta vanhalla iällä** пересь дыръя (я. арлыдысен) гинэ 2. (*elämä*) улон, даур; **koko ikässä** вань улондэ; **iäksi** даур (я. вань улон) чожелы ♂ **iän kaiken, iät päivät** кόтьку (но), пýрак, дауред чоже, вань улондэ **ikä=куш.: 1. (iän tukaan oleva** арлыд(ъя), арес(ъя); **ксъ: ikäero** арлыд пöртэмлык 2. (*iäkäs*) арлыдо, мёйы, пересь **ikäihminen³⁸** арлыдо (я. мёйы) адями **ikäinen³⁸** арес|ъем, -о, арес; **vuoden i. lapsi** (одиг) аресъем пинал; **hän on minun ikäiseni** со монэнным одиг арес

ikäkausi²⁷ арлыд (вакыт); **ihmiseneri ikäkaudet** адямылэн пöргтэм арлыд вакытъёсыз; **kaikille ikäkausille sopiva teos** вань арлыдъёслы тупась произведéние **ikälisä¹⁰** арлыдъя ватсэт (*уждун борды*) **ikäloppu^{1-В}** пересымса лябзэм (я. шальтрам), лукýр-лукыр луэм (я. пересьмем); **i. hevonen** пересымса лябзэм вал **ikäluokka^{10-А}** арлыд(ъя) огин* (я. гру́ппа) **ikätoveri⁶** огъёз, (одиг) ёз, огарес; **hän on minun ikätoverini** со монэным огъёз; **me olemme hänen kanssaan ikätovereita** ми соин огаресъёс (я. огаресэс, одиг ёзъёс) **ikävissä(an** мöзм|ыса, -емен, -емысь; **olla ikävissään** мöзмыса (я. жожаса) улыны, мöзмыны; **istumme ikävissämme** мöзмыса пукисъком; **ikävissäni lähdin kävelylle** мöзмеменым поръяны потй, мöзмыт луэмысь тöллатсыны потй **ikävystyttävä¹⁰** ак(ы)лес; (*ikävää*) мöзмыт, шимес; **i. ihminen** акылес адями; **ikävystyttävältä vai-kuttava esitys** аклес потийсь выступлénie **ikävystyttää^{53-С}** акыльтыны (*кинлы ke*), áк(ы)ляк поттыны (*кинэ ke*); (*liikaa*) вуёмытыны; (*olla ikävää*) мöзмыт (я. шимес) луыны; **sinä olet ikävystyttänyt minua** тон мыным акыльтид ни, тон монэ áкляк поттид ни; **minua i.** мыным мöзмыт; **minua alkoi i.** сюлмам мöзмыт луиз (я. луыны кутскиз) **ikävystyä⁵²** акыльтыны, áк(ы)ляк

поттыны (*кинэн ke*); (*liikaa*) вуёмыны; (*olla ikävää*) мöзмыт луыны (*кинэн ke*); **ikävystyin samaan työhön** мон одиг ужэн акыльтийни; **ikävystynyt tunnelma** мöзмыт (луэм) атмосфера (я. óгъя мылкыд); **ikävystyin miltei kuoliaaksi** кулоно кадь áкляк потй ни **ikävyyys⁴⁰** 1. мöзмытлык, мöзмыт лу|он, -эм; мöзм|он, -ем; **arkielämän i.** нуналмысь улонлэн мöзмытлыкез 2.: (**ikävyydet**) ёч. тр. л. (*ikävää asia*) урод (я. начар) югдур (я. учыр); **hän joutui ikävyyksiin** со урод (я. котэж жож карись) югдуре шедиз **ikävä¹⁰** 1. тн. мöзмыт, шимес; (*ikävystyttävä*); ак(ы)лес **i. iltä** мöзмыт жыт; **i. kirja** мöзмыт книга; **i. työ** акылес уж; **on ikävää** (шишм) мöзмыт 2. тн. (*valitettava, erämiellyttävä*) жож(омытыйс), (котэж) жож карись, урод; жаль; **i. uutinen** жож(омытыйс) (я. котэж жож карись) ивор; **i. erehdys** жожомытыйс янгыш; **kuinka ikävää!** макем жаль (я. кот жож)!; **i. kyllä** туж жаль, жаляса верано (луэ); **i. sanoa, mutta olet väärässä** туж жаляса верано, но тон янгыш луиськод 3. **mn. (kaipaust)** мöзм|он, -ем, шимес (я. жож) лу|он, -эм; **olla i.** мöзмыны (*кинлэс ke*); **i. kotiin** дорлэс (я. гуртлэс) мöзмон; **lapsella on i. äitiään** нылпи анаэллэс мöзме; **minun on i. ilman si-nua** мыным тонтэк мöзмыт; **minun tulee sinua i.** мон тынэсътид мöзмыса уло; **i. jäytää (t. kalvaa)** **mietlä** сюлэм жалектэ (мöзмыса) **ikävöidä⁶⁸** мöзмыны (*кинлэс ke*),

кушкыны (*кинэ ke*); (*kaivata*) =_M
пумо кн. / =_M-partis. + потыны;
i. äitiääñ анаедлэс мөзмыны;
i. kotiin дорлэс (я. гуртлэс)
мөзмыны; **ikävöin kaukomaille**
kyдёксы шаеръёсы ветлэм(е)
потэ
ikääñ: **niin i.** озы ик, но; **lapsi**
sairastui ja äiti niin i. нылпи
висыны усиз, анаез озы ик;
näin i. тазы; **i. kuin** озы ик;
кадь, сямен; **hän puhuu i. kuin**
jotakin tietäsi со маке (я. мае ке)
тодэм сямен вераське
ikääñtyä^{52-J} мёйымыны, пересьмы-
ны, арлыдо луыны; **hän tasaan-**
tui ikääñtyessäñ мёйымыса со
йён-йонгес луиз
ilahduttaa^{53-C} шум/потыны; **i. äi-**
tiääñ lajhalla анайдэ кузымен
шумпотыны; **minua i. kuulla,**
että ... монэ шумпоттэ, кылсько-
ке, ... шуыса; ... шуыса кылкум,
мон шумпотийско; **on ilahdutta-**
vaa, että ... шумпотоно соизлы,
... шуыса
ilahtua^{52-F} *jstak* шум/потыны,
куаныны (*малы ke*); **i. lahjasta**
кузымлы шумпотыны
ilakoida⁶⁸ чырмыт (я. чырткем)
шудыны (я. вырыны), чырткемъ-
яськыны; (*huvitella*) шудыны-
серекъяны; **ilakoivat lapset**
чырткемъяськись (я. чырмыт
шудйс) нылпиос; **i. jnk kustan-**
nuksella кинэ ke серем карыны
(я. сереме усыктыны)
iljanne^{48-J} ювалег; **tie on iljanteella**
сюрес (вылын) ювалег; **kaatua**
liukkalla iljanteella (гыллит) ю-
валег вылысен (я. вылтт мыны-
ку) усыны
iljettävä¹⁰ юрзым, вук(ы)лэс,

адзэмпотостэм; **i. haju** юрзым
зын; **i. ihminen** юрзым (я.
адзэмпотостэм) адями
iljettävä^{53-C} синазькыль (я. адзон-
тэм, юрзым) потыны, мылкыдэз
бугыртыны; **minua i.** мыным
юрзым потэ, адземе уг пот;
julkeus, joka ihan i. лекъяськем
(я. лек уж), кудйс сюлэмез ик
бугыртэ
iljety³⁹ **1.** сюлэмез бугырт|он, -эм,
синазькыль (я. адзонтэм,
юрзым) пот|он, -эм; **iljetystä he-**
rättävä väkivallanteko сюлэмез
бугыртись насилие (я. күжмись
карон акт) **2.** (*iljettävä olio, asia*)
юрзым (я. вук(ы)лэс, адзэмпо-
тостэм) маке; **syöpäläiset ja**
muut iljetykset паразитъёс но
мукут вукылэс макеос
iljetä^{74 (72)-L} дйсътыны, [ёвёл] кёр/
потыны, [ёвёл] возьдаськыны;
i. tehdä jtak маке карыны дйсъ-
тыны; **hän ilkesi vielä nauraakin**
со серекъяны но эшшо дйсътйз
на
ilkeillä⁶⁷ *jllek* урод карыны, урод
(я. юрзым) уж лэсътыны (*кинлы*
ke); исамес (я. серем) карыны;
ilkeilevä pakina серем карись
фельетон
ilkeys⁴⁰ **1.** (*häijyys*) леклык, лек (я.
йыркуро) лу|он, -эм; **ilkeyksis-**
sääñ лекын, лекен, йыркурен **2.**
(*ilkityö*) юрзым уж; возыттэм
(я. ѝонтэм) уж
ilkeä¹⁵ **1.** (*häijy*) лек, йыркуро; (*pilk-*
kaava) исамес (я. серем) карись;
i. ihminen лек адями; **hän loi**
meihin ilkeän katseen со милем-
лы туссэ лек кариз **2.** (*epämiel-*
lyttävä) юрзым, сюлэмез бугыр-
тись (я. урод карись), адзэмпо-

- тостэм; **ilkeältä löyhäävä lä-täkkö** юрзым зыньем пукись ву; **ilkeät sanat** юрзым кыльёс; **ilkeämielinен³⁸** лек, жоб сюлэм|о, -ъем, урод (я. кас) малпассы; **i. iva** лек серекъян (я. шутка) **ilkeästi** лек|(ын). -ен, йыркуро|о, -ен; (*pilkkaavasti*) исамес (я. серем) карыса; **puhua i.** лек(ын) верасъкыны **ilki** чылкак, копак; **i. alaston** чылкак (я. шыр) голык **ilkikurinen³⁸** укылтэм, лякыттэм, кылыктэм; (*kiusoitteleva*) исамес (я. серем) карпесь, -ыса; **i. hymy** исамес (я. серем) карыса паль- потэм **ilkimys³⁹** сюлэмтэм мурт, котвесь- кантэм (я. лэсянтэм) (мурт) **ilkivalta⁹¹** укылтэмъясък|он, -ем, йыртэмә|н, -м; **harjoittaa ilkivaltaa** укылтэмъясъкыны, йыртэ- маса ветлыны **ilkkuя^{52-A}** лекын (я. йыркурен) шум/потыны (кинлы ke); лыч/- сузыны (кинлы ke); (*pilkata*) исамес (я. серем) карыны; **i. toisen vahingolle** муртлэн удал- тымтээзлы (я. шудтэм учыре шедемезлы) шумпотыны; **i. toverinsa huonoja vaatteita** юлтошед- лэсси урод дйссы серем карыны **ilkosilla(an, -lle(en** (шыр) голык; **olla ilkosillaan** (шыр) голык луыны; **riisuuduin ilkosilleni** голык кылисъкы **illallinen³⁸** жыт сиён, жытшыд; (*illallisaika*) жытсэ (я. жытазезэ) сисък|он, -ем; **syödä illallista** жытсэ (я. жытазезэ) сисъкыны; **i. on pöydässä** жыт сиён жёк вы- лын; **illaliseksi** жыт сиён (пон- на), жытсэ сисъкыны (*ponna*); **kutsua illalliselle** жыт сисъконэ отыны (я. ётчаны) **illanistujaiset³⁸** тр. л. жыт пукон (ужрад) **illansuussa** жыт пал; **tavataan i.!** бйдо жыт пал пумисъком **illatiivi⁵** кыл. пырон вошьет* (я. падеж), иллатив (ксъ autoon машинае, машина пушки) **irma⁹** 1. омыр; **raitis i.** сайкыт (я. ыркыт) омыр; **lentokone nousi ilmaan** самолёт омыре жутскиз 2. (*sääd*) куазы; **kaunis i.** шулдыр (я. чебер) куазы \diamond **ihmisten ilmoil-la** калык азын; **ilmolle** (син) азе, шарае **ilmantua^{52-J}** (*tulla paikalle, näkyviin*) вуыны, (азяд) потыны, кылды- ны; (*ihottuma, paise*) потыны, жужаны (*гижло, пёськы сср*); **kun sopiva tilaisuus ilmaantuu** умой (я. тупамон) учыр кылдиз ке; **jstak ilmaantui eeteemme jä-** **nis** кыттыс ке аязмы лудкеч потиз; **iholle ilmaantuneet läiskät** ку вылэ кылдэм (я. потэм) виштыс **ilmailu²** авиацый(я) **ilmainen³⁸** дунтэк, буш; **i. opiskelu** дунтэк дышетскон; **i. päasy** дунтэк пырон **ilmaiseksi** дунтэк, дун тырытэк, буш(ен); **antaa i.** дунтэк сётыны; **saada i.** дунтэк (я. дун тыры- тек) басьтыны **ilmaisin³³** 1. возьматон (я. веран) амал; **kieli ajatusten ilmaisimena** кыл малпаньёсты возьматон (я. веран) амал луыса 2. тех. детек- тор [дэтэ-]; **it.** индикатор; **sä-teilyn i.** излучения(я) детектор; **metallini.** металлоискатель [-л-]

- ilmainta⁶⁶** 1. возьматыны; (*sanoin*) вераны; **i. tunteensa** (ac) мылкыд-дэ возьматыны (я. устыны); **i. oma ajatuksensa** ac малпандэ вераны 2. (*paljastaa*) шарайны; **i. salaisuus** лушкем ужез шарайны (я. вераны)
- ilmaisu²** 1. возьмат|он, -эм; (*sanoin*) вера|н, -м 2. (*paljastaminen*) шарай|н, -м; чшт. > **ilmaista**
- ilmakehä¹⁰** атмосфера, омыр
- ilman** на. =тэк; **i. rahaa** конъдон-тэк; **i. syytä** мугтэк; **ajaa i. valo-ja** тыл(ъёс)тэк ворттылыны ♂ **i. muuta** 1) мугтэк; шўак, шёдтэк шорысь; озы но 2) (*tietysti*) кызы сотэк!, конечно [-ш-]; **jäädä** **i.** маркетэк (я. сотэк) кыльны; **ilmankin** сотэк но
- ilmanpaine⁴⁸** омырлэн зйбетэз* (я. давлениез)
- ilmansuunta^{10-J}** дунне(лэн) пал(ыз); **pääilmansuunnat ovat pohjoinen, itä, etelä ja länsi** дуннелэн валтись пальёсыз – уйпал, чукпал, лымшор(пал) но жытпал
- ilmanvaihto^{1-F}** омыр ветл|он, -эм (я. вошъяськ|он, -ем), вентиляци(я)
- imapallo¹** пельтон шар; (*kuumai.*) аэростат
- ilmapiiri⁵** котырысь (óгъя) югдур, óгъя мылкыд, атмосфера; **työ-paikan i.** уж дорысь óгъя мылкыд; **poliittinen i.** политической атмосфера
- imapuntari⁶** барометр
- ilmasto²** 1. климат, куазьбур*: **lauhkea i.** широ-эсэспó* (я. умे-ренной) климат; **manneri.** ярму-выр* (я. континентал) климат; **meri-i.** зарезь(дор) климат 2. выжт. > **ilmapiiri**
- ilmata⁴⁷³** омырзэ лэзыны (кытысъ ke); **i. jarrut** тóрмозысь омырзэ лэзыны; **i. vesipatja** вувыл матрасысь омырзэ лэзыны
- ilmatiede⁴⁸** куазьтодос*, метеоролоѓи(я) [-е(о)-]
- ilmatiivis⁴¹** омыр пыронтэм (я. сюронтэм), герметичной
- ilmatila⁹** омыр вёлмет* (я. пространство)
- ilmatorjunta^{9-J}** ож. омырпумит* (я. противовоздушной) утиськон, ПВО, ОПУ*
- ilmatorjuntatykki^{5-A}** ож. зенитной ожтýрлык*, зенитка *ruhek.*
- ilmaus³⁹** 1. возьмат|он, -эм; (*sanoin*) вера|н, -м; **mielipiteen i.** малпанэз (я. ac мылкыдэз) веран 2. кыл. (*sanonta*) шуэт*, выражение, фраза
- ilmava¹⁰** 1. лоб(ы)рес, лоб-лоб, буй-бу; **i. kamppaus** лобрес причёска (я. йырси октэт) 2. (*tilava*) вёл-вёл, пасъыт, вёлмыт; **i. huo-neisto** вёл-вёл квартира
- ilmavaivat⁹** тр. л., мед. метеоризм (газлэн пасъытсюлэ люкасъке-mez)
- ilmavirta^{9-K}** омыр ёръяськем (я. ырт|эм, -ос)
- ilmavoimat¹⁰** тр. л., ож. омыр ожгар* (я. военно-воздушной) кужымъёс, BBC, ООК*, ожгар авиаци(я)
- ilme⁴⁸** 1. (ымныр) тус, ымныр; **iloinnen i.** капчи мылкыдо тус, шумпотийс ымныр; **hapan i.** кузял ымныр (тус); 2. выжт. (выл)тус; **kaupungin uusi i.** карлэн выль тузыз
- ilmeetön^{34-C}** 1. долкам (кадь); **i. katse** долкам (кадь) ымныр, долкаса кадь учкем 2. выжт. бездыт, туствэм; **i. esitys** бездыт

быдэстон (я. выступлénie)

ilmehtia^{61-F} ымнырдэ пуктылыны;

poika ilmehti opettajan selän takana дышетйыслэн мышказ

пияш ымнырзэ пуктылыса улйз

ilmeikäs^{41-A} 1. чырмыт, улэп; (*kasvot myös*) улэп тусбуё (я. ымныро); i. **suu** чырмыт (я. улэп) ым(дурьёс); **ilmeikkäät kasvot** улэп тусбуё ымныр 2. (*ilmaisuvomainen*) яркыт, экспрессиё; i.

tyyli яркыт стиль; i. **kielenkäytö** яркыт вера(сыкон)амал

ilmeinen³⁸ мéчак, шара; (*silminnähätävä*) адзиськымон; (*todellinen*)

зэмос, чылкак; i. **valhe** мéчак (я. шара) пойськон; i. **totuus** чылкак зэмлык; ei ole mitään **ilmeistä syyttä** нóкычé адзиськымон

мугез ёвёл

ilmeisesti 1. шёдсъкымон, валамон (ини), тодмо (ини); **aivan i. juovuksissa** кóпак шёдске (ини),

кудземын шуыса 2. (*nähtävästä, luultavasti*) дыр, кадь, лэся,

шёдске; **kaksi miestä, i. ulkomailaisia** кык пиосмуртъёс, кун-

гожсьёрьёс*, лэся

ilmentymä¹⁰ астэ возьматэм, адзиськем, выражение; **olla jnk ilmentymä(nä)** малэн ке выражениез (я. accэ возьматэмез) луыны

ilmentyä^{52-J} > ilmetä 2

ilmentää^{54-J} возьматыны, адзытыны; шарайны (*mae ke*); (*kuvastua*)

суредээ луыны (*malэн ke*); i. **tunteita roolileikein** мылкыдээз

рольёсын шудон пыр возьматыны (я. шарайны); **persoonallisuutta ilmentävä käsiala** лýчнос-

тез возьматйыс ки бервыл

ilmestys³⁹ 1. черк. адзиськ|он, -ем,

(син я. калык) азе пот|он, -эм;

jumalallinen i. Инмарлэн адзись-

кемез, инмарлыко* адзиськон;

enkelin i. **Neitsyt Marialle** Мáрия

Нылмуртлы кылчинлэн адзись-

кемез, кылчинлэн Мáрия Ныл-

мурт азе потэмез 2. (*erikoinen näky*) адзон, суред (аспортэм);

vaikuttava i. юн мылкыд кель-

тийс адзон (я. суред)

ilmestyskirja⁹ черк. Апокáлýпсис

ilmestyä⁵² 1. потыны (*azjad*), кыл-

дыны, вуыны; **metsästää ilmestyi**

hirvi нюлэссыс койык потйз; i.

näkyiin азяд потыны, адзись-

кыны 2. (*tulla julkisuuteen*) поты-

ны (ксъ печатысы); **aikakaus-**

lehden uusi numero on ilmestynyt

журналлэн выль нóмерез потэ-

мын ни 3. черк. (*tulla julkisuuteen*)

адзиськыны, (син) азе потыны

(ксъ *Инмар*)

ilmetä⁷² 1. (*syntyä*) кылдыны; **ilme-**

ni vaikeuksia шуг-секытъёс кыл-

дйзы 2. (*saada ilmenemismuotonsa jnak*) адзиськыны, шёдйиськыны,

астэ возьматыны; i. **eri muodoissa** пöртэм фóрмаосын адзиськы-

ны (я. астэ возьматыны); **miten**

tauti ilmenee? кызы висён шё-

дйиське? 3. (*käydä selville*) тодмо

луыны; (*paljastua*) шарайськыны,

шарае (я. кыре) потыны; **tästä**

ilmenee, että ... татысъ тодмо

луэ, ... шуыса; **hänessä ilmeni**

taipumusta musiikkiin солэн

крезьгурлы тунсыкез вань шуы-

са шарайськиз

ilmi 1. ск.: **antaa i. jk** кин ке вылэ

чагиськыны (я. урттылýсъкы-

ны), кин ке сярысъ ивортыны;

käydä (t. *tulla*) i. шарайськыны,

шарае (я. кыре) потыны, тодмо

- лүйни; **tuoda** i. шарайны, шарае (я. кыре) поттыны **2. тн. воишьт.** зэмос, шара, чылкак; **i. tappelu** зэмос жугисъкон
- ilmiantaja**¹⁰ чагисъкись, уртты-лйськись, донос лэсътийс
- ilmianto**^{1-ј} чагисък|он, -ем, уртты-лйськ|он, -ем, донос лэсът|он, -эм; **tehdä** i. чагисъкыны, донос лэсътины
- ilmiö**³ луэт*, явление; эффект [-ф-]; **luonnonilmiöt** инкуазь луэтъёс (я. явлеиос); **geomagneetinien** [-ајп-] i. геомагнит(ной) эффект; **kasvihuonei**. парник эффект
- ilmiömäinen**³⁸ паймымон умой (я. усто), кылымтэ-адзымтэ, феноменъем; **i. muisti** паймымон умой йырсазь
- ilmoittaa**^{53-С} **1. (tiedottaa)** ивортини, ивор сётыны (я. вераны), тодытыны; (*sanoa*) вераны; (*paljastaa*) шарайны; (*esim. tulot*) декларировать карыны (ксы табышез); **i. paluusta etukäteen** бертон сярысь азъло ик ивортини; **i. uutinen** ивор вераны; **i. tulonsa verotusta varten** табышед сярысь выт* (я. налог) тырытон вылысь ивортини; **lähteä ennalta ilmoittamatta** юатэк-вератэк (я. юасъкытэк) кошкыны **2. (kiilluttaa, julistaa)** ялыны, (шара) вераны; **i. päättös** пунктэтэз* (я. решениез) ялыны; **i. jtak radiossa** радио пыр ялыны; **i. hinnaksi 100 euroa** дунзэ 100 ёвро шуыса веразы
- ilmoittautua**^{52-F} гожтйськыны (курсъёсы, школае); (*esim. osal-listumaan jhk*) заявка (я. ивортон) сётыны; (*ilmoittaa olevansa tai-*
- kalla*) вуэмед сярысь ивортини; вуыны; **i. kurss(e)ille** курсъёсы гожтйськыны; **i. esimiehelleen** кивалтйседлы вуэмед сярысь ивортини; **i. poliisille** полице вуыны (я. лыктыны)
- ilmoittautuminen**³⁸ гожтйськ|он, -ем, регистраци(я)
- ilmoittua**^{52-C} пычаны (*make pушки - омыр*); тёл|аны, -зыны; **antaa kasteliveden** i. кисъкано вулы сылыны сётыны, кисъкано вуэ омыр(лы) пычаны сётыны; **kuohkeutettu multa on ilmoittunut nopeasti** бугыртэм музъем жог толаз
- ilmoitus**³⁹ **1.** ивортон, ивор сётон, ялон; заявление сётон; **suullinen** i. кылын вераса ивортон; **kirjalinen** i. гожтыса ивортон; **kiinnittää** i. *seinään* борддоре ялон ошыны (я. юнматыны); **panna i. lehteen** газетэ ялон (я. ивортон) сётыны **2.** заявление, курисъкон; *ож. ou ráport*; **virallinen** i. нимлыко* (я. официальной) заявление **3.** (*tullissa; veroil.*) деклараци(я) (таможняын; выт тыронъя ивортон)
- ilo**¹ шумпот|он, -эм, куан|он, -эм, шулдыр; (*ilonpito, huvittelu myös*) шулдыръяск|он, -ем; **elämäni**. улонлэн шумпотонэз; **vahingoni**. йыркурен (я. йыркуръяскыса) шумпотон; **lapsuuden ilo** нылпи дырлэн шулдырез; **hypriä ilosta** шумпотысá (я. шумпотээмэн) тэтчаны; **tuottaa iloa jillek** кинэ ке шумпоттыны; **pitää iloa** шулдыръяскыны; **suureksi ilokseni** (туж) шумпотысá (вераме потэ); **tehdä jtak omaksi ilokseen** астэ шумпоттон

- понна мae кe лэсътыны; **esine, joka on ilo silmälle** синмез шумпоттись арбери
- iloinen**³⁸ 1. шулдыр, мылó-кыдó, капчи мылкыдъем; **i. ihmisen** капчи мылкыдъем адями; **i. mieli(alä)** шулдыр (я. капчи) мылкыд; **olla i. jstak** марлы ке (я. кинлы ке) шумпотыны; **tulla iloiseksi** шумпотыны (кутскыны); **i. nauru** шулдыр (я. шумпотысá) серекъям 2. (*iloa tuottava*) шумпотымон, -тись, шулдыр; **i. päivä** шулдыр нунал; **i. utinen** шумпотымон ивор **iloisesti** шумпотысá, шулдыр, мылó-кыдó; **hymyllä i.** шумпотысá пálъпотыны
- iloissa(an** шумпотысá; **hypriä ilois-saan** шумпотысá тэтчаны; **olla iloissaan** шумпотыны; **olin hyvin iloissani siitä, että ...** ... шуыса, туж шумпотй
- iloita**⁶⁹ *jstak* шум/потыны, куаныны (малы ке); **iloitsen tulostasi** лыктэмедлы шумпоттисько; **älä iloitse toisen vahingosta!** муртлэн курадзэмезлы шум эн поты!
- iloluontoinen**³⁸ капчи мылкыдъем, мылó-кыдó; **i. ihmisen** капчи мылкыдъем адями
- ilomielin** шумпотысá, мылó-кыдó, мылýсь-кыдýсь; **tehdä töitä i.** шумпотысá (я. мылó-кыдó) ужаны
- ilonpilaaja**¹⁰ мылкыдэз быдтись (я. куашкатись) мурт
- ilonpito**^{1-F} шулдыръясък|он, -ем, юмша|н, -м
- ilosanoma**¹⁰ зеч ивор, шумпотымон (я. шумпоттись) ивор
- ilotalo**¹ публичной корка, бордель [бардэль], бардак корка *puhek.*
- iloton**^{34-C} шумпотоントэм, шумпоттисьтэм; мёзмыт, шимес; **i. arki** шумпотонтэм (я. мёзмыт) óгшорý нунал
- ilotulitus**³⁹ фейерверк [-йэ-], салют
- ilotyttö**^{1-C} проститутка, бардак нылмурт (я. кышно) *puhek.*
- ilta**⁹⁻¹ жыт; **myöhäinen i.** бер жыт; **tämän päivän i.** туннэ (я. туннала) жыт; **tänä iltana** туннэ жыт(азе); **seuraavana iltana** чуказеяз жыт(азе); **illalla** жыт(азе); **elen illalla, eilisiltana** толон жыт(азе); **huomisi.** чуказе жыт; **huomenillalla, huomisiltana** чуказе жыт(азе); **joka i.** жытлы быдэ; **koko i. (t. illan)** жытбыт; **kohti iltaa** жытлань; **aamusta iltaan** чукнаисен жытозы; **illan tullen (t. suussa), iltaan mennessä** жыт пал (я. котырын), жытлы пумит; **palata kotiin vasta illalla** жытозы жеганы, жытмыны; **päivä kallistuu iltaan** нунал жытлань кариске (я. кыстийске, мынэ) ни ♂ (**hyvää iltaa!** зеч-бур(есь)!, зеч (я. бур) жыт(эн)*! **iltahämärä**¹⁰ жомыт, жомо-югыт (жытазе), акшан
- iltaisin** жытъесы; **opiskella i.** жытъесы дышетскины
- iltakoulu**¹ жыт школа
- italinja**⁹ жыт школа (жытазе дышетскон система школа юртын, Финляндиян)
- iltamyöhä**¹⁰ бер жыт; **iltamyöhällä** бер жыт(азе); **iltamyöhään** бер жытозы
- iltapala**⁹ жыт пичияк куртчон, жытнянь
- iltapuku**^{1-M} жыт потан дйесь; (*miesten myös*) фрак; смокинг
- iltapäivä**¹⁰ нуназе (я. лымшор,

обед) бер; **iltapäivällä** нуназе бере
iltapäivälehti^{7-F} лымшорбер (я. лымшор бере потйсъ) газет **ilve**⁴⁸ лякыттэмъяськ|он, -ем, йёнтэмъяськ|он, -ем, йыртэм|н, -м; **poikien ainaiset ilveet** пиослэн вэсýк лякыттэмъяськонъёссы ♂ **jllak ilveillä** озыы яке тазы, кычче ко но амалэн **ilveilijä**¹² серем карись, маскаръяськись, -чи; (*narri*) шут, арлекин, клóун **ilveillä**⁶⁷ (*kujella*) юнтэмъяськыны, шузияськыны, маскаръяськыны; **jlek (tehdä pilaa)** серем (я. исамес) карыны (*кинэ ke*); **i.** **naamallaan** ымнырдэ пуктылыса юнтэмъяськыны; **ilveilevää klovni** маскаръяськись клóун; **hänen tosikkomaisuudelleen ilveiltiin** солэсъ серекъяmez валамтээ серем каризы **ilves**³⁹ зоол. балиян, рысь **imago**² юмидж, пойсуред* **imaista**⁶⁶ сюпсыны, кыскыны (*жогак огпол*); **i. henkisavut** папирос чынэз пушкад кыскыны; **i. pullostaa** бутылкаись гульчык карыны **imarrella**^{67-C} 1. пыриськыны (*кинлы ke*), чеберъяськыны, ёчъяськыны (*кин ke азын*); **i. esimiehiäään** кивалтисьёслы пыриськыны, кивалтисьёс азын чеберъяськыны 2. (*saada tytyväiseksi*) сюлэмез шунтыны, сюлэмез шуныт (я. небыт карыны); **huomionosoitus imarteli häntä** саклык висъям солэсъ сюлэмэз шунтиз; **tunnen itseni imarrelluksi** сюлмы лыйчусузе **imartelija**¹² чеберъяськись, ёчъ-

яськись, пыриськись (мурт) **imeltyä**^{52-I} конялмыны, конял (я. ческыт) луыны; (*maltaat*) юмалзыны; **perunat imeltyvät pakkasessa** картофка кезытын конялме **imelys**⁴⁰ 1. (*makeus*) конял(лык), ческыт(лык), юмал(лык); (*äitehyys*) голт(ы)реслык, голькыт(лык), коныгт(лык) 2. выжт. голт(ы)реслык, голтыръяськ|он, -ем **imelä**¹⁰ 1. (*makea*) конял, ческыт, юмал; (*äitelä*) голт(ы)рес, голькыт, (укир) коныт; **i. maku** конял шём(ыз) 2. выжт. голт(ы)рес, голтыръяськись; **i. hymy** голтрес пальпотон **imeskellä**⁶⁷ сюпсыны, сюпсыса улыны; **i. karamellia** карамель сюпсыны **imettää**^{53-C} нонтыны; **i. vauva** нуньеz нонтыны **imetyä**³⁹ нонт|он, -эм; **vauvan i.** нуньеz нонтон **imeväinen**³⁸ 1. мн. нонийсъ (я. вож) нылпи (я. пинал), нуны 2. тн.: **i. lapsi** нонийсъ (я. вож) нылпи (я. пинал) **imeytää**^{53-C} пычатыны; **i. voide ihoon** мазез куэ пычатыны **imeutyä**^{52-F} 1. ноныны кутскины, ноны басьтыны; (*esim. iilimato*) мергчиськыны, куртчиськыны (*кысъ тысэра*); **iiimato imeetylä jalkaan** тысэра пыдэ мергчиськиз 2. (*nesteet ja kaasut*) пычаны; **vesi imeetylä maahan** ву музъеме пычаз **imeä**⁵⁸ 1. ноныны; (*vetää nestettä*) сюпсыны, кыскыны, (кыскыса) юны; **i. rintaa** гадез ноныны; **i. mehua pillillä** сокез гумыен (я.

- гумыетй кыскыса) юны; **sääski imee verta** чибинь вир юэ 2. (*it-seensä – maa, kangas tms.*) кыскыны (*пушказ*); **pumppu imee vettä** насос вуэз кыске; **kasvi imee vettä juurillaan** будос вуэз выженыз кыске; **ääntä imevät matot** куараез лябомыттись (я. быдтись) ковёръёс; **kaupunki imee maaseudun väestöä** выжт. каръёс гуртысь калыкез кыско **imitoida**⁶² имитировать карыны (кинэ *ke*), пышкылыны (*mae ke*); **i. tunnettuja kansalaisia** тодмо грайданъёсты имитировать карыны; **i. linnun ääntä** тылобурдо куараез пышкылыны **immuuni**⁵ 1. (висёнлы) сётскистьэм, иммунитето; **olla i. vesiro-kolle** (*t. vesirookka vastaan*) тёлчачалы (я. ветряной оспалы) сётскистьэм луыны **immuunikato**^{1-F} мед. иммунитет бырон, иммунодефицит, СПИД, ШИТ*; ёшт. > **aids** **imperatiivi**⁵ кыл. косон сямлык*, повелительной наклонение **imperfekti**⁵ кыл. огшоры ортчем дыр, имперфект **implikoida**⁶² имплицировать карыны, пушказ возыны (я. луыны); **hänен lauseensa implikoi ajatus-tani** солэн верамез (мынэсътым) малпанме имплицировать каре, солэн верамаз (мынам) малпанэ возисъке (я. шёдйисъке) **imu**¹ 1. нон|он, -эм, сюпс|ён, -ем; (*imevä voima*) кыск|он, -ем; **pölyn-imurin imu** пылесослэн кыске-mez 2. выжт. бордаз кыскись кужым; **jssak on imuua** марлэн ке бордаз кыскон кужымез вань; **paperinvienti pääsi imuun** ка- газъя экспорт кужмо ёре сюриз **imuke**^{48-A} мундштук [-(-н)шт-] **imukuppi**^{5-B} тех. присоска; биол. ои сюпсён **imuri**⁶ пушказ кыскон механизм: **pölyni**. пылесос **imuroida**⁶² пылесосэн утяттыны (я. тузонэз кыскыны), пылесо-сить карыны; **i. lattiat** выжъёстты пылесосэн утяттыны, выж вылысь тузонэз пылесосэн кыскыны **imusolmuke**^{48-A} анат. тёдывир-герд*, лимфатической узел **imusuoni**²⁶ анат. тёдывирсэр*, лимфатической сосуд **inahdus**³⁹ (*övöltön дыръя*): **ei päästänyt inahdustakaan** пик но ѿз кары, ѿз но лула **inahtaa**^{53-F} (*övöltön дыръя*): **kukaan ei inahtanutkaan asiasta** (ко) ужпум сярысь нокын пал кыл но ѿз поттылы **indefiniittipronomini**⁵ кыл. тодмотээм нимвоштос*, неопределённой местоимение **indeksi**⁵ 1. эк. индекс [-дэ-]; **sitoa indeksiin** индексъяны*, индек-сировать карыны 2. мат. стé-пень (*lyönpus*); коэффициент [-эфициэ-] 3. (*viitenumero*) ссыл-калэн (я. чёлсконлэн*) номерез (ксы статьяны) 4. (*hakemisto*) указатель, регистр, индекс [-дэ-] **indikatiivi**⁵ кыл. ивортон сямлык*, изъявительной наклонение **inessiivi**⁵ кыл. интыян вошъет* (я. падеж), инессив [-нэ-] (ксы *autossa машинаын*) **infiniittinen**³⁸ кыл. финитной луисътэм, финиттэм*; **verbin infiniittiset muodot** глаголлэн финитной луисътэм фóрмао-

- сыз (ксь причастиос) **infinitiivi⁵** кыл. инфинитив, карон-
кыллэн* тодмотэм фóрмаосыз
(ксь *tennä* мыныны, *menemästä*
мынэмись)
- inflatio³** инфлáци(я), конъдон
дунтэман, дунпульдон*
- influенssa⁹** пүэд, грипп [-п], кеч-
кыль *vanh.*; *sairastaa influenssaa*
пүэдэн висыны, пүэданы
- informaatio³** ивор-тодэт*, *то-
дэт|(бур), -лык, информацíи(я);
radion välittämä i. rádio пыр
вöлмитэм ивор(-тодэт)
- inhimillinen³⁸** 1. адями|(лэн),
-ослэн; адямили тупась; **perhe**,
pienin i. yhteisö семья, тужгес
но пичиез адями чошьтэ* (я.
коллектив [-л-]); **inhimilliset**
heikkoudet адями ляблыкъёс;
erehtyminen on inhimillistä улэп
адями чем дыръя янгышаны
шедьтэ 2. (*huitaan*) адамилько,
адамиеэз ярат|йись, -ыса, гумáн-
ной; i. **kohtelu** адамилько обращé-
ние 3. (*siedettävä*) ярамон,
тупамон, чидамон; **inhimilliset**
olosuhteet ярамон услóвиос; **in-**
himilliset hinnat чидамон дуньёс
inhimillisys⁴⁰ адамилык,
гумáнность
- inho¹** адзонтэм пот|он, -эм, мыл-
кыд бугырск|он, -ем; юрд|он, -эм;
syvää inhoa herättävä teko вань
сюлэмез бугыртись (урод) уж;
tunnen inhoa sitä ihmistä kohtaan
со адями мыным адзонтэм потэ
- inhota⁷⁴** адзэм [ёвöl] потыны *yksiper..*, адзэм(потос)тэм карыны
(кинэ ke). [сюлэм] бугырсыны
(кинлы ke пумит) *yksipers..*:
юрдыны (кинлэсь ke); i. **miestä**
koko sydähestään пиосмуртэз
- вань сюлмыныд адзонтэм кары-
ны; **hän inhoa sammakoita** со
бака(ос)лэсъ юрдэ
- inhottaa^{53-С}** адзонтэм потыны,
сюлэмез бугыртыны; юрзым
потыны; **käärmee inhattavat mo-**
nia тросээлы кыйёс юрзым(есь)
пото; **minua i.** мыным юрзым
потэ, адземе ик уг пот (я. уг лу)
- inhottava¹⁰** адзэм|потостэм,
-потóнтэм, юрзым; i. **käytös** ад-
зэмпотонтэм выростъёс; i. **ilma**
адзэмпотостэм куазь; i. **haju**
юрзым зын, зыныз юрзым
- inistä⁶⁶** (*hyttiiset*) бизгетыны; (*koira*)
никсетыны, никсыны; (*esim. vau-va*)
нёр|ыны, -ъяны (ксь нуны)
- Inkeri⁵** геогр. Ингерманлáндия
- inkerikko^{4-А}** > **inkeroinen**
- inkeriläinen³⁸** 1. тн. ингерманланд,
Ингерманлáндись 2. мн.
ингерманландец, (*naishenkilö*
tuýðs) ингерманлáндка
- inkeroinen³⁸** 1. тн. ижёр(a); i. **kieli**
ижёр(a) кыл 2. мн. ижёра; **inke-**
roiset ижёраос, ижёра (калык);
puhua inkeroista ижёр(a) сямен
вераськыны
- inkivääri⁵** имбирь; **maustaa inki-**
väärellä имбирь йылтыны (кычэ
ке сиёнэ)
- inkongruenssi⁵** кыл. (кыл)пумту-
пантэмлык*, несогласование,
инконгруэнци(я)
- innoissa(an: olla innoissaan** лёп-
тэмын (я. бурдъяськемын) луны-
ны; **olin asiasta hyvin innoissani**
со ужпумлэсъ мон кóпак лёптэ-
мын вал
- innoittaa^{53-С}** мылкыд сётыны (кин-
лы ke), лёпкытыны, бурдъяны;
kevät innoitti maalaamaan тулыс
суредаксыны мылкыд сёйтэз

- innoittua**^{52-C} [мылкыд] жутскины *yksipers.*, лöптыны, бурдъясыкыны; **hän innoittui runoilemaan** солэн кылбур гожъяны мылкыдыз жутскиз, со кылбур гожъяны бурдъясыкиз
- innoitus**³⁹ (мылкыд) бурдъяськ|он, -ем, мылкыд жутск|он, -ем, лöпт|он, -эм; **taiteellinen i.** искусство [-уст-] мылкыд бурдъяськ|он; **innoituksen hetki** бурдъяськ|он (я. мылкыд жутск|он) вакыт
- innokas**^{41-A} туж (я. зол) ярати́сь, чыдйсytэм; зырдыт, задор; **i. metsämies** чыдйсytэм пöйшурась, пöйшыраны туж ярати́сь мурт; **i. juoksija** бызылыны туж ярати́сь; **i. keskustelu** зырдыт вераськын
- innokkaasti** лулыс-сюлмись, гижис-пиньись, задор мылкыдын, зырдыт; **tehdä työtä i.** лулыс-сюлмись ужаны; **keskustella i.** зырдыт вераськыны (я. кенешыны)
- innokkuus**⁴⁰ зырдыт (я. задор, жутском) мылкыд, энтузиазм, дарт; **nuoruuden i.** зырдыт (я. задор) егит мылкыд
- innostaa**⁵³ мылкыд сётыны (*кинлыке*), лöпкытыны, бурдъяны; (*temmata mukaansa*) бордаз кыссыны; **innostava opettaja** мылкыд сётыны быгати́сь дыштись; **oppiaine, joka ei innosta ketään** дышетскон предмет, күдиз нöкинэ но бордаз уг кыскы
- innostua**⁵² [мылкыд] жутскины, лöптыны; (*kiinnostua*) туж кыстийськыны (кутскины) (*make борды*), туж тунсыкъясыкыны (кутскины) (*main ke*); **i. kielistä** кылъёсын туж тунсыкъясыкыны; **hän innostui opiskelemaan** со дышетскон борды туж кыстыкъясыкыны кутскиз
- innostuneesti** жутском (я. задор) мылкыдын, бурдъяськыса, зырдыт; (*kiinnostuneesti*) туж тунсыкъяськыса; **hän kävi i. uuteen työhönsä** со жутском мылкыдын выиль ужаз ветлйз
- innostunut**⁴⁷ жутском (я. задор) мылкыдо, бурдъяськем, задор, зырдыт; (*kiinnostunut*) туж тунсыкъяськысись; **i. mieliala** жутском (я. задор) мылкыд; **asiasta innostuneet** ужпумен туж тунсыкъяськысисьёс
- innostus**³⁹ мылкыд жутск|он, -ем, жутском (я. бадзым) мылкыд, энтузиазм; (*kiinnostuneisius*) туж кыстийськ|он, -ем, туж тунсыкъяськ|он, -ем; **urheilu**. спортэн вырыны мылкыд жутскон; **i. musiikkii** мýзыкаен туж тунсыкъяськ|он
- innoton**^{34-C} тунсыкъяськисытэм, салкым (я. сиялэс) мылкыдо, мылтэм-кыдтэм, задортэм; **i. kuulijakunta** тунсыкъяськисытэм (я. салкым мылкыдо) кылзисьёс; **i. esitys** задортэм (я. мылтэк-кыдтэк лэсътэм) выступление
- insinööri**⁵ инженер
- insinööriaajo**¹ (автомобилез) эскерыса ворттылон
- instituutio**³ институт (*ыйлолъёсын я. законъёсын юнматэм система*); **avoliittoi**. кузпалъяськ|он институт; **uskonnollinen i.** вöсьбур* (я. релйги) институт
- instituutti**^{5-C} институт; **tutkimusi**. нау́чной (я. тодосъя* эскерон)

- институт
instruktiivi⁵ кыл. инструктив
 (падеж, майн ке маке каремез
 возьматэ, ксы *paljain käsin*
 голлык киын)
- instrumentaalii⁵** кыл. лэсътон
 вошьет* (я. падеж), инструмен-
 тал (ксы ручкаен гожъяны *kir-
 joittaa kynällä*)
- intiaanikesä¹⁰** покчи гужем
 (сийыл шуныт берытсылон)
- intellektuellii⁵** 1. тн. визбур(лы-
 ко)*, интеллектуал(ьной) [-еле-]
 2. мн. виззужась*, интеллигент
 [-еле-]; визумурт*, интеллек-
 туал [-еле-]
- intensiivinen³⁸** интенсив(ной) [-тэ-],
 зол, кужмо
- interjektio³** кыл. вазёнкыл*, меж-
 домётие
- interrogatiivipronomini⁵** кыл. юан
 нимвоштос* (я. местоимение)
- intiaani⁵** индеец, (*naishenkilö työs*)
 индианка; **leikkiä intiaaneja** ин-
 деецен (я. индеец кариськыса)
 шудыны
- intialainen³⁸** 1. тн. йнди, индийс-
 кой, Йндиыс; **ravintola** йнди
 (я. индийской) ресторан; **i. silkki**
 Йндиыс бургчин 2. мн. индий-
 ец, индус *ruhek.*, (*naishenkilö
 työs*) индианка, индейка *ruhek*.
- intiimi⁵** 1. ас(лад); сюлэмъя; ма-
 тысь; **i. perhejuhla** ас семья
 куспад праздник [-эн-]; **pieni i.**
ravintola пичи гинэ сюлэмъя
 ресторан; **i. ystävä** матысь эш 2.
 интим(ной); **keskustelu muuttui**
intiimiksi вераськон интим (я.
 матысь кусыпьёс) вылэ выжиз
- into¹⁻¹** жутском (я. бадым) мыл-
 кыд, энтузиазм; (*kiihko*) зол яра-
 тон, дарт, азарт; **palava i.** ёыр-
- дыт (я. јуась) мылкыд; **peli-i.**
 шудонъёсты зол яратон; **kova i.**
pelata (t. pelaamiseen) шудыны
 зол (я. бадым) дарт
- intohimo¹** дарт, азарт, зол яратон,
 ёырдыт (я. пось) мылкыд; (*sai-
 raalloinen*) мани(я); **intohimoksi**
muuttunut syöminen дартлы
 пёррем сиськон; **poliittiset into-
 himot** политикасы ёырдыт
 мылкыдьёс; **sairaalloinen i.** вöсь
 карись дарт, мани(я)
- intohimoinen³⁸** ёырдыт, ёырдыт (я.
 пось) мылкыдо, дарто; **i. metsä-
 mies** ёырдыт пойшурась; **i. mu-
 siikin ystävä** мусыкаэз ёырдыт
 яратись; **i. rakkaus** ёырдыт яра-
 тон
- intoilla⁶⁷** туж (я. зол) сюлмаськы-
 ны, алекъяськыны (маке понна);
i. uudistusten puolesta реформа-
 ос понна алекъяськыны (я. туж
 сюлмаськыны)
- intomieli²⁶** ёырдыт (я. задор, јутс-
 кем) мылкыд, энтузиазм; **into-
 mielin** задор мылкыдын
- intomielin³⁸** ёырдыт (я. задор,
 јутском) мылкыдо, ёырдыт,
 задор; **i. ihminen** ёырдыт (я. за-
 дор) мылкыдо адями; **i. paatos**
 јутском мылкыдо пáфос
- intonatio³** кыл. кылгур, интонá-
 ци(я)
- intransitiivi=, intransitiivinen³⁸**
 кыл. выжисьтэм, неперехóдной;
intransitiiviverbi, intransitiivinen
verbi выжисьтэм каронкыл*,
 неперехóдной глагол
- intressi⁵** тунсык, мылкыдъяськон,
 интерес; **lailliset intressit** кат*
 (я. законъя) тунсыкъёс
- inttää^{53-C}** ас кыл вылад сылыны;
 (*kieltää*) таниськыны, сеськыны;

- hän intti olleensa kotona** доразвал шуыса, ас кыл вылаз сылэ; **turha i., kyllä minä tiedän** юнме сеськиськод, мон тодйсько ук; **i. vastaan** ченгешыны, споръясыкыны, мытылыны
- invalidi⁵** сöссыр (мурт), ёлексы, инвалид; **tehdä invalidiksi** сöссыр (я. ёлексы) карыны
- investoida⁶²** инвестировать карыны, конъдонэз тырыны; **i. arvo-papereihin** (конъдонэз) дуно кагазьёсы тырыны (я. инвестировать карыны); **i. tehtaaseen** заводэ инвестировать карыны
- irlantilainen³⁸** 1. тн. ирланд, Ирландиыс 2. мн. ирландец, (*naishenkilö myös*) ирландка
- ironia¹²** ирони(я), лушкем серем кар|он, -ем, мактамъясь|он, -ем
- ironinen³⁸** ирони|ё, -ен, лушкем серем кар|ись, -ыса, мактамъясь|кись, -ыса; **i. arvosteli ja** ирониё (я. мактамъяськись) критик;
- i. hymy** ирониен (я. лушкем серем карыса) пальпотэм
- irralla(an, -lle(en** эркын, лэзыса; нима́з(-нимаз); **irralaan juokseva koira** эркын ветлісъ пуны; **koira on irralaan** пуны думымтэ; **pitää hiukksia irralaan** йырсиэз лэзыса нуллыны (я. воззыны); **päästää irralleen** мозмытскыны, лэзыкыны; **päästää irralleen** мозмытыны, (эрике) лэзыны
- irrallinen³⁸** 1. эркын; (*erillinen*) нима́з(-нимаз); **köyden i. pää** гозылэн эркын пумыз; **letkuun liittettävä i. suutin** шланге юнматоно (я. пононо) нимаз насадка
2. выжт. нима́з-нимаз, радтэм; **irrallisja muistikuvia** нима́з-нимаз тодэ ваёнъёс; **irralliset sukupuolisuheteet** радтэм чич-нёк* (я. половой) кусыпъёс
- irrelevantti^{5-C}** релеванттэм, релеванто (я. кулэ) луисытэм, нерелевантной
- irrota^{74-K}** ишкалскины, лэзыкыны, куалдыны (*ишкалсыса*); (*erikaantua*) висъясыкыны, нимазъясыкыны; (*tuohi, nini, nahka*) кес(я)сыкыны (кессыкыса бастьиськыны); **nappi irtoa** бирды ишкалске ни; **maali irtoa** бүёл куалдылэ (я. куалдыса усылэ); **side irtoa** бинт (я. бинет) лэзыке; **tahra irtoa helposti** вишты умой быре (я. кошке); **laiva irtosi laiturista** корабль причал бордысъ палэнских
- irrottaa^{53-C}** 1. ишкалтыны, лэзыны, куалдытыны (*ишкалтыса*); (*esim. nauha*) пертчыны; (*erottaa*) висъяны, нимазъяны; (*tuohi, nini, nahka*) кес|ыны, -яны (кессыкыса басьтыны); **i. köysi** гозылез пертчыны (я. лэзыны); **i. postimerkki kirjekuoresta** мáркаэз конверт бордысъ ишкалтыны; **i. otteensa** лэзыкыны (*маке бордысъ*), кырмиськемдэ лэзыны; **i. liha luusta** сйлез лы бордысъ висъяны (я. галяны); **limaa irrottava yskänläke** дыльдыеz висъясть кызонлэсъ эмьюм
- irstailla⁶⁷** калыны, костаськыны (*кышноосын / пиосъёсын*); (*elostella*) юмшаса (я. азыса) улыны
- irstas⁴¹** калгись, костаськись (*кышноосын / пиосъёсын*), чич-потийсъ*; (*elosteleva*) юмшаса (я. азыса) улысь; **i. ihmisen** калгись (я. калгыны яратись) адями;
- irstaat silmät** чичпотийсъ синъёс; **i. elämä** юмшаса (я. азыса) улон

irtaimisto¹ двіжимой (я. вырўытыны луоно*) ваньбур, двіжи-
мость

irtautua^{52-F} 1. мозм(ытск)ыны, ишкалскыны; i. **kiinnipitääjistää** кутыса возисъёсыдлэс мозмытскыны; i. **muista joukosta loppusuoralla** спорт. фйнише мечак сюресысен мукетъёсызлэс ишкалскыны (я. азьпала потыны); **ruuvi irtautui** винт (я. шуруп) ишкалскиз 2. (*hankkiutia erilleen, erkaantua*) (нимаз) висъясъкыны, нимаз карисъкыны, яна потыны; мозмыны; i. **vanhemmistaan** анай-атаедлэс улыны нимаз карисъкыны, анай-атаед дорысь яна потыны; i. **itseenäiseksi tieteenalaksi** нимаз дисциплинае (я. наўка удысэ) висъясъкыны; **yrittää i. tupakasta** тамаклэс мозмыны турттыны

irti 1.: lähteä i. ишкалскыны; **len-nähtää** i. чаль|чыны, -дыны, ишкалскыса пэзыдыны; **nappi on** i. бирды ишкалскемын; **leikata** i. јётак вандыны, вандыса куштыны; **kiertää lamppu** i. лампочкаез позыръяса басътыны (я. поттыны); **päästää i. otteensa** лэзыны, воземысь дугдыны, мозмытыны 2.: **päästää i. veloistaan** пунэмъёсыдлэс мозмытскыны; **sanoa i. työntekijä** ужасез ужысътыз поттыны (я. куштыны); **sanoa sopimus** i. оғылэз* (я. договорез) уретыны 3.: **ottaa kaikki i. jstak** кинлэс ке ванькужымзэ кыскыны; **ottaa ilo i. elämästä** азътэм-бёртэм шулдышъясъкыса улыны; **hänestä ei saa i. sanaakaan** со пал кылзэ

но уз уськыты

irtolainen³⁸ пыдыйл ветлісъ (я. мурт), пыдыйлчи, юрттэм-эльтэм (мурт)

irtonainen³⁸ 1. эркын, юнматымтэ; пазъськем, нима́з-нимаз; **vain 1000 euroa irtonaista rahaa** 1000 ёвро гинэ эркын конъдон (*кудээ* кытчы ке я. кинлы ке висъяны луоно); **lakaista irtonaiset roskat pois** кир-пазъ пазъськем жуг-жагез чужыны (я. чужыса утятлыны) 2. (*rento*) золскымтэ, га́нь-гань; **irtonaiset lihakset** золскымтэ быгытъёс; **hänellä oli i. olo** солэн мылкыдыз га́нь-гань вал

irtotakki^{5-A} пиджак; блéйзер [-лэ-]

irvailla⁶⁷ *jtak, jllek* серекъяса (я. серем карыса) учкыны (*кин ке шоры*), серем (я. исамес, мыскыл) карыны; **hän irvaili pakinassaan uusinta tutkimusta** фельетоназ со али гинэ лэсътэм исслéдованиеz серем карем;

i. toisten erehdyselle мукет муртъёслэн янгышамзы шоры серекъяса учкыны

irvikuva¹⁰ пароди(я); карикатúра

irvistellä⁶⁷ 1. ымнырез кисыръяны (я. пуктылыны); **hän irvisteelee** **kuin pikku poika suutuksissaan** со, пичи пи йырзэ кур карон дыръяз сямен, ымнырзэ ки-сыръя 2. *jllek (ilkkuia)* серем (я. исамес, мыскыл) карыны

irvistys³⁹ ымнырез кисырт|он, -эм (я. пукт|он, -эм); (*hampaiden i.*) пиньёсты галя|н, -м (я. ёар потт|он, -эм); **tuskan i.** кырадзъыса (я. кырадзъемен) ымнырез ки-сыртон

irvistää⁵³ ымнырез кисыртыны;

- (*hampaitaan*) пинез галяны (я. зар поттыны); **i. kivusta**böсь луэмен ымнырез кисыртыны; **koira irvisti hampaitaan** пуны пиньесэ галяз **irvokas**^{41-А} адзэмпотостэм, юрзым; гротескен [-тэ-] (возьмат|он, -эм), гротеско, мыдлантыса; **i. kuvaus orgioista** брёгости юрзым возьматон **iskelma**¹⁰ хит, яратоно эстрада кырзан **iskevyyys**⁴⁰ шонерлык, мечкытлык*, ас интыяз лу|он, -эм; эффекто [-ф-] лу|он, -эм; **sanonnan i.** выраженилэн мечкытлыкез (я. ас интыяз луэмез) **iskevä**¹⁰ шонер, мечкыт*, ас интыяз (верам я. лэсстьэм); эффекто [-ф-]; **i. sana** мечкыт (я. ас интыяз) верам кыл; **i. tyyli** эффекто стиль **iskeetylä** (*tarttua kiinni*) куртчиськыны; мертчиськыны; (*törmätä*) шуккиськыны, мырзиськыны, салиськыны; **koira iskeytyi sääreen** пуны кук борды куртчиськиз; **i. oveen** ёс борды шуккиськыны **iskeä**⁵⁸ 1. шуккыны, жугыны; (*nyrkillä myös*) мыжг|ыны, -аны; (*upottaa lyömällä*) бышкалтыны, мертчытыны; (*haalla, koukulla*) дэмзытыны; **i. jtk leukaan** кинлы ке ангесаз мыжг|ыны; **i. nyrkkiä pöytään** киыныд јёк вылэ шуккыны; **i. naula seinään** борддоре кортчог шуккыны; **koira iski hampaansa miehen sääreen** пуны пиосмуртлэн пыдаз куртчиськиз; **i. yhteen** мырзиськыны, донгиськыны; **salama iski** чашийиз, гудыри шуккиз; **i. leima** печать пуктыны 2. (*irrottaa lyötällä*) (шуккыса) пешкытыны (я. палгытыны, уськытыны); (*hakata*) ёгыны; (*rikko*) пазыгыны; **i. puukko jnk kädestä** кинлэс ке киысътыз пуртсэ пешкытыны; **i. kanalta pää** курглэс йырзэ ёгыны 3. **vyjssyt.** (*käydä kimppiin*) урдсыны, омырсыны (кин ке вылэ), шуккет сётыны (кинлы ке); (*törmtää, iskeytyä*) шуккиськыны, мырзиськыны, салиськыны; **i. jnk kimppiin** кин ке вылэ урдсыны; **aallot iskeväät rantaan** тулкымъёс ярдуре шуккисько ◇ **i. silmää jllek** кинлы ке синдэ кырмыштыны (я. кырмышъяны); **i. tyttö** нылашез аспалтыны (я. ас палад кыскыны) **iskostua**⁵² лякиськыны; пуксыны (*panngan*); **suksenpohjiin iskostunut lumi** куас борды лякиськем лымы; **kovaksi iskostunut maa** таш-таш пуксем музъем **isku**¹ 1. шукк|он, -ем, жуг|он, -ем; (*nyrkillä myös*) мыжг|он, -ем, мыжга|н, -м; (*upottaminen lyömällä*) бышкалт|он, -эм; **nyrkin i.** мыжыкен шуккем, мыжгем 2. (*hyökkäys*) урдск|он, -ем, омырск|он, -ем (кин ке вылэ), шуккет (сёт|он, -эм); **antaa voimakas i.** **viholliselle** тушмонали кужмо шуккет сётыны ◇ **olla iskussa** спорт. кын карт куртчоно кадь (умой формаен луыны); ёшт. > **iskeä** **iskujoukko**^{1-А} ож. шуккет сётон группа, дивёрси-десант (я. диверсионно-десантной) отряд **iskukyky**^{1-М} шуккет сётыны быгатонлык (я. дасылык); **armeijan**

i. áрмилэн шуккет сётыны
быгатонлыкез
iskulause⁴⁸ девиз, лозунг; ужб.
слоган
iskunvaimennin^{33-J} *tex.* амортиза-
тор [-ма-]
iskuri⁶ удáрник (пычал тýрлык-
лэн, зажигалкалэн)
iskuryöläinen³⁸ усто ужась, азъ-
мыйсь, удáрник
iskä⁹ нылти. ати, ат(ы)кай, дяди,
папа
islanti^{5-J} исланд кыл
Islanti^{5-J} геогр. Исландия
islantilainen³⁸ 1. *тн.* исланд, Ислáн-
дыйсь 2. *мн.* ислáндец, (*naishen-
kilö myös*) ислáндка
iso¹ бадзым; таза; **isot ikkunat**
бадзым укноос; **iso tie** бадзым
сюрес; **kuinka iso?** ма быдзя?,
ку́дбыдзя?
Iso-Brittannia¹² геогр. Великобри-
тания
isoisää¹⁰ (*isän isä*) песятай, буба,
пересь атай (я. айы, бубы); (*äi-
din isä*) чуж|атай, -айы, -бубы
isontaa^{54-J} бадзыматыны, бадзым-
(гес) карыны
isontua^{52-J} бадзыманы, бадзым(гес)
луны
isorokko^{1-A} мед. чача (висён)
isosisko¹ апай (бадзымез сестра)
isotella^{67-C} дан поттыны, данъясы-
кыны, ушъяськыны; **i. rahoil-
laan** коньдонэныд дан поттыны;
älä isottele vanhemillesi анай-
атаедлы (я. анай-атаед азыын)
эн данъясыкса ул
isovanhemmat⁵⁰ *тр. л.* песянай-
песятай; (*äidin puolelta*) чуж-
анай-чужатай
isoveli⁷ агай, нюн|я, -ю *vanh.*
(бадзымез брат)

isoäiti^{5-F} (*isän äiti*) песянай, пересь
анай (я. мумы, нэнэ, мемей); (*äi-
din äiti*) чуж|анай, -мумы, -нэнэ
istahtaa^{53-F} пуксы(ы)ны (огдыры-
лы); **i. hetkeksi vilkaisemaan**
lehtää жамдэлы (гинэ) газетээ
учкины пуксыны
istua^{lla(an, -Ita(an, -lle(en} пуксыса;
teen töitä istuallani пуксыса
ужасько; **vastata istualtaan** ин-
тысысеный (я. интыяд пуксыса)
(юанлы) вераны; **nukkua istual-
leen** пуконъяд умме усыны;
nousta istualleen (кыллемись
султыса) пуксыны
istua⁵² 1. пуксына; **i. tuolilla** пукон
вылын пуксыны; **i. pöydässä** ёжок
сьюрын пуксыны; **i. lämpimässä**
шунтыын пуксыны; **i. joutilaana**
(*t.toimettonana*) тэк пуксыны;
käydä istumaan пуксыны 2.
(*istuutua*) пуксыны; **i. tuolle**
пукон вылэ пуксыны; **i. pöy-
tään** ёжок сьюры пуксыны
istuin³³ 1. пуконни, пукон инты;
auton takai. машиналэн бер(пал)
пуконниэз 2. (*valtai.*) трон
istuinpaikka^{9-A} пукон инты; **jäin**
bussissa ilman istuinpaikkaa
автобусын пукон интытэк кыли
istukas^{41-A} 1. *гурт в.:* **naurisi.** кидыс
сяртчы (кидыс пöрмьтон понна
мерттэм сяртчы) 2. *нюл. в.* мерт-
тос; **männyn i.** пужым мерттос
istukka^{41-A} 1. *анат.* плацента, кыл-
дэтдыж; (*ihmisen myös*) нуны-
дыж 2. *бот.* сяська пуконни,
цветолóже 3. *тех.* патрон; гнездо;
lampun i. лампочка патрон
istunto^{1-J} кенешон, заседаíне,
сéесси(я); **hallituksen i.** кивалтэ
тлэн* кенешонэз (я. сéессиэз);
komitean i. комитетлэн кенешо-

- нээз (я. заседáниеz)
istuntokausi²⁷ сéсси(я), кенешон вакыт; **eduskunnan i.** парламентлэн сéссиеz
istuskella⁶⁷ (тэк) пукыны, пукыса улыны; **i. iltojaan naapurissa** жытъёсы бускеляд (я. бускелед дорын) пукыса улыны
istuttaa^{53-С} 1. пуктыны, пуксытыны; (*pitää istumassa*) пуктыса возыны, пуктыны; **hän istutti minut viereensä** со монэ вöзаз (я. артэ) пуктىз; **i. lasta potalla** пиналээз горшок вылын пуктыны 2. (*kasvamaan*) мерттыны, пуктыны; (*eläimiä*) (улыны) лэзыны; **i. vihannekset** бакча сиёнъёс мерттыны, мерттىськыны; **i. kaloja järveen** тыэ чо-рыг лэзыны 3. **мед.** (*siirtää elin t. kudosta*) воштыны, выль (я. мукет) пуктыны, имплантиро-вать карыны; **i. ihoa** күээ воштыны 4. **мед.** (*tartuttaa tauti keinotekoisesti*) привéвка (я. вакцина) пуктыны 5. (*kiinnittää*) пуктыны, поныны, юнматыны; **i. sormukseen jalokivi** зундэсэ дуно из пуктыны
istutus³⁹ 1. мертт|он, -эм пукт|он, -эм; **perunan i.** картофка мер-тон; **kalojen i.** чо-рыг вордон 2. (*viljelmä*) мерттэм будосъёс, плантáци(я); (*riisi*) мерттэм писпуюс, сад; **kukkai.** мерттэм сясъкаос; **metsäi.** мерттэм нюлэс, посадка
istiutua^{52-F} > istua 2
isyys⁴⁰ атай (я. бубы) лу|он, -эм, атайлык
isä¹⁰ атай, бубы, айы, дядяй
isällinen³⁸ атай (я. бубы) сямен (я. кадь); **i. huolenpito** атай сямен сюлмасъкон; **i. ystävä** атай кадь сюлмасъкись эш
isänmaa¹⁸ атыкай (я. вордийском) музъем (я. кун), отéчество, рóдина; **taistella isänmaan puolesta** ат(ык)ай музъем понна ожмасъкон
isänmaallinen³⁸ патриотизмо, патриотизм мылкыдо, патриоти-ческой; **i. laulu** патриотизмо кырзан
isänmaallisus⁴⁰ патриотизм
isänmaanystävä¹⁰ патриот
isännimi⁷ атай (я. бубы, айы) ним, бтчество
isännyyys⁴⁰ күзё лу|он, -эм; күзясь-к|он, -ем; **hoitaa (t. pitää) isän-nyyttä** күзё луыны, күзяськыны
isännöidä⁶⁸ күзё луыны (я. карись-кыны); күзяськыны; **i. maatila** имéниын күзё луыны; **i. juhlia** прайдникын [-эн-] күзё луыны; **maassa isännöi vieras sotaväki** кунын мурт áрми күзяське
isännöitsijä¹² ужъёсты нуись-валтий*, валтий-нуись*, управлýющий
isäntä^{10-J} күзё; **taloni** i. коркалэн (я. юртлэн) күзёез, корка (я. юрт) күзё; **vieraan i.** кунока (кузё); **ravintolan i.** ресторонлэн күзёез
isäntäväki^{7-D} огъясьь. күзёос
isäpuoli²⁶ сюрапатай, -айы, -бубы
italia¹² итальян кыл
italialainen³⁸ 1. тн. итальян, Итá-лийсь 2. мн. итальянец, (*nais-henkilö myös*) итальянка
itara¹¹ чурыйт(ъяськись), сук; **i. ihminen** чурыйт мурт; **olla i.** чурыйтъяськыны
itikka^{14-A} зоол. 1. (пыр)чибинь, (пыр)нымы 2. диал. (*lehmä*) скал
itiö³ бот. спбóра

itiökasvi⁵ бот. спóраё (я. спóраен йылйсь) будос
itkettää^{53-C} бёрзытыны, бёрдитыны: [бёрдэм] потыны *yksipers.*; **i. lasta tahallaan** пиналэз юрý бёрзытыны; **minua i.** (мынам) бёрдэмэ потэ
itkeä⁵⁸ бёрдыны; **i. katkerasti** куректыса бёрдыны; **i. ääneen** зар (я. куараен) бёрдыны
itkiä¹² бёрдон (я. жож) крезез кырзась, кыласа-бураса кырзась
itku¹ 1. бёрд|он, -эм; **puhjeta (t. purskahtaa)** **itkuun** зár-зар бёрдыны кутсыны; **puhuu i. kurkussa** вераське – бёрдонээз ымдураз 2. > **itkuvirsi**
itkuinen³⁸ бёрдэм; **itkuiset kasvot** бёрдэм ымныр
itkuvirsi²⁸ бёрдон (я. жож) крезь, кыласа-бураса кырзан
itse⁸ нв. 1. тодмт. ачиз; **minä i.** (мон) ачим; **sinä i.** (тон) ачид; **hän i.** (со) ачиз; **me i.** (ми) асъмеос; **te i.** (ти) асътэос; **he i.** (соос) асъсэос; **isäntä i.** кузё ачиз, ачиз кузё; **kaupunki i. on aika pieni** ачиз городээ пичигес гинэ; **hän ei usko itseensä** (со) аслыз ачиз уг оскы; **minä teen sen i.** мон ачим ик сое лэсьюто; **saata sinä i. häntä** ачид ик сое келя; **me i. tiedämme sen** ми асъмеос сое тодйськомы; **häntä itseän en tavannut** (coe) аксэ мон ёй пумита (я. адзы); **hän ei ole oma itseensä** ачиз кадь ик ёвёл туннэ 2. берытск.: **itseän accs**; **itseäni acme**; **itseäsi** астэ; (**hän**) **itseän accs**; **itseämme** асъмеди; **itseän-ne** асътэды; (**he**) **itseän** асъсэды; **kehua itseän** астэ ачид ушъяны; **lapset hankkivat itselleen**

koiran нылпиос асъсэлы пуны заводиллям 〈 **i. asiassa** шонерзэ вераса; **mennä itseensä** ас вактад усыны; ас вактад улыны; **ottaa itseensä** жоже басьтыны, кöttэ жож карыны
itsehallinto^{1-J} асқивалтэт*, самоуправление (*elimet; virasto*); асқивалтон*, автономи(я); **paikallinen i.** интыын (я. интысь) асқивалтон; **Ahvenanmaan i.** Аланда шормуچъёслэн автономизы
itsehillintä^{9-J} астэ возыны быгатон, астэ кияд возён, возиськыны быгатон
itseisarvo¹ асдунолык*, ас понназ (я. кожаз) дуно маке, самоцэнность; **puolueettomuus ei ole mikään i.** пárтиын луонтэмлык – со чик ас понназ дуно маке ёвёл
itsekeskeinen³⁸ эгоцентризмо; **i. ihmisen** эгоцентризмо адями, эгоцентрик
itsekkyys⁴⁰ эгоизм, астэ гинэ яратон (я. тодон)
itsekriittinen³⁸ астэргась*, астэ ачид тэргась (я. курлась), самокритичной
itsekse(en ас понназ; (*erikseen myös*) (ac) кожаз; (*itsestään myös*) ас эрказ; (*geneerisissä ilmauksissa*) ас поннад; (*erikseen myös*) (ac) кожад; **itseksei** ас поннам; (*erikseen myös*) (ac) кожам; **itseksesi** ас поннад; (*erikseen myös*) (ac) кожад; **itseksemme** ас поннамы; (*erikseen myös*) (ac) кожамы; **itsekseenne** ас поннады; (*erikseen myös*) (ac) кожады; **he itsekseen** (соос) ас понназы; (*erikseen myös*) (ac) кожазы; **hän ajattelee itsekseen** ас понназ малпа; **itsekseen**

- hapannut maito** ас эрказ чырсам йёл; **puhua itsekseen** ас поннад (я. вактад, югдад) вераськыны; **asun itsekseeni** ас кожам улйсько; **jättää lapset itsekseen** нылпиосты ас кожазы (я. эрказы) кельтыны
itsekäs^{41-А} ассэ гинэ яратйс (я. тодйс), ассэ ачиз яратйс; **i. ihminen** ассэ гинэ яратйс адями, эгоист
itseluottamus³⁹ асосконлык*, аслыд оскон, самоувéренность; **rohkeutta ja itseluottamusta vaativa tehtävä** дýсътонлыкез но асосконлыкез кулэ карись (сётэм) уж
itsemurha¹⁰ астэ (ачид) виён, астэ (я. йырдэ) быдтон; **tehdä i.** астэ (ачид) виыны, астэ (я. йырдэ) быдтыны
itsenäinen³⁸ 1. ас коже, нимаз, эркын, эрико; (*maa, valtio*) (ас)эрико*; **i. työ** ас коже уж; **i. yrittäjä** нимаз (я. эркын) ужбергатийс; **i. luonne** эркын сям (я. лулпуш); **i. valtio** (ас)эрико кун; **olla i.** ас кожад улыны; (*maa, valtio*) (ас)эрико луыны
itsenäistyä⁵² нимаз (я. ас кожад) улыны кутскины, нимазъяськыны, яна потыны; (*maa, valtio*) (ас)эрико* луыны; **itsenäistynyt perhe** яна потэм семья, ас кожаз улыны кутском семья; **itsenäis-tyneet siirtomaat** эрико луэм колоноис
itsenäisyys⁴⁰ эриклык, эркынлык; (*maan, valtion myös*) (ас)эриклык*; **henkinen i.** лулпуш* (я. духóвной) эриклык; **tyylin i.** стильлэн эркынлыкез; **valtiollinen i.** кун (ас)эриклык; **saavut-**
taa i. (ас)эриклык басьтыны (быгатыны)
itsenäisyyspäivä¹⁰ эриклык (я. эрик басьтон) нунал
itseopiskelu² асдышетскон*, ас кожад дышетскон
itsepalvelu² асутиялтон*, астэ (ачид) утялтон, самообслúжива-
 ние
itsepintainen³⁸ гижýсь-пиньыйс (я. мыр-мыр, юн, зол) + *kn. я. kkk.-læsъ mn. / partis. t. teonn.; (itsepäinen)* вамен|скись, -эс; **i. opiskelija** гижýсь-пиньыйс дышет-
 кись студент; **i. yskä** юн кызон; **i. lika** юн пычам кырсы
itsepintaisesti гижýсь-пиньыйс,
 мыр-мыр, юн, зол; (*itsepäisesti*) ваменскыса, ваменьясыкыса; **ry-
 syä i. kannallaan** ас кыл вылад
 юн сылыны
itsepuolustus³⁹ астэ (ачид) утён, асутиён*, самооборона; **itsepuo-lustukseksi** астэ утён понна (я. вылысь)
itsepäinen³⁸ ваменэс, ваменъязы-
 кись, мыдланес, вог; **olla i.** ваменъязыкыны, вогъязыкыны
itsepäisyys⁴⁰ ваменэс (я. вог) лу|он, -эм, ваменъязык|он, -ем
itserakas^{41-А} ассэ яратйс; (*omahyväinen*) асэнзы данъязыкись (я. ѹёнъязыкись)
itseriittainen³⁸ 1. астырмыт*, лул-
 пуш (я. пуш ласянь) эрико 2.
 (*omahyväinen*) асэнзы данъязы-
 кись (я. ѹёнъязыкись)
itsessään ас кожаз, нимаз, ачиз; **ta-
 lo i. oli kaunis, mutta ympäristö
 oli ruma** ачиз (я. ас кожаз) кор-
 каез чебер вал, нош котырыз
 шётэм
itsestä(än ас понназ, ас эрказ, ачиз;

itsestäään sulkeutuva ovi ачиз (я. ас понназ) пытсаcькись ёс; **itsestäään selvä asia** ас понназ валамон ужпум; **hapata (t. hapantua)** **itsestäään** ас эрказ чырсаны

itsetietoinen³⁸ монъяськ|ись, -ыса, бадзымъяськ|ись, -ыса, мон таче карисък|ись, -ыса *puhk.*; **hyvin i. ihmisen** укыр монъяськись адями; **i. hymy** бадзымъяськыса пальпотэм

itsetietoisuus⁴⁰ монъяськ|он, -ем, бадзымъяськ|он, -ем

itsetunto^{1-J} асдан мылкыд*, ас дан-дэ шёдон, асвалан*, самосознáние; **kansallinen i. yöskalalyk*** асвалан (я. самосознáние); **loukata jnk itsetuntoa** кинлэс ке асдан мылкыдзэ сантэмани (я. вöсь карыны)

itsetyydytys³⁹ онанизм, аслычсузы(ы)тон*, астэ лычсузы(ы)тон*

itsevaltainen³⁸ **тн. 1.** ас эрказ кивалтись, огназ (я. ас эрказ) кузёяськись, самодержáвой; **i. halilitsija** ас эрказ кивалтись, автор-крат **2.** (*mielivaltainen*) эрказъяськись, ачимъяськись

itsevaltias⁴¹ **1. мн.** ас эрказ кивалтись, автократ; диктатор; дес-пот, вир юись *puhek.* **2. тн. > itsevaltainen; i. johtaja** эрказъяськись кивалтись

itsevaltius⁴⁰ эрказъяськыса (я. ас эркад) кивалтон, самодержáвие, автокráти(я), диктатúра

itsevarma⁹ аслыз (ачиз) мултэс оскись; **i. nuorukainen** аслыз мултэс оскись пинал пи

itsevarmuus⁴⁰ мултэс асоксонлык*, аслыд (ачид) мултэс оск|он, -ем

itu^{1-F} **1.** уд, бычы, пушьет; **perunan idut** картофка уд; **jyvä on idul-**

laan ю тысъ бычыя (я. нырса) ни **2. выжт. (alku)** пушьет, кылдэт, кутск|он, -ем

itä^{10-F} **1.** чукпал, шундыжужанпал; **idästä** шундыжужан палась, чукпалась; **Porvoo on itään (päin) Helsingistä** Пóрвоо Хéльсинки-ысен чукпала (я. шундыжужан пала) интыяськемын; **itätuuli** чукпал(ась) тöl **2.** Чукпал, чук-пал шаеръёс (я. кунъёс). Восток; чукпал(ась), Востокысь; **Idän uskonnot** Чукпал релíгиос, Чук-пал шаеръёслэн осконъёссы; **Kaukoi.** Кыдёкись Чукпал, Дáльней Восток; **Lähi-i.** Матысъ Чукпал, Ближней Восток

itäinen³⁸ чукпал(ась), шундыжу-жанпал, шундыжужан палась; **20 astetta itäistä pituutta** чук-пал долготая 20 градус; **i. naapurimaamme Venäjä** чукпалась бускель кунмы Россия

itämaa(t)¹⁸ ёем. тр. л. Чукпал, чук-пал шаеръёс (я. кунъёс), Восток

itämainen³⁸ чукпал шаеръёссы (я. кунъёссы), Востокысь, чук-пал(ась); **i. matto** чукпал шаеръёссы ковёр

itämerensuomalainen³⁸ **1. мн.: itämerensiomalaiset** тр. л. балти-дур (я. Бáлти зарезь дурысь) финнъёс [-н-] **2. тн. балтидур** (я. Бáлти зарезь дурысь) финн; **itämerensiomalaiset kielet** бал-тидур (я. Бáлти зарезь дурысь) финнъёслэн кылъёссы, прибалт-финн кылъёс

Itämeri²⁴ геогр. Бáлти зарезь; **Itämeren maat** Балтидур (я. Бáлти дурысь) кунъёс, Прибалтика

itävalta⁹⁻¹ геогр. Австрия

itävaltalainen³⁸ **1. тн. áвстрý,**

Áвстрииыс 2. мн. австрыйец, (*naishenkilö myös*) австрыйка **itävyys⁴⁰** удан(лык), удалтонлык (кидыслэн, юлэн); **siementen itävyyden tarkastus** кидыслэс уданзэ (я. уданлыксэ) эскерины **itää^{53-F}** нырсаны, нырьяськыны, бычыяны, уданы; (*esim. kylvö*) потыны, жужаны; **siemenet ovat alkaneet i.** кидыс нырса ни; **itä-neet perunat** удам картофка; **viljan kylvö alkoi i.** (кизем) ю жужа ни; **epäluulo alkoi i. mielessä-ni** выжт. сюлмам осконтэмлык жужаны кутскиз **iva⁹** серем (я. исамес) кар|он, -ем, серекъян(-мактан); мактамъ- ясь|он, -ем, ироны(я); сатыра; **ivan kohde** серем карон объект, исамес карон пу *ruhek.*; **pureva iva** чепыллясь серекъян, сарказм; **kohtalon iva** улонлэн мактамъяськемез (я. ироныез) **ivalla⁶⁷** серем (я. исам) карыны (я. карыса улыны), серекъяны(-мактаны); **poliittikaa ivaileva näytelmä** политикаэз серекъясьмактась спектакль **ivallinen³⁸** серем (я. исам) кар|ись, -ыса, серекъясь(-мактась), мактаськ|ись, -ыса; **i. katse** серем карыса учкем **ivata⁷³** серем (я. исамес, мысылы) карыны, серекъяны(-мактаны), сереме уськытыны; **toverit iva-sivat pojан isoja saappaita** юлтошъёсиз пияшлэс бадзым сапегъёссе серем каризы **IVY (Itsenäiden valtioiden yhteisö)** СНГ, ЭКО*, Эрико Куньёслэн

Огазеяськонзы (я. Содру́жест- возы) **iäinen³⁸** выlli ст. пыráк (я. вéсяк, ялán) + кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. t. teonn., нóку быронтэм, пыраклыко*; **iäiset arvot** пыráк улис дунолыкъёс (я. цéнность- ёс); **iäisiksi ajoiksi** пыráк азелы (я. чожелы); **i. autuus** черк. нóку быронтэм майбырлык (я. bla- жéнство); **i. kadotus** черк. нóку быронтэм курадзён(лык) **iäisyys⁴⁰** выlli ст. пыраклык*, ве- сяклык*; **painua iäisyynsteen** пыráк азелы ышыны-бырыны; **siirtyä (t. päästä) ajasta iäisyynsteen** пы- рак азелы (улонысь) кошкины, пыраклыке кошкины **iäkkrys⁴⁰** арлыдо лу|он, -эм; **iä- kyyttää huonokuntoinen** арлы- до луэменид (я. луыса) лябzon **iäksi** пыráк (я. вéсяк) азелы (я. чожелы), пыраклы **iäkäs^{41-A}** арлыдо; **i. ihmisen** арлыдо адями **iänikuinen³⁸** 1. (*ikivanha*) туж (я. укыр) вуж, вашкала, (туж) ке- мала 2. (*alinomainen*) нóку бы- ронтэм, пыráк (я. ялán) + кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. t. teonn., яланлыко*; **i. nalkutus** ялán ну- кыртэм (я. зүрем) **iäti** выlli ст. кóтькú но, пыráк, вéсяк; **rakastan sinua i.** пыráк (я. кóтькý) яратыса уло тонэ **iätön^{34-C}** арлыдтэм, арессэ валаны луоントэм, егит ымнырьем (я. тулем); **iättömän näköinen nai-nen** арессэ валаны луонтэм кышномурт

J

ja *герз.* валч. но, нош, не (... не);
sinä ja minä тон но мон; **aurinko nousi, ja sää lämpeni** шунды
 жужаз но, куазь шунытгес луиз;
tule tännerpäin, ja minä menen sinnepäin тон тапала лыкты, нош
 мон сопала мыно; **ja niin edelleen** (вакч. *jne.*) но озы азълань (*но o.a.*)

jaa *вк.* 1. *вер.* (*muistamista ilmaise-massa*) а; (*epäröidessä, erämääräisenä vastauksena*) о-о, бен, озы; (*kysymystä aloittamassa*) нош; **jaa, vai sillä lailla?** а, озы-а?; **jaa, en nyt oikein tiedä** бен, мар вераны ик уг тодийсыкы; **jaa mihiin ai-kaan?** нош кёня часэ? 2. озы; понна; **jaa vai ei?** озы-а, ёвёл-а?; озы яке ёвёл?; (со) понна яке пумит?

jaaritella^{67-С} супыльтыны, зульны, салтыртыны *puhek.*; **j. niitä näitä** со-та сярысь супыльтыны
jaarittelija¹² супыли, супыльтайсъ, зулъым, -исъ

jaella^{67-Д} тросл. но *pörtti.* > **jakaa** 2
jahti^{5-F} I пойшуран, пойшур кутылон; **olla jahdissa** пойшуранны, пойшур кутылыны

jahti^{5-F} II зар. яхта

jakaa^{56-D} 1. (*osittaa*) люкыны; (*erot-taa myös*) висъяны; **j. omena kah-tia** яблокез шори (я. кыклы) люкыны; **j. ryhmiin** грúппаослы люк(ыл)ыны; **j. huone väliseinäl-lä** кóмнатаеэз висъетэн висъяны
 2. (*antaa usealle*) сёт|ъяны, -ыны, люк(ыл)ыны; **j. lehtiä** газет сётъяны; **j. jokaiselle tasan** (котыку-

дйзлý) бýдэнáк люк(ыл)ыны

jakaantua^{52-J} > **jakautua**

jakaja¹⁰ 1. сётъясь, люкылый; **leh-denj.** газет сётъясь; **palkinnon j. прémия** сётъясь; **j. jakaa kortit myötäpäivään** (карта) сётъясь картаез шундылы нялтас сётъя
 2. мат. люкись, делитель

jakamaton^{34-C} люкыны луóнтэм, люкóнтэм, люкиськыстэм; **ja-kamattomat alkeishiukkaset** люкыны лубнтэм элементарной частицао; **j. varanto** люконтэм ваньбурут* (я. фонд); **jakamat-tomat luvut** люкиськыстэм (я. люкыны луóнтэм) лыдпусъёс
jakauma¹⁰ люкиськ|ем, -он; **henki-lökunnan ikäj.** персоналлэн арлыдъя люкиськемез; **puoluej.** пárтиосъя (я. пárтиослы) люкиськон

jakaus³⁹ йырси пилем (я. люкем); **kammata hiukset jakaukselle** йырсиэз пильыса (я. люкыса) сынаны

jakautua^{52-F} люкиськыны; **j. ryh-miin** грúппаослы люкиськыны; **j. kahtia** шори (я. кыклы) люкиськыны; (*haarautua*) вайясыкыны; **j. osiin** ёзъёслы люкиськыны, (люкетъёслы) ёзнасыкыны

jakelu² сётъя|н, -м, сёт|он, -эм, люкыл|он, -эм; **lahjojen j.** кузым сётъян; **lehtien j.** газет сётъян (я. вёлмытон); **lämmönj.** шуныт сётон

jakkara¹² табурéтка

jakku^{1-A} жакет; (*puvun takkiosa* пиджак (кышиноослэн)

- jako^{1-D}** 1. (*jakaminen*) люк|он, -ем; (*erottaminen myös*) висъя|н, -м 2. (*jakelu*) сётъя|н, -м, сёт|он, -эм, люкыл|он, -эм; чит. > **jakaa**
- jakoavain³³** тех. вайясъкись гайка усьтон (винтыё усьтон, кудииз-лэсъ виссэ бадзыматыны но пичиятыны луэ)
- jakolasku¹** мат. люкон
- jakomerkki^{5-A}** мат. люкон пус
- jakomielisyys⁴⁰, jakomielitauti^{5-F}** мед. шизофрени(я)
- jaksaa⁵⁶** 1. (*kyetä*) быгатыны, =м пумо кн. / =m-partis. + луыны *yksipers.*; **en jaksa nousta** султыны уг быгатски, султыны ёигары (я. кате) ёвöl; **en jaksa muisataa** тодам ваеме уг лу; **huutaa** **minkä j.** вань кужмысъ кесасъкыны 2. (*voida*) астэ шёдьны; **kuinka jaksat** кычё астэ шёдйськод?, кычё ни мылкыдыд?;
- potilas j. jo paremmiin** висись ассэ умойгес шёдэ ни
- jakso¹** 1. (*kausi*) вакыт, (дыр) кусып, период; цикл; **kuukauden j.** толэзьем вакыт (я. кусып); **paras j. elämässä** улонысь самой умой вакыт; **tuotantoj.** производственной цикл 2. (*osa*) ёз, люкет; (*sarja*) сери(я), цикл; **sarjafilmmin viides j.** сериаллэн витётى сериеz
- jaksoittainen³⁸** дырын-дырын + кк. -лэсъ мн. я. кн. / *teonn. t. partis.*, вакытлыко*, периодической; цикло, цикльёсъя; **sairauden j. kulku** висёнлэн дырын-дырын луылэмез
- jaksollinen³⁸** > **jaksoittainen; alkaineiden j. järjestelmä** хим. элементъёслэн вакытлыко сёнэтсы* (я. системазы)
- jaksotella^{67-C}** люк(ыл)ыны, ёзданы (нимаз люкетъёслы, группаслы), (люкылыса) радъяны; **tar-kasti jaksoteltu esitys** пыр-поch люкылыса радъям выступлениe
- jalان** > **jalkaisin**
- jalankulkija¹²** пыдын ветлисъ (я. мынисъ)
- jalas³⁹** (дёды) сюл; **reen jalakset** дёды(лэн) сюльёс(ыз)
- jalava¹⁰** бот. сирпу (*Ulmus*); (*vuorij.*) нюло(пу) (*U. scabra*)
- jalka^{9-D}** 1. пыд; (*sääri myös*) кук; **panna kengät jalkaan** пыдэз (я. пыдкук) кутчаны, кутчасъкыны; **riisua kengät jalasta** пыдэз (я. пыдкукез) кыльыны; **yhdellä jalalla** пал пыд йылын; **mennä kouluun jalan** школае пыдын мыныны; **paljain jalojin** голык пыд; **auttaa (t. nostaa, saada) jk jaloilleen** выжт. кинэ ке пыдъяны (я. пыд йылаз пуктыны); **päästää jalkeille** выжт. пыдъясыкыны, пыд йылэ султыны, юнаны; **päästää (t. nousta) omille jaloiilleen** выжт. пыдъясыкыны, пыд йылад султыны, ас кожад улыны кутскины; **seisoa omilla jaloillaan** выжт. пыд йылад юн сылыны 2. (*esineiden*) кук; (*jalusta*) инъет; **pöydän j.** јок кук; **lasin j.** рюмка кук; **sienien j.** губи(лэн) кук(ыз); **joulukuusen j.** толсур кызлэн пуктонэз (я. пуктэтэз); **talon kivij.** коркалэн кирпич инъетэз (я. фундаментэз)
- jalkaisin** пыдын; **mennä j. kouluun** школае пыдын мыныны
- jalkakamppi^{5-B}** пыд пукт|он, -эм (я. канжат|он, -эм); **tehdä jillek j.** кинлы ке пыд пуктыны, кинлэсъ ке пыдэз канжа(ты)ны

- jalkakäytävä¹⁰** тротуар; пыдын ветлонни (я. ветлон сюрес)
- jalkapallo¹** спорт. 1. футбол; **pelaata jalkapalloa** футболэн шудыны 2. (*pallo*) футбол(эн шудон) туп
- jalkapalloilija¹²** футболист, футболэн шудйись
- jalkapohja¹⁰** пыдпыдэс
- jalkapuoli²⁶** пал пыд (*адями ссы*)
- jalkapöytä^{10-F}** пыдбам (пыдлапалэн выйїзы)
- jalkarähti^{5-C}** бинялтон; (*villaj.*) ыштыр
- jalkaterä¹⁰** пыдлата; (*etuosa*) пыдныр
- jalkaväki^{7-D}** ож. пехота, пыдыйл ожгарчиос*
- jalkeilla, -lle** пыд йылын, -э; **olla jalkeilla** пыд йылын луыны (я. силыны); (*hereilla*) сазы (я. сайкамын) луыны; **päästää jalkeille** (пыд йылэ) султыны; (*hereille*) иземись султыны; **saada jalkeille** пыд йылэ султыны (я. жутыны); (*hereille*) валесись жутыны, сайкатыны
- jalkine(et)⁴⁸** ём. тр. л. пыд|кутчан, -кук, пыдэ понон
- jalkopäätä¹⁸** пыдазын пукыны
- jalo¹** 1. ёччлыко, данлыко, благородной; **j. luonne** ёччлыко сям; **j. ihmisen** ёччлыко (я. данлыко) адями 2. (*hieno, arvokas*) ёччлыко, дуно; ёчч выжы(ысь); **jalot metallit** ёччлыко (я. дуно) металльёс [-л-]; **j. hevosrotu** ёчч(лыко) вал выжы
- jaloitella^{67-C}** ветлыны, лёгаськыны (*мугорез сэзъялтон вылысъ*); **hän nousi jaloittelemaan kesken kirjoitustyön** гожъясконзэ кус-
- петй карыса, со мугорзэ сэзъялтыны султыйз
- jalokivi⁷** дуно из; (*kehysessä myös*) какыт, кац
- jalokuusi²⁴** бот. ныылпу
- jalopuu¹⁸** дуно (я. ёччлыко) писпү
- jalorotuinen³⁸** ёчч (я. таза) выжы; **j. hevonen** ёчч выжы вал
- jalusta¹³** 1. (*perusta*) инъет, выжы, улй люкет, фундамент; (*sokkeli*) цоколь; (*koroke*) пьедестал; **patsaan j.** статуялэн инъетэз (я. пьедесталэз); **pylvään j.** колонналэн выжыез (я. улй люкетэз) 2. (*tukitelaine, jalka*) пукт|он(ни), -эт, -ос; **television j.** телевизор пуктон(ни), телевизорлэн пуктэтэз; **kameran j.** фотоаппарат [-п-] пуктон(ни), фотоаппаратлы штатив
- jalustin³³** энер (я. пыд) лёгет, пыд понон
- jamaissa, -an** веp.: **asiat ovat hyvässä** **jamassa** ужъёс умой мыно (я. радъяскыса кошко); **asiat ovat huonossa** **jamassa** ужъёс уг пёрмо; **asiat ovat menneet siihen** **jamaan, että ...** ужъёс со пуме вуэмын (ни), ...
- jankuttaa^{53-C}** (весь) óгкылыйн (я. óг-пörtэм) зульыны (я. вераськыны); **j. samaa asiaa** весь одиг маке сярыс зульыны
- jano¹** сю куасым|он, -ем, (ныылон) пушм|он, -ем; **minulla (t. minun) on j.** (мынам) сюэ куасьме; **sammuttaa janonsa** сюдэ юзматыны; **janoni sammui (t. lähti)** сюэ юзмаз
- janoinen³⁸:** **juotavaa kaikille janoisille** юон вানъзылы, кинлэн сюэз куасьме; **minä tulin janoiseksi** сюэ куасьме (я. куасмыны)

- кутскиз)
- janottaa^{53-С}** од. м.: **minua j.** (мынам)
сюэ куасьме
- jaollinen³⁸** люкиськись, люкыны
луоно; **olla j.** люкиськыны; **vii-dellä j. luku** витълы люкиськись
лыдпус
- jaos³⁹** > **jaosto**
- jaosto¹** ёээт*, отдел, подразделение; (*sektio*) сéкци(я); **hallintoj.** кивалтоннилэн (я. управленилэн) ёээтэз; **hiittoj.** куасэн бызылон(ъя) сéкци(я)
- jaotella^{67-С}** люк(ыл)ыны, ёзнатыны (ёзъёслы, *группаослы*); **laki-teksti jaotellaan pykäliin** законлэн текстэз ёзэтъёслы* (я. статьяослы) люкиське
- jaottelu²** люк|он, -ем, люкыл|он, -эм, ёзна|н, -м (ёзъёслы, *группаослы*); **tekstin j. lukuihin** текстэз ийретъёслы* (я. главаослы) люкылон
- japani⁵** япон кыл
- Japani⁵ геогр.** Япония
- japanilainen³⁸** 1. тн. япон, Япониысь 2. мн. японец, (*naishenkilö työs*) японка
- jarru(t)¹** тех., чем. тр. л. тóрмоз; **painaa jarrua** тóрмозээз зйбыны (я. лёгыны); **lyödä jarru(t) poh-jaan** тóрмоззэз пумозяз лёгыны, машинаез дугдтыны
- jarruttaa^{53-С}** 1. дугдтыны (ксь машинаез), тормозить карыны, пичиятыны (жоглыкез); **j. äkkiä** шуák машинаез дугдтыны; **j. vauhtia** жоглыкез пичиятыны; 2. выжт. жегатыны, могатыны; **j. työtä** ужез жегатыны
- jarrutus³⁹** 1. дугдит|он, -эм (ксь машинаез), тормозить кар|он, -ем, пичият|он, -эм (жоглыкез)
- 2. выжт. жегат|он, -эм, могат|он, -эм; чшт. > **jarruttaa****
- jarruvalo¹** тех., чем. тр. л. тóрмоз тыл(ъёс) (ксь машиналэн)
- jatkaa⁵⁶** 1. (*pidentää*) кузёмытыны, куз(гес) карыны; (*ajasta myös*) кемагес карыны (я. кыскыны); (*lisätä*) ватсаны; (*panna jatkos*) итыны (маке борды мae ke); **j. hametta** юбкаез кузёмытыны; **j. hakuaika** заявлеение сётон дырез кузёмытыны (я. ватсаны)
2. (*tehdä edelleen*) азъланьтыны, азинтыны (мае ke), вýльбись кутскины (маке борды); **sitten**
- jatkamme taas puhattamme** собере вераськонмес нош ик азъланьтомы; **j. työtään** уждэ азъланьтыны, ужед борды вýльбись кутскины
- jatke⁴⁸** итэт, ватсэт; азъланьском, кыстийском; **hihan j.** саес итэт
- jatko¹** 1. итэт, ватсэт; азъланьском, кыстийском; **hihan j.** саес итэт; **panna jatkaksi** итыны; **ra-kennuksen j.** пристрой, юрт бордысь пуктос*; **sivutuloja palkan-jatkaksi** палэнись коньдон уждун борды ватсэт луыса 2. (*jtak ajallisesti seuraavasta*) азъланьско|он, -ем, азинск|он, -ем; **barokki oli renessanssin jatkoa** барóкко ренессанслэн [-еса-] азъланьско|нээ вал; **jatkoa seuraa** азълань-конэз луоз на, кылемез вань на;
- pudota jatkosta** спорт. чошат-конлэн азъланьсконаз [ёвöl]
сюрыны (я. сюрытэк кыльны)
◊ **hyvää jatkoa!** ёеч лу(э)!
- jatkoaika^{9-Д}** спорт. ватсам (я. ватсэт) дыр
- jatkokappale⁴⁸** итэт(-пуктэт), ватсэт

jatko-opinnot^{1-J} *тр. л.* тодон-валанээз будэтон; (*tutkijan koulutus korkeakoulussa*) аспирантúра
jatko-opiskelija¹² аспирант
jatko-opiskelu² > jatko-opinnot
jatkosota^{10-F} *ист.* выльбись ож(гар*)
(Финляндия но Совето Союз кустын, 1941–1944)
jatkua⁵² азъланьсыны, азълань-тыйсыны, (ялán) кыстийсыны; (*alkaa uudestaan*) выльбись кутсыны; **työ jatkuu** уж азъланьске; **juhlat jatkuvat myöhään yöhön** прáздníк [-эн-] бер ѿёз кыстийсиз; **katu jatkuu jokeen saakka** урам шур дурозь кыстийске; **näin ei voi enää j.** тазы ялán медаз ни лу; **jos tätä menoja jatkuu ...** тазы ялán (я. азъланняз но) луиз ке, ...; **jatkuu** азъланьсонэз луоз на, кылемез вань на
jatkumo² огломлык*, непрерывность; **reaalilukujen j.** зэмос (я. реальной) лыдпусъёслэн огломлыксы; **ajallinen j.** дыр огломлык
jatkova¹⁰ дугдылытэк (я. ялán) + *kk.-лэсь мн. я. кн. / teon. t. partis.*, дугдылытэм, ёгло; **j. päänsärky** дугдылытэм (я. ялán кыстийсиз) йыр висён; **pakolaisia tuli jatkuvana virtana** пегзэм муртъёс оглом ёрен вуылйзы
jatkuvasti дугдылытэк, пумнала, вистэм-вóжтэм, ялán
jatkuvuuus⁴⁰ дугдылонтэмлык, огломлык*; азъланьтонлык*, преёмственность
jatsi⁵ джаз
jauhaa⁵⁶ 1. изыны; (*esim. lihaa*) кораны, лэзыны (*мясорубкаен*); (*suissaan*) сыскыны, кушаны; **j.**

vehnää чабей изыны; **j. jauhoksi** пызь изыны; **j. lihaa myllyllä** мя-сорубкаен силь кораны; **j. purukumia** сыскон сыскыны **2.** *выжст.* (*vatvoa, märehtiä*) кушаса улыны; (*ruhua turhaan*) (юнмé) супыльтыны; **j. kauan samaa asiaa** одиг ужпумез весь кушаса улыны
jauhatus³⁹ 1. (*jauhattaminen*) изыт|он, -эм, изыны сёт|он, -эм **2.** (*jauhaminen*) изон, изэм **3.** (*jauhamisen tulos*) изэм маке (пызь, кофе но мк.); **ostaa suodatinjauhustusta** зёк изэм (сийсяса юон) кофе басьтыны
jauhe⁴⁸ порошок, пеньмос*
jauhelihä⁹ фарш, (векчи) корам силь
jauhinkivi⁷: (jauhinkivet) ёем. *тр. л.* кё; (*käskikivi*) кикё; **myllyn jauhinkivet** вуко кёос
jauho(t) ёем. *тр. л.* пызь; **karkeat jauhot** зёк изэм пызь; **kilo jauhaja** одиг кило пызь; **vaatteet jauhossa** дйсь пызесь; **sahaj.** пила пызь
jauhoinen³⁸ (*tahraantunut*) пызесь; (*jauhomainen*) пыз(ы)рес, пызь кадь; **j. säkki** пызесь мешок; **j. peruna** пызырес картофка
jauhopuuro¹, jauhovelli⁵ пунем (пызълэсь); (*kaurapiuro, hernepuuro*) кисаль
jeniseinsamojedi⁵ энец; > **enetsi jengi⁵** компа尼(я), бáнда; **nuoriso-j.** егитъёслэн компанизы
jenkka^{9-A} ёнка; лётка-ёнка (*эктон*)
jenkki^{5-A} *вер.* америка́нец, энки; **matkustaa jenkkeihin** Америкае мыныны
jo ини, ни; **jo kauan** кема (и)ни, ини кема; **jo vanhaan aikaan** вашкала дырёсы ик ини; **hän**

yummärsi jo seuraavana päivänä чуказеяз ини со валаз; **minä olen jo valmis** мон дась ни **joensuu¹⁸** шур вож (я. усённи) **johdanto^{1-J}** пыртон; азъыл, введение (ксы книгалэн) **johdattaa^{53-C}** нуыны (сьорад, валтыса), вуттыны, поттыны; **j. harhaan** янгыше вуттыны; **j. yhteen** ваче (я. огазе) вуттыны; **j. keskustelu muihinasioihin** ве-расъконэз мукет ѿре выжтыны (я. поттыны) **johdatus³⁹** 1. нуон, нуэм (сьорад, валтыса), вутт|он, -эм; (ки)валт|он, -эм 2. черк. Инмарлэн валтэмез (я. тодмосэз), провидение 3. (*esipuhe*) азъыл; преамбула; **j. suomalais-ugrilaiseen kielen-tutkimukseen** финн-угор [-н-] кылтодонэ пыртон **johde^{48-F}** 1. физ., эл. проводник 2. тех. валтон (я. кыскон) устройство; **hissinkorin joheet** лифтлэн кабйнаезлэн валтон (я. кыскон) устройствоез **johdin^{33-F}** 1. эл. (электро)ез 2. кыл. (кылпёрмытон) итэт* (я. сүф-фикс [-ф-]) **johdinauto¹** троллеийбус [-л-] **johdonmukainen³⁸** радызъя (я. тупён-тупен, лад-лад) + кк.-лэсъ мн. я. кн. / *teonnan t. partis.*; **j. puhe** лад-лад верасъкем; **j. selitys** радызъя (я. тупён-тупен) валэк-тэм **johdonmukaisuus⁴⁰** радызъя (я. тупён-тупен) лу|он, -эм, бёрсылык*; **kasvatusperiaatteiden j.** воспитанилэн приинципъёсыз-лэн радызъя луонзы **johdos³⁹** 1. хим. пёрмем тырмет* (я. вещество), произвóдной;

metaanin johdokset метанлэсъ пёрмем тырметъёс, метанлэн произвóднойёсыз 2. кыл. пёрмитэм (я. итэто*) кыл **johdosta** нб. (ген.) пумысен (*nom.*, сэрэн (*instr.*), чём. карон падежен я. =мен пумо дееприч.-ен берыктисъке / *kääntyy usein instrumentaalilla t.* =мен-gerundilla; **onnitella syntymä-päivän j.** вордийском нуналэн ёечкыланы; **sen j., että =мен** (сэрэн); **sen j., että oli liian kylmä, emme halunneet mennä ulos** куазь туж кезыт луэмен, педло потэммы ѡз поты **johonkin** 1. > **jokin** 2. кытчи ке: (*edes j.*) кытчи кё но; **hän meni j.** со кытчи ке мынйз (я. кошкиз); **hän muutti j. pään Ruotsia** со кытчи ке (но) Швеция пала улыны кошкиз; чит. > **jonnekin** **johtaa^{53-F}** 1. (*johdattaa, viedä*) нуыны (сьорад, валтыса), вуттыны, поттыны; **j. turvaan** кышкыттэм интые нуыны; **tie j. järvelle** сюрес ты доры нуэ; **j. harhaan** янгыше вуттыны 2. (*ohjata jnk tekona, olla päällikkönä*) кивалтыны (кинэн ке); (*orkesteria, kuoroa myös*) дирижировать карыны (маин ке); **j. yritystä** компаионен кивалтыны; **j. puhetta kokouksessa** кенешлэн тёроез (я. председателез) луыны; **hän on helpposti johdettavissa** соин капчи кивалтыны 3. физ. пыртиз ортчытыны (я. лэзыны), проводник луыны; **metalli j. lämpöä** металл [-л] шунытэз пыртиз ортчытэ 4. спорт. азьпалаз мыныны (я. луыны), валтыны; **j. viidellä pisteellä** вить очколы

азъпалаң луыны 5. (*saada alku jstak*) потыны, лыктыны (кин ке бордысъ); **hän j. sukujuurensa Kustaa Vaasasta** солэн выжыез Гўстрав Вааса бордысъ потэ **johtaja**¹⁰ 1. кивалтйсь, директор, завёдующий; (*esimies*) начальник; (*puhemies*) тёро, председатель [-цэ-]; (*pomo*) шеф; (*johtohenkilö*) азъветлисъ, азъвалтйсъ*, лидер; **yrityksen j.** компаинен кивалтйсь, компаинилэн директорез; **laboratorior j.** лабораторијлэн завёдующиеz 2. спорt. азъпалаz мынисъ, валтйсь (мурт), лидер **johtava**¹⁰ кивалтйсь; (*tärkeä*) валтйсь; **johtavat piirit** кивалтйсь кругъёсъ; **olla johtavassa asemassa** кивалтйсъын (я. кивалтыса) улыны; **puheen j. ajatus** верась-кемлэн валтйсь малпанэз **johto**^{1-F} 1. (*ohjaus, päällikkyyys*) кивалт|он, -эм; (*orkesterin, kuoron myös*) дирижировать кар|он, -ем; **jnk johdolla** кинлэн ке кивалтэмез улсын; **olla yrityksen joh-dossa** компаинен кивалтыны 2. (*hallinto, esimiehet*) кивалтйсъёсъ, администраци(я), начальство, правление; **yrityksen j.** компаинилэн кивалтйсъёсъ; **tehtaan j.** заводлэн администрацииeз 3. спорt. азъпалаz мын|он, -эм (я. лу|он, -эм). валт|он, -эм, лидерство 4. эл. ез, провод 5. tex. (кыскон) гумы, труба, =провод; **vesijohdot** ву кыскон гумыос; **kaasu-johdot** газ кыскон гумыос, газопровод **johtokunta**^{10-J} директци(я), администраци(я), кивалт|йсъёсъ, -эт*, правление; **koulun j.** школалэн

администрацииeз (я. кивалтйсъёсъ); **pankin j.** банклэн директциеz (я. кивалтэтээз); **seuran j.** дэмэнлыклэн* (я. обществоолэн) кивалтйсъёсъз **johtolanka**^{9-G} выжст. сюрес возьматься нюжа; **kadottaa j.** сюрес возьматиться нюжаes ыштыны **johtoporras**^{41-K} кивалтйсь ёзъёс (я. тубат), кивалтйсъёс; **puolueen j.** пárтилэн кивалтйсь ёзъёсъз **johtopäätös**³⁹ йылпумъян, вывод; **tehdä j.** йылпумъян лэсътыны **johtua**^{52-F} 1. потыны (*mugžž veraku*); **mistä se johtuu?** кытысъ со потэ?, малы со озы?: **tästä joh-tuu, että ...** татысъ (ик) потэ, ... шуыса; татысъ ик валаны луэ, ... шуыса 2. (*olla peräisin*) кылдыны, потыны; **mistä johtuu tämän kaupungin nimitys** кытысъ та карлэн нимыз кылдэмын? ◇ **j. mieleen** йыре лыктыны, тодэ усыны; **asia ei johtunut mieleem-me** со ужпум йырамы ѿз лыкты **joiku**^{1-D} саам крезъ (я. кырзан), юйка **joka I** нв. тодмт. воишсът. котьку́д; быдэ; **j. ihmisen** котьку́д адями; **j. kerta** котьку́д пол(аз); **j. kerta kun tavataan, hän tervehtii** со пумисъкемлы быдэ ѡечбуръяське; **j. päivä** нуналлы быдэ, котьку́д нунал; **j. toinen päivä** нунал пöрат, котьку́д кыкéтый нунал(аз); **juna kulkee j. toinen päivä** поезд нунал пöрат ветлэ; **j. tapauksessa** котьмá(р) ке но **joka II** нв. кусто. (тазы воишъясъке: *jonka, jota, jona, johon, jotka, joiden, joita* но о.а.) кудйз; (*kuka myös*) кин; (*mikä myös*) ма(р); **lapsi, j. aina itkee** нылпи, кудйз

весь бёрдэ; **se, j. tarvitsee tällaisen kirjan, sanokoon minulle** кинлы кулэ таёе книга, вералэ мыным; **johon** кудаз, кытчи; **jossa** кудаз, кытын; (*liikeverbiен yhteydessä*) кытй, куд(э)тйз; **tässä on se talo, jossa minä olen työssä** таён со юрт, кудаз мон ужасъко; **josta** 1) кудысътыз, кытысы; (*alkaen*) кытысен, кудысеныз; (*jnka kautta*) кытй, куд(э)тйз 2) (*esim. ruhua jstak*) кудйз (я. кин, мар) сярысь **jokainen**³⁸ нв. тодмт. 1. мн. сямен котькудйз; **j. meistä** котькудмы, котькудйз ми (я. асыме) пёлсыс; **j. teistä** котькудды, котькудйз тй пёлсыс; **j. heistä** котькудзы, котькудйз соос пёлсыс; **j. elää tavallaan** котькудйз ас сяменыз улэ; **jokaisella on erillinen huone** котькудйзлэн комнатазы бýдэ нák 2. тн. сямен котькуд, котькудйз; **j. ihmisen on itsessään hyvä** котькуд (я. котькудйз) адями ас сяменыз умой; **j. uusi päivä** котькуд выль нунал **jokamies**⁴² котькудйз; óгшоры (я. котькуд) адями; **jokamiehen auto** óгшоры адямилэн машинаез **jokeltaa**⁵⁴⁻¹ бöttыртыны, дабыльтыны, кыланы-бураны (*нуны ссы*); **pieni vauva j.** пичи нуны бöttыртэ (я. кыла-бура) **jokeri**⁶ карт. джокер **joki**^{7-D} шур; **joen rannalla (t. varrella)** шур дурын **jokin** нв. (тазы вошъясъке: *jonkin, jota(k)in, jotkin, joidenkuiden, joitakin* но о.а.) 1. маке, мар ке; (*eläimistä*) кин ке (*лулосъес ссы*); (*määritteenä*) кыче ке, куд-ог; (*j. useista*) кудийз ке; **syödä jota(k)in**

маке (я. мае ке) сиыны; **se on jotain pahanmakuista** со кёш маке; **pensaikoissa liikkuu j.** куакъёс пёллын кин ке выре; **tulen käytämään luonasi jona(k)in päivänä** кыче ке нуналэ пырало дорад; **jotkin liikkeet palvelevat myös ryhäisün** куд-ог фирмао шутэтскон нунальёсы но калыкез утялто* (я. обслúживать каро) 2. (*jstak erikoisesta t. vaikutuksen tekevästä*) макé (но), мар кé (но), олómá(p) (маке ѹбспётэм ссы); (*määritteenä*) кыче ке (но), олóкычé; **taptahtui jota(k)in ennenkuulumatonta** кыче ке ноку кылылымтэ учыр луэм; **se olisi jota(k)in se!** со олómáр кадь луысал!, со зол (я. усто) луысал!; **jopas jotakin!** олóмáé но адзод вылэм!, мae но уд адзы вылэм!; **elää kuin j. keisari** кыче ке имперáтор кадь улэ, олóкычé имперáторъёс кадь улэ 3. (*määränilmauksissa*) кёня ке, одиг-ог; **j. aika sitten** кёня ке дыр талэс азъло; **hän käveli jonkin kilometrin (t. joitakin kilometrejä)** со кёня ке (я. одиг-ог) километр ветлийз (я. ветлыса бертийз); **jonkin verran** кёня ке, óгласянь 4. вер. (*suunnilleen*) ог (... пала), котыр; **kuulijoita oli joitain kolmekymmentä henkeä** кылзисъес ог куамын мурт (пала) вал **joko > jo; j. sinä olet ehtinyt tehdä koko työn?** вань уждэ лэсътыса вуид ни-а? ♀ **j. ... tai(kka)** гэрэ. яке ... яке, я ... я, -а ... -а; **j. lauantaina tai sunnuntaina** яке кёснуналэ, яке арняе; **j. tulee tai ei** ялыктоз, яуз **jokseenkin** (*юнматон дыръя*) гинэ,

тарак; (*melkein*) =гес (ик); **j. suuri** бадзым гинэ, тарак бадзым; **j. samanlainen** сычегес ик, огкадь гинэ

joku нв. (тазыы вошъяське: *jonkun, jotakuta, jokut, joidenkuiden, joitakuita* но о.а.) 1. кин ке, куд-огез, кудйз (адямиос ссы); (*määritteennä*) кычे ке, куд-ог; (*j. useista*) кудийз ке; **ulkona liikkui** **j.** педлон кин ке ветлэ; **jonkun täytyy tehdä se** кинлы ке сое лэссыны кулэ; **ihmiset ovat erilaisia:** **j. on hyvä, j. (on) huono** адямиос пörтэмесь луо: кудийз ёеч, кудийз урод; **edes j.** кин кё (ке) но 2. (*määrään ilmauksissa*) кёня ке, одиг-ог, куд-огез (адямиос ссы); **oli vain j. katsoja** кёня ке гинэ учкисез вал; **vain jotkut vastustivat ehdotusta** куд-огез гинэ чектонлы пумит вал 3. *вер.* (*suunnilleen*) ог (... пала), котыр; **j. sata kiloa** ог сю кило (пала)

jollainen³⁸ кычё(ез), кудийз; **hän on ihminen, jollaisia on vähän** со сыче адями, кычесыз туж ёжыт (пумисько); **lahja, jollaista olin toivonut** кузым, кудийз (я. кычееz) сарысь малпаса ули вал; **talo maalattiin keltaiseksi, j. se oli ennenkin ollut** коркаез чужен буязы, кычё со азьло но вал

jollei (= *jos ei*) герз. луон. (тазыы вошъяське: *jollen, jollet, jollei, jolleimme, jollette, jolleivät* я. *jolleivat*) ке (ööвлтон дыръя); **jollen tänään ehdi, tulen huomenna** туннэ ке ёй ваньмы, чуказе лыкто

jolloin 1. (*jona aikana*) куке, ку; **kesällä, j. luonto on kauneimmillaan** гужем, куке инкуазылэн самой шулдыр вакытэз (луэ);

iltä, j. me tapasimme ensi kerran жыт, ку(ке) асьмеос нырысыз пумиськимы 2. (*jonka tapahtuessa*) соин (я. кудйныз) валче, солы луыса; **autot törmäsivät yhteen, j. toinen syttyi tuleen** машинаос ваче мырзиськизы, соин валче огез жуаны кутскиз

jomottaa^{33-C} юмекъяны, күж-куж (я. ишкыса) виссыны; **hammas-tani j.** пинны юмекъя; **jomottava kipu** юмекъян, күж-куж висён **jomotus**³⁹ юмекъя|н, -м, күж-куж (я. ишкыса) вис|ён, -ем; ёшит. > **jomottaa**

jompikumpi¹⁶ нв. кудийз ке (кык польсь); **j. meistä** кудмы ке; **j. teistä** кудды ке; **j. heistä** кудзы ке; **jommassakummassa talossa** кудаз ке коркан; **jompanakumpana pääsiäispäivänä** Быдзым-нунал дыръя кудаз ке нуналэ

jonkinlainen³⁸ 1. кычё ке; (*edes j.*) кычё кё но; **hän on j. virkamies** со кычё ке ужмурт* (я. чиновник); **saada j. käsitys jstak** мар ке сарысь кычё кё но валан (я. представление) басьтыны 2.: **jos j.** олóкычё но, олóкычёэз но; кычё(ез) гинэ + ööвлтон / *kielto*; **lapsella on jos jonkinlainislaeluja** нылпилэн олóкычёз но шудонэз вань, нылпилэн кычё гинэ шудонэз öвöl; **kerrotaan jos jonkinlaista** олóкычёэз (я. оломаé) но мадё (я. вераса уло), мае гинэ уг мадё (я. верало)

jonne кытчи, кудаз; **teatteri, j. olelme menossa tänä iltana** театр, кытчи (я. кудаз) туннэ жыт мынйськом

jonnekkin кытчи ке; (*edes j.*) кытчи кё но; **mennään j. kahville** ойдо

- кытчы ке кóфе юыны мыном; **kunpa pääsisin j., jossa voisin unohtaa kaiken** кытчы кé но отчы шедёно вал, кытын вáньзэ вунэтныны быгатысал **jono¹** черод, очередь; колонна, бóрсысь сылон (я. мынон); **seisoa jonossa** черодын сылыны; **mennä seisomaan joonon** черодэ султыны; **kulkea jonossa** бóрсысь (бóрсе) мыныны **jonottaa^{53-C}** черодын сылыны (марлы ke); **j. lippuja** билетлы черодын сылыны; **mennä Jonot-tamaan** черодэ султыны **jonotus³⁹** черодын сыло|н, -эм; чит. > **jonottaa** **joo** вк. вер. о-о, ы-ы; "Tuletko tänä iltana?" "Joo." "Вуод-а туннэ жыт?" "О-о"; > **juu** **jopa 1.** > **jo 2.** ик, гинэ но, но, эсъма(са); **olen jo unohtanut j. hänen nimensä** нимээ ик солесь вунэтй ни; **hän harrastaa kaikenlaista, j. karateakin** майн гинэ со уг выры, каратээн гинэ но; **koska ulkona sataa, j. vanhuksetkin tulivat sisään** педлон зоре бере, эсъма(са) пересъёс но (педлосы) пыризы **jorista⁶⁶** (юнмэ) супылтыны (я. зульны), маке ёвёл вераськыны; **j. juovuksissa** кудзыса юнмэ зульны **jos** герз. 1. **луон.** ке; **jos ehdin, tulen** ваньми ке, лыкто; **jos jotain tapahtuu ...** мар ке луиз ке, ..., марысь-мар ке ...; **jos asia on niin** озы бере, ... 2. чигн. ке но; **en sure, jos häviänkin** келяй ке но, куректыса уг улы 3. > **jospa** ◇ **jos ... kerran** герз. **луон.** бере; **jos minua kerran pyydetään, niin** **en pane vastaan** монэ куро бере, мон пумит ёвёл (я. уг луы); **jos kohta** герз. чигн. ке но; чит. > **joskin** **joskaan > joskin** **joskin** (ёвёлтон дыръя *joskaan*) герз. чигн. ке но; **kaunis vaate, j. kallis** дуно ке но, чебер дйс; **kaikki meni hyvin, joskaan ei aivan odotetusti** вáньмыз умой ортчиз, чýлкак малпамъя ке но ѿ луы **joskus 1.** (*epämäääräisesta ajankohdasta*) куке; (*edes j.*) кукé но, куке соку; **j. olen tavannut sen ihmisen** куке адзи ни со адямин; **j. toiste** куке (но) мукет дыръя; **ehkä tulemme j. perille** кукé но (я. куке соку) вуом, дыр 2. (*toisinaan*) куддыр(ъя), куд-ог дыръя, дырын-дырын; **j. sataa vettä, j. sataa lunta** куддыръя зоре, куддыръя лымыя **jospa** герз. **луон.** (нош ...) ке; **j. os-taisin vaimolle kukkia?** мар-о нош кышноелы сяська ке басьт?; **j. minä autan** нош мон юртт ке; **j. hän ei tulekaan** нош со ѿ но лыкты ке **jossain, jossakin 1. > jokin 2.** кытын ке; (*edes j.*) кытын кé но; (*liikeverbiен yhteydessä*) кытй ке; (*edes j.*) кытй кé но; **j. pään Suomessa** кытын ке Финляндия палан; **hän kuljeskelee j.** со кытй ке (но) калгыса ветлэ **jostain, jostakin 1. > jokin 2.** кытыс ке; (*edes j.*) кытыс кé но; (*alkaen*) кытысен ке; (*edes j.*) кытысен кé но; (*jonkin kautta*) кытй ке; (*edes j.*) кытй кé но; **kuulin j., että ...** кытыс кé (но) кылй, ... шуыса ◇ **j. syystä** малы

- кé (но), кычэ ке муген
joten соин сэрэн (я. йырин), соин ик; **kelloni oli jäljessä, j. myöhästyin** часэ бер мынэ (я. бере кыле) вылэм, соин сэрэн бероми
jotenkoñ кызы ке; (*edes j.*) кызы кé но, кызы ке озы; кычэ кé (но); **eiköhän se j. järjesty** кызы ке (но) уг лу-а мар-а сое радъяны
jotenkuten кызы кé но, кызы ке озы, мырдэм но кызы; **pääsin j. puuhun** кызы кé но писпу йылэ туви; **osata j. englantia** англый сямен мырдэм но кызы вераськыны (быгатыны)
jotta герз. муг-цель. шуыса, понна, вылысы; мед ... шуыса; (*jott|en, -et, -ei, -emt, -ette, -eivät t. -eivat*) медам, -ад, -аз ... шуыса; **tulin teille, j. tutustuisin teihin** дорады лыктый, тыйледын тодматскины шуыса (я. тодматсон вылысы); **tänään minä nousin aikaisin, j. ehtisin tehdä kaikki työt** мон туннэ вазь султый, вань ужъёсме быдэстон (я. быдэстыны) понна; **syytä valot, j. et kompastu** медад (я. медам) чоғзы шуыса, тылээ жуат
jouduttaa^{53-С} жогомытыны, жоггес + инф. / inf. + кутскины; **j. askeleitaan** вамишьёстэ жогомытыны, жоггес вамишъяны кутскины
jouhi²³ (вал) си; **harjajouhet** изнэс си(ос)
joukkio³ синазык. бáнда, шайка, компаи(я); **rikollisj.** йыруж лэсътийсъёслэн бáндазы
joukko^{1-А} 1. (*järjestymätön ryhmä*) огин*, гру́ппа, уллё *rihek.*, люк *rihek.*; поль; (*väki*) калык, ма́сса;
katselijoiden j. учкисъёслэн огинзы (я. гру́ппазы); **vieraita tulili koko j.** куноос быдэс уллё(ен) лыктыйллям; **koko j. kirjeitä** быдэс люк гожтэт(ъёс); **suurin joukoin** бадзым гру́ппаосын (я. пárтиосын); **joukolla** (быдэс) люкен, уллёен, компаиен; **parhaiden joukossa** умойёсиз пöлын (я. радын); **joukossamme** асьме (я. ми) пöлын; **poistua elävien joukosta** улэп адямиос пöльсэ кошкины; **hävitä väen joukkoon** калык пöлы шыны; **lisätä tilliä salaatin joukkoon** салат пöлы укроп ватсаны 2. (*järjestynyt ihmisyryhmä*) отряд 3.: **joukot** тр. л., ож. вóйскоос; **vihollisen joukot** тушмонлэн вóйскоосыз
joukkokokous³⁹ мýтинг
joukko-osasto² ож. часть; **jalkaväen joukko-osastot** пехоталэн (я. пыдыйл ожгарчиослэн*) частёссы
joukkotiedotusvälineet⁴⁸, joukkoviestimet³³ тр. л. ивор-тодэт валтосьёс*, тросэн ивор вóлмытон ёзэсъёс* (вакч. СМИ, ИТВ*), массмедиа [-с-]
joukkue⁴⁸ 1. спорт. комáнда; **jalkapalloj.** футболъя комáнда 2. ож. взвод
joukoittain гру́ппаен-гру́ппаен, люкён-люкен, уллёэн-уллёен; (*paljon*) тросэн(-тросэн); **seisoa j.** люкён-люкен (я. гру́ппаен-гру́ппаен) силыны; **linnut muutavat j.** тылобурдоос уллёэн-уллёен кошко (я. кёчо)
joulu¹ вóсь. Ымусытон, Рошво, Толсур; **hyvää joulua!** шудо Ымусытонэн!
jouluaatto^{1-С} Ымусытонлэсъ (я.

- Рошволэсъ) азъло нунал, Ымусьтон (я. Рошво) жыт (я. уй). сочёльник (*Финляндиян 24-тү толсуре*)
- joulujuhla**¹⁰ Ымусьтон (я. Рошво, Толсур) праzdник [-эн-]
- joulukuu**¹⁸ толсур, декабрь
- joulukuusi**²⁴ Толсур кыз, ёлка
- joulunpyhäät**¹⁰ tr. л. Ымусьтон (я. Рошво) праzdник [-эн-] нуналь- ёс, Вожодыр; **joulunpyhinä** Ымусьтон (я. Рошво) вылын (я. вылти), Вожо дыръя
- joulupukki**^{5-A} Тол бабай (я. буба)
- joulupäivä**¹⁰ Ымусьтон (я. Рошво, Толсур) нунал (*Финляндиян 25-тү толсуре*)
- journalismi**⁵ [jour-, šur-, sur-] журналистика
- journalisti**⁵ журналист
- jousi**²⁶ 1. (ase) пукыч; **ampua jousella** пукычен ыбылйськыны; **jännittää jousta** пукычез золтыны (я. кыскыны) 2. муз. вугы, смычок; **viulun j.** скрипкалэн вугыез 2. tex. пружина; (*esim. auton*) реccóра, лайкан
- jousiammunta**^{9-J} пукычен ыбылйськыон
- jousimies**⁴² 1. пукычен ыбылйськись 2. астрол., J. астрон. ыбылйськись, Стрелец
- jousisoitin**^{33-C} муз. вугыен шудон тирлык, смычокен шудон инструмент
- joustaa**⁵³ лэйканы, куасалляськыны, няркыт (я. пезъгыт) лууны; **ponnahduslauta** j. трамплин лэйка (я. куасалляське); **sammalikko** j. Жүёллык (я. жүё ёнты) лэйка
- joustamaton**^{34-C} лэйкасътэм, куасалляськисътэм, няркыттэм, пезъгыттэм
- joustava**¹⁰ лэйк|ыт, -ась, куасалляськись, няркыт, пезъгыт; j. **patja** лэйкыт тушак; j. **kävelytyyli** лэйкаса ветлон манер; j. **vyötärönaauha** кыстасъкись кускерттон
- joustin**^{33-C} > **jousi** 2
- joutaa**^{53-F} 1. (ehtiä) ваньмыны; tä-nään minä en **jouda tulemaan** туннэ мон лыктыны уг ваньмы; en nyt **jouda** уг ваньмисъкы али 2. (olla käyttämättömänä t. tarpeetottomana) кулэ [öвöl] лууны; **joutaako tämä kirja sinulta lainkaan** та книга тыныд али кулэ луоз на-а?, та книгаэз тынэсътыд їгдырлý басьтыны луоз-а? 3. (sopia jhk kelvottomuuttaan) яраны (кытчы ке гинэ), сорыны; **tämä j. rosakoroiin** та куштыны (я. сэрпалтыны) сяна уг ни яра
- joutava**¹⁰ чик кулэтэм (я. öвöltэм), маке шедем (я. öвöl); j. **asia** чик кулэтэм (я. öвöltэм) маке; **rihua joutavia** чик кулэтэмъсты (я. öвöltэмъсты) вераны, маке шедем (я. öвöl) верасъкыны
- jouten** тэк; **olla j.** тэк улыны; **istua j.** тэк пукыны
- joutilaisuus**⁴⁰ тэк ул|он, -эм
- joutilas**⁴¹ ваньмон, тэк (улийс); (*vapaa*) эркын; **olla joutilaana** тэк (я. аналсыса) улыны; **onko sinulla joutilasta aikaa?** вань-а тынад ваньмон дырыд?: **pankis-sahan on joutilasta raha**а банкын вань ай эркын конъдонзы
- joutsen**³² зоол. юсь
- joutua**^{52-F} 1. сорыны, шедыны, вууны; j. **sairaalaan** эмъюртэ* (я. больницае) сорыны; j. **vankilaan** тюрмае пуксыны (я. сю-

рыны); **j. eksyksiin** йыромыны; **j. jnk käsiin** кин ке кие сюрыны; **j. ahtaaseen paikkaan** маке вискы пачканы; **mihin kirjani joutui?** кытчы книгае кариськем?; **j. umpikujaan** выжт. мого вуыны (= тупике сюрыны); **j. henki-hieveriin** кулон калэ вуыны; **j. nolatuksi (t. noloon asemaan)** сереме усыны; **j. vaikeuksiin** шуге-леке (я. секыт югдуре) сюрыны (я. вуыны) **2.** (*pakosta*) =*но пумо* кн. / =*но-partis.* + лууны; **joudun tekemään sen itse** аслым ик сое лэсътоно лууз; **joudumme aloittamaan kaiken alusta** (милемлы) ванъзэ выйльысъ кутсконо луиз **3.** (*ehtiä*) вуыны (дыраз); **j. ajoissa jhk** кытчы ке дыраз вуыны; **joudu jo!** дырты!, жоггес! **4.** (*edistyä*) азинскины, азъланьскины, мыныны; (*saapua*) вуыны; **työ joutuu** уж азинске; **iltat joutuu** жытоме ини **joutuisa**¹⁰ жог, чаляк, шаплы; азинэс; **j. kutoja** жог (я. шаплы) куиськись; **j. työnteko** жог (я. азинэс) ужан **joviaali**⁵ лáp-лап (я. гáнь-гань) (улíсь), сюлмаськытэк улісь; **j. kauppias** лáp-лап (я. сюлмаськытэк улісь) вузчи; **isäppän j. olemus** кузёлэн гáнь-гань луэмез (я. сымыз) **juhannus**³⁹ Иванлэн нуналэз, Иван Купала **juhannusaatto**^{1-C} Иван Купалалэсъ азъло нунал, Иван Купала жыт (я. уй) **juhannuskokko**^{1-A} Иван Купала (жыт я. уй) костёр **juhla**¹⁰ пра́здник [-зн-]; (*hauska ajanviete myös*) юмшан, юондыр

puhek.; (*vuotisj.*) юбилей; **viettää** **juhlaa** пра́здник карыны (я. ортчытыны) **juhla=** күш. сиё-дано, торжест-венной, шулдыр; пра́здниклы [-зн-] сиэм; **ksb:** **juhlakonsertti** сиё-дано концерт **juhlakirja**⁹ юбилей (я. юбилейлы сиэм) книга (ксъ учёнойлы) **juhlakulkue**⁴⁸ сиё-дано ортчон (пра́зник дыръя), кортеж [-тэ-] **juhlallinen**³⁸ сиё-дано, торжест-венной; пра́здниклы [-зн-] сиэм; **j. konsertti** сиё-дано концерт **juhlallisuu**⁴⁰ **1.** сиё-дано (я. шул-дыр) лу|он, -эм, шулдырлык **2.:** **juhlallisudet** *tr. l.* сиё-дано ужрад(ъёс), шулдыръяськон(ъёс); **itsenäisyyspäivän juhlallisudet** эрико луон нуналлы сиэм сиё-дано ужрадъёс **juhlamenot**¹ *tr. l.* сиё-дано ужрад (я. сэбед), церемони(я) **juhlapuku**^{1-M} пра́здникé [-зн-] по-тан костюм **juhlasali**⁵ актовой (я. ужрад ортчытьян) зал **juhlatilaisuu**⁴⁰ сиё-дано ужрад; **järjestää** **j. jnk kunniaaksi** кинэке (я. мае ке) силы карыса, сиё-дано ужрад ортчытыны **juhlava**¹⁰ сиё-дано, торжест-венной, шулдыр; пра́здниклы [-зн-] (я. шулдыръяськонлы) сиэм; **juhlavat menot** сиё-дано уж-радъёс; **j. portaikko** шулдыр чеберъям подъезд **juhlalalaistus**³⁹ шулдыр югдты|он, -эм, иллюминаци(я) **juhlavieras**⁴¹ **1.** (сиё-дано) ужрадэ пыриськись, куно **2.** (*juhlan päähenkilö*) юбияр, шулдыръяськонлэн (я. ужрадлэн) “мугез”

- juhlia⁶¹** 1. прáзднýк [-зн-] карыны (я. возыны, ортчытыны) (*make понна, малы ке сйзыса*), пус-ыны; (*henkilöä*) сиё-данó ёчкыланы, сйлы карыны, данъяны; **j. voittoa** вормон понна прáзд-ник карыны, вормонэз пусыйны; **juhlittiin voittaja** вормисез данъязы (я. сиё-данó ёчкылазы) **2. (huvitella)** шулдыръяськыны, юмшаны; **juhlittiin koko yö** ўйбыт шулдыръяськызы **juhlistaa⁵³** шулдыргес (я. чебер-гес) карыны; **j. syntymäpäivää** **šamppanjalla** вордском нуналэз шампáнскоен шулдыргес кары-ны **juhta^{10-F}** ужан пудо (*вал, оши*) **julistaa⁵³** ялыны, шара вераны (я. ивортини) (*make ссы, мае ке*); **j. kilpailu kuvanveistäjille** скульпторъёслы кónкурс ялыны; **j. konkous päätyneeksi** кенешлэн йыл-пумъяськемез сярысь ялыны; **j. jk voittajaksi** кинэ ке вормись шуыса ялыны; **j. maa poikkeustilaan** кунын тупыттэм* (я. чрезвычайной) югдур ялыны; **j. virka haettavaksi** буш инты-уже* (я. должнoste) кónкурс ялыны; **j. sopimus mitättömäksi** договорез уретыны (я. аннули-ровать [-н-] карыны); **j. evankeliumpia** Евáнгелилэс (я. ёч Иворлэс) дышетэмэз мадыны (я. чирдыны) **juliste⁴⁸** плакат, постер [-тэ-]; афýша **julistus³⁹** 1. ялон, -эм, декларá-ци(я); **tuomion j.** пумкылэз* (я. приговорез) ялон 2. черк. прó-поведь, визънодкыл* **julketa^{74, 72-L}** дýсътыны, [ёвöl] возь- дасъкыны, [ёвöl] кепыраны; **kuinka hän julkeaa puhua noin!** кызы со дýсътэ озы верасъкы-ны!, кызы возытэз ёвöl озы верасъкыны! **julkista⁶⁶** (печатласа) поттыны; **j. artikkeli** статья(ез) (печатла-са) поттыны **julkaisu²** 1. (*julkaiseminen*) (печат-ласа) потт|он, -эм 2. (*julkaisu tuote*) изда́ние, публикáци(я); **(aika)kausij.** вакытлыко* (я. периодýческой) изда́ние **julkea²** кёбер|тэм, -тэк, возыт|тэм, -тэк, събрóз ортч|ем, -ыса; **j. nainen** кёбертэм (я. возыттэм) кышномурт; **j. katse** кёбертэк (я. возыттэк) учкем; **j. käytös** астэ возыттэм возён **julkki** шара (*ватытэк*); **lausua j.** шара вераны; **tuoda j.** шарае (я. кыре) поттыны, шараини; **tulla j.** шарае (я. кыре) потыны, шарааяськыны **julkilausuma¹⁰** шара ивортон (я. базисъкон), заявлéние, резолю-ци(я); **puolueen ulkopoliittinen j.** пárтилэн кунсъёр* (я. внéшней) полýтикая шара ивортонэз **julkinen³⁸ (avoin)** шара; (*yleinen*) ёгъя, мер*, общéственной, пуб-личной; **j. oikeudenkäynti** шара суд(ъян) ортчет* (я. процесс [-с]), судлэн шара ортчемез; **j. esiintyminen** калык азын высту-пать карон; **j. paikka** ёгъя (я. общéственной) инты; **j. toiminta** мер (я. общéственной) ужен вырон; **j. mielipide** калыклэн малпамез, общéственной мыл-кыд; **j. liikenne** мер (я. общéственной) тра́нспорт **julkisivu¹** азы(ыз) (*юртлэн*), фасад;

talon j. коркалэн азыз (я. фасадээз)

julkistaa⁵³ (калыке) поттыны, калыклы тодмо карыны, шарайны; **j. asiakirja** ужкагазээ* (я. документээз) калыке поттыны; **j. tie-toja** тодэтъёсты* (я. свéдениосты) шарайны (я. калыклы тодмо карыны)

julkisuus⁴⁰ шаралык, шара лу|он, -эм (я. ортч|он, -ем), публýчность; **saattaa julkisuiteen** (шарае) поттыны; **julkisuuden henkilö** (калык пöлын) тодмо мурт, популýрной адями

julma¹⁰ лек, јхот(ы)рес, жалянэз валастьэм, виртэм *выжт.*; **j. ihminen** лек (я. јхотрес) адями; **j. johtaja** лек кивалтыйс; **Ivana J. ист.** Иван Грóзный

julmistua⁵² лекомыны, вождэ поттыны, урмыны; **hän julmistui kovin tovereilleen näiden kiusanteosta** исамес каремыссызы, юлтошъёсызы со юн вожзэ поттиз

julmuri⁶ лек мурт (я. адями), тиран; сьось, убир, вир юись *выжт.*, изъвер *rihek*.

julmuus⁴⁰ леклык, лекъясък|он, -ем, сьосьясък|он, -ем; **petomainen j.** сьось кадь лекъясъкон, сьосьлэн кадь леклыкез

jumala¹⁰ инмар, (инмар-)куяз; **uhrata jumalille** инмаръёслы виро (я. курбон) сётыны; **Jumanalan poika** Инмарлэн пиеz; **(voi) herra j.!, (voi) hyvä j.!** босто (я. бостэ) инмар(e)!; **j. varjelkoon!** инмар мед утёс!; **jumalan armosta** инмарлэн ёченэз; **jumalan kiitos** инмарлы тáу!; **jumalan tähden!** инмар(e) понна!

jumalainen³⁸ 1. > **jumalallinen** 2.

выжт. синмасъкымон, тупыттэм, ортчыт (чебер, умой), инмар кылдытэм (кадь); **j. ihminen** синмасъкымон умой (я. ёеч) адями; **j. tyttö** синмасъкымон (я. тупыттэм) чебер нылаш; **j. yö** синмасъкымон шулдыр уй, инмар кылдытэм уй

jumalallinen³⁸ 1. инмар|лэн, -лыко*; инмар(лы) (кадь); **j. ilmestys** Инмарлэн адзисъкемез, инмарлыко* адзисъкон; **j. valta** Инмарлэн тöрлыкез* (я. властез); **keisarille osoitettiin jumalallista kunnioitusta** имперáторлы инмарлы кадь ик сйлы каремзэс возьматызы 2. *выжт.* > **jumalainen** 2

jumalanpalvelus³⁹ инмарлы вöсяськон (сэбед); **jumalanpalveluksen toimittaminen** инмарлы вöсяськон (сэбед) ортчытон

jumalatar^{32-С} инмар-мумы, нылкышно-инмар; **auringonj.**

Шунды-мумы

jumalaton^{34-С} 1. инмарлы оскисьтэм, инмарез гажасътэм, -тэк, сьёлыко; **julkij. ihminen** инмарез шара (я. мéчак) гажасътэм адями 2. *вер.* (*kova, kamala*) кёшкемыт, тупыттэм; **j. meteli** кёшкемыт (юн) щашетэм

jumaloida⁶² инмар интыын (я. карыса) возыны, инмар кожаны, мултэс яратыны (я. сйлы карыны); **poika jumaloi isäänsä** пиеz атайзэ мултэс яратэ (я. сйлы каре); **jumaloitu filmitähti** инмар интыын возёно кинокизили

jumaluus⁴⁰ 1. (*jumala*) инмар(лык); **kristinuskon kolmipersoonainen j.** христиан осконлэн куинь

- муртъем инмарлыкез 2. (*jumalallisius*) инмарлык, инмарлыко* пуштрос; **Kristuksen j.** Христос-лэн инмарлыкез (я. инмарлыко* пуштросэз)
- jumiintua**^{52-ј} *вер.* могъыны, дугдыны, жеганы; **neuvottelut ovat jumiintuneet** ваче кенешонъёс могъизы
- jumissa, -in:** *liikenne on jumissa* транспорт мынон-ветлон дугдыйз (я. могъемын); **kone on jumissa** станок могъемын (я. ужамысь дугдыйз); **neuvottelut ovat jumissa** ваче кенешонъёс могъизы (я. мого вуэмын); **mennä jumiin** могъыны, дугдыны, жеганы; **asiat menivät j.** ужъёс могъизы; **tietokone meni jumiin** компьютер [-тэ-] могъиз (я. ужамысь дугдыйз)
- jumpata**^{73-В} *вер.* гимнастикаен вырыны
- jmprra**^{10-В} *вер.* гимнастика
- jmppperi**⁶ джемпёр
- juna**¹⁰ поезд; **matkustaa junalla** поездён мыныны (я. ветлыны); **nousta junaan** поездэ пуксыны; **nousta (t. poistua) junasta** поезддыйсъ васъкыны; **myöhästyä junasta** поездэ беромыны, поездлэсъ (бере) кылъины
- junailija**¹² кондуктор
- junailla**⁶⁷ *вер.* радъяны, быдэстыны; **j. asiat omalla tavalla** ужъёсты ас сямен радъяны
- junnata**⁷³ нюж(-нюж) кыстийськыны, нюж[тийськыны, -аны *выжт.*; **junnaava juoksutyyli** нюж-нюж бызылон манер (я. стиль); **junnaava keskustelu** кема нюжась (я. кыстийськись) верасъкон
- juntata**^{73-С} 1. лэсът. (*lyödä juntalla*) жугыны (*свялости*); (*tiivistää*) лапкатыны (*сюез*), трамбовать карыны; **j. paaluja maahan** сваясты музъеме жугыны; **j. päähän** выжт. йыре пычатыны 2. *полит.* донгыны (я. кыскыны) (турттыны) (*ас адямидэ*)
- juntaa**^{10-С} I свая жугон копёр, баба; (*tiivistyslaite*) трамбовка
- juntaa**^{10-С} II *полит.* хўнта
- juoda**⁶⁴ юны; **j. kahvia** кóфе юны; **j. itsensä känniin (t. humalaan)** кудытозъ юны, тордьны *puhek.*; **j. pohjaan (t. pohjanmaan kautta)** кымаса (я. чалак) юны, чатыртыны; **j. terveydeksi** тазалык понна юны; **j. rahansa** конъдондэ юны (я. юыса быдтыны); **herjetä (t. ratketa) juomaaan** юныни кутскины, юон вылэ лэзъкыны
- juoheva**¹⁰ лáп-лап, гáнь-гань, зýлзыл; **j. esitystapa** лáп-лап выступать карон манер; **j. ukko** гáнь-гань (пересь) песятай
- juoksennella**^{67-ј} бызылыны; (*heovenen, vasikka*) ворттылыны; **lapset juoksentelevat pihalla** пинальёс азбарын (я. азбартй) бызыло
- juoksettua**^{52-С} кузяны (*йёл ссы*)
- juokseva**¹⁰ 1. (*nestemäinen, ohut*) кизер, бызись; **kuuma j. laava** поесь кизер лáва 2. (*virtaava*) бызись, виясь; **j. vesi** бызись ву 3. *выжт.* (*jatkuva*) алиез, али + =но *пумо кн. / =но-paris.*; **juoksevat asiat** или лэсътоно ужъёс; **juoksevat menot** алиосыз расходъёс
- juoksija**¹² спорт. бызылысъ; **aitaj.** могъетьёс вамен бызылысъ; **pikaj.** спрайтер [-тэ-]
- juoksu**¹ 1. быз|ён, -ем, бызыса (я. дыбыр) мын|он, -эм; (*juoksentelu*)

- бызыл|он, -эм;** (*hevosen, vasikan*) ворттыл|он, -эм; **kilraj.** щошат-кыса бызыылон **2.** спорт. бызыылон; **sadan metrin j.** сю мётре бызыылон **3.** (*virtaaminen, valuminen*) быз|ён, -ем, вия|н, -м, кошк|он, -ем **4.** (*purkautuminen*) сэрттисък|он, -ем, лэзьк|он, -ем; чит. > **juosta**
- juoksuaika**^{9-D} (*eläimen*) бызыылон (я. шудон) дыр; **nartun j.** мумы пунылэн бызыылон дырыз
- juoksuhauta**^{9-F} ож. окоп, траншéя
- juoksujalkaa** бызыыса, дыбыр; **hän lähti j. bussille** со автобусé (я. автобус доры) бызыыса мынйз
- juoksupoika**^{10-D} курьер, ыстон-косон боды *rihek.* (*ni ccb*)
- juoksuttaa**^{53-C} **1.** бызыылытыны, ветлытыны, ыстаны-костаны; (*kuljettaa nopeasti*) бызыыса (я. ѫог) нуныны косыны; **johtaja**
- juoksutti kirjeen postiin** кивал-тись гожтэтээ почтае бызыыса нуныны косиў **2.** (*valuttaa*) виятыны; (*pieninä virtoina*) зизатыны; **j. mahlaa** сурсву виятыны **3.** (*purkaa*) сэрттыны, лэзыны; **j. lankaa kerältä** бугорысь шортээ сэрттыны **4.** (*juoksettaa*) куз-тыны (*йёлэз*)
- juoksuttytö**^{1-C} курьер, ыстон-косон боды *rihek.* (*ныл ccc*)
- juolahtaa**^{53-F}: **j. mieleen** йыре лыктыны (я. шуккыны); **mieleeni**
- juolahti, että ...** йырам лыктайз, ... шуыса; **ei juolahtanut mieleenikäään** йырам но ѿ лыкты
- juolavehnä**¹⁰ бот. шептурын, пырейтурын (*Elymus repens*)
- juolukka**^{14-A} бот. лызмулы, голубйка (*Vaccinium uliginosum*)
- juoma**¹⁰ юон, напиток; **janoj.** юзматастье юон; **väkij.** кудзыйтесь юон
- juomalasi**⁵ стакан
- juomaraha**⁹ чаевой (коңдон я. уксё)
- juomari**⁶ > **juopporo**
- juomavesi**²⁷ юон ву
- juomingit**^{5-G} тр. л. юондыр; **vappuij.** Первомай юондыр
- juomu**¹ чур (*сюбег*), гоп (*кузялэс, кузяна*), гож, полоса; **kuminauhan painama j. iholla** ку вылэ резина ленталэссы кылем чур (я. гоп)
- juoni**²⁶ **1.** литер. сюжет, фáбула **2.** (*salainen suunnitelma*) интрига, кескич уж; **punoa juonia** интригаос (я. кескич уж) пёраны **3.** геол. сий(тырмет*), жыла; **kultapitoinen j.** зарниё сий(тырмет)
- juonikas**^{41-A} амал|о, -лы, кескич; **j. mies** амало пиосмурт; **j. hymy** кескич пальпотэм
- juonitella**^{67-C} интригаос (я. кескич уж) пёраны, амальясыкыса ужаны *выжт.*; **j. jnk selän taka-na** кинлэн ке мышказ (я. тыбыр съобраз) кескич уж пёраны
- juonittelija**¹² интриган, амальясыкыса ужась *выжт.*, амалчи*; **poliittinen j.** политикасы интриган
- juonne**^{48-J} **1.** гоп (*кузялэс, кузяна*), чур (*сюбег*), гож, полоса; **kasvoven syväntjuontteet** ымнырысы мур гопъёс (я. шыгириос) **2.** *выжт.* (*piirre*) тодмет, шём; **runnossa kulkeva eroottinen j.** ылбур пушкытт ортчись эротикаё тодмет
- juontaa**^{54-J} передачаэз (я. прогрám-маэз) нуныны; **j. uutislähety** иворъёсын передачаэз нуныны
- juontaja**¹⁰ передачаэз (я. прогрám-

- маэз) нуись; конферансье; **mu-siikkiohjelman j.** крезьгуро
программаэз нуись
- juonti**^{5-J} юон, юэм; **kahvinj.** кóфе
юон; **oluuenj.** сур юон
- juonto**^{1-J} переда́чаэз (я. прогráм-
маэз) ну|он, -эм
- juontua**^{52-J} 1. (*olla peräisin*) потыны,
кылдыны, вуыны, выжьеэзья (я.
кылдэмезъя) луыны; **suku, joka**
juontuu Karjalasta Карéлисъ
потэм выжы; **pakanuuden ajalta**
juontuva tapa языческой вакытъ-
ёсысь вуэм йылол 2. (*ohjautua,*
johtua) кошкыны, мыныны, ёръ-
яськыны (кудлань ке); **puhe**
juontui taas samoihin asioihin
верасъкон нош со ужъёс пала
ик ёръяськыса кошкиз
- juora**^{10-E} бадёым вис (я. пöртэм-
лык), пыдэстэм (мур) нюк
выжт.; **heidän vällilleen on tullut**
syvä j. соос вискы пыдэстэм
мур нюк кылдэмын ни
- juopotella**^{67-C} (вина) юыны, юыса
улыны, тордыны *rihek.*; **ratketa**
juopottelemaan юон вылэ чёлс-
кыны (я. лэзъкыны); **olla juopotelemassa** юыса улыны
- juopporo**^{1-B} 1. мн. юись мурт, алко-
голик, тордос *haukk.* 2. тн. (вина)
юись, тордись *rihek.*; **j. mies**
юись пиосмурт
- juoppous**⁴⁰ (вина) юон, юыса улон,
алкоголизм
- juoria**^{52-E} кудёйны; **j. oluesta** су-
рен (я. сурлэсъ) кудёйны; **j. on-
nesta** *выжт.* шудлэсъ (я. шудо
луэмэн) кудёйны
- juorimus**³⁹ кудёем(лык), кудён;
liikennej. юр. кудёйса трáнс-
портээ валтон* (я. нуллон)
- juoriput**⁴⁷ кудёем, юэм; **j. mies**
- кудёем пиосмурт; **juorpineet rä-hinöitsijät** кудёем (я. кудёыса)
даллашиссёс
- juoru**¹ (юнмé я. тóкмá) супыль-
т|он, -эм, кыл-куара; **levittää**
juoruja кыл(-куара) вёлдыны
(я. нуллыны), супыльтыса вет-
лыны
- juoruilla**⁶⁷ (юнмé я. тóкмá) супыль-
тыны (я. супыльтыса улыны);
кыл(-куара) нуллыны (я. вёл-
дыны), супыльтыса ветлыны; **j.**
tuntikausia puhelimessa часэн-
часэн телефонэн (я. телефон
пир) супыльтыса улыны
- juorukello**¹ (юнмé я. тóкмá) су-
пильтиссé, ым коскы, пу гырлы
- juoruta**¹⁰ (юнмé я. тóкмá) супыль-
тыны; кыл(-куара) нуллыны (я.
вёлдыны), супыльтыса ветлы-
ны; **j. puhelimessa** телефонэн
(я. телефон пир) супыльтыны
- juosta**⁷⁰ 1. бызыны, бызыса (я.
дыбыр) мыныны; (*juoksennella*)
бызылыны; (*hevonen, vasikka*)
ворттылыны; **j. kilpa** щошатс-
кыса бызы(ыл)ыны; **j. täyttä**
vauhtia вань кужмысъ бызыны;
j. pakoon пегзыны; **j. pois** бызы-
ыса кошкыны; **j. sisään** бызыса
пырыны; **j. ulos** бызыса поты-
ны; **j. kadun yli** урамез бызыса
потыны (я. выжыны); **j. portaat**
alas тубат кузя бызыса васкы-
ны; **j. asioilla** ужъёсын бызы-
лыны (я. бызылыса ветлыны);
j. naisten perässä нылкышноос
сёбры бызылыны; **j. ravia** ворт-
тыса мыныны, гонзыртыны;
j. suin pän (t. päättä pahkaa), j.
minkä kintuista pääsee азтэм-
бёртэм кошкыны 2. спорт. бы-
зылыны; **j. pikamatkoja** вакчи

кусыпъёсы (я. дистанциосы) бызылыны; **j. aitoja** могзетъёс вамен бызылыны **3.** (*virrata, valua*) бызыны, вияны, кошкыны; **joki juoksee** шур бызе; **nenä juoksee** ныр вия **4.** (*purkautua*) сэрттиськыны, лээзыкыны; **silmä juoksee sukassa** носкилэн синмыз лээзке (я. синъёсыз лээзко) ◇ **sillä pojalla järki juoksee** со пишлэн йырыз ужа; **palkka juoksee** уждун мынэ; **korko juoksee** процентъёс йыло (я. будо) **juotava¹⁰** юон; **anna minulle juotavaa** вай мыным маке юон **juotikas^{41-A}** зоол. тысэра, вусэра, пиявка (*Hirudinea*); > **iilimato juotin^{33-C}** паяльник **juottaa^{53-C}** I **jallek** (*antaa juoda*) сектаны (кинэ ке), (юны) сётыны (кинлы ке); (*viinaa, vettä myös*) удыны (кинлы ке); (*karjalle*) люктаны (кинэ ке); **j. vieraille teetä** куноосты чаен сектаны; **j. lapsille mehua** нылпилы сок сётыны; **j. arvoisalle vieraalle viinaa** дуно кунолы вина удыны; **j. humalaan** (*t. juovuksiin*) кудзытыны, кудзытозь (я. кудзымон) сектаны **juottaa^{53-C}** II (*metallia*) паять ка-рыны **juova¹⁰** гож (пасъкыт), чур; **seep- ran juovat** зéбрайлан гожъёсыз **juovikas^{41-A}** гожмо, сюрсо, чурино; **j. kuin seepra** зéбра кадь гожмо; **punaisen j.** горд сюрсо **juovuksissa, -in:** **olla j.** кудземын луыны; **hän on juovuksissa** со кудземын; **tulla juovuksiin** кудзыны; **juoda itsensä juovuksiin** кудзытозь (я. кудзымон) юны **juovuspäissään** кудзем йыры-

н(ыд), кудзыса, кудземен(ыд); **hän horjahti juovuspäissään ve-neestä** со кудзэм йырыныз пыжысь (пограса) усиз **juovuttaa^{53-C}** кудзытыны; **juovut-tavat juomat** кудзытось юонъёс; **onnen juovuttama** выжст. шудэн (я. шудлэс) кудзем **jupina¹²** нукырт|эм, -он, мырге-т|эм, -он, ёур|ем, -он; **aivan tur-hia jupinoita** чик юнме нукыртэм (я. ёурэм); щит. > **jupista** **jupista⁶⁶** нукыртыны, мыргетыны, ёурыны; **hän jupisi joitain men-nessään** ортчыкуз со маке (но) нукыртйз; **j. päästötä vastaan** решенилы пумит нукыртыны **juridiikkä^{9-A}** юриспрудéнци(я) [-дэ-] **juridinen³⁸** юридик*, юридичес-кой; **j. henkilö** юридик мурт **juro¹** секыт вирсэryем, секыт (я. зéбиськем) мылкыдо, вазись-кыстым; **j. ihmisen** секыт вир-сэryем адями; **juron näköinen** куймыр ымнырьем, зéбиськем мылкыдо **jurottaa^{53-C}** 1. (*olla juro*) секыт (я. зéбиськем) мылкыдо луыны; (*murjottaa*) куатаськыса улыны (кин ке вылэ), кöttэ жож карыны (кинлы ке); **istua j. nurkassa** сэр(е)гын куатаськыса пукыны 2. (*jökötötää*) (ялán) одиг интын улыны, чоны-чоны (я. юбо кадь) сылыны; **kiven kupeessa jurotta-va ahven** ялán из урдсын улйись юш **jury¹** [jury, juri, džuərɪ] жюри **jutella^{67-C}** 1. (*keskustella*) вераськыны, бёттыртыны; **oli hauska j.** туж умой вераськимы (я. ве-раськыса улймы) 2. (*kertoa*) вера-

ны, вераса улыны, мадыны; **hän jutteli lapsille menneistä ajoista** со нылпиослы азывыл дыръёс сярысь мадиз

juttu^{1-C} 1. (*keskustelu*) вераськ|он, -ем, бöttырт|он, -эм; **j. luistaa** вераськ|он пörме (я. умой кошке) 2. (*kertomus, tarina*) мад|Ь, -ёс, веран, учыр; (*kasku*) пöллён, супыльтон, анекдот 3. (*lehtikirjotus*) гожтос*, статья (*газетысъ*) 4. юр. уж; **murhaj.** адями виён уж; **voittaa** j. ужез вормыны (*судын*); **hävitä** j. ужез келяны, [ёвöл] вормыны 5. (*asia*) уж- (пум); учыр; **se on eri** (*t. toinen*) j. соиз ини мукет ужпум; **pikku** j.! чыры-пыры гинэ со!, чок!; **hyvä** j.! усто!, зол!; **ikävä** j.! начар (я. туж урод) учыр ◊ **tulla jnk kanssa juttuun** кинэн ке одиг кыл шедьтыны

juttusi|lla, -lle: olla juttusilla jnk kanssa кинэн ке вераськыны (я. кенешыны); **joutua juttusille jnk kanssa** кинэн ке вераськыны кутскины, кинэн ке вераськ|он мытыны

jututtaa^{53-C} вераськытыны (*кинэ ke*), вераськыны (*кинэн ke*); **j. pihan lapsia** азбарысь (я. педлось) нылпиосын вераськыны, азбарысь (я. педлось) нылпиосты вераськытыны; **jututtamani henkilö** вераськытэм адямие

juu вк. вер. о-о, ы-ы; > **joo**
juurakko^{4-A} 1. лийял (*выжыеныз чош*); (*писпу*) выжы (*дйиньыныз чош*); **raivioille kasatut juurakot** сайкем интыосы люк люкам лийяльёс 2. бот. выжы (я. музъем) модос; **juolavehnän** j. пырейтурынлэн выжы модосэз (я. мо-

досъёсыз)

juures³⁹ выжыемыш*, корнеплод; **porkkana, peruna, punajuuri** ум. **juurekset** щужкушман, картофка, гордкушман но мк. выжыемышьёс

juureton^{34-C} 1. выжытэм; **j. kasvi** выжытэм будос 2. *выжт.* пыдыйл, юрттэм-эльтэм; **j. maailman kansalainen** юрттэм-эльтэм дун-нелэн гражданинэз; **juureton elämä** пыдыйл улон

juureva¹⁰ 1. юн выжыё; **j. ruu** юн выжыё писпу 2. *выжт.* юн, таза, кочон кадь; **j. isäntämies** таза (я. кочон кадь) кузё воргорон

juuri I 1. выжы; **ruun** j. писпу(лэн) выжы(ез); **vuoren juurella** гурезь улын (я. выжыын); **hävittää juurineen** выжытэм быдтыны 2. *кыл.* (кыл)выжы, кыллэн выжыез 3. мат. кóрень

juuri II 1. чáпак (али); (*aivan äskens myös*) (чáпак) али гинэ; **aurinko on j. laskemassa** шунды чáпак али пуксе; **hän lähti** j. со (чáпак) али гинэ кошкиз 2. (*nimenomaan, aivan*) чáпак, сáмой; **j. sama tytö** чáпак со нылмурт ик; **j. niin, niin j.** чáпак озы; **j. nyt** чáпак али (я. табере); **j. sinua tarvitsekin** чáпак тон ик мынным кулэ 3. (*vaivoin*) мырдэм (гинэ), мырдэм но кызы; **kahdelle tästä j. riittää** кык муртлы та(тысь) мырдэм но кызы тырмоз; **j. ja j. ehdin junaan** поездэ мырдэм гинэ вуи на; **kengät j. mahtuivat hänen jalkaansa** ботинки мырдэм пыдаз тэриз 4. (*melkein, paljonkaan*) (ёвöлтон дыръя) гинэ но, туж ик; **riistaa metsissä ei j. ole** нюлэссын кутылоно пой-

шур-тылобурдоез овёл гинэ но (я. туж ик ёвёл); **ei j. mitääñ** ёвёл гинэ но (ни), нокёня но ёвёл ни; **en juuri(kaan) tunne häntä** туж ик уг тодйськы сое, уг гинэ но тодйськы сое **juuria⁶¹** порылыны; (*kitkeä*) урыны; (*raivata puhtaaksi*) сайкыны, вольыны; **j. rikkaruohoja** жагтурынэз урыны; **j. pois huonot tavat** выжст. урод сямъёсты (выжтыэм) быдтыны **juuriharja⁹** жот(ы)рес (я. чурыт) щётка **juurihoito^{1-F}** мед. пиньвыжьеz утяттон (я. эмъян) **juurikas^{41-A}** 1. гордкушман; *rehuj.* скал(сюдон)кушман; *sokerij.* сакыркушман 2. > *juures* **juurruttaa^{53-C}** выжья(ськы)тыны; *vyjst. oi* пычатыны; **j. pistok-kaat** черенокъёсты (я. мерттос модосьёсты) выжьяськытыны; **j. mieleen** йыре пычатыны **juurtua^{52-K}** выжья(ськы)ны, выжы лэзыны; *vyjst. oi* пычаны; **helposti juurtuva pensas** ѡог выжаяськись (я. выжы лэзись) куак; **syvään juurtunut pelko** мур пычам (я. выжаяськем) кышкан **juusto¹** сыр **juustohöylä¹⁰** сыр вёлон (я. вандылон) (*purt*) **juustoraaste⁴⁸** *nör.* вуштэм сыр **juutalainen³⁸** тн. но мн. еврей **juuttua^{52-C}** ёрканы, пачканы, кугзаны; (*lokaan*) нёдыны; **j. kiinni aitaan** кенер вискы ёрканы (я. пачканы); **luu juuttui kurkkuun** нылонэ лы ёрказ; **j. liejiin nödy** нёдыны, нёдэ кугзаны; **j. ruuhkaan** пробкае шедыны (я. кугзаны)

jyhkeä¹⁵, jykevä¹⁰ бадзым (но юн), секыт; (*vahva*) юн, зол, кужмо; **j. kallio** бадзым юн изъяр* (я. скала); **tuvan jyhkeät hirret** коркалэн бадзымесь юн коръёсыз; **j. basso** кужмо (я. зол) басс [-с] **jylhyys⁴⁰** шимеслык, лек(лык), шимес (я. лек) лу|он, -эм; **vuorten j.** гурезъёслэн шимеслыксы **jylhä¹⁰** шимес, лек; **jylhät kalliot** шимес изъяръёс* (я. скалаос); **jylhän totinen ilme** лек луымон йён-йён тус **jylinä¹²** гудыръям, гур(г)етэм; **ukkosen j.** (куазь) гудыръям; **tykkien j.** пùшкаослэн гудыръямзы **jylistä** гудыръяны, гур(г)етыны; **ukkanen jylisee** (куазь) гудыръя; **huutaa jyliseväällä äänellä** гуд(ы)-рес куараен кесяськыны **jyllätä⁷³** юр-яр карыны (я. карыса шудыны), ур-вар карыны, чашетыны; **lapset jylläävät sängyssä** нылпиос валесын юр-яр каро ◇ **voima se on joka jyllää** лэчк. мылкыд вань ке, венъ пасе но тэрод (= кужым со ваньзэ вормись маке) **jyminä¹²** зур (я. тачыр) карем, зуркам, гудыръям; **maanalainen j.** музъем улын зуркам (я. зур карем); **tykkien kaukainen j.** пùшкаослэн кыдёкись гудыръямзы (я. тачыр каремзы) **jymistä⁶⁶** зур (я. тачыр) карыны, зурканы, гудыръяны; **kaukana tykit jymisevät** кыдёкын пùшкаос гудыръяло (я. тачыр каро); **maa jymisi kavioiden alla** вал пыд улын музъем зуркаса улийз **jymähtää^{53-F}** таç (я. йыг, жон) карыны (я. вазыны); **ovi jymähti kiinni** ѡс таç шуыса ворсаськиз;

- laukaus toisensa perästää jymähti** ыбем бёрсыы ыбем таң-таң!
вазиз; nytkki jymähti pöytään жон (я. таң)! мыжык јёк вылэ
 лэзыкиз
- jymäyttää^{53-С}** 1. таң (я. йыг, жон)
 карыны; **j. ovi kiinni** ѡсэз таң!
 (я. таң карыса) ворсаны; **heittää**
j. kivi seinään изэн борддоре
 таң! лэзыны 2. *выжт.* (*pettää*)
 алданы, пёяны, эрекчаны
- jyrinä¹²** гудыръям, гур (я. зур) ка-
 рем; **ukkosen j.** (куазь) гудыръ-
 ям; **moottorin j.** моторлэн гур(-р)
 каремез
- jyristä⁶⁶** гудыръяны, гур (я. зур)
 карыны; **ukkanen jyrisee** (куазь)
 гудыръя; **kuorma-autot ajoivat**
niin että katu jyrisi груз ворт-
 тийсь машинаос ортчизы – урам
 ик гур(-р) карем вал; **rattaat jyri-**
sivät tietä pitkin сюрес вылтый
 уробо зур карыса ортчиз
- jyrketä^{72-А}** 1. мечомыны, меч(гес)
 луыны; **vähitellen jyrkkenevä**
vuoritie пумен мечгес луись гу-
 резь сюрес 2. *выжт.* лэчытомы-
 ны, секыт луыны, сөриськыны;
suhteet jyrkenivät кусыпъёс
 сөриськизы
- jyrkkä^{10-А}** 1. (*loivan vastakohta*) меч,
 валланес; **j. mäki** меч гурезь; **j.**
tie меч (тубон) сюрес; **j. käänös**
 меч кожон (я. поворот) 2. (*lievän*
vastakohta) шүák (я. чут(ы)рак,
 јот(ы)рак) + **кн. я. кк.-лэсъ мн.**
/ partis. t. teonn.; **hintojen j. nousu**
 дунъёслэн шүák будэмзы;
- jyrkkiä lämpötilan vaihtelua**
 температу́ралэн шүák (я. чут-
 рак) вошъясъкемез 3. (*ehdoton,*
ankara) јот(ы)рес, лек, лэчыт,
 юн; **j. ihmisen** јотрес адями;
- j. kielto** јотрес лэзымтэлых*
 (я. запрет); **sanoa jyrkät sanat**
 јотрес (я. секыт) кыл вераны
jyrkänne⁴⁸⁻¹ меч яр(дур), јусдор;
seisoa jyrkäteen reunalla меч
 ярдурын сылыны
- jyrkästi** мечак, шүák, јот(ы)рак,
 чут(ы)рак; **j. nouseva tie** мечак
 тубись сюрес; **hinnat nousivat j.**
 дунъёс шүák будйзы; **kääntyä j.**
 зирак беритскины; **kieltäytyä j.**
 чутрак пумит луыны (я. карись-
 кыны); **sanoa j.** јотрак вераны
- jyrsijä¹²** 1. *зоол.* йырйиськись; **hiiret, oravat um. jyrsijät** шыръёс,
 коньюс но мк. йырйиськисьёс
 2. *проф.* фрезеровщик
- jyrsiä⁶¹** 1. йырйыны, йырйиськыны
intr.; **j. porkkanaa** чужкушман
 йырйыны 2. *тех.* фрезеровать
 карыны
- jyry¹** (г)ур (я. зур) карем, гудыръ-
 ям; **liikenteen j.** транспортлен
 гур ваземез; **tanssi ja j. kuului**
kartanosta усадьбасы этэм но
 (г)ур карем кылъске вал
- jyrä¹⁰ tex.** каток
- jyrähtää^{53-Ф}** гудыртыны, гурак
 карыны (я. вазыны); **ukkanen**
jyrähti (куазь) гудыртиз; **mootto-**
ri jyrähti käytiin мотор гурак
 карыса ужаны кутскиз
- jyrätä⁷³** катокен погыльтыны,
 катать карыны (*ксь сюресзээ*)
- jyske⁴⁸** йыггетэм, дыбыртэм, та-
 пыр (я. таңыр) карем; **tanssin j.**
 этэмлэн тапыр ваземез; **tykkien**
j. пушкаослэн таңыртэмзы (я.
 таңыр каремзы); **koneiden j.**
 станокъёслэн йыггетэмзы (я.
 дыбыртэмзы)
- jyskyttää^{53-С}** таң-таң (я. йыг-йыг)
 карыны (я. йыганы); гур кары-

ны; **j. ovea** ёсэ тач-тач! йыганы; **sydän j. pelosta** кышкамен сюлэм зуп-зуп (я. йыг-йыг)! жугиське; **laivan potkuri j. ja tärisee** корабльлэн винтээ гур карыса дырекъя

jysähdys³⁹ > **jysäys**

jysähtää^{53-F} тач (я. йыг) карыны (я. шуккыны); (*jyrähtää*) гурдакарыны; **nyrkki jysähti miehen leukaan** пиосмуртлэн ангесаз мыжык тач! вуиз

jysäys³⁹ тач (я. йыг) карем (я. шуккем); (*jyrähdys*) гурдакарем; чит. > **jysähtää**

jytistä⁶⁶ зур (я. гур) карыны (я. вазыны); **melly jytisee tasaisesti** вуко гур гинэ огсыр ужа; **tanner jytisi askelten alla** пыдъёс улын полигон зуркаса (я. зур карыса) улз; **rattaat jytisevät tiellä** сюрес вылти уробо зур карыса мынэ **jyvä¹⁰** тыс.; **jyvä** (*hinkalossa*) *тр. л.* ю тыс., ю-нянь; **erottaa jyvä akanoista 1)** тысълээс кыздэ (я. сэслээз) висъяны 2) *выжт.* зечсэ-уродэ умой валаны (я. адзыны) ◇ **olla jyvällä jstak** *выжт.* маке сярысь тодыны (я. тодыса улыны); **päästä jyvälle jstak** *выжт.* маке пумысь валатскины

jyvänen³⁸ пыры, гизь(ы); *выжт.* ои. тыс.; **hiekkaj.** луо пыры (я. гиззы); **tiedon j.** *выжт.* тодонваланлэн гизьыеz (я. тысеz)

jähmettyä^{52-C} 1. кынмыны, (сийса) напчыны, чуритомыны; **sula rasva jähmettyy jäähtyessään** шунтэм вёй сийса чуритоме 2. *выжт.* (ас интыяд) пумыны (я. кынмыны); **j. kylmästä** ёнгыраны, чоньдыны, эбыляны; **j. kau-**

husta кышкаса дэймыны (я. шёектыны)

jähmeä¹⁵ кынmem, нап(чем), чурит(омем); **j. hyytelö** кынmem (я. чуритомем) студень; **j. öljy** чурит вёй

jäidenlähtö^{1-F} йё кошк|он, -ем, йё вырз|он, -ем

jäinen³⁸ 1. кын(мем); (*jääpintainen*) йёзектэм, йёвалег (луэм); **syödä jäisiä puolukoita** кын ягмуллы сиыны; **j. tiinpinta** йёзектэм сюрес выл 2. (*jääkylmä*) йё кадь (кезыт), ёырт кезыт; **j. vesi** ёырт кезыт ву; **jäiset sormet** йё кадь (кезытэс) чиньыос

jäkälä¹⁰ бот. лишайник; ягель, пуржайжуй

jälje|lä, -le: **olla j.** кыльыны, ваньна; **jäljellä on vielä paljon töitä** трос уж кылемын на; **hänellä ei ole rahaa jäljellä** солэн коньдо-нээ кыльымтэ (я. ёвёл) ни; **jäädä jäljelle** кыльыны; **eväistä ei jäänyt mitään jäljelle** сиён-юон (я. продукта) нокёня но Ѻз ни кыль **jäljennös³⁹** копи(я), кочыр*; **asia-kirjan j.** ужказлэн* (я. документлэн) копиез; **valokuvaj.** ксерокопи(я), кочыр(тэт)*

jäljentää^{54-J} копировать карыны, кочыр(тыны)*; **j. asiakirja** документээ кочырыны (я. копировать карыны)

jäljessä ск. но нб. 1. бере, съоры, бёрсы; **kulkea jnk j.** кин ке съоры мыныны; **sisällysluettelo on tekstin j.** пуштросээз текст бере (я. бёрсы); **hän tulee jäljes-säni** со берам (я. съорам) лыктэ 2.: **olla j.** бере кыльыны; **kello on j.** час бере кыле; **olla j. aikatau-lusta** графиклэс бере кыльыны

jäljestä ск. но нб., чшт. > **jäljessä** 1;
lähdeluettelon löytää tekstin j. истóчникъёслэс спýсоксэс текст пумысь шедьтыны луэ
jäljestäpäin > jälkeenpäin
jäljetön^{34-C} пытытэм, бервылтэм
 ◇ **kadota jäljettömiin** чиптэм-чáптэм (я. събртэм-бéртэм, йыртэм-пýдтэм) ышыны; **jäljetömiin kadonnut ihmisen** чиптэм-чáптэм ышем мурт
jäljillä, -ltä, -lle > jälki; polisi on murhaajan jäljillä полýция адями вийисылэн пыты вылаз потыз ни; **päästää jnk jäljille** кинлэн ке пыты вылаз потыни
jäljitellä^{37-C} адзэм карыны (я. карыса лэсътыны) (**кинлы ke**); (**matkia**) пышкылыны, имитировать карыны; **j. toisen käsilaa** мукет муртлэн почеркезлы (я. ки бервылзылы) адзэм карыны; **j. jnk ruhetapaa** кинлэс ке вераськон манерзэ пышкылыны, кинлэн ке вераськон манерезлы адзэм карыса вераськыны
jäljitelma¹⁰ тустьет*, адзэм карыса лэсътэм (**make**), имитáци(я), поддёлка
jäljittelijä¹² адзэм карись; (**matkija**) пышкылайсь, имитáтор
jäljittää^{53-C} эскерыса (я. пытыяя) утчаны; (**löytää**) эскерыса (я. пытыяя) шедьтыны; **j. riistaa** пойшурез пытыыезъя утчаны; **poliisien jäljittämä rikollinen** полицéйскойёслэн эскерыса шедьтэм йыруж лэсътйисы
jälkeen ск. но нб. бере, съоры, бёрсы; **sateen j.** зор бере; **kello kahden j.** кык час бере; **sen jälkeen** собере; **toinen toisensa j.** ог-огзы съоры, огез съоры огез;

jättää muut kilpailijat jälkeensä мукет чошатскисьёсты берад кельтыны
jälkeenjäneisyys⁴⁰ бере кылён, -ем; **lapsen kehityksen j.** нылпилэн бере кыльыса азинкемез
jälkeenjäänyt⁴⁷ 1. бере кылем; (**vanhentunut**) вужмем; **älyllisesti j.** йырвизмын (я. йырвизь ласянь) бере кылем; **teknisesti j. koneistus** тéхникая (я. тéхника ласянь) бере кылем механизáци(я) 2. (**elämään jäänyt**) улэп кылем; **jnk j. puoliso** кинлэн ке улэп кылем кузпалыз; **kirjailijan j. teos** писáтельлэн поттытэк (я. печатлатэк) кылем произведéниеz
jälkeenpäin берло, -атаз, бёрсы; **maksu peritään j.** дунзэ берло тыроно, уксё бёрсы басьто; **vasta j. tajusin asian** бератаз гинэ валатски; **vuosia j.** трос аръёс ортчыса
jälkeläinen³⁸ (выжы-)пушъет, наслéдник; (**lapsi**) нылпи; **hän peri ainoana jälkeläisenä kaiken** оғназ нылпи луыса, вáньмыз солы кылиз; **j. neljännessä polvessa, neljännen polven j.** нылтéйт поколéниясь выжы-пушъет
jälki^{7-L} пыты; (**seuraus**) бервыл; **jäniksen jäljet** лудкеч(лэн) пыты(осыз); **jättää jälkiä** пыты кельтыны; **seurata jnk jälkiä** выжт. ои кинлэн ке пытыаетиз мыныны
jälkimmäinen³⁸ берло(с)ез, бёррысез (кыкетиез); **edellinen ja j.** азлоез но берлоез
jälkiruoka^{10-D} nöp. десерт; **jälkipuoaksi [-ruua-] on jäätelöä** десерты морóженой [-нн-]
jälkitauti^{5-F} мед. висён бервыл,

- осложнение
jälkiviisas⁴¹ бератаз (я. нуназе бере) визъмо; **jälkiviisaiden teoriat** нуназе бере визъмоослэн теориоссы; **laukoja jälkiviisaita mieli-piteitään** берат кылдэм визъмо малланьёсын пазясыкны
jälkiänittää^{53-С} куара гожтыны (я. ватсаны), куараё карыны (*фильмез*); (*dubata*) дублировать карыны; **lisätä musiikki elo-kuvaan jälkiänittämällä** куара гожтыса, фильмлы мұзыка ватсаны
- jälleen** нош ик, вýльбись; **j. hän eräonnistui** нош ик солы Ѻз удалты; **kaikki on j. hyvin** нош ик вáньмыз умой
- jämerä**¹⁰ 1. (*päättäväinen*) дýсьтись, кышкасътэм, жот(ы)рес, лек; **j. ääni** дýсьтись куара 2. (*vahva*) юн, зол, кужмо; **kengät ovat jä-merää nahkaa** ботинки юн кулэс (вуремын)
- jämä**¹⁰ *вер.* кылем-мылем, мылес; **vain jämät jäljellä** кылем-мылемез гинэ вань на, мылесъес гинэ кылемын на
- jämäkkä**^{14-А} > **jämerä**
- jänis**³⁹ зоол. лудкеч, кеч; **matkus-taa jäniksenä** выжт. билеттэк (я. лудкеч кариськыса) ветлыны (*транспортэн*)
- jänishousu**¹ лудкеч сюлэм, кышкасъ; **senkin j.!** сырче (тон) кышкасъ!
- jänistää**⁵³ 1. (*pyydystää jäniksiä*) (луд)кечаны, лудкечъёсты кутылыны 2. *од. м.* (*pelottaa*) кышкыт луыны *yksipers.*, кышканы; **minua alkoi j.** мыным кышкыт луиз, мон кышканы кутски 3. (*paeta*) пегзыны; (*luopua*) куш-
- тайсыкыны, аналсыкыны (*малэське, маке каремысь*); **emme voi j., kun työ on jo alussa** ужмы кутсекемыни бере, күштійсекеммы уг луыни
- jänne**^{48-Д} 1. *анат.* сён, сыныр, вонял 2. (*jousen*) (пукыч) вуж, тетива; (*soittimen*) си (ксы крезылэн); **jou-sen j.** пукыч вуж 3. *мат.* хόрда 4. *тех.* (*jänneväli*) пролёт
- jännite**^{48-Д} эл. напряжение; **220 vol-tin j.** 220 вольт(ъем) напряжение
- jännittyneisyys**⁴⁰ шуглык, керзеглык, напряжённость, шуг (я. се-кыт) югдур; **psyykkinen j.** психической шуглык (я. напряжённость), керзеглык
- jännittynytyt**⁴⁷ шуг, секыт, керзег; **jännittyneet suhteet** шугесъ кусыпъес; **j. mieliala** секыт мылкыд
- jännittyä**^{52-С} 1. золтайсыкны, золсыкны, кыстайсыкны (ксы ез, бы-гытъес); **siima jännityi** лёска (*я. визнан си*) золтайсыкз 2. (*tilanne, olo*) шугомыны, секытомыны, керзегомыны; (*ihminen*) сак кариськыны, [öвöl] чиданы (*маке карем потыса*), чидатэк (я. чы-дытэк) + *инф.* / *инф.*; **tilanne jän-nittyy päivä päivältä** югдур нуналысь нуналэ шугоме (я. керзегоме); **jännityin kuuntelemaan** кылзыны (я. кылzon понна) сак кариськы; **kuunnella jännittyneenä** чыдытэк кылзыны; **odottaa jännittyneenä** чидатэк витыны (я. возьманы)
- jännittävä**¹⁰ керзег(омытись); чы-доңтэм, сюл(э)mez бичатись, бордаз кыскись; *вер.* (*kiinnostava*) тунсыко; **j. tilanne** керзег югдур; **j. elokuva** чыдонтэм (я. тунсыко) кино

jännittää^{53-C} 1. (*kiristää*) зол(омы)-тыны, кысқыны (ксь езэз); j. **kitaran kieli** гитáралэсь сизэ золтыны; j. **jousi** пукыч вужез (я. тетиваэз) кысқыны; j. **lihaksiaan** быгытъёстэ золтыны 2. (*tehos-taa*) золомытыны, зол(гес) карыны, кужмоятыны; (*herkistää myös*) сак (я. лэчыт) карыны, күжмыйс + инф. / инф.; j. **tarkkaavaisuuttaan** саклыктэ кужмоятыны (я. золгес карыны); j. **voimansa äärimmilleen** кужымдэ укыр золомытыны (я. поттыны); j. **kuuloaan** пельёстэ сак карыны, кылондэ лэчыт карыны 3. од. м. (*aiheuttaa jännitystä*) сюлмаськытыны, [сиолэм] шуг лууны *yksipers.*, керзегъясыкытыны; **minua j.** (мынам) сюлмы шуг 4. (*olla jännittynt, hermoilla*) сюлмаськыны, сюлэмшугъясыкыны, керзегъясыкыны; **älä jännitä!** эн сюлмаськы (я. керзегъясыкы)! **jännitys³⁹** 1. (*kiristys*) золт|он, -эм, кыск|он, -ем 2. (*pingotustila*) золтиськ|он, -ем, золск|он, -ем (ксь езлэн) 3. (*osapuolien välillä*) керзеглык, керзег югдур, напряжённость; **kansainvälinen j.** калыккupo керзеглык (я. керзег югдур) 4. (*hermostuneisuus, inno-kas odotus*) керзеглык; чыдонтэмлык*, сюлэмез бичат|он, -эм; *ver.* (*kiinnostava tapaus*) тунсыкоез, интерéсноез; **esiintymisj.** выступать карон керзеглык; **et-siä jännitystä elämäänsä** сюлэмдэ бичатйс улонэз утчаны, улоныстыд сюлэмез бичатйс сэ утчаны; **teos, joka on täynnä kihelmöivää jännitystä** произвение, кудйс тунсыко учырь-

ёсын пачылмемын **jännityselokuva¹⁰** триллер **jäntevä¹⁰** 1. пезьгыт, пэзь-пэзь, куасалляськис; (*voimakas*) юн, сйлэ-виро; **urheilijan j. vartalo** спортсменлэн пезьгыт мугорыз; **kulkea jäntevin askelin** пэзь-пэзь вамышъяса ветлыны; j. **koura** юн (я. сйлэ-виро) ки 2. (*ponteva*) сэзь, чуп(ы)рес, шаплы **jäntevoittää^{53-C}** пезьгыт(гес) (я. пэзь-пэзь) карыны, юнгес (я. золгес) карыны; j. **lihaksia painonnostolla** гираосты жутъяса, быгытъёсты пэзь-пэзь (я. юнгес) карыны; j. **sanontaansa** выжт. верамдэ (я. выраженидэ) яркыт-гес карыны **järeä¹⁵** 1. (*kookas*) бадзым (но юн); j. **kivimakiini** бадзым но юн из склад 2. (*vahva*) юн, зол, кужмо; j. **isku** юн (я. кужмо) шуккем **järin** (öвöлтон дыръя) туж (ик), лекос (ик); ei j. **suuri** туж бадзым öвöл; **hän ei yrittänyt j. kovasti** со туж ик зол öз туртты **järistys³⁹** музъем зуркан; > **maanjäristys** **järistä⁶⁶** зурканы, (зур) сэзъяскыны; **maa järisee** музъем зурка **järisytää^{53-C}** зуркатыны; **räjähdyssä** **järisytyti talon perustuksia** пуштээм (я. взрыв) коркалэсь фундаментэ зуркатйс **järjellinen³⁸** 1. (*jolla on järki*) йырвизьмо, визьнодо; j. **olento** йырвизьмо улэпос* (я. улэп маке) 2. (*järjen mukainen*) визьмын валамон, визъя + кк.-лэсъ мн. я. кн. / *teonn. t. partis.*, визьмо, шонер; **sanoilta puuttui j. yhteys** кыльёслэн визьмын валамон герзетсы öй вал

järjenjuoksu¹ малпаськ|он, -ем, йыр ужа|н, -м; **hidas j.** каллен малпаськон; **hänellä on hidas j.** со каллен малпаське, солэн йырыз каллен ужа; **en ummärrä hänien järjenjuoksuaan** мар мал-памэ солесь уг валастьки

järjestellä⁶⁷ радъяны, организо-вать карыны; (*panna järjestykseen myös*) радаз (я. радъяса) тыры-ны, ёжыкт карыны (я. тырыны); **j.asioitaan** (ac) ужъёстэ радъя-ны; **j. kukkia maljakkoon** сясь-касты вাশе радаз тырыны

järjestelmä¹⁰ сöзнат*, систéма, радлык; **polit. ou** строй, радэс*; **hermoj.** лулсэр* сöзнат, нéрвá систéма; **verenkiertoj.** вир бер-ган сöзнат; **kouluj.** школа рад-лык (я. систéма); **monipuoluej.** троc пárтии сöзнат; **valtiollinen j.** кун строй (я. радэс); **käsitej.** валианъёслэн (я. понятиослэн) сöзнаты

järjestelmällinen³⁸ сöзнатлыко*, систéма|ё, -я, систематической; радъям, -лыко; (*suunnitelmalli-nen*) планъя (+ кк.-лэс мн. я. кн. / *teonn. t. partis.*); **järjestelmälliset tiedot** сöзнатлыко (я. система-тической) тодон-валианъёс; **j. et-sintä** систéмая утча(съко)н; **j. hoito** планъя (ортчылйсь) утял-тон

järjestely² радъя|н, -м; (*järjestykseen panو myös*) радаз (я. радъяса) тыр|он, -ем, ёжыкт кар|он, -ем (я. тыр|он, -ем); **asioiden j.** ужъ-ёсты радъян; ёшт. > **järjestellä järjestymätön^{34-C}** радъяськымтэ, огазеяськымтэ, рад|тэм, -тэк; **puolueeksi j. ryhmittymä** пárтие огазеяськымтэ группирóвка;

j. esikaupunki радтэк пуксем карвöз* (я. пригород)

järjestys³⁹ 1. рад(лык); **asioiden kä-sittelyj.** ужпумъёсты эскерон радлык; **panna työ järjestykseen** ужез радъяны; **tehdä kaikki jär-jestyksessä** вáньзэ радызъя лэсъ-тыны; **asia on järjestyksessä** уж-пум радъямын 2. (*kunto*) рад, ёжыктылык; **talossa ei ole järjes-tystä ollenkaan** коркан радыз но (я. чик радыз) ёвöl; **panna jär-jestykseen** ёжыкт карыны (я. тырыны), радъяны; **pitää järjes-tyksessä** ёжыкт (я. радаз) возы-ны 3. (*järjestelmä*) ёзрад*, уст-ройство; радэс*, строй; **yhteis-kunnan j.** мерлэн* (я. общество-лэн) ёзрадэз

järjestylsruku кыл. радлыдним*, порядковой числительной

järjestyä⁵² радъяськыны, пöрмы-ны, ёръяськыны выжт.; **asia jär-jestyi** уж(пум) радъяськиз (я. пöрмиз); **kaikki järjestyy** вáнь-мыз умой луоз; **j. riviin** рядэ (я. одиг радэ) султыны

järjestäjä¹⁰ радъясь, организáтор, администратор; (*koulussa*) де-жу́рной (*школаын*); **kongressin järjestäjät** конгрессэз [-с-] радъ-ясьёс, конгресслэн организá-торъёсыз

järjestätyä^{52-F} (*asettua järjestykseen*) (радъяськыса) султыны; (*asettua järjestöksi*) огазеяськыны, радъ-яськыны, организовáться [-цца] кариськыны; **paraatiin järjestäy-tyneet joukot** парадэ радъяськы-са султэм вóйскоос; **j. puolueek-si** пárтие огазеяськыны; **järjes-täytynyt työväki** огазеяськем ужаса улйсь калык

- järjestää⁵³** 1. радъяны, тупатыны; **j. aakkosjärjestykseen** алфавитъя радъяны (я. тырыны); **j. oma elämänsä** ас улондэ радъяны; **j. kirjat hyllylle** книгасты јажакые (жикыт) тырыны; **j. jk opiskelemaan** кинэ ке дышетскины интыяны; **j. jk töihin** кинэ ке уже интыяны; **j. asiapaperit** документъёсты радъяны (я. офоромить карыны); **j. naimisiin** кузпальяны 2. (*panna toimeen*) радъяны, ортчытыны, организовать карыны; **j. juhlat** праздник [-эн-] радъяны (я. ортчытыны); **j. neuvottelu** кенешон ортчытыны
- järjestään** 1. (*poikkeuksetta*) огез но кыльытэк, бдигтэм: **oppilaat ovat j. hyvää ainesta** дышетскисъёс огез но кыльытэк умоесть; **kaikki j.** ваньзы, огез но кыльытэк 2. (*järjestysessä*) радызъя, борсысь (борсы), радысь(-радысь); **lue j., älä harpo!** радызъя лыдзы, тэтчатэк!
- järjestö²** организаці(я); **kansainvälinen j.** калыкуспо организаці(я); **poliittinen j.** политік* (я. политической) организаці(я)
- järjetön^{34-С}** йырвизы|тэм, -тэк, шузи, чик малпамтэ (я. малпаськытэк); **oletko j.** йырвизтэм-а мар-а?, шузи-а мар-а?; **hän on aivan j. ilosta** шумпотеменyz со чылкак йырвиззэ ыштэмын; **j. lause** чик малпаськытэк гожтэм шуос* (я. предложение); **puhua järjettömiä** номыр валантэм верасыкыны, валантэм макеосты вераса улыны
- järkeenkäyvä¹⁰** валамон, валаны луоно, (капчиен) валано; **j. selitys** валамон валэктэм
- järkeillä⁶⁷** (пыр-поч) малпаны (*make, make ccb*), малпаськыны (*make ccb*); **yrittää järkeilemällä ratkaista arvoitus** пыр-поч малпаса, мадисъконэз (я. загадкаэз) тодыны турттыны
- järkeistää⁵³** визьмын радъяны, рационализировать карыны; **j. ajankäyttö** дырез визьмын радъяны
- järkevyys⁴⁰** (сазь) визьмо лу|он, -эм, визьсазэлык*, нодо-сазэ (я. только) лу|он, -эм; **vaimon j. talousasioissa** кышнолэн хозяйственной ужпумъёсын сазь визьмо луэмез
- järkevä¹⁰** сазь йыр|о, -ын (я. визьмо|о, -ын), визьсазё*, только; **ole püt j.!** бйдо йырыныд малпаськы!, бйдо йырдэ сазь кар!: **tuo on järkevää puhetta** таиз ини нодо-сазэ (я. сазь визьмын) вераськем **järki^{7-L}** (йыр)визь, визь|нод, -сазь; **terve j.** сазь (я. таза) йырвизь; **saattaa järkiinsä** визь тырыны, визьманы; **puhua järkeä** визьноданы, нодъяны, индылыны; **hän sai järkeä pähänsä, hän tuli järkiinsä** солы визь пыриз, со визьмаськиз; **viedä j.** шузимытыны, визьтэммытыны; **hän on menetänyt järkensä, hän on mennyt järjiltää** солэн визьмыз потэмьни; **oletko järjiltäsi?** визьтэммида мар-а?; визьмид-а мар-а потиз ни?; **hän on järjis-sään** солэн визьмыз сазь на, солэн йырыз ужа на; **hänellä j. seisoo** солэн йырыз уг ужа
- järkiintyä^{52-J}** визьмаськыны, нодъякыны
- järkiperäinen³⁸** 1. визьмын валамон, визьмо, визь вылэ пыкъясь-

кись, рациональной; **teorian j. tulkinta** теориез визмын вала-мон валэктон; **j. maailmankatsumus** визь вылз пыкъясыкись дунне шоры учкон 2. (*tarkoituk-senmukainen*) пайдалыко, визмын радъям, кулэлыко; **j. talous** пайдалыко (я. визмын радъям) экономика

järrkymätön^{34-C} вырёйтонтэм, шонаськисьтэм, туж юн, номырэн сёронтэм; **j. perustus** вырёйтонтэм инъет (я. фундамент); **j. usko** туж юн оскон; **j. mielen-rauha** номырэн сёронтэм лул-пуш каныллык (я. спокойствие) **järkkyä^{52-A}** 1. сэзъясыкыны, зурка-ны, вырыны; **talo järrkysi perus-tuksia myöten** корка фундамен-тозяз ик сэзъясыкиз; **maa järrkkyi räjähdyksistä** пуштылэмъёс-лэсси музъем зурказ 2. *выжт.* дырекъяны, шонаськыны, куаш-каны, сёриськыны; **poliittinen tasapaino alkoi j.** политической равновесие дырекъяны кутскиз; **usko alkoi j.** оскон куашканы кутскиз

järrkyttävä¹⁰ дэймыт(йсь), (муго-рез) зуркатйсь, кёшкемыт; **j. näky** дэймытйсь (я. кёшкемыт) суред (я. адзён); **j. uitinen** кёш-кемыт (я. мугорез зуркатйсь) ивор

järrkyttyä^{52-C} (зол) шугекъясыкыны, зол сюлэмшугъясыкыны; (*surra*) мур куректыны; (*kauhistua*) дэй-мыны; **hän järrkytti äitinsä kuolemasta** анаэзлэн кулэмысътыз, со шугекъясыкыса улз (я. мур куректийз); **järrkyttynt ilme** дэй-мем (ымныр) тус

järrkyttää^{53-C} 1. (*huojuttaa*) сэзъя(л-

ты)ны, зуркатыны, выретыны, сёрыны; **j. luonnon tasapainoa** инкуазылэсси равновесия сёры-ны; **maailmanmarkkinoita järrkyttävä talouskriisi** выжт. дунне-сысь вузпёрёсты* (я. рынокъёсты) зуркатйсь экономической кризис 2. (*kauhistuttaa*) дэймы-тыны, зуркатыны; **raakuudet**

järrkyttivät koko maailmaa сёсь-ясыкем вань дуннеэз дэймытйз **järrkytys³⁹** шуккет, шок, (зол) шу-гекъясык|он, -ем; (*suru*) мур курект|он, -эм; **hänelle oli suuri j. kuulla onnettamuudesta** шудтэм учыр сярысъ ивор со понна бад-зым шуккет луиз; **lapsuusiässä koetut järrkytykset** нылпи дыръя адзэм мур куректонъёс

järrkähtämätön^{34-C} вырёйтонтэм, шонаськисьтэм, туж юн, юн(-юн) сылсисъ; **j. vastarinta** вырёйтонтэм (я. туж юн) пумитъясык|он; **j. usko** туж юн оскон; **j. mielipide** вырёйтонтэм (я. воштыны лубонтэм) (мылкыд-)малпан **järrkäle⁴⁸** бадзым пилет, глыба, бадзым из (я. ѹ); **kivenj., kivij.** бадзым из (пилет)

järsiä⁶¹ йырыны; **toukat järsivät riuita** нумырёс писпуэз йырьё (я. сиё)

järví⁷ ты; **mennä järvelle** ты дуре мыныны; **hän oli järvellä** со ты-ын (я. ты дурын) вал; **soudella järvellä** тыэтай (я. тыын) пыжен уяны

jäsen³² 1. (*raaja*) суй-пыд, ки-пыд **koll.**: (*käsi*) суй, ки; (*jalka*) пыд, кук; **jäseniä särkee** суй-пыд ви-се, суй(ёс)-пыдъёс коскало; **venytellä jäseniääñ** назыллясыкыны 2. (*jnk yhteisön*) ёзчи*, член;

- hallituksen j.** кивалтэтлэн* ёзчи-
еэз 3. (*osa, komponentti*) мат., кыл.
ёз, член; **lauseenj.** шуослэн* (я.
предложёнилэн) ёзэз
jäsenkirja⁹ ёзчи* книжка (я. би-
лет); **puolueen j.** партийной
билет, партбилет
jäsenmaksu¹ ёзчи* тырон (я. дун),
(ёзчи*) взнос; **suorittaa j.** ёзчи
тырон (я. дун) тырыны
jäsennys³⁹ 1. (*jaottelu*) люкыл|он,
-эм, ёзна|н, -м, (эсэпаса я. усло-
вно) радъя|н, -м, план 2. (*erittely*)
сэрттон-пертчон, эскер|он, -ем,
анализ; (*hahmotus*) висъя|н, -м,
тодма|н, -м; **lauseenj.** шуосэз*
сэрттон-пертчон, предложёни-
лы анализ; щит. > **jäsentää**
jäsentyä^{52-J} ёзнаськыны, люкись-
кыны, висъяськыны; **viisivuotis-
kausiksi jäsentyyvä talouspolitiik-
ka** вить аръем вакытъёслы лю-
киськись эконóмик политика
jäsentää^{54-J} 1. (*jaotella*) лю(ыл)ы-
ны, ёзнаты, (эсэпаса я. усло-
вно) радъяны; **j. esitelmä** докладэз
(люкетъёслы) люкылыны; **j. kir-
kon sisätila** черк пушез эсэпаса
радъяны (я. усло-вно люкылыны)
2. (*eritellä*) сэрттыны-пертчыны,
эскерыны, анализировать кары-
ны; (*hahmottaa*) висъяны, тодма-
ны; **j. lause** шуосэз* (я. предло-
жёниэз) сэрттыны-пертчыны
jäsennys⁴⁰ ёзчи* (я. член) лу|он,
-эм, члёнство; **hakea EU:n jäse-
nyyttä** ЕС-лэн (я. Европа Огазе-
яськонлэн) ёзчиэз* луыны
турттон
jäte^{48-C}: (*jätteet*) ёзчи. тр. л. жуг-
жаг; кылем|мылем(ъес), -еэз;
(*ruoan myös*) мыле|с, -т; (*jäännös*
myös) бервыл; **kiinteä j.** чурыйт
жуг-жаг; **radioaktiivinen j.** ра-
диоактивой жуг-жаг; **paperij.**
бумага (я. кагаз) жуг-жаг, күш-
тыйськем бумага; **talousj.** возёс*
(я. хозяйственной) жуг-жаг;
ongelmaj. шуг-секыто (я. проб-
лемной) жуг-жаг; **hakkuujätteet**
кораськем бере кылем силё
jätehuolto¹⁻¹ жуг-жагез утталтон
(люкан, поттон, обработать
карон)
jätevesi²⁷ пож ву; (*poistovesi*) ужа-
тэм (я. уже кутэм) ву
jätkä¹⁰ 1. ужаса ветлйись, кёчыса
ужасы; (*tukkij.*) пур (я. нюлэс)
келись 2. **вер.** пияш, юлтош,
уром 3. **вер.** карт. валет
jätti^{5-C} > **jättiläinen**
jättiläinen³⁸ 1. великан, гигант,
батыр 2. **выжт.** (*pitkä ihmisen*)
куз адямы (я. мурт), лашман;
kansansatujen jättiläiset калык
выжыкыльёсысь батырьёс;
**Gulliverin retki jättiläisten maa-
han** Гулливерлэн [-л-] великанъ-
ёслэн шаеразы ветлэмез; **punai-
nen j.** горд гигант (*кизили*)
jättätyyä^{52-F} кылыны; **j. jälkijouk-
koon** бераз (я. мукетъёсызлэс)
кылыны; **j. sygjään** палэнскы-
ны, урдэс кариськыны; **j. pois**
палэнскыны (малэс ке пеганы);
j. vangiksi пленэ сёйтиськыны
jättää^{53-C} кельтыны; (*heitteille*)
аналтыны, күштыны; (*antaa*) сё-
тыны, сётыса кельтыны; **j. pöy-
dälle** ёжк вылэ кельтыны; **j. ra-
hat kotiin** конъдонэз доре кель-
тыны; **j. jälki** пыты кельтыны;
j. jälkeensä 1) (*ohittaa*) берад
кельтыны, азъпалтыны 2) (*jtak
itsensä jälkeen*) ачид бере (*mae ke*)
кельтыны; **j. asia avoimeksi** уж-

пумез пумозяз эскерытэк кельтыны; **j. väliin** (*t. lukematta*) **yksi rivi** одиг чурээ лыдзытэк кельтыны; **j. pois** (басьтыса) куштыны; **j. kotitalous heitteille** юртъерез аналтыны; **j. opintonsa kesken** дышетскондэ аналтыны (я. куспетй карыны); **j. vaimonса** кышнодэ куштыны; **j. huomiotta** (*t. huomiota vaille*) санэ басьтытэк кельтыны; **j. jk rauhaan** кинэ ке [ёвёл] исаны (я. ётылыны); **j. sanomatta** номыр вератэк кельтыны; **j. hakemus** заявление сётыны (я. сётыса кельтыны); **j. sikseen** аналтыны; кызыы вань, озы кельтыны ◇ **kun minusta aika j.** куке мон улонысь кошко, мон улонысь кошки ке
jätättää^{53-C}: **kello** **j.** час бере кыле (я. кыльыса мынэ)
jätös³⁹ (кылем) бервыл; **riistaeläinten jälkiä ja jätöksiä** пойшуррано пойшуръёслэн пытьюоссы но кылем бервильёссы
jäyhä¹⁰ секыт вирсэрьем, вазиськисытэм, лек, куймыр; **j. ihminen** секыт вирсэрьем адями; **j. olemus** вазиськисытэм сям; **j. katse** лек (я. куймыр) учкем
jäykistyä⁵² чуритомыны, чоньдыны, пумыны, кынмыны; (*esim. kauhusta*) шеректыны, шуэрскины; **jalat jäykistyivät istumisesta** пукыса пыдзёс пумизы; **ruumis on jo jäykistynyt** шёйыз чоньдэмни; **herkästi jäykistyvä kesäöljy** жог кынимись гужем (машина) вёй; **j. kauhusta** кышкамен шеректыны
jäykistää⁵³ чурит (я. юн, куаса(лля)съкисытэм) карыны; **j. kangas**

listerillä басмаэз клéйстерён [-е(й)с-] чуритомытыны; **jäykistävä selkärankareuma** куасалляськисытэм карись сюрлы ревматизм

jäykä^{10-A} 1. (*joustamaton, taipumaton*) куаса(лля)съкисытэм, чурит, юн, чоньыт; **j. jousi** юн (я. кыстасъкисытэм) пружина; **j. luokki** куасасъкисытэм буко; **j. harja** чурит щётка; **j. huopahattu** чурит (я. куасалляськисытэм) гын шляпа 2. (*jähmeä, sitkeä*) чурит, нап, таш-таш; **j. rasva** чурит (я. кынмем) вёй; **j. taikina** чурит (я. таш-таш) ыльнянь 3. **выжт.** (*luja, eloton*) жот(ы)рес, кёс, салкым, сиялэс; **j. ideologia** жотрес идеологи(я); **j. vastaanotto** салкым пумитан (я. куно карон)

jäykkäkouristus³⁹ мед. мугор коскан, столбняк

jää¹⁸ ѹ; **mennä** (*t. peittää*) **jäähän** ѹөн шобырскины, кынмыны, ѹözектыны; **järvi meni jäähän** ты кынмиз (я. ѹөн шобырскиз); **joki on jäässä** шур кынмемын; **alus juuttui jäähin** корабль ѹоплы пуклиз (я. пачказ)

jäädyttää^{53-C} кынтыны; **j. kalaa** чорыгез кынтыны; **pakkaset jäädyttivät omenapuut** кезьытъёс улмопуосты кынтыса быдтыйзы
jäädä⁶³ 1. кыльыны; **j. kotiin** доре кыльыны; **j. odottamaan** витыса (я. возьмаса) кыльыны; **j. kesken** (*t. keskeneräiseksi*) быдэстытэк (я. быдэсмытэк) кыльыны, аналмыны; **j. junasta** поездлэсь (бере) кыльыны; **j. työttömäksi** ужтэк кыльыны; **j. leskeksi** пал

(я. кузпалтэк) кылышыны; (*mies työs*) кышнатэк кылышыны; (*nainen työs*) карттэк кылышыны; **j.** **näkemättä** адзытэк кылышыны; **j.** **jälkeen** (бере) кылышыны (*кинлэсъ ke*); **j.** **jäljelle** кылышыны (*вань на, бырымтэ*); **j.** **kaksi metriä voittajasta** вормисылэсъ кык метрлы кылышыны; **j.** **kiinni** кугзаны, дэм-зыны, кылышыны; **leninkini jää kiinni naulaan** платьяе кортчоге дэмзиз; **j.** **kiinni aitaan** кенер вискы ёрканы; **j.** **auton alle** (машина улэ шедыса) лёгасъкыны, машина улэ сюрыны; **sormeni jää ovenrakoon** чиныме ёс вискы подй; **j.** **väliin** ёрканы, по-дисъкыны **2.** (*jättätyä, siirtyä*) потыны; дугдыны (*маке каремысь*); **j.** **eläkkeelle** пёнсиé потыны; **j.** **(pois) käytöstä** кутисъке-мысъ дугдыны
jäähdytin^{33-C} холодильник, кын-тон(ни); *tex.* радиатор; **autonj.** машиналэн радиатор
jäähdyttää^{33-C} сийтыны, кезытгес (я. юзмыт) карыны; **j.** **teetä hiukan** чаэз кёня ке сийтыны; **j.** **maitoa** ўлэз юзмыт карыны; **j.** **pojan tunteita** выжт. пияшлэсъ (яратон) мылкыздэ сийтыны
jäähtyä^{52-F} сийяны, кезытгес (я. юзмыт, салкымгес) луыны; **tee on jo jäähtynyt** чай сийям(ын) ни; **antaa j.** сийтыны, сийамзэ возь-маны; **hänen tunteensa jäähtyivät** выжт. солэн яратон мылкыздыз сийяз
jäähy¹ спорт. шудонлэсъ палэнтон, удаление; шудытэк пукон (штрафникъёслэн ёс вылазы); **kahden minuutin j.** кык минуты шудонлэсъ палэнтон \langle **olla**

jäähyllä вер. тэк пукыны (я. улы-ны)
jäähyväiset³⁸ тр. л. зеч кыльёс (веран) (*люкисъкыку*), “зеч лу!” шуон, “зеч (лу)!” карон; **viimeiset j.** **vainajalle** кулэм муртлы берпумётй зеч кыльёс (веран); **jättää** (*t. lausua*) **j.** **illek** кинлы ке зеч кыльёс вераны (*люкисъкыку*), “зеч лу!” шуыны; **vilkuttaa jäähyväisiksi** “зеч (лу)!” карыса, киыныд шонаны

jääkaappi^{5-B} йёкана*, холодильник
jääkausi²⁷ геол. ѹё(зектон) вакыт
jääkiekko^{1-A} спорт. **1.** (шайбаén) хоккей; **pelata jääkiekkoa** хокке-ен шудыны **2.** (*peliväline*) шайба

jääkiekkoilija¹² спорт. хоккеист, хоккеен шудийсъ
jääkiekkojoukkue⁴⁸ спорт. хоккейя (я. хоккеен шудон) команда
jääkukka^{10-A} ѹё пужы(ос) (*укноын*)
jääkylmä¹⁰ ѹё кадь (кезыт); **jää-kylmät kädet** ѹё кадь (я. кадесь) киос

jäämeri²⁴ кезыт (я. полярной) за-резь; (*Pohjoinen*) **J.** геогр. Уипал Йо Зарезь

jäämistö² кылёсбур*, кылем вань-бур, наследство; **isän j.** атайлэн кылёсбураз, атайлэсъ кылем ваньбур

jäänlähtö^{1-F} ѹё кошк|он, -ем, ѹё выръ|он, -ем

jäänmurtaja¹⁰ ледокол

jääinne^{48-J} кылем(ез), бервыл, руди-мент; реликт; **vanhojen tapojen jäänteet** вуж (я. вашкала) йы-лольёслэн бервылзы

jäännös³⁹ **1.** (*tähde, loppu*) кылемез; мат. кылёс*, остаток; **ujjb.** сальдо; **aterian jäännökset** сиён-лэн кылемез, кылем сиён **2.:**

(jäännökset) чем. тр. л. кылемъ-
ёс, (кылем) бервил, кылёс*;
maakerroksissa säilyneet mam-
mutin jäännökset музъем сйосын
возисъекем мамонтлэн кылемъ-
ёсыз; **vanhan linnan jäännökset**
вуж (я. вашкала) крепостълэн
кылем бервильз
jääpala⁹, jääpalanen³⁸ ѹю пыры
jääpallo¹ спорт. тупен хоккей
jääpuikko^{1-A} ѹюэзыри, ошиськем
юё
jäääräpäinen³⁸ ваменэс, ваменъясь-
кись, мыдланес, пыкиськись; **j.**
kuin pässi така кадь ваменэс (я.
пыкиськись)
jäääräpää¹⁸ 1. тн. > **jäääräpäinen 2.**
мн. вамен тул, ваменэс (я. мыд-
ланес) мурт; **ei siihen jäääräpää-**
hän mikään tehoa со вамен
тулэн котъкызы верасъки (-
аслэсътыз каре)
jäätelö² мороженой [-нн-]
jäätelöpuikko^{1-A} мороженой [-нн-]
(чаген); (*suklaakuorruutteinen*) эс-
кимо
jäätelötötterö² ѹылсо (я. конус
кадь) мороженой [-нн-]
jäätikkö^{4-A} 1. геогр. ѹюлюк, глёт-
чер; **napaj.** поларной (я. полюс
котырысь) ѹюлюк(ъёс); **mannerj.**
ярмувыр* (я. материкись) ѹю-
люк(ъёс); **vuoristoj.** гурез ѹю-
люк(ъёс) (я. глётчер) 2. (*iljanne*)
ювалег; **liukastua jäätiköllä**

ювалег вылысен гылзыны
jäätyä^{52-F} кынмыны; (*hiukan*) ежма-
ны; (*kohmettua jäähän*) ѹюзекты-
ны, бырданы; **yöllä joki jäätyi**
уин шур кынмен; **liha on alka-**
nut j. силь ежманы кутском
ни; **suksenpohjat jäätyvät** куас
пыдэсъёс бырдало (я. ѹюзекто)
jäätvä¹⁰ 1. ѹырт (я. зар) кезыт; **j.**
tuuli ѹырт кезыт тöl; **jäätvän**
kylmä huone луд кадь кезыт
кóмнатá 2. выжст. салкым, ке-
зыт; **j. katse** салкым (синъёсын)
учкем
jäävi⁵ юр. палэнтоно, ярантэм,
отвод сётоно; **j. todistaja** палэн-
тоно (я. отвод сётоно) адзись
(я. свидетель); **pitää todistajaa**
jäävinä адзисез палэнтыны (я.
ярантэмэн лыдъяны), адзисылы
отвод сётыны; **siitä olen j. sano-**
maan mitään лит. со пумысен
мыным номыр вераны уг яра
jäävuori²⁶ айсберг
jääväitä⁷³ палэнтыны, ярантэмэн
(я. ярантэм шуыса) лыдъяны
(кинэ ke), отвод сётыны (кинль
ke); **todistaja jäävättiin sukula-i-**
suuden perusteella адзисез (я.
свидетелез) чыжы-выжы луон
муген палэнтизы
jököttää^{53-C} вырзылытэк улыны;
istua j. вырзылытэк (я. кортчо-
гадь) пукыны; **seisoa j.** юбо гадь
сылыны

K

- kaahata**⁷³ *ver.* азътэм-бёртэм ворттылыны, лихачить карыны
- kaakao**³ какао
- kaakattaa**^{53-C} (*kana*) котканы; (*hanhi*) гаггетыны, гагектыны; (*ankka*) куаккетыны (чёж ссы)
- kaakeli**⁶ кáфель
- kaakko**^{1-A} лымшор-чукпал, лымшор-шундыжужан(пал), юго-восток; **tuulee kaakosta** тёл лымшор-чукпалась (я. лымшор но шундыжужан палась) пельтэ
- kaakkoinen**³⁸ лымшор-чукпал(ась), лымшор-шундыжужан палась, юго-востокысь; **maan kaakkoisin osa** музъемлэн сáмой лымшор-чукпалызы (я. юго-востокез)
- kaakkoistuuli**²⁶ лымшор-чук- пал(ась) (я. юго-востокысь) тёл
- kaali**⁵ кубиста; **silputa kaalia** кубиста кораны
- kaalikeitto**^{1-C} *nöör.* кубистаен шыд, щи
- kaalikääryle(et)**⁴⁸ *qem. tr. l., nöör.* голубцы
- kaalinkerä**¹⁰, **kaalinkupu**^{1-E} кубиста яыр
- kaamea**¹⁵ кёшкемыт, шимес, (туж) кышкыт; **k. onnettomuus** шимес шудтэм учыр
- kaamos**³⁹ 1. (*napaseudun yö*) полярной уй 2. (*synkkä aika*) пильмо (я. шундатэм) вакыт (сийыл но толалтэ)
- kaani**⁵ *ust.* хан
- kaaos**³⁹ хáос; **huoneessa vallitsi täysi k.** кóмнатайн радыз (я. марда) но ёй вал
- kaapata**^{73-B} 1. (*siepata*) кутыны, кырмыны; (*esineen lentäessä*) кабыны; **k. hattu naulasta** чогысъ шляпаэз кутыны; **k. jk sylinsä** кинэ ке ўыгыртыны 2. (*anastaa*) киултыны, ас кияд (я. ки улад) басьтыны, капыртыны *puhek.*; **k. valta** властез киултыны; **k. jk panttivangaksi** заложнике басьтыны; **k. lentokone** самолётэз киултыны
- kaapeli**⁶ кáбель
- kaapia**^{61-E} вуштыны, вуштыса сузыны; (*astian pojja t. sisäpuoli myös*) куръяны; **k. paistinpannu puhtaaksi** табаэз чылкыт (лутозы) вуштыны; **k. taikina kattilan reunoista** мискалэн дуръёссыстыз ыльнянэз вуштыны
- kaappi**^{5-B} шкаф; (*astiak.*) кана; **sanoa missä k. seisoo** выжт. дорын косъясыкыса (я. кузёясыкыса) улыны (= шкафлэсъ кытын сылэмээ вераны)
- kaaru**^{1-E} мáнти(я)
- kaareva**¹⁰ котырскись, кот(ы)рес;
- k. viiva** котрес (я. котырскись) гож; **tien loivasti k. mutka** сю реслэн нялмыйт котырскись (я. кожись) интыез; **kaarevat kulmakarvat** вугы кадь котырскись синкашъёс
- kaari**²⁶ 1. (*käyrä viiva*) котырском, купырском, куасалском (*mäke*); **tien loiva k.** сюреслэн нялмыйт котырскомез (я. кожон интыез); **kaulan k.** чыртылэн котырске- мез; **häntä kaarella** быж купырс- кемын (я. купрес) 2. *mat.* дуга, вугы 3. (*käyränmuotoinen esine t.*

sen osa) вугы, дуга, котырском (я. куасалском) (инты); **jousen k.** пукыч вугы **4.** лэсът. áрка; **sillan k.** выжлэн áркае; **holvik.** свод; **riemuk.** триумфальной áрка
kaarislukeet^{48-L} тр. л. кот(ы)рес скобкаос (я. вугыпүсьёс*)
kaarna⁹ сул; (*lehmuksen, vaahteran*) кур; **haavan k.** пипу сул
kaarne⁴⁸ зоол. вуж. кырныж; > **korppi**
kaarre^{48-K} котырскисс (я. куасалскон, купырскон) инты; (*mutka*) кожон (инты), кожонни, поворот; **loiva k.** нялмыйт котырскисс (я. кожон) инты; **jyrkkä k.** мёч(ák) котырскисс (я. кожон) инты; **tien k.** сюресслэн повороттээз (я. кожон интыез); **joen k.** шурлэн кожонниез (я. кожон интыез); **vartalon kaarteet** му-горлэн куасалскон (я. купырскон) интыосыз
kaarrella^{67-K} поръяны, берганы, читыр-чутыр мыныны (я. кошкыны); **haukka kaartelee tai-tie** инмын душес поръя; **tie kaartelee laaksossa** сюрес шур нёжалти читыр-чутыр мынэ (я. кошке); **puhua kierrelle ja kaarrelle** *выжт.* котыръяса вераськыны
kaartaa^{57-K} котыр(тйз) ортчыны, котыр斯基са кошкыны, котыртыны; **k. järven ympäri** тыэз котыр ортчыны; **auto kaarsi kulumasta** машина сэр(е)гысен котыр斯基са кошкиз; **k. vihollisen selkäpuolelle** тушмонлэн мышказ пырыны
kaarti⁵ гвáрди(я)
kaaso¹ этн. бызись ныллэн эшез

(*нылмурт*), казак ныл **kaasu**¹ газ; **ajaa täydellä kaasulla** *выжт.* тыр газэн мыныны (я. ворттылыны)
kaasuhella⁹, **kaasuliesi**²⁷ газ плита **kaasunaamari**⁶ противогаз **kaasuttaa**^{53-C} газовать карыны; **k. ylämäessä** гурезе тубыку газовать карыны
kaataa^{57-F} **1.** (*saattaa kumoon*) по-гыртыны, кыманы, бекмыльтыны; **k. kumoon** бекмыльтыны, кыманы; **k. nurin** йырчукин (я. йыринуллань) кыманы; **k. vastustajansa maahan** вожвильяськыстэ (я. сопéрниктэ) музъем вылэ погыртыны **2.** (*leikata*) по-гыртыны, -ъяны (кесь кораса); **k. metsää** нюлэс погыртыны; **tuuli kaatoi puun** тёл писпүэз погыртэм; **k. puita** писпүосты погыръяны **3.** (*atriba, surmata*) ыбы(ы)ны, виыны, погыртыны; **k. hirvi** койыкез ыбыны (я. по-гыртыны) **4.** (*kukistaa*) *выжт.* күштыны, сэрпалтыны, куашкатыны; **k. hallitus** кивалтэтээз* (я. правительствоэз) сэрпалтыны; **k. ennätyksiä** рекордъёсты куашкатыны **5.** (*valuttaa*) лэзыны, поныны (кесь ву); (*useihin astioihin*) лэзъяны, тырыны; (*pois*) кисьтыны (кесь вуэз, песокез); **k. teetä kuppiaan** чашае чай лэзыны; **k. vettä sangosta pesutatiin** ведраясь вуэз тазэ кисьтыны; **k. vettä jnk päälle** кинэ ке пылатыны, кинлэн ке вылаз ву кисьтыны **6.** *карт.* пытсаны, зыйбыны; **k. valtilla** кóзырен пытсаны
kaatopaikka^{9-A} жуг-жаг (я. кылем-мылем) куянни, жагдор, свалка

kaatosade^{48-F} сильзор, лек (я. кужмо) зор
kaatua^{52-F} 1. (*mennä kumoon*) пограны, кымасъкыны, бекмыльсыны; (*pudota*) усыны; (*luhistua*) куашканы; **k. kumoon** бекмыльсыны, кымасъкыны; **k. selälleen** гач усыны (я. пограны); **kuorma-auto kaatui ojaan** грузовик канавае кымасъкиз; **puu kaatui ryskyen** писпу лосыртыса пограз; **olin kaatumaisillani** ёжыт гинэ ёй усыы; **talo on kaatumaisillaan** корка куашка (я. куашкан калын) ни 2. (*taistelussa*) бырыны, пограны; **k. sodassa** войнае бырыны 3. *выжт.* (*kukistua*) куашканы; **hallitus kaatui** кивалтэт* (я. правительство куашказ; **suunnitelma kaatui** план куашказ (я. ёз пёрмы) 4. (*valua*) кисьтисъкыны (*ксь ву, песок*); **maito kaatui lattialle** ѹёл выж вылэ кисьтисъкиз
kaatumatauti^{5-F} мед. кулыса усылон, эпилёпси(я)
kaava⁹ 1. (*kaavio*) схéма, план; (*malli*) шаблон; **asemak.** лэсътисъ-конъя план (*карта*); **pöytäkirjan** **k.** протоколлэн фóрмаез; **tehdä kaavan mukaan** шаблонъя лэсътыны 2. вандэт, вы́кройка; **leikata kangas kaavan mukaan** басмае вандэтъя (я. вы́кройкая) вандылыны 3. *мат., хим.* фóрмула; **veden kemiallinen** **k.** вулэн хýми (я. химíческой) фóрмулаеуз; **matemaattinen** **k.** матемáтика(ысь) фóрмула 4. (*mittak.*) масштаб [-ашт-]
kaavailla⁶⁷ эсэп(л)аны, ёрсаны, планировать карыны (*оглом чакласа*); **k. jtak mielessään** мае

ке йырад эсэп(л)аны; **k. uutta hallitusta** выль кивалтэт* ёрсаны (я. планировать карыны)
kaavake^{48-A} анкéта
kaavamainen 1. (*skemaattinen*) схéма выллем, схéмалыко*, схематической; **k. piirros** схéма выллем суред; **k. esitys** схематической изложéние 2. (*muodollinen*) шаблонъя (я. стереотипъя) + кн. я. *кк.-лэсъ мн. / partis. t. teonn.*; **k. ajattelu** стереотипъя мал-па(сько)н
kaavio³ схéма; диагráмма; гráфик
kaaviokuva¹⁰ схéма, схематической возьматон (я. суред)
kadehtia^{61-F} вожъясыкыны (*кинлыке*); **k. rikasta ihmistä** узырлы вожъясыкыны
kadoksi|ssa, -in: olla kadoksissa ышемын(-быремын) луыны, ышыны(-бырыны); **kirjani on kadoksissa** книгае ышемын; **joutua kadoksiin** ышыны(-бырыны), бырыны (сюрыны)
kadota^{74-F} ышыны(-бырыны), бырыны; **rahat katosivat jhk** конь-дон кытчи ке ышем; **minulta katosi hattu** мынам шляпае ышиз; **ruokahaluni katosi** аппетитэ [-п-] (я. сием потонэ) быриз; **k. näkyvistä** син азысъ ышыны; **k. väkijoukkoon** калык пёлы ышыны; **k. jäljettömiin** чиптэм-чаптэм ышыны
kadottaa^{53-C} ыштыны; **k. rahat** уксёэз ыштыны; **k. toivonsa** оскондэ ыштыны
kadotus³⁹ вöсъ. ад; **ikuinien k.** пýрák (я. нóку быроントэм) курадзёнъёс; **joutua kadotukseen** (пýраклы) адэ сюрыны
kahakka^{14-A} ваче пумит вуон; (*riita*)

керетон, даллашон; **rajak.** кунгожын ваче пумит вуон; **avio-puolisoiden välinen k.** кузпалъёс вискин керетон
kahdeksan¹⁰ тымыс; **k. päivän kiulessa** тымыс нунал чоже; **kahdeksassa päivässä** тымыс нуналсыны
kahdeksankymmentä тымыстон
kahdeksantoista дас тымыс
kahdeksas⁴⁵ тымысэттй
kahdeksaskymmenes тымыстонэттй
kahdeksikkö^{4-A} тымыс (*лыдпус*), восьмёрка *puhek.*; тымысэттй (номеро); **matkustaa keskustaan**
kahdeksikolla центре тымысэттй номеро транспортэн (*кесь автобусэн*) мыныны; **luistella kahdeksikoa** восьмёрка “гожъяса” (конькиен) нискиланы
kahden кык кузя, (кык) чошен, ваче; **olla k.** кык кузя луыны; **k. kesken** ваче син вуттыны
kahdeskymmenes кызэттй
kahdestaan кык кузя, (кык) чошен; **olimme k. lomalla** отпускын кузя улымы (я. ми вал)
kahina¹³ 1. чаштыртэм, чаштыр карем (я. вазем); **pudonneiden lehtien k.** усем куаръёслэн чаштыртэмзы 2. (*riita*) чашет|он, -эм, керет|он, -эм, даллаш|он, -ем; **heidän välillään on pientä kahinnaa** соос куспазы пичияк керетыса уло
kahista⁶⁶ чаштыртыны, чаштыр карыны (я. ваззыны); **lehdet kahisevat jalkojen alla** пыд улын куаръёс чаштырто; **uudet setelit kahisevat käessä** выль кагаз уксёос киын чаштырто
kahlaja¹⁰ зоол. туливить, кулик

kahlaamo² коласа потонни (я. выжонни), лазег (я. лапег) инты
kahlata⁷³ (коласа) ветлыны, вуэттй (я. мур лымаеттй) ветлыны; **k. joen yli, ylittää joki kahlaten** шурез коласа потыны (я. выжыны); **kulkea kahlaten** коласа мыныны, вуэттй (я. мур лымаеттй) мыныны
kahle(et)⁴⁸ ёем. тр. л. бугол, кандал, дурет, жильы; **panna jk kahleisiin** кинэ ке буголаны (я. жильяяны, жильыен дурыны); **vapauttaa kahleista** буголлэс (я. кандаллэс) мозмытыны, жильы йылысь лэзыны
kahlehtia^{61-F}, **kahlita**⁶⁹ буголаны, жильыен дурыны, жильяяны; **k. koira** пуныеz жильяяны (я. жильы йылэ пуктыны); **jäänpahlehtima joki** выжст. йёэн дуррем шур
kahmaista⁶⁶ кутыны, басьтыны (жогак), капыртыны *puhek.*; (*esi-neen lentäessä*) кабыны; **k. jtak käteensä** мае ке кияд кутыны; **k. jk sylinsä** кинэ ке зыгыртыны; **hän kahmaisi kisoissa kolme kultamitalia** выжст. чошатскоңёсын со куинь зарни медаль бастыз
kahmalo² сузь; **ammentaa vettä kahmalolla** вуэз сузен омыртыны; **k. jauhoja** одиг сузь пызы
kahmalokaupalla 1. сузён-сузен 2. выжст. (туж) трос, дáнак, лáчак
kahmia⁶¹ люканы, бичаны, капырьяды *puhek.*; **k. itselleen** утяттыны, аслыд карыны, капыртыны
kaatalainen³⁸ кык пörtэм (я. пумо); **k. hyöty** кык пумо пайды **kahtia** шори, шорияк, кыклы; **sa-**

hata tukki k. корез шори вандыны; **juomalasi halkesi k.** стакан шёрийк пилиськиз
kahva⁹ ныд, кут|он, -эт; **veitsen k.** пурт ныд; **ovenk.** ёс кутон; **tarttua vallan kahvaan** выжт. тёрлыкез* (я. властез) киултыны
kahvi⁵ кóфе; **maitok.** ѹёлын кóфе; **juoda kahvia** кóфе юны; **kutsua kahville** кóфе юны ѿтыны
kahvikannu¹ кофейник (*кофе лэзыяны*)
kahvikuppi^{5-B} кóфелы (я. кóфе юон) чаша
kahvila¹² кафе
kahvileipä^{10-F} кóфе юон пыжос (печенья, кекс)
kahvinkeitin^{33-C} кофевáрка, кóфе пёзьтон
kahvinporot¹ тр. л. кóфе пыды, кóфелэн напез (я. пыдсаз пуксемез)
kahvio³ кафетéрий [-тэ-], буфет
kahvipannu¹ кофейник (*кофе пёзьтыны*)
kai лэся, дыр, кадь, оло; **bussi on kai jo lähtenyt** автобус кошкемни, лэся; **pitää kai lähteä** кошконо (я. кошкины кулэ) ни, дыр; **hän on kai jo tullut** со лыктэм ни кадь
kaide^{48-F} перила, валис, кутйськон; кенер; **porrask.** тубат перила (я. кутйськон); **sillank.** выж перила (я. кенер)
kaihdin^{33-F} (укно) возъет, штора; **laskea kaihitmet alas** укно возъетъёсты лэзыны
kaihi^{5, 7} мед. синдыж, дыж кыскем, катаракта
kaiho¹ мёзмон, шимес (я. жож) луон; **k. valtaa mielen** мёзмон сюлэмез пачылмытэ (я. тырмы-тэ); **kaihoa herättävä muisto** жож (я. мёзмыт) тодэ ваён(ъёс)
kaihoisa¹⁰ мёзмы[т, -лэс, шимес, жож; **kaihoisat silmät** мёзмыт синъёс; **on kaihoisaa** шим-шим мёзмыт
kaihtaa^{56-F} палэнскины (турттыны) (малэс ке), палэнскиса (я. пегаса) улыны; **k. ihmisiä** адямиослэс палэнскины турттыны; **hän ei kaihda mitään keinoja** со нокычё амаллэс но уг юрды (я. палэнски); **kustannuksia kaihmatta** нокычё коньдон быдтонлэс кышкатэк
kaikenlainen³⁸ кόтькычё (но), олóкычё но, оломá(р) но, пöртэм-пöртэм; **on kaikenlaisia ihmisiä** адямиос кόтькычёеся вань, адями олóкычё но луэ; **juteltiin** **kaikenlaista** оломáр (сярысы) но вераськизы
kaiketi дыр, лэся, кадь, оло; **täytty** **k. lähteä** кошконо (я. кошкины кулэ) ни, дыр
kaikkein ортчыт (превосходной) степенез кужмоятон кыл: тужгес но, сáмой; **k. isoin talo** тужгес но бадзым корка; **k. uusin** сáмой выль (я. вылез); **k. eniten** сáмой трос
kaikki^{7-A} 1. (*jokainen*) вáньзы; **me k.** вáньмы; **te k.** вáньды; **k. lähtivät jo pois** вáньзы кошкизы ни 2. (*koko(naisius)*) вáньмáз; кόтьмá(р); (*attribuuttina*) вань; **minä tein jo kaiken** мон вáньзэ лэстийни; **elämässä sattuu kaikkea** улонын кόтьмá(р) луэ; **kaikkea hyvä!** вáньзэ умойзэ!; **minä tunnen k. ihmiset täällä** мон вань адямиосты татыс тодйсько; **kaikin keinoin** кόтькычё амалэн,

кóтькызы́; **kaikin tavoin** кóтькызы́, олóкызы́ но; **kaikin voimin** вань кужмысъ **kaikkiaan** вáньмýз (чош); **meitä oli k. kymmenen** вáньмý чош ми дас кузя вал; **kaiken k.** вáньмýз-öвölэз; **tällä luokalla on kaiken k. vain viisi henkilöä** та классын [-с-] вáньмýз-öвölэз вить мурт гинэ; **kerta k.** кóпак, бýдесák, чýтрáк, юн **kaikkialla, -lla, -lla, -lle:** **kaikkialla** кóтькыт|ын, -ысéн, кóт(ы)ráк; (*liikeverbien yhteydessä*) кóтькытý; **kaikkialla kadulla palavat valot** ульчыын кóтькытýн тыльёс жуало; **kaikkialla maailmassa** дуннеын кóтькытýн, вань (я. бýдес) дуннеын; **kaikkialta** кóтькыт|ысъ, -ысéн; **kaikkialta kuului ääniä** кóтькытýсь куарос кылýсько вал; **kaikkialle** кóтькытчы; **uutinen levisi kaikkialle** ивор кóтькытчы вólмиз **kaikkitietvä¹⁰** вáньзэ тодийсъ; тодийсъясъкисъ **kaikota^{74-A}** палэнсыны, кошкыны, пегзýны; (*kadota*) ышыны, бырыны; **uni kaikkoaa silmistä** выжт. ум тöлзиз, изем потон быриз **kaiku^{1-D}** (куара) чузъяськ|ем, -он, куара шуккисъкем; **askelten k.** пыд куара чузъяськем; **k. vastasi metsästä** куара нюлэскисъ чузъяськиса вазиз **kaikua^{52-D}** чузъяськыны, шуккисъкыны (*kuara ссы*); (*kuulua myös*) жингыртыны, кылýськыны; **tällä kaikuu** татын куара чузъяське; **laulu kaikuu** кырзан жингыртэ (я. чузъяське); **kaikuvä ääni** жинг(ы)рес (я. чузъяськисъ) куара

kaima⁹ адаш, паньтэм, тёзка *puhek*. **kainalo²** *анат.* кунул **kainalosauva⁹** кунул боды, костыль **kaino¹** керпот|йсь, -ыса, востэм, возьдасък|исъ, -ыса, кепыра|сь, -са; **k. tyttö** керпотйсь (я. востэм) нылаш; **k. hymy** возьдасъкыса пальпотэм **kainostella⁶⁷** кéр/потыны, возьдасъкыны, кепыраны; **k. vieraita ihmisiä** мурт адямиослэсъ кéрпоптыны **kaipaus³⁹, kaipuu¹⁷** мёэм|он, -ем; (*halu*) =м пумо кн. / =m-partis. + пот|он, -эм; (*tarve*) кулэяськ|он, -ем; **kaipausta herättävä muisto** мёэмонэз жутйсь тодэ ваён; **k. kaukaisiin maihin** кыдёкисъ шаерьёсы мынэм потон; **tiedon kaipuu** информáилы кулэяськон **kaira⁹** *tex.* 1. портон, сверло; **jääk.** йё портон 2. (*ontto pora*) портон, бур **kairata⁷³** портыны; (*esim. maata myös*) бурить карыны; **k. reikä riishun** портыса пуэ пась лэстыны **kaisla⁹** бот. камыш (*Scirpus*); тростник [-сн-] **kaislikko^{4-A}** камыш|(ъёс), -олык; тростник(ъёс) [-сн-] **kaista⁹** 1. полоса, чур; **kapea k. rantaa** ярдурлэн сибет чурез 2. (*ajok.*) полоса, ряд (*сюреслэн*); **vaihtaa kaistaa** мукет полосае потыны 3. ож. сéктор, участок 4. *tele.* (*taajuusk.*) диапазон **kaistale⁴⁸** кесэг, чур, полоса (*ничигес*); **k. maata** музъем кесэг; **k. metsää** нюлэс чур (я. полоса); **kangask.** басма кесэг

- kaitsea⁵⁸** возьманы, утыны; **k.** **lampaita** ыж возьманы; **k. lapsia** нылпиосты утыны (я. возьманы)
- kaiutin^{33-C}** громкоговоритель, динамик, колонка; **radiovastaantottimen kaiuttimet** радиоприёмниклэн колонкаосыз
- kaivaa⁵⁶** 1. копаны, гудыны; **k. ojaat** канава копаны; **k. kuoppara** гу гудыны 2. (*kaivella, tonkia*) бугыртыны, копаны, мудыны (*mae ke*); бугыръясъкыны, копасъкыны (*kytyyn ke*); **k. maa omepariup ympäriltä** улмопу котырысь музъемез бугыртыны (я. мудыны); **k. nenäänsä** нырад копасъкыны 3. (*peittää, haudata*) согыны (ксь музъеме); **k. maa-han** музъеме согыны 4. (*esim. paljastaa*) (копаса) поттыны, копаны; **k. perunoita** картофка копаны; **k. kultaa** зарни поттыны
- kaivanto^{1-J}** траншέя; (*vallihauta*) ров; (*taisteluhauta*) окоп
- kaivata^{73-E}** 1. мөзмыны (кинлэсь *ke*); (*haluta*) инф. / inf. + мылкыд карыны, =м пумо кн. / =m-partis. + потыны; **k. äitiään** анаедлэсь мөзмыны; **hän kaipaa kotiin** со дорезлэсь мөзме; **hän kaipaakaukaisiin maihin** солэн кыдёкысъ шаеръесы мынэмез потэ 2. (*etsiä, kysyä*) утчаны, юаны; **onko kukaan kaivannut minua?** монэ утчась (я. юась) ёй вал-а? 3. (*tarvita*) кулэясъкыны (*малы ke*), кулэ карыны; **k. kauniitaavaatteita** чебер дийслы кулэясъкыны; **kukat kaipaavat vettä** сяськаос вуэз ярато (я. кулэ каро)
- kaivautua^{52-F}** пырыны (копаса), со-
- гисъкыны, астэ согыны; **käärme** **kaivautui hiekkaan** кый луое пыриз (я. согисъкиз); **toukat** **kaivautuvat puuhun** нумырьёс писпүэ пыриллям
- kaivella⁶⁷** копасъкыны, гудйсъкыны, бугыръясъкыны (*kytyyn ke*); копаны, бугыртыны, мудыны; **k. hampaitaan** пиньёсад копасъкыны; **k. taskujaan** кисьюсад бугыръясъкыны; **mieltäni kaivelee, että ...** выжт. сюлэмез чепылля, ... шуыса
- kaivertaa^{54-K}** гравировать карыны
- kaivinkone⁴⁸** tex. экскаватор
- kaivo¹** колодча, гудзём, куйы
- kaivonvintti^{5-C}** (колодча) жеребей
- kaivos³⁹** шахта, рудник; (*avolouhos*) (*make*) поттонни, гудонни;
- kivihiilik.** музъем эгыр (поттон) шахта; **suolak.** сыал поттонни (я. гудонни)
- kaivosmies⁴², kaivostyöläinen³⁸** шахтёр, горняк
- kaivuri⁶ > kaivinkone**
- kajahtaa^{53-F}** кылйсъкыны (*shuak*), чузъясъкыны, шуккисъкыны (*kuara cсь*); **yhtäkkiä kajahti laukaus** шуяк ыбем куара кылйсъкиз
- kajakkii^{5-A}** 1. зар. каяк 2. спорт. байдарка
- kajastaa⁵³** ёар/потыны, ёардыны; (*häätöttää*) адзисъкыны, пиштыны (*buc pyr kadt, myrdem*), чильпыраны; **aamurusko k. ёар-потэ ни**; **sataman valot kajastavat jo kaukaa** портлэн тыльёсыз кыдёкысен ик адзисъко; **verhogen läpi kajasti valoa** возьет пыртый югыт чильпыра вал
- kajastus³⁹** ёарпот|он, -эм, ёард|он, -эм; (*häätötäminen*) адзисък|он,

-ем, пишт|он, -эм (*бус пыр кадь, мырдэм*), чильпыра|н, -м; **aamun k.** (чук) ёарпотон; **valon k.** югыт-лэн чильпырамез (я. бус пыр кадь пиштэмез); *чиш.* > **kajastaa kajauttaa**^{53-С} 1.: **kuoro kajautti**

reippaan laulun хор задор кырзан-нээс мытйз; **k. huuto** кесясьсыны кутсакыны 2. (*lyödä*) (тач) шуккыны (я. салыны); **hän kajautti otsansa oveen** со кымессэ ѡсэ таё! шуккиз

kajo¹ пиштэм (*бус пыр кадь*), чильпырам; (*sarastus, rusko*) ёарпотон, ёардон, инльёль; **iltarus-kon k.** јыт инльёль **kajota**⁷⁴ ютск(ыл)ыны (*маке борды*), ютылыны (*маке борды, мae ke*), исаны; **älä kajao siihen** эн ютсакыл(ы) со борды; **hän ei kajonnutkaan ruokaan** со сиён борды ёвёл но ютылэм; **emme kajoa siihen kysymykseen** со ужпумез ум ютылэ (я. ютылъске)

kakkonen³⁸ кык (*лыдпус*), двойка *rihek.*; кыкётый (номеро); **herttak.** чёрви кык, кык чёрви; **tulla kak-kosena maaliin** фйнише кыкётый вуыны; **numero k.** кык(этый) номер

kakku^{1-А} торт; (*kuivak.*) кекс **kaksi**³¹ кык; **k. henkeä** кык мурт; **k. kertaa** кык пол; **me k.** ми кык кузя, кыкнамы; **kahden (kesken)** кык кузя, ваче; **kahden hengen huone** кык муртлы кóмнатá (я. номер); **kahden päävän kuluessa** кык нунал ёже; **kahdessa pää-vässä** кыктойсын, кык нуналсын

kaksikerroksinen³⁸ кык этажем, улынó-вылынó, улысé-вылысé;

k. aitta улынó-вылынó кенос; **k. talo** улынó-вылынó (я. кык этажем) корка

kaksikielinen³⁸ кык кылын вераськись, кык кыльем; **kaksikieliset alueet** кык кылын вераськись улосъёс; **k. julkaisu** кык кылын (потэм) публикаци

kaksikko^{4-А} 1. кык мурт (чош), двойка *rihek.* 2. (*vene*) чошен (полсано) пыж, чошен каноэ, двойка

kaksikymmentä кызы

kaksimielinen³⁸ кык пёртэм (я. пу-мо) валан сётись; озы но, тазы но валано; **k. ilmaus** кык пёртэм валан сётись варажение

kaksin кык кузя, (кык) чошен; ваче, кыкназы; **me k.** ми кык кузя, кыкнамы; **te k.** ти кык кузя, кыкнады; **jäädä k.** ваче кылыны

kaksinkertainen³⁸ кык полэс (я. пол); **k. ikkuna** кык полэс укно; **k. maailmanmestari** дуннелэн кык пол чемпионэз

kaksinpuhelu² вачевераськон, диалог

kaksintaistelu² дуэль

kaksisataa кык сю

kaksitoista дас кык

kaksois= куш. 1. кык огкадь лю-кетъёслэс луэмээ возьматэ, ксь:

kaksoispohja кык полэс пыдэс 2. огезлэс мукетыз кадь луэмээ возьматэ, ксь: **kaksoiskappa-le** дубликат 3. кык пол луэмээ возьматэ, ксь: **kaksoisvoitto** кык пол вормон

kaksoispiste⁴⁸ кыл. валэктон пус*, двоеточие

kaksoiset³⁸ тр. л. 1. кыктоос, эгызо-ос 2. астрол., К. астрон. Кыкто-ос, Близнецъёс

- kala⁹** 1. чорыг; **makean veden k.** шög вуын уйись чорыг; **tuoretta kalaa** выль (я. али) кутэм чорыг; **olla kalassa** чорыганы, чорыганинын луыны; **mennä kalaan** чорыганы мыныны 2.: **kalat** тр. л., **астрол.**, **Kalat** астрон. Чорыгъёс **kalahataa**^{53-F} шальк (я. жон) карыны (я. вазыны); **kuokka kalahti kiveen** кукчо шальк! из борды йötäiz; **lehmänkello kalahti kerran** скал гырлы огпол жон! вазиз **kalakeitto**^{1-C} nöp. чорыг лым, чорыген шыд **kalakukko**^{1-A} nöp. чорыген нянь **kalanviljely**² чорыг вордон (я. будэтон) **kalastaa**⁵³ чорыганы *intr.*, чорыг кутылыны; **mennä kalastamaan** чорыганы мыныны **kalastaja**¹⁰ чорыгась, чорыг кутылайс **kalastus**³⁹ чорыга|н, -м, чорыг кутыл|он, -эм; **lohenk.** лосось кутылон; **talvik.** тол чорыган **kalasääski**⁷ зool. чорыгасьдушес, скопа (*Pandion haliaetus*) **kalevalamitta**^{9-C}-liter. кáлевала (кылбур) размер (*vashkala finn kyloburyessy*) **kalikka**^{14-A} боды, дубинка **kalina**¹² шальккетэм, жальтыртэм, лачыртэм, чакыртэм (*malæn ke*); **kahleiden k.** кандалъёслэн жальтыртэмзы; *čit.* > **kalista** **kalista**⁶⁶ шальккетыны, жальтыртыны, лачыртыны, чакыртыны (*make*); **kahvikupit kalisevat** кофе (юон) чашаос шальккето; **kahleet kalisevat** кандалъёс жальтырто (я. шалькето); **luut kalisevat** лыос лачырто; **hampaat kalisevat** *kylmästä* пиньёс кезы- тэн (я. кезытлэс) чакырто **kalistaa**⁵³ шальккетыны, жальтыртыны, лачыртыны, чакыртыны (*main ke*); **k. astioita** тустыпуньыең шальккетыны; **k. kahleita** кандалъёсын жальтыртыны (я. шальккетыны) **kalistin**³³ шалтыртон, лачыртон (*shudon инструмент*) **kalja**⁹ сюкас; *ver.* сур; **mennä kaljalle** сур юны мыныны **kaljama**¹⁰ ёвалег; > *iljanne* **kalju**¹ 1. тн. пилеш; (*hiukseton myös*) йырситэм; (*karvaton*) гонтэм; (*paljas*) голыык; **k. päälaki** пилеш йырыйл; **k. toukka** гонтэм нумыр; **k. kallio** голыык скала 2. мн. пилеш; **kiiltävä k.** чилясь пилеш **kaljuräinen**³⁸, **kaljurää**⁵⁰ пилеш (йыро); **k. mies** пилеш (йыро) пиосмурт **kalkita**⁶⁹ 1. (*valkaista*) известен (я. изваскаен) төдь(ы)маны, изваскаяны 2. *gurt.* в. известковать [-ск-] карыны, изваскаяны **kalkki**^{5-A} известь, изваска **kalkkikivi**⁷ геол. изваска из, избур, известняк [-сан-] **kalkkiutua**^{52-F} (*tulla kalkkiseksi*) известё (я. изваскаё) луыны; (*saostua kudoksii*) пörмыны, кылдыны (известъ ссы); (*kovettua*) измыны, чурытомыны **kalkkiviiva**⁹ мел (я. избур) гож (ксы стадионын) **kalkkuna**¹² курка, немыч **kallellaan, -leen:** **kuunnella päätellellaan** йырез мыкыртыса кылзыны; **hattu hiukan kallellaan** шляпа кырыжгес понэмүн; **panna kallelleen** чукинтыны, бекыртыны, кырыж(а)тыны; **mennä kalleleen** чукинскины, бекырс-

- кыны, кырыжаны
- kalleus⁴⁰** I. дунолык, дуно лу|эм, -он, бадзым (лу|эм, -он) (дун ссы); **tavaroiden k.** вузъёслэн дуно-лыксы; **hintojen k.** дунъёслэн бадзым луэмзы 2. (*arvokas esine*) дуно арбери; (*muistoesine*) ре-ликви(я); **perhekalleudet** семья-лен дуно арбериосыз; семьялэн реликвиосыз
- kallio³** изъяр*, скала; **luja kuin k.** выжт. из кадь юн
- kallis⁴¹** I. дуно, бадзым (дун ссы); **k. tavaa** дуно вуз (я. арбери); **kal-liit hinnat** бадзым дунъёс; **kaksi kertaa kalliimpi** кык пол(лы) ду-но; **olla k.** дуно сылыны; **myydä kalliilla** (*t. kalliista*) дуно(ен) вузаны; **ostaa kalliilla hinnalla** дуно дунын басътыны; **käydä** (*t. tulla*) **kalliaksi** дуно усыны 2. (*arvokas, tärkeä*) дуно, туж кулэ (луись); (*kunnioitettu*) гажано, яратоно; **tuhlata jnk kallista ai-kaa** кинлэс ке дуно дырзэ быд-тыны; **k. ystäväni** гажано эше
- kallistarvoinen³⁸** дуно (я. бадзым) дунъем, (туж) дуно; дунъяны лубонтэм, дунъянтэм; **k. jalokivi** бадзым дунъем дуно из
- kallistaa⁵³** I (*panna kalleleen*) мы-кыртыны, някыртыны; (*panna vinoon*) чукинтыны, кырыж(а)-тыны; **k. päättää** йырдэ мыкыр-тыны; **k. amme** чанэз чукинты-ны
- kallistaa⁵³** II (*tehdä kalliimmaksi*) дуноятыны, дунзэ будэтныны (я. жутыны); **kriisi kallisti elin-kustannuksia** крыйзис улонлэс дунзэ будэтйз
- kallistua⁵²** I (*mennä kalleleen*) мы-кырсыны, някырсыны; (*mennä vinoon*) чукинскины, кырыжа-ны; **kallistunut talo** някырском корка; **rattaat kallistuivat** уробо чукинскиз (я. чүкинák луиз) **kallistua** II (*tulla kalliimmaksi*) дунояны, будыны, жутскины (дун ссы)
- kallo¹** анат. йыркобы, -чаша
- kalmisto²** вылли ст. шай(выл), по-гост; археол. (вашкала) шай, могильник
- kalmo¹** кулэм шёй, кулэм мурт-лэн шёйыз
- kalmukki^{5-A}** калмык
- kalossi⁵** галош|а, -и [га-, го-], ко-лош|а, -и
- kalotti** 1. геогр. полярной (я. арктика) улос 2. (*pohjoisk.*) калотт [-т] (*Финляндилэн, Швецилэн но Норвегилэн уйтап улосъёссы*)
- kalpea¹⁵** кёдэктэм, кёсит, зарыт; **kalpeat kasvot** кёдэктэм ымныр; **tulla kalpeaksi** кёдэктыны, кё-сэктыны, заректыны
- kalpeakasvoinen³⁸** кёдэктэм (я. кёсит, зарыт) ымныро
- kalpeus⁴⁰** кёдэктэм, кёсектэм, зарыт (я. кёсит) (луэм); **kasvojen k.** ымнырлэн кёдэктэмез
- kalskahtaa^{53-F}** шальк карыны (я. вазыны); **kirves kalskahti kiveen** тир шальк! (карьса) из борды йётйз; **komealta kalskahtava ni-mi** выжт. чебер чузъяськись ним
- kaltainen³⁸** кадь; (*jnk tapainen, lainen*) выллем; (*jnk näköinen*) (кин ке) тус; **sinun kaltaisesi** тон кадь (я. выллем); **tällä on pal-jon sinun kaltaisiasi** тон кадьёс татын трос; **olla jnk k.** кельшыны, укшаны (малы ке); **samank.** сычё ик, со кадь ик; **monenk.**

пёртэм пумо; **minkäk.**? мар выллем?, кычегес?; **senk.** со выллем (я. кадь)

kaltata^{73-С} посьвуаса сузыны (я. тазатыны); **kaltattuja tomatteja** посьвуаса сузям помидоръёс **kalterit**⁶ тр. л. решётка; **joutua** **kalterien taakse** решётка сбёры сюрыны

kalteva¹⁰ чукинэс, мык(ы)рес, улланес; **k. torni** чукинэс (я. кырыжам) бáшня; **k. tie** чукинэс (я. бамало) сюрес

kaltoin туж урод, лек, жалянээ валатэк; **kohdella jtak k.** кинэке туж урод карыса возыны **kalu**¹ 1. арбери; **työk.** ужан арбери (я. тýрлык); **kilut ja kalut** котыр, арбериос (кинлэн ke); **hän on mennytä kalua** со бырем адями ини 2. оғш. (*siitin*) кульы, арбери

kalustaa⁵³ мебель пунктыны (ксъкомнатаг), меблировать карыны; **kalustettu huone** мебелен (я. меблировать карем) кóмнатá **kaluste(et)**⁴⁸ ёч. тр. л. 1. (*huonekalut*) мебель, корка пуш тýрлык 2. *tex.* (*varusteet*) ужан тýрлык, оборудование

kalusto¹ оборудование, тýрлык, инвентарь; **palok.** тылпу кысон тýрлык; **rautateiden liikkuva k.** чугун сюресъёслэн ветлйись оборудованизы

kalutta⁷⁴ йырыны; **puhtaaksi kaluttu luu** чылкыт (луытозы) йыръем лы

kalvaa⁵⁶ 1. йырыны; (*hierää*) ниръяны; **jänikset kalvoivat haaraa** лудкечъёс пипуэз йырийллям; **kenkä k. (jalkaa)** пыдкук (пыдээ) ниръя 2. выжт. курадзытыны, сюлэмез шуг (я. вöсь)

карыны, сюлмасъктыны; **se kalvoi hänen miltään** со (ужпум) курадзьытэ вал сое

kalveta^{72-Е} 1. кóдэктynы, кóсэктыны, заректыны; **hän kalpeni perlostaa** кышкаменyz (я. кышкаса) со кóдэктиз 2. выжт. бездыны; **kalvennut muisto** бездэм тодэваёнъёс)

kalvo¹ дыж, плéнкá; мембрáна; **soluk.** клéткалэн (я. лулпырылэн*) дыжез; **aivok.** йырвиым дыж; **muovik.** полиэтилен [-и(э)-] плéнкá

kalvosin³³ манжет; **paidan kalvosimet** дэрэмлэн манжетъёсыз

kama⁹ 1. кулэтэм котыр (я. арбери); тр. л., вер. котыр; **kaikenlaista turhaa kamaa** олóкычё но чик кулэтэм котыр 2. жарг. наркотик

kamala¹⁰ 1. шимес, кóшкемыт, шук(ы)рес; **k. tilanne** шимес югдур 2. вер. (*ruma, tylsä*) шуш, шотэм, урод; адзэмпотостэм; **k. puku** шуш дýськут 3. вер. (*valtava, kova*) кóшкемыт, шимес, шук(ы)рес (уkyр); **kamalan kylmä** кóшкемыт кезыт

kamaluus⁴⁰ 1. шимес(лык), кóшкемыт, шукрес(лык); **tilanteen ko-ko k.** югдурлэн вань шимеслыкез (я. кóшкемытэз) 2. (*camala asia*) шимес (я. кóшкемыт, шукрес) учыр (я. ужпум); **utisissa kerrotut kamaluudet** иворъёсын мадем шимес учыръёс

kamana¹² йырыыл (öслэн, *катка-лэн но мк.*); **oven k.** ѡс йырыыл

kamara¹² 1. (*maan pinta*) музъем кур (я. кора); **astua kotimaan kamaralle** ас (я. вордйськем) кунад бертыны; **palata maan kamaralle**

выжт. инметий лобамысь дугдны **2.** (*paksu nahka t. iho*) чурыйт (выл) ку

kamari⁶ **1.** (*huone*) кóмнатá; **vierask.** куно(ослы) кóмнатá **2.** (*edustajah.*) палáта (*парламентлэн*)

kamarimusiiuki^{5-А} кáмерной крэзыгур (я. мýзыка)

kameli⁶ зоол. дуэ, верблюд

kamera¹² (*valokuvak.*) фотоаппарат [-п-]; (*elokuvak.*) (кино)кáмера

kammata^{73-Н} сынаны, сынаськыны *intr.*; **k. tukkansa** (*t. hiuksensa*) йырсидэ сынаны, сынаськыны

kammio³ **1.** кóмнатá, висъет (*pichges*); кéлья; **munkin hiljainen k.** монахлэн чалмыт кéльяе **2.** *tex., анат.* кáмера, висъет; *анат. ou* сюлэмкöt; **sydämen oikea ja vasen k.** сюлэмлэн бур но пал-лян кóтьёсыз

kammitsoida⁶² выlli st. дурыны, съёлтаны *выжт.*; **jään kammitsoima joki** ёйён дурэм шур

kammo¹ зол кышкан (я. кышкаса улон), кóшкемыт (я. туж кышкыт) (луон); (*pimeyden, kummituksen*) кóшкеман; (*korkeuden, syvyyden*) шурдон; **kuoleman k.** кулэмлэс (я. кулонлэс) кышкан; **meidät valtasi k.** милемлы кóшкемыт (я. туж кышкыт) луиз

kammota⁷⁴ (туж) кышканы, дэймыны; (*pimeyttä, kummitusta*) кóшкеманы; (*korkeutta, syvyyttä*) шурдыны; **k. verta** вирлэс кышканы; **k. pimeyttä** пеймыйтэн (я. пеймыйтлэс) кóшкеманы

kammottaa^{53-С} (туж) кышкатыны, дэймытыны, кóшкемыт потыны *yksipers.*; (*pimeys, kummitus*) кóшкематыны; **rikoksen raakuus**

kammotti kaikkia йыружлэн лек луэмез вáньзэс дэймытийз

kammottava¹⁰ кóшкемыт, шимес, шук(ы)рес; **k. hiljaisuuus** шимес чалмыт(лык); **täällä on kammottava(a)** татын кóшкемыт

kampa^{9-Н} сын; **tihä k.** чем сын; **metallik.** корт (я. металлэс [-лл-]) сын

kampaaja¹⁰ йыр чышкись, парик-мáхер (*нылкышноосты чышкись*); **käydä kampaajalla** йыр чышкыны ветлыны

kampaamo² йыр чышконни, па-рикмáхерской (*нылкышноослы*)

kampanja¹² кампáни(я); **vaalik.** быръёнъёсся кампáни(я)

kampata^{73-В} пыд пуктыны, канжа-(ты)ны, чука(ты)ны; **k. jk nurin** кинэ ке пыд пуктыса уськытыны

kampaaus³⁹ **1.** (*kampaainen*) сына|н, -м, сынаськ|он, -ем **2.** (*kampaainen tulos*) йырси октэт, причёска; (*yesik.*) уклáдка

kampe > kampreet

kampela¹³ зоол. камбала

kampi^{7-Н} *тех.* кутэт (*mae ke бергатон понна*); кривошип; **tahkon k.** зудлэн (я. шерлэн) кутэтэз

kampittaa^{53-С} спорт. > **kampata**

kamppailla⁶⁷ нюръяськыны; **k. jnk kanssa** кинэн ке (я. майн ке) нюръяськыны; **k. jtak vastaan** кинлы ке (я. малы ке) пумит нюръяськыны; **k. voitosta** вормон понн нюръяськыны; **k. vaise- uksia vastaan** шуг-секытъёсын нюръяськыны

kampreet^{48-В} *тр. л., вер.* (кулэтэм) котыр (я. дйскут)

kamppi^{5-В} пыд пуктэм, канжа-(тэ)м, чука(тэ)м; **jalkak.** пыд

- пуктэм, пыдын канжатэм; **mai-lak.** клюшкаен канжатэм; **tehdä k.** пыд пуктыны, канжа(ты)ны **kampurajalka**^{9-D} кырыж (я. кожой, уйыс) кук
kampus³⁹ университет городок (вуз: юртъёсыныз, котыр ёросэн валиче)
kana⁹ курег
kanakeitto^{1-C} *nöp.* курег сйлын шыд
kanala¹² курег гид
kananmuna¹⁰ курегпуз, кукей; **rehmaaksi keitetty k.** небыт (я. ылә-кырсә) (пözтэм) курегпуз
kananpoika^{10-D}, **kananpoikanen**³⁸ чипы, курегпи
kanarialintu^{1-J} зоол. канарéйка, кéнар(ы)
kanava¹⁰ 1. канал; **kasteluk.** мускытатон (я. оросительной) канал; **kuivatusk.** кёсатон (я. куасьтон) канал; **tuuletusk.** тех. тёлатон (я. вентиляци) канал; **televisiok.** телев. телеканал
kanavoida⁶² 1. канал(ъёс) копаны (я. гудыны, лэссыны); **kanavoitu suoalue** каналъёсын нюрвил инты 2. выжт. ёрьяны, келяны, лэзыны (куд ке пала, тодмо каналъёсса); **k. varoja teollisuuden kehittämiseen** (ресурс) уксёез промышленностез азинтыны лэзыны
kandidaatti^{25-C} кандидат, чектэм-мурт*
kaneli *nöp.* кóрица
kanerva¹⁰ бот. векчисусыпу, вéрек
kangas^{41-G} I 1. (*tekstiililuote*) басма, материал; **sillkik.** буртчин басма 2. сурéд. (*jille maalataan*) дэра, холст; (*maalaus*) полотно
kangas^{41-G} II вéреск басьтэм лувыл; (*mäntymetsä*) (пужым) яг (кёс му вылысь); **kuiva k.** кёс яг
kangaspuumiut¹⁸ тр. л. куиськон стан(ок)
kangastaa⁵³ 1. (*näkyä kangastuksena*) мираж (я. пойсуред*) луыса адзиськыны; **erämaassa kangastava keidas** бушкырын* (я. пустыняны) мираж луыса адзиськись оáис 2. (*häätöttää*) (мырдэм я. бус пыр кадь) адзиськыны 3. выжт. син азе (я. шоры) пуксыны; **Amerikka kangasti mielessä kultamaana** Америка син азе зарни шаер луыса пуксе вал
kangastus³⁹ 1. мираж, пойсуред*; чынкыт 2. выжт. малпан (бы-дэсмонтэм), утоби(я)
kangerrella^{67-K} > **kangertaa**
kangertaa^{54-K} моганы, могаса мыныны, чемтылыны выжт.; (*kieli*) быгыльмыны; **alku kangersi** кутсконэз могаса мынйз; **matematiikka hänellä hieman k.** математикаез солэн пичияк чемтылэ; **kieli k.** кыл быгыльме (я. уг беритссы)
kangistaa⁵³ куаса(лля)ськисьтэм карыны, пумытыны; (*kylmä*) зонгыратыны, эбылятыны; (*esim. kauhi*) шеректыны, шуэрскытыны; **pakkanen kangisti sormet** кезыйт чиньюосты эбылятэй (я. куасалляськисьтэм кариц); **kauhun kangistama** кышкатсыса шеректэм
kangistua⁵² пумыны; (*kylmästä*) зонгыраны, эбыляны; (*esim. kauhusta*) шеректыны, шуэрскыны; **k. kylmästä** кезытлэс (я. кынмыса) зонгыраны; **kangistuin**

pitkästä istumisesta кема пукыса, мугоры пумиз; **kaavoihinsa kangiutunut** выжт. трос тодйсътэм, сюбег малапаськись, кыжмем (я. азгыннем) йыро
kani⁵, kaniini⁶ зоол. крольц
kankea¹⁵ 1. куаса(пля)ськисътэм, чоныт, пумем; **kylmästä kankeat sormet** кезытлэс пумем (я. куасалляськисътэм) чиньыос 2. выжт. (*kömpelö*) сумб(ы)-рес, волыттэм; (*väkinäinen*) се-кыт, урод (кесь кусытьёс); **hidas puhe ja k. kielı** дыртыттэк вераськем но волыттэм (я. дыг-мог) кыл; **k. tunnelma** секыт атмос-фера
kanki^{7-G} 1. (*työväline*) лом (тирлык); (*puuk.*) зыр; **vääntää kiviä kangelä** изъёсты ломен бералляны 2. (*tanko*) стёрженъ; штánга; прут
kannas³⁹ мукус*, перешéек; **Kar-jalan k.** геогр. Карел мукус (я. перешéек)
kannattaa^{53-C} 1. (*kestää paino*) чида-тыны; (*tukea, pitää koholla*) (пукыса) возыны; **jää k. jo** ю чидатэ ни; **pylväät kannattavat siltaa** юбоос выжез возё 2. (*auttaa taloudellisesti*) юрттэт сётыны, юртт(йсък)ыны (кинлы ке) (кесь уксёен); **k. yritystä rahallisesti** ужбергатонлы уксёен юрт-тыйсыкыны 3. (*tukea, puolataa*) дýр-басьтыны (кинлы ке, кин ке понна); **k. ehdotusta** чектонлы дýрбасьтыны 4. од. м. (*sopia*) инф. / inf. + кулэ; **se k. tietää** сое тодыны (я. тодыса улыны) кулэ 5. (*olla tuottavaa*) дунзэ берыктыны, табыш сётыны, рентабель-ной луыны; **kyllä kauppa k.** вуз-карон, конéчно [-ш-], табыш

сётэ
kannattaja¹⁰ дурбасьтйс; **ruo-lueen kannattajat ja vastustajat** пárтилэн дурбасьтйсёзы ну пумит луисъёзы
kannattamaton^{34-C} ужб. пайда (я. табыш) сёйтсътэм, рентабель-ной луисътэм; **k. sijoitus** пайда сёйтсътэм коньдон иньян
kannattava¹⁰ ужб. пайда (я. табыш) сёйтсъ, рентабельной
kannattavuus⁴⁰ ужб. пайда (я. та-быш) сётонлык, табышо лу|он, -эм, рентабельность
kannella^{67-J} 1. урттылйсыкыны, чагисъкыны; **hän kanteli äidilleen veljensä kujeilusta** выныз-лэн йыртэмамез сярысъ со ана-еэлы урттылйсыкиз; **k. tovereistaan** юлтошъёсыд вылэ чагисъкыны 2. юр. жожтисъкыны, жожтисъкон сётыны
kannikka^{14-A} (*leivän*) туриж, ныр; (*esim. juuston*) выл, кём; **leivän k.** нянь туриж
kannu¹ бидон, кувшин; **maitok.** юл бидон; **kasteluk.** лейка; **valaa kannuja** выжт. азъласянь тодъяськыны (я. тодийсяськыны); юнмэ супыльтыны (я. кыл сётыны)
kannus³⁹ 1. зырзон, шпóра; **kukon k.** атас(лэн) зырзон(эз); **antaa ratsulle kannuksia** валлы шпóраос сётыны, валэш шпóраосын улляны
kannustaa⁵³ 1. валлы шпóраос сё-тыны, валэш шпóраосын улляны 2. (*innostaa*) мылкыд сётыны (кинлы ке), лёпкытыны, бурдъяны, стимулировать карыны; **kannustava esimerkki** мылкыд сёйтсъ пример; **k. pelaajia huu-**

- doillaan** шудйсъёсты кесяськыса бурдъяны
- kannuste⁴⁸**, **kannustin³³** стымул, мылкыд сётон, лёпкытон; **työnteen k.** ужаны стымул
- kanootti^{5-C}** байдарка; каноэ; **meloakanoottia** байдаркаен (пол(ы)са-са) мыныны
- kansa⁹ 1.** (йös*)калык, наци(я); **Suomen k.** Финляндиясъ (йös)-калык (я. наци); **Udmurtian k.** Удмурт шаерсы калык; **udmurtin k.** удмурт калык **2.** (*väki, ihmiset*) калык, адямиос; **saariston k.** шормуЧёсын уларь калык; **tavallinen k.** óгшоры калык; **tori oli kansaa mustanaan** базарын (я. базар плошадын) калыкез (я. адямиез) съёдак вал
- kansainvaellus³⁹** калыкъёслэн быдзым кёчонзы (я. переселенизы)
- kansainvälinen³⁸** калыккуспо*, интернациональной [-тэ-]; **kansainväiset suhteet** калыккуспо вискетъёс* (я. отношениос); **kansainväiset vedet, k. vesialue** нейтральной вуос
- kansainvälistyä⁵²** калыккуспо* (я. интернациональной [-тэ-]) луыны
- kansakunta^{10-J}** наци(я), йёскалык*; **Yhdistyneet kansakuntat** (вакч. YК) Огазеясъкем Нациослэн Организацизы (ООН, ОНО*)
- kansalainen³⁸** кунмурт*, гражда-нин, (*naishenkilö työs*) гражданин, **kansalaiset** кунмуртъёс, грайданъёс
- kansalaissota^{10-F}** граждан ож
- kansalaisuus⁴⁰** кунмуртлык*, граждансество; **Venäjän k.** Рос-сий(я)лэн кунмуртлыкез (я.
- граждáнствоез)
- kansalaisvelvollisuus⁴⁰** кунмурт* (я. граждан) долг
- kansallinen** юскалык*, националь-ной, калык(лэн); **k. kulttuuri** (йös)калык культúра; **k. itsetun-to** юскалык асвалан*, нацио-нальной самосознáние; **k. vä-hemmistö** ёжыт лыдъем калык
- kansalliskiihko¹** национализм
- kansalliskiihkoilija¹²** националист
- kansallislaulu¹** кункрезь*, гимн
- kansallismielinen³⁸ 1.** тн. йёскалык мылкыдо*, национально-патрио-тической, националистической
- 2. мн.** патриот, юскалык мыл-кыдо мурт*, националист
- kansallismielisyys³⁹** юскалык* (я. национальной) патриотизм
- kansallistaa⁵³** кунваньбуртыны*, национализировать карыны
- kansallistunne^{48-J}, kansallistunto^{1-J}** юскалык асвалан*, националь-ной самосознáние
- kansallisuuus⁴⁰ 1.** национальность, (калык) выжи, юслик*; **kansallisudeltaan hän on udmurtti** выжыезъя (я. юёлыкезъя) со удмурт **2.** (*kansakunta*) юска-лык*, наци(я); (*kansanryhmä*) калык (*pichi*), нарóдность, юс-лык*; **Venäjä, useiden kansallisuksien valtio** Россия, трос калыкъёслэн (я. юёлыкъёслэн) кунзы; **vähemmistök.** ёжыт лыдъем калык (я. юёлык)
- kansallisusaate^{48-C}** юскалык шир-малпан*, национальной идея
- kansallisuspolitiikka^{9-A}** юслик* (я. национальной) политика
- kansallisvaltio³** юскалык* (я. национальной) кун
- kansanedustaja¹⁰** депутат

kansanlaulu¹ калык кырзан; **ud-murtilainen k.** удмурт калык кырзан
kansanliike^{48-A} калык движение
kansanmusiiki^{5-A} калык мұзыка (я. крезьгур)
kansanomainen³⁸ 1. калык(лэн), калык пöлын вöлмем; 2. **raken-nustaide** калык (пöлын вöлмем) архитектура; **kansanomaisia-ruokia** калык сиён-юон(ъес)
(helppotajuinen, kansantajuinen) калыклы валамон, óгшоры; 3. **esitystapa** калыклы валамон быдэстон (я. выступление лэсътон) сям
kansanperinne^{48-J}, kansanrunous⁴⁰ (калык) кылос, фольклор
kansantanssi⁵ калык этон; **suom-lainen k.** финн [-н] калык этон
kansanvalta^{9-I} демократия
kansanäänestys³⁹ мылкыдъоан*, референдум
kansatiede⁴⁸ этнография(я), юс-лыктодос*
kansatieliteillinen³⁸ этнографи, этнографической; 2. **museo** этнографи(я) музей
kansatieliteilijä¹² этнограф
kansi²⁸ 1. ворсэт, пытсэт, чоктэт, шобыртэт; **kattilan k.** миска ворсэт 2. **(kirjan)** вылбам*, обложка; **(kova myös)** переплёт; **kirjan kannet** книга(лэн) вылбам(ыз) 3. **(laivan)** пáлуба; **laivan kannella** корабльлэн пáлубаяз
kansikuva¹⁰ вылбам(ысь) туспуктэм* (я. суред); **viikkolehden k.** арнялы быдэ потийс газетлэн (я. журналлэн) вылбамысытыз туспуктэм
kansio³ 1. **(albumi)** альбом, бичет*; **valokuvak.** фотоальбом 2. **(map-**

pi) пáпкá
kanslia¹² канцеляри(я)
kanssa нб. ёш (instr.), ёч. лэсътон падежен берыктисъке / *kääntyy usein instrumentaalilla;* **hänen kanssaan** соин (ёш); **kansani** монэн(ым) (ёш); **hän työskentelee minun kanssan** со монэнным ёш ужа; **työskentelen isäni kanssa** атае бордын ужасько
kanta^{9-J} 1. *(tukiosa)* модос, кук; дйнь, инъет; *(räät)* йыр (ксъ корт-чоглэн); **sieni k.** губилэн куказ; **lehden k.** куарлэн модосэз; **lam-pun k.** лампочкалэн цóколез; **kolmion k.** геом. треугольник-лэн инъетээ (я. основáниэз); **san-nan k.** кыл. кылвыжи, кóрень; **leivän k.** нянь туриж (я. ныр); **osua naulan kantaan** выжт. чапак интыяз (вераны) 2. *(jalkineen)* каблук, (пыд)бер; **kengän k.** туфлилэн (я. ботинкилэн) каблукез; **juosta jnk kannoilla** выжт. кинлэн ке чылкак бераз ик бызыны 3. *(pääluksi)* (йыр) лыд (*pöötshuryëslén*); **hirvik.** койыклэн (йыр) лыдыз, койыкъёслэн лыдзы 4. *(esim. kuitin)* корешок; **kuitin k.** квитанцилэн корешокез 5. *(näkök.)* учк|ос*, -он, -ем (кычё ке ужпум шоры), мылкыд, позици(я); **poliittinen k.** политической учкос; **minun kantani on, että ...** мынам мылкыды таче: ...; мон малпасько, ... шуыса; **ottaa kantaa** дўрабасьтыны, дўрвайыны; **minä en ota häneen kantaa** мон солы (я. со понна) дур уг басьтийсы; **tar-kastella jtak asiaa toiselta kannalta** маке шоры мукет синмын

- учкыны; **olla kielteisellä kannalla jhk** (*t. jnk suhteen*) кинлы ке (я. малы ке) пумит луыны, кин ке (я. маке) шоры урод учкыны **kantaa^{56-J}** 1. нууны; (*kauan t. jakaa useille*) нуллыны; (*tuoda*) вайны; **k. sisään** (*t. sisälle*) пырт(ыл)ыны; **k. ulos** потт(ыл)ыны; **k. jnk yli** маке вамен выжтыны (я. поттыны) (*кинын*); **k. matkalaukkua** чомоданэз нууны; **k. lehtiä** газет нуллыны; **k. halkoja tupaan** корка пу пыртыны; **k. käsillään** ки йылад нуллыны; **k. vastuu jstak** выжст. кин ке (я. маке) понана кыл кутыны; **k. kaunaa** выжст. пинь шерыны, пинь(ёс)ын гиззыртыны 2. (*kannattaa*) чидатыны, возыны, вормыны, нуллыны; **jää ei vielä kanna** ю уг на чидаты; **vene k. viisi henkeä** пыж вить муртэз чидатэ; **jalat eivät epää kantaneet** пыдъёс уг ни нулло вал \diamond **k. hedelmää** емыш сётыны; **k. veroja** выйт (я. налог) бичаны; **niin kauas kuin silmä k.** син сузыымон; **ääni k. kauas** куара кыдёке чузъяске (я. шуккиске)
- kantaesitys³⁹** премье́ра; нырысéтий быдэстон
- kantahenkilökunta^{10-J}**, **kantahenkilöstö¹** ож. кáдрьёс, ужмуртёс*
- kantaja¹⁰** 1. нуллийс, нуись- вайись; (*jakaja*) сётьясь; **sanomalehtien k.** газет нуллийс (я. сётьясь); **matkatavaroiden k.** багаж нуллийс 2. юр. истец, зэмлыкчи*
- kantakansa⁹** выжы калык; **alueen k.** улосысь выжы калык
- kantakieli²⁶** кыл. дйньыкыл; **suomalais-ugrilainen k.** финн-угор [-н-] дйньыкыл; **permiläinen k.** (бгъя)
- пэрм дйньыкыл
- kantama³** лобон (я. ыбон) кем (я. кыдёкелык); **ammuksen k.** снарядлэн лобон кемыз; **tykin k.** пушкалэн ыбылйськон кыдёкелыкез
- kantamus³⁹** (*taakka*) ныпъет (нуоно маке), жут \circ с, -эт; (*kantamukselinen*) ўыгыр(тэт), керттэт; **iso k. selässä** тыбырын бадзым ныпъет; **k. puita** пу ўыгыртэт, (одиг) ўыгыр пу
- kantapää¹⁸** анат. (*takaosa*) пыдбер; (*alaosa*) пыдтыш
- kantarelli⁵** бот. милымгуби, лисичка (*Cantharellus cibarius*)
- kantasana⁹** кыл. иньет (я. выжи, пёрмытийс) кыл (*кудийзлэсвиль кыл пёрмытэмын*); **vetinen-sanan k. on vesi** *vetinen* ‘вую, кот’ кыллэн иньет (я. пёрмытийс) кылзы *vesi* ‘вую’ луэ
- kantsasuomi³** кыл. финн [-н] дйньыкыл; **varhaisk.** вазы финн дйньыкыл (*Балти зарезь дурысь финнъёслэн но саамъёслэн огъя дйньыкызы*); **myöhäisk.** бер финн дйньыкыл (*Балти зарезь дурысь финнъёслэн огъя дйньыкызы*)
- kantautua^{52-F}** вуыны, кылйськыны, вёлмыны, чузъяскыны; **kor-viimme on kantautunut huhu, että ...** пелямы сычё кыл-куара кылйськиз (я. вуиз), ... шуыса; **kellojen ääni kantautui kauas** гырлыослэн куаразы кыдёке вёлме (я. чузъяске) вал
- kantavuus⁴⁰** 1. чидатонлык, чидатыны (я. возыны) быгатон; секыт (я. груз) вормонлык; **jääni k.** юлэн чидатонлыкез (я. возыны быгатонэз); **aluksen k.** ко-

- пáблълэн сéкыт (я. груз) вормон-
лыкез **2.**: **änen k.** куаралэн кы-
лийськонэз (я. кылийськонлыкез)
3. выжт. *йён|лык, -бур, кулэ-
лык, знáчимость
- kantaväestö**² выжы калык (я.
уйльсъес)
- kantele**⁴⁹ кáнтеle [-тэ-], (финн [-н])
крезь
- kantelija**¹² 1. урттылйськись, ча-
гисъкись **2. юр.** жожтйськись,
жожтйськон сёйтись
- kantelu**² 1. нуллон, -эм; **tavaroiden k. edestakaisin** котырез берлань-
азылань нуллон **2. (kieliminen)**
урттылйськ|он, -ем, чагисък|он,
-ем; **lasten k.** нылпиослэн уртты-
лйськемзы **3. юр.** жожтйськон;
tehdä k. жожтйськон сётыны
- kantelupukki**² шуд. урттыли, чагы
пуйы, алекчи
- kanto**¹⁻³ I (*riuin*) лийял, мырк; **istua kannon päässä** лийял вылын пу-
кыны
- kantojuhta**^{10-F} ныпъет (я. вьюк)
нуллон пудо (*ishak, duž, val*)
- kantosiipialus**³⁹ вуул бурдъёсын
корабль
- kanttori**⁶ кáнтор (*вöсяськон дырья органэн шудйись*)
- kanuuna**¹³ ож. пúшка, орудие
- kaoottinen**³⁸ хаотич|еской, -ной,
радтэм, кир-пазь
- kapakka**^{14-A} вер. кабак, сур юонни;
трактир, тавéрна
- kapalo(t)**² ёем. тр. л. кутэт(ъëс),
тэбет(ъëс); **vaihtaa lapselle kapa-**
lot пинааллэс кутэтсэ воштыны
- kapaloida**⁶⁸ кутэтаны, тэбетаны;
k. lapsi пинаалэс кутэтаны
- kapasiteetti**^{5-C} 1. (*tilavuus*) тэрон-
лык, быдзала, объём; **varaston k.**
складлэн тэронлыкез (я. быдза-
лаэз) 2. (*suorituskyky*) мόщность,
кужмолык, ёдыёлык*, быдзала;
- tietokoneen muistik.** компьóтер-
лэн [-тэ-] памятэлэн быдзалаэз;
- tehtaan k. on satatuhatta tonnia vuodessa** заводлэн мόщностез (я.
ёдыёлыкез) – араз сю сурс
тόнна **3. (kyky)** потенциал [-тэ-],
луонлык, быгатонлык
- kaapea**¹⁵ сюбег, ёссыт; (*hoikka*)
векчи; **k. katu** сюбег урам; **k. vyötärö** векчи кус
- kaapeikko**^{4-A} сюбег (я. ёссыт) азь
(я. инты); **järvien välinen k.**
тыос вискысь сюбег азь
- kapellimestari**⁶ дирижёр, капель-
майстер
- kapecus**⁴⁰ сюбег(лык), ёссыт(лык);
(*hoikkuus*) векчи(лык); **vyötärön k.** куслэн векчи(лык)ез
- kapina**¹² бугыръяськон, бунт, за-
бастовка, восстáние [-с-]; **nous- ta kapinaan jtak vastaan** кинлы-
ке (я. малы ке) пумит бугыръ-
яськон јутыны
- kapine(et)**⁴⁸ ёем. тр. л., вер. арбе-
ри(ос), тýрлык, котыр
- kapinoida**⁶⁸ 1. бугыръяськыны,
бунтовать (я. бастовать) кары-
ны, восстáние [-с-] јутыны; **k. hallitusta vastaan** кивалтэтлы*
(я. правительстволы) пумит бу-
гыръяськыны **2. (vastustella)** пум-
ит луыны, пумитьяськыны,
протестовать карыны; **k. mielessään** лулын-пушкын пумить-
яськыны
- kapinoitsija**¹² бугыръяськись, бун-
товать (я. бастовать) карись,
восстáние [-с-] јутйись; **kapi- noitsijat ammuttiin** бугыръясь-
кисьёсты ыбылйизы
- kapiot**³ тр. л. выль кенлэн коты-

- рез (я. дийскутээз)
- kappa**^{9-B} ламбрекен, укно возьет (укно йырыылын ваменак ошишькись)
- kappale**⁴⁸ 1. (*kokonaisuuden osa*) люкет; (*muru*) пыры; (*sirpale, esim. lasin*) чалеп; (*suikale*) юдэ[с, -т]; (*esim. kankaan*) кесэг; **laudank.** пуллэн люкетээ, шелеп; **maljakon k.** вáзалэн люкетъёсыз (я. чалепъёсыз); **kangask., kankaan k.** басма кесэг; **hajota kappaleiksi** люкетъёслы пазыгиськыны (я. куашканы) 2. экземпляр [-зэ-]; **kirjan viimeinen k.** книгалэн берпум(éти) экземплярез; **alkuperäinen k., alkuperäisk.** оригинал 3. *физ.* вылтыр*, тéло 4. *театр., муз.* пьёса [-сс-] 5. одйгез, огэз, штúка; **viisi euroa k.** вить ёвро одйгез; **kaksi kappaletta** кык штука 6. (*tekstissä*) абзац (текстлэн люкетээ)
- kappeli**⁶ часóвня
- kapsahtaa**^{53-F} чотák (я. чóркák) сultыны (я. жутскины); **k. pystyn** чотák сultыны; **k. jnk kau-laan** кинлэн ке чырты бордаз ёзыгрыскыны
- kapse**⁴⁸ тапыртэм, тапкетэм; **hevos-en kavioiden k.** вал пыдъёслэн тапкетэмзы
- kapseli**⁶ 1. *тех.* шобыртэт, чоктэт, чехол, кóжух; **metallikapselin suljettu koneisto** металллэсь [-лл-] шобыртэтэн (я. чехолэн) ворсам механизм 2. (*pullon*) чоксэт, пробка, шобыртэт 3. *фарм., анат.* кáпсула
- kapsäkki**^{5-A} вер. чемодан
- kapteeni**⁶ капитан
- kapula**¹² боды, шаль; **panna jillek k. suuhun** выжт. кинлэсь ке
- ымзэ ворсаны (я. чоксаны)
- karahtaa**^{53-F} 1. (*rasahtaa jhk osues-saan*) мырзиськыны, йётыны, шуккиськыны (*куаж, тач карыса*); **vene karahti kiveen** пыж куаж! из борды йётиз 2. (*kavahtaa*) чотák (я. чóркák) сultыны (я. жутскины); (*rynnätää*) бызыса кошкины; **k. pystyyn** чотák сultыны; **k. juoksuun** бызыса кошкины
- karahvi**⁵ графин
- karaista**⁶⁶ кыдатыны, юнматыны; **k. itseään** астэ (я. мугордэ) кыдатыны, кыдатсыны
- karaistua**⁵² кыданы, юнманы; **ka-raistunut ihminen** кыдам адями
- karamelli**⁵ конфет [ка-], карамель
- karanteeni**⁵ карантин
- karata**^{73-D} 1. (*paeta*) пегзыны, (лушкем) кошкины; пеганы; **vanki karkasi vankilasta** заключённой тюрмасыс пегэз 2. (*hypähtää*) чотák (я. чóркák) сultыны (я. жутскины); (*hyökätää*) урдскыны, омырскыны (кин ке вылэ); **k. jnk kimppiun** кин ке вылэ урдскыны
- karauttaa**^{53-C} (туж јог) ворттылыны (я. мыныны), лобыны *ruhek.*; **k. täyttä laukkaa** вань кужмысъ ворттыса мыныны; **k. pihaan** азбаре лобыса пырыны; **k. tiehensä** лобзыса кошкины, тёлзыны выжт.
- kardemumma**¹⁰ нöр. кардамон
- kare**⁴⁸ 1. (*pieni laine*) ву vogыри, ву гы; (*lainehdinta*) ву vogыръяськем, (ву) гыям; **järvenpinnassa on karetta** ты ву вылын vogыриос; **hymyn k.** выжт. (кáпчийк) пальыштэм 2. (*tuulenhenki*) (тöл) ырос, тёл пельтэм (пичияк); **vie-**

no tuulen k. пичигес тöl ырос
kareilla⁶⁷ гыаны, вогыръясыкыны;
veden pinta kareilee by (выл) гыа
karhea¹⁵ 1. (*rosoinen*) шак(ы)рес,
 чашт(ы)рес, чог(ы)рес; (*jäykkä*)
 чурыт, јот(ы)рес; **k. pinta**
 вылыз шакрес; **karheat kädet**
 шакрес киос; **k. kangas** чурыт
 басма 2. (*ääni*) бóз-бóз, јот(ы)-
 рес; **k. ääni** бóз-бóз куара
karheus⁴⁰ 1. (*rosoisuu*) шакрес-
 (лык), шак(ы)рес лу|эм, -он;
 (*jäykkyyys*) чурыт(лык), чурыт (я.
 јот(ы)рес) лу|эм, -он; **riunkuoren k.** писпу суллэн шакреслы-
 кез; **kankaan k.** басмалэн чурыт-
 лыкез 2. (*äänen*) бóз-бóз (я. јот-
 рес) лу|эм, -он, јотрес(лык); **äänen k.** куаралэн бóз-бóз луэмез
karheutua^{52-F} 1. (*tulla rosoiseksi*)
 шак(ы)рес (я. чаштырес) луыны;
 (*tulla jäykäksi*) чурыт (я. јот(ы)-
 рес) луыны 2. (*ääni*) бóз-бóз (я.
 јотрес) луыны
karhu² зоол. гондыр; **maak.** ку-
 ренгондыр; **jääk.** тóдьыгондыр
kari⁵ риф, вуул изъяр* (я. шор-
 муЧ); лазег (я. лапег) азь; **ajaa**
karille лазег азе пуксыны
karike^{48-A}: (*karikkeet*) щем. тр. л.,
 нюлэс в. нюлэс валет (*усем*
куарьёс, лыс но мк.)
karikko^{4-A} рифо инты, вуул изъ-
 яръёсын* (я. шормуЧёсын)
 инты; лазег (я. лапег) азь
karista⁶⁶ кисьтиськыны, вияны
 (ксь тысъ, песок); (*rutoilla*)
 усь(ыл)ыны, куашканы, кирды-
 ны; **jyvä karisee säkistä** мешо-
 кысь тысъ вия; **lehdet karisivat**
päälleni куарьёс вылам усьы-
 лизы (я. куашказы)
karistaa⁵³ кисьтыны, пазыгыны

(тысез, песокез); (*pudottaa*) сэзъ-
 яны, куашкатыны, киргатыны;
k. sokeria pussista kattilaan пу-
 йысык песокез мискае кисьты-
 ны; **k. jtak maahan vahingossa**
 мае ке музэ киргатыны (я. шуák
 кисьтыны)
karitsa¹³ ыжпи
kariutua^{52-F} выжт. умойтэме ше-
 дыны, [öвöл] удалтыны, [öвöл]
 пормыны; **neuvottelut kariutui-**
vat lopullisesti кенешон чылкак
 мого вуиз
karja⁹ пудо(-живот); **nautak.** таза
 сюро пудо; **lypsyk.** кысконо
 пудо; **siipik.** гурт тылобурдоос
karjahdus³⁹ > **karjaisu**
karjahtaa^{53-F} > **karjaista**
karjaista⁶⁶ (*leijona*) ўráк карыны
 (я. кеськыны); (*karhu myös*) бур-
 сыны (чалик), гурзыны (гондыр-
 ссы); (*päästää karkea huuto*) ўráк
 (я. лек) кеськыны
karjaisu⁹ (*leijonan*) ўráк кар|ем, -он
 (я. кеськ|ем, -он); (*karhun myös*)
 бурс|эм, -он (огнол), гурз|ем, -он
 (гондырлэн); **se päästi kovan kar-**
jaisun со ўрак (я. туж зол) кесь-
 киз, со юн (куараен) бурсиз
karjakko^{48-A} пудо утись (я. сюдись)
karjala¹² карел кыл
Karjala¹² геогр. Карелия
karjalainen³⁸ 1. тн. карел, Карели-
 сь 2. мн. карел, (*naishenkilö*
myös) карéлка
karjanhoitaja¹⁰ пудо утись (я.
 вордись, сюдись)
karjanhoito^{1-F} пудо вордон (я.
 утён)
karjasuoja¹⁰ гид; гид азбар
karjatalous⁴⁰ пудо вордон
karju¹ пороз (парсы), айы парсы
 (суздыымтэ)

- karjua**⁵² (*leijona*) ыргетыны, ургетыны (ксь лев); (*karhu*) бурсыны (гондыр ссы); (*huutaa karkealla äänellä*) ур(мыса) (я. лек) кесяськыны
- karkaista**⁶⁶ тех. кыдатыны; **k. teräs** андан(эз) кыдатыны
- karkauspäivä**¹⁰ ватсам нунал (*ви-
сокосной арлэн*)
- karkausvuosi**²⁷ кузь (я. кыстэм, високосной) ар
- karkea**¹⁵ 1. (*karhea*) шак(ы)рес, чашт(ы)рес, чог(ы)рес; (*jäykä*) чурыт, жот(ы)рес; **k. hiekkapera** шакрес (я. чаштрес) наждачной бумага; **k. tukka** чурыт йырси 2. (*isorakeinen, järeä*) таза, ыльыс, бадзым; **k. hiekka** ыльыс (я. бадзым) луо; **k. suola** таза (я. бадзым) сылал 3. (*viimeistelemätön*) шак(ы)рес, волятымтэ; **k. työ** шакрес уж; **k. arvio** оглом (я. сумъяс) лыдъян 4. **выжт.** (*paha, suuri*) бадзым, (самой) урод; **k. virhe** бадзым янгыш 5. **выжт.** (*erähieno, raaka*) шак(ы)рес, воля(ты)мтэ, вольыттэм; **k. käytös** астэ шакрес возён; **käyttää karkeaa kielä** шакрес (я. вольыттэм) кылын вераськыны
- karkelo**¹² выли с. эктон, шулдыръяськон; **karkelot** эктыса шулдыръяськон, шудон(-эктон); **karkeloissa** шудон(-эктон) пöлын
- karkeus**⁴⁰ 1. (*karheus*) шакрес(лык), шак(ы)рес лу|эм, -он; (*jäykkyyys*) чурыт(лык), чурыт (я. жот(ы)рес) лу|эм, -он; **hiekkapaperin k.** наждачной бумагалэн шакрес-лыкез 2. (*isorakeisius, järeys*) ыльыс(лык), бадзым(лык), таза лу|эм, -он; **hiekan k.** луолэн ыльыслыкез (я. бадзымлыкез)
- 3. выжт.** (*erähienous, raakuus*) шакрес(лык), вольыттэм лу|эм, -он; **kielen k.** кыллэн шакресэз
- karkota**^{74-А} пегэзыны, кошкины, ышыны, бырыны; **kalat karkkova-t, jos melutaan** чашетийскод, чорыгъёс пегэзо
- karkottaa**^{53-С} улляны; (*k. pois myös*) улляса поттыны (я. лэзыны); (*karkotuspaikkaan*) ссылкае келяны; **k. hyökkääjät** агрессоръёсты (я. ожтирлыкен* урдскомъёсты) улляны
- karkotuspaikka**^{9-А} ссылка, ссылкае келян инты, ссылка ортчон инты
- karku**^(1-D): **juosta (t. lähteä) karkuun** пегэзыны, пегэзыса кошкины; **päästä karkuun** пегэзыны (быгатыны), пеганы; **olla karussa** пегаса улыны (я. ветлыны); **täyttää karkua** синтэм-пёльтэм, азтэм-бёртэм, туж жог
- karkulainen**³⁸, **karkuri**⁶ пегаса улйись (я. ветлись), пегась, беглой
- karkutei||lä, -itä, -lle: karkuteillä** оleva rikollinen пегаса улйись йыружчи* (я. преступник); **aja-tukset pyrkivät karkuteille** малпанъёс пеган пала кыстийско
- karmaiseva**¹⁰ кёшкемыт, шимес, шук(ы)рес; **k. näky** кёшкемыт (адзэм) суред
- karmeia**¹⁵ кёшкемыт, шимес, кышкыт
- karmi**⁵ рама; **ikkunan k.** укно рама; **tuolin k.** пуконлэн тыбырыз
- karmia**⁶¹; **selkäpiitä karmii** мугор (я. вылтыр) юзыр-кёззыр луэ
- karonkka**^{14-А} банкет (*диссертациен*); **tohtorink.** доктор диссертацилы [-с-] сизем

- банкет
- karpalo²** бот. нюрмульы, клёква (*Oxycoccus*)
- karppi** зоол. карп; сазан (*Cyprinus carpio*)
- karsasti** кырыж, кунэрес (учкыны), синазькыль, урод (карыны); **katsoa k. jtak** выжст. ои кин ке (я. маке) шоры кырыж учкыны
- karsas⁴¹** 1. кырыж (я. чалыш) (синмо); **toinen silmä k.** палыз синмыз кырыж 2. выжст. кырыж, кунэрес (учкем), синазькыль, урод (карем); **katsoa jtak kar-sain silmin** кин ке шоры кырыж учкыны
- karsastaa⁵³** 1. кырыж (я. чалыш) учкыны (я. луыны); **sisään pāin**
- karsastava silmä** пушлань кырыж (учкись) син 2. выжст. синазькыль (я. урод) карыны (кинэке), кырыж (я. кунэрес) учкыны (кин ке шоры); **k. politiikkaa** политикаэз синазькыль карыны, политика шоры кырыж учкыны
- karsia⁶¹** 1. (*oksiā*) сүйни, улваэз (я. вайёсты) кораны; **k. oksia puista** писпуослээс улвайзэс сүйни; **k. pii** писпуэз сүйни, писпулээс улвайзэ кораны 2. (*seuloa*) бырыйса (я. сийсяса) палэнтыны, сийсяса кельтыны выжст.; **k. heikot joukosta** пöлысътызы лябъёссэ бырыйса палэнтыны 3. (*supistaa*) пичиятыны, кулэстыны (кесь уждунээз)
- karsina¹²** висъет, клетка, гид (*pichi гинэ*); **vasikkak.** кунян висъет (я. клетка)
- karsinoida⁶²** выжст. люк(ыл)ыны (группаослы); **k. ihmisiä ihonvärin mukaan** адямиости кузылэн тузызъя люкылыны
- karsinta^{9-J}:** (*karsinnat*) ёем. тр. л., спорт. быръён вылысь чошатсконъёс
- karsiuuta^{52-F}** 1. (*tulla karsituksi, ri-dota pois*) сусыкыны, усы(ыл)ыны 2. выжст. бырыны,ышыны 3. (*tulla seulotuksi*) [ёвёл] ортчыны, ортчытэк кылыны, сийсяськыны выжст.; **hän karsiuutui valinta-kokeissa** со конкурсэз (я. конкурс пыр) ѿ ортчы
- karski⁵** лек, јот(ы)рес, юн; **vää-re-lin karskit komennot** фельдфебельлэн жотрес комаңдаосыз
- karsta⁹ (noki)** шум, су; сутскыса пуксем; **savupelti oli paksussa**
- karstassa** муръё ворсэтэ маке зöкта шум пуксемын вал
- karstata⁷³** сынаны (ыж гонээз); **k. villaa** ыж гон сынаны
- kartano²** 1. усадьба, поместье, имение 2. (*piha*) азбар, гидкуазь
- kartasto²** атлас; **maailmank.** дуннелдэн атласэз
- kartio³** геом. конус; **katkaistu k.** уретэм (я. тýялтэм) конус
- kartoittaa^{53-C}** картографировать карыны, карта лэсътыны (я. сурданы)
- kartonki^{5-G}** 1. картон 2. (*pakaus*) пачка, блок; (*viinik.*) тетрапак
- kartta^{9-C}** карта, мутус*; (*asemakaava*) план; **Suomen k.** Финляндиян лэн картаэз
- karttaa^{56-C}** палэнскины (турттыны), пеганы, пегаса улыны (малээс ке); **k. joltakulta** кинлээс ке пегаса улыны; **k. työtä** ужлээс палэнскины
- karttakeppi^{5-B}** укаэзка
- karttapallo¹** глобус
- karttu^{1-C}** нуши, пальча, валёк; **pesuk.** дийс миськон нуши

karttua^{52-C} (*kasvaa*) йылны, будыны, ватсасъкыны; (*kertyä*) люкасъкыны; **töitä on karttunut mi-nulle paljon** уже трос люкасъкиз ни

kartuttaa^{53-C} будэтыны, йыл(э)тыны, уноятыны; (*kerätä*) люканы; **k. pääomaa** капиталэ будэтыны (я. уноятыны); **k. tietojaan**

тодон-валандэ будэтыны

karu¹ 1. (*hedelmätön*) удалонтэм, начар, аштэм; **k. maaperä** удалонтэм вылсюй* (я. музъем) 2. (*koruton, iloton*) шимес, чебертэм; (*ankara*) секыт, лек; **luostarin k.** **ruokasali** монастырлэн шимес сисъконниез; **vartiosotilaan k.** **olemus** часовойлэн лек лулпушкыз

karuselli⁵ карусель; **ajaa karuseli-lissa** каруселен (я. карусельын) ворттылыны

karva⁹ гон; **turkista lähtee karvoja** шубалэн гонэз усе; **koirasta lähte-tee karvoja** пунылэн гонэз усе, пуны гонээ воштэ; **takki on kar-voissa** пальто гонэсъ (луэмын), пальтое гон кутскемын; **kasvaa karvaa** гон будэ; **paljastaa kar-vansa** выжст. сямдэ возьматыны **karvainen**³⁸ гоно; **k. rinta** гоно гадь; **k. toukka** гоно нумыр =**karvainen**³⁸ күш. гон|ъем, -о; **pitkäk.** кузъ гонъем; **harmaak.** пурсыг гонъем

karvalakki^{5-A} гоно иззы

karvas⁴¹ 1. курят; (*kitkerähkö*) кузял; (*tulinen*) лек; **k. maku** курят шём; **k. sipuli** курят сугон; **k. kurkku** кузял кияр; **k. pippuri** лек посьтурын 2. выжст. секыт, жож, урод; **k. kokemus** урод (я. жож) опыт; **karvain mielin** жож

(я. секыт) мылкыдын

karvastella⁶⁷ чепылляны, сутыны, пыжыны; **savu karvastelee kur-kussa** ёын нылонээ чепылля; **suussa alkoi k.** ымпушез сутыны (я. пыжыны) кутскиз; **taopus** **karvasteli hänen mieltään (t. mie-lessään)** луэм учыр солэсююлэмээ чепылляса улйз

karvaton³⁴ гон|тэм, -тэк, голык **karviaismarja**⁹ гоносутэр, крыжовник (емыш)

karviaismarjapensas⁴¹ бот. гоносутэр, крыжовник (*puudz*)

kas вк. уть (ай), учкы али; **kas vain, sinäkin olet täällä** уть ай, тон но татын вылэмед ук; **kas niin** я, тыйн; **kas näin** тыйн; **kas tässä** ме, тыйн; **kas tuolla** тыйн; **kas noin** тыйн озы

kasa⁹ люк; **koota kasaan** люк люканы; **panna kasaan** люк (я. одиглюке) тырыны (я. карыны)

kasaantua^{52-J} > **kasautua**

kasakka^{14-A} казак, (*naishenkilö myös*) казачка, казак кышно (я. ныл)

kasari⁶ ныдо миска

kasarmi⁵ казарма

kasata⁷³ (люк) люканы, люк карыны (я. тырыны); **k. lunta** лымыец люк(е) люканы; **k. yhteen** огазе люканы (я. карыны)

kasautua^{52-F} (люк) люкасъкыны; **k. yhteen** огазе люкасъкыны (я. карисъкыны)

kasetti^{5-C} кассёта; *ut. ou* картридж

kaski⁵ тыло, вёлем нюлэс (*gyron-kizéen ponna korano no sutoono nüölüs*); вёльы, тыло бервил; **kaataa k.** (*t. kaskea*) тылоез (я. нюлэсээз) кораны (*gyron-kizéen ponna*); **polttaa kaskea** тылоез (я.

вöлем нюлэсээз) сутыны; **kaskeen kylvettiin mm. naurista** вöльые (я. тыло бервылэ), кылсярьис (я. мукетъёссэ сяна), сяртчы кизи-зы

kasku¹ анекдот

kasoittein люкён-люкен, люкó-люко; **lattialla on k. tavaraa** выж-вылын люкён-люкен котыр

kassa⁹ кáсса

kassakaappi^{5-В} сейф, јуасьтэм-кана (я. шкаф)

kassakuitti^{5-С} чек (кассасы)

kassanhoitaja¹⁰ кассир, (*naishenkilö myös*) кассирша

kassara¹² чаг (кесян) пурт, чагана

kassi⁵ сумка (басьяськыны); пакет: **muovik.** (полиэтилен [-и(э)-])

пакет (басьяськыны)

kastaa⁵⁶ 1. (*uropattaa*) ветт(ыл)ны, мес(ыл)ыны; **k. sormensa veteen** чиньыдэ вүэ веттыны 2. черк. (*ristiä*) черке пыртыны, пылатыны, чукыныны; (*antaa nimi*) ним поныны (я. сётыны) (черке пыртыку); **k. kristinuskoon** черке (я. христиан осконэ) пыртыны; **poika kastettiin Paavoksi** пыла-тыкузы пияшлы Пáвел ним по-низы

kaste⁴⁸ 1. лысву, зарву, инву; **aamuk.** чук(на) лысву; **k. on maassa** (музъем вылэ) лысву усемын; **k. hävisi** (*t. haitui*) лыс-ву быриз (я. тöлзиз) 2. черк. (*ristiminen*) черке пырт|он, -эм, пы-лат|он, -эм, чукын|он, -эм; **tuoda lapsi kasteelle** пиналэз черке пыртыны нуыны; **ottaa k.** черке пырыны

kasteinen³⁸ лысвуо, зарвуо; **k. nur-mi** лысвую гуждор

kastella⁶⁷ коттыны; (*pirskottaa, ruis-*

kuttaa) пызыйлыны, (бу) пазяны; (*kukkia, vihanneksia*) кись|каны, -таны; **kastelin jalkani** пыдме коттй; **k. kukkia** сяськае ву киськаны

kastelukanava¹⁰ мускытатон-канал, арык

kastelukannu¹ лейка (ву киськаны)

kastemato^{1-Ф} зоол. нýзили (*Lumbricus terrestris*)

kastike^{48-А} нöп. соус, подлив, кот-тэт*: (*dippik.*) веттэт

kastua⁵² котмыны; **k. likomäräksi**

(*t. läpimäräksi*) тáп-тяп (я. сáч-сач) котмыны, шульыкмыны, уяны выжт.; **k. läpi** пычаны, пыр/потыны; **k. jaloistaan** пыддэ коттыны, коласькыны; **jalat** **kastuvat** пыдъёс котмызы

kasvaa⁵⁶ 1. будыны; **k. hyvin** умой будыны, удалтыны; **k. isoksi**

бадзым будыны; **k. läpi** бычыраны, жужаны; **kasvaa umpreen** бурмыны (ванском инты ссы);

k. yhteen (*t. toisiinsa*) ог-огед борды бурмыны; **k. rikkaruoho**

[жагтурын] басьтыны; **k. orasta** нордыны; **pellot kasvavat viljaa**

бусыосын ю-нянь будэ; **panna kasvamaan** мерттыны, пуктыны

2. (*lisääntyä*) будыны, йылыны, ватсаськыны; **kaupunki k.** город будэ; **perheemme on kasvanut** семьямы йылз ии

kasvain³³ мед. пыктос, потос, опу-холь; **hyväntelaatunien k.** ёччлыко

пыктос; **pahanlaatunien k.** лек (я. урод) пыктос

kasvattaa^{53-С} 1. (*pitää kasvamassa*) будэтыны; (*elättää, hoitaa*) вор-дыны, утыны(-вордыны); **k.**

viljaa ю-нянь будэтыны; **k. lam-paita** ўж вордыны; **äiti, joka on**

- kasvattanut viisi lasta** вить нылпи будэтэм (я. вордэм) анай 2. (*saada kasvamaan*) будэтыны, лэзыны; **k. pitkä tukka** йырсиез кузь будэтыны; **k. parta** туш лэзыны 3. (*kehittää ja opettaa*) визъноданы*, воспитать карыны, дышетыны; **huonosti kasvatetu lapsi** урод визънодам (я. воспитать карем) нылпи; **k. siis-teyteen** чылкытлы дышетыны **kasvattaja¹⁰** (*elättääjä*) (утись-)вординь; (*pedagogi*) воспитатель, педагог; (*naishenkilö myös*) воспитательница; **vanhemmat lapsen kasvattajina** анай-атай, нылпилэн утись-вординьесыз **kasvatti^{5-C}** 1. утёно-вордоно (я. утем-вордэм) мурт, дышетсись; **tunnetun musiikkipedagogin k.** мұзыка тодмо педагоглэн дышетскисез; **suurkaupungin k.** бадым гóродлэн кóкыяз будэм мурт 2. (*kasvattilapsi*) вордос (нылпи); **hän varttui tätinsä kasvattina** со апаэзлэн вордос нылпиез луыса быдэ вуиз **kasvatus³⁹** 1. (*kasvattaminen*) будэтон, -эм; (*elättäminen, hoito*) ворд|он, -эм, утён(-вордон), утем(-вордэм); **viljan k.** ю-нянь будэтон; **lampaiden k.** ыж вордон; **lapsen k.** нылпи вордон 2. (*kehittäminen ja opettaminen*) *визънода|н, -м, воспитáние, воспитать кар|он, -ем, дышет|он, -эм; **kotik.** дорын визънодан (я. воспитать карон); **kouluk.** школын визънодан; **musiikik.** мұзыка визънодам **kasvatusoppi^{5-B}, kasvatustiede⁴⁸** педагогика **kasvi⁵** будос **kasvihuone⁴⁸** оранжерéя, теплица **kasvillisuus⁴⁰** турын-куар(-писпу), будос|ъес, -лык*; **rehevä k.** узыр будослык, пуштыр-пуштыр турын-куар-писпу; **niukka k.** начар будослык (я. турын-куар-писпу) **kasvima¹⁸** бакча **kasvio³** будос(ъеслы) опредељи-тель, будос тодман (книга) **kasvipenki^{5-A}** убо **kasvis³⁹** бакча сиён, бакчаемыш* **kasvissýöjä¹⁰** вегетариáнец, (*nais-henkilö myös*) вегетариánка **kasvisto²** фло́ра **kasvitarha⁹ > kasvima^{aa}** **kasvitiede⁴⁸** ботáника **kasvitieteiliä¹²** ботáник **kasviöljy¹** кóсвой, будос вöй **kasvokkain** ваче син (я. ымныр, азин); **keskustella k.** ваче син вераськыны **kasvot¹** тр. л. ымныр, бам; (*ilme, piirteet*) тус; **kauniit k.** чебер ымныр (тус); **älykkäät k.** визъмо ымныр; **iloinen ilme kasvoilla** ымнырын шумпотон; **pestä k.** бамез миськыны; **k. jtak pän** ымнырын кин ке (я. маке) пала ◇ **sanoa (totuus) vasten kasvoja** синме ик вераны **kasvotusten > kasvokkain** **kataja¹⁰** бот. сусыпу (*Juniperus*) **katala¹⁰** юрзым, кырсы, урод; **k. juoni** юрзым интрайга, кырсы кескич уж; **k. tempri** юрзым вырос (я. уж) **katastrofi⁵** катастрофа, шимес учыр, шимучыр* **kate^{48-C}** 1. (выл) шоб(ы)рет, шобыр-тэт; чехол; пась шобыртэт 2. **ujjbu., ek. (vakuuus)** обеспечение, покрытие, пытсан, быдэсák ты-

- рон; **velan k.** пунэмез пытсан (я. быйдэсак тырон); **kultak.** зарни обеспечение
- katedraali⁵** тör чёрк*, (кафедральной) собор
- kateeksi: käydä k.** вожъясыкны кутскины (я. ёдъяны) (кинлы ke); **minun kävi häntä k.** мон со-лы вожъясыкны кутски
- kateellinen³⁸** вожъяськись, тушмонась, кас; **olla k. jllek jstak** кинлы ке маке понна вожъясыкны
- cateissa, -siin: olla kateissa** ышемын (я. быремын) луыны, ышыны(-бырыны), бырыны; **huoneen ni avain on kateissa** кóмнатá устьтонэ ышемын; **joutua kateisiin** ышыны(-бырыны), бырыны (сюрыны)
- kateus⁴⁰** вожъяськ|он, -ем, тушмона|н, -м, кётпöсъ
- katkaisin³³** 1. эл. выключатель; прерыватель 2. тех. вандылон тýрлык (я. станок)
- katkaista⁶⁶** 1. чиг(т)ыны, тýялтыны; (*kirveellä*) чёгыны, коралтыны; (*leikata*) вандыны, уретыны; **k. keppi** бодыез чиг(т)ыны; **k. jalkansa** пыддэ чигтыны; **k. pa-jun oksa** бадылэс вайзэ тýялтыны; **k. oksa kirveellä** ульваез (тýрен) чёгыны 2. (*estää*) чоксаны, ворсаны, пытсаны (*дүгдьтыны*); (*keskeyttää*) куспетй карыны, уретыны; **k. kaupunkiin johtavat tiet** каре нуись сюресъёсты чоксаны; **k. jnk puhe** кинлэс ке веранзэ куспетй карыны; **k. suh-teet jhk** кинэн ке кусыпъёсты уретыны 3. эл. кысыны, уретыны; **k. virta** токез кысыны
- katkarapu^{1-E}** зоол. кревётка
- katkelma¹⁰** урет*, люкет (гожтос-
- лэн, кинолэн), отрывок; **pieni k. romaanista** романыс пиши урет
- katkera¹⁰** 1. курит; (*kitkerähkö*) кузял; **k. sipuli** курит сугон; **k. kurkku** кузял кияр; **maistua kat-keralta (t. katkeralle)** курит(гес) луыны (я. потыны); **katkerat kyyneleet** выжт. курит синкылиос 2. выжт. секыт, жож, урод; **k. suru** секыт куректон; **k. pet-tymys** секыт кётжожкылён*, жож разочарование; **olla k. jllek (t. jtak kohtaan)** кинлы ке лекомыны
- katkeroitaa^{53-C}** кётэз жож карыны (кинлэсъ ke), жожомытыны, жоже уськытыны; (*paaduttaa*) лекомытыны; **k. jnk mieli** кинлэс ке кётэз жож карыны, кинэ ке жоже уськытыны
- katkeroitaa^{52-F}** [кöt] жож луыны *yksipers.*, жожомыны, жоже уськыны; (*paatua*) лекомыны; **hän katkeroitui tappiostaan** ворымтэысътыз солэн котыз жож луиз, ворымтэысътыз со жоже узис
- katkeruu⁴⁰** жож, курит(лык), секыт(лык), (кёт)курект|он, -эм; (*paatuneisuus*) леком|он, -ем; **pet-tymyksen k.** кётжожкылемлэн* (я. разочарованылэн) куритэз; **hän tuntee katkerutta jnk vuok-si** кин ке (я. маке) понна солэн котыз жож
- katketa⁷⁴** 1. чиг(исък)ыны; (*taittua myös*) тýялсыкны; (*revetä*) кеськыны; **oksa katkesi helposti** вай капчиен чигисъкис (я. тýялсъкис); **häneltä katkesi käsi** солэн киыз чигисъкис; **naru katkesi** кал чигисъкис 2. (*keskeytyä*) куспетй луыны, могзыны; **puhelu**

- katkesi** верасъкон куспетй луиз
katko¹ дугд|он, -эм, куспетй лу|он,
 -эм, мөгз|он, -ем; (*tauko*) вис, пау-
 за; **tuotannon k.** производство-
 лэн дугдэмез; **mainosk.** ушъян-
 чектонлы* вис, рекламной
 пауза
- katkoz**⁵² 1. тыйны, чиг(т)ылыны;
 (*kirveellä*) кораны; (*leikata*) ван-
 дылыны, уретыны; (*repiä*) кеся-
 ны; **k. kappaleiksi** векчи люкетъ-
 ёслы тыйны; **k. puunrunko pölk-kyksi** писпу модосээз пуклэкъёс-
 лы кораны (я. вандылыны) 2.
 (*estää*) чокса(лля)ны, ворса(лля)-
 ны, пытса(лля)ны (*etrosit* я.
etros pol duggyttyanya); (*keskeyttää*) куспетй кар(ыл)ыны, мөг-
 ёйт(ыл)ыны, уретъяны
- katkos**³⁹ (*katko*) вис, дугд(ыл)|эм,
 -он, куспетй лу|эм, -он; (*katkeata*) чиг(иськ)ем (инты); (*taittu-
 ma myös*) тыйлакем (инты); (*re-
 peytytämä*) кесъкем (инты); **toimin-
 nan k.** ужамлэн дугдымэз (я.
 куспетй луэмез); **puhelinjohdon
 k.** телефон езлэн чигисъкем
 интиез
- katkoviiva**⁹ виско (я. пунктир)
 гож
- katku**¹ курят (я. урод) зын (*сут-
 кыса кылдэм*), ёуштым зын;
- pistävä maalin k.** бүёллэн кужмо
 курят зыныз
- kato**^{1-F} 1. (*sadon*) удалтымтэ(лык)
 (ксь ю-няньлэн); **perunak.** кар-
 тофкалэн удалтымтэз 2. (*vähe-
 netinen*) кулэсм|он, -ем (жог).
 ичия|н, -м, ыш|он, -ем; **maaseu-
 dun väestök.** гуртын улйсъёслэн
 жог кулэсмонзы
- katoavainen**³⁸ *вилль.* ст. пень-пыры
 пёрмоно, пеньзоно, пырак
- улйсътэм; **koota katoavaista ta-
 varaa** пень-пыры пёрмоно коты-
 рез (я. арбериосты) люканы
- katolilainen**³⁸ католик
- katolinen**³⁸ 1. *тн.* католик, католи-
 ческой; **k. kirkko** католик черк
 2. *мн.* > **katolilainen**
- katos**³⁹ лапас, липет; тент [-тэ-];
sadek. зорлэсь утись липет;
- autok.** машиналы лапас
- katovuosi**²⁷ (ю-нянь) удалтымтэ
 ар, няньтэм ар
- katras**⁴¹ ыж уллэ; *выжт.* уллэ
katsahtaa^{53-F} учкыны (жогак), уч-
 калтыны; **k. peiliin** синучконэ
 учкыны; **k. taakseen** берлань (я.
 бердэ) учкыны; **k. ympäriileen**
 котырак учкыны, эскерисъкыны
- katsantokanta**^{9-J} учк|ос*, -он, -ем
 (кыч|е ке ужпум шоры), мылкыд;
- poliittinen k.** политической
 учкос; **vanhentunut k.** вужмем
 учкос; **eri katsantokantojen edus-
 tajia** пётрэм учкосьёслэн (я.
 синмын учкисъёслэн) представ-
 ительёссы
- katsastaa**⁵³ эскерыны, чакланы;
 (*virallinen myös*) инспéкци(я) (я.
 техосмôтр) ортчытыны; **k. auto**
 автомобилез эскерыны, автомо-
 бильлы техосмотр ортчытыны
- katsastaja**¹⁰ инспéктор (ксь авто-
 мобилез эскерись)
- katsaus**³⁹ обзор, обозрение, учкы-
 са пот|он, -эм; **sanomalehtik.**
 газетъёсты учкыса потон
- katse**⁴⁸ учкем, син *выжт.*; **vihainen**
k. лек учкем; **luoda katseensa
 alas** синъёстэ (уллань) лэзыны
- katselija**¹² учкись; **katselijat ja
 kuuntelijat** учкисъёс но кыл-
 зйсъёс
- katsella**⁶⁷ учкыны, учкыса улыны

(я. ветлыны), эскерыны; **k. ympäriileen** кóтырák учкыны, ут-
часъкыны (*синмын*), эскерись-
кыны; **k. tarkkaavaisesti** (*t. silmä tarkkana*) пýр-пóч учкыны; **k. itseän peilistä** синучконысь
астэ учкыны, синучконэ ачид
шоры учкыны

katselmus³⁹ 1. (учкон-)эскерон, ос-
мόтр (*ксы ваньбурез, юртъerez*);
omaisuuden k. ваньбурез учкон-
эскерон, ваньбурулы осмόтр 2.
(*tarkastustilaisuus*) смóтр, учкон;
nuorten pianistien k. пинал пиа-
нистыёслэн смóтры

katsoa⁵² 1. учкыны; **k. jhk** кин ке
(я. маке) шоры учкыны; **katsoa**
kauas (*t. etäisyyteen*) кыдёке уч-
кыны; **k. ympäriileen** кóтырák
учкыны, эскериськыны; **k. raka-
kastuneesti** синмаськыса учкы-
ны; **k. muljottaa** дол(к)аны, дол-
каса (я. быльк) учкыны; **k. sil-
mät tapillaan** синъёстэ долаты-
ны, долкаса учкыны; **jäädä** (*t.
unohtua*) **katsomaan** жальмаса
учкыны; **katsoa karsaasti** (*t. kie-
roon*) кунэрес (я. кырыж) учкы-
ны; **k. ylen** адзонтэм (я. синазы-
кыль) карыны; **k. pahalla silmälä**
син уськытыны 2. (*k. jksik, pi-
tää jnak*) лыдъяны, малпаны; **k.**
hyväksi умеен (я. шонерен)
лыдъяны, умой (я. шонер) шуы-
са лыдъяны; **tee kuten parhaaksi**
katsot кызы умойгес луоз шу-
ыса малпаськод, озы ик кары
◊ **katsotaan nyt, miten tässä käy**
адзом ай, мар луоз

katsoja¹⁰ учкись; **televisionk.** телеви-
зор учкись; **sivustak.** палэны-
сен учкись; (*ulkopuolinen*) палэ-
нысь мурт, мурт адями

katsomo² учкон зал; (*yleisö*) уч-
кисьёс; **teatterin k.** теáтрлэн уч-
кон залэз

katsomus² уч|ос*, -он, -ем (кычё-
ке ужпум шоры), валанлык, уч-
кет*; **uskonnollinen k.** вöсьбур*
(я. религиозной) учкос; **elämäk.**
улон шоры учкон (я. учкем);
maailmank. дунне шоры учкон;
katsomukseltaan vanhoillinen
учкосэзъя (я. валанъёсызъя)
консерватор

kattaa^{56-C} 1. (*peittää katolla*) липы-
ны; **k. talo** корка(ез) липыны,
липиськыны; **katettu asemalaitu-
ri** лилем перрон [-р-] 2. (*peittää,
päällystää*) шобыртыны, чокса-
ны; выжъяны; **lumi k. maan** лы-
мы музьемез шобыртэ; **kivilaa-
toilla katettu piha** из плитаосын
выжъям азбар 3. эк. (*olla jnk kat-
teena, korvata*) пытсаны, бýдэ-
сák тырыны; **k. luotto** кредитэз
пытсаны (я. бýдэсák тырыны)
4. (*pöytä*) пукт(ыл)ыны (жёк
вылэ); (*vieraille*) пуктиськыны
intr.; **k. pöytä** жёк вылэ сиён-юон
пуктылыны

katteeton^{34-C} ужб., эк. покрытитэк,
обеспечёнитэк; **k. sekki** покры-
титэк чек; **k. lupaus** выжт. буш
(я. юнмэ) кыл сётон

kattila¹² 1. миска 2. *tech.* котёл;
höyryk. пар котёл
katto^{1-C} 1. липет; **tehdä k.** липыны;
kulkea katolla липет йылтий вет-
лыны; **talo on jo katossa** корка
липемын (я. липет улын) ни 2.
(*sisäk.*) вöлдэт

kattohaikara¹² зоол. ванем, аист
(*Ciconia*)

kattohuopa^{10-E} толь, рубероид

kattokruunu¹ лёстра

- kattotiili²³** черепища
kattotuoli⁵ лэсът. ачама (*ксь кор-
калэн*), стропило
katu^{1-F} урам, ульча; **kadun toisella
puolella** урам сопалан, урамлэн
сопалаз
katua¹ жаляны, [кöt] куректыны
yksipers., ёпкельныны (*make ka-
ремысь, карем понна*); (*kirk. myös*)
 кáяться [-цца] карисъкыны; **ka-
dun virhettäni** янгыш лэсътэ-
 мысътым жалясько (я. кёты ку-
 ректэ); **kadun syntejäni** съолыка-
 мысътым (я. съолыкаме понна)
 ёпкелисько
- katumapää||lä, -lle: olla katuma-
päällä** жаляны, [кöt] куректыны
yksipers., ёпкельныны (*make ka-
ремысь, карем понна*); **ensin lu-
pasin, mutta tulin sitten katuma-
päälle** нырысь кылме сёйт вали-
 но, бератаз жаляны кутски
- katumus³⁹** жаля|н, -м, кёткурек-
 т|он, -эм, ёпкл|ён, -ем; (*kirk.
myös*) кáяться [-цца] карисъ|он,
 -ем, покаяние; **tehdä katumusta**
 ёпкельныны, кáяться карисъкы-
 ны; > ёшт. **katua**
- katve⁴⁸** саюл, сай, вужер; **istahtaa
koivun katveeseen** кызыпу саюлэ
 (я. кызыпулэн вужераз) пук-
 съкыны; **puun katveessa** писпу
 сайын; **joutua katveeseen** сайясь-
 кыны, вужере сюрыны
- kauaksi 1. > kauas 2.: (k. aikaa)**
 кемалы, кема щожелы; **en minä
tullut tänne k.** мон татчы кема-
 лы ёй лыкты
- kauan** кема; **k. aikaa** кема (дыр)
 щоже; **kestää k.** 1) кема кыстийсъ-
 кыны 2) (*kärsiä, sietää*) кема чи-
 даны; **k. sitten** кемалась, далай
riukek.; **kuinka k.?** кёня (дыр)
 щоже)?, кўднялá; **kuinka k. ai-
kaa on kulunut hänen tulostaan?**
 кёня дыр ортчиз ни солэн лык-
 тэмез тырысен?; **kuinka k. olen-
kaan odottanut sinua!** кўдняла
 мон тонэ возьмай!; **aika (t. melko)**
k. кема гинэ. тарак кема; **niin k.**
 сычё кема, сокема; **niin k. kuin
elän** улытозям, мон улытозы;
niin k. kuin suinkin макем луэ
 сокема (я. сокем кема)
- kauas** кыдёке; (*vieraalle seudulle*)
 съёрло; **näkyä k.** кыдёке (я. кы-
 дёкысь) адзыны; **matkustaa k.
pois** кыдёке кошкыны (*транс-
портэн*); **niin k.** сокеме, сычё кы-
 дёке; **näin k.** тákеме, тákемозь
kauemaksi, kauemmas кыдёке-
 гес; озёло(гес); **muuttaa k. kes-
kustasta** цéнтрись кыдёкегес
 улыны кошкыны; **siirtyä k.** озё-
 ло карисъкыны
- kauempra 1.** кыдёкысыгес; озё-
 лось(гес); **k. kuin muut** мукетъ-
 ёсызлэс кыдёкысыгес **2.** (*вёвл-
тон дыръя*) кемагес; **en voi enää
viiprä täällä k.** кемагес татын
 улыны уг ни быгатйсы
- kauemprana** кыдёкингес; озёлон-
 (гес); **asun muita k. täältä** таты-
 сен мон мукетъёсызлэс кыдё-
 кынгес улийсько; **seisoa k.** озёлон
 сылыны
- kauha⁹** кобы
- kauhea¹⁵** кёшкемыт, шимес, шу-
 к(ы)рес, (туж) кышкыт; **k. uni**
 кёшкемыт (уй)вёт; **k. sää** шук-
 рес куазы; **k. onnettomius** шимес
 шугадён (я. шудтэм учыр);
kauhean paljon кёшкемыт трос
kauhistaa⁵³ од. м.: **minua k.** мыным
 кёшкемыт (я. шимес, туж кыш-
 кыт) (потэ); **minua kauhisti läh-**

- teä yksin pimeään** мыним туж
кышкыт вал пеймытэ огнам
мыныны
- kauhistua**⁵² туж кышканы, дэймы-
ны, кышкатскины; **tuollaisesta**
- kauhistuu kuka tahansa** сыйеос-
лэсэ котькин дэймоз (я. туж
кышкалоз)
- kauhistus**³⁹ зол кышка|н, -м, дэй-
м|он, -ем, кышкатск|он, -ем,
кёшкемыт (я. туж кышкыт)
(лу|он, -эм); **voi k.!** кёшкемыт
(ук)!; **silmät kauhistuksesta ha- rallaan** кышкатскемен(ыз) синъ-
ёс(ыз) таба пасьтаесь (луэмын)
- kauhistuttaa**^{53-C} (туж) кышкатыны,
дэймытыны, (туж) кышкыт
потыны *yksipers.*; **rikoksen raa- kuus kauhistutti kaikkia** йыруж-
лэн лек луэмез ваньзэс дэймы-
тиз
- kauhoa**⁵² омыръяны, -тыны (ксь
кобыен); (*mättää*) тырыны, по-
ныны; **k. keittoa lautaselle** тусь-
ты шыд поныны
- kauhtua**^{52-F} заректыны, бездыт (я.
зарыт) луны; (*auringga myös*)
гужаны; **vanha kauhtunut takki**
заректэм (я. гужам) вуж куртка
- kauhu**¹ зол кышка|н, -м, дэйм|он,
-ем, кышкатск|он, -ем; **kauhun**
- vallassa** зол кышкамын; зол
кышкаса
- kaukaa** кыдёкы|сы, -сен; (*vieraalta*
seudulta) сёдро|сы, -сен; **k. tullut**
- ihminen** кыдёкысь вуэм мурт;
aloittaa keskustelu k. верасько-
нэз кыдёкысен кутсыны; **niin k.** сóкемысь, сыйе кыдёкысь
- kaukainen**³⁸ кыдёкысь; (*vieraalta*
seudulta oleva) сёэр(лось); (*syr- jästä oleva*) палэнись; **kaukaiset**
- maat** кыдёкысь шаеръёс; **kaukai-**
- sempr** кыдёкысыгес
- kaukalo**² тусь
- kaukana** кыдёкын; (*liikeverbi en yhteydessä*) кыдёкетий; (*vieraalla seudulla*) сёбрлон; **niin k.** сóке-
мын, сыйе кыдёкын
- kaukolämmitys**³⁹ кыдёкысен шу-
нты сётон, теплофикаци(я)
- kaukonäköinen**³⁸ кыдёкё адэсис (я.
учкись, чаклась) *выжт.*; **k. po- liitikko** кыдёке адэсис политик
- kaukoputki**⁷ телескоп
- kaukosäädin**^{33-F} кыдёкысен вал-
тон* (я. инъян-пуктон) пульт
(ксь телевизорлэн)
- kaula**⁹ чырты; **huivi kaulassa** чыр-
тыяз шарфен; **ottaa jtak kaulas- ta** кинлэн ке чырты бордаз ёы-
гырсыны; **pullonk.** бутылка
чырты
- kaula-aukko**^{1-A} чырты пась, сирес
(пась) *kansat.*; **syyvä k.** паськыт
(я. бадзым) чырты пась
- kaulahihna**⁹ > **kaulapanta**
- kaulailla**⁶⁷ ёыгыръяны, ёыгыръясь-
кыны *intr.*; **k. toisiaan** (ог-огеныд)
ёыгыръясыкыны
- kaulakkain:** **kulkea k.** ёыгырсыса
мыныны
- kaulakoru**¹ (чырты)весь, чырты-
кыч *kansat.*
- kaulaliina**⁹ шарф, кашне [-нэ]
- kaulapanta**^{9-J} чырты е (ксь пуны-
лэн), ошёйник
- kaulatusten** > **kaulakkain**
- kaulia**⁶¹ погыльтыны, бугортныы
(ыльнянэз); **k. taikinaa** (ыль)нянь
погыльтыны, погыльскыны, бу-
горскыны
- kaulin**³³ (нянь) погыльтон (я.
бугортон), кызбугор, шоры
- kaulita**⁶⁹ > **kaulia**
- kaulus**³⁹ воротник, сирес *kansat.*

kauna⁹ 1. йыркур; **unohtaa kaunansa** йыркурдэ вунэтны 2. тр. л. (*juvän kuoret*) сэсло, кыд (ютыслэн кёмыз)

kauneus⁴⁰ чебер(лык); (*tyylikkyyystyös*) тузильык; (*säänen, musiikin työs*) шулдыр(лык); **luonnon k.** инкуазылэн чеберез (я. шулдырез); **tytön k.** нылән чебер(лык)ез; **sisäinen k.** лулпуш чеберлык

kauniisti чебер; (*tyylikkäästi myös*) тузй; (*laulaa, soittaa myös*) шулдыр; **pukeutua k.** чебер (я. тузй) діссяськыны; **laulaa k.** шулдыр (я. чебер) кырзаны

kaunis⁴¹ чебер; (*tyylikäs myös*) тузй; (*ilmeikäs myös*) тусо-буёй; (*sää, musiikki myös*) шулдыр; **k. tyttö** чебер (я. тусо-буёй) ныл; **k. sää** шулдыр (я. чебер) куазь; **k. yö** чыдонтэм уй

kaunistaa⁵³ чебер(гес) карыны, чеберъяны, шулдыр(гес) карыны; **puistot kaunistavat kaupunkia** паркъёс карез шулдыр(гес) каро

kaunistautua^{52-F} чеберъяськыны, устояськыны, астэ чебер карыны (я. утятлыны); **k. peilin edessä** синучкон азын чеберъяськыны; **k. juhlaa varten** праздникы [-зн-] (я. празднике мынон понна) чеберъяськыны

kaunistella⁶⁷ (ушъяса) чеберъяны, чеберъяса вераны (я. возьматыны); **k. totuutta** зэмликез чеберъяса возьматыны; **sano asia kau-nistele matta!** вéra ужпум сярысь чеберъятэк!

kaunistua⁵² чеберскыны, чебер(гес) луыны (я. кариськыны), шулдыр(гес) луыны; **tyttö kau-nistuu päivä päivältä** нылаш ну-

налыс нуналэ чеберске (я. чебер карисье); **kaupunki kaunis-tuu vuodesta toiseen** кар арыс аре шулдыргес луэ

kaunokirjallinen³⁸ чеберлыко* (литератураись), художественней; **k. teos** чеберлыко (я. художественной) произведени

kaunokirjallisuus⁴⁰ чеберлыко* (я. художественной) литература

kaunopuheinen³⁸ чебер кыло; (*ih-minen myös*) чебер вераськись (я. вераськыны быгатись); (*ruhe, teksti myös*) яркыт, чебер (верам я. гожтэм); **k. poliitikko** чебер вераськыны быгатись политик; **k. tyyli** яркыт (я. чебер кыло) стиль

kaunotar^{32-C} чебер ныл (я. апай), чебер(к)ай, чеберйна *ruhek*.

kaupaksi: mennä k. умой вузаськыны (я. кошкыны); **k. käymä-tön tavara** урод вузаськись (я. кошкись) вуз; **k. käyvä tavara** умой вузаськись вуз

=**kaupalla** күши. трос луэмез возьматэ: *ostin halpoja omenoita kilok*, дунтэм яблокез трос килограмм [-м] бастьи; *tätä tytötä on tehty kuukausik*. та уж uno толэзь ёже лэсътэмын; **kassik.** **tavaraa** вуз(ъёс) сумкаён-сумкаен

kaupallinen³⁸ вузкаронъя, коммэрци [-м-], коммэрческой; **k. edustusto** вузкаронъя тунсыкьюрт* (я. представительство); **k. avustaaja** вузкаронъя атташе; **k. yrittys** вузкаронъя (я. коммэрческий) фýрма

kaupallistua⁵² вузкаронлы (я. табыш поттонлы, коммэрцилы [-м-]) пöрмыны; **kaupallistunut**

länsimainen kulttuuri табыш поттонлы пёрмем Западысь (я. Жытпал кунъёссы) культúра **kaupankäyti^{5-J}**, **kaupanteko^{1-D}** вузкар|он, -ем, вузасък|он, -ем; **pohjoismaiden välinen k.** уипал кунъёс вискын вузкарон **kaupanpäälinne:** (**kaupanpäälli-set**)³⁸ чём. тр. л. басътэм вуз вёзы сёт|он, -эм, пёл; **antaa kau-panpäällisiksi** пёл (я. ватсаса) сётыны; **sada kaupanpäällisiksi** басътэм вуз вёзы сюрыны (*pööl, kyyche ke вуз дунтэк*); **sain kaupan-päällisiksi kynän** басътэм арбери вёзы ручка сюриз, басътэм вуз вёзы ручка сётизы **kaupata**^{73-B} вузаны (*mae ke*). вўз-карыны (*main ke*); **Suomi kaup-paa ulkomaille paperia** Финляндия кунгож съёры бумага вуза, Финляндия съёр кунъёсын бумағаен вўзкаре **kauppa**^{9-B} 1. (*kaupankäyti*) вузка-р|он, -ем, вузасък|он, -ем, ком-мёрци(я) [-м-]; **käydä jillak kaup-paa** майн ке вўзкарыны (я. вузасъкыны); **harjoittaa kauppa** вўзкарыны, вузкаронэн (я. вузасъконэн) вырыны 2. (*yksityinen osto- ja myyntitoimenpide*) вузан-басътон огыл*, сдёлка; **hieroa kauppa** вузан-басътон (я. сдёлка) сярысь верасъкыны; **tehdä hyvä k.** умой вузан-басътон ог-кылэ вуыны, умой сдёлка лэсътыны 3. (*myymälä*) вузкаронни, магазин, лавка *rihek*. **kauppa=куш.** вузкарон(ъя), вузан-басътон, коммёрци [-м-], коммёрческой; **ксь: kauppa-arvo** вузан-басътон (я. рыночной) дун; **kaupparministeriö** вузка-

ронъя министерство **kaupphalli⁵** липем базар (я. ры-нонок) **kauppasaarto^{1-K}** вузкаронъя ни-мазъян (я. блокада) **kauppatori⁵** базар, рынок, вузка-рон карлуд* (я. площадь) **kauppias⁵** купец, вузчи; (*yrittäjä*) ужбергатийс, бизнесмен [-нэ-], коммерсант [-м-] **kaupunginosa¹⁰** карлэн (я. го-род-лэн) люкетэз, кар (я. го-род) ёрос **kaupunginvaltuusto²** кар(ысь) (я. го-родысь) муниципал кенеш **kaupunki^{5-G}** кар, го-род; **Helsingin k.** Хельсинки кар; **Turun k.** Тўрку кар **kaupunkilainen³⁸** 1. мн. карын (я. го-родын) улийс, карысь (я. го-ро-дись) адями; **kaupunkilaiset ja maalaiset** карын но гуртын улийсёс 2. тн. кар(ысь), го-ро-д(ысь); **hänen k. tuttavansa** солэн карысь тодмоез **kaupustelija¹²** вузасъкись, -чи, ву-засъкыса (я. вузаса) ветлийс; **pitsien k.** чильтэрэн вузасъкись, чильтэр вузаса ветлийс **kaupustella⁶⁷** вузасъкыны, вузасъ-кыса ветлыны (*main ke*), вузаса ветлыны; **k. tauluja ovelta ovelle** ѡсысь ѡсэ суред (я. картина) вузаса ветлыны **kaura⁹** сезы; **hevoset ovat kauras-** са вальёс сезы вылын **kaurakeksi⁵** сезы печенья; (*koti-valmisteinen*) юача, кёмеч **kaurgaryyni(t)⁹** чём. тр. л. сезы кеныйр **kauris⁴¹** 1. зоол. сюрокеч (*gure-zyn ulijs*) 2. астрол., К. астрон. Сюрокеч, Козерог **kausi²⁷** 1. вакыт, вапум, период,

- эпоха, фáза; **kylmä k.** кезыт вакыт; **uusi k. jnk historiassa** выль исторíческой эпóха **2.** (*toistuva k.*) вакыт, сезон, перíод; **sadek.** зор(он) вакыт, зоръёслэн вакытыс (я. сезонзы)
- kausilippu**^{1-B} проéздной [-з-н-] (билет), сезонлы билет; (*sarjalippi*) абонемент; **k. kaupungin busseihin** кар автобусъёсы проéздной (билет); **k. konsertteihin** концертъёсы абонемент
- kautta** нб. пыр; (*teitse myös*) = (э)ти;
- matkustaa Moskovan k.** Муско-(е)ти (я. Муско пыр) мыныны;
- lähde meidän kauttamme!** ми доры пыраса мын!, ми доры пыратэк эн мын (я. кошки)!;
- toimittaa kirje perille jnk k.** гожтэтээ кин ке пыр сётыны;
- k. vuosisatojen** даурьёс пыр
- kauttaaltaan** бýдэсák, óглóм, вистэм-вóжтэм; **järvi on k. jässä** ты бýдэсák кынмемын (я. йöэн шобырскемын); **taivas on k. pilvessä** инбам вистэм-вóжтэм пилемъёсын шобырскемын
- kauttakulu**^{1-D} ортчон, -ем (кычеке улос я. кун пыр); транзит
- kavahtaa**^{53-F} **1.** кышкатсыны, шеректыны, кышкатсыса тэтчины; **k. pystyyn** чотák (я. чörkák) султыны (я. тэтчины); **k. taaksepäin** кышкатсыса берлань тэтчины (я. шоналсыны) **2.** (*voroa*) эскерисъкыны, чакласъкыны (малэсъ ke); (*karttaa*) палэнсыны (турттыны) (малэсъ ke); **kawahda valhetta!** эскерисъкы алдасъкемлэсъ; **hän ei kawahda mitään keinoja** со нóкычé амальёслэсъ но уг юрды, со нóкычé амальёсты но палэнэ уг кельты
- kavala**¹⁰ кескич, амал|о, -лы, кас, ковárной; **punoa kavalia juonia** кескич интрыгаос пöраны
- kavaljeeri**⁵ кавалер
- kavaltaa**^{54-I} **1.** (*pettää*) предать ка-рыны, вузаны *выжт.*; **k. maansa** ас кундэ вузаны (я. предать ка-рыны) **2.** (*antaa ilmi*) шараины, шарае (я. кыре) поттыны, вера-ны (кесь лушкем ужез); **k. salaisius** тайнаэз (я. лушкесээ*) ша-раяны; **puhetapa kavalsi hänet** **vierasmaalaiseksi** вераськон ма-нерез солэс сьёркунысь* луэм-ээ кыре поттий **3. юр.** (*vierasta omaisuutta*) киултыны, лушканы, тус-тас карыны (*мурут ваньбу-рез*)
- kavaltaja**⁴ **1.** (*petturi*) предáтель, предать карись, вузась *выжт.*
- 2. юр.** (*vieraan omaisuuden*) киул-тись, лушкасъ, тус-тас карись (*мурут ваньбурез*)
- kavaluus**⁴⁰ кескичлык, амало (я. амаллы) лу|он, -эм, каслык, ко-вárство; **luonteen k.** сямлэн кес-кичлыкез (я. ковáрствоез); **sala-k.** лушкем кескичлык
- kaventaa**^{54-J} **1.** сюбегатыны, сюбе-гомытыны, сюбег(гес) карыны;
- kaventaa hametta** юбаэз сюбегатыны **2. выжт.** сюбегатыны, кулэстыны, пичиятыны; **k. kansalaisvapauksia** граждан эрикъёсты сюбегатыны; **k. maalieroa** спорт. голъёс вискысъ пöртэм-лыкэ кулэстыны
- kaventua**^{52-J} **1.** сюбегомыны, -аны, сюбег(гес) луыны **2. выжт.** сю-бегомыны, кулэсмыны, пичиё-мыны; **työmahdollisuudet kaven-tuvat yhä** ужаны луонлыкъёс ялán сюбегало

kaveri⁶ вер. 1. юлтош, уром, эш;
armeijak. арми́сь (я. áрмия) эш
 2. (*tyyppi, jätkä*) пияш, адями
 (*niostyöss ccs*); **hän on mainio k.**
 со усто пияш

kaveta^{72-E} > **kaventua 1**

kaviaari⁵ пör. чорыг мызь, икра
 (чем. осётр выжысь чорыглэн)

kavio³ (пыйд)гижи (валлэн но мк.).
 копыта *puhek.*; **hevosen k.** вал
 (пыйд)гижи

kavuta^{74-E} 1. тубыны (ксъ писпүэ,
 меч гурезе); **kissa kapusi pylvääseen** кочыш юбое тубиз 2. (*alas*)
 васькыны (ксъ писпүсь, меч
 гурезысь); **k. alas puusta** писпү-
 сь (я. писпу йылысь) васькыны

kehdata^{73-F} дйсътыны; возыт
 [öööl] луыны; **ei kehtaa tehdä**
 sitä со уг дйсъты озы карыны;
työ, jota kehtaa näyttää уж,
 кудээ возьматыны возыт ööвл

kehikko^{4-A} каркас, рámá; фóрма;
pöydän k. јёклэн каркасээ; **jää-kuutioiden valmistamisessa käytettävä k.** ѹё кубикъёсты кынты-
 ны фóрма

kehitellä^{67-C} азинтыны, (пýр-пóч)
 малпаны (я. дасяны); **k. jtak ajatusta** кычे ке малпанээ азин-
 тыны (я. пýр-пóч малпаны)

kehittymätön^{34-C} (умой) азинским-
 тэ, пörмытэ, бере кылем; (*kurpsuytämätön*) (умой) вуымтэ, юмал,
 еж выжт.; **k. lapsi** азинскимтэ
 (я. бере кылем) нылпи

kehittynyt⁴⁷ (вылý) азинском; (*kurpsuyt*) будэм, вуэм; **kehittyneet maat** азинском кунъёс; **korkealle k. kulttuuri** вылýе азинском
 культúра

kehittyä^{52-C} 1. азинскыны, азь-
 ланьскыны, луыны; (*kasvaa, kyp-*

syä) будыны, вуыны; **lapsi kas-vaa ja kehitty** нылпи будэ но
 азинске; **autot kehittyvät vuodes-ta toiseen** машинаос арысь аре
 умояло (я. умой пала азинско);
hän kehittyi suureksi säveltäjäksi со быдзым крезъгурчи луиз
 2. (*syntyä*) кылдыны, пörмыны;
toukat kehittyvät munista ну-
 мыръёс пуз пушкысь кылдо
kehittää^{53-C} 1. азинтыны, азлань-
 тыны, карыны; (*kypsytää*) вут-
 тыны; **k. ajatusta eteenpäin** мал-
 панэ азланьтыны; **hiippuna kehitetty** сáмой вылие (я. жужы-
 тэ) вуытозяз 2. (*synnyttää, tuottaa*) кылдытыны, поттыны, сё-
 тыны; **tomaatista kehitetyt lajik-keet** томатлэсэ поттэм (я. кыл-
 дытэм) выль сортъёс; **taimi k. versoja** уд пуштьётъёс сётэ 3.
 фото. проявить (я. проявлять)
 карыны

kehitys³⁹ 1. (*kehittyminen*) азинск|он,
 -ем, азъланьск|он, -ем; (*kasvami-nen, kypsyminen*) буд|он, -эм,
 вуон, вуэм; **lapsen kasvu ja k.**
 нылпилэн будэмез но азинске-
 мез; **lajien k.** ѹосъёслэн* (я.
 видъёслэн) эволюцизы 2. (*kehit-tämisen*) азинт|он, -эм, азлань-
 т|он, -эм; (*kypsytäminen*) вутт|он,
 -эм; **ajatuksen k.** малпанээ азъ-
 ланьтон (я. йылаз-пумаз вуттон)
 3. (*synnytäminen, tuottaminen*) кылды-
 т|он, -эм, потт|он, -эм, сёт|он, -эм;
uusien lajikkeiden k. выль
 сортъёс) поттон (я. кылдытон)

- 5. фото.** проявить (я. проявлять) кар|он, -ем
- kehitysapu**^{1-E} азинскись кунъёслы юрттийсъ|он, -ем
- kehitysmaa**¹⁸ азинскись (я. бере кылем) кун
- kehia**⁶¹ биньыны; **k. lanka kelalle** сийнысээз катүшкэ биньыны; **k. kerä auki** бугорез сэрттыны
- kehkeytyä**^{52-F} пöрмьыны, кылдыны, будьны, азинскины; **tytöstä kehkeytyi kaunis neito** (пичи) нылашлэсэй чебер нылмурт пöрмиз
- kehno**¹ начар, (туж) урод, нöмырлы ярантэм; **k. muisti** начар йырсазь
- keho**¹ мугор, вылтыр
- kehottaa**^{53-C} (*neuvoo*) косыны, кенеш сётыны; (*pyytää*) чектыны, дэмланы; **hän kehotti käymään lääkärissä** со врач доры ветлыны косиэз; **k. istumaan** пуксыны чектыны (я. косыны)
- kehutos**² (*neuvo*) кос|он, -эм, (визь-) кенеш сёт|он, -эм; (*ruuptyö*) чект|он, -эм, дэмла|н, -м; **tehdä jtak jnk kehotuksesta** мае ке кинлэн ке чектэмениз лэсътыны; чиш. > **kehottaa**
- kehruu**¹⁷ черс|он, -эм
- kehrä**¹⁰ тех. диск; *выжт. ои* пит(ы)-ран; **auringon k.** шунды питран
- kehrätä**⁷³ 1. черсыны 2. *выжт. (hyrrätä)* мыргетыны, нукуртыны (*köyshi ccs*); (*esim. moottori*) гуретыны; **kissa kehrää** кочыш мыргетэ
- kehrääjä**¹⁰ 1. черсийс 2. зоол. унябей, азтэмкуака, козодой (*Caprimulgus*)
- kehto**^{1-F} кёкы, зыбка
- kehtolaulu**¹ нуны веттан гур
- kehu**¹ ушъя|н, -м, тáу кар|он, -ем;
- sain siitä kehuja** со понна монэ ушъязы
- kehua**⁵² 1. *выж.* ушъяны; **k. jtak ahkeruudesta** кинэ ке тыршемез понна ушъяны; **k. jtak maasta taivaaseen** кинэ ке инбамозь жутыны 2. *выжсът. (kerskua)* ушъяськыны; **k. rahoillaan** уксё-еныд ушъяськыны; **siinä ei ole kehumista** отын (нöмыр) ушъяськымонэз (я. ушъяськоно кадэз) ёвёл
- kehuskella**⁶⁷ 1. *выжсът. (kerskailla)* ушъяськыны, ёчечъяськыны, шоккесъяськыны; **k. omaisuudellaan** ваньбуреныд ушъяськыны; **hän kehuskeli voittavansa kaikki** со ваньзэс ворммененэз (я. вормиз шуыса) ушъяськиз 2. *выж. (kehua)* ушъяны
- kehuttava**¹⁰ (ёвёлтон дыръя) ушъяськымон, ушъяськоно кадь; **terveyteni ei ole ollut k.** тазалыке ушъяськымон ѿй вал
- kehys**³⁹: (**kehykset**) ѫем. *тр. л. 1.* pám(к)á; (*esim. silmälasiens*) опра-ва; **ikkunan k.** (*t. kehykset*) укно рама; **silmälasiens kehykset** очки-лэн оправаэз, очкилы опра́ва; **panna kehyksiin** рамае поныны (я. тырыны) 2. *выжт. рамкаос, эгес; (ajan yhteydessä myös)* (дыр) кусып; **tuntikehyksessä** час (дыр) куспын
- kehystää**⁵³ 1. рамае поныны (я. тырыны) 2. (*olla kehyksenä*) котыртыны, (*марлэн ке*) котыртэз ортчыны (я. луыны); **tuuhean parran kehystämät kasvot** лоб-лоб тушен котыртэм ымныр; **ovea kehystävä verhot** ѡс дуртый котыренак ошиеськись возьтэёс
- kehä**¹⁰ 1. (*ympyrän rajaviiva*) окруж-

ность, котыргож*; (*utprurä*) круг, пит(ы)ран, кот(ы)рет* **2.** спорт. ринг **3.** (*kela*) катушка, бобинá [ба-, бабино] **4.** (*kehikko*) páramá, каркас, коробка, корсэт; (*kehys*) эгес, сёрос; **ikkunan k.** укно янак(ъёс); **pyörän k.** колёса эгес; **seulan k.** пуж сёрос **5.** (*aitaus*) котыртэм; (*leikkik.*) манеж **6.** астрон. кенер, углы, венец (шунды я. толэзь котырысь); **auringon k.** шунды кенер **kehäkukka**^{10-А} бот. гижиаська, ноготки (*Calendula*) **kehälehti**^{7-F} бот. сяська бурд **kehäpäätelmä**¹⁰ лог. мыдлань кот(ы)рет*, пороchnой круг (янгыни йылтумъян, кудаз доказать кароно ужпум доказательство карыса куттиске) **keidas**^{41-F} оáзис **keihäs**⁴¹ шибоды, копьё, пýка **keihästää**⁵³ **1.** шибодыен (я. копьёен) бышк(алт)ыны **2.** спорт. вер. шибоды (я. копьё) лэзъяны, -(ъ)яны **keihäänheitto**^{1-C} спорт. шибоды (я. копьё) лэз(ъ)ян **keiju**⁴¹, **keijukainen**³⁸ фéя **keikahtaa**^{53-F} **1.** (*kellahtaa*) пограны, усыны; **kumoon** кымаськыны; **k. nurin** бекмыльскыны, йырин-чўкйн пограны **2.** (*heilah-taa*) шон(ал)скыны, выръяны, чўкинák луыны; **vene keikahti uhkaavasti** пыж кымасъконо кадь чўкинák луиз **3.** (*ponnahtaa*) тэтчины (капчиен); **k. kevyesti laidan yli** борт вамен капчиен тэтчины **4.** (*pyörähätää*) (шир) берытскыны; **k. kannoillaan** каблук йылад шир гинэ берытскыны **keikalla**⁶⁷ коштанъясыкыны,

кильтыръясыкыны, чеберъясыкыны; **k. ihmisseille** адямос азтый коштанъясыкыса ветлыны **keikari**⁶ коштан(ъясыкись), чеберъясыкись (*piosmurt ccs.-ges*) **keikaroida**⁶⁸ коштанъясыкыны, коштанъясыкыса ветлыны, чеберъясыкыны (*piosmurt sarys-gec*); **k. muodikkaalla takillaan** тузй курткаен коштанъясыкыны **keikaus**³⁹ **1.** бекмыльск|он, -ем, йырин-чўкйн кымаськ|он, -ем (я. погра|н, -м) **2.** выжт. чўтрак воштиськ|он, -ем, йырин-чўкйн лу|он, -эм; **talouselämässä tapah-tunut k.** экономической улонын (луэм) чўтрак воштиськ|он **keikistellä**⁶⁷ кильтыръясыкыны, коштанъясыкыны, кильтро (я. чильтро) вырыны; **k. peilin edes-sä** синучкон азыын кильтыръясыкыны **keikka**^{9-A} вер. **1.** выступление; (*matka*) выступлениен ветл|он, -эм (я. пота|н, -м) **2.** (*tüö*) шабашка, съёрласянь уж(ан) *murt*. **3.** (*ryöstö*) тала|н, -м, таласьк|он, -ем, грабить кар|он, -ем **keikku**^{52-A} выр(ъ)ыны, шонаськыны, шонскылыны, лэйканы; (*hyppelehtiä*) тэтч|ылыны, -аны; **päässä keikkui hilpeästi uusi hat-tu** йыраз выль шляпа кápчияк гинэ шонскылэ вал; **pöytä on alkanut keikkuua** ёök вырыны кутскем ни; **reppu keikkuu se-lässä** рюкзак тыбырын тэтчылэ **keikuttaa**^{53-C} выретыны, шонаны, лэйкатыны; (*täristää*) сэзъяны; **västäräkki keikuttaa pyrstöötäan** чечег быжзэ выретэ; **k. lasta polvillaan** нылпиэз ал вылад лэйкатыны

- keila⁹** 1. спорт. кёглю 2. (*kartiomainen esine*) конус; **vuoren k.** гурезлэн конусээз
- keilailu²** спорт. кёглюен шудон, бóулинг
- keilata⁷³** кёглюен (я. бóулинген) шудыны
- keimailija¹²** чильтро (я. кильтро) (ныл(кишно))
- keimailla⁶⁷** чильтыръясыкыны, мынчыръясыкыны, кильтыръясыкыны; **k. pojille** пиос азын чильтыръясыкыны
- keinahtaa^{53-F}** выръзыны, шонсыкыны; (*esim. vene*) кечылъскыны; **kehto keinahti** кёкы шонсиз
- keino¹** амал; **vanha ja koettu k.** кемалась кутйськись амал; **millä keinoin?** кычё амалэн?; **keinolla millä hyvänsä** олóкычё но амалэн, кычё гинэ амалэн + *öövöltöön / kielto*; кызы гинэ уг лу, озы; **häätä keinon eksii** лэчк. ёудэм чёж берлань уя (= ёрмон (кычё ке но) амал малпа)
- keinotekoinen³⁸** 1. кылдытэм, (киын) лэсътэм, искусственной [-уст-]; (*aine*) синтетической [-тэ-]; **k. jalokivi** кылдытэм дуно из 2. (*epälauonnollinen*) искусственной, зэмос луисътэм; (*teen-näinen*) юри возьмат|эм, -ыса, амальясыкыса; **k. hilpeys** юри возьматэм шумпотон, капчи выремъясыкон
- keinotella^{67-C}** 1. (*saada suoritetuksi*) быгатыны, амал шедьтыны, амалтыны; **k. vene karikon läpi** вуул изъяръёс* вистий пыжеz поттыны быгатыны 2. (*hankkia*) шедьтыны быгатыны (лушикем, пёяса), киултыны, лэсътыны быгатыны (я. амалтыны); **k. it-**
- selleen korkea virka** аслыд вылй должность лэсътыны быгатыны
- 2. (spekuloida)** спекулировать карыны
- keinotteliija¹²** спекулянт
- keinu¹** ёчырълан, -ет; **kiikkua keinussa** ёчыранэн ёчыраны
- keinua⁵²** лэйканы; (*kiikkua*) ёчыраны; (*kehto*) веттасъкыны; (*huojuua*) шонаськыны; **vene keinuu aalloilla** пыж тулкымъёс вылын лэйка; **keinuva käynti** шонаськыса ветлэм
- keinuttaa^{53-C}** лэйкатыны; (*kiikuttaa*) ёчыратыны; (*kehtoa*) веттаны; (*huojuuttaa*) шонаны; **k. lapsi uneen** нылпиеz лэйкатыса (я. веттаса) изътыны; **k. päättäänlaulun tähdissä** кырзан гуръя ўырез шонаны
- keinutuoli⁵** ёчыран пукон, крёслакачалка
- keisari⁶** имперáтор, эксэй
- keisarikunta^{10-J}** импери(я)
- keisarileikkaus³⁹** мед. кёсарь вандэт (я. вандэм, сечéние)
- keisarinna⁹** императрица; (*keisarin puoliso myös*) имперáтор(лэн) кышно(еz); (*naispuolinens monarkki myös*) нылкышно-имперáтор
- keitin^{33-C}** пёзтон (аппарат [-п-]), кипятильник; титан; **sähkök.** электрокипятильник; **kahvink.** кофе пёзтон, кофевárка
- keitos³⁹** шыд. кизер шыд, коллё ву; **syö itse omat keitoksesi!** выжст. ачид пёрад, ачид ик си
- keittiö³** пёранни, күхня; (*tuvassa*) гуразыпал, кышнопал
- keitto^{1-C}** 1. шыд; **hernek.** кёжыен шыд; **kalak.** чорыг лым, чорыген шыд 2. (*keitämisen*) пёзт|он, -эм; (*nesteen saattaminen kiehumaan*

myös) бырект(ыт)|он, -эм; **viinan** **k.** вина пöзьтон (я. пукон) **keittolevy¹** конфёркá [ка-]; (*erillinen laite*) электроплítкá **keittää¹⁰** сиён пöзьтись, побар; **pi-tojen kahvink.** юмшан јытлэн кóфе пöзьтиsez **keittää^{53-C}** пöзьтыны; (*saattaa neste kiehumaan myös*) бырект(ыт)ыны; **k. keitto** шыд пöзьтыны; **k. vettä** ву пöзьтыны (я. быректыны); **keitetty kananmuna** пöзьтэм кургпуз; **k. viinaa** вина пöзьтыны (я. пукыны) **keitä** кинъёсты ке; кинъёс (меда); > **kuka** **kekkerit⁶** тр. л. юмшан (я. шулдырыяськон) (жыт) (*pichigec*) **keko^{1-D}** люк; (*heinäk.*) зурод; **muurahaisk.** кузыли кар (я. му'ч) **kekseliäisyys⁴⁰** амало (я. етйз визьмо, нодó-сазé) лу|он, -эм, етйз-лык; **kekseliäisyyttä vaativa tehtävä** етйзлыкез (я. амало луэмез) кулэ карись задáние **kekseiäss⁴¹** амал|о, -лы, етйз (визьмо), нодó-сазé; **k. ihminen** етйз визьмо адями; **k. ratkaisu** нодó-сазé решéние **keksti⁵** I *nör.* печеня; **suklaak.** шоколадо (я. шоколадэн) [шо-, шэ-] печеня; **täytek.** пуштросэн печеня **keksti⁵** II (*haka*) багор **kekstijä¹²** изобретатель, (*mae ke*) малпам мурт; **puhelimen k.** телефонлэн изобретателез, телефонэ малпам мурт **kekstintö^{1-J}** изобретение; (*löytö*) усыто*, открытие; **tieteellinen** **k.** тодос(лыко)* (я. наўчной) открытие **kekstiä⁶¹** 1. шедьтыны, малпаны;

(*hoksata*) вала(тсқы)ны; **k. kein** амал шедьтыны 2. (*huomata*) синийлтыны, адзыны (быгатыны); **k. jk väkijoukosta** кинэ ке калык пöльсись синийлтыны 3. (*suunnitella jk iusi*) изобрести (я. изобретать) карыны; (*löytää*) усытыны (*make выльзә*) **kekäle⁴⁸** сэргпум (эгырзэм *py*) **kela⁹** катúшкá, бобинá [ба-, бабино], барабан, вал; **purkaa (t. päästää)** **kelalta** катúшкаэс сэрттыны **kelata⁷³** биныны (*шортэз, сйны-сэз но мк.*); **k. auki** сэрттыны (кесь катушкаэз) **keli⁵** сюрес (*ветлыны яранлыкез*); **raskas k.** сюрес вылын шуг югдур; **liukas k.** (сюрес вылын) йöвалег; **kesäk.** гужем ветлон сюрес **kelirikko^{1-A}** сёриськем (я. ярантэм) сюрес, сюрес сёриськ|он, -ем (я. ярантэм луон); **kelirikon aikana** сюрес сёриськем дырья **kelkka^{9-A}** 1. салазки, пичи дöдьы; **laskea kelkalla mäkeä** салазкиен нискыланы 2. *спорт.* сáни, боб 3. *тех.* салáзки, карéтка **kelkkailua⁶⁷** 1. салазкиен нискыла-ны 2. *спорт.* бобслеен (я. сáнной спортэн) вырыны **kelkkailu²** 1. салазкиен нискыла|н, -м 2. *спорт.* бобслей, сáнной спорт; (*kelkkailuminen*) бобслеен (я. сáнной спортэн) выр|он, -ем **kellahtaa^{53-F}** пограны, усыны (*shyak*); **k. kumoon** кымаськыны; **k. selälleen** гáч(ák) усыны (я. пограны) **kellarri⁶** погреб, подвал; (*tuvassa*) гулбеч, муржол, выжул; **viinik.** вина (возён) погреб **kellarikerros³⁹** подвал (я. цóколь)

этаж

kellastua⁵² чүжектыны, чүж луыны; **lehdet ovat kbellastuneet** куаръёс чүжектэмyn (я. чүжектыйз) ни

kellertyä^{52-K} чүжектыны, чүжалэс (я. чүжмыт) луыны

kellertävä¹⁰ чүж|алэс, -мыт, чүж|-пýр, -пýръём; **kellertävän punainen** чүжалэс-горд

kellistyä⁵² пограны, усыны; **hän kellistyi siipineena vuoteelle** со жуммыса валес вылэ пограз

kellistää⁵³ погрытыны, погратыны, уськытыны; **k. allensa** улад сапкытыны (я. зйбыны); **k. karhu hangelle** гондырез лымы вылэ погратыны (ксь ыбыса)

kello¹ 1. час; **rannek.** киын нуллон час; **seinäk.** борддорыс (я. борддоре ошон) час; **sähkök.** электронной час; **herätsk.** будильник; **hän tulee k. kolme(lta)** со куинь часын (я. часэ) вуз; **k. edistää** (*t. on edellä*) час дыртэ; **k. jätättää** (*t. on jäljessä*) час (бере) кыле; **kelloni ei käy** часе уг мын 2. (*ajankohta*) час; дыр; **k. on viittä vaille** (*t. vaille*) **kymmenen** (дыр) вить минуттэк дас (час); **k. on viittä yli viisi** (дыр) вить минут куате; **k. käy seitsemää** (*t. seitsemättä*) сизыме (я. сизымётайз) мынэ ни; **kysyä kelloa** дырез (я. часэз) юаны; **mitä** (*t. paljonko*) **k. on?** кёня ни дыр (я. час)? 3. гырлы; (*kulkunen*) чинтыли (гырлы); (*äänimerkki-laitte*) звонок; **kirkonk.** черк гырлы; **polkupyörän k.** велосипед-лэн [-сып-] чингылиез (я. звонокез); **koulun k. soi** школаын звонок жингыртэ (я. жингыртйз)

kellokortti^{5-C} вуон-кошкон карточка (уже вүәмез но ужысь кошикемез чаклан электронной карточка)

kellokukka^{10-A} бот. куакагырлы, -пурты, гырлысяська (*Camparula*)

kelloseppä^{10-B} час тупатьясь; (*valmistaja*) час лэстьись

kellotapuli⁶ гырлы жугонни

kellua⁵² лэйканы, уяны (ксь ву вылын); **k. laineilla** тулкымъёс вылын лэйканы; **k. selällään** ву вылын тыбыр вылад улыны (я. возисъкыны); **lehdet kelluvat veden pinnalla** ву вылын куаръёс уяло

kelmeä¹⁵ зарыт, кёсит, кёдектэм; **k. iho** зарыт ку

kelmi чөм. шүд. шырмач, пёочи, эрекчи

kelmu¹ целлофан [-л-]; (*kalvo*) плёнкá

kelpo воишыт. 1. умой, зеч, вирсэрец, -лы, йён-йён; **k. nainen** зеч (я. вирсэрэц) кышномурт; **k.**

kansalaiset йён-йён грайданъёс 2. (*aika, melkoinen*) зол гинэ, тарак (зол); **hän oli k. lailla juovuk-sissa** со зол гинэ кудзэмын вал **kelpoinen**³⁸ яра|сь, -но, -мон; **sota-palvelusk.** армиé мыныны ярась (я. ярамон)

kelpuuttaa^{53-C} яра(но) шуыса лыдъяны, умоен (я. шонерен) лыдъяны; **k. jk edustajakseen** кинэ ке (марлэн ке) предстáви-телез луыны яра шуыса лыдъяны

kelta^{9-I} чүж (буёл я. тус)

keltainen³⁸ чүж; **k. väri** чүж буёл (я. тус); **värjätä keltaiseksi** чүжманы, чүжен буяны

keltatauti^{5-F} мед. чужектон; **sairastaa keltatautia** чужектонэн висыны
keltuainen³⁸ курегпуз чуж(мет*)
kelvata^{73-E} 1. (*sopia*) яраны, тупаны, лэсяяны; **maa, joka kelpaa hyvin viljelyyn** (*t. viljeltäväksi*) музъем, кудйз ю-нянь быдэтыны умой тупа; **ei kelpaa mihinkään** нόмырлы (я. нόкытчы) но уг яра; **asepalvelukseen kelpaava** армиé мыныны ярась (я. ярамон); **syötäväksi kelpaava** сиыны ярано; **juotavaksi kelpaamaton vesi** юныны ярантэм ву **2.** (*olla voimassa*) яраны, ярано (я. действительной) луыны; **bussilippu kelpaa vielä** автобусэ абонемент яра на
kelvollinen³⁸ яра|сь, -но, -мон, тупа|сь, -но; **k. kasvattajaksi** воспитателе (я. воспитательын ужаны) ярась; **k. jhk virkaan** кычे ке должносте тупась
kelvoton^{34-C} (*sopimaton*) ярантэм, ярасытэм, тупасытэм; (*huono*) начар, урод; **k. asunto** ярантэм улонни
kemia¹² хýми(я)
kemiallinen³⁸ хýми, химической; **k. tehdas** хýми завод
kemisti⁵ хýмик
kemut¹ *тр. л., вер.* юмшан, шул-дыръяськон
ken *нв., вылй ст.* кин; > **kuka**
kenen, kenelle, kenellä, keneltä > kuka
kengittää^{53-C} вал дурыны, дагаяны; **k. hevonen** валэз дурыны
kengännaauha⁹ шнур(ок) (ботинка-лэн)
kengänpohja¹⁰ пыдэс, ултон (пыдкуклэн)

kenkä^{10-G} ботинки, -а, туфли, ката *puhek.*; **kengät** *тр. л.* ботинки(ос), пыдкутчан, пыдкук; **kengät jalassa** пыдкутчанэн, пыдаз пыдкутчан; **panna kengät jalakaan** кутчасъкыны, пыдэз кутчаны, пыдкутчанэз пыдэ поныны; **ottaa kengät jalasta** пыдэз кыльны; **kengät puristavat** пыдкутчан (пыдэз) пачкатэ
kenkälusikka^{14-A} пыдкутчан пуны, ложка
kenno¹ 1. *муш.* сюсь син; ячейка; (*kennokakku*) сюсь(ёс), карас **2.** эл. элемент
keno|ssa, -on: **kulkea pää** (*t. niska*)
kenossa йырез урдыса (я. гáч-гач карыса) ветлыны; **panna päänsä kenoon** йырдэ урдыны (я. гáч-гач карыны)
kenovýiva⁹ кырыж гож (*паллянэ чукин, \)*
kenraali⁶ ож. генерал
kenraaliharjoitus³⁹ генеральной репетици(я)
kenties (кин тодэ,) оло; **k. olet oikeassa** кин тодэ, оло, тон шонер (вераськод); **emme k. koskaan tapaa** оло, нóкү но ум ни пумиське
kenttä^{10-C} 1. площадка, чошкыт инты (я. азы); **sport.** поле, бусы; **nurmik.** гуждоро чошкыт инты; **stadionin k.** стадионлэн полеез; **jalkapallok.** футболэн шудон поле (я. бусы) **2.** физ. поле; **sähkök.** электрической поле **3.** (*työala*) (ужан) удыс; **tutkimusk.** эс-керон (я. исслéдовать карон) удыс; **työskennellä kentällä** (кычё ke) удысысь конкрéтной ужен вырыны
kenttätyö¹⁹ лудвыл* (я. полевой) уж; калык пёлын уж(ан)

- kepeys⁴⁰** капчилык, капчи лу|он, -эм; **askelten k.** вамишъёслэн капчи луэмзы
- kepeä¹⁵** капчи; **kepeät askelet** капчи вамишъёс; **kepein mielin** капчи сюлмын (я. мылкыдын)
- keppi^{5-B}** боды; **karttak.** укаzка; **bil-jardik.** кий; **kävelyk.** (пыкъясь-кыса) ветлон боды, трость; **antaa jillek keppiä** кинэ ке бодыен жугыны; **iskeä kepillä** бодыен шуккыны (я. васъкытыны)
- kerponen³⁸** йыртэмай|он, -м, йён-тэмъяськ|он, -ем, йонтэм уж; **tehdä kepposia** йыртэманы, йонтэмъяськыны
- kerettiläinen³⁸** böсь. 1. тн. ерети-ческой 2. мн. еретик
- kerho¹** кружок (ксъ киужъя); (*klubi*) клуб; **käydä kerhossa** кру-жоке ветлыны
- keripukki^{5-A}** мед. цинга, алсын *murt.*
- keritää^{75-D}** I ву(тт)ыны, ваньмыны; **en kerkiä tehdä sitä** сое лэсътыны уг ву(исъкы); **tulen, kun kerkiän** ваньми ке, лыкто
- keritää⁶⁹** II чышкины (ксъ ыжез); **k. lampaita** ыж чышкины
- keriä⁶¹** биньыны (ксъ шортэз); **k. villalankaa kerälle** шортэз бугоре биньыны; **k. auki** сэрттыны (ксъ бугорез)
- kerjuu¹⁷** кураськ|он, -ем, курась-кыса ул|он, -эм; **kulkea kerjuulla** кураськыса (я. пыд йылын) вет-лыны; **lähteä kerjuulle** курась-кыны (я. пыд йылэ) потыны
- kerjäläinen³⁸** кураськись, пыдыйли-чи, эдэр-бедэр *halv.*
- kerjätä⁷³** 1. кураны, кураськыса бичаны, кураськыны *intr.*; **k. leipää** нянь кураны 2. (*mankua*) сюлворыса (я. весы) курыны (*mae ke*), сюлворыны (*make cse, make мед карозы шуыса*)
- kerkeä¹⁵** сээз, чуп(ы)рес, шаплы, жог; **k. tekemäään jtak** сээз (я. чупрес) маке карыны; **k. järjen-juoksu** йырлэн шаплы (я. жог) ужамез
- kerma⁵** йёлвыл, (юмал) нöкы; **kahvik.** кóфелы йёлвыл; **vispik.** шуккем йёлвыл; **kuoria k. maidosta** йёлвыл октыны
- kermavaahto^{1-F}** nöp. крем, шуккем йёлвыл
- kernaasti** мылýсь-кыдýсь, мыл потыса, шўмпотыса; **hän suostui k.** со мылýсь-кыдýсь соглаш-луиз
- kerppi^{1-B}** веник (ксъ ыжъёслы)
- kerralla** óгкутскемéн, огполскын, óгпумýсь; **tehdä työ k. valmiaksi** огкутскемен ужез пумозяз лэсътыны; **tehdä kaikki k.** вáньэз ог-полскын лэсътыны; **poika totteli isää k.** пиеz атаэлэсъ огверамен кылзийськыны кутскиз
- kerrallaan** огпол|(аз), -скын, кόть-куд полаз; **edustajat valitaan vuodeksi k.** депутатъёсты арлы огпол быръё; **teelusikallinen k.** одиг пиши пуны(ен) кόтькуд полаз
- kerran** (ðвёлтон дыръя *kertaakaan*)
1. (*yhden k.*) одиг пол, огпол; **k. päivässä** нуналаз одиг пол; **vielä k.** эшшо огпол 2. (*joskus*) огпол, куке но, куке-соку, огдыр; **k. keväällä** огпол тулыс; **k. vielä kadut tekoasi** озы каремысъ-тыд, куке но эшшо жалялод ай; **olipa k. kuningas** куке-соку улэм-вылэм король
- kerrassaan** чылкак, кóпак, вóксё

- puhek.; (ollenkaan)* чик; **voimat olivat k. lopussa** кужым чылкак быре (я. бырон калын) ни вал; **hän ei pysty k. mihinkään** со чик нόмырэ но карыны уг быгаты, чик нόмырлы амалыз ёвöl **kerrasto²** гарнитур, ул дйсь комплект
- kerrata^{73-К}** вýльбись (я. эшшо огпол) *make карыны*, полэстыны*; **k. jnk sanoja** кинлэссе ке кыль-ёссэ вýльбись вераны; **k. läksy** (ортчем) урокез тодэ вайны **kerroin^{33-К}** мат. коэффициент [-эфициэ-], показатель
- kerroksittain** сиéн-сиен; **k. lohkeileva maali** сиéн-сиен куалд(ыл)йсь бүёл
- kerronta^{9-J}** мад[ён, -ем, вера]н, -м, мадисъон, -ем; *чишт.* > **kertoa 1 kerros³⁹** 1. сй; ярус; **maan kerrokset** музъем(лэн) сйос(ыз) 2. (*rakennuksen*) этаж; **nousta toiseen kerrokseen** кыкэтт этаже тубыны; **hän asuu kerrosta alempana** со этажлы улиынгес улэ 3. (*yhteiskunnan*) сй, слой; **yhteiskunnan eri kerrokset** мерлэн* (я. общество)лэн) пёртэм сйосыз **kerrossäky^{1-G}** кык ярусъем (я. ярусэн) кровать
- kerrostalo¹** трос этажъем (я. этаж) корка
- kerrostuma¹⁰** (пуксем) сй; **meren-pohjan kerrostumat** зарез пыдсысь (я. пыдэс(к)ысь) сйос
- kersantti^{5-C}** ож. сержант
- kerskailija¹²** ушъяськись, шоккес(ъяськись), ёзчъяськись (мурут)
- kerskaililla⁶⁷** ушъяськыны, дан поттыны, шоккесъяськыны; **k. voitollaan** вормеменыд ушъяськыны
- ны
- kerskua⁵²** > **kerskailla**
- kerskuri⁶** > **kerskailija**
- kerta^{9-K}** 1. пол; **joka k.** коткүд пол; **kaksi kertaa** кык пол; **toista kertaa** кыкэттизэ, кыкэтт ползэ; **edellisellä kertaa (t. kerralla)** кылемаз; **toisella kertaa (t. kerralla)** кыкэтт полаз, кыкэттяз; **yhdellä kertaa** огполсын, ёгкутске-мэн, ёгпумысь; **samalla kertaa** ёгкутскемэн; **moneen kertaan** трос (я. кёня ке) пол; **ei kertaa-kaan** огпол но + ёвётон / *kielto* 2. (*kerros*) полэс, рад; этаж; **hirsiik.** одиг рад кор; **alak.** улй этаж 3. (*sarja*) комплект; **alusvaatek.** ул дйсь комплект
- =**kertainen³⁸** полэс; пол(лы); **kaksink.** кык полэс; кык пол(лы); **monink. harsokangas** трос полэс марля; **monink. viisumi** трос поллы виза
- kertakaikkinen³⁸** 1. огпольем, огпол (я. одиг пол) + *kn. / partis.*; **k. avustus** огпольем (я. одиг пол сёттиськись) юрттос* (я. пособие) 2. (*täydellinen*) чылкак, копак, быдэсак, абсолютной; **mikä k. aasi!** мар сыйче чылкак ишак кадь (ваменэс)?!
- kertaus³⁹** вýльбись (я. эшшо огпол) + =(*o*)*n*, =(*ə*)*m* пумо кк.-лэсъ мн. / =(*o*)*n*-, =(*ə*)*m-teomn.*, *полэст|он, -эм; муз. репетици(я); **jnk sanojen k.** кинлэссе ке кыль-ёссэ вýльбись веран; **läksyn k.** (ортчем) урокез тодэ баён
- kertauskuulustelu²** зачёт
- kertautua^{52-F}** вýльбись (я. эшшо огпол) + кк. / v.; **samat sanat kertautuvat puheessa** со кыльёс ик верасъкуу вýльбись пумисъко

kertoa^{52-K} 1. мадыны, вераны, мадисъкыны *intr.*; **k. satu** выжыкыл мадыны; **minulle kerrottiin, että ...** мыным веразы, ... шуыса; **kerro terveisiä!** салам вера! 2. мат. уноятыны, умножить карыны; **k. viisi kahdella** вitez кык пол уноятыны

kertoja¹⁰ 1. мадись(кись), верась; **sadun k.** выжыкыл мадись 2. мат. унояйтись, множитель

kertolasku¹ мат. уноятон, умножение

kertomus³⁹ 1. верос, мадь; (*kerronta*) веран, мадён 2. (*selostus*) доклад; отчёт, мадет*; ráпорт; ивортон

kertosäe^{48-D} припев; рефрен

kertotaulu¹ уноятон (я. умножения) таблица

kertyä^{52-K} люкасъкыны; **pilviä kertyi taivaalle** инме пилемъёс люкасъкызы

keruu¹⁷ окт|он, -эм, бича|н, -м, люка|н, -м; чит. > **kerätä**

kerä¹⁰ 1. бугор 2.: **kaalink.** кубиста ѹыр; **auringon k.** шунды пит(ы)-ран

keräiliä¹² (коллекци(я)) люкасъ, коллекционер [-л-]; **postimerkki** k. марка(ослэн) коллекционер(зы)

kerätä⁷³ октыны, бичаны, люканы; **k. mansikoita** виктория *rihek.* (я. бакча боры) октыны; **k. postimerkkejä** маркá люканы; **k. yhteen** огазе люканы (я. карыны)

keräys³⁹ люка|н, -м, бича|н, -м; **jätteraperik.** күштисъкем бумага люкан; **k. jnk hyväksi** кинлы ке юрттисъкыса коньдон люкан

kerääntyä^{52-J} люкасъкыны; **k. yhteen** огазе люкасъкыны (я. ка-

рисъкыны); **väkeä kerääntyä** рисъкыны); **paljon** калык трос люкасъкис **kesakko^{14-A}** пужы, сыйтуужы *ark.*; **kasvot täynnä kesakoita** ымны раз сыйтуужы гинэ, ымнырыз кóпак сыйтуужыесь

kesanto^{1-J} пар, пар (я. такыр) бусы (я. луд)

kesiä⁶¹ паласъкыны (*ky ccc*)

keskeinen³⁸ 1. шор(ысътыз), шораз интыяськем: **hotellin k. sijainti** кунокуалэн* (я. гостиницалэн) шораз интыяськемез 2. (*tärkeä*) валтись, туж кулэ луись; **olla keskeisessä asemassa** валтись инты басътыны

keskelle нб. но ск. 1. шоры; **pöytä pantiin k. huonetta** ёкез комнатá шорыpunktýзы 2. (*keskuuteen, joukkoon*) пöлы, куспы; **mennä pensaiden k.** куакъёс пöлы пырыны

keskellä нб. но ск. 1. шоры|н, -сен; (*liikeverbiен yhteydessä*) шортй; **seisoa k. katua** урам шорын сылыны; **k. kesää** гужем шорын; **he tapasivat (toisensa) k. katua** соос урам шорысен пумисъкызы; **kulkea k. katua** урам шортй мыныны; **k. oleva** шор, шорысътыз, шораз сылйись 2. (*keskuudessa, joukossa*) пöлы|н, -сен, куспы|н, -сен; (*liikeverbiен yhteydessä*) пöлтй, кусптий; **kukkien k.** сяська пöлын; **tavata joku puiden k.** кинэн ке писпуюс пöлтысен пумисъкыны; **kuljeksia puiden k.** писпуюс пöлтй ветлыны

keskeltä нб. но ск. 1. шоры|сь, -сен; (*keskitse*) шортй; **kerätä hirret k. katua** урам шорысъ коръёсты октыны; **kylän k. on meidän luoksemme puoli kilometriä** гурт

шорысен ми дорозь жыны километр; **aloittaa k.** шорысеныз кутсыны; **keppi meni k. poikki** боды шортый чигиськиз 2. (*keskuudesta, joukosta*) пöлысъ, -сен, куспысъ, -сен; (*joukon läpi*) пöлтый, куспый; **hän lähti mökille töidensä k.** со ужан куспесь (я. куспый) дáчаяз кошкиз
kesken 1. куспетй, жыныё; **jättää (t. tehdä) k.** куспетй карыны; **jättää työ k.** ужез жыныё (я. палэс) кельтыны; **jäädä k.** куспетй кыльыны (я. луны); **mennä k.** сöриськыны (*секытэн кышно ссы*) 2. (*keskuudessa, joukossa*) пöлын, куспын; кузя; **ystävien k.** эшьеc пöлын; **meidän k.** асьме куспын; **kahden k.** кык кузя
keskeneräinen³⁸ жыныё(-урдсб), ылё-кырсё, ылаз-пумаз вуттымтэ; **k. työ** ылё-кырсё уж; **jättää työ keskeneräiseksi** ужез жыныё кельтыны
keskenkasvuinen³⁸ быдэ вуымтэ, нодэс; **k. poika** быдэ вуымтэ пи(яш)
keskenmeno¹ мед. нылпи усён, сöриськон, аборт; **raskaana oleva nainen sai keskenmenon** секытэн кышномурт сöриськиз, секытэн кышномуртлэн нылпиез усиз
keskentekoinen³⁸ > **keskeneräinen**
keskenään куспазы, -ын; **he sopia vat hyvin k.** куспазы соос умой тупало; **keskenämme** куспамы, асьме куспын; **jakakaa keskenänne** куспады (я. асътэ куспын) люкелэ!
keskeyttää^{53-C} куспетй карыны, уретыны, могатыны; (*lopettaa*) дугдтыны; **k. työ** ужез уретыны (я. куспетй карыны); **k. jnk**

puhe кинэ ке куспетй карыны, кинлэс ке веранзэ уретыны; **kaikki työt keskeytettiin** вань ужъсты дугдтызы
keskeytmätön^{34-C} дугдыл|йсytэм, -онтэм, -ытэк, вис карытэк, вистэм-вóжтэм; **k. tuotanto** дугдышонтэм (я. дугдыл|йсytэм) производство; **k. musiikki** дугдышытэк шудйс мýзыка; **k. autojono** вистэм-вóжтэм машина черод
keskeytyä^{52-F} куспетй луны (я. кыллыны), моганы; (*lakata*) дугдны; **työ keskeytyi** уж дугдзй (я. куспетй луиз); **puhe keskeyti** вераськон куспетй луиз
keski= күши. (keskellä oleva) шор(ыссыз), центральной; (*keskimäinen*) шор|ётй, -ётйёэз, -лось; (*keskimääräinen*) шорлыдо; (*kohthalainen*) шорб-куспó
keskiaika^{9-D} 1. ист. шор даурьёс;
keskiajan kirjallisuus шор даурьёссы литература 2. (*keskimääräinen aika*) шорлыдо (я. шорб-куспó) дыр
keskiarvo¹ шорлыдо быдзала (я. величина), шорб-куспó лыдпус; **aritmeettinen k.** *арифметик шорлыдо быдзала, срédней арифметической; **todistuksen k.** аттестатлэн [ате-] шорлыдо (я. шорб-куспó) баллэз [-л-]
keskiaste⁴⁸ вылйёзб школа (*бадзым классъёс*); шор онерлыко* (я. специальной) дышетсконни
keski-ikä^{10-D} 1. шор(кусып) арлыд, шор арес(ъёс); **keski-iän kriisi** шор арлыдлэн крýзисэз, шор арес(ъем)ъёслэн крýзиссы 2. (*keskimääräinen ikä*) шорб-куспó арлыд, шорлыдо арес

- keski-ikäinen³⁸** шор(кусып) арлыдо, шор аресъем; **k. mies** шор арлыдо (я. аресъем) пиосмурт **keskikohta^{10-F}** шор (вадес) **keskikokoinen³⁸** шоро-куспó (быдзалаен); **k. mies** шоро-куспó жуждалаен пиосмурт **keskiluokka^{10-A}** 1. (*keskitaso*) шоро-куспó класс [-с] (я. ёчлык); **keskiluokan hotelli** шоро-куспó классэн кунокуа* (я. гостйни-ца) 2. ёчем. полит. шоро-куспó сослóвие (я. класс) **keskimmäinen³⁸** шор|(ысез), -ётý, -ётйёз; **k. rivi** шор рад; **k. sormi** шорётйёз (я. шорысез) чинны **keskimäärin** шорлыдын (вераса); **joka luokalla on k. 20 oppilasta** котькуд классын [-с], шорлыдын вераса, 20 дышетскись **keskimäärä¹⁰** шорлыд, шоро-куспó лыд(пус) **keskimääräinen³⁸** шорлыдо, шоро-куспó; **väestön k. pituu**s адямислэн шоро-куспó жуждалазы **keskinkertainen³⁸** шоро-куспó, огшоры(гес); **k. oppilas** шоро-куспó дышетскись **keskinäinen³⁸** ваче (куспад), огогедлы, ог-огдэ; **k. avunanto** огогедлы юртт(йськ)он; **k. rakkaus** ог-огдэ яратон; **k. sopimus** ваче огкыл* (я. договор) **keskiosa¹⁰** шор люкет, шор(сиолэм); **aivan maailman keskiosassa** дуннелэн сáмой шорсюл(э)маз **keskipiste⁴⁸** 1. *геом.* цéнтр; **pallon k.** шарлэн цéнтрэз 2. *выжт.* шорсюлэм; **olla tapahtumien keskipisteessä** улонлэн шорсюл(э)-маз луыны **keskipäivä¹⁰** нуназе (шор), лымшор; **keskipäivällä** нуназе шорын, лымшоре **keskisormi⁷** шорчины **keskitaso¹** шоро-куспó ёштала* (я. ўровень, јуждала); **keskitason oppilas** шоро-куспó дышетскись **keskittyä^{52-C}** концентрироваться [-ща] карисъкыны; централизо-ваться [-ща] карисъкыны; (*kokoontua*) одиг азе (я. интые) люкасъкыны; **yksiin käsiin keskittynyt valta** одиг кие јабыртэм власть; **hän keskittyi esitelmässä nykyiseen elämään** ас докладэ со туала улонлы сýзиз **keskittää^{53-C}** концентрировать карыны; централизовать карыны; (*koota*) одиг азе (я. интые) люканы; **k. huomionsa jhk** марлы ке вань саклыктэ висъяны **keskitys³⁹** концентрировать карон, -ем; централизовать карон, -ем; (*kokoamisen*) одиг азе (я. интые) люка|н, -м; **vallan k.** властез централизовать карон; **joukkojen k.** вóйскоости одиг азе люкан **keskitysleiri⁵** концлагерь, концентрационной лагерь **keskiviikko^{1-A}** вирнунал, срёда **keskiväli⁵** шор(кусып); **ennen vuosisadan keskiväliä** даурлэн шорызлэсэй азьло **keskiyö¹⁹** уйшор; **keskiyöllä** уйшоре, уйшор уйин **keskonen³⁸** дырызлэсэй вазь (я. азъло) вордском нылпи (я. пинал) **keskus³⁹** 1. шор|(сиолэм), цéнтр; **maapallon k.** музъем шарлэн шорсюл(э)мыз; **kaupungin k.** карлэн (я. гиродлэн) цéнтрэз (я. шорсюлмыз); **kauprak.** вузаськон цéнтр 2. (*virasto*) кивалтонни, управление, цéнтр; **tilastok.**

статистика управление 3. (*puhelink.*) телефон(ной) станци(я)
keskus= *куш*. центральной, валютсь, йыр; *ксъ*: **keskuskomitea** центральной комитет; **keskuspankki** центральной банк, центробанк
keskushallinto^{1-J} йыр (я. валтыйс) кивалтонни, центральной управление
keskuslämmitys³⁹ одиг азысен шуныт сётон, центральной отопление
keskusta¹³ 1. шир(сюлэм), центр; *kuvion reunat ja k.* пужиятэм-лэн дурьёсыз но ширыз; **kaupingin k.** карлэн (я. городлэн) центрез (я. ширсюлмыз) 2. полит. центр, “шир(кусып)ьёс”
keskustella⁶⁷ 1. (*puhella*) вераськны; **k. politikasta** политика сярысь вераськны 2. (*neuvotella*) кенешыны (*маке ссы*); (*käsitellä*) обсудить (я. обсуждать) карыны, тэкшерыны (*мае ке*), ченгешыны (*маке ссы*); **asiasta voidaan k.** со ужпум сярысь кенешыны луоз, со ужпумез обсудить карыны луоз; **ottaa asia keskusteltavaksi** ужпумез эскерыны (я. обсудить карыны) пунктыны
keskustelu² 1. (*puheli*) вераськ|он, -ем; **k. poliitikasta** политика сярысь вераськ|он; **aloittaa k. jostakusta** кин ке пумыс кылпум поттыны, кин ке сярысь вераськны кутскыны 2. (*neuvottelu*) кенеш|он, -ем; (*käsitteily*) обсуждение, дискусси(я), тэкшер|он, -ем, ченгеш|он, -ем; **olla keskustelun alaisena** обсуждаться [-цца] кариськны; **herättää keskustua** ченгешон поттыны, дискус-

сия жутыны
keskuu|dessa, -desta, -teen: nuorten keskuudessa егитъёс пёлын; **perheen keskuudessa** семья куспын; **keskuudessamme** пёламы, куспамы; **kansan keskuudesta** калык пёлсыс; **hän on poistunut keskuudestamme** со пёлсытымы (я. асыме пёлсыс) кошкиз; **tieto levisi nopeasti yleisön keskuuteen** ивор-тодэт* (я. информация) калык пёлы жог вёлмиз
kestitää⁶⁹ утяттыны, куно карыны, куноя(ты)ны; (*juomalla myös*) сектаны; **k. vieraita monilla herkuilla** куноосты пörtэм ческыт сиёнэн утяттыны; **siellä meitä kestittiin teellä** отын милемды чаен сектазы (я. куно каризы)
kesto¹ 1. кыстийс|он, -ем (дыр); **sairauden k.** висемлэн кыстийс|кон дырыз; **elokuvan k.** кинолэн кыстийс|кемез (я. мынон дырыз)
2. кыл., муз. кузьдала: **vokaalin k.** глásнойлэн кузьдалаез 3. (*sieto*) чидан|он, -м, чиданы быгат|он, -эм; **tekokuitujen kuumiuden k.** искусственной [-уст-] волокно-лэн пёссылы (я. пёсез) чидамез
kestokyky^{1-M} (*lujuus*) юнлык; (*sitkeyys*) чидан(лык), чиданы быгат|он, -эм; (*vankkuus*) йыгмытлык;
talouden k. экономикалэн юнлыкез (я. йыгмытлыкез)
kestämätön^{34-C} чидасьтэм, ляб; (*sietämätön*) чидантэм, чиданы лубонтэм; **k. perusta** ляб (я. чидасьтэм) инъет; **valoa k.** югытэз яратиисьтэм (я. чидасьтэм); **k. kipu** чидантэм (я. чиданы лубонтэм) вёсъ
kestävyys⁴⁰ (*lujuus*) юнлык; (*sitkeys*) чидан(лык), чиданы быгат|он,

- эм; (*vankkuus*) йыгмыт(лык); **jää** k. юлэн юнлыкез; **hallank.** кезытэз чидан (я. чиданы быгатон)
- kestävä**¹⁰ 1. (*luja*) юн; (*sitkeä*) чидась; (*vankka*) йыгмыт; k. **kangas** юн басма; **pakkasen k. peruna-lajike** кезытэз чидась картофка выжы 2. (*jatkuva*) кыстийськись (дыр ссы); **kuukauden k.** толэзь (чоже) кыстийськись
- kestää**⁵³ 1. (*kannattaa*) чидатыны, вормыны; **jää k. jo** юй чидатэ ни; **jalka k. jo kävellä** пыдэз лёгыны луэ ни, пыдын ветлыны луэ ни 2. (*sietää, kärsiä*) чиданы; (*pysyä ennallaan*) возиськыны; k. **vai-keuksia** шуг-секытэз чиданы; **en kestää enää** мон уг ни чидаса ул, чиданы уг ни быгатсы 3. (*jatkua*) кыстийськыны (дыр ссы), (кема) луыны; **se ei kestää kauan** со кема уз луы (я. кыстийськы) ◇ **ei kestää (kiittää)!** номыр понна (таяу карыны)!
- kesy¹** 1. бордэ (я. адями борды) дышем, дышетэм, дрессировать карем (*pöyshur, pудо ссы*); k. **orava** бордэ дышем коны 2. выжт. (*säyseä*) кылзийськись, зыйбыт, лачмыт
- kesyttääjä**¹⁰ дрессировать карись, дрессиробщик, пойшурез дышеттись (я. зйбломытись); **leijonan-k.** левез дрессировать карись
- kesyttää**^{53-C} 1. дышетыны (*pöyshurez, пудоеz*), дрессировать карыны 2. выжт. (*hilliä*) зйбломытыны, кылзийськись (я. лачмыт) карыны
- kesyyntää**^{52-J} 1. бордэ (я. адями борды) дышыны (*pöyshur, пудо ссы*), дрессироваться [-цца] ка-
- риськыны; **varis kesyyntyy hel-posti** (пурсы)куака ѫог бордэ (я. адями борды) дыше 2. выжт. (*tulla hillityksi*) зйбломыны, кылзийськись (я. лачмыт) луыны **kesä**¹⁰ гужем; **kesällä** гужем (*ку?*); **ensi kesänä** вуоно гужем (*ку?*); **kesäksi** гужемлы; **kesät talvet** тол но гужем, арбыт, быдэс ар; **kaiken kesää** гужёмбыт, быдэс гужем(зэ)
- kesäkeitto**^{1-C} пёр. юлын (я. юло) шыд (*бакча сиёнэн*)
- kesäkurpitsa**¹³ каба(чо)к
- kesäkuu**¹⁸ инвожо(толэзь), июнь
- kesäloma**¹⁰ гужем отпуск; гужем каныкул
- kesämökki**^{5-A} дача; **mennä kesämökille** дачае мыныны
- kesäpäivänseisaus**³⁹ гужем шунды берытскон (я. бертон, сылон) (21 я. 20 июне)
- kesäteatteri**¹⁶ гужем театр; инбам улысь театр
- ketju**¹ жильи; (*koru työs*) цепочка; **panna koira ketjuun** пуньеz жильяны (я. жильыен думыны); **hopeak.** азвесь жильы (я. цепочка)
- ketjureaktio**³ физ., выжт. цепной (я. бёрсысь (бёрсе) ортчись) реакци(я)
- keto**^{1-F} ёчм. вылий ст. кёс возвь, куштос
- ketterä**¹⁰ сэзь, чырткем, чырмыт; k. **lapsi** сэзь (я. чырмыт) нылпи;
- vielä k. ukko** эшшо чырткем возиськись пересь (пиосмурт)
- kettinki**^{5-G} жильи; **ankkurik.** якорь жильи
- kettu**^{1-C} зоол., выжт. ёичы; **ovela kuin k.** ёичы кадь (кескич)
- ketäään** нв. нокин (но); **täällä ei ole**

k. татын нóкýн но ёвöl; > **kuka keuhko(t)¹** чем. тр. л., анат. ты **keuhkokuumе⁴⁸** мед. пневмонý(я), тыослэн азэмзы (я. воспалéнизы) **keuhkotauti^{5-F}** анат. вуж. тубер- кулёз, чахóтка *ruhek.* **keula⁹** 1. ныр (*пыжлэн, дöдьылэн*) 2. выжт. йыр, йыл, азьпал; **olla keulassa** йыраз (я. азьпалаз) луыны, валтыны **keventyä^{52-J}** капчи|ёмыны, -яны; **kuorma keventyi** воз капчиёмиз; **sydämeni keventyi** выжт. сюл(э)- мы капчияз **keventää^{54-J}** капчиятыны, капчиё- мытыны; (*vähentää painoa*) пи- чиятыны (*секталазэ*); **k. auton lastia** машиналэсь груззэ кап- чиятыны; **k. sydäntä** (*t. mieltä*) выжт. сюлэмез капчиятыны **kevetä^{72-(E)}** > **keventyä; mieleni keveni** сюл(э)мы капчияз **keveys⁴⁰** капчи(лык), капчи лу|эм, -он; **höyhenteen k.** тылыослэн капчизы (я. капчилыксы); **mielen k. выжт.** мылкыдлэн капчи- ез (я. капчи луэмез) **kevëä¹⁵** капчи; чшт. > **kevyt kevesti** капчи(ен), кáпчийк; **pureutua k.** капчи дýсяськыны; **astua k.** капчиен вамиштыны **kevyt⁴³** капчи; **k. säkki** капчи ме- шок; **k. ruoka** капчи сиён; **k. mu- siikki** выжт. капчи мúзыка **kevytkenkäinen³⁸** чильт(ы)ро, кильт(ы)ро, капчи визъем; **k. nainen** чильтро (я. капчи визъ- ем) кышномурт **kevytmelianen³⁸** капчи визъем, юнтэм, тури-пáри *ruhek.*; **k. ihmisen** капчи визъем адями **keväinen³⁸** тн. тулыс; **k. päivä** ту- лыс нунал

kevät⁴⁴ мн. тулыс; **keväällä** тулыс (*ky?*); **viime keväänä** кылем ту- лыс (*ky?*); **kokous on ensi kevää- nä** кенешон вуоно тулыс луоз; **koko k., kaiken kevättä** тулыс- быт; **k. tuli** тулыс вуиз; **kääntyä keväaksi** тулысмыны, тулыс- лань кариськыны **kevätpäiväntasaus³⁹** тулыс нунал (я. уен нуналэн) чошан (20 я. 21 марта) **kevättalvi⁷** тулыс пал, толлэн пу- мыйз; **kevättalvela** тулыс пал, тол бырыку **kevätvilja⁹** валэс ю **kide^{48-F}** кристалл [-л] **kidesokeri⁶** сакыр песок, песок **kidukset³⁹** тр. л. шакас (*ксь чорыг- лэн*), жабра **kiduttaa^{53-C}** курадзытыны, пытать карыны; **k. vankeja nälällä** зак- лючённойёсты сютэк возыса курадзытыны **kiehahtaa^{53-F}** (ёжытак) пöзыны; (*vesi, maito myös*) быректыны; **vihannesten annetaan vain k.** бакча сиёнъёслы ёжытак гинэ пöзыны сёто **kiehkura¹²** кульчо; (*kihara*) баб(ы)-ля; **savupiipusta nousi sinertävä** **kiehkuroita** муръёсь лызалэс кульчоос јутско вал; **hiusk.** йырси бабля **kiehtoa^{52-F}** синмаськытыны, бор- даз кыскыны (*кужмо*); **Lappi kiehtoo omalaatuisella luonnol- laan** Лаплáндия аспöртэмлыко инкуазеныз бордаз туж кыске **kiehua⁵²** пöзыны; **vesi kiehuu** ву- пöзе; **maito kiehui yli** юл уртчиз; **k. hajalle** (*t. muusiksi*) (пöзыса) сымыны, супýр-супýр (я. нýр- нур) пöзыны; **k. kuiviin** пöзы-

са бырыны; **panna vettä kiehu-maan** ву пöзтыны (я. бырктыны) пуктыны; **mieli kiehuu** выжт. мылкыд пöзе (я. бугырске); **tori kiehuu ihmisiä** выжт. базарын калык бугыр выре **kiehuttaa^{53-C}** пöзтыны; **k. vettä** ву пöзтыны; **k. herneet kypsiksi** кёжьеэ вуытозяз пöзтыны; **k. kuivii** бырытозяз пöзтыны (ксы вуээз) **kiekaista⁶⁶** чортны (атас ссы) **kiekaisu², kiekau^s³⁹** чорт[эм, -он]; **kukon k.** атас(лэн) чортэм(ез) **kickko^{1-A}** 1. *спорт. ои* диск; **heittää kiekkoa** диск лээз(ъяны) 2. *спорт. (peliväline)* шайбá; **iskeä k. maa-liin** шайбаэс капкае шуккыны **kiekonheitto³** *спорт.* диск лээз(ъян) **kiekuua^{52-D}** чоръяны (атас ссы) **kieleke^{48-A}** мычиськем, ныр; (*läppä*) кыл; **kallion k.** изъярлэн* (я. скалалэн) мычиськемез **kielellinen³⁸** кыл|(ъя), -ысь, кылын герзаськем, кыл(ъёс)лэн; **k. il-miö** кылсыс (я. кылын герзаськем) лутэ* (я. явление); **kansan-runouden k. kauneus** калык кылослэн кылызлэн чеберлыкез; **kielelliset eroavauudet** кылья (я. кыл ласянь) висъяськемез (я. пöртэмлыхъёс) **kielenhuolto^{1-I}** кыллэн культуреаз понна сюлмаськон, кыл культураэс чектоноъёс **kielentutkija¹²** кыл(тодос)чи*, лингвист **kielentutkimus³⁹** кылтодон, лингвистика; **suomalais-ugrilainen k.** финн-угор [-н] кылтодон **kielentää^{54-J}** кыл(ъёс)ын вераны (малланда) **kieli²⁶** 1. *анат., выжт.* кыл; **näyttää**

кильтääн **jillek** кинлы ке кылдэ возьматыны; **hillitä kielensä** кылдэ пинь сьобрад возыны, кылдэ куртчыны; **pitää kielensä kurissa** чал-чал (я. шып, ымдэ усьятэк) улыны; **pyöriä kielellä** кыл йылын берганы; **ihan on viedä kielien mukanaan, ihan vesi herah-taa kielelle** лэчк. чиньыдэ ныылод! 2. (*kieleke, läppä*) кыл (ксы гырлылэн) 3. (*soittimen*) си, струна; **viulunkielet** скрипкалэн сиосыз 4. (*viestintäjärjestelmä*) кыл; **suomen k.** финн [-н] кыл; **äidink.** вордском (я. аниай) кыл; **vieras k.** сьёркун* (я. мурт) кыл; **kirjoitettu k.** гожъяськон кыл; **puhattu k.** вераськен кыл; **puhe-k.** вераськыку (гинэ) кутйеськись кыл; **kirjoittaa udmurtin kielellä** удмурт кылын гожъяськыны

kielihistoria¹² кыллэн истóриез **kielikello¹** кыл нуллйись (я. вöлдийись), супыльтись **kielikunta^{10-J}** кыл семья; **uralilainen k.** урал кыл семья **kielikuva¹⁰** *литер.* кылсуред*, образ, образной выражение; метафора **kielikylpy^{1-E}** кыл пушки зымон (сьёркун кылээ дышетон амал) **kieliopillinen³⁸** кылрадъян(лэн), грамматической [-м-]; **k. katego-ria** кылрадъян (я. грамматической) катéгóри(я) **kielioppi^{5-B}** кылрадъян, грамматика [-м-]; **suomen k.** финн [-н] кылрадъян, финн кыллэн грамматикаэз; **kouluk.** школалы кылрадъян **kielipoliitikkä^{9-A}** кыл(ъёс)ъя полýтика

kielipää¹⁸ кылъёсты дышетыны быгатонлык; **hänellä on hyvä k.** со кылъёсты дышетыны усто, солы кылъёс капчиен сёттисько **kielitaidoton^{34-C}** кылъёсты (я. кылэз) тодйсътэм; **kielitaidottoman hankaluudet ulkomailla** кылэз (я. кылъёсты) тодйсътэм муртлэн кунгож съорын шугъясыз конъёсыз

kielitaito^{1-F} кылъёсты (я. кылэз) тод|он, -эм

kielitiede⁴⁸ *кылтод|он, -ос, лингвистика

kielitieteilijä¹² > **kielentutkija**

kieliä⁶¹ урттылъськыны, чагиськыны; **k. toveristaan opettajalle** юлтошед вылэ дышетисълы урттылъськыны

kielletty^{1-C} лэзымтэ, уг яра *pred.*; **lapsilta k. elokuva** нылпиослы учкыны лэзымтэ кино; **pääsy k.** пырыны уг яра; **tupakointi k.** кыскыны уг яра; **k. hedelmäväljst.** сиыны (я. веръяны) лэзымтэ эмыш

kielo¹ бот. тёдьыгырлы, сяласин- (сяська), ланьыш (*Convallaria; C. majalis*)

kielisteinen³⁸ 1. пумит (луись), урод, отрицательной; **k. vastaus** пумит луись ответ (я. беренвазён*) 2. кыл. ёвёлтон*, отрицательной; **k. lause** ёвёлтон шуос*, отрицательной предложение; **k. preesens** ёвёлтон али дыр

kielto^{1-I} (*kieltäminen*) пумит лу|он, -эм, отказ(т|он, -эм), *ёвёлт|он, -эм, отрицание; (*kieltävä määräys*) алэт*, запрет; **jyrkkä k.** чурыйт (я. жот(ы)рес) алэт

kieltolaki^{5-D} “кёс” кат* (я. закон) (кудžыттись юонъёсты лэсътыны

но вузаны лэзисътэм закон; Финлайдын 1919–32 аръёсы)

kieltopartikkeli⁶ кыл. ёвёлтон пырыкыл*, отрицательной частица

kieltosana⁹ кыл. ёвёлтон* (кыл), отрицание

kieltoverbi⁵ кыл. ёвёлтон карон-кыл*, отрицательной глагол

kieltäyttyä^{5-F} 1. (*olla suostumatta jhk t. tekemään jtak*) пумит луыны (малы ке, маке карыны), пыкиськыны (маке карыны); отказыны; **hän kieltäytty tekemästä tätä työtä** та ужез лэсътыны со пумит 2. (*luoria*) куштиськыны, аналсыны (малэс ке, маке каремись), дугдыны (маке каремись); **k. tupakasta** тамак кыскемись куштиськыны (я. дугдыны)

kieltää^{54-I} 1. [ёвёл] лэзыны, алэтаны*; (*estellä*) алыны; (*evätä*) пумит луыны (малы ке, + inf.); отказыны (+ inf.); **kiellän sinua lähtemästä** (мон) тонэ кошкыны уг лэзы; **k. lapsia meluamasta** нылпиости медаз чашетэ шуыса алыны; **k. jltak arunsa** кинлы ке юрттыны пумит луыны 2. (*olla työntämättä*) ёвёлтыны*, отрицать карыны (мае ке), пумит луыны (малы ке); (*olla tunnustamatta*) танийськыны, сеськыны (малэс ке); (*hylätä*) куштиськыны, аналсыны (малэс ке); **k. Jumalan olemassaolo** Инмарлэс ваньзэ (я. вань луэмзэ) ёвёлтыны (я. отрицать карыны); **tosiasioita on turha k.** фактъёсты ёвёлтон (я. фактъёслы пумит мынон) – со токмá уж гинэ; **k. pahat tekonsa** урод ужъёсыдлэс танийськыны; **k. lapsensa**

- нылпидэ аналтыны
- kiemura¹²** купырском (я. читыр-чутыр) (инты); кож(он); **joen kiemurat** шурлэн кожонъёсыз (я. читыр-чутыр интыосыз); **koiran häntä on kiemurassa** пунылэн быжыз купырскомын; **kiemurassa oleva käärme** би-нялсыны кыллись кый
- kiemurainen³⁸** куп(ы)рес; читыр-чутыр; кожо(-ко)жо; **sian k. sapiro** парсылэн купырес быжыз; **k. joki** читыр-чутыр (я. кожо-ко)жо шур
- kiemurrella³⁸, kiemurtaa^{54-К}** 1. (*tehdä kiemuroita*) читыр-чутыр мыныны (я. кошкыны); (*ajaa kiemurrella*) кожаса (я. поръяса) ворттылыны (я. мыныны); **savu nousee kiemurrellen** чын читыр-чутыр жутске; **polku kiemurteele metsän läpi** пыдын ветлон сюрес читыр-чутыр нюлэс пырортче 2. (*vääntelehtiä*) берганы, погылляськыны; (*käärme, mato*) позыръяськыны, сэмберъяськыны; (*tuskissa*) чёлляськыны, косканы; **k. unettomana** умме усыны луымтэен берганы; **k. kuin kyy** кый кадь сэмберъяськыны; **k. tuskissa** вöсь луэмен чёлляськыны 3. *выжт.* котыръяны, алдаськыны; **kerro totuus kiertelemättä!** вéra вáньзэ котыръятэк!
- kieppeillä, -lle ver.: kieppeillä** котыр(ын), -е, ёрсын, ёрос(к)ын; **heräsin kello seitsemän kieppeil-lä** сизым час котырын сайкай; **kieppeille** котырлы, ёрослы; **rat-kaisu siirtyy jonnekin tammi-kuun kieppaille** решениез кутон кытын ке но толшор котырлы
- кыле
- kieppua^{52-В}** 1. берганы; (*heilua*) вырыны, шонаськыны; **kiekko lentää kieppuen** диск бергаса лобе 2. *выжт.* берганы, гожеръяны; **kaunottaren ympäriillä kieppuva mieslauma** чебер апай котыртй бергась пиосмурт уллё **kiepsahtaa^{53-F}** 1. (*pyörähtää*) (зýrák) берытскыны; **k. koroillaan** каблук йылад зýrák берытскыны 2. (*kellahtaa*) пограны (*шуак*); **k. kumoon** кымаськыны 3. (*kapsoh-taa*) чотák (я. чóркáк) султыны (я. жутскыны); **k. jaloilleen** (пыд йылад) чотák султыны; **k. jnk kaulaan** кинлэн ке чыртыяз зыгырскыны
- kieputtaa^{53-C}** бергатыны; (*heiluttaa*) выретыны, шонаны
- kieriskellä⁶⁷** погылляськыны; (*kötm-pelösti*) сумбыръяськыны; **k. vuoteessa** валесын погылляськыны
- kieritellä^{67-C}** погылляны; (*maassa, lattialla*) лошъяны, кыстаны-костаны; (*pyöritetellä*) питыръяны; **k. jauhossa** пызь пöлын погылляны
- kierittää^{53-C}** питыртыны, -ъяны, погыльтыны, -ляны; **k. tynnyriä** бекчеез питыртыны (я. питыръяны)
- kieriä⁶¹** пит(ы)раны, пог(ы)ляны; (*vieriskellä*) питыръяськыны; (*kieriskellä*) погылляськыны; **k. mäkeä alas** гурезь уллань питраны
- kiero¹** 1. кырыж, чалыш; (*käyristy-yt*) кырыжам, кырыж-мёрыж, позыр(скем), поз(ы)рес; **k. lauta** позыр(скем) пул; **k. selkäranka** кырыж(ам) сюрлы; **vetää keroon**

(*t. kieroksi*) кырыжатыны; **kie-roon** (*t. kieroksi*) **kasvanut puu** позырес (я. кырыж-кóнгýль) будэм писпу; **olla kierossa** кырыж-мéрыж луыны; **kierot silmät** кырыж синъёс; **katsoa kieroona** кырыж учкыны; (*kuv. myös*) кунэрес учкыны **2. выжт.** (*viekas*) алдаськись, пёяськись, азé-беро; (*likainen*) кырсы; **k. ih-minen** алдаськись адями; **k. peli** кырсы шудон

kieroilla⁶¹ (*juonitella*) интригаос (я. кескич ужъёс) пöраны, амаль-яськыса ужаны **выжт.**; (*kierrel-lä*) амальяськыны, кескич вы-рыны, кескичяськыны
kierosilmäinen³⁸ кырыж (я. ча-лыш) синмо

kieroutua^{52-F} **1.** кырыжаны, по-зырсыны, кырыж-мéрыж луыны; **kieroutunut lauta** позырском пул **2. выжт.** (*kehityä väärän*) мыдлань (я. умойтэм) луыны (я. кошкыны), мыдланьскыны; **lapsen kehityksen kieroutuminen** нылпилэн азинскемезлэн мыдлань кошкемез; **seksuaalisesti kieroutunut** секс ласянь мыдланьском (я. сёриськем)

kierre^{48-K} **1.** (одиг) кот(ы)рет (я. котыр бинем); котырском **2. tex.** винт(ы), резьба; **mutterik.** гайкалэн винтыез **3. выжт.**: **olla kierteesä** моге вуыны (я. вуэмyn луыны); **joutua kierteeseen** моге вуыны, лабиринтэ сюрыны

kierrellä^{67-K} **1.** (*pyörätellä*) бергат(ы-лыны, берыкъяны; (*väännellä*) позыръяны, бералляны; (*kääriä esim. lanka*) биняны (ксъ сйнъы-сээз); **k. naru kiepille** (*t. kiepaksi*) калэз позыръяны; **ajatukseni**

kiertelevät alati sinua (*t. sinussa*)

выжт. малпаньёсы весь котыртый бергало **2.** (*kaartaen sivuutella, väistellä*) котыръяса (я. кожаса) ортчыны (я. кошкыны), котыръяны (мае ке), котыр (я. палэн(э)ти) ветлыны (малэсъ ке); **hän yritti k. lätköitä** со зор вусты котыръяса ортчыны турттиз; **vastaa kiertemättä!** выжт. вéra шόнерак (котыръятэк)!

3. (*kuljeksia*) котыръяськыны, поръяны; котыръяны (мае ке); **kiertelimme lomalla Keski-Euroopassa** отпускамы (я. бт-пускмы дыръя) Шор Европает котыръяськимы; **k. maailmaa** дуннеез котыръяны

kierreportaat^{41-K} **тр. л.** котыръяськись (я. винтовой) тубат

kierros³⁹ **1.** котырскон, -ем, круг, котыр; **kilometrin juoksun en-simmäinen k.** киломéтрлы бызылоны нырысéтиэз котырскон (я. круг); **kunniak.** сиé-дано котырскон (я. котырскыса ортчон); **tehdä k. pihan ympäri** азбар котыртый котырскыны **2.** (*kierokäynti*) ветлон, -эм, пыра|н, -м, (кытчы ке) пыраса котырскон, -ем; **lääkärink.** врач доры ветлон (я. пыраса котырскон); **tehdä k. museossa** музееz котыр пак ортчон, музейтый котырскон **3.** (*mutka*) круг, котырскон; **tie tekee kierroksen järven ympäri** сюрес ты котыртый ортче (я. котырске); **sitä kautta tulee liian suuri k.** со пыртый мыныса, укыр котыр (я. бадзым круг) луоз **4.** спорт. тур, руг **5.** (*jakso*) цикл **kierrättää**^{53-C} (*käyttää uudelleen*) вýльбись (уже) кутыны (мае ке).

выйльсь пайдаяськыны (*main ke*); **lasten vaatteiden kierrätäminen** нылпи дйськутэз выльсь (уже) кутон **kierrätykseskus³⁹** (сырёез) переработать карон(ъя) центр **kierteinen³⁸** 1. поз(ы)рес, позыр(с-кем), позыръяскем; **k. köysi** позырес (я. позырском) гозы; **kierteiset sarvet** позырес (я. позыръяскем) сюрьёз 2. тех. винты|ё, -ен, резьба|ё, -ен; **ruuvin k. osa** шуруплэн винтыё интыез, винтлэн резьбаё азыз 3. спорт. позыртэм, позыртыса сётэм; **k. pallo** позыртыса сётэм туп **kierto^{1-K}** бот. пуны|сюл, -туг (*вьюнок*) (*Convolvulus*); чшт. > **kiertää kiertoilmaus³⁹** кыл. эвфемизм **kiertokäynti^{5-J}** учкыса котырскон, -ем (я. ветл|он, -эм); **k. kaupungilla** кареп (я. городэз) учкыса котырскон **kiertolainen³⁸** 1. пыдыйл мурт (я. ветлйсь), пыдыйлчи, калгыса ветлйсь 2. астр. спутник **kiertorata^{9-F}** орбита, берган сюрес **kiertotiteitse** котыр сюрестй (я. сюрес кузя) **kiertotie¹⁹** котыр сюрес; **suon ympäri kulkeva k.** нюрвил котыртй ортчись (котыр) сюрес **kiertotähti^{7-F}** инсьброму*, планета **kiertue⁴⁸** гастроль(ёс), гастролен ветлон, турне [-нэ]; **teatterik.** театрлэн гастрольёсыз; **olla kiertueella** гастролен ветлыны **kiertyä^{52-K}** 1. (*pyöriä*) берытскыны, -ганы; (*vääntyä*) позырскыны, бералскыны; (*kääriytyä rullalle tms.*) биниськыны, бинялскыны, пужалскыны (кс ковёр); (*käpristää*) чутырскыны, шымырскыны;

avain kiertyi lukossa замоксыз устьон берытскыз; **siima tahtoo k.** визнан си позырске (я. по-зыръяскем) 2. (*kietoutua*) биниськыны, биняськыны, позыръяскыны; **humala kiertyy seipään ympäri(lle)** туг шача борды биниске 3. (*kaartua*) котырскыны, котырскыса мыныны (я. кошкыны); **tie kiertyy rakennuksen taakse** сюрес юрт сьёры котырскыса мынэ **kiertää^{54-K}** 1. (*pyörittää*) берыктыны, бергатыны; (*vääntää*) позыртыны, -ъяны, бералтыны, -ляны; (*kääriä rullalle tms.*) биньыны, -яны (кс ковёрез, сйнисээз); **k. tahkoaa** зудэз (я. через) бергатыны; **k. avainta lukossa** замоксыз устьонэз берыктыны; **k. tölkin kansi auki** банка пытсэтэз позыръяса устьины; **k. tölkin kansi kiinni** банка пытсэтэз позыръяса ворсаны; **k. mutteri kiinni** гайкаез позыртыны (я. винтыяны); **k. mutteri kireämäälle (t. tiukemmalle)** гайкаез золтыны (я. юнматыны); **k. matto rullalle** ковёрез биньыны; **k. matto auki** ковёрез сэрттыны (я. устьины); **k. kätensä jnk ympäri** кин ке (я. маке) борды ўыгырскыны 2. (*kulkea jnk ympäri*) берганы; (*ympäröidä*) котыртыны; **Maa k. Aurinkoa (t. Auringon ympäri)** Музъем Шунды котыртй берга; **veri k. suonissa** вир вирсэргёстй ветлэ (я. берга); **k. vihollinen** тушмөнэз котыртыны; **jnk leuka k. tuuhe parta** кинлэн ке ангесаз лоб-лоб туш котыренак будэ 3. (*kaartaen sivuuttaa*) котыр (я. палэн(э)тй) ортчыны (мае

ке), котырсыса (я. кожыса) кошкыны (я. ортчыны) (*make dortü*), котыртыны; **k. karikko** рифьёсты котыр ортчыны, рифьёс dortü котырсыса кошкыны; **k. jk kaukaa** маке (я. кин ke) dortü кыдёket котырсыса ортчыны; **jouduin kiertämään talon** коркаэз котыртоно луиз, корка котыртий (котырсыса) кошконо луиз; **k. vaikeudet** выжт. шуг-секитъёсты палэнтий ортчыны **4.** (*kuljeksia, kierrellä*) котырсыны, котыръясъкыны, поръяны *intr.*, котыртыны, котыръяны *tr.*; **k. kaupungilla** карты котырсыны (я. котыръясъкыны); **tänään kiersin koko kaupungin** туннэ бидэс карез котыртий \diamond **kiertvä näyttely** интызэ вошъясь адзытон (я. выставка)

kierukka^{14-А} спираль

kierähää^{53-Ф} (*pyörähää*) берытскыны: (*kumoon*) бекмыльскыны; (*vierähää*) питырскыны, погыльскыны; **k. kyljelleen** кётур дэс вылад берытскыны; **auto kierähti ojaan** машина канавае бекмыльскиз (я. питырскиз); **pallo kierähti piiloon** туп питырскыса кытчи ке пыриз

kietaista⁶⁶ бинялтыны, биньыны; (*sitoa*) кертыны; **k. kaulaliina kaulaan** шарфез чыртые (я. чырты котыре) бинялтыны

kietaa^{52-Ф} **1.** биньыны, -яны, бинялтыны; **k. naru jnk ympärille** калэз маке котыре биньыны; **k. kätensä jnk kaulaan** кинлэн ке чырты бордаз ўыгырскыны **2.** выжт. вотсаны, чоксаны; **sumu kietoi lehdon vaippaansa** бус

арамаэз вотсаз; **k. jk pauloihin-sa** кинлэс ке йырзэ берыктыны **kietoutua**^{52-Ф} **1.** бинисъкыны, бинякыны, бинялскыны; **k. huopaa** шобретэн бинисъкыны; **yhteen kietoutuneet kasvit** валче бинисъкем будосъёс **2. выжт.** вотсасъкыны, возъякыны, чокасасъкыны

kihaataa^{53-Ф} бýлырák (я. бýчырák, мýльырák) потыны (*ciney, nü-lam ccy*); **viina kihathi pähän (t. tukkaan)** выжт. вина йыре шуккиз

kihara¹¹ **1.** мн. баб(ы)ля; **tukka on kiharoilla** йырси баблес (я. бабыльскемын); **tukka menee kiharaille** йырси бабыльске **2. тн. > kiharainen**

kiharainen³⁸ баб(ы)лес, -я, кудыра; **k. tukka, kiharaiset hiukset** баблес йырси

kiharapää¹⁸ баб(ы)лес (я. кудыра) йыр; **k. poika** баблес йыр(о) пияш; **äidin pieni k.** анаилэн покчи баблес йырез (нылти ссы)

kiharrin^{33-К} плойкá (йырси бабыльтон)

kihartaa^{54-К} бабыльтыны, кудыртыны

kihartua^{52-К} бабыльскыны, кудырскыны; **itsestään kihartuva tukka** ачиз (я. ас кожаз) бабыльсийс кес йырси

kihaus³⁹ чажгет|он, -эм, шиет|он, -эм, чаж (я. чыж) вазён, -ем; **löylyn k.** парлэн чажгетэмез (я. чаж ваземез) (*мунчоны*)

kihelmöidä⁶⁸ чупыртыны, зугыртыны, лыдыны; **nokkosen jälki kihelmöi** пушнерасъкем инты чупыртэ; **haavaa kihelmöi** яра чупыртэ (я. лыдэ)

- kihertää**^{54-K} лушкем (я. кит-кит) серекъяны; **naura a k.** кит-кит серекъяны
- kihistä**⁶⁶ 1. (*sihistä*) чажгетыны, шиетыны, чаж (я. чыж) вазыны; **kiuas kihisee** мунчо изьёс чаж вазэ 2. (*vilistä*) бугыр (я. гέнь-гень) вырыны; **väkeä kihisee mustanaan** калык съёдак, бугыр выре; **kadut kihisevät turisteja** (*t. turisteista*) урамын бугыр туристъёс
- kihlajaiset**³⁸ тр. л. ныл тупан (я. юон), (ныл) ярашон, помольвка карон (я. лэстон); **viettää kihlajaisia** ныл тупан ортчытыны
- kihlakunta**^{10-J} уезд, утем (*Финляндиян*)
- kihlata**⁷³ нылын тупаны, (нылын) ярашыны, помольвка карыны (я. лэстыны); **k. jk** кычё ке нылын тупаны (я. ярашыны); **kihlattu morsian** тупам (я. ярашем) ныл **kihloissa: olla k.** тупамын (я. ярашемын) луыны, помольвиться [-цца] кариськемын луыны
- kihokki**^{5-A} бот. лысвкуаар, кибысиисистурын, росаянка (*Drosera*)
- kihomato**^{1-F} зоол. бабасыр, векчи-кёл (*Enterobius vermicularis*)
- kihota**⁷⁴ быльыраны, бычыраны, быльыр (я. мульыр) потыны (синву, нюлам ссы); **kyynel kihosi si silmiin** синкыли син дуре быльыраз; **hiki kihosi otsalle** кымысэ (нюлам) ву бычыраз; **viina kihoa päähän** выжт. вина йыре тубе
- kiidättää**^{53-C} ёж (я. тёл кадь) нуны; **tuuli k. pilviä** тёл пилемъёсты улляса нуэ; **k. perille** дуре чаляк вуттыны (*транспортэн*)
- kiihdyksi|ssä, -in: olla kiihdyksissä** пёсекъяны, керзегъяськыны; **saattaa kiihdyksiin** пёсекъятыны, керзегъяськытыны, (сюлэмез) бугыртыны; **joutua kiihdyksiin** пёсекъяны (я. керзегъяськыны) кутскины
- kiihdyttää**^{53-C} 1. (*nopeuttaa*) жого-мытыны; (*tehostaa*) кужмоятыны, дыатыны; **k. askeleitaan** вамишьёстэ ѡжомытыны; **sydämen toimintaa kiihdyttävä lääke** сюлэмлэс ужамэ кужмоятись эмьюм 2. (*saattaa kiihdyksiin*) (сюлэмез) бугыртыны, пуромытыны, пёсекъятыны; **lahjusskan-daali kiihdytti mieliä** взятка сярыс куашетон (я. скандал) сюлэмьёсты бугыртэз
- kiihkeys**⁴⁰ ёырдыт(лык), ёырдыт лу|он, -эм; **hyväilyjen k.** мусоямлэн (я. маяллямлэн) ёырдытлы-кез
- kiihkeä**¹⁵ ёырдыт; **k. keskustelu** ёырдыт вераськон; **k. taistelu** ёырдыт нюрьяськон (я. ожмась-кон)
- kiihko**¹ ёырдыт(лык), дарт, азарт; **rakkauen k.** яратонлэн ёырды-тэз
- kiihkoilija**¹² фанатик; **uskonnollen k.** вöсбүр* (я. религиозной) фанатик
- kiihkoilla**⁶⁷ ёырдыт вырыны, алексъяськыны (*make понна*); фанатик луыны; **k. aatteensa puolesta** идёяд понна ёырдыт вырыны
- kiihkoton**^{34-C} кезыт (я. сийлэс) мылкыдъем, -ын; шыпыйт; пёсекъятэк (я. керзегъяськытэк) + КК.-лэсъ мн. я. кн. / teonn. t. partis.; **asian k. käsitelly** ужпумез пёсекъятэк эскерон

kiihoke^{48-A} 1. стимул, импульс 2. (*kiihote*) стимулятор, возбудитель, сээёмытон (маке)

kiihottaa^{53-C} 1. (*stimuloida*) стимулировать карыны, дыатыны, кужмоятыны, сээёмытыны; **k.** **sydämen toimintaa** сюлэм ужамез кужмоятыны 2. (*innoittaa*) лёпкытыны, жутыны, гочатыны (ксь мылкыдэз, аппетитэз); сэректытыны; **k. ruokahalua** аппетиттэз [-п-] жутыны; **k. hermoja** лулсэръёсты* (я. нेरваосты) сэректытыны; **k. uteliaisuutta** любопытствоез (я. тодэмпотонэз) сайкатыны 3. (*aiheuttaa sukupuolista halua*) вирез шудытыны, чич/поттыны*, возбуждать карыны; **kiihottava alastonkuva** чичпоттийс (я. вирез шудытись) голыык туспуктэм* 4. (*yllyttää*) узатыны, (отыны)-жутканы, агитировать карыны

kiihottua^{52-C} 1. (*innoittua*) лёптыны, жутскыны, пуромыны (ксь мылкыд, аппетит); сэректыны; **aja-tukset kiihottuvat** малпаньёс пуромо (я. лёптыса кылдо); **ruokahalu kiihottui** аппетит [-п-] жутскиз; **hermot kiihottuvat** лулсэръёс* (я. нेरваос) сэректо 2. (*sukupuolinen halu*) [вир] шудыны (кутскыны) *yksipers.*, [чич] поттыны* (кутскыны) *yksipers.*, возбудиться [-ща] карисъкыны; **mies oli kovin kiihuttunut** пиос-муртлэн туж чичез потэ ни вал

kiihotus³⁹ 1. (*kiihottaminen, stimulointi*) стимулировать карон, -ем, дыатон, -эм, кужмоятон, -эм, сээёмытон, -эм; **sydämen toiminnan k.** сюлэм ужамез кужмоятон 2. (*innoittaminen*) лёпкыттон

-эм, жутон, -эм, гочатон, -эм (ксь мылкыдэз, аппетитэз); сэректытон, -эм; **jnk ruokahalunk**. кинлэс ке аппетиттэ [-п-] жутон; **jnk hermojen k.** кинлэс ке лулсэръёссэ* (я. нेरваоссэ) сэректытон 3. (*innoittuminen*) лёптон, -эм, жутскон, -ем, пуромон, -ем (ксь мылкыд, аппетит); **ruokahalunk k.** аппетит [-п-] жутскон, аппетитлэн жутске-mez 4. (*sukupuolisen halun aiheuttaminen*) вирез шудыттон, -эм, мылкыдэз жутон, -эм, *чичпоттон, -эм, возбуждать карон, -ем 5. (*sukupuolisen halun syntyminen*) вир шудон, -эм, мылкыд жутскон, -ем, *чичпоттон, -эм, возбудиться [-ща] карисъкон, -ем 6. (*yllyttäminen*) узатон, -эм, (ötён-)жуткан, агитировать карон, -ем, агитаци(я); **kansan k. kapinaan** калыкез восстание [-с-] жутыны узатон

kiihityms³⁹ кушектон, -эм, по-секъи[n, -м, (сюлэм) бугырскон, -ем; **kiihityksen vallassa** күшектыса, посекъяны кутскыса; **hän on kiihityksen vallassa** со күшектэмын, со посекъяны кутскемын; **tapaus herätti kiihitymystä ihmisten mielessä** со учыр адамиослэс сюлэмэз бу-гыртыйз

kiihityvys⁴⁰ физ. жогомон, ускорение

kiihtyä^{52-F} 1. (*nopeutua*) жогомыны, дыаны; (*voimistua*) кужмояны; **hengitys kiihty** шокам жогоме (я. жоггес луэ); **tuuli kiihtyy** төл кужмоя; **vauhti kiihtyy** жоглык будэ 2. (*kiivastua*) посекъяны (я. керзегъясыкыны) (кутскыны),

бугырсыны (мылкыд ссы); **älänyt kiihdy!** эн пöсекъя ай!; **helposti kiihtyvä luonne** юг кер-зегъясыкыны кутскись сям **kiik|issä, -istä, -kiin:** **olla kiikissä** кырмемын (я. кутэмын) луны, сюрыны; **varas on kiikissä** лушкаськись кырмемын; **varas joutui kiikkiiin** лушкаськись сюриз, лушкаськисез кырмизы **kiikari⁶** бинокль **kiikaroida⁶²** биноклен учкыны (я. учкыса улыны) **kiikkerä¹⁰** лэйкась, вырись; **k. alus** лэйкась корабль; **k. pöytä** вырись ёёк **kiikkua^{52-A}** 1. (*keinua*) лэйканы; (*keinussa*) ёчыраны; (*kehto*) веттасъкыны; (*heilua*) вырыны; **k. keinutuolissa** крёсло-качалкын пукыса ёчыраны; **vene kiikkuu laineilla** пыж тулкымъёс вылын лэйка 2. (*riippua*) ошишкыны, ошишкыса улыны **kiikkutuoli⁵** ёчыран пукон, крёсло-качалка **kiikuttaa^{53-C}** 1. (*keinuttaa*) лэйкатыны; (*keinua, keinutuolia*) ёчыратыны; (*kehtoa*) веттаны; (*heiluttaa*) выретыны; **laineet kiikuttavat venettä** тулкымъёс пыжез лэйкато; **k. lasta** нылпиез веттаны 2. вер. (*kantaa*) ну(лл)ыны; (*tuoda*) вайыны; **k. raskaita matkalaukuja** секйт чемоданъёсты нуллыны **kiila⁹** 1. тул; *tex.* клин; **lyödä k. jhk** кытчы ке тул тульяны (я. шуккыны) 2. (*kiilamainen kappa-le*) клин, сэрг; (*pellolla, vaatteessa*) сеп; (*vaatteessa myös*) кильым; **ommella hihaan k.** саесэ сеп пуктыны (я. вурыны); **kurkien** **k.** туриослэн сэрг кадь уллёзы; **valok.** югыт кесэг, югытлэн сэрг кадь усемез **kiilata⁷³** 1. тулъяны, -ляны; (*halkoa kiiloilla*) тул (я. клин) тульяса пиль(ыл)ыны; **pylväs kiilataan lujasti maahan** юбоез музьееме юн тульяло (я. тульяса пырто); **louhia kalliot kaillaamalla** скалаз ез клин тульяса пильылыны 2. **выжст.** вер. донгисъкыны, чуртнаськыны, тульяськыны; **auto kiilasi ojaan** машина канавае чуртнаськиз **kiilauta^{52-F}** 1. донгисъкыны, чуртнаськыны, тульяськыны; **hän yritti k. väkijoukon läpi** со калык пöлтти донгисъкыны турттиз 2. (*juuttua*) пачканы; **pora kiilautui kiinni** портон (я. сверло) пачказ **kiillottaa^{53-C}** (чилятозь) сузяны, долатыны, волатыны; полировать карыны; глянцевать карыны; **k. hopealusikoita** азвесь пуньюсты долатыны (я. чилятозь сузяны); **k. kengät voiteella** пыдкугчанэз кремен сузяны; **k. lattia vahalla** выжез (чилятозь) сюсяны (я. сюсен зыраны); **kiilotettu riisi** волятэм (я. шлифовать карем) рис **kiilto^{1-I}** выжст. ои чиля|н, -м, дола|н, -м, ялтыра|н, -м **kiiltomato^{1-F}** зоол. жуасынумыр, шыртыл (*Lampyris noctiluca*) **kiiltonahkakengät^{10-G}** тр. л. лакировать карем туфли **kiiltävä¹⁰** чилясь, долыт, ялтырась; **k. parketti** чилясь паркет **kiiltää^{54-I}** чиляны, доланы, ялтыраны; **iho k. hikisenä** нюлам ку чиля **kiilia⁵²** пиштыны, чиляны, јуаны;

tähdet kiiluvat taivaalla инмын кизилиос пишто; **kissan silmät kiiluvat pimeässä** кочышлэн синъёсыз пеймытын жуало **kiima⁹** бызыылон, шудон, кулэ карон (*pudo-pöyshur csc;* гольстр. адями *csc ou*); **olla kiimassa** бызыылыны, шудыны, кулэ карыны; **lehvä on kiimassa** скал бызыыле **kiimainen³⁸** кулэ карись; (*naaras myös*) бызыйльсь, шудйесь; (*ihminen myös*) чичпотийс*, потийс **riukek.**; **k. narttu** шудйесь (мумы) пуны; **k. poika** (чич)потийс (я. нылэз кулэ карись) пияш **kiina⁹** китай кыл **Kiina⁹** геогр. Китай **kiinalainen³⁸** 1. тн. китай, Китайсь 2. мн. китáец, (*naishenkilö myös*) китаянка **kiinnekohta^{10-F}** инъяськонни, интыяськон (я. пыкъяськон, жабырскон) инты, инъет; **koivuntaimi sai kiinnekohdan kallion-halkeamasta** кызыпу пушьет скала путэтэ инъяськем **kiinni** 1. (*sulkeaksi|ssa, -in*) ворсамын, пытсамын, чоксамын; **pan-na k.** ворсаны, пытсаны, чоксаны; **panna ovi k.** ёсэз ворсаны; **mennä k.** ворсаськыны, пытсаськыны, чоксаськыны; **kauppa on k.** магазин пытсамын; **pullo on hyvin k.** бутылка умой чоксамын; **silmät painuivat k.** синъёс кыниськызы; **televisio on k.** телевизор кысэмын (я. пытсамын) 2. (*kiinnitet|tytä, -yksi*) (make) борды юнматэмын (я. думемын); **vene on k. laituriissa** пыж причал борды думемын; **pitää koira k.** пуньеz думыса возыны; **ommel-**

la nappi k. paitaan дэрэме бирды вурыны; **varas saatia k.** лушкаськис кутэмын 3. (*ilmaisemasa jhk tarttumista, juuttumista*) (*jstak*) бордыйт, = (э)тий; (*jhk*) борды; **ottaa jtak niskasta k.** кинэке сильсёртйз кутыны; **pitää k. jstak** маке (я. кин ке) борды возиськыны; **tarttua k. jhk** маке (я. кин ке) борды кутиськыны (я. кырмиськыны); **jäädä k.** дэмзыны, кутзаны, (канжаськыса) кыллыны 4. (*jnk vieressä*) бордын; (*jnk viereen*) борды; (*ummessä, yhnessä*) валче; **toisiinsa k. kasvaneet puut** ог-огзы борды валче (луыса) будэм писпуюс 5.: **ottaa k.** кутыны, кырмыны (ксь пег-зись муртэз); **ota k., jos saat!** быгатид ке, кут!; **saada k.** сутыны (уыса); **saa (t. juokse) k. muut** кут (я. кырмы) мукетьссэ **kiinnike^{48-A}** крепление, юнматон (*arberi*), зажим, скрепка; (*side*) дум|ет, -ем **kiinnittyä^{52-C}** кутскины, возиськыны, герзаськыны; **tiukasti kiinnittyvä teippi** лáч-лач кутскис скотч; **kasvi kiinnityy juurilla maahan** будос выжызэ музъеме лэзыса возиське **kiinnittää^{53-C}** 1. юнматыны; (*sitoa*) думыны; (*neulalla, haalla*) быртыны, тэчыны, дэмзытыны; (*naulalla*) шуккыны, кортчоганы; **k. turvavyö** утиськон ременез юнматыны (ксь машинаын); **k. pyörä akseliin** колёсаэз осе поныса юнматыны; **k. vene laituriin** пыжез причал борды думыны; **k. rintaneula rintaan** гаде брошки бырттыны (я. бышкалтыны); **k. nauha hiuksiin** йыргие лента

бырттыны; **k. nauolloilla** кортчо-ген шуккыны; **k. ilmoitus seinään** борддоре ялон ошыны; **k. yhteen** огазеяны, валче итыны **2. юр.** залоге (я. залог карыса) сётыны, заложить карыны; **talo oli kiinnitettä suurista summista** юрт бадым суммаос понна залоге сётэмын вал **3.** (*ottaa palvelukseen*) юнматыны, пуктыны (kyče ke должности); **k. jk jhk virkaan** кинэ ке кычё ке должносте юнматыны **4.: k. huomiota jhk** кинлы ке (я. марлы ке) саклык висъяны; **hän ei kiinnitää ollen-kaan huomiota** кылэм-адзём но уг кары; **älä kiinnitää häneen huomiota!** солэн синмаз эн учкы! **5. фото.** закрепить карыны
kiinnostaa⁵³ тунсыко потыны (*кинлы ке*), бордаз кыскины, интересовать карыны; **häntä k. kirjalli-suus** солы литература тунсыко потэ, сое литература бордаз кыске; **jos teitä k. ... tylledly** тунсыко (я. интересно) ке, ...
kiinnostava¹⁰ тунсыко (потыйс), бордаз кыскись, интересной; **k. automalli** тунсыко машина модель [-дэ-]
kiinnostua⁵² *jstak* тунсыкъясыкны, мылкыдъясыкны, интересоваться [-цца] кариссыкны (*маин ке*); **hän on kiinnostunut taiteesta** со искусствоен [-уст-] тунсыкъяське
kiinnostus³⁹ тунсыкъясык|он, -ем, интерес; **k. asiaan (t. asiaa kohtaan)** ужпумен тунсыкъяськон, ужпумлы (я. ужпум борды) тунсык (я. интерес); **hän tuntee kiinnostusta johonkin** со майн ке тунсыкъ-

яське, солы маке тунсыко потэ **kiinteistö**² вырэйтонтэм ваньбур*, недвйжимость **kiinteistonvälittäjä**¹⁰ риэлтор [-эр] **kiinteyts**⁴⁰: **taikinan k.** ыльняньлэн нашкыт (я. наш-наш) луэмез; **romaanin rakenteen k.** романлэн структурасылэн лад-лад луэмез **kiinteytyä**^{52-F} юнманы, юнгес (я. золгес) луыны; **entisestään kiinteytynyt yhteistyö** эшшо но юнгес луэм валче ужан **kiinteä**¹⁵ **1.** (*liikkumaton*) юнматэм, вырэйтонтэм, басьтыны лубонтэм; (*alituinen*) яланлыко*, постыйнной, вошъясыкыстэм, юн; **teatterin kiinteät istuimet** театрлэн юнматэм пуконниосыз; **k. työaika** вошъясыкыстэм ужан дыр **2.** (*jähmeä*) чурыйт, юн, пезьгыт; **k. polttoaine** чурыйт эстийскон **3. ужб.** чурыйт, юн, вошъясыкыстэм, стабильной; **kiinteät hinnat** юн (я. вошъясыкыстэм) дуньёс **kiinteästi** (*liikkumattomasti*) юн, вырэйтонтэм, басьтыны лубонтэм; (*alituisesti*) ялана **kiintiö**³ контингент; эк. квота **kiintoisa**¹⁰ тунсыко, бордаз кысқись, интересной **kiintopiste**⁴⁸ репер; *выжт. ои* ориентир **kiintymys**³⁹ кыстийсък|он, -ем, кысқ|он, -ем (*маке борды*); **aviopuolisoiden syvä, moleminpuolin** **k.** кузпальёслэн ог-огзы борды юн кыстийсъкемзы; **k. kotiseutuun** дор пала кыстийсъкон **kiintyä**^{52-J} *jhk* кыстийсъкны (кутсыкны) (*маке борды*), яратыны кутсыкны (*мае ке*), [ööвл] чыдыны (*малэс ке*); **hän kiintyi ajan**

mittaan työhönsä дыр ортчемъя со ужез борды кыстийськыны кутсиз; **k. uuteen kotimaahan** выль рóдинаез (я. дор кунэз) яратыны кутсыны
kiipeilijä¹² альпинист
kiipeillä⁶⁷ тубыны (жабыръяськыса), ветлыны (*pispu йылтий, гүрэзе тубыса*); **k. puuhun** писпүэ (я. писпу йылэ) тубыны; **puissa**
kiipeilevät apinat писпү йылтий ветлийс обезьяньёс
kiirastorstai¹⁸ вöсъ. Чылкытатскон покчиарня, Кулэм потон уй, Страстной [-сан-] четверг
kiirastuli²³ вöсъ. Чылкытатсконни, Чылкытатскон инты
kiire⁴⁸ 1. мн. дырт|он, -эм; **minulla on k.** мон дыртисько (я. уг ваньмиськы); **asialla on k.** ужпумез чалýк бидэстоно; **sillä ei ole kiirettä** (соин) дыртонэз ёвöl; **kiiressä** дыртыйд-вуттыйд, дыртыса; **tehdä kiireessä** дыртыса лэсътыны; **työ on tehty kiiressä** уж дыртыса лэсътэмын; **pidä kiirettä!** дырты!, жогес!, чалýк! **2. чём.** *тр. л., мн.* жог (я. али ик) лэсътоно уж, кысык уж; **joulukiireet** Рошво (азын) кысык ужъёс **3. тн.** > **kiireellinen**
kiireellinen³⁸ жог (я. жегатэк, шуýак) + *кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. t. teonn.*, кысык, срочной; **k. leikkaus** кысык (я. жегатскытэк лэсътоно) оперáция; **k. kutsu** шуýак ѿён; **asia on k.** (та) ужез жог (я. жегатэк) лэсътоно
kiireellisyys⁴⁰ кысыклык, жеганы луонтэмлык, срочной лу|он, -эм; **tilauksen k.** заказлэн кысыклыкез (я. срочной луэмез)
kiireesti жог(ак), чалýк, жега(тс-

кы)тэк; **pukeutua k.** жоѓак дй-сияськыны; **tehdä k.** жегатскытэк лэсътыны
kiireetön^{34-C} дыртытэк + *кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. t. teonn.*, дыртёнтэм, каллен, каныл; **entisajan k. elämänmeno** азъло дыръёсы улонлэн дыртытэк ортчемез
kiirehtiä^{61-F} 1. (*pitää kiirettä*) дыртыны; **k. kotiin** доре (бертыны) дыртыны **2.** (*hoputtaa*) дыртытыны; **k. lapsia kouluun** пинальёсты школае дыртытыны
kiireinen³⁸ дыртись, ванымисьтэм, -бонтэм, кежег, кысык; **kiireiset askeleet** дыртись вамышъёс; **k. perheenemäntä** семьялэн ваньмисьтэм пöрасез; **k. työaika** кысык (я. ваньмонтэм, кежег) ужан дыр
kiiresesti жоѓ-жог, дыртыса, шуýак; **ennätin vain k. pistätyvä kotona** доре жоѓ-жог гинэ пыраса вуи
kiiruhtaa^{53-F} > **kiirehtiä 1**
kiiski зоол. быльккессин, уляш, ёрш (*Acerina cernua*)
kiisseli⁶ кисель; (*juväjauhoista tehty*) кисаль, кörтчал
kiista⁹ тэкшер|он, -ем, споръясь-к|он, -ем, ченгеш|он, -ем; полéмика; (*riita*) тэргаськ|он, -ем, керет|он, -эм; **tieteellinen k.** тодослыко* тэкшерон, наўчной полéмика; **veljesten välinen k.** агай-вины куспын керетон
kiistaton^{34-C} ас понназ валамон (я. тодмо), тэкшерыны (я. пумит вераны) луонтэм; **k. tosiasia** пумит вераны луонтэм факт
kiistellä⁶⁷ тэкшерыны, ченгешыны, споръяськыны; **makuasioista ei pidä k.** лэчк. кинлы мар, кечлы

- куар (= вкусъёс сярысь уг споръяско); **paljon kiistelty kysymys** кема (чоже) тэкшерем ужпум
- kiistämättä** веранэз ик ёвöl, ас понназ валамон (я. тодмо); **k. paras vaihtoehto** веранэз ик ёвöl, сámой умоеz вариант
- kiistämätön^{34-C} > kiistaton**
- kiittetvä¹⁰** усто, туж умой, ушъямон; **k. arvosana** усто оценка; **k. opiskelu** усто (я. ушъямон) дышетском
- kiitolinen³⁸** 1. тáу карыны валась, зéч каремез валась; **k. kuulijakunta** тáу карыны валась кылзисъёс; **olen k. avusta** юрттэмед понна тáу кареме потэ 2. (*hyvin sopiva*) умой (тупась), зéч, пайдоë; **k. työ** пайдаë уж
- kiitolisuuus⁴⁰** 1. тáу карыны вала|н, -м (я. пот|он, -эм); **tunnen suurta kiitollisuutta häntä kohtaan** мынам солы туж тáу кареме потэ 2. (*soveltuuus*) умой (тупа|н, -м), зéч (я. пайдоë) луэм, пайдоëлык
- kiitorata^{9-F}** лобзон-пуксён сюрес (самолётлы)
- kiitos** 1. тáу (кар|он, -ем); **sydämelinen k. сиёлмись тáу карон;** **paljon kiitoska!** бадзым (я. туж) тáу!; **k. kaikesta!** вáньмыз понна тáу!; **Jumalan k.!** Инмарлы тáу! 2. (*kehuminen*) ушъя|н, -м, макта|н, -м, данъя|н, -м
- kiittämätön^{34-C}** тáу карыны валасьтэм, зéч каремез валасьтэм; **k. lapsi** тáу карыны валасьтэм нылпи
- kiittää^{53-C}** 1. тáу карыны; **k. jtakavusta** юрттэмез понна кинлыке тáу карыны 2. (*kehua*) ушъя-
- ны, мактаны, данъяны
- kiitää^{55-F}** ширтыны, ширтыса (я. лобыса кадь) кошкины (я. мыныны); **auto kiiti talon ohi** машина корка вóйтши ширтыса кошкиз; **juna k.** поезд лобыса кадь мынэ **kiivaasti** ёырдыйт, керзег(ъясыка), лек; **hän puolusti k. kantaansa** ас малпанэ со ёырдыйт утыыса улýз, ас учкосээзы* ёырдыйт дурбасьтысá улýз
- kiivaille⁶⁷** ёырдыйт вырыны, алексъясыкины; **k. jnk ideologian puolesta** кычё ке идеолóги(я) понна ёырдыйт вырыны
- kiivas⁴¹** ёырдыйт, керзег(ъясыкись), лек; **luonteltaan k.** сымызъя керзег
- kiivasluonteinen³⁸, kiivasluontoinen³⁸** керзег(ъясыкись), ёырдыйт, жог вожомись; **k. ihmisen** керзег адями
- kiivastua⁵²** керзегъясыкины (я. пöсекъяны) (кутскины), ёырданы, вожомыны; **vähästä kiivastuva mies** туж жог ёырдась (я. керзегъясыкины кутскины) пиосмурт; **älä nyt kiivastu!** эн ай керзегъясыкы!
- kiivaus⁴⁰** ёырдыйтлык, керзеглык, леклык; **vastarinnan k.** пумитъясыконлэн ёырдыйтлыкез
- kiivetä^{74-E}** тубыны (кесь писпуэ, меч гурезе); **poika kiipesi puuhun** пияш писпуэ тубиз; **kiireä heti alas pöydältä!** васькы али ик жёк вылысь!
- kilahtaa^{53-F}** жйнг(ы)рак (я. жиль-каák, чальк) карыны (я. вазыны); **ikkuna kilahti säpäleaksi** укно жйнграк карыса пазыгиськиз
- kilauttaa^{53-C}** жйнг(ы)рак (я. жиль-каák, чальк) карыны (маин ке);

k. *kerran ovikelloa* (öс) звонок зйбыса, жынграқ карыны; **k. la-seja** рюмкаен чальк карыса шуккисъкыны
kili⁵ (гурт) кечпи; (*vuohi*) (гурт) кеч
kilinä¹² жингыртэм, жильтыртэм, жильккетэм, чальккетэм (*малэн ке*); **kulkusen k.** чингылә гырлы жингыртэм (я. чингетэм); щит.
> **kilistä**
kilistella⁶⁷ жингыртыны, жильккетыны, чальккетыны (*маин ке*); **kilisteltiin laseja pitkin iltaa** жытбыт рюмкасын жингыртыса (я. чальккетыса) улизы; **k. avaimia** усьтоңьёсын жильккетыны
kilistä⁶⁶ жингыртыны, жильтыртыны, жильккетыны, чальккетыны (*make*); **kulkunen kilisee** чингылә гырлы жингыртэ (я. чингетэ); **ketju kilisee** жиль жильтыртэ; **lasit kilisevät** рюмкаос чальккето
kilistää⁶⁸ жингыртыны, жильтыртыны, жильккетыны, чальккетыны (*маин ке*); **k. astioita** тусьты-пуныен жингыртыны; **k. ketjua** жильыен жильтыртыны; **k. laseja** рюмкаен чальк карыса шуккисъкыны
kiljaista⁶⁶ (чир) кесъкыны, (чир) черектыны, (чир) черетскины; **k. kauhusta** кышкамен (я. кышкаса) чир кесъкыны
kiljua⁵² (чир) кесяськыны, (чир) черекъя(съкы)ны; (*ulvoa*) вузыны; **riemusta kiljuva yleisö** шүм потысá кесяськись калык (*кесъ учкисъёс*)
kilo¹, kilogramma⁹ килограмм [-м], кило *ruhek.*: **yhden kilon kala** (одиг) килограммъем чорыг;

hintta viisi euroa kilolta дуныз вить ёвро (одиг) килограммез **kilohaili⁵** зоол. килька (*Sprattus*); **nör. (säilykkeenä)** шпроты, сардина, анчбус (*консерва*)
kilometri⁵ иськем, киломётр; **kauppa on kolmen kilometrin päässä** магазин куинь иськемын **kilpa^{9-E}** щошатскон **kilpa** щошатскыса, вожмасъкыса; вожмин; **juosta k.** щошатскыса быйзыны, вожвылскины; **kaikki alkoivat puhua k.** ваньзы вожмин (я. щошатскыса кадь) вераськыны кутскизы
kilpailija¹² щошатскись; вожвыльяскись, конкурент **kilpailla⁶⁷** 1. щошатскыны, вожмасъкыны; **k. hiihdossa** куасэн быйзылыса щошатскыны; **k. mestaruudesta** чемпион луон понна щошатскыны 2. вожвыльяскыны, вожмасъкыны, конкурировать карыны; **k. virasta jnk kanssa** кинэн ке должностъ понна вожвыльяскыны
kilpailu² 1. щошатскон, -ем, вожмасък|он, -ем; **hihtok.** куасэн быйзылыса щошатскон 2. вожвыльяск|он, -ем, вожмасък|он, -ем; конкурэнци(я); **k. virasta jnk kanssa** должностъ понна кинэн ке вожвыльяскон; **vapaa k.** ужб. эркын вожвыльяскон (я. конкурэнция); **vilpillinen k.** ужб. мыдлань (я. алдасъкыса) вожвыльяскон 3. чем. тр. л. щошатскон(ъёс), вожвыльяскон(ъёс); конкурс; **painikilpailut** нюръясконъя щошатскон(ъёс); **loppuk.** берпум щошатскон, финал; **laulajien k.** кырзасъёслэн конкурсы; **ottaa osaa kilpailuun**

- Чошатсконэ пырисъкыны
kilpi^{7-E} 1. щит (*астэ утён понна*) 2. (*kyltti*) нимпул*, щит, вывеска
kilpikonna¹⁰ зоол. черепаха
kilpirauhanen³⁸ анат. нылондор- без*, щитыллемнёред, щито- видной железы
kilpistyä⁵² пэздыны, палдыны; **kirves kilpisty i kivestä** тир из бордись пэздйз
kiltti^{5-C} кылзийськись; лякыт, зеч; **k. lapsi** кылзийськись нылпи; **olla k.** кылзийськыны (*анай-атайлэс;* *косэмез быдэстыны*); **olisitko k. ja sulkisit radion** (зеч кариськыса,) радиоэз кыс вал
kimakka^{14-A} чангес, чир-чир, пелез вандийс (я. кесись) (*куара*); **k. naisääni** чангес (я. чир-чир) нылкышно куара; **k. huuto** чир кесиякем
kimalainen³⁸ зоол. майсы
kimallella⁶⁷⁻¹ ворекъяны, кисьтаськыны, пиштыны, чиляны; **vesi kimaltelee auringonpaisteessa** шунды шорын ву ворекъя (я. шудэ); **kimalteleva korvakoru** кисьтаськись (я. ворекъясь) пельугы
kimallus³⁹ чиля|м, -н, пишт|эм, -он, ворекъя|м, -н, кисьтаськ|ем, -он; **vedenpinnan k.** ву выллэн ворекъяmez; **kullan k.** зарнилэн чиляmez
kimaltaa⁵⁴⁻¹ чиляны, пиштыны, ворекъяны, кисьтаськыны; **silmä-nurkassa kimalsi kyynel** синпу- мын воректиз (я. чиляны кутс- киз) синкыли
kimeä¹⁵ пелез вандийс (я. кесись), чир-чир (*куара*); **k. vihellys** чи- выр (я. пелез вандийс) шултэм; **huutaa kimeällä äänellä** чир(-чир) кесиякем
keisiaськыны
kimmahtaa^{53-F} пэзьдьны, палды- ны, чальчыны; **luoti kimmahti kivestä** пүля из бордись чальчыса кошкис; **k. jaloilleen** пыд йылад чорк султыны (я. тэтчыны)
kimmeltää^{54-I} > **kimaltaa**
kimmoisa¹⁰ пэзьгыт; (*elastinen*) нöзь, куасалляськись, небыт; **k. pallo** пэзьгыт туп; **k. iho** нöзь (я. небыт) ку
kimmoke^{48-A} 1. чаль|дэт, -тчем, пэздэм (*берен я. урдэс*); **saada k. jstak** маке бордись чальчыны (я. пэздыны) 2. выжт. стый- мул, мылкыд сётон (я. жутон), донгет*
kimmota^{74(Н)} 1. > **kimmahtaa; pallo**
kimposi seinästä туп борддор бордись пэздйз 2. (*olla kimmotisa*) пэзьгыт (я. пэзь-пэзь) лууны; (*olla elastinen*) нöзь (я. куасалляськись) лууны
kimo¹ чалой, бурлы; **k. hevonen** чалой вал
kimp|ussa, -usta, -riun: olla kim-pussa, käydä kimppiun мерскыны, тэбиныны, ёр(м)ыны; (*hyökätä*) урдскины; **kissa on hiiren kimpussa** кочыш шырез уйылэ (я. кутыны выре); **hästitää kissa kalojen kimpusta** кочышез чо- рыг дорысъ улляны; **hyökätä jnk kimppiun** кин ке вылэ урдскины (я. омырскины)
kimppaantua^{52-J} вожомыны, кер- зэгъяськыны кутскины, алек- мины; **k. vastaväitteistä** пумит верамысъ вожомыны
kimpale⁴⁸ люкет, пилет, кусок (*бадзымос*); **jääk.** ѹö пилет; **lihak.** силь кусок

kimppu^{1-В} керттэт, керттэм (*makkee-*ос); (*pujotetuujen esineiden*) сузьет; **iso k. kukkia** бадзым сяська керттэт
kimpput¹ *тр. л., вер.* кулэтэм котыр (*я. арбериос*), силё *выжт.*
kina⁹ (*kiista*) тэкшер|он, -ем, споръяськ|он, -ем, ченгеш|он, -ем; (*riitta*) керет|он, -эм, тэргасък|он, -ем, тышкасък|он, -ем
kinastella⁶⁷, **kinata**⁷³ (*kiistellä*) тэкшерыны, споръяськыны, ченгешыны; (*riidellä*) керетыны, тэргасъкыны, тышкасъкыны; **pojat**
kinastelevat palosta пиос туп понна тэргасъко; **k. vastaan** мытылыны, пумит вераны
kinkku^{1-А} *nör.* ветчина, корамсийль*
kinnas^{41-И} пöзы(ы); **yksi k.** пал(ыз) пöзы; **kintaat** пöзы(ёс)
kinos³⁹ лымы пельтэм (*я.punktэм*), букос; **tiellä on kinoksiä** сюрес вылын букос (*я. лымы пельтэмъёс*)
kinostaa⁵³ лымы пельтыны (*я. пунктыны*); **yöllä oli kinostanut** уйин лымы пельтэм
kintereillä, -ltä, -lle: olla jnk kintereillä кинлэн ке сёбраз ик мыныны (*я. ветлыны*); **kettu karisti koirat kintereiltään** ёичи бераз ик уйыса мынйис пуныослэс мозмытскиз
kinttu^{1-С} *вер.* кук, пыд
kinttipolku^{1-Д} *вер.* пыдын (*ветлон*) сюрес, пыдын ветлонни
kioski⁵ ларёк, киоск
kipaista⁶⁶ бызыса ортчыны; јо-гáк (*я. бызыса*) ветлыны; **kipaisepas kaupassa!** јо-гáк гинэ ветлы ай магазинэ!
kipakka^{14-А} **1.** (*kiivas*) ўырдыт, кер-

зег(ъяськисы), лек; **teräväkielen, k. nainen** лэчыт кыльем керзег кышномурт **2.** (*äkillinen*) јог, чалык, шуяк, кысык; **k. lähtö** шуяк (*я. дыртыса*) кошкон; **hän teki kipakan käänöksen** со кысык (*я. срочной*) перевод лэсътйз
kiperä¹⁰ **1.** (*kiverä*) куп(ы)рес, меч, чутрак; **k. sarvi** купрес сюр: **k. mutka** мец (*я. чутрак*) кожон **2. выжт. (*tukala, vaikea*) шуг, секыт, шуг-секыто; **k. kysymys** шуг(-секыто) юан
kipeä¹⁵ **1.** (*arka, sairas*) висись, вöсь (луись); **k. kohta** висись (*я. вöсь луись*) инты; **k. hammas** висись пинь; **olla k.** виссыны (*мугор люкетъёс ссы*), вöсь луыны; **päynni on k.** йыры висе; **hartiat tuntuvat kipeiltä** пельпумъёс висё; **selkääni tekee kipeää** тыбыры висе (*я. вöсь луэ*); **olla kipeänä** виссыны; **minä olen kipeänä** мон висисико; **tulla kipeäksi** виссыны усыны (*я. кутскины*) **2.** (*kipria aiheuttava*) вöсь (карись), висытйис; **k. isku** вöсь (карись) шуккем; **kipeät muistot** *выжт.* (сюл(э)мез) вöсь карись тодэ ваёнъёс; **k. ongelma** *выжт.* сюл-мез висытйис проблема
kipinä¹² тылгизы, (тыл)кизили
kipinöidä⁶⁸ тылгизы поттыны (*я. пазяны*); **hän ajoi reellä että kivet**
kipinöivät со дöдьыен сыче ворттылйз – тылгизынос ик из бордисы поттылйзы; **jnk silmissä kipinöi** *выжт.* кинлэн ке синмыз чуж-вож адзэе
kipittää^{53-С} бызыны (*жог но капчи*), толзыны, тол кадь кошкины
kippî^{5-В} кыман лэсътэт* (*я. уст-***

- ройство)
kippiauto¹ самосвал
kippis вк. сябась, тазалық(ты) понна; **lasit pohjaan, k.!** сябась!, юисъкомы пыдэскозяз (я. вань-ээ быдтыса)
kippura¹² тн. куп(ы)рес, чутырс-кем; (*nenä*) чат(ы)рес; чанд(ы)-рес; **k. nenä** чатрес ныр
kippura|ssa, -an: koiran häntä on kippurassa пунылэн быжыз купырекмын; **mennä kippuraan** купырсыны, чутырсыны
kippurainen³⁸ куп(ы)рес, чутырс-кем; (*nenä*) чат(ы)рес; чанд(ы)-рес; **k. kuin porsaan saparo** парсылэн быжыз кадь купрес
kipristyä⁵² кисырсыны, шымырсыны, чутырсыны; **k. keräksi vuoteelle** валес вылэ бугор кадь шымырсыны
kipristää⁵³ кисыртыны, шымыртыны, чутыртыны; **k. nenäänsä** нырдэ кисыртыны
kipsata⁷³ гипсовать карыны; гип-сэн қысқыны (я. шобыртыны)
kipsi⁵ гипс; **panna kipsiin** гипс пуктыны, гипсовать карыны; **jalka kipsissä** пыдэ гипс пуктэмын, пыд(ыз) гипсовать каремын
kipu^{1-E} висем, -ён (мугор люкет-лэн), вöсь (лу|эм, -он); **hammask.** пинь висем; **kipua lieventävä** ви-семез капчиятйесь (я. лиятйесь)
kirahvi⁵ зоол. жираф
kireä¹⁵ зол, юн (золтэм), јим-жим (я. јик-жик) (керттэм я. бинем); **k. side** зол (я. јик-жик бинем) бинет; **k. solmu** ѳиго (я. јим-жим керттэм) герд; **sitoa köysi kireälle** гозыез юн керттыны; **k. pakkanen** ѡырт кезыт
kirgiisi⁵ 1. киргиз 2. (*kieli*) киргиз
 кыл
kiri⁵ спорт. фýнишысен пычкись-кон (я. пычкисъкыса азыпалс-кон), спурт
kiristys³⁹ 1. (*saattaminen kireämmälle*) зол(омы)т|он, -эм, јикат|он, -эм, шымырт|он, -эм; **mutterin k.** гайкаез золтон; **k. köydellä** гозыен јикатон (я. золтон) 2. **выжт.** (*uhkaamalla*) ёрт|он, -эм, кўж-мýс (я. ёртыса) кур|он, -ем; шантажировать карон, -ем, шантаж; **harjoittaa kiristystä** шантажировать карыны, шантажен вырыны 3. **юр.** ёртыса курон; рэкт
kiristyä⁵² 1. (*mennä kireämmälle*) золтыйсыны, золсыны, јиканы; **köysi kiristyä** гозы золтыйс-киз; **solmu kiristyä** герд јиказ (я. золомиз) 2. **выжт.** (*kiihtyä*) кужмояны, золомыны, будыны; (*huonontua*) шугомыны, шуг(гес) луыны, урод(гес) луыны; **pakkamen on kiristynyt** кезыт кужмо(гес) луиз ни; **välimme ovat kiristyneet** кусыпъёсмы урод-(гес) луизы ни
kiristää⁵³ 1. (*saattaa kireämmälle*) зол(омы)тыны, јикатыны, шымыртыны; **k. mutteri kiinni** гай-каез золомытыны; **k. köydellä** гозыен јикатыны (я. золтыны) 2. (*puristaa*) пачкатыны, јикатыны, ёркатыны; **kenkä k.** ботинки пачкатэ; **kaulus k.** воротник јикатэ (я. кекатэ) 3. **выжт.** (*kiihdyttää*) кужмоятыны, будэтыны; (*huonontaa*) шугомытыны, шуг(гес) карыны, урод(гес) карыны; **k. vauhtia** јоглыкез будэтыны; **tapaus kiristi entisestään heidän välejään** пумисъкон

соослэсэй кусыпъёссэс эшшо но уродгес кариз **4. выжт.** (*uhkaamalla*) ёртыны, кўжмысь (я. ёртыса) курыны; **k. jltak lupa** кинэ ке лэзет* (я. разрешение) сётыны ёртыны; **lapsenryöstäjät kiristävä vanhempiä** нылпиэз лушкасъёс анай-атайзэ шантажи́ровать каро

kiria⁶¹ спорт. фйнишиысен пычкиськыны, пычкиськыса азьпалскыны (я. азьпалааз потыны)

kirja⁹ 1. книга; **historian k.** истóрия(я) книга; **selailla kirja** книга(е) листать карыны; **pitää kirja menoista** расходъёсты гожъяны (я. лыдъяны-чотаны); **hän on hyissä kirjoissa** выжт. со ёчын улэ, сое гажало (= со умойёсаз книгаосы пыртэмын); **hän on hyvin kirjansa lukenu** выжт. ас ужэ со умой тодэ (= со книгазэ умой лыдзэм) 2. (*asiak.*) книжка; билет; (*todistus*) атtestat [ате-]

kirjaamo² регистратура

kirjailija¹² писатель, гожъясьь- (кись), -чи*; **lasten k.** нылпи писатель, нылпиослы гожъясьь;

näytelmäk. пьеса [-cc-] гожъясьь

kirjailla⁶⁷ > **kirjoa**

kirjailu² > **kirjonta**

kirjain³³ гожпус*, буква; **kyrilliset**

kirjaimet ўч гожпусъёс, кириллица [-л-]; **latinalaiset kirjaimet** латин гожпусъёс, латынича

kirjakieli²⁶ 1. литерату́рной кыл; **udmurtin k.** удмурт литерату́рной кыл, оғъя удмурт кыл 2.

(*kirjoitettu kiel*) гожъясыкон кыл, письменность, гожъясьькет*

kirjallinen³⁸ 1. (*kirjoitettu*) гож|тэм,

-ъям; (*kirjoittamalla tapahtuva myös*) гожъяса (я. гожтыса) + кн.

я. кк.-лэсъ мк. / partis. t. teonn.; **kielen vanhimmat kirjalliset muisotemerkit** кыллэн тужгес но

вашкала гожтэм синпелетьёсыз* (я. памятникъёсыз); **k.**

koe гожъяса ортчись тест [тэ-]

2. (*kaunok.*) литерату́рной, -а(лэн); **kirjalliset virtaukset**

литерату́рной ѡр(ъясыкон)ъёс

kirjallisuus⁴⁰ литература

kirjanpito^{1-F} бухгалтёри(я) [-уг-] (лыдъян-чотан)

kirjanpitäjä¹⁰ бухгалтер [-уг-]

kirjapaino¹ книга печатланни, типогráфи(я)

kirjasin³³: **kirjasimet** тр. л. шрифт, гожпусэт*; **pienet kirjasimet** векчи (я. пичи) шрифт

kirjasto² библиотéка, лыдзеть-юрт*, книгакуа*

kirjastonhoitaja¹⁰ библиотéкарь; библиотéкаалэн завéдующиеz

kirjata⁷³ пусй(ыл)ыны (гожъяса), регистрировать карыны

kirjava¹⁰ 1. чибор(о), -и(ё), ворпо, пестро; (*musta-valkoinen*) күчо;

k. kangas чибориё басма; **k. hevonen** күчо вал 2. выжт. турлы, пörtэм пумо, күчо-качо; **k. seura** турлы (я. күчо-качо) компáния

kirjavoida⁶², kirjavoitaa^{53-C} чи-

боръяны, чибор(иё) (я. пестро, күчо) карыны

kirjavaitua^{52-F} чибор(иё) (я. пестро, күчо) луыны; **syksyllä kirjavaituva metsä** сйзыл чибориё

луись нюлэс

kirjavuus⁴⁰ 1. чибор(и)лык, чибор(иё) (я. пестро, күчо) луон, -эм 2. выжт. турлы (я. пörtэм

пумо) лу|он, -эм; ёшт. > **kirjava kirje**⁴⁸ гожтэт; **vastata jnk kirjee-seen** кинлэн ке гожтэтээлзы вазыны (я. ответ сётыны) **kirjeenvaihtaja**¹⁰ корреспондент [-р-] **kirjekuori**²⁶ конверт **kirjelmä**¹⁰ гожтэт (*официальной*), записка, отношение; **opetusministeriölle osoitettu k.** калыкез дышетонъя министерстволы вазисъыса гожтэм гожтэт **kirjo**¹ физ. спéктр; *выжт. ои* пёртэмлык; **elämän koko k.** *выжт.* улонлэн вань пёртэмлыкез (я. быдэс спéктрез) **kirjoa**⁵² киуж. пужыятыны, пужыятскины *intr.*; **k. paidan hihat** дэрем саесъёсты пужыятыны; **k. punaisella langalla** горд сйнысэн пужыятскины **kirjoitin**^{33-C} ит. прýнтер [-тэ-] **kirjoittaa**^{53-C} гожтыйны, -ъяны, гожъяськыны *intr.*; (*koneella*) печатланы, бичаны (ксь компьютерен); **k. kirje** гожтэт гожтыны; **k. käsin** киын гожъяны (я. гожтыны); **k. koneella** машинкаен печатланы; **k. paperiin (t. paperille)** бумага (я. листоке) гожтыны; **k. taululta** доска вылъсъ гожъяны (я. кёчырыны); **k. nimensä** гожтйськыны, кидэ нюртыны; **k. runo** кылбур гожтыны; **k. luetteloon** списоек пыртыны (я. гожтыны); **kirjoittettu kieli** гожъяськон кыл, письменность **kirjoittaja**¹⁰ автор, гожтесь; гожъякись; **teoksen k.** произведенилэн авторез, произведениез гожтесь **kirjoittautua**^{52-F} гожтйськыны, пырыны (кычё ке учреждение, огазеяськонэ); **k. kielikurssille** кылъя курсъёсы гожтйськыны; **k. yliopistoon** университетэ (дышетскыны) пырыны **kirjoitus**³⁹ 1. гожт|он, -эм, гожъя|н, -м, гожъяськ|он, -ем; (*konek.*) печатла|н, -м, бича|н, -м (ксь компьютерен); **kirjeen k.** гожтэт гожтон 2. (*artikkeli*) гожтос*, статья 3. (*teksti*) гож|тэм, -ъям, пусъем, пусыйлэм; гожъяськон (амал); **paperi on täynnä kirjotusta** бумага листокын лачаказ гожъямъёс (я. пусийлэмъёс), бумага (лист) чылкак гожъяса быдтэмын; **kyrillinen k.** кириллица [-л-], кириллической буквасын гожъяськон 3. (*koulun koe*) сочинение, гожтоно (я. гожтэм) уж (ксь контрольной уж) **kirjoituskone**⁴⁸ печатлан машинка **kirjoituspöytä**^{10-F} гожъяськон ёök **kirjonta**^{9-J} киуж. 1. пужыят|он, -эм, пужыятск|он, -ем; **k. punaisella langalla** горд сйнысэн пужыятскон 2. (*kirjomus*) пужыятэм (make), пужы(ос) **kirjuri**⁶ гожъяськись, пýсарь **kirkaista**⁶⁶ (чир) кесъкыны, (чир) черектыны, (чир) черетскыны; **k. pelosta** кышкамен (я. кышкаса) чир кесъкыны **kirkas**^{41-A} 1. яркыт, юг-юг, югыт; (*sees*) сайкыт, шулдыр, чебер, сэзъ (*kuazъ ссы*); (*hyvin puhdas*) чылк-чылк, дүн-дун, пыр(тыйз) адзисъкись; **k. aurinko** яркыт (я. зар) шунды; **k. lamppu** юг-юг лампа; **k. päivä** югыт (я. сэзъ) нунал; **k. sää** шулдыр (я. чебер) куазъ; **k. pilvetön taivas** сайкыт пилемтэм инбам; **k. lähde** чылк-чылк ошмес; **filmitaivaan k. täh-**

ti выжт. кино инбамысь яркыт кизили; **k. tyyli** выжт. яркыт стиль; **kirkkaat silmät** выжт. сайкыт (я. чылкыт) синъёс; **k. äly** выжт. сайкыт (я. лэчыт) визь 2. (*helakka*) яркыт(-), пыр-пыр, чебер; **k. väri** яркыт буёл; **kirkkaan punainen** яркыт-горд, пыр-пыр горд, чыж-горд 3. (*kiiltävä*) чилясь, кисьтаськись, пиштись; **k. teräs** чилясь андан 4. (*ääni*) жинг(ы)рес; **k. sopraano** жингрес сопрано

kirkastaa⁵³ 1. яркытгес (я. югыт-гес, сайкытгес) карыны; (*tehdä puhtaattaksi*) чылкытатыны, дунматыны; **kolmesti kirkastettua pontikkaa** куинь пол чылкытатэм аракы 2. (*tehdä kiiltäväksi*) чилятыны, чилясь (я. кисьтаськись) карыны; **k. hopeaesineitä** азвесь арбериосты чилясь карыны 3. (*ääni*) жингрес(гес) карыны

kirkastua⁵² 1. яркытгес (я. югыт-гес, сайкытгес) луны, югытомыны; (*sääd*) сайкиськыны, шулдырыскины, чеберскины (*куазьссы*); (*tulla puhtaattaksi*) чылкытаны, дунманы; **taivaanranta** **kirkastuu** инвис югытоме; **vesi** **kirkastuu** бы чылкыта 2. (*tulla kiiltäväksi*) чиляны кутскины, чилясь (я. кисьтаськись) луны 3. (*ääni*) жингрес(гес) луны

kirkkaus⁴⁰ яркытлык, югытлык; (*säään*) сайкытлык, шулдырытлык, чеберлык (*куазылэн*); (*puhtaus*) чылкытлык, чылк-чылк (я. дўн-дун) лу|он, -эм; **ajatuksen k.** выжт. малпанлэн сайкытлыкез

kirkko^{1-A} черк

kirkkoherra⁹ приходлэн йырыз

(я. валтйсъ священникъ)

kirkollinen³⁸ черк|(лэн), -ысь, -ын;

k. vihkiminen черкын венчаться [-цца] кариськон

kirkonkello¹ черк гырлы

kirkonkylä¹⁰ черкогурт, село

kirkua^{52-D} (чир) кесясыкыны, (чир)

черекъя(сыкы)ны; **lapset kirkuvat korvia vihlovasti** нылпиос

чир кесясько – пелез ик вандэ

kirmata⁷³ бызы(ыл)ыны, бызыса

мыныны (жог но капчи); **pojat**

kirmasivat karkuun пиос тöl

кадь пегэзы

kirnu¹ аръян шуккон вышки

kirnupiimä¹⁰ аръян

kirnuta⁷⁴ аръян (я. вöй) шуккыны;

k. voita вöй шуккыны

kiroilla⁶⁷ тышкаськыны (жоб

кульёсын); шузи (я. визьтэм)

вераськыны; **poika kiroili kuin aikamies** пияш бадымъёс кадь

(жоб кульёсын) тышкаськыз

kirosana⁹ тышкаськон кыл; шузи

(я. визьтэм) кыл

kirota⁷⁴ 1. тышкаськыны (жоб

кульёсын), жоб (я. урод) кыл

вераны; шузи (я. визьтэм) ве-

раськыны 2. (*toivottaa rahaan*)

карганы (кин ке), каргаськыны

(кинлы ке); **isä kirosi poikansa**

атаез пизэ каргаз, атаез пиез

вылэ каргаськыз

kirottu^{1-C} каргам, синазыкыль; **k.**

vihollinen каргам тушмон

kirous³² 1. > **kirosana** 2. (*pahan toivotus*) каргаськ|он, -ем, юрись-

к|он, -ем; **kirkonk.** черк каргась-

кон, черклэн каргаськемез;

чиит. > **kirota** 2

kirpeä¹⁵ кужмо, лек (*шöм ссы*), ку-

рыт; **k. mauste** кужмо приправа;

- k. pakkanen** *выжт.* ёырт кезыт; **k. arvostelu** *выжт.* лэчыт (я. чепиллясь) критика
kirppu^{1-В} зоол. пыч
kirpputori⁵ “пыч” базар*, блошиный рынок (нуллэм дйскутээ но мк. вузан инты)
kirsikka^{14-А} вишня, чия
kirskua⁵² ёукыртыны, ёукыр (я. куаж) карыны (*make*); (*esim. ham-paaat*) ёикиртыны, гизыртыны; **jarrut kirskuvat** тормоз ёукыртэ (я. куаж каре)
kirskutaa^{53-С} ёукыр (я. куаж) карыны, ёукыртыны (*main ke*); (*esim. ham-paita*) ёикиртыны, гизыртыны; **sahata k. terästan-koa** андан штáнгаэз ёукыр (я. куаж) карыса вандыны; **k. ham-paita** пиньёсын ёикиртыны
kirstu¹ 1. шыкыс, сандык 2. (*ruu-misarkku*) (шай)корос
kirurgi⁵ хирург
kirurgia¹² хирурги(я)
kirva⁹ зоол. куартэй, вожтэй, тля (*Aphidoidea*)
kirvellä⁶⁷ чепилляны, пыжыны, сутыны (ксь чын, постырурын); кужектыны; **pippuri kirvelee**
kieltä постытурын кылэз пыже (я. чепилля); **jalkaani kirvelee** пыды кужектэ; **pettymys kirve-lee mieltä** *выжт.* разочарование (я. кётжожкылён*) сюлэмэз чепилля (я. позыръя)
kirves⁴¹ тýр; **hakata haloja kirveel-lä** тýрен пу пильлыны; **iskeä**
kirveensä kiveen *выжт.* мыдлань лэссыны, шёйтэк кылъины, янгышаны (= тýреныйд изэ шуккыны)
kirvesmies⁴² плотник
kirvoittaa^{53-С} мозмытыны, лэзыны; **viina k. kielen** *выжт.* вина кылэз сэрратэ (я. сэрттэ)
kirvota^{74-Е} мозмыны, лэзыкыны; **k. jnk kädestä** кин ке киись мозмыны
kis: **kis** **kis** вк. кыс-кыс(-кыс), пись-пись(-пись) (кочышез отён кыл)
kisa(t)⁹ чем. тр. л. шудон(ъес), спортья праздник [-эн-]; **olympia-kiakas** Олимпийской) шудонъёс
kisailla⁶⁷ шудыны(-серекъяны), шулдыръясыкыны; **lapset kisail-levat** нылпиос шудо
kiskaista⁶⁶ кыскыны (огпол); (*irti*) ишкалтыны; **k. köydestä** гозьеэз (зурк) кыскыны
kisko⁵² кыскыны, -аны; (*irti*) ишкалтыны, кыскыса поттыны, ишкыны; **k. köydestä** гозьеэз кыскыны; **k. nauha seinästä** борддорыс кортчогез ишкалтыны (я. кыскыса поттыны); **k. olutta kaiket illat** *выжт.* жытлы быдэ сур кыскаса улыны (я. пукыны); **k. liikaa maksua** *выжт.* мултэс коньдон кыскыны (я. портыны) (дуныз понна)
kisko(t)¹ чем. тр. л. рельса(ос); **juna on suistunut kiskoilta** поезд рельса вылысь потэм (я. тэтчем)
kiskuri⁶ спекулянт; ростовщик
kissa⁹ кошыш, писэй; **hän viettää**
kissan päiviä йиль-вöй (я. койыз голяса) улэ
kissanpentu¹⁻¹ кошышпи, писэйпи
kita^{9-Ф} им (*паськыт устьэм*); (*nie-lu*) нылон; **leijonan k.** левлэн ымыз
kitalaki^{5-А} анат. ымвогыри, кылваллапал
kitata^{73-С} зыраны, наштаны (замазкаен), шпаклевать карыны

kiteyttää^{53-C} кристаллизовать [-л-] карыны

kiteytyä^{52-F} кристаллизоваться [-л- -цца] карисъкыны; (*hunaja myös*) кулыны, кынмыны, сакырмыны (чечы ссъ)

kitistä⁶⁶ 1. ёзкурытыны; **kitisevä ovi** ёзкуртыйсъ ёс 2. выжт. нёръяны, нёжъяны; **lapsi kitisee vaunuissa** нылпи коляскайы нёръя

kitka⁹ 1. физ. ниръяськон, зыраськон, трéние 2. выжт. керетон, тупатэк (я. керетыса) улон

kitkerä¹⁰ 1. курят; (*kitkerähkö*) кузял; (*tulinen*) лек; **k. valkosipuli** курят чеснок; **k. olut** кузял сур 2. выжт. јож, секыт, начар; **k. kokemus** начар (я. јож) опыт

kitkeä⁵⁸ урыны, уриськыны *intr.:*; **k. kasvipenki** убоез урыны

kitsas⁴¹ чурыйтъяськысы, сук; **k. ja ahne ihmisen** чурыйт но тырмостэм адями

kitsastella⁶⁷ чурыйтъяськыны, сукъяськыны, жаляны (ксъ ук-сёэз); **k. palkanmaksussa** уждунэз чурыйтъяськыса тырыны

kitti^{5-C} замázка, шпаклëвка

kitua^{52-F} 1. курадзыны (кычे ке ви-сёнэн), векаса улыны 2. (*olla riutteessa*) ёрмыса улыны, векаса (я. пашмыса) улыны *выжт.:*

määrärahojen riutteessa kituva taitteenala субсидиос (я. коньдон юрттэт) тырмынтэн векаса улйсъ искусство [-уст-] удыс

kitulias⁴¹ пашмем, висыса (я. векаса) улйсъ; (*heiveröinen*) чиед; (*kasvi*) чакмем, чакмыса будйсъ; **k. suomänty** чакмыса будйсъ нюрвил пужым

kitupiikki^{5-A} чурыйт куртчем (я. пу, кымес)

kituuttaa^{53-C} векаса (я. пашмыса) улыны выжт., юнмэ (я. тókmá) улыны-вылыны; **elää k.** юнмэ гинэ улыны-вылыны, дуннеез пожаса улыны; **nuotio palaa k.** тылском мырдэм гинэ јха, костёр јха но, уг но

kiuas^{41-D} из гур, каменка; **viskata vettä kiukaalle** изъёс вылэ ву кисьтыны, пар сётыны

kiukku^{1-A} йыркур, лек, вожпотон; **purkaa kiukkunsa jhk** (т. *jillek*) йыркурдэ кин ке вылэ лэзыны

kiukkuinen³⁸ лек(ъяск|ись, -ыса), жоб, йыркур|о, -ын; **k. katse** лек(ъяскыса) учкем

kiukkupussi⁵ лек (я. жоб) јуш, жоболёт, леконь; (*oikkulija*) куата|пуйы, -ли

kiukustua⁵² йырдэ кур карыны, [йыр] кур луыны *yksipers.*, вождэ поттыны, [вож] поттыны *yksi-pers.*, куатаськыны; **hän kiukustuu vähästä** со туж јог йырэз кур каре, солэн туж јог йырыз кур луэ

kiukutella^{67-C} вогъяськыны, быдзи-яськыны, куатаськыны; **kiukut-televa lapsi** вогъяськись нылпи

kiulu¹ пу ведра (*пал кутэто*); **lypsink.** подойник, дойник *puhek.*

kiuru¹ зоол. тюрагай (*Alauda arvensis*)

kiusa¹ аklär потт|он, -эм, обид|ён, -ем; (*haitta*) могзет, люкетон, шуг-секыт; **tehdä kiusaa jillek** кинэ ке аklär поттыны, кинлы ке ёчкарыны

kiusaantua^{52-J} аklär поттыны; (*ra-sittua*) жуммыны, катытэммыны; **k. ylenpalttisesta kiittelystä** ортчыт трос ушъямсысъ (я. тау каремсысъ) аklär поттыны

kiusallinen³⁸ ак(ы)лес, курадзы́тись, шуг; **k. rikkakasvi** аклес жагтурын; **k. päänsärky** курадзы́тись йыр висён; **k. tilanne** шуг (я. аклес) югдур

kiusankappale⁴⁸ курадзён (маке), лул пыжет; ак(ы)лес (маке); **vanha moottori oli oikea k.** вуж мотор чылкак курадзён маке вал **kiusata**⁷³ 1. курадзытыны, áklärк поттыны, обидыны; (*ahdistella*) ёр(м)ыны, тэбиныны (*кин ке борды*); *ei saa k. pienempiän* (аслэсътыд) пичиосты обидыны уг яра; **hyttyset kiusaavat** чибиньёс áklärк потто 2. (*saattaa kiusaukseen*) вöсь. бордад (я. ас палад) кыскыны, (мылкыдэз) лёпкытыны, аспалтыны, искушать карыны

kiusaus³⁹ 1. бордад (я. ас палад) кыск|он, -ем, (мылкыдэз) лёпкыт|он, -эм, аспалт|он, -эм, искушать кар|он, -ем; (*halu*) мылпопт|он, -эм, мылкыд; **minulle tuli k. sanoa hänelle suorat sanat** мынам солы вáньзэ шóнерáк вераны мылкыд кылдз 2. *pör.* тушить карем картофка (*йёлвил йылтыса*); **kinkuk.** ветчи наен тушить карем картофка **kiusoitella**^{67-С} исаны, кочатыны, бышк(ыл)ыны *выжт.*; **pojat kiu-soittelevat luokan tyttöjä** пиос классыстызы [-асы-] нылъёс-сэс исало

kiva⁹ *вер.* тунсыко, итерéсной; мусо, куанык, умой; **k. kirja** тунсыко книга; **kivan näköinen tyttö** мусо (я. куанык) тусьем нылмурт; **k. kun pääsit tulemaan** (туж) умой, лыктыны ваньмид шуыса

kivahtaa^{53-Р} шуák вераны (*вожед потыса*), јот(ы)ráк вераны; **"Kädet irti!" kivahti tyttö.** "Киостэ утялты!" – јотráк вераз нылмурт.

kivenhakkaaja¹⁰ из пыргытись (я. лусийс), каменотёс

kivennainen³⁸ тн. минерал, муиз*

kivennäisvesi²⁷ минерал (я. муиз*) by

kivertyä^{52-К} чутыр|скины, -аны, купырсыны; **ylöspäin kiverty-neet viikset** выллань купырском мыйык пумъёс

kivertää^{54-К} чутыртыны, купыртыны; **ylöspäin kiverretyt viikset** выллань купыртэм мыйык пумъёс

kives 1. анат. пуз 2. выйтэт (*чорыган сетьын*)

kivespussi анат. (пуз)дурсы, калта, кольтран

kivettyä^{52-С} измыны, чуритомыны

kiveys³⁹ 1. изэн шобырт|он, -эм (*ульчаэз*), из вöлд|он, -эм (я. тыр|он, -ем) (*ульчае*), мостить карон 2. (*katupääällyste*) мостовой, из шобыртэт; **katuk.** ульчалэн из шобыртэтэз

kivi⁷ 1. из, кёльы; **heittää kivellä** кёльы(ен) лэзыны (я. зиртыны)

2. (*hedelmässä*) кёльы, тысъ, мульы; **luumun k.** слíвалэн кёльыеz

kivihiili²⁴ музъем эгыр

kivijalka^{9-Д} 1. цóколь, (из) инъет, фундáмент; (*kerros*) инъет (я. цóколь) этаж 2. *выжт.* инъет

kivikasvo¹ сýяллэс (я. из кадь) ымныр

kivikausi²⁷ ист. из даур

kivikko^{4-А} изо инты; (*maalaji*) из-выл, изо музъем

kivikova¹⁰ 1. из кадь чурыт 2.

- выжт.* туж юн (я. кужмо); **joukkueen k. puolustus** команда
- туж юн утиськемез (я. оборона-
еэз)
- kivimurska**¹⁰ векчи (я. пыргытэм)
из, чарпа, щёбень
- kivinen**³⁸ из(лесь); изо; **k. silta** из
(я. излесь лэсътэм) выж; **k. pelto**
изо бусы
- kivistää**⁵³ од. м. (куж-куж) висьы-
ны; **päätä** **k.** йыр висе; **hammas-**
tani **k.** пиньы куж-куж висе
- kivitalo**¹ из корка (я. юрт)
- kivittää**^{53-C} кольы(ен) лэз(ъ)яны
(я. зиръяны) (кинлы *ke*, кытчы
ke); **pikkupojat kivittävät varik-**
senpesää пиши пиос куака каре
кольыен лэзяло
- kivulloinen**³⁸ висись, висьыса
уйсь, черо; **käydä vanhetessaan**
kivulloiseksi пересьмыса висись
луыны
- kivuta**^{74-E} 1. тубыны (ксъ писпүэ,
мей гурезе) **k. riuhun** писпүэ
тубыны; **hiihtää kipaah rinnet-**
tä куасэн бызылысь гурезь
бамтый тубе 2. *выжт.* жутскыны
- kivuton**^{34-C} 1. вöсь луисътэм (я.
луытэк), вösez шöдьтэк (я. вала-
тэк) + *кк.-лэсъ мк.* я. *кн.* / *teonn.*
t. partis.; **täysin k. leikkaus** чыл-
как вöсь луисътэм (я. карытэк
лэсътэм) операция; **k. kuolema**
вöсь луытэк (я. вösez шöдьтэк)
кулон 2. *выжт.* каныл, капчи,
шугъясыкытэк
- kivääri**⁶ винтовка, пычал
- klassinen**³⁸ клáссик(а), класси-
ческий; **k. musiikki** клáссик (я.
классической) мóзыка
- klemmari**⁶ вер. скрёпка, кагаз че-
пыльтон
- klimppi**^{5-B} 1. вер. ком(ок) 2. диал.
- нöр. пуньыен тырем, чумер,
тукмач
- kodikas**^{41-A} улоно (я. улэм потоно)
кадь, шулдыр, дорын (я. ас до-
рад) кадь; **k. huone** шулдыр (я.
улэм потоно кадь) кóмнатá; **k.**
tunnelma ас дорад кадь атмос-
фéra
- koditon**^{34-C} улонни|тэм, -тэк, улон
инты|тэм, -тэк, юрт|тэм, -тэк; **k.**
kulkuri пыдыйл адями (я. мурт),
пыдийлчи; **jaädä kodittomaksi**
уллонитэк кылыны
- koe**^{48-D} 1. óпыт, эксперимент, эске-
рон (ортчытон); анализ; **kemial-**
linen koe хýми(я) óпыт (я. экс-
перимент); **tehdä kokeita** экспе-
риментировать карыны; óпыт(ъ-
ёс)punkt(ы)ыны; **kokeeksi** эс-
кертон понна, анализы; **verikoe**
вирлы анализ, вирлэн анализээ
- 2.: (**kokeet**) чем. тр. л. экзáмен;
(*koulussa*) контрольной уж; **suul-**
linen koe вераса (я. ýустной [-чн-])
экзáмен; **kirjallinen koe** гожтыса
(я. письменной) экзáмен; **pääsy-**
kokeet (дышетскыны) пырон эк-
зáменъёс; **läpäistä kokeet** экзá-
менъёсты умой сётыны, экзá-
менъёсты сётыны быгатыны;
eräonnistua kokeissa экзáменъ-
ёсты сётыны [öвол] быгатыны,
экзáменъёсын куашканы
- koeaika**^{9-D} эскерыса улон дыр, ис-
пытательной срок
- koerutki**⁷ пробирка
- koetella**^{67-C} 1. (*kosketella*) кутылыса
эскерыны (я. утчаны), кутылы-
ны, ёйтскылыны; **k. jtak käsil-**
lään мае ке (я. кинэ ке) кутылы-
са эскерыны 2. (*kokeilla*) эскеры-
ны, утчаны, оскалтыны; **k. veit-**
sen terävyyttä пуртлэсь лэчытсэ

эскерыны; **k. omia voimiaan** ас кужымдэ эскерыны (я. оскалтыны) 3. (*vaatia*) кулэ карыны; **se koettelee kärsivällisyttä** со чиданнэз кулэ каре; **voimia koetteleva työ** кужымез кулэ карись уж коеттаа 1. (*kokeilla*) эскерыны, утчаны, оскалтыны; испытать карыны; **k. valtimoa** пульсээз эскерыны; **k. voimiaan** кужымдэ эскерыны; **k. onneaan** шуддэ эскерыны (я. утчаны) 2. (*yrittää*) турттыны, утчаны, вырыны; **k. tehdä jtak** маке карыны турттыны 3. (*sovittaa*) мертаны (*dīsycuttaa*), утчаны (ксь *dīsycsa*); **k. kenkiä jalkaansa** пыдкукез пыдад поныса утчаны

koettelemus³⁹ шуг-секытэз (я. шугез-лекез) адён (я. чидан), курадён, испытание; **sota oli kova k.** война бадым шуг-секытэз адён вал (я. луиз)

koetus³⁹ 1. (*kokeilu*) эскер|он, -ем, утча|н, -м, оскалт|он, -эм; испытание; **panna joku koetukselle** кинлы ке эскерон (я. испытание) ортчытыны; **kestää k.** эскерон (я. испытание) пыр ортчыны, эскеронэз пырпотыны 2. (*yritys*) турт|он, -эм, утча|н, -м, выр|он, -ем 3. (*sovitus*) мерта|н, -м (*dīsycuttaa*), утча|н, -м (ксь *dīsycsa*); щит. > **koettaa**

kohahdus³⁹ чаш (я. куаш, шáу, гур) карем (*shuak*); **tuulen k.** тёллэн (шúák) чаш (я. шáу) каремез; **katsomossa kävi k.** учкон залын куаш (я. гур) карем кылйськиз **kohauttaa^{53-C}** ѫутъяны, ѫут(ыл)ыны (огдырлы); **k. olkapäitään** пельпумъёстэ ѫутъяны (я. шымыръяны) (огдырлы, ксь паймы-

ca); **k. kulmakarvojaan** синкашь-ёстэ ѫутъяны (я. зольяны)

kohdalla нб. но ск. вадьсы|н, -сен; (*liikeverbien yhteydessä*) вадьсыти; **aurinko on aivan pääñ k.**

шунды чылкак йыр вадьсын; **me tapasimme kaupan k.** ми магазин вадьсысен пумиськимы; **lentokone lentää talon k.** самолёт корка вадьсыти лобе; **bussi pysähtyi talon k.** автобус корка вадьсы дугдыйлэз (огдырлы)

kohdalle нб. но ск. вадьсы; (*k. asti*) вадьсозы; **pilvet kerääntyivät met-sän k.** нюлэс вадьсы пилемъёс люкаськизы; **hän pysähtyi kohdalleni** со вадьсам (я. мон вадьсы) дугдийз; **saattaa talon k. (asti)** корка вадьсозы келяса мыныны **kohdalta** нб. но ск. вадьсы|сь, -сен; (*jnk kautta*) вадьсыти; **hotellin k.** гостиница вадьсысь; **ala tältä k.** та вадьсысен кутски

kohdata^{73-F} 1. пумиськыны (кинэн *ke*), пумитаны; **k. ystävänsä kadulla** урамысен эшеноид пумиськыны, урамысен эштэ пумитаны; **kohtasimme toisemme rautatieasemalla** (ог-огенымы) стáнциысéн пумиським 2. (*tapahtua jllek*) луны, сюрыны, шедыны; **häntä kohtasi onnettomuus** соин шудтэм учыр луиз; **kuolema kohtasi hänet liian varhain** кулонныз со туж вазь пумиськиз

kohde^{48-F} объект, предмет (*цель*); **sotilaallinen k.** ожгар* (я. воénной) объект; **tutkimuksen k.** эскерон(о) объект; **rakennusk.** лэсстийскон объект

kohdella^{67-F} (*käsitellä, pidellä*) ѫеч / урод карыны (я. карыса возбыны); (*puhitella*) вазиськыны (кин-

лы ke); (*suhtautua*) учкыны (ма-ке шоры) выжт., куспаськыны*, относиться [-цца] кариськыны (малы ke); **k. hyvin** ёеч карыны (я. карыса возыны); **k. halveksien** ултыйяса (я. ултый карыса) возыны; **k. asiakkaita kunnioittavasti** клиентъёсты гажаса возыны, клиентъёслы гажаса базиськыны; **kaikkia on kohdeltava ihmisiinä** ванъэс адями карыса улондо

kohden нб. 1. (*jhk suuntaan*) пала, =лань; **kääntyä ääntä** k. куара пала берытсыны; **mennä met-sää** k. нюлэслань (я. нюлэс пала) мыныны 2. (*jllek*) быдэ, котыкуд; **sata euroa miestä** k. адямылы быдэ (я. котыкуд адямылы) сю ёвро

kohdentaa^{54-ј} (куд ke) пала карыны, пальяны*; (*kohdistaa, myöntää*) висъяны, лэзыны (ксь уксё); (*omistaa*) сизыны; **k. kompassi pohjoiseen** кóмпасэз уйпала пальяны (я. карыны); **määrärahojen kohdentaminen jhk** субсидиости марлы ке висъян; **kouluille kohdennettu televisiosarja** школаослы сизем телесериал

kohdistaa⁵³ (куд ke) пала карыны, пальяны*, мертаны; (*omistaa*) сизыны; **k. katseensa vieraaseen** куно пала учкыны, синъёстэ куно пала уськытыны; **hän kohdisti sanansa nuorille** со кыльёссе егитъёслы сизиз; **k. kivääri** винтобкаез ыбылыса эскерыны, винтобкалэс шонер ыбылэмээ эскерыны

kohdistin³³ ит. курсор

kohdistua⁵² усыны, пальясыкыны*: (*olla omistettu*) сиземын

луны; **hänen katseensa kohdistui vieraaseen** со куно пала учкиз, солэн синъёсыз куно пала усизы; **tutkimus kohdistuu nykyelämään** эскерон туала улонлы сиземын

kohentaa^{54-ј} 1. тупатыны, шонертыны; **k. ryhtiäään** тыбырдэ шонертыны (я. веськыт карыны); **k. tukkaansa** йырсидэ тупатыны; **k. hiillosta** гур(ез) сураны; **k. tyynyä** миндэрэз лёбырьяны (я. лёбйр-лёбйр карыны) 2. (*rantaan*) умоятыны, юнматыны; **k. maan elintasoa** кунысь улон ёчалыкез (я. ўровенез) умоятыны; **k. kuntoaan** тазалыктэ юнматыны

kohentua^{52-ј} умояны, тупатсыны, юнаны; **elämä alkaa** k. улон умояны кутске ни

kohina¹³ куашетэм, шаугетэм, чаш (я. чаж) карем; (*esim. kiehuvan veden ääni*) чажгетэм; (*esim. radion*) чажыртэм; (*melu*) шуметэм; **metsän k.** нюлэслэн куашетэм; **sateen k.** чаж зорем; **radiion k.** радиб чажыртэм, радиолэн чажыртэмез

kohista⁶⁶ куашетыны, шаугетыны, чаш (я. чаж) карыны; (*esim. kiehuvaa vesi*) чажгетыны; (*esim. radio*) чажыртыны; (*meluta*) шуметыны; **meri kohisee** зарезь куашетэ; **teekannu kohisee pöydällä** ёжк вылын чайник чажгетэ; **sataa kohisee** чаж карыса зоре; **vastaanotin kohisee** приёмник чажыртэ; **kohiseva kaupunki** шуметись (я. чаш карись) город

kohmee|ssa, -seen: **olla kohmeessa** эбыляны, ёнгыраны, шенгыляны; **kädet kohmeessa** киос эбыля-

- мын; **käteni menivät kohmeeseen** киосы эбылязы ни **kohmeinen**³⁸ эбылям, зонгырам, шенгылям; **kohmeiset sormet** эбылям чиньбос **kohmelo**² макмыр; **olen kohmelossa** мынам макмыр, (мон) макмыраско; > **krapula** **kohmettua**^{52-C} эбыляны, зонгыраны, шенгыляны; **käteni ovat kohmettuneet kylmästä** киосы кынмыса (я. кезытэн) эбылязы ни **koho**¹ чорыг. пукы, лёптэт, -ос; **ongen k.** визнан пукы; **verkon k.** сеть(лэн) лёптэт(эз) **kohokohta**^{10-F} 1. жүжит инты (я. вадес), выр|ал*, -йыл 2. *выжт.* кульминаци(я) (вадес), ләчыт вадес; **elämän k.** улонлэн ләчыт вадес(к)ыз (я. вадесэз) **kohokuva**¹⁰ рельеф; барельеф; горельеф **koholla(an), -lle(en): kädet koholla** жутэм киосын, киости жутыса; **koholle(en) noussut lattialauta** (интысытыз) вылә жутском выж пул **kohota**⁷⁴ жутскины, жутиськыны; (*usean kerran*) жутъяскыны, жуткаськыны; **k. ilmaan** омыре жутскины, лобзыны; **savu kohoa ylöspäin** чын вылә жутске (я. тубе); **taikina on jo kohonnut** (ыль)нянь жутском (я. лоптэм) ни; **k. veden pinnalle** (*t. pintaan*) вы вылә лоптыны (я. жутскины); **hän kohosi johtajaksi** со кивалтисөзь (я. кивалтисылэн интыозяз) жутсиз; **mieliala kohosi** *выжт.* мылкыд жутсиз **kohottaa**^{53-C} жутыны, (*usean kerran*) жутъяны, -каны; **k. päättää** йырдэ жутыны; **k. clintasoa** улон ёчелыкез (я. ўровенез) жутыны; **k. malja jnk kunniaksi** кин ке понна сябась карыны, кин ке понна сюмык(ез) жутыны; **k. mielialaa** *выжт.* мылкыдэз жутыны **kohouma**¹⁰ жүжит инты, выр|ал*, -йыл; мычиськем (я. пыльккес) инты; **maanpinnan kohoumat** музъем вылыйы выральёс (я. жүжит интыос) **kohta I** ск. (*pian*) жоген, чаль; ик; **hän tulee k.** жоген со вуоз ини; **heti k.** (чапак) соку ик; **aivan k.** (чапак) али ик; **k. sillan jälkeen tulee mutka** выж бере ик поворот луоз **kohta II** мн. (*paikka*) вадес, инты; пункт; **vuoren korkein k.** гурезылэн сামой жүжит вадескыз; **samalla kohtaa** со интыын (я. вадескын) ик; **löytää tarvittava k.** кулэ вадессе шедтыны; **jonkun arka** (*t. heikko*) к. *выжт.* кинлэн ке ляб интыез; **asiat ovat kohdalaisan** ужъёс умой мыно **kohtaan** нб. (парт.) =лы, понна; **olla hyvä jtkak** к. кинлы ке (я. кин ке понна) ёч луны; **viha muikalaisia k.** мурт калыкъёсты адэмпотостэм карон **kohtalainen**³⁸ шоро-куспо, -эсэпö*, умёренной; гинэ, тарак; **k. tulos** шоро-куспо результат; **k. itätuuli** чукпалась шоро-эсэпö тол; **kohtalaisen suuri** бадзым гинэ, тарак бадзым; **elää kohtalaisen mukavasti** шоро-куспо (я. умой гинэ) улыны **kohtalo**² шуд-эзель*, адzon, шуд, эзель; **kova k.** секыт шуд, шудтэм луон; **sellainen on hänen kohtalonsa** шудэз (я. шуд-эзелез,

кылдэмез) сычे; **kohtaloaan ei voi välttää** визък. адзонэдлэс уд пегзы; **hän tapasi kohtalonsa** со эзельзэ адзиз, со эзеленых (я. кулонэных) пумиськиз

kohtaus³⁹ 1. (*tapaaminen*) пумиськион, -ем (кинэн *ke*), пумита|он, -м 2. (*taudin*) прыйступ, латон, пöсьтон; **hän sai sydänkohtauksen** солэн сюлэмаз прыйступ луиз (я. кутскиз), солэн сюл(э)мыз кутайз; **yskänt.** кызон латон (я. пöсьтон); **hän sai kohtauksen ver.** солэн периез латайз, со шузимиз 3. (*näytelmän*) сцёна, явление; (*elokuvan*) кадр (киноысь) 4. (*riitta*) даллашон, керетон, куаштон; **vaimo järjesti taas kohtauksen** кышно нош ик даллашон поттийз

kohteliaisuus⁴⁰ 1. лякытлык, лякыт (я. зеч) лу|он, -эм, вёжливость; **osoittaa kohteliaisuutta jillek** кинлы ке лякыт луэмдэ возьматаины 2. (*kohtelias ilmaus*) зеч (я. чебер) кыл(ъес), комплимент; (*kohtelias teko*) гажамез (я. лякыт луэмез) возьмат|он, -эм, гажамысь (я. лякыт луэмысь) (*make*) кар|он, -ем; **vaihtaa kohteliaisuuk-sia** ог-огедлы чебер кыльёс ве-раны; **vierailu oli pelkkä k.** ку-ное ветлон – со гажамдэ возь-матон гинэ вал

kohtelias⁴¹ лякыт, зеч, лякытэн вазиськисъ, вёжливой; **k. ihmi-nen** лякыт (я. лякытэн вазись-кисъ) адями; **k. hymy** лякытэн (я. лякыт луэмысь) пальпотон; **k. käytös** астэ лякыт(эн) возён **kohtelu²** (*käsittely, pitely*) зеч / урод кар|он, -ем (я. карыса возён, -ем); (*puhattelu*) вазиськ|он, -ем (кин-

лы *ke*); (*suhtautuminen*) учк|он, -ем (маке шоры) выжт., куспась-к|он, -ем*, относиться [-цца]

кариськ|он, -ем (кинлы *ke*); **hyvä k.** зеч карон (я. карыса возён); **halveksiva k.** ултияса (я. улти карыса) возён; **čit.** > **kohdella**

kohti нб. (парт.) пала, =лань, шоры; =лы; **itää k.** чукпала, шундыжужан пала ◇ **kymmenen euroa miestä k.** адямили быдэ дас ёвро **kohtisuora¹⁰** 1. *th.* перпендикулярной, мэчяк, шонерак; **kohtisuoraan jtak vastaan** малы ке пер-пендикулярно (я. мечак) 2. *mn.* геом. перпендикуляр

kohtu^{1-F} анат. мумыгырк, матька; (*naisen myös*) нуныкар

kohtuullinen³⁸ шоро-куспо, тупамон, чидамон, эсэпаз; **kohtuulliset hinnat** шоро-куспо (я. чидамон) дунъёс; **kohtuulliset vaati-mukset** тупамон (я. эсэпаз) куронъёс; **kohtuulliset ehdot** тупамон (я. чидамон) условиос

kohtuullisuus⁴⁰, kohtus⁴⁰ шоро-куспо (я. тупамон, шонер) лу|он, -эм, эсэп(лык); **vaatimusten k.** куронъёслэн тупамон (я. шонер) луэмзы; **noudattaa kohtuutta** эсэпсэ чакласа улыны

kohtuuton^{34-C} мултэс (я. орчыт, тупыттэм) (бадзым, трос *no mk.*), эсэптэм; **kohtuuttomat vaativuk-set** эсэптэм (я. мултэс бадзым) куронъёс; **kohtuuttoman kova tuomio** орчыт чурот приговор (я. суд пуктэт*)

kohu¹ чашет|он, -эм, куашет|он, -эм, шум(ет|он, -эм); **herättää kohua** чашетон поттыны (я. жуттыны); **tästä nousee vielä kova k.** та пумысен зол чашетон

- жутскоз на
kohuta⁷⁵ чашетыны, куашетыны, шуметыны; **Suomen kohutuin jääkiekkoilija** Финляндийсь тужгес но чашетийс хоккеист **koi** зоол. кей; **koi on syönyt villa-sukkaa** кей ыж гон носкиез корам
koillinen³⁸ 1. мн. уй-чукпал, уйшор-шундыжужан(пал), северо-восток; **tuilee koillisesta** тёл уй-чукпалась (я. уипал но шундыжужан палась) пельтэ 2. тн. уй-чукпал(ась), уйшор-шундыжужан (палась), северо-востокысь; **k. taivaanranta rus-kottaa** уй-чукпалась инбам льоль пиштэ
koipi^{7-E} кук, пыд (*пудо-пойшур-лэн*); **lampaan k.** ыж(лэн) кук(ыз)
koira¹⁰ пуны; **ei koiraa karvoihin katsomista** визък. чеберез чок, визымыз медло (= пуныеz гонэз шоры учкыны уг вордо)
koiranleuka^{9-D} выжст. лэчыт (кылын) вераськись
koiranpentu^{1-J} кучапи, пуныпи
koiras^{41 (39)} айы (кесь *пойшур*); **k. ja naaras** айы(ез) но мумы(ез)
koiruus⁴⁰ йыртэмә|м, -н, серем (я. урод) карем; урод уж; **tehdä jillek koiruutta** серем карыса, кинлы ке маке лэссытыны
koittaa^{53-C} ёардыны, югдыны, сактыны; **päivä k.** (куазь) ёардэ ни, югыт луэ ни; **päivän koittaessa** куазь ёардыку (я. югдыку)
koitto^{1-C} ёард|он, -эм, югд|он, -эм, сакт|он, -эм; **aamunk.** чук ёардон
koitua^{52-F} потыны (малэн ке бер-выйлиз ссы), пёрмыны, кылдыны, вуттыны; **siitä koituu vaivaa** отысь ик сюлмасъкоңъёс пото;
- tästä ei koidu mitään hyvää** талэс номыр но зечез уз пёрмы; **tauti koitui hänelle kuolemaksi** (*t. hänen kuolemakseen*) висёнэз сое кулон пуме вуттиз
koivikko^{4-A} кызыпу арама (я. тыло, сурд), кызыпуолык
koivu¹ бот. кызыпу
koje⁴⁸ прибор, аппарат [-п-], тир-лык
kojetaulu¹ пульт, панель [-нэ-] (кесь индикаторъёсын)
koju¹ будка; (*markkinak.*) палатка; (*kioski*) ларёк, киоск
kokata^{73-A} вер. пёраны, сиён лэссытыны (я. позьтыны)
kokea^{58-D} 1. адзыны(-чиданы), чиданы (*mae ke*), пумиськыны (*main ke*); эскертыны(-чакланы); **hän on kokenut jo paljon** со трос адэз-чидаз ни, солы трос чидано луиз ни; (*saada*) **k. kovia, k. paljon kovaa** секытсэ но, курьтсэ но адзыны; **hyväksi koettu** **keino** умой, эскертэм-чаклам амал 2. (*tarkastaa*) эскерины, чакланы (*сетез, катканэз но мк.*)
kokeeksi эскер(т)он (я. утчан, оскалтон) понна; **ostaa k. uutta tuotetta** эскертон понна (я. эскертыны шуыса) выль вуз басьтыны
kokeellinen³⁸ эксперименталь- (ной); **k. menetelmä** эксперимен-тальной амал; **k. tutkimus** экспериментальной эскерон (я. исслéование)
kokeilla⁶⁷ 1. (*tehdä kokeita*) опытъёс (я. эксперимент) пуктыны, экспериментировать карыны 2. (*koettaa*) эскер(т)ыны, утчаны, оскалтыны; **k. kuntoaan** силь-вирдэ эскерины; **kokeile näitä**

kenkiä! та пыдкукез кутчаса утча!; **k. huumeita** наркотикъёсты оскалтыны; **k. onneaan liikemiehenä** ужбергатйсь луыса (шуддэ) утчаны
kokelas⁴¹ практикант, стажёр; **opettajak.** дышетийс-практикант **kokematon^{34-C}** 1. эскертэттэм*, опыттэм, адзымтэ-чакламтэ, кисьмамтэ *выжт.*; **tällä alalla hän on k. aloittelija** та удысын со эскертэттэм (я. опыттэм) выль адями; **k. tytö** ютылымтэ (я. эскертэттэм) нылмурт 2. (*jota ei ole koettu*) эскер(т)ымтэ, утчамтэ, оскалтымтэ
kokemus³⁹ эскертэт*, опыт, адзэм-чаклам; **ajok.** машинаен ветлон опыт, автомобилез валтон* эскертэт; **tietää jtak kokemuksestaan** мae ke (ac) адзэм-чакламыстыд тодыны; **häneltä riuttuu kokemusta** солэн опытэз угтырмы; **karvas k.** јож эскертэт, секыт адзён
kokenut⁴⁷ *эскертэт|о, -эн, опыт|эн, -о, адзём(-чаклам); **k. ammattimies** эскертэтто (я. бадзым опытэн) специалист; **hän on k. ihmisen** со улэм-вылэм (я. трос адзэм) адями; **k. nainen** трос пиосмуртъёсты адзэм кышномурт
kokka^{10-A} ныр (*ксь пыжлэн*)
kokkare⁴⁸ ком(ок), пог; **multak.** сюй ком
kokki^{5-A} повар, сиён пёзтьись
kokko^{1-A} тылском, костёр; **olla kolla** тылском дорын улыны
koko I мн. (*suurius*) быдзала; размер; (*formaatti*) формат; (*korkeus*) јуждала; **huoneiston k.** квартиралэн быдзалаез; **puvun k.** кос-

тюмлэн быдзалаез (я. размерез); **pieni kooltaan** быдзалаезъя пичи; **kirjan k.** книгалэн форматэз; **yhden koon sukkahousut** размертэм (я. кыстаськись) колготки
koko II 1. тн. воишът. быдэс, вань; **k. vuosi** быдэс ар; **hän asui k. vuoden maalla** со быдэс ар(зэ) гуртын улйз; **k. ajan** весь, ёлан, пыр; **k. kylän väki kokoontui kerhoon** гуртысь вань калык клубе люкасъкись; **k. sydämestä** вань сюлмысь 2. (*ðвёлтон дыръя*) чик, чылкак, копак, ик; **en tunne k. miestä** со адямиез чик уг тодыськы, адямизэ ик уг тодыськы
kokelma¹⁰ коллекци(я) [-л-], фонд, собрание; бичет, сборник; **hyönteisk.** нымы-кибыосын коллекци; **kirjastok.** библиотека (лэн) фонд(эз); **runok.** кылбур бичет; **lakik.** кат бичет*, законъёсын свод
kokoinen³⁸ (*suuriinen*) быдза; размеръем, -ен; (*formaattinen*) формат|о, -ем, -эн; (*korkeinen*) жужда; **hevosen k.** вал быдза; **minkä kokoinen?** ма быдза?; **minun kokoiseni** мон быдза (я. жужда); **sopivan k.** размерезъя тупась; **isok. kirja** бадзым формато книга
kokonaan быдэсак, чылкак, копак; (*ollenkaan*) чик; **k. automatisoitu** быдэсак автоматизировать камрем(ын); **unohtaa k.** чылкак (я. чапчара) вунэтыны; **upota k. töihin** *выжт.* быдэсак уж пушки выйны
kokonainen³⁸ 1. тн. (*koko, täysi*) быдэс, тыр; ёгъя; **k. omena** быдэс (я. быгылес) яблок; **k. leipä** тыр (я. быдэс) нянь; **nielaista koko-**

- naisena** быдэсқын нылыны 2.
мн. мат. быдэс; **kaksi kokonais-ta (ja) kolme neljäosaa** кык быдэс но куинь дасмос 3. тн. (*suorastaan*) чылкак, кóпак, быдэсák; **eteemme avautui k. uusi maailma** азымы чылкак выль дунне устьйськиз
kokonaisuu⁴⁰ огъялык, быдэслык, совокúпность; кóмплекс, огъет*;
kiinteä k. юн огъялык; **ehjä k.** огъя быдэслык*, быдэсák огъя маке
kokooja¹⁰ 1. люкасъ, бичасъ; коллекционер [-л-] 2. *тех., физ.*
коллéктор [-л-]
kokoomateos³⁹ бичет, сборник (*произведениосын*)
kokoon 1.: kääriä k. биньыны, бинялтыны (ксь ковёрез); **mennä k.** шымырсыны, пуксыны (ксь дийсъ) 2. (*yhteen paikkaan, koolle*): **kutsua k.** ётчаны, ётчаськыны *intr.:* **panna k.** люканы, бичаны, тырыны (*одиг азе*)
kokoontua⁵²⁻¹ люкасъкыны; **johtokunta kokoontuu neuvotteluun** дирéкция кенешыны люкасъке; **k. yhteen** огазе люкасъкыны (я. кариськыны)
kokous³⁹ кенеш; (*istunto*) собráние, люкасъкон; (*neuvottelutilaisuus*) кенешон, совещáние; **pitää kokousta** кенеш (я. собráние) ортчытыны
kolahtaa^{53-F} шарк (я. таç, йыг) карыны (я. вазыны); **ovi kolahti** ёс шарк кариз; **puukauha putosi kolahtaen lattialle** пу кобы таç! выж вылэ усиз; **pää kolahti kattoon** йыр вёлдэтэ таç! мырзиськиз
kolari⁶ авáри(я), мырзиськ|он, -ем (машинаослэн)
kolaus³⁹ 1. > **kolahdus** 2. шуккем 3. выжт. шукк|ем, -ет, жугем; **k. päähän** йыре шуккем; **kohtalon kolaukset** улонлэн жугемез **kolauttaa^{53-C}** (шарк) шуккыны, мырз(ытыны, шарк карыны; **kolautin pääni ovenpieleen** йырме ёс янаке шукки (я. мырзитт); **sulkea ovi kolauttaen** ёсэз шарк! ворсаны; **k. yhteen** (ваче) мырзиськыны (я. шуккиськыны, донгиськыны)
kolea¹⁵ кезыт(гес), салкым, сийяллэс; **kesä oli k.** гужем салкым (я. кезытгес) вал; **k. äänensävy** выжт. салкым куара (я. кылтур)
kolehti^{5-F} люкам коньдон (я. уксё) (ксь вёсяськон ортчытыны я. юрттиськон понна)
kolesteroli⁵ хим. мед. холестерин, -ол
kolhia⁶¹ 1. тышканы, жугыны, ко-каны; **k. vankia kiväärinperällä** плéнноэз винтóвка прикладэн тышканы 2. (*kolautella*) ѝттылыны, шуккылыны, мырзитъяны; **k. huonekaluja ovenpieliin** мé-белез ёс янаке ѝттылыны
kolhu¹ 1. шуккем; **astioita kolhuilta suojaava pakaus** посудаэз шуккиськыны (я. сёриськыны) шедемлэс утись упакóвка 2. выжт. шуккет, жугем; **elämän kolhut** улонлэн жугемез (я. шуккетъёсыз)
kolikko^{4-A} корт коньдон (я. уксё) (*одигез*)
kolista⁶⁶ дыбыр (я. шалтыр, дынгыр, такыр) карыны (я. вазыны); **tuoli kaatui kolisten** пукон дыбыр (я. шалтыр) карыса усиз; **kolisevat rattaat** дынгыртыйс

- уробо
- kolistaa**⁵³ дыбыртыны, шалтыртыны, такыртыны (*маин ке*); **k. kat-tiloita** мискаосын дыбыртыны
- kolkata**^{73-А} шуккыны (*кесь бодыен*), шуккыса жёломытыны; жугыны, тышканы; **vanki kolkkasi**
- varrijansa ja pakeni** заключённой возвысьсэ йыраз шуккыса жёломытйз но пегэз
- kolke**^{48-А} йыггетэм, шарккетэм, таҷкетэм; **kirveen k.** тирлэн шарккетэмез (я. таҷкетэмез); **kiskojen k.** рέльсаослэн йыггетэмзы
- kolkka**^{10-А} сэрег; (*syrjäseutu työs*) палэнсын инты; **pöydän k.** ёёклэн сэрегез (я. сэргыз); **maan kaikissa kolkissa** кунлэн вань сэрегъёаса
- kolkko**^{1-А} шимес; **k. korpi** шимес пеймыт нюлэс; **k. seutu** шимес инты (я. шаер)
- kolkuttaa**^{53-С} йыггетыны, йыга(сыкы)ны, шарккетыны; **k. vasarala** молотэн йыггетыны (я. шарккетыны); **k. ovea (t. oveen)** ёсэ йыга(сыкы)ны
- kollega**¹³ чош ужась (юлтош), ужъюлтош*, коллэга [-л-]
- kollektiivi**⁵ 1. коллектив [-л-], чошъет* 2. кыл. огъясь макенним*, собирательной существительной
- kollektiivinen**³⁸ 1. коллектив(ной) [-л-] 2. кыл. огъясь, собирательной; **k. lukusana** огъясь лыдним* (я. числительной)
- kollis** I инты (*багажлэн я. грузлэн*); **kaksi kollia matkatavaraa** кык багаж (инты)
- kollis** II > **kollikissa**
- kollikissa**⁹ айы кочыш (я. писэй)
- kolmannes**³⁹ куиньмос; **leivän k.** няньлэн куиньмосэз; **kaksi kolmannesta** кык куиньмос
- kolmas**⁴⁵ куинётй, (*useista*) куинётйэз; **hän tuli kolmanneksi** со куинётйэз луыса вуиз; со куинётй инты басьтйз
- kolmaskymmenes** куамынётй
- kolmasosa**¹⁰ куинётй люкетэз, куиньмос
- kolme**^{8 (mon. 7)} куинь; **k. tyttöä** куинь ныл(ъёс); **k. tuolia** куинь пукон; **k. kertaa** куинь пол; **k. kertaa isompi** куинь пол(лы) бадзымгес;
- kolmen (kesken)** куинь кузя (я. чошен); **kolmen päivän kuluessa** куинь нунал чоже; **kolmena päivänä** куиньмой, куинь нунал; **kolmessä päivässä** куиньмойс-кин, куинь нуналскин; **kello kolmelta** куинь часын (я. часэ)
- kolmekymmentä** куамын
- kolmestaan** > **kolmisin**
- kolmetoista** дас куинь
- kolmikko**^{4-А} тройка, куинь (кузя), куинез; **toverik.** куинь (кузя) юлтошъёс, эшъёслэн тройказы
- kolmikulmainen**³⁸ куинь сэрег[о, -ъем]
- kolmiloikka**^{10-А} спорт. куиньмо (я. куинь полэс) тэтчон
- kolminaisius**⁴⁰ вось. троица, куиньмольк*; **Pyhä K.** Вёслько* (я. Дун-съёлыктэм*) куиньмольк, Святой троица
- kolminkertainen**³⁸ куинь полэс (я. пол); **k. maksu** кунь полэс дун тырон; **k. maailmanmestari** дун-нелэн кунь пол(эс) чемпионэз
- kolmio**³ 1. геом. треугольник, куиньсэрег(о) 2. (*huoneisto*) куинь кóмнатаё (я. кóмнатаéн) квартира

kolmisin куинь кузя (я. чошен);
me k. ми куинь кузя, куиньнамы
kolmiulotteinen³⁸ куинь мертвто
 (я. пала вёлмис), трёхмерной,
 стереоскопической; **k. elokuva**
 стереокино; панорамаё фильм
kolmonen³⁸ куинь (лыдпус), трой-
 ка *ruhek.*; куинётый (номеро);
herttak. чёрви куинь, куинь
 чёрви; **tulla kolmosena maaliin**
 фйнише куинётый вуыны; **nume-**
ro k. куинётый номер
kolo¹ гоп (пичи), пиртэш; (*reikä*)
 гырк, пась; (*pesä*) кар, гутё; **röy-**
dän pinnan kolot ѡёк вылысь
 гопъёс; **hampaank.** пиньысь (я.
 пинын) гырк (я. пась); **tikank.**
 сийз(лэн) гырк(ез); **hiirenk.** шыр
 кар (я. гутё)
kolottaa^{53-С} од. м. юmekъяны, кос-
 каны, висыны (*ishkyisa, kys-*
kasa); **jalkojani k.** пыдъёсы кос-
 кало (я. кыскаса висё); **luita k.**
 лыос юmekъяло; **selkää k.** тыбыр
 висе
kolpakkо^{4-А} кружка (*пиялалэсъ*);
k. olutta одиг кружка сур
koltansaame⁸ сколт саам кыл (вёл-
 мемын Финляндилэн уйпалаз
 но Кола мукожын)
koltta^{10-С} 1. сколт саам 2. (*kieli*)
 сколт саам кыл; *йиш.* > **koltan-**
saame
kolttu^{1-С} дэрэм (пичи нылпилэн)
kolumni⁵ колонка (газетысь)
komea¹⁵ шук(ы)рес, усто; (*kaunis*)
 (шукрес) чебер, тузй; **komeat**
juhlat шукрес праздник [-эн-];
k. poika чебер (я. тусо-буё) пияш
komeilla⁶⁷ чеберъяськыны, кош-
 танъяськыны; **k. kalliissa puvas-**
saan дуно костюменыд чеберъ-
 яськыны

komennus³⁹ командирóвка; **olla ko-**
mennuksella командирóвкаын
 луыны
komentaa^{54-Д} комáндовать карыны;
 (*antaa komento*) комáнда сётыны
komentaja¹⁰ ож. комáндовать ка-
 рись; командир
komento^{1-Д} 1. (*käsky*) кос|он, -эм,
 -эт*, приказ, команда; **antaa k.**
 команда сётыны, косыны 2. ож.
 командование, командовать ка-
 р|он, -ем; **jnk komennossa** кин-
 лэн ке командованиеz улсын 3.
(*järjestys*) порядок, рад, дисци-
плия; **kova k.** чурыйт дисципли-
на; **pitää komentoa** порядокез
(я. радзэ) чакласа улыны
komentosilta^{9-Д} зар. капитан выж,
 капитанлэн мостикиз
komero² 1. возённи, тырисъконни,
 кладбока, чулан; **vaatek.** дайс-
 кут возённи 2. (*seinäsyvennys*)
 ныша
komeus⁴⁰ шукреслык, устолык;
(*kauneus*) (шукрес) чеберлык,
тузильык; **Suomen luonto kaikes-**
sa komeudessaan Финляндилэн
инкуазез вань шукрес чеберлы-
кензы
komi⁵ 1. коми; **Permin (alueen) ko-**
mit Перм(а) (улосысь) комиос,
коми-пермякъёс 2. (*kieli*) коми
кыл
komiikka^{14-А} серемес лу|он, -эм,
комичность; (*taide*) комéди(я)
искусство [-уст-]
komissio³ комýсси(я), ори*
komistaa⁵³ шук(ы)рес (я. устогес)
карьины; (*tehdä kauniimmaksi*)
(шукрес) чебер (я. тузй) кары-
ны; **uusi puku k. häntä** выль кос-
тюм сое устогес каре
komistua⁵² шук(ы)рес (я. устогес)

- луны; (*tulla kauniimaksi*) (шукрес) чебер (я. тузй) луны;
poika kasvaa ja komistuu ihan silmissä пияш будэ но чылкак син куспын устогес луэ
komitatiivi⁵ кыл. комитатив (*падеж, ксь kaikeen lapsineen вань нылтиосыныз чош*)
- komitea¹²** комитет; **toimeenpaneva k.** быдэссясь (я. исполнительной) комитет
- kommellus³⁹** янгыш (лэсът|он, -эм), шёдтэк кыл|ён, -ем; **harmillinen k.** жож (я. котэж жож карись) янгыш
- kommentoida⁶²** комментировать [-м-] карыны
- kommentoija¹⁰** комментатор [-м-]
- kommentti⁵** комментарий [-м-]
- komunikoida⁶²** кусып возыны, куспасыкыны*; **k. jnk kanssa** кинэн ке кусып возыны
- communistinen³⁸** коммунист(йческой), -тьслэн [-м-]; **k. puolue** коммунист(йческой) парти(я), коммунистъслэн партизы
- kompastua⁵²** чөмтыны, чөгзыны, канжасыкыны; **k. kynnykseen** ёккусыпе чөмтыны; **hän kompastui ja kaatui** со чөгзыса усиз; **k. ruheissaan** выжст. верасыкыуд чөмтыны, мόгак луны, могзыны
- kompastus³⁹** выжст. янгыш (лэсът|он, -эм), мыдлань лэсът|он, -эм, канжасык|он, -ем; **tyyllillinen k.** стилистической янгыш; **esitys sujui kompastuksitta** выступление канжасыкылытэк ортчиз
- kompetenssi⁵** компетенци(я) [-тэ-], ужоскет(ъес)*
- kompleksi⁵** 1. комплекс, огъет*; **urheiluk.** спорт(ъя) комплекс 2.
- псих. пуш могзэт*, кышкан(ъес), комплекс *ruhek.*; **hänellä ei ole komplekseja** солэн пуш могзэтъёсыз ёвёл, пуш ласянь со эркын **komplikaatio³** мед. шугомон*, осложнение
- komplisoitua^{52-Ф}** шугомыны, секытомыны, шуг(гес) луны, секыт-(гес) луны; **komplisoitunut tilanne** шугомем югдур
- kompositio³** пушсузьет*, композици(я); **kertomuksen k.** верослэн пушсузьетээз
- kompostoida⁶²** гыбед (я. компост) карыны, сисьтыны
- komppania¹²** 1. ож. рота 2. вер. компа尼(я) (*ксь люкасъкем эшиъес*)
- kompuroidea⁶²** сумб(ы)рес (я. чемтылыса) мыныны; **k. portaissa** тубатэтй чемтылыны; **kompriroivat askelet** сумбрес (я. чемтыльись) вамышъес
- konditionali⁵** кыл. луонъя сям(лык)*, сослагательной (я. усёлвойной) наклонение
- kondomi⁶** кондом, презерватив, гандон оғи.
- kone⁴⁸** машынá; (*mekanismi*) механизм; (*aparaatti*) аппарат [-п-]; (*työk.*) станок; **pesuk.** мисьтаськон машина; **panna k. käyntiin** механизмез (я. машинаез) лэзыны (я. ужаны кутскытыны); **valmistaa jtak koneella** мае ке станокен лэсътыны
- koneellinen³⁸** 1. механической, механизировать карем, машынной, машынаен (лэсътйськись); **k. kastelulaite** механической вукиськан устройство; **k. perunannosto** механизировать карем картофка копан (я. октон-

- калтон); **tietojen k. käsittely** тодэтъёсты* (я. информаціез) компьютерен [-тэ-] обработать карон **2. выжт.** асэрказ* (я. номыр малпатэк) + **кн. я. кк.-лэсь мк.** / *partis. t. teon.*, машинальной, автоматической; **k. vastaus** номыр малпатэк пумитаз веран; **tehdä koneellista työtä** машинальной ужез лэсътыны **koneistaa⁵³** 1. механизировать карыны 2. *tex.* (*työstää*) обработать карыны, (ужаны)-пörtыны* (ксь картэз *станокен*) **koneisto²** 1. механизм; агрегат; **kellon k.** часлэн механизмез 2. **выжт.** аппарат [-п-]; **hallintok.** кивалтисьёслэн аппаратсы **konekirjoitus³⁹** печатла|н, -м (*машинаен*) **konekivääri⁶** ож. пулемёт **konepaja⁹** машина лэсътон (я. потон) завод; (*korjaava laitos*) ремонто-механической завод **konepelti⁵¹** *tex.* капот **konepistooli⁶** ож. пистолет-пулемёт **konferenssi⁵** конференци(я); **pitää esitelmä konferenssissa** конференциын доклад лыдзыны **konflikti⁵** конфликт; **aseellinen k.** ожтйрлыкен* (я. вооружённой [вор-]) конфликт **kongruensis¹** 1. кыл. (огывллём) тупатск|он, -ем (ксь падежъя, лыдъя), согласование 2. мат. конгруэнци(я) **kongruoida⁶²** кыл. (огывллём) тупатсыны (ксь падежъя, лыдъя), согласоваться [-ца-] кариськыны **konjugaatio³** кыл. (каронкыл) вошъяськет*, каронкыл* вошъ- яськон, спряжение; **ensimmäisen konjugaation verbi** ныры- се́тый вошъяськето каронкыл, нырысéтый спряжениеи глагол **konjunktio³** кыл. *герз|ос, -ет, союз **konkari⁶** *вер.* улонэз адзэм адями **konkurssi⁵** банкротство; **tehdä k.** банкрот луны, ваньбуrettэ куашкыны*, обанкротиться [-ца] кариськыны **konna¹⁰** 1. зоол. мувыр|бака, -эбек 2. **выжт.** кётвесъкантэм (я. лэсянтэм) мурт, гыжкал, мылес **konnankoukku^{1-A}** йыртэм|н, -м, йонтэмъяськ|он, -ем, йонтэм уж; **pojilla on taas jokin k. mielellä** пиослэн йыразы нош ик кыче ке йонтэм уж **konsanaan** *выли* ст. ноку (но); **sitä ei voi k. unohtaa** сое (я. со ужпумез) ноку но вунэтыны уз лу **konsepti⁵** 1. конспект (ксь *верасъ-кон понна*): *эсэпъ|ян, -ет, черновик, эсэпам (я. черновой) вариант; **artikkelin k.** статьялэн эсэпътэз (я. черновой вариантэз) 2. *тр. л., выжт.* малпанъёс, эсэп(лан)ъёс, планъёс; **menettää konseptinsa** (ма карыны) ёрмыны, ёудыны **konsermoida⁶²** концерт сёт|ыны, -ъяны, концертэн (я. концерт возьматыса) ветлыны **konsonantti^{5-C}** кыл. шаратэм куара*, чошланга* (я. согласной) (куара) **konstaapeli⁶** констебль [-тэ-] (*полицейской*) **konstailla⁶⁷** *вер.* 1. (*tempruilla*) шу- зияськыны, йонтэмъяськыны, (оломар) дауртыны; **konstaile-matta soittava pianisti** йонтэмъ-

- яськытэк шудйсъ пианист 2.**
(*oikutella*) вогъяськыны, пумитъ-
яськыны
- konsti⁵** *вер.* (кескич) амал, амало
(я. кескич) уж, трюк, фокус;
йöнтэм уж; **vanha hyvä k.** вуж
умой амал
- konstikas^{41-А}** мудрон, олóкычё,
йöспортэм; **k. laite** мудрон аппа-
рат [-п-] (я. прибор); **k. kysymys**
олóкычё (шуг) юан
- kontalla(an, -lle(en** ныльпыд; **olla**
kontallaan ныльпыд йылад сы-
лыны; **käydä** (*t. mennä*) **kontal-**
leen ныльпыд йылад султыны;
putosin kontalleni ныльпыд
йылам уси, ныльпыдъясъки
- kontakti⁵** контакт, кусып (возён);
päästä kontaktiin jnk kanssa
кинэн ке кусып тупатыны
- kontata^{73-С}** ныльпыд (йылын) вет-
лыны; **konttaava lapsi** ныль-
пыд (йылаз) ветлайс нылпи
- kontrolli⁵** эскерон-чаклан*,
эскерем-чаклам*, контроль
- kontrolloida⁶²** эскерины-чакланы*,
контролировать карыны
- kontitti^{5-С} I** песктэр; **joulupukin k.**
Тол Бабайлэн мешокез (я. песь-
тэрэз)
- kontitti^{5-С} II** (*säiliö*) контéйнер [-тэ-]
konttori⁶ конторá, бюро, óфис
- konvehti^{5-F}** (шоколад [шо-, шэ-])
конфет [ка-]
- koolla, -lle: olla koolla** огазын (я.
одиг азын, чош) луыны; **koko**
perhe on koolla вань семья чош
(я. огазе) люкаськемын; **kutsua**
koolle огазе ётчаны (я. ётчаса
люканы)
- koodi⁵** код, лушкемпус*
- kookas^{41-А}** жүжыт (*адями, пой-*
шур), бадым; **k. mies** жүжыт
- пиосмурт
- koomikko^{4-А}** комик, комéдиосты
шудйсъ
- koominen³⁸** серемес, тумошо, мас-
кара; **k. tilanne** тумошо югдур
- koommin** (*өвөлтон дыръя*): **sen k.**
со сяна, со тырысен, собере; **en**
ole häntä sen k. nähnyt со сяна
мон сое ѿй ни адзыл(ы)
- koossa** валче, чош; огазын, одиг
азын; **pysyä k.** валче возисъкы-
ны (*пазыгисъкытэк*); **rahaa on k.**
коңдан огазе люкамын
- koostaa⁵³** бичаны, люканы, лэсъты-
ны (*мае ке нимаз ёзъёслэсъ*);
elementeistä koostettu rakennus
нимаз ёзъёслэсъ бичам (я. лэсъ-
тэм) юрт
- koostua⁵²** сылыны, пöрмемын (я.
лэсътэмын) луыны (*малэсъ ке*);
aine koostuu atomeista тырмет*
(я. вещество) áтомъёслэсъ пöр-
мемын; **luenoista ja harjoituk-**
sista koostuva kurssi лéкциослэсъ
но упражнёниослэсъ сыйлisey
курс
- koostumus³⁹** пушпöл*, огинэт*,
состав; **aineen kemiallinen k.**
тырметлэн* (я. веществолэн)
химíческой пушпöлыз; **jouk-**
kueen k. комáндалэн составез
(я. огинэтэз*)
- koota^{74-D}** люканы, бичаны; **k. tava-**
rat lattialta выж вылысъ коты-
рез люканы; **k. yhteen** огазе лю-
каны (я. карыны); **k. voimia**
выжт. кужым люканы; **k. ajatuk-**
sensa выжт. мур-мур малпась-
кыны (кутсыны)
- кор** пышк. *йыгасъкем но мк. куа-*
раосты возматэ, ёем. 2-3 пол
вераса: йыг(-йыг) (ксь ёсэ);
тап(-тап), тып-топ (ксь вал);

- шарк(-шарк) (*ксь молот*); **koputtaa oveen kop-kop (kop)** ёсэ йыг-йыг! йыгаськыны; **hevonen juoksi kop-kop kop-kop** вал тып-топ, тып-топ карыса бызе вал; **kop-kop tikka korputtaa ruuta** писпуэз сизь йыг-йыг! йыга
kopata^{73-В} кутыны, кырмыны, ка-
быны; **k. keppi käteensä** кие бо-
ды кутыны; **k. jtak käsivarresta**
кинэ ке сүйтіз кутыны; **k. pallo**
kiinni тупез кабыны
koprauttaa^{53-С} (йыг я. шарк) шуккы-
ны (я. карыны), йыггетыны,
шарккетыны; **k. kirveellä hirren**
kylkeen коре түрен йыг! шуккы-
ны; **k. jtak kirjalla päähän** кин-
лэн ке йыраз книгаен шарк!
шуккыны; **k. lument kengistäään**
ботинкасы лымызэ шарккеты-
са курткыны
kopea¹⁵ вылтый(яськ|ись, -ыса).
бадымъяськ|ись, -ыса, йөнъясь-
к|ись, -ыса; **k. aatelisto** бадымъ-
яськиси дворянство; **k. katse**
вылтыйяськыса учкем
kopeekka^{14-А} коньы, копейка
kopeloida⁶² (киын) кутылыса (я.
маялляса) утчаны (я. эскерыны),
утчаськыны *intr.*; **k. taskujaan**
кисыяд утчаськыны, кисьюстэ
кутылыса эскерыны
kopina¹³ йыггетэм, шарккетэм,
тапыр карем; **askelten k. va-**
mysh'ëslén шарккеттэмзы; **por-**
tailta kuului kopinaa подъез-
дысь шарккетэм (я. тапыр
карем) кылйськиз
kopio³ кóпи(я), *köchyrt|эм, -эт;
ottaa k. asiakirjasta документ-
лэс кóпизэ лэсстькыны, доку-
ментэз köchyrt(тыны)
kopioida⁶² кóпировать карыны,
köchyrt(тыны)*
kopista⁶⁶ йыггетыны, шарккеты-
ны, тапыр карыны; **kengänkorot**
kopisevat туфли каблукъёс
(мыныку) шарккето; **hevosen**
kaviot **kopisevat** вал пыдъёс та-
пыр каро
korppa^{10-В} куды, корзин(к)а, короб;
k. täynnä sieniä губиен тырмы-
тэм куды; **ottaa korppaan** *выжт.*
вер. жоже басьтыны, куатась-
кыны
koppava¹⁰ > kopea; k. käytös выл-
тияськыса астэ возён, вылтый
выросъёс
koppavuus⁴⁰ вылтыйяськ|он, -ем,
бадымъяськ|он, -ем, йөнъясь-
к|он, -ем
koppi^{5-В} I будка, кабина, камера
(*ксь тюрьманы*); (*koiran*) кар,
корка; **puhelink.** телефон будка;
koirank. пуны кар; **vankik.** тюрь-
малын пукисьлы камера
koppi^{5-В} II спорт. кут|он, -эм, ка-
б|он, -ем (тупез лобзыкуз); **ottaa**
(*t. saada*) **k.** тупез кутыны (я.
кабыны)
kopsahtaa^{53-Г} йыг (я. шарк) (кары-
са) шуккыны (я. шуккиськыны)
(*make борды*); (*hevonen*) тып-
рак (я. тып-)тап) карыны (вал
ссы); **hän löi päänsä ettiä kopsah-**
ti со йыэрэз йыг (я. шарк)! (вазы-
тозы) шуккиз; **hevosen kaviot**
kopsahtivat валлэн пыдъёсыз
тапырак) каризы
koputtaa^{53-С} йыганы, йыгаськыны
intr., коканы, кокаськыны *intr.*,
йыггетыны *intr.*; **k. oveen** ёсэ
йыгаськыны; **tikka k. ruuta** сизь
писпуэз йыга; **puheenjohtaja k.**
nuijallaan председатель моло-
тэнэз йыга

korea¹⁵ I тн. 1. (*kirkas*) яркыт, мальдыйтись; **koreat värit** яркыт бүёлъес; **korean punainen** яркыт-горд 2. (*kaunis*) чебер; **minne menet noin koreana?** кытчы сыче чебер (я. коштан) дйссяськыса мынйиськод?; **k. sää** чебер куазь **korea¹⁵** II мн. (*kieli*) корей кыл **korealainen³⁸** 1. тн. корей, Корея-ысы 2. мн. кореец, (*naishenkilö myös*) кореянка

koreilla⁶⁷ чеберъясъкыны, коштанъясъкыны, шогольясъкыны; **k. hienossa puvussa** усто (я. тузй) дйсъкутэн чеберъясъкыны

korento^{1-J} 1. (*kantotanko*) карнан 2. зоол.: **sudenk.** вукарнан

kori⁵ 1. куды, корзин(ка); **k. täynänä puolukoita** куды тыр куды-мульы; **pyykkik.** мисъконо дйсълы корзин(ка) 2. (*auton*) кўзов (*машиналэн*) 3. спорт. корзин(ка); **heitto meni koriin** лэ-зем туп корзин(ка)е пыриз

koripallo¹ 1. (*pallo*) туп (*баскетбол* лэн шудыны) 2. (*peli*) баскетбол

korista⁶⁶ шекертыны, кер-кор шоканы; **sairas korisee** висись кер-кор шока

koristaa⁵³ 1. (*koristella*) чеберъяны, -маны, -тыны; **k. joulukuusi** ёлкаэс чебрманы; **k. astiat pürroksini** посудаэз суредъёсын чеберъяны 2. (*olla jnk koristeena*) чебер- (гес) карыны, шулдыр(гес) карыны, чебертыны; **hymy koristi hänen kasvojaan** пальпотон соллэс ымнырээ чебер кариз

koristautua^{52-F} астэ чеберъяны (я. чеберманы), чебер(гес) луыны, шулдыр(гес) луыны; **k. sormuk-silla** астэ зундэсъёсын чеберъяны; **kaupunki koristautuu jouluk-**

si Ымусытонлы (я. Рошволы) кар пёрмытске (я. чебер луэ) **koriste⁴⁸** чеберъян (я. чеберман) (арбери я. котыр); **joulukuusen koristeet** ёлкаэс чеберман котыр **koristeellinen³⁸** чеберъям, -мам; (*dekoratiivinen*) декоратив(ной); **k. lipasto** чебермам комод **koristella⁶⁷** 1. (*koristaa*) чеберъяны, -маны, шулдыртыны; **koristeltu seinä** чебермам борддор 2. выжт. (*kaunistella*) чеберъяны (ушъяса), чеберъяса (я. ушъяса) вераны (я. возьматыны); **sano asia koristelematta!** ужпум сярысъ чеберъятэк вера!

korjaamo² мастерской, тупатъяни

korjaantua^{52-J} тупатскыны, шонерскыны, радъяськыны; **vika korjaantui** шекез (я. сёриськемез) тупатскиз, янгыш тупатэмын

korjata⁷³ 1. (*kunnostaa*) тупатъяны, -ыны, ремонтировать карыны; **k. katto** липетэз тупатыны; **k. virheensä** шексэ (я. янгышез) тупатыны; **auto on korjattavana** машинаэз тупатъяно (я. ремонтировать кароно); **korjattu painos** тупатэм издание; **k. epäkohdat** тырмытэосты палэнтыны; **k. vaatteita** дйсъкутэз кышъяны, кышъясъкыны 2. (*oikaita*) шонертыны, тупатыны, радъяны, корректировать [-р-] карыны 3. (*kerätä yhteen*) октыны(-калтыны), утяттыны; **k. astiat pois pöydältä** посудаэз ёёк вылысъ октыны (я. утяттыны); **k. viljaa** ю-няnez октыны-калтыны; **k. luunsa jstak ver.** кытсъ ке кошкыны (я. пегъзыны) (= кытсъ ке

- лыостэ утялтыны)
- korjaus³⁹** 1. (*kunnostaminen*) тупатъя|н, -м, тупат|он, -эм, ремонтыйровать кар|он, -ем; **vaatteiden k.** дйськутээ кышъян, кышъясько|н 2. (*oikaisu*) шонерт|он, -эм, тупат|он, -эм, радъя|н, -м, корректировать [-р-] кар|он, -ем, коррекци(я); **tehdä korjauksia** корректировать карыны (я. шонертонъёс пыртыны) 3. (*yhteen kerääminen*) октон(-калтон), октэм(-калтэм), утялт|он, -эм; чшт. > **korjata**
- korjausluku**^{1-М} тупатъяса лыдзон (текст ссы), корректура [-р-]
- korjaustyö(t)¹⁹** чем. тр. л. ремонт, тупатъян(-лэсътон); **tehdä korjaustöitä** ремонт карыны (я. лэсътыны)
- korjauttaa^{53-С}** ремонтэ (я. тупатыны) сётыны; **k. kellonsa** частэ ремонта сётыны
- korjuu¹⁷** (*sadon*) октон(-калтон), октэм(-калтэм), утялт|он, -эм (ксь ю-нянез); **elonk.** ю-нянь октон-калтон, ю-няnez утялтон
- korkea¹⁵** 1. (*ylöspäin ulottuva*) жу-жыт; **k. vuori** жу-жыт гурезь; **kuinka k.** ма жужда?, кўбыдзя?: **noin kaksi metriä k.** кык метр жужда 2. (*suuri*) бадзым; **k. kuumе** бадзым температура; **k. verenpaine** вирлэн бадзым давлениэз 3. (*laadultaan*) вылй; **korkein pällystö** вылй кивалтисъёс 4. (*ääni*) векчи (*kyara ссы*) ♂ **korkein oikeus** Вылй суд
- korkeakoulu¹** вуз, институт, вылй(ёзо) школа (я. дышетсконни)
- korkeakoulututkinto^{1-Д}** вылй обра-зование (я. дышетском)
- korkealla, -lla, -Ita, -lle: korkealla** выл(й)ын; (*liikeverbiien yhteydessä*) вылэтй, вылjetй; **lentokone lentää k.** самолёт вылjetй лобе;
- korkealta** выл(й)ы|сь, -сен; **pudota k.** вылйысен усыны; **korkealle** выл|ие, -э; **kiivetä k.** вылje тубыны
- korkeapaine⁴⁸** бадзым зйбет* (я. давление); (*meteor. myös*) бадзым зйбетэн* (я. давлениен) об-ласть, антициклон
- korkeintaan** мákсимум, тужгес но (я. сáмой) тросэз; **k. 50 euroa** сáмой тросэз 50 ёвро
- korkeus⁴⁰** жуждала, уровень; **talon k.** коркалэн жуждалаэз; **tuhannen metrin korkeudella (t. korkeudessa)** сурс метр(ъем) жуждалавын; **veden k.** вулэн уровенез (я. жуждалаэз)
- korkeushyppy^{1-В}** спорт. жуждалае (я. вылje) тэтчан
- korkita⁶⁹, korkittaa^{53-С}** чок|саны, -таны, ворсаны, пытсаны (*пробкаен*); **k. pullo** бутылкаэ чоксаны
- korkki^{5-А}** 1. (*tulppa*) чок|сэт, -тэт, пытсэт, ворсэт, пробка; **avata k.** чоксэтсэ устыны, пробказэ басьтыны 2. (*ongen*) пукы, лёп-тэт (*визнанлэн*); **kala nykäisi**
- korkin veden alle** чорыг пукыеz ву улэ кыскиз
- korkkiruuvi⁵** штóпор
- korko^{1-Д}** 1. (*kanta*) каблук; **matalat korot** лапег каблукъёс 2. *ужб.* процент(ъес); дивиденд(ъес); рéнта; **neljän prosentin k.** ныль процентъем табыш; **rahat kasvat korkoa** уксё процентъесья будэ 3. *кыл.* акцент, кылгур, интонаци(я)
- korkuinen³⁸** жужда; **kahden met-**

- rin k.** кык метр жужда; **minkä k.?** ма жужда?; **talon k.** корка жужда
- koroke^{48-A}** 1. жүжыт инты, выр-(йыл) 2. (*lava*) эстрада, сцена; (*ruhujak.*) трибуна, кафедра; (*esim. orkesterinjohtajan*) пodium; (*kunniak.*) пьедестал; **kunniak.** данъян пьедестал
- korostaa⁵³** 1. (*tähdentää*) (нýмыстыз) висъяны, пусыйны; **kuntoilun merkitystä korostava artikkeeli** физкультуралес кулэлыксе пусийс статья 2.: **hän puhui suomea vieraasti korostaen** со финн [-н] сямен мурт акцентэн вераське вал
- korostua⁵²** кужмояны, кужмо(гес) луны (кутсыны); **itsetunto korostuu** асвалан* (я. самосознание) кужмоя
- korostus³⁹** 1. (*korostaminen*) (нýмыстыз) висъян, -м, пусыён, -ем 2. (*aksentti*) акцент; **vieras k.** мурт (я. юспортэм) акцент
- korottaa^{53-C}** жутыны, будетыны, йыл(э)тыны; **k. lattiaa** выжез (я. полэз) жутыны; **k. palkkaa** уждуунэз будетыны; **k. ääntäään** куарааз бадзыматыны (я. золгес карыны)
- korpi^{7-E}** 1. (*synkkä (kuusi)metsä*) сьёд (я. пеймит, ёкыт) нюлэс; **syväällä korvessa** сьёд нюлэссын 2. нюлэс в. (*metsäinen suomaa*) (нюр)куд, писпую нюрвил
- korppi^{5-B}** зоол. кырныж
- korppi^{1-B}** сукари, сухари; **kanelik.** корыцаен сукари
- korpraali⁵** ож. капрал, ефрейтор
- korrekti⁵** (*moitteeton*) лякыт, юнзэ вала|сы, -са, умой; (*virheetön*) шонер луись, янгыштэм; **k. käytös** астэ юнзэ валаса возён; **kielellisesti k. puhe** кыл ласянь шонер (я. янгыштэм) вераськем
- korsi²⁸** модос, нюжа; **rukiin k.** зег модос, зег куро нюжа; **ruohonk.** турын нюжа; **kantaa kortensa kekoon** выжст. пайда сётыны (я. вайыны)
- korskea¹⁵** вылтиясык|ись, -ыса, юньясык|ись, -ыса, коштан(ъ-ясык|ись, -ыса)
- korskua⁵²** соргетыны (*вал ссы*); **ori korskuii** ужпи соргетэ
- korsu¹** 1. ож. блиндаж; землянка 2. диал. (*hatara vaja t. mökki*) шук-шак лапас (я. дача)
- korte^{48-C}** бот.: **peltok.** коныбыыж, пулёбыыж, мутуш (*Equisetum arvense*); **suok.** шилан (*E. palustre*)
- kortisto²** картотека
- kortistoida⁶²** (*laatia kortistoa*) картотека кылдытыны (я. лэсъяны); (*merkitä kortistoon*) картотека пыртыны (я. (пусыйса) гожтыны)
- kortteli⁶** квартал (*карлэн люкетэз*)
- kortti^{5-C}** 1. (*postik.*) открытка, почта карточка: **lähettää k.** открытка келяны (я. ыстыны) 2. (*pelik.*) карта (*шудон*); **pelata korttia** картаен шудыны 3. (*esim. pankkipik.*) карточка, карта (ксы банклен); (*esim. potilask.*) карта (ксы висисылэн); **pankkik.** бáнк(овской) карточка (я. карта); **käyntik.** визит(ной) карточка; **mak-saa kortilla** карточкаен (я. картаен) тырыны; **potilask.** висисылэн картаеэз
- korttipakka^{9-A}** (карта) колода
- korttipeli⁵** картаен шудон
- koru¹** чеберъян (я. чеберман) (арбери я. котыр, тирлык), украшэ

- ние
korulike^{48-A} ювелир(ной) магазин
korulause⁴⁸ чеберъяса верам кыл
 (я. шуос*)
koruompolu² пужыятск|он, -ем,
 пужыятыса вуриськ|он, -ем
koruton^{34-C} чеберъямтэ, -мамтэ,
 ёгшоры; **k. asunto** ёгшоры
 улонни; **k. totuus** чеберъямтэ
 (я. чеберъятэк верам) зэмлык
korva¹⁰ 1. анат. пель; **vasen k.** пал-
 лян пель; **panna korvan taakse**
 выжт. пеле поныны 2. (*kuulo*)
 кыл|он, -эм, пель; **tarkka k.** умой
 кылон; сак пель; **höristää korvi-
 aan** пельдэ сак карыны; **käy
 korvaan** пелез вандэ 3. (*astian
 kädensija*) кут|он, -эт (ксь посу-
 далэн); **kattilan korvat** мискалэн
 кутонъёсыз
korvaamaton^{34-C} (*jota ei voi korvata*)
 (нóмырйн) воштбонтэм (я. вош-
 тыны лубонтэм); (*verraton*) (нó-
 мырйн) чошатонтэм (я. чошаты-
 ны лубонтэм); **k. työkalu puutar-
 hassa** сад-бакчайн нóмырйн
 воштонтэм ужан тýрлык; **kor-
 vaamattoman arvokas** чошатон-
 тэм дунно
korvakoru¹ (пель)угы
korvalehti^{7-F} анат. пелькуалым
korvapuusti⁵ чаб|кос, -ы, -кем;
antaa k. пельдйне (я. пельдоре,
 чабкос) сётыны, баме чаб(к)ы-
 ны; **saada k.** чабкос сиыны
korvarengas^{41-G} > **korvakoru**
korvata⁷³ (*asettaa jnk sijaan*) вош-
 тыны; (*kompensoida*) (дунзэ)
 берыктыны, компенсировать
 карыны; **k. laho porraslauta
 uudella** сисьмем тубат пулэз
 выленызы воштыны; **hevosen on
 korvannut traktori** валэз трак-
- тор воштйз; **k. tappio jillek** кин-
 лы ке ыштонъёссэ берыктыны
 (я. компенсировать карыны)
korvatillikka^{14-A} > **korvapuusti**
korvaus³⁹ 1. (*jnk sijaan asettaminen*)
 вошт|он -эм; (*kompensointi*) (дун-
 зэ) берыкт|он, -эм, компенсиро-
 вать кар|он, -ем; **matkakulujen**
k. сюрес вылэ быдтэм уксёлэсъ
 дунзэ берыктоң; **vahingonk.**
 ыштонъёсты компенсировать
 карон, ыштонъёслы компенсá-
 ци(я) сётон 2. (*maksi*) дун (ты-
 р|он, -ем), уксё; (*kompenсаtio*)
 компенсáци(я); **anoa korvausta**
 компенсáци курыны; **tehdä jtak**
pientä korvausta vastaan маे ке
 пичияк уксё понна лэсътыны;
korvauksetta дунтэк, дун тыры-
 тек
korventaa^{54-J} 1. (*kärventää*) чушка-
 ны 2. од. м. пыжыны, куректы-
 ны, сутыны; **rintaani k.** гады
 (я. нылыонэ) пыже, гадьме (я.
 нылыонме) вандэ
korventua^{52-J} чуштаськыны, сутс-
 кыны; **k. liekeissä** тыл вылын
 чуштаськыны (я. сутскины);
k. auringon paisteessa шунды
 (шорын) пыжыса сутскины
korvike^{48-A} вошт|ос, -эт; суррогат
 [-р-]; **käyttää kirjaa vasaran kor-
 vikkeena** книгаэз молот интые
 уже кутыны; **nahan k.** ку вош-
 тос (я. заменитель); **tarjota me-
 hua viinin korvikkeena** сокез
 (кышно) вина интые удыны,
 вина интые сок чектыны
korvi|lla, -lle пала, ог (... пала), ко-
 тыр(озь); **viidenkymmenen kor-
 villa** ог вильтон пала (я. котыр);
juhla jatkui kello yhden korville
 шулдыръяськон час котырозъ

- кыстійськиз
kosia⁶¹ 1. (кузпал) кураны; **k. tyttöä** ныл кураны 2. *выжт. вер.* > **kosiskella 1**
kosija¹² (кузпал) курась, (*poika myös*) ныл курась (пи)
kosiskella⁶⁷ 1. (*tavoitella jnk suosiotta*) кояса-вёяса курыны, коясь-кыны-вёясъкыны *intr.*; **k. jnk rahoja** кинлэс ке уксёзэ кояса-вёяса курыны 2. (*liehitellä*) кояса-вёяса улыны (*кин ke*), ветлыны (*кин ke събры*), гожеръяны (*кин ke котыртүй*); **hän on kauan kosiskellut talon tytärtä** со кема ини юрт кузёлэн нылыз котыртый гожеръя (*я. гожеръяса ветлэ*)
koska 1. *герз.* малы ке шуоно, угось; **jäin kotiin, k. olen sairas** мон гуртэ (*я. доре*) кыли, малы ке шуоно висисъко 2. *ск.* (*milloin*) ку; **k. sinä lähdet?** ку тон кош-кисъкод? ◇ **k. tahansa** котыкү **koskaan** (*ööвлтон дыръя*) > **koska 2; en unohda sinua** **k.** мон тонэ ноку уг вунэты
koskea⁵⁸ 1. йётск(ыл)ыны (*кин ke борды, кытчы ke*), йёт(ыл)ыны, исаны; **älä koske häneen** эн йётс-кылы со борды; **hän ei koskenut-kaan ruokaan** сиён борды (со) ѳз ик йётсъкылы; **asia ei koske sinua** тынад со бордын ужед ёвёл 2. (*tehdä kipeää*) вöсъ луны, йётыны; **koskiko sinuu pahastikin?** тынайд вöсъ-а луиз?; **k. kipeästi** *выжт.* сюл(э)ме йётыны, сюлэмэз вöсъ карыны 3. (*särkeä*) висыны, юмекъяны; **vatsaan koskee** кёт висе; **hampaaseen koskee** пинь юмекъя
koskematon^{34-C} 1. (*johon ei ole koskettu*) йёт(ск)ылымтэ, исамтэ;
- k. luonto** йётылымтэ инкуазь; **k. tytö** йётылымтэ (*я. исамтэ*) нылаш 2. (*loukkaamaton*) йёт(ск)ылонтэм, исантэм; **k. oikeus** йётылонтэм эрикрад* (*я. праово*) **koskemattomuu**⁴⁰ йёт(ск)ылон-тэмлик, исантэмлик, иммуни-тет; **luonnon k.** инкуазълэн йётсълонтэмликез; **diplomaatinen k.** дипломат йётылонтэм-лик, дипломатической имму-нитет
kosketella^{67-C} 1. (*koskettaa kässillä*) йёт(ск)ылыны (*кин ke борды, кытчы ke, мае ke*), исаны 2. (*käsitellä esim. puheessa*) йёт(ск)ылыны, кыл(пум) поттылыны, вера-ны; **politiikkaa kosketteleva artikkeli** полытикаез йётсълысъ статья; **k. asiaa muutamin sanoin** ужпум сярысь одиг-ог кыл пот-тылыны
kosketin^{33-C} 1. клáвиш(a); (*hanurin*) бирды (*арганлэн*); **pianon kosketimet** пианино(лэн) клáвиша-ос(ыз); **hanurin kosketimet** баян- (лэн) бирдыос(ыз) 2. эл. контакт; штéпель(ной) [-тэ-] вилка
koskettaa^{53-C} 1. йётсъкыны, йёт(ты)-ны (*кин ke борды, кытчы ke*), исаны; **k. jhk kädellään** кытчы ке киыныд йётсъкыны; **hän kosketti kädellään otsaa** киыныз кы-мысаз (*я. кымыс бордаз*) йётсъ-лийз; **kosketin olkapäätäsi** киме пельпум бордад йёттий; **ikkunaa koskettava oksa** укное йётись (*я. мычисъкись*) вай 2. (*vaikuttaa liikuttavasti*) мылкыдэз (*я. сюлэ-мез*) вырёзытыны; **hänen sanansa koskettivat jokaista sydäntä** со-лэн кыльёсыз котыкинлэс сю-лэмэз вырёзытызы; **seudun kau-**

- neus k. jokaista** улослэн чебер-(лык)ез кόтькудйзлы сюлэмъяз
kosketetus³⁹ I. (*koskettaminen*) ѹötс-
 к|он, -ем, ѹöt(t)|он, -эм (кин ке борды, кытчы ке), иса|н, -м, контакт; **kosketuksesta räjähtää**
miina ѹötсемлэс пуштись мýна; **olla kosketuksissa** кусып возыны (я. возыса улыны);
päästää kosketuksiin тодматсыны; **kielten väliset kosketukset** кыл кусыпъёс **2.** (*liikuttavasti vaikuttaminen*) мылкыдэз (я. сюлэмез) вырзёт|он, -эм; щит. >
koskettaa
koski⁷ куасег (инты) (шурын); (*veisiputous*) вуусён(ни)*, водопад
kosmonautti^{5-C} инсьёрчи*, космонавт
kosmos³⁹ инсьёр*, кóсмос
kostaa⁵³ пунэмээ берыктыны; **k. jnk puolesta** кин ке (я. маке) понна пунэмээ берыктыны
kostautua^{52-F} берытсыны (я. уродэн берыктиськыны); **varomattonius kostautui hännelle** эскериськисьтэм луэмез солы уродэн берытсиз
kostea¹⁵ мускыт, нюр, кот; **k. ilma** мускыт омыр; **k. maa** кот музьем
kosteus⁴⁰ мускыт(лык), нюр(лык), нюр (я. кот) лу|он, -эм: **maan k.** музьемлэн мускыт (я. кот) луэмез
kosto¹ пунэмээ берыкт|он, -эм
kostua⁵² I мускыт|омыны, -аны, нюромыны, кот луыны; **seinät kostuvat** борддоръёс нюромо
kostua⁵² II (*hyötyä*) пайда поттыны (я. басьтыны) (кытысъ ке), пайдаяськыны (маин ке); **kaupasta ei suuria kostutti** вўзкарыйсá бадзым пайда басьтыны ёз лу(ы)
kostuttaa^{53-C} мускытатыны, нюромытыны, коттыны; **k. hiukset** ѿрсыез коттыны
kota^{10-F} 1. (*asutus*) шалаш, тылыс, чум **2.** бот. ѿир; **unikon k.** мак ѿир
kotelo² 1. (*rasia*) футляр; **tex. (koppa)** выл шобырет, чехол, кóжух; **silmäläsik.** очилэн футлярез, очкилы футляр; **laakerin k.** подшипниклэн кóжухез **2.** (*kudos-suojuus*) биол. вылком*, оболочка; зоол. кóколка; **itiök.** споралэн вылкомыз; **kotelostaan vapautunut perhonen** кóколкасы(тыз) потэм бубыли
koti^{5-F} дор, улонни; юрт; **lapsuuden k.** вордйськем дор (я. юрт); **vanhempien k.** атай юрт; **lastenk.** нылпи юрт; **kodissamme** (милям) дорамы; **hoitaa kotia** юрт(ъер) утыны (я. возыны)
koti= күши. вордйськем, -скем, гурт; **kotikylä** вордйськем гурт; **kotieläin** гурт пудо(-живот)
koti-ikävä¹⁰ гуртлэсъ (я. дорлэсъ) мóзмон; вордйськем шаэрлэсъ мóзмон
kotiin доре, гуртэ; **tulla k.** дорэ (я. гуртэ) бертыны; **milloin tulet k.?** ку дорад бертод (я. вуод)?
kotilo² зоол. куалялюлы, биё(така) (*Gastropoda*)
kotimaa¹⁸ вордйськем (я. дор) кун, рóдина
kotimainen³⁸ вордйськем (я. ас) кунысь; **kotimaiset tomaatit** вордйськем (я. ас) кунысы(тыд) помидоръёс, ас кунад будэтэм помидоръёс; **toinen k. kieli** кыкéтиёэс (кун) кыл; **k. teollisuus** вордском (я. ас) кун промышленность

kotipaikka^{9-A} улон инты; интыясь-конттй, интыяськем инты

kotiseutu^{1-F} вордйськем (я. вордс-кем) шаер, ас (я. дор) пальёс

kotiseutumuseo³ шаертодон* (я. краевёдческой) музей

kotitalous⁴⁰ юрт ут|ён, -ем (я. во-з|ён, -ем), дор возёс* (я. хозяйств-во); **hoitaa kotitaloutta** юрт утыны (я. возыны)

kotitehtävä¹⁰ гуртэ (я. доре) уж

kotityö(t)¹⁹ чём. тр. л. дорысь (я. гуртысь) уж(ъёс); пёр; **kotitöiden jakaminen perheenjäsenten kesken** дорысь ужъёсты семья куспын люкон

kotuittaa^{53-C} 1. гуртэ (я. доре) лэ-зыны; ож. демобилизовать ка-рыны; **potilas kotiutettii sairaa-lasta** висисез дораз лээзы 2. улыны лээзыны, акклиматизи-ровать [-к-] карыны (*пöйшүрез*); **pisami on istuttamalla kotiutettu maahamme** ондатраез асьме кун-нэ лээзыса акклиматизировать каремын 3. (улонэ) пычатыны, выжыятыны; **k. uusia sanoja kieleen** выль кыльёсты пычатыны (я. выжыятыны)

kotutiua^{52-F} 1. (*palata kotiin*) доре (я. гуртэ) берытсыны (я. берты-ны); ож. демобилизоваться [-ща] кариськыны; **k. sairaalasta** больницаясь гуртэ берытс-кыны 2. (*tottua olemaan*) (выль) интылы (я. клыматлы) дышыны, акклиматизироваться [-к- -ща] кариськыны; **k. uuteen asuntoon** выль квартиралы дышыны 3. (*juurtua*) выжыяськыны, пычаны; **kieleen kotiutuneet lainasanat** кылэ выжыяськем асэстэмъес

kotka¹⁰ зоол. ёрзи, опёл

kotkottaa^{53-C} котканы; **kana k. kureg** котка

kotoa дорысь, гуртысь; **karata k.** дорысь пегзыны

kotoisin: **hän on k. Turusta** со Тўр-кусы, со Тўркуын вордйське-мын

kotona дорын, гуртын; **hän on kotonaa** со дораз (али); **he ovat kotonaa** соос (ас) доразы

kottarainen³⁸ зоол. шырчик, (съёд)-юбер (*Sturnus*)

kottikärry(t)¹ чём. тр. л. тачка (арбериости нуллыны)

koukata^{73-A} 1. шедытыны, дэмзы-тыны, конгыртыны; **k. kala haavii** чорыгез пичи саке шедытыны 2. ож. флангетй котырс-кыса ортчыны 3. **sport. kлюшкаен** (шудайсез) жегатыны

koukerö² купырском (я. читыр-чутыр) инты, кожон; **jokioman koukerot** шур ёрлан кожонъёсыз

koukistaa⁵³ куасалтыны, купырты-ны, губыртыны; **k. kätensä** кидэ куасалтыны; **vanhuuden koukistama selkä** пересмыса губырском тыбыр

koukistua⁵² куасалскины, купырс-кыны, губырскины

koukku^{1-A} конг(ы)ро(к), курик; **nostok.** жутон курик; **ongenk.** визнан курик

koukussa, -kuun: **jalat koukussa** пыдьеc куасалтэмьын; **selkä koukussa** губырскиса, губ(ы)рес тыбырын; **käpertyä koukkuun** куасалскины, чутырскины (адями ссы)

kouliintua^{52-J} (*harjaantua*) дышыны; **kouliintunut puhiija** дышем ве-раськись (мурт)

koulita⁶¹ 1. (*opettaa*) дышетыны,

дасяны; муштровать карыны; **hyvin koulittu palokunta** умой дышетэм тыл кысйсьёс 2. (*tai-met*) пикировать карыны; мукет азе мерттыны; **k. kaalin taimia** кубиста удэз мукет азе мерттыны

koulu¹ 1. школа; **keskik** шоръёзо* (я. срédней) школа; **käydä kou-lua** школае ветлыны 2. (*koulu-operetus*) дышетск|он, -ем; **k. alkaa** дышетскон кутске; **lauantaisin ei ole koulua** субботаосы [-б-] ум дышетскиське (я. уг дышетско) **koulukunta**^{10-J} школа (*todosc öp*); **filosofinen k.** философи школа **koululainen**³⁸ (школын) дышет-кись

koulunkäynti^{5-J} школае ветл|он, -эм, дышетск|он, -ем

kouluttaa^{53-C} 1. (*antaa koulutusta*) дышетыны, тодон(-валан) сётыны, дасяны; **k. asiantuntijointa** специалистъёсты дышетыны (я. дасяны) 2. (*harjoittaa myös*) дышетыны, дрессировать (я. тренировать) карыны; **k. koiraan** пуньеz дышетыны

kouluttaja¹⁰ 1. инстрóктор 2. (*eläinten*) дрессирбвщик

koulutus³⁹ 1. дышет|он, -эм, то-дон(-валан) (сёт|он, -эм), дася|н, -м 2. (*sivistys*) дышетск|он, -ем; **keskiasteen k.** шоръёзо* (я. срédней) дышетскем; **akateeminen k.** выли дышетском 3. (*eläinten*) дышет|он, -эм, дрессировать (я. тренировать) кар|он, -ем; **koiran k.** пуньеz дышетон

koura¹⁰ кырым, сузъ; **kourantäysi** кырым тыр

kouraantuntuva¹⁰ 1. (киын) ютс-кылыны (я. шёдыны) луоно; **k.**

todellisuus киын ютсқылыны луоно зэмлык (я. зэмос макеос)

2. выжт. (*havainnollinen*) син азе пуксыымон, яркыт, улэп; ютс-кымон; **k. esimerkki** син азе пуксыымон пример; **k. hyöty** ютс-кымон (я. шёдыны луоно) пайда **kouraista**⁶⁶ кырмыны, кутыны; **k.**

jtak käsivarresta кинэ ке сүйтэз кутыны

kourallinen³⁸ 1. кырым (*tyyp*); **k. auringonkukan siemeniä** одиг кырым сима 2. выжт. кёня ке (гинэ), кырым тыр; **k. kuulijoita** кёня ке гинэ кылзийсъкисьёс

kouristaa⁵³ чутыртыны, коскатыны; **vatsaa k.** кётэз чутыртэ (я. чутыръя); **kylmä k. lihaksia** кезыятлэсъ быгытьёс коскало (я. чутырско); **sydäntä k.** выжт. сюл(э)mez чутыртэ

kouristua⁵² косканы, чутырскины; **kouristunut lihas** коскам (я. шымырском) быгыт; **käsi kouristuu nyrkkiin** ки (мыжыке) кырмиське

kouru¹ 1. кырет, паз, шыг(ы)рес инты; **kosteus on vetänyt vanerin kouruun** фанéраэз мускыт шыгыртэм 2. (*ränni*) дырды, жолоб

kova¹⁰ 1. выжт. ои чурый; **kuiva k.** leipä куасымем чурый нянь; **kovat sanat** чурый кыльёс; **kovat vaatimukset** чурый куроньёс 2. (*voimakas*) юн, зол, кужмо, лек; **k. pakkamen** юн кезыйт; **k. ruu** юн пу; **k. tuuli** зол (я. лек) тёл; **k. ääni** кужмо куара 3. (*vaikea*) секыт, шуг; **k. työ** секыт уж; **kovat ehdot** секыт условиос ◇ **k. merkki** (ъ-*kirjain*) чурый пус; **k. konsonantti** кыл. чурый соглásной; **k. tanssimaan** эктыны яра-

тйсь; **k. syömään** кöttырмостэм; **hän on kokenut kovia** со пöсъсэ но, кезытсэ но адзэмын; **seurata silmä kovana** сак чакланы (я. учкыны); **jos koville ottaa** шуг (я. секыт) луиз ке **kovaa** 1. (*äänekkäästi*) зол, кужмо, юн; **huutaa** к. зол кесяськыны 2. (*nopeasti*) жог, чалык; **juosta** к. жог бызыны **kovakourainen**³⁸ жот(ы)рес, лек; зол; **k. arvostelu** выжт. жотрес дунъян (я. дунъет) **kovalevy**¹ ит. чурыйт (я. жёсткой) диск **kovaonniin**³⁸ шудтэм, пöрмытэм, удалтымтэ; **k. kilpailija** шудтэм чошатскись (я. вожвильяськись) **kovaosainen**³⁸ шудтэм(-буртэм); **yhteiskunnan kovaosaiset** мерлэн* (я. обществоолэн) шудтэм-буртэм муртъёсыз **kovapäinen**³⁸ выжт. чурыйт кымесо, мырк, валасьтэм; **k. oppilas** чурыйт кымесо дышетскись **kovasin**³³ шер, зуд **kovasti** 1. (*voimakkaasti*) зол, кужмо; **tuulee** к. зол (я. кужмо) пельтэ; **puhu kovemmin** золгес вераськы 2. (*innokkaasti*) умой-умой, пýр-пóч; **olen pohtinut asiaa** к. ужпум сярысь умой-умой малпаськи 3. (*tuntuvasti*) туж; (*paljon*) трос, уно; **koskeeko k.**? туж-а вöсь?; **yrittää** к. туж тыршыны; **tehdä** к. **työtä** трос ужаны 4. (*ankarasti*) лек, жот(ы)рес, чурыйт; **kohdella jtak** к. кинлы ке лек вазиськыны, кинэ ке урод карыса возыны **kovasydäminen**³⁸ сюлэмтэм, жалянэз валасьтэм, ашмем **kovaäminen**³⁸ зол (я. бадзым)

куараё **koventua**^{52-J} > **koveta** **kovera**¹⁰ (пушлань) куасалском (я. шымырском), шыг(ы)рес; **kui-vuessaan koveraksi vetäytynyt lauta** куасьмыса (пушлань) куасалском пул **kovertaa**^{54-K} гыркыны, гырккес-тыны (ксъ ожонэн) **kovertua**^{52-K} (пушлань) куасалскыны, шыг(ы)рес (я. гырккес) луины **koveta**⁷² 1. чурый|омыны, -аны, чурый(гес) луины; **betonin koveneminen** бетонлэн чурыйтомез 2. выжт. сюлэмтэм (я. жалянэз валасьтэм) луины, лекомыны; **peli koveni loppua kohden** шудон пумаз вуэмъя лекомиз (я. жотресгес луиз) 3. (*voimistua*) кужмояны, кужмо(гес) луины, золомыны, бадзыманы; **tuuli koveni** тöl кужмояз **kovettaa**^{53-C} чурыйтатыны, чурыйто-мытыны, чурый(гес) карыны; **pakkasen kovettama maa** (зырт) кезытлэс чурыйтомем музъем 2. выжт. лекомытыны, лек(гес) карыны, сюлэмтэм (я. жалянэз валасьтэм) карыны; **k. sydämensä** сюлэмдэ лек (я. жалянэз валасьтэм) карыны **kovettua**^{52-C} 1. чурый|омыны, -аны, чурый(гес) луины; **maa on kovettunut** музъем чурыйтомемын 2. выжт. измыны, сюлэмтэм (я. жалянэз валасьтэм) луины; **kovettunut sydän** измем сюлэм **kovettuma**¹⁰ чурый(гес) (я. чурыйтомем) инты, сюрмем, мозоль; **käteeni muodostui kovettumia lapiotöistä** лопатаен ужаса, киосы сюрмизы

- kovilla, -lle:** **olla kovilla** шуг югдурын луыны, шугъясыкыны, шугсекытэ шедемын луыны; **harjoi-tuslenkki otti koville** бызыылон секытэн сётскиз
- kovin** туж, укыр; **k. sairas** укыр висись; **ei k. paljon** туж ик трос ёвöl
- kovuus⁴⁰** юнлык, чурытлык, юн (я. чурыт) лу|он, -эм; **metallin k.** металлэн [-лл-] юнлыкез (я. чурыт луэмэз)
- kramppi^{5-В}** коскан, сёнэз кыскон
- krapu^{1-E}** 1. зоол. кисло-кусло, рак 2. астрол., К. астрон. Кисло-кусло, Рак; > **rapu**
- krapula¹²** макмыр; **parantaa kra-pulaa** макмыр веськатыны; **olla krapulassa** макмыраны
- krapularyyppu^{1-B}:** **ottaa k.** макмырасъыны, макмыр(ез) веськатыны
- krassi⁵** бот. настурци(я) (*Tropaeolum*)
- kravatti^{5-C}** вер. гáлстук; > **solmio**
- kreikka^{9-A}** грек кыл
- Kreikka^{9-A}** геогр. Грéция
- kreikkalainen³⁸** 1. тн. грек, Грéцийсь; **k. kulttuuri** грек культу́ра 2. мн. грек, (*naishenkilö myös*) гречанка
- kreikkalaiskatolisuu**⁴⁰ правослáвие
- kreivi⁵** граф
- kriisi⁵** кризис; **poliittinen k.** полýтик (я. политíческой) кризис
- kriittinen³⁸** 1. (*arvosteleva*) тэргась, критикаë, критíческой; **k. lau-sunto** тэргась дунъянкыл* (я. отзыв) 2. (*tieteellisen tarkka*) тэргась + кн. я. кк.-лэсъ мн. / *partis. t. teonn.*; **k. lähteiden käyttö** ошмессинъёсты* (я. истóчникъёс-
- ты) тэргаса уже кутон 3. (*ratkaiseva; vaarallinen*) кышкытлыко, кышкытлык кылдытайсь, критíческой; **potilaan tila on k.** ви-сисылэн калыз (я. тазалыкез) кышкытлыко; **k. tilanne** кышкытлыко югдур
- kristalli⁵** 1. (*kide*) кристалл [-л] 2. (*aine*) хрусталь
- kristillinen³⁸** христиáн(ской)
- kristinusko⁵** вöсъ. христиан вöсъ-бур* (я. религи(я)), христиáнство; **kääntyä kristinuskoon** черке пырыны
- kristitty^{1-C}** черке пыртэм мурт; христиан(ин), (*naishenkilö myös*) христиáнка
- Kristus³⁹** вöсъ. Христос; **ennen Kristusta** (вакч. *eKr.*) асьме эралэсъ (я. вапумлэсъ) азъло (*a.э. азъло*); **jälkeen Kristuksen (jKr.)** асьме эралэн (я. вапумлэн) (*a.э.*)
- kritiikki^{5-A}** тэрганбур*, критика;
- murskaava k.** куашкатайсь тэр-ганбур
- kritisoida⁶²** тэрганы, критиковать карыны; **k. jnk kirja** кинлэсъ ке книгазэ тэрганы
- kroaatti^{5-C}** хорват, (*naishenkilö myös*) хорвáтка; **kroaattien kieli** > **kroatia**
- kroatia¹²** хорват кыл
- Kroatia¹²** геогр. Хорвáтия
- krooninen³⁸** хронíческой (кcb висéн), яланлыко*, бýдтыр; **k. tauti** хронíческой висéн
- kroppa^{10-B}** вер. мугор, вылтыр; щит. > **ruumis 1**
- krouvi⁵** кабак, (вина) юонни
- kruunata⁷³** 1. (*panna kruunu päähän*) короновать карыны 2. выжст. йылсаны, йылпумъяны; **menes-tys kruunasi ponnistukset** сiол-

- мýсъ тыршон азинлыко йыл-
пумъясыкыз
- kruunu**¹ 1. корона 2. (*rahayksikkö*)
крона; **Ruotsin k.** швед крона 3.
(*hampaan*) коронка (пиньлы) 4.
(*kattok.*) лóстра
- kude**^{48-F} 1. текст. вамен шорт 2.:
kuteet тр. л., вер. дýськут
- kudin**^{33-F} кертийсык|он, -ем, керт-
т|он, -эм (киуж); **sukan k.** пýд-
выл (я. носки) керттон
- kudos**³⁹ 1. куэм арбери 2. текст.
(*kankaan rakenne*) куэт, куэм(ез);
sileä k. волыт куэт (я. куэмез)
3. анат. куэт*, ткань; **lihask.**
быгыт (я. мышца) куэт
- kuha**¹⁰ зоол. кёсчорыг, судак
(*Sander*)
- kuherrella**^{67-K} мусоясъкыны (ог-
огеныд), мусо (я. яратыса)
верасъкыны; **kuherteleva pari**
мусоясъкись кузоос (я. пар)
- kuherruskauksi**²⁷ мусоясъкон
(я. “чечы”) толэзь
- kuhilas**⁴¹ чумолё, пунктос (*культо-*
ослэсъ), суслон, бабка
- kuhista**⁶⁶ 1. бугыр (я. гéнь-гéнь)
вырыны; **katu kuhisee ihmisiä**
калык урамын бугыр выре 2.
(*hälistää*) супыльтыны, зульыны,
чашетыны; **asiasta kuhisee jo**
koko kylä ужпум сярысъ быдэс
гурт супыльтэ ни
- kuhmu**¹ 1. лёг; **hän sai kuhmun ot-**
saansa солэн кымысаз лёг потийз
2. (*lommo*) зйбисъкем (я. паньгам,
пачкатэм) инты, гоп
- kuhnilla**⁶⁷ гызыльтыны, тяпай-
тыны, копасъкыны
- kuhnuri**⁶ 1. (*kuhnailija*) гызыли,
тяпайтись 2. **муш.** зурмуш,
узыри
- kuihduttaa**^{53-C} куастыны; **kuivuus**
- k. kasvit** кёс куазъ будосъёсты
куасьте; **nälän kuihduttama lap-**
si выжт. сиськытэк улэмен
куасьмем нылпи
- kuihtua**^{52-F} куасьмыны, пашмыны,
чакмыны; **kukat kuihtuivat** сясь-
каос куасьмизы
- kuikka**^{10-A} зоол. гагáра (*Gavia*)
- kuilu**¹ 1. пыдэстэм мур нюк, му-
нылон, прόпасты; (*rotko*) гурезь
путэт, ущелье 2. тех. шáхта,
ствол
- kuin** герз. 1. (*erilaisuutta ilmaise-*
vissa rakenteissa) =гес, сярысъ;
poika on pitempi k. **isä** пияш
атаэлэс (я. атаэз сярысъ) жу-
жытгес 2. (*yhtäläisyyttä ilmaise-*
vissa rakenteissa) кадь (ик); **yhtä**
suuri k. **muut** мукетъёсыз кадь
ик бадзым; **solakka k.** **kynttilä**
сюсътыл кадь веськрес; **ota niin**
monta k. **haluat** кут сомында,
köня поте; **tee niin k.** **sanoin** лэсъ-
ты озы, кызы мон шуи; **päästiin k.**
päästiinkin perille вуим
ке, вуим ик, лэся; **niin k.** манер,
выллем, мактал, кадь
- =**kuinen**³⁸ **куш.** толэзьем; **viisik.**
вить толэзьем
- kuinka** ск. кызы́, мákем; **k. niin?**
кызы́ озы?: **minä itse näin, k.**
- kaunis se on** мон ачим адзи, кычэ
со чебер; **k. kauas?** мákемé?: **k.**
kaukana kävit? мákемé (я. мákем
кыдёке) ветлайд?: **k. monta (t.**
paljon)? кóня?, кúдмындá?, мá-
мында?: **k. pitkälle olet päässyt?**
мákемé (я. мákем кыдёке) вуид
ни?: **k. vanha (sinä) olet?** кóня
тыныд арес?, мар быдзя ини
тон?: **k. voit?** кычэ ни тазалы-
кед?: **kuinka(s) muuten** кызы
сотэк?!; **anteeksi, k.?** вождэс эн

- вае, мар (я. *кызы*)?
- kuiskaaja**¹⁰ суфлёр
- kuiskailla**⁶⁷ сипыртыны, шыпыртыны, лушкем (я. шыпыртыса) верасъкыны
- kuiskata**⁷³ сипыртыны, шыпыртыны, лушкем вераны; **puhua kuiskaten** шыпыр(тыса) верасъкыны
- kuisma**⁵ бот. виртурын, ерофейтурын, зверобой (*Hypericum*)
- kuisti**¹⁰ корказь, корказе тубонни, сарача
- kuitata**^{73-C} 1. (*merkitä kuittaus*) гожтисъкыны, киез нюртыны (ксь чеке); **k. maksetuksi** дун (я. уксё) тырем понна гожтисъкыны 2. (*selvittää*) (дун) тырыны, пунэмдэ берыктыны, уксё сётыны (я. берыктыны); **k. velkansa** пунэмдэ берыктыны, тыронъёстэ тырыны; **asia on sillä kuitattu** выжт. ужпум радъямын, уж тупатэмын
- kuitenkaan > kuitenkin**
- kuitenkin** (övöltön дыръя *kuitenkaan*) ке но, озы́ ик, озы́ ке но, котьма́(р) ке но; **kiitoksia** k. озы́ ке но, тáу; **yritys** k. **eräon-nistui** тыршим ке но, ужмы ѿ удалты; **hän lupasi eikä kuiten-kaan tullut** лыкто шуиз ке но вал, ѿ вуы; **eikö hän kuitenkaan ole vielä tullut** озы́ ик-а со ѿ на вуы?; **ei siitä** k. **kukaan uskoisi** котьма(р) ке но, солы нóкйн но ѿ оскысал
- kuittaus**³⁹ 1. (*kuittaava merkintä*) гожтисък|он, -ем, киез нюрт|он, -эм (ксь чеке); **vastaanottajan** k. басытсылэн (я. получательлэн) гожтисъкемез 2. (*kuittaaminen*) (дун) тыр|он, -ем, пунэмдэ берыкт|он, -эм, уксё сёт|он, -эм (я. берыкт|он, -эм); **velan k.** пунэмдэ берыкton, тыронъёстэ тырон; **čiit.** > **kuitata**
- kuitti**^{5-C} квятанци(я), расписка, чек (ксь вузлэн); **olemme kuitit** ver. табере тыронэ ёвёл ни, табере (ваче) пунэмъёсмы берыктэмын
- kuitu**^{1-F} нюжа; волокно; **puuvillan** k. хлопок нюжа(ос); **pellavan** k. мертчан; **optinen** k. оптической волокно
- kuiva**¹⁰ кёс; (*kova myös*) чурыйт; **k. sää** кёс куазь; **k. leipä** чурыйт (я. вуж) нянь; **k. ruoka** чакмыт сиён; **kuivana** кёсэн, кёс дыръяз
- kuivaa**⁵³ куасьмыны, кёсаны, тёланы; **riupustaa vaatteet kuiva-maan** дийскутэз куасьтыны ошылыны; **pystyyn kuivanut** риу сылыса куасьмем писпу ◊ **kurkuani kuivi** чыртые кёса(з)
- kuivakakku**^{1-A} nöp. кекс, бисквит (кёс)
- kuivata**⁷³ 1. (*ruuhkiä*) чуш(алт)ыны; **k. kädet** киости чушыны; **k. kyyneleet** синкылиосты чушыны; **k. itsensä** чушисъкыны (мугордэ чушыны) 2. (*kuivattaa*) куасьтыны, кёсатыны; **k. heiniä** турын куасьтыны; **k. lattia** выжез кёсатыны; **kuivattu kala** куасьтэм (я. толатэм) чорыг
- kuivattaa**^{53-C} куасьтыны, кёсатыны; **k. soista maata** нюр музье-мез куасьтыны; **k. hiukan** шупатыны; **k. ulkoilmassa** толатыны, педлон куасьтыны
- kuivettua**^{52-C} куасьмыны; (*hiukan*) шупаны; (*leipä*) вужмыны (нянь ссы); **riu kuivettui** писпу куасьмиз
- kuivike**^{48-A} 1.: (*kuivikkeet*) чем. тр.

л. (пыдул) валён, -ет, пыдул куро; **oljet karjan kuivikkeina** куро – пудолы пыдул валён 2. (*kuivate*) сиккатив (*куасъмыны юрттись вещество*)

kuivilla, -lle: **joki on kuivilaan** шур куасъемын; **kuiville nakattu kala** вуыс (я. кёс азе) поттэм чорыг; **kuiville päässyt narkomaani** выжт. наркотикъёлэс мозмытском наркоман

kuiviltaan кёсын (*кохаз, мукет сиёнтэк*); **syödä k.** (*ilman palan-painiketta*) кёсын сиыны

kuivua⁵² куасъмыны, кёсаны, тёланы; **tie on jo kuivunut** сюрес тёлам (я. куасъемын) ни; **olla kuivumassa** куасътийсыкыны, куасъмыса улыны; *Чит.* > **kuivaa kuivuri**⁶ 1. куасътон (аппарат [-п-]); (*hiusten*) фен 2. гурт в. сушылкá (кесь ю куасътон машина)

kuivus⁴⁰ кёс ар, зортэм вакыт, засуха *ruhek.*

kuja¹⁰ 1. сюбет сюрес, пролка *ruhek.*; (*puistok.*) аллея; **muodostaa k.** ортчонни кылдытыны (кык шеренга вискы) 2. (*katu*) урам (я. ульча) (сюбет)

kujeilla⁶⁷ укылтэмъясыкыны, шаянъясыкыны, лякыттэм вырыны

kujertaa^{54-К} 1. гультыртыны, гуэттыны, гурланы; **kyuhkynen k.** дыдык гультыртэ 2. (*lepertää*) мусоясъкыса (я. яратыса) ве-расъкыны; **k. helliä sanoja rakkastetun korvaan** яратонэдлэн пеляз мусоясь (я. эркиясь) кыльёс сипыртыны

kuka нв. кин; **k. siellä?** кин отын?; **pian kuullaan, kenestä tulee presidentti** жоген кылом, кин азь-мурт* (я. президент) лууз; **kuka-**

(па) **olisi uskonut** кин меда оскысал; **k. heistä?** кудзы?, кин соос пёлсис?; **k. meistä?** кудмы?; **k. teistä on vanhin?** кудды бадзым-гес (арлыддыя)?; **k. tahansa** кόтькын, кόтькудыйз; **siihen pysatty k. vain** сое кόтькын лэсътыны быгатоз

kukaan (*övöltön дыръя*) нокын (но); **k. ei tullut** нокын (но) ёз лыкты; (*ei*) **k. heistä** нокудыйз (но)

kukallinen³⁸ сяськаё; **k. leninki** сяськаё платья

kukaties оло, дыр, шат, яке; **emme k. koskaan taraa** оло, нокуу но ум ни пумиське; *Чит.* > **kenties**

kukikas^{41-А} > **kukallinen**

kukin кόтькудыйз; **k. lähti kotiinsa** коткудыйз дораз бертийз; **viisi taloa, kussakin asuu kaksi perhettä** вить корка, кόтькудáз ик кык семья улэ

kukinta^{9-Д} 1. (*kukkiminen*) сяськая|н, -м, сяськаясък|он, -ем; **tuomen k.** льёмпу сяськаясъкон; **lopettaa k.** сяськаясъкемись дугдыны, тёлзыны (сяська ссы) 2. (*kuikat*) сяськаос; **kukintansa varistanut pensas** сяськаоссэ уськытэм (я. куашкатэм) куак

kukinto^{1-Д} бот. сяська люк, соцвение

kukistaa⁵³ күштыны, сэрпалтыны, тёрлыксе* (я. властьсэ) басьтыны; **k. tsaari** эксэез күштыны 2. (*voittaa*) пазыгыны, куашкатыны, вормыны; **k. vihollinen** тушмонээз пазыгыны

kukistua⁵² 1. сётскины, сёттиськыны, тёрлыктэ* (я. властьтэ)ыштыны; **linnoitus kukistui** крепость сётскиз 2. (*tulla voitetuksi*) пазыгемын (я. куашкатэмын,

вормемын) луны; **joukkue kuki**¹ **listui numeroin 2–5** команда 2–5 счёктэн [що–] пазьгемын вал **kukka**^{10-A} сяська; **poimia kukkia** сяська бичаны; **puhjeta kukkaan** сяськаяны; **olla kukassa** сяська-яськины
kukka=*куши*. сяськаё, сяськаясь-кем; **ксъ:** **kukkaniitty** сяськаё возв (я. луд)
kukkakaali⁵ сяськаё (я. цветной) кубиста
kukkapenkki^{5-A} клу́мба
kukkaro² дурсы, калта, сепыс, пуйы; **rahak.** уксё дурсы (я. пуйы); **hellittää kukkaron pyörejä** выжт. уксёдэ [ёвёл] жаляны, коньдон пуйыдэ поттыны
kukkaruuukku^{1-A} сяська горшок
kukkea¹⁵ 1. сяськая(ськи)сь; **k. luonto** сяськаяськись инкуазь; **kukkeimmillaan impressionismi oli vuosisadan vaihteessa** выжт. даурьёс воштийсыкыку импресионизмлэн самой сяськаяскон вакытэс вал 2. выжт. (*verevä*) таза, ёзб-виё, сийё-виро; **k. kaunnotar** ёзо-виё чебер нылмурт
kukkia^{61-A} сяськая(ськи)ны; **alkaa k.** сяськаяны кутсыны; **k. lopruun** сяськаяськемись дугдыны, толзыны, усыны (сяська ссы)
kukko^{1-A} атас; **pöyhistellä kuin k.** выжт. (*isotella*) бадзымъясыкыны, йонъясыкыны; (*olla hermostutut*) пештыръясыкыны, посекъя(ськи)ны; **ei hänelle kunnian k. laula** лячк. ёзчын уз быры солэн та (я. тазы выремез)
kukkopilli⁵ шулан (*шудон*)
kukkua^{52-A} сильны, куккетыны; **käki kukkuu** кикы силе
kukkula¹² вырыйл, мукабан
kukkura¹² йыриновыл; **sanko on täytetty kukkuralle(en)** ведра йыриновыл тырмемын; **kaiken kukkuraksi puhkesi sade** выжт. вылаз ик эшшо зорыны кутскиз на
kukkura|lla(an), -lle(en), kukku-roi|llaan, -leen > kukkura
kukoistaa⁵³ 1. (*kukkia*) сяськаясь-кыны; (*kasvaa reheväksi*) зол пушыйны, пуштыр-пуштыр будыны; **ruusu kuihtui päivän kukoistettuaan** нунал ђоже сяська-яськиса, роза куасьмиз; **laiho k.** ю-нянь јүй-жуй будэ 2. выжт. (*olla terveen näköinen*) ёзб-виё (я. сийё-виро) луны, чеберскыны; (*menestyä erinomaisesti*) азинэс (я. дэлете) ужаны, умой азинскыны; **kukoistava likeyritys** умой азинскись фирма, дэлете ужась фирма
kukonlaulu¹ чоръя|н, -м, чорт|он, -эм (атаслэн); **kukonlaulun ai-kaan** атас чоръян дыръя
kulaus³⁹ гульчилик, гүчык, ымтыр; **juoda k. vettä** одиг гульчилик ву юны
kulauttaa^{53-C} гульк(ак) юны; **k. vettä kupista** чашась вуэз гульк юны
kulho¹ тустьы (*murges*), миска; **salaattik.** салат посуда, салатлы (мур) тустьы; **liemik.** шид (жутон) миска
kulissi⁵ театр. кулиса(ос); декорации(я); **Potemkinin kulissit** выжт. Потёмкинлэн гуртъёсыз
kuljeksiä⁶¹, **kuljeskella**⁶⁷ калгыса ветлыны (*үжтэк*), тэк ветлыны, калтыртыны, костаськыны; **k. kaupungilla** кар(е)тий калгыса ветлыны

kuljetin^{3-C} *tex.* конвейер [-йэ-].
 транспортёр
kuljettaa^{53-C} 1. (*viedä*) нуыны; (*tuo-da*) вайыны; (*edestakaisin t. usei-hin paikkoihin*) нуллыны; (*kulkuneuvolla myös*) ворттыны; **k. vieraansa autolla rautatieasemalle** кунодэ машинаен вокзалэ нуыны; **k. tavaroita laukussa** котырез сумкын ну(лл)ыны; **k. autolla tiiliä** машинаен кирпич ворттыны 2. (*ohjata kulkuneuvoa*) валтыны*, нуллыны (ксь машинаез), ветлыны (ксь машинаен); (*yhteen suuntaan*) нуыны; **k. autoa** машинаез нуллыны, машинаен ветлыны 3. (*liikuttaa jatka esinettä*) нуллыны; (*yhteen suuntaan*) нуыны; **k. sormeaan kirjainriviä pitkin** чиньдэ чур кузя нуллыны (ксь лыдзисъку); **k. jalopal-loa** тупез (чыжаса) нуыны
kuljettaja¹⁰ нуллйсь (транспортээ *ou*); валтйсь*, водитель; шофёр; **autonk.** водитель, машинаез валтйсь (я. нуллйсь); **tuli saasteiden kuljettajana** тöl жуг-жагез нуллйсь маке (луыса)
kulkea^{58-L} 1. (*mennä*) мыныны; (*ohi*) ортчыны; (*käydä*) ветлыны; **k. jalank.** пыдын мыныны; **k. junalla** поездэн мыныны; **kuljettu matka** ортчем сюрес 2. (*liikennöidä*) ветлыны (транспорт ссы); **tänään bussi ei kulje** автобус туннэ уг ветлы 3. (*kuljeskella*) ветлыны, поръяны *intr.*, котыръяны (*mauke*); **k. katsomassa nähtävyyksiä** достопримечательностьёсты (я. учкымон интысты) учкыса ветлыны; **laajalti maailmaa kulkenut** дуннеез трос котыръям; **k. ohuissa vaatteissa** векчи дйсен

ветлыны; **hän on jo kauan kulke-nut saman tytön kanssa** со кема ини одиг нылашен ветлэ 4. (*tie*) ортчыны; (*viedä*) нуыны; **tie kulkee korkean talon ohi** (*t. vieritse*) сюрес жужыт корка дортй ортче; **etelään kulkeva tie** лымшор пала нуись сюрес

kulkeutua^{52-F} сюрыны, шедыны, вуыны; **k. ihmisvirran mukaan** калык ѡре сюрыса мыныны; **jalkineiden sisälle kulkeutunut hiekka** пыдкутчан пушки сюрем луо; **huhu on kulkeutunut tänne asti** кыл-куара татчыоз вуэм ни

kulkija¹² мынйесь(-ветлйсь); **jalank.** пыдын мынйсь (я. ветлйсь)
kulku^{1-D} (*meno*) мын|он, -эм; (*ohi*) ортч|он, -ем; (*käynti*) ветл|он, -эм; **jalank.** пыдын мынон; **k. kadun yli** сюрес вамен потон; **ajan k.** дырлэн ортчемез 2. (*liikennöinti*) ветл|он, -эм (транспорт ссы); **ju-na on kulussa vain sunnuntaisin** поезд арня нуналъёсы гинэ ветлэ 3. (*kuljeskelu*) ветл|он, -эм, поръя|н, -м, котыръя|н, -м 4. (*tie*) ортч|он, -ем; (*vienti*) нуон, нуэм; чыт. > **kulkea**

kulkue⁴⁸ ортчон, шёствие, процес-си(я); **juhlak.** праzdниклы [-з-н-] сиэм (сий-дано) ортчон, праzdничной шёствие

kulkukoira¹⁰ калгись пуны

kulkulupa^{10-E} пропуск

kulkunen³⁸ чингыли (гырлы),
пичи гырлы

kulkuneuvo¹ тра́нспорт (валтос*).
тра́нспортной сре́дство (*машина, самолёт но мк.*)

kulkuri⁶ пыдыйлчи, пыдыйл (я.
калгыса) ветлйсь (мурт); **koditon**

- k.** юрттэм(-элтэм) пыдыйлчи
kulkusuunta¹⁰⁻¹ (*kytchы ke*) мынон
 пал, курс
kulkutauti^{5-F} радэн висён, висён
 (я. чер) пёр, эпидёми(я)
kulkuväline⁴⁸ > **kulkineuvo**
kullata⁷³⁻¹ зарни|вуаны, -яны; **kul-**
lattu kupoli зарнивуам кўпол
kullero² бот. италмас (*Trollius, T. europaeus*)
kulloinkin ку(ке), куддыр(ъя),
 котькуд учыре; **kuka k.** ку(ке)
 кин; **miten k.** ку(ддыр) кызы
kulma¹⁰ 1. сэрг; **pöydän k.** јёк
 сэрг; **suora k.** мат. шонер сэрг;
kadun kulmassa ульча сэр(е)гын;
tarkastella asiaa eri kulmilta
 выжт. ужпумез пёртэм паласен
 (я. ласянь) эскерыны 2. (*ohimo*)
 анат. пель|дйнь, -дор, висок
 3. тр. л. (*kulmakarvat*) син|кач,
 -каш; **katsoa alta kulmain** кунэ-
 рес учкыны; **katsoa kulmiensa**
alta син ултыйд учкыны
=kulmainen³⁸ күш. сэрг|о, -ъем;
 ксь: **kolmik.** куинь сэргого; **nelis-**
k. нынь сэргеъм
kulmakarva⁹ син|кач, -каш
kulmakivi⁷ 1. сэргысы (бадзым) из
 (фундаментын) 2. выжт. вáжной
 (я. сáмой кулэ луись) ужпум
kulmikas^{41-A} 1. сэрг|о, -ен, волыт-
 тэм; **k. käsiala** волыттэм почерьк
 2. выжт. (*kömpelö*) сумбырес;
k. käytös сумбырес поведение,
 быгатытэк астэ возён
kulmittain 1. (*kulmatusten*) сэргы-
 ныз, кырыжák; **pöytä on k. ikku-**
nan edessä јёк укнолы сэргы-
 ныз сылэ, јёк укно азын кыры-
 жák сылэ 2. (*kulmasta vastakkai-*
seen kulmaan) сэргысы сэргеге;
taivuttaa paperi k. бумагаэз сэ-
 регысы сэргеге (я. одиг сэргезэ
 мукет сэргаз) куасалтыны
kulo¹ 1. нюлэс тылпу 2. (*kuloheinä*)
 куасымем мимала турын, вуж
 (я. кöс) зон *murt*.
kulottaa^{52-C} нюлэс корам (я. сай-
 кем) бервылэз сутыны
kulovalkea¹⁵ нюлэс тылпу; **levitä**
kulovalkean tavoin выжт. туж
 јхог вóлмыны
kulta¹⁰⁻¹ 1. зарни; **sormus on kultaa**
 зундэс зарнилэс; **musta k.**
 выжт. сьёд зарни, мувой*,
 нефть 2. выжт. (*rakastettu*) мусо,
 дуно, зарни; (*pieni lapsi*) зарни
 бугор (я. комок); **kultani** мусое;
 зарние комоке
kultainen³⁸ 1. зарни(лэсь); **k. sor-**
mus зарни зундэс; **k. keskitie**
 выжт. зарни шор вадес 2. выжт.
 (*rakas, sydämellinen*) мусо, лякыт
 (сюлмо), зеч сюлмо; **k. lapsi** му-
 со нылпи
kultamitali⁶ зарни медаль
kultaseppä^{10-B} ювелир
kulttuuri⁶ культура; (*hengellinen*
myös) лулчеберет*
kulttuuri= күш. лулчеберет(о)*,
 культура|ё, -я, культу́рной
kulttuuriministeriö³ культурая
 министерство
kulu^{1:} (**kulut**) ёем. тр. л. коньдон
 (я. уксё) быдтос* (я. быдтон,
 расход); **suuret kulut** бадзым
 коньдон быдтонъёс
kulua⁵² 1. постыны, (нуллыса)
 бырыны, сурекмыны; **vaatteet**
kuluiat дýськут постыйз; **paris-**
to kului loppuin батарéйка пук-
 сиз; **k. hajalle** сурекмыны, бун-
 зыны 2. (*huveta*) бырыны, пичия-
 ны, кулэсмыны; **rahaa kului**
paljon vaatteisiin дýськутлы

- трос уксё быриз (я. кошкиз) 3.
(*aika*) ортчыны
- kuluessa** чоже, вылтый; **vuoden k.** ар чоже; **kesän k.** гужем вылтый;
aikojen k. дыр ортчыса
- kulunut**⁴⁷ 1. пöсътэм, вужмем;
(*käytetty*) нуллэм, вужмытэм;
- kuluneet housut** пöсътэм штан(ы)
2. (*mennyt*) ортчем; **viimeksi k.** **vuosi** ортчем ар; **k. lauseparsi** выжт. вужмем вера(сько)н,
огпöртэм фраzа
- kuluttaa**^{53-С} 1. пöсъктыны, (нул-
лыса) быдтыны, сурькмытыны;
k. kenkiä пыдкутчанэ пöсъктыны 2. (*tuhlata*) быдтыны, тус-
тас карыны; **k. loppuin** вানъзэ
быдтыны; **k. aikaa turhaan** юнмэ
дырез быдтыны 3. (*käyttää*) уже
кутыны, быдтыны; **k. sähköä**
электричествоэз уже кутыны;
auto k. vähän polttoainetta маши-
на ёжыт топливо быдтэ; **k. it-
sensä loppuin** каттэммыны,
жуммыны
- kuluttua** ортчыса, улыса, куспаты-
са; **muutaman päivän k.** кёня ке
нунал ортчыса
- kulutustavara**⁹ нўналмыйс кулэ
луись вуз, потребительской
товар
- kumahtaa**^{53-Ф} жон вазыны (я. ка-
рыны); **sanko kumahti kiveen**
ведра, из борды ётыса, жон!
вазиз
- kumara**¹⁰ губ(ы)рес, губырском,
мык(ы)рес, купырском; **k. selkä**
губрес тыбыр
- kumara|ssa, -an: selkä kumarassa**
губырскыса, тыбырдэ купырты-
са; **painua kumaraan** купырмы-
ны
- kumarrella**¹⁰ йыбырттылыны, йы-
быртъя(ськи)ны; **k. kohteliaasti**
joka puolelle лякыт кариськыса,
коткыд пала йыбырттылыны;
- k. rahamiehiä** выжт. (куз) конь-
доно муртьёслы йыбыртъяны
- kumartaa**^{54-К} 1. йыбырттыны; **k.**
jillek кинлы ке йыбырттыны 2.
выжт. йыбыртъя(ськи)ны; **k.**
eräjumalaa сульдэръёслы (я.
идольёслы) йыбыртъяны
- kumartua**^{52-К} мыкырсыны, мы-
кыртйссыны, някырсыны,
някыртйссыны; **k. ottamaan**
jtak мае ке кутон понна мы-
кырсыны
- kumea**¹⁵ гум-гум, жонгес; **kirkon-**
kellon k. ääni черк гырлылэн
гум-гум куараез
- kumi**⁵ 1. резина: (*ruuhek.*) щуш|ет,
-ылон, резинка 2. вер. шйна, ко-
лёса; **k. puhkesi** колёса пуштйз
- kumina**¹² I бот. калямпер, тмин
kumina¹² II жонгетэм, жон-жон
(я. гум-гум) вазем (я. карем);
kirkonkellojen k. черк гырлыос-
лэн жонгетэмзы
- kuminauha**⁹ резинка (кесь штани-
йыс)
- kumisaapas**^{41-В} резин(к)а сапег,
сапожки
- kumista**⁶⁶ жонгетыны, жондыны,
жон-жон (я. гум-гум) вазыны
(я. карыны); **korvissani kumisee**
пельы (я. пелям) жонгетэ
- kumisuttaa**^{53-С} жонгетыны, жон-
жон (я. гум-гум) карыны (*main-
ke*); **k. rumpua** барабанэ жугы-
ны, барабанэн гум-гум карыны
- kumma**¹⁰ 1. **мк.** паймон (я. абран)
(маке) 2. **тн.** паймымон, паймо-
но кадь, абрамон, ёспёртэм;
k. juttu паймымон учыр
- kummallinen**³⁸ паймымон, паймо-

- но кадь, абдрамон, ѹёспортэм;
k. ääni паймоно кадь куара;
kummallisen kevyt паймымон
капчи
- kummastella**⁶⁷ абдраны, паймыны,
абдраса (я. паймыса) улыны
(малы *ke*); **k. outoa näkyä** ѹёс-
портэм (тус-)суредлы* (я. зré-
лищелы) паймыса улыны
- kummastua**⁵² абдраны, паймыны
(малы *ke*); **k. näkemästään** адз-
медлы абдраны
- kummastuttaa**^{53-C} паймытыны,
абдратыны
- kummi**¹ кирос|атай, -айы, -бубы;
(*nainen*) кирос|анай, -мумы, -нэнэ
- kummilapsi**²⁹ (*poika*) кироспи, во-
зем пи; (*tytö*) киросныл, возем
ныл
- kummisetä**^{10-F} кирос|атай, -айы,
-бубы
- kummitella**^{54-K} ѹртмасъкыны, син
азыын адзисъкыны; **kartanossa**
- kummittelee** усадьбайын ѹрт-
масъке
- kummitus**³⁹ ѹртмасък|он, -ем,
ишиан; **pelätä kummituksia**
юртмасъкемлэсъ кышканы
- kummitäti**^{5-F} кирос|анай, -мумы,
-нэнэ
- kummuta**^{74-H} зол (я. чызыса) по-
тыны (*ксъ ву*); **maasta kumpusi**
öljyä музъемысь мувой* чызые
вал
- kumollaan, -leen** 1. (*alassuin*)
йыр|(ин)уллань, -чукин; **kääntää**
vene kumolleen пыжез йырул-
лань берыктыны (я. бекмыльты-
ны) 2. (*kyljellään*) пограмын, кы-
масъкемын, урдэс вылаз; **puita**
on kumollaan tien vieressä сюрес
дурын писпуюс пограмын (я.
пограса кыллё)
- kumo|ssa, -on** йыр|(ин)уллань,
-чукин; **kaataa kumoon** (йырчу-
кин) бекмыльтыны (я. кыманы);
mennä kumoon кымасъкыны,
бекмыльсыны
- kumota**⁷⁴ 1. кыма(лты)ны, бек-
мыльтыны, бекыртыны; **kumot-
tu vene** кымам пыж; **k. lasillinen**
(*viiniä*) одиг рюмка (вина) кы-
малтыны (я. мекалтыны) 2. (*ku-
kistaa*) куашкатыны, куштыны,
сэрпалтыны; **k. vallitseva yhteis-
kuntajärjestys** алиээ мер* (я. об-
щественной) радэз куашкатыны
3. **выжт.** (*peruuttaa*) воштыны,
берланьтыны*, отменить кары-
ны; (*mitätöidä*) аннулировать
[-н-] карыны; (*kiistää*) шонертэ-
мен (я. шонертэм шуыса) вера-
ны, шонер (я. зэм) ѻвёл шуыса
вераны, опровéргнуть карыны;
- k. laki** законэз берланьтыны (я.
отменить карыны); **k. viisumi**
вýзаэз аннулировать карыны;
- k. huhu** супыльтонэз шонертэм
шуыса вераны 4. **ит.** берланьты-
ны*, воштыны (командаэз)
- kumous**³⁹ чýтрак воштыйськон(ъёс),
переворот; (*vallank.*) революци(я)
- kumoutua**^{52-F} 1. (*mennä kumoon*)
кымасъкыны, бекмыльсыны;
- kumoutunut vene** кымасъкем
пыж 2. **выжт.** (*mitätöityä*) вош-
тэмын (я. берланьтэмын*,
аннулировать [-н-] каремын)
луыны; (*osoittautua perättömäksi*)
шонертэм (я. опровéргнуть ка-
ремын) луыны; **vaaliin kumoutu-
minen** быръёнъёсты берланьтон
(я. аннулировать карон)
kumpare⁴⁸ выр(ыл) (*pichigec*),
лёт; **matala metsäinen k.** нюлэсо
лапег вырыйл

kumpi¹⁶ *нв.* кудйэз (*кык пёлысъ*); **k.** *talo on korkeampi, tuo vai tämä?* кудйэз корка јужытгес, соиз-а, таиз-а?; **k. meistä?** кудмы?: **k. heistä?** кудзы?: **k. puoli?** кўдпалыз?

kumpikaan (*övöltton дыръя*) нóкудйэз (*но*); **ei k. meistä** нóкудмы (*но*); **ei k. heistä** нóкудзы (*но*); **ei k. niistä** нóкудйэз (*но*); **kumpakaan ei hyväksytty** (*адями ссы*) нóкудзэс но ёз кутэ; (*арбери ссы*) нóкудзэ но умоен ёз лыдъялэ; *чшт.* > **kumpikin**

kumpikin *нв.* кыкез (*ик*), кыкнáзы; **me k.** кыкмы ик, кыкнáмы; **te k.** кыкты ик, кыкнáды; **he k.** кыксы ик, кыкнáзы; **te olette k. vääräs-sä** кыкты ик янгышаськоды; *чшт.* > **kumpikaan**

kumppani⁶ **1.** юлтош, эш **2.** (*avio-puoliso*) кузпал, пар *ruhek*. **3.** (*liiketoveri*) партнёр (*ксь ужбер-гатонын*)

kumpru^{1-Н} **1.** (*pieni mäki*) выр(ыйл). мувиyr, мukaban **2.** (*kasa*) люк (*ксь сюйлэсъ*); **hiiekak.** луо люк **3.** (*hautak.*) выр (*шайвылын*)

kumpuilla⁶⁷ **1.** (*olla kumpruinen*) вырó-гопó (*я. лёгбó-вырó*) луыны; **kumpuileva maasto** вырó-гопó инты **2.** (*kummuta*) пёзыны, (бульыр) потыны (*ксь ошмес*); **notkossa kumpuilee lähde** нюк пыдсын ошмес пёзэ

kumu¹ жонгетэм, жон вазем (*я. карем*); (*juminä*) куашетэм; **kir-konkellojen k.** черк гырлыослэн жонгетэмзы; **taistelun k.** ожмась-конлэн куашетэмез

kun *герз.* **1.** ку(ке), куке ... соку; **oli jo myöhä, kun lähdin** бер вал ини, куке кошки; кошкыкум

бер вал ини; **no mennään sitten,** **kun sää lämpenee** ёйдо соку мыном, куке куазь шунытгес луоз **2.** ке, бере; **kun sade on lakannut,** **lähdemme** зоремысь дугдйэз ке, мыномы (*я. кошкомы*); **kun asia on niin** озы бере, ...; **kun kerran pääsitte opiskelemaan, teidän on opiskeltava** дышетскыны пыриды бере, дышетсконо **3.:** **kunpa en näkisi enää sellaisia painajaisia** медам мон адзылы ни (вал) сычё кёшкемыт вётьёсты; **kunpa et kävisi enää täällä** медад татчы ветлы ни; **kunpa maa niesi sinut!** мы мед тонэ нылоз вал!

kuningas¹⁰ король

kuningaskunta^{10-J} королéство

kuningatar^{32-C} **1.** королéва **2. карт.** дáма

kuninkaallinen³⁸ король(лэн), королéской; король(ёс) кадь, корольёслэн кадь; **k. linna** королéвской дворец, корольлэн дворец; **kuninkaalliset** *мк.* луыса король ас семьяенyz, корольлэн семьяосыз (*я. чыжы-выжыосыз*); **söimme oikein kuninkaallisen päivällisen** кóпак корольёслэн кадь обедмы вал

kunnallinen³⁸ муниципал(ьной), интысы, коммунал(ьной) [-м-]; **k. itsehallinto** интысы асиковалтэт*, муниципальной самоуправление

kunnia¹² дан(лык), сй-дан, сйбур; **suuri k.** бадзым дан; **jnk kunniaksi** кин ке понна, кинэ ке гажаса (*я. сйлы карыса*); **se on hänelle kunniaksi** солы со дан кылдытэ, со понна со данлыко; **kautta kunniani** ёч нимыным верась-

- ко, сиеныйм-данэйм кылме сётиско; **tehdä kunniaa** ож. честь сётыны; **viedä k.** кинэ ке сантэманы (*нылкышноэз ои*) **kunnia-asia**¹² данэз утён ужпум; **hän piti kunnia-asianaan tehdä työtä huolella** ас ужээ тыршиса (я. сёлмысь) лэсътонэз со данэн лыдъя вал **kunniajäsen**³² дано ёэчи* (я. член) **kunniakas**^{41-A} дано, сиё-дано, гажа-но; **k. yliopisto** дано (я. зеч нимо) университет **kunniakirja**⁹ данъян (граомота), диплом **kunnialaukaus**³⁹ салют **kunniamerkki**^{5-A} борден, данъет* **kunnianosoitus**³⁹ 1. сйлы каро|н, -ем, гажа|н, -м, гажамез возьмат|он, -эм; 2. **o. maatamme kohtaan** вордийском музъемез гажамдэ возьматон 2. ож. честь сёт|он, -эм **kunniaton**^{34-C} возыттэм-дантэм, (сйтэм-)дантэм, (сйтэк-)дантэк; **k. teko** возыттэм-дантэм уж **kunniavartio**³ почёт(ной) караул **kunnioitettava**¹⁰ (мур) гажано, сйлы (кароно), сиё-дано **kunnioitettu**^{1-C} гажано, дуно, сйлы (кароно), сиё-дано; **kunnioitetut vieraat** дуно куноос **kunnioittaa**^{53-C} 1. гажаны, сйлы карыны, данъяны; **kunnioita isääsi ja äitiäsi** атайдэ но анайдэ гажаса ул; **kunnioittaen** гажаса 2. (*osoittaa arvonantoa*) гажамез (я. сйлы каремез) возьматыны; **k. tilaisuutta läsnäolollaan** ужрадэ лыктэменид, (сое) гажамдэ возьматыны; **k. vainajan muistoa** кулэм муртэ сйлы карыны **kunnioittava**¹⁰ гажась, сйлы ка- рись, гажамез (я. сйлы каремез) возьматайс **kunnioitus**³⁹ гажа|н, -м, сйлы карон, -ем, данъя|н, -м, почёт; **osoittaa kunnioitusta jotakuta kohtaan** кинэ ке гажамез (я. сйлы каремез) возьматыны **kunnolla** умой-умой, рос-пробс, йёскадь; **selittää k.** умой-умой (я. тупён-тупен) валэктыны; **tä-täkää ei ole tehty k.** тае но рос-пробс лэсътымтэ; **työskennellä k.** лап-лап ужаны **kunnollinen**³⁸ ѹёнзэ(-данзэ) валась, ѹён-юн, ѹиг-йыг; **k. ihminen** ѹёнзэ-данзэ валась адями; **k. mies** ѹён-юн пиосмурт **kunnon** 1. > **kunto** 2. *воишьт*. ѹён-юн, ѹиг-йыг; умой-умой, ѩеч-зеч; **k. ihminen** ѹён-юн адями **kunnossa** > **kunto** **kunnostaa**⁵³ тупат|ыны, -ъяны, ладъяны; (*remontoida*) ремонт лэсътыны (я. карыны), ремонтывать карыны; **k. taloa** коркаэз тупатъяны (я. сэзъяны); **k. huo-neistoa** квартырайн ремонт лэсътыны, квартыраэз ремонтитьровать карыны **kunnostautua**^{52-F} висъяськыны; **k. ahkeralla työllä** тыршиса ужамен висъяськыны **kunta**^{10-J} 1. (*yhdysk.*) коммўна [-м-] (*Финляннись ёрос*): **maaseutuk.** гурт коммўна 2. (*yhyssanojen jälkiosana*): **kuningask.** королевство; **maak.** улос, область, ёрос, округ **kunto**^{1-J} (инэт*-)кал, состояние; (*psyykkinen myös*) катъ, мылкыд; (*käyttökelpoisuus*) рад, ярамонлык, ѩечлык; **henkinen k.** лул-пуш кал, духовной состояние;

ihmisen ruumiillinen k. адями-лэн мугор калыз (я. физической состоянию); **olla hyvässä kunnossa** умой калын лувины; **panna kuntoon** жикыт карыны, умой калэ вуттыны; **hänen terveytensä tuli kuntoon** солэн тазалыкез тупатскиз (я. умой калэ вуиз); **kaikki on kunnossa** вáньмыз умой

kuntoilla⁶⁷ физкультураен вырыны, мугордэ кыдатыны

kuntoliikunta^{9-J} физкультура, мугор кыдатон

kuntoon > kunto

kuntouttaa^{53-C} лулмугорез* (я. организmez) юнматыны, тазалыкез умоятыны; **med. ou** реабилитировать карыны

kuntoutua^{52-F} тупатсыны, шонер|скыны, -аны, юнма(тсқы)ны; **k. sairaudesta** висем бере шонерскыны; **hihtääjämme ovat jälleen kuntoutumassa** куасэн бызылысъмы нош ик тазалык-се юнматэ

kuntoutus³⁹ лулмугорез* (я. организmez) юнмат|он, -эм, тазалыкез умоят|он, -эм; **med. ou** реабилитáци(я)

kuoha¹⁰ шукы (*пöзись шыд вылын*); **kuoria k. keiton pinnalta** шыдысь шукызэ октыны

kuohahtaa^{53-F} 1. уртчыны; **kahvi kuohahti liedelle** кóфе плита вылэ уртчиz 2. **выжт.** (*kiivastua*) пёсекъяны (я. керзегъяськыны) кутскыны, бугырскыны (*лул-пуши ссы*); (*ruhjeta*) пурзыны, пуштыны **выжт.**; **herkästi kuohahtava luonne** жог керзегъяськыны кутскись сям; **hänen mielessä kuohahti** солэн сюлмыз

буғырекиз; **k. kiukusta** йýр курлувица (я. луэмись) пурзыны

kuohita⁶⁹ сузя(ты)ны; (*ori*) улошоя(ты)ны; **k. pääsi** такаез сузяны

kuohkea¹⁵ буг(ы)рес, лöб(ы)рес;

жýй-жýй, быг-быг, пыз(ы)рес;

k. multa бугрес музъем; **k. hiekka** пызырес (я. пызýр-пызыр) луо; **leipä on kuohkeaa** нянь жýй-жýй (небыт)

kuohu¹ 1. шукы; **aaltojen k.** тулкымъёслэн шукызы 2. **выжт.** (*kiihutmys*) (лул-сюлэм) бугыръясък|он, -ем (я. пöзён, -ем) ◇

sodan kuohut войналэн вупортэтэз (я. водоворотэз)

kuohua⁵² 1. шукыяськыны, нö-кыръяськыны; (*kiehua*) пöзыны (кужмо), бугыръяськыны, шукыръяськыны; **koski kuohuu** водопад бугыръяське; **kuohuvat aallot** шукыръяськись тулкымъёэс 2. **выжт.** (*kiihtyä*) куашетыны, бугыръяськыны, огыр-буғыр вырыны, пöзыны (*лул-сюлэм ссы*); **katsomo kuohuu** учкон зал куашетэ; **hän kuohuu vihasta** йырыз кур луэмен, (солэн) сюлмыз пöзе (я. пазяське)

kuohuksi|ssa, -in: yleisö oli kuohuk-sissa(an) калык куашетэ (я. огыр-буғыр выре) вал, калыклэн (лулыз-сюлмыз бугырекемын) вал; **joutua kuohuksiin** огыр-буғыр вырыны (кутскыны), бугырекыны (*лул-сюлэм ссы*)

kuohuttaa^{53-C} 1. шукыятыны, шукы(ё) карыны; **laivan potkuri k. vettä** корабльлэн винтэз вуэз шукытэ 2. **выжт.** (*kiihdyttää*) бугыртыны (*лулэз-сюлмез*), огыр-буғыр карыны; **kuohuttava rikos** сюл(э)мез бугыртись ий-

руж; **vallankumous kuohutti ko-ko maata** революци бидэс кунээз огыр-буғыр кариз **kuohuviini⁵** шукыяськись (я. нö-кыръяськись) вина; шампáнской **kuokka^{10-A}** кукчо, кокан, мотыга **kuokkavieras⁴¹** ётымтэ (я. ёты-тэк лыктэм) куно **kuokkia^{61-A}** бугыртыны, копаны, гудыны (*кукчоен, мотыгаен*) **kuola¹⁰** дыльды (ымысь виясь) **kuolaimet³³** тр. л. картнэт, сермет карт **kuolata⁷³** дыльды виятыны; (*tahra-ta kuolalla*) дыльдыен наштаны **kuolema¹⁰** кул|он, -эм; (*kuoleman aika, kohtalo*) ээзель; (*kaato*) быр|он, -ем; **tehdä kuolemaa, olla kuoleman kielissä** кулон калын луыны; **kamppailu elämästä ja kuolemasta** кулонлэсь кышкатэк нюръяськыны, ас улондэ жаля-тэк нюръяськыны **kuolemanrangaistus³⁹** казнь, казнить кар|он, -ем **kuolemantuomio³** виыны пуктон (я. приговор), виён (суд)пумыл* **kuolematon^{34-C}** нóкү кулóнтэм; (*unohtumaton*) нóкү вунэтóнтэм; **k. runoilija** нóкү вунэтóнтэм кылбурчи **kuolettaa^{53-C}** 1. мед. култыны; вер. кынтыны, вöсь луóнтэм карыны; **k. hammashermo** пинь лулсэрэз* (я. нéрваэз) култыны 2. выжт. култыны, быдтыны, виыны; (*tukahduttaa*) жокатыны 3. (*julistaa mitättömäksi*) ярантэмэн (я. ярантэм шуыса) ялыны, аннулировать [-н-] карыны 4. (*maksaa*) тырыны (дунзэ люкетэн-люкетэн), пытсаны (пунэмез); **luotto kuuletettiin**

kahdessa vuodessa кредитээз кык арсын тыризы **kuoleutua^{52-F}** 1. (*riutua*) шёектыны, пүэктыны, эбыляны; (*kasvi myös*) пумыны, (куасымыса) бырыны; **käsi kuoleutuu puristuksessa** пачкатыса ки шёектэ (я. пүектэ); **pakkasessa kuoleutuneet sil-mut** кезытэн (я. кынмыса) бырем пучыос 2. *nasc.* > **kuolettaa 3-4; passi kuoleutui** паспорт ярантэмэн ялэмын, паспорт ан-нулировать [-н-] каремын; **luotto kuoleutui kahdessa vuodessa** кредит кык арсын тыремын (я. пытсамын) **kuoliaa|na, -ksi: kaatua kuoliaana maahan** кулыса музъем вылэ пограны; **lyödä kuoliaaksi** кулытозв (я. виытозв) жуғыны; **ampua kuoliaaksi** ыбыса виыны **kuolio³** физиол. шойзектон, -эм, некроз; гангрена **kuolla⁶⁷** кулыны; (*kasvi*) куасымыны; **k. vaikeaan sairauteen sekyyt** висёнлэс кулыны; **k. nälkäään** сютэк кулыны; **hän on kuolemai-sillaan** со кулон калын (я. калэ вуэмын) ни; **pelätä kuollakseen** кулытозв (я. кулымон) кышканы; **veden puutteeseen kuollut kasvi** ву тырмытэн куасымем будос **kuollut⁴⁷** 1. мн. луыса кулэм мурт; **elävät ja kuolleet** улэпъёс но кулэмъёс (я. кулэм муртъёс); **nousta kuolleista** вöсь. кулэмись улзыны (я. улзыса султыны) 2. тн. луыса улэптэм, лултэм, кулэм; (*autio*) кулэм кадь (чáл-чал); **syntyä kuolleena** кулыса (я. улэптэм) вордсыкыны; **pelkkää kuolleita fraaseja!** выжт. чылкак

кёс (я. улэптэм) выражениос!
kuolonuhri⁵ бырем (я. бырыны шедем) мурт; **onnettomuuden kuolonuhrit** авáрие (шедыса) бырем муртъёс
kuomi¹ жутскись-лэзыкись липет (я. вылыыз) (ксь машиналэн, колыскалэн); **lastenvaunijen k.** колыскалэн жутскись-лэзыкись вылыыз
kuona¹⁰ корт сырк, шлак
kuono¹ 1. ымныр (ксь пунылэн, валлэн) 2. вер. синазык. ымныр (посуда), ымбирла; **antaa jtak kuonoon** (t. *vasten kuonoa*) кинлы ке ымбирлаз (я. ангесаз) сётыны
kuonokorpa^{10-B} нырос(ки) (пунылы), намордник
kuontalo² 1. (*tukko*) мертчан 2. выжт. (*tukka, parta*) погмаськем (я. лусыстро) йырси; **partak.** погмаськем туш
kuopata^{73-B} согыны; **k. maahan** музьеме согыны
kuopia^{61-E} копаны, чабъяны (пыдын); **hevonen kuorii maata** вал (пыдыныз) музьемез чабъя
kuorra^{10-B} гоп, гу; (*tiellä*) нырк|(a), -ка; (*kolo, lovi*) гырк; **räjähdyk.** пуштыса (я. взрывлэс) кылдэм гоп; **täyttää k.** гуэз согыны; **perunak.** картофка (я. сяртчи) гу
kuoppainen³⁸ вырó-гопó, ныркó (-гопó), нырк(к)аё; **k. tie** вырó-гопó сюрес
kuorus³⁹ нянь шумес пыдэс, сáмой покчиез (семьяысъ)
kuori²⁶ 1. кём; (*tinan, pähkinän tms. myös*) съём; (*riiun*) сул; (*lehmuksen, vaahteran*) кур; (*esim. maidon*) ку; **perunan kuoret** картофка кём; **aurigonukan sie-**

menien kuoret сима кём (я. съём)
2. (*simpikoiden tms.*) куалем; корка; (*kilpikonnan*) панцирь; **etanan k.** куалялюльлэн коркаез; **vetätyä kuoreensa** выжт. ас дуннеяд выйыны (я. кошкиса улыны)
3. (*päällys*) кóрпус, выл; **kellon k.** часлэн кóрпуссээ
kuoria⁶¹ паланы; (*riui*) нылдыны, сулыны, вёльны; (*maito, keitto*) октыны (ксь ўёлвыл); **k. perunoita** картофка паланы; **k. tukki** корез нылдыны; **k. maito** ўёлвыл октыны; **k. vaalto keiton pinnalta** шыд вылысь шукыэ октыны
kuorainen³⁸ зоол. бёчы, бозго, жук; (*pieni*) кибы
kuoriutua^{52-F} 1. (*kuori, iho*) паласькыны; (*maali*) пилиськылыса усылыны, куалдылыны (буёл ссы) 2. (*tinasta*) (чогиськыса) потыны (*nuuz пушкисы*); **vasta kuoriutuneet kananpoikaset** или гинэ потэм чипьос
kuorma¹⁰ груз; (*hevostk.*) воз; (*taakka, kantamus*) ныпъет, керттээ (тыбырын нуоно); **tehdä k.** груз тырыны; **purkaa k.** грузээз ѡоктыны; **verojen k.** выжт. вытьёсын* (я. налогъёсын) ныпъет; **synnin k.** выжт. сёлыклэн зийбемез
kuorma-auto¹ груз нуллэс (я. ворттись) автомобиль, грузовик; (*umpikorinen*) фургон
kuormasto¹ обоз
kuormata⁷³ тырыны (ксь машинае), грузить карыны; **k. laatikot autoon** ящикъёсты [-ш(ш)-] машинае тырыны (я. грузить карыны)
kuormittaa^{53-C} 1. зыйыны, зыйыса

- улыны, нюртыны (*секытэнзы*); (*panna painoksi*) нагрúзка сётыны, зйбет поныны, секытатыны; **lumi k. kattoa** лымы липетээз зйбыса улэ; **sukeltaja kuormiteetaan lyijypainoilla** водолазээз узвесь зйбетъёсын секытато 2. > **kuormata** 3. (*antaa työtä, rastitusta*) трос (уж) сётыны, бадзым нагрúзка сётыны, секытатыны; **k. jtak työllä** кинлы ке трос уж сётыны; **sydämen kuormittaminen** сюлемлы бадзым нагрúзка сётон
- kuormitus**³⁹ 1. *кк.-лэсъ мн.* > **kuormittaa** 2. (*rasitus*) нагрúзка; (*stressi*) напряжéние
- kuoro**¹ хор; **laulaa kuorossa** хорын кырзаны; хорен кырзаны
- kuorruttaa**^{53-С} 1. шобыртыны, чоксаны (*выл39*) 2. *пёр.* глазировать карыны, глазурен шобыртыны
- kuorsata**⁷³ соргетыны, сор карыны; **nukkuu kuorsaten** соргетыса изыны
- kuorsaus**³⁹ соргет|эм, -он
- kuosi**⁵ 1. (*malli*) фасон; (*muoto*) (*выл*)тус, фóрма 2. (*koristekuvio*) пужы
- kuovi**⁵ зоол. вукурась, вудуртури, крónшнéп [-нэ-] (*Numenius*)
- kupari**⁶ ыргон
- kupata**^{73-В} 1. (сёд) вирез лэзыны (эмъян амал) 2. *вер.* гызмыльтыны, тяпайтыны, дауртыны; **mittä te siellä kuppaat?** мар отын гызмыльтийськоды?
- kupera**¹⁰ пыльккес, мыльккес, пог(ы)лес; **k. linssi** пыльккес лýнза
- kuperkeikka** йыр вамен, йырин-пéтрин, йырин-чýкýн: **tehdä** (*t. heittää*) **k.** йырин-пéтрин (я. йыр вамен) погыльскыны; **kierää ku-**
- perkeikkaa mäkeä alas** йырин-чукин гурезь уллань васькыны
- kupertaa**^{54-К} куасалтыны (*ped-lanъ*), чутыртыны, пыльккес (я. мыльккес) карыны; **k. peltilevyä** карт листээ куасалтыны
- kupertua**^{52-К} чутырсыны, поз(ы)-рес луны, куасалсыны; **tuokkonen on kupertunut** лянэс чутырском(ын) ни; **lauta kupertuu kuivuessaan** пул куасымса позырес луэ
- kupla**¹⁰ 1. пуль(д)ы; **kaasuk.** газ пуль; **saippiak.** майтал пуль(д)ы; **veden pintaan nousee kuppilia** ву вылэ (ву) пульюс пото 2. выжт. юнмэ (я. тóкмá) супыльтэм, майтал пульды; омырвот*, иллюзи(я)
- kuplia**⁶¹ пульясыкыны; **limonadi koplui** лимонад пульяське
- kuponki**^{5-Г} 1. (*korkolippu*) купон 2. (*lippi*) талон
- kuppa**^{10-В} мед. куртчаньги, сýфи-лис
- kuppi**^{5-В} 1. чаша; **juoda k. kahvia** одиг чаша кóфе юны 2. (*kulho*) тусьты; **kissank.** кочыш тусьты; **tuhkak.** пень куян (тэркы)
- kupruilla**⁶⁷ чутырсыны, шымырсыкыны, поз(ы)рес луны; **kirjan-kannet ovat kupruilleet** книга-лэн вылыз чутырском(ын) ни
- kupsahtaa**^{53-Ф} усыны, пограны (*ishuak*); **kaatua k.** сачак пограны, (сач) пештыны
- kupri**^{1-Е} 1. кóпол, колпак; **lasku-varjon k.** парашютлэн [-шу-] кóполээз; **lampun k.** лампалэн колпакэз 2. (*linnun*) гад|ь, -ён, мылазь (тылобурдолэн)
- kura**¹ дэри, нёд, напра (дэри); **tiellä on kuraa** сюрес вылын дэ-

ри; **saappaat kurassa** сапег(ъёс) нöдэсъ; **kurainen³⁸** дэри|(ё), -есь, нöд(эсъ); **k. tie** дэри (я. нöд) сюрес; **kuraiset housut** дэриесь штани **kuri⁵** дисциплина; **kova k.** чурыт дисциплина; **noudattaa kuria** дисциплинаез чакланы; **rikkoa kuria** дисциплинаез тийны **kuriiri⁶** курьер; дипкурьер **kurinalainen³⁸** дисциплинировать карем, умой дисциплинаен, ассэ умой возись; **runon k. muotito** выжт. чурыт куронъесья гожтэм кылбур фóрма **kurista⁶⁶** колтыртыны, ур(г)етыны (кötyn); **vatsa kurisee** кёт колтыртэ **kuristaa⁵³** пачкатыны; (**kurusta**) кекатыны; **solmio k. kurkkua** галстук (чыртыеz) кекатэ; **k. kuoliaaksi** кекатыса виыны; **kurkkuani k.** (мон) кекасъко **kuristua⁵²** пачканы; (**kurusta**) кеканы; **kuristunut suoli** позырском сюл; **vasikka kuristui liekaan** кунян думетэнзы (я. думет йылаз) кекам **kuriton^{34-C}** укылтэм, лякыттэм, юнтэм, дисциплинатэм; **kurittomat pojat** юнтэм пиос; **k. luokka** дисциплинатэм (я. дисциплинаез тийсь) класс [-с] **kurittaa^{53-C}** посятыны, наказать карыны (нылтиеz); **k. lastaan** нылпидэ посятыны; **k. jstak pois pahat tavat** посятыса кинлэсъ ке урод сямъёссе быдтыны **kurja¹⁰** 1. (*erittäin huono*) (туж) начар, туж урод (я. алама); **kurjat vaatteet** начар дйськут; **sää oli k.** куазь начар (я. жоб) вал 2. (*säälitävä*) куанер, мискинъ,

жаль потоно кадь; **k. kerjäläinen** куанер кураськись 3. (*halpamainen*) чик ёвётэм, лэсянтэм, сйтэм-дантэм; **k. pelkuri** сйтэм-дантэм трус

kurki^{7-L} зоол. тури

kurkistaa⁵³ учкыны (жогак, ксь мычиськыса), учкалтыны; **k. ovenraosta** ёс вискытй учкыны; **k. aidan yli** кенер вылтй (я. вamen) учкыны; **aurinko kurkisti pilven takaa** шунды пилем сьёрысъ адзиськиз

kurkku^{1-A} I анат. нылон, гульым, чырты; **kurkkuni on kipeä** нылын э висе; **kurkkuani kuivaa** нылонэ куасьмиз (я. пушмиз); **niellä väärään kurkkuun** ёкок/-сузыны, воньдыны; **häneltä meni tee väärään kurkkuun** со чаен ёккүзиз (я. ёкак луиз); **huuttaa täyttä kurkkua** нылон тыр кесяськыны

kurkku^{1-A} II бот. кияр, огреч; **avomaan k.** усътэм убоясь (я. убоын будэтэм) кияр; **suolak.** сылалтэм кияр; **tuoreetta kurkkua** выль (вуэм) кияр

kurkkutulehdus³⁹ мед. нылон висён (я. азон), ангйана

kurkottaa^{53-C} 1. выж. сузыны; **k. kätensä kattoon** киыныд вёлдэ-тэ сузыны; **k. kaulaansa** чыртыдэ кузь карыны 2. выжсът. сузтьиськыны, кыстийськыны (make понна, mae ke басьтыны); **k. laatikkoa hyllyltä** жажысь коробка сузтьиськыны

kurkottautua^{52-F} сузтьиськыны, кыстийськыны (make понна, mae ke басьтыны); **hän kurkottautui tyttöä kohti** со нылмурт пала киыныз кыстийськиз

- kurkunpää¹⁸** *анат.* нылонвыжи, гульмывыжи, чыртывыжи
- kurlata⁷³** нылонэз гыльяны (*вүэн кольтыртыса*)
- kurnia⁶¹ > kurista**
- kurnuttaa^{53-C}** куаккетыны, тюргетыны (*әбек ссы*)
- kuroutua^{52-F}** сюбег|омыны, -аны, сюбегомыса висъясыкыны; **järvexsi kuroutut merenlahti** тылуытозь сюбегомыса висъяськем зарезь сюм (*я. залив*)
- kurpitsa¹³** каун, тыквá
- kursailla⁶⁷** кéр/потыны, кепыраны; (*antaa kehottaa itsseään*) чектэмез (*я. ётемез*) возьманы; **hän ei kursaillut ketään** со нóкинлэсъ но кéрпотысá јз улы; **vieraat kursailivat pitkään kahvipöydässä** куноос кóфе юон јёк събырын кема чектэмез возьмаса уйзы
- kurssi⁵** курс (*пóртэм валатонъёсын*); **aluksen k. on itäään (t. itää kohti)** корабльлэн курсэз чук-пала (*я. шундыжужан пала*); **euron k.** ёролэн курсэз; **osallistua kursseille** курсъёсын дышетскыны, курсъёсы ветлыны
- kurtistaa⁵³** кисыр|тыны, -ъяны, зольяны; (*vaatteet*) посыны, погманы; **k. kasvojaan** ымнырдэ кисыртыны; **k. kulmiaan** син-качъестэ кисыръяны (*я. зольяны*)
- kurtistua⁵²** кисыр|скыны, -аны; (*vaatteet*) посýксыны, погмаськыны; **kurtistuneet kasvot** кисырском ымныр
- kurttu^{1-C}** кисыри, шымыри; **mennä kurttuun** кисыриё (*я. шымыриё*) луыны; (*vaatteet myös*) посýксыны, погмаськыны; **hame on kurtussa** юбка посýксыкемын
- kurttuinen³⁸** кисыр|иё, -ес, шымыриё; (*vaatteet myös*) посýксыкем, погмаськем; **kurttuiset kasvot** кисыриё ымныр; **k. hame** посýксыкем юбка
- kurvi⁵ вер. 1.** кожон, поворот; **tien kurvit** сюреслэн кожонъёсыз 2. (*naisen vartalon*) вылтыр(ъёс); **tanssiityön kurvit** стриптиз эктись ныллэн вылтыръёсыз
- kusi²⁴ вер.** кызъ, кизъ
- kusta⁶⁶ вер.** кызяны, кизяны
- kustannus³⁹** 1. конъдон (*я. уксё*) сёт|он, -эм (*я. лэзён, -ем*) (малыке, кытчи ке), дун тыр|он, -ем (*make понна, малы ке*), финансировать кар|он, -ем; **laajennustyön k.** ужез пасъкытатыны (*я. пасъкытатон понна*) конъдон лэзэн; **elää jnk kustannuksella** кин ке четын (*я. кинлэн ке* конъдонэнзы) улыны; **pitää hauskaa jnk kustannuksella** выжст. кинэ ке серем карыса шулдыръясыкыны 2.: (*kustannukset*) ёем. тр. л. конъдон (*я. уксё*) быдтон(ъёс), быдтос(ъёс)*, расход(ъёс); **vuotuiset kustannukset** аръем (*я. арскин*) конъдон быдтонъёс
- kustantamo²** (книга) поттонни, издательство, поттись
- kutea^{58-F}** мызы лэзыны (*ксы чо-рыгъёс*)
- kuten 1.** герз. сямен ик; кызы; **k. aina** кόтьку сямен ик; **nyt k. ennenkin** или азъло сямен ик; **työ on vasta alussa, k. tiedämme** (кызы) асъмеос тодйськомы, ужали гинэ кутске ай; **k. oli sovittu** кызы верасъкемын вал 2. ск. (*sillä tavalla kuin*) сямен, кадъ, музэн, кызы; **tee k. minä** мон

сямен кар; **tee k. haluat** кызы
мылыд потэ, озы ик кар
kutiaa⁷⁵ 1. (*I*нф. но ортчем дырь-
ёс уг куттсько) [бич] потыны
yksipers.; **hän k. herkästi kaina-
loista** кунулаз солэн бичез потэ;
hän on herkkä kutiamaan солэн
бичез потэ 2. (*kutista*) лыдыны;
(*suuhytä*) гызыртыны, чупырты-
ны *yksipers.*; **kutiava ihottuma**
лыдись гижло
kutista⁶⁶ лыдыны; (*suuhytä*) гызыр-
тыны, чупыртыны *yksipers.*; **sel-
käni kutisee** тыбыры лыдэ (я.
гызыртэ); **korvassani kutisee**
пелям чупыртэ
kutistaa⁵³ шымыртыны, пичияты-
ны, пичиёмытыны (*pachkatusa*);
kankaiden kutistaminen басмаос-
ты шымыртон
kutistua⁶ шымырсыны, пичиёмы-
ны, -яны; (*kangas, nahka myös*)
пуксыны; **housuni ovat kutistu-
neet pesussa** миськыса штане
пукисз
kutittaa^{53-C} 1. бичатыны (*кинэ ke*),
бич/поттыны (*кинлэс ке*); **k.
jtak kainaloista** кинэ ке кунул-
тиз бичатыны; **k. jtak jalkaroh-
jista** кинлэс ке пыдпыдэссэ
бичатыны 2. *од. м.* лыдыны;
(*suuhytä*) бичатыны *yksipers.*,
гызыртыны; **kämmentä** **k.** кы-
рымпидэс лыдэ; **kurkkuani** **k.**
нылонме бичатэ; **selkääni** **k.**
тыбырме гызыртэ
kutka¹⁰ лыд|он, -эм; (*suuhyäminen*)
гызырт|он, -эм, чупырт|он, -эм;
vesirookkoon liittyvä **k.** (толья
ветлийс) чача дыръя лыдон
kutkuttaa^{53-C} 1. > **kutittaa** 2. *выжт.*
бичатыны, гочатыны; **k. jnk**
turhamaisuutta кинлэс ке дано

луэм потонзэ бичатыны; **k. jnk**
itserakkautta кинлэс ке асьяра-
тонзэ* (я. ассэ яратэмзэ) бича-
тыны
kutoa^{52-F} 1. куыны, куиськыны
intr.; **k. kangasta** басма куыны;
k. kuvioita бичаса ку(ись)кыны
2. (*neuloa*) керттыны, керттись-
кыны *intr.* (кесь пöзь венен); **k.
puikolla** пöзь венен кертт(ись-
кыны)
kutoja¹⁰ 1. куись(кись); **matonk.**
ковёр куись 2. (*neuloja*) керт-
тись(кись)
kutomakone⁴⁸ куиськон стан(ок)
kutomo² куиськон фáбрика,
куиськонни
kutri(t)⁵ ёчем. *тр. л.* бабля(ос),
баб(ы)лес йырси
kutsu¹ 1. ётён, ётем; (*suullinen
myös*) чорт|он, -эм, вýзов; (*ko-
koon*) ётча|н, -м; (*virallinen, kir-
jallinen*) повéстка [-ск-]; **saada**
k. häihin сюанэ ётён басьтыны;
saapua kutsusta ётемья (я. вý-
зовъя) вуыны 2. *тр. л.* куно ёт-
чан (жыт), ётчаськон жыт; **pitää**
kutsut куно ётчаны, ётчаськыны
kutsua⁵² 1. ётыны; (*suullisesti
myös*) чортыны; (*kokoon*) ётчаны;
k. luokseen дорад ётыны (я. чор-
тыны); **k. ariun** (*t. avuksi*) юрт-
тыны ётыны; **k. jk vieraaksi**
кинэ ке куное ётыны; **k. koko-
ukseen** кенеше ётчаны 2. *ож.*
басьтыны; **k. sotopalvelukseen**
áрмиé басьтыны 3. (*sanoa jtak
jksik*) (шуыса) вераны, шуыны;
Mirja kutsutaan Mirkaksi
Мýрьяэз Мýркку шуо (я. шуы-
са верало); **taloa kutsutiin isän-
tänsä nimellä** юртэз кузёэлэн
нимызъя верало вал

kutsunta^{9-J}: (*kutsunnat*) чем. тр. л., ож. армиé басътон, юасъкон (дыр); **hän joutui kutsuntoihin** сое армиé басътизы **kuttu^{1-C}** (гурт) кеч, куакеч (*му-мыез*); *шиш.* > **vuohi** **kutu^{1-F}** 1. (*mäti*) мызь 2. (*kuteminen*) мызь лэз|ён, -ем; **olla kudulla** мызь лэзыны **kuudes⁴⁵** куатéти; **heinäkuun kuudentena päivänä** посьтолэзлэн куатéти нуналаз, куатéти посьтолэзе **kuudesosa¹⁰** куатымос, куатéти люкет; **kaksi kuudesosaa** кык куатымос **kuu^F** 1. *astr. ou* толэзь; **kuu pais-taa** толэзь пиштэ; **etäisyys Maasta Kuuhun** Музъемисен Толэзёэ кусып 2. (*satelliitti*) спутник 3. (*kuuksa*) толэзь; **tässä kuussa** таяз толэзь; **kuun alussa** толэзь кутсъку, толэзлэн кутсконаз; **kerran kuussa** толэзяз огпол (я. одиг пол) **kuukausi²⁷** толэзь (*вакыт*); **k. sit-ten** толэзь талесь азъло; **kerran kuukaudessa** толэзяз огпол (я. одиг пол); **yhdessä kuukaudessa** (одиг) толэзъсын; **kuukauden kuluttua** толэзь ортчыса **kuukkeli⁶** зоол. јакы, кукшаныги (*Perisoreus infaustus*) **kuula¹⁰** 1. шáрик; **laakerin kuulat** подшíпниклэн шáрикъесыз 2. *спорт.* ядро; **työntää kuulaa** ядро донганы 3. *вер.* (*luoti*) пулья **kuulakynä¹⁰, kuulakärkikynä¹⁰** шáрико ручка **kuulalaakeri⁶** шáрико подшíпник **kuulantyöntö^{1-J}** *спорт.* ядро донган **kuulas⁴¹** 1. (*ilmä, valo*) сайкыт, сээзь, югыт (ксь куазь); **k. päivä** сээзь

нунал 2. (*läpinäkyvät*) пыр адзиськись, пыртый адскись, дун; **k.** **vesivärimaalau** пыр адзиськись акварель суред 2. *выжт.* сайкыт, лэчыт; **k. mieli** лэчыт визъ **kuulemma** пе; **hän on k. sairas** со, пе, висе **kuulainen³⁸** кылзиськись; **k. lapsi** кылзиськись нылпи; **olla k. jillek** кинлэсъ ке кылзиськыны; **laink.** катэз* (я. законээ) чаклась **kuulija¹²** кылзисъ(кись); кылсъ; **arvoisat kuulijat!** гажано кылзисъёс! **kuulla⁶⁷** 1. (*aistia ääntä*) кылыны; **k. puhetta** верасъкемез кылыны 2. (*huomata*) шёдйиськыны, кылзиськыны, валамон луыны; **äänestä kuulee, että moottori on uusi** куараезъя шёдйиське, мотор выль шуыса 3. (*ottaa huomioon, totella*) кылз(иськ)ыны (кинэ ке, кинлэсъ ке); (*noudattaa myös*) чакланы; **k. asiantuntijoita** специалистъёсты кылзыны **kuulo¹** (пель) кылон, пель *выжт.*; **tarkka k.** умой (я. шонер) кылон; **teroittaa (t. herkistää) kuuloaan** пелез сак карыны; **ei tule kuuloonkaan!** со пумысъ ымез ик усьяно ёвöl! **kuuloke^{48-A}** 1. наушник; **panna kuu-lokkeet korvilleen** наушникъёссы пеляд поныны 2. (*puhelimen luuri*) трубка (*телефонлэн*) **kuulokoje⁴⁸** кылон аппарат [-п-] (ляб кылзисъёслы) **kuulopuhe⁴⁸** верасък|онъёс, -емъёс, кыл-куара; (*juoru*) (юнмэ я. тóкмá) супыльтэм; **tunnen hänet vain kuulopuheesta** верасъкемъёссы гинэ сое тодийско; **kuulopuheiden perusteella** верасъкемъ

ёс (я. кыл-куара) вылэ пыкиськыса; **levittää kuulopuheita** (тóкмá) супылтыса ветлыны

kuulostaa⁵³ 1. *выжсът.* кылйськыны; чузъяськыны; **sehän k. raphalta** со чик умой уг кылйськы!; **tuo alkaa jo k. hyväältä** (озы) вераськем пичияк умойлань мыныны кутске ни кадь 2. *выж.* (*kuunella tarkkaavaisena*) (туж) сак кылз(йськ)ыны

kuultaa⁵⁴⁻¹ адзиськыны (*make pyrty, bus pyr kadt*), чильпыраны; **k. jnk läpi** пыртый (я. *make pyrty*) адзиськыны

kuulua⁵² 1. (*olla kuultavissa*) кылйськыны, вазыны; (*kaikua*) чузъяськыны; шуккиськыны; **kadulta kuuluu melua** урамын (я. *урамыс*) шуметэм (я. *куара*) кылйське; **änet kuuluvat kauas** куараос кыдёке чузъясько (я. *шуккисько*) 2. (*uutiset*) кылйськыны; **hänestä ei kuulunut mitään** со сярысь нóмýр но уг кылйськы; **antaa k.** ивор сётыны; **mitä kuuluu?** кычё-мар ужъёсыд?; мар вылез? 3. (*olla jnk oma*) асьян конструкциен берыктайське / **kääntyy omistusrakenteella: kenelle tuo peltö kuuluu?** со бусы кинлэн?, кинлэн со бусыез?; **pojalle kuulova osa perintöä** пиэзлы кылем наслéдствоыс пай 4. (*koskeaa*) йöt(ск)ылыны, герзаськемын луыны; **asia ei kuulu minulle** со ужпум борды мон уг ёထылйськы; кулэз вал! **riukek; se ei kuulu asiaan** со сярысь ужпум али ёвöl; **mitä se sinulle kuuluu?!** тынад отын ма ужед!, тыныд мар ужез?! 5. (*sisältyä*) пырыны, пыртэмын луы-

ны; **hintaan kuuluu aamiainen** дуназ чукнянь (я. чукназэ сиськон) пыртэмын; **suomi kuuluu suomalais-ugrilaisiin kieliin** финн [-н] кыл финн-угор кыльёс пöлы пыре 6. (*täytää*) инф. / inf. + кулэ, =но пумо кн. / =no-partis.; **sinun kuuluu tehdä se** тыныд сое лэсътоно (я. лэсътыны кулэ); **näin kuuluukin olla** озы ик лууны (но) кулэ

kuuluisa¹⁰ тодмо, (нимó-)данó; **k. kirjailija** тодмо писатель; **k. urheilija** нимó-данó спортсмен
kuuluisus⁴⁰ 1. тодмо лу|он, -эм, (сý-)дан, сýбур, ним-дан; **saavuttaa kuuluisutta** тодмо (я. нимó-данó) луыны, данэ потыны 2. (*henkilö*) тодмо (я. нимó-данó) адями

kuulustelija¹² 1. допростайсь, допрос лэсътись, юалляськись; слéдователь; **toimia kuulustelijana rikostutkinnassa** йыружез эске-ронын допростайсь луыны 2. (*tenttijä*) экзаменатор; **tentin k.** экзáмен кутайсь

kuulustella⁶⁷ 1. юр. допростыны, допрос лэсътыны (*кинэ кे*), юалляськыны (*кинлэс ке*); **k. todistaja** адзисьёслэс юалляськыны 2. (*tenttiä*) экзáмен кутыны (*юалляськыса*), юалляськон ортчтыны

kuulustelu² 1. юр. допрос (лэсът|он, -эм), допрос|он, -эм, юаллясь-к|он, -ем; **todistajien k.** адзисьёслэс юалляськен 2. (*tentti*) экзáмен (кут|он, -эм) (*юалляськыса*); **kertausk.** зачёт; **loppuk.** экзáмен
kuuluttaa^{53-С} ялыны, ивортыны; **k. jtak radiossa** мае ке радио пýр ялыны; **avioliittoon kuulutetaan**

seuraavat seurakuntamme jäsenet: ... общійнамылэн таче ёзчи-
озыз* (я. членъёсыз): ... – куз-
пальеc шуыса ялісько
kuuluttaja¹⁰ дíктор; **radiok.** радио-
ыссы дíктор, rádioléñ дíкторез
kuulutus³⁹ ялон, ялэм, иворт|он,
-эм; **tulosten k.** йылпумъяньёс-
ты (я. результатьёсты) ялон;
julkaista k. sanomalehdessä
газетын ялон поттыны
kuuluva¹⁰ кылжысқись; (*äänekäs*)
кыл(йык)ымон; **tuskin k. kuis-
kaus** мырдэм кылжысқись сипыр-
тэм; **puhua kuuluvalla änellä**
кылымон куараен верасъкыны
kuuma¹⁰ 1. пöсъ; **k. ilma** пöсъ
омыр; **k. vesi** пöсъ ву; **sauna on
vielä liian k.** мунчо јог (я. укыр
пöсъ) на; **tänään on kovin k.** тун-
нэ туж пöсъ; **minulla on k.** мы-
ным пöсъ 2. выжт. (*kiihkeä*) ўыр-
дыт, керзег, пöсъ; **k. rakkaus**
ўырдыт яратон; **k. veri** пöсъ
вир(ъем) 3. выжт. (*pulumallinen*)
шуг, секыт, ўырдыт, -ам, пöсъ;
poliittisesti k. kysymys политика
ласаңш шуг (я. ўырдам) ужпум
kuumē⁴⁸ (мугор) пöсект|он, -эм (я.
ўырда|н, -м), температúра (*адя-
милэн*); (*sairaalloinen tila*) пö-
секъя|н, -м, кезегъя|н, -м; **hänellä**
(t. *hänessä*) **on kuumetta** со пö-
сектэмын, солэн температúраез
вань; **olla kuumeessa** пöсектэмын
(я. ўырдамын) лууны (*vissemén*);
mitata k. (*кинлэсъ ке*) темпера-
тúразэ мертаны; **kuumetta alen-
tava läke** пöсектэмез (я. мугор
ўырдамез) кулэстісъ эмьюм
kuumainen³⁸ 1. пöсект|эм, -ыса,
ўырда|м, -са, пöсекъя|сь, -са; **k.**
potilas пöсектэм (я. пöсекъяса)

висись; **k. tulehdus** пöсектыса
ортчыс воспалéние; **hytistä kiu-
meisena** кезегъяны, пöсекъяны
2. выжт. (*jännittynt, kiihkeä*) кер-
зег, пöсекъясь, ўырдыт; (*kiirei-
nen*) кежег; **k. mieli** керзег сям
kuumemittari⁶ градусníк
kuumentaa^{54-J} пöсятыны; **k. vettä**
бу пöсятыны; **k. hehkuvaksi (t.
tolikuumaksi)** ўырдатыны
kuumentua^{52-J} > **kuumeta**
kuumeta⁷² 1. пöсяны; **vesi on kuu-
menemassa** бу пöся ни; **k. hehku-
vaksi (t. tolikuumaksi)** ўырданы
2. выжт. (*intoutua, suuttua*) ўыр-
даны, пöсекъяны (кутскыны),
йырдэ кур карыны
kuumetauti^{55-F} мед. кезегъян, пö-
секъян, пöсъкыль
kuumoittaa^{53-C} 1. пыжыны, пöся-
тыны; **aurinko alkoi k.** шунды
пыжыны кутскиз 2. жуаны (късъ
бамъёс)
kuumius⁴⁰ мн. пöсъ; (*saunassa,
uunissa myös*) јог, жар; **aavikon**
k. бушкырлэн* (я. пустынялэн)
пöсез
kuunnella^{67-J} кылз(йык)ыны (кинэ
ке, кинлэсъ ке); (*noudattaa myös*)
чакланы; **k. uutiset radiosta**
ráдиоыссы иворъёсты кылзыны;
kuuntele minua! кылзы монэ!
kuunnelma¹⁰ радио|постанóвка,
-спектáль
kuuntelija¹² кылзисъ(кись); **radion**
kuuntelijat ráдио кылзисъёс
kuuri⁵ (эмъяськон) курс; **laihdutus-
k.** восьмон(ъя) курс; **olla kuuril-
la** эмъяськон курсэз ортчыны
kuuro¹ I тн. (*kuulematon*) кылжысъ-
тэм; мн. лууса (*ihtinen myös*)
пельтэм, сонгро; **hänen vasen**
korvansa on k. солэн паллян

- пельыз кылайсътэм (я. уг кылы); **jäädä** (*t. tulla*) **kuuroksi** пельтэм кыльыны (я. луыны)
- kuuro**¹ II мн. (*rungsas sade*) сильзор, зор кисът|он, -эм; (*lumik.*) зол (я. кужмо) лымыян (я. лымы усён); **ukkosk.** гудыръяса зорон
- kuuromykkä**^{10-А} кылтэм-пельтэм, бак, немой (пельыз но уг кыл)
- kuusama**¹⁰ бот. гузэмпу, пунысу-тэр(пу) (*Lonicera*)
- kuusi**²⁴ I мн. кыз; **kuusien** (*t. kuus-ten*) **humina** кызъёслэн куашетэмзы
- kuusi**²⁷ II лн. куать; **kuuden tunnin työaika** куать часъем ужан нунал; **kuudessa päivässä** куать нуналскын, куатёйскын
- kuusikko**^{4-А} I (*kuusimetiskkö*) кыз нюлэс (я. тэль), кыз(о) пёл, кызолык
- kuusikko**^{4-А} II (*kuuden muodostama ryhmä*) куать мурт, шестёрка *rihek.*
- kuusikymmentä** куатътон
- kuusitoista** дас куать
- kuutamo**² толэз югыт (я. пиш|он, -эм); **hanki hohtaa kuutamossa** пуктэм лымы толэз югытын ворекъя; **suudella kuutamolla** толэз югытэн (я. пиштыку) чупаськыны
- kuutio**³ куб; (*pieni*) күбик
- kuutiometri**⁵ кубомётр
- kuutonen**³⁸ куать (*lydpuus*), шестёрка *rihek.*; куате́йт (нóмеро); **herttak.** чéрви куать, куать чéрви; **numero k.** куате́йт нóмер
- kuva**¹⁰ 1. тусъет*, изображение; суред, картина; (*esim. kirjan*) картинка, иллюстраци(я); (*valok.*) туспуктэм*, фотографи(я), фóто *rihek.*; (*veistos*) фигúра (адями тусъет); **muotok.** туссуред*, портрет; **mustavalainen k.** съодó-тóдьи́ туспуктэм (я. фотографи); **värik.** буёло туспуктэм; **kipsik.** гипслэсэ фигура; **maalata k.** суред суреданы (*буёльёсын*); **ottaa k. jstak** кинэке (я. мае ке) туспуктыны (я. фотографировать карыны), кинлэсэ ке (я. малэс ке) туссэ пуктыны 2. (*näky, ulkonäkö*) (выл)тус, тус-суред*; (*imago*) туссуред*, образ; **romaanin henkilök.** романысь геройлэн кыл-суредэз* (я. образэз)
- kuvaaja**¹⁰ 1. тусъясь*, возьматись (малэс ке вылтуссэ, суредась); (*selostaja*) суредмась*, описать карись; **maaseudun ihmisten k.** гурт калыкез возьматись (кесь писатель) 2. **кино.** оперáтор 3. **фото.** туспуктись*, фотóграф
- kuvaannollinen**³⁸ туссуред|о*, -мась*, образной, выжтэм; **k.** **ilmaus** туссуредмась шуэт*, образной выражение; **sanan k.** **merkitys** кыл. кыллэн выжтэм валатонэз (я. значениез)
- kuvaelma**¹⁰ театр. суред, картина; **näytelmä, jossa on neljä kuvaelmaa** ныиль суредэн пыёса [-cc-]
- kuvailla**⁶⁷ суредманы*, (гожъяса) возьматыны, описать карыны
- kuvallinen**³⁸ 1. суред|о, -эн, -вёсын; **k. pankkikortti** суредо банк карптá 2. > **kuvaannollinen**
- kuvanveisto**¹, **kuvanveistotaide**^{48-Ф} скульптура (*искусство*)
- kuvanveistäjä**¹⁰ скульптор
- kuvaruudu**^{1-Ф} экран
- kuvastaa**⁵³ тусъяны*, суредъяны* (кесь синучкон), возьматыны (малэс ке туссэ, пуштроссэ),

- отражать карыны; **järvi k. pilviä** ты пилемъёсты суредъя (я. отражать каре); **kirjoitus, joka k. yleistä mielipidettä** статья, кудйз калыклэс ёгъя мылкыдзэ возьматэ
- kuvastua**⁵² тусъясыкыны*, суредъясыкыны* (ксь синучконы), отражаться [-цца] карисъкыны; (*näkyä*) адзисъкыны; **pajut kuvas-tuvat joen pinnasta (t. pintaan)** бадьпуюс шур ву вылын (я. вылэ) суредъясько (я. отражаться карисъко)
- kuvata**⁷³ 1. тусъяны*, возьматыны (ксь суредаса); (*selostaa*) суредманы*, описать карыны; **k. jnk kasvot edestäpäin** кинлэс ке ымнырэ азьпаласеныз тусъяны (я. возьматыны); **jumalat kuva-taan usein ihmishahmoisiksi** инмаръёсты чэм дыръя адями вылтусын возьматъяло (я. суредало) 2. **кино.** снимать карыны; **foto. ou** туспуктыны*, фотографировать карыны; **k. eloku-va** фильм снимать карыны
- kuvataide**^{48-F} тусъян устолык*, изобразительной искусство [-уст-]; **kuvataiteeseen kuuluu mm. maalaus-, piirustus- ja ku-vanveistotaide** тусъян устолыке, ксь, бүёлэн суредаськон, рису-нок но скульптўра пыре
- kuvataiteilija**¹² суредась(кись) (буёлэн), художник
- kuve**^{48-E} 1. **анат.** кётурдэс (*кус вадескыз*), кус (*кётурдэс палыз*); **seisoa käsi kupeella** киез кускы тырыса сылыны 2. (*sivi*) урдэс; (*vuoren*) (гурезь) бам, бамал; **uunin k.** гур урдэс, гурлэн урдэс(к)ыз (я. урдсыз); **nousta**
- mäen kuvetta** гурезь бамтй ту-быны 3. борд(=); **jnk kupeella** кин ке (я. маке) бордын
- kuvio**³ фигура; тустьет*, суред-пужы; **geometrinen k.** геометри (я. геометрической) фигура;
- kalaa muistuttava k.** чорыглы кельшисс тустьет (я. суред);
- koristek.** пужы
- kuvioillinen**³⁸ пужыё(-пужыё), суредо(-суредо); **k. kangas** пужё (я. суредо) басма; **k. tapetti** суредо(-суредо) обой
- kuvitella**^{67-C} малпаны, йырвице (я. син азе) пуктыны, кожаны; (*haaveilla*) визъпёрьяны*, фан-тазировать карыны; **k. jotakuta mielessään** кинлэс ке туссэ син аязд пуктыны; **olin kuvitellut hänét toisenlaiseksi** сое мукетгес шуыса малпасько вал; **k. suuria itsestään** астэ олóкын кожаны
- kuvitelma**¹⁰ йырвиз суред*, мал-пан; (*haaveilu*) визъпёрьет*, фан-тази(я); (*harhakuva*) омырвёт*, иллюзи(я); **k. onnesta** шуд ся-рысь малпанъёс
- kuvittaa**^{53-C} суредъяны* (*mae ke*), суредъёс (я. иллюстрацис) лэсътыны (кытчи *ke*); **k. satukir-joja** выжыкыл книгаосты су-редъяны*, выжыкыл книгаосты суредъёс лэсътыны
- kuvitteellinen**³⁸ визъпёрьет*, фан-тастика(лыко*), фантастичес-кой; (*näennäinen*) омырвёт*, ил-люзиё; **kuvitteelliset olennot** визъпёрьет (я. фантастической) макеос; **se on vain k. mahdolli-suus** со иллюзиё луонлык гинэ
- kuvottaa**^{53-C} [ёском] потыны *yksi-pers.*, вуеккъятыны; **minua k. öskem(e)** потэ, монэ вуеккъятэ;

löyhkä kuvotti häntä юрзым зынлэсь со вуекъясыны кутсиз **kuvotus³⁹** ёслем пот|он, -эм, вуекъясык|он, -ем; **tunnen kuvottusta** ёслем(е) потэ, вуекъяськисько
kvaliteetti^{5-C} ёчэлых; **korkea k.** вылл ёчэлых
kvantiteetti^{5-C} 1. лыд, мындала 2. кыл. кузьдала (*куаралэн*)
kyetä^{72-D} быгатыны, пöрмытыны (*mae ke*), усто (я. умой) луыны (*малы ke*); **hän ei kykenet teke-määän sitä** со уг быгаты сое лэссыны; **k. työhön** ужлы усто (луыны); **hän kykenee johtajaksi** со умой кивалтйсь луоз, солэс умой кивалтйсь пöрмоз
kyhmy¹ лёг; (*ihmisellä, eläimellä myös*) пыкт|ос, -эм; **puun oksan k.** писпу вайысь лёг; **ihonalainen k.** ку ул(ысь) лёг; **syöpäk.** рак пыктос
kyhnyttää^{53-C} корманы; **k. selkäänsä** тыбырдэ корманы; **k. itseään** кормасыны
kyhäätä⁷³ дыртыйд-вуттыйд (я. шукшак, жо́г-жо́г) лэссыны; **kyhäätty suojakatos** шук-шак лэссытэм лапас; **kyhäddy artikkeli** дыртыйд-вуттыйд гожтэм статья
kykenemätön^{34-C} 1. быгатйсътэм, пöрмостэм, эб(ы)лес; **k. johtajaksi** кивалтыны быгатйсътэм 2. (*impotentti*) валчаясьны быгатйсътэм (*нылкышноосын*), импотент(о) [-тэ-]
kyky^{1-M} быгат|он(лык), -эм, устолык; (*lahja*) пöрмос*, талант; **henkiset kyyyt** лулпуш* (я. духовной) быгатонлык(ъёс); **mata-maattiset kyyyt** математикая быгатонлык(ъёс); **tutkijank.**

исслéдовательлэн талантээ **kyljellä än, -lle(en** урдэс (вылаз). урдсийн; **maata kyljellään** урдсийн (я. урдэс вылаз) кыллыны; **kallistaa (t. kaataa) kyljelleen** урдэс (вылаз) пуктыны
kyljittääin 1. урдсийн, урдэссыныз; **panna (t. asettaa) k.** урдсийн карыны (я. пуктыны) 2. (*kyljitysten*) артысь (артэ), бордысь бордазы; **istua k.** артысь артэ пукыны
kyljys³⁹ пöр. лыэн антреют (*пудо-лен тыбыр палысътыз лыэн вальче вандыса басътэм силь палэс; солэс пыжыса лэссытэм сиён*)
kylki^{1-L} 1. анат. кётурдэс; **maata vasemmalla kyljellä än** паллян кётурдэс вылад кыллыны; **kääntää kylkeä** кётурдэс выллысь кётурдэс вылл берытсыны 2. урдэс; (*laivan*) борт (*корабльлэн*); **omenan k.** улмолэн урдэс(к)ыз 3. борд(=); **kissa maa-kaa uunin kyljessä** кочыш гур бордын кылле
kylkiluu¹⁸ анат. урдлы
kyllaksi тыр|мымон, -мыт; **saimme syödä kylliksemme** тырмымон сиськими; **saada kyllikseen jstak** чырты выжье (я. дйне) вуыны, аklär потыны
kyllin 1. (*riitäävän*) гинэ, тарак; **k. suuri** бадзым гинэ, тарак бадзым 2. > **kylliksi; yllin (t. yltä) k.** лáчак, тачак, дáнаак
kyllä бен, бон *murt.*; (*niin*) озы; **k., minä olen jo lähdössä** бен, мон кошкисько ни; **kylläpä tänään sataa vettä** э бен куазед зоре ук туннэ!; **k. kai hän tulee** лыктоз, дыр (я. вылды), со
kylläinen^{34-C} кётыз тыр; **hänellä on k. olo** солэн кётыз тыр(емын);

- syödä itsensä kylläiseksi** кöttтырымон (я. кётыд тырымон) сиськыны
- kyllästyttää^{53-C}** акылтыны (кинлыке); (*kovin*) вуёмытыны, áк(ы)-ляк поттыны; **odotus alkoi k.**
- lapsia** возмаса улон нылпиослы акылтыны кутскиз ни
- kyllästyä⁵² jhk** акылтыны (кинэнке); (*kovin*) вуёмыны, áк(ы)ляк поттыны (кинэнке); (*jhk ruokaan myös*) ымыны (*maan ke*); **minä olen kyllästynyt sinuun** мон тонэйнд акылтыйни; **olen kyllästynyt syömään tätä puuroa** та жукез сиыса ымы ини
- kyllästää^{53-C}** пычатыны (*mae ke – кытчи ke*), пропитать карыны; **k. kangas vedenpitäväksi** вуэз воэён вылысь басмаез пропитать карыны
- kylmentyä^{52-J} > kylmetä**
- kylmentää^{54-J}** 1. кезыт (я. салкым) карыны; (*jäähdyttää*) сиятыны; **yöpakkaneen kylmensi järviveden** уй кезыт тысыс вуэз салкым карем 2. выжт. салкым (я. сияллэс) карыны; **perheriita kylmensi heidän välejäään** семья пушкин керетон соослесь кусыпъёссе салкым кариз
- kylmettyä^{52-C}** кынманы (шедыны), пычаны, ёётыны (кезыт ссы); **kylmetyn matkalla** сюрес вылысен кынманы шеди, сюрес вылысен (мыным) кезыт пычаз
- kylmettää^{53-C}** кынтыны (шедьтыны); **k. kurkkunsa** нылондэ кынтыны шедьтыны; **k. itsensä** кынманы шедь(т)ыны (ачиð), астэ кынтыны
- kylmetä⁷²** 1. кезыт (я. салкым) луыны, кезытомыны; (*jäätyä*)
- сияны; (*sää*) кезытскыны *yksiper..*, кезыт кариськыны *yksiper..*; **yöllä ilma kylmeni** уин омыр кезыт луиз; **ruoka kylmenee** сиён сия; **sää kylmenee** (куазь) кезытске 2. выжт. салкым (я. сияллэс) луыны, сия(леск)ыны; **suhteet kylmenivät** кусыпъёс салкымес луизы; **hän kylmeni musiikille** музыкалы со (я. солэн мылкыдыз) сияллэсиз **kylmiltä**(ан кезытэн; шунтытэк; **syödä keitto k.** шыдэз шунтытэк сиыны; **jouduin pitämään puheen kylmiltäni** выжт. (мыным) дасясыктэк вераськоно (я. выступление лэсьюто) луиз **kylmissä**(ан кынмыса, зонгыраса, эбыляса; **olla kylmissään** кынмыны, кынмыса улыны, зонгыраны; **seisoin kylmissäni kadunkulmassa** урам сэрегын кынмыса сыйл)
- kylmiö³** кынтонни, кынтон висъет (я. кóмнатá), кóмната-холо-дильник
- kylmyys⁴⁰** кезыт(лык); (*vileys*) салкым(лык); **talven k.** толлэн кезыттэз; **sukupuolinен k.** выжт. чич-нёк* (я. сексуальной) салкымлык
- kylmä¹⁰** 1. тн. кезыт; (*vileeä*) салкым, сияллэс; **k. vesi** кезыт ву; **k. tupa** кезыт корка; **k. ilme** выжт. сияллэс ымныр (тус) 2. мн. кезыт; (*vileys*) салкым; **talven kylmät** тол кезыттьёс; **pitää jtak kylmässä** мае ке кезытын возыны; **huoneessa on k.** кóмнатайн кезыт (я. салкым); **ulkona on hirveän k.** педлон ёырт кезыт; **minun (t. minulla) on k.** мыным кезыт; **minun tuli k.**

seistessä сылонъям кынми, сылыса (мынным) кезыт пычаз
kylpeä^{58-Е} 1. пыласькыны, мисьтыйськыны; **k. ammeessa** ваннаны пыласькыны; **käydä kylpemässä** пыласькыны ветлыны 2. (*saunoa*) мунчо(е) пырыны; (*vihtoa*) париськыны, веникен пырыны
kylpyhuone⁴⁸ ванной (кóмнатá)
kylpylä¹² 1. (*hoitolaitos*) курорт, вуэн эмъя(сько)нни 2. (*virkistyslaitos*) аквапарк
kylyptakki^{5-А} халат (*duše, мунчое ветлыны*)
kyltti^{5-С} вер. нимпул*, вывеска
kyltymätön^{34-С} (кöt)тырмостэм, сук, буйгасьтэм, буйгатоңтэм; **k. ihminen** кöttырмостэм (я. сук) адямы; **k. nälkä** биронтэм кётсюман; **k. halu** буйгасьтэм мылкыд (я. мылпотон); **k. vallanhimo** властьын луонэз нόмырын буйгатоңтэм яратон
kylvettää^{53-С} 1. пылатыны, миськыны 2. (*saunottaa*) мунчо(е) пыртыны; (*vihdalla*) парыны, веникен пыртыны; **k. saunavieraita** мунчое пырсыёсты парыны
kylväjä¹⁰ кизись
kylvää⁵³ 1. кизыны; **k. pelto rukiil-le** (*t. rukiiksi*) бусые ѳег кизыны 2. (*levittää*) пазяны; **k. jalkakäytävällé hiekkaa** тротуар вылэлуо пазяны; **k. rahaa** выжт. коньдонэн пазяськыны
kylvökone⁴⁸ гурт в. (ю) кизён машина, сеялка
kylvös³⁹ кизем кидыс; (*vilja*) кизем ю(-нянь) (я. юос); (*maa-alä*) кизем му(ос)
kylä¹⁰ 1. гурт; (*kirkonk. t. iso*) черкогурт, село; (*asuintaajama*) карп-гурт*, посёлок 2. городок, гурт;

ylioppilask. студент кар, студент (я. студéнческой) городок; **olympiaak.** олимпи (я. олимпийской) гурт
kylä|ssä, -stä, -än: olla kylässä гуртаны, куновын улыны, кунояны; **käydä kylässä** гуртана (ветлыны), куное ветлыны; **hän tuli meille kylään** со ми доры гуртана (я. куное) лыктйз
kyläillä⁶⁷ (*käydä*) гуртаса (я. куно- (е)ти) ветлыны; (*olla*) гуртаса (я. куновын) улыны; **k. sukulaisia-sa** чыжи-выжы дорын гуртаса улыны
kymmen³² дас(о) (*арбери я. адями вальче басьтыса*); **kuulijoita oli muutamia kymmeniä** кылзйсез кёня ке дасо вал
kymmenen³² дас
kymmenes⁴⁵ дасэтй; **kun hän tuli kymmenennen kerran** дасэтйзээ (я. дасэтй полаз) лыктэмез бере
kymmenesosa¹⁰ дасмос, дасэтй люкет; **kaksi kymmenesosaa** кык дасмос
kympri^{5-В} вер. дас (*лыдпус*), десятка *ruhek.*; дасэтй (нóмербó); (*seteli*) дасъем (коньдон), даслык; **matkustaa kympin raitiovaunulla** дасэтй нóмербó трамваен мыныны(-ветлыны)
kyniä⁶¹ 1. ишкыны (гонтурез) 2. выжт. вер. кыскыны, сузяны, качаны (уксёэз); **k. rahat turisteilta** туристъёслесь уксёээс кыскыны (я. сузяны)
kynny³⁹ ёс кусып; **uuden aikakauden kynnyksellä** выжт. выль вапумлэн (я. даурлэн) кутсконаз
kynnysmatto^{1-С} выж лёгет, поло-вик (пыронниысь)
kynsi²⁸ гижы; **varpaan kynnet** пыд-

гижы(ос), пыдчиньысыг гижы-
ос; **iskeä kyntensä jhk** кин ке (я.
маке) борды гижыосын(ыд)
жабырскыны; **kynsin hampain**
гижысъ-пиньысь, вань кужмысъ
kynsiä⁶¹ чабъяны, корманы; **k. syy-
hyvää kohtaa** лыдйсъ интыез
корманы
kynttilä¹² сюсътыл
kyntäjä¹⁰ гырысъ
kyntää^{53-j} гырыны; **k. niitty pellok-
si** возез бусылы гырыны
kynä¹⁰ 1. (*kuulak.*) ручка; (*lyijyk.*)
карандаш; *выжт.* перо; **huopak.**
флома́стер; **tussik.** мárкер 2.
(*kuulak.*) *выжт.* перо
kynäkotelo² пенал, колодка
kypsämötön^{34-c} 1. вуымтэ; (*marjat,*
hedelmät myös) кисьмамтэ, еж; **k.**
omena вуымтэ (я. кисьмамтэ)
улмо; **k. vadelma** еж (я. кисьмамтэ)
эмезь **2. nöp.** (*kypsäksi keittä-
mätön*) пöзымтэ; (*vihannekset
myös*) грэзь; (*liha myös*) ыль; **k.**
peruna грэзь (я. пöзымтэ) картофка;
k. liha пöзымтэ (я. ыль)
силь **3. выжт.** (*kehittämätön*) еж,
грэзь; ыль; **k. johtajaksi** кивал-
тисъ луыны (я. луон понна) еж
на; **k. artikkeli** ыль статья
kypsyä⁵² 1. *выжт. ои* вуыны; (*mar-
jat, hedelmät myös*) кисьманы;
vilja kypsy ю-нянь вуэ ни; **ome-
nat kypsyvä** улмо вуэ (я. кись-
ма) ни **2. nöp.** (*keittääessä*) пöзы-
ны; (*paistua*) жáриться [-цца]
кариськыны; (*kuivassa lämmössä*)
пыжыны; **liha kypsy** силь пöзе
kypsä¹⁰ 1. вуэм; (*marjat, hedelmät
myös*) кисьмам; **k. omena** вуэм
(я. кисьмам) улмо **2. nöp.** (*valmis*)
дась, вуэм; (*keitetty*) пöзем; (*pais-
tettu*) жáриться [-цца] кариськем;

(*kuivassa lämmössä*) пыжем; **k.**
liha пözem (я. жáриться карись-
кем) силь; **perunat ovat jo kypsiä**
картофка пöземын (я. небыт) ни
3. выжт. (*täysin kehittynyt*) вуэм,
кисьмам; (*varttunut*) быдэ вуэм;
(*valmis*) дась; **k. munasolu** вуэм
яйцеклётка (я. мумы лулпы-
ры*); **k. suunnitelma** кисьмам
(я. дась) план
kypärä¹⁰ шлем, кáскá
kyräillä⁶⁷ *выжт. ои* кырыж (я. куй-
мыр) учкыны (кин ке шоры)
kyse⁴⁸ ужпум, вераськон; **mistä on**
к.? мар бордын ужпум?; мар
сярысъ вераськон?; **kyseessä**
oleva (вакч. *ko.*) та, со (ма ссс
вераськон мынэ), азъло верам;
se ei tule kyseeseenkäään со ся-
рысъ вераськонэ ик ёвöl; **nyt**
on tosi kyseessä серем ёвöl (али)
kyseenalainen³⁸ осконтэм(гес),
тэкшеръимон, -оно; **on kyseen-
alaista, toteutuuko suunnitelma**
план быдэсмоз шуыса, осконт-
тэмгес потэ
kyseenalaistaa⁵³ осконтэмен (я. ос-
контэм шуыса) лыдъяны, осконт-
эм карыны; **perinteisten arvo-
jen kyseenalaistaminen** вашкала
(я. сяме пычам) дунлыкъёсты
осконтэмэн лыдъян
kysellä⁶⁷ юаны(-вераны) (мае ке,
маке ссы), юалляськыны (маке
ссы); (*etsiä*) утчаны; **k. jltak uti-
sista** кинлэсъ ке (выль) иворъёс-
ты юаны-вераны; **hän kyseli si-
niua** со тонэ юа(з) вал, со тон
сярысъ юалляськиз; **kukaan ei**
ole kysellyt häntä сое нóкйн
юасъ(-верась) ѿй вал
kysely⁷ 1. юан(-веран), юам(-верам),
юалляськ|он, -ем; **kirjallinen k.**

гожъяса юалляськон; **suorittaa** **k.** юалляськон (я. анкетирова-
ние) ортчытыны **2.** (куронэн)
вазиськон (*кытчы ке*). курон,
запрос
kyselylomake^{48-А} анкёта
kysymys³⁹ **1.** юан; **suullinen k.** вера-
са сётэм юан; **kirjallinen k.** гожъ-
тыса сётэм юан; **esittää jillek k.**
кинлы ке юан сётыны **2.** (*asia,*
ongelma) уж(пум); **periaatteelli-
nen k.** возетлыко* (я. принципи-
альной) уж(пум) **3.** > **kyse**
kysymysmerkki^{5-А} юыл. юан пус
kysyä⁵² **1.** юаны; (*kysellä*) юаны-
вераны (*make ссы*), юал-
ляськыны (*make ссы*); **k. lisää**
выжыятыны, выжыятыса юаны
2. (*puuttää*) юаны, курыны; **k. kir-
jaan kirjastosta** библиотекаись
книга юаны; **k. lupa päälliköltä**
кузёлэссе юаськыны **3.** (*vaatia*)
кулэ карыны, кулэ (луыны), ку-
рыны; **tämä työ kysyy kärsivälli-
syyttä** та уж чиданлыкез кулэ
каре
kyteä^{58-Ф} гыбданы, чындыны; **suos-
sa kytevä turve** нюрвыйлысса гыб-
даса улийс сьёд сюй; **märät**
puut kytevät кот пуос чындо
kytkeytyä^{52-Ф} **1.** (*tarttua yhteen*) вал-
чеяскыны, герзаськыны; эл.
жуватскыны, включитесь [-ща]
кариськыны; **virta kytkeytyy au-
tomaattisesti** ток асэркэз* (я. ав-
томатически) жуватске **2.** *выжст.*
(*olla yhteydessä jhk*) итиськыны
(*make борды*), герзаськемын
луыны, герзаськыны (*main ke*);
kriisiin kytkeytyvä inflaatio кри-
зис борды итиськись инфля-
ци(я)
kytkeä⁵⁸ **1.** (*sitoa kiinni*) думыны;

(*yhteen*) валчеяны; **k. vene laitu-
riin** пыжез причал борды думы-
ны; **pitää koira kytketynä** пунье-
з думыса возыны **2.** *тех.* вал-
чеяны, итыны; эл. жуатыны,
включить карыны; **akselien kyt-
keminen toisiinsa** осьёсты (ог-
огензы) валчеян; **k. talo sähkö-
verkkoon** коркаэз электросеть
(я. езтыл вотэс*) борды итыны;
virta on kytketynä ток (я. ез-
тыл*) жуатэмын **3.** *выжст.* гер-
заны; **hän ei osannut k. näitä
asioita toisiinsa** та ужпумъёсты
ог-огензы герзаны со ёз быгаты
kytkin³³ **1.** переключатель; эл.
выключатель **2.** *тех.* мұфта;
сцепление
kytkös³⁹ герзет*, кусып, связь; **ta-
pahtumien väliset kytkökset** луэм
ужёс вискысса герзет (я. связь);
**liikemies, jolla on kytköksiä puo-
lueisiin** ужбергатайс, кудизлэн
пáртиосын кусыпъёссыз вань
kytträ¹² (тыбыр) губрес, тыбыр|-
потэм, -лёт
kyvükäs^{41-А} быгатайс; (*lahjakas*)
усто(лыко), пёрмосо*, талант;
k. lapsi быгатайс (я. устолыко)
пинал; **k. koululainen** усто ды-
шетскись
kyvytön^{34-С} **1.** быгатайсътэм, пёр-
мостэм, быгатонлыктэм; **olla k.**
tekemään päätkösiä решёниосты
кутыны быгатайсътэм **2.** (*suku-
puolisesti*) валчеяскыны быга-
тайсътэм (*нылкышноосын*), импо-
тент(о) [-тэ-]
kyy¹⁸ зоол. сьёд(йыро)кий, гадиока
(*Vipera berus*)
kyyditä⁶⁹ вайыса (я. нуыса) кель-
тыны, вуттыны (*кулэ интые,*
кес машинаен); **hän kyyditsi**

- vieraat autolla asemalle** со куносты машинаен вокзалэ вайыса кельтиз
- kyyhky¹, kyyhkynen³⁸** зоол. дыдык
- kyyk|yssä, -ystä, -kyun:** *olla kyykysä* пыдкупьри вылын (я. пыдчины йылын) пукыны; *kyykystä noustessa häntä huimasi* пыдкупьри вылысь (я. пыдчины йылысь) султыкуз, солэн йырыз поромиз; **mennä kyykkuyun** пыдкупьри вылэ (я. пыдчины йылэ) пуксыны
- kyykistyä⁵²** пыдкупьри вылэ (я. пыдчины йылэ) пуксыны, пыдкупьриясыкыны; **k. nuotion ääreen** тылском доры пыдкупьри вылэ пуксыны
- kyyköttää^{53-С} 1.** (*olla kyykysä*) пыдкупьри вылын (я. пыдчины йылын) пукыны **2.** (*kyuhöttää*) шымырсыса улыны; **istua k. nurkassa** сэр(е)гын шымырсыса пукыны
- kyynel:** (*kyynel(e)et*)⁴⁹ ёем. тр. л. син|кили, -ву; *kyynel(e)et silmissä* синмын (я. синдурын) синклини(ос); синклилиясыкыса; **puhjeeta kyyneliin** синклилиясыкыны, бёрдыны кутскины
- kyynärpää¹⁸** анат. гырпум; **käyttää kuunäärpäitään** гырпумъёсныд донгаськыса мыныны
- kyynärvarsí²⁸** анат. киюмыл (гырпумен суйпосэн вискысь суйлэн люкетээ)
- kyyristyä⁵²** мыкырсыны, губырсыны, лаптиськыны; **k. alas** уллань мыкырсыны; **kyyristyneet hartiat** лаптиськем (я. шымыртэм) пельпумъёс
- kyyry|ssä, -yn** губырсына, лаптиськыса, мыкырсына; **selkä** **kyyryssä** губырсыса, тыбырез губыртыса; **rainua kyyguun** губырсыны, (купыр-купыр) куасалсыны
- kyyti^{5-F} 1.: ottaa jk kyytiin** кинэ ке вайыса (я. нуыса) кельтины, кинэ ке вуттыны (*kulэ интые, кесь машинаен*); **päästä jnk kyydissä** кинлэн ке транспортныз (я. транспортауз пуксыса) вуны; **hyppää kyytiin!** пуксы (кесь машинаям), ную (я. вутто)!; **yh-tä kyytiä** дугдылытэк; **нялтас 2. выжт.** визь тырыны, туз(гытыны, пызытыны; **antaa jillek kyytiä** кинлы ке визь тырыны, кинэ ке тузыны
- kyömupenä¹⁰ 1.** мн. куп(ы)рес (я. ёрзи) ныр **2. тн.** куп(ы)рес ныро|о, -ъем
- kädenselkä^{10-D}** анат. кимыш, китыш, кибам
- kädensija⁹** кут|он, -эт; **oven k.** ёс кутон
- kädetön^{34-C}** китэм, китэк
- kähertyä^{52-K}** бабыльскыны, бабыльтиськыны, кудырсыны
- kähertää^{54-K}** бабыльтыны, кудыртыны
- käheys⁴⁰** ёзаз(ы)реслык, ёзаз(ы)рес (я. куаж(ы)рес) лу|он, -эм; **äänen k.** куаралэн ёзазыреслыкез
- käheä¹⁵** ёзаз(ы)рес, куаж(ы)рес; **k. ääni** ёзаз(ы)рес куара; **tulla (t. mennä) kähäksi** ёзаз(ы)рес лууны, бирини (*куара ссы*), чугдыны (*нылон ссы*)
- kähistä⁶⁶** ёзазыртыны, куажгетыны; (*rihnia tuös*) ёзаз(ы)рес (я. куаж(ы)рес) куараен вераны; **"Minä tapan sinut!" mie kähisi.** "Виё мон тонэ!" – ёзазрес куараен вераз пиосмурт.

käki^{7-D} зоол. кики, (кико)кукы
käly¹ 1. (*aviomiehen sisar*) (*vanhempi*) апайзы, альчика *vanh.* (картлэн апаэз); (*nuorempi*) узы (картлэн сүзэрэз) 2. (*vaimon sisar*) (*vanhempi*) апайзы, вармака (кышнолэн апаэз); (*nuorempi*) бултыр (кышнолэн сүзэрэз) 3. (*vanhemman veljen vaimo*) кенак (агайлэн кышноэз); (*nuoremman veljen vaimo*) (вын) кен, ичимень (вынлэн кышноэз) 4. (*miehen vanhemman veljen vaimo*) кали (карлэн агаэзлэн кышноэз); (*miehen nuoremman veljen vaimo*) ичимень (карлэн вынызлэн кышноэз)

kämmen³² анат. кырымпыдэс, кипидэс

kämmenselkä^{10-D} > **kädenselkä**

kämpä^{10-B} 1. барак (огдырлы улонни) 2. вер. патер, улонни, висъет; **opiskelijak.** студент патер

känni⁵ вер. торд|он, -эм, куд়|он, -ем; **olla kännissä** тордэмын луны; **juoda itsensä känniin** тордытозь юны

kännynkkä⁵ вер. казь (я. ёеп) телефон, мобильник

känsä¹⁰ сюрем (инты) (*kös mозоль*); (*pieni kyhmy*) вогыри, лёг (*ничи гинэ*); **soutamisesta käsiin tulleet känsät** полсамен кие кылдэм сюрем интыос

käpertyä^{52-K} чутырсыны, бинялсыны; шымырсыны, жиптиськыны; **tuohi on käpertynyt** туй чутырсемын; **k. peiton alle** шобрет улэ шымырсыны; **k. äidin syliin** анаед борды жиптиськыны

käppyrä¹² чутыри; **tuohen k.** туй

чутыри; **maata käppyrässä** шымырсыса (я. бинялсыса) кыллыны; **mennä käppyräään** чутырсыны, бинялсыны, шымырсыны

käpristyä⁵² чутырсыны, бинялсыны, шымырсыны; **tuohi on käpristynyti kuivuessaan** туй куасымыса чутырском; **k. kuusen alle sateensuojaan** зорлэс ватсыса, кыз улэ шымырсыны

käpristää⁵³ чутыртыны, поз(ы)рес карыны, кырыж-мэрыж карыны; **kosteus k. vaneria** нюр-кот фанеаэз поз(ы)рес каре

käpy^{1-E} кускыли, чыжин; **kuusenk.** кыз кускыли

käpylintu^{1-J} зоол. кайсы, кечатныр, клёст (*Loxia*)

käpytikka^{9-A} зоол. сизь, сись-кок(ч)ась (*Dendrocopos major*)

käpälä¹¹ пыд, лапа, тяпа; **karhun k.** гондыр пыд (я. лапа)

kärhi⁷ бот. мыйык, ўсик; **herneen k.** кёжилэн мыйыкъёсыз

käristää⁵³ *nöp.* жомзытыны, жарить карыны, пыжыны; **k. jauhoja** пызез жомзытыны (я. (гордэктитозь) сутыны)

kärjistyä⁵² лэчыт|омыны, -аны, шугомыны; **kärjistivä kilpailu** лэчытомись чошатскон; **suhteet kärjistyivät** кусыпъёс шугомизы

kärjistää⁵³ лэчытатыны, лэчытомытыны, шугомытыны; **k. kilpailua** чошатсконэз лэчытатыны; **k. suhteita** кусыпъёсты шугомытыны

kärkevä¹⁰ лэчыт, чепыллясь, бышкись; **k. kysymys** лэчыт (я. бышкись) юан; **k. arvostelu** чепыллясь критика

kärki^{7-L} 1. йыл; (*esim. kengän*) ныр

- (ксь пыдкуклэн); **neulan k.** веньлэн йылыз; **kengän k.** пыдкутчанлэн нырыз; **olla kärjessä** выжт. азъпалаз (я. нырысéтиеэз) луыны
- kärkijoukko**^{1-A} 1. азъпал(ась) отряд, авангард 2. выжт. азъветлийсъёс, азъмынйис гру́ппа (я. огин*)
- kärkkyä**^{52-A} чидатэк витыны (я. возьманы); (*tavoitella*) ёртыны, кўжмыйс курыны; **k. tilaisuutta** умой учырез витыса улыны
- kärkäs**^{41-A} укыр (я. ортчыт) яраттись (make карыны); ўырдыт; **hän on k. arvostelemaan** со критиковать карыны укыр яратэ
- kärppä**^{10-B} зоол. чёжмер, горностай (*Mustela erminea*)
- kärpänen**³⁸ зоол. кут
- kärpässiensi**²⁶ бот. куткулонгуби (*Amanita*)
- kärry(t)**¹ ёем. тр. л. повóзка, телéжкá, уробо; **hevosk.** вал кыткон уробо, вал нуллон повóзка; **ostosk.** басяськон телéжкá
- kärsimys**³⁹ курадз|он, -ем; **ruumilinen k.** лулмугор* (я. физической) курадзон; **henkinen k.** лулпуш* (я. психической) курадзон
- kärsimätön**^{34-C} чидасытэм, торег; **k. luonne** чидасытэм лулпуш (я. сям); **k. vastaus** чида(тсы)тэк берен вазён (я. ответ сётон); **kävellä kärsimättömänä edestakaisin** чидамтэен берлань-азълань ветлыны
- kärsivällinen**³⁸ чидась, чиданы быгаттись; **olla k.** чиданы (быгатыны)
- kärsivällisyys**⁴⁰ чида|н(лык), -м, возисъкыны быгат|он, -эм; **kärsivällisyteni on lopussa** чиданэ быре ни
- kärsiä**⁶¹ 1. (*tuntea tuskaa*) курадзыны; **k. nälkää** кёт сюмаса курадзыны; **k. puutetta** ёвёлэн курадзыны, ёрмыса улыны 2. (*kestää, sietää*) чиданы; **k. kipua** вöсез (я. вöсъ луэмез) чиданы; **k. tappio** келяны, вормытэк кыльны, [ёвёл] вормыны; **k. rangaistus** наказание ортчыны
- kärsä**¹⁰ (*sian, hyttysen*) ныр (ксь парсълэн, чибинълэн); (*norsun myös*) хобот
- kärttyisä**¹⁰ вучыртись, ёурись, нукыртись; **k. nainen** вучыртись кышномурт
- kärttää**^{53-C} акылляськыса курыны (*mae ke*); акылляськыса куриськыны (кытчи *ke*); **k. lupaa** акылляськыса лэзет* (я. разрешение) курыны; **lapset kärttävät elokuviin** нылпиос акылляськыса киное курисько
- kärventyä**^{52-J} чуштаськыны, (пичияк) сутскины (ксь сиён); **päisti pääsi kärventymään** жáрить карем силь (пичияк) сутскины шедем
- kärventää**^{54-J} чушканы, (пичияк) сутыны (ксь сиёнэз); **kynttilänliekki kärvensi hiukisia** сюсътыллэн тылыз йырсиес чушказ
- käry**¹ чуштый (я. чуштаськем, сутсекем) зын; **keittössä on käryä** пöранниын (я. кўхняын) чуштый зын
- käräjät**¹⁰ юр. суд кенеш(он), судлэн сессиез
- käräjöidä**⁶⁸ судйтися [-цца-] карисъкыны
- käsi**²⁷ ки; **heilauttaa kättä** киыныд шонтыны; **k. kädessä** киись кие; **kädet veressä** выжт. ои киыз (я.

киосыз) виресь ◇ **ensi kädessä** нýрýсь ик **käsiala**⁹ ки (бервыл), почерк **käsikirja**⁹ спрóвочник, тодэт* книга; јёквыл книга; указатель **käsikirjasto**² спрóвочной (я. то-дэт*) литератúра (къс библио-текаын, ужанниын) **käsikirjoitus**³⁹* кигожт[ос, -эм, рýкопись; **alustava k.** черновик (гожтослэн)

käsikkäin киысь кие; **kulkea k.** киысь кие возиськыса ветлыны (я. мыныны) **käsiksi:** **käydä k. jhk** маке борды басытсыкыны (я. кутсыкыны); **käydä k. työhön** уж борды басытсыкыны; **päästää k. jhk** мae ке кутыны (я. басытыны) быгатыны, маке дорозь (я. борды) вуттыйсыкыны **käsilaukku**^{1-A} (пичи) сумка (ныл-кышиноослэн) **käsine**⁴⁸ пöзы(ы); (*sormikas*) перчатки, чиньё-пöлыё пöзы(ы); **pari käsineitää** одиг куз пöзы; **vetää käsineet käteensä** кияд пöзы (я. перчатки) поныны **käsipuoli**²⁶ 1. мн.: **tarttua jtak käsi-puolesta** кинэ ке кунултыны, кинэн ке кунулскуны 2. тн. (*yk-sikätilen*) пал ки (я. суй), китэм, сүйтэм; **hän palasi sodasta käsi-puolena** войнаясь со пал ки бертиз **käsipyuhe**^{48-D} кичушет, ки чушон **käsiraudat**^{9-F} тр. л. нарýчник **käsite**^{48-C} валан(эт*), понятие; **filo-sofinen k.** филосóфи валан **käsitellä**^{67-C} 1. (*pidellä*) вырыны (маин ке); (*käyttää*) (уже) кутыны; **k. varomattomasti asetta** ожтýрлыкен* чакласькытэк

вырыны; **k. rahaa huollettomasti** уксёез малпаськытэк кутыны (я. быдтыны) 2. (*hoitaa, tuokata*) утятлыны, обрабóтать карыны; **k. haava jodilla** вандйськем ин-тиз эйдэн зыраны; **k. lakalla** лакен шобыртыны, лакировать карыны 3. (*kohdella*) зеч / урод карыны (я. карыса возыны) (кинэ ке), вырыны (кинэн ке); (*ruhitella*) вазиськыны (кинлы ке); **asiakkaita on käsiteltävä tahdikkaasti** клиентъёсын ля-кыт(эн) вырыны кулэ, клиентъёслы лякытэн вазиськоно; **hän osaa k. naisia** со нылкышноосты аспалтыны (я. ас палаз кыскыны) вала 4. (*tutkia, tarkastella*) эс-керыны, сэрттыны-пертчыны; (*keskustella, väitellä*) тэкшерыны, обсудить карыны; (*käydä läpi*) ортчыны (дышетскыны); **k. anomus** заявлеñиез эскерыны; **k. uusi aihe** выль téма ортчыны **käsitteellinen**³⁸ 1. (*abstrakti*) пал-дурскемо*, абстракт(о), абст-рáktnой; **lilan k., vaikeatajuinen teksti** укыр абстрáктной, вала-ны шуг текст 2. (*käsitteitä koskeva*) валанлык(о)*, понятíйной; **k. sekaannus** валанлыко (я. понятíйной) радтэмлык, валанъ-ëслэн радтэмлыксы **käsittämätön**^{34-C} 1. (*jota ei voi käsit-tää*) валантэм, валаны лубонтэм; **k. ajatus** валаны луóнтэм малпан 2. (*joka ei käsitää*) валасътэм; **mi-täään k. oppilas** нόмырэ валасъ-тэм дышетскись **käsittää**^{53-C} 1. (*ymmärtää*) валаны; **k. jo puolesta sanasta** пал кыл вераса ик валаны; **en käsitä** визь-мы уг тырмы (я. сузы), уг ва-

ласьки; (**minun**) **käsittääkseni** мон валамъя, мынам валамея **2.** (*sisältää*) сылыны, луны (*mälässä ke*), пырыны (*make pöly*, *pushky*); **10 henkeä käsittävä turistiryhmä** 10 адямилесь (сылиться) туристъёслэн грúпазы **käisyts³⁹** вала|н, -м, валанлык, представлениe; (*ajatus*) малпа|н, -м (амал); (*näkemys*) уч|ет*, -он; (*vaikutelma*) мылкыд, впечатлениe; **tarkka k.** маке (*. кин ke*) сярсыс шонер валан(лык); **hänellä ei ole tästä minkäänlaista käistytsä** солэн та сярсыс нóкычé валинэз ёвöl; (**minun**) **käisitykse-ni mukaan** мынам валамея **käisityö¹⁹** 1. киын ужа|н, -м (*. лэсътон, -эм*); **valmistaa matkamuistoja käisityönä** синпель арбериосты киын лэсътыны **2.** (*neulonta, virkkauks yms.*) киуж; **tehdä käsitötä** киужен вырыны **käisityöläimen³⁸** ёнер|чи, -ась (*kyche ke ужен вырись*), ремесленник **käisivarsi²⁸** сүй **käskeä⁵⁸** 1. косыны; **hän käski pojan mennä** (*t. poikaa menemään*) со пияшез кошкины косиз **2.** (*käyttää käskyvaltaa*) кузёясыкны *intr.*, косьясыкны *intr.*, быстыны-косыны; **täällä käskien minä** мон татын кузё **3. ver.** (*ryytää*) ётыны, косыны; **k. pöytään** жёк сьёры ётыны (*. пуксыны косыны*) **käsky¹** кос|он, -эм, -эт*; *ut. ou* команда; **antaa k.** косыны, приказ сётыны **käskyläinen³⁸** киулмурт*, подчинённой, гыжкал *raheks.*; **tsaarin k.** эксэйлэн гыжкалэз **käteinen³⁸:** **k. raha** кивыл* конъдон (*. уксё*); **maksaa käteisellä** киысь (сётыса) дунзэ тырыны **kätellä^{67-C}** киез кутылыны (*. кутылыса зечбуръясыкны*); **k. vieraita** куноослесь кизэс кутылыны **kätevä¹⁰ 1.** (*taitava*) быгатись, киё-башо, усто; **k. ihmisen** быгатись (*. киё-башо*) адями **2.** (*mukava*) лякыт, каныл, кипало; **k. työkalu** лякыт (ужан) тýрлык **kätilö²** акушёр(кá) **kätkeytyä^{52-F} 1.** (*piiloutua*) ватсыны, ыш(тиськ)ыны; **k. piilopaikkaan** лушкем интые ватсыны **2.** (*olla piloutuneena*) ватскемын (*. ватэмын*) луны; **sanoihin** **kätkeyti ironiaa** (со) кыльёсын лушкем серем карон ватскемын **kätkeä⁵⁸** ватыны; (*pitää tallella*) ватыса возыны; **k. varastamansa esine** лушкам арбериез ватыны **kättentapetus³⁹** кичаб(к)|он, -ем; **kättentaputukset näyttelijälle** артисты кичабон(ъёс) **kävelijä¹²** ветлисъ (пыдын), поръясь; **puistossa on paljon kävelijöitä** паркын трос ветлисъёс **kävellä⁶⁷** ветлыны (тэк – пыдын), поръяны, лёгаськыны *rihek.*; **k. puistossa** паркеттю поръяны (*. тэк ветлыны*); **lähteä kävelemään** поръяны потыны **kävely²** ветл|он, -эм (тэк – пыдын), поръя|н, -м, лёгаськ|он, -ем *rihek.*; **lähteä kävelyllä** поръяны, потыны; **olla kävelyllä** поръяны, тэк (*. поръяса*) ветлыны **kävelykeppi^{5-B}** боды (пыкъясыкыса ветлыны), трость **kävijä¹²** пырась, пырись(-потись), ветлисъ; **ahkera kapakassa k.** сур юонние мылó-кыдó пырась;

tänään on vähän kävijöitä пырсыс-пойтись туннэ ёжыт
käyvä⁶⁵ 1. (*kulkea*) мыныны; (*sisää*) пырыны; **k. jalkaisin** пыдын мыныны; **käykää sisään!** пырелэ!
 2. (*jssak*) пыраны, ветлыны (*kytchы ke*); (*poiketa*) кожаны; **k. kaupassa** магазинэ пыраны; **täällä käydään usein** татчы чём пырало(-потало); **k. suihkussa** душе ветлыны; **k. lääkärissä** врач доры ветлыны; **k. kylässä jnk luona** кин ке доры куное ветлыны 3. (*toiminta*) ортчытыны, нуныны (*mae ke*), вырыны (*main ke*); **k. neuvotteluja** кенешон ортчытыны; **k. kauppa** вузкаронэн вырыны, вұзкарны; **k. sotaa** война карыны (я. нуныны) 4. (*olla liikkeessä*) ужаны, мыныны; **moottori käy** мотор ужа; **kello käy** час мынэ 5. (*ta-pahtua*) луыны, пёрмыны, ортчыны; **kaikki käy hyvin** вáньмыз умой ортче (я. мынэ); **miten hänen käy?** мар соин луоз?; **kävipä hyvin** умой луиз (я. пёрмиз); **k. toteen** быдэсмыны (я. зэмлә пёрмыны); **hänelle ei käy kuinkaan** солы номыр но уз луы 6. (*sopia*) тупаны, яраны; **avain kävi lukkoon** усьтон замоке (я. тунгонэ) тупаз; **ei käy!** озы уг яра! 7. (*osua*): **jk käy hermoille** кин ке (я. маке) сюлэм вылэ вүэ; **työ käy voimille** уж жуммытэ (я. катытэммытэ) 8. (*ryhtyä*) басытисъкыны (маке борды), кутскыны (маке борды, мae ke); **kävimme suoraan asiaan** соку ик уж(пум) борды басытисъкимы 9. (*asettua*) интыясыкыны; **k. vuoteeseen** валесэ выдыны; **k.**

pöytään жёк сьёры интыясыкыны 10. (*olut*) чырсаны; (*viini*) шёма(сыкы)ны, кисьманы **◊ k. koulu** школае ветлыны, школаез пырпотыны; **k. jhk kiinni** кин ке (я. маке) борды кырмисъкыны; **puku kävi kalliaksi** костюм дуно усиз; **valo kävi silmiini** югыт синъесам шуккиз **käymälä¹²** педло потанни, сьброс, закод *ruhek*.
käynnistyä⁵² ужаны кутскыны; (*esim. auto*) заводыться [-цца] карисъкыны; (*alkaa*) кутскыны, ёдъяны; **moottori käynnistyi** мотор ужаны кутскиз; **käynnistyi vilkas keskustelu** чырмыт верасъкон кутскиз **käynnistää⁵³** лэзыны, ужаны кутскытыны, усьтыны *ruhek*; (*esim. auto*) заводить карыны; (*aloittaa*) кутскыны, мытыны; **k. tietokone** компьютерез [-тэ-] лэзыны; **k. auto** машинаез заводить карыны; **k. mainoskampanja** ушъян-чектон* (я. рекламая) компаинез кутскыны **käynif⁵⁻¹** 1. (*kulku*) мын|он, -эм; (*sisää*) пыр|он, -ем; **k. jalkaisin** пыдын мын|он (я. ветлон) 2. (*jssak*) пыра|н, -м, ветл|он, -эм (кытчи ke); (*poikkeaminen*) кожа|н, -м; **kaupassa k.** магазинэ пыран; **suihkussa k.** душе ветлон; **lääkärin kotik.** врачлэн доре ветлэмез 3. (*toiminnan*) ортчыт|он, -эм, ну|он, -эм (mae ke), выр|он, -ем (main ke); **kaupank.** вузкаронэн вырон, вузкарон; **työ on täydessä käynnissä** уж по-зе 4. (*liikkeessä olo*) ужа|н, -м, мын|он, -эм; **moottorin k.** моторлэн ужамез; **kellon k.** часлэн мынэ-

мез; **panna käytiin** заводить карыны, лэзыны **5.** (*tapahtuminen*) лу|он, -эм, пёрм|он, -ем, ортч|он, -ем **6.** (*sopiminen*) тупа|н, -м, яра|н, -м **7.** (*ryhtyminen*) басьтьис্ক|он, -ем (маке борды), кутск|он, -ем (маке борды, мae ke) **8.** (*asetuminen*) интыяськ|он, -ем **9.** (*sisäänkäytävä*) пырон(ни), пыран(ни); **k. pihan puoleltä** пыронниэз азбарысен ◇ *koulunk.* школае ветлон, школаез пырпотон
käyntikortti^{5-C} нимтул* (я. визйт-ной) кárточка
käyristyä⁵² кырыжаны; (*taipua*) куасалссыны; (*käpristyä*) поз(ы)-рес (я. кырыж-мéрыж) луны; **käyristynyt** кырыж-мéрыж (луэм)
käyristää⁵³ кырыж(а)тыны; (*tai-vuttaa*) куасалтыны; (*käristää*) поз(ы)рес (я. кырыж-мéрыж) карыны; **putken käyristetty** пää гумылэн куасалтэм пумыз
käyrä¹⁰ **1.** тн. кырыж, куасалсекем, поз(ы)рес; **k. viiva** кырыж гож **2.** мн. (*viiva*) кырыж гож (я. лийния)
käyttääjä¹⁰ (уже) кутйись; (*hyödytäjä*) пайдаяськись; **it. ou (osal-listuja)** пыриськись; **kynän k.** ручкаез (уже) кутйись, ручкаен пайдаяськись (я. гожъяссыкись); **joukkoliikenneyvälleineiden käyttäjät** общёственной тránспортэн пайдаяськисьёс; **koneenk.** станокен ужась, оперáтор
käyttäätyä^{52-F} астэ возыны, возиськыны, вырыны; **k. hyvin** астэ умой возыны; **k. huonosti** уродъяссыкыны, астэ урод (я. умойтэм) возыны; **k. huulletto-**

masti (*t. rennosti*) чильтыръясыкыны, астэ кильтро возыны; **k. kopeasti** (*t. nenäkkäästi*) вор-мытъясыкыны, бадзымъясыкыны; **k. rivosti** (*t. törkeästi*) гольтыръясыкыны, гольтрес (я. адзэмпотостэм) вырыны
käyttää^{53-C} **1.** (уже) кутыны; (*hyödyntää*) пайдаяськыны (*maain ke*); **k. työkalua** тýрлыкез (уже) кутыны; **k. sanakirjaa** кыллюкамез (уже) кутыны; **täätä sanaa ei enää nykyään käytetä** та кыл али уг ни кутйискы; **k. hajuvettä** духиен (я. туалэт вуэн) зырасъкыны; **k. rahaa** коньдон быдтыны; **k. hyväksi** пайдаяськыны (*maain ke*), эксплуатиро-вать карыны; **k. hyödyksi** пайда поттыны (малэс ке, кытыс ке) **2.** (*vaatekappaleita yms.*) нуллыны (дýськутээ но мк.), ветлыны (дýськутэн но мк.); **k. silmälaseja** очки нуллыны, очкиен ветлыны
käyttö^{1-C} **1.** (уже) кут|он, -эм; (*hyödyntäminen*) пайдаяськ|он, -ем (*maain ke*); **rahank.** коньдон быдтон; **hyväksik.** пайдаяськ|он (*maain ke*), эксплуатиро-вать карон; **olla käytössä** (уже) кутйис-кыны; эксплуатиро-ваться [-цца] карисъкыны; **ottaa käyttöön** 1) пайдаяськыны (я. эксплуатиро-вать карыны) кутскины 2) выжт. улонэ пычатыны, выжятыны; **tulla käyttöön** 1) ужаны (я. кутйискыны) кутскины 2) выжт. улонэ пычаны, выжяськыны **2.** (*vaatekappaleiden yms.*) нуллон, -эм (дýськутээ но мк.), ветл|он, -эм (дýськутэн но мк.); **silmälasi** **k.** очки нуллон, очкиен ветлон

- käyttökelainen³⁸** яра|но, -мон,
(уже) кутымон; (*kone yms. myös*)
сöриськымтэ, ужась; *vielä k.*
puku али но ярамон (я. дïсямон)
костюм
- käyttökelvoton^{34-C}** ярантэм, (уже)
кутыны лубонтэм; (*kone yms.*
myös) сöриськем, ужасьтэм;
- käyttökelvottomaksi kolhittu kir-**
ves ярантэм луытозь ыйгам тир
- käyttöohje(et)⁴⁸** ёчм. тр. л. пайда-
яськон (я. уже кутон(ъя)) ин-
дайлэт* (я. инструкция)
- käytännöllinen³⁸** 1. ужвыл(лыко)*,
практической; **asian k. puoli**
ужпумлэн ужвыл палыз; **k. filo-**
sophia ужвыллыко (я. практичес-
кой) философи(я) 2. (*kätevä*) ля-
кыт, каныл (*пайдаяськыны*),
практичной; **k. menetelmä**
лякыт амал
- käytäntö^{1-J}** ужвыл*, практика; **so-**
veltaa käytäntöön ужвылын ку-
тыны (я. быдэстыны), практи-
каын кутыны; **ottaa käytäntöön**
улонэ (я. уже) пычатыны, вы-
жыятыны; **tulla käytäntöön** уло-
нэ (я. уже) пычаны, выжыась-
кыны
- käytävä¹⁰** коридор; ортчонни,
ветлонни
- käytös³** астэ возён, возиськон, по-
ведение; (*esiintymistapa*) выросъ-
ёс, манер(ъёс); **hyvä k.** умой по-
ведение, астэ умой возён; **ruma**
k. шötэм выросъёс (я. манер)
- käämi⁵** 1. эл. катушка 2. текст.
(*puola*) серы, шпулька
- kääne^{48-J}** 1. (*reunataite*) берыктэм
дур, отворот (дïсьлэн) 2. (*mutka*)
кож(он), поворот; **jyrkkä k.** меч
кожон; **joen k.** шур(лэн) кож(ез)
3. выжт. (*muutos*) воштйськон,

- берытскон; **k. parempaan** умой-
лань воштйськон (я. берытскон);
asia sai uuden käänteen ужпум
муket ласянь берытскиз ♂ **nopea**
käänteissäään жог (я. чалык) вы-
риск, чуп(ы)рес; **käden kääntees-**
sä (туж) чалык, туж жог
käännekohta^{10-F} выжт. чутрák
воштйськ|он, -ем (вадес); **histo-**
rian k. истóрилэн чутрák вош-
тйськон вадескыз
- käännellä^{67-J}** берыкъяны, бергаты-
ны; **k. kirjan lehtiä** книгалэс
листъёссэ берыкъяны
- käänyttää^{53-C}** 1. (берлань) берык-
тыны (я. келяны); **passittomat**
matkustajat käänyttettiin rajal-
та паспорттэм мынйсъ-ветлйсъ-
ёсты кунгожысен берлань бе-
рыктизы 2. *вöсь*. пыртыны, бе-
рыктыны; **k. kristinuskoon** черке
пыртыны, христиан осконэ
пыртыны (я. берыктыны); **k.**
puolelleen выжт. ас палад берык-
тыны (я. кыскыны), аспалтыны
- käännös³⁹** 1. берытск|он, -ем, бе-
рыктиськ|он, -ем; (*sivuun*) ко-
ж|он, -ем; **k. selin johonkuhun**
кинлы ке мышкын (я. тыбырын)
берытскон; **k. oikealle** буре (я.
бур пала) кожон 2. (*kielestä toi-*
seen) берыкт|он, -эм, перевод; **k.**
suomesta udmurttiin (t. udmur-
tiksi) финн [-н] кылысь удмур-
тэ берыктэм (я. перевод)
- käänteissanakirja⁹** мыддорин кыл-
люкам (я. кылсузыет*, словарь)
- kääntyillä⁶⁷** берыкъяськыны
- kääntyä^{52-J}** 1. берытскыны, берык-
тиськыны; (*sivuun*) кожыны; **k.**
selin johonkuhun кинлы ке мыш-
кин (я. тыбырын) берытскыны;
k. kumoon кымаськыны (я. бек-

мыльсыны); **k. oikealle** буре (я. бур пала) кожины **2.** (*tuuttua*) берытскины, кошкыны, мыныны; **puhe kääntyi politiikkaan** вераськон политика пала берытсиз (я. кошкиз) **3.** *вöсъ*. пырыны, берытскины; **k. kristinus-koon** черке (я. христиан осконэ) пырыны \diamond **k. jnk puoleen (pu-heellaan)** кинлы ке вазыны, вазиськыны, куаретыны **kääntäjä¹⁰** берыктись, перевόдчик **kääntää^{54-J}** **1.** берыктыны, -тьяны; **k. päättääñ** йырдэ берыктыны; **k. kumoon** кыманы, бекмылтыны; **k. tynnyri ylösalaisin (t. nurrin)** бекчеэз йыринуллань (я. йырчукин) берыктыны; **k. paita-nurin** дэрэмез мыддорин берыктыны; **k. kasvimaata lapiolla** бакчаэз лопатаен копаны; **k. kirjan lehti** книга бамез (я. листээз) берыктыны; **k. leikiksi** сереме берыктыны **2.** (*kielestä toiseen*) берыктыны; **k. runo suomesta udmurttiin (t. udmurtiksi)** кыл-бурез финн [-н] кылсысь удмуртэ берыктыны; **k. sananmukaisesti** кылсысь кылэ берыктыны **kääpiö³** кárлик, лиллипут [-л-]; (*lyhytkasvuinen ihmisen työs*) пенькыли, сёдун **kääpä^{10-E}** бот. сеньки(губи), мекан **kääre⁴⁸** **1.** бинет (бинён материал) **2. мед.** компресс [-с]: (*side*) бинет, повязка; **kylmä k.** кезыйт компресс; **pää kääreessä** йыр(ыз) бинемын; бинем йырын **kääretorttu^{1-C}** рулет (*biskvito*) **kääriytyä^{52-F}** (*kietoutua*) биниськыны, биняськыны, бинялсыны; **k. liinaan** кышетэн биниськыны **kääriä⁶¹** бин|ыны, -яны, (*kääräistä*) бинялтыны; **k. paperiin** бумагаен биныны; **k. matto rullalle** ковёрез бинялтыны; **k. paidan hihat ylös** дэрэм саесьстыту жалтыны (я. куасалляны); **k. auki** сэрттыны (*ксь бугорез*), устыны (*бинем мае ке*) **kääärme⁴⁸** зоол. кый **kääryle⁴⁸** *nöör*. рулет (*ксь фаршен*); **kaalikääryleet** голубцы **kääärö¹** бинет, бинем (я. бинялтэм) (*make*), пакет; рулон; **lahjak.** кузым бинет; **karttak.** (рулонэ) бинялтэм карта; **mattok.** бинялтэм ковёр **köhistä⁶⁶** зазыртыны, куажгетыны (*куара ссы*); **k. kipeällä kurkulla** висись ныылонэн зазыртыны (я. зазыртыса вераськыны) **kököttää^{53-C}** точ (я. вырзылытэк) пукыны (я. улыны) **köli⁵** зар. киль **kömpelö²** сумб(ы)рес, домб(ы)лө, гызмылес; **k. käynti** сумбрес ветлэм; **kömpelöt kädet** гызмылес (я. пöрмостэм) киос **kömpäiä^{61-H}** мырдэм (я. курадзыса, сумб(ы)рес) мыныны; **k. rinnettä ylös** гурезь бамалтй курадзыса тубыны; **karhu kömpi pesästään** гондыр сумбыр-сумбыр гуысътыз потийз **köntys³⁹** донгыз, шунёк, сумб(ы)-рес (я. дыг) мурт; **sellaisesta** **köntyksestä ei ole urheilijaksi** сычё донгызлээс спортсмен уз пöрмы ни; **hevosen k.** дыг вал **köyhtyä^{52-F}** **1.** куанермыны, начармыны; **köyhtynyt aatelissuku** куанермем дворян выжы **2.** (*eh-tuä*) начармыны, урод луны, пашмыны; **maaperä on köyhtynyt** вылсюй* (я. почва) начарме-

мын ни
köyhyys⁴⁰ 1. куанерлык, куанер (я. начар, ёрмыса) улон, -эм; **kehitysmaissa vallitseva k.** азинс-кымтэ кунъёсын кузёяськись куанер улон; **elää köyhyydessä** начар (я. ёрмыса) улыны 2. (*niukkuus*) начарлык, урод (я. ляб) лу|он, -эм; (*vähäisyys*) ёжыт (я. ичи) лу|он, -эм; **seudun kas-viston k.** интысь будосъёслэн начар (я. ёжыт луэмзы)
köyhä¹⁰ 1. куанер, начар, ёрмыса улйсь; **k. ihmisen** куанер адями; **k. kuin kirkonrotta** юртээ вылаз, валесээ йыраз (= черкын улйсь комак кадь куанер) 2. (*niukka*) начар, урод, ляб; (*vähäinen*) ёжыт, ичи; **k. maaperä** начар вылсюй* (я. почва)
köyhälistö¹ куанер (я. начар) улйсьёс, пролетáрийёс, проле-тариат

köynnös³⁹ гирлянда, чильпунэт*
köyristyä⁵² губырсыны, купырсыны, шымырсыны; **köyristy-nyt selkä** губырском тыбыр **köyristää**⁵³ губыртыны, купыртыны, шымыртыны; **k. selkäänsä** тыбырдэ губыртыны **köyryselkäinen**³⁸ губ(ы)рес (тыбыро), губырском тыбыро, мык(ы)рес (тыбыро); **k. vanhus** губрес тыбыро пересь **köysi**²⁷ гозы; (*paksu*) канат; (*teräsk.*) трос; **ankkuri**. якорь канат **köttää**^{53-С} дум(ыл)ыны, кертт(ыл)ыны; (*köydellä myös*) гозыны; **k. vene laituriin** пыжез причал борды думыны; **k. kuorma** гру-зээ думылыны; **k. vangin kädet selän taakse** заключённойлэсъ киоссэ мышказ думылыны (я. керттылыны); **k. lyhteitä** культо керттыны

laadukas^{41-А} вылй ёччлыко, туж умой; **laadukkaat tavarat** вылй ёччлыко вузъёс
laahata⁷³ 1. *valj.* нюж (я. сюл-кал, мырдэм) нуны; **l. painavaa kassia** секый сумкаэз сюл-кал нуны 2. *valjssyt.* (*viistää*) сюл-кал (я. нюж) кыстийськыны, нюж-тийськыны; **hame laahaa maata** юбка музъем вылтй сюл-кал кыстийске
laahautua^{52-Ф} нюж (я. сюл-кал) кыстийськыны, нюжтийськыны, мырдэм мыныны; **sairas laahau-**

tui ikkunan ääreen висись (мурт) укно доры мырдэм мыни́з **laaja**⁹ паськыт, вóл-вóл, вóлмыт; **l. niitty** паськыт возь; **laajat tiedot** паськыт тодон-валанъёс **laajalti: matkustella l.** кόтькытý (я. олóкытý но) путешевствовать карыны; **l. tunnettu** паськыт (я. туж) тодмо; **puhua l. jstak** маке (я. кин ке) сярысь туж кузь вераськыны **laajasti: kysymystä on käsitelty l.** ужпум паськыт (я. тросэти) эскеремын

- laajentaa**^{54-J} пасъкытатыны, бад-
зыматыны, пасъкыт(гес) карыны,
бадзым(гес) карыны; **kirjan laajennettu painos** книгалэн
бадзыматэм издáиес
- laajentua**^{52-J} пасъкытомыны, бад-
зыманы, пасъкыт(гес) луыны,
бадзым(гес) луыны; **hänen tie-tonsa ovat laajentuneet** солэн
тодон-валанъёсыз пасъкытгес
луизы ни
- laajeta**⁷² > **laajentua**
- laajuuus**⁴⁰ 1. быдзала, объём; **katas-trofin l.** катастрофалэн (я. ши-
мес учырлэн) быдзалаез; **koko laajuudessaan** быдэсак 2. физ.
амплитуда
- laakea**¹⁵ пачкес, чошкыт; (*matala*)
лапег; **Pohjanmaan l. rannikko**
Пóхьянмаалэн чошкыт ярдуръ-
ёсыз; **l. lasimalja** лапег пияла
бокал
- laakeri**⁶ I *тех.* подшипник
II *бот.* лáвр; **seppelöidä laakereilla** лáвр венок сётыны;
levätä laakereillaan выжст. бась-
тэм азинсконъёсын буйгатсы-
ны; **niittää laakereita** выжст. бась-
тэм азинсконъёслесь пайдазэ
адзыны
- laakso**¹ геогр. нёжал, долина
- laantuua**^{52-J} пуксыны, чалмыны,
басылсыны (*ксъ тöл*); **myrsky laantuu** сильтöл пуксе ни
- laari**⁵ сусек, лар; бўнкер; **jauhol.**
пызъ возён лар
- laastari**⁶ пластиры
- laasti**⁵ лэсът. раствор; **sementtil.**
цемент раствор
- laatia**^{61-F} лэсътыны, кылдытыны;
I. **luettelo** лыдмет* (я. список)
лэсътыны; II. **laki** кат* (я. закон)
кылдытыны; III. **hakemus** заявлé-
ние оформить карыны
- laatikko**^{4-A} 1. ящик [-ш(ш)-], короб-
ка; **pöytäl.** юк ящик, кыскан
юк 2. *nöp.* запеканка
- laatta**^{9-C} 1. плита; плитка; плас-
тина; **kivil.** из плиты; **muistol.**
мемориал плита (я. пул)
2. лэсът. панель [-нэ-]
- laatu**^{1-F} ёччлык; (*laji*) сорт, род;
- laadultaan hyvä** умой ёччлыко;
paras l. вылй сорт ◇ **käydä laatuun** яраны, тупаны
- laatu=** *куш.* (вылй) ёччлыко; вылй;
ксъ: **laatuvaatimukset** *тр. л.*
вылй куронъёс
- laatuluokka**^{10-A} ёччлык(ъя) сорт;
hedelmät lajitellaan laatuluokan mukaan емышъёсты ёччлыксыя
быръё (я. сортировать каро)
- laatutavara**¹², **laatutuote**^{48-C} вылй
ёччлыко вуз (я. арбери)
- ladata**^{73-F} 1. заряданы, зарядить
карыны; **hän lataasi kiväärin** со
винтовкаез зарядаз; **minä lataan kameran** мон фотоаппаратэз
[-п-] зарядить каро 2. *ит.*
инъяны-пуктыны*, загрузить
карыны
- lahja**⁹ 1. кузым; (*pienehkö t. tulainen*) салам; **antaa lahjaksi** куз-
маны, кузым сётыны 2. (*lahjakuus*) щем. *тр. л.* быгатон(лык),
талант, поэмос*; **ennustamisen l.** тунаськыны быгатон(лык)
- lahjakas**^{41-A} быгатийс, усто, талан-
то; **kielellisesti lahjakkaat lapset**
kyльёслы усто нылпиос
- lahjakkuus**⁴⁰ 1. быгатон(лык), уст-
толык, талант 2. (*lahjakas ihminen*) быгатийс (я. усто, таланто)
адями; **luonnonl.** инкуазь сётэм
быгатонлык; **poika oli ilmeinen l.** пияш умой адзиськись талан-

- тэн адями вал
lahjaton^{34-C} быгатонлыктэм, пёр-
 мостэм, таланттэм; **matemaatti-**
sesti 1. математикалы таланттэм,
 математика ласянь быгатонлык-
 тэм
lahje^{48-L:} (*lahkeet*) ёсем. тр. л.
 штан(и) кук(ъёс)
lahjoa⁵² кузьмасъкыны, взятка сё-
 тыны (*кинлы ke*), кояны-вояны;
I. viranomaisia чиновникъёсли
 кузьмасъкыны
lahjoittaa^{53-C} кузьманы, кузым сё-
 тыны; (*rahaa*) коньдон юрттэт
 сётыны, коньдонэн юрттисъкы-
 ны, пожертвование лэстыны;
I. kirja книга кузьманы
lahjus³⁹ кузьмасък|он, -ем, взятка,
 кузым (*кёян-вёян вылысь*); **an-**
taa lahjuksia кузьмасъкыны (я.
 взятка сётыны)
lahko¹ 1. вöсь. сéкта 2. зоол. отряд;
 бот. подкласс [-c]
lahna⁹ зоол. пая, лещ (*Abramis*
brama)
laho¹ 1. тн. сись(мем); **I. puu** сись-
 (мем) писпу; **I. hammas** сисьмем
 пинь 2. мн. сисьмем (я. кёшна)
 (пис)пу, сись пу
lahota⁷⁴ сисьмыны, сись луыны;
 пäästää **lahoamaan** сись(мы)ты-
 ны
lahottaa^{53-C} сись(мы)тыны
lahti^{7-F} сюм, залив; **lahden suu** сюм-
 лэн ымыз
laidun^{33-F}, **laidunmaa**¹⁸ пудо возь-
 манни (я. возённи), пудо возь-
 ман (я. возён) инты, луд
laiha⁹ 1. восьтэт, чиед, зызы; **I. tyt-**
tö восьтэт нылмурт; **laihat sää-**
ret чиед кукъёс 2. полигр. югыт;
I. kirjainlaji югыт шрифт 3. (*niuk-*
ka) начар, аштэм; (*mieto*) ляб,
- кизер; **I. maa** начар (я. аштэм)
 музъем; **I. keitto** кизер (я. аштэм)
 шыд; **laiha kahvi** ляб кóфе
laihduttaa^{53-C} 1. восьмытыны,
 зызымытыны; **I. itseään dieetillä**
 астэ диеétaен восьмытыны; **hän**
laihdutti 10 kiloa со 10 килолы
 восьмиз 2. (*köyhdyttää*) начармы-
 тыны, уродмытыны, пашмыты-
 ны; **maata laihduttava viljelytapa**
 музъемез начармытийс ужан
 амал
laiho¹ ю(-нянь), юос
laihtua^{52-F} 1. восьмыны, чиедмыны,
 зызымыны; **hän on laihtunut sai-**
rastumisensa jälkeen со висемез
 бере чиедмем(ын) ни; **I. silmin**
nähden син азын восьмыны
 2. (*esim. maaperä*) начармыны,
 уродмыны, пашмыны (*ксы музъ*
em); **laihtuneet pellot** пашмем
 бусыос
laihus⁴⁰ 1. восьтэтлык, восьтэт
 (я. чиед) лу|он, -эм 2. (*niukkuus*)
 начар(лык), урод(лык), пашм|он,
 -ем; (*mietous*) ляблык, кизерлык,
 ляб (я. кизер) луон, -эм; **kahvin**
I. кобелэн ляблыкез
lailla сямен, кадь, музэн; **tee mi-**
nun laillani мон сямен (я. кадь)
 кар; **lentää linnun** I. тылобурдо
 кадь лобаны; **millä I.?** кызы́?;
sillä I. озы \diamond **aika I.** трос (я. тыр-
 мыт) гинэ
laillinen³⁸ катъя*, законъя, катэн*
 (я. законэн) юнматэм, законной,
 легál(ьной), легитим(ной); **I.**
perillinen катъя кылёсбурчи*,
 законной наслéдник; **tulla lailli-**
seen ikään быдэ вуыны, тыр аре-
 со луыны
laillistaa⁵³ катэн* (я. законэн) юн-
 матыны, катъяны*, узаконить

- (я. легализовать) карыны
laillisuus⁴⁰ катлы* (я. законлы)
 тупа|н, -м, катъя* (я. законъя)
 юнмат|он, -эм, зако́нность,
 легальность, легитимность
laimea¹⁵ 1. ляб; **l. tee** ляб (я. кизер)
 чай; **l. kysyntä** ляб кулэяськон
 (я. спрос) 2. выжт. (*kalpea*) без-
 дыт, зарыт; (*lattea*) сийлэс, сал-
 кым; **liian l. esitys** туж бездыт
 выступлениe
laimentaa^{54-J} кизертыны; (*heiken-tää*) лябомытыны, лябзытыны;
l. maito vedellä ѹлэз вуэн ки-
 зертыны
laimentua^{52-J}, **laimeta**⁷² кизермыны;
 (*heiketää*) лябомыны, -зыны; **liu-
 os laimenee** сылмет* (я. раствор)
 кизермиз; **kysyntä on laimentu-
 nut** кулэяськон (я. спрос) лябо-
 миз ни
laimin^{54-J}: **lyödä l. > laiminlyödä**
laiminlyödä⁶⁴ [öвöл] быдэстыны;
 (санэ) басьтытэк кельтыны; **hän
 laiminlöi maksuajan** со (уксё)
 тыронэ дыраз ѿ тыры; **hän lai-
 minlöi hyvän tilaisuuden** со умой
 луонлыкез (я. учырез) уже
 кутытэк кельтиз; **laiminlyödyt
 lapset** аналтэм (я. утятлытэ)
 нылпиос
laina⁹ 1. заём,ссуда, кредит; (*vel-
 ka*) пунэм; **ottaa lainaksi** пунэ-
 мен басьтыны, пунэма(сыкы)ны;
antaa lainaksi пунэмени сётыны;
lainan lyhennys пунэмлэс ог-
 люкетсэ тырон; **palauttaa l.** пун-
 эmez берыктыны 2. (*lainasana*)
 асэстэм (кыл); **suomen kielen
 ruotsalaiset lainat** финн [-н] кы-
 лын швед асэстэмъёс
lainalainen³⁸ 1. катъя*, законъя,
 законной 2. (*säännönmukainen*)
 катрадо*, шонеррадо*, законо-
 мёрной
lainalaisuus⁴⁰ катрад(о)лык*, шо-
 неррад(о)лык*, закономёрность;
**luonnossa vallitsevat lainalaisuu-
 det** инкуазын кузяськись
 катрадолыкъёс (я. закономёр-
 ностьёс)
lainasana⁹ асэстэм кыл; **englannis-
 ta tulevat lainasanat** ánglí кы-
 лысыс вуись асэстэм кылъёс
lainata⁷³ 1. (*antaa lainaksi*) пунэмени
 сётыны; **l. rahaa jillek** кинлы ке
 коньдон пунэмени сётыны 2. (*ot-
 taa lainaksi*) пунэмани, пунэмени
 басьтыны, пунэмаськыны *intr.:*;
l. rahaa korkoa vastaan коньдон
 процентэн (я. процентъёс улэ)
 пунэмани; **lainasin nämä kirjat
 kirjastosta** та книгаосты библио-
 текаись басьтй 3. (*omaksua*)
 асэстыны; (*siteerata*) (цитата)
 басьтыны (я. сётыны), цитиро-
 вать карыны; **sana on lainattu
 ruotsista** кыл швед кылъись асэ-
 стэмын; **l. Kalevalaa** “Кáлевала-
 Ѣыс” цитата сётыны, “Кáлевала-
 Ѣаэз” цитировать карыны
lainausmerkit^{5-A} *тр. л.* кавычка(ос);
panna lainausmerkeihin кавыч-
 ка(е) пуктыны
laine⁴⁸ 1. (*aalto*) тулкым, (ву) гы;
meren laineet зарезь тулкымъёс
 2. (*veden lainetta muistuttavaa*) во-
 гыри; **hiukset kauniisti laineilla**
 йырси vogыриё-вогыриё чебер;
laineille vetäytynyt vanerilevy
 позырес (я. vogыриё) луэм фане-
 ра лист
lainehtia^{61-F} тулкымъясыкыны, гы-
 аны; **pellolla ruis lainehtii** бусы-
 бын ѳег гыа
lainen³⁸ 1. выллем, кадь; **hänenlai-**

sensa со выллем; **hän on isänsä I.** со атаэз кадъ **2.** (*yhdysanojen jälkiosana*) =гес; **pieneli.** пичигес **3.** (*adjektiivijohtimena*): **ladonnassa on käytetty neljänlaisia kirjasimia** текстэз бичаку, ныль пörtэм шрифт уже кутэмын **lainkaan** (*övöltön dyrъja*) чик, одиг но, вóксё *ruhek.*; **en muista I.** чик уг ни тодйсыкы; **ei l. pa-rempi** одиг но умойгес ёвöl **lainopillininen³⁸** юридик*, юридической
lainsääädäntö^{1-J} катрадлык*, законодательство
lainsäätäjä¹⁰ катылдытись*, закон поттись, законодатель
lainvastainen³⁸ катлы* (я. законлы) пумит (луись), противозаконной; (*laiton*) катэн* (я. законэн) лэзыымтэ, нелегál(ьной)
laipio³ 1. вёлдэт **2.** зар. переборка (корабльлэс корпуссэ юнматтись борддор)
laiska⁹ **1.** азтэм, азгин; **I. ihminen** азтэм адями; **viettää laiskan päivä** азтэмъясыкыны, тэк пукыны; **jäädä laiskaan (t. laiskalle)** урокъёс бере кылышыны (*gurtta* ужез быдэстымтэ понна) **2.** (*verkkainen*) каллен, дырт[и]сътэм, -ытэк, шер ортчись; **ajaa laiskaa ravia** (каллен) гонзырытыса ворттыны; **ammunta oli laiskaa** ыбылйськон шéр-шер гинэ вал
laiskasti азтэмскыса, аналскыса, мылкыдтэк, мыл потытэк; **lukea I.** азтэмскыса лыдзиськыны
laiskistua⁵² азтэмскыны, аналскыны, азгынымыны; **peli laiskistui toisella puoliajalla** шудон кыкéтй жыныяз ляб ортчыны кутскиз
laiskotella^{67-C} азтэмъясыкыны,

аналскыса (я. тэк) улыны, ужлы ёрмыны *ruhek.*; **hän laiskotteli koko loman** со быдэс отпусксе тэк улйз **laiskuri⁶** азтэм (мурут), азтэмъясыкись, азтэм (я. ужтэм) парсы *ruhek. haukk.* **laiskuus⁴⁰** азтэм(лык), азтэмъясык|он, -ем; **I. vaivaa häntä** азтэмез курадзытэ; **hän ei viitsinyt laiskuuttaan nousta** (азтэменизы) султэмез ѿ поты, султыны мылыз ѿ поты **laita^{9-F} I (sivi)** дур; **tien I.** сюрес дур; **läikkyä yli laidan** дуртыйз пальккасыкыны; **laitoja myöten täynnä** пачыл, дурозяз ик тырмемын; **metsän laidassa** тэль дурын; **laivan I.** корабльлэн бортэз **laita^{9-F} II (tilanne)** инэт*, кал, состояние, югдур, положение; **asian I.** ужьюгдур, ужлэн инэтэз* (я. состояния); **kuinka on terveytesi I?** кычё ни тынад тазалыкед (я. калыд)? **laite^{48-C}** аппарат [-п-], прибор, устройство; приспособление **laitimmainen³⁸** (самой) дурсыз; **kylän I. talo** гуртыс самой дурсыстыз (я. пумыстыз) корка **laiton^{34-C} (lainvastainen)** катлы* (я. законлы) пумит (луись), противозаконной; катэн* (я. законэн) лэзыымтэ, нелегál(ьной); (*sääntöjen vastainen*) шонеррадтэм*, правилоослы тупасьтэм (я. пумит луись); **I. kalastusväline** катэн* (я. законэн) лэзыымтэ чорыган арбери; **I. päättös** правилоослы пумит луись решение **laitos³⁹ 1.** (*liikeyritys*) предприятие **2.** (*taloudellinen toimintayksikkö*) ужьюрт*, учреждение, ведом-

- ство, кивалтонни*, управлénie; **vakuutusl.** утетасъкоңъя* ужъ-юрт, страховать каронъя учреждение 3. (*vakinainen toimintayksikkö*) институт, кафедра, отделение; **tutkimusl.** науочно-исследо-вательской институт; **työskennellä yliopiston fysiikan laitoksella** университетесь фýзикая кафедраын ужаны; **kuntoutusl.** реабилитáция(я) отделéние 4. (*painos*) поттэт*, изда́ние; **laajennettu l.** пасъкытатэм изда́ние **laittaa^{56-C}** 1. (*yalmistaa*) лэсътыны, дасяны; 1. **ruokaa** сиён лэсътыны; 1. **vuode** валиськыны, валес вальныны; 1. **itseään kuntoon** астэ утятлыны (я. октыны-калтыны); 1. **huone kuntoon** кóмнатайын утятлыны; 1. **lapset kouluun** пинальёсты школае (мыныны) дасяны 2. (*korjata*) тупатлыны, -ъяны; 1. **asiansa kuntoon** уждэ тупатлыны; 1. **vuode päiväkuntaan** валес тупатъяны 3. (*asettaa*) по-ныны, пуктыны, тырыны *iter*; 1. **kirjat hyllyyn** книгаосты жажые тырыны; **laitoin ovet kiinni** мон ёсъёсты ворсай (я. чогай); 1. **ilmoitus lehteen** газетэ ялон сётыны
- laitteisto¹** аппаратúра [-п-]; обору́дование
- laituri⁶** 1. (*esim. laival.*) прýстань, причал, пирс; **laskea laituriin** прýстане дугдыны; *зар.* швар-това́ться [-цца] карисъкыны; **pyykkil.** дýськут мисъкон выж 2. (*rautatieasemalla*) платформа, перрон [-р-], (дугдон) инъет
- laiva⁹** корáбль, сúдно; (*moottoril.*) теплоход; (*höyryl.*) пароход; **astua (t. nousta) laivaan** корáблé
- пуксыны; **matkustaa laivalla** корáблен мыныны (я. ветлыны) **laivaliikenne^{48-J}** ву вылтý ветлон, судохóдство
- laivamatka⁹** корáблен (ширтон-) ветлон (я. путешéствовать карон); круиз
- laivasto²** флот; **sotal.** ожгар* (я. воénной) флот; **palvella laivas-tossa** флотын служить карыны **laji⁵** 1. сорт, м áрка; **tavaral.** вузлэн сортээ; **tuotel.** вузлэн м áркаэз 2. ѹёт*, вид, портэмлык; **yleis-urheilun eri lajit** капчи атлэти-калэн портэм видъёсыз 3. **biol.** ѹёт*, вид, выжы, род; **sukupuuttoon kuollut eläinl.** (кулыса) бы-рем поишур выжы (я. вид) 4. **liter.** ж áрк
- lajike^{48-A}** выжы, сорт; **kaural.** сезы сорт (я. выжы)
- lajitella^{67-C}** бырыны, сортировать карыны; (*viljaa*) шертыны (юээз); 1. **perunoita** картофка бырыны (я. сортировать карыны)
- lajitelma¹⁰** ассортимент, бырьет*
- lajittelija¹²** бырьись, сортировщик; (*viljan*) шертись (юээз); **työskennellä postissa lajittelijana** почта-ын сортирóвщик луysа ужаны
- lakaista⁶⁶** ѫужыны; **myrsky lakaisi** **pilvet taivaalta** выжт. сильтол пилемъёсты инбамысь улляз
- lakana¹²** прóстынь, прóстыня, валес шоб(ы)рет
- lakastua⁵²** 1. шуяны, шензияны, куасмыны; **taimet lakastuivat auringossa** удъёс шунды шорын шуязы 2. выжт. (*haalistua*) зарек-тыны, бездыны; **lakastunut kau-neus** заректэм (я. бездыны кутс-кем) чеберлык
- lakata^{73-A}** I (*loppua*) дугдыны (маке

- каремысь); on lakannut satamaста зоремысь дугдэйз*
- lakata^{73-А} II** (*päälystää lakalla*) лакировать карыны, лакен шобыртыны
- lakea¹⁵** пасъкыт, вёл-вёл, вёлмыт, эркин; **I. nitty** пасъкыт возь
- lakeus⁴⁰** чошкыт (я. кыр) луд (я. ины), чошал; **silmämkantamaton I.** син сүзентэм чошкыт луд
- laki^{5-D} I** кат*, закон; **hyväksyä I.** кат (я. закон) кутыны; **kumota I.** катэз палэнтыны; **lain mukaan** катъя, законъя; **säätää I.** кат поттыны
- laki^{7-D} II 1.** (*huipput*) йыл; **vuoren I.** гурезь йыл; **kiivetä vaaran laelle** гурезь (я. сопка) йылэ тубыны **2.** (*tilaa ylhäältäpäin rajoittava pinta*) вёлдэт, свод; **kupolin I.** күпиллэн вёлдэтэз
- lakikirja⁹** кат бичет*, законъёсын сбörник (я. кодекс [-дэ-])
- lakimies⁴²** юрист
- lakipiste⁴⁸ 1.** (малэн ке) сáмой йылыз **2.** астрон. зенит
- lakipykälä¹⁰** кат ёзэт* (я. статья), катлэн* (я. законлэн) статьяяз
- lakka^{9-A} I 1.** лак; **kynsil.** гижи(лы) лак **2.** (*kirjel.*) сургуч; **sulkea lah-japaketti lakalla** кузымез сургучен лякыса ворсаны
- lakka^{9-A} II** бот. куака|эмезь, -мульы, морóшка (*Rubus chamaemorus*)
- lakkaamaton^{34-C} I** (*loppumaton*) быронтэм, дугдылйсътэм, пумтэм(-йылтэм), вистэм-вóжтэм; **I. meteli** быронтэм чашетон
- lakkaamaton^{34-C} II** (*ei lakattu*) лакировать карымтэ, лакен шобыртымтэ
- lakkaamatta** дугдылйтэк, пýм|на-
- лá, -тэм, вистэм-вóжтэм; **puhua I.** дугдылйтэк (я. пумтэм) ве-расъкыны
- lakkauttaa^{53-C}** (*lopettaa*) дугд(ыт)ыны, ворсаны; **I. sanomalehti** газетээ поттэмись дугдыны; **I. koulu** школаэз ворсаны
- lakki^{5-A}** изы, шапка, йыре понон; (*lippal.*) фурáжкá, картуз; **karva I.** гоно изы, шапка
- lakko^{1-A} 1.** ужуретон*, забастóвка, стáчка; **lääkäril.** врачъёслэн ужуретонзы; **olla lakossa** бастовать карыны, бугыръясыкыны **2.** (*pidättyminen*) возисък|он, -ем, чидатск|он, -ем; **tupakkal.** тамак кыскемлэсь возисъкон
- lakkoliija¹²** ужуретийсь*, бугыръясыкись, бастовать карись
- lakkoilla⁶⁷ 1.** (*olla lakossa*) ужез уретыны, бугыръясыкыны, бастовать карыны **2.** (*kone tms.*) чемтылыса ужаны, оггадь [ёвёл] ужаны; **moottori lakkoilee** мотор оггадь уг ужа
- lako^{1-D}:** **mennä lagoon** пограны, вы-дыны (*юсс*); **myrskyn jälkeen ruis oli laossa** сильтол бере ёзг пограмын вал
- lakritsi⁹ 1.** лáкрица (*солодка я.* лакричник турынысь но выжы-ысытыз экстракт) **2.** (*lakritsi-makeinen*) лáкрица (конфет [ка-])
- lama⁹ I** куашка|н, -м, усён, усем, депресси(я), крýзис эк. *ou*; **mieli lamassa** мылкыд куашкамын (я. усемын); **talousl.** экономической крýзис
- lamaannus³⁹** лябом|он, -ем, куаш-ка|н, -м, депресси(я) (ксы лул-пушилэн); **lihasten I.** быгытъёслэн лябомемзы; **olla lamaannuksissa** куашкам (я. депресси) мылкыдо

- луны
lamaantua^{52-Д} куашканы; **tuotannon lamaantuminen** производстволэн куашкамез; **olla kauhusta la-maantuneena** кышкаса ёигартэм (я. катытэм) луны
lammastinen^{41-Н} ыж; **lampaiden keritse-minen** ыж чышкон
lammikko^{4-А} 1. (*lättäkkö*) вупукыл, пукись by; **tiellä oli sateen jäljiltä lammikoita** (*t. lammikkoja*) зорем бере сюрес вылын вупукылъёс вал 2. (*lampi*) тымет, чыпет, пруд; вутым*, водоём
lampaanliha⁹ ыж силь
lampi^{7-Н} ты, вутым* (пичигес ню-лэскысь, нюрвыйсыь)
lampola¹² ыж гид
lamppu^{1-В} 1. (*hehkul.*) лампочка; **vaihtaa palannut** 1. сутском лампочкаеэс воштыны 2. (*valaisin*) лампа; **pöytäl.** ёккыл лампа
lampunvarjostin³³ абажур
langeta^{74-Г} усыны; 1. **polvilleen** пыдес йылад султыны (я. лэзькыны); **lampun valo lankeaa pöydälle** лампалэн югытээ ёккыл вылэ усе ♂ **lankesin ostamaan uuden hatun** амалтэк выль шляпа бастьйсыкиз (я. басьтоно луиз)
lanka^{9-Г} 1. сийныс; (*kehruul.*) шорт; **rijottaa** 1. **neulaan** вене сийныс бырттыны; **kehrätä villa langaksi** ыж гонээз (шорт) черсыны 2. (*metallil., johto*) ез, провод; **puhelinl.** телефон ез 3. **pöösi.** вы, кыч (нетля)
lankakerä¹⁰ бугор
lankku^{1-А} пул (зёк но паськыт). тёс; **lattialankut** выж пульёс; **hyppääjän askel ei sopinut lankulle** спорт. кузьдалае тэтчась пул сьёры лёгиськиз (заступ
lanko^{1-Г} (*vaimon t. miehen vanhempi veli*) агайзы; (*vaimon nuorempi veli*) вармеспи, -айпи, -иська; (*miehen nuorempi veli*) шыднар; (*vaimon sisaren mies*) бусён(о), базя; (*vanhemman sisaren mies*) кырси; (*nuoremman sisaren mies*) эмеспи
lanne^{48-Д}: (*lanteet*) үем. тр. л. макес(ъёс)
lannistaa⁵³ чиг(т)ыны, куашкатыны, зйбыны (мылкыдээз); 1. **jnk vastarinta** кинлэс ке пумитьясыкемээ чигтыны (я. куашкатыны); **vastoinkäymisten lannistama ihmisen** весь удалтымтээн чигтэм адями
lannistua⁵² чиг(иськ)ыны, куашкны, зйбиськыны (мылкыд ссы); **hän lannistui jnk sanoista** со кинлэн ке верам кылъёсызлэс чигиськиз, кинлэн ке кылъёсызлэс солэн мылкыдыз куашказ
lannoite^{48-С} (му)сыал*, удобрение; **väkilannoitteet** удалтыгыс (му)сыалъёс
lannoittaa^{53-С} кыеданы, удобрять карыны, мусыал* (я. удобрение) пазяны
lanta^{9-Д} кыед
lantakasa⁹, **lantatunkio**³ кыед люк
lantio³ анат. таз, сарвыл
lantti^{5-С} корт уксё (я. коньдон)
lantu^{1-С} каляга, галанка
laota^{74-Д} 1. *intr.* выдны, пограны; **kaura on laonnut** сезы выдэмын ни 2. *intr.* (*luhistua*) куашканы; **pino alkoi** 1. ардана куашканы (я. пограны) кутскиз 3. *tr.* (*laottaa*) погратыны, погыртыны; **rankka-sade lakoaa viljan** сильзор ю-нянез погыртиз

- lapa**^{9-E} 1. анат. пуньылы, лопатка
2. (*airon*) бурд (*полыслэн*)
- lapaluu**¹⁸ > **lapa** 1
- lapamato**^{1-F} зоол. (паськыт)пач-
кецкёл (*широкий лентец*) (*Di-*
phyllobotrium latum)
- lapanen**³⁸ пöзы(ы); **panna lapaset**
кäteen пöзы поныны
- lape**^{48-B} 1. (*leveä sivu*) паськыт пал;
miekkan l. мечлэн паськыт палыз
2. (*kalteva pinta*) чукинэс (я. ул-
ланес) инты; (*luiska*) нёжалэс
бамал (я. дур); **katon** l. липтлэн
огпалыз
- lapio**³ лопата, лопатка *ruhek.*, куй
murt.
- lapioida**⁶² мычыны, мычисъкыны
intr., сузяны, куяны; (*utpreen*)
согыны; **l. lunta** лымы сузяны
(я. мычыны), мычисъкыны; **l.**
lumet katolta липет йылысь лы-
мы куяны
- lappalainen**³⁸ тн. но мн. саам(и) >
saamelainen
- lappee|llaan, -leen:** **kirja on lap-**
peellaan книга паськыт палыныз
уллань; **asettaa tillet lappeelleen**
кирпичез паськыт палыныз ты-
рыны
- Lappi**^{5-B} геогр. Лаплáндия
- lappi**^{5-B} саам(и) кыл; > **saame**
- lappilainen**³⁸ Лаплáндиин уйесь,
Лаплáндиись адями
- lappu**^{1-B} ёуст|ари, -ыри, (басма) ля-
ки; (*paperil.*) пичи бумага; **kirje**
l. пичи гожтэт, запыска
- lapsellinen**³⁸ пичи нылпи(ос) кадь,
нуныясыкыс; (*tyhmä*) визьнод-
тэм, пинал визьем; **olla l., käyt-**
tätytä lapsellisesti нуныясыкыны,
пичи нылпиос кадь вырыны
- lapsenlapsi**²⁹ нылпилэн нылпиез,
внук, нунок *ruhek.*, (*tytö myös*)
- внúчка
- lapseton**^{34-C} нылпи|тэм, -тэк, ныл-
тэм-питэм; **l. perhe** нылпитэм
семья
- lapsi**²⁹ нылпи, пинал; (*vauva*) (вож)
нуны, вож пинал; **lapset** тр. л.
нылпиос, пинальёс, покчиос;
synnyttää l. пинал вайны; **lap-**
sesta asti пинал (я. пиchi) дыры-
сен
- =**lapsinen**³⁸ нылпи|ё, -ен, пинал|о,
-эн; **monil. perhe** трос нылпиё
семья
- lapsiperhe**⁴⁸ нылпиё семья
- lapsus**⁴⁰ нылпи (я. пинал, покчи)
дыр
- lapputtaa**^{53-C} мыныны (*жог*), тёланы
ruhek., черсыны *ruhek.*; **ala l.!**
кош (я. тёла) (татысь)!; **l. tiehen-
sä** кошкины, тёлзыны
- lasi**⁵ 1. пияла, стекло; **ikkunal.**
укно пияла 2. (*juomal.*) стакан;
(*ryyppyl.*) рюмка, сюмык, чарка;
(*jalallinen l.*) бокал, фужер 3.:
lasit тр. л. очки
- lasillinen**³⁸ стакан (*пүштросээз*);
juoda l. mehua одýг стакан сок
юйны
- laskea**⁵⁸ 1. (*alentaa*) лэзыны (*ул-
лань*); **l. esirippu** катанчиэс (я. за-
навесээз) лэзыны; **l. vene vesille**
пыжез вуэ лэзыны; **l. ankuri**
якорез лэзыны (я. куштыны);
l. seppele венок поныны; **l. kat-**
seensa maahan синъёстэ улад
лэзыны 2. (*aleta*) лэз(ис)ькыны,
пуксыны, усыны; **esirippu las-**
kee катанчи лэзье; **aurinko las-**
kee шунды пуксе; **l. kelkalla mä-**
keä салазкиен нискыланы; **hin-**
nat ovat laskeneet дунъёс усизы
ни; **joki laskee mereen** шур заре-
зе усе 3. (*päästää*) лэзыны; **sinua**

sinne ei lasketa тонэ отчы уз лэзэ; **l. jk sisälle** кинэ ке пырыны лэзыны 4. лыдъяны(-чотаны), лыдъяны; **l. sataan** сюозь лыдъяны; **l. läsnäolijat** лыктэмъёсты (я. люкаськемъёсты) лыдъяны; **l. kulut** расходъёсты лыдъяны(-чотаны) ◇ **l. liikkeelle huhu** кылкуара (я. супыльтон) поттыны; **l. leikkiä** маскаръяськыны, сerekъяса вера(сыкы)ны; **l. housuihinsa** вер. улэ (я. кизерён-напэн) лэзыны

laskelma¹⁰ 1. лыдъян(-чотан), лыдъям(-чотам), калькуляци(я); **erehtyä laskelmissaan** лыдъякуд-чотакуд янгышаны; **ottaa jk laskelmissa huomioon** лыдъяку-чотаку мае ке лыдэ басьтыны 2. (*kaavailu*) ёч. тр. л. эсэп(л)а|н, -м, ёрса|н, -м, планировать ка-р|он, -ем; **tehdä laskelmia jstak** мае ке эсэп(л)ан (я. планировать карон)

laskelmoida⁶² эсэп(л)аны, ёрсаны, планировать карыны

laskento¹⁻¹ арифметика

lasketella^{67-C} 1. (*ajaa nopeasti*) ширтыса (я. лобаса кадь) мыныны-ветлыны (я. ворттылыны); **l. moottoripyörällä** мотоциклэн ширтыса мыныны-ветлыны; **l. hevosella** валэн лобаса кадь ворттылыны 2. (*mäen laskemisesta*) нискиланы; **l. suksilla** куасэн нискиланы 3. спорт. куасэн ширтыса нискиланы; (*rijetella*) слáломен вырыны

laskeutua^{52-F} лэзъкыны (*уллань*), васькыны, пуксыны; **l. polvilleen** пыдес йылад, лэзъкыны (я. сүлтыны), пыдеськыны; **l. maahan** музъем вылэ лэзъкыны;

l. pitkälleen выдыны; **tie laskeutuu laaksoon** сюрес нёжалэ ваське; **lentokone laskeutui lentoteknille** самолёт аэропортэ пускисз **laskiainen**³⁸ Войдыр, Масленча

laskimo² анат. вирсэр, вéна

laskin³³ калькулятор

laskos³⁹ шымыри; **hameen laskok-set** юбкалэн шымыриосыз

laskostaa⁵³ шымыриё карыны; **l. ikkunaverhot** укно возъетьёсты шымыриё карыны

lasku¹ 1. (*laskeminen*) лэз|ён, -ем (*уллань*); **lipunl.** куншетэз* (я. флагез) лэзён; **veneen vesillel.** пыжез вуэ лэзён; **seppeleenl.** венок понон 2. счёт [щот]; счёт-фактурá; **maksaa l.** счётэз тырыны; **esittää l.** счёт пуктыны (я. сётыны) 3. (*laskelma*) ёч. тр. л. лыдъян(-чотан), лыдъям(-чотам), калькуляци(я); (*laskutehtävä*) уж, задание, упражнение, задача (ксь математикаен); **laskujeni mukaan** мынам лыдъямея (я. лыдъям-чотамея); **jättää pois**

laskuista выжт. лыдэ басьтытэк кельтыны, лыдэ [*övöl*] басьтыны 4. (*laskeutuminen*) лэзък|он, -ем, пук|ён, -ем; (*protoaminen*) усён, усем; **lentokoneen l.** самолётлэн пускемез; **auringon l.** шунды пускён; **hintojen l.** дунъёслэн усемзы, дунтэман

laskutehtävä¹⁰ уж, упражнение, задача (ксь математикаен)

laskuvarjo¹ парашют [-шу-] **lasta**⁹ 1. вуштон (я. куръян) (арбери), скребок; (*ruuhkimisl.*) кёсатон тушко (ксь укноез миськем бере); берыкъян лопатка (ксь мылым пыжыны); **maalarin l.** шпатель 2. мед. шйна

- lastaaja¹⁰** гру́зчик [-щш-], тырись-
жоктись, грузить карись
- lastata⁷³** тырыны, грузить карыны,
тыриськыны *intr.*, грузйтися
[-ща] кариськыны *intr.*; **laiva on**
lastattavana корабль тыриськон
(я. грузйтися кариськон) понна
сылэ
- lastenhoitaja¹⁰** нылпи (я. пинаал)
утись, няня, воспитатель(ница)
- lastenkasvatus³⁹** нылпи *визъно-
да[н, -м (я. воспитать карон, -ем,
вортон, -эм)
- lastenkoti^{5-F}** нылпи юрт
- lastentrattaat^{41-C}** коляска (нылтиос-
лы)
- lastentarha⁹** нылпи сад, детсад; >
päiväkoti
- lasti⁵** груз; **täydessä lastissa** тыраз
грузэн; **purkaa l.** грузээ жокты-
ны
- lastialus³⁹** груз нулларь корабль
(я. судно)
- lastu¹** шелеп, чаг, чальдэт; стружка;
höylänl. стругаськем шелеп
(я. стружка); **metallil.** корт
стружка
- lataus³⁹** 1. (*sähköenergian varaus*)
зарядить карон, -ем; (*lataustila*)
зарядка; **paristojen l.** батарейка-
ости зарядить карон 2. (*se mikä
ladataan*) заряд; **aseen l.** охтир-
лыклэн* (я. ору́жилэн) зарядэз
3. **ит.** инъян-пуктон*, загрузить
карон, -ем, загру́зка
- latina¹²** латин кыл, латынь
- latinainen³⁸** латин; **kasvien latina-
laiset nimet** будосъёслэн латин
нимъессы
- listataa⁵³** > **litistää; käantäjän latis-
tama teksti** выжт. берыктисълэн
бездыт (я. тунсыко луисътэм)
текстэз
- latistua⁵²** чем. выжт. сийны, сал-
кыманы, салкым луны (ксь
мылкыд)
- latkia⁶¹** 1. куальккетыны, -ыны,
куальккетыса юны; **kissa lat-
kii maitoa** кочыш куальккетыса
йёл юэ 2. вер. тордыны (маин
ке), куальккыны; **hän latkii olut-
ta kaiket illat** со жытлы быдэ
сурен тордэ (я. сур куалькке)
- lato^{1-F}** лапас, сарай; (*heinäl.*) турин
сиг, лапас, сеник; **navettal.** кор-
гид лапас; **korjata heinä latoon**
туринээ сиге жутъяны (я. ты-
рыны), туринээ лапасэ пырты-
лыны
- latoa^{52-F}** 1. тырыны (люк); **l. halko-
ja pinoon** пуээ арданае тырыны
2. полигр. бичаны; **l. teksti ko-
neella** компьтерен [-тэ-] (я.
машинкаен) текст бичаны
- lattajalka^{9-D}** щошкыт пыдпыдэс;
мэд. ои плоскостопие
- lattea¹⁵** выжт. укыр бездыт (я. óг-
шоры); **l. romaani** укыр бездыт
роман
- lattia¹²** выж, пол; (*pinta*) муз; **la-
kaista lattiaa** выж(ез) чужыны;
lattialla выж вылын, музын
- latu^{1-F}** куас пыты (я. сюрес); **au-
kaista latua** куас(эн) сюрес лёгы-
ны; **lähteä ladulle** куасэн нис-
кыланы мыныны; **elämä kulkee
vanhaa latuaan** выжт. улон
óгсямэн (я. ас ёртйз) мынэ
- laturi⁶** 1. пушкитися, взрывник,
подрывник 2. эл. зарядан гене-
ратор (я. устройство); **auton l.**
машиналэн зарядан генераторез;
kännynkän l. казъ* телефонлэн
зарядниказ *rihek.* (я. зарядить
каронэз)
- latva⁹** йыл; **kuusen l.** кызлэн йы-

- лыз; **joenl.** шурыйл, шурлэн кутсконээз; **leikata hiuksista latvat** йырси пумъёсты вандыны **Latvia¹²** геогр. Латвия
latvia¹² латыш кыл
latvialainen³⁸ 1. тн. латыш, Латвиысы 2. мн. латыш, (*naishenkilö myös*) латышка
latvus³⁹ йыл, улвай; **koivun vihreä l.** кызыпулэн улваэз
lauantai¹⁸ кёнсуннал, суббота [-б-]; **ensi lauantaina** вуоно кёнсунналэ
laudoittaa^{53-С} пульяны, пул жугыса шобыртыны, обшить карыны
laueta^{74-D} ыбыны (*ac понназ*); (*purkautua*) пертчиськыны, сэрттиськыны, -аны; **kivääri laukesi** пычал (ас понназ) ыбиз; **solmu on lauennut** герд пертчиськем (я. сэрам) ни; **jännitys laukesi** выжт. секит (я. керзег) югдур тупатскиз
lauha⁹ > lauhkea 1
lauhkea¹⁵ 1. (*ilmasto, sää*) небыт, нясь-нясь; **l. kevätsää** нясь-нясь тулыс куаз; **l. talvi** небыт тол 2. (*luonne*) лякыт (я. зеч) (сямъем), лачмыт, востэм; **l. kuin lammas** ыж кадь востэм (я. зыйбыт)
lauhtua^{52-F} 1. (*pakkanen*) небэ(ытс-к)ыны; **pakkanen lauhtuu** куазь небэйтсиз 2. (*mielentila*) буйгана, либаны, ортчыны; **kiukku lauhtui** йыркур ортчиз 3. тех. конденсироваться [-щца] кариськыны
laukaista⁶⁶ 1. (*ase*) разрядить карыны, зарядз басьтыны; (*amria laukaus*) ыбыны, ыбыса лэззыны; **l. pyssy** пычалэз разрядить карыны; **jännittää ja l. jousi** пукыч вужез золтыны но ыбыны; **l. jännitys** выжт. секит (я. керзег) югдурез тупатыны (я. капчиятыны) 2. (чыжыса) пыртыны; **l. pallo maaliin** тупез капкае пыртыны 3. (*sanoa äkkia*) меёкытыны, шуák (я. шётдэк шорсыс) вераны; **hän laukaisi yllättävän kysymyksen** со шуák юан сётиз **laukata^{73-А}** лашкинтыса (я. тэтчаса) ворттыны, лашкинтыны, -ъяны (ксь вальёс); **ratsu laukkaa** вал лашкинтыса ворттэ **laukaus³⁹** 1. (*laukaiseminen*) ыбон, ыбем, ыбыса лэзён, -ем; **osua yhdellä laukauksella** огпол ыбыса ѹттыны; **vaihtaa laukauksia** ыбылийсъкыны (ог-огеныд, кык отряд вискын) 2. (чыжыса) пыртюн, -ем; **hän toimitti pallon lujalla laukauksella maaliin** со, зол чыжыса, тупез капкае пыртйз **laukka^{9-А}** I лашкин, лашкинтыса (я. тэтчаса) ворттюн, -эм, лашкинтын, -эм; **ajaa laukkaa** лашкинэн ворттыны; **täyttää laukkaa** выжт. *ou* туж јог, (туж) чалык **laukku^{1-А}** сумка
laulaa⁵⁶ 1. (*ihminen*) кырзаны; **hän lauloi kauniin kansanlaulun** со чебер калык кырзананэз кырзаз; **l. ylistystä jillek** выжт. кин ке (укур) данъяны (ксь кылбурын), кин ке сярысъ данъяса гожъяны (я. вераны) 2. (*lintujen ääntelystä*) чирдыны, чиргетыны, кырзаны; **satakieli l.** учы чирдэ (я. кырза) **laulaja¹²** кырзасъ; **oopperal.** опера (ын) кырзасъ **laulu¹** 1. кырзан; **l. kaikuu** кырзан чузъяське (я. жингыртэ); **esittää** **l.** кырзан быдэстыны (я. кырзаны); **pistää (t. panna) lauluksi** кырзаны кутскины, кырзаса лэзыны 2. (*laulaminen*) кырзаж,

- н, вокал; **l. ja soitto** кырзам но шудон; **kaksiäänen** **l.** кык куараен кырзан **3.** (*esim. lintujen*) чирд|эм, -он чиргет|эм, -он, кырза|m, -н; **satakielen** **l.** у'чылэн чирдэмез
- lauma**⁹ **1.** уллё, табун; **l. lehmiä** скал уллё; **l. hevosia** вал уллё (я. табун) **2.** выжт. люк, люкасъкем калык; **kerätyä laumoihin** люк люкасъкыны (калык ссы)
- laupias**⁴¹ вöсъ. жалянэз валась, не-быт сюлэм|о, -ъем; **l. samarialainen** небыт сюлэмо самар(ит)-янин
- lause**⁴⁸ кыл. шуос*, предложение; (*virke*) шуэт*, фрása, вера|н, -м, выражение; **kysymysl.** юан шуос (я. предложение); **lentävä l.** вöллем мэчыт веран, крылатой выражение
- lauseke**^{48-A} **1.** кыл. шуэт*, фрása **2.** мат. ит. выражение **3.** муз. вакыт, период **4.** юр. клаузула, валэкти|он, -эм, оговóрка
- lauseoppi**^{5-B} кыл. сýнтаксис (*тодос*)
- lausua**⁵² **1.** (*sanoa*) вераны; **l. ääneen** шара вераны; **l. mielipiteensä jstak** маке сярысь ас малпандэ вераны; **sanaakaan lausumatta** пал кыл но вератэк **2.** (*lukea*) лыдзыны, декламировать карыны; **l. runo** кылбур лыдзыны
- lausunto**^{9-J} дунъянкыл* óтзыв, йылпумкыл*, заключение; **antaa l. jstak** марлы ке дунъянкыл сётыны
- lauta**^{9-F} пул; **vuorata laudoilla** пульяны, пулэн обшить карыны; **lyödä jk laudalta** выжт. вормисе потыны, кинэ ке вормыны (*вож-вылъясъкыку*)
- lautakunta**^{10-J} öри*, комисси(я)
- lautamies**⁴² юр. судкенешчи*, судебной заседатель
- lautanen**³⁸ **1.** (*astia*) тэркы; (*syvä*) тусты; **syödä lautaselta** тэркысь (я. тустысысь) сиыны **2.** (*hevosen*) сарыл (валлэн)
- lautasliina**⁹ салфётка, ымдур чушет*; **paperinen l.** бумага салфётка
- lautect**^{48-F} тр. л. лапча, (мунчо) полать; **saunarl.** (мунчо) лапча
- lautta**^{9-C} пур, плот; (*lossi*) паром; **kulkea lautalla** пурен (я. паромен) (уяса) ветлыны
- lava**⁹ **1.** авто. платформа-прицеп **2.** (*näyttämö*) сцена, эстрада; **nousta lavalle** сцена (я. эстрада) вылэ потыны **3.** (*kasvil.*) убо; парник **4.** (*alusta*) инъет, площадка; выж (кытчы ке выжъясъкем)
- lavantauti**^{5-F} мед. съёдкыль, тиф, нюлэмчер *murt*.
- lavastaa**⁵³ **1.** театр. вылтусяны*, оформить карыны, чеберманы; **loisteliaasti lavastettu operetti** туж чебер оформить карем опера-ретта **2.** выжт. пёяса (я. эрекчаса) возьматыны, инсценировать карыны; **l. murha itsemurhaksi** адями виемез, ассэ ачиз быдтэм шуыса, пёяса возьматыны
- lavea**¹⁵ пасъкыт, вöл-вöл, вöлмыт; **laveat näköalat** пасъкыт панорама (я. тус-суред*)
- laventaa**^{54-J} пасъкытатыны, пасъкыт(гес) карыны, вöл-вöл(гес) карыны; **l. kokemuspäriään** опытте пасъкытатыны
- laveri**⁶ кёлан ёус, нар(а); сэндра, полать; **maata laverilla** (кёлан) ёус вылын кыллыны
- laverrella**^{67-K} супыльтыны, зульыны

- legenda⁹** 1. литер. дауркыл*, ле-
гэнда 2. выжт. выжыкыл
- lehahtaa^{53-F}:** I. **lentoon** түр(ák) лоб-
зыны (я. јутсқыны); **hänen kas-
vonsa lehahtivat punaisiksi**
выжт. солэн бамъёсыз чыж-
чыж (я. горд-горд) луизы
- lehdistö²** оғыясь. 1. (*lehivistö*) куаръ-
ёс 2. (*sanoma- ja aikakauslehdet*)
газет-журнал(ъёс), печать, прэсса;
keltainen I. “чуж” прэсса
- lehdistötilaisuus⁴⁰** пресс-конфе-
ренци(я) [-с-]
- lehumus³⁹** бот. беризь; (*nuori*) нинпу
- lehmä¹⁰** скал; **tiine** (t. *kantava*) I.
кунян ваёно скал
- lehti^{7-F}** 1. куар; (*esim. sipulin myös*)
шильы, кальча (ксь сугонлэн);
puut ovat lehdessä писпуюс куар-
рен шобырскемын; **puu tulee**
lehteen писпулэн куаръёсыз по-
то, писпу куаръяске; **sipuli te-
kee lehtiä** сугон шилья 2. (*sa-
nomal.*) газет; **lehtien palstoilla**
газет бамъёсын, печатын
- lehtikuusi²⁴** бот. листэмпужым,
лиственница
- lehtikuvaaja¹⁰** фотокорреспон-
дент [-р-]
- lehtimetsä¹⁰** куаро нюлэс (я. тэль)
- lehtimies⁴²** газетчи, журналист
- lehtinen³⁸** листовка; (*esite*) брошю-
ра [-шшу-], проспект; **mainosl.**
реклама(ен) проспект
- lehtipuu¹⁸** куаро писпу
- lehtiä^{61-F}** (*ruhjeta lehteen*) потыны
(куаръёс ссы); (*olla lehdessä*)
куарен шобырскыны, куаръясы-
кыны; **näsiä kukkii ennen lehti-
mistä** кионнин куаръёсыз потэ-
мезлэсэ азъло сяськая
- lehto^{1-F}** арама, сурд, тыло
- lehtori⁶** лёктор, преподаватель,
- дашетйс
- leija⁹** лобась кый*, воздушной
змей; **lennättää leija** воздушной
змей лэзыны
- leijailla⁶⁷** пужийськыны, поръяны,
берганы, лобаны; **kiuru leijailee**
тюрагай пужийське; I. **tuulen
mukana** толья поръяны (я. бер-
ганы)
- leijona¹⁰** 1. зоол. лев, арыслан 2.
астрол., L. астрон. Арыслан, Лев
- leijua⁵² > leijailla**
- leikata^{73-A}** 1. ванд(ыл)ыны; (*leipää*)
шорыны, -маны; (*halkaista viltä-
en*) шыр(ы)ны; (*l. pois*) вандыса
куштыны; **leikkasin haavan sor-
meen** чиньyme вандий (я. ванды-
ны шедть); I. **leipää** нянь шоры-
ны (я. шорманы); I. **kynnet** гижы
вандылыны; I. (*puihun*) **koristeita**
пуэз чильпаны, пужьюс ван-
дылыны; **hän leikkaa hametta** со
юбка кройть каре (я. вандэ); I.
vaate дйсез кырыны (я. шыры-
ны); **lyhyeksi leikattu tukka** вак-
чи чышкем йыр(си) 2. гурт. в.
(*viljaa*) араны; I. **sirpillä** сюрлоен
араны 3. выжт. вামенák ортчы-
ны, вожвилтыны; **tiet leikkaavat
toisensa** сюресяёс вожвилтиско
(я. вожвил ортчо) 4. мед. опера-
ци(я) лэссыны, оперировать
карьины; **potilas leikattiin kah-
desti** висислы кык пол операци
лэсстийзы, висисез кык пол опе-
рировать каризы 5. кино. монтый-
ровать карыны; I. **elokuva** кино-
(фильм)өз монтайровать карыны
- 6. вер.** (*oivaltaa*) умой ужаны
(йыр ссы); **järki ei leikkaa** йыр
уг ужа
- leike^{48-A}** 1. вандэм (я. вандыса бась-
тэм) статья, вандэт, вырезка

(газетысь) **2.** пёр. шнайцель **leikellä**^{67-А} вандылыны; (*paloittaa myös*) юдыны; (*leipää*) шорманы **leikillä**(*än* серем улсын (я. пыр), серекъяса, шудыса, маскаръясъкыса; *tehdä jtak* **I.** мae ке серем улсын лэсътыны (я. карыны); **sanoa** **I.** серекъяса вераны; **älä leikilläsikää** *sano sellaista* шудыса но сычезэ эн поттылы **leikkaus**³⁹ **1.** мед. оперáци(я) (лэсът|он, -эм), оперýровать кар|он, -ем; **silmäl.** синлы оперáци лэсътон, синэз оперýровать карон; **suorittaa** **I.** оперáци(я) карыны (я. лэсътыны) **2.** кино. монтировать кар|он, -ем, монтаж **3.** (*riihun leikattu kuvio*) чильпа|н, -м, вандылыса пужыят|он, -эм; **leikkauksin koristettu kaappi** чильпам (я. вандылыса пужыятэм) шкаф **4.** (*vaatteen*) вур|он, -ем, кройть кар|он, -ем **5.** (*kuosi*) фасон, тус **6.** тех. вандэм инты, профиль **leikkaushaava**⁹ мед. вандйськем (я. ванскем) инты, рáна **leikkele**⁴⁸ пёр. кезыт куртчон (я. сиён), закуска (вандылэм силь, сыр но мк. нянь вылэ тырыны) **leikki**^{5-А} **1.** шуд|он, -эм; **lasten** **I.** нылпи шудон; нылпиослэн шудэмзы; **leikkä erilaisia leikkejä** пёртэм шудонъёсын шудыны **2.** (*leikinlasku*) маскаръясък|он, -ем, шудон(-серекъян), шудэм(-серекъям), шутка; **laskea leikkä** маскаръясъкыса вера(сыкы)ны; **kääntää** (*t. panna*) **leikiksi** сереме кыскыны **leikkikalu**¹ шудон (*арбери*); **lasten leikkikalut** нылпи(ос)лэн шудонъёс(сы); **pitää ihmisiä leikki-**

kaluinaan выжт. адямиосын шудыны **leikkikenttä**^{10-С} (нылпи) шудон инты, шудонни **leikkää**^{61-А} шудыны; **I. nukella** му-нён шудыны; **I. jnk tunteilla** выжт. кинлэн ке сюлмыныз (я. яратон мылкыдыныз) шудыны **leikkiupruimuri**⁶ гурт **в.** комбайн **leima**⁹ **1.** печать; штамп; штём-пель [-тэ-]; клеймо (ксь вуз вылын); проба (ксь зундэсын); **lyödä** **I.** печать пуктыны **2.** выжт. пыты, бервыл **leimahtaa**^{53-Ф} воректыны, югектыны; (*tuli*) гомзьины; (*salama*) чилектыны *yksipers*; **I. kirkkaasti** (*esim. valo*) югák луыны; **I. liekeihin** гомзьины, пуромыны; **salama leimahti** (куазь) чилектиз **leimasin**³³ печать, штамп, штём-пель [-тэ-] (*түрлык*) **leimata**⁷³ печать (я. штамп, штём-пель [-тэ-], клеймо, проба) пуктыны; (*leimauslaitteessa*) компостировать карыны (ксь билетэз); **I. jk epäilyttäväksi** выжт. кинэ ке осконтэм шуыса лыдъяны (кутскины) **leimuta**⁷⁴ гоманы, жуаны, ворекъяны; **talo leimuua tulessa** корка гомаса жуа; **revontulet leimuavat pohjoisessa** уйпалан ин ворекъя (я. шудэ); **silmät leimuavat vi-hasta** выжт. синъёс йыркурен гомало **leinikki**^{5-А} бот. купанча (*лютик*) (*Ranunculus*) **leipoa**^{52-Е} пыжыны, пёраны, пы-жиськыны *intr.*; **I. leipää** нянь пыжыны; **I. piirakoita** шаньга (я. пирожки) пыжыны, пыжиськыны; **vasta leivottu ministeri** выжт.

али гинэpunktэм министр
leipomo² нянь пыжонни, пекарня
leipuri⁶ нянь пыжись
leipä^{10-E} 1. нянь; **tuore l.** выль нянь;
ruisl. зёт (я. съёд) нянь; **vehnäl.**
 чабей (я. тёды) нянь; **voil.**
 вёйн нянь; бутерброд [-тэ-] 2.
valyi st. (*elanto*) нянь, котыр;
ansaita leipänsä opettajana
 дышетись луыса коттэ тырыны
leipäviipale⁴⁸ (нянь) шорем
leiri⁵ 1. лагерь; шутэтскон (я. шу-
 тэтскины дугдылон) инты; **pys-tyttää l.** (палаткаослэс) лагерь
 пуктыны; **asettua leiriin** лагерь
 карыса (я. лэсьтыса) интыась-
 кыны; **purkaa l.** лагерьсыс кош-
 кыны (я. вырзыны); (пуктэм)
 палаткаосты октыны-калтыны
 (я. уятлтыны)
leiskua⁵² (*leimahdella*) чилекъяны-
 (-ворекъяны); (*leimuta*) гом-гом
 жуаны, гоманы; **takkavalkea**
leiskuu каминись тыл кыльёс
 гом-гом жуало
leivinjauhe⁴⁸ пыжиськон порошок
 (я. пеньмос*)
leivo¹, **leivonen**³⁸ зоол. тюрагай
 (*Alauda arvensis*); > **kiuru**
leivonnainen³⁸ ёч. тр. л., пёр. пы-
 жос, пёраськем, кондитерской
 сиён(ъёс)
leivos³⁹ пёр. пирожной; **ostaa lei- voksi** пирожнойёс басьтыны
leivänkannikka^{14-A} нянь туриж
leivätön^{34-C} нянь|тэм, -тэк; **l. ruoka- valio** няньтэк сиськон; **joutua leivättömän pöydän ääreen** выжт.
 судэ сюрыны (= няньтэм жёк
 сьёры кемдьны)
lekotella^{67-C} кыллыны, погыллясь-
 кыны (*kylläysca*); **l. auringossa**
 шунды шорын шунсыны (я.

шунсыса кыллыны)
lelli⁵, **lellikki**^{5-A} эрк|е(яськись), -и,
 ненег (я. нуныям) нылпи
lellitellä^{67-C} эркеяны, ненегъяны,
 мусояны, нуныя(ты)ны (мул-
 тэс); **l. jk pilalle** кинэ ке мултэс
 нуныса сёрыны
lelliä² > **lellitellä**
lelu¹ шудон (*arberi*); **lasten lelut**
 нылпи шудонъёс
lemmekki^{5-A} 1. (*hellitty*) яратон,
 пул-гажан; **perheen l.** семьялэн
 яратоно нылпиез 2. бот. дыдык-
 син (*незабудка*) (*Myosotis*)
lemmikielän³³ вордос пойшур;
 (*lintu*) вордос тылобурдо
lempseys⁴⁰ лякытлык, лякыт (я. ёч)
 лу|он, -эм; (*hellyys*) мусолык,
 ненеглык, мусо (я. ненег) лу|он,
 -эм; (*lauhkeus*) зыйбытлык, кыл-
 зийськись лу|он, -эм; **osoittaa**
lempyettään лякыт луэмдэ
 возьматыны
lempää¹⁵ лякыт, ёч; (*hellä*) мусо,
 ненег, небыт; (*lauhkea*) зыйбыт,
 востэм, кылзийськись; **l. luonne**
 лякыт сям; **l. katse** мусо (я. не-
 нег) учкем; **l. kuin lammas** ыж
 кадь зыйбыт (я. востэм)
lempi^{7-H} яратон; **joutua lemmen**
pauloihin яратонлэн вотэсаз сю-
 рины
lemu¹ кёш (я. урод) зын
lemuta⁷⁴ [зын] потыны; **l. viinalta**
 (*t. viinalle*) винá зын потыны
leninki^{5-G} дэрэм, платья; **pukea**
uusi l. ylleen выль дэрэм (я.
 платья) дайсяны
lenkkari(t)⁶ вер. > **lenkitossu(t)**
lenkki^{5-A} 1. (*silmukka*) кыч(ес) 2.
 бызылон; **juoksul.** бызён котыр
 (я. круг); **olla lenkillä** (котыръ-
 яськиса) бызылыны

lenkkitossu(t)¹ чөм. тр. л. кроссовки
lennellä^{67-J} лобаны, поръяны, бергагны; **kärpäset lentelevät tuvassa** кутъёс коркатй лобало; **ilmassa lentelevät roskat** омыртй поръясь жуг-жаг(ъёс)
lennokas^{41-A} 1. (*vauhdikas*) туж јог (мынйсь), чалýк, сэрыт 2. (*eloisas*) сэзь, чырткем, улэп *выжт.*; (*korkealentoinen*) јутском мылкыд|о, -ъем, задор; **lennokkaat askeleet** јог вамышъёс; 1. **mieli-kuvitus** улэп визьсуред* (я. син азе пуктон, воображеніе); 1. **puhe** задор (я. јутском) мылкыдын вераськем
lennokki^{5-A} авиамодель [-дэ-]
lennonjohtaja¹⁰ авиаадиспетчер
lennähää^{53-F} 1. лобзыны; (*pudota*) пештыны; **kana lennähти yöpuulle** курег сюры вылэ лоббиз (я. лобзыса јутскиз); **hattu lennähти päästäni** изые лырыстым пештйз 2. *выжт.*: **puna lennähти kasvoille** чыжак (я. чыж-чыж) бамъёс луизы; 1. **jnk kaulaan** кинлэн ке чырты бордаз ёнгырсыны; **tytöparvi lennähти hajalleen** нылашъёс кир-пазь пазыгиськизы
lennätin^{33-C} телеграф; **langaton l.** езтэм телеграф
lennättää^{53-C} 1. омыре лэзыны, лобатыны; (*kuljettaa mukana ilmassa*) (омыртй) нуллыны; 1. **leijaa** воздушной змеев лэзыны; **helikopteri l. yleisöä** вертолёт калыкез нуллэ; **tuuli lennätti hiekkaa** тол луоеz омыртй нуллэ вал 2. (*heitää*) лэзыны, зильтыны, сэрпальтины; **hän lennätti kirjat nurkkaan** со книгаоссэ сэргы

сэрпальтйз 3. (*kiidättää*) (лобыса кадь) ворттыны (я. нуны); 1. **jtak autolla** кинэ ке машинаен лобыса кадь нуны
lento^{1-J} лоб|он, -ем, лоба|н, -м; (*len-nähdis*) лобб|он, -ем; **lähteä lentoon** лобзыны, лобзыса кошкыны; **nousta lentoona** лобзыны, омыре јутскыны; **ampua lennesta** лобзыку(з) ыбыны; **чшт. > lentää**
lentoasema¹⁰ аэропорт
lentoemäntä^{10-J} стюардесса [-дэ-], бортпроводнйца
lentokenttä^{10-C} аэрордом; **lentokone laskeutui lentokentälle** самолёт аэрордоме пуксиз
lentokone⁴⁸ самолёт, аслобет*; 1. **laskeutuu** самолёт пуксе; **mat-kustaa lentokoneella** самолётэн лобыны (я. мыныны(-ветлыны))
lentopallo¹ спорт. волейбол
lentopalloilija¹² спорт. волейболэн шудйс, волейболист
lentoposti⁵ авиапочта; **lentopostina** авиапочтаен, авиапочта пыр
lentoterminali⁵ аэропокзал
lentotukikohta^{10-F} ож. авиабаза
lentovuoro¹ (авиа)рейс; **ylimääräinen l.** ватсам (я. ватсаса лэзем) рейс
lentoyhtiö³ авиакомпания(я)
lentäjä¹⁰ лётчик, пилот
lentää^{54-J} лобыны, -аны; (*lennähää*) лобзыны; 1. **hajalle** (*t. eri suuntiin*) кир-пазь лобзыны; 1. **ilmaan** лобзыны, омыре јутскыны; 1. **pois** лобзыса (я. лобыса) кошкыны; 1. **nurin** йырин-чүкин лобзыны (я. кошкыны); 1. **koulusta** выжт. школасы лобзыны
lepakko^{4-A} зоол. урткыч, лобасьшыр

- lepattaa**^{53-C} дырекъяны, лопырь-ясыкыны; **liekki l. tulessa** тыл кылъёс тёлья (я. тёл шорын) дырекъяло; **lippu liehui lepattaen** флаг лопыр(-лопыр) карыса тёла
- leperrellä**^{67-K} бöttыртыны, лабыртыны; (*kuherrella*) мусосяськыны (ог-огеный), мусо (я. яратыса) верасъкыны; **äiti lepertelee lapselleen** анай нылпиеzлы бöttыртэ; **l. rakastuneesti** мусо (я. яратыса) верасъкыны
- lepo**^{1-E} шутэтскон, -ем, ялкар|он, -ем; **mennä levolle** шутэтскыны мыныны; изыны мыныны ◇ **asel.** ожмасъкон вис, бгдырлы уръясъкон, перемирье; **ollalevossa** физ. выр(зыл)ытэк улыны; **l.! ож.** вольно!
- lepokoti**^{5-F} шутэтскон юрт
- leppyä**^{52-B} небз(ытск)ыны, небытомыны, капчияны, каныланы; **helposti leppiyvä luonne** јог небытскись сям; **silloin isäni oli kovin vihainen ja leppyi hädintuskin** атае соку туж лек вал — мырдэм небзиз
- leppä**^{10-B} бот. лулпу
- leppäkerttu**^{1-C}, **leppäpirkko**^{1-A} зоол. зор|кибы, -какы (*Coccinella*)
- lepra**⁹ мед. прокáза, чересь кувисён
- lepuuttaa**^{53-C} шутэ(тсksy)тыны, ял/карытыны (*mae ke*), шутэтскыны (я. ял/карыны) сётыны (*malay ke*); **l. jalkojaan** пыдъёстэ шутэ(тсksy)тыны
- lepyttää**^{53-C} (кинлэс ке) сюлэмзэ небзитыны (я. небыт карыны), либатыны (турттыны) (кинэ ке), кусыптэ тупатыны (турттыны) (кинэн ке); **l. vihamiehensä** туш-монэдлэс сюлэмзэ небзитыны, тушмонэныд кусыптэ тупатыны (турттыны); **l. jumalia** инмаръёсты либатыны (турттыны)
- lerpalla(an), -lle(en): olla lerpal-laan** (кал) ошиськыны (я. ошкыса улыны); **kieli lerpallaan** кыл кал ошиськыса улз; **lehdet menivät kuivuudesta lerpalleen** поськуазен куаръёс шуяса (сюл-кал) ошиськызы
- lerpattaa**^{53-C} (кал) ошиськыны (я. ошиськыса улыны); **koiran ler-pattavat korvat** пунылэн ош(ись)кем пельёсыз
- lese(et)**⁴⁸ ёем. тр. л. сэсло, отруб **leskenlehti**^{7-F} вукуар, бакакуар (матъ-и-мачеха) (*Tussilago farfara*)
- leski**⁷ (*mies*) пал пиосмурт, сеп-(пиос)мурт *vanh.*; (*nainen*) пал кышно, сепкышно *vanh.*; **jäädä** (*t. tulla*) **leskeksi** пал (я. кузпал-тэк, сеп *vanh.*) кылыны
- lesti**⁵ каб, колодка (пыдкуклы) ◇ **pysyä lestissään** выжт. (ас) интыдэ тодыны
- letittää**^{53-C} пуныны; **l. tukkaa** йыр-сиез пуныны
- letku**¹ шланг
- letti**^{5-C} йырси пунэт
- letto**^{1-C} нюрвил (сыръясь но писпүтээм)
- lettu**^{1-C} нöр. мыльым, мильым
- leudontua**^{52-J} небз(ытск)ыны; **sää on leudontunut** куазь небз(ытск)из ни
- leuhka**⁹ вер. (*kerskaileva*) ушъяськись (я. ёчъяськись, мактаськись) (мурт); (*ylimielinen*) ѹонъяськись (я. вылтыйяськись) (мурт)
- leuhkia**⁶¹ вер. (*kerskailla*) ушъяськыны, ёчъяськыны, дан потты-

ны; (*ylpeillä*) йёнъясыкыны, вылтыйясыкыны; **I. rahoillaan** конъдонэныд ушъясыкыны **leuka**^{9-D} ангес, ан; **iskeä jtak leukaan** кинлы ке ангесаз мыжгыны (я. шуккыны); **hänen leukansa loksahitav auki** выжт. ымыз ик усътыйсъкиз (*паймыса*) **leukaluu**¹⁸ анат. ан(гес)лы **leuto**^{1-F} небыт, нясь-нясь (куазы *ссб*); **I. talvi** небыт тол **leventyä**^{52-J} > **levetä** **leventää**^{54-J} пасъкытатыны, пасъкытомытыны, пасъкыт(гес) карыны; **I. katua** ульчаэз пасъкытатыны **levetä**⁷² пасъкыт|омыны, -аны, пасъкыт(гес) луыны; **polku levee** пыдын ветлон сюрес пасъкытоме **leveys**⁴⁰ 1. пасътала; (*kankaan*) кур (ксь дэралэн); **kentän pítus ja I.** площа́дкалэн кузьдааэз но пасъталааэз; **kangasta on neljä leveyttä** басмайын ныыль кур 2. геогр. широта **leveysaste**⁴⁸ геогр. широтая гра́дус; **näillä leveysasteilla** та широта-осын **leveySpiiri**⁵ геогр. параллель [-л-], *валлин|эт, -гож **leveä**¹⁵ пасъкыт; **leveät hartiat** пасъкыт пельпумъёс **leveharteinen**³⁸ пасъкыт пельпу-мо; **I. mies** пасъкыт пельпумо пиосмурт **levikki**^{5-A} 1. (*levinneisyys*) вёлмем- (лык), вёлмонни; **murresanan I.** диалект кыллэн вёлмемез 2. (*painostmäärä*) поттон лыд, ти-раж; **sanomalehden I.** газетлэн поттон лыдыз **levite**^{48-C} зыр|ет, -ан (нянь вылэ зы-

рано маке); **margariinil.** марга-рин зырет, нянь вылэ зырано (я. зырам) маргарин **levittää**^{53-C} 1. (*heittää hajalle*) вёлды-ны, пазяны; **I. soraa tielle** сюрес вылэ г्रáив (я. векчи кёлбы) пазяны; **I. pelikortit pöydälle** картаости јёк вылэ вёлдыны; **I. sormet haralleen** чиньиосты вёльяны (я. шепертыны); **I. voita leivälle** нянь вылэвой зыраны 2. (*kuljettaa*) вёлдыны, нуллыны, вёлмытыны; **I. huhua** кыл вёл-дыны (я. нуллыны); **I. uutinen** ивор вёлмытыны; **I. hajua** [зын] поттыны; **I. savu** чын поттыны 3. (*avata*) вёльяны, устыны, вальяны; **I. sateenvarjo** зонтикез устыны; **I. liina pöydälle** јёк вылэ јоккышет вальяны (я. вёлдыны); **I. käsiään** чабкисъкыны, киостэ вёльяны (*паймыса*) 4. (*leventää*) пасъкытатыны, пасъкытомытыны, пасъкыт(гес) карыны; **I. tietä** сюресэз пасъкытатыны **levitää**⁷⁵ 1. (*kulkeutua*) вёлмыны; **laajalle levinnyt** пасъкыт вёлмем; **epidemia on leviämässä Suomeen-**кин эпидéми Финляндие но вёл-мыны (я. аляны) ёдъяз 2. (*levityä*) вёл|дйсъкыны, -мыны, лёсъ-ясыкыны; **sumu levisi niitylle** бус возь кузя вёлдйсъкиз 3. (*avaatua*) вёлмыны, кыстийсъкыны; **silmäenkantamattomiin leviävä ulappa** син сузёнтэм вёлмиссээркын зарезь ♀ **suu levisi korviin asti** ым вёл-вёл усътыйсъкиз; **leviävä kuin pullataikina** чабей пызылэсэй ыльнянь кадь уртче **levollinen**³⁸ гáнь-гань, каныыл, лачмыт; **sydän on I.** сюлмын

- гáнь-гань (я. каныл)
- levoton**^{34-C} 1. (*huolestunut*) сюлмаськись, сюлэмшугъяськись, сэрек; (*tasapainoton*) керзег, тэрг, вогъяськись; **olla l. jstak** кин ке (я. маке) понна сюлэмшугъяськыны; **saattaa levottomaksi** сюлэмшугъяськытыны; **tulla levottomaksi** сюлмаськыны кутсынны; **nukkua levottomasti** сэрек изыны 2. (*erävakainen*) огыр-бугыр, буг(ы)рес; **l. aika** огыр-бугыр вакыт
- levottomius**⁴⁰ 1. сюлмаськ|он, -ем, сюлэмшугъяськ|он, -ем; **levottomuutta herättävä** сюлмаськытись 2. *tr. л.* бугыръяськоңъёс, огыр-бугыр лу|он, -ем; **levottomuidet ovat lisääntyneet** бугыръяськоңъёс ийлэйзы (ни); **poliittinen l.** политика ласянь огыр-бугыр луон
- levy**¹ 1. плита, плитка, лист, пластина; **suklaal.** шоколад [шо-, шэ-] плитка; **teräsl.** карт лист 2. (*äänil.*) пластинка, таба *ruhek.*; 3. (*keittol.*) конфорка [кон-, кам-*ruhek.*] 4. *it.* диск
- levyinen**³⁸ пасьта; **kämmenen l.** кырымпидэс (я. кикур) пасьта; **viiden metrin l.** вить метр пасьта
- levyttää**^{53-C} диске (я. диск вылэ) гожтыны; **levytetty konsertti** диске гожтэм концерт
- levä**¹⁰ бот. вбудос
- levähtää**^{53-F} лулзиськыны, ёжытак шутэтскыны (я. ял/карны)
- levä|llään, -leen: olla levällään** (паськыт) усътэмын луыны; (*hajallaan*) сюр-вай куямын (я. пазямын) луыны; **silmät levällään** синдэ таба пасьта усътыса; **tukka levällään** йырсидэ лэзьыса (я. вöльяса); **aukaista ovi levälleen**
- öсэз вöлák (я. вáяк) усътыны
- leväperäinen**³⁸ јикыттэм, сап(ы)-рес; **l. virkamies** јикыттэм чи-нóвник; **l. asioiden hoito** ужъёст-ты сапрес быдэсъян
- leväitä**^{73-E} шутэтскыны, ял/карны; **istua lepämään** шутэтскыны пуксыны; **me palasimme levän-neinä** ми шутэтскыса берытски-мы
- leyhytellä**^{67-C} шонаськыны, алляськыны (*маин ке*), шонаны; **l. viuhkaa (t. viuhkalla)** вéерен шонаськыны; **tuuli leyhyttelee verhoja** тöl возъётёсты (я. штораосты) шона
- leyhähtää**^{53-F} ёртыны, пельтыны (капчи тöl ссы); óмыrák лыктыны (я. вуыны) (ксы зын); **niityltä leyhähti niitetyl Heinän tuoksu** возь вылысьс óмыrák турнам турын зын вуиз
- liata**^{73-D} саптаны, наштаны, курмытыны; **likasin käteni nokeen** киме суэн саптай
- liehakoida**⁶⁸ пыриськыны (*кинлы ке*), чеберъяськыны, ёзчъяськыны (кин ке азын); **l. esimiehiääñ** начáльникъёслы пыриськыны, начáльникъёс азын чеберъяськыны
- liehitella**^{67-C} гожеръяны, берганы (кин ке котырти), шудыны (*кин ке*), мынчыръяськыны (кин ке азын); **l. tyttöä** ныл котырти гожеръяны
- liehua**⁵² 1. тёланы, лопыръяськыны (флаг, дйисс ссы); **lippu liehui tuulessa** куншет* тёлья (я. тöl шорын) лопыръяське, флаг тёласа улэ; **liekki liehui tuulessa** тыл кыльёс тöl шорын лопыръясько 2. (*touhuta*) берганы,

- бзыбылыны, вырыны (*mainh ke*);
- l. keittiössä** күхняын берганы
- liehuttaa**^{53-C} шонаны, тёлатыны, лопыръя(ты)ны; **tuulenpuuska**
- l. lippua** йрэк вуэм тöl куншетээз* шона (я. лопыръя)
- lieju**¹ 1. дэри, нöд; **auto juuttui liejuun** машина нöдйз (я. дэрие күгээз) 2. (*veden pohjamuta*) сумед, бакадыльк, вубуртчин;
- järvil.** ты (пыдсысь) сумед
- liejuinen**³⁸ 1. дэри|ё), -есь, нöд; **l. tie** дэри (я. нöд) сюрес 2. (*mutainen*) сумед|о, -есь; **l. ranta** сумедо ярдур
- lieka**^{9-D} думет; **vasikka on lieassa** кунян думет йылын; **panna hevonен liekaan** валээ думыны
- liekehtia**^{61-F} гоманы, јуаны; **kynttilä palaa liekehtien** сюсътыл гомаса јуа; **punaisena liekehtivä iltataivas** горд гомась јыт инбам
- liekki**^{5-A} тыл (омыр), тыл кыл(ъёс); **olla liekkien vallassa** тылын гоманы (я. басътэмын луыны); **leimahtaa liekkeihin** тылын гоманы (я. јуаны) кутскины; **palaa sisnellä liekillä** лыз тылын јуаны
- lieko**^{1-D} 1. (*veteen kaatunut ruu*) кыпы (вуысь) 2. бот. кыйжай, плаун (*Lycopodium*)
- liekuttaa**^{53-C} лэйкатыны; (*kiikuttaa*) зечыратыны; (*kehtoa*) веттаны; **l. kehtoa** кёккьеэз лэйкатыны (я. веттаны)
- liemi**²⁴ лым; (*suolavesi myös*) сылал ву; **lihal**. силь лым; **kiehua omasa liemessään** выжт. ас тодэм-валамедъя гинэ ужаны (я. улыны); **monessa liemessä keitetty** выжт. улонээ адзэм, трос тодэм-адзэм; **joutua liemeen** выжт. шуг-секытэ шедыны, шуге-
- леке вуыны
- liemikulho**¹ плошка, миска (*shyd люкылон понна*)
- lienee** (кк. / v. +) кадь; **asia l. selvä tullut** со лыктйз кадь ини
- liennyttää**^{53-C} капчиятыны, каны-латыны, небзытыны; **l. surua** куректонэз капчиятыны
- lientyä**^{52-J} капчиёмыны, -яны, каныланы, небзыны; **tuska lientyy** кураджон капчиёме
- liepeilillä, -Itä, -He: asun kirkon liepeillä** мон черк дорын (я. черклы матын) улйсько; **fysiikan liepeille syntyneet tieteet** фýзика вöзы кылдэм тодосъёс*
- lieri**⁵ шал, (шляпа) дур; **hatun l.** шляпа дур
- lieriö**³ геом. цилиндр
- liero**¹ 1. нумыр 2. выжт. кескич (я. зичы кадь) адямы
- liesi**²⁷ 1. (*hella*) плита; **kaasul.** газ плита; **sähköl.** электрической плита 2. (*tulisija*) учог
- lieska**⁹ тыл (омыр) (бадзым); **nuotion l.** тылкемлэн тыл омырез
- liete**^{48-C} 1. (*lieju*) сумед, сюй пуктэм, вупуктэм 2. (*sakka*) пыды, пыдсаз пуксемез 3. **физ.** луоё (я. сумедо) ву, суспензи(я)
- lietsoa**⁵² аратыны, пуромытыны; **seppä lietsoo pajassaan** дурись- (кись) кёрыкен пелляса кебитаз тыл аратэ; **l. sotaa** выжт. ожгарез* (я. войнаэз) пуромытыны
- Liettua**¹² геогр. Литва
- liettua**¹² литва кыл
- liettualainen**³⁸ 1. тн. литва, Литва-ысы 2. мн. литовец, (*naishenkilö myös*) литовка
- liettyä**^{52-C} 1. (*sekoittua nesteeseen*) небзыны; **sekoittaa kalkki veteen**

- liettymäǟn** известез небзон понна вуэн сураны; **pehmeäksi liettynyt tie** небзэм сюрес 2. (*lietteen kertymisenstä jonnekin*) сюй пуктыны *yksipers.*, сюен тырмыны; **satama-altaan liettyminen** порт котырсыз ву пыдсы сюй пуктон; **salaaja on liettynyt umpreen** дренажной канава быйдэсак сюен тырмемын
- lieve^{48-E}** 1. (бер) сöзы, быж, фáлда; **takin liepeet** пальтолэн быжыз (я. бер сöзыосыз) 2. (*reuna*) дур, пум, дурпал*, окраина; **jnk liepeillä** маке дурын, марлы ке матын; маке пумын; **kaupungin liepeet** городлэн дурпальёсыз
- lieventyä^{52-J}** капчи|ёмыны, -яны, небзыны, лябомыны; **talouskriisi lieventyi** экономической кризис лябомиз
- lieventää^{54-J}** капчиятыны, небзытыны, лябомытыны; **I. vaatimuksia rangaistusta** наказание капчиятыны (я. небзытыны); **lieventää-vät asianhaarat** юр. капчияться югдуръёс (я. ужпумъёс)
- lievittää^{53-C}** капчиятыны, небзытыны, лябомытыны; **I. tuskia** курадзонэз (я. вöсь луэмез) капчиятыны
- lievä¹⁰** небыт, ляб, капчи; **I. pakkanen** ляб кезыт
- liha⁹** силь; **sianl.** парсы силь; **nau-danl.** скал силь; **raaka I.** ыль силь; **lihaa syövä eläin** сильвир сиись пойшур; **hän on hyvässä lihassa** солэн сильыз-вирыз таза (я. юн); **hän on omaa lihaani ja vertani** выжст. со аслам сильвиры (я. чыжые-выжые)
- lihahyytelö²** нöр. студень
- lihainen³⁸** силь|ё, -ен, быгыт|о, -эн; **I. luu** сйлен лы
- lihakeitto^{1-C}** сильын шыд
- lihaksikas^{41-A}** силь-виро, сильвиро, ёзó-виé, быгыто; **lihaksikkaat kädet** силь-виро киос
- lihipiirakka^{14-A}** нöр. сильын нянь (я. пирожки)
- lihapörykkä^{14-A}** нöр. тéфтель; фрикаделька [-дэ-]
- lihas³⁹** быгыт, мышца; **rentouttaa lihaksiaan** быгытъёстэ лябомытыны (я. шутэтэны)
- lihava¹⁰** 1. зök, куаем, кой *ruhek.*; **tulla lihavaksi** куайыны, тазамыны, зöкомыны 2. *полигр.* зök шрифт; **painaa lihavalla** зök шрифтэн печатланы
- lihavarras^{41-K}** нöр. шашлык
- lihavoida⁶²** *полигр.* зöкомытыны, зöкатыны (букваосты), зök шрифтэн печатланы
- lihavuus⁴⁰** зök (я. куаем, кой *ruhek.*) лу|он, -эм
- lihoa⁵²** куайыны, зöкомыны, кой куайыны *ruhek.*; **hän lihoi viisi kiloa** со вить килолы куаиз
- lihottaa^{53-C}** куайытыны, куайытон вылысь сюдыны; **I. teuraskarja** пудоеz вандыны вылысь сюдыны; **rasvainen ruoka** I. кöё-вöё сиён куайытэ
- liaksi** укыр, ортчыт, мултэс;
- liiaksiin** укыр ик, мултэс но
- liallinen³⁸** укыр, ортчыт, мултэс;
- I. varovaisuus** ортчыт чакласькон (я. эскериськон)
- liian** укыр, ортчыт, мултэс; **I. pal-jon** укыр трос
- liemmin** (öвöлтон дыръя) туж ик, укыр, ортчыт; **asiaan ei I. kiinnitety huomiota** ужпумлы туж ик (трос) саклык висъямтэ

liietä^{72-D} сюрыны, шедыны, тырмыт луыны; **nyt minulta ei liikene aikaa** мынам али дыры ёвёл; **liikeneekö sinulta rahaa minulle?** уксёд шедёз-а мыным сётыны?

liihotella^{67-C} поръяны, поръяса ветлыны (чем. омыртii); **perhonen liihottelee kukissa** бубыли сяська вылысь сяська вылэ поръяса ветлэ

liika^{9-D} 1. тн. мултэс; **päästä liioista kiloista** мултэс килоостэ куштыны; **liasta työstä rasittunut** мултэс ужаса жадем (я. каттэммем) 2. мн. мултэс (луон, -эм); **sahata laudasta l. pois** пуллэс мултэс люкетсэ вандыны **liikaa** мултэс, ятыр; **syödä l.** мултэс трос си(сык)ыны; **minä olen täällä l.** мон мултэс татын; **ottaa lasillinen l.** мултэссэ юны (шедьтыны)

liikahtaa^{53-F} выр(ы)ны; **istua liikahtamatta** выр(ы)ытэк пукыны **liikanimi**⁷ кушем (я. исан) ним **liikauttaa**^{53-C} вырзытыны; **en ehtinyt edes eväni l.** чиньме но вырзытыса ёй ву(ы); **hän ei liikauttaa sormeaankaan** выжт. шалльез но уз берыкты (= со чиньизэ но уз вырзыты)

liikavarvas^{41-E} сюрмем (инты) (пыдысь кёс мозоль)

liike^{48-A} 1. мынон-ветлон, мынэм-ветлэм; (*liikkuminen*) выр|он, -ем, вырзил|он, -эм; жест; **hidas l.** каллен мынон-ветлон; **olla liikkeessä** мыныны-ветлыны, пыдйылын луыны, поръяны; **lähteä liikkeelle** поръяны мыныны; **liikkeellä oli monenlaisia huuja** трос (я. пörtэм) кыл(-куара) кылйське вал 2. **спорт.** упраж-

нение; **vaikea voimistelul.** гимнастическая секыт упражнение 3. **ujjb.** (*tuumälä*) вузкаронни, магазин; (*yritys*) ужбергатонни*, фирма 4. (*aajesuunta*) движение; **demokraattinen l.** демократия движение

liike-elämä¹⁰ ужб. ужбергатон, быйнес [-нэ-], коммерци(я) [-м-]

liikehtiä^{61-F} 1. (*siirtyä paikasta paikkaan*) вырыны, (мыныны-)ветлыны; **yleisö liikehti kärsimättömästi tuoleillaan** (учкись) калык чидатэк пуконъёссы вылын вырыса улйз; **sulavasti liikehtivä tanssija** зыл-зыл (я. зыл гинэ) ветлыса эктийс 2. (*esiintyä miettään osoittaen*) бугыръясыкны, огыр-буғыр вырыны; **lakkolaisten liikehtiminien** ужуретийсёслэн (я. забастовщикъёслэн) бугыръясыкемзы

liikemies⁴² ужбергатийс, бизнесмен [-нэ-], коммерсант [-м-]

liikenne^{48-J} (мынон-)ветлон, (мынэм-)ветлэм, движение; (*kulkuneuvo*) транспорт; **yksisuuntainen l.** огпалем мынон-ветлон, огпала движение; **liikenteen ruuhkautuminen** мынон-ветлон-лэн чокаськемез; **julkinen l.** мер* (я. общественной) транспорт; **sulkea liikenteeltä** транспорт ветлонэз ворсан (я. пытасан); **liikenteen valvonta** автотранспортлэс ветлэмээ эскерон-чаклан (я. контролирвать карон)

liikennevalot¹ тр. л. светофор

liikennöidä⁶⁸ (мыныны-)ветлыны (транспорт ссы); **bussi liikennöi keskustan ja lähiön välillä** автобус центр но микрорайон

- куспытый ветлэ
liiketoimi²⁵ ужб. вузасъкон оперáци(я), сдёлка
liiketoiminta^{9-J} ужбергатон, коммérци(я) [-м-], бýзнес [-нэ-]
liikevaihto^{1-F} ужб. вузасъкон оборот
liikevoitto^{1-C} ужб. табыш, пайда
liikeyritys³⁹ ужбергатонни*, предприятие, фýрма; **yksityinen l.** нимаз(мурт*) (я. чáстной [-сн-]) предприятие
liikkua^{52-A} 1. (*muuttaa paikkaansa*) вырыны-ветлыны; (*liikahdella*) вырыны; (*kulkea*) ветлыны; **yrittää saada kivi liikkumaan** изээз интысытыз вырзытыны турттыны; **istua liikkumatta** выр(зыл)ытэк пукыны; **sormet liikkuvat** чиньос выро; **jk liikkuu eteises-sä** кин ке но ѡсдортай (я. прихóжейти) ветлэ; **liikkua huhuja** кыл-куара ветлэ 2. (*oleskella*) берганы; **l. nuorten parissa** егитъёс пöлын берганы (я. луыны)
liikkuva¹⁰ вырись, ветлйись; мобильной; **ampua liikkuvaan maaliin** ветлйись мишене ыбылыны; **rautateiden l. kalusto** чугун сюресъёслэн подвийжной составзы
liikunta^{9-J} (*liikkuminen*) (вырон-) ветлон, (вырем-)ветлэм, движение; (*kuntourheilu*) физкультура; **harrastaa liikuntaa** физкультураен вырыны
liikutella^{67-C} > **liikuttaa; piano on raskas l.** пианиноэз секыт интысытыз вырзытыяны (я. кытчыке выжтыны); **l. varpaitaan** пыдчиньостэ выретыны
liikuttaa^{53-C} 1. выретыны; **l. sormiaan** чиньостэ выретыны 2. выжт. сюлэмез шуг карыны, сюлэмэ йотыны, сюлэмез вырзытыны; **se ei liikuta minua** со сюлэмме шуг уг кары; мынам отын шугез ёвöl; **mitä se sinua l?** тыныд отын ужез но, шугез но ёвöl!
liikuttava¹⁰ сюлэмэ йётись, сюлэмез вырзытись; **l. tarina** сюлэмэ йётись верос
liikuttua^{52-C} сюл(э)ме йотыны, [сюлэм] вырзыны (я. бугырсыны) **yksipers., [мылкыд]** тырыны **yksipers.: hän liikuttui kyyneliin** солэн сюлэмаз йётйз, синкыли потымон
liikutus³⁹ 1. сюл(э)ме йёт|он, -эм, сюлэм вырз|он, -ем, мылкыд тыр|он, -ем; **hän joutui liikutuk-sen valtaan** солэн сюлэмаз йётйз; **ääneni värisi liikutuksesta** мылкыд тыремен, куарае дырекъяса улйз 2. (*liikuttaminen*) вырет|он, -эм
liila⁹ мн. но тн. лемлет-лыз, (югыт-)бусяр
liima⁹ клей, лем *vanh.; nestemäinen l.* кизер клей
limata⁷³ лякыны, лемыны *vanh.;* **liimasin postimerkin kirjekuoreen** маркаэз конвертэ (я. конверт борды) ляки; **l. yhteen** валче лякыны
liimaus³⁹ (*liimatti kohta*) лякем инты; **aueta liimauksesta** лякем инты(е)тйз устьтиськыны
liimautua^{52-F} лякиськыны, лемиськыны *vanh.;* **märät vaatteet lii-mautuvat ihoon** котмем дýськут вылтыр борды лякиське
liina⁹ 1. (*päääl.*) кышет, косынка; (*kaulal.*) шарф 2. (*peite*) шоб(ы)-рет, шобыр(тэт); (*pöytäl.*) јёк-

- кышет 3. (*ruuhe*) ёуш|кон, -ет 4. (*kangas*) дэра
- liinavaatteet**^{48-C} тр. л. валес котыр (-ёушкон)
- liioin** (öövöltön дыръя) туж ик, сóкем ик; **ei hyvä mutta ei l. huono** умой но, туж ик урод но öвöл; **ei ollut aikaa eikä l. halua** дыры но ёй вал, сóкем ик мылы но уг пот вал
- liioitella**^{67-C} ватсаса (я. мултэс бадзыматыса) вераны, укыр (я. мултэс) дунъяны, укыр (я. мултэс) бадзым шуыса лыдъяны;
- liioittelematta** ватсаса вератэк; **nyt sinä liioittelet** ну бен куасалтыйд тазэ!
- liipaisin**³³ курок (ксь пычалэн); **painaa liipaisinta** курокез зйбыны
- liisteri**⁶ клейстер [-е(й)с-]; **olla liisterissä** выжт. шуг-секытэ сюрыны (я. жимыны)
- liisteröidä**⁶² клейстерен [-е(й)с-] зыраны; (*liimata*) лякыны; **l. tapetteja** обоеz клейстерен зыраны; **l. julisteita seiniin** плакатьёсты борддоре лякылыны
- liite**^{48-C} приложение, ватсэт*; **kirjassa on liitteenä kartta** книгали приложение карыса карта сётэмьин
- liiterpartikkeli**⁶ кыл. пырыкыл*, частыца
- liiteri**⁶ (пу) лапас; **hakea puita liiteristä** лапасысь пу пыртыны
- liitin**^{33-C} 1. (*paperil.*) скрепка, кагаз чепыльтон (я. пачкатон) 2. **tex.** соединитель, зажим, пачкатон, клéмма
- liito-orava**¹⁰ зоол. пулё, лобаськоны (*Pteromys volans*)
- liitos**³⁹ валчеям (я. итэм) инты,
- стык; (*sauva*) вурыс, шов; **aueta liitoksistaan** вурысъёстйз лэзы-кыны
- liitto**^{1-C} огазеяськ|он, -ем, союз; (*koalitio*) блок; федерáци(я); **olla liitossa jnk kanssa** кинэн ке огазеяськыса улыны; **puolueen naisl.** пárтилэн нылкышно огазеяськөнэз; **aviol.** кузпальясь-кон
- liittolainen**³⁸ союзник; **Saksa ja sen liittolaiset toisessa mailmansodassa** Гермáния но солэн союзни́къёсы Кыкетй дунневыл ожгарын* (я. войнаын)
- liittomuoto**^{1-F} кыл. күшето тус (я. каб)*, сложной фóрма
- liittotasavalta**^{9-I} федератив эль-кун*, федератíвной респúблика; **Saksan l.** Гермáния Федера-тíвной Элькун (я. Респúблика)
- liittotempus**³⁹ кыл. күшето дыр каб*, сложной дыр фóрма (ксь *перфект, плюсквамперфект*)
- liittouma**¹⁰ коалíци(я), блок, ога-зяесякын; **poliittinen l.** полити-ческой коалíци(я); **sotilasl.** ож-гар* (я. воénной) блок
- liittoutua**^{52-F} огазе (я. огинэ, ёш) кариськыны, огазеяськыны, валчеяськыны; **kaikki oppilaat liittoutuvat opettajaa vastaan** вань дышетскисьёс дышетись-лы пумит огазеяськизы
- liittovaltio**³ федерáци(я); **liittovaltion lait** федерáци (я. федерал) катъёс* (я. законъёс)
- liittyä**^{52-C} 1. (*yhtyä*) валчеяськыны, итиськыны, пырыны; **l. sopimukseen** огкыл* (я. договор) борды итиськыны; **l. puolueeseen** пárтие пырыны; **köydet liittyivät yhteen** гозьюс валчеяськизы 2.

(*kuulua yhteyteen*) герзасъкемын луыны (*маин ке*); **hänen nimensä liittyy** ... солэн нимыз ... герзасъкемын; **siihen liittyy kustannuksia** со расходъёсын герзасъкемын

liittää^{53-C} 1. валчяены, итыны, пыртыны; **I. johdot yhteen** езъёсты валчяены; **I. liimalla** лякыса валчяены (я. итыны) 2. (*sijoittaa jhk kokonaisuuteen*) герзаны, огазеяны; **I. kohtalonsa jnk kohtaloon** ас улондэ мукет адямиен герзаны; **yhteiset edut liittävät ihmisiä toisiinsa** огкадесь интересъёс адямиосты огазеяло

liitu^{1-F} мел, (из)бур: **kirjoittaa tauun liidulla** доскае мелэн гожъя(ськы)ны

liittataulu¹ доска (*кысь школаын*)

liitää^{55-F} поръяны, лобаны; **haukka I. korkealla** душес (я. кучыран) вылlyетй поръя

liivate^{48-C} nöp. желатин

liivi⁵ I 1. ёем. тр. л. жилет 2. ёем. тр. л. (*naisten alusvaate*) лифчик, ноны пуйы (я. золтэт); (*korsetti*) пояс-корсет, грация; бандаж; **rintaliivit** лифчик 3. од. л. лиф, корсаж (*платьялэн вылл люкет тээз*)

liivi⁵ II лив кыл

liiviläinen³⁸ 1. тн. лив; **I. kylä** лив гурт 2. мн. лив (*адями*)

liika^{9-D} мн. кырсы, жоб; (*vaatteiden, ruumiin myös*) съёд; **kädet liassa** киос кырсес (я. съёдэсь); **lattia on lian peitossa** выжез кырсы чоктам ни; **pestä lika (pois)** кырсыс э миськыны

likaantua^{52-J} наштасъкыны, саптасъкыны; (*vaatteet, ruumiin myös*) курмыны, кырсёмыны; **vaatteet**

likaantuivat kurasta дйськут дэриен наштасъкиз; **helposti likaantuva kangas** жог курмись басма

likainen³⁸ тн. кырсы, жоб; (*vaatteet, ruumiis myös*) съёд; (*vesi myös*) пож; **likaiset kasvot** кырсы (я. съёд) бам; **I. lautanen** кырсы (я. жоб) тэркы; **likaiset pyikit** съёд (я. кырсы) дйсь; **I. vesi** пож (я. жоб) ву

like॥lä, -ltä, -lle: likellä матын; (*liikeverbien yheydessä*) матэтй; **likeltä** маты|сь, -сен; (*jnk kautta*) матэтй; **likelle** матэ; чшт. > **lähe॥lä**

likem|pänä, -rää, -mäksi: likempää матынгес; **likempää** матысьгес, матысенгес; **likemmäksi** матегес; чшт. > **like॥lä**

likinäköinen³⁸ кынзыр (синмо), кыдёкись адзисътэм

likomärkä^{10-D} сач-сач (я. тяп-тяп, жаль-жаль) кот; **kastua likomääräksi** сач-сач (я. пыр) котмыны, саркмыны

likoon > **lio|ssa**

lilia⁹ бот. лилья

lillukka^{14-A} бот. намер (*Rubus saxatilis*)

lima⁹ дыльк, тяп(ы)лес (*make*); тульву*; (жоб) дыльды; **ranta-kivillä on vihreää limaa** ярдурысы изъёс вылын вож дыльк; **solul.** биол. клёткаись (я. лулпырысы*) тульву; **yskiessä irtautuva I.** кызыку потийс (я. висъяскись) жоб дыльды

limainen³⁸ тяп(ы)лес, теп(ы)лес, тулег; **I. sieni** тулег (я. тяплес) губи

limittäin вылысътыз вылаз (*дүрүнзы, пумынызы*); **kattotilet la-**

- dotaan** I. черепицаэз вылысътыз вылаз тыро (я. тырыса липо)
- limonaatti⁵, limonadi⁵** лимонад
- limppu^{1-B}** (нянь) колды (я. сукыри) (котрес я. кузялэс)
- lingota^{74-G} 1.** (*heittaä lingolla*) прашаен лээзыны, -(ъ)яны; (*heittaä*) лээзыны, -(ъ)яны, зиртыны, -ъяны; **l. kiviä** (прашаен) кёллы лэзяны **2.** (*ruykiä*) центрифугаен пызырытыны (я. кёсатыны), центрифугын куасьтыны; **l. pyykkia** (миськем) дйесез центрифугын куасьтыны
- lingvisti⁵** кыл(тодос)чи*, лингвист
- linja⁹ 1.** (*viiva*) гож, лйния **2.** (*reitti*) маршрут; палос*, курс, лйния; **bussil.** автобус(лэн) маршрут(эз); **puhelinl.** телефон лйния **3.** ёлем. тр. л. (*muodot*) вылтус, фóрма-(ос); **selkeisiin linjoihin pyrkivä arkkitehtuuri** синме усись вылтуслы (я. фóрмаослы) кыстийськись архитектура; **huolehtia linjoistaan** шуд. вылтыръёсыд пумысен сюлмасъкыны, медад куайы шуыса сюлмасъкыны **4.** (*oppilaitoksessa*) ёзлюкет*, отделение, удыс (*dyshetskon rad*); **lukion matematiikkal.** гимназиись математика удыс; **iltal.** жыт ёзлюкет (я. отделение)
- linja-auto¹** (рейсэ ветлийс) автобус
- linja-autoasema¹⁰** авто|вокзал, -станци(я)
- linkki^{5-A} 1.** теле. радиореле герзёт* (я. герзасъкон лйния); ретранслáтор **2.** выжт. герзась (я. кусып возёно) ёз (я. мурт)
- linkku^{1-A}** пуннет, ёгет, ворсэт; **panna ovi linkkuun** ѡсэз пуннаны
- linkkuveitsi³⁰** зирыё пурт, паки
- (пурт)
- linko^{1-G} 1.** (*heittoväline*) праша **2.** (*ruykkil.*) центрифуга
- linna⁹ 1.** (*linnoitus*) крепость, юнкар*, изкар* **2.** (*palatsi*) замок, дворец **3.** (*vankila*) веp. тюрьма, пытаэт*
- linnunpönttö^{1-C}** уморт, чурка, гырк (тылобурдо кар); **kottaraisp.** шырчик уморт, юбер гырк (я. чурка)
- linnunpelätin^{33-C}, linnunpelätti^{5-C}** бакча суред (я. сульдер), куака (я. курег) кышкатон
- linnunrata^{9-F}** астрон. Лудзазег (кошкон) сюрес, Млéчной путь
- linnustaa⁵³** тылобурдо кутылыны
- linssi⁵ 1.** лйнза; лўпа **2.** анат. син-пияла*, хрусталик
- lintu^{1-J}** тылобурдо, бурдо; (*pienia tuntematon*) папа
- lintulauta^{9-F}** кормушка (тылобур-доослы)
- lio|ssa, -sta, likoon: lakanat ovat**
liossa простыняос котэмын (я. котийськыса уло); **panna pyyksi likoon** дйесь котыны
- liota^{74-D}** котийськыны, вуын (я. котийськыса) улыны; (*niini, pellava*) тыаны; **panna pyyksi likoamaan** дйесь котыны; **panna herneet likoamaan** кёжыез тордытыны (я. тордыны поныны)
- liottaa^{53-C} 1.** вуын (я. котыса) во-зыны, котыны; (*niini, pellava*) чолтыны, тыатыны; **l. suolasieniä ennen käyttöä** сиемлэс азъло сылалтэм губиез вуын возвыны **2.** (*vedestä: pehmentää*) небзыйтыны, кизертыны; **sade liotti tien** зор сюресэз небзыйтэз
- lipaista⁶⁶** нюльштыны; **l. (kielellä) huuliaan** (кылыныд) ымдурдэ

- нюлыштыны
- lipas**^{41-B} 1. шкатулка, пичи шыкыс; **säilyttää koruja lippaassa** чеберманъёсты шкатулкаин возыны
2. (*patruunal.*) магазин (автомат-лэн)
- lipasto**² комод
- lipevä**¹⁰ пырысък|ись, -ыса, ёчъ-яськ|ись, -ыса, чеберъясък|ись, -ыса; I. **käytös** астэ чеберъясъкыса возён
- lipeä**¹⁵ пеньву, шолок; **pitää** (*t. liottaa*) **lipeässä** пеньвууаны, пеньвууын (котыса) возыны; **pestä lipeällä** пеньманы, пеньвууэн мисъкыны
- liplattaa**^{53-C} жальккетыны, (жальк-жальк) шуккисъкыны (*pichigec tulkyymyöss ccsy*)
- lipoa**^{52-E} нюлыны, нюлышъяны; I. **kieltää** ымдурдэ нюлыны
- lippalakki**^{55-A} кёпка, бейсболка *ri-hek.*; фуражка, картуз
- lippu**^{1-B} 1. куншет*, флаг, знамя; **kansallisl.** куншет, кун кышет (я. флаг) 2. (*päästyl., matkal.*) билет; (*äänestysl.*) бюллетень (*kuara сётыны*); (*kuponki*) талон, купон; **menol.** ѡгпалá (мынон) билет; **meno-paluul.** мынон-бертон билет; **äänestysl.** куара сётон бюллетень
- lippusalko**^{1-D} флагшток
- lipsahtaa**^{53-F} гылзыса (я. мозмыса) усыны, гылзыны, мозмыны; **kirves lipsahti polveen** тир алвыйлэ гылзыса усиз; **sana lipsahti huulilta** выжт. кыл ымысъ (шүák) потиз (я. усиз)
- lip sua**⁵² (берлань) гылзыны (*ksy kucas*)
- lipua**^{52-E} гылзыса кошкины; (*liik-kua hiljaa*) зыл-зыл мыныны (я. кошкины); **vene lipuu jokea**
- pitkin** пыж зыл-зыл шур кузя (уяса) кошке
- lipuke**^{48-A} чек, талон, квитанци(я); **kuittil.** квитанци
- lipunmyyjä**¹⁰ билет вузась, кассир
- liputtaa**^{53-C} 1. куншетъёс* (я. флагъёс) ошылыны (я. јутыны)
2. (*antaa merkkejä*) флагъёсын (я. куншетъёсын) сигнал сётыны; **laivat liputtivat toisilleen tervehdyksen** корабльёс ог-огзылы флагъёсын ёчбурьяскон сигнал сётизы
- liristä**⁶⁶ жильяртыны, ёильяртыны (*vu ccsy*); **puro virtaa liristen** ошмес жильяртыса (я. ёильяр-зильыр) бызе; **hanasta lirissee vettä** кранысы ёильыр ву вия
- lisensiaatti**^{5-C} лицензиат (*todoss him*); **filosofian l.** философи тодос(ъёс)я* лицензиат
- lisko**¹ зоол. 1. кензали 2. (*muinais-aikainen*) ящер
- lista**⁹ 1. (*luettelo*) лыдмет*, спикер, реестр; ведомость, табель 2. лескт. (*kattol., koristel.*) карниз; (*rima*) рейка, планка; плёнтус
- lisä**¹⁰ ватсэт, йылтон, будэтон; **pyytää lisää** ватсэт (я. эшшо) курыны
- lisäke**^{48-A} 1. ватсэт, итэт, пум; **um-pil.** анат., мед. пыдсююл, мырксюл 2. (*lisääaine*) ватсэт тырмет* (*make pölyы йылтоно я. йылтэм компонент*); (*höyste*) гарнир, приправа
- lisäksi** 1. сяна, ватсаса (*make борды*); **sen l.** со сяна; **hän sai palkan l. päivärahaa** уждун сяна, со суточной (я. нунал уксё) басьтыйз на; **kaiken l.** ваньмыз вылэ
- lisätä**⁷³ ватсаны, будэтини, йыл(э)-

тыны; **I. palkkaa** уждунээ ватсаны (я. будэтыны); **I. viiteen kaksi** вить выла кык ватсаны **lisääntyä^{52-J}** йылыны, будыны, трогес луыны; **lapsiparvi lisääntyi kuudeksi** нылпи уллё куатёэй йылыз (я. будыйз); **bakteerit lisääntyvät jakautumalla** биол. бактерийёс люкиськыса йыло **litistyä⁵²** пань-пань (я. пачкес) луыны, паньганы, пачкесмыны; **olin I. tungoksessa kuoliaaksi** ка-лык пёлын донгаськыса, ёжыт гинэ кулытозь ёй паньга; **sormeni litistyi ovenrakoon** чиные ёс виски пачказ **litistä⁶⁶** тяп-тяп (я. тяпиль-тяпиль, тепиль-тепиль) карыны (я. вазыны); **vesi litisee ken-gässä** ботинка пушкын ву тяп-тяп каре; **märkä savi litisi saappaiden alla** сапег улын кизер (начкыт) сюй тяпиль-тяпиль каре вал **litistää⁵³** пань-пань (я. пачкес) карыны, паньгатыны, пачкестыны; **I. nenänsä ikkunaruutua vasten** нырдэ укно пияла борды збыбыса пань-пань карыны **litra⁹** литр **litteä¹⁵** пачкес, пань-пань, паньгес; **I. kivi** пачкес кёльы (я. из); **I. kuin pannukakku** табань кадь пань-пань **liudennus³⁹** кыл. небзён, -ем; **konsonantin I.** чошлангалэн* (я. соглásнойлэн) небземез **liudentua^{52-J}** кыл. небзыны; **liidentunut I-äänne** небзём лу куара **liueta^{72-D}** сымыны, шунаса бырыны (ксь вуын); **sokeri liukeni veteen** сакыр вуын сымиз **liukas^{41-A}** 1. гылыт, тулаг, волег; **I.**

tie гылыш сюрес; **tässä on liukasta** татын волег 2. (*popea*) јог, чалык; (*vikkeliä*) сээз, шаплы; **I. järlenjuoksu** йырлэн јог ужамез 3. *выхст.* (*ovela*) гылыт, волег, амало; (*viekas myös*) кескич; **I. kuin ankerias** налим кадь гылыт (= ўгорь кадь гылыт) **liukastua⁵²** 1. гылзыны, волегзыны; **hän liukastui jäällä ja kaatui** со ѹё вылысен гылзыса усиз 2. (*tulla liukkaattamaksi*) гылышомыны, волегомыны, гылыт(гес) луыны **liukua^{52-D}** 1. гылзыны, гылзыса мыныны (я. кошкины); **I. luistimilla** конькиен гылзыса мыныны; **I. paikallaan** буксовать карыны (*odig интыяд*); **reki liukui tien reunaan** дёдьы сюрес дуре шебельскис 2. (*liikkua tasaisesti*) зыл-зыл (я. гылзыса кадь) мыныны (я. кошкины); **juna liukui asemalle** поезд станци пала зылзыл кошкиз ◇ **liukuva työaika** вошъясыкис ужан график **liukuhihna⁹** (лёнтаен) конвейер **liukuportaat^{41-K}** тр. л. экскалатор **metron I.** метроысь экскалатор **liuos³⁹** сымет*, раствор; **Iaimea I.** ляб (я. кизер) сымет; **väkevä I.** зол (я. нап) сымет **liuska⁹** 1. (*arkki*) лист; (*sivu*) бам 2. (*kaistale*) кесэг, люкет, полоса (*nichigec*); **paperil.** кагаз люкет (я. полоса); **kangasl.** басма кесэг **livahtaa^{33-F}** гылак ортчыны (я. кошкины), гылзыны; **I. ovesta ulos** ёстї гылак потыны; **I. käsistä** киись гылзыны (я. гылзыса усыны); **I. karkuun** *выхст.* гылак пегзыны (я. кошкины), гылзыны **livertää^{54-K}** чирдыны, чиргетыны,

- тургетыны; **satakieli** I. учы чирдэ; **kiuru** I. тюрагай тюргетэ **livetä^{74-E}** 1. гылзыны, волегзыны; **jalat liepävät jäällä** пыдъёс ёй вылын гылзö 2. выжт. пегзыны (я. палэнскины) (турттыны) **livistää⁵³** пегзыны, пегзыса (я. бызыса) кошкины; I. **tiehensä** пегзыны, тölзыны *ruhek.*, пырсыны *ruhek.* **logo¹** нимсуред*, лого(тип), эмблéма **lohduton^{34-C}** шумпottийсътэм, мискинь; буйгатонтóм; I. **näky** шумпottийсътэм тус-суред* (я. зréлище); I. **suru** буйгатонтóм куректон **lohduttaa^{53-C}** буйгатыны, либатыны, лийтыны; I. **itkevää lasta** бöрдйись нылпиез буйгатыны **lohi²³** зоол. лосось **lohikäärme⁴⁸** миф. лобаський, дракон **lohjeta^{74-L}** 1. пилиськыны, путыны, люкиськыны; **kivi lohkesi kappa-leaksi** из люкетъёслы пилиськиз 2. (*irtautua*) куалдыны, ишкалсыны, тýялсыны; **lastu lohkesi irti** шелеп куалдýз (я. куалдыса усиз) **lohkaista⁶⁶** 1. пильыны, путь/карьины, люкыны; I. **kivi palasiksi** изз люкетъёслы пильыны 2. (*irrottaa*) куалдтыны, ишкалтыны, тýялтыны; I. **leivästä iso pala** няньлэс бадзым палэссе тýялтыны **lohko¹** 1. (*palanen*) люкет, палэс, юдэс; **appelsiinin** I. апельсинлэн люкетэз; **perunan** I. картофка юдэс 2. *анат.* пал, сегмент; **keuhkon lohkot** тылэн пальёсыз 3. (*maa-alan osa*) инты, кесэг, лю- кет, учáсток; **ohralle kylvetty pellon** I. сеззы кизем (бусы) кесэг 4. (*alue, ala*) удыс, сéктор; **tieteen eri lohkot** тодослэн* (я. наýкалэн) пöртэм удысъёсыз; **valtion** I. кун сéктор 5. *спорт.* огин*, гру́ппа, класс [-c] 6. *ит.* блок; ёз, сегмент **lohko**^{52-(D)} пильылыны, путь/карьылыны, люк(ыл)ыны; I. **kappaleiksi** (t. *kappaleisiin*) люкетъёслы пильылыны **lohtu**^{1-F} буйгатскон, (сюлэм я. астэ) буйгатон; **saada lohtua työstää** ужысь буйгатскон шедьтыны **lohtia^{61-F}** 1. веднаны, тупатыны, пöрмытыны (*vednasa*); **samma-koksi loihdittu prinssi** бакалы пöрмытэм принц 2. (*kuvitella*) визъпöръяны*, син азе пуктыны, малланы **loikata^{73-A}** 1. тэтчыны; I. **ojan yli** канава вамен тэтчыны 2. выжт. (*siirtyä laittomasti, luvattomasti*) выжыны, потыны, шонскины *ruhek.*; I. **vihollisen puolelle** тушмон пала выжыны **loikka**^{10-A} тэтчон, -ем; **kolmiloikan ensimmäinen** I. куинь пöльсьс нырысéтийэз тэтчон **loikkia^{61-A}** тэтчаны, тэтчаса мыныны (я. ветлыны); **orava loikkii oksalta oksalle** коны вай вылысьс вай вылэ тэтчаса ветлэ **loikoa^{52-D}, loikoilla⁶⁷** кыллыса улыны, костаськыны, погылляськыны *ruhek.*; I. **vuoteessa** валесын костаськыны **loimi²³** 1. (*hevosen selkäpeite*) валтыбыр шобрет 2. текст. пум(иськ)ем шорт (я. синьыс) **loimu¹** гома|н, -м, гóм-гом жуа|н, -м; тыл омыр; (*loisto*) ворекъя|н,

-м; ёшт. > **loimuta**

loimuta⁷⁵ гоманы, гом-том жуаны; (*loistaa*) ворекъяны; **talo loimuua** liekeissä корка гом-том тылын жуа

loinen³⁸ 1. биол. паразит 2. выжт. дась нянь комак (я. сиись), узыри

loisia⁶¹ паразит луыса улыны, паразитировать карыны

loiskahtaa^{53-F} жальк карыны (я. вазыны); жомб(ы)ляк (я. чомб(ы)ляк) карыны (я. вазыны); **laine l. rantakivelle** тулым ярдурсыз из борды жальк карыса шуккиське; **pudota loiskahti veteen** жомбляк! вуэ усиз

loiskauttaa^{53-C} жальк карыны; жомб(ы)ляк (я. чомб(ы)ляк) карыны; **l. sangosta vettä lattialle** ведраясь вуэ жальк! выж вылэ пальккыны; **kala loiskautti vettä pyrstöllään** чорыг быжыныз жомбляк кариз

loiskia⁶¹ 1. жальккеттыны, жальк карыса шуккиськыны, жомбыльтыны; **laineet loiskiyat rantaan** тулымъёс ярдуре жальк карыса шуккисько 2. (*polksia*) жомбыльтыны, чомбыльтыны; **uida kovasti loiskien** зол жомбыльтыса уяны

loiskis жальк, жомб(ы)ляк, чомб(ы)ляк

loiskua⁵² 1. > **loiskia** 1 2. (*läiskyä*) пальккасыкыны, киськасыкыны; **vesi loiskui lattialle** выж вылэ пальккиськиз

loiskuttaa^{53-C} 1. жальккеттыны, жомбыльтыны (*main ke*); **l. (vettä) airolla** полысэн жомбыльтыны 2. (*läiskyttää*) палькканы, киськаны; **l. vettä jnk päälle** кин

ке (я. make) вылэ ву палькканы **loistaa**⁵³ 1. (*hohtaa*) пиштыны; (*kimaltaa*) ворекъяны; (*välkkyä*) кисьтаськыны; (*kiiltää*) чиляны; **tähdet loistavat taivaalla** инмын кизилиос пишто (я. ворекъяло); **kultasormus l. auringossa** зарни зундэс шунды шорын пиштэ (я. чиля) 2. выжт. (*olla mainio*) усто луыны, висъясыкыны (*умой ласянь*); **l. älyllään** визьмыныд усто луыны

loistava¹⁰ 1. (*kirkas*) яркыт (пиштесь); (*kimaltava*) ворекъясь; (*välkkyvä*) кисьтаськись; (*kiiltävä*) чилясь; **l. valo** яркыт пиштесь тыл 2. (*erinomainen*) усто, (туж) зол, яркыт; **l. tulevaisuus** усто азъланяз (я. азъпалась) улон

loiste⁴⁸ 1. (*hohde*) пишт|эм, -он; (*kimallus*) ворекъя|м, -н; (*välke*) кисьтаськ|ем, -он; (*kiilto*) чиля|м, -н; **kuun kelmeä l.** толэзълэн жомыт пиштэмез

loisto¹ 1. (*upetus*) шукреслык, устолык, шук(ы)рес (я. усто) лу|он, -эм; **ulkonainen l.** педпал(ласянь) шукреслык 2. зар. (*majakka*) маяк (ас эрказ ужась)

loitontaa^{54-J} палэнтыны, кыдёке- (гес) карыны; **avioliitto on loitontanut hänet vanhoista ystävistä** кузпальясыконэс сое эшъёсыз- лэсэ палэнтийз ни

loitota^{72-C} палэнскины, палэнтиськыны, люкиськыны; **ystävykset ovat loitonneet toisistaan** эшъёс ог-огзылэсэ палэнскизыни

loitsia⁶¹ пелляны, пеллясыкыны *intr.*, веднаны, веднасыкыны *intr.*; **parantaa haava loitsimalla** вандэм интыез пелляны (я. пел-

- ляськыса йөннатыны)
- loitsu**¹ пеллян (я. веднан) кыл;
- verensulkul.** вир (пеллян) кыл
- loiva**¹⁰ нялмыт; **l. katto** нялмыт липет; **l. mäki** нялмыт гурезь; **l. mutka** (малэн ке) пичигес (я. нялмыт) куасалскемез; (*tiellä*) нялмыт поворот (я. кожон)
- lojua**⁵² кыстаськыны, костаськыны, лошъяськыны; **paperi lojui**
- lattialla** бумага выж вылын кыстаське
- loka**^{10-D} дэри, нёд; **kengät loassa** дэриесь ботинки; **vetää jk lokaan** выжт. дэриен наштаны, дэри пёлы сураны
- lokakuu**¹⁸ конывуон, октябрь
- lokero**² (*solu, soppi*) ячейка; (*osasto*) висъет, отделение, отсек, секции(я); (*syvennys*) ныша, гол; **olutkorin lokerot** сурп корзиналэн ячейкасыйз; **lompakon lokerot** уксё пуйылэн висъетъсыз
- lokki**^{5-A} зоол. чарлан, чайка (*Larus*)
- loma**¹⁰ 1. (*työntekijän*) отпуск; (*oppilaan*) каникул; ож. увольнение; **olla lomalla** отпускын (я. каникулын) луны; **lähteä lomalle** отпускé (я. каникулэ) потыны; **viettää lomaa** отпускэз ортчытыны, шутэтскины 2. (*väli*) вис, кусып; **työn lomassa** уж вискын
- lomailla**⁶⁷ отпускэз ортчытыны, шутэтскины, ял/карыны (*отпусканы*)
- lomake**^{48-A} анкета, бланк, формуляр; *бух., ит.* форма; **täyttää l.** анкетаез гожъяса потыны (я. тырмытыны)
- lommo**¹ паньгам инты, гол; **auton kylkeen tuli l.** машиналэн урдэсказ паньгам инты кылдйз
- lompakko**^{4-A} уксё (я. коньдон)
- пуйы, портманет
- lonkeron**² 1. зоол. йыгыри*, шүпальце; **mustekalan lonkerot** кальмарлэн йыгыриосыз 2. бот. сёрос, мыйык, ўсик
- lonkka**^{10-A} анат. макес
- lonksua**⁵² шальккетыны, кольккетыны; **vanha, lonksuva kone** вуж, шальккетийс механизм; **saappaat lonksuvat jalassa** сапегъёс пыдын кольккето
- looginen**³⁸ логика|лыко*, -я, логической; (*johdonmukainen*) логикаё, радызъя, лад-лад; **l. päätteily** логикаё йылпумъян
- lopettaa**^{53-C} 1. (*suorittaa loppuun*) йылпумъяны, быдтыны; (*tehdä valmiaksi*) вуттыны; **l. koulu** школаэз йылпумъяны; **l. kirje terveisiin** гожтэтэз салам вераса (йыл)пумъяны 2. (*lakkauttaa*) дугдтыны, быдтыны; (*esim. jnk toiminta*) ворсаны, пытсаны; (*luopua jstak*) дугдны (make каремыс); **tänään työt lopeteetaan aikaisemmin** туннэ ужъёсты вазьгес дугдтызы; **l. pankkili** счётэз [що-] (я. банк лыдэз*) ворсаны; **hän lopetti tupakanpolton** со тамак кыскемись дугдйз 3. (*tappaa*) виыны, быдтыны
- loppiainen**³⁸ черк. Йёвилэсултон, Кузэ-Инмарлэн черке пырто-нээз, Креццение
- loppu**^{1-B} 1. пум, йылпум; быр|он, -ем; **tekstin l.** текстлэн пумыз; **viikon lopussa** арня пумын; **tehdä jtak loppuun** пумозяз лэсчтыны, лэсчтыса быдтыны; **saattaa (t. suorittaa) loppuun** йылаз-пумаз вуттыны, йылпумъяны; **päästä loppuun (asti)** йылаз-пумаз вуны; **tehdä l. jstak** мар-

лы ке пум поныны; **ei tahdo tulla loppua** йылыз-пумыз (чик) ёвёр; **rahat ovat lopussa** уксё быре ни 2. (*jäännös*) кылемез; **maidon l.** юллэн кылемез, кылемез юл; **tee huomenna loput** кылемээ чуказе лэсътод (я. лэсъты) 3. тн. *луыса* кылем(ез); **loput rahat** кылем(ез) уксё **loppua**^{52-В} 1. (*kulua*) бырыны, пумъязыкыны; **rahat loppuivat** коньдон быриз; **oppitunti loppui** урок быриз (я. пумъязыкиз) 2. (*päätäytyä*) йылпумъязыкыны, бырыны; (*lakata jstak*) дугдыны (*make karemyсь*); **työt loppuvat neljältä** уж (я. ужан дыр) ныyle йылпумъязыке; **sade on loppunut** зор(емыс) дугдээз **loppukilpailu**² финал; **päästää loppukilpailuun** финалэ потыны **loppumaton**^{34-С} пумтэм-йылтэм, пүмтэм, (ноќу) быронтэм; **loppumattomat varastot** пумтэм-йылтэм складьёс **loppuottelu**² спорт. финалын нюръязыкон, финал **loppusanan**⁹ тр. л. бер(пум)ыл, заключение; литер. *ои* эпилог **loppusuora**¹⁰ спорт. фйнише мэчяк сюрес **lopuksi** бератаз, (йылаз-)пумаз; **loppuinen l.** сামой пумаз **lopullinen**³⁸ берпум(ез), йылпум; (*ehdoton*) чут(ы)раќ, бýдэсак, юн; **l. vastaus** берпум кыл (я. ответ); **l. voitto** бýдэсак вормон **lopulta** бератаз гинэ, мырдэм-мырдэм, берло гинэ (ини); **lopultakin hän tuli** мырдэм-мырдэм (я. бератаз гинэ) со вуиз **lopulton**^{34-С} > **loppumaton lorista**⁶⁶ жильыртыны, жальтыр-

тыны (ксычи шур); **puro virtaa loristen** шур жильыртыса бызе **loru**¹ кылтыйян, лыдъясыкон(кыл); (*turha puhe*) юнмэ (я. тókmá) супыльтон, -эм; **lastenl.** нылпи кылтыйян; **lasketella loruja** юнмэ супыльтыны, тókmá вераськыны; **lorua!** токмá со! **lorvalla** азтэмъясыкыны, ужлы ёрмыны *rihek*. **loska**¹⁰ сулеп, шуль лымы (*сюрес вылын*) **lossi**⁵ паром **lotista**⁶⁶ жаль вияны; (*lonksua*) кольккетыны, шольккетыны; **sade lotisee** жаль! зоре; **vesi lotisee saappaassa** сапегын ву кольккетэ **louhia**⁶¹ поттыны (*музъем узырлыкъёсты*); гуд(з)ыны, копаны; **l. kivihiiltä** музъем эгыр поттыны; **l. tunneli** тоннель [-ннэ-] гудыны (я. копаны) **louhikko**^{4-А} изъяро* (я. скалаё) инты **louhos**³⁹ гудённи*, копанни*, карьер; поттонни; **avol.** усътэм (я. муыл) гудённи, карьер **loukata**^{73-А} 1. (*satuttaa*) вöсь карыны, шуккыны; **hän loukkasi jal-kansa** со пыздэ вöсь кариз; **l. it-sensä** шуккиськыны (шедьтыны), астэ вöсь карыны 2. *выжт.* (*solvata*) сантэманды, мыскылляны; (*pahastuttaa*) вöсь (я. интэм) карыны, кötэз жож карыны, обидыны; **l. jnk kunniaa** кинэ ке (я. кинлэс ке данзэ) сантэманды; **loukkaavat sanat** секыт (я. вöсь карись) кыльёс 3. *выжт.* (*menetellä lain vastaisesti*) тияны, сöрыны (законэз, огкылэз); **l. jnk oikeutta** кинлэс ке эрикрад-

зэ* (я. пра́возэ) тыйны

loukkaantua⁵²⁻¹ 1. (*satuttaa itsensä*) шуккисъкыны (шедьтыны); астэ вöсъ карыны (шедьтыны); (*vammautua*) сöсырмыны; **kaatu-essani loukkaannuin** усыкум шуккисъки 2. выжт. (*pahastua*) кöttэ жож карыны, [кöt] жож луыны *yksipers.*, жоже басьтыны, обидисъкыны; **hän loukkaantui lausutuista sanoista sydänjuuri-aan myöten** верам кыльёслесь со туж кöttэ жож кариз, верам кыльёслесь солэн туж кöтыз жож луиз; **loukkaantunut ilme** куатасъкем (ымныр) тус

louku^{1-А} 1. (*pyydys*) нальык, пöйшур кутон (*арбери*) 2. текст. сэйтисъкон машина

lounas⁴¹ 1. (*suunta*) лымшор-жытпал, лымшор-шундыпуксён-(пал), юго-запад; **tuulee lounasta** тöl лымшор-жытпалась (я. лымшор но шундыпуксён палась) пельтэ 2. (*ateria*) нуназе сиён, обед; **syödä lounasta** нуназеяны, обеданы, нуназээ (я. обедзэ) сисъкыны

lovi⁷ гоп, пиртэш, жубы; **hammas-ryörän hampaat ja lovet** шестерёнкалэн пиньёсыз но гопъёсыз; **veistää** I. жубы лэсътыны, жубыны ♂ **langeta loveen** югдаз (я. трансэ) усыны (я. вууны); экстазэ (я. экстазозы) вууны **lude**^{48-F} зоол. урбо, зынкаакы **luennoida**⁶⁶ лéкци(ос) лыдзыны; **hän luennoi kemiaa yliopistossa** со университетын хýмиен дышетэ (я. лéкциос лыдзэ)

luennoitsija¹² лéктор

luento^{1-J} лéкци(я); **käydä luennoil-la** лéкции ветлыны; **pitää** I. лéк-

ци лыдзыны

luentosalii⁵ аудитóри(я), лéкци лыдзон зал **luetella**^{67-C} нимáз-нимаз (я. радысь) вераны; (*panna esim. luetteloon*) нимáз-нимаз (я. радысь) гожтыны, -ъяны; I. **kaikki manteret** вань континентъёсты нимáз-нимаз вераны

luettelo² лыдмет*, спíсок; вéдомость; каталог; (*hakemisto*) указатель (кесь нимъёсын), спрáвочник

luhistaa⁵³ куашкатыны, ёмыратыны; I. **seinä** борддорез куашкатаины

luhistua⁵² куашканы, ёмыраны; **seinä on luhistunut** борддор куашкамын ни

luikerrella^{67-K} 1. (*käärmte, mato*) сэмберъясыкыны, сэмберъясыкыса (я. нюжтисъкыса) мыныны; (*räästä jhk t. jnk läpi*) гылák ортчыны; **mato luikertelee** нýзили сэмберъяське (я. нюжтисъкыса мынэ); I. **esimestensä suosioon** выжт. кивалтисъес азын йыбыртъясыкыны 2. (*tehdä kiemi-roita*) читыр-чутыр мыныны (я. кошкины); **polku luikertelee met-sän läpi** пыдын ветлон сюрес читыр-чутыр нюлэс пыр мынэ **luikkia**^{61-А} гылák кошкины, лúшкемák пегзыны, гылзыны выжт.; I. **ravintolasta maksamatta** ресторанысь, дун тырытэк, гылák кошкины

linnen³⁸ 1. (*luista tehty*) лы(лэс); I. **puukonkahva** лылэсъ пурт ныд 2. (*luiseva*) лью, лыэсъ; **luista lihaa** лью силь

luiskahtaa^{53-F} гылзыны, гылзыса усыны (я. потыны); **saippua**

- luiskahti kädestäni** майтал
киысътым гылзыса усиз
- luistaa⁵³** 1. гылзыны, (гылзыса)
мыныны; (*paikallaan*) буксовать
карыны; **suksi l. hyvin** куас
умой гылзэе (я. мынэ); **työnteko**
ei luista выжт. уж уг мыны (я.
уг пёрмы) 2. *ver.* пеганы, пегаса
улыны; **l. töistään** ужедлэс
пегаса улыны
- luistava¹⁰** гыл|зись, -ыт; вольыт;
luistavat sukset (умой) гылзись
куас; **l. keli** вольыт (я. умой)
сюрес
- luistella⁶⁷** 1. конъкиен нискыланы;
(*kiitää*) конъкиен бызылыны;
l. kilppa конъкиен чошатскыса
бызылыны 2. > **luista**
- luistin³³** конъки; **panna luistimet**
jalkaan конъки кутчаны
- luistinrata^{9-F}** каток (*конъкиен*
нискыланни)
- luisu¹** 1. *th.* (*kalteva*) чукин(эс), ул-
ланес, бамалэс; **luisut olkapäät**
уллань лэзькем пельпумъёс 2.
мн. (*kalteva pinta*) чукинэс (я.
улланес) инты, бамал 3. мн. (*luisunta*) (урдэс) гылз|он, -ем, ше-
бельск|он, -ем; **auto joutui lui-
suun** машинаез шебельтйз, ма-
шина урдэс гылзыны кутскиз
- luisua⁵²** гылзыны, шебельскины;
perävaunu luisui ojaan прицеп
канавае шебельскиз (я. гылзыса
васькиз); **auton pyörät luisuvat**
машиналэн колёсаосыз гылзо
(я. буксовать каро)
- luja¹⁰** 1. (*kestäävä*) юн; (*vahva myös*)
зол, кужмо; **l. kangas** юн басма;
l. terveys юн тазалык; **l. ystävyys**
юн (я. кужмо) эшъяськон 2.
(*järkähtämätön*) юн, зол, чурыйт;
(*jyrkkä*) жот(ы)рес, лек; **l. tahto**
юн мылкыд (я. мылкужым*);
- l. katse** лек учкем; **lujat sanat**
жотрес (я. чурыйт) кыльёс 3.
(*rankka*) секыт, жуммытайс; **l.**
työ секыт уж
- luja** зол, кужмо; (*nopeasti myös*)
жог; **lyödä l.** зол жугыны (я.
тышканы); **juosta l.** зол (я. жог)
бызыны; **puhu lujemparaa!**
золгес вераськы!
- lujittaa^{53-C}** юнматыны, золомыты-
ны, кужмоятыны; **l. betoni**
teräksellä бетонээ арматураен
юнматыны (я. юнгес карыны); **l.**
asemansa инлыктэ* (я. поло-
женидэ) кужмоятыны
- lujittua^{52-C}** юнманы, золомыны,
кужмояны; **jää lujitti pakkasel-
la** ѹё кезытэн юнмаз (я. юнгес
луиз)
- lujuus⁴⁰** юнлык, юн лу|он, -эм;
(*vahvuus myös*) кужмолык, зол
(я. кужмо) лу|он, -эм; **kankaan**
I. басмалэн юнлыкез
- lukea^{58-D}** 1. лыдзыны, лыдзиськы-
ны *intr.*; **l. kirja** книга лыдзыны;
l. hiljakseen (*t. itsekseen*) лушкем
(я. ас поннад) лыдзыны; **l. ää-
neen** шара лыдзыны; **l. rukous**
молитва чирдыны (я. лыдзыны)
2. (*opiskella*) дышетыны; ды-
шетскыны *intr.*; (*valmistautua*)
дасяськыны; **l. läksynsä** уроктэ
дышетыны; **l. lääkäriksi** эмчи-
лы* (я. врачлы) дышетскыны; **l.**
tenttiin экзаменлы дасяськыны
3. (*laskea*) лыдъяны, -зыны, чо-
таны 4. (*pitää jnak, sisällyyttää jhk*)
лыдъяны, пыртыны (*кин ke
pöly*); **l. jk ystäviinsä** кинэ ке эш
шуса лыдъяны, кинэ ке эшъёс
пöлы пыртыны; **se luettin hänel-
le ansioksi** сое солы заслугаэз

- шуыса лыдъязы; **mukaan luettuna** лыдэ басьтыса, пёлаз(ы) пыртыса
- lukematon**^{34-C} 1. (*lukutaidoton*) лыдъыны валастьэм (я. быгатйс-тэм); (*joka ei ole lukenu*) лыдъымтэ; дышетымтэ; **latinaa I.** **opiskelija** латин кылэз дышетымтэ студент 2. (*jota ei ole luet-
tu*) лыдъымтэ; (*jota ei voi lukea*) лыдзёнтэм, лыдъыны лубонтэм (я. ярантэм) 3. (*runsaslukiimen*) лыдтэм (я. пўмтэм) трос, пумтэм-йылтэм, лыдъяны лубонтэм; **I. määrä** лыдтэм трос, маке мында
- lukemisto**¹ хрестомати(я), лыдзон книга
- lukeutua**^{52-F} астэ лыдъяны (я. пыртыны), лыдъясъкыны; **I. aatelis-toon** астэ дворянин шуыса лыдъяны, астэ дворянъёс пёлы пыртыны; **hiihto lukeutuu suosi-tuimpiin urheilulajeihin** куасэн бывылон огез тужгес но яратоно спортлэн видэз шуыса лыдъясъке
- lukien** *н.б.* (элат., абл.) лыдъяса, лыдъяны кутскыса; **kaksi viik-koaa huomisesta I.** толло нуналысен лыдъяса, кык арня; **mukaan I.** лыдэ басьтыса, пёлаз(ы) пыртыса
- lukija**¹² лыдзись(кись); **lukusalissa on paljon lukijoita** лыдзисъкон залын трос лыдзисъкисез; **kir-jan I.** книга лыдзись
- lukio**³ гимнази(я)
- lukita**⁶⁹ 1. ворсаны, пытсаны, чоганы (*усытонэн*), замоканы; **I. ovi** ёсэз ворсаны (я. замоканы); **I. matkalaukku avaimella** чемодан нээ усьтонэн ворсаны 2. (*kiinnit-*
- tää lujasti*) шымыртыны, пачкатьны, золтыны
- lukkiutua**^{52-F} 1. (выремысь) дугдыны, интыяз пуксыны; **auton pyörät lukkiutuvat jarrutettaessa** машиналэн питраньёсыз тормозить карыку бергамысь дугдо 2. выжт. дугдыны, могзыны, мого вуыны; **neuvottelut lukkiu-tiivat** переговоръёс (я. ваче кенешонъёс) мого вуизы
- lukko**^{1-A} замок, якма *vanh.*; (*riipplu-* *l.*) тунгон; **panna ovi lukkoon** ёслэс замоксэ ворсаны; **ovi on lukossa** ѿс (я. ёслэн замокез) ворсамын; **avata I.** (марлэс *ke*) замоксэ усьтыны; **olla lukkojen takana** ворсаса кельтэмэн лууны (= замокъёс съборын пукыны)
- luku**^{1-M} 1. мат. (*numero*) лыдпус, число; **parillinen I.** кузо (я. чётной) лыдпус; **pariton I.** кузтэм (я. нечётной) лыдпус; **murtol.** мосо* (я. дробной) лыдпус 2. (*lukumäärä*) лыд, мындала; **asukasl.** улйисъслэн лыдзы 3.: **1900-** **luvulla** XX даурын (я. дауре); **90-luvulla** 90-тй аръёсы 4. кыл. (*numerus*) лыд; **substantiivin I.** макенимлэн* (я. существительнойлэн) лыдзы 5. (*lukeminen*) лыдз|он, -ем; **lehden I.** газет лыдzon 6. (*opiskelu*) дышет|он, -ем; дышетск|он, -ем; (*valmistautuminen*) дасяськ|он, -ем; **läksyjen I.** урокез дышетон; **tentin I.** экзáменлы дасяськон 7. (*kirjan, laki-tekstin*) йырет*, глава (ксь книгаись) 8. (*laskeminen*) лыдья|н, -м, лыдз|он, -ем, чота|н, -м 9. ит. тодма|н, -м, лыдз|он, -ем ◇ **ottaa lukuun** лыдэ (я. чотэ, санэ) басьтыны; **jtak lukuun ottamatta**

- кинэ ке (я. мае ке) лыдэ басьты-
тэк, кин ке (я. маке) сяна; **pitää lukua jstak** кинэ ке (я. мае ке)
чакласа (я. эскерыса, учкыса)
улыны
- lukujärjestys**³⁹ (дышетскон) рас-
писáние
- lukukausi**²⁷ дышетскон палар;
(*korkeakoulussa*) семéстр
- lukumäärä**¹⁰ лыд, мындала; **ruots-sinkielisten** I. швед кыльемъёс-
лэн (я. кылын вераськисъёслэн)
лыдзы
- lukusana**⁹ кыл. лыдним*, числý-
тельной
- lukuvuosi**²⁷ дышетскон ар
- lumi**²⁴ лымы; **sataa lunta** лымыя
- lumihiutale**⁴⁸ лымы пыры (я. кизи-
ли, бубыли)
- lumikinos**³⁹ лымыpunktэм (я. люк),
punktэм лымы, букос; **tiellä on lumikinoksia** сюрес вылэ лымы
punktэмын, сюрес вылын букос
- lumikko**^{4-A} зоол. юрмег, лásка
(*Mustela nivalis*)
- lumimyrsky**¹ буран, гöп(атэм),
пелляськем (жобаса)
- lumipallo**¹ лымы комок (я. пог);
heittää jtak lumipallolla кинлы
ке лымыен лэзыны
- lumipyry**¹ (куаз) жобан, пельс-
кем, гöп(атэм)
- lumisade**^{48-F} лымыя|h, -м
- lumiukko**^{1-A} лымы адями; **tehdä l.**
лымы адями лэссыны
- lumivalkoinen**³⁸ юг-тöдьы, пыр-
пыр тöдьы, юг-юг
- lumme**^{48-H} бот. вумулы, кувши́н-
ка (*Nymphaea*)
- lumoava**¹⁰ синмаськымон, йыр
поромымон (я. берытскымон)
(чебер, шулдыр); I. **maisema** син-
маськымон чебер куазьсуред*
- (я. пейзаж)
- lumota**⁷⁴ 1. (*taikoa*) веднаны, тупа-
тыны (*vednas*) 2. (*hurmata*)
йырез берыктыны (я. поромы-
тыны), синмаськытыны; **laulaja lumosi yleisön** кырзась калыкез
абдратыз (я. аслыз синмаськы-
тиз)
- lunastaa**⁵³ 1. (дунээ тырыса) бась-
тыны, дунээ тырыны; I. **pantti**
залогись (дунээ тырыса) басьты-
ны, залог дунээ тырыны 2. черк.
съёлыклэс мозмытыны, съёлы-
кедлэс мозмытскины; **Jeesus on uhrikuolemallaan lunastanut ihmiskunnan** Иисус, ассэ курбон
сётыса, адями дуннеез съё-
лыкъёслэс мозмытиз
- luntata**^{73-C} учкыса гожъяны (экза-
менысен), шпаргáлить карыны
rihek.
- luo > luokse**
- luoda**⁶⁴ I (*tehdä, synnyttää*) кылды-
тыны, лэссыны; **alussa Jumala loi taivaan ja maan** нырысь Ин-
мар инбамез но музъемез кыл-
дытиз; **he ovat kuin luodut toisilleen** соос ог-огзы понна вордс-
кем (я. кылд(ыт)эм) кадесь
- luoda**⁶⁴ II 1. (*lapioida*) сузяны, мы-
чины (лымы); I. **lunta pihalta**
азбарыс лымыеz мычины; I.
kuorra umpeen гопез согыны 2.
(*suunnata katseensa jhk*) учкыны,
учыртыны, учкалтыны; I. **katse jhk** кин ке (я. маке) шоры учкы-
ны (я. синъёстэ учыртыны) 3.
(*ridottaa yltäään*) воштыны (кузэ,
гонзэ); уськытыны (гонзэ); **käär-me luo nahkansa** кый кузэ вош-
тэ; **poro luo talvikarvansa** пужей
тол гонзэ уськытэ 4. текст. (*loit milangat*) письяны (сийнысъёс-

- ты күсе), писъясыны *intr.*
- luode**^{48-F} I (*suunta*) уй-жытпал, уйшор-шундыпуксён(пал), северо-запад; **mennä luoteeseen** уй-жытпала (я. уипал но шундыпуксён пала) мыныны
- luode**^{48-F} II в синон (зарезын), отлив; **vuoksi ja l.** ву йылон но ву синон
- luodikko**^{4-A} винтобка, пычал (пуляен ыбылийс)
- luoja**¹⁰ 1. кылдытайс, лэсътайс; **Agricola, suomen kirjakielen l.** Агрикола, финн [фин] литературной кылэз кылдытайс 2. вöсъ. Инмар(-Кылдысин). Кылдысин; **luojan kiitos!** инмарлы тай!
- luokanvalvoja**¹⁰ классэн [-c-] кивалтайс (школын)
- luokitella**^{67-C} классифицировать карыны
- luokka**^{10-A} 1. (*laatul.*) класс [-c], огин*, грúппа; (*laji*) категори(я), разряд; (*aste*) стéпень; **ikäl.** арлыд огин (я. грúппа); **painol.** сектала(я) категори 2. (*esim. koulussa*) класс; **olla toisella luokalla** кыкéтий классын дышетсыны, кыкéтий классэ ветлыны; **opettaja tulee luokkaan** дышетайс классэ пыре
- luokki**^{5-A} буко
- luokse** нб. но ск. доры; **kirkon l.** черк доры; **luokseni** мон доры, дорам; **hänен luoksensa** со доры, дораз; **kutsua jk luokseen** кинэ ке дорад öтыны
- luola**¹⁰ изгырк*, мугырк*, пещёра; (*eläimen*) гу, кар (пöйшурлэн)
- luomi**²⁵ I анат. синкабак; > **silmäluomi**
- luomi**²⁵ II вордйськем (я. вордс-
- кем) пус, мень
- luomistyö**¹⁹ кылдытос* уж (я. ужен выр|он, -ем), творчество (ужан); **taiteellinen l.** чеберлыко* кылдытос уж, художественной творчество
- luomus**³⁹ кылдытос*, лэсътэм, произведение; **taiteilijan l.** художниклэн кылдытосэз; **kirjallinen l.** литературной произведение; **omaperäinen l.** аспортэмлыко кылдытос
- luona** нб. но ск. дорын; **kirkon l.** черк дорын; **luonani** мон дорын, дорам; **hänen luonaan** со дорын, дораз; **asua jnk l.** кинэ ке дорын улыны
- luonne** 1. (*ominaislaatu*) сям; **hyvä l.** умой сям; **vaikea l.** секыт сям; **näyttää luonteesa** сямдэ возьматыны 2. (*henkinen ominaislaatu*) лулпуш, (лул-)сюлэм, адями; **hän on voimakas l.** со юн (сюлмо) адями
- luonnehtia**^{61-F} характеризовать карыны, возьматыны, суредманы*; **l. jtak myönteisesti** умой характеристика сётыны
- luonnistua**⁵² удалтыны, пöрмыны; **kyllä se häneltä luonnistuu hyvin** солэн óдно ик умой пöрмоз
- luonnollinen**³⁸ 1. (*luonnonmukainen*) инкуазы(ысы), -лыко*, естественной; (*luontainen*) инкуазы сётэм (я. кылдытэм); (*synnynnäinen*) аспуш*; (*aito*) зэмос, натуральной; **joet, vuoristot um.** **luonnolliset rajat** шуръёс, гурезъёс но мк. инкуазы(ысы) висгожъёс* (я. граныцаос); **luonnolliset tarpeet** аспуш (я. инкуазы сётэм) кулэяськоныёс; **luonnollisen koininen veistos** зэмос (я. натураль-

ной) быдзалаен скульптúра 2.:

I. henkilö юр. лулмугоро мурт*, физической лицо

luonnon suojelu² инкуазез ут|ён, -ем

luonnon suojelualue⁴⁸, **luonnonpuisto**¹ инкуазь утённи*, заповéдник

luonnon tiede⁴⁸ инкуазъ тодос*, естествознáние, природовéдение; **luonnon tieteet** инкуазь (сярысь) тодосъёс*, естéственной нау́-каос

luonnon varainen³⁸ луд, кыр (лудын улýсъ, лудысь); (*ei hoitettu*) инкуазь (ысы), утялтымтэ;

I. apila лудклевер, жакыйыр; **I. niitty** (инкуазь) возь

luonnonvara(t)⁹ ём. тр. л. инкуазь ванёсъёс* (я. ресурсъёс)

luonnos³⁹ *эсэпъ|ян, -ет (жогак лэсътэм маке), набросок; конспект (верасъкон понна); (*ehdotus*) ёектос*, проект; (*konsepti*) черновик (ксь киуж); (*hahmotella*) эскиз; **puheen l.** верасъкон-лы эсэпъет (я. конспект); **sopimuksen l.** огыллэн* ёектосэз, договорлэн проектэз; **pukuluon-nokset** костюмъёслы эсэпъян (я. эскиз)

luonnostella⁶⁷ эсэпъян* (я. конспект, план, эскиз) лэсътыны; **I. puhetta** верасъкыны конспект лэсътыны, верасъкондэ эсэпъяны; **I. maalaus** суредлы эскиз лэсътыны

luonnoton^{34-C} ёйспёртэм, тупыт-тэм; **I. tilanne** ёйспёртэм югдур; **julma ja I. rikos** сьось но тупыт-тэм ўыруж

luontainen³⁸ (*luonnollinen*) инкуазь сёт|эм, -ыса (я. кылдыт|эм, -ыса), естéственной; (*synnunnainen*) ас-

пуш*; **maaperän l. typipitoisuus** вылсюйлэн* (я. почвалэн) инкуазь кылдтытыса азото луонэз; **luontaiset lahjat** инкуазь сётэм быгатонлыкъёс

luonteenlaatu^{1-F} сям; (*temperamentti*) темперамент

luonteenomainen³⁸ (туж я. чапак тупа|сь, -мон, аслико*, харак-тёрной; **kissaeläimen luonteen-omaiset püriteet** кочыш выжысып пойшурлы туж тупась тод-метьёс

=**luonteinen**³⁸ сям|ъем, -о; **heikkol.** ляб (я. небыт) сямъем; **hyväл.** зеч сямъем

luonteva¹⁰ каныл, эркын, капчи, ас эрказ (+ =сь пумо кн. / =сь-partis.); **I. käytös** астэ каныл (я. капчиен) возён; **I. puhetapa** эркын верасъкон амал; **I. keskustelu** каныл (я. ас эрказ ортчись) верасъкон

luonto^{1-J} 1. инкуазь; **elävä l.** улэп инкуазь; **eloton l.** улэлтэм инкуазь; **Suomen l.** Финляндиясъ инкуазь, Финляндилэн инкуазь 2. (*luonne*) лулpush, сюлэм выжт.; сям; **ihmisl.** адями лулpush (я. сюлэм); **naisl.** нылкышно сюлэм; **iloinen l.** капчи мылкыдьем луон; **rohkaista luontonsa** дйсътыны, сээз карисъкыны

luopio³ палдуручи* (ас идеяосыз-лэсъ, партиезлэсъ күштийськем мурт), ренегат

luoria^{52-E} *jstak* күштийськыны, аналскыны (малэсъ ке); (*jättää myös*) аналтыны, кельтыны, күштыны (мае ке); (*lakata myös*) дугдыны (маке каремысъ); **I. aikeistaan** малпанъёсыдлэсъ (я. эсэпелдлэсъ) күштийськыны; **I.**

- kruunusta** престоллэс күштисьыны; **l. virasta** интыужез* (я. должностез) аналтыны
- luostari**⁶ монастырь
- luota** нб. но ск. дорысъ, -сен;
- kirkon l.** черк дорысъ; **luotani** мон дорысъ, дорысътым; **hänen luotaan** со дорысъ, дорысътыз;
- aaja jk pois luotaan** кинэ ке дорысътыд улляса поттыны
- luottettava**¹⁰ оск|ымон, -оно, оскыны луоно; **l. ihmisen** оскымон адями; **luottettavat tiedot** оскымон тодэтъёс* (я. дайнойёс)
- luotsata**⁷³ (кораблез) валтыны* (я. нуны) (*лоцман луыса*); **l. laiva satamaan** кораблез портэ пыртыны; **l. laiva satamasta** кораблез портысь поттыны
- luotsi**⁵ зар. лоцман
- luottaa**^{53-C} *jhk* 1. оскыны (*кинлы ке*);
1. **ystävänsä** эшедлы оскыны
2. (*perustaa toivonsa*) оск(ись)
кыса улыны, оскисъкыны; **l. on-neensa** шудэдлы оскисъкыны
- luottamuksellinen**³⁸ сюлмысъ,
- кылсысъ-бымысъ, от-огедлы оскыса; (*kahdenkeskinen*) ваче син, лушкем, конфеденциал(ьной); **l. keskustelu** сюлмысъ вераськон; ваче син вераськон
- luottamus**³⁹ оск|он, -ем, осконбур*, довéрие; **luja l. jhk** кинлы ке (я. марлы ке) юн оскон; **herättää luottamusta** оскымон луыны, осконбур кылдытыны; **luottamuksen arvoinen ihmisen** оскымон адями
- luottavainen**³⁸ оскисъ; (*hyväskoinen*) жог (я. капчиен) оскисъ; **l. katse** оскыса учкем, оскисъ синъёс
- luotto**^{1-C} ужб. кредит, пунэм; **ostaa** **luotolla** кредитэн басьтыны;
- myöntää l.** кредит сётыны
- luova**¹⁰ кылдытос*, твёрческой; (*ihminen*) кылдытос ужен вы-
рись; **l. kyky** кылдытос (я. твёр-
ческой) быгатонлык; **l. toiminta** кылдытос ужен вырон, кылды-
тос уж, твёрчество
- luovia**⁶¹ зар. лавировать карыны
- luovuttaa**^{53-C} 1. (*antaa*) сётыны,
кељтыны; **hän luovutti talonsa pojalleen** со коркәэ (я. юртсә)
пиеzлы кельтийз; **matkatavara luovutetaan vain kuittia vastaan** багажез чек сётыса гинэ берык-
то (я. сёто); **l. palkinnot voittajille** призъёсты вормисъёслы
сётыны; **l. hotelliuhone** номердэ
мозмытыны (гостиницаын); **l. rikollinen** йыружчи* (я. прес-
тупник) сярысъ ивортыны (кысъ
полице) 2. (*luoria*) сётисъкыны,
сётскыны (кысъ ужын, чошат-
конын); **koeta kestää, älä luovuta!**
эн сётисъкы, чида!
- lupa**^{10-E} лэзет*, -ён, разрешение;
(*lisenssi*) лицензи(я); (*määräys*) брдер; **pyytää lupaa** лэзет (я.
разрешение) курыны; **antaa l.** лэзет сётыны, лэзыны; **saada l.** лэзет басьтыны; **lähteä luvatta (t. ilman lupaa, omin luvin)** юатэк-вератэк (я. курисъкытэк)
кошкыны; **kotietsintäl.** утчась-
кыны брдер
- lupaava**¹⁰ оскон(лык) сётисъ; **l. alku** оскон сётисъ кутскон; **l. nuori pianisti** осконлык сётисъ
пинал пианист
- lupaus**³⁹ кыл сёт|он, -эм; сётэм
кыл; **juhlallinen l.** сий-дано (я.
торжественной) кыл сётон; **anta l.** кыл сётыны; **pitää lupauk-**

- sensa** (сётэм) кылдэ возыны, кыл вылад сылыны; **täyttää lupaiksensa** (сётэм) кылдэ быдэстыны; **rikkoa lupaiksensa** сётэм кылдэ тыйны
- lupautua**^{52-F} кыл сётыны; **l. teke-mään jtak** маке карыны кыл сётыны; **olen jo lupautunut muualle** мукет муртъёслы кыл сёйт ни
- lurjus**³⁹ кётвесъкантэм (я. лэсян-тэм) мурт, гыжкал, мылес; **rojan l.** пи(яш) мылес, кётвесъкантэм пи(яш); **senkin lurjukset!** гыжкальёс!, кётвесъкантэмъёс!
- lusikka**^{14-A} пуньы; **teel.** пичи (я. чечы) пуньы
- luterilainen**³⁸ тн. но мк. лютеран; **l. uskonto** лютеран оскон (я. вöсьбур*); **väestön enemmistö on luterilaisia** уноез уйсъёс пёлсис – лютеранъёс
- luterilaisuus**⁴⁰ лютеранлык, лютеранство
- lutikka**^{14-A} зоол. урбо
- luu**¹⁸ 1. анат. лы 2. (*kivi*) тысы, кёллы, мульы; **kirsikan luu** вишня тысы, вишнялэн тысыез
- luukku**^{1-A} 1. (*aukko*) пась, люк, укно; **lattial.** выжысь (я. полысь) люк; **lippuluukku** билет вузан укно 2. (*ovi*) ёс (*pichigec*); (*kansi*) ворсэт, пытсэт; **luukuilla varustetut ikkunat** ворсэто укноос
- luulla**⁶⁷ малпаны, кожаны, чакланы; **luulen, että hän puhuu totta** малпасько, со шонер (я. зэм) вера шуыса; **luulin, että sinä olet jo lähtenyt** мон кожасько вал, тон кошкид ни шуыса; **l. koiraan sudeksi** пуньез кион кожаны; **miksi minua luulet?** кин (шуыса) монэ малпасько?; **l. liikoja itsestään** астэ олóкйн кожаны,
- монъяськыны
- luulo**¹ малпа|н, -м, кожа|н, -м, чакла|н, -м; **väärä l.** мыдлань малпан (я. кожан); **ennakkol.** 1) кожан, выжяяськем малпан, предрассудок 2) азъласянь (я. азъло ик) урод малпан, предубеждение; **olla jossak luulossa** кожаса (я. чакласа) улыны
- luulotella**^{67-C} (янгышаса) малпаны, кожаны; (*iskotella*) оскытыны турттыны; **siellä ei ole ketään,** **luulottelet vain** отын нóкйн но öвöl, малпаськоод гинэ озы; **l. toisille olevansa rikas** узыр уйсъкод шуыса, адямисты оскытыны турттыны
- luultavasti** дыр, лэся, шёдске; **te l. tunsittekin hänet** сое тодийско-ды но вал, дыр
- luumu**¹ слива
- luunappi**^{5-B} 1. лы(лэсь) бирды 2. выжт. тэшкыли; **antaa jillek l. otsaan** кинлы ке (я. кинэ ке) кымесаз тэшкыльтыны
- luuranko**^{1-G} анат. лысьём, скелет
- luuri**⁵ трубка (телефонлэн)
- luuta**^{10-F} исьнер, чужон
- luutnantti**^{5-C} ож. лейтенант
- luuton**^{34-C} лытэм, лытэк; **l. kinkku** лытэм ветчина; **l. paisti** лытэк жáрить карем силь
- luutua**^{52-F} чурытомыны, лы(лы) пёрмыны (*куажым ссы*); бурмыны (*чигем лы ссы*); **vanhat, luutuneet asenteet** выжт. вуж, кыжмем малпаськон амальёс
- luvallinen**³⁸ лэзэм, ярано; **luvalliset keinot** лэзэм (я. ярано) амальёс; **se ei ole luvallista** со лэзымтэ, озы (карьны) уг яра
- luvata**^{73-E} 1. (*antaa sanansa jstak*) кыл сётыны, вераны; сыйыны,

- сýзисъкыны *intr.*; **l. tehdä jtk** маке карыны кыл сётыны; **hän lupasi tulla** со лыкто(з) шуыса вераз; **l. jillek lahja** кинлы ке кузъым сýзыны **2.** (*antaa suostumus*) лэзыны; **hän lupasi, että saamme lähteä** со милемыз мыныны (я. кошкины) лэлиз **luvaton**^{34-C} лэзет|тэм*, -тэк*, разрешени|тэм, -тэк; лэзымтэ, ярантэм; **l. kalastaja** лэзеттэк (я. разрешени|тэк) чорыгась; **luvattomat keinot** лэзымтэ (я. ярантэм) амалъёс **lyhde**^{48-F} культо; (*hamppul., pellaval. myös*) аньы; **sitoa viljaa lyhteiksi** (*t. lyhteisiin*) культо керттыны **lyhenne**^{48-J} вакчият|эм, -он, -эт*, аббревиатúра [-б-] **lyhennys**³⁹ **1.** (*lyhentäminen*) вакчи-ят|он, -эм, вакчиёмыт|он, -эм; **tukan l.** йырсиэз вакчиятон **2.** (*lyhentyminen*) вакчиём|он, -ем, вакчия|н, -м; **työajan l.** ужан дырлэн вакчиёmemez **3.** (*velan*) (оглюкетсэ) синэтон (*пунэмез*), погашение (огполаз); **maksaa lyhennystä 100 e.** 100 ёвро погашение (я. синэтон) тырыны (огполаз) **lyhentyä**^{52-J} > **lyhetä** **lyhentää**^{54-J} **1.** вакчиятыны, вакчи-ёмытыны **2.** (*maksaa lyhennystä*) син(э)тыны, кулэстыны, пичиятыны (*пунэмез*); **l. velkaansa 500 eurolla** пунэмдэ 500 ёвролы синэтыны **lyhetä**⁷² вакчи|ёмыны, -яны; **syksyllä päivät lyhenevät** нуналъёс сýзыл вакчиёмо **lyhyt**^{1-F} фонарь; (*moottoriajoneuvon*) фáра; **katul.** урам(ысы) фонарь; **auton lyhyt** машиналэн фáро-
- сýз
lyhyesti вákchiják, вакчи; **l. sanottuna** вákchiják вераса **lyhyt**⁴³ вакчи(як); (*matala*) лапег; **l. katu** вакчи урам; **l. elämäkerta** вákchiják биогráфи(я); **l. kesä** вакчи гужем; **poika oli luokan lyhyin** (*t. lyhin*) пияш классазы [-с-] тужгес но лапегез вал **lyhytkasvuinen**³⁸ лапег, -кес, -рес; **l. pensaslaji** выжyезъя лапег (будийс) куак **lyijy**¹ (съёд) узвесь **lyijykynä**¹⁰ карандаш **lykkääntyä**^{52-J}, **lykkäytyä**^{52-F} (мукет дырлы) кыльыны, выжтэмын луыны (*берлогес дырлы*); **lähtö lykkääntyä kahdella päivällä** кошкон кык нуналлы выжтэмын вал **lykätä**^{73-A} **1.** (*työntää*) донгыны, донгыса нуыны; **l. vene vesille** пыжез вуэ донгыны; **l. lastenvaunuja** колýскаэз донгыса нуыны **2.** (*siirtää*) (мукет дырлы) кельтыны, выжтыны (*берлогес дырлы*); **hän lykkäsi lähtöä kahdella viikolla** со кошконзэ кык арнялы кельтиз на; **l. maksuai-kaa** дун тыронэз мукет дырлы кельтыны **lypsy**¹ кыскон, -ем (ксь скалэз); **lehmien l.** скал(ъёсты) кыскон; **mennä lypsylle** скал кыскыны мыныны **lypsykarja**⁹ гурт. в. кысконо пудо **lypsykone**⁴⁸ гурт. в. (скал) кыскон аппарат [-п-] **lypsäjä**¹⁰ скал кыскись **lypsää**⁵⁴ кыскыны (ксь скалэз); **l. lehmää** скал(эз) кыскыны; **l. tie-toja** выжт. выжyытыса юалляськыны (= кинлэс ке информáци кыскыны)

lyriikka^{14-A} литер. лирика
lyseo³ лицей
lysähtää^{53-F} лэзыкыны, пограны, усыны (*sachak*): (*rakennus*) куашканы; **hän lysähti väsyneenä penkille** со жадыса ёус вылэ сач! пуксиз; **aidat olivat lysähtäneet kasaan** кенеръёс копак пограмын ни вал
lytyssä, -tyyn: **olla lytyssä** пань-пань луыны; **hattu lytyssä** шляпа пань-пань; **puristaa jk lyttyn** мае ке пань-пань карыны; **haukkua jk lyttyn** выжт. вер. кин ке сизьдьны (я. кесыны, суны)
lyyrikko^{4-A} литер. лирик
lyödä⁶⁴ 1. шуккыны, жугыны *iter*:
I. jtkak kepillä кинлы ке (я. кытчы ке) бодыен шуккыны, кин ке (я. кытчы ке) бодыен жугыны;
I. jtkak nyrkillä кинлы ке (я. кытчы ке) мыжгыны; **I. puukolla** пуртэн бышгалтыны; **I. kirveellä** тирен чогыны; **I. läiskäyttää korville** пель дйне салыны (я. чабкыны, сётыны); **I. rumpua** барабанэ жугыны; **I. pois** пешкытыны, палгытыны, (шуккыса) уськытыны; **I. ikkuna rikki** укноез пильныны (я. сёрыны); **I. ha-jalle** выжт. *ou* пазыгыны, куашкатыны; **raesade on lyönyt rukiin lakoon** зөгез ѹ(зор) шуккиз; **I. kiinni** шуккыны (*кортчоген*), кортчоген шуккыса ворсаны; **I. laudat ikkunaan** укноез пульёсын шуккыны; **I. seiväs maahan** майыгез музъеме шуккыны 2. (*iskeytä*) шуккисыкыны, жугиськыны; шуккыны, жугыны *tr*:
aallot lyövät rantaan тулкымъёс ярдуре шуккиско; **sydän lyö** сюлэм жугиске; **kello lõi kolme**

куинь чассэ жугиз ни (ксь черк гырлы); **sade lyö ikkunaan** зор укное жуге (я. шатыртэ) *◊ I.*
pöytään (*korttipelissä*) ветлыны, потаны (ксь картаен шудыку);
I. vetoa эчешыны
lyömäsoitin^{33-C} муз. ударной инструмент, жугыса шудон тирлык
lyönti^{33-J} **kellon I.** гырлы(лэн) жугем(ез); **sydämen I.** сюлэм жугисыкон; чшт. > **lyödä**
lyöttäytyä^{52-F} лякиськыны (кин ке борды) выжт., валче (я. чош) кариськыны (кинэн ке), чуртнаськыны (турттыны) (кин ке пöлы); **I. jnk seuraan** кин ке борды лякиськыны, кин ке пöлы чуртнаськыны турттыны; **he lyöttäytyivät yhteen** соос валче (я. чош) кариськизы
lähde^{48-F} 1. ошмес 2. выжт. ошмес-син*, истóник; **tietol.** тодэт* ошмессин, информáцилэн истóникеz; **kirjalliset lähteet** гожтэм ошмессинъёс; **käskirjoitus-lähteet** киын гожтэм ошмес-синъёс; **painetut lähteet** печатлам ошмессинъёс
läheinen³⁸ матыс; **läheiset ystävät** матыс эшьёс; **heidän suhteensa ovat läheiset** соослэн кусыпъёссы матын(эсъ); **pitää läheisenä** матыс (адями) карыны, матыс адями шуыса лыдъяны
läheisyys⁴⁰ матынлык, матын лу|он, -эм; **keskustan läheisydes-sä sijaitseva urheilukenttä** цéнтрлы матэ (я. цéнтрлэн матаз) интыясъкем спортъя площа́дка
lähe|lä, -ltä, -lle: lähellä матын; (*liikeverbien yhteydessä*) матэтй; **tässä lähellä** татын матын; **asum-me lähellä keskustaa** цéнтрлы

матын улйськом; **lapset kävelevät tässä lähellä** нылпиос матэтй гинэ ветло; **lähellä keskiyötä** уйшор котыр, уйшорлы матэ; **läheltä** матысъ, -сен; (*liikeverbien yhteydessä*) матэтй; **läheltä ja kaukaa** матысь но, кыдёксыз но; **läheltä on hyvä katsoa** матысен умой учкыны; **hän kulki hyvin läheltä** со туж матэтй ортчиз; **lähelle** матэ; **tulla lähelle** матэ лыктыны; **hän rakensi talon lähelle meitä** со милемлы матэ корка пуктиз; **väkeä oli lähelle 50 henkilöä** калыкез 50 муртлы матэ вал

lähem|pänä, -pää, -mäksi (t. -mäs): lähempänä матынгес; (*liikeverbien yhteydessä*) матэтйгес; **lähempää** матысъгес, матысенгес; (*liikeverbien yhteydessä*) матэтйгес; **lähemäksi, lähemmäs** матэгес; чит. > **lähe|lä**

lähennellä^{67-J} 1. (*lähetä*) матэктыны, матэ луыны (я. вуыны), матын луыны (малы ke);

kello lähentelee kymmentä дыр даслы матэктэ (я. матэ луэ) ни; **summa lähentelee tuhatta** сўмма(е)з сюрслы матын луэ 2. (*jta tungettelevasti*) мерскины (кин ke котыре, борды), ёр(м)ыны, лякиськыны (ксь нылкышно борды); **I. toisen vaimoa** мурт кышно борды мерскины (я. лякиськыны)

lähentyä^{52-J} матэ кариськыны (я. лыктыны, вуыны), матэктыны (малы ke); (*tulla läheisemmäksi*) матынгес луыны, матэяскыны (ксь кусыпъёс); **merkkejä maiden välisestä lähentymisestä** кунъёслэн оғ-огзылы матынгес луэм-

зылэн тодметъёссы
lähentää^{54-J} матэ(гес) карыны; (*tehdä läheisemmäksi*) матынгес карыны, матэяны (ксь кусыпъёсты); **riven lähentäminen** чуръёсты матэгес карыны; **yhteenen suru lähensi puolisoita** óгъя куректон кузпалъёсты матынгес кариз

lähes на. матэ (*dat.*), улсы, пала, сямен, почти *puhek*; **I. sata** солы матэ, сю пала; **hän täyttää jo l.**

80 vuotta солы 80 арес улсы тырме ини; **I. joka vuosi** арлы быдэ сямен; **I. kaikki** ванъзы сямен, ванъзы гинэ, почти ванъзы; **ei läheskään aina** котыку ик ювъл (я. шуыны уг луу); **ei riitä läheskään** уг гинэ но тырмы

lähestyä⁵² матэ кариськыны (я. лыктыны, вуыны), матэктыны (малы ke); (*pyrkiä t. päästää läheisemmäksi*) матэяскыны, матынгес луыны (кин ke); **laiva lähestyy satamaa** корабль гáванлы матэктэ (я. матэ вуэ) ни; **kello lähestyy kuutta** дыр куатылы матэктэ (я. матэ луэ) ни; **häntä on vaikea I.** соин шуг матэяскыны (я. матын луыны)

lähetti^{5-C} 1. ыстон-косон мурт; курьер; ож. иворчи, ординáрец 2. черк. миссионер 3. шахм. слон, офицер *puhek*.

lähettyvi|llä, -ltä, -lle: lähettyvillä матын (гинэ); **kauppa on tässä lähettyvillä** магазин татын матын (гинэ); **lähettyviltä** матысь (гинэ); **hän on kotoisin jostain I.** со кытысь ке но матысь гинэ, со кытын ке но матын гинэ вордйськемын; **lähettyville** матэ (гинэ); **älä tule lähettyvillenikään!**

матэ но (дорам) эн лыкты! **lähettää**^{53-C} 1. ыстыны, келяны, лэзыны; **I. vedenhakuun** (*t. noutamaan vettä*) вулы ыстыны; **I. hakemaan lääkäri** врачез ётыны ыстыны; **I. lapset kesäksi maalle** нылпиосты гужемлы гуртэ келяны; **I. satelliitti avaruuteen** (космос) спутник лэзыны; **I. kirje postitse** (*t. postissa*) гожтэтээс почтаэн (я. почта пыр) келяны (я. лэзыны) 2. радио., телетранслировать карыны, (эфире) сётыны (я. поттыны)

lähetys³⁹ 1. ыст|он, -эм, келя|н, -м, лэз|ён, -ем; чшт. > **lähettää** 1 2. (*kerralla lähetettävä erä*) ыстэт*, корреспондент(я) [-р-]; (*paketti*) посылка; **postil.** почтаты; (*postila*) корреспондент(я); **rahal.** коньдон ыстэт (я. перевод) 3. радио., телетранслировать кар|он, -ем, трансляци(я), эфире сёт|он, -эм (я. пот|он, -эм); (*reportaasi*) репортаж; радиоверан, -передача; телевозматон, -передача; **suora I.** мэчак эфир (я. эфире потон) 3. черк. (*lähetystyö*) мисси(я); миссионер уж (я. ужен выр|он, -ем)

lähetystö¹ 1. (*delegatio*) делегация(я) 2. (*suurl.*) ыстосьюрт*, посольство; мисси(я); **Suomen Venäjän-l.** Россйлэн Финляндийсы посольствоеэз

lähiomainen³⁸ матысь чыжы-выхы; **lähiomaiset** матысь чыжы-выхыос, семьяос

lähistö¹ котыр, ёрос, котырысь (я. матысь) инты; **kaupungin l.** кар котыр; **jossakin lähistöllä** кытын ке матын (гинэ)

lähiö³ микрорайон

lähteä^{60-F} 1. кошкины; (*mennä jhk*) мыныны; (*mennä ulos*) потыны; **vieraat lähtivät** куноос кошкизы; **juna lähtee raiteelta kaksi** поезд кыкэтэ сюрес вылсыс кошке; **huomenna lähdien vieraissille** щуказе куное мынйсько; **I. kotiin** доре бертыны; **I. juoksemaan** бызыса кошкины, бызыны кутскыны; **I. kävelyllé** поръяны потыны; **I. liikkeelle** вырзыны (сюрес вылэ потыны); **I. matkalle** сюрес вылэ потыны; **I. pois** (потыса) кошкины; **janoni lähti** сюэ юзмаз 2. (*saada alkunsa*) потыны, кутскыны; **joki lähtee ylängöltä** шур выралыс потэ, шур выралысен кутске 3. (*irrota*) ишкалскыны, бастьйсыкыны; (*pudota*) усыны; (*lika*) кошкины; (*väri*) бездыны; **I. irti** ишкалскыны, куалдыса усыны; **takista lähti nappi** курткалэн бирдыеэз усиз; **tukka lähtee** йырси усе; **tästä paidasta lähtee väri** та дэрем бездэ 4. (*perustaa käsiteksensä jhk*) инъясыкыны, пыкъясыкыны (*make* вылэ); **hän lähtee siitä oletuksesta, että ...** со тани кычэ малпан вылэ пыкъяське: ...

lähtien нб. (элат., абл.) тырысен, дырысен, кутскыса; **siitä I.** со тырысен; **mistä I.?** күдтырысéн?; **maanantaista I.** вордйськонысен (кутскыса)

lähtö^{1-F} кошк|он, -ем; (*jhk meneminen*) мын|он, -эм; (*ulos meneminen*) пот|он, -эм; **vieraiden l.** куноослэн кошкемзы; **vieraissille l.** куное мынон; **kotiin l.** доре бертон; **kävelyllé l.** поръяны потон; **liikkeelle l.** вырзон (сюрес вылэ потон); **matkalle l.** сюрес

вылэ потон; **hän on lähdössä** (*t. hän tekee lähtöä*) со кошке (я. кошкины дасясьске) ни **lähtökohta**^{10-F} 1. кутскон инты (я. вадес); **joen l.** шурлэн кутскон интыез 2. *выжст.* (*käsityksen perusta*) инъет; **tutkimuksen l.** (тодос^{*}) эскеронлэн инъетэз **läikkyä**^{52-A} 1. (*lainehtia*) палькааськыны, шуккиськыны (*vy cсь*), тулкымъясыкыны; (*loiskua yli*) палькааськыны, кисътиськыны; **laineet läikkyvät** тулкымъёс палькаасько; **kupista läikkysi maitoa** чашаись ѹёл палькааськиз (я. палькааськиз) 2. (*välkkyä*) (чилекъяны)-ворекъяны, кисътаськыны; **järvi läikkyt kuutamossa** тысысь ву толэзы югытын ворекъя; **hänen silkkileninkinsä läikkyt ja välkkyt** солэн бургчин платьяез чили-вáли (я. чильквальк) кисътаське **läikkä**^{10-A} вишты; **valol.** югыт чильдэт, тыл пиштэм вишты; **rasval.** вўй вишты **läikyttää**^{53-C} палькк|аны, -ыны, кисъканы, -тыны; **älä läikytä kahvia vaatteillesi** кóфедэ дйсъ вылад эн палькка **läikähää**^{53-F} палькааськыны, кисътиськыны; **kahvia läikähti lattialle** выж вылэ кóфе палькааськиз **läikäyttää**^{53-C} пальккыны, кисътны (*shuak*) **läimäyttää**^{53-C} шлач (я. сач) шуккыны, чабкыны, лачкытыны; (*huitaista*) шачыртыны, куачыртыны; **lyödä l.** шлач (я. сач)! шуккыны, сальны; **l. jtak poskelle** кинлэн ке бамаз чабкыны; **l. lasta takamuksille** нылпиеz берпалаз лачкытыны; **l. ovi kiinni** ѡсэз шлач (я. шарк)! пытсаны **läiskiä**⁶¹ шлач (я. сач) (карьса) шуккылыны, чабкылыны, лачкытьяны; (*hukia*) шачыръяны, куачыръяны; **lyödä l.** шлач карыса шуккылыны; сальылыны; **l. kortteja pöytään** щёк вылэ картаосты шлач карыса куяны; **l. lasta takamukselle** нылпиеz берпалаз лачкытьяны; **l. vihdal-la** веникен шачыръяны (я. шуккылыны) **läiskyä**⁵² жальккеттыны, жальк (карьса) шуккиськыны; (*loiskua yli*) палькааськыны, кисътаськыны; **lattialle on läiskynyt vettä** выж вылэ ву палькааськемын **läiskähtää**^{53-F} шлач (я. сач) карыны, жальк (я. шлач) шуккиськыны; **poika läiskähti vatsalleen veteen** пияш шлач (я. сач)! кётыны вуэ салисъкиз **läiskäyttää**^{53-C} шлач (я. сач) карыны (я. шуккыны), чабкыны, лачкытыны; (*läikäyttää*) пальккыны, кисътыны (*shuak*); **lyödä l.** шлач (я. сач)! шуккыны; **l. maitoa päälleen** вылад ѹёл кисътыны **läjä**¹⁰ *вер.* люк **läksiäiset**³⁸ *тр. л.* келяськон (юмшан) (*kydöke koškon azын*) **läksy**¹ гуртэ (я. доре) уж, урок; **hyvin läksynsä lukenu** *выжст.* ас ужэ умой тодись(-валась) (= урокэ умой дышетэм) **läksyttää**^{53-C} визъ тырыны (*кинлы ke*), посекъятыны (*кинэ ke*), пурётыны *ruhek.*; **l. jtak jtak** кинлы ке маке понна визъ тырыны **läkähtyä**^{52-F} шоќ/потыны (*омыр тырмытэн*), [лўл] шуг луыны

yksipers.: ёжоканы, оканы (*pösen*); **läkähdyin juoksusta** бызылыса шо́кпотй (я. лулы шуг луиз); **olin l. (t. läkähtymäisilläni) kuu-muuteen** пёсен ёжокаса бирисько ни вал; **olen l. janoon** сю(э) куасымыса, нылон(э) пушмиз **lämmetä**^{72-Н} шунаны, шуныт лууны; (*kuimeta*) пёсяны; (*esim. sää*) шунсыны, шуныт карисъкыны; (*keho myös*) небзыны *выжт.*; **vesi lämpenee** ве шуна (я. пёся); **sää lämpenee** куаз шунске (я. шуныт карисъке); **kohmeiset sormet alkoivat** **l.** ёнгырам чиньос шунаны кутсизы; **saunassa koko kehoni lämpeni** мунчоын вань мугоры небзиз; **hän lämpeni illek asialle** *выжт.* кычё ке ужпум сое бордаз кыскыны кутсиз **lämmimin**^{35-Н} **1.** тн. шуныт; (*lämpöinen, lauha myös*) нясь-нясь, нясь-кыт; (*ruoka*) пёсь; **l. sää** шуныт куаз; **minun (t. minulla) on l.** мыным шуныт; **minun tuli** **l.** мон шунай, мыным шуныт пычаз; **lämpimät sukat** шуныт носки; **l. keitto** пёсь шыд; **l. sydän** *выжт.* шуныт (я. небыт) сюлэм; **lämpimät terveiset** *выжт.* ёырдыт салам **2.** мн. шуныт; **pysyä sisällä lämpimässä** шунытын пукыны (я. улыны); **tänään on 20 astetta lämmintä** туннэ 20 градус шуныт **lämmittää**^{67-С} шунтйськыны, шунсыны *intr.*; шунтыны *tr.*; **l. auringossa (t. auringonpaisteessa)** шунды шорын шунтйськыны (я. шунсыны улыны); **mennä sisälle lämmittelemään** шунсыны пырыны; **l. käsiään** кидэ

шунтыны **lämmittää**^{53-С} шунтыны; (*kuumentaa*) пёсятыны; (*uuni, sauna*) эстыны; **l. ruokaa** сиён шунтыны; **l. keittoa** шыд пёсятыны; **l. vettää** ву шунтыны (я. пёсятыны); **l. käsiään uunin kyljessä** кидэ гур бордын шунтыны **lämmitys**³⁹ **1.** шунт|он, -эм; (*kuimentaminen*) пёсят|он, -эм; (*uunin, saunan*) эст|он, -эм; **veden l.** ву шунтон (я. пёсятон); чит. > **lämmittää** **2.** (*lämmitysjärjestelmä*) эстийськон (я. шунтйськон) (сöз-нэт*), отоплénie; **puul.** пуэн эстийськон; **sähköl.** электрошунтйськон; **keskusl.** шор (я. ога-зысь) шуныт сётон, центральной отоплénie; **lattial.** выж(ул) шунтон **lämmitä**^{75-Н} шунаны, шунтйськыны; (*uuni, sauna*) эстийськыны, јуаны; **vesi on lämpiämässä** ву шуна ни (я. шунтйське); **uuni on lämpiämässä** гур эстийське (я. јуа); **panna sauna lämpiämään** мунчо эстыны, мунчое тыл поныны; **sauna on jo lämmintynyt valmiaksi** мунчо вуиз (я. вуэ мын) ни **lämpimästi** ск. шуныт; **pukeutua l.** шуныт дйсяськыны **lämpöö**³ фойе [-йэ] **lämpöö**^{1-Н} **1.** шуныт; **istua saunaan lämmössä** мунчо шунытын (я. мунчолэн пёсяз) пукыны; **sydämen l.** *выжт.* сюлэм шуныт **2.** (*lämpötila*) температúра; (*kuumet myös*) (мугор) пёсект|он, -эм (я. ёырда|н, -м); **mitata l.** темпера-тúраэз мертаны; **hänellä on lämpöä** со (я. солэн мугорыз) пёсектэмын

- lämpöinen**³⁸ шуныт, шүн-шун, нáсь-нясь; **lämpöiset tohvelit** шүн-шун (небыт) тапочки; **l. kevätilta** нáсь-нясь (шуныт) тулыс жыт
- lämpömittari**⁶ термометр, градусник
- lämpöatteri**⁶ батарéя (*шунтйсъ-кон*), радиáтор
- lämpötila**⁹ температúра
- länget**^{7-G} *тр. л.* сиес
- länkisääri**²⁶ учыс (*я. сиес, кожой*) кук
- länsi**²⁸ жытпал, шундыпуксён- (пал); **kaupungista länteen (päin)** карысен жытпала (*я. шунды-пуксён пала*); **tuuli on länessä** тол жытпалась (*я. шундыпуксён палась*) 2. Жытпал, жытпал шаеръёс (*я. кунъёс*), Запад; жытпал(ась), Западысь
- länsimaa(t)**¹⁸ ёем. *тр. л.* Жытпал, жытпал шаеръёс (*я. кунъёс*), Запад
- länsituuli**²⁶ жытпал(ась) тол
- läntinen**³⁸ жытпал(ась), шундыпуксённапал, шундыпуксён палась; **20 astetta läntistä pituutta** жытпал долготая 20 градус; **l. naapurimaamme Ruotsi** жытпалась бускель кунмы Швеция
- läpeensä** пýrák, быдэсак; **kastua l.** пýrák (*я. пýр-пýр*) котмыны; **l. homeessa** быдэсак пурсытамын; **yöt l.** вань уйёс чоже (дугдыштыэк)
- läpi I** *ск., нб. но на.* пýр(ти); **mennä metsän l.** нюлэс пýр потыны; **siivilöidä harson l.** марля пýр(ти) сийсяны; **näkyä l.** (*пýр*)тиз адзиськыны; **päästää l. tentissä (t. tentistä)** экзаменьёсты пýрпотыны (*я. умой сётныны*); **mennä l.** пýрпотыны; **l. vuoden** быдэс ар(зэ)
- läpi**^{7-E} *П мн. (aukko)* пась; **puhua läpiä päähäänsä** выжт. тóкмá (*я. чик юнме*) вераськыны
- läpikotaisin** пýр-поч, йылысенызыумозяз, умой-умой; **alansa l. tunteva tiedemies** ас удыссе пýр-поч тодиcь тодосчи* (*я. учёной*)
- läpikuultava**¹⁰ чильпýрась, пýр адзиськись, пýртиз адскис; **l. pusero** чильпýрась кофта
- läpileikkaus**³⁹ пýрвандэт*, прóфиль
- läpimärkä**^{10-D} пýrák (*я. пýр-пýр, сáч-сач*) кот; **kastua läpimäräksi** пýр(ак) котмыны; > **likomärkä**
- läpinäkyvä**¹⁰ пýр адзиськись, пýртиз адскис; **l. vesi** пýр(тиз) адзиськись ву
- läpitunkева**¹⁰ пýрпотиcь, жот(ы)-рес, вандиcь выжт.; **l. viima** пýрпотиcь тол; **l. ääni** пелез вандиcь куара; **l. katse** выжт. пýр-пýр (*я. пýрпотиcь*) учкем
- läpiveto**¹ ыртиcь омыр (*я. тол*), сквозняк *puhek.*; **istua läpivedossa** ыртиcь омырын (*я. тол* йылын) пукыны
- läppä**^{10-B} 1. клáпан, ворсэт; **venttiilin l.** вéнтильлэн клáпанэз; **taskun l.** кисы ворсэт, кисылэн клáпанэз; **sydänläpät** анат. сюлэмпельёс, сюлэмлэн клáпаньёзы 2. (*kieli*) кыл (*ксъ гырлылэн*)
- läpsyttää**^{53-C} шлаch-шлаch (*я. сач-сач*) карыны, лачкытъяны; **l. jtak pakaroille** кинлы ке сарвылаз лачкытъяны; **kävellä l. avajaloilin** тач-тач карыса голык-пýд ветлыны
- läpsäyttää**^{53-C} шлаch (*я. сач*) шуккы-

ны (я. сётыны) (капчияк, ксь кырымпыдескин), лачкытыны; **l. lasta pyllyle** нылпиез каканаз лачкытыны

läpäistä⁶⁶ 1. (*päästää jnk läpi*) пыр-/ потыны (мае ke), (маке) пыр(тый) потыны (я. ортчыны); (*valo työs*) чильпыраны (маке пыртүй); **luoti läpäisi seinän** пўля борддорез пырпотйз (я. пасяса потйз), пўля борддор пыр(тый) потйз 2. (*laskea lävitseen*) пыртйз лэзыны; (*l. valo työs*) чильпыраны; **seinä läpäisee kosteutta** борддор мускытэз пыртйз лээз; **pusero läpäisee valoa** кофта чильпыра 3. (*selvityyä*) ортчыны, пыр/птыны; **l. yliopiston pääsykoe** университетэ дышетскыны пырон кёнкурсэз (я. кёнкурс пыр) ортчыны

läski⁵ вер. 1. мн. кой (парсылэн, выжт. ои адямилэн) 2. тн. (*lihava*) кой, зök; **l. ihmisen** кой адямы

läsnä дыръя, азын; **minun l. ollessani** мон дыръя, мон луыку; **kaikkien l. ollessa** вáньзы дыръя (я. азын); **olitko l. juhlassa** тон праздникын [-эн-] вал-а? (му-кетъёсыныз чош)

lätäkä¹⁰ 1. пластин(к)а (*тичигес пачекес арбери*); **kärpäsl.** кут виён (я. виылон) 2. спорт. вер. шайбá (хоккейлы)

lätti^{5-C} > **latvia**

lättäkkö^{4-A} (ву)пукыл, пукись ву; **tiellä on l.** спорес вылын ву пuke

lävikkö^{4-A} дуршлаг [-рш-]

lävistäjä¹⁰ геом. диагональ

lävistää⁵³ 1. пасяны, пась карыны; **l. neulalla** венен пасяны 2. (*tunkentua jnk läpi*) (маке) пыр(тый) потыны, пасяса потыны (мае ke);

(*iskeytyä jnk läpi*) бышкалтыса потыны; **keihäs lävisti rinnan** копье гадез бышкалтыса потйз

lävitse > **läpi I**

läähättää^{53-C} шок-пуль шоканы, шóк/потыны; **koira l. kieli pitkälä** пуны, кылзэ лэзыса, шок-пуль шока; **l. ponnistuksesta** пычкиськемись (я. кужым поттыса ужамен) шóкпотыны

lääke^{48-A} эмьюм; **ottaa lääkettä** эмьюм юны (я. сиыны)

lääkekasvi⁵ эмьюм турын (я. бу-дос)

lääketiede⁴⁸ эмтодос*, медицина **lääketieteellinen³⁸** эмтодос(лыко)*,

медицин|ая, -ской; **l. tutkimus** эмтодос (я. медицина) эскерон

lääkitä⁶⁹ эмъяны, эмъяса (я. йёна-тыса) улыны; **l. sairasta** висисез эмъяны; **l. haavaa jodilla** ван-дýськем интыез йодэн (зыраса) эмъяны; **l. itseään** астэ эмъяны, эмъяськыны

lääkäri⁶ эмчи*, врач; **mennä lääkäriin** (t. *lääkärille*) эмчи (я. врач) доры мыныны; **olla lääkärin hoidossa** эмчи дорын эмъяськыны; **käydä lääkärissä** эмчи доры вет-лыны, эмчили возьматскыны

lääkärintarkastus³⁹ эмэскерон*, медосмотр

lääni⁵ улос, губерни(я) (*Финлян-диин*); **Länsi-Suomen lääni** Жыт-пал (я. Западной) Финляндия улос

läävä¹⁰ 1. диал. гид 2. синазък.

парсы гид (утялтымтэ корка нуши ссы)

löntystää⁵³ нюж-няж (я. луть-латъ, сумбыр-сумбыр) ветлыны; **kulkea löntystäen** нюж-няж мыныны; **karhu löntysti tiehensä** гон-

- дыр сүмбýр-сүмбýр кошкиз
lörppö^{1-B} 1. тн. суп(ы)лес, зульым, супыльтыны (я. сатыртыны *rihek.*) яратйсь; I. **ihminen** суплес (я. супыльтыны) яратйсь адями 2. мн. супыли, супыльтыйсь, зульым, куальтра (ым) *rihek.*; **auttamaton** I. йёнатоңтэм (я. ѹюнатыны лубонтэм) супыли
lörpötellä^{67-C}, **lörpöttää**^{53-C} супыльтыны, зульыны, сатыртыны *rihek.*
- löydös**³⁹ шедътос, шедътэм (*make*) (эскерыса-утчаса); **malmil.** шедътэм руда, руда шедътос
löyhentää^{54-J} лябомытыны, лябатыны, лэзыны (*könyä ke*); I. **ohjak-sia** бинъгозье лябомытыны
löyhkätä⁷³ [зын] потыны *yksipers.*; (*suusta myös*) пакыны *yksipers.*; **kissan raato löyhkää** кулэм кочыш котырысь зын потэ
löyhtyä^{52-F} лябомыны, -аны, лэзыны (*könyä ke*); **solmu on pääs-syt löyhtymään** герд лябомем ни
löyhä¹⁰ ляб; (*ilmava*) лёб(ы)рес; (*höllässä oleva*) лябомем, ляб золтэм; **ruuvi on löyhässä (t. löyhällä)** винт лябомемын
löly¹ пар (*мунчоын*); **lyödä lölyä** пар кистыны; **lisää lölyä!** пар зэ кисты (я. ватса) на!; **istua lölyssä** мунчо посын (я. пось мунчоын) пукыны
lölyttää^{53-C} (*antaa selkään*) коканы, сэстыны, гындыны; (*läksytää*) визь тырыны (*кинлы ke*), сизьдыны, пурзытыны; **kyllä minä hänet vielä lölytän** а бен кокало эшшо мон сое; **poikia lölytettiin valehtelusta** алдасъкемзы понна пиослы визь тырызы
löysentää^{54-J} (*höllentää*) лябомытыны, лябатыны, лэзыны (*könyä ke*); (*tehdä vetelämmäksi*) кизертыны (напчем макеосты); I. **nahkavyötä** еэз лябомытыны
löystyä⁵² лябомыны, -аны, лэзыны (*könyä ke*); (*tulla vetelämmäksi*) кизермыны (напчем макеоссы); **nahkavyö löystyi** е лябомиз
löysä¹⁰ 1. (*vetelä*) кизер, небыт; I. **savi** кизер глына (я. начкыт сой) 2. (*höllässä oleva*) ляб, сырк; лябомем, ляб золтэм; I. **köysi** сырк (я. ляб золтэм) гозы
lötyä^{52-F} шедътныны, сюрыны (ксъышем *make*); (*olla olemassa myös*) вань *taipum.* (pret. ван); **kadon-nut esine löytyi** ышем арбери шедиз; **Pohjanmerestä on löytynyt öljyä** Ботни заливысь нефть шедътэмын; **tästä tavaratalosta lötyy kaikenlaista** та вузъюртын* (я. супермаркетын) оломуиз но вань
löytää^{54-F} шедътныны; I. **kadonnut avain** ышем усътонэш шедътныны; I. **ystävä** (аслыд) эш шедътныны; I. **itsensä** астэ шедътныны
lötyö^{1-F} шедътос, шедътэм (*make*); (*keksintö myös*) усътос*, открытие; **arkeologinen** I. аркеологи шедътос; **malmil.** шедътэм руда, руда шедътос
löytöretki⁷ эскерон(ъя) экспедици(я)
löytötavara¹² шедътос, шедътэм арбери

М

maa¹⁸ 1. (*maapallo*) музъем; (*maailma myös*) дунне; **aurinko ja maa** шунды но музъем; **Kuu kiertää Maata** астрон. Толээз Музъем котыртй берга; **maan päällä** музъем (я. дунне) вылын 2. (*maanpinta*) музъем (выл); (*lattia myös*) муз; (*veden vastakohtana myös*) мувыр; **tasainen maa** ёшкыт музъем; **maan alla** музъем улын; **lumi on maassa** лымы музъем вылын; **pudottaa maahan** музэ (я. музъем вылэ) уськытыны; **nostaa jk maasta** мae ke музъем вылысь басьтыны; **ku-martaa maahan asti** музъем озъйбыртыны; **vetää vene maalle** пыжез музъем вылэ поттыны; **nousta maihin** музъем вылэ васькыны (ксъ корабльсыс) 3. (*maaperä*) музъем, вылсюй*; (*maalaji, multa*) сюй; **hedelmällis-tä maata** умой (я. ашо) музъем; **laihaa maata** начар (я. аштэм) музъем; **viljellä maata** музъем ужаны; **oja täytettiin maalla** карнаваэз сюен (я. музъемен) согизы 4. (*alueesta määäräkäytön kohteena*) музъем, инты, кесэг; (*viljely-maa myös*) му; **valtion maa** кун музъем; **metsästysmaa** пойшуран инты, пойшуранин; **perunamaa** картофка му 5. (*valtio*) музъем, кун, страна; (*seutu*) шаер, пал, эль; **synnyinmaa** вордйськем музъем; **lämpimät maat** шуныт шаеръёс; **vieraassa maassa** мурт кунын (я. шаерын) 6. (*kaupungin vastakohtana*) гурт (деревня);

maalla гуртын; **mennä maalle** гуртэ мыныны; **hän on maalta** со гуртысъ ачиз, со гуртын вордскемын 7. карт. масть; **peli-korttien maat ovat hertta, ruutu, risti ja pata** карталэн мастьёсыз – сюлэм (я. чёрви), миндэр (я. буби), кирос (я. крестьи) но куака (я. пики)

maahanmuutto^{1-С} кунэ кёч|он, -ем (я. улыны лыкт|он, -эм), имми-граци(я) [-м-]

maahanmuuttaja¹⁰ кунэ кёчем (я. улыны лыктэм) мурт, имми-грант [-м-]

maahinen³⁸ миф. гном, музъемул-кузэ

maailma⁹ дунне; **tulla (t. syntyä)**

maailmaan югыт дуннее вордйськыны; **lähteä maailmalle** вордском юрттэ кельтыны, вордском юртысъытд кошкыны; **ennen maailmassa** вашкала дыръя, азыыл (дыръёсы), вазен; **kyllä m. on pieni** дунне питрес **maailmankaikeus**⁴⁰ Быдтыр дунне*, Вселённой

maailmankatsomus³⁹ дунневалан*, дунне шоры учкон, мировоззре-ние [-з-]

maailmankuulu¹ быдэс дуннелы (я. дунненын) тодмо; **suomalainen sauna on m.** финн [-н] сауна быдэс дуннелы тодмо

maailmanloppu^{1-В} дунне бырон **maailmanvalta**⁹⁻¹ 1. импери(я),

(дунневыл) держава 2. (*herruus*) дунневыл кузёясъкон **maakunta**^{10-И} улос, область, ёрос,

- проводнци(я); **Ahvenanmaan m.**
Аланд улос
- maalainen³⁸** 1. тн. гурт(ысь); **maalaiset sukulaiseni** гуртысь чыжывыжые (я. чыжы-выжысы) 2. мн. гуртын ульись (мурт). гуртысь адями; **maalaiset ja kaupunkilaiset** гуртын ульисьёс но карын ульисьёс
- maalaistalo¹** юрт(ъер) (гуртын ульисълан)
- maalari⁶** 1. буясь(кись), маляр 2. мн. (*taiteilija*) суредакась(кись) (буёлэн), художник
- maalata⁷³** 1. буяны, красить карыны, буяськыны *intr.*; **m. ikkunat siveltimellä** уконосты кисточкаен буяны; **m. huulensa** вер. ымдурдэ буяны 2. (*kuvia tms.*) суреданы, суредакаськыны *intr.* (буёлэн); **m. muotokuva** портрет (я. ымныр тусят*) суреданы; **m. akvarelliväreillä** акварелен (я. акварель буёлъёсын) суредакаськыны
- maalaus³⁹** 1. буя|н, -м, красить кар|он, -ем, буяськ|он, -ем 2. (*kuvienn tms.*) суреда|н, -м, суредакаськ|он, -ем (буёлэн); чит. > **maalata** 3. (*taideteos*) суред (буёлэн лэсътэм), картина; **öljyvärim.** вёй буёл суред
- maali⁵** I (*väri*) буёл, краска
- maali⁵** II 1. (*kohde*) цель, мертаськет*; (*maalitaulu*) мишень, бельги; **osua maaliin** целе йёттыны
2. спорт. (*maaliviiva*) фишиш; **hän tulii maaliin ensimmäisenä** со нырысéтийёэс (лусыса) фишише вуиз
3. спорт. (*esim. jalkapallossa*) капка; **puolustaa omaa maalia** ас капкадэ утыны
4. спорт. (*pallo t. kiekko vastapuolen maalissa*) гол; **tehdä m.** гол пыртыны
- maaliskuu¹⁸** южтолэзь, март
- maalitalu¹** мишень, бельги; **am-pua maalitaluun** мишене ыбылыны
- maalivahti^{5-F}** спорт. капка возвышась, вратарь
- maallinen³⁸** 1. (*maan pääällä oleva*) югыт дунне(ысь), музъемвил; нуналмыс; **m. elämä** югыт дуннеись (я. дуннеин) улон; **m. onni** музъемвил шуд(бур) 2. черк. (*hengellisen vastakohtana*) мер- (пöл)*, свётской; **m. ja uskonnollinen kirjallisuus** мерпöл* но вöсъбур* (я. свётской но религиозной) литература
- maamies⁴²** вылий ст. музъем ужась, крестьян
- maamuna¹⁰** бот. гудырипуз (*Bovista*)
- maamyyrä¹⁰** зоол. муджысыр, скырышыр, крот (*Talpidae*)
- maanalainen³⁹** 1. тн. (*maan alla oleva*) музъемул, музъем улысь, муул; **kasvin m. varsi** будослэн музъемул модосээз 2. выжт. (*salaisten*) лушкем, подпольной; **m. järjestö** подпольной организаци(я) 3. мн. метро; **ajaa maanalaisella** метроен мыныны
- maanantai¹⁸** вордйськон, понедельник [-ньд-]; **ensi maanantaina** вуоно вордйськонэ
- maanjäristys³⁹** музъем зурка|н, -м
- maanmies⁴²** огкунчи*, ас (я. дор) кунись мурт, земляк вер. (одиг кунись)
- maanosa¹⁰** дунне люкет; **maan-osamme Eurooppa** (асьме) дунне люкетмы Европа
- maanpako^{1-D}** кунись(тыд) пегз|он, -ем, эмиграци(я) (мукет кунэ

пегзён); lähteä maanpakoon куныстыд пегзыны, эмигрировать карыны; **elää (t. olla) maanpaossa** эмиграциын (я. куныстыд пегзыса) улыны
maanpakolainen³⁸ кунысь(тыз) пегзэм мурт, эмигрант; **hän eli maanpakolaisena Sveitsissä** куныстыз пегзыса, со Швейцариын улйз
maantie¹⁹ шоссе [-ссэ], бадёым сюрес, тракт
maantiede⁴⁸ геогráфи(я)
maantieteilijä¹² географ
maanviljelijä¹² музъем ужась, ю-нянь будэтись, фéрмер
maanviljely² музъем ужан, ю-нянь будэтон
maanviljelys³⁹ ёем. күш. > **maanviljely**
maaorja¹⁰ ист. крепостной [-чн-]
maaorjuus⁴⁰ крепостной [-чн-] эрикрад* (я. прáво), крепостной герзасъкемлык (я. зависмость)
maapallo¹ музъем шар
maaperä¹⁰ вылсюй*, почва, музъем; **kivinen m.** кёльёй вылсюй, кёльывыл; **hedelmällinen m.** ашо (я. умой) музъем
maapähkinä¹² музъем(пуш)мульы, архис
maaseutu^{1-F} 1. (*kaupungin vastakoh-tana*) гурт, карсыёр (инты)*;
muuttaa maaseudulle гуртэ улыны кошкыны 2. (*pääkaupungin vastakohtana*) провинци(я), палэнись инты
maastamuuttaja¹⁰ кунысь(тыз) кёчем мурт, мукет кунэ кошкем мурт, эмигрант
maastamuutto^{1-C} кунысь(тыд) кёчон, -ем, мукет кунэ кошкон, эмиграци(я)

maasto¹ инты, музъемвыл; **eräta-sainen m.** вырó-гопó (я. нюкó-гопó) инты; **vaikeakulkuiinen m.** ортчыны (я. потыны) шуг инты
maata^{73-D} 1. кыллыны; **m. muka-vasti** вóл-вóл (я. шéр-шер) кыллыны; **m. pitkällään (t. pitkin pituuttaan)** кузялсыса кыллыны; **m. selällään** гач (я. тыбыр вылад) кыллыны; **m. mahallaan** кымин (я. кёт йылад) кыллыны; **käydä makaamaan** выдыны; **mennä m.** (изыны) выдыны 2. (*olla sukupuoliyhteydessä*) кёлъны, -аны (ксъ нылкышноен / писомуртэн); **m. jnk kasssa** кинэн ке (чош) кёлъны; **m. jk väkisin** кинэ ке эриктэманы (я. мыскылляны)
maatalous⁴⁰ гурт возёс* (я. хоз-йство); **harjoittaa maataloutta** гурт возёсэн вырыны
maatila⁹ юртъер (музъемен ёши), усадьба; фéрма
maatua^{52-F} 1. (*mädäntyä*) сисмыны, гыбед луыны; **lehdet maatuvat** куаръёс сисьмо (я. гыбед луо) 2. (*kasvaa iltreen*) пуксыны (сумед ссы), сумед пуктыны *yksipers.*; **joen suisto maatuu** шурдйне* (я. дёльтае [-дэ-]) сумед пуксе (я. пуктэ)
maavoimat¹⁰ тр. л., ож. музъемвыл кужымъёс (я. вóйскоос)
madaltua^{52-I} лапег|омыны, -аны; (*painua alas*) пуксыны; (*syvyydestä työs*) лазег|омыны, -аны; **lumikinokset ovat jo madaltuneet** лымы пуктэмъёс пуксемын ни; **kesällä joet madaltuvat** гужем шуръёс лазегомо (я. лапегомо)
made^{48-F} зоол. шалькко, налим (*Lota lota*)

- madella**^{67-F} нюжтіськыны, нюж-
(тиськыса) мыныны; **m. jnk**
edessä выжт. кинлы ке пырсыс-
кыны (я. йыбыртъяса улыны)
magneetti^{5-C} [-aŋn-] магнит
maha⁹ 1. (*vatsa*) кöt; **mahaani kos-**
ке кöты висе; **syödä maha(nsa)**
täyteen кöt(ыйд) тырымон сись-
кыны 2. > **mahalaukku**
mahahaava⁹ мед. кötпуш яра (я.
я́зва)
mahalaukku^{1-A} анат. жүш, кöt|-
(пуш). -пыдэс
mahdollinen³⁸ луоно, луыны быга-
т|оно, -йсь; **m. toteuttaa** быдэс-
тыны луоно; **mikäli mahdollaista**
луэмезъя; **paras m.** тужгес но
умоез (луыны быгатоноосыз
пöлlyсь); **mahdollsrimman porasti**
луэмезъя (я. кызы лүэ)
жöггес; **m. asiakas** клиент луыны
быгатайс мурт, клиент луон
mahdollsesti оло, дыр; **m. olen**
väärässä оло, мон янгыш(асько);
мон янгыш(асько), дыр
mahdollsitus⁴⁰ луонлык; луыны
быгатонлык; (*edellytys myös*)
шанс; **mahdollsuiskien mukaan**
луэмезъя
mahdoton^{34-C} 1. луóнтэм, луыны
быгатоントэм; **m. toteuttaa** быдэс-
тыны луóнтэм; **se on mahdoton-**
та со нöкызыы но озыы уз луы;
vaatia mahdottomia быдэстыны
луонтэмээ курыны 2. (*järjen vastainen*)
вераны луóнтэм; **m.**
luonne кötвесъкантэм (я. вераны
луóнтэм урод) сям; **mahdotto-**
man kaunis шук(ы)рес (я. вераны
луóнтэм) чебер; **puhua mahdot-**
tomia нöмырлý ярантэм верась-
кыны
mahduttaa^{53-C} тэрытыны; **m. kaik-**
ki tavarat pieleen matkalauk-
kuun вань котырез пичи чемодан-
нэ тэрытыны
mahla⁹ писпу ву; (*koivun*) сурсву;
juoksuttaa koivun mahlaa сурс-
ву виятыны
maho¹ муры; **m. lehmä** муры скал;
jäädä (t. tulla) mahoksi муры
кылъыны
mahtaa^{56-F} 1. (*voida*) (öвöлтон
дыръя) быгатыны, луыны; **asial-**
le ei mahda mitään нöмйр но уд
кары, нöмйр карыны уз луы 2.
(*arvelua ilmaisemassa*): **se m. olla**
kallis со дуно, дыр; **mitä hänestä**
m. tulla? кин меда солэсö пöр-
моз ни?; **mahtaako joku vielä tul-**
la? оло, кин ке эшшо лыктоз на?
mahtailla⁶⁷ данъяськыны, дан пот-
тыны, зечъяськыны; **m. voimil-**
laan кыжыменыд дан поттыны
mahtava¹⁰ 1. (*vahva*) туж кужмо,
кужымбуро*, кужмö-буро* 2.
(*suuri*) туж (я. шукрес) бадзым
mahti^{5-F} кужым(буру*) (бадзым
быгатонлык); **sanan m.** кыллэн
кужымез; **Yhdysvaltain sotilasm.**
Огазеяськем Штатьёслэн ож-
гар* (я. воённой) кужым(бурузы)
mahtua^{52-F} тэрытыны; (*pituudeltaan*
myös) веськаны; **kaikki tavarat**
mahtuivat matkalaukuun чемо-
данэ вань котыр тэриз
maihiinousu¹ 1. ярдуре (я. музъем
вылэ) васьк|он, -ем (кораб-
лысь); 2. ож. зарезь десантлэн
васькемез, зарезь десант
maila⁹ спорт. шуккон шалы (я.
боды), бýта; (*tennism., sulkapallo-*
m.) ракётка; (*jääkiekkom., golfm.*)
клюшка
maine⁴⁸ 1. (*imago*) ним-дан, зеч
ним, репутаци(я); **hänellä on hy-**

vä **m.** солэн умой нимыз-даныз; **olla hyvässä maineessa** ёчын (я. ёчч нимын-данын) улыны; **olla huonossa maineessa** уродын (я. урод нимын-данын) улыны; **pi-lata maineensa** нимдэ-дандэ (я. ёчч нимдэ) саптанды **2.** (*maineik-kuis*) дан(лык), сй-дан, сйбур; **maailmanm.** дунневыл (сй-)дан; **saavuttaa mainetta** данэ потыны **maineikas^{41-А}** (нимо-)дано, данлыко; (*kuiluisa*) тодмо; **m. näytteli-jä** дано артист **mainio³** усто, зол; **mainiota!** усто! **mainita⁶⁹** (кылпум) поттылыны, вераны (*вакчияк*), пусыйны; **mainitsin asiasta hänelle** ужпум сярысь солы (кылпум) поттылай; **jättää jnk nimi mainitsematta** кинлэссе ке нимээ поттылытэк (я. вератэк) кельтыны; **m. hen-kilö nimeltä** адямиез нимыныз вераны, адамилэссе нимээ поттылыны; **m. esimerkkejä** примеръёс вераны **mainonta^{9-J}** ушъян-чектон*, рекламировать карфон, -ем, рекламиа (сёт|он, -эм); **läkem.** эмьюмъёсты ушъян-чектон, эмьюмъёслы рекламиа (сётон); **television.** телевидение пыр рекламиа сётон **mainos³⁹** рекламиа. *ушъян-чектон, -мактан; **liikkeen m.** фирмалы рекламиа; фирмен рекламиаез (я. ушъян-чектонэз) **mainoslehtinen³⁸** рекламиа(ен) лист (я. проспект), ушъян-чектон* лист (я. проспект) **mainostaa⁵³** *ушъяны-чектыны, -мактаны, рекламировать карыны; **m. hammastahnaa** пинь сузяяна пастаез ушъяны-чектыны; **m. itseään** астэ ушъяны-макта-

ны; **m. televisiossa** телевидение пыр рекламиа сётыны **mainostoimisto²** рекламиая агентство [-нс-] **mairea¹⁵** голт(ы)рес, пыриськ|ись, -ыса, чеберъяськ|ись, -ыса; **m. hymy** голтрес (я. пыриськыса) пальпотэм **mairitella^{67-С}** пыриськыны (кинлыке), чеберъяськыны (кин ке азын), кёяны-вёяны; (*kehua*) ушъяны; **m. jtak** кинлы ке пыриськыны, кинэ ке кёяны-вёяны **maisema¹⁰** куазьсуред*, пейзаж, ландшафт [-нш-]; (*näköala*) вид, тус-суред*; **kaunis m.** чебер куазьсуред; **saaristom.** шормуёчо (я. шорму'ёсын) куазьсуред; **kaupunkim.** кар тус-суред **maiskuttaa^{53-С}** тяпкетыны, сопкетыны; лачкетыны (*кылын*); **älä maiskuta syödessäsi!** сиськыкуд эн тяпкеты! **maissa** ск. но нб. котыр|(ын), -е (дырез вераку); (**kello**) **viiden m.** вить час котыр(ын) **maissiⁱ** бот. кукурúза **maistaa⁵⁶ 1.** (*maistella*) веръяны, шёмъяны, утчаны (*сиён-юонээз*); **maistakaan kakkua!** веръялэ тортээ!; **maistaosit edes!** шёмъя (вал) коты!; **saada m. nyrkistä** выжст. мыжык (я. тыш) веръяны **2.** (*aistia makua*) шёмзэ шёдьны (я. валаны); (*mäke*) шём потыны **yksipers.: hän maistoi voissa lievän pilaan tumisen (maun)** со вёйысьс пичияк кунам шёмзэ шёдийз, вёй солы пичияк кунам шём(о) потийз **maistajaiset³⁸** тр. л. веръян-шомъян, дегустаци(я); **viinimm.** вина(осты) веръян-шомъян, вина(ос-

- лы) дегустаци
maistella⁶⁷ веръяны, шомъяны, тэк каллен сиыны (я. юны); **hän maisteli vähän joka ruokalajia** со котькуд сиёнэз пичияк веръяз; **istuttiin iltaa ja maisteltiin** жыт-быт тэк каллен вина юыса пукзы
- maisteri**⁶ магистр
maistiaiset³⁸ *тр. л.* 1. веръяно (я. шомъяно) сиён (я. юон); **hän sai maistiaisia** солы веръяны сиён сюриз (*кин ке кысы*); **antaa jtak maistiaisiaksi** маे ке веръяны сётыны 2. > **maistajaiset**
- maistua**⁵² 1. (*olla jnk makuinen*) (кын-ке ке) шомъем (я. шомо) луыны, (*make*) шом луыны; **ruoka mais-tuu hyvältä** (*t. hyvälle*) сиён ческыт; **ruoka maistuu pahalta** (*t. pahalle*) сиён кёш; **omena maistui happamelta** яблок чырс (шомъем) вал 2. (*olla hyvänmakuista*) ческыт луыны (я. потыны); **kyl-läpä ruoka maistuu** ма, сиён (туж) ческыт; **maistuisiko kuppi kahvia?** кёфе юод(ы)-а?, кёфе юысал(ды)-а?: **ruoka ei maistu** си(сык)еме уг поты 3. *выжт.* (*tuntua jltak*) потыны (кесь умой, урод); **miltä työ maistuu?** ужед кычегес потэ (я. йётэ)?, ужед кельше-а?; **m. puulta** ақыльтыны, ак(ы)лес потыны
- maito**^{1-F} ўйл; **täysm.** юмал (я. тыр) ўйл (*йёлвыйыз октымтэ*)
- maitohammas**^{41-H} нонэм (я. ўйл) пинь
- maitohippo**^{1-B} ўйл чырсмет* (я. кислота)
- maitohorsma**¹⁰ бот. кипрей (*Epilobium angustifolium*)
- maitokahvi**⁵ ўйлын кёфе
- maitotuotteet**^{48-C} *тр. л.* йёллэсь лэсътэм сиён-юон, йёл-вой
- maitse** музъем вылти (*бу вылти-лы ваче пумит пуктыса*); **kuljettaa riutavaraa** *m.* (корам) нюлэсэз музъем вылти ворттыны
- maja**⁹ 1. шалаш, тылыс, куа(ла); корка (*шук-шак*); **havum.** лыслэсш шалаш (я. тылыс) 2. *выли* ст. (*koti*) уллонни, улон инты; **niin rikkaan palatsissa kuin köy-hän majassa** кызы ке узырлэн дворецаз, озы ик куанерлэн уллоннияз
- majakka**^{14-A} маяк
- majatalo**¹ кунока (корка)
- majava**¹⁰ зоол. мый, вучайы, бобр (*Castor fiber*)
- majesteetti**^{5-C} быдзымлык, величество; **Teidän Majesteettinne** Тильяд быдзымлыкты
- majoittaa**^{53-C} интыяны, инъяны (улыны); *m. (asumaan) hotelliin* гостиницае (я. кунокуае*) (улыны) интыяны
- majoittua**^{53-C} интыяськыны, инъяськыны (улыны); *m. hotelliin* гостиницае (я. кунокуае*) (улыны) интыяськыны
- majuri**⁵ ож. майор
- makailla**⁶⁷ кыллыса улыны, костасъкыны, погылляськыны; *m. laiskana sohvalla* диван вылын азтэмъяськыса погылляськыны
- makasiini**⁵ 1. склад; кенос 2. (*aseen*) магазин (кесь автоматлэн)
- makea** 1. ческыт, конял, -ыйт; *m. tee* ческыт (я. коныт) чай; *m. porkkana* конял чүжкушман; *äitelän m.* голт(ы)рес, (туж) коныт; **tulla makeaksi** ческыто-мыны; **paleltuneet perunat tulivat makeiksi** кынмем картофка

конял луиз; **m. uni** выжт. ческыт ум 2. (*vesi*) шög (бу ссы); **makean ja suolaisen veden kalat** шög но кузыт вуын уйсъ чорыгъёс 3. выжт. (*imelä*) голт(ы)рес; (*mielistelevä*) чеберъясък|ись, -ыса, пырысък|ись, -ыса; **m. humy** чеберъясъкыса пальпотэм **makeilla**⁶⁷ пырисъкыны (*кинлыке*), чеберъясъкыны, ёзчъясъкыны (*кин ке азыын*); **m. esimiehilleen** кивалтъсъыслы пырисъкыны, кивалтъсъыслы азыын чеберъясъкыны **makeinen**³⁸ конфет [ка-], ческыт (сиён) **makeus**⁴⁰ ческыт(лык), коныт- (лык), ческыт (я. коныт) луон; -эм; **jälkiruoan m.** десертлэн ческытээ (я. ческытлыкез) **makeuttaa**^{53-С} ческытатыны, ческыт (я. коныт) карыны; **m. juoma sokerilla** юонэз песок поныса ческытатыны **makkara**¹² нöр. колбас(а), сильтырем* **maksa**⁹ анат. мус **maksaa**⁵⁶ 1. (*suorittaa maksu*) (дун) тырыны; **m. jstak suuri summa** маке понна бадзым сүмма тырыны; **hän maksoi kirjan** со книга понна дун тыриз; **m. vuokra** квартира дун тырыны; **m. lasku** счётээ [шо-] тырыны; **m. velkansa** пунэмдэ берыктыны (я. берен сётыны); **suorittaa maksut** тырисъкыны 2. (*olla jnk hintainen*) сылыны (малэн ке дуныз ссы); **mitä se m.?** кёня(ен) со сылэ?; **paljonko se m.?** трос-а (я. кёня) со сылэ? **maksoittua**^{52-С} орсмыны; **veri maksoittui** вир орсмиз

maksu¹ 1. (дун) тыр|он, -ем; ёшт. > **maksaa** 1 2. (*rahamatäärä, hinta*) тырон, дун; (*maksut*) тырисъкон; **verot um. maksut** выт* (я. налог) но мк. тыр(исък)онъёс; **sadan euron m.** сю ёвро дун (я. тырон); **pääsym.** пырон дун; **vakuutusm.** утет* (я. страхование) понна дун; **suorittaa m.** тырон (я. дун-зэ) тырыны; **tehdä jtkak maksusta** мае ке дунын (я. уксё понна) лэсътыны; **maksutta** дунтэк, дун тырытэк **maksuton**^{34-С} дунтэк, дун тыр|ытэк, -онтэм; **m. tilaisuuus** 1) дун тыронтэм луонлык 2) (*tapahtuma*) дунтэк (ортчись) ужрад; **m. opetus** дунтэк дышетон **maku**^{1-Д} 1. шём; **kahvin m.** кóфелэн шомыз; **happamen m.** чýрс шём; **juustossa on valkosipulin m.** сырны чесноклэн шомыз вань (я. шодýське); **päästä jnk makuun** выжт. марлы ке честаны (я. дышыны), марлэсъ ке шомээ шёдьны 2.: **suolaa maun mukaan** сыал шомызъя пононо; **keitto oli minun makuuni** шыд монъя вал, шыд мыным кельшиз (я. яраз) 3. (*arvostelukyky*) вала|н-(лык), -м (чеберез, устолыкез), вкус *ruhek.*; **hyvä m.** умой вала-лык (ксы чеберез); **kallis m.** дуно арбериосты яратон (я. дунъян); **taiteellinen m.** чеберлыкез вала; **muotia suomalaisen makuun** финнъёслэн [-н-] вала|нъёссия мόда; **makuja on monenlaisia lëch.** котькудйзлэн аслаз вала-нэз (= вкусъёс трос пумоесь луо) **makuinen**³⁸ шом|ъем, -о; **hyvänm.** ческыт шомъем; **minkä makuis-ta ruoka oli?** сиён ческыт-а вал?

makuu|lla, -Ita, -lle: olla makuulla
 1) кыллыны; (*levolla*) шутэтс-
 кыны (*vydyssa*) 2) (*nukkua*) изын-
 ны, кёлыны; **nousta makuulta**
 (пыд йылэ) султыны (*kyllle-*
myscь); **ampua makuulta** выдыса
 ыбыльськыны; **mennä makuulle**
 1) (шутэтсны) выдыны 2)
 (*nukkumaan*) изынны (я. кёлыны)
 выдыны
makuuhuone⁴⁸ кёланни, кёлан
 кёмнатá
makuupaiika^{9-А} изён инты (*поезды*), плацкарт (инты)
makuupussi⁵ изён мешок
malaria¹² мед. кезег (висён), ке-
 зегъян, малярий(я)
maleksia⁶¹ тэк (я. солань-талань)
 ветлыны, калтыртыны, калгы-
 ны (тэк); **m. kadulla** урамтый
 калтыртыны (я. тэк ветлыны)
malja⁹ бокал; кубок, чаша; (*mal-
 jakko*) ваза; **jalallinen m.** куко
 бокал; **kristallim.** хрусталь(лесь)
 бокал; **hopeam.** азвесь кубок (я.
 чаша); **kohottaa malja jillek** (*t. jnk*
kunniaksi) кин ке (я. маке) пон-
 на сябась карыны; **maljanne!** Ты
 понна, сябась!
maljakko^{4-А} ваза; **kukkam.** сяська-
 лы ваза
maljapuhe⁴⁸ тост; **pitää** (*t. esittää*)
m. тост вераны
mallas > maltaat
malli⁵ 1. модель [-дэ-], тусят*,
 образец; (*kaava*) фórма, шаблон;
 (*tyyli*) фасон; **tehdä mallin mu-
 kaan** моделья (я. шаблонъя)
 лэстыны; **auto on uusinta mal-
 lia** та машина – самой берлоэз
 модель; **kipsinen patsaan m.**
 гипслэсст стáтуялы тусят (я.
 образец); **pöytäkirjan m.** прото-

кол фóрма 2. (*pienoism.*) тусят*,
 модель [-дэ-], макет; **aluksen m.**
 корабльлэн тусятэз (я. моде-
 лез) 3. выжт. (*esikuva*) адзэм ка-
 рымонлык (я. карымон мурт),
 пример, образец; **otaa jstak mallia**
 кинлэс ке адзэм карыны,
 кинлэс ке пример бастьны 4.
 выжт. (*ihminen*) модель [-дэ-];
 натúрщик; **työskennellä mallina**
 модель лузыса ужаны
mallinukke^{8-А} манекен
mallinäyte^{48-С} возьматос*, возьма-
 тон арбери, образец
malmi⁵ руда
maltaat⁴¹⁻¹ тр. л. чужъем
maltilainen³⁸ возиськыны (я. чида-
 ны) быгатийс, шорб-эсэпó, лач-
 мыт; **luonteletaan m.** сямъязъя
 лачмыт (я. возиськыны быга-
 тийс); **puolueen m. suunta** пárти-
 лэн шорб-эсэпó ѡрез (я. умэрэн-
 ной течениэз)
maltilisius⁴⁰ возиськыны быга-
 тон(лык), -эм, чида|н(лык), -м,
 лачмытлык, шорб-эсэпó лу|он,
 -эм; **ihmisen m.** адямилэн возись-
 кыны быгатонэз; **keskustelun m.**
 верасъконлэн лачмытлыкез
maltiton^{34-С} возиськыны (я. чида-
 ны) быгат|йсътэм, -ытэк, чи-
 да|сътэм, -тэк, керзег; **m. häitä-
 lijä** возиськыны быгатийсътэм
 паникёр (я. куалег адями)
malttaa^{56-С} чиданы, возиськыны,
 астэ возыны; **hän ei malta istua**
paikallaan со интыяз пукыны уг
 чида; **m. mielensä** чидатскыны,
 астэ возыны (быгатыны); **mal-
 tahan!** чида ай!, возьма али!
malttamaton^{34-С} чида|сътэм, -тэк,
 чиданы (я. возиськыны) быга-
 т|йсътэм, -ытэк; **älä ole noin m.!**

- сычё чидасътэм эн луы!; **odottaa jtak malttamattomana** кинэ ke (я. мae ke) чидатэк виттыны **maltti^{5-C}** возисъкыны (я. astэ возвыны) быгат|он, -эм, чида|н, -м, лачмыт лу|он, -ем; **säilyttää malttinsa** астэ возвыны быгатыны; **menettää malttinsa** керзегъясъкыны (я. pösekъяны (кутсъкыны); **menetin malttini** чиданэ быриз (я. pöсьтиз)
- mamma⁹** 1. нылти. (*äiti*) меми, нэнй, аний; (*isoäiti*) песя(на)й, аней, нэнэ (*песяной*) 2. вер. (*vanhahko nainen*) (пересь) бёдёно (я. паляка)
- mammutti^{5-C}** 1. зоол. мамонт 2. выжт. гигант, колосс [-с] (*бадьым маке*)
- manala¹²** миф. сопал дунне, кулэмъёслэн эксэйлыксы
- manata⁷³** 1. (*loitsia*) пелляны, пелляськыны *intr.*, веднаны, веднаськыны *intr.*; **m. pahat henget pois** кыж-мыжъёсты пелляськыса улляны 2. (*toivottaa rahaajillek*) карганы (кинэ ke), юрисъкыны (кинлы ke), каргасъкыны (кин ke вылэ) 3. (*kirota*) тышкасъкыны, сизьдыны, карганы; **m. itsekseen** ас поннад тышкасъкыны; **hän manasi huonoa on-neaan** со шудтэм шудзэ каргаз
- mankeli⁶** дйсь погыльтон (я. волытатон) (пресс [-с])
- mankeloida^A** (прессэн [-с-]) погыльтыны (я. волытатыны) (*düces*); **m. lakanointa** простиныёсты прессэн погыльтыны
- mankua^{52-G}** сюлворыса курыны, курасъкыны *intr.*; (*valittaa*) жоктисъкыны, нёръяны; **m. rahaan** сюлворыса уксё курыны
- manna⁹** 1. библ. манна 2. (*ryynit*) манна (я. манной) кенъыр **mannapuuuro¹** пёр. манной (я. манна) жук **manner^{49-J}** геогр., геол. ярму(выр)*, континент, материк **mannerilmasto²** геогр. континенталъной климат, (яр)мувыр куазъбур* **mansi⁵** 1. манси 2. (*kieli*) манси кыл; > **voguli mansikka^{14-A}** бот. узы (*Fragaria vesca*); (*ruutarham.*) бакча боры, виктори(я) *puhek.*; **poimia mansikoita, olla mansikassa** узыяны, узы (я. виктори) бичаны; **oma maa m., tuii maa mustikka** визък. дорын (я. гуртын) кадь нокытын но умой ёвёл (= ас шаеред – узы, мурт музъем – кудымулы)
- manteli⁶** миндаль **mantereinen³⁸** континенталъной, (яр)мувыр* **mappi^{5-B}** папка **mari⁵** 1. пор, мари; **niittym.** улыг (я. возвыил) пор; **vuorim.** горезь пор; **itäm.** чукпал пор 2. (*kieli*) пор (я. мари) кыл; > **tšeremissi marista⁶⁶** нёръяны, -ыны, ёурыны; **itkevä ja mariseva lapsi** бордись но нёръясь пинал **marja⁹** емыш, ягода, мульы; **men-nä marjaan** узы-борылы мыныны, емыш (я. ягода) бичаны мыныны; **poimia marjoja** узы-боры (я. ягода) бичаны **marjastaa⁵³** узы-боры (я. емыш, ягода) бичаны **markka^{9-A}** мärка (*Финляндилэн, Германилэн но мк. азъло уксёзы*) **markkinat¹²** тр. л. 1. ярмарка, ба-

- зар; **hevosm.** вал вузан ёрмаркá, вал базар; **kevätm.** тулыс ёрмаркá **2.** эк. вузпёр*, рынок; **koti-(maan)m.** кунпуш вузпёр (я. рынок); **ulkomaanm.** сёркун вузпёр (я. рынок)
- markkinoida**⁶² ужб. вузаны, рыночек вуттыны (я. поттыны), (вуз) вёлмитыны; (*mainostaa*) ушъяны-чектыны*, рекламировать карыны; **miten lentoyhtiö markkinoi palveluksiaan?** кызы авиакомпáни услúгаоссé ушъячектэ?
- marmori**⁶ мрámор
- marraskuu**¹⁸ шуркынмон, ноябрь
- marsalkka**^{14-A} ож. мáршал
- marssi**⁵ марш
- marssia**⁶¹ маршировать карыны (я. карыса мыныны)
- marsu**¹ зоол. зарезьсöрарлан*, морской свинка
- marto**^{1-K} зоол. пиясьтэм; пи поттисьтэм; бот. емыш (я. тысы) сётисьтэм, муры; **vanha ja m.**
- eläin** мёйы но пиясьтэм пёйшур; **m. otsepärii** емыш сётисьтэм улмопу
- masennus**³⁹ секыт (я. куашкам) мылкыд, суй-пыд юскиськön, -ем, депресси(я); **hän on masennuksissa (t. masennuksen vallas-sa)** солэн мылкыдзы секыт (я. куашкамын), солэн суйыз-пыдыз юскиськемын; **joutua**
- masennuksiin** суез-пыдэз лезьны
- masentaa**^{52-J} куашкатыны, быдтыны (мылкыдэз), зийбыны; **arvoste-lu masensi hänet täysin** критика солэс мылкыдэз чылкак куашкатыйз
- masentua**^{52-J} [мылкыд] куашканы
- yksipers.**, [суй-пыд] юскиськыны **yksipers.**, суез-пыдэз лэзыны; **mieli masentuu** мылкыд куашка, суй-пыд юскиське; **ei kannata m!** суез-пыдэз лэзёно ёвöl!; **hel-posti masentuva ihminen** суйзэ-пыдэз жог лэзись адями
- maskara**¹² тушь (*sinilys bujan*)
- maskeerata**⁷³ **1.** маскировать карыны **2.** театр. гримировать карыны
- maski**⁵ **1.** (*naamio*) ма́ска **2. вер.** (*ehostus*) макияж, грим **3. вер.** (*autossa*) радиаторлэн решётка-еэз
- maskotti**^{5-C} талисман
- maskuliini**⁵ кыл. пиос (я. мужской) род
- masto**¹ зар. ма́чта
- matala**¹⁰ **1.** лапег (*жүждалааэз*), пи-чи; ул(т)й; **m. mäki** лапег выр-ыйл; **matalat korot** пичи каб-лукъёс **2.** (*syvän vastakohta*) ла-пег, лазег, куасег; **m. joki** лазег (я. лапег) шур; **m. lautanen** ла-зег (я. чошкыт, пазылэс) тэркы; **matalalla** улý(етý), улэ(т)й; **lentokone lentää matalalla** само-лёт улýтей лобе; **matalalle** улýе, улэ **3.** (*alhainen, vähäinen*) ул(т)й, пичи; **tänään lämpötila on kolt-me astetta matalampi** туннэ температúра куинь градуслы улý (я. ёжыгес); **matalat hinnat** ул(т)й (я. пичиесь) дунъёс **4.** (*ääni*) зёк (*куара ссы*), тонгес
- matalapaine**⁴⁸ метеор. циклон
- mataloitaa**^{53-C} лапег|омытыны, лапег(гес) карыны; (*syvyydestä myös*) лазегомытыны, лазег(гес) карыны
- matara**¹³ бот. ни(турын) (*подмареник*) (*Galium*)

matelija¹² зоол. нюжмыли, нюж-
(тыйсыса) ветлісь, пресмыка-
ющей; **liskot, käärmeet, krokotiili**
lit ym. matelijat кензалиос,
күйёс, крокодильёс но мк.
нюжмылиос

matemaatikko^{4-А} математик
matemaattinen³⁸ математика(я),
математической; **m. tiedekunta**
математическая факультет

matematiikka^{9-А} математика

matka⁹ 1. (*meno*) мын|он, -эм; (*käynti*) ветл|он, -эм; (*reitti*) сюрес;
(*ajo-, lentovuoro myös*) рейс; (*retki*) ширтон-ветлон*, путешествие;
kymmenen matkan lippu дас
пол мынон билет; **autom.** машинаен мынон (я. сюрес); **merim.**
зарезьтй мынон; **kotim.** (доре)
бертон (сюрес); **jatkaa matkaa**
сюресээз азлантыны; **hän on**
matkalla kotiin со (дораз) бертон
сюрес вылын; **matkasta väsynyt**
сюрес вылысь жадем(ын); **lähtää matkalle** сюрес вылэ поты-
ны; **matkan varrella** сюрес вылы-
сен, мынон(-ветлон) дыръя;
etelänm. лымшор пала (ширтон-)
ветлон; **hyvää matkaa!** сюресэд
(я. сюресты) мед удалтоз!, ёч
(я. умой) сюрес тыныд (я. Тайлед-
лы)! 2. (*etäisyys*) мынон, сюрес,
кусып; **sinne on kilometrin m.**
отчюзь киломётр мынонэз;
kaupunkiin on tunnin m. городэ
час мынонэз 3. **спорт.** дистан-
ци(я)

matkailija¹² турист, ширтись-
ветлісь*, путешественник

matkailla⁶⁷ мыныны-ветлыны,
ширтыны-ветлыны*, путешест-
вовать карыны; **m. kotimaassa**
ас кун(э)тайд мыныны-ветлыны;

m. ulkomaille кунгож събртй
ширтыны-ветлыны

matkalaukku^{1-А} чемодан

matkamuisto¹ синпель, сувенир

matkaopas^{41-В} 1. гид, экскурсовод,
валтісь* 2. (*kirja*) путеводи-
тель, валтос (книга)*

matkaruhelin³³ казь* (я.)
мобільной телефон

matkatavara¹² багаж

matkatavarasäilö³ багаж утённи
(я. возён камера)

matkatoimisto¹ туризмъя бюро (я.)
агентство [-нс-])

matkia⁶¹ пышкылыны (кинэ ke),
адзэм карыны (кинлэсъ ke),
(кинлэсъ ke) адзэм карыса лэсъ-
тыны (mae ke); **m. jnk liikkeitä**
кинлэсъ ke выросъёссе пышкы-
лыны; **hän matki hyvin käkeä** со
кикьеэз (я. киқылэсъ куаразэ)
пышкылыны умой вала вал; **hän**
matki kaikessa isäänsä со кόтьма
пумысен (бýдесáк) атаэллэсъ
адзэм каре вал

matkustaa⁵³ (*tennä*) мыныны
(транспортын); (*käydä*) ветлыны;
(*matkalla*) мыныны-ветлыны; **m.**
junalla поездэн мыныны(-ветлы-
ны); **m. junassa** поездын мыны-
ны; **m. Turusta Jyväskylään**
Тýркуысъ Йýвяскюляе мыныны;
matkustin Tallinnaan laivalla
Тáллиннэ [-н-] кораблен ветлї;
matkustumme Berliiniin lentoko- neella Берлинэ самолётэн (лоба-
са) ветлїм

matkustaja¹⁰ мынись(-ветлісь)
(транспортын), пассажир; **lento-**
m. самолётын мынись, самолё-
тэн мынись-ветлісь, самолётись
пассажир

mato^{1-Ф} 1. нумыр; **kastem.** нýзили

2. веp. усточи, кибашлы; **hän on aika m.** **tekemään ruutöitä** пүэн ужаны со усто гинэ **matruusi⁵** зар. матрос **matta^{9-C}** бусмыт*, мáтовой, мыт; **m. maalipinta** бусмыт (я. мáтовой) (буям) (буёл); **m. iho** мыт (я. мáтовой) ку **matti^{5-C}** шахм. мат; **tehdä m.** мат пуктыны **matto^{1-C}** 1. ковёр; (*lattiam. myös*) палас; (*räsym.*) выж лётет, половик; (*pieni*) кóврик 2. спорт. мат **maukas^{41-A}** ческыт; **maukasta ruokaa** ческыт сиён; **m. leipä** ческыт (я. корел) нянь; щит. > **herkullinen** **maustaa⁵⁷** ватсаны, йылтыны, тырыны (*специос, приправа*); **m. kastike sinapilla** сбус пёлы горчица ватсаны; **voimakkaasti** **maustettua ruokaa** трос спéциен (я. спéци тырем) сиён **mauste⁴⁸** *nöp.* шём сётись (я. йылтиться) ватсэт*, спéци(я), приправа; **väkevä m.** кужмо спéци; **tulinen m.** (тыл кадь) курыт спéци; **kalam.** чорыглы приправа **mausteneilikka^{14-A}** *nöp.* гвоздика, калямпер *murt.* **mauton^{34-C}** 1. шёмтэм; **m. leipä** шёмтэм (я. шёгыт) нянь 2. **выжт.** йонтэм, шуш; **m. pilanteko** йонтэм маскаръяскон; **hänen vaatteensa ovat aina niin mauttomia** солэн вылез дýсез кόтьку сычё шуш, со кόтьку чик йёнзэ валатэк дýсяське **me нв. ми:** (*kuulija kuuluu meihin*) асьмеос; **me itse** ми асьмеос; **me itse tiedämme sen** ми асьмеос сое тодйськомы; **me kaikki** вáньмы; **meidän** милям; асьме(лэн);

meidän ystävämmе милям (я. асьме) эш(ъёс)мы; **meidän kanssamme** милемын (чош); асьме-мын (чош); **meidän tavallamme** ми сямен (я. кадь); **meidät, meitä** милем|ды, -ыз; асьме|ды, -мыз; **meille** милемлы; асьмелы; **meilälä** милям; асьмелэн; **meiltä** ми-лесьтым; асьмелэс; **meistä 1)** ми (я. асьме(ос)) сярыс 2) (*meidän joukostamme*) ми (я. асьме) пёль-ясь; **puhua meistä** ми (я. асьме) сярыс вераськыны; **yksi meistä** огмы, огез асьме (я. ми) пёльсь; **kaksi meistä** кыкмы, кыкез асьме (я. ми) пёльсь

media¹³ ивор-тодэт валтосъёс*. ивор-тодэт* вёлмытон ёзъёс; (*ilmaisuväline*) ивор-тодэт сётон (я. вёлмытон)

mehevä¹⁰ 1. жалем, чарс, вую; **m. porkkana** жалем (я. чарс) кешыр; **m. piiras** бўй-буй пирог (я. нянь) 2. **выжт.** узыр (я. жалем) пуштростью, туж тумошо (я. тунсыко); **m. juttu** туж тумошо ужпум; **m. vitsi** гольт(ы)рес (я. жалем) пуштростью анекдот

mehiläinen³⁸ зоол. муш

mehiläishoito^{1-F} муш вордон (я. утён), мушкан; **harjoittaa mehiläishoitoa** муш вордыны, мушен вырыны, мушкины

mehiläiskuningatar^{32-C} муш мумы

mehiläisparvi⁷ (муш) пал|эт -эп,

васыл

mehiläispesä¹⁰ (муш) уморто, муш чурка

mehiläispönttö^{1-C} (муш) колода (я. подэм), пуклё уморто

mehu¹ (*tuorem.*) сок; (*mehijuoma*)

емыш ву (юон), морс, напиток;

appelsiinim. апельсин сок; **hedel-**

mäm. емыш ву (я. сок)
mehukas^{41-А} > **mehevä**
mehutiiviste⁴⁸ напчытэм (я. кон- центрированный) сок; сироп
meijeri⁶ ёл-вой поттонни (я. пот- тон комбинат); (*juustom.*) сыр поттонни, сыр (поттон) завод
meikata^{73-А} буяны (*ымнырдэ*). буясыкыны *intr.*; **m. kasvojaan** ымнырдэ буяны
meikki^{5-А} 1. макияж, буяськем 2. (*meikkausaine*) косметика
meikäläinen³⁸ асьме адями, асьме- лэн; **hän on meikäläisiä** со асьме адями
meirami⁶ бот. пыштурын, пычку- лон (*Origanum*)
meisseli⁶ вер. зубило
mekastaa⁵³ куашетыны, чаш пот- тыны, шуметыны; **juopunut ih- minen** **mekasti koko yön** кудзэм мурт ўбыйт куашетыса ул'из
mekko^{1-А} платья (*вакчиес*); **kesää- m.** гужем платья; **vauvan m.** распашонка
mela⁹ полыс (*юнматымтэ*, *ксъ байдаркалэн*)
melkein ёжыт гинэ + ёволтон / *kielto*, матэ (*dat.*), сямен, гинэ, почти *ruhek.*; **m. sata** ёжыт гинэ сю ёвöl, сюлы матэ; **kello on jo m. kaksi** ёжыт гинэ кык час ёвöl на; **m. kaikki** ваньзы сямен, ваньзы гинэ; **m. jokainen** коть- кудз сямен, котькудз гинэ; **m. aina** котькуй сямен; **m. sama** сычегес ик; **m. yhtä suuret** одиг бидзасесьгес; **loma oli m. lopussa** отпуск быре ни вал; **olin m. kaatua** ёжыт гинэ ёй усы, усисъко ни вал
melko гинэ, тарак; **m. kauan** кема гинэ, тарак кема; **m. lailla** трос

гинэ
melkoisesti гинэ, тарак (*etros, зол но мк.*); трослы, унолы; **tuulee m.** зол гинэ (я. тарак зол) тёлаське
mellakka^{14-А} бугыръясык|он, -ем, резь-куаж (я. жугисъкон) потт|он, -эм; **katum.** урамын бугыръясыкон; **opiskelijam.** студентьёслэн бугыръясыкемзы
mellakoida⁶⁸ бугыръясыкыны, резь-куаж (я. жугисъкон) поттыны; **opiskelijat** **mellakoivat**
kaduilla урамын студентьёс бугыръясько
meloa⁵² пол(ы)саны (*ксъ байдар- каен уяку*); **m. kanoottia** байдар- каен полсаса мыныны (я. уяны)
melodia¹² (крезь)гур, мелоди(я)
meloni⁶ дыня
melu¹ куашет|эм, -он, чашет|эм, -он, куара, шум(ет|эм, -он); **kadun m.** урамын (я. урамысь) куашетэм (куара); **pitää kovaa**
melua mitättömästä asiasta чыры- пыры ужпумен сэрэн зол куашетыны
meluta⁷⁵ куашетыны, чашетыны, чаш поттыны (я. карыны), шуметыны; **oppilaat melusivat luo- kassa** классазы [-с-] дышетскись- ёс чашето (я. чаш потто) вал
menehtyä^{52-Ф} кулыны, бырыны (кален), чакмыны; **hän menehty- ti nälkään** со сютэк улыса ку- лиз; **kuivuuteen menehtynyt ruu** көсэн (я. ву тырмытэен) чак- мем (я. куасьмем) писпу
menestyksekäs^{41-А}, **menestykselli- nen³⁸** азин|эс, -лыко; (*onnistunut*) удалтэм, (умой) пёрмем; **m. liikemies** азинэс ужбергатийс; **yrityksen m. hoitaminen** компа- ниен азынлыко кивалтон

menestys³⁹ азин|скон(ъёс), -лык, удалтон(лык); **jollakulla on hyvä** **m.** кинлэн ке умоесь азинскоңъёсыз; **saavuttaa menestystä** азинскоңъёс басьтыны; **myyntim.** вузкарон(ын) азинлык (я. удалтоңлык); **toivottaa onnea ja menestystä** шудбур но азинлык сыйзыны; **menestystä työssä!** дэлете мед луоз!, ужды умой мед азинкоз!; **konsertista tuli loistava m.** концерт туж усто (я. азинэс) ортчиз **menestyä⁵²** азинэс луыны, азинлыко (я. дэлете) ужаны; (*opiskelussa*) умой (я. азинэс) дышетскыны; **m. elämässään** улонад азинэс луыны; **hän menestyy hyvin** со туж азинэс адями, со туж азинлыко ужа; **hän ei menestynyt koulussa** школын со урод дышетске вал **menetellä^{57-С}** 1. (*toimia*) карыны, лэсътыны; **hän menetteli oikein** со шонер лэсътиэз (я. кариз); **miten menettelisit tulipalon sattues-sa?** мар тон карысал тылпу дыръя? 2. (*kelvata*) яраны, мыныны, тупаны; "Mitä pidät uudesta työpaikastasi?" "Menettelee." "Кельше-а выль ужан интыед?" "Яралоз."

menetelmä¹⁰ амал; **työm.** ужан амал

menettää^{53-С} 1. (*kadottaa*) кылъины (макетэк), ыштыны; **m. omaisuu-tensa** ваньбуртэк кылъины; **m. vanhempansa** анайтэк-атайтэк кылъины; **m. näkönsä** синтэм кылъины, синтэммыны; **m. tajunsa** йырсазьдэ ыштыны; **m. toivonsa** оскондэ ыштыны, чигисъкыны 2. (*hävitää*) келяны

(ксь чошатсконын), [ёвёл] вормыны; **m. peli** шудонын келяны **menetys³⁹** 1. (*kadotus*) кылён, -ем (макетэк), ышт|он, -эм; **työkyvyn** **m.** ужаны быгатонлыкез ыштон 2. (*häviäminen*) келян, -м (ксь чошатсконын), вормытэк кылён, -ем; **pelin m.** шудонын келян **menevä¹⁰** выжт. 1. (*monitoiminen*) етэз, шаплы, жаб(ы)рес; **m. mies** етэз пиосмурт 2. (*pitävä jstak*) яратйс; **olla viinaan m.** вина юны яратйс (луыны); **hän on naisiin m.** со нылкышноосты туж яратэ 3. (*hyvin kaupaksi käyvä*) умой бастьиськись (я. кошкись) (вуз) **mennessä** нб. (инес., abl.) =озь, =ёзь, луытозь, вуытозь; **kello kuuteen m.** куать часозь (я. час луытозь); **talveen m.** тол вуытозь; **tähän m.** татчыозь; **juna pysähtyy Tampereelle m. kolme kertaa** Тампереөзь (я. Тампере вуытозь,) поезд куинь пол дугдыша **mennyt⁴⁷** 1. ортчем; (*viime*) кылем; **m. aika** ортчем дыр; **muistella menneită** ортчемзэ тодэ вайыны; **menneenä talvena** кылем (я. миым) толалтэ 2. выжт. (ышем-) бырем; **hän on mennytä miestä** со бырем адями ини; **olkoon menneeksi!** ярам, озы медло! **mennä⁶⁷** 1. мыныны; (*pois*) кошкыны; (*ohi*) ортчыны; **m. katua pitkin** ульча кузя мыныны; **m. jonkun perässä** кин ке съоры мыныны; **m. pois** кошкыны (кыттысъ ке); **m. kirkon ohi** (*t. vieritse*) черк дорти ортчыны; **menkää edelle** ортчелэ азълань; **m. ulos** (педло) потыны; **m. ulos talosta**

коркасъ потыны; **m. kotiin** (доре) бертыны; **m. sisään** пырыны (*puskaz, корка*); (*painua sisään*) донгисъкыны, бышкалсыны, мертчыны; **tikku meni sormeen** чиньям шырпу мертчиз; **m. ylös(päin)** (выллань) тубыны; **m. (ylöspäin) toiseen kerrokseen** кыкéттй этаже тубыны; **m. alas-(päin)** (уллань) васъкыны; **m. yli (t. poikki)** (маке вамен) потыны, выжыны; **m. joen yli** шур вамен потыны; **m. syrjään** палэнскыны; **m. nukkumaan** изыны выдыны; **m. peiton alle** шобретэн шобырскыны; **ei ollut minne m. sadetta pitämään** зорлэс нόкытчы вал чуртнаськыны (я. карисъкыны); **en tiedä mihiin nyt menisin** кытчы пырыны (я. карисъкыны) ик уг тодийскы; **jalkineeseeni meni vettä** пыдам по пыриз; **saippuaa meni silmiin** синмам майтал пыриз; **työ meni eteenpäin huomat-tavasti** уж шёдскимон азинскиз (я. азълань мынйз); **tänään tässä teatterissa menee hyvä elokuva** туннэ та тэатрын умой кино мынэ; **miten matkasi meni?** кычемар ветлйд(ы)? 2. (*häipyä*) бырыны; (*kulua*) кошкины, мыныны; (*aika myös*) ортчыны; **häneltä meni hermot** солэн нेरваосыз бырызы; **taikinaan meni kilo jau-hoja** ыльняньлы кило пызы кошкиз (я. мынйз); **aika meni hyvin nopeasti** дыр туж јог ортчиз 3. (*kuolla*) бырыны, кулыны ◇ **m. hukkaan** изъянмыны, юнмэ бырыны; **m. kiinni** ворсасъкыны, пытсасъкыны (*öс, укно ссы*); (*sil-mät*) кынисъкыны; **m. kumoon** кымасъкыны, бекмыльскыны;

m. nurin (t. ylösalaisin) йырин-чукын (я. йырин-пётрин) усыны; **m. naimisiin (mies)** кышно-ясыкыны, кышно басьтыны; (*nainen*) бызыны; **m. pilalle (t. piloille, epäkuntoon)** сёрисъкыны, изъянмыны, ярантэм луыны; **m. riekaleiksi** кесяськыны, бунзыны; **m. rikki (laite, kone)** тыйасъкыны, сёрисъкыны; (*lasi*) пилисъкыны, сёрисъкыны; (*vaatteet, jal-kineet*) постыны, куашканы; **m. ristiin** мынтйт луыны; **m. ruttuun (t. turruun)** посъскыны, погмасъкыны, комъяськыны; **vesi meni sameaksi** ву пожасъкиз; **hänen jalkansa meni sijoiltaan** солэн пыдыз бералскиз; **järvi meni jäähän** ты йёэн шобырскиз **meno⁷** 1. мын|он, -эм; (*pois*) кошк|он, -ем; (*ohi*) ортч|он, -ем; (*ulos*) пот|он, -эм; (*sisään*) пыр|он, -ем; (*ylös*) туб|он, -ем; (*alas*) васък|он, -ем; **minne olet menossa?** кытчы мынйсъкод?; **salissa on menossa kokous** залын кенешон мынэ; чит. > **mennä** 2. чем. **tr. л. (kulu)** коньдон (я. уксё) быдтон, быдтос*, расход; **tulot ja menot** доходьёс (я. коньдон вуон) но расходьёс (я. коньдон быдтон) 3. **tr. л.** сэбед, нерге, церемо-ни(я); **juhlamenot** праэдниклы [-зи-] сийзм церемоны(я); **pal-vontamenot** инмарлы вёсяськон сэбед; **suorittaa menot** сэбед ка-рыны (я. ортчытыны) ◇ **yhteen menoон** одиг кутскемен, огпу-мыйс

merenkulku^{1-D} зарезтьи ветлон (я. уян), навигац(я)

merenneito^{1-F} миф. вуныл, русалка

meri²⁴ зарезь, мэрэ *puhek.*; **laiva**

- lähtee merelle** корабль зарезе потэ; **aavalla merellä** эркын зарезын; **olla merellä** зарезьтй уяса ветлыны, моряк луыны **merihätä^{10-F}** шуге-леке шедён, шимучыр* (зарезын); **olla merihä-dässä** шуге-леке (я. шимучыре) шедыны (я. шедемын луыны) (зарезын)
- merimies⁴²** зарезьчи*, моряк, матрос
- meripihka⁹** изсир, янтарь
- merirostrovo¹** пират
- meritse** зарезьтй; **tavarankuljetus m.** вузээз зарезьтй ворттон (я. нуллон)
- merivoimat¹⁰** *tr. l.* зарезь ожгар* (я. воённой) кужымъёс
- merkillinen³⁸** паймоно кадь, валантэм, йёспёртэм; **m. uni** валантэм (я. паймоно кадь) уйвёт; **m. ihmisen** йёспёртэм (я. валантэм) адями; **on merkillistä, että ...** паймоно кадь: ...
- merkinanto^{1-J}** сигнал сётон, -ъян, сигнализаци(я); **m. viitoilemalla** ки(ос)ын шонаса сигнал сётон
- merkittävä¹⁰** бадзым, шёдскимон; (*tärkeää*) ёёнбуро*, ёёнó-буру*. вáжной; (*kuuluisa*) тодмо; **m. valtiomies** кунлэн бадзым дéятелез; **merkittävät saavutukset** бадзым (я. шёдскимон) азинсконъёс (я. вормонъёс)
- merkityksellinen³⁸** ёён|лыко*, -буру*, значимой; (*arvokas*) дуно, кулэ (луись); **suhde äitiin on lapsille hyvin m.** анаеныз кусыптьёс нылпи понна туж ёйнлыкоесь (я. кулэ луо)
- merkitys³⁹** **1.** (*sisältö*) валатон, пуштрос, значение; **matemaattisen symbolin m.** математикасы
- сýмволлэн валатонэз; **mikä on tämän sanan m.?** кычэ та кыллэн валатонэз (я. пуштросэз)?; **varsinainen m.** кыл. мечак валатон; **kuvaa nollinen m.** кыл. выжтэм валатон **2.** (*tärkeyks*) кулэлык, ёйнбур*, значение; **sen m. on hyvin suuri** солэн кулэлыкез (я. значениеиз) туж бадзым
- merkitysoppi^{5-B}** кыл. семантика, семасиологи(я)
- merkitä⁶⁹** **1.** (*panna merkki t. merkkejä*) пус(ы)ны, тодмостыны, пус (я. тодмос) пуктыны; **m. hiihtolatu** лыжняэз пусыйлыса кельтыны, лыжня кузя пус пуктылыны; **m. karttaan** картае пус пуктыны; **m. karjaa** пудоеz клеймить карыны; **m. lintuja rengastamalla** тылобурдосты кульчояны (я. кольцевать карыны) **2.** (*muistiin*) гожтыны, гожтыса (я. пусыйса) кельтыны; (*panna luetteloon, asiakirjaan myös*) пыртыны (ксь списоке); **m. muisittiin** гожтыса (я. пусыйса) кельтыны (*vuonetontem vyllyсь*); **m. pöytäkirjaan** протоколэ гожтыны (я. пыртыны); **m. nimensä listaan** нимтулдэ лыдметэ* (я. списоке) пыртыны **3.** (*ilmista*) возьматыны; **sydämen kuva merkitsee rakkautta** сюлэм суред яратонэз возьматэ; **englannin ship merkitsee 'laivaa'** ship англи кыл “корабль” шуэмез возьматэ **4.** эк. (*osakkeita*) áкциослы гожтийссыкыны
- merkki^{5-A}** **1.** (*merkintä*) пус(ъ)ет, -ем, тодмос, нимъет, знак; (*karjalla, tavaralle pantu*) клеймо; **ristikm.** кирос пус; **liikennem.** сюресвыл пусъет (я. знак); **pan-**

na jhk m. кытчы ке пус (я. тодмос) пуктыны, мае ке тодмостыны **2.** (*signaali*) тодмос, сигнал; **käsim.** киын сётэм тодмос (я. сигнал); **äänim.** куара сигнал; **valom.** жуатскись тодмос (я. сигнал) **3.** (*symboli*) тодмет, сымвол; **voiton m.** вормонлэн тодметээз (я. сымволээз) **4.** (*tavarat.*) мärка (*вузъёслэн*); **autom.** машиналэн (я. автомобильлэн) мärкаэз **5.** (*enne*) тодмет, чакласькон, синйылтон; **hyväni vuodentulon merkit** арлы умой табыш басьтонлэн тодметъёсыз; **panna merkille** синйылтыны, тодмостыны, шёдьны; **merkille pantava** шёдскымон, йёнбуро*, вáжной **merkkipäivä¹⁰** дано (я. йёнó-бурó*), бадзым) нунал, юбилей; **juhlia merkkipäivää** юбилей ортчытыны **merta^{9-K}** чорыг. мурдо, мордá **mesi²⁷** бот. мöль; **mehiläiset tekevät medestä hunajaan** мушъёс молез (я. мольлэс) чечы лэсьто **mesikämmen³²** эвф. моко, нюлэс күзё, небыт пыд (*гондыр ссы*) **mesimarja⁹** бот. нюрэмезь, поленика (*Rubus arcticus*) **messinki^{5-G}** (чуж)туй, латунь; **päälystää messingillä** туйвуаны **messut¹** тр. л. ярмарка(-адзытон); **kansainväliset m.** калыккуспо ярмарка-адзытон; **kirjam.** книга вузан ярмарка; **käydä messuilla** ярмарка ветлыны **mestari⁶** **1.** усточи, кибашчи*, мäстер **2.** спорт. чемпион; **nyrkkeilyn maailmanm.** боксъя дунненыйс (я. дунневыл) чемпион **mestarillisus⁴⁰** усто быгат|он, -эм,

усто(лыко) лу|он, -эм, устолык; **värien käytön m.** бүёльбсты уже кутыны усто быгатон **mestaruuuskilpailut²** тр. л., спорт. чемпионат; **yleisurheilun m.** капчи атлëтикая чемпионат **mestata⁷³** казнить карыны (*йырез чогыса*), йырез чогыны; **m. jk giljotiinilla** кинлэс ке гильоти́наен йырзэ чогыны **metakka^{14-A}** вер. чашет|он, -эм, керет|он, -эм, шум(ет|он, -эм); **pitää kovaa metakkaa** зол чашетыны **metalli⁵** металл [-л] **meteli⁶** чашет|эм, -он, куашет|эм, -он, шум(ет|эм, -он); **nostaa meteli** чашетыны, чаш поттыны, куашетыны **meteorologi⁵** куазьтодосчи*, куазэ эскерись, метеороблог [-е(о)-] **meteorologia¹²** куазьтодос*, метеоролóгия(я) [-е(о)-] **metodi⁵** амал, метод **metodiikka^{9-A}** амалбур*, методика **metri⁵** мётр; **kaksi metriä korkea** жуждалаэз кык метр **metsikkö^{4-A}** сик, тэль, нюлэс (*пичигес*) **metsittyä^{52-C}** тэльзыны, басьтыны, будыны (*писпу, нюлэс ссы*); **viljelemätön, metsittynyt pelto** гырыськисытэм, тэльзэм (я. писпу басьтэм) бусы **metso¹** зоол. дукъя (*Tetrao urogallus*); **m. soitimella** дукъя култырытукуз (я. култыртон дыръяз) **metsuri⁶** нюлэс корась (я. дасясь) **metsä¹⁰** нюлэс, тэль, сик; **sankka m.** чём нюлэс; **kaataa metsää** нюлэс погыртыны; **lähteä metsälle** нюлэсканы (я. пойшуранны) мыныны

- metsänhoitaja¹⁰** нюлэс вордйесь, лесовод; лесничий
- metsänvartija¹²** нюлэс возьмась (я. чаклась), нюлэсчи, лесник
- metsästys³⁹** пойшурайн, -м, нюлэска|н, -м, кут(ыл)он, -эм; **hirvenm.** койыкан, койык кутон; чит. > **metsästää**
- metsästäjä¹⁰** пойшурась, нюлэсказь; **hirvenm.** койыкась, койык кутылйись
- metsästäää⁵³** пойшураны *intr.*, нюлэсканы *intr.*, кут(ыл)ыны; **m. ampumalla** ыбыса кутыны (я. шедьтыны); **m. jäniksiä** кечаны, (луд)кеч кутылыны; **m. oravia** конъяны; **m. sorsia** чёжаны
- miedontaa^{54-J}** кизертыны, кизер-(гес) карыны; (*sekoittaa*) сураны; **m. mehu vedellä** сокез вуэн сураны (я. кизертыны)
- miedontua^{52-J}** кизермыны, кизер-(гес) луны
- miehistyä⁵²** воргорон (я. ворго-ронъёс кадь) луны, арлыдаз вуныны (я. пырыны) (*piaasi sсы*)
- miehistö²** экипаж, команда, бригада; **lentokoneen m.** самолётлэн экипажез; **laivan m.** корабльлэн командаез
- miehittää^{53-C}** 1. (*varustaa miehillä*) комплектовать карыны (*штатэн, командаен*), экипаж (я. команда) люканы 2. (*vallata*) киултыны, басьтыны, оккупировать [-к-] карыны; **Saksan miehittämät maat** кунъёс, кудъёссэ Германия киултйиз; **turistit miehittivät kaupungin hotellit** выжт. туристъёс городысь гостиницысты оккупировять каризы
- miekka^{9-A}** меч; шпага; (*sapeli*) сабя, шашка; **paljastaa miekka(nsa)** мечтэ (пуртэссытьз) поттыны
- miekkailla⁶⁷** фехтовать [фи-] калыны; (*harrastaa miekkailua*) фехтованиен вырыны
- mieleen > mieli; olla jnk (t. jllek)** м. кельшины, яраны, сюлэмъя луны; **ratkaisu oli kaikille m.** рέшение ваньзылы кельшиз
- mieleinen³⁸** кельшись, -оно, ярась, -но, сюлэмъя (луись); **hän valitsi mieleisensä kirjan** со (аслыз) кельшоно книга бырыйз; **se oli hänelle m. lahja** кузымез солы кельшиз (я. сюлмызъя луиз)
- mielellään** мылыйсъ-кыдыйсъ, шумпотысá, сюлмыйсъ; **hän lukee mielellään** со мылыйсъ-кыдыйсъ лыдзиське; **tulemme mielellämme** шумпотысá лыктомы; **keskustella mielellään** сюлмыйсъ (я. куашкуаш *puhek.*) вераськыны
- mielenhäiriö³** йыр(визь) сурась-кон, -ем, визтэмм|он, -ем, шузим|он, -ем; **hän joutui mielenhäiriöön** солэн йырыз сураськиз, со визтэммиз (я. шузи кылиз)
- mielenkiinto^{1-J}** тунсыкъяскон, мылкыдъясъсон, интерес; **ammatillinen m.** ёнерлыхко* (я. профессия) тунсыкъясъсон; **herättää mielenkiintoa** тунсыко потыны (я. луны), бордаз кысыны; **osoittaa mielenkiintoa** тунсыкъясъкыны, тунсыкъясъкемдэ возьматыны
- mielenkiintoinen³⁸** тунсыко, интересной
- mielenlaatu^{1-F}** сям, лулпуш; темперамент; психика; **rauhallinen m.** лачмыт (я. зыйбит) лулпуш; **mielenlaadultaan levoton** сямызъя сэрек (я. чидасьтэм)

mielenosoitus³⁹ демонстрáци(я)
mielenvikainen³⁸ визътэммем, шу-
 зимем, сураськем йыро (я. йыр-
 визъмо); **m. vanhus** визътэммем
 (я. шузи кылем) пересь
**mielestää(än > mieli; (minun) mie-
 lestäni** мынам малпамея, мон
 малпамъя (я. сямен)
mieleton^{34-C} 1. юнтэм, шузи, визъ-
 тэм, малпатэк лэсътэм; **m. kysymys** юнтэм (я. шузи) юан; **oletko aivan m.?** кóпак шузи-а мар-а
 тон?; **juosta kuin m.** усыкмем
 кадь бзыбылыны 2. *вер.* (*valtava*)
 кóшкемыт, шук(ы)рес, шузими-
 мон, -тозъ (уkyр); **m. määrä**
 кóшкемыт трос (лыд); **m. nälkä**
 шузимымон кóт сюма
mieli²⁶ 1. (*sielu*) лул(пуш). (лул-)
 сюлэм; (*psyuke*) пýхика; **lapsen herkkä m.** нылпилэн ненег лул-
 пушкиз; **mielen tuyneys** сюлэм
 каныллык (я. гáнь-гáнь луон);
suru painaa (t. kaivaa) mieltä
 куректон (лулэз-)сюлmez чу-
 тыртэ 2. (*mieliala*) мылкыд; **hyvä m.** умой мылкыд; **iloinen m.**
 шулдыр мылкыд; **reipas m.** задор
 (я. сээз) мылкыд; **masentunut m.**
 куашкам (я. усем, збисъкем)
 мылкыд; **(oman) mielensä mu-
 kaan** ас мылкыдъя, ас мылкыд
 каремъя; **tehdä m.** мылкыд (я.
 эсэп) карыны; **minun tekee m.**
juoda kahvia мон кóфе юни
 мылкыд карисъко, мынам кóфе
 юэме потэ 3. (*ajatusmaailma*)
 йыр(визъ), тод=; (*ajatukset*) мал-
 па|н, -м; **painaa (t. panna) mieleen**
 пеле (я. йыре) поныны, тодыса
 улыны; **painua mieleen** йыре пы-
 рины; **tulla mieleen** йыре лык-
 тыны; **juolahtaa mieleen** йыре

шуккыны; **olla jatkuvasti mielessä** весь йырын (я. тодын, син
 азын) улыны; **pitää mielessä**
 йырын (я. тодын) возыны; **jäädä**
pois mielestä йырысь потыны;
heitää pois mielestään йырысь-
 тыд күштыны, вунэтыны;
palauttaa mieleen тодэ вайны;
minä palautin sinut mieleeni мон
 тонэ тодам вайи; **palauttaa jnk**
mieleensä тодаз вайтыны (я.
 уськытыны); **olen samaa mieltä**
kanssanne тýледын соглаш
 (луисъко), мон но озы ик мал-
 пасъко; **oletko samaa mieltä vai**
etkō? (тон) соглаш-а, ёвёл-а?
 (озы ик-а малпасъкод?) ◇ **siinä**
mielessä со(из) ласянь (учко но
 ке)

mieli=куш. 1. > **mieli** 2. (*miellyttävää*) яратон(о); **ксъ:** **mielirunoilija**
 яратон(о) кылбурчи; **mieliruoka**
 яратоно сиён

mieliala⁹ мылкыд; **hilpeä m.** шул-
 дыр (я. јутском) мылкыд; **raskas m.** секыт (я. зйбисъкем)
 мылкыд; **m. korkealla** мылкыд
 јутскемын; **m. nousee** мылкыд
 јутске; **m. laskee** мылкыд
 куашка (я. усе)

mielihyyvin шумпотыса, мылýсь-
 кыдýсь, мылó-кыдó
mielihyyvä¹⁰ куанон, лычсузён, удо-
 больствие; мылкыд тырмон,
 удовлетворéние; **saada mielihyyvä**
 куаныны, лычсузыны; **hän tuntee mielihyyvä oppimisesta**
 со дышетскемысътыз куанэ (я.
 удовольствие басътэ)

mielijohde^{48-F} (шýák) йыре лыктэм
 (я. шуккем), нет; **tehdä jtak**
äkillisestä mielijohteesta мae ке
 шýák йыре лыктэмись гинэ

лэсътыны

mielikuva¹⁰ визъсуред*, валан, мылкыд, представле́ние; **minulle jääi sellainen m.**, **että hän oli pettynyt** мыным сычё мылкыд (я. визъсуред) кылиз, солэн кётыз жож шуыса; **millainen m. sinulla on asiasta?** кычё тынад валанэд (со) ужпум сярысь? **mielikuvitus**³⁹ *визъпёрье́т, -ян, -ям, фантáзи(я); **rikas m.** узыр визъпёрье́т (я. фантáзи); **sairas m.** висись фантáзия; **mielikuvituksen piute** визъпёръяны (я. воображать карыны) быгатон-тэмлык

mielipaha¹⁰ кётжож; **aiheuttaa (t. tuottaa)** **mielipaha** кётэз жож карыны, обидыны

mielipide^{48-F} малпан, мылкыд(-мал-пан), учкос* (*ужпум шоры учкон*); **lausua mielipiteensä** (ас) малпандэ вераны; **poliittiset mielipiteet** политической уч-кос(ъёс); **yleinen m.** калык мылкыд, мер* учкос

mielipidetutkimus³⁹ калык мылкыдэз (я. мер учкосэз*) эскерон, калыклэс юалляськон; **tehdä m.** калыклэс юалляськыны (я. юалляськон ортчытыны)

mielipuoli²⁶ 1. мн. визътэммем (я. шузимем) мурт; **raivota kuin m.** визътэммем мурт кадь куаше-тыны 2. тн. визътэммем, шузи- (мем); **tulla mielipuoleksi** визъ-тэммыны, шузи кылъыны (я. луыны)

mielisairas⁴¹ 1. тн. сураськем йыро (я. йырвизъмо), лулпуш* (я. пси́хика) висёнэн курадзись 2. мн. лулпуш* (я. пси́хика) висись (я. висёнэн курадзись);

hoitaa mielisairaita лулпуш

висисъёсты утяттыны

mielisairaus⁴⁰ йыр(визъ) сурась-к|он, -ем, лулпуш* (я. пси́хика) висёнэн курадз|он, -ем

mielissä(än шумпотысá; **mielissään hyvästä vastaanotosta hän kiitteili kovasti** умой пумитамлы шумпотысá, со туж та॒ карыса ул|з; **olin lahjasta hyvin mielissäni** кузыммы туж шумпотй (вал) **mielisteliä**¹² пыриськись, чеберъ- яськись, нюлийськись *rihek.*

mielistellä⁶⁷ пыриськыны (кинлы ke), чеберъяськыны (кин ke азын), нюлийськыны *rihek.*; **m. esimiehiä** кивалтисъёслы пы- риськыны, кивалтисъёс котыр- ти нюлийськыса ветлыны

mieliteko^{1-D} (шумпот|он, -эм, (шумпот) мылкыд (я. эсэп) кар|он, -ем; **tyydyttää mielitekonsa** шумпот мылпотэмдэ быдэстыны

miellyttävä¹⁰ кельышлы, кельши- мон, куанык, умой; (*ihminen myös*) вирсэр|ес, -лы; (*haju, taku*) ческыт; **m. ihminen** кельышлы (я. вирсэр|ес, умой) адями; **m. ääni** куанык (я. кельши- мон) куара; **miellyttävän pehmeä vaa-te** кельышлы (я. куанымон) не- быт дйись; **m. tuoksu** (кельши- мон) ческыт зын

miellyttää^{53-C} 1. (*olla mieleen*) кель- шыны, яраны, укшаны (кинлы ke); **se m. minua paljon** со мыным туж кельше; **ehdotus ei miellyt-tänyt kaikkia** ёектон ваньзылы ик Ѻз яра 2. (*haluttaa*) ([мыл] потыны *yksipers.*; **tee mitä sinua m.** мар каремед потэ, (сое ик) кар; **sain nukkua niin kauan kuin miellytti** кёня мылы потйз,

сóмында изи
mieltymys³⁹ синмасык|он, -ем, кель-ш|он, -ем, яра|н, -м, ярат|он, -эм; **tuntee mieltymystä jhk** кинлыке синмаськыса улыны; **m. kirk-kaisiin väreihin** яркыт бүёльёсты яратон
miellyä⁵²⁻¹ синмаськыны (*малыке*), кельшины (я. яраны) кутсыны; **miellyin heti uuteen työ-paikkaan** выль ужан интыле соку ик кельшины кутскиз, выль ужан интыле соку ик синмаськи; **miellyin häneen kovin** мон солы туж синмаськи
mieluinen³⁸, **mieluisa**¹⁰ кельшишлы, кельшимон, сюлэмъя (луись), куанык; **m. lahja** сюлэмъя (я. куанык) кузым; **minulle oli mieluista kuulla, että ...** мыным туж кельшишлы (я. умой) потиз, ... шуыса кылыса
miero¹ *вылий ст.*: **joutua mieron tielle** пыдыйлэ потыны, пыдыйлчи луыны, пыдыйлсыны; **lähetää mieron tielle** пыдыйлэ поттыны, пыдыйлчи карыны, пыдыйлтыны; **olla mieron tiellä** пыдыйлчи луыны, пыдыйлын ветлыны
mies⁴² 1. пиосмурт, пиос; (*miehii-teen viittattaessa myös*) воргорон; **miehet ja naiset** пиосьёс но кышноос; **onhan hän m.!** со пиос(мурт) ук!; **miesten m.** зэмос пиосмурт (я. воргорон); **pikku m.** пичи воргорон (*пичи ни ссы*); **miesten työ** пиос(мурт) уж \diamond **onko sinussa miestä siihen?** тон быгатод-а (я. дйсътод-а) озы карыны? 2. (*aviom.*) карт; **m. ja vaimo** картэн кышно(ен), карт но кышно; **ottaa m.** бызыны

3. (*ihmisen*) адями; **kadunm.** óгшоры (я. “урамысь”) адями; **hän on mennytä miestä** бырем адями ни со \diamond **miehissä** вáньзы чош, дэмен, чош(енак); **muina miehinä** нóкычé кариськытэк **miestenhuone**⁴⁸ пиосмурт туалет (я. висъет*)
miete^{48-C}: (*mietteet*) чем. тр. л.
 малпан; **olla syvissä mietteissa** мур малпаськыны (я. малпаськыса улыны); **olla omissa mietteissään** ас югдад (я. вактад) улыны, ас поннад малпаськыса улыны; **vaipa oma mietteisiin-sä** ас югдад (я. вактад) усыны, ас малпанъёсад выйыны
mietelämä¹⁰ маллан; (*mietelause*) лэчыт веран, мечкытон(кыл), афоризм
mietintö^{1-J} (*selostus*) доклад, отчёт, мадет*; (*lausunto*) йылпум|кыл*, -ъян, заключение (ксы комисси-лэн)
mietiskellä⁶⁷ малпаськыны, малпаськыса улыны (*make ссы*), малпаса улыны (*mae ke, make ссы*); **m. elämää** улон сярысь малпаськыны; **älä mietiskele kauan!** кема малпаськыса эн ул!
mieto^{1-F} ляб; **m. viina** ляб вина;
medon suolainen шёггес, ёжыт сылало, ляб сылалтэм; **miedolla tulella** (*t. lämmöllä*) ляб (я. пичи) тыл вылын
miettiä^{61-C} малпаны, чакланы (*mae ke, make ссы*); (*mietiskellä*) малпаськыны (*make ссы*); **mitä mietit?** мар сярысь малпаськиськод?; **asiaa täytyy vielä m.** та ужпумез малпаны кулэ на; **hän oli miettinyt hyvän selityksen** со умой валэктон малпам вылэм

- mihin** кытчы; **m. olet menossa?** кытчы мынйськод?; **m. asti** кытчыозь; (*jhk aikaan myös*) кёнязь; **m. asti olet tänään työssä?** кёнязь туннэ ужаськод?; **sano, m.** **tämä on pantava** вéra, кытчы тае пононо; **m. tahansa** кόтьчы
- mihinkäään:** **ei m.** нóкытчы (но); **hänestä ei ole m.** со нóкытчы но уг яра, со нокудланьтэм **miina⁹** ож. мýна; **ajaa miinaan** мýна вылэ сюрыны; **raivata miinoja maastosta** интыез мýнаослэс сайкыны (я. сузяны), интысь мýнаости октыны **miinus³⁹** мýнус
- miksi** ма(r)лы; **m. hän lähti niin aikaisin?** малы со сычё вазь кошкиз?; **miksihän koko ajan sataa?** малы меда(м) ялán зоре?
- mikä** нв. ма(p); (*useista*) кўдйз; (*minkälainen myös*) кычé; **m. se on?** мар со (сычё)?; **m. hänellä on kipeänä?** маиз (я. кытыйз) солэн висе?; **m. katu?** кычё (я. мар) урам?; **m. päivä tänään on?** туннэ кычё нунал?; **m. talo on korkein?** кудйз корка жужытгес?; **m. niistä?** кудйз?; **m. nyt on (hätänä)?** мар луиз?; **mitä se on?** мар со сычё?; **mitä siinä (t. siellä) on?** мар отын вань?; **mitä minä tekin?**, **mitä minun pitäisi tehdä?** мар каром мон?; **mitä varten?** ма понна, малы?; **mitä kuuluu?** кычё-мар ни (ужъёсыд)?; мар вылез?; **minkä kautta?** кытй?, мар пыр(ти)?; **minkä kokoinen?** ма быдза?; **minkä verran?** мáмында?; **minkä takia (t. tähden, vuoksi)?** малы?, маин сэрен; мар понна?; **mistä te puhutte?** мар сярысь тай вераськиськоды?;
- mihin aikaan?** кёняын?, кёняе?, мар дыре?; **millä hinnalla?** кёняен?, кычё дунын?; **millä tavalla?** кызы?, кычё амалэн?; **millä tiellä?** куд(тýз) сюрестй?; **minä päävänä?** кычё нуналэ?; **en tiedä,** мар **se on** уг тодйськы, мар со (сычё); **voisitteko sanoa, mitä on tapahtunut?** вералэ вал, мар луиз; **tiedätkö, missä talossa hän asuu?** тодйськод-а, кычё (я. кудаз) коркан со улэ?; **m. tahansa kóтьмá(r)**
- mikäli** герз. ке; **m. ymmärsin oikein, ...** шонер ке валай, ...; **asiaan palataan m. mahdollista vielä tallä viikolla** луонлык кылдйз ке, ужпум борды берытском на таяз арняе
- mikään** нв. нóмýр (но), нóмýрэ (но); (*useista*) нóкудйз (но); (*ei minkäänlainen myös*) нóкычé (но); **m. ei ole siellä** нóмýр (но) отын ёвöl; **m. niistä ei sovi minulle** нóкудйз но мыным уг тупа; **kaikki tai ei mitään** вáньзэ (я. вáньмыз) яке нóмýр (но); **ei millään ehdolla** нóмýре шуысá но, нóмýрэз (я. нóмýрин) но; **sitä ei myydä missään kaupassa** нóкычé магазинын но сое уг вузало
- miljardi⁵** миллиард
miljonääri⁵ миллионер
miljoona¹⁰ миллион
miljöö²⁰ котыр, поль, (котырысь)
 югдур; **viihtyisä m.** шулдыр
 котыр
- millainen³⁸** нв. кычё; **m. sää tänään on?** кычё туннэ куазь?; **m. tehtävä, sellainen palkka** кычё ужез, сычё ик уждунэз; **m. tahansa kóтькычé**

milli⁵ puhek., **millimetri⁵** миллиметр
milloin ку; **m. hän tulee?** ку со лыктоз (я. вузоз)?; **enhän minä tiedä**, **m. sinä lähdet** мон уг тодыськы ук, ку тон кошкод; **käytin apunani** **m. ketäkin** ку кинэ юрттись карылй; **m. ... m. я ... я,** куке ... куке; **m. siellä**, **m. täällä** я отын, я татын; **m. tahansa** котыкү

milloinkaan: **ei m. нóкý (но); oletko m. ajatellut erota?** люкисъкыны куке но малпалляд-а?, люкисъкон сярысь малпан куке но йырад лыктылйз-а?

millä майн; ма вылын; > **mikä**

millään: **ei m. нóмырýн (но); > mi-käään**

miltei ёжыт гинэ + ёвёлтон / **kielto**, гинэ, почти *puhek.*; **m. kaikki** ванъзы гинэ, ванъзы сямен;

silloin m. itkin соку ёжыт гинэ ёй бёрды

mineraali⁵ муйз*, минерал

minimi⁵ мийнимум, сামой пичиез (я. ёжытээз) (лыдпус); **palkat ovat minimissä** уждунъес сামой пичиесь

ministeri⁶ удыстöро*, министр; **pääm.** юр (я. валтайс) министр; **opetusm.** дышетонъя министр; **ulko(asiain)m.** Сыёркун* (я. Иностранный) ужъёсъя министр

ministeriö³ министерство; **opetus-** **m.** Дышетонъя министерство; **puolustusm.** Утиськонъя (я. Кунэз утёнъя) министерство; **sisä(asiain)m.** Кунпуш ужъёсъя министерство

minia^{5-A} кен

minkki^{5-A} зоол. чайы, норка (американ) (*Mustela vison*)

minkä > **mikä**; **minkäs sille mah-**

taa... мар карод на...

minkälainen³⁸ *нв.* кычé; ма(р), кычегес; **m. se kirja on?** мар книга со?

minkäänlainen³⁸ *нв.*: **ei m. нóкычé (но); ei ollut minkäänlaita mah-dollisuutta** нóкычé луонлык ойвал

minne кытчы; **m. matka?** кытчы мынйсыкод?, кúдпалá вырэид?;

kuka minnekin кин кытчы

minnekäään: **ei m. нóкытчы (но)**

minnepäin кудлань, кúдпалá

minttu^{1-C} бот. бутник, мятá (*Mentha*)

minuutti^{5-C} минут; **viisi minuuttia yli kolmen** вить минут ныиле, куинь час вить минут

minä *нв.* мон; **m. itse** (мон) ачим; **niin kuin m., kuten m.** мон кадь (ик); **auta minua** юртты мыным; **minua palelee** (мон) кынмисъко; **minulla on kiire** мон дыртисъко (я. уг ваньмисъкы); **anna minulle rahaa** вай мыным коньдон; **ota minulta kirja** басьты мынэсътым книгаме; **minun ystäväni** мынам эше; **minun asemassani** мон интыын; **minun kanssani** монэн(ым); **minun tavallani** мон сямен (я. кадь, музэн); **minun mielestäni** мон сямен (я. малпамъя); **minuna** мон интыын (луыса); **he puhuvat minusta** соос мон сярысь верасъко

missä кытыйн; (*liikeverbien yhteydes-sä*) кытый; **m. asut?** кытын улйисъкод?; **m. he kuljeskelevat?** кытый соос костасъко?; **m. he tapasivat?** кытысен соос пумисъкиллям?

hän ei tiedä, **m. minä asun** со уг тоды, кытын мон улйисъко; **m. tahansa** котыкытыйн

missäpäin кўдпалáн; (*liikeverbien yhteydessä*) кўдпалтý
missään: **ei m.** нóкытýн (но); (*liikeverbien yhteydessä*) нóкытý (но);
ei ole vettä m. нóкытýн но вúвол; **emme kuljeskele m.**
 нóкытý но ум костаськисъке
missänpäin: **ei m.** нóкудпалáн (но); (*liikeverbien yhteydessä*) нóкудпалтý (но)
mistä кыты|сь, -сен; (*minkä kautta*)
 кýтý; **m. tulet?** кýтýсь лыктысь-
 код?; **m. soitat?** кытысéн жин-
 гыртыйсь-код?; **m. tästä voi kulkea läpi** кытý татý ортчыны луэ?;
näytä minulle m. vain löytää sen kirjan возьмат(ы) мыным, кы-
 тысь со книгаэз шедьтыны луэ;
m. tahansa кóтькытысь, кóтькы-
 тисéн; (*minkä tahansa kautta*)
 кóтькытý; **m. tahansa näkyy**
 кóтькытысéн адзисъке
mistäpäin кўдпалáсь, кўдпаласéн,
 кўдласянь; (*minkä kautta*) кўд-
 палтý
mistään: **ei m.** нóкытýсь (но), нó-
 кытысéн (но); (*ei minkään kautta*)
 нóкытý (но); **ei löydetä m.** нóкытýсь
 уд шедьты, нóкытýсь
 шедьтыны уг луы; **ei näy mistään** нóкытысéн но уг адзисъки;
täältä ei pääse ulos m. татысь
 нóкытý но потыны уг луы
mistänpäin: **ei m.** нóкуд|паласть
 (но), -паластан (но), -ласянь (но);
 (*ei minkään kautta*) нóкудпалтý
 (но)
mitaliⁱ медаль
mitata^{73-C} мертаны; **m. jnk korkeus**
 марлэсъ ке жуждалаз мертаны;
m. potilaan kuume висисълэсъ
 температúразз мертаны
mitellä^{67-C}: **m. voimiaan jnk kanssa**

кинэн ке ёшатскыны (я. ку-
 жымдэ мертаны)
miten 1. (*millä tavalla*) кызыбы; кычé;
m. pääsit tänne? кызы татчи
 сюрид?; **m. matka onnistui?** кы-
 че ветлýды?; **m. voit?** тазалыкед
 кычे ни?; **m. menee?** вер. кычé-
 мар ни?; **hän itse kertoii, m. hän pääsi tänne** со ачиз вераз, кызы
 со татчи сюриз; **m. milloinkin**
 ку кызы 2. (*missä määrin*) мáкем;
m. paljon? мáкем трос?, мáмын-
 да?, кўдмындá?; **m. iso?** мáкем
 бадýым?, маýыдžа?; **m. kauan?**
 мáкем кема?, кўднялá?; **ota m. paljon haluat** мáмында кулэ
 басьты 3. (*maksi*) маýы; **m. niin?**
 маýы (я. кызы) озы?; **m. sinä vielä tällä olet?** маýы тон татын
 на? 4. (*huudahduslauseissa*) кýчé,
 мáкем; **m. paljon tällä onkaan väkeä!** мáмында (я. мáкем трос)
 калык татын!; **m. älykäs hän onkaan!** кычé визъмо со! ◇ **m. tahansa** кóтькызы
mitenkään: **ei m.** нóкызы (но); **ei se onnistu m.** нóкызы (но) со уг
 (я. уз) пöрмы (я. удалты)
mitta^{9-C} 1. (*väline*) мерт|ан, -эт
 (тýрлык); **kahden litran m.** кык
 литр мертан, кык литръем мер-
 тэт; **metrim., metrinm.** мéтр
 (мертасъкон тýрлык); **kulmam.**
 эзег мертан, угольник 2. (*jnk verran*) быдžа, мында; **jalani mitan edellä, suksen mitan jäljessä**
 вамыш быдžа (я. мында) азыпла-
 лан, куас кузъда берын 3. (*mitausyksikkö*) мертэт, мéra; **paino-**
m. сектала(лэн) мертэт(эз)
4. ёем. тр. л. быдžала(ос), мер-
 тэт(ъёс), размер(ъёс); масштаб
 [-шт-]; **sisämitat** пушласянь

быдзалаез (я. мертэтъёс); **ulkomitat** педласянь мертэтъёс; **omella mittojen mukaan** мертэтъёсъя вурыны; **ottaa jstak mitat** мае ке (я. кинэ ке) мертаны (быдзалаэ, јуждалаэ); **ottaa mittaa jostakusta** кинэ ке мертаны, јуждалаэ мертаны 5. (*ajan ilmauksissa*): **talven mittaan** тол чоже (я. вылтий); **vuoden mittaan** ар чоже; **ajan mittaan** дыр ортчыса; **yhteen mittaan** бёрсысь, радысь, одыг кутскемен; **yhtä mittaa** дугдлытэк, весь **mittainen**³⁸ (*pituinen*) кузьда; (*korkuinen, pituinen*) јужда; (*kokoinen*) быдзя; **viiden metrin m.** вить метр кузьда; **hän on jo minun mittaiseni** со мон јужда ни **mittakaava**⁹ масштаб [-шт-] **mittanauha**⁹ рулётка (*мертан*) **mittari**⁶ счётчик [що-, сё-], мертан (*прибор*) **mittasuhteet**^{48-F} *тр. л.* пропорциос; (*mitat*) быдзалаос, размеръёс; масштаб [-шт-]; **rakennuksen m.** юртлэн пропорциосыз **mittaus**³⁹ мерта|н, -м; **pituuden ja painon m.** јуждалаез но секталаез мертан **mitä 1.** маé, ма(p); > **mikä 2.** (*superlatiivisissa ilmauksissa*) сáмой, тужгес но; **m. kaunein** сáмой чебер(ез); **m. pikimmin** (сóкем јог,) мákem јог луэ 3. (*komparatiivisissa ilmauksissa*) мákem; **m. nopeammin teet, sitä nopeammin palaat kotiin** мákem јог(гес) лэсътод, сóкем јог дорад бертод **mitättömyys**⁴⁰ **1.** (*vähäisyys*) тужчи (я. ёжыт) лу|он, -эм; (*turhuus*) тóкмá (гинэ) (я. чик ёвётэм, нóмырлы ярантэм) лу|он,

-эм; **hän on m. jnk rinnalla** лэчк. чёльлы пуmittи но уг сылы (= кинэн ке ёшатыса, со чик ёвётэм маке) **2. юр.** (*pätemättömyys*) ярантэмлык, ярантэм (я. кужымтэм, недействительной) лу|он, -эм

mitätöidä⁶² ярантэмен (я. кужымтэм) лыдъяны, аннулировать [-н-] карыны; **hän mitätöi suunnitelmamme** со планмес ярантэм лыдъяз

mitätön^{34-C} **1.** (*vähäinen*) туж пиши (я. ёжыт); (*turha*) чик ёвётэм, тóкмá (гинэ), нóмырлы ярантэм; **pieni, m. lampi** пиши, тóкмá гинэ нюлэс ты; **m. mies** чик ёвётэм пиосмурт; **mitättömän näköinen** тус(лык)тэм, учконо кадь ик ёвöl **2. юр.** (*pätemätön*) ярантэм, кужымтэм, действительной луисытэм; **julistaa mitättömäksi** ярантэмен (я. ярантэм шуыса) ялыны, аннулировать [-н-] карыны

mitääñ n.v.: ei m. нóмыр, нóмырэ; **siellä ei ole m.** нóмыр (но) отын ёвöl; **hän ei ymmärä m.** со нóмырэ но уг вала; **ei ole m. tekemistä** нóмыр карыны

modus³⁹ кыл. сям(лык)*, наклонение

moi вер, ёеч, салам (зечъяськон)

moinen³⁸ сыЧе, (со) выллем; **en ole ennen moista kuullut** нóку сýчесты (азыло) кылылэмэ ѿй вал

moite^{48-C} **1.** пыкыл|он, -эм, ымыйл|он, -эм; **esittää moitteita** пыкылыны, ымыйлыны, претéнзиос [-тэ-] пуктыны **2. юр.** пуmittи лу|он, -эм, ярантэмен (я. кужымтэм) лыдъя|н, -м, опротестование, оспáивание

- moitteeton**^{34-C} пыкылóнтэм, пыкылыны (я. жохтýськыны) луóнтэм, шектэм; **m. työntekijä** пыкылонтэм ужась; **auto on moitteettomassa kunnossa** машина шектэм (я. пыкылóнтэм состоýниен)
- moittia**^{61-C} 1. пыкылыны; (*paheksua*) курланы; (*selän takana*) лекатыны; (*haukkua*) тышкасъкыны; (*valittaa*) жохтýськыны (*make вылә*); **m. hallitus** кивалтэтэз* (я. правительствоэз) пыкылыны; **m. säätä** куазь вылэ жохтýськыны 2. юр. пумит луыны (*kcs судлэн решениеэлү*), ярантэмэн (я. кужымтэмэн) лыдъяны (*kcs судлэсъ решенииз*), опротестовать (я. оспáривать) карыны; **m. testamentti** завещáние з ярантэмэн лыдъяны
- mokka**^{10-A}, **mokkanahka**^{9-D} замш
- mokoma**¹⁰ нв. вер. сыйче-тач; **mokomat puheet** сыйче-тачे верасъконъес; **kuka olisi uskonut mokoma!** кин меда сыйчеослы оскысал!
- mokša**^{8-C} мóкша; **mokšan kieli** мóкша кыл; **mokšan kansa** мóкша калык
- mokšalainen**³⁸ мóкша; **mokšalaismies** мóкша пиосмурт; **mokšalaismainen** мóкша кышно(мурт)
- mokšamordva**¹⁰ > **mokša**
- mokšamordvalainen**³⁸ > **mokšalainen**
- moldova**¹⁰ молдаван кыл
- moldovalainen**³⁸ 1. тн. молдаван, Молдóвайсы, Молдáвайсы 2. мн. молдаван, (*naishenkilö myös*) молдавáнка
- molekyyli**⁵ молéкула, инпýры*
- molemmat**^{16-H} нв. кыкез ик, кыкнá-зы; **me m.** кыкмы ик, кыкнáмы; **te m.** кыкты ик, кыкнáды; **he m.** кыксы ик, кыкнáзы; **m. puolet** кыкнáпалыз; **molemmilla puolilla** кыкнáпалáз, кык палаз ик; **tien molemmilla puolilla kasvaa puita** сюреслэн мыд-мыд палаз пис-пуос будо; **molemmiin puolin** кыкнáласянь, кык паласен ик; кыкнáпалáз, кык палаз ик
- molskia**^{53-F} чомб(ы)ляк (я. жомб(ы)-ляк) карыны
- momentaaninen**³⁸: **m. verbi** кыл. одйглыко каронкыл* (я. глагол)
- momentti**^{5-C} дыр, вакыт, ви, вадес, момент; **jännitysm.** чидантэм вакыт; **tärkeä m.** йёно-буро* (я. вáжной) вакыт
- monenkirjava**¹⁰ 1. пóртэм (я. турлы) буёло (я. пужыё), чибор|о), -и(ё), ворпо; **ruska-ajan m. mai-sema** зарни сыйыллэн пóртэм буёло куазьсуредэз* (я. пейзажэз) 2. выжт. (*monenlaatuinen*) пóртэм пумо, пóртэм(-пóртэм), турлы; **torilla näkyi monenkir-javaa vägeä** базарын пóртэм пумо калык адзиске вал
- monenlainen**³⁸ пóртэм (я. трос) пумо, (трос) пóртэм; **monenlai-sia herkkuja** пóртэм пумо чес-кыт сиён(ъёс)
- mones**⁴⁵ нв. кёняётý, кычé; **monesko päävää tänään on?** кёняётý туннэ?, кычé нунал (я. число) туннэ?
- monesti** трос пол, огпол гинэ + ёвёлтон / *kielto*, ёчм(ысь); **m. pää-vässä** нуналаз трос пол, нуналаз огпол гинэ ёвёл
- moni**²³ тросэз, уноez; **minä ja m. miu (t. monet muut)** мон но тро-сэз мукетъёсыз; **monta kertaa**

- трос пол; **kuinka monta?** кόńя?; **niin monta** сόмында; **näin monta** тáмында; **monia erilaisia lintuja** трос пумо тылобурдоос; **monel-tako hän tulee?** кóняын (я. кóняе) со вуоз?; **monenko** (*t. kuinka monen*) **henkilön kanssa hän on ru-hunut?** кóня муртэн со верась-киз?; **monissa paikoissa** тросэйт, трос интыны
- moniarvoinen**³⁸ полит. троспёр-тэмлико, плюрализмо
- moniarvoisuus**⁴⁰ полит. троспёр-тэмлик, плюрализм
- monihaarainen**³⁸ ва́а-ваё, трос ваё; **m. kynttilänjalka** ва́а-ваё сьюс-тыл пуктылонни
- monikerroksinen**³⁸ трос этажъем, -о; **m. talo** трос этажъем корка
- monikko**^{4-А} кыл. трос лыд
- monimerkityksinen**³⁸ трос валатонъем тон|ъем, -эн (я. пуштрос|ъем, -эн); **m. sana** трос валатонъем кыл
- monimuotoinen**³⁸ трос (я. пёртэм) пумо, трос пёртэм; **kirjailijan m.** **tuotanto** писательлэн трос пумо твóрчествоез
- monimuotoisuus**⁴⁰ троспумолык, трос (я. пёртэм) пумо лу|он, -эм, троспёртэмлик; **mainonnan m.** ушъян-чектонлэн* (я. реклама-лэн) троспумолыкез
- monimutkainen**³⁸ кушето, шуг, слóжной, мудрон *puhek.*; **raken-teeltaan m. laite** ёзрадэз* (я. устрóйствоез) ласянь кушето (я. слóжной) аппарат [-п-]
- moninainen**³⁸ трос (я. пёртэм) пумо, трос пёртэм; (*monilukainen*) (туж) трос; **muovin moninaiset** **käyttömahdollisuudet** пластмасс-лэн [-смасл-] трос пумо уже
- кутон луонлыкъёсыз
- moninaisuus**⁴⁰ троспумолык, трос (я. пёртэм) пумо лу|он, -эм, троспёртэмлик; (*monilukuisuus*) трослык, унолык
- moninkertainen**³⁸ трос (я. уно) полэс; **m. maailmanmestari** дуннелэн трос пол(эс) чемпионэз
- moninkertaista**⁵³ трос (я. уно) полэс(ъем) карыны
- moninkertaistua**⁵² трос (я. уно) полэс(ъем) луыны
- monipuolinen**³⁸ пёртэм пал|о, -ъем, пёртэм ласянь (+ кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. t. teonn.); пёртэм (я. трос) пумо; **m. tiedemies** пёртэм пало тодосчи* (я. учéной); **tavaratalon monipuolinen valikoima** вузъортысь* (я. супермárкетысь) трос пумо ассортимент
- monistaa**⁵³ уноя(ты)ны, кóчыр(ты)ны, копи́ровать (я. тиражиро-вать) карыны; **m. käsikirjoitus** кигожтэмез* (я. ру́кописез) уноятыны
- monitoimikone**⁴⁸ кúхонной ком-байн (я. процéссор)
- monivärinen**³⁸ трос буёло; (*kirjava*) пёртэм (я. турлы) буёло, чибо-р|(о), -и(ё), ворпо
- monni**⁵ зоол. ляпа, сом (*Silurus glanis*)
- mono**¹ куас ботинк|а, -и
- monopoli**⁵ монопóли(я); (*asema myös*) огнын кузёяськ|он, -ем; (*yritys myös*) оғназ кузё(яськись)
- moottori**⁶ *tex.* мотор, двигатель; **käynnistää m.** моторзэ (я. мото-рез) лэзыны
- moottorikelkka**^{9-А} мотосáни, снего-ход
- moottoripyörä**¹⁰ мотоцикль, мотик *puhek.*

- moottoripyöräilijä**¹² мотоциклист
ветлйсь, мотоциклээ валтйсь*
(я. нуллйсь)
- moottorite**¹⁹ авто|страда,
-магистраль
- moottorivene**⁴⁸ катер; моторен
пых, мотбрной лодка
- mopo**¹ мопед
- moppi**^{5-В} швабра
- moraali**⁶ 1. нодбур*, мораль 2.
(*opetus*) визънод, нодкыл; **kerto-muksen m. on se, että ...** верослэн
визънодээ таёе: ...
- moraalinen**³⁸ нодбур(о)*, мораль-
(ной), нравственной
- mordva**¹⁰ мордва кыл
- mordvalainen**³⁸ 1. тн. мордва; **m. kansanpuku** мордва калык дйсъ-
кут 2. мн. мордва (*адями*), (*nais-henkilö myös*) мордбвка
- morfeemi**⁵ кыл. кыллюкет*, мор-
фема
- morfologia**¹² кыл. верасъконлюкет-
тодос*, морфологи(я)
- morsian**³³ бызёно (я. бызись) ныл,
ичимень, выль кен(ак); **morsia-men huntu** бызись ныллэн фа-
таэз
- morsiuspari**⁵ выль кузпальёс, али
(гинэ) кузпальяскемъёс
- moskeija**¹² мечык, мачит, мечеть;
tataarilainen m. бигер мечык
- Moskova**¹⁰ геогр. Муско, Москва
- motiivi**⁵ 1. муг, мотив 2. (*taideteok-sen*) мотив, тёма (*чеберлыко*
ужалэн)
- motivoida**⁶² 1. (*olla syynä*) муг(ез)
луыны (*маке карон понна*)
2. (*perustella*) мугъяны*, валэ
ктыны, мотивировать карыны
- motkottaa**^{53-С} зульыны, нукырты-
ны, копаськыны; **älä viitsi aina**
m. samasta asiasta! эн зуль весь
- одиг кылыныд!
- motto**^{1-С} 1. (*esim. kirjan alussa*)
ныръянкыл*, эпиграф 2. (*tun-nuslause*) девиз, мереткыл*
- moukari**⁶ 1. молот, кувалда 2.
спорт. молот
- moukka**^{10-А} синазък. шак(ы)рес (я.
лусыймтэ) (адями); пеймыт
адями
- muhamettilainen**³⁸ 1. тн. мусуль-
ман, ислам(лыко) 2. мн. мусуль-
ман, ислам оскись
- muhennos**³⁹ nöör. тушить карем
сиён; рагу
- muheva**¹⁰ буг(ы)рес, жуй-жуй,
пзы(ы)рес; **muhevaa leipää** жуй-
жуй (небыт) нянь
- muhia**⁶¹ тушиться [-цца] карись-
кыны
- muhkea**¹⁵ шук(ы)рес, усто; (*kookas*)
шук(ы)рес (я. туж) бадзым;
- muhkeat lihakset** усто (я. шук-
рес) быгытъёс; **kaupungin muh-kein rakennus** карысь тужгес
но шукрес юрт
- muhkura**¹² лёт; **otsaan nousi m.** кы-
месэ лёт кылдээ (я. потйз); **pat-jassa on muhkuroita** матрасын
лётъёсыз вань
- muhkurainen**³⁸ (*esim. puunrunko*)
ул-ваё, улэсъ; (*esim. peruna*)
сюр-пелё: (*esim. patja*) лёг-лёгё
- muinainen**³⁸ вашкала, валляна;
- muinaiset kreikkalaiset** вашкала
грекъёс; **muinaisina aikoina**
вашкала дыръя (я. дыръёсы)
- muinaisuus**⁴⁰ вашкалалык, вашка-
ла вапум (я. дыр)
- muinoin** вашкала дыръя; **ennen m.**
(кемалась) вашкала дыръя
- muistaa**⁵³ тодыны, тодыса улыны;
(*pitää mielessään myös*) йырын
(я. тодын) возыны; (*olla unohta-*

matta) [ööl] вунэтыны; **muistan asian selvästi** (ко) ужпумез туж умой тодйсько (на); **muistaak-seni** макем (умой) тодйсько на; **ellen väärin muista** шонер ке тодйсько на; **pitkiä lukuja on vai-kea m.** кузь лыдпусъёсты шуг йырын возыны; **muista sam-muttaa valot!** тылэз кысыны эн вунэт(ы)!; **muistin sinut äkkiä** шуяк тонэ тодам вайи **muistella**⁶⁷ тодэ вайыны; **koeta m., mihin jätit käsineesi** тодад вайыны туртты, кытчи пöзьдэ кельтийд; **m. mennytä elämäänsä** отчем улондэ тодад вайылын; **m. hyvällä** буре вайыны; **m. pa-halla** уродэн вераны (я. тодад вайыны), лекатыны; **älkää muis-telko pahalla!** сокем эн каре!, эн ни лекатэ!

muistelma(t)¹⁰ ёем. тр. л. тодэ вайёнъес, мемуаръес

muisti⁵ 1. йыр|сазь, -(визь), тод=; **hyvä m.** умой йырсазь; **terävä m.** лэчыт йырсазь (я. йырвизь); **lyhyt m.** вакчи (йыр)визь; **m. heikkenee** йыр(сазь) лябоме;

menettää muistinsa йырсазьдэ (я. йырвизьдэ) ыштыны; **panna (t. painaa) muistiin** йыре поныны; **painua muistiin** йыре пырыны; **pitää muistissa** йырын (я. тодын) возыны; **hävitää (t. kadota) muis-tista** йырысь потыны; **palauttaa muistiin** тодэ вайытыны; **kirjoittaa (t. merkitä) muistiin** гожтыса (я. пусийса) кельтыны (вунэтон-тэм вылысь) 2. ит. тодбур*, йырсазь, память

muistiinpano(t)¹ ёем. тр. л. гожъям(ъес), тодмостон(ъес), чаклам-гожъям; (*esim. luennon*) конс-

пект; **tehdä muistiinpanoja kes-kustelusta** вераськемез гожъяса кельтыны, вераськем сарысь тодмостонъес лэсътыны

muistikuva¹⁰ тодэ ваён (суред); **elävä m.** улэп тодэ ваён суред; **erämääräinen m. jstak** маке (я. кин ке) сарысь буспир (я. валантэм) тодэ ваён

muistio³ 1. валэктон гожтэт, докладной запыска; тодэ вайытон (гожтэт), памятка 2. *дипл.* меморандум

muisto¹ 1. (*muistikuva*) тодэ ваён (суред) 2. (*muistoesine*) синпель, сувенир; **matkam.** синпель (кытчи ке ветлэм сесь); **antaa muistoksi** синпельлы кузьманы **muistoesine**⁴⁸ синпель, сувенир; (*perhekalleus*) кельтос*, реликви(я)

muistomerkki^{5-А} синпелет*, памятник; **pystyttää jillek m.** кинлы ке синпелет пуктыны

muistua⁵²: **m. mieleen** тодэ (я. йыре) лыктыны; **mieleeni muistuu eräs tapaus** одиг учыр тодам лыктиз

muistuttaa^{53-С} 1. тодэ вайытыны (я. уськытыны); **m. jotakuta lupauk-sesta** кыл сётэмзэ (я. сётэмез сарысь) кинлы ке тодаз вайытыны 2. (*tehdä muistutus*) тодэ вайытыны, пыкылыны, алыны; **onko sinulla jtak muistuttamista?**

вань-а тынад кычэ ке тодэ вайытонэд? 3. (*olla jnk kaltainen*) потыны (кин ке кадь), кельшыны, укшаны (кинлы ке); **sinä muistutat isääni** тон мыным атае кадь потйськод; **hän m. isäänsä** со атаэлзы кельше

muka пе, шуон(о), будто ке *ruhek.*:

hän on m. sairas со висе, пе; **sein on m. työtä** со но, пе, уж ини
mukaan ск. но нб. 1. съёры, бёр-
 сы; **tule mukaani!** лык(ты) (я.
 чаль) съёрам!; **minäkin tulen**
mukaasi мон но съёрад мыно; **jk**
m. luettuna мae ке (я. кинэ ке)
 лыдэ басьтыса 2. **tupan padegen**
берыктіське / käännyy adverbiaalilla: =я; **painon m. määäratty hinta**
 секталаезъя пуктэм дун; **tarpeen m.** кулэзъя; **tehdä ohjeiden**
m. индылэтъя* (я. инстру́кцияя)
 лэсътыны; **tapansa m.** кόтьку (я.
 бгдышем) сямен, бгдышемъя
mukailla⁶⁷ 1. (*jäljittää*) адзэм кары-
 ны (я. карыса лэсътыны) (*кинлы-
 ке*); (*matka*) пышкылыны, ими-
 тировать карыны; **maalata mu-**
kailleen jnk tyiliä кинлэсъ ке
 стильэ адзэм карыса суредаксыны 2. (*olla jnk mukainen*) мыны-
 ны (макея), ортчыны; **tie kulkee**
jokea mukailleen сюрес шур бы-
 земъя (читыр-чутыр) ортче;
Bachin tyiliä mukaileva sävellys
 Бахлэсъ стильэ пышкылсъ
 крезъгур
mukana ск. но нб. 1. съёрын, бёр-
 сын; **hänelä on aina lapset m.**
 солэн нылпиосыз кόтьку съобраз; **minulla ei ole rahaa mukanani**
 съёрам уксёе ёвöl 2. =мъя пумо
 мн.-ен *берыктіське / käännyy*
 =мъя-*teonnimillä*; (*jnk yhdesä*)
 валче, чош; **ajan m.** дыр орт-
 чемъя; **työttömyys lisääntyj ja sen**
m. sosiaaliset ongelmat ужтэк
 кылён ватсасъиз, соин валче
 ик мерлыко* (я. социа́льной)
 шуг-секытъёс но
mukautua^{52-F} дышыны, тупатсъы-
 ны; **m. uusiin oloihin** выль юг-

дурлы (я. обстанóвкалы) дышы-
 ны

mukava¹⁰ 1. гáнь-гань, лякыт, ка-
 ныл; (*kätevä*) кипало; **m. tuoli**
 гáнь-гань (я. лякыт пуконо) пу-
 кон; **mukavat kengät** лякыт (я.
 умой) пыдкутчан; **m. työ** каныл
 уж; **viettää mukavaa elämää**
 майбыр улыны 2. (*kiva*) лякыт,
 кельышлы, сюлэмъя, тунсыко;
m. ja ystävällinen ihminen ке-
 льышлы (я. вирсэрес) но лякыт
 адями; **olipa m. jutella!** кёт
 пыдсы ик вераськон кошкиз!,
 туж умой ботыртыймы!

mukavuus⁴⁰ гáнь-гань (я. лякыт)
 лу|он, -эм, комфорт(лык); (*elä-
 tämän helppous*) майбыр ул|он, -эм;
huoneisto, jossa on kaikki nyky-
ajan mukavuudet вань туала ку-
 лэяськоңыёслы тупась квартиrá
muki⁵ кружка

mukiinmenevää¹⁰ ярамон, чидамон,
 широ-куспо, номыр (ик) ёвöl
 pred.; **mukiinmenevää ruokaa**
 ярамон сиён

mukiloida⁶² тышканы, жугыны,
 коканы *ruhek.*; (*nyrkein myös*)
 мыжганы

mukkelis: **m. makkelis** вер. йырин-
 |чүкйн, -пётрин, йырчукин

mukula¹² 1. выжы|молёк*, -лёт,
 клубень; **perunan mukulat** кар-
 тофкаос 2. вер. (*lapsi*) пенькыли,
 покчи нылпи

mulkoilla⁶⁷ быльк (я. дол) учкыны,
 дол(к)аны, долкаса учкыны
mulkosilmä¹⁰ 1. мн. быльккес (я.
 пыльккес) син; **sammakon mul-**
kosilmät эбеклэн быльккес син-
 мыз (я. синъёсыз) 2. тн. > **mul-**
kosilmäinen

mulkosilmäinen³⁸ быльккес (я.

- пыльккес) синмо
- mullata**⁷³⁻¹ гурт. в. 1. мудыны; (*kuo-kalla myös*) кукчаны; (*multaus-auralla myös*) гожъяны, ёутъяны; **m. peruna** картофка мудыны (я. гожъяны) 2. (*peittää multaan*) согыны (ксь кидысээз)
- mullikka**^{14-A} ошпи
- mallistaa**⁵³ йырин-чўкын карыны (я. берыктыны) *выжт.*; огыр-буғыр карыны; **maailmansodat**
- mullistivat Euroopan voimasuh-teet** дунневыл ожъёс Европаись кужымъёслэс кусыпъёссэс (я. соотношенизэс) йырин-чўкин каризы
- mallistua**⁵² йырин-чўкын луыны (я. берытсыны) *выжт.*; огыр-буғыр луыны
- multa**¹⁰⁻¹ сюй, музъем; **turvem.** сюйд сюй, торф; **kukkam.** сяськалы сюй (я. музъем)
- mumista**⁶⁶ нукыртыны, нургетыны, мыргетыны; **hän mumisee itsekseen jtak** со маке ас понназ нукыртэ
- mummo**¹ 1. (*isän äiti*) песнянай, пересь анай (я. нэнэ, мемей); (*äidin äiti*) чуж|анай, -умы, -нэнэ 2. (*eukko*) пересь (кышно), (пересь) песнянай
- muna**¹⁰ 1. биол. пуз, кукеj; **hanhem-m.** ёзегпуз; **kananm.** курегпуз; **muurahaisen m.** кузылипуз 2. *nöör.* курегпуз, кукеj; **kovaksi keitetty m.** чурый пёзтэм курегпуз; **pehmeäksi keitetty m.** небыт (я. ылэ-кырсэ) пёзтэм курегпуз; **paistettu muna** пуштэм курегпуз 3. тр. л., *ver.* пуз(ъёс), кёлы, кукеj (*pios-murtlänen no aíys pöyshurären*)
- munakas**^{41-A} *nöör.* курегпуз пуш-
- тэм, омлет
- munakoiso**¹ баклажан
- munakkeli**⁶ *nöör.* пуштэм курегпуз, сулятэм, селянка
- munankeltuainen**³⁸ курегпуз щуж
- munanvalkuainen**³⁸ курегпуз тёдьы
- munia**⁶¹ пузаны; **kanat ovat hyviä munimaan** курегъёс умой пузало
- munkki**^{5-A} 1. монах 2. *nöör.* пónчик
- munuainen**³⁸ *anat.* пекля
- muodikas**^{41-A} мбдной, тузи; (*pyky-aikainen*) туала; **muodikkaat kengät** тузи (я. мбдной) пыдкутчан;
- muodikkaat mielipiteet** туала (мылкыд-)малпанъёс
- muodollinen**³⁸ формал(ьной); **m. logiikka** формальной логика
- muodollisuus**⁴⁰ формальность; **noudattaa muodollisuksia** формальностьёсты чакланы
- muodostaa**⁵³ кылдытыны; (*tehdä myös*) лэсътыны; **m. hallitus** кивалтэт* (я. правительство) кылдытыны; **liike muodostettiin osakeyhtiöksi** коммérческой [-м-] предпритиез акционер огазе-яськон каризы
- muodostua**⁵² кылдыны, пёрмыны; (*ilmantaantua myös*) потыны; **iholle muodostui paise** мугоре поськы потийз (я. кылдыйз); **tielle on muodostunut kinoksia** сюрес вылэ лымы люкъёс кылдайллям; **erilisistä osista muodostuva kokonaisuus** пörtэм люкетъёслэс пёрмем совокупность
- muodoton**^{34-C} фóрматэм, (выл)тустэм, валантэм вылтусо (я. фóрмаё)
- muokata**^{73-A} 1. (ужаны-)пóртыны*, ярамон карыны, обработать ка-

рыны; **m. terästä takomalla** анданээ дурыса пёртыны (я. обработать карыны); **m. nahkaa** ку посыны **2. гурт.** в. ужаны(-пёртыны*); **m. maata** музъем ужаны; **m. peltoa auralla** бусыез герыен ужаны-пёртыны **3. (esim. tekstiä)** тупатъяны, редактировать карыны, пёртыны*; **m. romaani näytelmäksi** романэз пьеса [-сс-] карыны (я. пьесалы пёрмытыны) **muona¹⁰** **1.** кёттыр, сиён(-юон) **2.** ож. довольствие; **kuiva m.** кёс пай (я. сиён)
muori⁵ пересь (кышно), (пересь) песняй
muoti^{5-Ф} мода; **olla muodissa** модаин луыны; **jäädä pois muodista** модаись потыны
muoto^{1-Ф} **1.** (*hahmo*) фóрма, (выл)-тус; **lehden m.** куарлэн фóрмааз (я. вылтусыз); **kasvojen m.** (ымныр) тус, тусбуй; **maan pinnan muodot** музъем вылысь фóрмаос, музъем выллэн фóрмаосыз; **ulkom.** вылтус **2.** (*olotila*) фóрма, тус; (*rakenne*) ёзрад*, ёзсёнэт*, структура; **taiteellinen m.** чеберлыко* (я. художественной) фóрма; **muodoltaan joustava organisaatio** ёзрадэзья (я. структуреязья) лякытэн вошъяськись организаци **3.** кыл. каб*, фóрма; **sanan m.** кыллэн кабез **4.** (*laji*) вид, йöс*, тип, пёртэмлик; **urheilum.** спортлэн видэз ◇ **muodon vuoksi** ньомыз (я. сямыз) понна, сямаз; **ei millään muotoa** нокычё амалэн но, нόмырэн но **muotoilla⁶⁷** **1.** (*muovalla*) вылтусыяны*, кабъяны, формовать карыны **2.** (*formuloida*) формулировать карыны, (кычё ке) выл-

тусын (я. фóрмаен) вераны; **m. ajatuksensa** ас малпандэ формулáровать карыны **3.** (*esim. tekstiä*) тупатъяны, редактировать карыны; **ut. ou kabettyyni***, форматироовать карыны

muotokuva¹⁰ портрет, тустьет*

muotoutua^{52-Ф} (кычё ке) вылтусыем (я. фóрмаë) луыны, пёрмыны; **kirjoitus muotoutui lopulliseen asuuunsa** сочинение йылаз-пумаз вуттэм фóрмаë луиз

muotti^{5-С} **1.** фóрма, каб (кесь меттал кисьтон); **tiilim.** кирпичлы (я. кирпич шуккон) фóрма; **piparkakkum.** нöр. пряники [-рэ-] фóрма **2.** лэсъет. корсэт, опалубка

muovailla⁶⁷ вылтусыяны*, кабъяны, формовать карыны; (*muodostaa*) лэсътины, кылдтыны (гипслэсъ, начкыт сюйлэсъ но мк.); **m. savea** глинааз (я. начкыт сюөз*) вылтусыяны (я. формовать карыны)

muovata⁷³ вылтусыяны*, кабъяны, формовать карыны; (*muodostaa*) лэсътины, кылдтыны (гипслэсъ, начкыт сюйлэсъ но мк.); (*antaa jnk muoto*) (кычё ке) вылтусыем (я. фóрмаë) лэсътины; **m. nahkaa jhk muotoon** куэз кычё ке фóрмаë лэсътины, кулы кычё ке фóрма сётыны

muovi⁵ пластмáсс(а) [-смас-]; пластик; (*polyetyleeni*) полиэтилен [-и(э)-], клеёнка [-лён-] *ruhek.*

muovikassi⁵ (полиэтилен [-и(э)-]) пакет (*сумка*)

muovipussi⁵ полиэтилен [-и(э)-] пуйы, клеёнка [-лён-] пуйы *ruhek.*

murea¹⁵ пырдйись, посийськись;

пыз(ы)рес; **m. paisti** пызыр-
пызыр жа́рить карем сиён
murehtia^{61-F} 1. (*olla murheissaan jstak*) куректыны, курекъясыкыны, кайгырыны; **m. menneitä** ортчемез пумыс куректыны; **hän murehtii kuollutta puolisoaan** со кулэм кузапалыз понна курекъяске 2. (*huolehtia jstak*) сюлмасъясыкыны; (*olla huolissaan myös*) сюлэмшугъясыкыны; **m. jnk puolesta (t. takia)** кин ке (я. маке) понна сюлмасъясыкыны
mureke^{48-A} *nör.* фарш(ен сиён)
murentaa^{54-J} пыргытыны; (*kuivaa esineitä myös*) посыны; **m. leipää linnuille** тылобурдоослы нянь пыргытыны
murentua^{54-J}, **mureta**⁷² пырдыны; (*kuivista esineistä myös*) посийскыны; **leipä murenee lattialle** нянь музэ (я. выж вылэ) пырдэ
murha¹⁰ (адями) виён, йыр (я. адями) быдтон; **tehdä m.** адями виыны
murhaaja¹⁰ (адями) виись, йыр (я. адями) быдтись; **palkkam.** медъясыкыса (адями) виись; кыйлпер [-л(л)-]
murhata⁷³ (адями) виыны, йыр (я. адями) быдтыны; **m. vihamiehensä** тушмондэ виыны
murhe⁴⁸ 1. (*suru*) (кöt)куректон, кайгу, кётжож; **kertoa murheensa jllek** кинлы ке куректондэ вераны 2. (*huoli*) сюлмасъкон
murheellinen³⁸ жож(мыт); (*masentava myös*) жожомыттись, кётэз жож карись; **m. sävelmä** жож-(мыт) гур; **m. uutinen** жож(омыттись) ивор; **tehdä murheelliseksi** кётэз жож карыны, жожомытыны; **tulla murheelliseksi** [кöt]

жож луыны *yksipers.*, жожомыны
murheissa(an: olla m. 1) курекъясыкыны, куректыса (я. кайгырыса) улыны 2) (*huolehtia jstak*) сюлмасъясыкыны, сюлмасъясыка улыны; (*olla huolissaan myös*) сюлэмшугъясыкыны
murista⁶⁶ 1. (*urista*) ыргетыны, ургетыны; **koirat murisevat** пуныос ыргето; **vatsa murisee** кот ургетэ (я. колтыртэ) 2. (*marista*) нукыртыны, вучыртыны, зулұны; **johtaja murisi pikkuasioista alaisilleen** кивалтайс чырыпрыюс понна ужасъёсыз шоры нукыртис
murmeli⁶ зоол. сурок
muro(t)¹ щем. тр. л., *nör.* хлопья- (ос), пыргытэм тысь; **riisimurot** пыргытэм рис
murre^{48-K} кыл. вераськет*, диалект; **suomen murteet** финн [-н] вераськетбес; **puhua murretta** ас диалектэнди верасъяны
murrosikä^{10-D} нодэстэм (я. быдэ вуон) арлыд
murska¹⁰ оғъясьь. 1. пыры, сузы(-пыры); **jääm.** йö пыры(ос); **graniittim.** гранит пыры(ос) (я. сузы); **lyödä murskaksi** сузмытыны, сузы-пыры (я. пень-пыры) карыны, (пень-пыры) пазыгыны; **olla murskana** сузмемын (я. сузы-пыры) луыны 2. *nör.*: **to-maattim.** (суяза) нелькем помидор; **ananasim.** юдэм ананас
murskata⁷³ 1. сузмытыны, сузы-пыры карыны; (*iskemällä myös*) пазыгыны, пальккыны; (*puristamalla myös*) нелькыны; (*muster-taa, rouhia myös*) пыргытыны; **m. pullo kiveen** бутылкаез из борды (шуккыса) пазыгыны 2. выжт.

- пазыгыны, куашкатыны; **m.**
- vihollinen** тушмонээз пазыгыны
- murskautua^{52-Ф}** 1. сузымыны, сузыпрылыны; (*iskusta myös*) пазыгиськыны, пальккиськыны; (*ristuksesta myös*) нелькиськыны; (*musertua myös*) пырдыны; **lentokone murskautui** самолёт пазыгиськиз; **kivi murskautuu** из пырдэ 2. *выжт.* куашканы; **kaikki hänen unelmansa murskautuvat** вань чебер малпаньёсзы солэн куашказы
- mursu¹** зоол. морж
- murtaa^{54-К}** 1. (*saada jk rikki*) тыйяны; (*katkaista*) чиг(т)ыны; (*taittaa*) тыйялтыны; (*pato*) кырыны (чынетээз); **m. seinä** борддорез тыйяны; **m. leivästä pala** няньлэсэе оглюкетсэ тыйялтыны; **m. viholisen puolustus** *выжт.* тушмонлэсэе обороназэ тыйяны (я. куашкатыны) 2. (*ruhua murttaen*) акцентэн вераськыны; **ruhua suomea udmurtiksi martaen** финн [-н] сямен удмурт акцентэн вераськыны
- murtautua^{52-К}** күжмыйсэе пырыны, чуртнасъкыны, донгисъкыны; **varas murtautui huvilaan** лушкасъкисс дачае чуртнасъкиз
- murteellinen³⁸** кыл. вераськет*, диалект(ной); **ruhua murteellista suomea** финн [-н] диалект кылын вераськыны
- murto^{1-К}** 1. тий|н, -м; (*katkaisu*) чигт|он, -эм; (*taittaminen*) тыйялт|он, -эм; (*padon*) кыр|он, -ем (чынетээз) 2. (*martaen ruhuminen*) акцентэн вераськ|он, -ем; чыт. > **murtaa** 3. күжмыйсэе пыр|он, -ем, чуртнасък|он, -ем, донгисък|он, -ем; чыт. > **murtautua** 4. ож.
- фронтээ тыйян (я. куашкатон), прорыв
- murtoluku^{1-М}** 1. *мат.* мосо лыд- пус*, моспус*, дробь 2. кыл. мосо лыдним*, дробной числительной
- murtomaa¹⁸** нюкó-гопó (я. выро- гопó) инты
- murtua^{52-К}** (*katketa*) чиг(иськ)ыны; (*taittaa*) тыйялсыкыны; (*rikkoutua*) тыйясъкыны; (*pato*) кырисъкыны (чынет ссс); **häneltä murtui jal-ka** солэн пыдыз чигиськиз; **ham- paasta murtui pala** пинь чигиськиз, пиньлэн оглюкетээ чигиськыса усиз; **puun oksa murtui** писпулэн ваэз тыйялсиз; **jää murtui kävelijän alta** ёё адямилэн пыд узас тыйясъкиз (я. пилиськиз); **sydän murtuu surusta** *выжт.* куректыса (я. куректонлэсэе) сюлэм чигиське
- murtuma¹⁰** чиг(иськ)ем инты; (*rik- koutuma*) тый(сык)ем инты; (*ra- don*) кыр(иськ)ем инты (чынет- лэн)
- muru¹** 1. пыры; **leivän murut** нянь пырыос 2. (*hellittelysanana*) покчи, пичи, зарни бугор (я. комок); **äidin pieni m.** анайлэн пичи зарни бугорез
- murunen³⁸** пыры, пичи люкет; **ka- kun m.** тортлэн пичи люкетээ
- museo³** музей
- musertaa^{54-К}** 1. нелькыны, паньга- тыны, сузмытыны; **keitetyt pe- runat muserretaan survomalla** позытэм картофкаэз туйыса нелько 2. *выжт.* пазыгыны, куашкатыны; **m. vihollinen** тушмонээз пазыгыны
- musertua^{52-К}** 1. нелькиськыны, пачканы, сузмыны; **sormi mu-**

sertui oven väliin чиньы ёс вискы пачказ **2. выжт.** куашканы, пачканы; **m. työtaakkansa alle** уж улад пачканы
musiikki^{5-А} крезъгур, мұзыка
muskotti^{5-С} nör. мускат
muslimi⁶ мусульман
musta¹⁰ съёд; **sinisenm.** лызләс-съёд; **kiiltävän m.** чи́ль-съёд;
pikim. съёд-съёд; **m. kissa** съёд кошыш; **m. päävä** выжт. шудтәм (я. удалтымтә) нунал
mustaherukka^{14-А} съёдсүтэр
mustalainen³⁸ чөм. синазък. чиган, цыган; > **romani**
mustalaiskieli²⁶ чиган (я. цыган)
 кыл
mustamulta⁵¹ съёд сюй, чернозёмъ
mustapippuri⁶ nör. съёд посьтурын (я. пёрец)
mustasukkainen³⁸ вожась; **olla jillek m. miehestään** кинэ ке картәнди (я. картәдлы) вожаны
mustasukkaisuus⁴⁰ вожаң, -м
mustata⁷³ 1. съёдманы **2. выжт.** ним-дан (я. сантэм) карыны, курланы, саптаны; (*morsianta, sulhasta*) чушканы (бызёно ныләз, кышноясъконо пиеz); **m. jtak** кинэ ке курланы (я. ним-дан) карыны; **m. jnk maine** кинләсъ ке данзэ (я. ёч нимзэ) саптаны
mustatukkainen³⁸ съёд йырсиé (я. кысьём)
mustavalkoinen³⁸ съёд-тёдьы, съёд-тёдьыé; (*lintu, eläin*) күчо; **m. valokuva** съёд-тёдьы (я. съёд-тёдьыé) туспуктәм* (я. фотография); **m. lehmä** күчо скал
mustavaris³⁹ зоол. съёдкуака (*Corvus frugilegus*)

muste⁴⁸ чернила; **sininen m.** лыз чернила
mustekala⁹ зоол. (*kalmar*) кальмар; (*seepia*) каракатица
mustekasetti^{5-С} ит. кártriidж
mustekupä¹⁰ ручка (чернилаен гохъясъконо)
mustelma¹⁰ 1. лыз-вож (луэм), виртырем, синяк *ruhek.*; **hakata joku mustelmille** лыз-вож луытозь жугыны **2. (hedelmän pinnassa)** съёд вишты, съёдектәм (емышы вылын)
mustepullo¹ чернила возён, чернильница
mustikka^{14-А} бот. кудымульы (черника) (*Vaccinium myrtillus*)
mustua⁵² съёдектыны; (*savusta*) чына(тсы)ны; (*likaantua*) съёд луыны, съёдмасъкыны; (*pimetä*) пеймит луыны; **ajan mittaan hopeaesineet mustuvat** азвесь арбериос улыса-улыса съёдектә **2. выжт.** ним-дан (я. сантэм) луыны, саптасъкыны; **maine voi helposti m.** дан (я. ёч ним) тужжог саптасъкыны быгатә
muta^{10-F} сумед, бакадыльк, вубуртчин; (*kura*) дәри, нөд
mutainen³⁸ сумедо; **m. ranta** сумедо вудур (я. ярдур)
mutista⁶⁶ нукыртыны, нургетыны; (*nurista myös*) вүчыртыны, ёурыны; **m. turhaan vastaan!** юнме (гинэ) вүчыртىйсъкод(ы)! (марлы ке пумит)
mutka¹⁰ 1. куасалском (я. котырскон, кожон) (инты); **tien m.** сюреслэн кожонэз (я. кожонниэз), поворот *ruhek.*; **joen m.** шурлэн кожонниэз (я. кожон интиез), шур берыг; **putken m.** гумылэн куасалском интиез (я. вадесыз);

tie tekee mutkan сюрес коже (я. котырске); **taivuttaa mutkalle** куаса(лты)ны; **ajaa mutkan kautta** котыр (сюрестий) мыныны (транспортэн) 2. выжт. шуг-секыт, шугъяськон, жегатскон; **vielä on monta mutkkaa matkassa** азьпалаң трос шуг-секытъёс луозы на; **muitta mutkitta** озы (я. канылэн) гинэ, шугъяськытэк
mutkainen³⁸ куасалском (я. кожон) интысын, кожонъёсын, читырчутыр; **m. tie** кожонъёсын (я. поворотъёсын *ruhek.*) сюрес
mutkikas^{41-A} 1. > **mutkainen** 2. (*monimutkainen*) мудрон (ёзрадо*), кушето, сложной; (*vaikea*) шуг, секыт; **m. laite** мудрон (ёзрадо) прибор; **m. menetelmä** шуг амал **mutkistaa⁵³** шугомытыны, шуг-(гес) карыны, секыт(гес) карыны; **m. työtä** ужез шугомытыны
mutkistua⁵² шугомыны, шуг(гес) лууны, секыт(гес) лууны; **työ mutkistui** уж шуггес луиз
mutkitella^{67-C} кожаса ортчыны (я. кошкыны); (*ajaa mutkitellen*) кожаса (я. поръяса) ворттылыны (я. мыныны); **tie kulkee mutkitellen talojen lomitse** сюрес коркаос вистий кожаса ортче
mutristaa⁵³ шымыртыны, кисыртыны, пепертыны; **m. huiliaan** ымдурдэ пепертыны
mutru: puristaa huiliaan mutruun, vetää suunsa mutruun ымдурдэ (я. ымдуръёстэ) пеперъяны
mutta герз. но; нош, а, только; (*kuitenkin*) озы ke но; **keskustelimme hänen kanssaan, m. hän ei suostunut** ми соин вераськимы, но со соглаш ёз луы; **aioin tulla,**

m. en ehtinyt лыктыны малпасько вал но, ёй ваньмы; **minä olen unohtanut sen jo kauan sitten, m. sinä muistelet sitä yhä** мон сое кемалась вунэтй ни, нош тон ялán тодад ваиськод; **minä luin jo tämän kirjan, m. sinä et ole vielä lukanut** мон та книгаэз лыдзи ни, а тон од на; **minä lähdet, m. älä sitten suutu** мон кошко, только берло йырдэ кур эн кар(ы); **hänelle oli sanottu tästä monta kertaa, m. hän ei ymmärtänyt yhtään mitään** та пумысен солы трос пол верамын ни вал, озы ke но со номыр но ёз вала
mutteri⁶ тех. гайка
muu¹⁸ нв. мукет, музон; **joku muu** кин ke мукетыз; **kaikki muut** кылемез (я. мукетъёсыз) ваньзы ◇ **muun muassa** (вакч. тт.) соос польн ик, шуом; **unnä muuta (sellista)** (yt., yms.) но мукет (со выллем) (но мк., но м.с.в.); **älä muuta sano!** эн но вера!; **ennen muuta** нырыськ ик
muua|lla, -lla, -lle: muualla мукет азын; **Suomessa ja muualla Euroopassa** Финляндиян но Европын ик мукет азын; **muualta** мукет азысыз; **hän löysi sen muualta** со мукет азысыз сое шедьтыйз; **muualle** мукет азе; **hän lähti muualle** со татысь мукет азе кошкиз
muuan⁽¹⁰⁾ нв. одиг, кычэ ke, кин ke; **m. tuttavani** одиг тодмое; **hän ja muutamat muut** со но кинъёс ке мукетъёсыз
muukalainen³⁸ 1. мн. мурт музье- мысы (я. кунысь) адями, ят (я. кунсъёр) мурт 2. тн. съёркун*, кунсъёр*, мурт музьемысы (я.

куныс); **puheen m. korostus** ве-расъкемлэн съёркун акцентэз **muuli⁵** зоол. мул (коблалэн айы шиаклэс чуньыеz)

muulloin мукет дыръя, мукеть ят, мыдъят; **joskus m.** куке (но) мукет дыръя

muumio³ мўми(я)

muunlainen³⁸ мукет, музон

muuntaa^{54-J} 1. воштыны, пёрмытыны, мукетатыны; **m. dollarit eu-roiksi** долларез (я. долларъёсты) ёвролы воштыны 2. эл. трансформировать карыны

muuntaja¹⁰ эл. трансформатор

muurahainen³⁸ зоол. кузыли (*Formica*)

muurahaiskeko^{1-D} кузыли кар (я. мүч)

muurain³³ бот. куака|эмезь, -мульы, морόшка (*Rubus chamaemorus*)

muurar⁶ кирпич тырись, каменщик; (*uunin tekijä*) гур тырись (я. лэсстьис), печник

muurata⁷³ кирпич тырыны, кладка лэсътыны; (*rakentaa*) кирпич-лэс (я. излэс) лэсътыны; (*savesta*) сюйлэс шуккыны

muuri⁵ борд|(ос), -дор (кс излэс); **Kiinan m.** Быдзым Китай бордос; **vaiti kuin m.** выжст. борддор кадь чал-чал

muusi⁵ вер. пунем, немри, пюре; **kiehua muusaksi** сылмыны, супырзыны

muusikko^{4-A} музыкант

muutama¹⁰ кёня ке, куд-ог, одиг-ог; **m. kappale** кёня ке штўка; **m. päivä** кёня ке (я. одиг-ог) нунал; **muutaman kerran** кёня ке пол; **siitä tietää vain m.** со сярысь куд(ыз)-огез гинэ тодэ

muuten 1. (*tuussa tapauksessa*) а то, мукет сямен; (*yleensä*) мукет дыръя, коткү сямен; **pidä kii-rettä, m. myöhästy** дырты (я. жоггес), а то бере кылёд; **kuinkas m.?** кызы нош мукет сямен?, а кызы эшшо?; **hän on humalassa riehakas mutta m. hil-jainen** юэм дыръяз со куашетись луэ, нош мукет дыръя (я. юимтэ дыръяз) чал-чал **2.** (*muusta syystä*) сяна; **ruma ja muuttenkin vastenmielin** шётэм, сотэк (я. со сяна) но адзэмпотостэм **3.** (*ilman erityistä tarkoitusta*) озынэ гинэ, ёгшоры (гинэ), озынэ **ruhek.; kysyin m. vain** ёгшоры гинэ юай

muutos³⁹ 1. (*muuttuminen*) воштиськ|он, -ем 2. (*muuttaminen*) вошт|он, -эм

muuttaa^{53-C} 1. (*vaihtaa*) воштыны, мукет карыны; (*uudistaa*) выльдьны; **m. vuodevaatteet** валес котырез воштыны 2. (*siirtää toiseen paikkaan*) мукет азе выжтыны (я. пуктыны), интыэ воштыны; **m. huonekalujen paikkaa** мёбелез мукет азе пуктыны 3. (*tehdä jksik*) пёрмытыны; **m. vesi höyryksi** вуэз пар(лы) пёрмытыны 4. (*siirtyä asumaan tuialle*) кёчыны, вёжйыны; (*lähteä asumaan*) улыны кошкыны; (*tulla asumaan*) улыны лыктыны; (*toiseen asuntoon*) улыны выжыны (я. потыны); **m. maasta** куньись кёчыны (я. улыны кошкыны), эмигрировать карыны; **m. maahan** кунэ кёчыны (я. улыны лыктыны), иммигрировать [-м-] карыны; **m. uuteen asuntoon** выль квартираэ выжыны (я.

потыны)

muutto^{1-C} (*siirryminen asumaan tii-alle*) кёч|он, -ем, вёжъ|ён, -ем; (*lähtö asumaan*) улыны кошк|он, -ем; (*tulo asumaan*) улыны лыкт|он, -эм; (*toiseen asuntoon*) улыны выж|он, -ем (я. пот|он, -эм); **maastam.** кунысь кёчон (я. улыны кошкон), эмиграци(я); **maahanm.** кунэ кёчон (я. улыны лыктон), иммиграци(я) [-м-]; чит. > **muuttaa**

muuttoliike^{48-А} кёч|он, -ем, миграци(я)

muuttolintu^{1-J} кёчись тылобурдо
muuttua^{52-J} 1. (*vaihtua*) воштйськыны, мукет луыны; (*uudistua*) выльдйськыны; **sää muuttuu** куазь воштйське; **kaupunki muuttuu vuodesta toiseen** кар арьсы аре выльдйське; **m. kau-nii(mma)ksi** чебер луыны (я. кариськыны); **m. toiseksi** мукет луыны 2. (*tulla jksik*) пёрмыны; **vesi muuttui höyryksi** в пар(лы) пёрмиз

myhäillä⁶⁷ мыняны, пáль/потыны, серектылыны; **m. hyvillään** шўмпотысá мыняны

mykerö² бот. сяська таба, корзинка (кесь шундыберганлэн)

mykistyä⁵² гуньдыны *выж..*, бакомыны *выж..*, мóгák луыны; **m. kauhusta** кышкатскыса мóгák луыны

mykistää⁵³ гуньдытыны *выж..*, бакомытыны *выж..*, мóгák карыны; **mykistävä näky** бакомытйсь тус-суред* (я. вид)

mykiö³ анат. синпияла*, хрустáлик

mykkä^{10-А} кылтэм(-ымтэм), бак, немой *puhek.*; **mykkänä syntynyt**

вордском тырысен бак (я.

кылтэм-ымтэм); **tulla mykäksi** кылтэм-ымтэм луыны
myllertää^{54-K} 1. (*riehua*) шукуръ-яськыны, чашетыны, огыр-буғыр вырыны; **lapsiparvi m. ka-marissa** нылпи уллё кóмнатаый чашетэ 2. (*myllätä*) бугыртыны, бугыръяськыны *intr.*, (йыринчукýн) берыктыны *выж..*; **hän myllersi vaatekaapin mullin mal-lin** со шифоньерын [-ане-] буғыръяськыса, вáньзэ йыринчукýн берыктиз

myly¹ вуко

mylllynkivi⁷ (вуко я. пызы изон) кё

mylläri⁶ вуко (я. пызы) изийс

mylväi⁶¹ бурсыны, вузыны; **häärä mylvii** ош бурсэ; **mylvivä myrsky** вузйсь сильтöл

myrkky^{1-A} яд; **ottaa (t. nauttia)**

myrkkyä яд юыны, отправйтъся [-цца] кариськыны

myrkkykasvi⁵ ядо будос

myrkkykäärme⁴⁸ ядо кый

myrkkysiensi²⁶ ядо губи, кыедгуби

myrkyttää^{53-C} отправить карыны; (*antaa myrkkyä myös*) яд сётыны (я. поныны); **m. itsensä** отправйтъся [-цца] кариськыны, астэ отправить карыны; **m. kaasulla** газэн усыкмытыны

myrkytys³⁹ (*myrkytystila*) отправить-ся [-цца] кариськ|он, -ем, отправле-ние; **med. oii** интоксикаци(я);

alkoholim. винаен отправйтъся кариськон, алкогольлэсъ интокси-каци; **häkäm.** суримен усык-мон; **ruokam.** сиёнэн отправйтъся кариськон, мёлэд; **saada m.** отправйтъся кариськыны; чит.

> **myrkyttää**

myrsky¹ сильтöл, куазь шукуръ-

яськ|он, -ем; (*merellä myös*) шторм; **hirmum.** шукрес силь-тöл, ураган; **pyörrem.** тайфун, циклон
myrskytä⁷⁵ шукиръясыкыны, бу-гыръясыкыны (*куазы ссы*); **meri myrskyää** зарезь шукиръяске **myssy¹** иззы, такъя (*ничи нылти-лэн*); **vauvan m.** нуны(лэн) такъя(еэз)
mysteeri⁶ 1. вöсъ., ист. мистéри(я) 2. (*salaperäinen asia*) валантэм (я. тодмотэм) ужпум, лушкес*
mytologia¹² мифолоѓи(я); (*myyttien tutkimus myös*) мифтодос*
mytty^{1-С} бинет, керттэт, люк; **men-nä myttyp** вер. куашканы (*уҗкрад ссы*), [ёвöl] удалтыны, [ёвöl] пöрмыны
myydä⁶³ вузаны; (*kaupata*) вýз/карыны, вузасъкыны (*маин ке*); **m. autonasa** машинадэ вузаны; **m. autoja** машинаен (я. автомобилен) вўзкарьыны; **m. halvalla** дунтэм(ен) вузаны; **m. aleennuk-sella** синэтыса (я. дунзэ кулэстыса) вузаны; **m. tappiolla** ыштонъёсын вузаны; **m. tukuittain** сумен (я. оптэн) вузаны; **m. vähittäin** ичиен (я. огён-оген) вузаны; **m. käteisellä** кивыл (киысъ сётэм) уксёлы вузаны; **m. luotolla** кредитэн вузаны; **m. loppuin** вузаса быдтыны; **se on myytäväñä** со вузасъке, сое басътыны луэ
myyjä¹⁰ вузкарись, вузасъ(кись); **m. ja ostaja** вузасъ (я. вузкарись) но басътись; **lipunm.** билет вузасъ; **tukkum.** сумен (я. оптэн) вузкарись, дистрибьютер [-тэ-]; **vähittäism.** ичиен (я. огён-оген) вузкарись; **tavaratalon m.** вузъ-

юртысъ* (я. супермáркетысъ) вузкарись
myyjäiset³⁸ тр. л. благотворительной (я. ёзчен юрттисъкон) базар **myymälä¹²** вузкаронни, магазин, лавка *ruhek.*
myynti^{5-J} вузан, -м; (*kauppaus*) вузкар|он, -ем, вузасък|он, -ем; **auto on myynnissä** машина ву-засъке; ёшт. > **myydä**
myyrä зоол. 1. (луд)шыр; **peltom.** бусышыр (*Microtus agrestis*); **on-nen m.!** выжт. майбыр! 2. (*taam.*) мудйсъшыр, сукыршыр, крот
myytti^{5-C} 1. миф 2. (*uskomus*) вы-жыкыл (*оскыса улон*)
myöhemmin берло(гес), бöрысъ- (гес), собере; **tulin perille toisia m.** (интыяз) мукетъёсызлэсъ берлогес вуи; **neljä(ä) päivää m.** ныиль нуналлы берло(гес); **vuotta m.** арлы бöрысъ(гес), арортчыса
myöhä¹⁰ тн. бер; **myöhään yöhön** ушпор берозъ, бер ўэзъ; **on jo m.** бер или
myöhäinen³⁸ тн. бер; **m. ilta** бер јыт; **m. kevät** бер тулыс
myöhässä: olla m. беромыны, (бе-ре) кыльыны, јеганы; **juna saapui tunnin m.** поезд часлы јега-са (я. беромыса) вуиз
myöhästyä⁵² *jstak* беромыны (*кыт-чи ке*), (бере) кыльыны (*малэсъ ке*); **m. koulusta** школае беромы-ны; **m. junasta** поездлэсъ бере кыльыны
myöhään sk. бер; **m. illalla** бер јыт(азе); **tulla m.** бер вуыны; **valvoa m.** бер (иззыны) выдыны
myönteinen³⁸ 1. (*myöntävä*) умой-буро*, положительной; соглаш луыса, умоен (я. шонер) лыдъя-

са + кк.-лэсъ мн. я. кн. / *teonnan t.*
partis.; (*myötämielin*) зеч мыл-
 кыд|о, -ын; **m. vastaus** умойбуро
 беренвазён* (я. ответ), соглаш
 луыса келям ответ; **m. arvostelu**
 зеч мылкыдо тэрганбур* (я. крый-
 тика) **2. кыл.** зэматон; **m. lause**
 зэматон шуос*, утвердительной
 предложёне **3. (hyvä)** умой-
 (буро*). зеч; **m. kokemus** умой-
 (буро) опыт

myöntyä^{52-J} *jhk* соглаш кариськы-
 ны (я. луыны) (*maan ke, make*
 карыны); **m. ehdotukseen** чекто-
 нэн соглаш кариськыны

myöntää^{54-J} **1.** (*tunnustaa*) соглаш
 луыны, зэматыны*, зэм (я. шо-
 нер) шуыса вераны; **myönnän,**
että olet oikeassa тон шонер
 шуыса соглаш луисько; **"Olen**
syyllinen", **myönsi poika.** "Мон
 виноват", – (зэматыса) вераз
 пияш; **hän myönsi viestin oikeaksi**
 иворез со зэм шуыса вераз; **m.**
erehtyneensä янгышамдэ зэмата-
 тыны, янгышад шуыса соглаш
 луыны **2.** (*antaa*) сётыны, висъя-
 ны, юнматыны; **m. laina** кредит
 сётыны (я. юнматыны); **m. varat**
johonkin марлы ке (я. кытчы ке)
 конъдон(буру*) висъяны

myös озы ик, но; **m. Pekka tulee**
mukaan озы ик Пекка сёбрамы
 мыноз; **hän puhuu m. ruotsia** со
 швед сямен но вераське; **ei myös-**
kään озы (я. туж) ик + ёвёлтон
 / *kielto*; **ei liikaa eikä myöskaän**
liian vähän мултэс трос ёвёл,
 озы ик укыр ёжыт но уд шу
myöten нб. но ск. (парт.) **1. (pitkin)**
 кузя (валлин, вылтий); **tietä m.**
 сюрес кузя **2. (osoittaa rajaa)**
 чож(озы) (*instr.*); **vyötäröä m. ve-**

dessä кускин чож вуын; **reunoja**
 м. (дурыныз) чошкын \diamond **asia oli**
sitä m. selvä собере ужпум вала-
 мон луиз; **aikaa m.** дыр ортчемъя
 (я. ортчыса); **antaa m. 1)** сётски-
 ны 2) (*myöntyä*) соглаш карись-
 кыны

myötä 1. ск. (*tukana*) сёбын, бёр-
 сын; (*tukaan*) сёбры, бёрсы; **seurata m.** сёбраз мыныны; **tule**
m.! бýдо сёбрам(ы)! **2. нб.** =мъя
 пумо мн.-ен берыктисъке / *käänty*-
 туу =мъя-*teonnimillä*; (*jnk yhtey-*
dessä) валче, чош; **kevään m. tu-**
livat kottaraiset тулыс вуэмъя
 шырчикъёс но бертизы

myötä= күш. нялтас (*dat.*), =я; **si-**
littää **myötäkarvaan** гонэзлы
 нялтас маялляны; **myötäpäivän** шундылы нялтас, шундыя;
myötätuuli нялтас тöl; **kulkea**
myötätuuleen тölлэ нялтас мынны; **myötävirtaan** шур (я. ву)
 быземъя, шур кузя

myötäällä⁶⁷ **1.** (*kulkea jnk tukaan,*
noudattaa) (*make*) бордыйт орт-
 чыны (я. мыныны); **tie myötäilee**
joen vartta сюрес шур дуртый
 ортче; **vartalon muotoja myötäilevä**
puku вылтырын јик-жик
 пукись костюм, вылтыръёс бор-
 ды јиптийсись костюм **2.** (*kan-*
nattaa) соглаш луыны (*maan ke*);
m. jnk mielipiteitä кинлэн ке
 малланъёсыныз соглаш луыны

myötäinen³⁸ **1.** (*make*) бордыйт
 ортчись (я. мынйись); нялтас; **tiiviisti**
vartalon m. puku јик-жик
 (мугор бордын) пукись костюм;
m. tuuli нялтас тöl **2. (suoreea)**
 умой (я. зеч) (мылкыдо), сэс-
 кабб; **onni oli meille m.** шудмы
 милемын ёкылысъ вал, шудмы

ми палан вал
myötäjäiset³⁸ *тр. л.* пирдан; (*vaat-teet myös*) котыр, дйськут (*бызись ныллэн*)
myötätunto^{1-ј} жаля|н, -м, жожа|н, -м (*кин ке понна*); симпáти(я);
ilmaista myötätuntansa surevalle куректись муртлы жалямдэ вóзматыны
mädäntyä^{52-ј} > **mädätä**
mädättää^{53-с} сись(мы)тыны
mädätä^{72-ф} сисьмыны; (*pilaantua ja haista myös*) зынмыны; **mädännyt omena** сисьмем яблок; **munan on jo mädännyt** курегпуз зыннемни; **mädänneen haju** сисьмéм зын
mäenlasku¹ 1. нискыла|н, -м (*гу-резь йылысен*) 2. спорт. трамплинысь тэтчан
mäki^{7-д} гурезь (*pichigec*), выр- (йыл); **laskea mäkeä** нискыланы, (*kerran*) нискылсыны
mäkinen³⁸ выро-выро, лёго-выро, гурезё; **m. seutu** выро-выро инты (я. шаер)
mäkärä¹¹, **mäkäräinen**³⁸ пырчи-бинь, -нымы; **mäkärät** пырчи-бинь(ёс), пырнымы(ос)
mäkättää^{53-с} > **määkiä**
mämmi⁵ нöр. честа (*чужъемлэсь сиён*)
mämmikoura¹⁰ синазък. чутрам (я. пöэм) ки, пöрымтэ (кунян)
männikkö^{4-а} (пужым) яг, пужымо пöл
mänty^{1-ј} бот. пужым
mäntymetsä¹⁰ (пужым) яг, пужымо нюлэс (я. тэль)
mäntä^{10-ј} *тех.* боршень
märehtijä¹² зоол. сыскиськись пойшур (я. пудо)
märehtiä^{61-ф} сыскыны (ксь скал), жоместыны, сыскиськыны *intr.:*

lehvä märehtii скал сыскиське (я. жомыс жоместэ)
märkää^{61-д} урзектыны, ыльзектыны (ксь яра); **haava märkii** яра урзектэ, яраись ур потэ
märkä^{10-д} 1. *тн.* кот, нюр; (*esim. riuitavara*) ыль(ыс); (*sää*) зоро(-котó); **m. maa** кот (я. нюр) музъем; **määt halot** ыль пу; **m. ilma** зоро(-котó) куазы; **ulkona on märkää** педлон (ыль-)кот 2. мн. (*mätä*) ур; **vuotaa märkää** потыны (*ур ссы*), урз(ект)ыны
mäti^{5-ф} мызь
mätkähää^{53-ф} сач (я. шлач, сап) усыны (я. салиськыны); **m. lo-kaan** дэрие сач! усыны
mättää^{53-с} тырыны, куяны; тулляны; **m. ruokaa suuhunsa** ымад сиён тулляны, ымтыроскад (тырыса) сиськыны
mätä^{10-ф} 1. *тн.* сисьмем; (*pilaantunut ja haiseva myös*) зыннем; **m. pe-runaa** сисьмем картофка 2. *выжст.* начар, ярантэм, зыннем 3. мн. (*laho*) сись, сисьмем(еэ); (*märkä*) ур; **haavasta vuoti mättää** вандийском интысысь ур потэ вал
mätäs^{41-с} мүч; **niityn mättäät** возь вылысь мүчъёс
mäyrä¹⁰ зоол. нарды, лапчи, барсук (*Meles meles*)
mäyräkoira¹⁰ тákса (*пуны*)
määkiä^{61-д}, **määkyä**^{52-д} бökсыны (ыж, кеч ссы); **lammas määkiä** ыж бökce
määre⁴⁸ эпýтет
määrite^{48-с} кыл. тодметъёз*, определение
määritellä^{67-с} нимъяны*, нимъет* (я. определение) сётыны; **m., mitä sähkö on** электричествоэз нимъяны, электричестволы

- определение сётыны
määritelmä¹⁰ нимъет*, определение (понятилы валэктон); **sähkö m.** электричестволы нимъет*, электричестволэн определениез
- määrä¹⁰** 1. лыд, мындала, трослык; (*esim. tavaran*) быдзала, объём; **pieni m. esineitä** арбериослэн пи-чи лыдзы; **viennin m.** экспорт-лэн быдзалаез; **tietojen m.** то-дэтлан* (я. информацілэн) быдзалаез 2. (*raja*) эсэп, мера (*тупамон лыд*); **tunne määräsi!** эсэпсэ тод (я. тодыса ул)! 3.: **keskimäärin** ширлыдын вераса; **ylenmäärin** ортчыт, сáмой трос (я. быдзым), радтэм (трос); **meilin määrin** кóня мыльд потэ; **jossa(k)in määrin** óгласáнь (вера-ца); **missä määrin** макем; **suussessa määrin** трос ласянь (вера-ца); **siinä määrin** сóкем 4.: **olla m. tehdä jtk** (óдно ик) маке карыны кулэ; **minun oli m. lähteä** мыным кошкины кулэ вал
- määräika^{9-D}** 1. (*määrähetki*) (эсэп) дыр, пуктэм (я. кулэ) дыр; **juna saapui määräikaan** поезд (ас) дыраз вуиз 2. (*ajanjakso*) дыр кусып (я. эгес), срок; **m. menee umpeen** срок (я. дыр кусып) йылпумъяске
- määräikainen³⁸** эсэпдырьем*, огдырьем (*kyčie ke дыр кусын гинэ*), огдырлы(ко*); **m. lääkärintarkastus** эсэпдырьем (я. дырын-дырын ортчылйсь) эмэскерон* (я. медосмотр); **m. sopimus** эсэпдырьем (я. óгдырлы) огкыл* (я. договор); **m. työsuuhde** óгдырлы уж **määrähetki⁷** пуктэм (я. кулэ) дыр,
- (эсэп) дыр, срок
määräillä⁶⁷ косьясыны (*кинэн ке*), ыстыны-косыны (*кинэ ке*), кузёясыны (*кинэн ке*); **hänpurkii määräilemään kavereitaan** со эшъёсыныз костьясыны турттэ
- määräinen³⁸** кыл. тодмо, опреде-ленной
- määräraha⁹** ассигновáние, субси-ди(я); грант
- määrätieltoinen³⁸** мертаськето*, мертаськыса + *кк.-лэс* мн. я. *кн. / teonn. t. partis.*, пýдмеч *murt.* целенапрвленнай
- määräätä⁷³** 1. (*määräillä*) косьясыны (*кинэн ке*), кузёясыны (*кинэн ке*), кузё луыны; **meillä määrään minä** мён татын кузё 2. (*asettaa*) пуктыны, тупатыны; (*vahvistaa*) юнматыны; **m. hinta** дунъяны, дунзэ пуктыны; (*käsketä*) косыны 3. **med.** косыны, прописать карыны; **m. lääkkeitä** эмъюм юны косыны, эмъюм прописать карыны 4. **юр.** косыны, предписывать карыны; **kiten laki määrää** кызы кат* (я. закон) косэ 5. (*olla ratkaiseva*) радъяны, (азыло ик) возьматыны, ёръяны *выжт.*; **tapaus määräsi hänen elämänsä suunnan** луэм учыр улонэзлэс күдпалá мынонзэ радъяз
- määräys³⁹** кос|он, -эм, -эт*; (*käsky myös*) приказ; (*säännös myös*) предписание; **antaa m.** косыны, косон сётыны; **esimiehen kirjalinen m.** кивалтисылэн гожтэм косэтэз (я. приказэз); **työm.** ужа-ны наряд; **maksum.** дун тырон косэт, платёжной поручение; **pidätysm.** арестлы брдер, пыт-

сэтаны косэт
määrätyä^{52-F} тупатйськыны, луыны (макея, кинкея кариськыны);
verot määrätyvät tulojen mu-kaan вытьёс* табышъя тупатйско, налогъёсты доходъя тупато (я. тырыто)
möhkäle⁴⁸ глыба, (бадзым) пилет
möhömaha⁹ серем. зök кöt (я. жуш), жушмекей
mökki^{5-A} корка (*уродос*); **kesäm.** гужем (улон) корка, дача
möreä¹⁵ боз(ы)рес; **m. ääni** бозы-

рес куара
mörkö^{1-D} нылти. моко, боко (*кёшикемит маке*)
möyhentää^{54-J} бугыртыны, мудыны, гудыны; **syvältä möyhennet-ty pelto** мур(е) бугыртэм бусы
möyheä¹⁵ лöб(ы)рес, небыт; (*esim. multa*) буг(ы)рес; **m. kuin pumprili** вата кадь небыт (я. лöб-лöб);
möyheää humusta бугрес (я. бугыр-бугыр) гыбед
möykky^{1-A} ком, глыба; (*kyhmy*) лёг

N

naakka^{9-A} зоол. чана (*Corvus monedula*)
naama⁹ 1. ымныр, ныркотыр (*nöötiшур-тылобурдолэн*); **koiran n.** пунылэн ымнырыз 2. *вер.* ымныр(посуда); **iskeä jotakuta vasten naamaa** кинлы ке ымнырпосудаяз (я. ымбирлазаяз) сётыны ◇ **sanoa (totuus) vasten naamaa** синмаз ик вераны
naamari⁶ 1. маска; **jääkiekkomaali-vahdin n.** хоккей командалэн вратарезлэн маскаэз; **kaasun.** противогаз 2. > **naamio**
naamiaiset³⁸ *тр. л.* маскарад; бал- маскарад
naamio³ máská; *театр.* грим; **susin.** кион маска
naamioida⁶² маскировать карыны; *театр.* гримировать карыны
naamioitua^{52-F} маскироваться [-цца] кариськыны; *театр.* гримироваться [-цца] кариськыны
naapuri⁶ бускель, артэ улйс; **pii-**

pahtaa naapurissa бускеле (я. бускельёс доры) пыраны; **naapurissa** артэ, артысь, бускельын
naaras⁴¹ мумы (ксъ *пöйшурьёс-лэн*); **uros ja n.** айы(ез) но мумы- (ез); **naarashanhi** мумы ёзег
naarmi¹ чабыштэм (я. чабыштиськем) (инты); (*hangattu kohta*) ниртйськем (я. ниртэм) (инты); **tulla (t. mennä) naarmuille** чаб(ыш)тиськыны; **saada naarmuja** чабъясыкыны (ксъ *ку, выж*)
naarmuttaa^{53-C} чабъяны (ксъ *куэз, выжез*); (*tehdä yksi naarmu*) чаб(ыш)тыны; **n. lattia** выжез чабъяны
naarmuttua^{52-C}, naarmuuntua^{52-J} чабъясыкыны (ксъ *ку, выж*); (*sada yksi naarmu*) чаб(ыш)тиськыны; **lattia on naarmuttunut** выж чабъясыкем(ын) ни
naatti^{5-C} куар(ъёс), пуд (*выжые-мышьёслэн*); **lantun naatit** каляга(лэн) куаръёс(ыз)

- nahistua^{52-C}** шензияны; **nahistunut peruna** шензиям картофка
nahjus³⁹ небыльток, шуёк; гызымыли
nahka^{9-(D)} ку (*pudo-pöyishurllen*): (*valkoparkit*) сюмыс, сурон; **leh-män n.** скал ку; **oravan n.** коньи ку
nahkahihna⁹ сюмыс (я. сурон) ремень (я. е)
nahkainen³⁸ ку(лэс); (*valkoparkitusta nahkasta*) сюмыс, сурон; **n. käsilaukku** ку(лэс) сумка (нылкышноослэн)
nahkatakki^{5-A} ку куртка
nahkavyö¹⁹ сюмыс (я. сурон, кулэс) е
naida⁶² 1. (*ottaa vaimo*) кышноясыкны (кинэн ке), кышно басьтыны (кинэ ке); (*ottaa mies*) бызыны (кинлы ке); **hän nai naapurin tytön** со бускель нылэн кышноясыкиз, со бускель нылэз кышно басьтйз; **hän nai rikkaan miehen** со узыр пиосмуртлы былиз 2. оғи. (*rappa*) поныны, туйыны, чичаны; (*olla sukuuoliyhteydes-sä*) понйськыны, туйиськыны, чичаськыны (кинэн ке); **hän nai naapurin tyttöä** со бускель нылэз понйз, со бускель нылэн понйськиз
naimaton^{34-C} (*mies*) кышноясыкымтэ; (*nainen*) бызымтэ; **n. mies** кышноясыкымтэ пи(осмурт), казак пи
naimisi|ssa, -in: olla naimisissa jnk kanssa (*mies*) кинэн ке кышноясыкемын луыны; (*nainen*) кинлы ке быземын луыны; **hän on naimisissa** (*mies*) со кышноясыкемын (ни); (*nainen*) со быземын (ни); **mennä naimisiin jnk kanssa** (*mies*) кинэн ке кышноясыкыны, кинэ ке кышно басьтыны; (*nainen*) кинлы ке бызыны
nainen³⁸ кышномурт, нылкышно; **miehet ja naiset** пиосмуртъёс но кышномуртъёс, пиосъёс но кышноос; **hyvät naiset ja herrat!** гажано дамаос но господаос!
naisellinen³⁸ нылкышнолыко*, нылкышно(ос)лэн кадь (ик), жёнственной; **n. vartalo** нылкышнолыко вылтыр
naistenhuone⁴⁸ нылкышно туалет (я. висъет*)
naittaa^{57-C} jk jillek (*mies*) кышнояны (кинэн ке); (*nainen*) (карты) сётыны (кинлы ке); **n. tyttärensä naapurin pojalle** нылдэ бускель пиль сётыны
nakata^{73-A} лэзыны, зиртыны; (*pois*) сэрпалтыны, куштыны; > **heittää 1**
nakertaa^{54-K} йырийны, йырийиськыны *intr.*; > **jyrsää 1**
nakki^{5-A} (*makkara*) сосиска
naksahtaa^{53-F} шлач карыны (я. вазыны); лорс (я. лосырлак) карыны (я. вазыны); **ovi nakshti lukkoon** ёс шлач! замокен ворсаськиз; **oksa katkesi naksahaen** вай лорс карыса чигиз
naksua⁵² шлачкетыны; лосыртыны (*make ccs*); **lämpöpatterit alkovat n. lämmetessään** батареяос шунакузы шлачкетыны кутсказы; **oksa naksuu katketessaan** вай чигиськыкуз лосыртэ
naljailla⁶⁷ jillek исаны, исасыкыны *intr.*, бышкыны, бышкиськыны *intr.*; **n. jillek jstak** кинэ ке маке понна (я. шуыса) исаны
nalkuttaa^{53-C} тышкаськыны, сизьдены (кинэ ке), зульыны (кин-

- лы ke); vaimo n. miehen juomi-**
sesta кышноез картсэ юэмез
 понна сизъдэ
nalle⁸ нылти. гондырпи (*шудон*)
napa^{9-E} 1. анат. (кöt)гогы 2. геогр.,
 физ. полюс 3. тех. (*ryödrän n.*)
 питран (я. колёса) йыр, ступица
napanuora¹⁰ анат. гогы(сюл)
napata^{73-B} кутыны, кырмыны;
(anastaa) кысқыны, ишкалтыны,
 басьтыны; **n. kirves käteensä** түр-
 рез кияд кутыны (я. кырмыны);
poliisi nappasi varkaan полиция
 лушкассыкисез кырмиз; **koira**
nappasi makupalan pöydältä
 пуны јök вылсыч ческыт сиён
 кысқиз
nappauttaa^{53-C} (шлач) шуккыны
 (капчияк)
napittaa^{53-C} бирдыяны, бирдыясь-
 кыны *intr.*; **n. takki** курткаез
 бирдыяны
nappi^{15-B} бирды; **avata napit** бирды-
 осты пертчыны (я. лэзыны);
panna napit kiinni бирдыяськы-
 ны, бирдыости бирдыяны
nappula¹² 1. (*tappi*) ёг; (*nasta*) шип
 (*шиповилэн*); **naulakon nappi- lat** дйсь ошылоннилэн ёгъёсыз
 2. (*pelin.*) шашк|и, -а (огез); (*šakin.*) шахмат фигура; *выжт.*
 пёшка 3. вер. (*painike*) нюртэт*,
 зйбон, кнопка; (*väännin*) берга-
 тон, тупатон, настройка (*ксъ*
радиолэн); **paina nappulaa** нюр-
 тэтэз* (я. кнопкаэз) зйбыны 4.
(pikkupoika) тэшкыли, пиши пи,
 пиёк
napsahtaa^{53-F} шлач карыны (я. вазыны) (замок, чиньос ссы но
 мк.); **lukko napsahti kiinni** замок
 шлач! (я. шлач карыса) ворсась-
 киз
napsuttaa^{53-C} (ш)лачкетыны (*маин ke*); **n. sormiaan** чиньосыныд
 (ш)лачкетыны
naputtaa^{53-C} йыганы, коканы, йы-
 гаськыны *intr.*; **n. oveen** ѡсэ йы-
 гаськыны; **n. vasaralla** молотэн
 йыганы
narista⁶⁶ 1. ёзукыртыны, ёзукыр ка-
 рины (я. вазыны); **ovi narisee**
 ѡс ёзукыртэ 2. вер. (*valittaa*) ёз-
 урыны, ёзукыртыны, нукыртыны;
hän narisee jatkuvasti kaikesta
 со котымा пумысен весь ёзуре
narisuttaa^{53-C} ёзукыртыны (*маин ke*); **n. ovea** ѡсэн ёзукыртыны
narri⁵ 1. шут 2. *выжт.* серекъян
 пу; **pitää jotakuta narrinaan** ки-
 нэ ke серем (я. серекъян пу)
 карыны
narskua⁵² куажыртыны, путырты-
 ны; **lumi narskuu jalkojen alla**
 пыд улын лымы куажыртэ (я.
 куаж-куаж вазе)
narskuttaa^{53-C} ёзикыртыны, чиқыр-
 тыны, чакыртыны (*маин ke*); **n.**
hampaitaan пиньёсыныд чиқыр-
 тыны (я. чиқыр-чиқыр карыны)
narttu^{1-C} 1. мумы пуны 2. *синазък.*
 калгись (я. шудийс) пуны
(кишинуморт ссы)
naru¹ кал, шнур, векчи гозы;
ryukkin. дйсь куасьтон (я.
 ошылон) кал
naskali⁶ пежъян
nasta⁶ 1. кнопка (*кагаз тэчон*) 2.
(esim. autonrenkaissa) шип;
 штифт
nauha⁹ 1. лента; (*karpea*) кал, тасма,
 шнур, керттэт (*керттон кал*);
kunniamerkin n. ѡрден лента;
hiusn. йырси лента; **kengännauhat** ботинка кал(ъёс) (я. шну-
 рокъёс); **sitoa nauhoilla kiinni**

калэн керттыны 2. плёнка, лэнта; **filmin**. фотоплёнка; **kuvan**. видеоплёнка; **tallentaa musiikkia nauhaan** (*t. nauhalle*) мўзыкаез магнит(ной) лёнтае гожтыны **nauhoittaa^{53-C}** 1. (*äännittää*) магнит-(ной) плёнкае (я. лёнтае) гожтыны 2. (*sitoa nauhalla*) керттыны, думылыны **nauhuri⁶** магнитофон **naukuu^{52-D}** 1. няугетыны, мяугетыны 2. (*valittaa*) нёръяны, нёжъяны, ёжтиськыны; (*pyydellä*) сюлворыса курыны; **hän on aina naukumassa rahan puutettaan** со весь нёръяса улэ, уксёез öвöl шуыса; **lapset naukuvat ruokaa** нылпиос сюлворыса сиён куро, нылпиос сиён курсыа нёръяло **naula⁹** 1. кортчог; **puun**. (пу) чог; **lyödä** (*t. hakata*) n. **seinään** борддоре кортчог шуккыны 2. (*vaatekoukku*) чог, ошет; **panna takki (riippumaan)** **naulaan** курткаез чоге ошины **naulakko^{4-A}** дйсь ошылонни, чог(ъёс); **takki on naulakossa** куртка чогын ошиське; **teatterin n.** театрыс дйсь ошылонни **naulata⁷³** (кортчоген) шуккыны, кортчоганы; n. **laatikko kiinni** ящиклэс [-ш(ш)-] пытсэтсэ (кортчоген) шуккыны, ящикез кортчоганы **naulita⁶⁹** кортчоганы, (кортчоген) шуккыны; n. **ristiin** кирос борды кортчоганы; **seisoa kuin (paikalleen)** **naulittuna** мырк (я. кортчог) кадь интыяд сылыны, интыяд кынмем кадь сылыны; n. **katseensa jhk** выжт. синдэ кинке (я. make) борды мертчытыны **nauraa⁵⁶** 1. серекъяны; n. **kuollak-**

seen култызъ (я. кулон калэ вуытозъ) серекъяны; n. **katketak-seen** котэз посыса серекъяны; n. **hohottaa** гор(-гор) серекъяны; n. **täyttä kurkkua** ымтырос(кад) серекъяны; **sanoa nauraen** серекъяса вераны 2. (*n. jillek*) серекъяны, серем(ес) карыны, мактаны; **hänelle** (*t. häntä*) **nauravat kaikki** сое ваньзы серекъяло **naurahtaa^{53-F}** серектыны; **naurah-taen** серекъяса, серем пыр **naurattaa^{53-C}** серекъятыны, серемэз поттыны; n. **yleisöä** учкисьёсты серекъятыны, учкисьёслэс серемзэс поттыны; **minua** n. (мынам) серем(е) потэ **naurettava¹⁰** серем(ес), серекъямон, серем потымон; **sehän on naurettavaa** серем ук со; **tässä ei ole mitään naurettavaa** татын номыр серекъямонэз öвöl, серем öвöl; **naurettavan pieni** серем потымон пичи; **tehdä itsensä naurettavaksi** астэ сереме уськытыны **nauris⁴¹** сартчи **nauru¹** серекъян, -м, серем; **purs-kahtaa nauruun** серекъяны кутскины, пырсыйны; **hän purskahti nauruun** со пырсийз, солэн серекъянэз постьиз; **re-mahtaa nauruun** горыны (я. гор-гор серекъяны) кутскины; **he-rättää naurua** серемэз поттыны; **se ei ole naurun asia** серем уж со öвöl **naurunalainen³⁸: joutua naurun-alaiseksi** серем луыны, сереме усыны; **saattaa naurunalaiseksi** серем (я. исам) карыны, сереме уськытыны

nauta^{9-F} 1. (таза сюро) пудо, скал(-кунян) 2. (*naudanliha*) скал силь

nautinto^{1-J} куанон, лычсузён, наслаждение, удовольствие; **saada nautintoa jstak** марлы ке (я. кинлы ке) куаныны, малэсь ке (я. кинлэсь ке) лычсузыны

nauttia^{61-C} 1. (*syödä*) сиыны; (*juoda*) юны; **n. aamiaista** чукньянь сиыны, чукназэ сиськыны; **n. lääkeitä** эмъюм юны (я. сиыса улыны); **n. alkoholia** вина юны 2. (*saada osakseen*) басьтыны, луыны; **n. eläkettä** пэнси(я) басьтыны; **n. opetusta** образование басьтыны, дышетскины; **n. arvonantoa** дано (я. гажано) луыны; **hallitus nauttii eduskunnan luottamusta** полит. правительство парламентлэн осконбурез* (я. доверие) вылэ пыкъязыке 3. (*tuntea mielihyvää jstak*) куаныны (малы ке, маин ке), лыч/сузыны (малэсь ке), наслаждаться [-ща] кариськыны (маин ке); **n. musiikkista** музыкалы куаныса улыны, мұзыкаен наслаждаться кариськыны

navetta^{14-C} (скал) гид

не нв. 1. мурт. соос (*арбериос но лулосъёс ссы*); **niillä, muurahaisilla, aina on kiire** соос, кузылиос, весь кытчи ке дырто 2. взым. со; (*juuri t. useista*) соосыз; **ne opiskelijat ovat ulkomailta** со студентъёс кунгож съорысь лыктэмын; чит. > **se neekeri**⁶ негр

negatiivinen³⁸ ёвөлтон*, пумит луись, уродбуро*, отрицательной; **n. vastaus** ёвөлтон* (я. пумит луись) беренвазён*, отрицательной ответ; **n. asenne** пумит луон (я. луись) позиция; **negatiiviset kokemukset** уродбуро (я. отрицательной) опыт

neiti^{5-F} нылмурт, -аш; **n. vai rouva?** нылмурт яке кышномурт? **neitseellinen**³⁸ ныл(лэн), нылмурт- (лэн) (*йöttälymtä ныльёслэн гинэ луись*); йёт(ск)ылымтэ, дун-чылкыт; **n. luonto** выжт. (кины) йотылымтэ инкуазь **neitsyt**⁴³ 1. нылмурт (*йöttälymtä*); **tyttö oli vielä n.** нылаш нылмурт на вал 2. астрол., **N.** астрон. Нылмурт, Дева **nelli**⁵ лашкин; **juosta neliä** лашкин эн (я. лашкинтыса) мыныны **nelinkontin** ныльпыйд (йылын); **ryömiä n.** ныльпыйд йылын ветлыны **nelisin** ныль кузя (я. чошен); **me n. mi** ныль кузя, ныльнамы **nelistää**^{53-C} лашкинтыны, -ъяны (вал ссы) **nelisäe**^{48-D} ныльчур(ъёс), ныль чурьем кылбур **nelivuotinen**³⁸ ныль арьем; **n. koulutus** ныль ар(ъем) дышетон (я. дышетском) **neliö**² геом., мат. квадрат; **korottaa neliön** квадратэ жутыны (я. возвести карыны) **neliometri**⁵ квадрат(ъем) метр **neljä⁵** ныль; **neljän päivän kulues-sa** ныль нунал чоже; **neljässä päivässä** ныллэйскын, ныль нуналскын; **neljässä paikassa** ныль лётт, ныль интын **neljäkymmentä** ныльдон **neljännes**³⁹ ныльмос, черык; **kolme neljännestä** куинь ныльмос **neljännestunti**^{5-J} ныльмос (я. черык) час

neljäs⁴⁵ нылётый, (*useista*) нылётый
тый
neljäskymmenes ныльдонётый
neljäsosa¹⁰ ныльмос, нылётый лю-
кетэз, черьк
neljästään > nelisin
nenä¹⁰ 1. ныр; **ihmisen n.** адямилэн
нырыз; **pistää nenänsä jhk** выжт.
кытчы ке нырдэ месыны (я.
чуртнаны) 2. (*kärki*) ныр, йыл
=nenäinen ныр|о, -ъем; **pystyn.**
чат(ы)рес ныро; **pitkän.** кузь
ныро
nenäkäs^{41-A} мытылйсь, лякыттэм,
лöпшо; вормытъяськись, бад-
зымъяськись; **n. nuorimies** мы-
тылйсь (я. лöпшо) егит пи(ос-
мурт)
nenäliina⁹ ныр|кышет, -щушет
nero¹ гéний
nerokas^{41-A} гениал(ьной), генийлы-
ко*; **n. ajatus** генийлыко малпан
neropatti^{5-C} ёем, серем. визь пуйы
(я. куды, люк)
neste⁴⁸ кизермет*, кизер маке,
жидкость
nestemäinen³⁸ кизер (*vu* *выллем*);
n. happi кизер кислород; **n.**
poltoaine кизер эстийськон
neula⁹ венъ; **hakan.** йыро (я. англй)
венъ; **nuppin.** тэчет (я. тэчкон,
бырттон) венъ, булавка
neulanen³⁸ венъ (*кс* *кызлэн*), лыс
(венъ); **männyn neulaset** пужым-
лэн венъёсыз (я. лысээз)
neulansilmä¹⁰ венъ пысы (я. пась)
neule⁴⁸ 1. керттэм(ез); **sileä n.** во-
льыт керттэм(ез), керттэмез
вольыт; **löysä n.** ляб керттэм(ез),
керттэмез ляб 2. (*vaatekappale*)
керттэм арбери (я. дйсь), керт-
тос*; **sukat, lapaset** ум. **neuleet**
носкиос, пöзёс но мк. керттэм

арбериос
neuloa⁵² 1. (*kutoa*) керттыны (*кс*
пöзъ венен), керттыйськыны *intr.*:
n. lapaset пöзъ керттыны 2. (*om-
mella*) вурыны; (*n. kiinni myös*)
вурзыны; **n. nappi takkiin** курт-
кае бирды вурыны
neulos³⁹ 1. > **neule** 1 2. **текст.** (*kan-
gas*) трикотаж (*басма*)
neutri⁵ кыл. шор род
neuvo¹ 1. (визь-)кенеш, визь-нод;
(*ehdotus*) ёект|он, -эм, дэмла|н,
-м; **antaa n.** (визь-)кенеш сётыны;
kysyä (t. pyytää) neuvoa кенеш
курыны; **saada n.** кенеш басьты-
ны; **pitää neuvoa** кенешыны, ке-
неш карыны, юаны-вераны; **seu-
rata jnk neuvoa** кинлэн ке ёек-
тэмезъя карыны 2. (*väljne*) амал;
юрттэт; **eí ole muuta neuvoa**
(мукет) амал ѡвёл ни; **en tiedä,**
mikä nyt neuvoksi уг тодийськы,
кытчы табере чуртнаськоно (я.
чуртнаськом) ◇ **omin neuvooin** ас
валамъя (я. быгатэмъя)
neuvoja¹⁰ кенеш сётьясь, кенеш-
чи, консультант
neuvokas^{41-A} амал|о, -лы, етиз
(визьмо), нодó-сазé, ѹндырись,
-ыса; **n. mies** амало воргорон;
pelastajien n. toiminta спасатель-
ёслэн нодó-сазé (я. ѹндырыса)
ужамзы
neuvokkuus⁴⁰ амаллык, етизлык,
амало (я. етиз, ѹндырись)
лу|он, -эм
neuvonantaja¹⁰ кенешчи, консуль-
тант; **lainopillinen n.** юристко-
сульт, юридик кенешчи*
neuvonpito^{1-F} кенеш (кар|он, -ем),
кенеш|он, -ем, юан-веран; (*lää-
käreiden*) консилиум
neuvonta^{9-J} 1. (визь-)кенеш сёт|он,

- эм, консульти́ровать кар|он,
-ем, консульта́ци(я) 2. (*neuvontapaikka*) тодэт сётонни*, спра́вочной бюро
- neuvosto**² кенеш, совет (*орган*):
korkein n. Вылй Кенеш; **ministerin**, министръёслэн кенешсы;
tieteellinen n. тодос* кенеш, то-
досчиослэн* кенешсы, учёной
совет
- Neuvostoliitto**^{1-F} геогр., ист. Совето
(я. Совётской) Союз
- neuvotella**^{67-C} кенешыны, кенеш
карыны, вераськыны; кенешон
нуны; консульти́роваться
[-цца] кариськыны; **oikeus poistui neuvottelemaan** суд кенешы-
ны кошкиз
- neuvoton**^{34-C} (нóмýр) быгати́сьтэм,
юрттэлты кулэяськись, ёудэм,
шуге усем
- neuvottelu**² кенеш|он, -ем, кенеш
кар|он, -ем, вераськ|он, -ем; кон-
сульти́роваться [-цца] карись-
к|он, -ем; (*neuvottelukokous*) со-
вещание; **neuvottelut** тр. л. (ваче)
кенешонъёс (я. вераськоньёс);
käydä neuvotteluja (ваче) кене-
шонъёс нуны
- neva**⁹ нюр(выл) (*сыръясь*), армес;
hylyvä n. сыръясь нюр (я. ин-
ты), сыръянни
- nide**^{48-F}, **nidos**³⁹ том; **julkaisun kol-**
mas n. поттэтлэн* (я. изда́нилэн)
куинéтий томез
- nielaista**⁶⁶ одийгл. нылыны; **n. tab-**
letti таблётка(е)з нылыны
- niellä**⁶⁷ нылыны; **n. väärään kurk-**
kuun ёк/сузыны, воңдыны,
мыдлань нылыны шедьтыны;
kadota kuin maan nielemänä
выхжт. му нылэм кадь ышыны
- nielu**¹ анат. (*kurkku*) нылон, гу-
- льым, чырты; (*kitasola*) ымвыжы
niemi²⁵ (кож)ныр, кожыл, му-
ныр; **pitkä, kallioinen n.** изъяро*
(я. скалаё) кузь ныр
- niemimaa**¹⁸ геогр. мукож*, полу-
остров
- nietos**³⁹ лымы пельтэм (я. пуктэм),
букос
- nihkeä**¹⁵ нюр, кот, тяп-тяп; **hiestä**
n. paita нюласа тяп-тяп луэм
дэрэм
- niata**⁷³ реверанс лэсътыны
- niin 1. (sillä tavalla)** озы; **tee n.**
озы кар; **n. kuin joku** кин ке
сямен (я. кадь, музэн); кызы
кин ке, озы ик; **n. ikääն** озы
ик; **n. muodoin, n. ollen** озыыен,
исыке 2. (*siinä määrin*) сыче, сó-
кем, со; **n. kaukana** сыче кыдё-
кын, сóкемын; **n. kauan** сыче
кема, сóкема; **niin leveä** со пась-
та; **n. paljon** сóмында, сыче трос;
n. kaunis tyttö! сыче чебер ны-
лаш!; **olen n. iloinen!** сыче шум-
потийско!; **on n. kuuma, että on**
vaikea tehdä töitä сóкем пось,
ужаны ик секыт 3. (*kyllä*) озы,
бен; "Onpa kylmä." "N. on."
"Кезыт ук!" "Озы."; **niinpä n.**
озы ук (со), озы угось (я. угой);
aivan (t. juuri) n. ёапак озы;
n. kai озы, дыр; **eikö n.?** озы
ёвёл-а (мар-а)?, озы ёвёл шат?;
- vai n.?** озы-а мар-а?, озы шат?
◊ n. pitikin, n. sitä pitää! озы ик
кул!, кем(ыз)!; **n. vain** озы (я.
бóшоры) гинэ, муттэк
- niini**²⁶ нин; (*lioitettu*) бун; **kiskoa**
niintä нин кесяны, ниндыны,
нинаны
- niiskuttaa**^{53-C} викишъяны, ниске-
тыны (*нырын*); **itkeä n.** викишъ-
яса бёрдыны

- niistää⁵³** (нырдэ) сузяны, зырымаськыны *intr. puhek.; (ruuhkiä nenäänsä)* (нырдэ я. нырулдэ) чуш(алт)ыны; **n. lapsen nenä** пиналлэсъ нырзэ чушалтыны
- niitti^{5-C}** 1. заклёнка 2. (*nitomahakanen*) вугы, скоба, скобка (*kagaz 393 тэчыны, ксь степлерен*)
- niitto^{1-C}** турна|н, -м; **heinän n.** турнан турнан
- niittokone⁴⁸** гурт в. косилка
- niitty^{1-C}** возь(выл)
- niittää^{53-C}** 1. турнаны 2. *выжст.* араны; чышкыны; **n. mainetta** данэ потыны
- nikama¹⁰** анат. ёз(ви) (*сюрлысы*); **selkärankanikamat** сюрлы ёзъёс; **kaulanikamat** чырты ёзвиос
- nikkaroida⁶²** (пулэсъ котыр) лэсътыны, (пулэсъ котыр) лэсътонэн вырыны, лэсътийськыны *intr.*, столярничать карыны *intr.*; **n. huonekaluja** мебель лэсътыны (я. лэсътонэн вырыны)
- nikkeli⁶** нікель
- nikotella^{67-C}** 1. викины, күчкъяны, кулыктыны 2. *выжст.* (*takellalla*) могъзылыны, -аны; (*hangotella*) пумитъяськыны, ваменъяськыны; **puhu selvästi äläkä**
- nikottele!** валамон вераськы, могъзылытэк!
- niksi⁵** (ке斯基ч) амал, амало (я. кескич) уж, фокус; **kalastuksen**
- niksit** чорыганлэн кескич амальёсыз
- niljakas^{41-A}** тулег, тяп(ы)лес, теп(ы)лес; **n. made** тулег шалькко (я. налим); **kylmän n. käsi** кезыйт тяплес ки
- nilkka^{9-A}** анат. пыдлёт(котыр), шайтанлёт(котыр)
- nilkkasukka^{10-A}** носки, нырос (пыдлётгез ворсасъ)
- nilkuttaa^{53-C}** чутыны, чутыса ветлыны; **hän nilkutti vasenta jalkaansa** со паллян пыдыныз чутэвал
- nilviäinen³⁸** зоол. куалем(урткыч), моллюск [-л-]
- nimekäs^{41-A}** (нимо-)дано, сий-дано, тодмо; **n. tiedemies** нимо-дано тодосчи* (я. учёной)
- nimenomaan** (*juuri*) чапак; (*varsinkin*) тужгес но; (*erityisesti*) нымсытыз, юри; **tämä koskee n.**
- meitä** та чапак асымелы но кулэ (я. асымемиз но йотылэ); **älä saa no mitään, ellei n. kysytä** нымыр но эн вера, нымсытыз ѿз ке юалэ
- nimetön^{34-C}** 1. тн. нимтэм; (*anonyymi*) нимтэм-тултэм, аноним-(ной); **pieni n. metsäpuro** пиши гинэ нимтэм нюлэс шур 2. тн. (*tuntematon*) тодмотэм 3. мн. (*n. sormi*) нимтэм(чиньы)
- nimi⁷** ним; **kaupungin n.** карлэн (я. городлэн) нимыз; **koiran (kutsuma)n.** пунылэн нимыз; **paikan-n.** инты ним; **etu- ja sukun.** ним но фамили(я); **tytön.** ныл(дыр) фамили(я); **mikä sinun nimesi on?** кызы тынад нимыд?; **nimenni on Paavo Virtanen** (мынам) нимы Пааво Виртанен; **antaa n.** (*t. nimeksi*) ним поныны (я. сётыны), ниманы; **he antoivat tyttärelleen nimeksi Aino** нылзэс Айно (шуыса) нималлям; **kirjoittaa nimensä** кидэ нюртыны, гожтийськыны; **nimeltäään** нимызъя, нимо, нимъем; **olla nimeltäään** нимаськыны ◇ **lain nimessä** за-конлэн нимыныз; **vain nimeksi**

нööмыз (я. нимыз) понна гинэ,
туж ёжыт; **ei missään nimessä**
нöмыре шуыса но, нöмырás но,
нöмыриń но
nimike^{48-А} ним (ксь книгалэн,
вузлэн)
nimikilpi^{7-Е} нимпул*, вывеска
nimikirjoitus³⁹ кинорт|эм, -эт,
гожтиськем; автограф; **väärentää jnk n.** кинлэс ке кинортэм-
зэ (мыдлантыса) лэсътыны;
varustaa nimikirjoituksella ки-
нютныны, кинортэм пуктыны,
гожтиськыны (*make ule*)
nimikoida² пусыйны (дïсез, валес
котырез), нимдэ пужятыса
гожтыны
nimilappu^{1-В} нимъет*, этикётка,
ярлык; бýрка; **varustaa nimila-
pulla** нимъяны, нимъет (я. эти-
кётка) юнматыны
nimimerkki^{5-А} кушемним, псевдо-
ним
niminен³⁸ нимъем, -о; **samann.**
óгкáдь (я. одиг кадь) нимъем;
Satu-n. tyttö Сáту нимъем ныл-
мурт
nimitellä^{67-С} шуыны, шуыса вера-
ны (ним тырыны), шуыса иса(сы-
ки)ны; **mies nimitelli tyttöä**
huoraksi пиосмурт нылмыртээ
проститутка шуиз (я. шуыса
вера вал); **pikkutyttö nimittelee**
poikaa hölmöksi пичи ныл пичи
пиез шузи шуыса иса
nimittää чápак; **n. niin** чápак озы;
en tule, olen n. sairas лыктыны
уг быгаты, чápак али висисько
nimittäjä¹⁰ мат. знаменатель
nimittää^{53-С} 1. (*kutsua jksik*) шуыны,
(шуыса я. нимын) ниманы; **Lii-
saa nimitettiin Lissuksi** Лíзаез
Лизй шуо вал 2. (*asettaa virkaan*

tms.) пуктыны, юнматыны (ксь
должностe); **hänet nimitettiin**
johtovirkaan сое кивалтон (ин-
ты) уже пуктэзы 3. (*nimetä*) ним
поныны (я. сётыны), ниманы
(кинкея); **saari nimitettiin löytä-
jänsä mukaan** шормуЧлы
усытисезъя ним понизы,
шормуЧез усытисезъя нимазы
nimitys³⁹ 1. (*käsitteen ilmaus*) ним(ъ-
ет), ниман (ксь понятилэн); **kas-
vin osien nimitykset** будослэн
люкетъыслэн нимъессы 2.
(*asettaminen virkaan tms.*)punktон,
-эм, юнмат|он, -эм, назначение
(ксь должностe)
nipistää⁵³ чепылътыны, -ляны;
hanhi nipisti minua монэ зазег
чепыльтиз; **pakkanen n. nenää**
выжт. кезыят нырез чепылля
nippu^{1-В} керттэ, люк; (*rijoitettujen*
esineiden) сузьет; (*pinkka*) пачка;
sitoa nípuksi (t. níppuun) керт-
тээ (я. люк) керт(ыл)ыны;
täysn. seteleitä быдэс пачка
коньдон
nirppanenä¹⁰, **nirppanokka**^{10-А}
быдзи, вогъяськись, бадзымъ-
яськись (*ныл(кышно) ссы*)
nirso¹ бырыйськись, тэргаськись;
(*ruoan suhteen myös*) пöдыллясь-
кись
nirsoilla⁶⁷ бырыйськыны, тэргась-
кыны; (*ruoan suhteen myös*) пö-
дылляськыны
niska⁹ силь|сыбр, -бер, чырты|-
сыбр, -бер; **olla vanhempiensa**
niskoilla выжт. анай-атаедлэн
сильсъобраз (я. чыртыяз) пукыны
niskoitella^{67-С}, **niskuroida**⁶² ваменс-
кыны, ваменъяськыны, пумить-
яськыны (*малы ke*), [öвöl] кыл-
зийськыны (кинлэс ке); **hän nis-**

- koitteleec opettajaa vastaan** со дышетйесьлэсь уг кылзйськы, со дышетйсылы очкаре; **n. lakia**
- vastaan** законлы пумитъясыкыны
- nisä¹⁰** ноны, -ок
- nisäkäs^{41-А}** зоол. нонийс (пойшур). млекопитаящей
- nitistä⁶⁶** ёукыртыны (*ny*, пласт-масс но мк. арбериос ссы); **riippportaat** *natisevat ja nitisevät* пу падзяос ёукыр-закыр каро
- nitoa^{52-Ф}** 1. *полигр.* вурыны (ксы книгаэз), брошировать [-шшу-] карыны 2. (*liittää papereita*) тэчыны, бырттыны, юнматыны (степлерен)
- nitoja¹⁰** 1. книга вурись, брошировать [-шшу-] карись, брошировщик 2. (*nituri*) стёплер [-тэ-], кагаз тэчон*
- niukentaa^{54-И}** кулэстыны, син(э)тыны, пичиятыны; **ruoka-annoksiä**
- oli pakko** **n.** сиён пörцисты кулэстытэк (я. пичиятытэк) ѿзы
- lyu**
- niukentua^{52-И}**, **niuketa^{72-А}** кулэсмыны, синыны, ёжыт (я. ичи) кыльны
- niukka^{9-А}** начар, куанер, ёжыт, (п)ичи; **n. valikoima** начар ассортимент; **n. annos** пичи пörция; **elää niukoissa oloissa** куанер (я. ёрмыса) улыны
- niukkuus⁴⁰** начарлык, куанерлык, ёжыт (я. ичи) лу|он, -эм
- nivel³²** 1. *анат.* ёзви, ёз (вис), лы вис; **nivelää särkee** ёзвиос висё
2. *бот.* ёз (герд); **rukiin korren nivelet** ёзг модосысь ёзъёс 3. *тех.* шарнир, ёиры; **harpin n.** циркульлэн шарнирез
- nivelreuma⁹**, **nivelsärky^{1-Д}** ёзви ви-
- сён, ревматизм
- nivuset³⁸** *тр. л., анат.* едйнъ, еул, эрвыжы(ос)
- no** *вк.* я, ну; (*kehotettaessa myös*) ѿдо(лэ); **no mitä olet tekemässä?** я мар кариськод ни?; **no se nyt vielä puuttiu** ну, со(из) ѿвол на али; **no, minä en olisi ollenkaan halunnut tehdä sitä** марым, мон чик озыы карыны уг медски вал; **no, pian nyt!** я, јоггес!; **no, riittää nyt!** я, тырмоз ини!; **no, älä nyt itke** я (я. ма) эн бёрды; **no(h), ota nyt!** ме, басьты!; **no niin, mistä olisin halunnut puhua?** ярам, мар сярысь вераны туртыйсько вал?; **no mennään!** ѿдо(лэ) мыном!; (**no**) *ruvetaan(pas)!* ѿдо(лэ) (кутскоме)!; **no tulkoon sisään** ѿдо мед пыроз
- noeta^{74-Д}** ёынатыны, (ёынатыса) съёд карыны; (*liata noella*) суаны, шуманы, суэн (я. шумен) наштаны
- noin** 1. (*tuolla tavalla*) (тыйн) озы; **älä tee n.!** (тыйн) озы эн кар!; **n., nyt se on hyvä** тыйн озы, али умой 2. (*tuossa määrin*) (тыйн) сычё, сокем, со; **noinko paljon?** сомында-а?, (тыйн) сычё-а трос?; **olisinpa n. terve kuin sinä!** мед тон кадь ик таза(лыко) луо вал!; мед тыйн сычё ик таза(лыко) луысал мон, сычё тон али! 3. (*suunnilleen*) пала, ог (... пала), котыр, ёрос, мында; кем; **n. kaksi kiloa** кык килограмм [-м] пала (я. мында); **n. sata ihmistä** ог сю (пала) адями; **n. kello kahdelta** кык час котыр(ын); **annoin hänelle n. kolmesataa euroa** солы куинь сюос (я. сю котыр) ёвро сётй; **hän asuu tästä n. kilomet-**

rin päässä татысен со километр кемын улэ ♀ **tuota n.** марым; **n.** **vain** озы (я. óгшорý) гинэ, мугтэк
noita^{10-F} ведйн, туно-пеллё
noita-akka^{9-A} убир кышно, баба-яга
noitua^{52-F} веднаны, веднаськыны *intr.*
noja|llaan, -lleen: olla nojallaan
jtak vasten маке борды урдэмүн луыны; **pyörä oli nojallaan aitta vasten** велосипед забор борды урдэмүн вал; **panna nojalleen seinää vasten** борддор борды урдыны
noja¹⁰ пыкет, пыкиськон
nojata⁷³ пыкиськыны, пыкъяськыны, зйбиськыны; **n. keppiin** боды вылэ пыкиськыны; **n. seinään (t. seinää vasten)** борддор борды зйбиськыны
nojatuoli⁵ крэслö
nojautua^{52-F} 1. пыкиськыны, зйбиськыны, лэзькыны; **n. taaksepäin** тыбыр вылад лэзькыны (я. выдыйтсыны) 2. выжст. пыкъяськыны, пыкиськыны, чёлскины; **n. tosiasioihin** фактъёс вылэ пыкъяськыны
nokeentua^{52-J}, **nokeutua**^{52-F} суаськыны, шумаськыны; (*savuttua*) чынаны, (чынаса) съёдэкткыны; **saunan seinät ovat nokeutuneet** мунчо борддоръёс чыналлям (я. чынамын)
noki^{7-D} су, шум; **kädet ovat aivan noessa** киос кóпак сүэсъ
nokinen³⁹ сүэсъ, шумесъ; (*savusta*) чынам, (чынаса) съёдэктэм;
nokiset kädet сүэсъ киос
nokka^{10-A} ныр (тылобурдолэн, арбериослэн); **pistää nokkansa jhk**

выжст. кытчы ке нырдэ месыны (я. чуртнаны)
nokkava¹⁰ вормытъяськись, бадзымъяськись, йёнъяськись
nokkela¹⁰ амало, -лы, етйз (визьмо), нодо-сазé; **n. tyttö** амало нылмурт; **n. vastaus** нодо-сазé валэктон (я. ответ)
nokkeluus¹⁰ амаллык, етйзлык, амало (я. етйз, нодо-сазé) лу|он, -эм; **nokkelutta vaativa tehtävä** амало луонэз кулэ карись уж
nokkia^{61-A} кокчаны, кукчаны, кокчаськыны *intr.*; **n. toisiaan** кокчаськыны, ог-огдэ кокчаны; **meidän kukollamme on tapana** **n.** милям атасмы кокчаське (я. вылэ тэтча)
nokkonen³⁸ бот. пушнер (*Urtica*)
nolata⁷³ шуге (я. юмоке) вуттыны, возытэ уськытыны; (*tehdä nau-runalaiseksi*) серем карыны, сереме уськытыны; **hän nolasi itsensä** со ассэ возытэ уськытйз
nolla¹⁰ ноль, нуль; **lämpömittari on nollassa** термометр ноль возьматэ
nolo¹ 1. ёудэм, шуге вуэм, возытэ усем; **nolon näköinen** ёудэм (я. шуге вуэм) тусяем 2. (*kiusal-linen*) шуг, умойтэм, курадзыйтесь; **joutua noloon asemaan** юмоке (я. умойтэм югдуре) шедыны; **saattaa noloon asemaan** юмоке вуттыны
nomadi⁵ кёчыса улйсъ (я. ветлйсъ) (мурт), кочёвник
nominaalilause⁴⁸ кыл. нимкыло (я. нимъем) шуос*, именной предложение
nominaalimuoto^{1-F} кыл. каронкыллэн нимкыло (я. нимъем) кабез*, глаголлэн именной фрмаез

- nominatiivi⁵** кыл. ниман вошъет*
(я. падеж)
- nomini⁵** кыл. ним(кыл)*, юмя; **nomineja ovat substantiivit, adjektiivit, numeraalit ja pronominit** нимкыльёс пёлы макенимьёс*, тодметнимьёс*, лыднимьёс* но нимвоштосьёс* пыро
- nopea¹⁵** жог, чаль, сэрыт; (*vikkelä*) чуп(ы)рес, шаплы; **n. uimari** жог уясь; **n. tarjoilija** чупрес официант; **salamann**. чилектэм кадь жог; **n. vauhti** бадзым (я. чаль) жоглык
- nopeasti** жог, чаляк, сэрыт; **kävel-lä n.** жог ветлыны; **tehdä n.** жог (я. чаляк) лэсътыны
- nopeaällyimen³⁸** етиз (визьмо). жог валась, ёйндырыс
- nopeus⁴⁰** жоглык; **auton n. oli yli 80 kilometriä tunnissa** машиналэн жоглыкез чассын [-с-] 80 киломётрлэсъ трос вал
- nopeusmittari⁶** спидометр
- nopeuttaa^{53-C}** жогомытыны, жоггес карыны; (*vauhtia*) бадзыматыны, дыатыны; **n. askeliaan** вамышьёстэ жогомытыны
- nopeutua^{52-F}** жогомыны, жоггес луны; (*vauhti*) бадзыманы, дыаны; **askelet nopeutuvat** вамышьёс жогомо
- noppa^{10-B}** (шудон) кубик
- norja¹⁰ I** (*noikea*) куасалляськись, няркыт, няк(ы)рес, нöзь; **n. pa-junvitsa** куасалляськись (я. нöзь) бадь ньёр; **n. vartalo** няркыт (я. капчиен куасалляськись) мугор
- norja¹⁰ II** норвег кыл
- Norja¹⁰ геогр.** Норвегия
- norjalainen³⁸** 1. тн. норвег, Норвэгиысъ 2. мн. норвёжец, (*naishen-kilö myös*) норвёжка
- norkko^{1-A}** гуры, пуры (*kyzylpu*, *lulputu no mk. сяська*); **koivun norkot** кызыпу гурыос
- normaali⁶** 1. тн. ёгшоры, шоро-куспо, эсэпо; стандарт(о); **n. hinta** ёгшоры дун; **n. sademäärä** зорлэн шоро-куспо мындалаэз 2. мн. геом. перпендикуляр, нормаль
- normi⁵** эсэп*, норма; **oikeusnormit** эрикрад эсэпъёс*, правовой нормаос
- normittaa^{53-C}** эсэп(рад)ъяны*, нормировасть карыны; (*standardoida*) стандартъяны*, стандартизировать карыны; **kielenkäytön normittaminen** кыллэсъ кутйиськемээ эсэпъян (я. нормировать карон)
- norsu¹** зоол. слон
- nostaa⁵³** 1. жутыны; **n. käsi (ylös)** киез жутыны; **n. lippu (salkoon)** куншет* (я. флаг) жутыны; **n. pystyyn** урдыны, жутыны, султытыны; **n. mieliala** выжт. мылкыдэж жутыны; **n. vuoteesta** выжт. валессыж жутыны 2.: **n. perunoita** картофка копаны (я. октыны-калтыны) 3. (*lisätä*) будэттыны, жутыны, ватсаны, йыл(э)тыны; **n. hintoja** дунъёсты будэттыны (я. жутыны) 4. (*rahaa*) (коньдон я. уксё) басьтыны; **n. rahaan tililtä** коньдон лыдысъ* (я. счётысь [шо-]) басьтыны ◇ **n. karvansa pörrölleen** пештырсыны, гонзэ пештыртыны (*pööryshurssy*); **n. jaloilleen** пыд йылаз пуктыны (я. жутыны) (*ksy предприятиез*)
- nostattaa^{53-C}** жутыны, жутскытыны; **n. pölyä** тузон жутыны (я. пурзытыны); **näky nostatti hiuk-**

set pystyyn адзэмлэсъ йырси ик мечыр жутскиз; **taikina nostattetaan lämpimässä** ыльнянез шунты азе чырсаны (я. лёптыны) пукто; **toimenpide nostatti ankaraa vastustusta** ужрад лек пумитъясъконэж јут(ски)тэйз **nosto¹** 1. јут|он, -эм 2.: **perunann** картофка копа|н, -м (я. октон-калтон); **olla perunannostossa** картофка копаны (я. октыны-калтыны) 3. (*lisääminen*) будэйт|он, -эм, јут|он, -эм, ватса|н, -м, йыл(э)т|он, -эм; **palkann.** уждун будэтон (я. јутон) 4. (*rahann.*) (коньдон я. уксё) басът|он, -эм; щит. > **nostaa** **nostokurki^{7-L}** кран (корка пуктыку я. портын күйтисъкись) **nosturi⁶** кран (жутъян кран) **notaari⁶** нотариус **notkea¹⁵** 1. (*taipuisa*) куасалляськись, няркыт, няк(ы)рес; (*sulava*) лэйкыт, зыл-зыл; **n. vartalo** някрес (я. няркыт) мугор; **notkeat liikkeet** лэйкыт (я. зыл-зыл) вырем-ветлем(ъёс) 2. (*tahmea*) нац-нац, нашкыт, нуйтисъкись; **notkea hunaja** нуйтисъкись чечы **notkistaa⁵³** 1. (*taivuttaa*) куасалтыны, някыртыны, мыкыртыны; **n. polvensa** пыдестэ куасалтыны; **n. selkänsä** тыйрдэ някыртыны 2. (*tehdä notkeammaksi*) куасалляськись (я. няркыт) карыны, посыны; (*esim. savea*) ныркыны; **voimistelu** **n. jäsensiä** гимнастика суез-пыдэз куасалляськись каре **notkistua⁵²** 1. (*tulla notkea(mma)ksi*) куасалляськись (я. няркыт) луыны; (*esim. savi*) небыт (я.

нашкыт) луыны (ксь горд слой); **jäsenet notkistuivat voimistelun jälkeen** гимнастика бере суй-пыд куасалляськись луиз 2. (*taipua*) куасалскины, някырскины, мыкырскины; **n. polvilleen** пыдес юлад султыса някырскины **notko¹** 1. мн. (*notkelma*) улыг (я. лайыг) (инты), нёжал, нюк; (*painitut*) гоп 2. тн. (*paintut*) куасалском, някырском (*pushlanь*); **n. selkä** пушлань куасалском тыйры **noudattaa^{53-C}** 1. чакланы, эскерыны; (*säilyttää*) утыны (ксь ийолльёсты); **n. lakeja** катъёсты* (я. законъёсты) чакланы; **n. tarpoja** сямъёсты утыны 2. (*olla jnk mukainen*) тупаны (*малы ке*), ёгкадь (я. одиг кадь) луыны (*маин ке*); **teksti n. tarkoin käsi-kirjoitusta** текст бидэсак кигож-тэмэзлы* тупа **noukkia^{61-A}** октыны, бичаны; **n. mansikoita** виктория (я. узы) октыны **nousta⁶⁶** жутскины; (*kiivetä, mennä ylös*) тубыны; (*seisomaan*) султыны; (*aurinko, kuu*) јужаны (*шуңды, толэзь ссы*); **hissi nousee** лифт јутске; **n. ilmaan** омыре жутскины (я. тубыны); **n. mäelle** гурезе (я. выр йылэ) тубыны; **n. pystyyn** урдисъкыны, жутскины, мычисъкыны; **useat kädet nousivat pystyyn** трос киос урдисъкизы (я. жутскизы); **hevonen nousi takajaloilleen** вал бер пыд юлааз урдисъкиз; **uusia taloja nousi** выль коркаос жутскизы; **n. maasta** музъем вылесь жутскины; **n. nukkumasta** изе-

- мысь султыны; **n. aikaisin** (*t. varhain*) вазь султыны; **aurinko noussee** шунды жужа; **taikina nousi** ыльнянь лёптиз (я. жутскиз, жужийз); **n. veden pinnalle** ву вылэ лёптыны (я. жутскыны); **pöly nousi** тузон жутскиз (я. пурэз); **hinnat nosevat** дуньёс жутско (я. будо); **vesi noussee joessa** шурын ву йылэ (я. жутске); **n. jtak vastaan** выжт. кинлыке (я. малы ке) пумит жутскыны (я. султыны); **viina noussee päähän** выжт. вина йыре тубе ◊ **n. bussiin** автобусэ пуксыны; **n. (pois) bussista** автобусысъ васькыны; **n. maihin** музъем вылэ васькыны (корабльсъ); **n. oraalle** жужаны, мычиськыны, бычыраны (будостъес ссы); **kynneleet nosevat silmiin** (синдуре) синкылиос пото (я. кылдо); **käteen nousi rakkuloita** кие вупульюс потйзы (я. кылдйзы) **nousu**¹ жутск|он, -ем; (*kiipeäminen, ylös meneminen*) туб|он, -ем; (*seisomaan*) султ|он, -эм; (*auringon, kuun*) жужа|н, -м (шундылэн, толэзьлэн); **auringonn.** шунды жужан; **hintojen n.** дуньёслэн жутскемзы (я. будэмзы) ◊ **n. bussiin** автобусэ пуксён; **n. bus-sista** автобусысъ васькон; чиit. > **nousta** **nousuvesi**²⁷ вуйылон, прилив **noutaa**^{53-F} ветлыны (марлы ке), (мыныса) вайыны (*mae ke*); **n. kirje postista** почтае гожтэтлы ветлыны; почтае ветлыса, гожтэт вайыны **novelli**⁵ литер. (кузь)мадёс*, повесть, новёлла **nuha**¹⁰: **minulla** (*t. minussa*) on n., **olen nuhassa** (мынам) ныры вия (я. ворсасъкемын, тырмемын) **nuhakuumē**⁴⁸ мед. пуэд **nuhde** > **nuhteet** **nuhdella**^{67-F} алыны, тышкасъкыны (кинэ ке), визь тырыны (кинлы ке) *ruhek.* **nuhteet**^{48-F} *tr. l. ал|он, -эм, выго-вор:* **antaa nuhteita** алыны, визь тырыны *ruhek.*; **minä sain nuh-teita** монэ ализы, мыным вы́говор сётэйзы **nujija**¹⁰ нуши, чокмор, зыр **nujjapää**¹⁸ зоол. йыронуши, пачашуши, нушыйр **nujertaa**^{54-K} (*voittaa*) пазьгыны выжт., вормыны; (*murtaa*) чиг(т)ыны, куасалтыны выжт.; **n. jnk vastarinta** кинлэсъ ке пумитяськонэ пазьгыны (я. чигтыны) **nujertua**^{52-K} пазьгемын лууны выжт., келяны; чигиськыны, куасалскыны выжт. **nukahtaa**^{53-F} умме усыны; (*torkah-taa*) умтисък(ыл)ыны, нырулск(ыл)ыны; **hän nukahti heti vuoteeseen kätyään** валесэ выдэмез бере ик со умме усиз; **nukahdin hetkeksi istualleni** пуконъям пичияк умтисъкылй **nukka**^{10-A} 1. гон (*векчи но небыт*), пигон; **lehtää peittävä valkoinen** **n.** куарез шобыртйисъ тёдьы (векчи) гон 2. (*kankaassa*) гон, ворс; **sametin n.** пильыслэн (я. бáрхатлэн) гонэз **nukke**^{8-A} мунё **nukkua**^A 1. изыны, кёлыны; **n. makeasti** ческыт умен изыны; **n. sikeästi** (*t. sikeää unta*) соп-соп (я. кужмо умен) изыны; **mennä (t. käydä) nukkumaan** изыны

выдыны; **panna joku nukkumaan** кинэ ке изыны выдтыны; **olla nukkuvinaan** иземъясыны, изем улэ аналсыны, изись карисъкыны **2.** (*nukahtaa*) умме усыны; **olin jo nukkumaisillani** умме усисъко ни вал **nukuttaa**^{53-С} **1.** изытыны; *мед.* изытыны, умме усытыны (*кинэ ke*), наркоз сётыны (*кинлы ke*); **n. lapsi** нылпиеz изытыны; **n. rotiles ennen leikkausta** висисез операци азын изытыны **2. од.** *м.:* [изем я. кёлэм] потыны; **mina n.** (мынам) иземе потэ; **alkoi n.** изем потыны кутскиз **numeraali**⁵ кыл. лыдним*, числительной **numero**² **1.** (*luku*) лыдпус, цифра; **arabialaiset numerot** араб лыдпусъёс; **roomalaiset numerot** рим лыдпусъёс **2.** (*arvosana*) оцёнка, отмётка, дуньет (*лыдпус*); (*piste*) балл [-л] **3.** (*jnk paikka järjestyskessä*) нóмер; **huoneiston n.** квартыралэн нóмерез; **kännykän n.** казъ* (я. мобильной) телефон нóмер; **koulu n.** **52** 52-тий нóмеро школа **4.** (*koko*) быдзала, размер **numerus**³⁹ кыл. лыд **nunna**¹⁰ монашка **nuo** *нв.* (тýнý) со (*тр. л. мн.-ъёс* шоры возьматэ); (*juuri t. useista*) соосыз; **nuo riut ovat omenapuita** тýни со писпуюс – улмопуюс; **noissa uusissa taloissa ei vielä asuta** тýнý со выль коркаосын уг на уло; чит. > **tuo** **nuohooja**⁷⁴ муръё сузясь **nuohota**⁷⁴ су (я. шум) сузяны; **n. savupiirru** муръё сузяны **nuokkuä**^{52-А} **1.** ошиськыны, лэзькыны, ошиськыса (я. лэзькыса)

улыны; **pihlajan nuokkuvat ter-tut** палэзьпулэн ошиськем ёус-киосыз **nuolaista**⁶⁶ нюлыштыны **nuoli**²⁶ **1.** (*jousen*) ньёл, вень; **jousen n.** пукыч ньёл (я. вень) **2.** (*osoitin*) стрёлка, ньёл(пус)* **nuolla**⁶⁷ нюлыны **nuora**¹⁰ гозы **nuorekas**^{41-А} егитъёслэн (я. пинальёслэн) кадь, егит, пинал; **n. ääni** егит (я. егитъёслэн кадь) куара; **nuorekkaan näköinen** егит тустьем **nuorentaa**^{54-И} егит(гес) карыны, пинал(гес) карыны, егитмытыны, пиналмытыны **nuorentua**^{52-И}, **nuoreta**⁷² егитомыны, пиналмыны, егит(гес) лууны, пинал(гес) лууны **nuori**²⁶ **1.** егит, пинал; **n. mies** егит пиосмурт; **n. poika** егит пи; **n. väki** егит (я. пинал) калык; **nuoret ja lapset** егитъёс но пинальёс, пинальёс но покчиос; **n. lammas** пинал ыж; **nuorempeli veli** вын, пичиез (я. покчиез) брат; **nuorena** егит дыръя; **nuoresta alkaen** егит дырысен **2.** (*uusi*) выль; **kielemme nuoret lainasanat** кылыштымы выль асэстэмъёс; **n. viini** вуымтэ вина; **n. olut** юмал сур; **iltä on vielä n.** жыт али гинэ кутске ай **nuorikko**^{4-А} выль кен(ак), ичимень **nuoriso**² оғъясьь. егитъёс, пинальёс, егит (я. пинал) калык **nuortua**^{52-К} > **nuorentua** **nuorkainen**³⁸ пинал пи, эке **nuorus**⁴⁰ **1.** (*nuoruudenaika*) егит дыр, пинал дыр (я. даур); **(minun) nuoruudessani** егит дыръям **2.** (*nuori ikä*) егит (я. пинал)

лу|он, -эм, егитлык, пиналлык
nuotio³ тылском, костёр; **sytyttää**
n. тылсыны; **tehdä n.** костёр
 лэсътыны, тылсыны
nuotta^{10-C} калтон, нéвод; **vetää**
nuottaa (чорыг) калтыны, кал-
 тонэн (я. нéводэн) чорыганы
nuotti^{5-C} муз. нóта; **soittaa nuoteis-**
 та нóтася шудыны
nuotteline⁴⁸ пиоптэр, пульт (*но-*
таослы)
nipro¹ мугло, моклок, сюртэм; **n.**
lehmä мугло скал
nuppi^{5-B} 1. йыр (*арбериослэн*);
(pallonmuotoinen työs) молёк;
nuppineulan **n.** булавка йыр 2.
(painike) нюртэт*, кнопка (зийбы-
 лон); (*kierrettävä*) бергатон, рúч-
 ка; **radion** **n.** ráдиолэн бергато-
 нээ (я. рúчкаэз) 3. *вер.* (*pää*) йыр-
 кобы (йыр ссы)
nuppineula⁹ тéчет (я. тéчкон, йы-
 ро) вень, булавка
nuppu^{1-B} сяська мульы; **omena-**
riuissa on jo suuria nuppija ул-
 мопулэн сяська мульысыз бад-
 зымесь ни; **kukka on nupulla** (*t.*
nupussa) сяська мульясыке-
 (мын) ни
nurin 1. (*sisäpuoli ulospäin*) мыддо-
 рин; **pukea paita** **n.** дáремез мыд-
 дорин дýсяны; **kääntää taskut** **n.**
 кисьюслэсэ пушпалзэс поттыны
 (я. берыктыны) 2. (*kumossa*) кы-
 мин, йыр|(ин)уллань, -чукин;
kääntää kippi **n.** **lautaselle** чаша-
 ез блюда вылэ кымин (я. кыма-
 са) поныны; **mennä** **n.** кымасъкы-
 ны, бекмыльсыны; **tehdä kaiki**
n. **kurin** вáньзэ йырин-чúкин
 (я. мыдлань) лэсътыны; **mennä**
n. **niskoin** йырин-чúкин (я.
 йырин-пéтрин) усыны

nurinkurinen³⁸ йырин-чúкин
 выжт., мыдлань, юнтэм; **n. jär-
 jestys** йырин-чукин радлык; **n.**
menettely юнтэм (карон-)вырон
nurista⁶⁶ зурыны, нёрьяны, жож-
 тисъкыны; **n. työn paljoutta** (*t.*
paljoudesta) уж трос луэмсыз
 зурыны, уж трос шуыса нёрья-
 ны
nurja¹⁰ выжт. ои мыддорин; **n.**
puoli мыддорин пал
nurkka^{10-A} сэргэ; **talon n.** корка сэ-
 рег; **seisoa nurkassa** сэр(е)гин
 сылыны; **nurkan takaa** сэргэ сёб-
 рысь
nurmetta^{52-C} ожомыны, -зыны;
nurmettunut tie ожомем сюрес
nurmi⁷ ожо, турын; (*nurmikko*)
 гуждор; (*niitty*) возь(выл); **loikoa**
nurmella ожо вылын кыллыны
nurmikko^{4-A} газон, гуждор, ожо-
 (выл); **leikata nurmikko** газонэз
 чышкыны
nuti^{5-F} > **nipro**
nuuhkia⁶¹ нысъяны, нысъясъкыны
intr., зынъяны, зынъясъкыны *intr.*
nuuka¹⁰ *вер.* 1. (*kitsas*) чурыйт(ъась-
 кись), сук(ъаськись) 2. (*tarkka*)
 копасъкись *выжт.*, чыры-пыры
 борды но кырмисъкись
nuuska¹⁰ нысъян (я. зынъян) тамак
nuuskata⁷³ нысъяны, зынъяны
 (ксы тамак)
nuuskatupakka^{14-A} посэм тамак
nuuskia⁶¹ нысъяны, нысъясъкыны
intr., зынъяны, зынъясъкыны
intr.; **n. tietoja** *выжт.* (тодыны
 турттыса) зынъясъкыса ветлы-
 ны
nuutua^{52-F} 1. (*kuihtua*) шуяны,
 куасъмыны, чакмыны; **kuivu-
 destä nuutunut kasvi** кóсэн
 куасъмем будос 2. (*väsyä*) жа-

дыны, жуммыны, катъэммыны; **nuutunut mieliala** жум мылкыд
nyanssi⁵ нюанс, пörtэмлык (*пичи гинэ*)
nyhtää^{53-F} ишкыны, -аны, кысканы; (*kitkeä*) урыны; (*nyhtäistä*) ишкалтыны, кысканы; **n. rikkaruoja** жагтурынэз ишканы; **n. rikkaruoja kasvipenkistä** убоез урыны; **n. pellavaa** етйн ишкыны, етйнаны; **n. tukasta** йырсиез (я. йырситй) кысканы
nykii^{61-D} 1. кысканы; (*kala myös*) зыгатыны; **n. hihasta** саестй кысканы; **n. kahvaa (t. kahvasta)** кутонэз (я. кутонтиз) кысканы 2. (*tehdä äkkiliikkeitä*) сырмыны, (сыр-сыр) вырыны; (*liikkua nykäyksin*) зурк-зурк ветлыны; шуák (я. зүркак) вырз(ыл)ыны; **silmiä nykii** син сырме; **kulkea nykien** зурк-зурк (я. зүркак вырзлыса) ветлыны
nykyaika^{9-D} туала (я. алиала) дыр; **nykyajan nuoriso** туала егтьёс; **nykyikana** туала дыръя (я. арын)
nykyainaiken³⁸ туала, алиала; **n. ihmisen** туала адями; **n. sairaa-la** туала эмъюорт* (я. больница)
nykyinen³⁸ али(е), туалаез, туннала; **liikkeen n. johtaja** ужбергатоннилэн* (я. компáнилэн) алиез кивалтисез; **n. elämä** туннала улон
nykyisin > nykyään
nykyä: tätä n. али (дыре я. дыръя), та вие (я. вакытэ)
nykyään али (дыре я. дыръя), та вие (я. вакытэ), табере; **kaikki on n. niin kallista** вáньмыз али (дыре) сýче дуно (луиз) ни; **mi-**

tä sinä n. puuhilet? майн та вие выриськод?, мар али карыльськод ни?
nykäistä⁶⁶ 1. кысканы; **n. kädestä** китий кысканы 2. (*tehdä nykäys*) зúрк(ак) вырзыны; **juna lähti nykäisten liikkeelle** поезд зуркак (я. зурк гинэ) интысыстыз вырзиз 3. **спорт.** шуák азьпалсыны (я. азьпала потыны) (*кесь бзызылс*)
nylkee^{58-L} 1. (*nahka*) ныны, партчаны; (*kuori*) нылдыны (*сул*), кесыны (*туў*); **n. lammastä nahka** ыжелэс кузэ ныны
nyplätä⁷³ 1. (*hypistellä*) кутылыны, (кутылыса) утчаны (я. эскерыны); **hän nypläsi hämillään puseron nappeja** керпотэмениз со кофтаэлэс бирдьюосс кутылыса утчаз 2. **киуж.** (*pitsiä*) чильпаны, чильтэр керттыны
nyppriä^{61-B} ишкыны, -аны (*кесь гон*); бичаны; **n. kulmakarvojaan** синкашъестэ ишканы
nyrjähdyttää^{53-C} > nyryjäyttää
nyrjähtää^{53-F} вольтчаны, бералсыны, (интысыстыз) вырзыны; **peukaloni nyryjähti** пöлые вольтчиз
nyrjäyttää^{53-C} вольтчаны, бералтыны, (интысыстыз) вырзытыны; **nyrjäytin peukaloni** пöлыме вольтчый
nyrkkeillä⁶⁷ 1. мыжгасыкыны 2. **спорт.** боксировать карыны, боксэн вырыны
nyrkkeily² 1. мыжгасык|он, -ем 2. **спорт.** бокс; **harrastaa nyrkkeilyä** боксэн вырыны
nyrkki^{5-A} мыжык; **panna nyikit heilumaan** выжт. мыжыкъёслы

эрик сётыны
nyrkkitappelu² мыжгаськыса жу-
 гисъкон, мыжгаськон
nyrpistää³³: **n. nenänsä** нырдэ
 кисыртыны (я. шымыртыны)
nystyrä¹² лёг, молёк; **kaulassani on**
n. чыртыям лёгез вань
nyt (*tällä hetkellä*) али; (*tämän jäl-
 keen*) табере; **nyt sataa** али зоре;
nyt heti али ик; **juuri nyt** щапак
 али; **mitäs nyt sanot?** (я.) мар
 табере шуод? ◇ **mene nyt!** мын
 ни (я. ай!); **älä nyt!** ма-ма-ма!
 (паймыса вазён), эн али (я. ай!),
 дугды али (я. ай)
nytkähdellä^{67-F} сэзъясъкыны, ды-
 рекъяны; (*silmät*) сыр|мыны,
 -ъяны (син ссы); **hänen hartiansa**
nytkähtelivät itkusta бöрдэмен
 пельпумъёсыз ик сэзъяско вал
nyuhkyttää^{53-C} викышъяны, ниске-
 тыны (*bördysca*); **itkeä n.** ви-
 кышъяса (я. нис-нис) бöрдьины
nyytti^{5-C} керттэт, бинет (котырен,
 арбериосын)
nyökyttää^{53-C} йырыныд шонаны
 (ксь соглаш луыса); **n. päättää**
 йырыныд шонаны
nyökäätä^{73-A} йырыныд шон|аны,
 -тыны (зечбурыяськыса но сог-
 лаш луыса); **n. päättää** йыры-
 ныд шонаны (я. шонтыны)
nyöri⁵ кал, шнур(ок)
näet щапак, тодйсъкод-а, кызы
 шуод ай; **en lähtenytkään, tuli n.**
sade öй мын (я. кошкы) ни –
 щапак зор вуиз; **asia on n. niin,**
että ... кызы шуод ай, ужпум
 тани мар бордын: ...
nähden *нб. 1.* (*jhk verrattuna*) (маин
 ke) чошатыса, (make шоры) уч-
 кыса; **Kuun asema Maahan n.**
 Толэзълэн интыяськонтïеэ* (я.

положéние) Музъем шоры уч-
 кыса; **meihin n. hän on parem-**
massa asemassa милемын чоша-
 тыса, солэн югдурез умойгес **2.**
 (*jnk osalta*) ласянь; **viljaan n.**
omavarainen maa ю-нянь ласянь
 асваньбуро* (я. ассэ ачиз бидэ-
 сак сюдись) кун
nähdä⁷¹ адзыны; (*toisensa, toisiaan*)
 адзисъкыны (кинэн ke); **n. omin**
silmin ас синмын(ыд) адзыны;
hän ei ollut näkevinään minua со
 монэ адзисътэм улэ аналкис;
nähdäään illalla! (быйдо) жытазе
 адзисъком!; **n. unta** вётаны, уй-
 вёт адзыны; **n. nälkää** сютэк
 улонэз адзыны; **n. hyväksi** умоен
 лыдъяны (я. адзыны); **nähdäään**
jahka eletäään улыса адзом
nähdäkse(en: nähdäkseni мон ся-
 мен, мон малпамъя; **hänен näh-
 däkseen asia oli selvä** солэн мал-
 памезъя, ужпум валамон вал
nähtävyys⁴⁰ учкымон (я. адзымон)
 инты, учкымонлык*, достопри-
 мечательность; **esitellä kaupun-
 gin nähtävyksiä** карлэрс учкы-
 мон интыоссэ возьматыны,
 карлэн учкымон интыосыныз
 тодматыны
nähtävästi лэся, вылды, дыр, луоз;
bussi on n. jo lähtenyt автобус
 кошкем ни, лэся
näin 1. (*tällä tavalla*) тазы; **tee n.**
 тазы кар; **n. ei voi jatkua** тазы
 азъланяз но уз луы (я. луыны уг
 быгаты); **n. ollen** озыыен, иське
2. (*siinä määrin*) таче, такем, та;
n. kaukana такемын; **n. kauan**
 таче (я. такем) кема, такема; **n.**
paljon тামында, таче (я. такем)
 троc
näivettyä^{52-C} (*kuihtua*) шуяны,

куасьмыны, чакмыны; (*kurtistua*) шензияны; **näivettynyt porkkana** шензиям чужушман
näkemiin³ ёч лу (я. ул); (*useille teittellessä*) ёч луэ (я. улэ)
näkemys³⁹ (*näkemistapa*) адзон, -ем (амал); (*käsitys*) вала|н(лык), -м, представление; (*näkökanta*) учкет* (точка зрения); (*katsomus*) учк|ос*, -он, -ем (kyče ke ujzum шоры); **n. tulevaisuudesta** азъланъэ адзон; **poliittiset näkemykset** политической учконъёс
näkemä¹⁰ адзём(ез); **ensi näkemälä** та нырысьсэ (я. огпол) адзыса, нырысь адземысь; **hän kummas-teli näkemäänsä** адземезлы со паймиз
näkinkenkä^{10-G} куалем, куалым
näky^{1-D} 1. (*näkymä*) (тус)-суред*, вид, зрелище; **mies ja hänen koiransa olivat tuttu n. puistossa** пуныен пиосмурт паркын тодмо тус-суред вал; **kauhistuttava n.** кёшкемыт суред 2. (*harhan.*) адзисъкон (ишиан выллем); (*hal-lusinaatio*) галлюцинаци(я) [-л-]; **nähdä n.** адзисъкон адзыны
näkymä¹⁰ 1. адск|он, -ем, тус-суред*, вид, панорама; (*maisema*) куазьсуред*; **n. ikkunasta** укно-ысен тус-суред 2.: **tulevaisuu-denn.** азълане перспектываос; **näillä näkymillä** (*t. näkymen*) **teos valmistuu ensi vuonna** таёч юг-дурез лыдэ басьтыса, произве-дение вуоно аре дась луоз
näkymätön^{34-C} (*joka ei näy*) адзисъ-кисътэм, адзисъконтэм; (*jota ei voi nähdä*) адзонтэм, адзыны лу-онтэм; **Kuun n. puoli** Толэзылэн адзисъкисътэм палыз; **tehdä nä-kymättömäksi** адзонтэм карыны

näkyvissä, -stä, -in: olla näkyvissä син азын улыны, адзисъкыны; **maata näkyvissä!** музъем (ад-зисъке)!; **kadottaa näkyvistä** син азысыштыны; **tulla näkyviin** син азе потыны, адзисъкыны (кутскины); **saada jk näkyviinsä** синийлтыны, адзыны (быгаты-ны)
näkyvyyys⁴⁰ адзисъконлык, адзыны луон(лык); **hyvä n.** умой адзисъ-конлык (я. адзисъке)
näkyvä¹⁰ адзисъқись, -ымон, шёдскимон; **olla näkyvällä paikalla** адзисъкись интыын лууны
näkyä^{52-D} адзисъкыны, адскины; **kaukana näky metsä** кыдёкын нюлэс адзисъке; **tuolla näkyu-joki** (тыйн) отын шур адзисъке; **talo ei näy täältä** (*t. tänne*) таты-сен корка уг адзисъки
näkö^{1-D} 1. (*näkökyky*) адзон, адзыны быгатон (я. луэм), син *выжт.*; **heikko n.** ляб адзон; **minulla on heikko n.** (мынам) синъёсы ля-бесь; **menettää näkönsä** синтэк кыльны, адземысь дугдыны 2. (*ulkon.*) (выл)тус; (*kasvojen*) тус(бу); **miehessä oli sekä kokoa että näköä** пиосмурт быдзалае-ны но, вылтусыны но зол вал; **tunnen hänet vain näöltä** (ымныр) тузызъя гинэ сое тодйско; **pojassa on isänsä näköä** пияш атаез тус, пияшлэн атаезлэн тузыз-буыйыз вань; **työ on tehty vain näön vuoksi** уж нёбымыз понна гинэ лэсътэмын
näköala⁹ 1. адск|он, -ем, тус-суред*, вид, панорама; (*maise-mä*) куазьсуред*; **n. merelle** зарезе адскон (я. тус-суред) 2. *выжт.* перспектива

näköharha⁹ син пёет (я. алдэт)

(мыдланьсыса адскем)

näköinen³⁸ тус(ъем); **olla jnk n.**

кинлы ке кельшыны (я. укшаны, тупаны). кин ке тус луыны; **hän on isänsä n.** со атаез тус; **he ovat toistensa näköisiä** соос оғогзылы кельшо; **mitättömän n.** тустэм-бүйтэм, туслыктэм

näköjään тазы учконо (я. малпано) ке, луоз, шёдске; **hän ei n.** **tule** тазы учконо (я. малпано) ке, со уз лыкты

näkökanta^{9-J} учкон инъет*, учкон (я. малпан) амал, учкет* (точка зрения); **tarkastella asiaa omalta näkökannaltaan** ужпумез ас учкон инъетысеныд эскерыны; **yhtyä toisen näkökantaan** мукет муртлэн учкон инъетэз (я. амалэз) борды итйсыкыны

näkökulma¹⁰ 1. учкон сэргег (*син но учконо арбери вискысь*) 2. выжт. (*näkökanta*) учкон инъет* (я. сэргег*), ужпум шоры учкон; **tavallisen ihmisen näkökulmasta** огшоры адямилэн сынмыныз (я. учкон инъетысеныз)

näköpiiri⁵ 1. син сузённи (я. сузён-котыр), син азь=; **näköpiiriin ilmestyi vene** син азям (я. сузённиям) пыж потиэз 2. выжт.

тодон-валан, инвис *выжт.*, кругозор; **laajentaa näköpiiriäään** тодон-валандэ будэтыны, инвистэстэ паськытатыны

nälkiiintyä^{52-J} сютэммыны, вугалмыны, сютэк улыса чакмыны (я. каттэммыны); **nälkiiintynyt pakolaislapsi** бéженецъёслэн

сютэк улыса чакмем нылпизы **nälkä**^{10-D} кётсюма|н, -м, сием по-т|он, -эм; **minulla (t. minun) on n.**

(мынам) кёты сюма, си(сык)еме потэ; **nähdä (t. kärsiä) nälkää, elää nälässä** сютэк улыны; **kuolla nälkäään** сютэк (я. кóт сюмаса) кулыны

nälkäinen сютэм; **olla n.** сютэм луыны; **tulla nälkäiseksi [кóт]** сюманы кутскыны; **hän tuli nälkäiseksi** солэн кётыз сюманы кутскиз

nälkävuosi²⁷ сютэм ар **nälviä**⁶¹ бышкыны (кылын), бышкиськыны *intr.*, исаны, исаськыны *intr.*, чепылляны; **älä aina nälvi!** весь бышкиськыса эн ул! **nämä** *нв.* та (тр. л. мн.-ъес шоры возьматэ); (*juuri t. useista*) таосыз; **n. puut ovat omenapuita, ja n. ovat kirsikkapuita** та писпуюс – улмопуос, нош таосыз вишняпуос; **n. ovat hänen jälkiäään** та солэн пытыеz; **aivan näinä päivinä** чапак та нунальёсы; *чит.* > **tämä**

nänni⁵ ноныбидры, ноношибидры; **vauva imee nänniä** нуны ноны ноңэ

näperrellä^{67-K} лэсстьны, кибашыны*, мастерить карыны

näpistää⁵³ капыртыны, кыскыны, лушканы (*пичигес мае ке*)

näppylä¹² зуректон, пичи пöськы (*ку вилын*)

näppäillä⁶⁷ 1. зйбылны, нюръяны (*клавишаосты, кнопкасты*); **n. kuvia** тýс/пуктылыны 2. (*kieli-soittimen kielä*) чепылляны, ѹётс-кылыны, зйбылны (*крезъгур инструментлэсэй сёоссэ*); **n. kitaran kielä** гитáралэсэй сёоссэ чепылляны

näppäin³³ нюртэт*, клáвиша; (*harmonikan*) бирды (*арганлэн*)

- näppäryys⁴⁰** 1. (*taitavuus*) етйэллик, жаб(ы)рес лу|он, -эм, кибашо (я. кибашлы) лу|он, -эм; (*kekseliäisyys*) амаллык, амало (я. амаллы) лу|он, -эм; **sormin**. чиньбыслэн жабрес луэмзы 2. (*mukavuus*) лякытлык, каныллык, кипало лу|он, -эм; **työkalun n.** ужан тирлыклэн лякытлыкез (я. кипало луэмез)
- näppärä¹⁰** 1. (*taitava*) етйз, жаб(ы)-рес, кибашо, -лы; (*kekseliäis*) амало, -лы; **n. työntekijä** етйз (я. жабрес) ужась; **näppärät kädet** жабрес киос; **n. ihmisen** кибашо (я. киё-пыйдó) адями 2. (*mukava*) лякыт, каныл, кипало; **n. työkalu** лякыт (я. кипало) ужан тирлык; **n. keino** лякыт (я. каныл) амал
- näpsäyttää^{53-С}** шлач карыны (ксъ чиньбысын, зийбыса, калленак шуккыса); тэшкыльтыны; **n. sormiaan** чиньбысыныд (ш)лачкетыны (я. шлач карыны); **n. jtak sormille** кинлэн ке чиньбосаз шлач! шуккыны; **n. jtak ne-nälle** кинлы ке (я. кинэ ке) ныраз тэшкыльтыны
- näpäyttää^{53-С}** шлач шуккыны (я. карыны); тэшкыльтыны; **n. jtak otsalle** кинлы ке (я. кинэ ке) кымасаз тэшкыльтыны
- närhi⁷** зоол. јакы, сойка (*Garrulus glandarius*)
- närkästyä⁵²** кёттэ жож карыны, куатаськыны, йырдэ кур карыны; **hän närkästyi pilanteosta** се-рекъяса верамысь со кётсэ жож кариз; **hän oli hyvin närkästynyt** со туж куатаськемын вал
- närästää⁵³ од. м.: minua n.** сюлэм(ы) сутске (я. чуштаське),

- гадьме сутэ (я. пыже); **se n. minua vieläkin** выжт. со (учыр) али ке но сюлэмме чепылля, соин сэрэн али ке но коты жож **nätkelmä¹⁰** бот. турикёжи, чина (*Lathyrus*)
- näykkiä^{61-А}** 1. куртч(ыл)ыны; чепылтыны; **hevonen pyrki näykkimään hoitajaansa** вал утисьеэ куртчины турттиз; **hanhi näykkii minua** монэ зазег чепыльттиз; **lampaat näykkivät ruohoa** ыжъёс вож турын бичало (я. сиё) 2. выжт. чепылляны, куртчылыны; копаськыны; **näykkivä arvostelu** чепыллясь дуньеткыл* (я. рецензия)
- näyte^{48-С}** 1. возьматос*, образец, проба; **tavaran**. вузлэн возьматосээз 2. (*todiste, esimerkki*) возьматос*, зэмат|он, -эм, пример; **voimann**. кужымлэн возьматосээз (я. доказательствоэз), кужымез зэматон; **opettaja soitti näytteeksi pari tahtia** возьматослы (я. возьматон понна) дышетись одиг-ог такт(сэ) шудийз
- näyteikkuna¹²** витрина (магазинсыць)
- nätekappale⁴⁸** возьматос*, туслет*, образец (оскалтыса лэсьтэм маке)
- näytellä^{67-С}** 1. (*näyttää*) возьматъяны, возьматылыны, адзытьяны; **n. valokuvia** туспуктэмъёсты* (я. фотографисты) возьматъяны 2. (*esim. näytelmässä*) шудыны (ксъ спектаклын); **n. teatterissa** театрын шудыны; **n. sairasta** висем улэ аналсыны, висись кариськыны
- näytelmä¹⁰** пьеса [-cc-]; спектакль, постановка

näytelmäkirjailija¹² драматург
näyttelijä¹² актёр, артист, (*naishenkilö*) актриса, артистка; (*esittäjä myös*) шударь (ксь театрын)
näyttelijätär^{32-C} актриса, артистка
näyttely² адъютон, выставка, экспозици(я); **auton**, автомобильёсты адъютон, автомобильёсын выставка; **taiden**, чеберлык* (я. художественной) адъютон, устолькъя* (я. искусства [-с-]) адъютон; **käydä näyttelyssä** адъютон э ветлыны
näyttämö² сцена; (*sirkusessa*) арена
näyttävä¹⁰ йён-йён, йён-буров*, шук(ы)рес; (*huomattava*) син шоры ёйтъын, -йсь; **pitkä ja n.** **mies** жужыт но йён-йён пиосмурт
näyttäytyä^{52-F} (*ilmantaua*) потыны (син азе), возьматсыны, адъиськыны; (*paljastua*) шарагасыкыны; **aurinko näyttäyti pilvien takaa** пилемъёс съорыс шунды адъиськиз
näyttää^{53-C} 1. возьматыны, адъитыны; **n. tietä** сюрес возьматыны; **n. lippu** билет возьматыны; **n. toteen** зэм шуыса возьматыны, зэматыны,* доказать карыны 2. (*olla jnk näköinen*) кельшины, укшаны (кинлы ke); (*tuntua jltak*) потыны (мар ke кадь), адъиськыны (кычэ ke, мар ke кадь); **tuo lintu n. varpuselta** (тыйни) со тылобурдо ёльгырилы кельше; **tuo talo n. pitkältä** со корка жуҗыт потэ; **hän n. olevan sairas** со висись тус адъиське; **n. siltä, että tänään sataa** туннэ зороз кадь потэ

näyttö^{1-C} 1. юр. зэматон*, доказательство 2. тех., ит. дисплей [-лэ-], экран (ксь компьютерлэн)
näyttöruutu^{1-F} > **näyttö** 2
näytäntö^{1-J} (*teatterissa*) возьматон, представление, спектакль; (*esim. elokuvissa*) сеанс
näytös³⁹ 1. театр. действие, акт (спектакльэн люкетэз) 2. (*esitys*) возьматон, демонстраци(я), шоу; **muotin**, мода возьматон
näännnyttää^{53-C} жуммытыны, катыштимытыны, чакмытыны; **n. nälkäään** сютэк возьыса чакмытыны
nääntyä^{52-J} жуммыны, катыштимыны, чакмыны; **olla näantymäisillään nälkäään** сютэк улыса чакмыны (я. кулон калын луны); **nääntynyt** жум(мем)
näärännpäppy^{1-B} йыды (синмысъ)
näätä^{10-F} зоол. сёр, куница (*Martes; M. martes*)
nököttää^{53-C}; **istua n. paikallaan** интыяд точ (я. вырёлытыэк) пукыны; **pellon laidassa nököttävä mökki** бусы дурын ялан сыйлайс пичигес корка
nöyrstellä⁶⁷ йыбыртъяны, пыриськыны, йыбыртъяса (я. пыриськыса) улыны (кинлы ke); **nöyristelevä käytös** (весь) пыриськыны турттон
nöyrtäy^{52-K} ултыйасыкыны, сантэмаскыны, пумитъяськемись дугдыны (кинлы ke); **hän näyrtäy pyytämään anteeksi** со ассэ ултый карыса, вожэ медаз потты шуыса вераз
nöyryyttää^{53-C} ултыйяны, сантэмакыны, ултый (я. сйтэм-сантэм) карыны; **nöyryyttävä rangaistus** ултыйясь наказание

О

objekti⁵ 1. объект 2. кыл. мечак ватсамъёз* (я. дополнение)
obliikvisija⁹ кыл. кечевыл вошьет*, кóсвенной падеж
odelma¹⁰ норд|ос, -й, норед; **apilan o.** клéвёр нордос
odotella^{67-C} возьманы, витыны, возьмаса (я. витыса) улыны; (*toivoa myös*) оскыса (я. малпаса) улыны; чит. > **odottaa**
odottaa^{53-C} возьманы, витыны; (*toivoa myös*) оскыны (малы ke), малпаны; **o. vuoroaan** (ас) че-роддэ возьманы; **odotettu vieras** возьмам куно ◇ **odottava nainen** секйтэн (я. пинал ваёно) кыш-нумурт
odottamaton^{34-C} возьмамтэ, ви-тымтэ; **o. vieras** витымтэ куно
odottamatta шётдтэк (я. малпамтэ, витымтэ) шорысь; **alkoi o. sa-taa** шётдтэк шорысь зорыны кутскиз
ohdake^{48-A} бот.: **pelto-o.** (льоль)-йоны (*Cirsium arvense*)
oheen 1. нб. вёзы, доры, урдсы, дуре; **porstuan o. rakennettiin**
toinen talo корказь вёзы (я. урдсы) кыкéтий корка пуктыйы; **jät-tää auto tien o.** машинаэ сюрес дуры (я. урдсы) кельтыны 2. ск. бордаз, вёзаз; **liittää o. tarkempi selvitys** бордаз пýр-поч валэк-тон сётыны (я. ватсаны)
oheinen³⁸ бордаз (я. вёзаз) сётэм (я. итэм); **oheisesta taulukosta selviää, että ...** бордаз сётэм таб-лицаись валамон луэ, ... шуыса
ohella нб. валче, ёш, артэ (*instr.*);

(*paitsi*) сяна; **tämän o.** тайн вальче (я. артэ) (ик); **hän opiskelee työn o.** со, ужам сяна, дышетске на
ohentaa^{54-J} 1. векчиятыны; (*levey-deltää*) сюбегатыны, сюбегомытыны; **venyttämällä ohennettu teräslanka** нүйтса векчиятэм андан ез 2. (*harventaa*) шеромытыны, ёжыт(гес) карыны, ичи-(гес) карыны; **vuodet ovat ohentaneet hiukisia** аръёс йырсиез шеромыттлям ни 3. (*laimentaa*) кизертыны, кизер(гес) карыны; **o. kastiketta lihaliemellä** сóусэз (силь) лымен кизертыны
ohentua^{52-J} 1. векчиёмыны; (*levey-deltää*) сюбегомыны, -аны; **jää on alkanut o.** ѹд векчиёмыны кутскиз ни 2. (*harventua*) шеромыны, ёжыт(гес) луыны, ичи-(гес) луыны; **tukka on iän myötä ohentunut** аръёс ортчемъя йырси шеромиз ни; **ilmä ohentuu korkealle kiivettäässä** гурезе ту-бемъя омыр шероме 3. (*laimentua*) кизермыны, кизер(гес) луыны; **öljy ohentuu lämmittäässä** посятыку вёй кизерме
ohessa 1. > **ohella** 2. ск. бордаз, вё-заз; **lähettilä o. jk** бордаз (мае ке поныса) келяны; **o. lähetämme esitteen** бордаз проспект келясь-ком, ватсэт* (я. приложение) карыса проспект келяськом
ohesta нб. вёзысь, дорысь, урд-сысь, дурысь; **auto löytyi tien o.** машина сюрес дурысь (я. урд-сысь) шедиз

oheta⁷² > **ohentua**

ohhoh вк. э(э), ой; я; **o., opra häntuuttunut!** ээ, со воштисъкем ни ай!: **o., läthihän se juorukello lopultakin!** я, со зульымед (я. пу гырлыед) кызы ке кошкыны валаз!

ohi 1. нб. но ск. вöйтî, дортî; **men-nä jnk ohi** кин ке (я. маке) вöйтî ортчыны (я. кошкыны); **ohi kulkkevat autot** вöйтî (я. дортî) ортчыс машинаос; **ampua ohi** кырыж ыбыны 2. ск.: **sade on ohi** зор ортчиз ни; **sairaus on ohi** висён ортчиз

ohikulkutie¹⁹ кóтыр мынон (я. ветлон) сюрес

ohimo² пельдйн, -дор, висок
ohitse ск., нб. но на. вöйтî, дортî; **auto kulki ohitseni** машина вöйтîм ортчиз (я. кошкиз); **kesä oli jo o.** гужем быремын ни вал

ohittaa^{53-C} 1. (*kulkea ohi*) ортчыны, кошкыны (маке вöйтî); **o. kylä** гурт вöйтî кошкыны 2. (*päästä edelle*) азьпалтыны, ортчыны, кельтыны (*бераз*); **o. edessä kulkkeva auto** азьпалад мынийс машинаез азьпалтыны; **hän on ohittanut minut kauan sitten** выжт. со монэ кемалась кельтиз ни

ohjaaja¹⁰ 1. (*auton*) водитель, (машинаез) валтись* (я. нуллись); (*lentokoneen*) пилот 2. (*opinnoissa tms.*) кивалтись, дышетись; индылись, инструктор 3. театр., кино. режиссёр; **elokuvan o.** кинофильмез пуктись режиссёр
ohjaamo² 1. (*kulkuneuvon*) кабина; **auton o.** машиналэн кабинаез 2. радио. пультовой, пульт висъет; телев. режиссёр висъет
ohjakset³⁹, ohjat¹⁰ пр. л., выжт. ои

биньгозы, тэльбуго

ohjata⁷³ 1. (*kulkineuvoa*) валтыны*, нуллыны (транспортээз); **o. autoa** машинаез валтыны 2. (*liikkuaa esinettä, liikennettä*) пальяны*, (куд ке) пала карыны, ёръяны выжт.; **liikenne ohjattfin sivutiel-le** движениэ артыс сюрес э пальязы 3. тех. (*säädellä*) тупатыны, регулировать карыны (кесь приборъёсты) 4. (*opastaa*) келяны, бытыны (куд ке пала), пальяны*; **o. oikealle tielle** выжт. шонер сюрес вылэ поттыны 5. (*johtaa*) кивалтыны (кинэн ке), валтыны* (кинэ ке), радъяны юрттыны (кинлы ке); **o. jnk opintoja** кинлы ке дышетсконээ радъяны юрттыны, кинлэн ке дышетскеменыз кивалтыны 6. театр., кино. пуктыны, валтыны* (режиссёр ссы); (*orkesteria, kuoroa*) дирижировать карыны
ohjaus³⁹ 1. (*johtaminen*) кивалт|он, -эм, *валт|он, -эм, радъяны юрт|он, -эм; **jnk opintojen o.** кинлы ке дышетсконээ радъяны юрттон 2. театр., кино. пукт|он, -эм; режиссúра; театр. ои постановка; (*orkesterin, kuoron*) дирижировать кар|он, -ем; щит. > **ohjata**
ohjauspöyrä¹⁰ руль (кесь машина-лэн); **istua ohjauspöyrän takana** руль съорын пукыны
ohjaussauva⁹ валтон* рычаг (кесь самолётлэн)
ohjaustanko^{1-G} руль (кесь велосипедлэн, мотоциклэн)
ohje⁴⁸ валэкт|он, -эм, индыл|он, -эм; (*ohjeisto*) индылэт*, инструкци(я); **suulliset ohjeet** вераса сётэм валэктон (я. индылон); **kirjalliset ohjeet** гожтэм (я. гож-

тыса сётэм) валэктон (я. индылон); **lääkärin antamat ohjeet** врачлэн сётэм индылэтээз (я. предписáние); **käyttöhjeet** уже кутон(ъя) индылэт (я. инструкции); **pesuo**. миськыны валэктон (я. индылон), миськон(ъя) инструкция; **antaa ohjeita** индылыны, инструктировать карыны **ohjelma**¹⁰ прогráмма **ohjelmisto**¹ 1. репертуар 2. ит. прогráмма пыкет*, прогráммой [-м-] обеспечéние **ohjelmoida**⁶² ит. ии программиро-вать [-м-] карыны **ohjesääntö**^{1-ј} устав, положéние, индылонрад*: ужанрад*, регламент; **armeijan ohjesäännöt** ож-гар* (я. воéнной) устав; **ohje-säännön mukainen** уставъя, уставы тупась; ужанрадъя, ужанрадлы тупась **ohjus**³⁹ ож. реактíв(ной) снаряд; (*raketti*) ракéta **ohra**¹⁰ йыды **ohukainen**³⁸ пöр. мыльым, мильым **ohut**⁴³ векчи; **o. lehti** векчи куар; **leikata leipä ohuksi viipaleiksi** нянез векчи шорманы **ojeta**^{72-D, 74-D} шонер|скыны, -аны, веськытскыны; **naula oikeni** кортчöг шонераз (я. веськытс-киз); **ripustaa puku oikenemaan** костюmez шонерскон (я. вольыт луон) вылсысь ошыны **oikaista**⁶⁶ 1. (*suoristaa*) шонертыны, веськытатыны; тупатыны; **o. väintynyt naula** куасалском кортчöгез шонертыны; **o. jalat** пыдьёсты (я. кукъёсты) весь-кытатыны; **o. selkänsä** тыбырдэ шонертыны (я. чатыртыны); **o. (itsensä) pitkälleen** вéсь-весь вы-

дыны, кузялскыны; **o. hamettaan** юбкадэ тупатыны; **o. koi-pensa** выжт. оги. чатраны, чу-тырскыны, быждэ сётыны (= кукъёстэ веськытатыны) 2. (*koyjata*) тупатыны, -ъяны, шо-нертыны; **o. virheet** янгышъёс-ты тупатыны (я. тупатъяны) 3. (*kulkea oikotietä*) шонерáк (я. мéчák) мыныны (я. ортчыны); **oikaistiin metsän halki** нюлэс пыр шонерáк мынйзы (я. потий-зы); **tie oikaisee peltojen poikki** сюрес бусыос вамен шонерáк ортче **oikaisulukija**¹² коррéктор [-р-] **oikea**¹⁵ 1. (*ei vasen*) бур; **o. käsi** бур ки; **kunniavieras istui isännän** **oikealla puolella** дуно куно кузёлэн буркияз пuke вал, дуно куно кузё бордын бур палаз пuke вал 2. (*vaatteiden, kankaan puoli*) азин, аздорин; **kankaan o. puoli** басмалэн азин палыз 3. (*asiantukainen*) шонер, умой (янгыштэм); **o. vastaus** шонер валэктон (я. ответ); **o. ääntämys** шонер произношéние (я. куара-ости веран); **olet oikeassa** тон шонер (*верасъкод, лэсътйд*) 4. (*todellinen*) зэмос, зэмээ (луись); **o. mies** зэмос воргорон; **o. ystävä** зэмос эш; **osoittautua oikeaksi** зэманы, зэмээ луыны 5. (*sopiva*) кулэ (луись), тупа|но, -мон, -сь; **oikeaan aikaan oikeassa paikassa** кулэ дыръяз кулэ интыын; **apu tuli oikeaan aikaan** юрттэт ды-раз (я. дырыз дыръя) вуиз 6. (*oikeamielinen*) зэм|буро*, -лыко, шонер(лыко), справедлýвой; (*laillinen*) катлы* (я. законлы) тупась, катрадо*; **o. ihmisen**

- шонер (я. зэмлыко) адями; **o.** **tuomio** зэмбуро (я. справедлівой) суд
- oikealla, -lla, -lle: oikealla** бур палан, буркиын; **oikealta** бур палась, буркись, бурласянь; **oikealle** буре, бур пала, буркие; **o. pän** бурлань, бур пала; **kääntyä o.** буре (я. бур пала) кожыны
- oikein** 1. (*oikealla tavalla*) шонер, умой (янгышатэк); **puhua o.** шонер вераськыны; **aivan o.** чыл-как шонер; **kaikki on o.** вányмыз умой (лэсътэмын); **oikeammin sanoen** шонерзэ вераса; **kuka hän o. on?** кин со сычё (, зэмээ верано ке)?; **se on sinulle ihan o.!** озыы ик тыныд кулэ!, кем(ыз) тыныд! 2. (*vaatteiden, kankaan puoli*) азин, аздорин; **neuloa kaksi o., kaksi nurin** кык азин, кык мыддорин керттыны 3. (*erittäin*) туж, укыр, юн; **o. hyvä!** туж умой!; **nukuin o. hyvin!** туж умой изи; **hän pahoitti mielensä o. tosissaan** со рос-пробс вожзэ поттйз
- oikeinkirjoitus**³⁹ шонер гожъя(сы-ко)н, орфографи(я)
- oikeinkirjoitusvirhe**⁴⁸ орфографи (я. шонер гожъян) янгыш
- oikeudellinen**³⁸ эрикрад(о)*, правовой, юридик*, юридической; **asian o. puoli** ужпумлэн эрикрад (я. юридик) палыз; **lapsen o. asema** нылпилэн эрикрад инлы-кез* (я. правовой статусэз)
- oikeudenkäynti**^{5-F} суд ортчонрад (я. процесс [-c-])
- oikeudenmukainen**³⁸ зэмбуро*, шонерлыко, справедлівой, катлы* (я. законлы) тупась, правомёрной; **o. ratkaisu** зэмбуро пум-кыльян*, справедлівой решé-ние; **o. menettely** катлы тупась карон-вырон*, правомёрной действиос
- oikeudeton**^{34-C} 1. эрикрадтэм*, праотэм; **o. asema** эрикрадтэм инлык* (я. положение) 2. (*laiton*) катрадтэм*, катлы* (я. закон-лы) тупасътэм (я. пумит луись); **oikeudettomat vaatimukset** кат-радтэм куронъёс (я. трéбовниос) **oikeus**⁴⁰ 1. эрикрад*, право; **kansalaisten perustuslailliset oikeudet** кунмуртъёслэн* конституци-я(я) эрикрадъёссы, грáжданъ-ёслэн конституция(я) правоос-сы; **o. opiskella** дышетскины эрикрад 2. (*oikeudenmukaisius*) зэм|бур*, -лык, шонерлык, спра-ведлівость; **hänellä on o. puolellaan** зэмлук (я. зэмбур) солэн палаз; **o. voitti** зэмбур (я. спра-ведлівость) вормиз 3. (*oikeus-järjestys*) эрикрад* (радлык), право; (*oikeustiede*) юриспрудé-нци(я) [-дэ-]; **kansainvälinen o.** калыккуспо эрикрад 4. *юр.* (*tuomioistuin*) суд (орган); **korkein o.** вылý суд; **oikeuden istunto** суд кенеш; **oikeuden päätös** суд пум-кыльян* (я. решение); **oikeuden tuomio** суд пумкыл* (я. приго-вор); **haastaa jk oikeuteen** кинэ ке суде сётыны; **viedä asia oikeuteen** суде сётыны (*кин ке вылэ*); **käydä oikeutta** судиться [-цца] кариськыны
- oikeuslaitos**³⁹ *юр.* судъёзрад*, юс-тици(я), судоустройство (судъя учреждениослэн системазы)
- oikeustiede**⁴⁸ юриспрудéнци(я) [-дэ-], эрикрадтодос*, правовé-дение

oikeustieteellinen³⁸ юридик*, юридической (ксь удыс, факультет); **o. tiedekunta** юридик факультет **oikeustieteilijä**¹² юрист **oikeusvaltio**³ эрикрадо кун*, правовой государство **oikku**^{1-А} нет, (шүák) йыре лыктэм (я. шуккем), (шүák) мылкыд жүтск|он, -ем; **mukautua jnk** **oikkuihin** кинлэс ке нетсэ шедьтыса улыны; **tehdä jtak hetken oikusta** мae кe шүák йыре шуккемсы гинэ карыны **oikkuilla**⁶⁷ > **oikutella** **oikoa**^{52-Д} > **oikaista** 1–2; **o. jäseniään** назылляськыны **oikosulku**^{1-Д} эл. замыкание **oikotie**¹⁹ шонер (я. мéчáк, кужен) сюрес; **mennä oikotietä** шонерак (я. мéчáк) мыныны (я. потыны) **oikukas**^{41-А}, **oikullinen**³⁸ вог(ъяськись), куатаськись, быдзияськись; (*sää*) вошъяськись, жоб(ась); **o. ihminen** вог (я. быдзияськись) адями; **o. lapsi** куатаськись (я. нуныяськись) нылпи **oikutella**^{67-С} вогъяськыны, быдзи- яськыны; (*lapsi myös*) нуныяськыны; (*tempuriilla*) шузияськыны, ўйнтэмъяськыны; **hän oikuttelee** **kuin pikkulapset** пичи пинальёс кадь вогъяске; **moottori oikuttelee** мотор шузияське **oinas**⁴¹ астрол., **О.** астрон. Така, Овен **oire**⁴⁸ мед. ои тодмет, симптом; **myrskyn oireita ilmassa** силь- тöллэн омырысь тодметъёсыз **otitis** (соку) ик, чáляк; **hän tuli o. tiedon saataan** со ивор басьтэ- мез бере ик вуиз **oivallinen**³⁸ усто, туж умой; **o.**

suomennos финн [-н] кылэ усто берыктэм (ксь текст) **oivillus**³⁹ 1. (*idea, keksintö*) (выль) малпан, йыре шукк|он, -ем выжт.; **nerokas o.** гениальной (я. туж визьмо) малпан; **artikke- lissa oli monia teräviä oival- luksia** статьян трос лэчытэс визьмо малпанъёс вал 2. (*oivalluskyky*) амалт|он, -эм, йöндýр|он, -ем, макталт|он, -эм; **työ vaatii oival- lusta** уж амалтэмез (я. валамез) кулэ каре **oivaltaa**⁵⁴⁻¹ валатскины, макталтыны, ятвилтыны; йöндýрыны; **hän oivalsi vasta myöhemmin,** **mitä oli tehtävä** бöрысь гинэ со валатскиз, мар кароно (вал) **oja**¹⁰ канава, траншéя, ву бызённи **ojennus**³⁹ 1. (*oikaisu*) шонерт|он, -эм, веськытат|он, -эм, чатырт|он, -эм; **vartalon o.** мугорез шонертон (я. чатыртон); **kirjat ovat hyllyssä hyvässä ojennuk- sessa** жажыыс книгаос јик- јик сыло 2. ож. шонерск|он, -ем (ксь шеренгайын), равнение; **asento, o.! smýrno, равняйсь!** 3. (*nuhtelu*) визьма|н, -м, *визьно- да|н, -м, шонерат|он, -эм выжт.; **panna lapset ojennukseen** ныл- пиосты визьма(ты)ны **ojentaa**⁵⁴⁻¹ 1. (*oikaista*) шонертыны, веськытатыны, чатыртыны; **o. selkänsä suoraksi** тыбырдэ (весь-весь) шонертыны 2. (*suun- nata kätensä*) мычыны; (*antaa kä- desitään myös*) сётыны; **o. kätensä** кидэ мычыны; **o. kätensä sivulle** киостэ пельпум вадьсад жутыны (я. карыса шонертыны); **o. lahja jllek** кинлы ке кузым мычыны 3. (*nuhdella*) визьма(ты)ны,

визноданы*, шонертыны *выжт.*; **opettaja ojensi oppilaita** дышетйсь дышетскисьёсты визнодаз
ojentua⁵²⁻¹ 1. (*ojeta*) шонерскины, веськытскины, чатырскины; **käsivarsi ojentuu ja koukistuu** суй шонерске но купырске 2. (*kurottua*) мычиськыны; **monet kädet ojentuivat auttamaan** трос киос юттыны (вылысь) мычиськызы
OK [оокоо, oukei] > **okei**
okei *пк. вер.* яра|м, -лоз, умой, я; **o., sovitaan niin** ярам, озы мед луз; **kaikki on ihan o.** вáньмыз туж умой
oksa¹⁰ вай, улвай *koll.*; (*puunisäinen*) ул (ксь пулын); **puun runko ja oksat** писпулэн модосэз но вайёсыз (я. улваэз)
oksainen³⁸ ваё(-ваё), улваё; (*hirsi, lauta*) улэс; **o. puu** улваё писпу; **o. lauta** улэс пул
oksennus³⁹ (*oksentaminen*) ёскон, -ем; (*oksennettu mahan sisältö*) ёскем (бервил)
oksentaa⁵⁴⁻¹ ёсқыны; **hän oksensi** со ёсқиз
oksettaa^{53-C} 1. *од. м.* (*ylenannattaa*) [ёском] потыны, вукеқъятыны; **häntä o.** со вукеқъя(ське), солэн ёскемез потэ, сое вукеқъяте; **minua o.** ёскем(е) потэ; **oksettaava tyyppi** *выжт.* вук(ы)лэс (я. ёском потоно кадь) адями 2. (*panna oksentamaan*) ёсқытыны; **oksettava lääke** ёсқытон эмьюм
okisia⁶¹ суыны, вайзэ кораны; **o. puita** писпусты суыны, писпух ослэс вайзэс кораны
olemassaolo¹ вань (лу|он, -эм), луон-вылон*; улон-вылон, улэм-

вылэм; **todeta taudin o.** висён-лэс ваньзэ (я. вань луэмзэ) шедьтыны (я. зэматыны*); **olemassaolon taistelu, taistelu olemassaolosta** улон-вылон понна нюръяськон
olematon^{34-C} 1. (*jota ei ole olemaassa*) ёвётлэм, вань луисътэм; (*eräto-dellinen*) зэм(зэ) луисътэм; **väähäinen tai aivan o. asiantuntemus** уж сярысь ёжыт яке чылкак ёвётлэм валанлык; **o. asia** луымтэ (я. вылымтэ) учыр; **häiprää** **olemattomiin** чиптэм-чаптэм ышыны 2. (*mitätön*) чик ёвётлэм, туж пиши (я. ёжыт); **olemattomat mahdollisuudet** туж пишиесь луонлыкъёс; **olemattoman pieni** чик ёвётлэм пиши
olemus³⁹ 1. *лул|умугор, -пуш, существо; (*ulkonäkö*) туссуред*, ымныр тус *выжт.*, облик; **hauras o.** ненег лулмугор; **rakastaa ko-ko olemuksellaan** вань лулмугорыныд (я. лулпушкиныд) яратыны; **ulkoinen o.** выл(ласянь) туссуред (я. облик); **sisäinen o.** пуш(ласянь) туссуред (я. облик) 2. (*ominaislaatu*) пуштрос, шорсюлэм, сущность; **selvittää älykkyyden olemusta** визьмо луонлэс пуштроссэ валаны турттыны; **kansallisen kulttuurin o.** (йёс*)калык лулчеберетлэн* шорсюлмыз, национальной культуралэн шорсюлмыз
olennainen³⁸ шёдскимон (бадзым я. трос), йёнлыко*, сущевенний; **o. osa jstak** марлэн ке шёдскимон (бадзым) люкетэз
olento^{1-J} улэпос*, улэп маке, существо; **elollinen o.** (луло) улэпос, улэп маке; **ihmiset ja muut**

elolliset olennot адямиос но мукет улэп макеос
oleskella⁶⁷ улыны (кытын ке кёня ке дыр чоже), улыса улыны*, ортчыт|ыны, -ъяны; **hän oleskelii talvet etelässä** со толъёссе лымшор палан ортчытъялляз (я. улылыз); **nykyään hän oleskelee Suomessa** али со Финляндиин (улыса) улэ **oleskelu**² ул|он, -эм (кытын ке кёня ке дыр чоже), *улыса ул|он, -эм, ортчыт|он, -эм, ортчытъя|н, -м; **vuoden o. ulkomailla** кунгож сьёрын ар чоже улон **oleskelulupa**^{10-E} ёгдырлы улыны лэзет* (я. разрешение) (ксь Финляндии)
olettaa^{53-C} малпаны, эсэпланы; шуыны; **asia on aivan toisin kuin hän o.** ужпум чик озы ёвöl, кызы со малпа; **oletetut kustannukset** эсэплам (я. луыны багатоно) коньдон быдтонъёс; **olettakaamme, että asia on niiñ** я, шуом, со озы ик вань **olettamus**³⁹ эсэплан*, гипотеза **olevinaan: olla o.** 1) йöньяськыны, бадзымъяськыны 2) (*teeskennellä*) кн. / *partis.* + кариськыны, (*make*) улэ аналскыны, карыны; **hän on o. sairas** со висись кариське, со висем улэ аналске-мын, со висем каре **olio**³ улэпос*, улэп маке, существо, организм; **merkillinen o.** валантэм улэпос (я. существо); **elolliset oliot** улэп макеос (я. организмъёс)
olka^{10-D} пельпум; **taputtaa jtak olalle** кинэ ке пельпумаз вешаны **olki**^{7-L} куро (нюжа); **oljet tr. l.** куро *koll.*

olla⁶⁷ 1. луыны, вань *taipum.* (pret. вал); (*elää*) улыны(-вылыны); **olemassa** вань (луыны), луыны-вылыны*; улыны-вылыны, вёжыйны; **olipa kerran** улэм-вылэм; (*monikossa*) уйллям-вылллям; **olipa kerran eräs sankari** улэм-вылэм одиг батыр; **nyt on jo ilta** али жыт ни; **on kova tuuli** зол тёлаське; **on helppo hengittää** шоканы каныл (я. капчи); **olkoon niiñ!** мед озы луоз!, озы медло!; ярам; чок, бйдо 2. (*sijaitta*) улыны, луыны (кыче ке интыны); (*istua*) пукыны; (*pystyssä*) сылыны; (*makuulla*) кыллыны; **o. kotona** дорын луыны (я. пукыны); **tänään hän ei ole työssä** туннэ со ужын (я. уж дорын) ёвöl; **olitko sinäkin siellä?** шат тон но отын вал?; **o. armeijassa** армиын служить карыны; **minä haluan o. jnk aikaa yksin** мынам кёня ке огнам улэме потэ; **olen ollut jo kauan luonanne, on jo aika lähteä kotiin** кема улй ни тй дорын – берто ини; **o. kalassa** чорыганы, чорыгаса улыны, чорыганинын луыны; **o. kahvilla** кофе юыса пукыны, кофе юоннинын луыны; **o. dieetillä** диётаин пукыны; **o. joutilaana (t. toimettomana)** тэк пукыны 3. (*jillak jtak, jossak jtak*) вань *taipum.* (pret. вал) (кинлэн ке маиз ке, кытын ке *make*); **minulla on koira** мынам пуные вань; **minulla ei ole autoa** мынам машинае ёвöl; **meillä on iso talo** милям бадзым коркамы; **joessa on paljon kaloja** шурын трос чорыг (вань); **kirjassa oli älykkäitä ajatuksia** книгайн визьмо малпанъёс вал 4.

герёась кк. (kopulana) луыны; minä olen ammatiltani opettaja профессиея мон дышетйись (луисъко); hän ei ole talon omistaja со коркалэн кузёэз ёвöl (я. уг луы); **o. jnk näköinen** кин ке (я. маке) тус луыны, кин ке (я. маке) кадь адзисъкыны (я. потыны) ◇ **o. menossa jhk** кытчы ке мыныны дасяськыны; **olipa hyvä, että sinäkin tulit paikalle** ярам, коть тон ачид отчы вуид; **olipas se ikävästi sanottu** сычё шимес верамын
ollenkaan чик, одиг но; **ei ole vielä o. myöhään** чик бер ёвöl на; **hän ei tottele minua o.** одиг но мынэсътым со уг кылзийскы **olo¹ l.** (*oleminen jnak*) луон, луэм; (*oleminen jssak*) улон, улэм (кытын ке кёня ке дыр чоже).
 *улыса ул|он, -эм; (*istuminen*) пук|он, -ем; (*pystysä*) сыл|он, -эм; (*makuulla*) кылл|ён, -ем; **kahden kesken olo** кык мурт вискын луон; **hänen ulkomailla olonsa aikana** солэн кунгож събрыйн улон дыръяз; **naimisissao.** кузпальясъкыса улон; **joutilaana olo** тэк пукон **2.** (*olotila*) кал, состояніе; (*mieliala*) мылкыд; **hänellä on huono olo** солэн калыз урод (я. ляб); **ihana olo** туж умой мылкыд **3.** *тр. л. (olosuhteet)* луонлык, югдур (котырысь), условиос; **kotiolot** дорысь улон югдур (я. условиос); **työolot** ужаны луонлык (я. условиос); **asunto-olot** улонни югдур (я. условиос); **luonto-olot** котырысь инкуазь; **hyvissä oloissa** умой югдурын (я. условиосын)
olomuoto^{1-F} **1.** *физ.* инэт*, состояніе;

ие; **kaasumainen o.** газ выллем инэт **2.** (*olemassaolomuoto*) луон (выл)тус (я. фórма) **olosuhteet^{48-F}** *тр. л.* югдур, условиос; **näissä olosuhteissa** таче югдур дыръя; **olosuhteiden pakosta** урод югдур кылдэмен **olotila⁹** **1.** (*olosuhteet*) кал, состояніе, югдур; **miellyttävä laiska o.** гáн-гань, нóмырэ карем по-тóнтэм кал (я. мылкыд) **2.** *физ.* (*olomuoto*) инэт*, состояніе **oluunpano¹** сур лэсътон (я. поэз-тон) **olut⁴³** сур; **tumma o.** пеймыт сур; **vaalea o.** югыт сур; **hanao.** кра-нысы сур; **pullo-o.** бутылкаен сур; **panna olutta** сур лэсътыны (я. поэзтыны); **käydä oluella** сур юны ветлыны **olympiaikisat⁹** *тр. л., olympialaiset³⁸* *тр. л.* олимпи (я. олимпийской) шудонъёс, олимпиада **oma¹⁰ нв.** ас; асла|м, -д, -з; асьме- (лэн), асьтэ(лэн), асьсэ(лэн); **heillä on oma talo** соослэн асьсэ-лэн корказы; **hän lähti omalla autollaan** со ас машинаеныз кошкиз; **me asumme omassa asunnossamme** ми ас(ьме) квар-тираймы улисъкомы; **saat sen omaksi (t. omaksi)** сое тыныд аслыд (я. ас кияд) сётозы; **puhua omaa kieltään** ас кылыныд верасъкыны; **tehdä omalla tavallaan** ас сяменыд карыны; **oman mielensä mukaan** ас мылкы-дыдъя (я. мылкыд каремедъя); **omasta halusta** ас мылкыдъя (я. мылкыд каремъя); **nähdä omin silmin** ас синмыныд адзыны; **sanoa omin sanoin** ас кыльёсыныд вераны; **omin neuvoin** ас

быгатэмедъя (я. валамедъя, поннад), ачид; **tänään hän ei ole oma itsensä** ачиз кадь ик ёвöl туннэ; **tehdä omin pāin** ас гозыдэ пуныны, аслэсътыд лэсътыны; **omalla tavallaan kaunis** ас понназ чебер; **puhua (t. panna) omiaan** выжт. пёртэмъяса (я. аслэсътыд ватсаса) вераськыны **omaelämäkerta⁵⁰** асулонсюрес*, автобиографи(я) **omahyväinen³⁸** асданъяськись*, асэнзы данъяськись (я. ѹйњ-яськись), ассэ ачиз яратись **omainen³⁸** чыжы-выжы, выжыкум(ы), родня *ruhek.*; **omaiset** чыжы-выжы(ос), выжы-кумы- (ос), родня(ос) *ruhek.*; **lähin o.** сáмой матысь чыжы-выжы (я. адями) **omaisuus⁴⁰** ваньбур, асъет*, собственность; **irtain o.** вырзытоно* (я. двйжимой) ваньбур (я. асъет*); **kiinteä o.** вырзытонтэм* (я. недвйжимой) ваньбур (я. асъет*); **henkilökohtainen o.** ас(мурт*) (я. нимысь) ваньбур; **valtion o.** кун ваньбур(ет*) **omakohtainen³⁸** ас (аслад адзэм-эскеремед); **o. kokemus** ас эс-кертэт*, ас опыт **omakotitalo¹** ас корка (я. юрт); (*ki-vitalo myös*) коттедж [-отэ-] **omaksua⁵²** асстыны, аслыд кутыны (я. карыны) (*mae ke*); (*tottua*) дышыны (малы ke); (*tietoja myös*) тодыны-валаны (тодонъёс басьтыны); **o. paapurikansan kulttuuri** бускель калыклэс культура зэ асэстыны; **o. jk tapa** аслыд кычё ке сям кутыны, кычё ке сямлы дышыны; **minä pyrin omaksumaan kaiken** мон ваньзэ

тодыны-валаны тырши **omakuva¹⁰** астуссуред*, автопортрет **omalaatuinen³⁸** аспёртэм(лыко); (*merkillinen*) йёспёртэм; **o. pieni saarivaltio** шорму́чысь (я. ширму́че интыяськем) аспёртэм кун; **hän on aivan omalaatuisensa ihmisen** со чылкак йёспёртэм адями **omanarvontunto¹⁻¹** ас дандэ валан, ас дан мылкыд **omaperäinen³⁸** аспёртэмлыко, аспёрмосо*; (*omintakeinen*) оригинал(ьной); **o. kulttuuri** аспёртэмлыко (я. аспёрмосо) культура **omäriinen³⁸** ваменэс, ваменъяськись, вог(ъяськись); **o. lapsi** ваменэс (я. вог) нылпи **omata⁷³** вань *taipum.* (pret. вал) (кинлэн ke я. малэн ke маиз ke); **lääke omaa sivuvaikutuksia** эмъ-юмлэн побóчной эффектъёсыз [-ф-] вань **omatuntu¹⁻¹** возытбур*, совесть; **hänellä on hyvä (t. puhdas) o.** солэн чылкыт возытбурез **omavaltainen³⁸** эрказ|ъяськись, -мем; (*mielivaltainen*) аслэсътыз лэсътись, (нóкинлэс) кылзиськисътэм; **olla o.** эрказъяськыны **omavarainen³⁸** асваньбуро*, экономика ласянь асэрико*; **maa on o. viljantuotannon osalta** кун ю тысъ поттон ласянь асваньбуро* луэ, кун аслыз тырмымон ю тысъ поттэ **omena¹¹** улмо, яблок **omenaparii¹⁸** бот. улмопу, яблокпу **omia⁶¹** киултыны, аслыд карыны, асъяны*; **hän on ruvennut omimaan toisten tavaroida** со мукет муртъёслесь котырзэс киулты-

- ны кутскиз ни
- ominainen**³⁸ (туж) тупа|сь, -мон, аслыко*, характеристерной; **taudille** on ominaista korkea kuumе (та) висёнлы бадзым температура аслыко (я. характеристерной) луэ **ominaisuus**⁴⁰ аслык*, свойство, качество; **matkaruhelimen ominaisuudet** казъ* (я. мобильной) телефонлэн аслыкъёсыз
- omistaa**⁵³ 1. кузёэз луыны (малэн ке), кузёясыкыны (маин ке), асъетаны*; **kuka tämän talon o.** кинта юртлэн кузёэз? 2. (*osoittaa jillek*) сизыны (силы карыса гожтыны, вераськыны); **hänen kirjansa on omistettu hänen ystävälleen** солэн книгаэз эшезлы сиземын
- omistaja**¹⁰ кузёэ, собственник, асъетасъ*; **talon o.** юртлэн кузёэз, юртэз асъетасъ
- omistautua**^{52-F} астэ сизыны (я. сётыны); **o. kokonaan työlleen (t. työhönsä)** астэ быйдесак ужедлы сизыны
- omistus**³⁹ 1. кузёэз лу|он, -эм, кузёясык|он, -ем, *асъета|н, -м; **henkilökohtainen o.** ас(мурт*) асъетан, личной собственность; **julkinen o.** мер* асъетан; **maan yksityiso.** музъемез нимаз асъетан, музъемлы нимазмурт* асъетан (я. чा�стной [-сан] собственность); **valtion (t. valtiollinen) o.** кун асъетан 2. (*omiste*) сизён, -ем (силы карыса гожтэм), посвящение; чшт. > **omistaa**
- omistuskirjoitus**³⁹ 1. сизыса гожт|он, -эм (кузым вылэ) 2. (*omiste*) сизён, -ем (силы карыса гожтэм), посвящение
- omistusliite**^{48-C} кыл. асъян итэт*, притяжательной сүффикс [-ф-]
- omituinen**³⁸ валантэм, валаны луонтэм, паймымон, йёспортэм; **omituisen makuinen** валантэм (я. йёспортэм) шёмо; **omituisen näköinen** йёспортэм (выл)тусо
- ommel**^{49-H} мед. ои вурыс; **kenkä ratkesi ompeleen kohdalta** пыд-кутчан вурыс вадъсытىз кесь-киз
- ommella**^{67-H} вурыны, вуриськыны *intr.; (kiinni myös)* вурыны; **o. käsin** киын вурыны; **o. nappi kiinni** бирды вур(3)ыны
- ompelija**¹² вуриськись, (дйсь) ву-рись
- ompelimo**² вуриськонни (*мастерской, фабрика*), ателье [-тэ-]
- ompelukone**⁴⁸ вуриськон машина **on > olla**
- ongelma**¹⁰ шуг-секыт, шугъясь-к|он, -ем, проблема; **ongelman ratkaisu** шуг-секытэз сэрттон* (я. радъяна)
- ongenkoukku**^{1-A} визнан курик
- ongenvapa**^{9-E} визнан ньёр (я. шача)
- onkalo**² мугырк*, изгырк*, пещё-ра, грот
- onki**^{7-G} визнан (*тирлык*); **olla ongelila** визнаны, визнаса улыны, визнанэн чорыганы; **ottaa onkeensa выжт.** пеляд поныны
- onkia**^{61-G} визнаны, чорыганы (*виз-нэн*)
- onkivapa**^{9-E} > **ongenvapa**
- onnekas**^{41-A} шудо, удалтэм, пёрмы-тись; **o. kalamies** шудо (я. пёр-мытись) чорыгасы; **o. yritys** удалтэм ужрад (я. ужбериктон*)
- onnellinen**³⁸ шудо, шудбуро, шудо-буро; (*suotuisa myös*) умой, удалтэм; **o. ihminen** шудо адя-

ми; **o. elämä** шудбуро улон; **o. loppu** умой йылпумъяськон (я. бырон); **elää onnellisena** шудо улыны; **onnelista matkaa!** сюре-сэд (я. сюресты) мед удалтоз!; умой (я. шудо) сюрес!
onnelisesti умой, умоен, ёзеч, шудо; **me palasimme kotiin o.** гуртэ умой (я. умоен) вуимы
onnelisuu⁴⁰ умой (я. тупа|мон, -сы) лу|он, -эм, удалт|он, -эм; (*onni*) шуд, шудо лу|он, -эм
onnenmyyrä¹⁰ шуд пуйы (я. пурты); **o!** майбыр!
onnenonkija¹² синазык. авантюрист, азътэм-бёртэм адями
onnenrekka^{9-А}, onnenpoika^{10-Д} шуд пуйы (я. пурты) (*niostmurt я. пияши ссы*)
onnenpotku¹ шуд усён, -ем, шудо учыр
onneton^{34-С} 1. шудтэм; (*surua tuottava*) јож, удалтымтэ; **o. ihmi-nen** шудтэм адями; **o. kohtalo** шудтэм шуд; **o. rakkaus** шудтэм яратон 2. (*kehno*) (туж) начар, туж урод; **tiet ovat onnettomassa kunnossa** сюресъёс туж начаресь (я. начар калын)
onnettamuus⁴⁰ 1. (*eräonni*) шудтэм лу|он, -эм, шудтэмлык 2. (*tapaturma*) шудтэм учыр, шугадзён, авáри(я); (*katastrofi*) шимучыр*, шимес учыр, катастрофа; **auto-o.** автомобиль луэм шугадзён; **lento-o.** самолётэн луэм шимес учыр; **joutua onnettomuuteen** авáрие (я. шудтэм учыре) сюрыны; **hän kuoli onnettomuudessa** со шимес учыре шедыса кулйз; **o. ei tule kello kaulassa** визък. адзён пыд улысь потэ (= адзён (я. шудтэм учыр) чыртыяз

гырлыен уг лыкты)
onni⁷ 1. шуд(бур); (*riemu*) шумпотон (бадзым), куанон; **perheo.** семья шуд(бур). семьяен улон-лэн шумпотонэз; **äidino.** анай шуд; **onnentavoittelu** шуд съёры уйиськон; **kasvot onnesta (t. on-neea) säteillen** шумпотонэн пачылмем (я. пиштйсь) ымнырын 2. (*tuuri*) шуд (ус|ён, -ем), удалт|он, -эм; (*kohtalo*) адзён; **hyvä o.** капчи шуд, шуд усён, удалтон; **huono o.** секыт (я. шудтэм) шуд. удалтонтэмлык; **kova o.** секыт адзон (я. шуд); **häntä kohtasi o.** солы удалтиз (я. шуд усиз); **onnea matkalle!** сюресэд (я. сюресты) мед удалтоз!; умой (я. шудо) сюрес!; **onneksi olkoon!** ёчкыласько!
onnistaa⁵³ од. м. удалтыны, [шуд] усыны; **minua onnistí** мыным удалтиз (я. шуд усиз)
onnistua⁵² удалтыны, умой ортчыны; (*saada tehdynsi myös*) (умой) пёрмыны, пишмыны *ruhek.*; **pii-rakkani onnistui** няне (я. пироге) удалтиз; **tentti onnistui** экзамен умой ортчиз; **kuinka sinun on-nistui tehdä se?** кызы тыныд сое лэсътыны удалтиз?; **asiani taisi o.** уже пёрмиз кадь
onnistunut⁴⁷ удалтэм, умой ортчем; (*saatu tehdynsi myös*) (умой) пёрмем; **o. työ** удалтэм (я. умой пёрмем) уж; **o. matka** удалтэм сюрес (я. мынон-ветлон)
onnitella^{67-С} *jnk johdosta* ёчкыланы (маин ке); **o. jtak syntymäpäivän johdosta** кинэ ке вордйськем нуналыныз (я. нуналэнзыз) ёчкыланы
onomatopoeettinen³⁸ *kyll.: onoma-*

- topoeettiset sanat** куарапышкылын (я. звукоподражательной) кылъес
- ontelo²** гырк, пуш; **puun runkoon muodostunut** о. писпу модосэ кылдэм гырк
- ontto^{1-С}** 1. гырккес; о. **pölkky** гырккес пуклёк 2. выжт. буш, юнмэ, тóкмá (öвöл); **o. melodraama** буш (я. тóкмá öвöл) мелодрама
- ontua^{52-J}** выжт. ои чутыны; **o. toista jalkaansa** пал пыдыныд чутыны; **kävellä ontuen** чут(ыса) ветлыны
- opas^{41-B}** 1. гид, валтайс*, проводник; (*museon, näytelyn*) экскурсовод; (*matkao.*) валтос* (книга), путеводитель; (*käsikirja*) спр áвочник; (*oppikirja*) (дышетскон) юрттос* (я. пособие)
- opaskirja⁹** индылэт*, руководство, справочник; **lastenhoidon** о. нылпи утялтонъя индылэт (я. руководство)
- opastaa⁵³** (*näyttää tietä*) сюрес возьматыны (кинлы ke); (*ohjata*) валтыны*; (*neuvoo*) валэктыны (кинлы ke); (*antaa ohjeita*) индылыны, инструктировать карыны; **o. matkailijoita** туристъёслы сюрес возьматыны, туристъёсты валтыны; **o. potilasta lääkkeen käytössä** висисез эмьюм юн пумысъ индылыны
- opaste⁴⁸** 1. (*viitta*) *возьмат|эт, -он, указатель (сюрес вылын) 2. чуг. с. (*merkki*) сигнал; **lipulla annettu** о. флагокен сётэм сигнал; **valo-o.** тылын сётэм сигнал
- opetella^{67-С}** дышетсыны (малы ke), дышетыны (mae ke); **o. luke-maan** лыдзисъкыны дышетсыны; **o. runo ulkoa** кылбурез наизустъ (я. учкытэк верамон) дышетыны
- opettaa^{53-C}** *jotakin jollekulle* дышетыны (кинэ ke марлы ke); **o. kou-lulaisille käsitöitä** дышетскисъёсты киужъёслы дышетыны; **o. suomea opiskelijoille** студентъёсты финн [-н] кыллы дышетыны; **o. udmurttia** удмурт кыллы дышетыны; (*oppiaineena koulussa*) удмуртэн (я. удмурт кылын) дышетыны; **o. lapsia kirjoitta-maan** нылпиости гожъясъкыны дышетыны
- opettaja¹⁰** дышетайсъ, педагог; (*korkeakoulussa, opistossa*) преподаватель; (*lastentarhassa*) визънодасъ*, воспитатель; (*ohjaaja*) инстру́ктор; **englannin kielen o.** англый кылын (я. кылья) дышетайсъ; **peruskoulun o.** инъетъёзо* (я. основной) школасъ дышетайсъ; **lastentarhan o.** нылпи садасъ воспитатель; **autokoulun o.** автошко́ласъ инстру́ктор
- opettajainhuone⁴⁸** учительской
- opetus³⁹** 1. дышет|он, -эм (кинэ ke марлы ke); **lasten o.** нылпиости дышетон; **udmurtin o.** удмурт кыллы дышетон; удмуртэн (я. удмурт кылын) дышетон; **antaa jillek opetusta jssak** кинэ ke марлы ke дышетыны; *йшт.* > **opettaa 2.** (*ohje*) индыл|он, -эм, *визънода|н, -м; визънод, нодкыл; **äidin opetuksset** анайлэн индылэмез; **tarinan o.** легéндалэн визънодэз **opetusaine⁴⁸** дышетон предмет, дисципли́на
- opetusharjoittelu²** педагогической практика, дышетонъя практика (я. стажиро́вка)

opetusministeriö³ дышетонъя ми-
нистéрство
opetusväline⁴⁸ дышетон юрттос*
 (я. пособие)
opinnot^{1-J} *тр. л.* дышетскон (ксь вузын), занятюс; **harjoittaa**
opintoja дышетскины; **jatkaa**
opintoja дышетсконэз азълантыны; **päättää opintonsa** дышетскондэ ўылпумъяны; **suomen kielen o.** финн [-н] кылья (я. кылын) занятюс
opintokirja⁹ зачёт(ной) книжка
opiskelija¹² студент, дышетскись; (*sotakoulun*) курсант; **korkea-kouluo.** институтыс студент, институтын дышетскись
opiskelijakortti^{5-C} студент(лэн) билет(эз)
opiskella⁵⁷ дышетскины *intr.*; дышетыны (*mae ke*); **o. yliopistossa** университетын дышетскины; **o. lääkäriksi** эмчили* (я. врачли) дышетскины; **o. kieliiä** кыльёсты дышетыны
opisto² дышетсконни, училище, колледж [-л-], техникум; **kristillinen o.** христиан дышетсконни, духовной училище; **tekninen o.** техник дышетсконни
oppitunti^{5-B} 1. (*sivistys*) дышетск|ем, -ет*, образование; **akateeminen o.** вылй (я. академик) дышетском; **korkeampi o.** вылй дышетском 2. (*oppijärjestelmä*) дышетос*, учение; доктрина; (*oppikirjojen jälkiosana*) =тод|ос, -он, =вёдение; **kielio.** грамматика [-м-], кылрадъян(тодос)*; **eläin-o.** зоологи(я) 3. (*opettava kokemus*) визьнод, дышетскон, урок *выжт.*; **ottaa oppia historiasta** истбрыись визьнод басьтыны;

se on hänelle opaksi со солы
 урок луоз
oppia^{61-B} 1. (*opetella*) дышетыны (*mae ke*); (*omaksua*) дышыны, дышетскины (марлы *ke*), вала-ны кутскины; **o. jtak kieltä** кы-че ке кылэз дышетыны; **o. runo ulkoa** кылбурез наизустъ (я. учкытэк верамон) дышетыны; **o. ruuhumaan suomea** финн [-н] сямен вераськыны дышыны; **hän oppi nopeasti ajamaan autoa** со машинаен ворттылыны ѫог дыш(етск)из 2. (*tottua*) дышыны (марлы *ke*); **o. tapoja** ёеч сямыёс-лы дышыны
oppiaine⁴⁸ дышетскон предмет, дисциплина; (*oppituoli*) кафедра (вузын)
oppiarvo¹ стéпень (дышетском ним); тодос* (я. учёной) ним; **akateeminen o.** тодос* стéпень
oppikirja⁹ дышетэт*, дышетскон книга, учёбник
oppilaitos³⁹ дышетскон ужъорт* (я. заведение)
oppilas⁴² дышетскись; **hyvä (t. erinomainen) o.** усто дышетскись, отлýчик; **ensimmäisen luokan oppilaat** нырысéтй классын [-с-] дышетскисьёс
oppitunti^{5-J} урок (школаын); **matematiikan o.** математика(ен) урок
oppituoli⁵ кафедра (вузын)
oranssi⁵ гордалэс-чуж, нап-чуж, зичы|-чуж, -мыт; **o. appelsiini** гордалэс-чуж апельсин
orapihlaja¹⁰ бот. атас|гурён, -зырён, бойрышник (*Crataegus*)
oras⁴¹ уд (ксь юлэн), узыым; **rukiin-o.** зег уд (я. узыым); **olla oraalla** жужамын (я. потэмын) луыны, жужаны, потыны (*ю, турын ссы*);

- ruis on jo oraalla** зөг жужа(мын)ни; **nousta (t. tulla) oraalle** жужаны, потыны, уданы
- orastaa⁵³** жужаны, потыны, бычыраны; (*äpäre*) нордыны; **vilja o.** ю-нянь жужа; *выжт. epäily*
- orasti mielessäni** осконтэм мылкыд йырам жужаз
- orava¹⁰** зоол. коньы
- organismi⁵** 1. (*elimistö*) лулмугор*, организм 2. биол. (*eliö*) улэпос*, организм; **yksisolainen o.** одиглулпырыем* (я. клёткаё) улэпос 3. (*kokonaisuus*) огъялык, организм; **maailman talouso.** дуннесысь экономика огъялык
- orgasmi⁵** физиол. быдт|он, -эм, ортчыт|он, -эм, ортч|он, -ем, оргазм; **saada o.** быдтыны, ортчытыны, ортчыны *yksipers.*; **hän sai orgasmin** со быдтйз, солэн ортчиз; **tuottaa jillek o.** кинэ ке быдтыгоз вуттыны
- ori^{48, 5}** ужпи, уж(вал)
- orja¹⁰** вар, раб
- orjuus⁴⁰** варлык, рабство; зависимость
- orkesterinjohtaja¹⁰** дирижёр, капельмейстер
- orpo^{1-E}** 1. мн. но тн. анайтэм-атайтэм (я. мумытэм-айытэм) (нылпи), ёксыз, сирота; **o. lapsi** анайтэм-атайтэм нылпи; **jäädä orvoksi** анайтэк-атайтэк (я. ёксыз) кыльыны 2. тн. (*yksinäinen*) аналтэм, оғназ кельтэм; **hän tunsi itsensä orvoksi** со аслыз ачиш аналтэм мурт кадь потэ вал
- orsi²⁸** 1. лэсът. (*kannatuspui*) мууыкор; сюры (кор) 2. (*ohuempi*) сюры; **kanat ovat orrella** курегъёс сюры вылын пуко
- ortodoksi⁵** мн. 1. ортодокс 2. вöсь.
- православной
- ortodoksinen³⁸** тн. 1. ортодокс(альной) 2. вöсь. православной; **o.**
- uskonto** православной вöсьбур* (я. оскон)
- ortografia¹²** кыл. шонер гожъя(съко)н, орфографи(я)
- orvokki^{5-A}** бот. кыйсин, чашъён-сяска, фиалка (*Viola*)
- osa¹⁰** 1. люкет, ёз, кушет; (*koneen*) деталь (ксы механизмлэн); (*nide*) том; (*elokuvan*) сери(я) (фильмлэн); **jnk osa, osa jtak, osa jstak** марлэн ке люкетэз; **jnk suurin osa** марлэн ке бадзымез люкетэз; **auton osat** автомобильэн ёзъесыз (я. детальёсыз); **vara-osat** воштос ёзъёс, запасной частьёс; **osaksi** кёня ке, оглюкетэз; ёгласянь; **suurimalta osaltaan** трогес 2. (*osuus*) пай; **saada oma osansa** ас(лэсътыд) пайдэ басьтыны; **omalta osaltani** ачим ласянь; ачим сярысь верано ке, асме басьтоно ке 3. (*rooli*) роль; **esittää jnk osaa** кинлэс ке рольэ шудыны 4. (*kohtalo*) адzon, (шуд-)эзель; (*hyvä osa*) шуд; **naisen osa** кышномуртлэн адzonэз; **kadehtia toisen osaa** муртлэн шудээлы вожъясыкыны ◇ **ottaa osaa jhk** кытчы ке пыриськыны; **ottaa osaa jnk suruun** кинлэс ке куректонзэ валаны (турттыны); кинэн ке чош куректыны; **otan osaa (suruunne)** Түледын чош куректисько)
- osakas^{41-A}** акционер; **ryhtyä osakkaaksi** пae пыр(иск)ыны
- osake^{48-A}** акци(я), пай
- osakeyhtiö³** (вакч. оу, ОУ) акционер огазеяськон (я. общество) (АО)

osakkeenomistaja¹⁰ акциос(ты) возись, акциослэн кузёзы,кционер
osallistua⁵² пыриськыны (*kyčе ke ужрадә*); **o. konferenssiin** конференцие пыриськыны
osamaksu¹ кредит, оглюкетсэ (дун) тырон; **ostaa osamaksulla** кредитэн (я. дунлэс оглюкетсэ тырыса) басытыны
osanen³⁸ пыры, пиши люкет, ёз
osanottaja¹⁰ пыриськись (*kyčе ke ужрадә*); **retken osanottajat** экспу́рсие пыриськисьёс
osapuoli²⁶ пыриськись (пал), партнёр (ужбергатонын, *политиканы*); **kiistan osapuolet** споръясын конэ пыриськисьёс (я. пыриськись пальёс)
osasto² 1. ёзэт*, отдел; (*pienempi*) ёзлюкет*, отделение, часть; (*tehtaassa*) цех; (*tutkimuslaitokses-sa*) сéктор; (*kaupassa*) сéкци(я); (*vautussa*) купе; **kirjaston lasten-o.** библиотéкасы нылпи литературая ёзэт (я. отдел); **sairaan-lan kiruginen o.** больницасы хирургия(я) ёзлюкет (я. отделение); **talouso.** хозяйственной часть; **koneo.** механической цех; **tavaratalon vaateo.** супермárкетысь дýськут (вузан) сéкци(я); **rasiassa on kolme osastoa** шкатулкалэн куинь висъетэз 2. (*sa-nomalehdien*) ёзэт*, отдел; рýбника (*газетлэн*) 3. ож. грúппа, отряд
osata⁷³ 1. валаны, быгатыны, тодыны (+ инф./inf.) (*ма карыны*); **o. pelata šakkia** шахматэн шудыны валаны; **o. uida** уяны быгатыны (я. валаны); **hän osaa (puhua)** **suomea** со финн [-н] сямен ве-

раськыны вала, со финн кылэз тодэ; **hän osaa asiansa** (солэн) киыз усто (мынэ) 2. (*voida*) (öвöл-ton дыръя) быгатыны, =м пумо кн. / =m-partis. + луыны *yksipers.*; **minä en osaa lukea tätä** мынам тае лыдземе уг лу(ы), мон тае лыдзыны уг быгатыськы; **en osaa sinne** мон отчи сюрес(сэ) уг шедьты
osavaltio³ штат, музъем; **Yhdys-valtojen osavaltiot** Америкалэн штатъёсыз
osinko^{1-G} ужб., эк. дивиденд
osittaa^{53-C} люк(ыл)ыны, люкетэн-люкетэн (я. нимáз-нимаз) радъяны; **o. kustannukset** расходъёсты (я. коньдон быдтонэз) люкылыны
osittain 1. (*osa osalta*) люкетэн-люкетэн, нимаз люкетъёсын 2. (*osaksi*) кёня ке, ёжытак, оглюкетэз; ѡгласянь; **tie on jo o. pal-jas** сюрес вылысь лымы интыéн-интыен шунамын ни; **hän menetteli o. oikein** ѡгласянь со шонер лэсстийз
osmankäämi⁵ бот. ыжпыд, съод-йырошашы, екень (*Typha*)
osoite^{48-C} адрес; **se meni oikeaan osoiteeseen** выжт. со (ужпум) кулэ интие сюриз
osoitin^{33-C} 1. (*nuoli*) указатель, стрéлка (ксь часлэн); **kellon osoittimet** часлэн стрéлкаосыз 2. (*ilmaisin*) индикáтор, показáтель, возьматэт*; **elintason o.** улон щошталалэн* (я. уровень-лэн) показáтелей
osoittaa^{53-C} 1. (*näyttää*) возьматыны, -ъяны (*make шоры*); **o. kädel-lä jotakin** киынды маке шоры возьматыны; **o. kunnioitusta**

jillek кинлы ке гажамдэ (я. силы каремдэ) возьматыны 2. (*kohdistaa*) адресаны, адресовать карыны; **o. kirje jillek** кинлы ке гожтэт адресаны; **o. sanansa jillek** кинлы ке вазисъкыны 3. (*todista*) зэматыны*, зэм (я. шонер) шуыса возьматыны, доказать карыны; **o. pätevyytensä todistuksilla** компетентностътэ свидетельствоосын зэматыны **osoittautua**^{52-F} тодмо (я. валамон) луыны, шарагасъкыны; **hän osoittautui syylliseksi** со янгыш (я. виноват) шуыса тодмо луиз **osoitus**³⁹ 1. возьмат|он, -эм; **ystävyyden** **o.** эш луонэз возьматон 2. ужб. коньдон (я. уксё) выжт|он, -эм; **maksuo.** дун(зэ) тырыса коньдон выжтон; **postio.** почтаетй (я. почта пыр) коньдон выжтон
ostaa⁵³ басьтыны (*duynyin*), басъясъкыны (ксь магазинысъ) *intr.*; **o. ja myydä** басьтыны но вузаны; **o. alennuksella** кулэстэм (я. синэтэм) дунын басьтыны; **o. halvalla** (*t. halpaan hintaan*) дунтэм дунын басьтыны; **o. käteisellä** киысъ тырыса басьтыны, кивыл* коньдонэн басьтыны; **o. luotolla** кредитэн басьтыны; **o. tukussa** сумен (я. тросэн) басьтыны **ostaja**¹⁹ басъясъкись, -тись (кычэке вузээз); **myyjä ja o.** вузкарись но басъясъкись, вузась но басьтись; **auton o.** машина басьтись **ostjakki**^{5-A} 1. ханты 2. (*kieli*) ханты кыл; > **hanti**
ostjakkisamojedi⁵ селькуп; > **selkup**
osto¹ басьт|он, -эм (*duynyin*), басъясък|он, -ем (ксь магазинысъ);

hän lähti ruoan ostoon со сиёнюон басьтыны кошкиз; чит. > **ostaa**

ostos³⁹ басьтоно (я. басьтэм) вуз, басьтос*; **tehdä ostoksia** вузъёс басьтыны (я. бичаны, октыны), басъясъкыны; **olla ostoksilla** басъясъкыны, октыйскыны (ксь магазинысъ); **mennä ostoksille** басъясъкыны мыныны
osua⁵² 1. (*kohdistua esim. maaliin*) йётыны (мертасъконо интые); (*päästää sisään*) пырыны, сюрыны (ксь туп); **luoti osui aivan maatalun keskelle** пўля мишенлэн шораз ик ёйтйз; **pallo osui maaliin** туп капкае пыриз; **o. arkaan paikkaan** выжт. чемоназ ик ётыны, сюл(э)ме йётыны 2. (*kohdistua satumalta jhk*) йётыны, демзыны, шедыны; (*langeta myös*) усыны; **varpaani osui kiiveen** пыдчинные из борды ёйтйз (я. демзиз); **hänen katseensa osui tytöön** солэн синъёсыз нылаш шоры ёйтизы (я. усизы) 3. (*saada sattumaan esim. maaliin*) йёттыны; (*päästää sisään*) пыртыны (ксь тупез); **minä osuin maataluun** мон мишене ётти 4. (*joutua, päästä*) шедыны, сюрыны; (*sattua jhk kohtaan, olemaan*) кемдьны, учыраны, вадъасъкыны; **osuin hyvään paikkaan** умой интые шеди (я. кемдй); **o. metsässä sienipaikkaan** нюлэсъкисен губиё интые учыраны (я. вадъасъкыны); **he osuivat yhteen** шёдтэк шорясь соос пумисъкизы
osius⁴⁰ 1. (*osa*) люket; пай; **verojen o. palkasta** уждунлэн налоге кошкон люketэз; **o. osakepää-**

- omasta** акционер капиталысъ пай (я. паед) 2.: **minulla ei ole mitää osuutta tähän asiaan** мон со ужпумен нόкызыбы но герзаськемын ёвöl; **olen tehnyt oman osuuteni** мон аслэсчтым ужме лэсчтий ни; мар мон лэсчтыны кулэ вал, лэсчтий ни
- osuuskunta**^{10-J} кооператив [-o-], эштос; **maatalouso.** гурт возёс* эштос, сельскохозяйственной кооператив
- osuustoiminta**^{9-J} коопераци(я) [-o-]
- otaksua**⁵² малпаны, эсэп(ланы; шуыны; **otaksun, että hän tulee** малпасько, со лыктоз шуыса
- ote**^{48-C} 1. кырмиськ|он, -ем, жабырс-к|он, -ем; спорт. приём, хватка; **käden tiukka ote** киын юн кырмиськон; **saada pitävä ote jstak** маке борды юн жабырсыны; **irrottaa otteensa** (киысчтыд) лэзыны (я. мозмытыны) 2. выжт. воздействовать кар|он, -ем, воздействие; **vanhempien ote lapsiinsa** анай-атайлэн нылпиоссы вылэ воздействовать каремзы; **kirjailijan ote lukijoihin** писательлэн лыдзисъёссэ бордаз кыскыны быгатэмез 3.: **otteet** тр. л. (*menettely*) ужрадъёс (ксь кивалтыку, радъяку); **käyttää kovia otteita** чурыт ужрадъёс-ты) кутыны 4. (*katkelma*) урет*, вýписка; (*pätkä*) люкет; **pöytäkirjanote** протоколысъ урет (я. вýписка)
- otella**^{67-C} нюръяськыны, вожвыль-яськыны; **o. ensimmäisestä siasta** нырысётй инты понна нюръяськыны
- otollinen**³⁸ умой, тупа|мон, -сь, сэсö-кабö; **o. tilaisuus** умой
- луонлык (я. учыр); **ottolliseen aikaan** дырыз дыръя
- otos**³⁹ 1. кино. кáдр, суред; дубль; фото. снимок, (тус)пуктэм* 2. стат. бырь|ёс*, -ет*, выборка
- otsa**¹⁰ кым|ес, -ыс; **o. hiessä** выжт. сурым поттыса, тыбыртый ву вия(тозв)
- otsikko**^{4-A} йыръян, рúбрика, заголовок
- otsikoida**⁶² йыръяны (*mae ke*), ним сётыны (*malai ke*) (ксь газеттисъ гожтослы)
- otsoni**⁵ хим. озон
- ottaa**^{53-C} басьтыны, кутыны; **o. lapsi syliin** нылпиез кие кутыны; **o. mukaan** събрад басьтыны; **o. pois** (куймись) басьтыны (я. ишкадтыны), таланы; **o. esille** поттыны (адскимон азе); **o. kiinni** (уйыса) кутыны, кырмыны; **o. toisiaan kädestä kiinni** ваче ки кутскыны; **o. lainaksi** пунэмэн басьтыны, пунэманды; **o. vuokralle** огдырлы (я. прокаттисъ, арендае) басьтыны; **o. vaimoksi** кышно басьтыны; **o. vakuutus** утет* (я. страхóвка) басьтыны; **o. omakseen** (*t. haltuunsa*) киултыны, капыртыны, (аслыд) кыскыны; **o. työhön** уже кутыны, ужаны басьтыны; **o. huomiointi** лыдэ (я. санэ) басьтыны; **otta luukuun** лыдэ (я. чотэ) басьтыны ◇ **o. läkettä** эмьюм юыны; **o. vastaan vieraita** куноосты пумитаны; **o. uusivuosi vastaan** Вылэ арез пумитаны; **o. osaa jhk** кычё ке ужрадэ пыриськыны; **o. osaa konferenssiin** конферэнции пыриськыны; **ottaa osaa jnk suruun** кинэн ке чош куректыны; **o. suihku** душе ветлыны; **o.**

aurinkoa шунды шорын пыжиськыны, загорать карыны; **o. jstak (valo)kuva** кинлэсъ ке тус-сэ пуктыны, кинэ ке түспуктыны* (я. фотографировать карыны); **o. käyttöön** улонэ пычатыны; **o. itseensä** куатаськыны, йырдэ кур карыны; **o. mittaa toisistaan** спорт. пумиськыны, нюръяскыны, шудыны **ottelu**² нюръяскон, -ем, вожвиль-яскон, -ем, пумиськон, -ем; спорт. матч; **jalkapallo-o.** фут-болэн шудон матч; **maao.** чемпионат; **loppio.** финал (матч) **otto**^{1-C} басътон, -эм, кутон, -эм; **haltuuno.** киултон; **työhöno.** уже (я. ужаны) кутон; **vastaano.** пумитан; утятлон (ксь куноос-ты); щит. > **ottaa** **ottopoiaka**^{10-D} вордос (я. вордыны басътэм) пи **ottotytär**^{32-C} вордос (я. вордыны басътэм) ныл

otus³⁹ пойшур, изъвер *rihek.*; улэп маке; **kumma o.** валантэм пойшур (я. улэп маке) **outo**^{1-F} 1. (*vieras*) тодмотэм, мурт, ят; **oudossa kaupungissa eksyy nopeasti** мурт го́родын йыромыны кема ёвёл 2. (*kummallinen*) валантэм, йёспортэм; **o. maku** валантэм шём **ovela**¹⁰ кескич, амало, -лы, хйтвой *rihek.*; **o. kuin kettu** ёичы кадь кескич **ovelius**⁴⁰ кескичлык, кескич (я. амало, хйтвой *rihek.*) луон, -эм **ovenkahva**⁹, **ovenripa**^{9-E} ёс кутон, -эт; (*sinkilänmuotoinen*) ёс вугы **ovi**⁷ ёс; **ovi on auki** ёс усътэмын (я. пась); **ovi on kiinni** ёс ворсамын (я. пытсамын); **ovi on raollaan** ёс ёубис (усътэмын); **ovi on selällään** ёс волак (я. вайк) пась **ovikello**¹ ёс звонок

P

paahtaa^{56-F} 1. (*esim. aurinko*) пыжыны (шунды ссы но мк.); **paahtava kuumius** пыжись (я. сутись) пёсъ 2. нöр. пыжыны, пырсатыны, пушты(ты)ны, жарить карыны; **p. leipää** няnez пырсатыны; **p. kahvia** кофе пырсатыны (я. жарить карыны) **paahtoleipä**^{10-E} нöр. тост (пырсатэм нянь) **paahtua**^{52-F} 1. (*esim. auringossa*) пыжыны (ксь шунды шорын) 2. нöр. пыжыны, пырсаны, пуш-

тыны; (*esim. kahvi*) жариться [-цца] кариськыны; **hyvin paahtuneet lihapalat** умой пыжем силь юдесъёс; **ruskeaksi paahtunut sokeri** горд луытозь сутэм песок **paakku**^{1-A} ком(ок), пог; **lumip.** лымы комок **paali**⁵ пакет, пачка, тюк; **heinäp.** турын тюк **paalu**¹ свай, -я; юбо; ёг, майыг; **juntata paaluja maahan** сваяос-ты музъеме жугыны; **pystyttää**

- paaluja** юбо пуктылыны (я. юбо-
яны)
- paaluttaa**^{53-C} 1. свай (я. свáя) жугы-
ны 2. (*merkitä paaluilla*) чог (я.
юбо) пуктылыны (*тодмостон
понна*)
- paarit**⁵ тр. л. носилка
- paarma**⁹ зоол. лузь
- paasata**⁷³ вер. выступать карыны,
верасъкыны, (молитва) чирды-
ны, проповéдовать карыны
- paasto**¹ вöсъ. визъ, пост; (*paastoa-
minen*) кёс (я. визъ) воз|ён, -ем,
визя|h, -м; **pitää paastoa** кёс (я.
визъ) возыны
- paastota**⁷⁴ кёс (я. визъ) возыны,
визяны
- paatsama**¹¹ бот. пуныльём(пу),
кионльём(пу) (*крушина*) (*Fran-
gula*)
- paatua**^{52-F} измыны, ашмыны, жаля-
нэз валасьтэм луны; **paatunut
sydän** измем сюлэм
- paavi**⁵ вöсъ. (Рим(ысь)) пáпа
- padota**^{74-F} чыпыны, тымыны; **p.
joki** шурез чыпыны (я. Чыпетэн
чоксаны)
- paeta**^{72-D} пег|зыны, -аны, пегаса
улыны; **p. eri suuntiin** (*t. sinne
tanne*) кир-пазь пегзыны; **p.
vankilasta** тюрьмасыр пегзыны;
p. vastuuta выжт. кылкутэмлэс
пеганы (я. пегаса улыны)
- paha**⁹ (туж) урод, начар, лек; **p.
ihminen** урод (я. лек) адями; **p.
haju** урод (я. кёш) зын; **pahoissa
aikeissa** урод (я. лек) малпанъё-
сын; **pahin on ohi** сáмой уродээ
ортчиз ни; **hän on pahalla tuulel-
la** солэн мылкыдыз урод; **puhua
pahaa jstak** кин ке сярысь
уродээ верасъкыны; **pahaksi on-
neksi** шудтэмлы, шудтэм вылэ;
- säästää pahan päivän varalle**
секйт дыръёслы (я. азьпала
азелы) шыръяны (я. кельтыны);
tehdä pahojaan урод уж лэсъты-
ны, урод карыны, обидыны
- pahahenki**^{7-G} кыж-мыж, шайтан
- pahankurinen**³⁸ укылтэм, лякыт-
тэм, шаян; **p. poika** укылтэм
пияш
- pahanmakuinen**³⁸ кёш
- pahanpäiväinen**³⁸ чик ёвёлтэм,
ноымырлы ярантэм, (туж) начар
- pahantapainen**³⁸ (*huonosti kasvatet-
tu*) ѹонтэм, урод сямъем, визъ-
нодамтэ*; (*kuriton, villi*) кылкы-
тэм, лэсянтэм; **tulla pahantapai-
seksi** сёрисъкыны, урод сямъем
луны
- pahanteko**^{1-D} укылтэмъяськ|он,
-ем, лякыттэмъяськ|он, -ем,
յонтэмъяськ|он, -ем; **lapset ovat
pahanteossa** нылпиос укыл-
тэмъясько
- pahasti** 1. (*huonosti*) (туж) урод,
начар, мыдлань; **se oli p. sanottu**
со начар (я. туж мыдлань) вера-
мын вал 2. (*kovasti*) зол, юн; **vene
kallistui p.** пыж зол чукинскиз;
erehtyä p. зол янгышаны; **hän
on p. sairas** со зол (я. лек) висе
- pahastua**⁵² куатасъкыны, кёттэ
жож карыны, обидисъкыны;
helposti pahastuva жог куатасъ-
кись
- pahe**⁴⁸ шек, сълык, урод (сям);
hänellä on paljon paheita солэн
трос шекъёсыз (я. тырмытэо-
сыз) (вань); **juoppouden p.** юон-
лэн (я. алкогизмлэн) урод
луэмез
- paheksua**⁵² курланы, пыкылыны;
paheksuva katse курласа учкем
- pahennus**³⁹; **pahennusta herättävä**

пыкылымон, курламон; сантэмась, йöнтэм; **hänen käytöksensä herättää pahennusta** солэсъ озы выремэз пыкылыштэк уг лу(ы) **pahentaa**^{54-J} урод (я. ярантэм) карыны, уродмытыны, сöрыны; **älä selittele, pahennat vain asiaa** валэктэменыйд ужпумез гинэ уродмытод **pahentua**^{52-J} уродмыны, урод (я. ярантэм) луыны, сöриськыны (*ciён ou*); **vammani on ajan mittaa vain pahentunut** дыр ортчемъя шуккиськем интие уродмиз гинэ; **pahentumaan päässyt maito** уродмыны кутском юл **pahka**⁹ лёт; потос; **koivun p.** кызыпу(ысь) лёт; **aristava p.** висыттись (я. вöсь луись) пыктос **pahna**⁹ 1. чём. тр. л. (*pehket*) пыд-ул куро (я. лётет), (пыд улэ) вал|ён, -ет 2. (*sikala*) парсы гид **pahnapohjimmainen**³⁸ шуд. нянь шумес пыдэс (*берлоез ныллиссь*) **pahoilla(an, -lle(en: olla pahoillaan jstak** жаляны, [кöt] куректыны *yksipers.*, ёпкельныны (*make пумысь*); **olen kovin pahoillani, että niin kävi** туж ёпкелисько, озы луиз шуыса; кёты куректэ, озы луиз шуыса **pahoin** 1. (*pahasti*) туж, укыр, юн; **pelkään p., että** туж кышкасько, ... шуыса 2.: **voin p.** мынам ёскеме потэ, мыным урод **pahoinpidelä**^{67-F} ултияса (я. сантэмаса) возыны, сöбсъясыкыны *intr.*; (*piestä*) жугыны, жугыса возыны; **vankeja oli pahoinpidelty** тюрьмайн пукисъёсты жугыса возиллям **pahoitella**^{67-C} жаляны, [кöt] курек-

тыны *yksipers.*, ёпкельныны (*make пумысь*): (*pyytää anteeksi*) извияться [-цца] кариськыны; **pahoittelen kovin, että niin kävi** мон туж жалясько, озы луиз шуыса; **hän pahoitti huonoa onneaan** шудтэм луэмисьтыз солэн кётыз куректэ вал; **pahoittelen käytöstäni** асме урод воземелы вождэ эн вайы **pahoittaa**^{53-C}: **p. jnk mieli** кинэ ке ѡжомытыны (я. ѡжже усъктыны); **p. mielensä jstak** маке понна куатаськыны (я. кöttэ ѡжж карыны) (*кин ке вылэ*) **paholainen**³⁸ миф., вöсь. шайтан, дьявол, пери, чёрт; **riehua kuin p. vältt.** пери кадь вырыны, визитэмъясыкыны, шузиясыкыны **pahuus**³⁹ тышик. шайтан, лешак, чёрт; **p., kun sateenvarjo unohtui!** от, шайтан, зонтикме вунэтиськем **pahuus**⁴⁰ йыркур, лек(ъяськон); **hän teki sen pahuuttaan** со йырыз курен озы лэсстьиз **pahvi**⁵ картон (*ксь доре техникалы упаковать карон материал*) **pahvilaatikko**^{4-A} (картон) коробка **paikalla, -lla, -le:** 1. (*läsnä*): **olla ensimmäisenä paikalla** нырысётийсэйдээз пöлын луыны (*ксь шимес учыр интыын*); **paikalla olija** лыктэмъёс (я. люкасъкемъёс) пöлын луись; **paikalle kutsuttiin lääkäri** (со интие) врачез öтизы (*ксь шимес учыр интые*); **poistua paikalta** кошкыны (я. пегзьины) (*ксь тыйруж лэсътон интысъ*) 2. (*jnk tilalla*): **kivi sydämen paikalla** измем сюлэм, сюлэмиз интие из; **hänen paikalleen otettiin**

uusi työntekijä со интые выль ужась кутйзы ◇ **heti paikalla** али ик
paikailla(an, -lle(en: olla omalla paikallaan ас интыяд луыны; **pysy paikallasi!** интыяд сыл, эн вырэйлы!; **kaikki istuivat jo paikallaan** вáньзы (ас) интыязы пуко ни вал; **selitys olisi paikallaan** татын валэктон сётыны умой луысал; **hän on mies paikallaan** (ас) ужезлы тупась пиосмурт; **jähmettyä paikalleen** (ас) интыяд ик пумыны (*ксь кышкаса*) **paikallinen**³⁸ (та) интысь; **paikal-liset johtajat** интысь кивалтыйсёс; **kello 10 paikallista aikaa** интысь дыр – дас час; **paikal-liset sadekurot ovat mahdollisia** интыéн-интыен зол зоръёс луыны быгато
paikannimi⁷ интыним, топóним
paikata^{73-A} тупатьяны, кышъяны, кышъет пуктыны; **p. kattoa** липет(эз) тупатьяны; **paikatut vaatteet** кышъям дйськут; **p. hammas** плóмба пуктыны (*пине*); **p. tietojaan** *выжт.* тодон-валаньётэ кышъяны (я. будэтыны)
paikka^{9-A} 1. инты, вадес, аз; **kau-nis p.** чебер инты; **hän ei liikah-tanut paikaltaan** со интысытыз ик ѿ вырэйлы; **vaihtaa paikkaa jnk kanssa** кинэн ке интыен воштйськыны; **panna toiseen paikkaan** мукет азе поныни 2. (*paikkalappu*) кышъет, итэт-пуктэт; **omella housuihin p.** штанэ кышъет пуктыны, штанэ кышъяны 3. (*hampaassa*) плóмба (*пиньын*) ◇ **se pitää paik-kansa** бен, со озыы (я. шонер, зэм); **tiukan paikan tullen** шы-

мыртйз ке, секыт луиз ке; **p. pai-koin** интыéн-интыен, вадесéн-вадесэн, кытй-отй
paikkakunta^{10-J} (улоно) инты, улос; **paikkakunnan kirjasto** (улоно) интысь (я. улосысь) библиотéка
paikkakuntalainen³⁸ (та) интыын (я. улосын) улйсь
paikkalippu^{1-B} плацкарт(a)
paikkeilla, -lta, -lle: aseman paik-keilla вокзал котырын; **näillä paikkeilla** та (инты) котырын; **kello viiden paikkeilla** вить час котыр(ын); **lehden tilaajamäärä on noussut sadantuhannen paik-keille** газет басьтйсёслэн лыдзы сю сюрс котыре вуиз ни
paikoilla(an, -lta(an, -lle(en: vie-raat olivat jo paikoillaan куноос (ас) интыосазы вал ини; **järjes-tää tavarat paikoilleen** котырез (ас) интыяз тырыны; **pysy paikoillasi!** ас интыяд ул!, эн вырэйлы!
paikoin интыéн-интыен, вадесéн-вадесэн, кытй-отй; та интысын (я. шаеръёсын); **tuuli yltuu p. myrskyksi** интыéн-интыен тёл сильтёл луытоз кужмоялез
paikoitellen, paikoittain интыéн-интыен, вадесéн-вадесэн; **p. liu-kas tie** сюрес интыéн-интыен гылыт; **p. sataa vettä** интыéн-интыен зоре (я. зороз)
paimen³² 1. пудо возвмась, пастух; **lammasp.** ыж возвмась 2. (*sielun-p.*) пастырь
paimenkoira¹⁰ овчárка
paimentaa^{54-J} 1. пудо возвманы; **p. lehmiä** скал возвманы 2. *выжт.* эскерыса улыны, чакланы
paimentolainen³⁸ кёчыса ветлйсь

- мурт, кёчись, кочёвник
paimentolaiskansa⁹ кёчись (я. кёчыса ветлйс) калык
- painaa**⁵⁶ 1. зыйбыны, нюртыны, пачкатыны; **p. nappia** нюртэтэз* (я. кнопкаэз) зыйбыны; **taakka p. hartioita** секыт груз пельпумъёсты зйбе; **p. kaasua** газз (я. газ вылэ) зыйбыны, газ сётыны **rihek**; **mikä häntä (t. hänen mieltään)** р.? выжт. мар сое зыйбыса возе меда?, ма сое сюлмаськытэ?; **paina mieleesi** выжт. йырад пон (я. возвь) 2. (*olla jnk painoinen*) кыскыны; **p. 80 kiloa** 80 кило кыске; **minun sanani eivät paljоa paina** выжт. кыльёсылы эн оскы, кыльёсы бушесь 3. **полигр.** печатланы; **teos on painettu Porvoossa 1951** произведённе 1951-ти арын Порвоо карын печатламын 4. (*kuvioida t. värjätä kangasta tms.*) пужы шуккыны (я. пуктыны); **painettu kargas** пужы шуккем басма
- painajainen**³⁸ кёшкемыт (я. кышкыт) уйвёт
- painanne**^{48-j} 1. (*painamisjälki*) бервил, пытыы (зыйбыса кельтэм); **askelten painanteet lumessa** вамишшёслэн лымые кылем бервильёссы 2. (*alanne*) улыг (инты), нёж(ал)
- painattaa**^{53-C} печатланы, печатланы сётыны; **p. kirja omalla kustannuksellaan** ас конъдонэныд книга печатланы (я. поттыны) **paintautua**^{52-F} јиптийсъкыны, лаптийсъкыны, зийбисъкыны; **lapsi painautui äitiään vasten** пинал мумиз борды јиптийсъкиз; **p. matalaksi** лаптийсъкыны, шымырсыны
- paintava**¹⁰ 1. секыт; **p. laukku** сект сумка; **tulla (t. käydä) painava(mma)ksi** секытомыны 2. выжт. (*tärkeää*) (шёдскимон) бадзым; **paintavat syyt** шёдскимон бадзым мугъёс
- paine**⁴⁸ 1. **физ.** зйбет*, давление, напор; **verenp.** вир зйбет 2. выжт. жад|ён, -ем, золск|он, -ем; **purkaa paineita** жадёнэз быдтон; **älä ota turhia paineita** юнме сюлэмдэ шуг эн кары
- painti**⁵ спорт. нюръяськон, борьба
- paintia**⁶¹ спорт. нюръяськыны
- paintija**¹² спорт. нюръяськись
- paintike**^{48-A} кутэт, -он (*ule zйбоно make*); **oven p.** ёс кутэт **juoda palan painikkeeksi vettä** сиёнэз вуэн (гылтыса) сиыны
- paino**¹ 1. сектала; (*paintauus*) сектык; **painoltaan tämä on viitisen kiloa** секталаезъя тавить килограммъёс [-м-] луз; **edetä omalla painollaan** ас секталаедъя (я. инэрциеныйд [-нэ-]) азълань мыныны; **pudottaa painoan** восьмыны, мултэс секталадэ күштыны 2. (*taakka*) груз, секыт; (*ruppus*) гира; чорыг. выйтэт, грузило; **nostella painoja** гира жутъяны; **panna p. jokin päälle** маке вылэ нюртэт поныны 3. выжт. зйбет 4. печатлан, печать; **kirja on ilmestynyt painosta** книга печатласькыса (я. печатьысь) потйз; **olla painossa** печатыын луыны 5. **кыл.** (кыл) зйбет*, ударение; **p. on sanan ensimmäisellä tavulla** ударение кыллэн нырысéттى слогез вылэ усе
- paintoinen**³⁸ секта; **kymmenen kilon p.** дас кило(грамм [-м]) секта

painonnostaja¹⁰ спорт. штангист
painonnosto¹ спорт. штанга
 јуткан, -ъян, секыт атлэтика
painopiste⁴⁸ секталалэн (я. секытлыклэн) центрез
rainos³⁹ издание, поттэт*, печатлос*; **toinen p.** кыкеттй издание;
parannettu p. выжт. малэн ке умоятэм вариантэз
ainosmäärä¹⁰ тираж, поттонлыдзыз
ainostaa⁵³ зыйны; (*ahdistaa*) пачкатыны, ёркатыны, шымыртыны; **p. jtak myönnystyksiin** кинеке зыйса, сётиськыны косыны; **ainostava tunnelma** мылкыдэз зийбись атмосфера; **p. helle** јокыт пось куазь
ainostus³⁹ зыйбон, -ем, -ет, давление; **jnk ainostuksesta** кинлэн ке зийбемез (я. давлениез) улсын
ainoton^{34-C} 1. капчи, шёдонтэм, секыт ёвöl *pred.* 2. кыл. (кыл) зийбеттэм*, ударенитэм; **p. tavi** зийбеттэм кыльёз*, ударенитэм слог
ainottaa^{53-C} пусйыны, нимысътыйз висъяны; акцентировать карыны; **p. asian tärkeyttä** ужпумлэс кулэлыксэ нимысътыйз висъяны
ainottomus⁴⁰ 1. невесомость 2. кыл. ударенитэм (я. (кыл) зийбеттэм*) лу|он, -эм
ainovirhe⁴⁸ мыдлань зийбем, опечатка
ainovoima¹⁰ физ. секытлыклэн кужымез, силя тяжести
ainua⁵² 1. лэзкыны, мыкырсыкны, някырсыкны; (*upota*) выйны; **p. pohjaan** пыдэс(к)аз лэзкыны (я. выйны); **aurinko ai-**

nuu mailleen шунды лэзьке (я. пуксе); **pää painuneena** йырез мыкыртыса 2. выжт.: **p. muistiin** (*t. mieleen*) йыре (я. тодэ) кылны (я. пычаны); **p. unhoon** вуныны 3.: **p. kasaan** шымырсыкны, жиптийсъкыны, пуксыны (кесь лымы) 4. (*ääni*) бирены (куара ссы), кеж (я. куажгеттись) куараё луыны 5. вер. (*lähteä*): **painutiehesi!** кош татыс!, кошки син азысътим!; **painu hiiteen** (*t. hellvettiin*)! шайтан басьтон люкет!, шай люкет!
paise⁴⁸ поськы, пыктос, урзектэм инты; **puhkaista p.** поськыез поськытыны (я. пычкыны)
paiskata⁷³ лэзыны, зйртыны, сэрпалтыны; **p. jtak lumipallolla** кинлы ке лымыен лэзыны; **p. ovi kiinni** ёсэз йыг! (я. зол) ворсаны; **he paiskasivat kättä** выжт. соос куспазы тупазы
paistaa⁵⁶ 1. пиштыны; **aurinko p.** шунды пиштэ 2. *nöp.* пыжыны; (*esim. rasvassa*) жарайть карыны; **p. lihaa** силь пыжыны (я. жарайть карыны); **p. leipää** нянь пыжыны; **paistettu muna** пуштэм курегпуз; **paistetut perunat** пыжем картофка
paistattaa^{53-C} пыжисъкыны (*шунды шорын*); **p. päivää** шунды шорын пыжисъкыны (я. загорать карыны)
paiste⁴⁸ пишт|он, -эм, чиля|н, -м; **auringon paisteessa** шунды шорын
paisti⁵ *nöp.* жаркой
paistinpannu¹ таба
paistos³⁹ пыжем (я. жарайть карем) сиён; (*laatikko*) запеканка; (*leivonnainen*) пыжос, пыжисъкем

- paistua**⁵² пыжисъкыны, пырсаны; (*esim. rasvassa*) жárиться [-цца] карисъкыны; **leipä on paistunut hyvin** нянь умой пыжисъкем
- paisua**⁵² тордыны, пыктыны, тёрнаны; **nilkkani on paisunut** пыдлёге пыктэм(ын); **silmut paisuvat** пучыос тордо; **sydän paisuu onnesta** выжт. шудлэс сюлэм ик олóмáр бидзя луэ
- paisuttaa**^{53-С} 1. тордытыны, пыктыны, тёрнатыны 2. выжт. мултэс бадзыматыны (я. бадзым карыса вераны)
- paita**^{9-Ф} дэрэм; (*alusp.*) майка; (*T-p.*) футбóлкá
- paitsi** сяна; **kaikki olivat siellä p. sinä** вáнзы отын вал, тон сяна; **sitä p.** со сяна, собере
- paitsio**³ спорт. шудыны луонтэм (югдур), вне игры; **olla paitsiosa** шудыны луонтэм, вне игры луись
- pajä**⁹ 1. (*sepän*) кебит, дурисъкени 2. (*tüpöp.*) мастерской
- paju**¹ бот. бадь(пу)
- pajunkissa**⁹ пучы, бадь сяська
- pakana**¹² чукынытэ, черке пыртымтэ, язычник
- pakara(t)**¹² ёем. тр. л. сарвыл(ъёс), берпал(ъёс)
- pakastaa**⁵³ 1. кынтыны, кын карыны; **pakastettu liha** кынтэм сйль 2. од. м. кынтыны, кезытскыны; **ulkona p.** педлон кынтэ; **yölälä on pakastanut** уйин кынтэм
- pakastin**³³ кыntonни, морозильник
- pakata**^{73-А} 1. тырыны, тырисъкыны *intr.*; фасовать карыны; **p. tavaransa** котырдэ (я. товардэ) тырыны; **p. matkalaukku** чемоданэ тырисъкыны; **kauniisti pa-**
- kattuna** чебер упакóвкын 2. вер. чуртнаськыны (я. пырыны, нырдэ месыны) турттыны; **hän pakkaa sekaantumaan toisten asioihin** со муртлэн ужаз пырыны (я. нырзэ чуртнаны) турттэ
- paketti**^{5-С} 1. пакет, пачка; посылка; **keksip.** пачка печення; **lähettää p.** посылка келяны (я. лэзыны) 2. (*kokonaisuus, nippuri*) бичет*, комплект, пакет; **hotellin lomap.** гостиницыын шутэтскон пакет, кунокуаын* шутэтскон бичет (пайдаяськыны луоно услугаос)
- pakettiauto**¹ фургон, пикап
- pakina**¹² литер. фельетон
- pakkaaja**¹⁰ фасовать карись, тырись(кись)
- pakkanen**³⁸ мн. кезыт; 10 astetta
- pakkasta** 10 градус кезыт; **p. kiristy** кезыт юнма (я. кужмогес луэ); **p. lauhtui** кезыт лябомиз; **p. paukkuu** ёйрт-ёйрт кезыт, порпиос ыбылийско;
- pakkasen panema** (*t. purema*) кезыт шуккем (я. кынтэм)
- pakkaus**³⁹ 1. тáра, упакóвка; **näytterp.** возьматон (понна) упакóвка 2. (*pakkaaminen*) фасовать карон, -ем, тыр(иськ)|он, -ем 3. вер. тип, адями; **omituinen p.** аспёртэм адями
- pakkautua**^{52-Ф} 1. (*ahtautua*) тáч-тач (я. лáчák) люкасъкыны; **huoneeseen pakkautui paljon väkeä** кóмнатае лáчák калык люкасъкиз 2. (*tuprautua*) мерскины, тэбиньыны (кин ке борды), акылляськыны; **p. jnk seuraan** кин ке борды мерскины
- pakki**^{5-А} I вер. (берлань) чигна|н,

-м, берлань мын|он, -эм; **ottaa** (*t. ajaa*) **pakkia** берлань чигнаны **2.** (*peruutusvaihde*) берлань чигнан жоғлық (я. скрость) **3.:** **poika sai pakit tytöltä** ныл(аш) лэсси пияш отказ басътйз, пияшлы ныл(аш) отказтйз **4. спорт.** утись, заштитник; **pelata pakkina** заштитник луыса шудыны **pakki^{5-A}** **II вер.** **1.** (*työkalup.*) тир-лык ящик [-ш(ш)-], инструмент возён ящик **2. ож.** котелок но тустыры-пуны **pakkilaatikko^{4-A}** посылка ящик [-ш(ш)-] **pakko^{1-A}** однó (ик); **on p.** однó (ик); **sinun on p. lähteä huomenna** тыныд однó ёуказе кошконо; **pakkolla** эриктэм, кўжмысь; **pakosta** кўжмысь, кужмын, эриктэм (карыса), амалтэк **pakkolasku¹** *ав.* эриктэм (я. однó ик) пуксён **pakkotyö¹⁹** кáторга; однó лэсьтоно уж **pako^{1-D}** пегз|он, -ем, лушкем кошк|он, -ем; **olla paossa** пегаса улыны; **juosta pakoon** пегз|ыны (я. бызыса кошкыны); **ajaa jk pakkoon** кинé ке чигнатыны (я. пегз|ытыны); **lähteä pakkoon** пегз|ыны; **päästää pakkoon** пегз|ыны, ватскыса улыны (ксь уйисъкон-лэсъ) **pakoilla⁶⁷** пегаса (я. ватскыса) улыны **pakokauhu¹** куалект|он, -эм, пáни-ка; **joutua pakokauhuun** (*t. pakkokauhun valtaan*) куалектыны, шугекъясыкыны кутскыны **pakolainen³⁸** (*karkulainen*) пегз|ем мурт, пегась, беглой; (*asuinpaikkaa muuttanut*) кунысь(тыз) кё-

чем мурт, мукет кунэ кошкем мурт, эмигрант; **poliittinen p.** политэмигрант

pakollinen³⁸ кўжмысь (я. амалтэк, эриктэм) лэссытыон(о): (*välttämätön*) однó (ик), обязательной; **p. aine** однó (ик) дышетоно предмет (я. дисциплина); **p. vakuutus** однó утетаськон*, однó лэссто-но страхование

pakostakin эриктэм, амалтэк, мыл потытэк; **p. tulee ajatelleksi, et-tä ...** эриктэм (я. амалтэк) мал-паськоно луэ, ... шуыса

pakottaa^{53-C} **1.** кўжмысь (я. эриктэм) карыны, (кўжмысь) косыны, ёртыны; **p. jk tunnustamaan** кинэ ке шонерзэ (я. зэмзэ) вера-ны косыны, кинэ ке кўжмысь вератыны **2. од. м.** (*särkeä*) ви-сыны; **päästää p.** (мынам) йыры висе; **hammasta p.** пинь висе **3.** (*metallia*) (пужьюс) лэссыны, чека́нить карыны; **p. kuparia** ыргон вылэ пужьюс лэссыны, ыргонэз чека́нить карыны **paksu¹** зёк; (*theä, sankka*) нап; **p. kirja** зёк книга; **p. tukka** нап йырси; **p. sumu** нап бус; **p. viiva** зёк гож

paksuinen³⁸ зёкта; **kahden sentin p.** кык сантиметр зёкта; **minkä p.** ма зёкта?; **sormen p.** чиньы зёкта

paksukainen³⁸ *синазък.* кёёк, бад-зым (я. зёк) кёт, кёй парсы **paksuntaa^{54-J}** напчытыны, напгес (я. зёкгес) карыны

paksuuus⁴⁰ зёктала; **seinän p.** борд-дорлэн зёктаалаез **pala⁹** палэс, юдэ|с, -т, вандэт, кусок, кесэг; **p. sokeria** сакыр кусок; **haukata leivästä p.** одйг

- ымтыр нянь куртчыны; **lihap**. силь юдэс (я. юдэт)
- palaa**⁵⁶ 1. жуаны, сутсыны; **tuli p.** тыл жуа; **p. loppuun** жуаса (я. сутсыса) бырыны; **p. poroksi** номырэ кылытэк жуаны, сутсыса бырыны; **lamppu p.** лампа жуа; **valo paloi läpi yön** тыл уйбыт жуаз (я. жуаса уйиз); **jättää valo palamaan** тылэз жуатыса кельтыны; **lamppu on palanut** лампочка сутском (я. перегореть карем); **p. innosta** *выжт.* мылкыд жутсыса гоманы, котэм нянь кадь лоптыны; **p. rakkaudesta** яратонэн гоманы 2. (*kärventyä*) сутсыны, чуштаськыны; **piirakat paloivat** пирожкиос сутскиллям; **p. pohjaan** пыдсаз (я. пыдэс(к)аз) чуштаськыса лякиськыны; **p. auringossa** шунды шорын пыжыны (я. сутсыны); **kasvosi ovat jo palaneet** ымнырыд пыжем ни 3. *вер.* (*joutua kiinni jstak*) сюрыны (маке понна)
- palanen**³⁸ палэс, юдэс, -т; **leivän p.** нянь палэс; **paperipalaset** бумага (я. кагаз) юдесъёс
- palapelit**⁵ мозайка [-ай-]; **koota p.** мозайка люканы
- palata**⁷³ берытсыны; (*kotiin*) бертыны; **p. kotiin** доре (я. гуртэ) бертыны; **hän palasi tajuihinsa** со сазёмиз (я. сазытськиз), со шёдьны (я. валаны) кутскиз; **palataan asiaan** *вер.* та ужпуме асьмеос берытском на
- palataalinen**³⁸ *кыл.* небыт; **palataaliset konsonantit** небыт чошлангаос* (я. согласнойёс)
- palataalistua**⁵² *кыл.* небзыны; **palataalistunut konsonantti** небэм чошланга* (я. согласной)
- palatalisaatio**³ *кыл.* небэ|он, -ем
- palatsi**⁵ дворец
- palauttaa**^{53-С} берыктыны, берен (я. берлань) сётыны; (*saattaa entiseen tilaan*) выльдыны, выльбись кылдытыны; **p. kirjat kirjastoon** книгасты библиотека берыктыны; **p. järjestys** радлыкез выльбись кылдытыны, радаз пуктыны; **p. talous entiselleen** экономикаэз выльбись жутыны **p. jk mieleen** кинэ ке (я. мае ке) тодэ вайны
- palautua**^{52-Ф} 1. берытсыны; восстановиться [-ща] кариськыны; **elämä palautui entiseen uomaansa** улон ас образ берытскиз, улон азъло сямен ик ортчыны кутскиз; **p. mieleen** тодэ лыктыны; **p. rasituksen jälkeen** секыт (я. нагрúзка) бере шонерсыны (я. тупатсыны) 2. (*olla peräisin*) луныны, кылдыны, кутсыны (кытыс ке); **p. antiikin aikoihin** антик* дырёёссы луны
- palava**¹⁰ 1. жуась, зырдит; **p. rakkauks** зырдит яратон 2. *выжт.* туж, зол; **p. halu** туж мылкыд карон; **minulla on p. kiire** мон туж дыртисько
- palella**⁶⁷ од. м. кынмыны, эбыляны; **minua palelee** (мон) кынмисько; **käsiäni palelee** киосы кынмо
- palelluttaa**^{53-С} кынтыны (шедьтыны); **p. poskensa** бамъёстэ кынтыны; **palellutin jalkani** пыдъёсы кынмизы
- paleltua**⁵²⁻¹ кынмыны, эбыляны; **palelluin kokonaan odottaessani bussia** автобус витёнъям чылак как кынми (я. эбыляй); **peruna on paleltunut** картофка кынмем(ын)

paljas⁴¹ голык; **paljain pääin** голык йыр; **paljain jaloin** голык пыд; **paljaan taivaan alla** педлон, кырын; **paljaalla lattialla** буш выж (я. пол) вылын; **paljaat kalliot** буш (я. голык) изъярёс*; **riisutua paljaaksi** голык кылсыкыны; **p. totuus** выжт. чеберъятэк (я. шонерак) верам зэмлык; **joutua puille paljaille** выжт. куанермыны, ёвёлмыны; **paljaalla silmällä** выжт. ёгшорбы учкыса (я. синмын)

paljasjalkainen³⁸ 1. голык пыд(ъем); **p. lapsi** голык пыд нылпи (я. пинал) 2. (*syntyperäinen*) (кыче ке) интысь, та интыын вордйском адями; **p. helsinkiläinen** Хельсинкин вордском мурт

paljastaa⁵³ 1. голык карыны; галыны; **p. päänsä** йырысытыд изыздэ күштыны, йырдэ голык карыны; **p. itsensä** голык кылсыкыны 2. (*ilmista*) шарайны; **p. rikollinen** йыруж лэсстайсез шарайны (я. шедьтыны); **p. työssä olevat epäkohdat** ужысь тырмымтэосты шарайны; **p. vajaus** **kassassa** кáссасысукэ шырмымтээ шарайны 3.: **p. muistopatsas** синпелетэз* (я. памятнике) устьны

paljastua⁵² 1. голык луыны (я. карисыкыны); **selkä paljastui** тыбыр голык луиз (я. адзиськиз) 2. (*tulla ilmi*) тодмо луыны, шарайсыкыны, кыре (я. шарае) потыны; **rahojen katoaminen paljastui vasta eilen** коньдонлэн ышемез толон гинэ шарайсыкиз (я. тодмо луиз)

palje: (*palkeet^{48-L}*) чем. тр. л. кёрык, меч; **pajan (t. sepän) palkeet** ке-

бит кёрык; **harmonikan palkeet** арган кёрык (я. мех) **paljetti^{5-C}** чиля(съём)*, дэмдор, блéстки [-ск-] **paljon** трос, уно, дáнák; **aika p.** трос гинэ; **p. parempi (t. paremin)** трослы умойгес; **p. kerraltaan** тросэн-тросэн; **paljonko kello on?** кёня ни дыр (я. час)?; **paljonko tämä maksaa?** кёня та сылэ?; **p. kiitoksi!** бадзым тáу! **paljous⁴⁰** трослык, унолык, трос (я. уно) лу|он, -эм; **väen p.** калыклэн трос луэмез **palkata^{73-A}** медъяны; **p. jk toimeen** кинэ ке ужаны медъяны **palkinto^{1-J}** приз; данъет*, награда, прёми(я); **antaa p.** прёми(я) сётыны **palkintolautakunta^{10-J}** жюри (*прима висъясъ*) **palkita⁶⁹** 1. данъетаны*, награда сётыны, наградить карыны, прёми(я) сётыны; **p. kunniamerkillä** брденэн данъетаны (я. наградить карыны) 2. выжт. (*hyvittää*) данъетаны*, зечен берыктыны, вознаградить карыны, дан сётыны; **p. jillek hänen vaivansa** тыршемез понна кинэ ке данъетаны (я. вознаградить карыны); **p. paha hyvällä** урод (я. лек) лэсстэм понна умоен (я. зечен) берыктыны **palkka^{9-A}** уждун, оклад; **suuri p.** бадзым уждун; **kuinka suuri p.** **hänelä on?** трос-а со басътэ?, трос-а солэн уждунэз?; **vaivojensa palkaksi** выжт. тыршемез (я. курадзэмез) понна **palkkatyö¹⁹** медъясыкыса ужа|н, -м; **tehdä palkkatyötä** медъясыкыса ужаны

- palkkayöläinen**³⁸ медъяськыса
ужась, медо, ляльчи
- palkkio**³ гононар; коньдон (я. уксё)
сёт|он, -эм; **pienestä palkkiosta, pienä palkkiota vastaan** пичияк
коньдон (сётэм) понна
- palko**^{1-D} пуртэс, чабак; **tehdä palko** пуртэсаськыны, чабакаськыны
- palko=куши.** пуртэсо; **palkokasvit** пуртэсо будосъёс
- pallea**¹² анат. диафрágma
- pallero**² быгылёк, ныгылёк, токылёк (таза нылпи ссы)
- pallo**¹ туп, шар; ком(ок); **kumip.** резина туп; **lumip.** лымы комок
- pallokartta**^{9-C} глобус, музъем шар
- palломainen**³⁸ шар кадь (я. выллем), быг(ы)лес, пог(ы)лес
- pallopeli**⁵ тупен шудон
- pallosalama**¹² инкёллы, шар выллем молния
- pallotella**^{67-C} тупен шудыны; (*heitellä palloa*) тупез лээз(ъ)яны; (*potkia palloa*) тупез чыжаны; **viranomaiset pallottelivat asiaa virastosta toiseen** выжт. должностной [-чи-] лицоос оғыссызыз инстанцийсыз мукетаз ысъяллязы (я. чыжаса улизы)
- palmikko**^{4-A} йырси пунэт, -эм
- palmikoida**⁶² пуныны (йырсиеz); **p. tukkansa** йырсидэ пуныны
- palmu**¹ бот. пálъма
- palmusunnuntai**¹⁸ вöсъ. Пучыарня, Иисус [-ис-] Христослэн Иерусалиме пырон нуналызы
- palo**¹ тылпу, пожар, јуа|н, -м; **metsäp.** тэль јуан; **silmien p.** выжт. синъёслэн јуамзы
- paloauto**¹ пожарной (я. тылпу кысон) машина
- palohaava**⁹ тылъяра, сутскем ва-
- дес (я. инты) (*мугорысъ*)
- palohälytin**^{33-C} тылпу (я. пожарной) сигнализáци(я)
- paloitella**^{67-C} люк(ыл)ыны (юдэсъёс-лы); ванд(ыл)ыны, юдыны; кораны; (*ruho*) качаны, партчаны; **p. lihaa** силем вандылыны (я. кораны)
- palokunta**^{10-J} пожарной (я. тылпу кысон) команда
- palokärki**^{7-L} зоол. (съод)кыр, съод-сэйз (*Dryocopus martius*)
- palomies**⁴² пожарной, тылпу кыссы, пожарник *rukek.*
- palopaikka**^{9-A} пеньжу, сутском инты
- palovamma**⁹ мед. тылъяра, сутскем инты
- paloöljy**¹ керосин
- palsta**⁹ 1. (*maa-alue*) инты(выл*). участок; **maap.** музъем участок 2. (*kirjan, lehden*) столбец, колонка; **lehtien palstoilla** газет бамъёсын
- palsternakka**^{9-A} бот. мышылон- (гумы) (пастернак) (*Pastinaca*)
- paltata**^{73-C}, **palttaa**^{56-C} (*päärmätä*) бугортыны, шыръяны (*басма дурез*)
- palttina**¹² текст. 1. (*kangas*) дэра, алача, полотно 2. (*palttinasidos*) дэра кү|эт, -эм, -ос, дэралэн күэтэз (я. куэмез)
- palturi**⁶ вер. маке ёвёл (со), ёвёлтэм (я. кулэтэм) маке, тóкмá (я. юнмé) вераськ|он, -ем; **puhua palturia** маке ёвёл сое вераны; юнмé супыльтыны
- paluu**¹⁵ берытск|он, -ем; (*kotiin*) берт|он, -эм; **meno ja p.** кошкон но берытскон, мыонон но бертон, сопала но берлань (ксь билет); **paluuta entiseen ei ole** азъло

сәмен номыр уз луы (ни)
palvata⁷³ нöр. чынатыны, коптить
 карыны
palvelija¹² слуга (*mieshenkilö*).
 служанка (*naishenkilö*), ляльчи,
 вар *вуж.*; *вылї* ст. служитель
palvella⁶⁷ 1. утятлыны, обслўживать
 карыны; p. **asiakkaita** клиентъёсты утятлыны (я. обслўживать карыны) 2. (*olla jssak palveluksessa*) служить карыны;
p. laivastossa флотын служить
 карыны ◇ *miten voin p.?* майн
 юрттыны быгато?; **kenen etuja tämä palvelee?** кинлы со пайда
 ваёз?, кин понна та лэсътиське?; **puku on jo aikansa palvellut** костюм мае гинэ адзылымтэ на,
 костюм вань даурзэ улэмын ни
palvelu² 1. утятлон, -эм, обслўживать
 карон, -ем, обслўживание, сервис; **hyvä p.** умой утятлон
 (я. обслўживание) 2. (*palvelemisen*) слўжба, утятлэт*: **sääp.**
 гидрометеослўжба, куазь тодъясъконъя* слўжба; **siivousp.**
 утятлон (я. октон-калтон) слўжба; **pelastusp.** спасательной (я.
 утисъкыны юрттон*) слўжба 3. tr. l.: *утятлон(ъёс), -эт,
 услўгаос; **terveydenhuoltop.**
 тазалыкез утёнья утятлонъёс;
julkiset palvelut бытовой обслўживание
palveluelinkeino¹ утятлон удыс*,
 обслўживать карон сферы
palvelus³⁹ слўжба, служить карон,
 -ем; услужение; **olla valtion palveluksessa** кун слўжбайн луыны,
 кун учреждениын ужаны; **erota palveluksesta** слўжбасы (я.
 ужан интысь) увóлиться [-ща] карисъкыны; **olla tieteen**

palveluksessa тодос* (я. наука)
 понна ужаны; **palvelukseen halutaan** ... ужаны ѡтисъком ..., уже кутомы ... (ялонъёсын); **jumalap.** черкын слўжба ну|он, -эм 2. (*yksittäinen teko jnk auttamiseksi*) юрт|эт, -эм, услўга; **tehdä jillek p.** кинлы ке юрттыны (я. юрттэт сётыны); **korvaamaton p.** дунъяны лубонтэм юрттэт; **viimeinen p.** *вылї* ст. берпумети долг (я. быдэстано уж)
palvoa⁵² 1. йыбыртъяны (кинлы ke), сйлы карыны, гажаны; p. **eräjumalia** сульдэръёслы (я. идолъёслы) йыбыртъяны 2. (*ihailla*) выжт. йыбыртъясыкыны (кинлы ke); **hän suorastaan povi rakastettuaan** со яратонэзлы йыбыртъясыкыса улз
pamahtaa^{53-F} йыг (я. шарк, таҷ) карыны (я. вазыны); **ovi pamahti kiinni** ёс йыг вазыса ворсасъкиз; **hänen nyrkkinsä pamahti pöytään** солэн мыжыкез йыг гинэ жёк вылэ лээзкиз, со мыжыкес эйг! шуккиз жёк вылэ; p. **rikki** шарк! тиясъкыны (я. чигыны); **pamahti laukaus** таҷ шуыса ыбем куара кылйсъкиз; **tulla p.** выжт. олокытысь шуák вуыны
pamaus³⁹ 1. йыг (я. шарк, таҷ) вазем, -ён; (*aseen*) ыбем (куара); (*räjähdy*) пушт|он, -эм; **oven p.** ёслэн йыг ваземез 2. выжт. чабк|он, -ем, -ет, шукк|он, -ем, -ет; **uutinen oli melkoinen p. kaikille** ивор ваньзылы ымныре чабкем кадь луиз
pamauttaa^{53-C} 1. (*lyödä*) мыжыны, шуккыны; **hän pamaatti toista nyrkillä** со адямиез (киныз) мыжгиз 2. выжт. (*sanoa jtak kar-*

keaa) сáч(ák) вераны (ксь мае ке уродзэ я. зэмзэ); **p. totuus jillek pääin naamaa** кинлы ке ымныраз ик шонерзэ (я. зэмзэ) (сáчáк) вераны

pamppu^{1-В} 1. боды, нуши (*pichigec*); **polisin kuminen** **p.** полицéской резина боды 2. *вер.* (*math-times*) кузёяськись (я. йыръяськись) (адями); кузё, босс [-с], шеф; **rahamaailman ramput** финансъёсын кузёяськисьёс, коньдон(бурез)* бергатийсьёс **panetella**^{67-С} уродэн вераны (*kin ke*), ёвётэмзэ вераны, урод кыл ёвлдыны (*kin ke ccy*); (*solvata selän takana myös*) быдтылыны, лекатыны; **p. työtoveriaan** чош ужась эшед сярысь ёвётэмзэ вераны

paneutua^{52-Ф} 1. умой-умой валаны (кутскины); **p. jnk asemaan** кинлэс ке югдурзэ умой-умой валаны (кутскины), астэ кинлэн ке интыяз пуктыны; **p. jhk asiaan perusteellisesti** кычё ке ужпум борды умой-умой бастьясыны 2. (*asettautua*): **p. pitkällineen** выдыны, выдыса интыясыкыны; **p. vuoteeseen** валесэ выдыны (я. интыясыкыны); **p. juhlakuntoon** чебер дйсяясыкыны (*ксь праздник понна*), пёрмытсыкыны

panimo² сур лэсътонни, сур (лэсътон) завод

pankki^{5-А} банк; **nostaa rahaa pankista** банкысь уксё кутыны (*счётыстыд*); **panna rahaa pankkiin** банке уксё поныны (*ксь счётад*); **räjäyttää** **p.** карт. вормыса вань уксё банкез бастыны; *выжт.* трос коньдон кыскыны (я. пот-

тыны)

pankkiiri⁶ банкир

pankkikortti^{5-С} банк карта (я. кár-точкá)

pankkisiirto^{1-К} банк пыр (выжтыса) дун тыр|он, -ем, кивылтэк* (я. кивыл коньдонтэк) тыр|он, -ем; **maksaa pankkisiirtona** кивыл коньдонтэк (я. уксётэк) дун(зэ) тырыны, банк пыр уксё (я. дунзэ) тырыны

panna⁶⁷ I кк. 1. поныны, пуктыны; (*useita esineitä myös*) тырыны, пуктылыны; **p. kirja laukkuun** книгаэс сумкае поныны; **p. kirjat hyllylle** книгаосты жажые тырыны; **p. ruoka pöytään** ёök вылэ сиён пуктылыны; **p. pois** октыны(-калтыны), утятлыны; **p. ovi kiinni** ёсэз ворсаны (я. пытсаны); **p. levy soimaan** плас-тинка (кылзийсыкыны) пуктыны; **p. alkuun (t. alulle)** кутскины, кутскон сётыны, кичёлтыны; **p. toimeen** быдэстыны; **p. vastaan** пумит вазыны (я. вераны, луыны), пумитъясыкыны; **p. rastaan** вань кужмыс (я. сюл-мыс) тыршины; **se panee miettimään** со малпаськытэ (я. мал-паськемез кулэ каре); **p. tupa-kaksi** *вер.* тамак кенжытыны, тамак кыскыны кутскины; **p. maata** изыны выдыны; **p. pitkällineen** выдтыны 2. (*rukea*) дйсяяны, поныны; **p. lakki pähän** йыре изы изыяны (я. поныны); **p. puhtaat vaatteet ylle** чылкыт дйськут дйсяяны; **p. kello ranteeseen** кие час поныны 3.: **p. olutta** сур лэсътыны 4. *огш. (naida)* поныны, туыны, чичаны; (*olla sukupuoliyhteydessä*) понйсъкы-

ны, туйиськыны, чичаськыны (*кинэн ке*); **hän pani naapurin tyytöä** со бускель нылэз понйз, со бускель нылэн понйсъкиз **panna⁹** **II** мн. ист. анафема, черк каргасъкон, черклэн каргасъке- мез; **julistaa pannaan** анафема ялыны, анафема сётыны **pannu¹** таба; **paistinp.** таба **pannuhuone⁴⁸** котельной **pannukakku^{1-A}** табань; **siitä tuli p.** выжт. номыр но ѿ пёрмы, ванымыз куашказ **pano¹** **1.** (*pankitilille*) коньдон (я. уксё) пон|он, -эм, понэт* (*бан-кысь счёт*), огпольем вклад **2.**: **oluemp.** сур лэсът|он, -эм; **шиш.** > **panna I** **panos³⁹** **1.** заряд (*пычал түрлүк-лэн*); **dynamittip.** динамит заряд **2.** (*patruuna*) патрон (*ксь пычал-лэн*); **kiväärin panoksia** винтовка(лы) патронъёс **3.** выжт. вор- мон, вклад; **nuorten p. työelämässä** егитъёслэн ужаса улонын вормонъёссы **panostaa⁵³** **1.** (*täyttää panoksella*) заряданы, зарядить карыны; **p. kivääri** винтовкаез зарядить ка- рыны **2.** (*kohdistaa varoja, työvoimaa jhk*) выжт. поныны, тырыны (уксёез, кужымез), вклáдывать карыны; инвестировать карыны **panssari⁶** панцирь, броня **pantata^{73-C}** **1.** залоге сётыны, зало- жить (я. закладывать) карыны; **p. kellonsa** частэ залоге сётыны (я. заложить карыны) (*ксь лом- бардэ*) **2.** вер. (*pihdata*) кёттыр- мостэм (я. сук) вырыны, кёттыр- мостэмъясъкыны; (*pilotella*) ватыны, ватыса возыны; **miksi pantaat tietoja?** малы тодэтъёс-

ты* (я. свéдениости) ватыса возиськод? **pantteri⁶** зоол. пантéра [-тэ-] **pantti^{5-C}** залог, залоге сёт|он, -эм (я. кельт|он, -эм); **lunastaa p.** за- логез берен берыктыны, залоге кельтэм арбериез берен басьтыны; **antaa (t. jättää) jtak pantiksi** мае ke залоге сётыны (я. кель- тыны); **panen pääni pantiksi siitää!** выжт. со понна йырме сётыны дась!: **olla tyhjän panttina** югыт дуннеэз пожаны **panttivanki^{5-G}** залóжник, (*naishenkilö myös*) залóжница; **ottaa jk panttivangiksi** кинэ ke залóжни- ке кутыны (я. басьтыны); **mak-saa panttivangista lunnaat** за- лóжник понна уксё тырыны **paperi⁶** бумага, караз; (*asiakirja*) ужкагаз*, документ; **panna pa-perille** бумага вылэ гожтыны (я. гожъяны); **johtajan allekirjoitta-ma p.** документ, кудаз кивал- тийс гожтыйсъкемын **papiljotti^{5-C}** бигуди; **tukka on pa-piljoteilla** йырсие бигуди тыре- мын **pappa^{9-B}** (*isä*) ат(ык)ай, тятя, папа; (*isoisä*) песятай; (*äidin puolelta*) чужжатай; (*vanha mies*) пересь (пиосмурт), (пересь) песятай **pappi^{5-B}** свящénник, поп, баёко *puhek.; vihkiä papiksi* свящénни- ке (я. вöсъбур* санэ) пыртыны **pappila¹²** свящénниклэн (я. поп- лэн) улон интиез **paprika¹²** гордпöсстурын, пáприка **papi^{1-E}** съёдкёжи, бобыкёжи **papukaija⁹** зоол. попугай **parahtaa^{53-F}** черектыны, черетсъ- ны, кесъкыны; **p. itkuun** зáр- (-зар) бёрдыны кутсъкыны

parantaa^{54-J} 1. умоятыны, умойгес (я. ёччес) карыны, тупатыны; **p. ennäystä** рекордэз умоятыны; **p. tietojaan** тодон-валанъёстэ будэтыны; **p. tapansa** сямдэ (я. выросъётэ) умоятыны; **se ei parantaa asiaa** со югдурлы уз юрттыни, со ужпумез уз тупатыни 2. (*lääkitä*) эмъяны, ённатыны, бурмытыны; **p. potilas** висисез эмъяны (я. ённатыны); **tauti on parannettavissa** висёнэз эмъяны луоно; **parantava vaikutus** ённатйис (я. бурмытйис) воздействие

parantaja¹⁰ фольк. пелляськись, туно-пеллэ

parantola¹² тазалыкез юнматонни*, санаторий

parantua^{52-J} 1. умояны, умойгес (я. ёччес) луыны, тупатсыны; **sää on parantunut** куазь умояз (я. тупатсиз); **palkka parani** уждун ёччес луиз 2. (*tervehtyä*) ённаны, бурмыны, катяськыны; **potilaan terveys on parantunut** висисылэн тазалыкез ёйназ (я. юнмаз); **haava on parantunut** яра бурмиз

parantumaton^{34-C} 1. тупатыны луоントэм, тупатоントэм; **p. juorpo** тупатыны луоントэм юись (я. тордос) 2. (*taudista*) ёнантэм, бурмонтэм, ённатоントэм, ённатыны луоントэм; **p. tauti** ённаттэм (я. бурмонтэм) висён

paras⁴¹ ортчыт чшт. стп. сámой (я. тужгес но) умоез (я. устоез); **kaikkein p.** вáньмызлэсь (я. сámой, тужгес но) умоез, кóтькинлэсь умой; **parhaassa tapauksessa** умойзэ вераса, умояз учыре; **tehdä parhaansa** вань луонозэ (я.

быгатымонзэ) лэсътыны; **panna parastaan** вань кужмысъ (я. кужымез сётыса) тыршины; **parhaassa iässä** кын корт куртчон дырыз; сámой сяськаяськон вакытэз; чшт. > **hyvä**

paratiisi^{5-C} рай, узьмаг

pareittain кузэн-кузэн, парéн-парен; **istuttiin p.** парéн-парен пукизы; **asettaa p.** кузъяны (я. кузэн-кузэн тырыны)

paremmin чшт. стп. умойгес, ёччес; **hän tekee sen p. kuin muut** со мукетъёсызлэсь сое умойгес лэсътоз; чшт. > **hyvin**

parempi^{16-H} чшт. стп. умойгес, ёччес; **sitä p.** сóкем умой(гес); **muutos parempaan pään** умойгес пала воштиськон; **minulla on parempaan tekemistä** мынам сотэк но ужъёсы трос; **paremman ruutteessa** умоезгес луымтэн; чшт. > **hyvä**

parhaillaan (чáпак) али, чáпак тадыре (я. вакытэ); **hän on p. lou-naalla** чáпак али со нуназея

parhain: **parhaimmat ystäväni** мынам сámой умой эшъёсы; чшт. > **paras**

parhaiten ортчыт чшт. стп. сámой (я. тужгес но) умой; **hän teki niin kuin p. taisi** мákем умой лэсътыны вала вал, озы ик со лэсътэйз; чшт. > **hyvin**

pari⁵ куз, пár(а); (*noin kaksi*) одýгог, кык-куинь, ог кык; **p. nilkkasukkia** одýг куз носки; **yksi p.** одýг куз; **kengät ovat eri paria** ботинкаос портэм паръёсысь; **hansikkaan p.** перчаткилэн палыз; **pelata jnk parina** кинэн ке чошен шудыны; **onnellinen p.** шудо пár (я. кузоос); **parin päi-**

- vän kuluttua** одый-ог (я. кык-куинь) нунал ортчыса; **p. kertaa vuodessa** араз (я. арсын) ог кык пол
- parillinen³⁸** 1. кыкен, паръем; **parilliset rumiinjäsenet** кыкен мугор люкетъёс (*кесь ки, пыд*); **parilliset evät** паръем чорыг бурдъёс 2. (*kahdella jaollinen*) кузо, чётной; 2, 4, 6 *jne.* **ovat parillisia lukuja** кык, ныиль, куать но о.а. кузо лыдпусъёс луо
- paririvi⁵** кык рад (я. шерёнга); **asettua paririviin** кык радэ (я. шерёнга) султыны
- pariskunta¹⁰** куз|пальёс, -оос, пар(ъёс)
- parissa, -sta, -in** ёш (кинэн ке); **lasten parissa** нылпиосын (ёш); **perheen parissa** семьяен (ёш); **hän pakeni työnsä pariin** со ужаз выйиз
- paristo²** батарéйка
- paritella^{67-C}** (*karja, eläin*) вальчаясь-кыны, паръясъкыны (*пудо-пой-шур ссы*); **uroskoira parittelee naaraan kanssa** айы пуны мумы пуныен вальчаяське
- pariton^{34-C}** 1. (*jolla ei ole paria*) пал, оген, пар|тэм, -тэк; **p. kenkä** пал (я. партэм) ботинка; **parittomaksi jäännyt leikkijä** оген (я. партэк) кылем шудйись 2. (*kahdella jaa-ton*) кузтэм, нечётной; 3, 5, 7 *jne.* **ovat parittomia lukuja** 3, 5, 7 но о.а. кузтэм лыдпусъёс луо
- parivaljakko^{4-A}** (кыткем) пар валь-ёс; **erottamaton p.** выжт. люкыны луонтэм эшьёс, люконтэм кык эшьёс
- parjata⁷³** курланы, уродэн вераны; (*panetella*) ёвёлтэмзэ вераны, урод кыл вёлдыны (кин ке ссы);
- p. työtovereitaan** ёш ужась эшьёстэ курланы, ёш ужась эшьёсыд сярысь (урод) кыл вёлдыны
- parka^{9-D}** тн. но мн. куанер, мискинь, карьян; **poika p!** куанер пияш!
- parkkipaikka^{9-A}** вер. (авто)стойняка, паркóвка
- parkua^{52-D}** черекъяса бёрдыны, зáр(-зар) бёрдыны, вузыны *ruhek.*; **p. täyttä kurkkua** чир черекъяса бёрдыны, зáр-зар бёрдыны
- parranajo¹** туш мыч|он, -ем (я. брить кар|он, -ем), мычиськ|он, -ем, брýться [-цца] кариськ|он, -ем
- parranajokone⁴⁸** > **partakone**
- parraton^{34-C}** туш|тэм, -тэк
- parru¹** брус
- parsa⁹** бот. инмаркыз, спárжа (*Asparagus*)
- parsia⁶¹** кышъяны; **p. sukkaa** нос-ки кышъяны
- parta^{9-K}** туш; **ajaa partaa** тушез мычыны (я. брить карыны), мычиськыны, брýться [-цца] кариськыны
- partainen³⁸** тушо; **p. mies** тушо пиосмурт; **mustap.** сьёд тушо
- partakone⁴⁸** электробрýтва, бритва *ruhek.*
- partaveitsi³⁰** бритва; **hänellä on pää kuin p.** выжт. солэн визымыз лэчыт
- partikkeli⁶** кыл. пырыкыл*, частыйца; **partikkeliit 1**) (*sanaluokka*) пырыкыльёс, частыйцаос 2) (*aprisanat*) юрттись (я. служебной) кыльёс
- partio 1.** ож. дозор; патруль; **lähteä partioon** дозоре мыныны

- 2.** (*järjestö*) скáут огазеяськон; (*partiolike*) скáут движéние; **kuulua partioon** скáут огазеяськонз пырыны
- partisiippi**^{5-В} кыл. каронним*, прича́стие
- partitiivi**⁵ кыл. партитив (*падеж*, ксъ *суён отенaa яблок сииско*)
- partneri**⁶ партнёр, пар; **tanssip.** эктоńя партнёр
- parturi**⁶ йыр чышиксъ, парикмахер (*тиосъёсты чышиксъ*)
- parturi-kampaamo**² йыр чышконни, парикмахерской
- parveilla**⁶⁷ люк(аськыса) ветлыны (ксь *адямиос*); уллён лобаны (ксь *тылобурдоос*); уллён (я. люкен) уяны (ксь *чорыгъёс*); палдыны, палэт поттыны (ксь *мушъёс*)
- parveke**^{48-А} **1.** балкон; **istua parvekkeella** балконын пукыны **2.** лэсът. (*käytävä*) галерéя, коридор
- parvi**⁷ **I** уллё; (*esim. mehiläisp.*) (муш) палэ|т, -п; **p. lintuja** тылобурдо уллё; **p. mehiläisiä** муш палэ|т, -п
- parvi**⁷ **II** **1.** театр. ёрус, галерéя; галёрка **ruhek.** **2.** (*heinäp.*) турын сиг
- passi**⁵ паспорт
- passiivi**⁵ кыл. пассив, кариськон* (я. страдáтельной) залог
- passiivinen**³⁸ **1.** мылкыдтэм, мылтэм-кыдтэм, мылпотийсътэм, пасси́в(ной); **p. oppilas** мылпотийсътэм дышетскись **2.** кыл. щит. > **passiivi;** **p. verbinmuoto** пассив каронкыл каб* (я. глагол фóрма)
- paska**⁹ јётр. сить; (*lika*) дэри, кырсы; **lehmänp.** скал сить; **ken-gät paskassa** ботинкаос дэриесь
- (я. сйтесь); **puhua paskaa** выжт. чик ёвётлэмэ вераны, тóкма ёвёт вераськыны; **haista p.!** сить тыныд!
- pasta**⁹ нöр. (*makaroniruoka*) макарон (макаронлэсъ сиён)
- pasteija**¹² нöр. **1.** куасам(нянь), кокрок **2.** (*levitetahna*) паштет [-тэ-]
- pastilli**⁵ пастíлка, драже
- pata**^{9-Ф} **I** горшок, чугун(ка), пурты; **savip.** сюй горшок; **jk on hyvää**
- pataa jnk kanssa** выжт. кинлэн ке кинэн ке кусыпъёсыз умоесь
- pata**^{9-Ф} **II** карт. куака, пíки, вини
- patalappu**^{1-В} чугун кутэт (я. кутон зустари)
- pataluha:** **haukkua jk** **pataluhaksi** кинз ке сизьдыны (я. тузгытыны, пурзытыны)
- patentti**^{5-С} патент [-тэ-]; **hakea patenttia jhk** (*t. jillek*) мае ке патентовать карыны, маке понна патент курыса вазиськыны
- patistaa**⁵³ дыртытыны; (*vaatia myös*) дыртыны косыны; **p. lapsia kouluun** нылпиости школае дыртытыны
- patja**⁹ тушак, валес, матрас
- pato**^{1-Ф} чыпет, плотина; (*suojap.*) дамба; тымет
- patoutua**^{52-Ф} **1.** тымиськыны, кылдыны, пöрмыны (*бу пукон интыссъ*) **2.** (*kasautua*) люкасъкыны; **tulvavedet patoutuvat jäiden tukkiman kosken yläpuollelle** куасег интылэн выллапалаз, йöосын чокаськыса, тудву люкасъкиз; **purkaa patoutunutta kiukkuaan** люкасъкем юркуурдэ (я. лектэ) лэзыны (кин ке вылэ)
- patsas**⁴¹ **1.** (*pylväs*) юбо; **kivip.** из юбо **2.** (*veistos*) синпелет*, пá-

мятник, стáтуя; **Aleksis Kiven** р. Алéксис Кýвилы (пуктэм) синпелет

patteri⁶ 1. ож. батарéя 2. тех. радиáтор; (*lämpöp. työs*) батарéя **patti**^{5-C} лёг., пыктэм (инты)

patukka^{14-A} (*makeisp.*) батóнчик, плáтка; **suklaap.** шоколад [шо-, шэ-] батóнчик

pauhata⁷³ шукиръя́ськыны, куашетыны; гурланы; **meri pauhaa** зарезь шукиръя́ське; **urut pauhaavat** орган (зол) гурла

pauhu¹ шукиръя́ськ|он, -ем, куашет|он, -эм; гурла|н, -м; **meren** р. зарезълэн шукиръя́ськемез; чит. > **pauhata**

pauke^{48-A} та́ч(ыр)-та́ч вазем, тачыртэм, шлачкетэм; **pyssyjen** р. пычальёслэн тачыр-та́ч ыбылйы́ськемзы

paukku^{1-A} 1. пушт|он, -эм; **uuden-vuoden yönä kuului melkoisia** **paukkuja** Выль ар уе трос гинэ пуштылэм куараос кылйы́ськылайзы 2. выжт. шуккет, чабкет; **auton korjauttaminen oli minulle kallis** р. машинаэз тупатъян мыным дуно усиз (я. дун ласянь шуккет вал) 3. вер.: **ottaa pienet paukut** кёня ке рюмка вина юйны

paukkua^{52-A} шарккетыны, йыггетыны, тачыртыны; **ovet paukkuvat, kun hän lähti** со кошкыку, ёсъёс ик шарк-шарк! ворсасъкылайзы; **ulkona on paukkuva pakkanen** педлон зырт кезыт, порпиос ыбылйы́ско (= педлон тачыртись кезыт)

paukuttaa^{53-C} шарккетыны, йыггетыны, тачыртыны; **p. käsiään** кидэ чабыны; **p. sääntöjä päähän-**

сä

выйжт. прáвилоосты наизустъ дышетыны

pehmentyä^{52-J} > **pehmetä**

pehmentää^{54-J} небўзытыны, небыт-гес карыны; **rankkasateen pehmentämä tie** сильзор небўзытэм сюрес, сильзорлэс небўзэм сюрес

pehmetä⁷² небўзыны, небытомыны, небыт(гес) луыны; **lämpimässä pehmennyt suklaalevy** шуныт азын небўзэм шоколад [шо-, шэ-] плáтка; **sydän pehmenee** выжт. сюлэм небёзе; **hänen ilmeensä pehmeni** выжт. солэн ымнырыз небытгес луиз

pehmeä¹⁵ небыт; **p. tyupu** небыт миндэр; **pehmeät kannet** небыт книга выл(бам*); **puhua pehmeitä** (чик) ёвётлэмэз супылтыны

pehmittää^{53-C} 1. небўзытыны, небыт-гес) карыны; **p. nahkaa** күэз небўзытыны (я. посыны) 2. выжт. (*piestä*) сээстыны, ныркыны, гындыны; **vielä minä sinut pehmitän** сээсто ай эшши тынэсстыд мугордэ!

peikko^{1-A} 1. миф. тролль [-ль] 2. выжт. (*uhka*) кышка|н, -м, кышкыт(лык)

peilata⁷³ синучконэ учкыны, синучкон котырын берганы; **p. itseään** синучконэ (я. синучконысь астэ) учкыны

peili⁵ синучкон, зеркал *ruhek.*; **kat-sella itseään peilistä** синучконэ (я. синучконысь астэ) учкыны

peilikuva¹⁰ туся́ськем*, суре́дъя́ськем*, отражение; **nähdä vedesä peilikuvansa** вуысь туся́ськемдэ адзыны

peippo^{1-B} зоол. почаш, зиллё(кей), зяблик (*Fringilla coelebs*)

peite^{48-C} (*kate*) шоб(ы)рет, шобыр-

- (тэт); **sängynp.** (валес) шобрет, шобыр, одеял; **suojap.** утись шобрет; **lumip.** лымы шобрет **peittellä^{67-C}** 1. шобыртыны; **p. lapsi peitteellä** нылпиез шобретэн шобыртыны 2. *выжт.* танйськыны, сеськыны, ватыса возыны; **puhua peittelemättä** танйськытэк (я. шонерák) вераны **peitsi³⁰** шибоды, копъё; пίка; **taitaa peistä** *выжт.* ёырдыт споръяскыны (я. ченгешыны) **peitto^{1-C}** шоб(ы)рет, шобыр, одеял; **vetää p. korvilleen** јókák шобырскыны; **mennä peiton alle** (шобретэн) шобырскыны **peittyä^{52-C}** шобырскыны, чокаськыны, согиськыны; (*näkyvistä*) ышыны; **p. veden alle** ву лэ ышыны, вуэн согиськыны; **taivas peitti pilviin** инбам пилемъёсын чокаськиз; **p. näkyvistä** син азысь ышыны **peittää^{53-C}** 1. шобыртыны; **lumi p. maan** лымы музьемез шобыртэ; **p. katu asfaltilla** ульчаез асфальтэн шобыртыны, ульчаез асфальтировать карыны; **varas peitti jälkensä** *выжт.* лушкаськись пытыюссэ (я. бервилзэ) ватыса кельтиз 2. (*kätkeä*) ватыны, ватыса возыны; **p. tunteensa** яратон мылкыддэ ватыса возыны; **puhua peitetysti** котыръяса вераськыны 3. (*estää näkymästä*) чоксаны, сайяны, пытсаны; **pilvi peitti auringon** пилем шундыеz чоксаз **pelaaja¹⁰** шудйись (*картаен я. спорт шудонэн*) **pelastaa⁵³** утыны, мозмытыны, (потыны) юрттыны; **p. jk henki** кинэ ке биронлэс утыны; **p. hukkuva** выйись муртэз утыны, выйислы юрттыны; **p. jk pulasta** кинлы ке шуг-секытысь потыны юрттыны **pelastautua^{52-F}** утиськыны, мозмытскыны; **p. palosta hyppäämälä ikkunasta** тылпулэс укноись тэтчыса утиськыны; **p. vaarasta** кышкытлыклэс мозмытскыны **pelastua⁵²** утиськыны, мозмыны; **p. kuolemasta** биронлэс (я. кулонлэс) утиськыны **pelata⁷³** 1. шудыны (*маин ке*); **p. jalkapalloa** футболэн шудыны; **p. korttia** картаен шудыны; **p. palloa** тупен (я. шарен) шудыны 2. *вер.* лэсътыны, ужаны; **p. varman päälle** умой валаса маке карыны; **järki pelaa hänellä hyvin** солэн йырыз умой ужа **pelit⁵** 1. шудон; **korttip.** картаен шудон; **palopelit** тупен шудонъёс 2. (*ottelu*) шудон, пумиськон, матч; пárти(я), гейм; **p. päätti tasän** шудон одиг кадь лыдын йылпумъяскиз; **voittaa p.** шудонын (я. пумиськонын, пárтиеz) вормыны; **menettää pelissä rahansa** уксётэк кыльыны, уксёдэ келяны (*шудыса*); **p. on menetetty** *выжт.* малпан јз пёрмы; **hänellä on sormensa pelissä** *выжт.* солэн аслаз киыз та ужын наштасъкемын **pelikortti^{5-C}** (шудон) карта **pelitoveri⁶** партнёр (*шудонын*), щош шудйись (юлтош) **pelkistää⁵³** 1. хим. чылкыт(гес) карыны, вýльбись кылдытыны, восстановить [-c-] карыны 2. (*yksinkertaistaa*) огшоры(гес) карыны; вакчиятыны; **p. sanottavansa muutamiin lauseisiin** ве-

расъондэ кёня ке предложе-
ниоз вакчиятыны

pelkkä^{10-A} чылкак (... гинэ), гинэ;
juoda pelkkää vettä ву гинэ юыса
 улыны **syöttö pelkkää hiltoa?**
 чылкак варення гинэ-а сиись-
 код?; **hän selvisi pelkällä säikäh-
 dyksellä** кышкамлесь вылтү со-
 лы номыр но ѿз луы; **olla pelkkää-
 nä korvana** туж сак кылзийськы-
 ны (= чылкак пель луыны)

pelko^{1-D} кышка|н, -м, курда|н, -м;
(pimeyden, aaveen) кёшкема|н, -м;
(korkeuden, syvyyden) шурд|он,
 -эм; **totella rangaistuksen pelossa**
 наказаниллесь кышкаса кылзийсь-
 кыны; **olla peloissaan** кышкаса
 улыны; **herättää pelkoa jssak**
 кинлы ке кышкан мылкыд пы-
 чатыны, кинлы ке кышкыт по-
 тыны; **ei ole pelkoa, että**
 шуыса кышкыт ѿвöl

pelkuri⁶ кышкас (я. курдась)
 (мурт), куаляча *ruhek.*, трус *halv.*

pelkästään (чылкак ...) гинэ; **se ei**
ollut p. hänen syynsä чылкак
 солэн гинэ янгышез ѿй вал, со
 гинэ отын виноват ѿй вал; **siitä**
on p. iloa солы шумпотоно гинэ
 (*со ужпумлы*)

pellava¹⁰ етий

pellavaöljy¹ етий вöй

pelle⁸ маскарчи, кылбес; клóун

pelleillä⁶⁷ визтэмъясыкыны, шу-
 зияськыны, кылбесъясыкыны;

hän pelleili ja nauratti lapsia со
 шузияськыса нылпиости се-
 рекъятиз

pelokas^{41-A} кышкас, курдась; (*pe-
 lästynt*) кышкатсем; **arka ja p.**
lapsi керпотийс но кышкас
 нылпи; **hänen silmissään on p.**
ilme солэн синъесаз кышкан; **p.**

lammas кыч (я. кышкас) ыж

peloton^{34-C} кышка|сytэм, -тэк, кур-
 да|сytэм, -тэк, кёбер|тэм, -тэк;

p. luonne кышкасytэм сям (я.
 лулпуш)

pelottaa^{53-C} 1. кышканы, курданы;
(pimeys, aave) кёшкеманы; **minua**
p. мыным кышкыт, мон кыш-
 касько (я. кёшкемасько); **lasta p.**
jäädä yksin kotiin пичи пинал
 гуртаз огназ кыльыны кышка
 (я. кёшкема); **se p. minua** мон
 кышкасько солэсъ 2. (*säikyttää*)
 кышкатыны, курдатыны; кёш-
 кематыны; **p. lintu lentoon** тыло-
 бурдоез кышкатыса лобзытыны;
koira pelotti varkaat talosta пу-
 ны коркас лушкасъкисьёсты
 (кышкатыса) улляз

pelottava¹⁰ кышкыт, кёшкемыт,
 шурдыт; **p. ääni** кёшкемыт
 куара

pelti^{5-I} 1. (липиськон) корт лист
 2. (*leivinp.*) противень; **paistaa**
pellillä противенын (я. про-
 тивень вылын) пыжыны 3. (*uunin*)
 вьюшка, юшка *ruhek.*, муръё
 пытсэт

pelto^{1-I} бусы, луд; **p. on rukiilla**
 бусые зег киземын; **ajaa (t. heit-
 tää) jk pellolle** выжт. вер. кинэ
 ке улляса поттыны

peltoppy¹⁸ зоол. кырсяла, сибыр-
 сяла, куропатка (*Perdix perdix*)

peluri⁶ шудйсъ; (*juonittelija*) инт-
 риган, тэргаськон (я. керетон)
 утчась, махинатор *ruhek.*

pelästys³⁹ кышка(тско)н, кыш-
 ка(тске)м, курда(тско)н, кур-
 да(тске)м, шуэрск|он, -ем; **huu-
 dahtaa pelästyksestä** кышка(тс-
 кы)са чирák кеськыны; чшт. >
pelästyä

- pelästyä**³² кышка(тссы)ны, курса(тссы)ны, шуэрскины; (*yhtääkkiä, odottamatta*) шүák потыны, куалектыны; **lapsi pelästyi koiraa** пичи пинал пунылэсъ кышка(тсси)з
- pelätin**^{33-С}, **pelätti**^{5-С} бакча суред (я. сульдэр), куака (я. курег) кышкатон; **variksenp.** куака кышкатон
- pelätää**^{73-D} кышканы, курданы; (*pimeytää, aavetta*) кёшкемыны; (*korkeutta, syvyyttää*) шурдыны; **älä pelkää!** эн кышка!; **pelkäään myöhästyyväni** беромемелэсъ (я. бере кылё шуыса) кышкасько; **p. pimeää** пеймытлэсъ кёшкеманы; **on pelättävissä, että ...** шуыса кышкыт (я. кышкано)
- penger**^{49-Г} 1. бамал, дур, откос; (*pengermä*) пельпум, уступ, террাসа [-ерасс-]; **jyrkkä p.** меч бамал 2. (*valli*) насынь, вал; (*pato*) дамба; **ratap.** чугун сюрес насынь
- penikka**^{14-А} 1. (*koiranpentu*) кучапи, пуныпи; (*poikanen*) =пи (ксь пудо-пойшурлэн); **suden p.** кионпи 2. **синазък.** кучапи; **kuriton p.** укылтэм кучапи
- penkki**^{5-А} 1. (*istuin*) ёус, пуконни, скамья; **puistonp.** паркысъ ёус (я. скамья); **matkustaa auton takapenkillä** машиналэн бер пуконнияз мыныны 2. (*työp.*) станок, верстак 3. (*kasvip.*) убо; **kaalip.** кубиста убо
- penkoaa**^{52-Г} бугыртыны, копаны; (*jssak*) бугыръясыкыны, бугырсыкыны, копаськыны *intr.*; **p. kaikki pöytälaatikot** вань ёж ящикъёсты [-ш(ш)-] бугыртыны, вань ёж ящикъёсын бугыръясыкыны; **p. vanhoja aikakauslehtiä** вуж журнальёсын бугыръясыкыны (я. утчасъкыны)
- penni**⁵ пённи (*Финляндиясъ азъло векчи уксё*)
- pensaikko**^{4-А} куак(ъес), векчи пис-пу(ос); **tihæä p.** чем куак
- pensas**⁴¹ куак, пуд; **syreenip.** сирень куак, сиреньп; **herukkap., viinimarjap.** сутэрпу(д)
- pentu**^{1-Д} 1. (*poikanen*) =пи (пудо-пойшурлэн); (*koiran*) кучапи, пуныпи; **karhun p.** гондырпи 2. чем. **синазък., шуд.** кучапи, кузыли, гаг (нылпиос ссы); **naaparin pennut** бускель кучапиос
- peppri**^{1-В} вер., нылти. какан, пекан (берпал ссы)
- perata**^{73-Д} сузыны (ксь сиён-юнээз), урыны (ксь убоез), сайкыны (ксь нюлэсээз); (*suoleet*) кырыны (сийтсюлээз); **minä perkaan kalaa** мон чорыг сузясько; **p. vadelmia** эмэзь сузыны; **p. joen pohja** шур пыдэсээ сузыны; **p. kasvimaata** бакча(ез) урыны; **p. metsää** нюлэс сайкыны
- perehdyytää**¹⁰ *jk jhk* тодматыны (кинэ ке маин ке); (*harjaannuttaa jhk*) дышыны юрттыны (кинлы ке – марлы ке, ксь выль интылы); **p. jk työhön** кинэ ке ужен тодматыны
- perehtyneisyyys**⁴⁰ тодон(-валан), тодэм(-валам); **p. asiaan** уж(пум)еэз тодон
- perehytyä**^{52-Ф} *jhk* тодматсыны (маин ке); дышыны (малы ке); валааны (я. тодыны) кутсыны; **p. tilanteeseen** югдурен тодматсыны; **p. asiaan** уж(пум)ен тодматсыны, уж(пум)еэз валааны (я. тодыны) кутсыны

peremmä|llä, -lle: käykää perem-mälle! ёртче(лэ)!, кóмнатаé пыре(лэ)! (ёс дорысы)

perhe⁴⁸ семья; **perheen pää** семья-лэн йырыз; **olla hyvästä perheestä** умой семьясы луыны (я. потыны); **Ryhä p. вöсь.** Дун-сыёлыктэм* (я. Святой) семья **perheellinen³⁸** семьяё; **p. mies** семьяё пиосмурт (я. адями) **perhonen** зоол. бубыли **periaate^{48-C}** возет*, принцип; **periaatteessa** ёглóм вераса **periaatteellinen³⁸** возет(лык)o*, принципиáльной **perijä¹² 1.** (*perillinen*) кылёсбурчи*, наслéдник; **valtaistuimen p.** престоллэн наслéдникеz **2.: ve-lan p.** пунэмез тырись (я. тыро-но мурт) (бырыны шедем мурт-лэсь) **perikato^{1-F}** быр|он, -ем; куашка|н, -м; ёвёлм|он, -ем, ваньбуртэк кыл|ён, -ем; **perikatoon tuomittu** бырон калэ вуэм; **olla perikadon partaalla** бырон калын луыны; ёвёлмон калэ вуыны; **johtaa (t. viedä) perikatoon** бырон калэ вуттыны, быдтыны; ваньбуртэк кельтыны, ёвёлмытыны **peraksi: antaa p.** сётскynы, сётйесь-кыны; **jousi ei antanut ollenkaan p.** пружина чик кыскыны уг сётскы **perikuva¹⁰ (*perustyyppi*)** прообраз, прототип; (*esikuva*) кылсуред*, образец; (*ihannekuva*) идеал, ад-зэм карымон мурт; (*ilmennytmä*) олицетворéние, воплощéние **perillinen³⁸ 1.** кылёсбурчи*, наслéдник; **vainajan perilliset** кулэм муртлэн кылёсбурчиосыз (я. наслéдникъёсыз) **2. выжт.**

преёмник, бёрсычи* **periillä, -lle 1. (*paikasta*): kohta olemme perillä** јоген интыямы (я. кулэ луись интые) вуом(ы); **päästää perille** кулэ (луись) интые вуыны; **ehтиä ajoissa perille** дыраз кулэ (луись) интые вуыны **2.: olla perillä** валаны, юндрыны; **hän on perillä tekniikasta** тéхникаез со умой вала, тéхника ласињу со умой юндрые; **päästää perille jstak** мае ке умой-умой валаны **perimys** кылёсбуран*, кылёсбур-чи* (я. наследник) луон, наслé-дование **perimätiesto^{1-F}** выжымадёс*, пре-дание **perin ск. 1. (*erittäin*)** туж, укыр; **p. vähän** туж ёжыт; **p. harvoin** туж (я. укыр) шер **2.: alun p.** кутско-нысеныз ик; **p. pohjin (t. juurin)** пýр-пóч, рóс-прóс; **selittää p.** **pohjin** пýр-пóч валэктыны **perinne^{48-J} 1. (*peritty tapa*)** сям(-ый-лол), традици(я); **vanha p.** ваш-кала сям **2. нимысът. (*kansanp.*)** (калык) кылос, фольклор **perinnäinen³⁸, perinteinen³⁸** сяме пýчам, улон ёре пырем, тради-ционной; **perinnäiset käsitykset** сяме пýчам валанъёс (я. пред-ставлениос); **juhlaa vietettiin** **perinteisin menoin** прáздникéз [-эн-] сяме пýчам сямъёсъя ортчытйзы **perintö^{1-J}** кылёсбуру*, наслéдство; **saada perintöönä (t. perinnöksi)** кылёсбурчи* (я. наслéдник) луыны, кылёсбураны*, наслéдовать карыны **perintöoikeus⁴⁰** юр. кылёсбурулы эрикрад*, наслéдстволы прáво

periptyä^{52-F} 1. кылёсбур* (я. наследство) луыса выжыны; **omaisuus periptyy vanhemmilta lapsille** ваньбур (я. собственность) анай-атайёслэсь кылёсбур луыса нылпиоссылы выже 2. выжыны (гэнъёсын чош); **tauti, joka periptyy äidiltä pojalle** анаэлэсь пиезлы выжись висён; **periptyvä omainsuus** гэнъёсын чош выжись аспортэмлик 3.: **suomalais-ugrilaisesta kantakielestä periptyvä sana** финн-угор [-н-] дйнъкылысь вуэм кыл (я. лексёма)

periä⁶¹ 1. (*saada perintö*) кылёсбураны*, кылёсбур* (я. наследство) басьтыны, наслéдовать карыны; **p. suuri omaisuus** бадзым ваньбурез кылёсбураны (я. наслéдовать карыны) 2.: **poika on perinyt isänsä luonteen** пиез атаэлэсь сямзэ басьтэм, пияшлы атаэлэсь сям выжем 3. (*vaatia*) басьтыны, тырытыны, портыны (уксё); **p. maksu jstak** маке понна уксё басьтыны (я. портыны); **p. raha takaisin** (пунэмэн) сётэм уксёдэ берен тырытыны 4. **у.жб.** инкассáровать карыны, инкассáци(я) ортчытыны

perjantai¹⁸ удмуртарня, пятница **perkele⁴⁸** 1. (*paholainen*) шайтан, чёрт 2. **огш. тышк.: voi p.!** (э.) шайтан!, албасты!

permiläinen³⁸ перм(а); **permiläiset kansat** перм(а) калыктёс **perna⁹** анат. луп (*селезёнка*) **pernarutto^{1-C}** вет. сибир(ской) язва **perse⁴⁸** гольтр. 1. (*takamus*) сйтян 2. **тышк.: voi p.!** (э.) шайтан! **persilja¹²** петрушка

perso¹ туж (я. укыр) яратйесь; **hän on p. makealle** со ческытэз туж яратэ

persoona¹⁰ 1. (*henkilö*) адями, мурт, персона; асмурт*, личность; **omassa persoonassaan** (чапақ) ачиз 2. **кыл.** мурт, лицо; **yksön ensimmäinen p.** одиг лыдын нырысéтий мурт

persoonallinen³⁸ нýмысъ(тыз), ас, асмурт*, личной, персонáльной

persoonallisuuks⁴⁰ асмурт*, личность, адями; **persoonallisuuden jakautuminen nsix**. адямилэн кыклы (я. кык пöртэм личностьлы) люкиськемез

persoonapronominⁱ⁵ кыл. асмурт-нимвоштос*, личной местоимение

persoonapäät^{48-C} кыл. муртъем*

кулпум, личной окончание

persoonaton^{34-C} сийлэс, ёгшоры, тустэм-буйтэм, бездыт; **p. suhtautumisen asiaan** уж(пум) шоры сийлэс учкон; **p. tyili** тустэм-буйтэм стиль

perua⁵² күштиськыны, танийсъкыны, сеськыны (*малэсъ ке*); **p. lupaauksensa** сётэм кылыдлэс күштиськыны; **p. sanansa** верам кыльёссылдэс танийсъкыны (я. сеськыны)

peruna¹² картофка, картошка *ri-hek.*; **viljellä perunaa** картофка будэтны; **nostaa perunaa** картофка копаны (я. гудыны)

perunamaa¹⁸ картофка му (я. бусы)

perunamuusi⁵ *nöp. ver.*, **perunasose⁴⁸** картофка нелькем (я. немри, пунем), пюре

peruskirja⁹ индылонрад*, устав; **YK:n (Yhdistyneiden kansakun-**

tien) p. ООН-лэн (Огазеяськем нациослэн организацыйлэн) индылонрадээz
peruskorjaus³⁹ пыр-пóч тупатъя|н, -м, бýдэсак вильдон, капитальной ремонт; (*riiakennuksen*) сэзъян (ксь коркаез)
peruskoulu¹ инъетьёзо* (я. основной) школа
perusluku^{1-M} кыл. лыдлыдним*. колицественной числительной
perusta¹³ лэсът. инъет, фундáмент; **perustan laskeminen** инъет инъяны, фундáмент лэсътыны кутскины; **laskea tulevan kehityksen** p. выжт. вуоно азинсконлы инъет кылдытыны
perustaa⁵³ кылдытыны, инъяны; p. **perhe** семья кылдытыны; p. **oma yritys** ас ужбергатоннидэ* (я. фýрмадэ) кылдытыны; p. **tie** сюрес лэсътыны кутскины
perustaja¹⁰ кылдытайсь, инъясь; **yrityksen** p. ужбергатонниэ* (я. фýрмаэз) кылдытайсь
peruste⁴⁸ 1. инъет, основáние; (*syy*) муг; (*aihe*) повод; **jnk perusteella** маке вылэ пыкъяськыса, кычё ке муген 2.: **perusteet** tr. л. инъетьёс, осно́вао; **fysikan perusteet** физикалэн инъетьёсыз
perusteellinen³⁸ рóс-прóс, пýр-пóч, юён-юён; p. **työ** рóс-прóс уж
perustella⁶⁷ юнматыны, зэматыны*, аргументироовать карыны; (*motivoida*) валэктыны, мугъяны*, мотивировать карыны; p. **mielipidettääñ jllak** ас малпандэ маин ке юнматыны (я. юнматыса вераны)
perustua⁵² *jhk* инъяськыны, пыкъяськыны (*make* вылэ), базироваться [-ща] кариськыны (*ma-*

ke вылын); **tosiasioihin perustuva näytelmä** зэмос учыръёс вылэ инъяськыса гожтэм пье́са [-cc-] **perustus**³⁹ инъет, фундáмент; **talopaloi perustuksia myötä** корка инъетозяз жуаз; **järjestelmä uusittiin perustuksiaan myötä** выжт. сўзнатэз* (я. системаэз) инъетозяз ик выльдйзы **perustuslaki**^{5-D} кункат*, конституци(я)
peruuksi^{5-A} парик **peruuntua**^{52-J} [ёвёл] ортчыны, берлантьмын* (я. отменить каремын) лууны; **kokous peruuntui** кенеш Ѻз ортчы, кенешез (я. собра́ние) берлантьзы
peruuttaa^{53-C} 1. (берлань) чигнатыны, берлантыны, берлань карыны (я. сётыны); p. **auto ruuhun** машинаэз писпу борды берлантыны 2. (*kumota*) берлантыны* (*mae ke*), күштийськыны (*malæs ke*); танийськыны (*malæs ke*); p. **tilaus** заказэз берлантыны, заказлэсь күштийськыны; p. **sannans** (верам) кыльёсыдлэс танийськыны
peruutus³⁹ (*kumtoaminen*) *берланьт|он, -эм, күштийськ|он, -ем; танийськ|он, -ем; **tilauksen** p. заказэз берланьтон, заказлэсь күштийськон; чшт. > **peruuttaa**
perä¹⁰ 1. (*takaosa, takamus*) бер(пал) (адямилэн *oii*); (*aluksen*) корма (корабльлэн бер люкетэз); **pitää**
perää 1) кораблен управлять карыны 2) выжт. бераз (я. пумаз) мыныны, берпумётайэз лууны 2. (*perittäinen osa*) пум; **avaintenp.** брелок; **kiväärin** p. пычаллэн прикладэз 3. (*syrjäinen seutu*) пыдлось сэргэ (я. инты); **sellais-**

ta ei ole täällä perällä ennen nähty сычэз та палъёсын (я. пыдлось интыосын) адзылэмзы вылымтэ на 4. выжт. (*perusta*) зэм(лык); **siinä on hiukan perääkin** отын кёня ке зэмлыкез но вань; **tässä huhussa ei ole mitään perää** та супыльтонын пал кыл но зэмез ёвöl
peräkkäin бёрсысь (бёрсе); **kolme kertaa p.** бёрсысь бёрсе куинь пол
perällä, -itä, -lle: huone käytävän perällä коридор пумысь комната; **istua katsomon perällä** учкон заллэн бер радаз пукыны; **soudella lahden perälle** сюмлэн (я. заливлэн) пумаз пыжен (полса-са) мыныны
peräsin³³ руль (самолётлэн, корабльлэн); **olla peräsimessä 1)** руль съёрын пукыны 2) выжт. кивалтыны
perässä нб. но ск. бераз, съораз, бёрсяз; **mies kulki edessä ja vaimo p.** картэз аязз, нош кышноэз бераз (я. съораз) вамышья вал; **kulkea äitisä p.** мумиз съёры (я. бёрсы) мыныны; **pysyä p.** кылтытэк бёрсяз мыныны; **vetää jtak perässään** мае ке берад кыскыса нуыны; **sulje ovi perässäsi** ёстэ съорад ворса; **perässämme** берамы (я. съорамы), ми бере (я. бёрсы); **kello on p.** вер. час бере кылем (ини)
perästä 1. нб. но ск. бёрсы, съёры; **toinen toisensa p.** бёрсысь бёрсе, огэз бёрсы огэз; **ovi sulkeutui hänen perästään** съораз (я. со съёры) ёс ворсасыкz; **kerta keran p.** бёрсысь бёрсе, вис карытэк, дугдылытэк 2. нб. (*ajasta*)

бере, ортчыса, улыса; **vähän ajan p.** кёня ке дыр ортчем бере, кёня ке улыса; **kahden tunnin p.** кык час ортчыса
peräti 1. (perin) туж, юн; **p. vaikea tehtävä** туж секыт (быдэстоно) уж; **riita päätti p. surkeasti** керетон туж жож (я. урод) йыл-пумъясыкz 2. (*jopa*) ини, гинэ, ик; **p. kolme kertaa** куинь пол ини (бёрсысь бёрсе); **viime vuoden mestari jää p. neljänneksi** кылем арлэн чемпионэз нылётый инты гинэ басытэз
perätön^{34-C} ёвöлтэм, юнмэ, мыдлань; **p. puhe** ёвöлтэм (я. юнмэ) верасыкон; **puhua perättömiä** чик ёвöлтэмэ (я. кулэтэм макеез) вераны
perävaunu¹ (авто)прицеп; прицеп-ной вагон; трéйлер
perätytä^{52-F} > perääntyä
perääp нб. но ск. бёрсы, съёры; **päivä päivän p.** нунал бёрсы нунал; **juosta jnk p.** кин ке съёры бызыны; **kerta toisensa p.** бёрсысь бёрсе, вис карытэк, дугдылытэк; **vuoron p.** черодэн, бёрсысь бёрсе; **antaa p.** выжт. сётскины, сётисыкыны; (*suostua*) соглаш луыны (я. карисыкыны)
perääntyä^{52-J} 1. (liikkua taaksepäin) (берлань) чигнаны, берланькыны, берлань мыныны; **vihollinen perääntyy** тушмон чигна; **pakottaa perääntymään** чигнатыны, кошкытыны, берен улляны 2. (*luopua*) күштийсъкыны, аналсыкыны
peseytyä^{52-F} мисьтисъкыны, мисьтасыкыны, пыласыкыны; **p. suihkussa** душын мисьтисъкыны
pesiytyä^{52-F} каръясъкыны выжт.,

(улыны) интыяськыны; (*juurtua*) выжыяськыны; **seudulle pesiytynyt rikollisjoukko** та интыосы каръяськем йыружчиослэн* (я. преступникъёслэн) бандазы **pesiä⁶¹** каръяськыны, каръяськыса улыны; **pääskyset pesivät räystäiden alla** ваёбыжъёс липет улэ каръясько; **aseman seudulla pesiä hämäräperäistä väkeä** выжт. вокзал котырын валантэм (я. осконтэм) калык каръяськыса улэ **pestata⁷³** медъяны, (службае) басьтыны; (*värvätä*) вербовать карыны; **p. jk toimeen** кинэ ке ужаны медъяны **pestautua^{52-F}** медъяськыны; (*värväytää*) вербоваться [-ща] кариськыны **pestä⁶⁶** 1. миськыны; **p. astioita** тусты-пуны (я. посуда) миськыны; **p. pyykkia** дайс миськыны, мисьтаськыны; **p. hampaansa** пиньдэ сузыны; **p. kätensä** выжт. кылкутонлэс мозмытсыны (я. пегзыны); **p. rahaa** выжт. уксё чылкытатыны (я. миськыны) (кырсы уксёэз легализовать карыны) 2. **вер.** (*voittaa jk*) вормыны, кутчаны, пуктыны; **p. jk korttipelissä** кинэ ке картаен шудонын кутчаны (вань уксёэз кыскыны) **pesu¹** миськон, -ем; **kasvojen p.** ымнырез миськон; **käydä pesulla** мисьтиськыны (ветлыны); **kutistua pesussa** миськем бере пуксыны (я. пичи кыльны); **kemiallinen p.** химчистка **pesuallas^{41-I}** раковина, мойка **pesue⁴⁸** 1. (*poikue*) улй (выводок) 2. иуд. (*lapset*) нылпиос, пинальёс;

(*perhe*) семьяос (семьялыс адямиос) **pesuauhe⁴⁸** мисьтаськон (я. дийс миськон) порошок (я. пеньмос*) **pesukone⁴⁸** мисьтаськон (я. дийс миськон) машина **pesupulveri⁶** > **pesuauhe** **pesuvati^{5-F}** таз **pesä¹⁰** 1. кар; (*linnun tuös*) пузкар; (*hiiren, jäniksen tms.*) гутё; (*luola*) гу; **variksen p.** куака (пуз)кар; **karhun p.** гондыр гу 2. (*tulisija*) (пичи) гур (эстониез) 3. спорт. база (*beytsbol shudonyin*) **pesäke^{48-A}** шор(сюлэм), потон (я. кутскон) инты; **palop.** тылпулэн (я. пожарлэн) шорсюл(э)мыз (я. потон интыез); **märkäp.** мед. урзектэмлэн шорсюл(э)мыз (я. нырыз) **petata⁷³** вер. вальны, валиськыны *intr.*; **niin makaa kuin petaa** визък. мae кизид, сое ик аралод **petkel⁴⁹** нелькон, туён (*türllyk*), нушки (нелькон) **petkuttaa^{53-C}** (*pettää*) алданы, пёяны, эрекчаны; **p. pelissä** шудонын пёяны **peto^{1-F}** 1. сьось(каб); **sudet, karhut ja muut metsän pedot** кионьёс, гондырьёс но мукет нюлэскин улис сьосьёс 2. выжт. сьось, изъвер, лек мурт; **verenhimoinen p.** вирез яраттис изъвер **petoeläin³³** сьось пёйшур **petolintu^{1-J}** сьось тылобурдо **petos³⁹** алда|н, -м, пёя|н, -м, эрек-ча|н, -м; (*väärennys*) мыдланьт|он, -эм, подделать кар|он, -ем; (*huijaus*) шырмачан, мошённичество; **itsep.** астэ пёян 2. (*ka-vallus*) вуз|н, -м выжт., измёна, предательство; **maanp.** кундэ

- вузан (я. предать карон)
Petroskoi¹⁸ геогр. Петрозаводск
petturi⁶ 1. пёечи, эрекчи, алдась-
 кись 2. (*kavaltaja*) вузась (*as*
кундэ, эштэ но мк.), предатель
pettää^{53-С} 1. (*petkuttaa*) алданы, пё-
 яны, эрекчаны 2. (*olla uskoton,*
kavaltaa) вузаны *выжт.*, предать
 карыны; **p. vaimoan** кышнодэ
 вузаны (я. пёяны); **p. toverinsa**
 эштэ вузаны (я. предать кары-
 ны); **hän petti sanansa** со верам
 кылзлэсэ күштйськиз 3. (*olla*
petollinen) янгыше вуттыны,
 осконтэм (я. мыдланы) луныы,
 подвести карыны; **muisti p.**
 йырсазлы оскыны углу; **jää**
petti jalkojen alla ёö ѡз чида
 пыдъёс улын; **ulkonäkö** **p.** выл-
 туслы коткү ик оскыны углу
 (= вылтус эрекча)
- petäjä¹⁰** бот. пужым (*labresc*);
 щит. > **mänty**
- peuhata⁷³** шудыны, лякыттэмъ-
 яськыны, укылтэмъяськыны;
lapset peuhaavat pihalla нылпи-
 ос азбарын шудо
- peukalo²** пёлы; **hänellä on p. keskel-**
lä kämmentä *выжт.* солэн киыз
 чутрамын (я. поземын) (= солэн
 пёльзэс кырымпышдэсказ)
- peukaloinen³⁸** 1. латашка, пенькы-
 ли, лилипут (*выжыкылысъ чи-
 ны быдзя гинэ пияш*) 2. зоол.
 пушнервольгыри, латашка,
 силёкузё (*крапивник*) (*Troglodytes troglodytes*)
- peura⁹** зоол. пужей
- pian** жоген, чаль; **hän täyttää p.**
kymmenen vuotta жоген солы
 дас арес тырмоз ни; **hän tulee p.**
 со чаль вуоз ини; **niin p. kuin**
mahdollista кызы гинэ луэ, сó-
- кем јог
- piano¹** фортепьяно [-тэ-], пианино;
- soittaa pianoa** фортепьяноен
 шудыны
- pidellä^{67-Ф}** 1. возыны; **p. lasta kä-
 destä** нылпиез китйэз (кутыса)
 возыны; **p. koryviaan** пельёстэ
 пытсаны; **polisi piteli mielen-
 osoittajia loitolla** полицейскойёс
 демонстрантъёсты паленын
 возыса улйзы 2. (*kohdella*) јеч /
 урод карыны (я. карыса возы-
 ны); **p. pahtoin** жугыса (я. урод
 карыса) возыны
- pidentää^{54-Д}** кузёмытыны, кузь-
 (гес) карыны; **p. housunlahkeita**
 штани кукъёсты кузёмытыны
- pidetä^{72-Ф}** кузёмыны, кузь(гес)
 луны; **päivät piteneväät** нуналь-
 ёс кузёмо
- pidike^{48-А}, pidin^{33-Ф}** возён, -ет*,
 держатель; зажим; **käsisuihkun**
lasinp. подстаканник
- pidot^{1-Ф}** тр. л. юон(дыр); праzdник
 [-зн-]; банкет; **järjestää p.** юон-
 дыр карыны, куно ѡтчаны
- pidätellä^{67-С}** возиськыны, возыкы-
 ны, чидатскыны (*малэсъ ке*),
 возыны; **p. nauruaan** серекъям-
 лэсэ чидатскыны; **henkeään**
pidätellen шокандэ возыса (я.
 дугдыштыса), лушкем шокаса
- pidättää^{52-С}** возиськыны, чидатс-
 кыны, астэ возыны (я. кутыны)
 (*малэсъ ке*); **hän pidättyi sano-
 mastä mielipidettää** со малпан-
 зэ верамысъ возиськиз; **p. äänes-
 tyksestä** куара сётэмлэсэ во-
 зиськыны
- pidättää^{53-С}** 1. (*estää*) возыны; **mi-
 kään ei pidätä häntä** сое номыр
 но уг возы, солы номыр уг лю-

кеты; **p. itkuia** бёрдэмэз возыны; **p. lähtemästä** кошкемись возыны 2. (*varata*) кельтыны; **p. osa palkasta** уждунысь оглюкется кельтыны; **p. oikeus jhk** марлыке (я. маке карыны) эрикрад* (я. право) кельтыны 3. *юр.* жегатыны; арестовать карыны, пытсэтаны*; **p. rikollinen** йыруж лэсътйесэж жегатыны
piehtaroida⁶² погылляськыны, бे-рыкъяськыны; **hevonen piehtroi maassa** вал музъем вылти погылляське; **p. vuoteessa unta saamatta** валесын умтэк берыкъяськыны
pieles³⁹ кабан; (*heinäp. myös*) зурод; **koota pielekseen** зурод сюрыны, зуроданы
pieli²⁶ 1. (*reuna*) дур, пум, йыл; **ne-nän p.** ныр дур 2. (*pielipuu*) янак; **ikkunan p.** укно янак; **seisoa oven pielessä** ёс куспын сылыны; **kaikki meni pieleen** выжт. вер. нόмырё но ѿз пёрмы, вा�ньмыйз куашказ; **laulaa pieleen** выжт. паллян кырзаны
piena⁹ рейка, планка; (*poikkip.*) вамен пу, сюры
pienentyä^{52-J} > **pienetä pienentää**^{54-J} пичиятыны; (*supistaa myös*) кулэстыны, син(э)тыны; **p. paita** дэремез пичиятыны; **p. mittakaava** масштабез кулэстыны; **p. menoja** расходъёсты кулэстыны
pieneta⁷² кулэсмыны, синыны, ичиёмыны; **väkiluku pienenee** калыклэн лыдыз кулэсме
pieni²⁶ пичи; векчи; **p. poika** пичи пи; **p. tauko** пичи вискарон (я. перерыв); **pienen p.** туж пичи, пицилэсэ но пичи; **takki on käy-**

nyt pieneksi пальто пичи кылем; **pienestä pitäen** пичи дырысен, покчиысен
pienia⁶¹ векчи ёмытыны, -ятыны, юдьыны; **p. perunoita** картофка-еъ юдьыны (я. векчиятыны)
piennar^{49-J} дур, межа, анабур; **ojan p.** канава дур; **pellon p.** бусы межа (я. анабур)
pienoismalli⁵ макет, модель [-э-]
pienoisromaani⁶ литер. (кузь) мадёс*, повесть
pientare⁴⁹ > **piennar pieru**¹ вер.: **päästää p.** сурттыны **piestä**⁷⁰ (*hakata*) жугыны, тышканы; (*piiskata*) шачыръяны; (*vit-salla myös*) ньораны; **p. puolikuo-liaaksi** кулоно кадь лутозы жугыны; **p. jk verille** јуз-вир карытозы жугыны; **sade pieksee ikku-naa** зор укное жуге (я. йыга); **p. suuta** выжт. 1) (*lörpötellä*) кобыдэ (я. ымдэ) жугыны 2) (*haastaa riitaa*) тэргаськон (я. даллашон) поттыны
Pietari⁶ геогр. (Санкт-)Петербург. Петьркар*, Питер *rihek.*
piha⁹ азбар; **laset leikkivät pihalla** нылпиос азбарын шудо; **karjap.** гид азбар, гидкуазь, пудо утор; **olla ihan pihalla koko hommasta** вер. нόмырзэ валатэк улыны, уж(пум) сярысь тодытэк улыны
pihamaa¹⁸ азбар
pihdata^{73-F} вер. чурытаны, чурыть-яськыны *intr.*, сукъяськыны *intr.*; **hän pihtaa joka penniä** со котькуд пённиэз понна чурытьяське, со котькуд пенниэз чурыта (я. жаля)

pihdit^{5-F} тр. л. щипцы; **pitää jtak pihdeissään** выжт. кинэ ке зийбыса (я. ас кияд) возыны

- pihi⁵** *вер.* чурыт(ъяськись), сук, жалясь
- pihistä⁶⁶** шиетыны, чажгетыны;
- märkä ruu pihisee uunissa** кот пу гурын шиетэ
- pihistää⁵³** *вер.* 1. (*näpistää*) кысыны, капыртыны, шибзыны; **jk on pihistäyt minulta kynän** кин ке но мынэсътим ручкаме капыртэм 2. (*kitsastella*) чурытъясыны, сукъясыны; **kustannuk-sissa on pihistetty** расходъёс ласянь чурытъясыкемын
- pihka⁹** (*юр*)сир; **kerätä pihkaa** сираны (*я.* сир люканы); **olla pih-kassa jhk** *выжт.* *вер.* кинлы ке синмасъкемын луыны
- pihkaantua^{52-J}** (*юр*)сирастьясыны, сирен наштасъкыны (*я.* зырасъкыны); **kädet pihkaantuivat** киос сирастьизы; **p. koulutoveriinsa** *вер.* школа(*я*) эштэ яратыны (кутскыны)
- Pihkova¹⁰** *геогр.* Псков
- pihlaja¹⁰** *бот.* палэзпу
- pihlajanmarja⁹** палэз
- pihvi⁵** *пёр.* бифштекс [-тэ-]
- pii¹⁸ 1.** *хим.* крёмний 2.: **haravan piit** мажес пиньёс
- piika^{9-D}** служанка, прислуга
- piikitellä^{67-C}** бышкыны (*кинэ ке*) *выжт.*, бышкисъкыны *intr.*, лэчыт кыл вераны (*кинлы ке*); **p. toisiaan** ог-огдэ бышкыны
- piikivi⁷** тылкёльы, тыл шуккон (*я.* поттон) кёльы, кремень
- piikki^{5-A}** 1. вень, ши, пинь; **ruusun piikit** розалэн веньёсыз; **siilin piikit** щушъяллэн веньёсыз;
- ampiaisen p.** дуринчилэн шиез; **kamman piikit** йыр сын пиньёс
2. *вер.* (*ruiske*) бышкалт|он, -эм, укол; **nukutusp.** изытон укол
- 3. выжт.** (*pistrosana*) лэчыт кыл (*веран*); **olla piikinä jnk lihassa** кинэ ке весь бышкыса возыны (= кинлэн ке быгытаз вень кадь луыны)
- piikkilanka^{9-G}** бышкись (*я.* венё) ез, колючей прёволка
- piileskellä⁶⁷** ватскыса (*я.* пегаса) улыны, пеганы; **aurinko piiles-kelee pilvien takana** шунды пилемъёс съёры ватскыса улэ; **p. ihmisiä** калыклэс пеганы
- piilevä¹⁰** адзисъкисътэм, шёдскисьтэм, лушкем; латентной [-тэ-]; **p. ominaisuus** адзисъкисътэм аслык* (*я.* свойство)
- piillä⁶⁷** ватскыны, ватйськыны, ватскыса (*я.* пегаса) улыны; **sydämessä piilee toivo** сюлэмын оскон(лык) ватскыса улэ
- piilo¹** ватсконни, ватскон (*я.* лушкем) инты; **olla piilossa** ватскыса (*я.* лушкем интын) улыны; **mennä piiloon jltak** кинлэс ке ватскыны; **panna jltak piiloon** мае ке ватыны
- piilosilla: olla p.** чималиен (*я.* ватскемен) шудыны
- piilotella^{67-C}** 1. *tr.* (*pitää piilossa*) ватыны, ватыса возыны; **p. jltak selkänsä takana** мае ке тыбыр съобрад ватыны (*я.* ватыса возыны) 2. *intr.* (*piileskellä*) ватскыны, ватскыса (*я.* пегаса) улыны, пеганы; **lapsi piilotteli äidin selän takana** нылпи анаез съёры (*я.* анаезлэн тыбыр съобраз) ватскыса улэз
- piilottaa^{53-C}** ватыны, ватыса возыны; **p. rahaa patjan sisään** уксёез (*я.* коньдонэз) тушак пушки ватыса возыны
- piiloutua^{52-F}** ватскыны, ватйськы-

ны; **p. toisen selän taakse** мукет муртлэн мышказ (я. тыбыр съобраз) ватскыны
piimä⁶¹ кузяны, чырсаны (*йёл ссы*)
piimä¹⁰ чырс йёл, кефир; (*viili*) йёллыпид, чырсам (я. кузям) йёл
piina⁹ курадзён, -ем; (*kidutus*) курадзыт|он, -эм; **henkinen p.** лулуш* (я. духбвойной) курадзён
piinallinen³⁸ курадзытйись; **p. kipu** курадзытйись вöсь луон
piinata⁷³ курадзытыны; **p. kuoli-aaksi** кулытозь курадзытыны, курадзытыса виыны; **epäilykset**
piinasivat häntä выжт. осконтэм мылкыд сое курадзытыса улиз
piintyä^{52-J} (мур) пычаны, пырыны; **piintynyt lika** (зол) пычам дэри (я. кырсы)
piirahataa^{53-F} (*jonnekin*) нялтас пырыны; (*jissak*) нялтас пыраны; **p. naapurissa** бускельёс доры нялтас пыраны
piippittää^{53-C} (*linnunpoikanen*) чиетыны (тютюни ссы); (*kanaanpoikanen*) чипкетыны, чиоптыны (чипы ссы); (*matkarihelin*) пиккетыны (казь телефон ссы)
piirri^{1-B} 1. чильым, трубка; **polttaa piirria** чильым (я. чильымен тамак) кыскыны 2. (*savup.*) мурьё, труба; **saunan p.** мунчо мурьё; **tehtaan p.** завод труба 3. гумы; **pyssyn p.** пычал гумы
piirkakka^{14-A}, piiras⁴¹ (*leveä*) пирог, нянь; (*pieni*) куасам(нянь), кутэмнянь, кокрок; **omenap.** улмоен нянь; **lihap.** сильын кокрок; **karjalap.** карел перепеч
piiri⁵ 1. (*umpyrä, kehä*) круг, кот(ы)-рет; **asettua piiriin** круге (я. котыр) султыны 2. (*alue*) ёрос, район; интывыл*, участок 3.

геом. периметр 4. эл. цепь, схéма; контур 5. выжт. (калык) пёл, круг; удыс, сферы; **ystävien piirissä** эшъёс пёлын; **kirjalliset piirit** литература удысын ужасьёс 6. (*kerho*) кружок; **keskustelup.** верасъкон(ъя) кружок
piirkunta^{10-J} округ; утем *vanh.* уезд *vanh.*
piirileikki^{5-A} круген (я. круге султыса) шудон
piirittää^{53-C} (*umpäröidä*) котыртыны (я. окружить карыны); (*saartaa myös*) блокировать карыны; **poliisi piiritti mielenosoittajat** полицейскойс демонстрантъёсты котыртыйзы
piiritys³⁹ котыр|он, -эм, окружение; (*saartaminen myös*) блокировать кар|он, -ем; **kaupungin p.** карез (я. городээ) котыртон (я. осадить карон); чит. > **piirittää**
piirre^{48-K} тодмет, черта; штрих; **kovaava p.** туж тупась тодмет, характеристройной черта ♂ **suurin piirtein** оглоом (я. огъя) вераса; (*suunnilleen*) ог (... пала), пала, котыр
piirros³⁹ суред(ам), чертёж
piirroselokuva¹⁰, piirrosfilmi⁵ мультфильм
piirto^{1-K} гож, штрих; **viimeistä piirtoa myöten** выжт. пыр-поch, рос-прös, шонерак, быдесак; **hän hallitsee alansa viimeistä piirtoa myöten** со рос-прös (я. умой-умой) ас ужэ тодэ
piirtäjä¹⁰ суредась(кись), чертёж лэстьись, чертёжник
piirtää^{54-K} суреданы, суредаськыны intr. (кись карандашен); чертить карыны, чертёж лэстыны; эскизъёс лэстыны; **p. kynällä**

- карандашен суреда(ськы)ны; **hän on hyvä piirtämään** со умой суредаске; **p. kuva jstak** мае ке суреданы; **p. viiva** гож лэсътыны; **piirretty elokuva** мультфильм; **p. kupariin** ыргонэ гравирбвка лэсътыны
- piirustus³⁹** 1. (*piirros*) суред(ам), чертёж; **rakennuksen p.** юртлэн чертёжез 2. (*luomtos*) эскиз, эскизной чертёж, *эсэпъ|ян, -ет, проект 3. *выжт.* (*piirustukset*) тр. л. эсэпланъёс, малпанъёс, планъёс; **kaikki sujui piirustusten mukaan** вानьмыйз планъя (я. кызы малпамын вал) ортчиз
- piisami⁶** зоол. вукомак, ондатра (*Ondatra zibethica*)
- piiska⁹** 1. (*vitsa*) ньёр; **antaa jllek** **piiskaa** кинэ ке ньёрданы (я. ньёррен жугыны) 2. (*ruoska*) сюло, урыс; **piestä piiskalla** сюлоен жугыны
- piiskata⁷³** 1. (*piestä*) жугыны (кинэ ке), васькытьяны (кинлы ке); (*vitsalla myös*) ньёрданы; **p. lasta** нылпиез жугыны (я. ньёрданы); **sade piiskaa kasvoja** *выжт.* зорымез-нырез (я. ыме-ныре) жуге 2. (*hakata*) тышканы; **p. mattoja** ковёрбёсты тышканы (я. тышкса курткыны) 3. *выжт.* (*pakottaa*) дыртытыны, улляны; **hän piiskasi alaisiaan yhä kovempaan työtahtiin** ужасьёссэ со эшшо но золгес мед ужалозы шуыса дыртыйз
- piispa⁹** епископ; архиерей
- piittata^{73-C}** вер. гажаны, сйлы карыны, санэ (я. лыдэ) басьтыны; **olla piittaamatta jstak** мае ке лыдэ (я. санэ) басьтытэк улыны; **en piittaa siitä vähääkän** сялай вал со вылэ, мыным нокычё ик ёвöl **piittaamaton^{34-C}** номыркадътэм*, номыр (я. нокычё) кадь ик потийсътэм, сийялэс; **p. ihmisen** номыр (я. нокычё) кадь ик потийсътэм адями
- pikainen³⁸** чаль, јог, сэрыт; **p. vastaus** јог (я. сэрыт) ответ (сётон); **ryhtyä pikaisiin toimiin** јог ужрадъёс кутыны; **luoda p. silmäys** јоѓак учкалтыны **pikaisesti** чаляк, јоѓак, сэрыт, кысык; **silmällä p. kirja lävitse** книгаез јоѓак гинэ учкыса по-тыны
- pikajuna¹⁰** скóрай (я. јог ветлийсъ) поезд
- pikakahvi⁵** сылмись (я. раствори-мой) кофе
- pikari⁶** куко рюмка, бокал
- pikemmin** чалякгес, јоггес; **mitä p., sitä parempi** макем јоггес, сёкем умой; **pikemminkin päänvastoin** мукет сяменгес, дыр
- piki^{7-D}** вар
- pikkku** (*pienikokoinen*) пичи, покчи; (*voimaltaan vähäinen*) ёжытак, пичияк; **p. tyttö** пичи ныл; **p. pakkanen** ёжытак кезыт
- pikkuhiljaa** канылля, каллен, пумен, кыштыр; **eiköhän aleta p. lähteä** канылля кошкыны ум на-а ёдъялэ?
- pikkuisen** ёжыт(ак), пичильтык; **ottaisin p. lisää** ёжытак (я. кёня ке) басьтысал (я. кутысал) на; **kaada vain p.** ёжыт гинэ лэз
- pikkujoulu¹** 1. Покчи Йимусьтон (*Йимусьтон азын ужанниын праздник карон*) 2. вёсь. ныры-сéйт адвент
- pikkulapsi²⁹** пичи пинал, нуны, покчи (нылпи)

pikkuleipä^{10-E} печеня, пряник [-рэ-], юача

pikkurilli⁵ > **pikkusormi**

pikkusisko¹ сузэр, сестра (*pichiez ruhek*)

pikkusormi⁷ чёлвы

pikkuvargas^{41-E} чёлвы (*пыдысь*)

pikkuveli⁷ вын, брат (*pichiez ruhek*)

pila⁹ маскарьяськон, -ем, шудэм-серекъям, шутка: (*iva*) серем (я. исамес) карлон, -ем, серем (-макта|н, -м); **viaton p.** капчи шутка, йыркуртэк серекъян; **tehdä jtak pilan päiten** мае ке серем понна (я. улсын) лэсътыны; **tehdä pilaa jstak** мае ке (я. кинэ ке) серекъяны

pilaantua^{52-J} уродмыны; сёриськыны, изъянмыны; **liha alkaa p.** силь уродмыны кутском ни; **kala on jo pilaantunut** чорыг сёриськем (я. зынmem) ни

pilailla⁶⁷ маскарьяськыны *intr.*, шудыны-серекъяны *intr.*; (*ivail-la*) серем (я. исамес) карыны; **p. jnk kustannuksella** кинэ ке серем карыны

pilakuva¹⁰ карикатура; шарж

pilalla, -lle: olla pilalla уродмемын (я. сёриськемын, зынmemын) луыны; **mennä pilalle** уродмыны (я. сёриськыны, зынмыны) (кутскины)

pilarī⁶ колонна (*юбо*)

pilata⁷³ уродмытыны, сёрыны; (*vahingoittaa*) изъянтыны; **p. ham-paansa makeisilla** пиньде ческыт сиёнэн уродмытыны; **p. maineensa** ним-дан луыны, ёеч нимдэ сёрыны; **p. lapsi hemmot-tellulla** нылпиез мултэс нуныяны, нылпиез мултэс нуныятыса

сёрыны; **hän ei ole kauneudella**

pilattu серем. со чебереныз туж ик уг висъясъкы

pilkahtaa^{53-F} ўчырák адзисъкыны (я. потыны); **p. näkyviin** шуяк (азе) потыны

pilkata^{73-A} серем (я. исамес) карыны, серекъяны(-мактаны), мыскылляны; **p. Jumalaa** Инмарез мыскылляны

pilkka^{9-A} I серем (я. исамес) карлон, -ем; серекъям(-мактам), мыскылля|н, -м; **olla pilkan koh-teena** серем улэ шедыны; **tehdä pilkkaa jstak** кинэ ке серем (я. исамес) карыны, кинэ ке серекъяны(-мактаны); **pitää jtak pilk-kanaan** кинэ ке мыскылляны

pilkka^{9-A} II 1. (*merkki*) чоғем пус, тодмос, -ет 2. (*maali*) цель, мишень

pilkkoaa^{52-A} пильлыны, юдыны; **p. puita** pu пильлыны; **p. perunaap** картофка юдыны

pilkkopimeä¹⁵ 1. *th. no mn. tēm-* (-тём) (я. јом-жом, шым-шим) пеймит; **p. yō tēm-tēm** пеймит уй; (*ulkona*) **tuli p.** куазь јом-жом карисъкиз

pilkku^{1-A} 1. (*läikkä*) вишты, тодмет, пус; **musta p.** сёд вишты; **pilkulleen** тупён-тупен, пыр-поч, умой-умой 2. (*välimerkki*) дугдон пус*, запятой; **panna p.** запятой пуктыны 3. точка; **ö:n**

pilkut ё-лэн тóчкаосыз 4. *sport.* вер. штрафной чыжем (я. шуккем), пенальти; (*rangaistuspiste*) штрафной очко

pilkukuumme⁴⁸ мед. тиф, сёдкыль

pilkottaa^{53-C} бус пыр кадь адзисъкыны (я. адскыны); **kaukana**

pilkotti tuli кыдёкин бус пыр

- кадь тыл адзисъке вал
- pillastua**⁵² 1. йырыныз (я. ворттыса) нууны (вал ссы) 2. выжт. урмыны, шузимыны, вожомыны
- pilleri**⁶ таблётка
- pilli**⁵ 1. (*putki*) векчи гумы, трубка, соломинка; **juoda pillin läpi** (*t.* *pillillä*) трубкаен юуны (ксь соkez) 2. (*soitin*) гудок; шулан; пеллян (я. шулан) гумы; чипчирган; **tehtaan p.** завод гудок; **rolliisin p.** полицейскойлэн шуланнээ; **soittaa pilliä** пеллян гумыен шудыны
- pillike**^{48-A} бот. порни, пикульник (*Galeopsis*)
- piloillaan** серем пыр, серекъяса, маскарьяськыса; **sanoa p.** серекъяса (я. маскарьяськыса) вераны
- pilvi**⁷ 1. пилем; **aurinko meni pilveen** шунды пилем сьёры ваткиз; **taivas on pilvessä** (*t. pilvien peitossa*) инбам пилемъёсын чокса(съке)мын (я. шобыртэмьын); **pilviä hipova suunnitelma** выжт. туж бадзым планъёс (я. малпаньёс), кыдёке мынйись планъёс); **leijailla pilvissä** выжт. инметтй лобаны (я. лобаса ветлыны); **ylistää jtak pilviin asti** выжт. кинэ ке инбамозь жутыны 2. вер. гашиш, турын (*наркотик*); **olla pilvessä** куаныны (гашиш кыссыса), нюжтиськыны
- pilvinen**³⁸ пил|емо, -ьмо; **tänään on pilivistä** туннэ пильмо
- pimento**^{1-J} саюл, вужер, пеймыт инты; **joutua pimentoon** вужере сюрыны
- pimentyä**^{52-J} > **pimetä**
- pimentää**^{54-J} сайяны, пеймыт(гес) карыны, пеймытатыны; **pilvi**
- pimensi taivaan** пилем инбамез сайяз, пилмаськиз ни; **p. huone** кóмнатаэз пеймыт(гес) карыны
- pimetä**⁷² пеймыт|омыны, -аны, пеймыт (я. жомыт) лууны; **taivas pimeni** инбам пеймытомиз; **alkoi p.** пеймыт (я. жомыт) лууны кутскиз
- pimeys**⁴⁰ пеймыт(лык), жомыт- (лык); **yön p.** уйлэн пеймытэз
- pimeä**¹⁵ тн. но мк. пеймыт, жомыт; **p. huone** пеймыт кóмнатá; **on pilkkosen pimeä(ä)** тём(-тём) (я. жом-жом, шым-шим) пеймыт; **ostaa pimeää tavaraa** выжт. лушкем (я. выт тырытэк) лэсстэм вуз басьтыны; **pimeässä** пеймытын; **pelätä pimeää** пеймытлэс (я. пеймытэн) кóшкеманы; **pimeän tullen** пеймыт луыса, пеймытэн; **pimeän tultua** пеймыт луэм бере, пеймытэн;
- pimeän turvin** уй пеймытын
- pimittää**^{53-C} 1. (*salata*) ватыны, ватыса возыны, шарайтэк кельтыны; **p. tulojaan** доходьёсте ватыны (я. шарайтэк кельтыны)
2. > **pimentää**
- pinaatti**^{5-C} шпинат
- pingottaa**^{53-C} 1. зол(омы)тыны, (зол) кыскыны; **p. kireälle** юн-юн (я. жик-жик) золтыны (я. кыскыны); **tuuli pingotti purjeet** тол толпоосты (я. пáрусьёсты) золтиз 2. вер. (*jännittää*) сюлмаськыны, сюлэмшугъяськыны; (*ahkeroida*) вань кужмыс (я. сюлмымыс) тыршыны, пычкиськыны
- pingottua**^{52-C} золскыны, золтиськыны, золомыны; **lihakset pingottuneina** быгытъёс золскыса, золскем мышцаосын; **pingottunut tilanne** выжт. уродмем (я. шугог

- мем) югдур
pinkka^{9-A} пачка, керттэт, люк; **p. papereita** бумага керттэт (я. люк)
- pinna**⁹ 1. плáнкá, сюры; (*pyörän*) спица (велосипедлэн) 2. вер. (*piste*) очко, балл [-л]: **saada täydet pinnat** мákем луэ трос очко (я. балл) люканы ◇ **hänellä on p. kireällä** вер. со туж зол керзегъ- яське (я. посекъя)
- pinnallinen**³⁸ вылý-вылý (гинэ), ляб; **p. käsitys** вылý-вылý (гинэ) валан(лык)
- pinnanmuodostus**³⁹ геогр. рельеф; топогráфи(я)
- pinne**^{48-J} скрéпка; пачкатон, за- жим, клéмма
- pinnistellä**⁶⁷, **pinnistää**⁵³ золтыны, золгес карыны (турттыны); золтиськыны, пычкиськыны
- intr.*: **p. kuuloaan** пельдэ сак карыны турттыны; **p. kaikki voimansa** вань кужымдэ поттыны, кўжмысь (я. пычкиськыса) тыршыны; **p. muistiaan** тодэ вайны турттыны (я. тыршыны)
- pino**¹ ардана, артана; люк, керттэт; **p. halkoja** пу ардана; **p. kirjoja** книга люк (я. керттэт); **p. lautasia** быдэс люк тусьты
- pinota**⁷⁴ люке (я. арданае) тыры- ны, (люк) люканы; **p. halkoja** пузз арданае (я. люке) тырыны
- pinta**^{9-J} выл; **jnk sileä p.** малэн ке вольыт вылыз; **pinnalla (t. pin-nassa)** (малэн ke) вылаз, (маке) вылын; **merenp.** зарезь (бу) выл; **vedenpinnan taso** вулэн úровенез ◇ **päästää pinnalle** азинскон(ъёс) басьтыны, дано (я. тодмо) луыны; **pitää pintansa** [öвöl] сётскины, асъяд (я. ас кыл вы- лад) сылыны
- pinta-ala**⁹ пло́щадь, (выл)быдзала; **huoneiston p.** кварти́ралэн пло- щадез
- pintapuolinen**³⁸ вылý-вылý (гинэ), ляб; **p. ihmisen** вылý-вылý адя- ми; **p. tutkimus** вылý-вылý эске- рем (я. исслéдование)
- pioneeri**⁵ 1. пионер 2. ож. сапёр
- piparjuuri**²⁶ кирень
- piparkakku**^{1-A} пряник [-рэ-]
- piparminttu** бот. мята (*Mentha piperita*)
- piro**¹ керттэм иззы (кисточкаен), такъя
- pippuri**⁶ посытурын (емышез но порошок), перец; **mustap.** съёд посытурын
- piripin|nassa, -taan:** **piripinnassa oleva** (дурыныз) чошкин, тыраз, пачыл; **täyttää piripintaan** чош- кин (я. тыраз) тырмытыны
- piriste**⁴⁸ 1. сэзёмытайсъ (я. сэзъ ка- рись) тырмет* (я. срéдство) 2. (*piristysaine*) возбуждать (я. сти- мулировать) карись тырмет* (я. срéдство); дóпинг
- piristyä**⁵² сэзёмыны, сэзъ (я. капчи) кариськыны, мылó-кыдó луы- ны, лóптыны; **sairas alkoi p.** ви- сись сэзёмыны (я. капчи карись- кыны) кутскиз; **yritä p.!** сэзъ (я. мылó-кыдó) кариськы!
- piristää**⁵³ сэзёмытыны, сэзъ кары- ны, мылкыдэз жутыны; (*virkis-tää*) юзматыны; **uinti p.** уян сэз- ёмытэ; **piristävä** сэзёмытайсъ; (*virkistävä*) юзматайсъ
- pirskahtaa**^{53-F} чызй(исък)ыны, пызыйса (я. чызыйса) потыны (огпол); **veri pirskahti haavasta** ванскем интысыв вир чызийись- киз

- pirskottaa**^{53-С} чызыны, пызыны, пазяны, пазыгыны; пазыськыны, пызылысъкыны *intr.*; **p. vettä kasvoilleen** ымнырад ву чызыны
- pirstale**⁴⁸ чальд|эт, -эм, чалеп; (*sirpale*) пилиськем, сёриськем (*make*); **mennä pirstaleiksi** сузыпры луыны (я. луыса кошкыны)
- pirstoа**⁵² пыргытыны, пильылыны, сузмытыны, сёр(ыл)ыны; **p. kap-paleiksi** люкетъёслы пильылыны (я. люкылыны); **p. jtak rikki** мае ке сбрыны (я. тияны)
- pirstoutua**^{52-Ф} пырдыны, пилиськыны, сузмыны, сёриськыны; **p. palasiksi** пырдыны, сузы-пыры луыны
- pirta**^{9-К} текст. кись
- pirtelö**² юлл(лэсъ) коктейль [-тэль]
- pirteys**⁴⁰ сээзлык, сээз (я. чырткем, мылó-кыдó) лу|он, -эм
- pirteä**¹⁵ сээз, чырткем, мылó-кыдó; **p. lapsi** сээз нылпи
- pirtti**^{5-С} (пичи) корка (корлэсъ)
- pirtu**¹ вер. спирт
- piru**¹ пери, шайтан, чёрт; **pirun riivama ihmisen** пери кутэм адями, периез латэм; **p. viekön!** карг. шайтан басьтон (люкет)!; **nyt on p. irti (merrassa)** выжт. ужъёс начаресь; **maalata piraaja seinille** выжт. (укир) кёшкемыт вераськыны, мултэс кышкыт вераны; **hänellä on p. mielessä** выжт. со (кинлы ке) уродзэ (я. урод лэсътыны) малпа; **pirun paljon** олошай мында, маке мында; **pirun hyvin** вер. шукрес умой **pirullinen**³⁸ 1. (*ilkeä*) исамес (я. серем, мыскыл) карыны яратйсь; **p. ihmisen** исамес карыны яратйсь адями 2. (*pirunmoinen*) кёшкемыт, шимес; **p. meteli** кёшкемыт (кужмо) щашетэм **pisama**¹⁰ пужы, сыйтупужы *ark*; > **kesakko**
- pisara**¹² шапык (*kcsь зорлэн*); **p. vettä** ву шапык; **p. valtameressä** выжт. укыр ёжыт (= океанысь одиг шапык)
- pisaroida**⁶² кылдыны, потыны (*sha-pykъёс ccsь*), шапыкён-шапыкен усыны, шапышъяны; **hiki pisaroi otsalla** кымесэ мульыр-мульыр нюлам ву потиз; **alkoi p.** шапышъяны кутскиз **pissa**⁹ вер. кызь, кизь, чись *last*. **pissata**⁷³ вер. кызяны, чисяны *last.*, чись карыны *last*.
- piste**⁴⁸ 1. кыл. *ои* тόчка; **kaksoisp. valэкton** пус*, двоеточие; **ruo-lip.** тόчкаен запятой; **panna p. jillek** выжт. мае ке йылаз-пумаз вуттыны, марлы ке пум поныны; **Suomen eteläisin p.** Финляндилэн самой лымшор тόчкаэз (я. вадескыз) 2. **спорт. ои** балл [-л], очко; **saada täydet pisteet** самой трассэ балл люканы
- pistellä**⁶⁷ 1. бышканы, пася(лля)-ны; **p. reikiä jhk** мае ке пасяны, кытчи ке пасьёс лэсътыны; **p. neuloja kankaaseen** басмае вень-ёс(ы) бышканы; **kylkeeni pistelee** кётурдэс(к)ы ёгъя 2. (*olla pistelevä*) бышкиськыны, бышкаськыны, чепылляны; **parransänki pistelee** туш бышкаське; **pakkamen pistele poskia** кезыт бамез чепылля; **nokkonen pistele** пушнер пушнера (я. чепылля); **savu pisteli silmiä** синме чын пыриз, чын синъёсты чепылля 3. выжт. (*piikitellä*) кылын быш-

кыны (я. вöсь карыны); **hänen sanansa pistelivät minua** солэн кыльёсыз монэ вöсь каризы ♂ **p. poskeensa** вер. ымтырос(к)ад сиыны, соканы, тулляны **pistin³³** 1. ож. штык 2. (*hyönteisen*) (лекан) ши; **mehiläisen p.** муш-лэн шиез **pisto¹** 1. бышкалт|он, -ем; (*purema*) куртч|он, -ем (кесь чибиньлэн); (*mehiläisen tms.*) лекс|ем, -ён, лека|m, -н; **neulan p.** венълэн бышкалтэмез; **hyttysen p.** чи-бинь куртчем 2. **кууж.** вурыс, тэчет; **ommella pienin pistoin** векчи вурысэн (я. тэчаса) ву-рыны **pistoke^{48-A}** (штёпельной [-тэ-]) вилка, штёпель [-тэ-]; штёкер [-тэ-]; **röytälampun p.** жёк(выл) лампалэн вилкаэз **pistooli⁶** пистолет **pistorasia¹²** розетка; **kytkeä pistorasiaan** розеткае поныны (я. включить карыны) **pistos³⁹** 1. > **pisto** 1 2. мед. укол; **antaa potilaalle läkettä pistoksi-na** висисьлы укол пуктыны **pistäytyä^{52-F}** нялтас (я. кёнялы ке) пыраны; **p. jnk luona** кин ке доры (нялтас) пыраны **pistää⁵³** 1. бышкалтыны, бышкыны *iter.*; (*purra*) куртчыны; (*mehiläisen tms.*) лек|сыны, -аны; **p. neu-lalla sormeen** киез венен быш-калтыны; **ampiainen pisti minua jalkaan** дуринчи пыдам лексиз; **pistävä kipu kyljessä** кётурдэс- (кин) бышкон (я. чогъян); **p. silmään** выжт. син шоры йётыны; **erämiellyttävä haju pisti ne-nääni** выжт. нырам кёш зын шуккиз 2. (*panna*) поныны, дон-

гыны, чуртнаны; **p. käsi taskuun** киез кисые поныны (я. чуртна-ны); **p. lanka neulansilmään** вене сийныс бырттыны (я. писъяны); **p. ovi lukkoon** осэз замокен чо-ганы; **p. lauluksi** кырзаны кутс-кыны, кырзаса лэзыны; **p. tans-siksi** эктыны кутскины; **p. juok-suksi** бызыны (я. пегзыны) кутскины; **p. toimeksi** уж борды кутскины, ужез мытыны; **p. piste** тóчка пуктыны; **p. kuum-mittari jnk kainaloon** кинлы ке гра́дусник пуктыны; **p. nenänsä jhk** выжт. кытчы ке нырдэ чуртнаны (я. месыны) **pitkin** нб. но на. 1. кузя, валлин; **tietä p.** сюрес кузя; **kulkea joen rantaa p.** шур дуртй мыныны; **p. lattiaa** быдэс выж (я. пол) кузя, кúзянá выж вылти; **p. ja poikin** 1) кечат-вамат, кужéн-кужен 2) выжт. йылысеныз (я. кутсконысыеныз) пумозяз, кот्य-куд ласянь; **p. tien vartta kasvaa** **puita** сюрес валлин писпуюс бу-до; **p. pituuttaan** кúзянá 2. (*koko ajan*) (быдэс ...) чоже; **p. päivää** лúмбыт, быдэс нунал чоже; **hän on sairastellut p. vuotta** со быдэс ар (чоже) висыса улýз **pitkittyä^{52-C}** кема кыстийськыны, жеганы; быдэсмытэк улыны; **neuvottelut pitkittyvät** (ваче) кенешонъёс кема кыстийсько ни **pitkittää** кузяла, -еъя; **leikata kana p. kahtia** курегез кыклы кузяла вандыны **pitkittää^{53-C}** 1. (кема) кыскыны, күзёмытыны, кузь(гес) карыны, нуйтыны; **p. nautintoa** куанонэз (я. наслаждéние) кыскыны (я. кемагес карыны) 2. (*lykätä*) му-

кет дырлы кельтыны (я. выжтыны); (*viivytää*) жегатыны, мотатыны; **p. lähtöään** кошкондэ мукет дырлы выжтыны
pitko¹ батон; (*palmikoitu*) пунэм батон, плетёнка, хала
pitkospuuut¹⁸ тырем (я. вёлдэм) пульёс (я. пуос) (*ниор-кот вылтүү ветлон понна*)
pitkulainen³⁸ кузялэс; **pitkulaiset kasvot** кузялэс ымныр
pitkä¹⁰ кузь; (*ihminen*) жужыт (адямы ссы); (*aika*) кема; **p. tukka** кузь йырси; ; **sinne on p. matka** отчы(оэз) кузь сюрес; **pitkä voakaali** кыл. кузь глásной; **pitkän aikaa** кема (дыр чоже); **yhtä pitkät** óгкузьдá; óгжуждá; **pitkäksi aikaa** кемалы, кема чожелы (я. дырлы); **en ollut siellä pitkään aikaan** мон отын кемалась ёй вал ни; **pitkästä aikaa** кема дыр ортчыса; **pitkästä aikaa!** кемалась (я. кўдтырысь) адскилэм ни вал! ◊ **päivät pitkät** уённуналэн, вань нуналъёс чоже; **ennen pitkää** кёня ке дыр улыса (я. ортчыса), куке соку; **hän meni liian pitkälle** со укыр съобраз ортчиз; со ортчыт пыдло пыриз
pitkäikainen³⁸ кема кыстийськись; кема арьем (я. дырлы); **p. sairaus** хронической (я. кема кыстийськись) висён; **p. laina** кема дырлы заём (я. ссúда); **p. kokeimus alalta** ёнеръя* (я. специальностья) кема арьёс чоже басьтэм опыт
pitkäkseen: paneutua (t. käydä) p. выдьны
pitkä|lä, -lle: **kesä on jo pitkällä** гужем ортче ини; **työt ovat jo pitkällä** ужъёс кыдёке азыланьс- кемын ни; **pitkälle kuuluva ääni** кыдёке шуккиськись (я. чузъязькись) куара; **rahaa riittää vielä pitkälle** уксё (я. коньдон) кемалы тырмоз на; **pitkälle eden NYT sairaus** муре пычам висён **pitkä|lään, -lle(en: olla pitkällään** кыллыны, кыллыса улыны; **panna pitkälleen** выдтыны; **mene tuohon sohvalle pitkällesi** мын тыйн со диван вылэ вид
pitkämielin³⁸ (*kärsivällinen*) чи- дась; (*suvaiteva*) лякыт, каныл, зеч мылкыдьем
pitkäpiimäinen³⁸ выжст. ак(ы)лес, вук(ы)лес; **p. ihminen** ак(ы)лес адямы
pitkäveteen³⁸ мёзмыйт, ак(ы)лес; **p. elokuva** мёзмыйт (кино)фильм
pitkään кема; **odotella p.** кема возвращаны (я. витыны); **ei kannata odottaa pitempää** талэсъ кема возвращаны кулэ ёвёл ни; **hän nukkui p.** со кема изиз
pito^{1-F} кк.-лэсъ мн. > **pitää; suksen p. ja luisto** куаслэн умой воземез (ксы берлань уг гылзы) но гылземез (азылань); **kiinnip.** кутыса возён; **sylissä pitoon tottunut lapsi** ал вылын пукыны дышем нылпи; **vaatteiden p.** дайсъ кут нуллон; **kotieläinten p.** пудо-живот возён; **oppitunnin p.** урок нуон; **juhlien p.** шул- дыръясыкон ортчытон
pitsi⁵ чильтэр, чильпаськ|он, -ем (*кружева*); **virkata pitsiä** чильпа(сыкы)ны, чильтэр чильпаны (я. керттыны)
pitsinnypläys³⁹ чильпаськ|он, -ем, (чильтэр) чильпа|н, -м
pitsinvirkkaus³⁹ чильтэр кертт|он, -эм (я. чильпа|н, -м)

pituinen³⁸ кузьда; (*kokoinen*) жужда; **kahden metrin p.** кык метр кузьда (я. жужда); **minkä p.?** ма кузьда?, ма жужда?; **minun pituiseni** мон жужда; **tunnin p.** быдэс час кыстийськись ◇ **sen p.** се тайн ванымыз быриз; тйни озыы вал со

pituus⁴⁰ 1. кузьдала; (*koko*) жуждала (*ксь адямилэн*); **hypätä ri-tuutta** спорт. кузьдалае тэтчаны; **lapsen p. ja paino** нылпилэн жуждалаез но секталаез 2. геогр. долгота

pituusaste⁴⁸ геогр. долготая градус

pituushyppy¹⁻³ спорт. кузьдалае тэтчан; **voittaa pituushypyssä** кузьдалае тэтчанын вормыны

pituuspiiri⁵ геогр. меридиан

pitäjä¹⁰ 1. волость; (*kunta*) коммү-на [-м-]; **vöös.** приход 2. (*henkilö*) возись, кузё; **ravintolan p.** ресторон возись, ресторонлэн кузёэз; **puheen p.** вераськись, кыл верась, выступление лэсътись

pitää^{53-F} I 1. возыны; **p. jtak kä-dessään** мае ке кияд возыны; **p. lasta kädestä** нылпиэз китийз (кутыса) возыны; **p. kiinni jstak** маке борды кутскуса возись-кыны; **p. puhtaana** чылкыт во-зыны; **saanko p. tämän kirjan?** та книгаэз кутыны яра-а?; **yli jäväät rahat saat p.** кылем уксё-еэз аслыд кутыны (я. кельтыны) яра; **p. lomaa** отпуск карыны (я. ортчытыны); **p. ovea lukossa** ёсээз (замокен) пытсаса (я. вор-саса) возыны; **p. jtak mielessä** мае ке тодын (я. ийрын) возыны; **p. sanansa** сётэм кылдэ быдэстыны 2. (*vaatteita tms.*) нул-лыны (дийсъкут но мк.с.в.); **p.**

mustaa pukua съёд костюм нул-лыны; **p. otsatukkaa** чёлка нул-лыны 3. (*suorittaa*) ортчытыны; (*järjestää*) радъяны; **p. kokous** кенеш ортчытыны; **p. puhe** кыл вераны, выступление лэсътыны; **p. juhlat** праздник [-зин-] карыны (я. ортчытыны); **p. tauko** вис карыны; **p. sadetta** зор быремез возьманы (я. витыны) 4. (*olla jtak miettä*) малпаны, лыдъяны; **p. itsestään selvänä** (вератэк но) валамон шуыса лыдъяны (я. малпаны); **mitä pidät tästä?** мар та сярысь малпаськод?; **mi-nä olen aina pitänyt häntä hyvä-nä ihmisenä** мон сое кόтьку но умой адямиен лыдъясько вал 5. (*olla mieltynyt*) кельшыны, яраны; **minä pidän jäätelöstä** мыным мороженой [-нн-] (си-ны) кельше; **pidän hänestä paljon** со мыным туж яра (я. кельше) 6.: **p. hauskaa** шулдырьяськыны; **p. kiirettä** дыртыны; **p. melua** чашетыны, чаш (я. куаш) поттыны; **p. huolta lapsista** нылпиос понна сюлмаськыны 7.: **pitäen** (*jstak alkaen*) дырысен, тырысен, = (ы)сен (кутскуса); **pienestä p.** пиши дырысен; **alusta p.** кутско-нысенэз (ик)

pitää^{53-F} II од. м. (*täytyä*) кулэ (+ инф./инф.); **minun p. mennä** мыным кошкины кулэ; **hänen piti tulla jo eilen** солы толон вуыны кулэ вал ини

planeetta^{9-A} астрон. инсыёрму*, планета

plus мат. плюс; **neljä p. kaksi on kuusi** ныиль плюс кык луоз куать, ныиль вылэ кык ватсаса, куать луоз

- pluskvampfekti⁵** кыл. плюсквамперфект
- plyysi⁵** плюш, пильыс
- pohatta^{14-C}** узыр (мурт), зёкмет, магнат
- pohdinta^{9-J}** умой-умой (я. пыр-пóч, котыр ласянь) малпа[n, -m, кема малпаськ|он, -ем]; **pitkän pohdinnan jälkeen** кема малпаськем бере; чит. > **pohtia**
- pohdiskella⁶⁷** умой-умой (я. пыр-пóч, котыр ласянь) малпаны (мае ke), кема малпаськыны (я. малпаса улыны) (make ссы); **p. ratkaisun hyviä ja huonoja ruoilia** решенилэс умой но урод пальёссэ умой-умой малпаны
- pohja¹⁰** 1. пыдэс; **meren p.** зарезь пыдэс; **veneen p.** пыжлэн пыдэс(к)ыз (я. улыз); **jnk pohjalla** малэн ке пыдсаз (я. пыдэс(к)аз); **juoda malja pohjaan** бокалэз пыдэс(к)озяз юны; **sydämen pohjasta** выжт. сюлэм пыдссысь ик, вань сюлмысь; **pohjaa** myöten выжт. умой-умой, пыр-пóч, рос-прós 2. (*alapinta*) ултон, пыдэс (ксъ пыдкуклэн); **kengän-p.** пыдкутчан ултон (я. пыдэс); **jalkap.** анат. пыдпыдэс 3. (*perusta*) инъет, фундамент, база; **luoda pohjaa** инъясыкыны, инъет лэсътыны; **taloudellinen p.** экономик(а) инъет, экономической база; **asiallisella pohjalla** уж вылэ пыкъясыка; **jnk pohjalta** маке вылэ пыкъясыка (я. инъясыка), мae ke инъет карыса 4. (*tausta*) фон, инъет; **punainen kuvio mustalla pohjalla** горд суред (я. пужы) сбод фон вылын 5.: **P.** Уйпал, Север
- Pohjantähти^{7-F}** астрон. Уй(шор)
- кизили
- pohjasakka^{9-A}** 1. пыды, пыдсаз пуксемез (я. кылемез) 2. выжт. мыле[с, -т, кылем-мылем, номырлы ярантэм мурт; **yhteiskunnan p.** мерлэн* (я. обществоолэн) кылем-мылемъёсыз
- pohjaton^{34-C}** пыдэстэм; **p. laatikko** пыдэстэм ящик [-ш(ш)-]; **pohjattoman rikas** выжт. пумтэм-йылтэм узыр
- pohje^{48-L}** пыдкöt; **paksut pohkeet** зёк пыдкötъёс
- pohjoinen³⁸** 1. мн. (*ilmansuunta*) уйпал; **tuuli on pohjoisessa, tuulee pohjoisesta** тöl уйпалась пельтэ; **pohjoisessa (päin)** уйпалан 2. тн. (*pohjoisesta oleva*) уйпал; **p. maa** уйпал шаер; **p. pallonpuolisko** Уйпал полушиарие 3. мн. (*pohjoistuuli*) уйпал(ась) тöl
- pohjois=** күш. уйпал; **pohjoistuuli** уйпал(ась) тöl
- pohjoisenpuoleinen³⁸** уйпал (паласть); **p. huone** уйпал паласть висьет (я. кóмнатá)
- Pohjoismaat¹⁸** тр. л. Уйпал куньёс (Швеция, Норвегия, Дания, Финляндия и Исландия)
- pohjoisnara^{9-E}** уйпал полюс
- pohjoisnara-alue⁴⁸** геогр. Арктика
- pohjola¹²** 1. (*pohjoiset seudut*) Уйпал (улос). Север; **isoveljeni on työssä pohjolassa** агае Северын ужа 2. > **pohjoismaat**
- pohjustaa⁵³** 1. инъясыкыны, инъет лэсътыны; грунтовать карыны, шобыртыны; **p. tenniskenttä kivillä** тéннис [тэнис] kortэз (пыргытэм) изэн шобыртыны 2. (*alustaa*) кутскины (make бордысен); мугъяны*, мотивировать карыны; **p. asioiden käsitteily**

taustatiedoilla ужпум сэрттон-пертчонээ тодэтъёс* (я. дáнно-йёс) бордысен кутсыны **3. ит.** форматъяны*, форматировать карыны

pohtia^{61-F} умой-умой (я. пыр-пóч, котыр ласянь) малпаны (*mae ke*), (кема) малпаськыны (*makescs*); **p. ongelmaa** проблемаэз умой-умой малпаны

poika^{10-D} 1. пи(яш); **viisivuotias p.** вить аресъем пи; **pikkup.** пиши пи; **hän on kova p. juhlimaan** со туж умой шулдыръясыкыны быгатэ; **hän on kova p. tekemäään töitä** со туж ужась 2. (*poikalapsi*) пи (*ni nylli*); **perheen vanhin p.** семьясыз (самой) бадзы-mez пи(зы); **hän on isänsä p.** со атаэзлэн пиэз, атай пи; кычэ атез, сычэ ик пиэз; **veljenp.** агай-лэн (я. вынлэн) пиэз 3. (*poikanen*) пи; **kissanp.** кошыши **poikalapsi**²⁹ пи нылпи (я. пинал) **poikamies**⁴² кышноясыкымтэ пи (я. (пиос)мурт), казак пи **poikanen**³⁸ 1. пиши пи, пиёк, эке 2. (*eläimen, linnun*) пи; **kissanp.** кошыши; **varpusen p.** зольгырипи; **kalanp.** чорыгпи, чорыглэн пиэз, пенькыли **poikaruohi**²⁶ сюрпи **poikastävä**¹⁰ пиэш*, туган; **tytön uusi p.** ныл(мурт)лэн выль пиэшэз (я. туганээз)

poiketa^{74-A} 1. (*muuttaa suuntaa*) палэнсыкыны, палэнэ кошкыны; (*kääntyä*) кожыны; **p. suunnasta** (сётэм) курслээс палэнсыкыны; **p. aiheesta** выжт. (сётэм) тéма-лээс палэнсыкыны 2. (*jalan, kulkueuvolla*) пыраны, кожаны; **p. kauppaan** магазинэ кожаны (я.

кошыса пыраны); **p. jnk luona** кин ке доры пыраны 3. (*olla erilainen*) висъяськыны (мукетыныз чошатыса); **rakennukset poikkeavat tyyliltään toisistaan** юртъёс ог-огзылэссть стильзыя висъясько **poikia**^{61-D} пияны (*pydo-pööshypässy*); (*vasikoida*) кунян вайыны, кунянаны *murt.*; (*varsoa*) чуныяны; **kissa poiki** кошыши пияз **poikittain** вамен; **hän makasi sängyssä p.** со валесаз вамен выдыха кылле вал **poikkeus**³⁹ (шонеррадлэс*) висъяськон, исключение, ѹюспортэм луон; **p. säännöstä** правилось исключение; **poikkeuksetta** ваньзы, огэз но кыльтэт **poikki** 1. шори; **leikata jk p.** мае ке шори вандыны; **mennä p.** (шори) чигиськыны (я. тийлсеки); **tie on p.** сюрес чоктамын (я. пытсамын) 2. (*halki*) вамен; **mennä tien p.** сюрес вамен потыны 3. вер. (*iiripinut*): **olla aivan p.** кóпак жуммыны (я. катытэммыны) **poikkikatu**^{1-F} вамен (я. кечат) ульча, урам кусып, переу́лок **poikkiteloin** вамен, вáménák; **p. tielle kaatunut ruu** сюреслы вáménák пограм писслу **poikue**⁴⁸ улй; **sorsap.** лудчёж улй (лудчёж пиосыныз чош) **poimia**⁶¹ бичаны, октыны; люканы; **p. mansikoita** узы бичаны, узыяны; **p. sieniä** губи бичаны, губи-яны; **p. silmukat puikolle** киүж. (керттиськон) вене син бичаны (я. тырыны) **poimu**¹ шымыри, кильым; (*ryppu*) кисыри; **leningin p.** платья шымыри; **vatsan poimut** кот шымы-

- риос; **kasvojen poimut** бам ки-
сыриос
- poimuttaa**^{53-С} шымыртыны, шымы-
риё (я. кильмо) карыны; го-
рировать карыны; **poimutettu**
hame шымыриё(-шымыриё)
юбка
- pois:** **mennä** р. кошкины; **lentää** р.
лобзыны, лоб(з)ыса кошкины;
mene р.! кош татысь!; **sano** р.!
я, вера ни!
- poissa:** **olla** р. кельтыны (*kcsv*
урокъёсты), [öövl] луыны; **olla**
p. kahdelta (oppi)tunniltta кык
урокез кельтыны
- poissaolo**¹ луымтэ(еэз) (*кинлэн ке*
кытын *ке*); **tilapäinen** р. **työstä**
бгдырлы ужын луымтэ; **jnk**
poissaollessa кин ке öвöl дыръя,
кин ке събркытый
- poistaa**⁵³ быдтыны, палэнтыны,
поттыны; (*irrottaa*) ишкалтыны;
p. tahra виштыез быдтыны; **p.**
eräkohdat тырмымтэосты па-
лэнтыны; **p. käytöstä** (уже) ку-
тэмись дугдыны; **p. vero** вытээ*
(я. выт тыронэз) быдтыны,
налог бичамись дугдыны; **p.**
hammas пинез ишкалтыны
- poisto**¹ быдт|он, -эм, палэнт|он,
-эм, потт|он, -эм; (*irrottaminen*)
ишкалт|он, -эм; **tahrانp.** виш-
тыез быдтон; **hamprانp.** пинез
ишкалтон; ёшт. > **poistaa**
- poistua**⁵² кошкины, (педло) поты-
ны; **p. kotoaan** дорыссытый (я.
гуртсытый) кошкины
- pokaali**⁶ спорт. кубок
- pokkuroida**⁶⁸ йыбыртъяны (*кинлы*
ке); выжт. ои пырыссыны (кин-
лы *ке*); **p. esimiehiään** выжт.
кивалтисьёслы йыбыртъяны
(я. йыбыртъяса улыны); **hän ei**
- pokkuroi ketään** со нóкинлý но
уг пырыссы
- polakka**^{14-А} батон
- poliisi**⁶ 1. полици(я) 2. (*poliisimies*)
полицейской
- poliisilaitos**³⁹ > **poliisi** 1
- poliitikko**^{1-А} политик
- poliittinen**³⁸ политик, политический;
Suomen p. historia Финлян-
дилэн политик историез
- poliklinikka**^{14-А} эмъяськонни*,
поликлиника; амбулатори(я)
- politiikka**^{9-А} политика
- poljento**^{1-Т} тант; ритм; **runon** р.
кылбурлэн ритмез
- poljin**^{33-Л} педаль
- polkeaa**^{58-Л} лёганы; (*astua jnk päälle*)
лётиссыкыны (*make* вылэ); **p. maa**
kovaksi музъемез чурыт луы-
тозы лёганы; **p. maahan** музъеме
лёганы; **p. jalkaa** пыдээ лёгылы-
ны, (пыдын) топкетыны; **p. paikallaan**
выжт. ои интыяд (я.
одиг интыын) лётассыкыны (я. лёт-
ассыкса сылыны); **p. jalkoihin-**
sa выжт. пыд улад лёганы; **p. lo-**
kaan выжт. дэрие лёганы, сап-
таны ♂ **p. hintoja** дунъёсты усь-
кытыны; **p. tahtia** крезгуруя
пыдээ лёгылыны, крезгуруя
пыдын тапыртыны
- polku**^{1-Д} пыдын (ветлон) сюрес;
- metsäp.** нюлэскесь пыдын
ветлон сюрес
- polkupyörä**¹⁰ велосипед [-сып-],
велик *ruhek*.
- poloinen**³⁸ тн. но мн. куанер, мис-
кинь; **voi lapsi poloista!** э, куа-
нер пинал (я. нылпи)!
- polskia**⁶¹ жомбылляськыны, чом-
былляськыны, шупылляськыны;
lapset polskivat vedessä нылпиос
вуын жомбыллясько; **kalat pols-**

kivat matalassa vedessä чорыгъ-
ёс лапег вуын шупыллясько
polskuttaa^{53-C} жомбылтыны
(маин ке); жомбылляськыны,
чомбылляськыны, шупыллясь-
кыны *intr.*; **p. vettä jaloillaan**
пыйдъёсыныд (я. вуэн) вуын
жомбылтыны
poltaa^{53-C} 1. сутыны; (*kuimalla ve-
dellä*) чушканы; **p. poroksi** пень
лутытоз сутыны, пень кельты-
ны, пеньзытыны; **p. suu kuimal-
la teellä** ымез пось чаен сутыны
(я. чушканы); **aurinko p.** шунды
сүтэ (я. пыже); **nokkonen p.**
пушнер пушнера; **poltin jalkani
nokkosissa** пыдме пушнераи; **p.**
kätensä vedellä кидэ посьвуаны;
p. itsensä (t. ihonsa) nokkosissa
пушнераськыны; **p. itsensä (t.
ihonsa) silitysraudalla** утюген
сүтскыны (я. сутиськыны); **p.
sillat takanaan** выжт. берытс-
контэм вылыс кошкыны (= бе-
рысьтид выжъёсты сутыны);
tuska p. sydäntä (t. rintaa) выжт.
сюлэм пыже 2. **tech.** сутыны; **p.
tiiliä** кирпич сутыны 3. (*tupakoi-
da*) тамак кыскыны, тамаканы
rihek.; **p. tupakkaa** тамак кыс-
кыны 4. поэтыны; **p. tervaa** тэ-
кит поэтыны; **p. viinaa** вина
поэтыны (я. пукыны) 5. **спорт.**
йёттыны (кинлы ке), пешкыты-
ны (бейсболын)
polttava¹⁰: **p. tuuli** пось тёл (я.
омыр); **polttavan kuuma** сутись
(я. пыжись) пось 2. (*aistimukset*)
зол, туж; **p. jano** зол сю куась-
мон, зол юэм потон; **p. tuska** зол
курадзён (я. вось луон); **p. suu-
delma** зырдыйт (я. зол) чупам
◊ **p. kysymys** кысык (я. али ик

быдэстоно) ужпум

poltto^{1-C} 1. поэтыон, -эм; **viinan p.**
аракы (я. вина) поэтытон (я. пу-
кон) 2. (*polttava kipu*) кужектон,
-эм, вось (луон, -эм); (*kirvely*)
сутыса (я. күж-куж) висён; **pol-
tot** тр. л. кот кутылон (я. позырь-
ян, вось луылон) (*нүнү ваён*
азын); чит. > **polttaa**

polttoaine⁴⁸ эстийськон (*кесь ny*),
топливо, горючий; **nestemäinen**
р. кизер эстийськон

polttopiste⁴⁸ 1. физ. фокус 2.
выжт. шорсюлэм, (эпи)центр,
средоточие; **tapahtumien poltto-
pisteessä** югдурьёслэн центразы
(я. шорсюлмазы)

polttopori¹⁸ пу (эстийськыны)

polveilla⁶⁷ читыр-чутыр мыныны
(я. кошкины) (*кесь пиши сюрес*);
polku polveilee metsän läpi пиши
сюрес нюлэс пыр читыр-чутыр
мынэ (я. кошке)

polveutua^{52-F} кылдыны, потыны,
кутскыны (кинлэн ке выжьеэз
ссы); **Saksasta polveutuva kaup-
piassuku** Германийсь потэм
купец(ъёслэн) выжы(зы)

polvi⁷ 1. пыдес; (*syyli*) ал(выл), азь;
polviin ulottuva hame пыдесозь
(я. пыдес дорозь) (вуйс) юбка;
istua jnk polvella кинлэн ке аязз
(я. ал вылаз) пукыны 2. (*mutka*)
кожон (инты), берыг; **joenp.** шур
берыг (я. кожон инты) 3. (*sukup.*)
выжы(полэс*), поколение; **pol-
vesta polveen** выжысь выжые

polvilla(an, -lta(an, -lle(en: olla
polvillaan пыдес йылад сылыны;
käydä (t. laskeutua) polvilleen
пыдес йылад султыны; **ampia**
polviltaan пыдесъяськыса ыбы-
(лйськы)ны

- polvilumpio³** *анат.* пыдес|лы, -син,
черспыри
- polivistua⁵²** пыдесъяськыны, пыдес
йылэ султыны; **p. rukoukseen**
вöсяськыны пыдесъяськыны
- polvitaive^{48-E}** *анат.* пыдкупры
- pommi⁵** бомба
- pommittaa^{53-C}** бомбить карыны
- pomo¹** *вер.* кивалтىсь, нача́льник,
шеф, босс [-с]; чит. > **esimies**
- pompata^{73-B}** пезьдыны, пештыны,
тэтчыны; **pallo pomppasi** туп
пезьдий; **hän pomppasi pystyyn**
- vuoteesta** со валесыссыз тэт-
чыса султыйз
- pomppia^{61-B}** тэтчаны, тэтчаса улы-
ны; **lapset pomppivat sohvalla**
нылпиос диван вылын тэтчало;
- pallo pomppii alas portaita** туп
тубат кузя тэтчаса васькиз
- ponnahduslauta^{9-F}** *выжт. ou*
трамплин (*вүэ тэтчаны*)
- ponnahtaa^{53-F}** пезьдыны, пештыны,
тэтчыны; **p. takaisin** берен (*я.*
берлан) пезьдыны; **p. pystyyn**
тэтчыса (*я. чотак*) султыны
- ponneton^{34-C}** жум, каттэм, кынар-
тэм, ляб; **p. puhe** жуммыса кадь
вераськем, ляб выступлени
- ponnistaa⁵³** 1. кўжмись тыршыны
(*я. турттыны*), пычкиськыны
выжт.; **p. kaikkensa** вань кужым-
дэ поттыны, зол пычкиськыны;
- p. vastaan** люкетыны (*я. магаты-
ны*) тыршыны; **p. kohti päämää-
rä** пуктэм целёзд вуюн понна
вань кужмись тыршыны 2.
спорт. донгиськыны (*ксы ядроез
куштыку*) 3. (*synnytyksessä*) пыч-
киськыны, мушкиськыны
(*нылпи вайыку*)
- ponnistella⁶⁷** (кўжмись) тыршыны
(*я. турттыны, вырыны*); **p. liikaa**
мултэс трос тыршыны
- ponnistus³⁹** 1. кўжмись тыршон,
-ем (*я. туртт|он, -эм*), пычкись-
к|он, -ем, *выжт.;* **yhteisin ponnis-
tuksin** ёгъя кужимен (тыршыса)
(*make карыны*); **surin ponnis-
tuksin** туж шуген, зол тыршыса
2. спорт. донгиськ|он, -ем (*ксы
ядроез күштыку*); чит. > **pon-
nistaa**
- ponteva¹⁰** мылó-кыдó, сээз, шаплы;
зол, кужмо; **p. puhe** мылó-кыдó
вераськем (*я. выступлени*)
- pontikka^{14-A}** кумышка, пöзгэм
вина (*я. аракы*); **keittää pontik-
kaa** кумышка пöзтыны
- popramies⁴²** туно(-пеллө), пеллясь-
кись, эмъясь (*пиосмурт ссы*)
- poppeli⁶** бот. тополь
- popsia⁶¹** *вер.* ымтырос(кад) сиыны,
соканы *ark.*, сопкетыны *ark.*; **p.**
makeisia конфет [*ка-*] соканы
- pora¹⁰** портон, сверло, напаръя
murt.
- porata⁷³** портыны; **p. hammasta**
пинез портыны; **p. öljyä** музье-
мез портыса, мувой* (*я. нефть*)
шедьтыны; (*etsiä öljyä*) музье-
мез портыса, мувой* утчаны;
- p. lautan reikä** пулэз портыны
- pore⁴⁸** (*вүуслы я. вү вү-
лысь*); **poreet kiehuvassa vedessä**
пöзись вуысь пульюос
- poreilla⁶⁷** пульяяськыны, кылды-
ны (*вүпуллы ссы*), пöзыны (*оиш-
мес ссы*); (*kuohuviini työs*) нö-
кыръяськыны, шукыяськыны;
lähde poreilee ошмес пöзе;
- samppanja poreilee** шампáнской
нöкыръяське (*я. пульяяське*)
- porhaltaa⁵⁴⁻¹** *вер.* ширтыны, шир
гинэ мыныны (*я. кошкыны*); **ju-
na p. asemalle** поезд вокзал пала

- ширтэ; **auto porhalsi talon ohi** машина корка вöзти ширтыса кошкиз
- porista**⁶⁶ куальтыртыны, кольтыртыны, вüчыртыны; **puuro kiehuu** **poristen** жук куальтыртыса пöзэ
- porkkana**¹² 1. чужкушман, кешыр 2. выжт. (*houkutin*) алдэт (я. пöёт) (сиён); **p. ja keppi** кёяса-вояса но, бодыен но
- poro**¹ I зоол. пужей (*tundrays*)
- poro**¹ II 1. (*tuhka*) пень; **polttaa** **poroksi** пень луытозь сутыны, пень кельтыны, пеньзытыны 2. (*sakka*) пыды, напра, пысадз пуксем; **kahvinporot** кóфе пыды
- poropeukalo**² шун|и, -ёк, чушни(-пашни), эбыли, небыльток
- porottaa**^{53-С} (зол) пыжыны, сутыны; **aurinko p.** шунды зол пыже
- porras**^{41-К} 1. лёгет, тубат, падза (огез); **seisoa alimmallalla portaalla** самой улй лёгет вылын сылыны 2. (*porraskäytävä*) подъезд; **asua A-portaassa** А подъездын улыны 3.: **portaat** тр. л. тубат, падза; **nousta portaita (ylös)** тубат(э)тый тубыны; **laskeutua portaita (alas)** тубат(э)тый васькыны
- porrastaa**⁵³ 1. тубато-тубато лэссыны, терасси́ровать карыны; **porrastettu katsomo** тубато-тубато лэсстьэм учкон зал (*ксъ кинотеатрын*) 2. ож. эшелонийровать карыны 3. выжт. тупатъяны, регулировать карыны (ужан дырез, отпуск дыръёсты но мк.); **porrastetut työjät** пörтэм частьёсы тупатэм ужан дыр кутскон
- porsas**⁴¹ 1. парсыпи; выжт. *ou* курмача *ruhek.*; **kasvattaa porsaita** парсыпи быдэтыны (я. вордыны);
- syödä kuin p.** выжт. парсыпи кадь сиськыны; **äidin pieni p.** шуд. анайлэн пичи курмачаэз (я. парсыпиэз) 2. (*liha*) парсы силь
- porstua**¹² диал. корказь; сарача; **saunan p.** мунчо азь (я. сарача)
- portaittain**³⁸ тубатэн-тубатэн, тубато-тубато; **p. ylenevä rinne** тубатэн-тубатэн жуткись (гу-резь) бамал; **p. tapahtuva kehitys** тубатэн-тубатэн ортчись азинсон (я. развитие)
- portieeri**⁵ портье, швейцар
- portti**^{5-С} капка, зезы; (*pieni myös*) ёс; **pihaan vievä p.** азбаре нуись капка (я. зезы); **katsoa kuin lehmä uitta porttia** выжт. быльк (я. долкаса) учкыны
- portto**^{1-С} вуж. проститутка; > **prostituoitu**
- portugali**⁵ португал кыл
- portugalilainen**³⁸ 1. тн. португал, Португалийсь 2. мн. португáл(ец), (*naishenkilö myös*) порту-гáлка
- porukka**^{14-А} вер. компáни(я); **tehdä jtak porukalla** мае ке компáниен (я. чош, огинин) лэсстьны
- porvari**⁶ буржуа, буржуй *halv.*
- porvarillinen**³⁸ буржуа́зной, мещан(ской), ас поннад гинэ
- porvaristo**¹ 1. буржуаз(я); (*keski-luokka*) шор класс [-с] 2. ист. мещанство; биргерство
- positiivinen**³⁸ умой(буро*), положительной, позитив(ной); **p. kehitys** умой(буро) азинсон
- poski**⁷ бам; **suudella jtak poskelle** кинэ ке бамаз чупаны
- poskihammas**^{41-Н} анат. йырпинь, гырпинь
- poskipäät**¹⁸ анат. бам|лы, -лёг, -(куш)йыл

- posliini⁶** фарфор
- possessiivinen³⁸** кыл. асъян*, притяжательной; **p. taivutus** асъянъ кылпум вошъян
- possessiivisuffksi⁵** кыл. асъян итэт*, притяжательной сúфффикс [-ф-]
- posti⁵** почтá: (*postilähetykset myös*) корреспондэнци(я) [-р-]; **käydä postissa** почтаé ветлыны (я. пыраны); **panna kirje postiin** гожтэт келяны, почта ящике [-ш(ш)-] гожтэт күштыны;
- saada postia** почта басьтыны
- postikortti^{5-C}** открытка, почта карта
- postilaatikko^{4-A}** почта ящик [-ш(ш)-]
- postimerkki^{5-A}** почта марка
- postinjakaja¹⁰** почтальон [-льо-], почта нуллýсь, (*naishenkilö myös*) почтальонкá
- postisiirto^{1-K}** перевод (*почта пыр*), почта пыр выжтон
- postipaketti^{5-C}** посылкá
- postittaa^{53-C}** почта пыр келяны (я. быстыны)
- postpositio³** кыл. нимбер*, послелог
- potea^{58-F}** висьыны; (*kärsiä*) курадзыны; **p. flunssaa** пүэдэн (я. гриппен [-п-]) висьыны, пүэданы; **p. unettomuutta** умме усыны луонтэмэн курадзыны, иззыны быгатымтээн курадзыны
- potenssi⁵** 1. физиол. чичкужым*, потёнци(я) [-тэ-] 2. мат. полэс*, стéпень; **korottaa jhk potenssiin** кычё ke стéпене жутыны (я. полэстыны)
- potilas⁴¹** висись (мурут), пациент; **potilaan tutkiminen ja hoito** висисез эскерон но эмъян
- potkaista⁶⁶** 1. чыжыны, чыжыса лэзыны; (*liikkeelle lähtiessä*) донгисъкыны (пыдын маке бордысь) *intr.*; **p. pallo maaliin** тупез капкае чыжыса пыртыны; **p. jk pois työstä** выжт. ужысь лобатыны (я. тузыны, пешкытыны); **onni on potkaissut häntä** выжт. солы шуд усиз; **p. tyhjää** выжт. вер. чатраны, чатырсыны, быждэ сётыны
- potkia⁶¹** 1. чыжаны, чыжаса улыны, чыжасъкыны *intr.*; **p. ovea** ёсээ чыжаны; **potkia toisiaan** оғодгэ чыжаны, (ог-огеныйд) чыжасъкыны; **p. työstä** выжт. ужысь лобатыны (я. тузыны, пешкытыны) 2. (*eläin*) чыжасъкыны; **tämä lehmä potkii lypsettäessä** та скал кыссыку чыжасъке
- potku¹** 1. чыжон, -ем (пыдын); донгисъкон, -ем (пыдын маке бордысь); **p. oveen** ёсэ чыжем; **antaa jillek potkut** выжт. ужысь лобатыны (я. тузыны, пешкытыны) 2. спорт. тупез чыжон
- potukkelkka^{9-A}** финн [-н] салазки (куйдныз, сюл вылаз сүлтиса, пыдын донгасъкыса ветло)
- potkuri⁶** тех. винт; пропéллер
- potta^{10-C}** нылли. (нылпи) горшок; **istua pottalla** горшок вылын пукыны
- poukama¹⁰** бўхта, сюм, залив (*пичигес*)
- poukkoilla⁶⁷** тэтчаны, тэтчылыны; **auto poukkoili tiellä kovassa vauhdissa** машина бадзым жоглыкен сюрес кузя тэтчаса ортич; **portaita alas poukkoileva pallo** тубат кузя тэтчаса васькись туп; **ajatuksen poukkoilevat**

sinne tänne выжт. малпанъёс сопала-тапала шонасько
pouta^{10-F} шулдыр (я. чебер) куазь
povata⁷³ 1. тунаны, тунаськыны *intr.; p. kahviporoista* кóфе пыдын тунаськыны; **hän povasi minulle kädestä** со кия (я. кырымпыдэс(кыя) туна 2. (*ennustaa*) азъласянь вераны (я. сйзыны); **elokuvalle povataan suurta menestystä** фильм туж азинэс луоз шуыса верало, (кино)-фильмлы бадзым вормонъёс сйзэ
poví⁷ 1. гадь; (*naisen myös*) мёля, мусдор [-ст-]; **isä painoi lapsen poveaan vasten** атаез нылпизэ гадь бордаз жиптиз; **korkea p.** жужыт мёля (я. гадь); **maan povessa** выжт., вылий ст. музъмын, музъем пушкин 2. пи; **pitää jtak povessaan** мae ке пияд возыны
predikaatti^{5-C} кыл. йыръёз*, сказуемой, предикат
predikatiivi⁵ кыл. нимыйръёз*, именной сказуемой, предикатив
reesens⁵ кыл. или дыр; **myöntien p.** зэматон* (я. утвердительной) или дыр
prefaksi⁵ кыл. азитэт*, приставка
prepositio³ кыл. нимазь*, предлог
presidentti^{5-C} азьмурт*, президент
preteriti⁵ кыл. ортчем дыр; **I pre-teriti** тодмо ортчем дыр; **II pre-teriti** тодмотэм ортчем дыр
priima⁹ туж усто, вылий ёччлыко, первоклассной [-с-]; **p. tavara** вылий ёччлыко вуз (я. товар)
profeetta^{9-C} вöсъ. пророк
profili⁵ 1. профиль 2. выжт. туссуред*, образ, имидж, сям;
pitää matalaa profilia астэ шып

гинэ возыны, нырдэ нόкытчы чуртнатэк улыны
prolatiivi⁵ кыл. ортчон вошьет* (я. падеж) (*кесь taitse* музъем вылти, *puhelimitse* телефонэн, телефон пыр)
pronomini⁵ кыл. нимвоштос*, местоимение
pronSSI⁵ брónза; **valaa patsas pronssiin** брónзалэс синпелет* (я. памятник) кисьтыны; **hän sai pronssia, hän pääsi pronssille** спорт. со брónза (медаль) басьтэз
prosentti^{5-C} процент; **prosentteina laskettuna** процентэн лыдъяса
prostituoitu^{1-F} проститутка
protesti⁵ 1. протест, пумиткыл* 2. юр.. ужб. опротестовать кар|он, -ем, опротестовáние, пумиткыл (сёт|он, -эм)
prässätä⁷³ 1. (*puristaa*) прессовать карыны; **prässättty pelti** прессовать карем корт лист 2. (*silittää*) утюгани, глáдить карыны; **p. housut** брюки (я. штан) утюгани 3. выжт. зйбыны (кинэ ке, кин ке вылэ), зйбыса возыны; **opettaja prässäsi oppilaitaan liikaa** дышетсь дышетскисьёсты мултэс зйбыса возылэз
pudistaa⁵³ курткины, курткиськыны *intr.*, сэзъя(лты)ны (*mae ke*); шонаны (*maih ke*); **p. lunta** лымыеz курткины, лымылэс курткиськыны; **p. päättää** йырдэ сэзъяны, йырыныд шонаны
pudistella⁶⁷ курткины, сэзъяны (*mae ke*); шонаны (*maih ke*); **p. matot** половикъёсты курткины (я. сэзъяны)
pudota^{74-F} усыны, пештыны; куашканы; **p. hevosen selästä**

вал вылысь усыны (я. пештыны); **takista on pudonnut nappi** пиджакысь бирдыез усиз; **housuni putoavat** штанэ куашка; **olin p., olin putoamaisillani** ёжыт гинэ ёй усы, усиско ни вал; **hinnat ovat pudonneet 50%** дунъёс 50%-лы усизы; **p. kilpailusta** чошатсконъёссы потыны (я. пештыны); **nyt puto-sin kärryiltä** выжт. маке ёйгес вала (= али тележкась уси) **puodottaa^{53-C}** уськытыны; куашкатаны; куштыны; **hän pudotti kupin lattialle** со чашазэ выж вылэ уськытиз; **puut pudottavat lehtensä** писпуюс куаръёссе уськыто (я. куашкато); **p. kirje postilaatikkoon** гожтэтээ почта яшике [-ш(ш)-] куштыны **puhallin^{33-I}** 1. *тех.* воздуходувка; (*tuuletin*) вентилятор 2. *муз.* пеллян (я. пелляса шудон) крезъгур инструмент **puhallus³⁹** 1. пельтон, -эм, пеллян, -м; **sammuttaa kynttilät yhdellä pualluksella** сюсътыльёсты одиг пельтэмэн кысыны; **lasinp.** пияла (посуда) пельтон (я. пельтыса лэсьтон) 2. (*henkäys*) пельтон, -эм, ырттон, -эм; **tuulen p.** тёл пельтон 3. (*puhallussoitimen*) шулаhn, -м, шудлон, -эм (крезъгур инструментэн); *чшт.* > **puhaltaa 1-2** **puhaltaa^{54-I}** 1. пельтыны, -ляны; **p. ilmaa ilmapalloon** шар пельтыны; **p. kynttilä sammukiin** сюсътылэз пельтыса кысыны; **p. saippuakuplia** майтал пульнос (я. пузырьёс) пелляны (я. пельтыса поттылыны); **p. pulloja** *тех.* бутылка (пельтыса) лэсь-

тыны 2. (*henkäistää*) пельтыны, ыртыны; **tuuli p.** тёл пельтэ 3. (*soittaa puhaltimella*) шуланы, -тыны, шудыны; **p. pilliin** шуланэ шуланы (я. шултыны); **p. torvea** трубаен шудыны 4. *вер.* (*varastaa*) капыртыны, кыскыны, шибзыны; **häneltä puhallettii lompakko** солэс уксё пуйызэ кыскиллям (я. шибзиллям) **puhdas^{41-F}** чылкыт, дун; **p. lattia** чылкыт (я. дун) выж; **p. ilma** чылкыт омыр; **pestä puhtaaksi** чылк-чылк миськыны; **p. omatunto** выжт. чылкыт возытбур* (я. совесть); **puhua sunsa puhtaaksi** выжт. мар малпаськод, ваньзэ вераны; шонерак (я. таниськытэк, зэм) вераны **puhdistaa⁵³** сужяны, чылкытатыны, дунматыны; **p. kaivo** колодчаэз сужяны; **p. joen röhjaa** шурез (я. шур пыдэсэз) чылкытатыны **puhdistua⁵²** сужаськыны, чылкытомуны, -аны, дунманы; **p. liasta** дэрилэс (я. кырсылэс) сужаськыны; **ilma puhdistui sateen aikana** зорыку (я. зор дыръя) омыр чылкытомиз **puhe⁴⁸** вераськон, -ем, кыл (ксь кенешонын); (*keskustelu*) ваче вераськон, -ем; **pitää p. kokouksessa** кенешонын вераськыны (я. кыл вераны); **johtaa puhetta kokouksessa** кенешлэн тёроэз* (я. председателез) луыны; **puheena oleva tapaus** эскероно ужпум; **mistä on p.?** мар сярысь вераськон (мынэ)?, мар луиз?; **tämä kysymys tulee puheeksi myöhemmin** та (ужпум) сярысь берло вераськомы; ужпум бер-

ло эскеремын луоз; **ottaa jk puheeksi** маке сярысь кыл(пум) поттыны (я. јутыны); **antaa aihetta puheisiin** вераськонъёслы (я. супыльтонъёслы) муг сётыны; **käydä johtajan puheilla** кивалтись доры вераськыны ветлыны; **päästä johtajan puheille** кивалтись доры приёме (я. вераськыны) сюрыны **puheenjohtaja¹⁰** тёро*, председатель; **yhdistyksen p.** огазеясь-конлэн тёроез **puheenvuoro¹** кыл (сёт|он, -эм); **antaa jillek p.** кыл сётыны (*вераськон понна*), вераськыны лэзыны; **hänelle annettiin p.** со-лы кыл сётизы; **pyytää puheenvuoroa** кыл курыны **puhekieli²⁶** вераськон кыл (*гожъясъкоң кыллы ваче пумит пуктыса*) **puhelias⁴¹** вераськись, вераськыны яратись, кылó-ымо; **p. mies** вераськыны яратись пиосмурт; **p. lapsi** кылó-буро (я. кылó-ымо) нылпи; **viina teki hänet puheliaaksi** вина юэмез бере со вераськись луиз **puhelin³³** телефон; **puhelimessa!** (сак) кылзий(съки)сько! (*телефонэн вазыса*); **puhua puhelimessa** телефонэн (я. телефон пыр) вераськыны; **kutsua jk puhelimeen** кинэ ке телефонэ (я. телефонэн вераськыны) ётыны; **älä sulje puhelinta!** телефон дэ эн ворса!; **palveleva p.** оскись-кон (я. юрттэт сётон) телефон **puhelinluettelo²** телефон книга (я. лыдзэт*) **puhelinnnumero²** телефон нόмер **puhelinvastaaja¹⁰** автоответчик

puhemies⁴² тёро*, председатель; **eduskunnan p.** парламентлэн тёроез **puhista⁶⁶** секытэн шоканы, жуштыны; **p. vihasta** йыркурен жуштыны; **mies alkoi hikoilla ja p. raskaasta työstä** пиосмурт, секыт ужаса, нюланы но секытэн шоканы кутскиз **puhjeta^{74-L}** 1. пуштыны, пасясыкыны; **rengas puhkesi** колёса (я. шына) пуштиз **2.** (*tulla esiin*) потыны (ксь пиньёс); (*esim. kukat*) устьтиськыны (ксь сяськаос); (*esim. lehdet*) бычыраны (ксь куаръёс); **hampaiden puhkeaminen** пинь потон; **ihoon puhkesi ajoksia** мугоре поськьюс потызы; **omenapuuut ovat puhjenneet kukan** улмопуос сяськаясько ни; **puun lehdet alkoivat p.** писпулэн куаръёсыз потыны (я. бычыраны) кутскизы (ни) **3.** (*alkaa*) кутскины, жутскины; **puhkesi raijilma** сильтёл жутскиз (я. кутскиз); **puhkesi sota** ож кутскиз, ожгар* (я. война) пуромиз; **yleisö puhkesi suosionosoituksiiin** калык чабыны кутскиз; **p. itkuun** бёрдыны кутскины **puhki: lyödä jk p.** маे ке пыр(ák) пасяны; **mennä p.** пуштыны, пилиськыны; **rengas meni p.** колёса пуштиз (я. пасясыкиз); **kulua p.** постыны, пась лууны, пасясыкыны; **miettiä päänsä p.** выжт. йырдэ тыйяны, шузи луутозь малпаськыса улыны **puhkua⁵²** жуштыны, секытэн шоканы; **p. vihasta** йыркурен жуштыны **puhua⁵²** вераськыны; **p. suomea** финн [-н] сямен (я. кылын) ве-

раськыны; **p. puhelimessa** телефонэн (я. телефон пыр) вераськыны; **p. radiossa** радиотй (я. rádiointi) вераськыны; **p. joutavia** (*t. pötyä*) тókmá (я. юнмэ) вераськыны; **p. itsekseen** ас понад вераськыны; **p. kankeasti** (*t. kangertaen*) кылыйл вераськыны; **p. liikoja** мултэс вераськыны, кылэз куз лэзылыны; **p. unissaan** уйбыртыны, уйвётад вераськыны; **totta puhuen** (*t. puuhukseni*) зэмзэ вераса, зэмзэ верано ке
puhuja¹⁰ оратор, вераськись (мурт); **hän on mainio p.** со усто оратор
puhujakoroke^{48-A}, **puhujalava**⁹ трибуна
puhumaton^{34-C} вераськисытэм, -ытэк; (*mykkä*) кылтэм-ымтэм, бак, немой *puhek.*; (*hiljainen*) чалмыт, шыпты; **ruotsia p. väestö** швед кылын вераськисытэм калык; **istua puhuttomana** вераськытэк (я. чалмыт) пукыны; **menä puhumattomaksi** вераськемись дугдыны; кылтэм-ымтэм (я. бак) луны
puhutella^{67-C} вераськыны (*кинэн ke*); вазиськыны (*кинлы ke*); **puhuttelin häntä** мон соин вераськы; **saanko p. teitä?** яра-а Тйледлы вазиськыны?. Тйледын вераськыны яра-а?; **p. jtak etunimeltä** (*t. etunimellä*) кинлы ке нимызъя вазиськыны; **miten häntä on puhuteltava?** кызыбы солы вазиськоно?
puhutelu² кыл. вазиськон, обращение
puida⁶² 1. кутсаны, кутсаськыны *intr.*; **p. viljaa** ю-нянь кутсаны;

2. кутсаськыны (*heristää*) кышкатыны, курдатыны; **p. nyrkkiä jillek** кинэ ке мыжыкез сээзяса кышкатыны
3. выжт. кушаны, сыскины; **p. jtak asiaa** кычэ ке ужпумез кема кушаса улыны
puijata⁷³ алданы, пёяны, эрекчаны; **p. vanhukselta rahat** пересьлэс алдаса уксёэз кысыны
puikko^{1-A} 1. (пичи) боды (я. pu). чаг; **syödä puikoilla** векчи бодыосын сиськыны (китай я. япон сямен); **jäätelöp.** мороженойлэн [-нн-] пуэз 2. (*neulep.*) поэз (я. керттийськон) венъ; **neuloa puikoilla** поэз венен керттийськыны
puinen³⁸ 1. (*puusta tehty*) пу(лэс); **p. ovi** пу ёс 2. (*riittaisen kova*) пумем, пу кадь (чурит) 3. (=*painen*) писпую; **harvap. metsä** шир писпую нюлэс
puiseva¹⁰ 1. пумем, пу кадь (чурит) (*но köc*); **puisevia lanttuja** пумем (я. пу кадесь) калягаос
2. выжт. кёс, мёзмыт; **p. esitelmä** кёс доклад
puistattaa^{53-C} од. м. куалекъятыны, кезегъятыны, дырекъятыны;
minua p. монэ куалекъяэтэ, мон куалекъясько; (*kylmästä työs*) мон дырекъяэтэ (я. кезегъяэтэ)
puistatus³⁹ куалекъя|н, -м, дырекъя|н, -м, сээзяськ|он, -ем; **p. kävi läpi ruumiin** мугоры юзыркэзыры луыса кошкиз
puistikko^{4-A} сквер, парк (*личигес*)
puisto¹ парк, сад
puite^{48-C}: (*puitteet*) ёем. тр. л. 1. рама; **ikkunan puitteet** укно рама; **oven puitteet** ёс рама (я. коробка) 2. выжт. эсэп, норма; **jnk puitteissa** съобраз (я. мултэс)

- ортчытэк, эсэпсэ (я. нóрмазэ)
валаса
- rujo¹** бот. съёд|пот, -полынь (*Artemisia vulgaris*)
- rujottaa^{53-C}** бырттыны, писъяны, сузьбыны; (*työntää*) донгыны, чуртнаны; **p. lanka neulaan** сийнысээ вене бырттыны (я. писъяны); **p. helmiä lankaan** весез сийнысэ сузьбыны; **p. käsi hihaan** киез саесэ донгыны; **p. sorimus sormeen** зундэсээ чинные поныны; **p. T-paita ylleen** вылад футбólка кыскыны (я. дйсяны)
- rujottelu²** спорт. слáлом
- pukata^{73-A}** вер. донгыны, мырзыны, мырыштыны; **p. ovi auki** ёсээ донгыса устыны; **p. jtak kylkeen** кинэ ке кётурдэс(к)аз мырзыны (я. мырыштыны)
- pukea^{58-D}** дйсяны; **p. takki ylleen** вылад куртка дйсяны; **p. lapsi** нылпиэз дйсяны; **p. pääalleen (t. ylleen)** дйсяськыны; **p. ajatuk-sensa sanoiksi** выжт. (ас) мал-пандэ кыльёсын вераны (я. валэктыны) **2.** (*soveltuu hyvin*) тупаны; **hattu pukee häntä** шляпа солы тупа; **punainen pukee häntä** горд буёл солы тупа
- pukeutua^{52-F}** дйсяськыны, вылад дйсяны; **p. lämpimästi** шуныт дйсяськыны; **p. toisiin vaatteisiin** дйсез воштыны, воштийськыны
- pukine(et)⁴⁸** ёлем. тр. л. дйсь(кут); **naisten pukineet** кышномурт дйсь(кут)
- pukki^{5-A}** **I 1.** (*urosvuohi*) кечтака; **terve kuin p.** выжт. ужпи кадь таза **2.** (*teline*) пу вандонни (я. вандон стан) **3.** гимн. козёл; **hypätä pukin yli** козёл вылтй тэт-чыны **4.** вер. пус(ъет) (янгышез
- пустьем, галочка); (*virhe*) янгыш, ошибка
- pukki^{5-A}** **II** (*joulup.*) Тол бабай (я. буба)
- puku^{1-M}** костюм; кабдйсь*, фóрма; (*naisen*) платья, дэрэм; **miesten p.** (пиосмурт) костюм; **koulup.** школа (я. школае ветлон) фóрма (я. кабдйсь); **häärp.** сюан платья (я. дэрэм)
- pukihuone⁴⁸** кылисъконни, разде-вáлка; **teatr.** убóрной
- pula¹⁰** **1.** (*häätä*) секыт югдур (я. учыр), беда; **joutua pulaan** секыт югдуре (я. шуге-леке) шедыны; **päästää jk pulasta** кинэ ке се-кыт югдурсы поттыны; **jättää jk pulaan** кинэ ке секыт югдуре (я. шуге-леке) кельтыны **2.** (*riiste*) ёрмон, кулэяськон, тырмытэ луон; **meillä on pulaa henkilökunnasta** ми персоналлы ёр-миськомы (я. кулэяськиськомы) **3.** (*kriisi*) кризис
- pulahtaa^{53-F}** жомб(ы)ляк (я. буль-каќ) усыны (я. тэтчины); **mies pulahhti veteen** пиосмурт вуэ жомбляк тэтчиз
- pulikoida⁶²** чапыльтыны, чомбыл-ляськыны, жомбылляськыны; **lapset pulikoivat rannassa** пи-нальёс ярдурын жомбылляско
- pulla¹⁰** булк|а, -и
- pullea¹⁵** быгыль-быгыль, ныгыль-ныгыль; **pulleat posket** быгыль-быгыль бамъёс; **p. lompakko** пуй-пуй укёе пуйы
- pullistaa⁵³** пульдытыны, пельты-ны, золтыны; **p. poskensa** бамъ-ёстэ пельтыны; **tuuli p. purjeita** тёл тёлпоосты* (я. пárusъёсты) золтэ
- pullistua⁵²** пульдыны, пельтись-

кыны, золтىсъкыны; **otsasuonet pullistuvat vihasta** йыркурен кымыс сёнъёс ик пульдизы (я. золтىсъкызы); **pusero pullistui tuulessa** кофта тёл шорын пельском (я. пульдэм кадь луэм) **pullo**¹ бутылка, ёнелик; **p. viiniä** бутылка (кышно) вина, (кышно) винаен бутылка; **lasip.** пияла бутылка **pullo|llaan, -leen:** **posket pullollaan** пельтэм (я. пульдэм) бамъёсын; **syödä vatsansa pullolleen** кётыд пульдитозы си(сы)кыны **pullottaa**^{53-С} 1. (азылань) мычиськыса улыны; **vatsa p.** кёт (азылань) мычиськемын; **lompakko p. povitaskussa** уксё пуйы пишыс (я. зепысь) мычиськыса улэ 2. (*panna pulloon*) бутылкае тырыны (я. лэзьяны); **p. mehuja** сокъёсты бутылкае лэзьяны **pulma**¹⁰ шуг-секыт, шугъяскон, секыт(лык); **ratkaista p.** шуг-секыттээ сэрттыны* (я. решить карыны); **siinähän se p. onkin!** со бордын ик шуг-секыттээ уго! **pulumallinen**³⁸ шуг, секыт; **p. tilanne** шуг югдур (я. учыр) **pulmunen**³⁸ зоол. вожорик, пүнчика (*Plectrophenax nivalis*); **puhdas kuin p.** вож нуны кадь съёлыктэм (= вожорик кадь чылкыт) **pulpetti**^{5-С} парта **pulpulta**^{74-В} пöзыны, бульыртыны; (*virrata*) пызыны, вияны; **suihkulähde pulppuaa** фонтан пызые; **veri pulppuaa haavasta** ванскем интысыс вир јуз вия; **p. tarmoa** выжт. кужымен пачыланы **pulputtaa**^{53-С} бульккетыны, бульыртыны, бульыр (карыса) поттыны; **p. vettä kanisterista**

каныстрыасыс вуэз бульккетыса (я. бульыртыса) лэзыны; **kahvi p. hellalla** плита вылын кóфе бульыртэ (я. бульыр пёзе) **pulksa**¹⁰ веськ(ы)рес мугоро, (бад-зым) мугоро, таза (мугоро); **p. poika** веськрес мугоро пи(яш) **pulkistua**⁵² куайыны, зёк|омыны, -аны **pulssi**⁵ мед. виртэтчан*, пульс; **pulssin lyöntitiheys** виртэтчан-лэн чёмлыкез; **hän tunnusteli potilaan pulssia** со висисыллэс пульссэ эскериз (я. утчаз) **pulveri**⁶ порошок, пеньмос*; **pesu-p.** мисьтаськон порошок **pumpata**^{73-В} (насосэн) кыскыны, качать карыны; **p. vettä** насосэн ву кыскыны; **sydän pumpraa verta** сюлэм вирез вирсэрёйстї нуллэ, сюлэм вирез бергатэ; **p. jhk rohkeutta** выжт. кинэ ке сэзёмытыны, кинлэсъ мылкыздэ (я. аслыз осконзэ) жутыны; **p. tietoja jltak** выжт. кинлэсъ ке тодэттьёс* (я. свéдениос) кыскыны (я. портыны) **pumppu**^{1-В} насос, помпа **pumpuli**⁶ (*vani*) вата; (*riuivilla*) хлопок **punainen**³⁸ горд; (*vaaleamp. työs*) льёль; **p. väri** горд буёл (я. краска); **p. aamutaivas** льёль (я. горд) щук инбам; **hänen kasvonsa le-hahtivat punaisiksi** солэн ымнырыз гордэктйз (я. чыж-чыжлуиз); **ajaa päin punaista** (светофорын) горд тыл жуаку мыныны (кесь машинаен), горд тыл вылэ (я. дырья) мыныны; **nähdä punaista** выжт. урмыны, лекомыны, изъвермыны **punajuuri**²⁶ гордкушман

punakka^{14-А} (*iho*) чыжыт, горд(алэс), чыж(-горд); **punakat kasvot** чыжыт (я. гордалэс) бамъёс; **lihava ja p. mies** кой но горд куо пиосмурт

punarinta^{9-Д} зоол. ёззы (малиновка) (*Erithacus rubecula*)

punaruseka¹⁵ гордалэс-курень, гордпýр-курénь

punastella⁶⁷ чыжектыны, гордектыны, льёлёмыны; **minä sain p. hänen takiaan** мыным со понна чыжектено луиз

punastua⁵² чыжектыны, гордектыны, льёлёмыны; **tytö punastui** ныл чыжектиз; **pojan posket**

punastuivat пияшлэн бамъёсыз чыжектизы; **p. häpeästä** возь-даськыса гордектыны

punata⁷³ льёльманы, горд (я. льоль) карыны (я. буяны); **p. huulensa** ымдурдэ льёльманы

punatauti^{5-Г} мед. кот[кыль, -виян, дизентерий(я)] [-зи-]; **hän potee**

punatautia со коткылен (я. дизентерийен) висе

punatukkainen³⁸ горд йырсиё, кельйт

punatulkku^{1-А} зоол. шушы (*Pyrhula pyrrhula*)

punaviini⁵ горд вина

punnertaa^{54-К} 1. (*olla punainen*) гордектыны, льёлектыны, льоль ад-зиськыны; **mansikat alkavat jo p.** узы (я. виктория) гордектыны кутском ни; **horisontti alkoi jo p.** инвис льёлектэ ни 2. (*tehdä punaiseksi*) чыжектытыны, горд (я. чыж-чыж) карыны; **pakkaneen p. posket** кезыт бамъёсты чыжектытэ

punnertava¹⁰ горд|алэс, -мыт, горд|пýр, -пыръэм; **kalpean (t. haale-**

an) **p.** льёлялэс, льёльмыт, лем-лет

punertua^{52-К} гордектыны, чыжектыны, льёлёмыны; **mansikka on punertumassa** узы гордектэ ни; **omenat punertuvat (t. ovat puner-tumassa)** улмо чыжектэ ни

punkka^{10-А} вер. 1. (*soikko*) (мись-таськон) тусь; **pestä lasta punkas-sa** нылпиэз тусын миськыны 2. (*säoky*) кровать, койка

punkki^{5-А} зоол. лемтэй (*Acarina*)

punnertaa^{54-К} 1. (*ponnistella*) (ку́ж-мыйс) тыршыны (я. турттыны), пычкиськыны, кужымез поныны (я. сётыны); **p. mäkeä ylös** гурезе кужымез поныса тубыны (я. жутсыкыны); **p. säkki sel-käänsä** пычкиськыса (я. мырдэм) мешокез тыбыр вылад жутыны 2. спорт. кечиръяскыны (ксь турникин), подтáгиваться [-ща] кариськыны; (*penkipunnerruk-sessa*) штánгаэз жутыны, -ъяны; **mennä punnertamalla käsisei-sontaan** турнике кечирскыса, ки иылэ султыны; **voittaja pun-nersi 93 kg** вормись 93 кг жутыйз

punnita⁶⁹ мертаны (секталазз); **p. jnk paino** кинлэс ке секталазэ мертаны; **p. itsensä** мертастькыны, ас(лэсстьд) секталадэ мертаны; **p. vaa'alla** весэн мертаны; **p. sanojaan** выжт. кыльёстэ пýр-пóч малпаса вераны

punnus³⁹ гира; **kahden kilon p.** кык килограммъем [-м-] гира; **seinäkelon punnuksset** борддор часлэн гираосыз

punoa⁵² пуныны, керттыны; (*virsu*) кутаны; **p. palmikko** йырси пуныны; **p. seppellettä** венок керттыны; **niinestä punotut virsut**

нинлэсь кутам кут; **p. juonia** выжт. кескич (я. урод) ужьёс пöраны
punoittaa^{53-C} гордэктыны, горд (я. чыжыт, льоль) адзиськыны; **hänen poskensa punoittavat** солэн бамъёсыз чыжытэс (я. жуало), бамъёсыз чыжектэмни; **mansi-kat alkavat** **p.** узы (я. виктброя) гордэктыны кутске ни; **taivas** **p.** инбам гордэктэ (я. льоль пиштэ) **punos**³⁹ пунэм шнур (я. кал, гозы), тесьма; **kolmisäikeinen** **p.** куинь нюжаен пунэм шнур (я. кал); **kultalankap.** зарни сйныко тесьма
punta^{10-J} (*rahayksikkö*) фунт (уксёлыд)
puola¹⁰ I 1. (*rulla*) серы, шпулька; катушка; (*käämi*) бобинá [ба-, бабинó] 2. (*pyörän*) спицá, пинь (колёсалэн) 3. (*poikkirii*) вамен пу
puola¹⁰ II поляк кыл
Puola¹⁰ геогр. Польша
puolalainen³⁸ 1. тн. поляк, Польшиась 2. поляк, (*naishenkilö työs*) полячка, полька
puolata⁷³ серыяны, шпулькае биньныы
puoleen *нб. но ск.* пала, =лы; **vetää kaikkien huomio puoleensa** ваньзылэс саклыксэс ас палад кыскыны (я. берыктыны); **kääntää lääkärin** **p.** эмчили* (я. врачлы) вазиськыны
puoleksi жыныез(лы); **p. tyhjä** жыныё, жыныез буш; **p. leikillään** шудыса сямен, шудысагес
puolella *нб.* палан; (*liikeverbienv yhteydessä*) палтй; **oikealla** **p.** бур палан; **olen sinun puollellasi** мон тон палан луисько; **kävellä**

joen **p.** шур палтй ветлыны (я. поръяны); **millä p.?** кўдпалтй? **puolelle** *нб.* пала; **joen** **p.** шур пала; **vasemmalle** **p.** паллян пала; **siirtyä jnk p.** кин ке пала выжыны (я. потыны); **mille p.?** кўдпалá? **puolelta** *нб.* палась, -сен, ласянь; **oikealta** **p.** бур палас; **vasemmalta** **p.** паллян палас; **ota kiinni tältä p.** та паласен (я. ласянь) кут; **miltä p.?** кўдпаласéн? **puolesta** *нб. но ск.* понна, =я; пумысен, ласянь; **olen iloinen puolestasi** тон понна шумпотийско; **taistella rauhan** **p.** тупаса улон понна нюръясыкыны; **äänestää jnk p.** кин ке понна куара сётыны; **sekä p. että vastaan** понна но, пумит но; **minä puolestani ...** ачим мон ..., ачим ласянь ...; **viran** **p.** интуужъя*, должность; **minun puolestani saat tehdä mitä haluat** мон понна – мар каремед потэ, кар
puoli²⁶ I. пал; **tällä puolella katua** ульчалэн тапалаз; **talo sijaitsee joen tallä puolella** корка шур тапалан сылэ; **toisella puolella** (*t. puolen*) **jtk** малэн ке мукет палаз; **kahden puolen jtk** малэн ке кыкнáпалáз (я. мыд-мыд палаз); **joka puolelta** кόтькуд палас (я. ласянь); **eri puolilla maata** страналэн пёртэм пальёсаз; **pitää jnk puolta** кин ке пала дўрабасьтыны; **pitää puolensa** (*t. puoliaan*) астэ утыны 2. (*puolet*) жыны; **kello on jo p. kolme** дыр кык но жыны ини; **p. sankoa** жыны ведра; **p. vuotta** жыны ар; **puolet väestöstä** калык польсь жыныез; **puolta vähemmän** жыныезлэс ёжыт; **puolelta päivin**

лымшор (я. нуназе) бере ♂ **jalka-**
p. пал пыд; **kärip.** пал ки (я. суй)
puolikas^{41-А} жыны, пал, огпалыз;
leivän p. няньлэн жыныез
puoliksi шори; жыны|ё, -ез; **ostaa**
jtak jnk kanssa p. маे ке кинэн
 ке шори вылэ басьтыны; **leikata**
p. шори вандыны; **vene oli p.**
maalla, p. vedessä пыжлэн жы-
 ныеz музъем вылын, жыныез
 выын вал; **p. auki** жыныё пась
 (я. усътэмын)
puolikuu⁵⁰ I жыныё (я. сюрло) то-
 лэзь; **Turkin p.** нимысът. Түрци-
 лэн сюрло толэзез (*флагын*)
puolikuu⁵¹ II (*kuukauden puoliväli*)
 жыны толэзь, толэзлыэн жыны-
 ез; **heti puolenkuun jälkeen** жы-
 ны толэзь ортчем бере ик; **puo-**
lenkuun maissa жыны толэзь
 котыр(ын)
puolimatka⁹ жыны сюрес; **puoli-**
matkaan päästäään жыны сюре-
 сэз ортчыса
puolipiste⁴⁸ тóчкаен запятой
puolipäivä¹⁰ лымшор, нуназе
 (шор), обед; **puolipäivän (t. puo-**
lenpäivän) аикаан лымшоре, ну-
 назе шорын; **ennen puolapäivää**
 лымшорозы
puoliso² кузпал; **presidentin p.**
 президентлэн кузпалыз
puolitoista одый но жыны
puolittaa^{53-С} шори люкыны; **puoli-**
tettava tablettei шори люконо
 таблётка
puolittain жыны|ё, -ез; (*osittain*)
 ёжытак, кёня ке; (*melkein*) ёжыт
 гинэ + ёвёлтён / *kielto*; **ikkuna**
on p. auki укно жыныё пась (я.
 усътэмын); **p. maassa, p. ilmassa**
 жыныез музъем вылын, жыны-
 ез омырын; **p. vahingossa** ёжы-

так янгышаса
puolivalmis⁴¹ жыныé(-урдсо)
 (дась); **työni jäi puolivalmiaksi**
 уже жыныё кылиз
puoliväli⁵ шор(ыз), жыны(ез); **elo-**
kuun puolivälissä гудырикош-
 конлэн (я. áвгустлэн) шораз;
matkan p. сюреслэн шорыз (я.
 жыныез); жыны сюрес
puoltaa⁵⁴⁻¹ 1. (*kannattaa*) умоен
 лыдъяны, поддержать карыны;
(suositella) дэмланы, рекомендо-
 вать карыны; **p. jtak jhk virkaan**
 кинэ ке кычё ке интыуже* (я.
 должносте) дэмланы 2. (*tukea*)
 дўр/басьтыны, дўр/вайыны (кин
 ке понна, кинлы ке); **poliittiset**
syyt puoltavat tätä ratkaisua
 политикаен герзасъкем мугъёс
 та пумкыльян* (я. решёние)
 понна луо
puolue⁴⁸ пárти(я); **puolueen jäsen**
 пárтилэн ёзчиэз* (я. членэз);
liittyä puolueeseen пárтие пыры-
 ны; **puolueen jäsenkirja** пárти
 (я. партыйной) билет
puolueeton^{34-С} 1. (*objektiivinen*) объ-
 ективо*, объективной, шонер-
 (лыко) 2. (*neutraali*) нейтрал(ь-
 ной), нокытчы пырисы(кись)
 тэм; **p. maa** нейтрал(ьной) кун
 3. (*puolueeseen kuulumaton*) пár-
 тие (я. партиосы) пырисътэм,
 пárтиын луисътэм, беспартый-
 ной
puolukka^{14-А} бот. ягмулы (*брус-*
ника) (*Vaccinium vitis-idaea*)
puolustaa⁵³ утыны(-возьманы),
 защищать карыны (мае ке);
(kannattaa) дўр/басьтыны (малы
 ке); (*puolustella*) шонере потты-
 ны (турттыны); **p. isänmaataan**
 атыкай музъемдэ утыны; **p.**

- kantaansa** ас позыцидэ (я. учкос-тэ*) утыны; **p. maalia** спорт. капкаез утыны (я. возьманы) **puolustaja¹⁰** юр., спорт. ои утись, возьмась, защищать карись, зашытник; (*kannattaja*) дурбасьтись; нюръяськись **puolustus³⁹** утён(-возьман), утем(-возьмам), оборона, защищать карон, -ем, зашытта; (*kannattamien*) дурбасът|он, -эм; (*puolustelu*) шонере потт|он, -эм, оправдание; **hänellä ei ollut mitään sa-nottavaa puolustuksekseen** ассе шонере поттон вылысь солы номыр вераны вал **puolustusministeriö³** утисъконъя (я. обороная) министерство **puomi⁵** 1. шлагбаум 2. гимн. кор. бревно; **voimistella puomilla** гимнастикаен кор вылын вырыны **puoti^{5-F}** лавка, магазин **purilli⁵** анат. син|нуны, -адзон, -сьёд **poraista⁶⁶** куртчыны; (*haukata*) куртчыса басътыны, куа́чак куртчыны; **hän puraisi palan omenasta** со яблокез куртчиз, со яблоклэс оглюкетсэ куртчыса басътиз **p. poikki** шорияк куртчыны; **p. huultaan** ымдурдэ куртчыны **purema¹⁰** 1. (*puraisu*) куртчем; **hyttysen p.** чибинь куртчем 2. (*puraisun jälki*) куртчем (инты) **pureskella⁶⁷** сыскыны, сыскисъкыны *intr.*, кушаны; (*nakertaa*) йырыны, йырайисъкыны *intr.*; **p. lei-pää** нянь сыскыны (я. кушаны); **p. kyntäään** гижидэ йырыны **pureutua^{52-F}** куртчисъкыны, мертчисъкыны; **punkki pureutui kainalooni** кунулам лемтэй мерт- чисъкиз; **p. työhönsä** выжт. уж борды жабырсыны **pureva¹⁰** 1. (*terävä*) лэчыт; **p. viikate** лэчыт кусо 2. (*vilttäävä*) чеп(ы)-лес, сутись, вандйесь; **p. pakkanen** чеплес (я. зырт) кезыт 3. выжт. (*kärkevä*) лек; **p. iva** лек серемес карон; **p. huomautus** лек алон (я. замечание) **purilas⁴¹** гурт. в. суэри (*воловушка*) **puristaa⁵³** 1. пачкатыны, зыйны; (*kouristaa käsin*) кырмыны; (*kitristää myös*) жикатыны; (*painaat jatk vasten myös*) жиптыны; **ken-gät puristavat jalkojani** ботинкае пыдме пачкате; **p. kätensä pyrkii** мыжыкъестэ кырмыны; **p. jk sylinsä** кинэ ке зыгыртыны (я. гадь бордад жиптыны); **p. jnk kättä** кинлэс ке кизэ кутылыны (зечъясыкыса); **p. huulet yhteen** ымдуруйёсты шымыртыны; **siitä se kenkä puristaakin** выжт. тыйн мар бордын вылэм ужпум 2. (*erottaa puristamalla*) пызырытыны, -ъяны, пычкыны; **p. sitruuna (kuiviin)** лимонээ пызыртыны; **p. vesi vaatteista** дйсъкутэз пызыръяны 3. выжт. чепылляны, пачкатыны; **huoli p. sydäntä** сюлмасъкон сюлэмме чепылля 4. тех. (брикетэн) прессовать карыны; **priketeiksi puristettu kivihiili** брикетэн прессовать карем музъем эгыр **puristautua^{52-F}** пачканы, шымырсыны; **p. kokoon** шымырсыны; **veljekset puristautuvat yhteen lähelle toisiaan** вын-агайёс оғогзы борды жиптисъкизы (я. зыгырскизы) **puristin³³** пресс [-с]; зажим **puristua⁵²** 1. кырмисъкыны, шы-

мырсыны; (*pusertua*) пунырызыны, пызыраны; **käsi puristui nyrrkiin** ки (мыжыке) кырмиськиз; **p. kokoon** шымырсыны; **tuubista puristuva taha** тюбиксы пунырырзись паста **2. тех.** прессоваться [-цца] кариськыны **purje⁴⁸** тölpo*, пáрус; **nostaa purjeet** тölпоосты (я. пáрусьёсты) жутыны; **purjehtia täysin purjein** вань пáрусьёсты вöльяса мыныны
purjehdus³⁹ **1.** пáрусэн уя|н, -м (я. уяса ветл|он, -эм) **2. спорт.** пáрус(ной) спорт
purjehtia^{61-F} яхтаен (я. пáрусо кораблен) уяны (я. уяса ветлыны); **p. Norjan lipun alla** норвег флаг улын уяны (я. уяса ветлыны) (корабль ссб)
purjevene⁴⁸ пáрусэн пыж; *спорт.* яхта
purjo¹ порейсугон
purkaa^{53-D} **1.** сéрттыны(-пертчыны), демонтировать карыны; (*hajottaa*) куашкатыны; **p. kap-paleiksi** люкетъёслы сéрттыны-пертчыны; **talo purettiin** коркаез сéрттىзы (я. куашкатизы) **2.** (*ratkoa*) кырыны, ёззыны; (*päästää auki*) пертчыны, сéрттыны; **p. hame** юбкаез ёззыны; **p. sukkaka** носкиез сéрттыны; **p. kerä** бугорез сéрттыны **3.** (*tyhjentää*) жоктыны, бушатыны; **p. auton lasti** машинаез жоктыны; **p. vau-nu** вагонэз бушатыны **4. физ.** разрядить карыны, пуктыны *rihek.*; **p. akku** аккумуляторез [акумл-] разрядить карыны **5.** (*kumota*) уретыны, тарканы, куспетй карыны; **p. sopimus** огылэз* (я. договорез) уреты-

ны; **p. aviolitto** кузальяско-нэз уретыны **6.** (*lakkauttaa*) лэзыны, расформировать карыны; **joukko-osaston purkaminen** ожгар* (я. вóинской) частез расформировать карон **7. выжт.** уссыны, вераны; лэзыны; **p. mieltäään** сюлэмдэ уссыны; **p. kiukunsa jhk** йыркурдэ кин ке вылэ лэзыны

purkaantua^{52-J} > **purkautua**

purkautua^{52-F} **1.** (*ratketa*) кыриськыны, зéзиськыны; (*esim. neule*) сéрттиськыны, -аны; **purkautu-nut neule** сéрттиськем керттэм дийс; **solmu on päässyt purkau-tumaan** герд сéрам (я. пертчысъкем) **2.** эл. разрядиться [-ща] кариськыны, пуксыны *rihek.*; **purkautunut akku** разрядиться кариськем аккумулятор [акумл-] **3.** (*sopimus, aviolitto*) куспетй (я. уретэмйн) луыны, таркасыкыны; **sopimus purkautui** договор куспетй луиз (я. таркамын вал) **4. выжт.** сюлэмдэ уссыны, усстьиськыны; **hän tunsi tarvetta p.** солэн сюлэмзэ усстьемез потэ вал

purkki^{5-A} банка

purnata⁷³ вüчыртыны, нукыртыны, ёурыны; **p. jstak** маке пумысен вüчыртыны

puro¹ ошмес (*пичи шур*), (*пичи шур*); **p. virtaa** ошмес бызе

purprura¹² чагырпýр-гóрд, чагырпýръéм-гóрд; чýж-горд, гóрд-горд; **purppuralla värijättä kangas** чагырпýр-гóрд буям басма; **pos-kien p.** бамъёслэн чýж-гордзы **purra⁶⁷** курчыны, пурыны, курчылысъкыны *intr.*; (*pistää*) лек-сыны, -аны; **koira puri jalkaan**

пуны пыдме куртчиз (я. пуриз); **koiramme ei pure, koirallamme ei ole tapana** р. пунымы уг куртчылйсъы; **luteet purevat** урбоос куртчылйсъко; **pakkanen puree korviani** *выжт.* кезыт пельёсме чепылля; **hän totteli hammasta purren** *выжт.* туж мýл потытэк кылзийсъкиз (= пиньёссэ куртчыса кылзийсъкиз)

purskahtaa^{53-F} 1. чызый(иськ)ыны, пызыны, пызыйса потыны; **haavasta purskahtava veri** вандинськем интысыч чызайись (я. чызыйса потись) вир 2. *выжт.*: **p. itkuun** бёрдыны кутскины; **p. nauruun** серекъяны кутскины, пырсыны

pursua⁵², **pursuta**⁷⁴ 1. вияны, дуртйз (я. пачыл) потыны; **rinnasta pursuva maito** гадьысыч виясъя (я. потись) юл; **taikina pursui yli astian laitosten** ыльнянь дуртйз потись 2. *выжт.* пачыланы, пöзыны, буг(ы)рес ортчыны; **riemu pursuaa yli äyräiden** шумптон пачыла

purtilo² тусь; **sian p.** парсы тусь

puru¹ пила пызь, опил(ка); **sahan-p.** пила пызь

purukumi⁵ сыскон (резинка), сир; **pureskella purukumia** сыскиськыны, сир сыскыны

pusakka^{14-A} вер. куртка

pusero² 1. (*naisen*) блúзкá, кофта; (*jumpperi*) джéмпер, пуловер 2. (*takki*) куртка

puserrin^{33-K} пресс [-с]; **mehunp.** сок пызыртон*, соковыжималка

pusertaa^{54-K} 1. (*puristaa*) пачкатыны, зйбыны, погманы; (*kouristaa käsin*) кырмыны; (*painaajtak vasten myös*) жиптыны; **p. jtak**

käsivarresta кинэ ке суйтайз кырмыны; **sormet pusersivat veitsen kahvaa** чиньюс пурт ныдэз кырмизы (я. пачкатайз); **p. jk rintaansa vasten** кинэ ке гадь бордад жиптыны; **tuska p. sydäntä** *выжт.* куректон сюлэмэз пачкатэ (я. чепылля) 2. (*erottaa puristamalla*) пызыртыны, -ъяны, пунырзыйтыны, пычкыны; **p. sitruuna (kuiviin)** лимонэз пызыртыны; **p. vesi vaatteista** дйськутэз пызыръяны 3. (*ahdistaa*) пачкатыны, жикатыны; **kenkäni pusertavat jalkojani** ботинкае пыдме пачкатэ

pusertua^{52-K} пачканы, зйбиськыны, погмаськыны; (*puristua*) пунырзыйны, пызыраны; **p. kokoon** погмаськыны; **tahna pusertui tuubista** паста тёбикисьч пунырзыйса потись; **sose pusertui siivilän läpi** пунем сйс пыртый пунырзыйса потись

puskea⁵⁸ 1. *tr:* леканы, лексыны, лекаськыны *intr.:* (*työntää*) донгыны, -аны; **lehmät puskevat toisiaan** скальёс (ог-огензы) лекасько; **koira puski kuonollaan oven auki** пуны ымнырыныз ёсэз донгыса усътйз; **veturi puskee vaunujoja edellään** локомотив вагонъёсты аяз донгыса нуз; **p. päänsä seinäään** *выжт.* юнмэ тыршины (= йырдэ борддоре мырзыйлыны); **p. töitä** *выжт.* зол (я. гижись-пиньбись) ужаны 2. *intr:* (*työntää*) донгиськыны, донгиськыса мыныны; **p. tuulta vasten** тёллы пумит мыныны

puskuri⁶ (*auton*) бампер (машиналэн)

pussata⁷³ вер. чупаны, чуп кары-

ны; **p. jtak poskelle** кинэ ке бамаз чуп карыны, кинлэсь ке бамзэ чупаны
pussi⁵ пуйы, пакет, кулёк, мешок;
viiden kilon p. perunoita вить килограммъем [-м-] картофка пуйы; **teep.** чай пакет; **maksaa omasta pussistaan** ас кисысьтыд (я. уксё пуйысытьд) тырыны; **pussit silmien alla** выжт. синъёс тёрнамын
pusu¹ вер. чупа|m, -н, чуп кар|ем, -он
putipuhdas^{41-F} чылк-чылк, дүн-дун; **putipuhtaaksi hakattu metsä** чылк-чылк корам (я. сайкем) нюлэс; **mies ryöstettiin putipuhtaaksi** выжт. пиосмуртлэсь номырзэ кельтытэк таласа нуизы
putki⁷ 1. труба, гумы; (*pieni*) трубка; **metallip.** металлэсь [-лл-] труба 2. (*tuubi*) тёбик; **hammas-tahnap.** пинь сузян паста(ен) тёбик 3. **радио.** [радио]лампа 4. ож. гумы (пум), ствол 5. **бот.** гумы, модос
putkimies⁴² (*vesijohtoasentaja*) слесарь, (ву) гумы кыскись; (*vie-märiasentaja*) сантéхник
protoilla⁶⁷ усьылыны, куашканы, пештылыны; **lehdet protoilevat** puista писпуюсьс куаръёс усс; **sanat protoilivat harvakseen ru-hujan huulilita** выжт. вераськисылэн ымыссытыз кыльёс шер потылзы (я. усылызы); чит.
> **pudota**
putous³⁹: (*vesip.*) вуусён, водопад
putsata⁷³ вер. сузяны; **p. kivääri** винтóвкаез сузяны; **he putsasi-vat kassan viimeistä penniä myötten** выжт. соос кáссаез бер-пум(этí) пéнниоз сузяллям;

чиш. > **puhdistaa**
puu¹⁸ 1. писпу; **puun juurella** писпу улын; **kiivetä puuhun** писпу э тубыны 2. (*puuaine; polttopuu*) пу; **tämä pöytä on tehty puusta** та ѫёк пулэсь лэсътэмьн; **haka-ta puita** пу кораны; **maistua puulta** выжт. чырты выжыозь вуны, а́клýк потыны
puuduttaa^{53-C} 1. (*saada puutumaan*) зубекты(ты)ны; **erämukava asento puudutti jäsenet** шуген пукыса улэм суез-пыдэз зубектыйз, шуген пукыса суйы-пыды зубектыйз 2. **мед.** кынтыны, обезбóлить (я. вöсез ёдйсътэм) карыны; **p. hammas** пинез кынтыны (я. обезбóлить карыны)
puuha¹⁰ 1. (*työ*) уж, выр|он, -ем, даурт|он, -эм (маин ке); **hänellä on paljon puuhaa** солэн трос ужез; **olla jssak puuhassa** маке карыны (я. дауртыны), маин ке вырыны (я. дауртыны); (*häärin-tä*) берга|н, -м выжт., бызыл|он, -эм (кесь юрт котырын) 2. (*hanke*) малпам уж, ужберыктон*, затéя; **hän oli koko puuhan alkupanija** со вань малпам ужлэн кичёттисез (я. мытисез) вал
puuhailla⁶⁷ вырыны, дауртыны, йыринтыны (маин ке); (*hääriä*) берганы выжт., бызылыны (кесь юрт котырын); **hän on puu-haillut elämänsä aikana yhtä ja toista** со ультозяз (я. гумырез чоже) соин но, тайн но выремын; **p. kotiaskareissa** юрт котырысь ужъёсын вырыны, юрт котырын берганы
puuhakas^{41-A} мылó-kydó, тыршись, сюлмо, ужез умой валась; **p. ih-minen** мылó-kydó (я. ужез умой

валась) адями; **p. emäntä** сюлмо (я. сюлмасъкись) кузё кышно
puuhata⁷³ 1. (*touhuta*) вырыны, дауртыны, йырнтыны (*mainke*; (*hääriä*) берганы; **p. keittiösä** кышнопалан (я. күхняын) берганы; **mitä hän puuhaa nykyään?** майн со выре ини али?, мар со ужа (я. каре) али? 2. (*koettaa saada aikaan*) лэсътыны турттыны (я. тыршыны); **p. omaa taloa** аслыд корка пуктыны (я. лесьтыны) турттыны
puujalka^{9-D} 1. (*puinen tekojalka*) пу пыд, (пу) протез [-тэ-] (пыдлы)
2.: **puujalat** *tr. л.* турикук, кокчо; **kävellä puujaloilla** турикукен ветлыны 3. (*puinen röydän tms. jalka*) пу кук (ксь јёклэн)
puukko^{1-A} финн [-н] пурт, фйнка *puhek.*
puukottaa^{53-C} пуртэн бышкаптыны; **hän puukotti miestä sydämeen** со пиосмуртээ сюл(э)маз пуртэн бышкаптийз
piuropino¹ ардана, артана, тырем пу; (*piutavara*) люкам коръёс, штабелён пу материал
piuro¹ јук
puuseppä^{10-B} столяр
puuska¹⁰ 1. (*tuulen*) тёлск|он,-ем, шуák пельт|он, -эм (я. ырт|он, -эм) 2. (*kohtaus*) лат|он, -эм, посьт|он, -эм; **vihan puuskassa** вожеж потыса, лекез посьтыса; **taudin p.** висён латон (я. посьтон)
puuskuttaa^{53-C} секытэн (я. шокполь) шоканы, јуштыны; **hen-gittää puuskuttaen** секытэн шоканы
puutalo¹ пу корка (я. юрт)
puutarha⁹ сад

puutarhuri⁶ сад вордйесь (я. утись), садовод
puute^{48-C} 1. (*riuttuminen*) тырмытэ(лык), тырмыт луымтэ, ёвэллык; **rahan p.** уксёлэн тырмытээз; **opettajista on p.** дышетайсьёэ уг тырмо 2. (*häätä*) ёрмон, кулэясъкон; **kärsiä puutetta** ёрмыны, кулэясъкыны (*малы ке*) 3. (*eräkohta*) шек, тырмытэз; **työssä on paljon puutteita** ужын трос шекъёсыз (я. тырмытэосыз)
puuteri⁶ пудра
puutos³⁹ > **puute 1, 3**
puutteellinen³⁸ (*riittämätön*) тырмыт (я. тырмымон) луисътэм, ёжыт, шеко; (*erätäydellinen*) (тыр*)быдэс луисътэм, умой (я. быдэсак) луисътэм; **p. toimeen-**
tulo ёжыт (я. тырмыт луисътэм) улыны коньдон; **p. tieto** тырмыт луисътэм тодэт* (я. информация); **p. teos** тырбыдэс* луисътэм кылдытос*, несовершённой произведение
puuttua^{52-C} I (*olla ilman jtak*) [ёвöl] тырмыны, тырмыт [ёвöl] лууны; **jltak puuttuu jtak** кинлэн ке маиз ке уг тырмы; **häneltä puuttuu kokemusta** солэн эскертээз* (я. опытээз) уг тырмы; **se nyt vielä puuttuisi!** соиз эшшо уг тырмы на вал!
puuttua^{52-C} II (*sekaantua*) пырыны, пырисъкыны *intr.*, нырдэ донгыны (я. чуртнаны), чуртнаасъкыны *intr.*; **p. puheeseen** верасъкон куспы пырыны, верасъконэ пырисъкыны; **p. asiaan** уже нырдэ чуртнаны
puutua^{52-F} зубектыны, пызыны, пумыны; **jalkani ovat puutuneet**

- пыдъёсы зубектыйзы
puuvilla⁹ хлопок
pyhiinvaellus³⁹ паломничество
pyhiinvaeltaja¹⁰ паломник
pyhimys³⁹ дун-съёлыктэм* мурт,
 святой (мурт); **julistaa pyhimyksksi** *vöös*. дун-съёлыктэм шуыса ялыны, святойёс пёлы пыртыны, канонизировать карыны
pyhittää^{53-С} 1. библ. дун-съёлыктэм* (я. святой) шуыса лыдъяны, сйлы карыны, данъяны; **pyhitetty olkoon sinun nimesi** тынад нимыд дано мед луоз 2. *vöös*.
 вёсяны, чылкытатон сэбэд ортчытыны, освятить [-вэ-] карыны; (*siunata*) бакель карыны*, бўр-сйзыны*, благословить карыны; **pyhitetty vesi** вёсям (я. святой) ву; **tarkoitus p. keinot** выжст. цель уже кутэм амальёсты шонере поттэ (= цель амальёсты благословить каре) 3. (*omistaa*) сйзыны; **p. viikonloput perheelle** шутэтскон нуналёсты семьяедлы сйзыны
pyhä¹⁰ 1. тн. вёслько*, дун-съёлыктэм*, святой; **P. Henki** *vöös*. Вёслько (я. Святой) Лул; **P. Urjö** Дун-Съёлыктэм (я. Святой) Гебрэй 2. тн. (*jalo*) вёсё-буро*, свящённой; **p. velvollisuus** вёсё-буро (одно)уж* (я. обязанность) 3. мн. дун-съёлыктэм мурт, святой (мурт); **pyhien elämäkerrat** святойёслэн улонзы 4. мн. > **pyhäpäivä**; **pyhien aikana** празднике [-эн-] дыръя; **hyvää pyhää!** праздникен!
pyhäinjäännös³⁹ *vöös*. святойёслэн кылемъёссы (ксь плащ, лыос но мк.); (*reliikki*) реликви(я)
pyhäkkö^{4-А} вылий ст. вёсьюрт*, вяськонни, храм
pyhäpäivä¹⁰ праздник [-эн-] (нунал); (*sunnuntai*) арня(нунал)
pyjama¹⁰ пижама
pykälä¹⁰ 1. параграф, пункт; ёзэт*, статья; **lain p.** катлэн ёзэтэз*, законлэн статьяез 2. (*lovi*) гоп, пиртэш; **leikata paperin reuna pykälille** бумага дурез пиртэшо (я. пинё) вандылыны 3. (*hammas*) пинь, йыл; **sahan hampaita muis-tuttavat pykälät** пила пиньёслы келшиш малэн ке йыльёсыз (я. пиньёсыз)
pyhy¹ вер. какан, пекан (*berpala*)
pylväs⁴¹ 1. (*tolppa*) юбо; (*pilari*) колонна; **puhelinp.** телефон юбо; **pystytää pylyväitä** юбо пуктылыны (я. юбояны); **savu nousi pysytysuorana pylyväänä** чын кузь юбо кадь (вылэ) жутскиз
pyree²⁰ нöр. немри, пунем, пастá;
tomaattip. томат(ной) пастá
pyrkimys³⁹ 1. турттон, -эм, тырш|он, -ем, выр|он,-ем; **p. totuusteen** зэмлыхез тодыны турттон 2. (*taipumus*) кыстийськ|он, -ем, мылкыд кар|он, -ем, тендéнци(я) [тэндэ-]; **pojalla on p. parantaa tapansa** пияш сямзэ тупатыны тырше
pyrkiaä^{61-Д} турттыны, тыршины, вырыны (+ инф./inf.); кыстийськыны (кин ке борды); куриськыны, юаськыны; **p. johtajan ruheille** кивалтисен вераськыны турттыны; вераськон понна кивалтись доры сюрыны турттыны; **p. lähtemään** кошкыны турттыны; **kasvi pyrkii aina valoon** будос коткү югыт пала кыстийське; **lapsi pyrkii syliin** нылпи кие куриське; **p. yliopis-**

toon университетэ пырыны турттыны

pyrstö¹ быж (чорыглэн, тылобур-долэн, самолётлэн); **riikinkukon** р. павлинлэн быжыз

pyrstötähти^{7-F} быжо кизили, комёта

pyry¹ пельском, пелляськом; **lu-mip.** лымы жобан

pyryttää^{53-C} пельскины, пелляськыны (лымыё куазь ссы); (**ulko-na**) **p.** (куазь) пельске; **p. tie umpeen** сюресээз пельтыны (я. (пельскиса) лымыен согыны)

pyrähtää^{53-F} 1.: p. lentoon (тúrák) лобзыны **2.** (rynnätä) (кир-пазь) пегзыны, бызыса кошкыны, пызыны *выжт.*; **p. sisään** бызыса пырыны

pyssy¹ пычал; **kaksipiirruinen p.** кык гумыё пычал

pysty|ssä, -stä, -yn 1.: olla pystyssä пыд йылын сылыны; **karvat ovat pystyssä** гон пештырскемын; **siilin piikit ovat pystyssä** чушъяллэн венъёсиз мечыр (сыло); **nostaa pystyyn** урдыны, жутыны; **hiukset nousivat pystyyn relostia** кышкамен йырсиос (пежыр я. мечыр) султыйз **2. (toimivana): pitää liikettä pystyssä** фýрмаез (я. бýзнесээз [-нэ-]) пыд йылаз возыны; **hallitus pysyi pystyssä kaksi kuuakutta** кивалтэт* (я. правительство) кык толээз возиськиз

pystysuora¹⁰ валланес*, вертикальной

pystytää^{53-C} пуктыны, жутыны; (*rakentaa myös*) лэсътыны; **p. muistopatsas** синпелет* (я. памятник) пуктыны; **p. talo** корка пуктыны (я. лэсътыны); **p. telta** палатка пуктыны

pystyvä¹⁰ 1. (terävä) лэчыт, мертвичь; **p. saha** лэчыт пила **2. (taitava)** быгатийс, валась, усто; **p. johtaja** усто кивалтись

pystyä⁵² 1. (kyetä) быгатыны; **hän ei pysty siihen** со уз быгаты сое лэсътыны; **sairas pystyy jo kävelämään** висись ветлыны быгатэ ини; **p. olemaan nauramatta** сerekъямлэс чидатскины, сerekъятэк улыны быгатыны; **en pysty luopumaan sinusta** монтынэсътыд уг ёйдиськы **2. (kyetä leikkaamaan)** мертвчины, басьтыны, вандыны; **saha ei pysty ruuhun** пила пуэ уг мертвчи (ни) **3. (kyetä vaikuttamaan)** действовать карыны (быгатыны); басьтыны; **ruoste ei pysty teräkseen** андан сыномыны уг сётски; **häneen ei pysty mikään** сое нόмырэн но уд басьты, кóтьмá карсолы – ёйнээ (я. падиэз) ёвёл

pysytellä^{67-C} возиськыны, луыны; **p. syrjässä (t. loitolla)** палэнныи возиськыны (я. улыны); **p. tasa-painossa** равновéсидэ возыны, ѡгкáдь (я. равновéсиын) возиськыны; **koira pysyteli isäntänsä kannoilla** пуны кузёэлэн мышказ (я. тыбыр съобраз) возиськиз

pysyvä¹⁰ ялán + кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. **t. teonn,** яланлыко*, постотянной; (*stabiili*) огсыр, (়гкáдь) юн, стабильной; **p. osoite** яланлыко (я. ялán ужась) адрес; **savuttaa pysyviä tuloksia** стабильной (я. ѡгкáдь юн) результатъёс басьтыны; **p. rauha** огсыр тупаса улон, яланлыко мир

pysyvästi ялán, пыр, весь; (*stabiilisti*) огсыр, (়гкáдь) юн, стабильно

pysyä⁵² (jäädä) кылъины; (*pysytel-*

lä) возисъкыны; (*säilyä*) утиськыны; **p. sisällä** (*t. kotona*) дорекыльыны, дорын луыны; **p. pysättää** пыд йылын возисъкыны; **sää pysyy ennallaan** куазь азъло кадь ик возисъке; **p. yhdessä** чош возисъкыны; **p. elossa** (*t. hengissä*) улэп (я. быгылес) луыны; **p. sanassaan** ас кылдэ волыны, ас кыл вылад сылыны **pysähdyss³⁹** дугд|он, -эм; **liikenne on pysähdyksissä** движение дугдэмъын (я. сылэ); *чит.* > **pysähtyä** **pysähtyä**^{52-F} дугдыны; **auto pysähtyi kaupan kohdalle** машина магазин вадъсы дугдйз; **p. lepää-mään** шутэтскины дугдыны; **p. liikennevaloissa** светофор азе дыгдыны; **p. puolitiehen** ёыны сюрес вылысен дугдыны; **kulkea pysähtymättä** дугдыштык (азъланы) мыныны **pysäkki**^{5-A} дугдылонни, остановка; **bussip.** автобус дугдылонни **pysäköidä**⁶² парковаться [-цца] карисъкыны *intr.*, (машинаез) пуктыны (я. парковать карыны) **pysäyttää**^{53-C} дугдыштыны; **p. auto** машинаез дугдыштыны; **p. verenvuoto** вир виямез дугдыштыны **pytty**^{1-C} 1. вышки, чан, дуз 2. (*WC-allas*) унитаз **ppy**¹⁸ зool. сяла (*Tetrastes bonasia*) **pyydys**³⁹ пойшур кутон (лэсьтэт*); (*kalanp.*) чорыг кутылон (тыйрлык); **ketunp.** ёичы кутон (лэсьтэт) **pyydystää**⁵³ кутылыны; (*kalastaa*) чорыганы, чорыг кутылыны; (*metsästää*) пойшуранны *intr.*; **p. oravia** конъяны, конъы кутылыны; **p. kaloja** чорыганы, чорыг кутылыны; **kissa p. hiiriä** писэй

шыра (я. шыръёсты кутылэ); **p. riistaa** пойшурани, кыйкай (я. пойшур-тылобурдо) кутылыны **ruuhe**^{48-D} чуш|кон, -ет; **astiap.** тусты-пуны чушет; **käsip.** ки-чушет; **kylpur.** чушкон (*мисьтыйсыкыны ветлыны*) **ruuheliina**⁹ чушкон, бамкышет **ruuhekumi**⁵ чуш|ет, -ылон, резинка **ruuhkiä**^{61-D} 1. чуш(ыл)ыны; **p. rõlyä** тузон чуш(ыл)ыны; **p. rõytä** ёкез чушалтыны; **p. itsensä** чушисъкыны, чушкыны 2. (*poista*) чушыны, (чушыса) быдтыны; **p. jnk nimi luettelosta** кинлэс ке нимэ спйсоксыз күштыны (я. чушыны) 3. > **ruyhältää** **ruuhkäistä**⁶⁶ чуш(алт)ыны, маялтыны; **p. suutaan** ымез чуш(алт)ыны **ruyhältää**^{54-I} (туж) јог мыныны, ширтыны; **auto ruyhälsi ohitse** машина туж јог вўзтй ширтиз (я. ортчи) **ruukipesu**¹ мисътасък|он, -ем, дйсъ мисък|он, -ем **ruukki**^{5-A} 1. (*ruukipesu*) мисътасък|он, дйсъ мисък|он; **olla ruukillä** мисътасъкыны, дйсъ мисъкыны 2. (*vaatteet*) мисъконо дйсъ, мисътасъкон; **pestä ruukkiä** дйсъ мисъкыны; **levittää p. kuivumaan** мисъкем дйсез куасътыны ошылыны **pyylevä**¹⁰ быг(ы)лес, быгыль-быгыль, ныг(ы)лес, кой **ruuntö**^{1-J} кур|он, -ем, юан, юам; (*anomus*) курисък|он, -ем; **jnk** **ruunnostä** кинлэн ке куремезъя; **minulla on sinulle p.** мынам тыныд куронэ вань **pyytää**^{54-F} 1. курыны, курисъкыны

intr.; **p. lupaap** лэзет* (я. разрешение) курыны, куриськыны (*ксь ужсыс*); **p. kirja ystävältä** эшедлэсь книга курыны; **p. anteeksi** ёккарыны* (я. простить карыны) курыны **2.** (*kutsua*) ётыны, чортыны; **p. vieraat pöytään** куноосты јёк съёры (пуксыны) ётыны; **p. puhelimeen** телефон доры ётыны **3.** > **pyydystää** **pyöreä¹⁵** **1.** кот(ы)рес, пит(ы)рес, быг(ы)лес; **p. pöytä** котырес јёк; **pyöreät kasvot** котрес ымныр; **silmät pyöreinä** выжт. синъёсты паськыт усътыса (я. быльк карыса) (*ксь паймемен*) **2.** (*lukutms.*) ѡглóм (я. ѡгъя лыдын) веграм, котрестэм* (*ксь лыдпусъёсты*); **pyörein luvuin** ѡглóм лыдпусъёсын (вераса) **pyöristyä⁵²** кот(ы)рес луыны, кот(ы)ресмыны; **silmät pyöristyivät kauhusta** кышкаса синъёс котрес луизы **pyöristää⁵³** кот(ы)рес (я. быг(ы)-лес) карыны, кот(ы)рестыны; **p. kokonaisluvuksi** быдэс число пала котрестыны* **pyöritellä^{67-C}** питырьяны, бергатыны, -ъяны; **p. jtak käsissään** мае ке кияд бергатыны **pyörittää^{53-C}** бергатыны, питыртыны, -ъяны; **p. vannetta** **1.** (*lantiolla*) ѿбруч бергатыны **2.** (*maata pitkin*) эгес питыртыны; **p. päättää** ѹырыныд бергатыны **pyöriä⁶¹** берганы, поръяны; **pyöri-vä tuoli** бергась пукон; **vesi pyörii syyänteessä** кожын ву берга (я. поръя); **lapset pyörivät äidin helmoissa** нылпиос анайзы котыртй бергало (я. гожерьяло); **p. kienellä** выжт. кыл йылын

берганы **pyörre^{48-K}** **1.** вуберган, ву портэт, -ы; (*tuulenp.*) тёлпери; **hän joutui tapahtumien pyörteeseen** со учыръёслэн поръясь кожазы шедиз; **mennä tanssin pyörteessä** выжт. бергаса (я. ширъяса) эктыны **2.** (*ryörtymänen*) йырсиберган, йырпоры **pyörremyrsky¹** тайфун; циклон **pyörryttää^{53-C}** од. м. берганы, помоны, ѡломыны; **minua p.** ѹыры берга (я. пороме) **pyörytä^{52-K}** ѹырсазез ыштыны, ѡблак усыны **pyörtää^{54-K}** **1.** берытскыны, берлань мыныны; **hän pyörsi ovelta takaisin** со ѿ дорысен берыткиз **2.** (*käyntiä*) кожыны; **p. oikeaan** бур пала кожыны (я. мыныны); **p. kadunkulman ympäri** корка съёры мыныны ◇ **p. sanansa** таныйскыны (*верам кылъ-сыдлэс*), сеськыны **pyörykkä^{14-A}** **1.** пог, шарак **2. nöp.** фрикаделька [-дэ-]; (*kotleetti*) котлет **pyörä¹⁰** **1.** питран, колёса, поглян **2.** (*polkup.*) велосипед [-лэсъ-*ruhek.*], велик *ruhek.*; (*moottorip.*) мотоцикл, мотик *ruhek.* **pyörähdellä^{67-F}** берганы, поръяны; **tanssin tahdissa** бергаса (я. ширъяса, поръяса) эктыны **pyöräilijä¹²** велосипедэн ветлайс (я. ворттылис) **pyöräillä⁶⁷** велосипедэн ветлыны (я. ворттылыны) **pyöveli⁶** палач **pähkinä¹²** пашпу)мульы, пушмульы **pähkinäpensas⁴¹** бот. пашпу, (пуш)мульыпу

päihde^{48-F} кудзон, кудзытайсь су-
рет, алкоголь [-ка-]: (*huume*)
усыкмон (сурет)*, усыкмет*,
наркотик
päihdyttää^{53-C} кудзытыны, шёма-
тыны; (*huumeet*) усыкмытыны,
шузимытыны (*наркотик ссы*)
päihptyyt⁴⁷ выжт. *ои* кудзэм(ын),
шёмаськем(ын); (*huumeista*)
усыкmem(ын), шузимем(ын)
(*наркотиклэсъ*)
päihtyyä^{52-F} кудзыны, шёмаськыны;
(*huumeista*) усыкмыны, шузимы-
ны (*наркотиклэсъ*)
pain пал|а, -ан, -ась; **etelään p.**
лымшор пала; **etelästä p.** лым-
шор палась; **menosuuntaan p.**
мынон пала; **kotiin p.** дор (я.
гурт) пала; **ikkuna on pihalla p.**
укно азбар пала учке; **mihin p.?**
ку́дпалá?, кытчý?; **missä p.?**
ку́дпалán?, кытýн?; **mistä p.?**
ку́дпалáсь?, кытýсь?; **mistä p.**
olet kotoisin? күдпалáсь тон
(луиськод)?; **muutos parempaan**
p. умойлань (я. умой пала) вош-
тийськонъёс; **asiat ovat parhain**
p. ужъёс умой пала (мыно); **mi-
ten p.?** күдпалáть?, кытý?; **toi-
sin p.** мукет сямен; **näin p.** тазыы;
тапалтыйз ♂ **p. naamaa** шонерак,
ымнырэ ик (*вераны*)
päinvastoin мыдлань, мукет ся-
мен; **sinä teit aivan p.** тон чыл-
как мыдлань карид (я. лэсътыйд);
asia on aivan p. ужпум чылкак
мукет сямен (вал)
päistikkaa йырин-|чукыйн, -пётрин,
-уллань; ури-бёри; **pudota puus-
ta p.** писпу йылысы йыринул-
лань усыны; **lähteä (t. juosta)**
p. ури-бёри (я. синтэм-пёльтэм)
кошкины

päitset⁷ *тр. л.* нюкто, кортнэттэм
сермет
päittääin 1. ваче йыр; **pojat makasi-
vat lattialla p.** пияшъёс выж (я.
пол) вылын ваче йыр кыллё вал
2. (*pituussuuntainensti*) кузяла,
-езъя; **syöttää kappale p. jyrsin-
koneeseen** ужано арбериэз фрэ-
зерной станоке кузяла поныны
päivettyä^{53-C} (шунды шорын) пы-
жыны, пыжиськыны; **kasvosi
ovat jo päivettyneet** ымнырыд
пыжем ни
päivisin нуназе(осы); **hän on p.**
poissa kotoa нуназе со дораз (я.
гуртаз) уг луылы
päivitetä^{67-C} (*ihmetellä*) абраны,
паймыны, кыланы-бураны (*пай-
мыса*); (*harmitella*) нёръяны,
зүрины, жохтиськыны; **ututta
autoa ihailtiin ja päiviteltiin** выль
машина шоры синмаськыса но
абраса учкизы
päivittääin нуналлы быдэ, нұнал-
мысъ; **voimistella p.** нуналлы
быдэ зарядка лэсътыны
päivyrī⁶ календарь, численник
[-н-] *puhek.*; **kellossa on p.** час
числоэз (я. нуналээ) но возьматэ
päivystys³⁹ дежурство, дежурить
кар|он, -ем
päivystäjä¹⁰ дежурной
päivystää⁵³ дежурить карыны;
päivystävä lääkäri дежурить
карись эмчи*, дежурной врач
päivä¹⁰ 1. нунал; **p. toisensa jälkeen**
нунал бёрсы нунал; **joka p.** ну-
наллы быдэ; **elokuun kolmantena**
päivänä гудырикошконлэн (я.
августлэн) куинéтй нуналаз;
tänä päivänä туннэ, та нуналэ;
eräänä päivänä огнунал(э); **kak-
si kertaa päivässä** нуналаз кык

- пол; **mikä p. tänään on?** кычे туннэ нунал?; **päivästä toiseen** нуналмысь, нуналлы быдэ; **päivällä** нуназе; **toissa päivänä** валлян; **kaikeet päivät, päivät pitkät** лўмбытэн-лўмбытэн, быдэс нунальёсын; **elää p. kerrallaan** туннэ нуналэн улыны, чуказе-еэз (я. вуоноеэз) сярысь малпась-кытэк улыны; **hyvää päivää!** бур нунал(эн)!, чырткем(есь)! **2. (aurinko)** шунды; **p. paistaa** шунды пиштэ; **paistattaa päivää** шунды шорын пыжисъкыны, загорать карыны ◇ **päätästä itse päivänsä** астэ быдтыны **päiväkirja⁹** дневник; (**päivittääin täytettävä kirja, luettelo tms.**) жур-нал; **pitää päiväkirjaa** дневник нуны; **luokan p.** класслэн [-с-] журналэз, клáссной журнал **päiväkoti^{5-Ф}** нылпи сад, детсад *puhek.*, яслы **päivällinen³⁸** нуназе (я. лымшор) сиён, обед (*суён*); **syödä päiväl-listä** нуназэз (я. обедзэ) сись-кыны, лымшораны, нуназеяны; **mitä tänään on päivälliseksi?** мар туннэ нуназеян понна? **päivämäärä¹⁰** нунал, дáта, число, дырвадес* **päivänkakkara¹²** бот. тёды|сясь-ка, -куча (*Leucanthemum vulgare*) **päivänsankari⁶** нуналлэн героэз, юбияр **päivänseisaus³⁹** шунды берытскон (я. сылон), нунал берытскон **päiväntasaaja¹⁰** эквáтор; **päiväntasaajan maat** эквáтор котырысь кунъёс **päivänvarjo¹** зонтик (*шундыллэсъ*) **päiväpeite^{48-С}** выл шобрет, валес шобыртэт, покрывал(о)
- päiväraha⁹** нуналлы (я. сúточной) уксё (я. конъдон) **päivästä⁷³** число (я. дáта) пуктыны, датировать карыны; **Helsingissä 21.5.1982 päivätty kirje** Хéльсин-кины 21.5.1982 дыр вадесэн датировать карем гожтэт **päiväys³⁹** число (я. дáта) пукт|он, -эм, датировать кар|он, -ем, датирóвка; (**päivämäärä**) нунал, дáта, число, дырвадес* **pälppättää^{53-С}** забыльтыны, дабыль-тыны, бόтыртыны; **ruhua p. lakkaamatta** дугдыйлтэк за-быльтыны **pälvi⁷** 1. гуждор, лымы шунам инты 2. (*täplä*) вишты; (*laikku*) пилеш (инты); **karvaton p.** пи-леш инты **pälyillä⁶⁷** кóтыр(ák) учкылыны (я. эскерисъкыны) **päre⁴⁸** чаг; **kiskoaa päreitä** чаг кеся-ны, чаганы; **päreet tr. л.** дранча (*штукатуркалы*) **päristä⁶⁶** тачыр (я. тачыр) карыны, тачыртыны; **rummut pärisevät** барабанъёс тачырто (я. тачыр каро) **pärjätä⁷³** веp. быгатыны; **pärjäätökö ilman apua?** юрттыгэк быга-тод-а?; **p. koulussa** школын улон(э)тй азинэс вамышъяны **pärskyttää^{53-С}** пызйылыны, пазя-ны, пазъгыны; **p. vettä toisen päälle** кин ке вылэ ву пазяны **pärskyä⁵²** пазясъкыны, пазъгисъ-кыны; **vettä pärskyi vaatteille** дийскут вылэ ву пазясъкиз (я. пазгисъкиз) **pässi⁵** така **pätevää¹⁰** 1. (*asiantuneva*) тодйсь-валась, компетéнтной; квалифи-

цированной 2. (*paikansapitää*) зэм(ос) луись; (*voimassaoleva*) ярано (луись), действительной; **p. asiakirja** ярано ужкагаз*, действительной документ; **p. syu** шёдскимон (я. тырмыт луись) муг **päteä^{58-F}** ужаны, тупаны, яраны; **tähän pätevä⁵ samat säännöt** татын сычё ик правилоос ужало ◇ **hän yrittää p.** со жутскины турттэ (я. тырше) (улоны) **pätkä¹⁰** урет*, люкет, отрывок; **p. makkaraa** сильтыремлэн* (я. колбаслэн) люкетэз **pää¹⁸** 1. йыр; **päätä särkee** йыр вице; **päätäni pyörryttää (t. huimaa)** йыр(ы) жоломе (я. пороме); **istua hattu päissä** шляпаен (я. шляпа поныса) пукыны; **ottaa hattu päistä** йырысь шляпаез куштыны; **kihara pää** баблес (я. бабля) йыр; **hänellä on terävä pää** выжт. солэн визымыз лэчыт, солэн йырыз умой ужа; **jillak on päätä vaikka muille jakaav** выжт. кинлэн ке визымыз (укир) трос; **perheen pää** семьялэн йырыз (я. кузёэз); **pöydän päissä** тёр шорын; **viidenkymmenen pään suuriin karja** витътон йыр пала пудо уллэ 2. (*loppu*) пум; (*kärki*) йыл; **kylän päissä** гурт пумын; **veitsen pää** пурт йыл; **sormen pää** чины йыл; **päähän asti** пумозя, пумаз-йылаз; **kulkea tie päistä päähän** сюресэз пумысеныз пумозяз ортчыны; **pylvään päissä** юбо йылын ◇ **olla alla pāin** мылкытэм (я. урод мылкыдо) луыны; **olla hyvällä pällä** умой мылкыдо луыны; **omin pāin** ас поннад (я. юнад, кожад).

нимаз; **lähteä suoraan pāätä takaisin** соку ик берен кошкыны (я. берытскины); **olla selvin pāin** сазь (йыро) луыны; **viina nousee pāähän** вина йыре тубе **pāäasia¹²** валтись уж(пум); уж-пумлэн пуштросэз **pāähine⁴⁸** йыре понон, иззы **pāähenkilö²** валтись герой; **romaanin p.** романлэн валтись героэз; **esittää pāähenkilöä** валтись ге-роэз шудыны **pāähänpisto¹** (шү́ак) йыре лыктэм (я. шуккем), (шү́ак) лыктэм малпан (я. идэя); (*oikku*) шү́ак эсэп (я. мылкыд) карон; **hän sai omittuisen pāähäniston** солэн йыраз (шү́ак) йоспörtэм малпан лыктиз **päälkallo¹** анат. йыр|кобы, -чаша **pääkaupunki^{5-G}** шоркар, столица **päälaki** анат. йыр|пыдэс, -йыл **päälause⁴⁸** кыл. валтись шуос*; главной предложение **päälle 1. нб. но ск.** вылэ, йылэ; **televisio p.** телевизор вылэ; **päälلنi** вылам (кытчи?); **päällemme** выламы (кытчи?); **panna pāälleen** вылад дйсяны 2. **нб. (lisäksi)** вылэ; **juoda ruoan p.** lääkettä сиён вылэ эмьюм сиыны, сись-кем бере эмьюм сиыны 3. **нб. но ск., вер.: panna valot p.** тыл(эз) жуатыны; **saapua paikan p.** (маке луэм) интые вуыны; **päätteeksi** со вылэ ик, вылаз ик, со сяна **päällekäin 1.** вылысътыз-вылаз, огэз вылэ огэз; **panna hirret (pi-noon) p.** коръёсты вылысътыз-вылаз тырыны 2. (*samanaikaisesti*) вылысътыз-вылаз, огэз вылэ огэз, óгдыре; **mennä p.** óгдыре

- ортчыны, вылысътыз-вылаз тупаны
- päällikkö**^{4-A} начальник, шеф; *ож.* командир; (*heimop.*) вождь; (*joh-taja*) кивалтйсь, йыр(мурт), тёро, кузё; (*kylänvanhin*) стáроста
- päälimmäinen**³⁸ сámой (я. тужес но) выл(й)ысез
- päällinen**³⁸ 1. мн. валтэс, кыскет, сырет, выл(ыз); (*suojus*) чехол; **tyynyn p.** миндэр валтэс 2. тн. (*päällä oleva*) выл(ысь), педпал; **kiven p. sammal** из вылысь жуй(ы); **päällisin puolin** вылый-вылый (гинэ), оглóм вераса
- päälyss**³⁹ 1. (*pakkaus*) тáра, упакóвка; (*suojus*) чехол 2. (*päälystää*) выл(й); **takan p.** каминлэн вылыз **päälystakki**^{5-A} пальто; (*sotilaan*) шинель [-нэ-]
- päälyste**⁴⁸ шобырт|он, -эт, выл; обýвка; облицóвка; (*makeisteen*) конфет [ка-] (я. бинялтон) бумага, бинет; **tien p.** сюрес шобыртэт (кесь асфальт); **seinän p.** борддорлэн облицóвкаэз
- päälystää**¹³ выл; **pöydän p.** јёк выл **päälystää**⁵³ вылтйз кыскыны, шобыртыны; **p. sohva plyyissä** диванэз плюшен кыскыны
- päälysvaatteet**^{48-C} тр. л. выл дíсь **päälä** 1. нб. но ск. вылын, йылын; (*liikeverbien yhteydessä*) вылтй, йылтй; **mäen p.** вырылын, гуррезь йылын; **kaapin p.** шкаф вылын (я. йылын); **päälläni** вылам (кытын?); **päällämme** выламы (кытын?); **hänelä oli päällään uusi puku** солэн вылаз выль костюм (дýсямын) вал, со выль костюмен вал 2. *вер.*: **valot ovat p.** тыл јува; **televisio on p.** телевíзор лээмэын; **olla paikan p.**
- (*make luum*) интыын лууны
- päältä** 1. нб. но ск. вылы|сы, -сен, йылы|сы, -сен; **lumi putosi talon p.** корка йылысь лымы усиз 2. *вер.*: **valo on pois p.** тыл кысэмын (я. уг јува) ◇ **katsella p.** палэнисен (я. оглóм гинэ) учкыны
- pääluokka**^{10-A} кыл. залог
- päämaja**⁹ *ож.* штаб-квартíра, стáвка
- päämies**⁴² йыр(мурт), кивалтйсь; **hallituksen p.** кивалтэтлэн* (я. правительство|лэн) йырмуртэз
- pääministeri**⁶ премьеér-министр
- päämäärä**¹⁰ (пуктэм) ужпум, цель; **asettaa päämääräkseen** аслыд (ачид) ужпум (я. цель) пуктыны; **saavuttaa päämääränsä** пуктэм ужпумдэ быдэстыны
- päänalunen**³⁸, **päänalus**³⁹ йыразъ-пу(л), йыролтэз
- päänsärky**^{1-D} йыр висён, йыркыль
- pääoma**¹⁰ 1. капитал, ваньбурут*, коньдонбур*: фонд(ъёс); **pää-oman sijoittaminen** коньдонбу-рез инвестíровать карон, капи-таловложéние 2. *шуд.* (*raha*) уксё, коньдон 3. *выжт.* узырлык, ваньбур; **koulutuksen antama henkinen p.** духóвной (я. лул-пуш*) узырлык, кудзэ дышетс-кон сётэ
- pääosa**¹⁰ 1. валтйсь (я. бадзым) лю-кетэз; (*enemistö*) (жынызэлэсъ) троcэз, уноez; **p. maan väestöstä on suomenkielisiä** кунын улйсъ-ёс пёлысь валтйсь люкетэз финн [-н] кылын вераськисъёс луу 2. > **päärooli**
- päärukari**⁶ жугисъконэз мытйсь (я. кутскись); (*alkuunpanija*) ки-чолтйсь, кутскон сёттись
- päärme**⁴⁸ бугортэм вурыс; (*reunus*)

(пужыё) дур, кайма; басма дур **päämäätä⁷³** киүж. бугортыны, шырыны; **p. pöytäliina** јёккышетлэсъ дурзэ бугортыны **päärooli⁵** валтйсь (я. глáвной) роль; **näytellä pääroolia** валтйсь ролез шудыны **päärynpä**¹² грúшá **pääsiäinen³⁸** Быдзым нунал, Великтэм, Акашка, Будзинал *rihek.*; **viime pääsiäisenä** кылем Быдзым нуналэ **pääsky¹, pääskynen³⁸** зоол. ваёбыж (*Hirundo*); пöськи (*Apus*); **törmäp.** ярдурапöськи (*Riparia riparia*) **pää|ssä, -stă, -hän:** нб. 1. (*paikasta*) кемын, -ысы, -е; **kauppa on viiden kilometrin päässä** магазин вить километр кемын; **puut istuttiiin metrin pähän toisistaan** писпусты оғ-огзылэсъ метр кеме мерттизы 2. (*ajasta*) ортчыса, улыса; **hän tuli tunnin päästä** со час ортчыса вуиз; **soita uudelleen hetken päästä** кёня ке улыса нош (ик) жингырты **päästää⁶⁶ I 1.** (*tavoitteeseen*) сюрыны, шедыны, вуыны; (*jksik*) пырыны (быгатыны); **p. kotiin** доре сюрыны; **p. loppuun** пумозяз вуыны; **p. hyviin tuloksiin** умой результатьёсы вуыны, умой результатьёс басьтыны; **p. perille** кулэ интые вуыны; **p. ylioppi-laaksi** школаез ўылпумъяны; **p. selville jstak** мae ке тодыны (быгатыны), пумзэ-йылзэ шедьтыны (быгатыны); **p. töihin** ужаны интияськыны 2. (*vapauttaa*) потыны; (*välityä*) мозмы(тсъ)ны; **p. sairaalasta** эмьюртысь* (я. большинцаисъ) потыны; **p. ulos** кыре (я. педло) потыны; **p. sisään** пы-

рыны, пушказ сюрыны (я. пырыны быгатыны); **p. pulasta** секыт югдурысъ мозмытскины (я. по-тыны); **p. koulusta** школаез ўылпумъяны (я. быдтыны); **pääsin juuri sanomasta, että...** али гинэ верай вал, ... шуыса; **p. eroon jstak** кинлэсъ ке (я. малэсъ ке) мозмытскины; **p. helpolla** капчиен (я. умоен) мозмытскины 3. (*pystyä*) быгатыны, валаны, тодыны (*ma карыны*); **pääseekö hän tulemaan?** быгатоз-а со лыктыны?; **eteisestä pääsee keittiöön** ѡсдорысен [-зд-, -ст-] күхняе пырыны луэ 4. (*pudota*) усыны, усыса кылыны; (*irti*) лэзькыны, мозмытскины, ишкалскыны; (*auki*) пертчиськыны; **koira pääsi irti kahleista** пуны думет йылысъстыз мозмытскиз **päästää II > pää|ssä** **päästämien³⁸** зоол. гудйсъшыр, мудйсъшыр, землеройка (*Soricida; Sorex araneus*) **päästää⁵³** лэзыны; (*vapauttaa*) мозмытыны; **p. jk menemääñ** кинэ ке мыныны (я. кошкины) лэзыны; **p. jk sisälle** кинэ ке пырыны лэзыны; **p. jk ulos** кинэ ке потыны лэзыны; **hän ei päästäänyt ketääñ lähelleenkääñ** со нóкинэ но матаз ѿ лэзылы; **p. vapaaksi** мозмытыны, кыре (я. эрике) лэзыны; **p. hevon en valjaista** валэз юскуны; **p. nauru** серекъяны кутскины ◇ **väriä päästäävärt farkut** бездйсъ джйнсы **päästötodistus³⁹** аттестат [ате-] (ксъ школаез ўылпумъям ссы) **pääsy¹ (sisäänp.)** пырлон, -ем; **tilaisuuteen on vapaat p.** ужрадэ эркын (я. дунтэк) пырон; **p. asiat-**

- tomilta kielletty** мурт адямиослы пырыны уг яра; чшт. > **päästää 1–2**
- pääsykoe^{48-D}** дышетскины пырон экзамен
- pääsylippu^{1-B}** пырон билет
- pääte^{48-C} 1.** (*loppu*) пум, окончание; *hermojen päättetet* анат. лулсэр* пумъёс, нервной окончаниос; **päätteeksi** (йыл)пумъяса; **tilaisuuden päätteeksi laulettiin laulu** ужрадэз йылпумъяса, кырзан кырзазы; **päälle päätteeksi** вылез ик, со сяна **2. ut.** терминал **3. кыл.** кылпум
- päättellä^{67-C}** йылпумъян (я. визьпумъян*, вы́вод) лэсътыны, визьпумъяны*; **tästä voidaan p., että...** татысь визьпумъян лэсътыны луоно, ... шуыса; **kaikesta päätellen** вányзэ чакласа (я. эс-керыса)
- päätelmä¹⁰** йылпумъян, визьпумъян*, вы́вод; **tehdä päätelmiä** йылпумъянъёс лэсътыны
- pääterrysäkki^{5-A}** берпум дугдлонни* (я. остановка), дугдонни
- päätteellinen³⁸** кыл. кылпумо
- päätteetön^{34-C}** кыл. кылпумтэм
- päättymätön^{34-C}** йылпумъясыконтэм, биронтэм; (*lopoton*) пумтэм-йылтэм
- päätyä^{52-C}** йылпумъясыкны, бырыны; **luennot päätyivät kello kaksi** лéкциос кык часын йылпумъяско (я. быро); **määrääika on päättynyt** (эсэп) дыр йылпумъясыкиз ни, срокез ортчмын ни
- päättämätön^{34-C} 1.** (*epäröivä*) дйсътийтэм, кышкась; **luonteeltaan p. henkilö** сымызъя дйсътийтэм мурт **2.** (*jota ei ole päättetty*) йыл-пумъятэ, быдэстымтэ, быдтыйтэм; **p. työ** йылпумъятэ уж **päättäväinen³⁸** дйсътийсь, кышкастьтэм, жот(ы)рес; **p. luonne** дйсътийсь сям (я. лулпуш)
- päättäväisesti** чут(ы)рак, мечак, жот(ы)рак; **kieltäytyä p.** чутрак пумит карисъкны (я. луыны)
- päättää^{53-C} 1.** (*lopettaa*) йылпумъяны, быдтыны; **p. koulu** школаэз йылпумъяны; **yliopisto-opinnat päättettyän** университетэз йылпумъяса (я. йылпумъям бере); **p. itse päivänsä** йырдэ (я. астэ (ачид)) быдтыны **2.** (*tehdä päätös*) инф. я. = (о)но пумо кн. / inf. t. = (о)но-partis. + карисъкны, малпаны, решить карыны; **jos hän p. tehdä jotain, hän myös teekee sen** маке малпаз ке со карыны, одно ик лэсътоз; **päätin opiskella yliopistossa** университетын дышетскины (я. дышетконо) карисъки
- pääty^{1-F} 1.** (*rakennuksen*) фронтон **2.** (*pitkänomaisen esineen lyhyt siivi*) пум (кузялэс арберилэн вакчи палыз)
- päätyä^{52-F} 1.** (*tulla jhk tulokseen*) вуыны; (*jksik*) луыны; **p. jhk tulokseen** кычё ке результат вуыны; **päädyin merimieheksi** зарезьчи* (я. моряк) луи **2.** (*joutua*) сюрыны, шедыны, кемдыны; **hän päätyi vanhainkotiin** со пересьёлэн юртазы сюриз
- päätös³⁹ 1.** (*ratkaisu*) пумкыльян*, решение; пуктэм, постановление; **oikeuden p.** судлэн решениез; **tehdä p.** решение кутыны, решить карыны **2.** (*loppu*) пум, йылпумъян, быдэстон; **saada työ päätökseen** ужез пумозяз

вуттыны; **viedä asia päätökseen** ужез йылаз-пумаз вуттыны
pääverbi⁵ кыл. йыръясь карон-
 кыл*, основной глагол
pöhkö¹ тн. но мн., вер. визътэм,
 шузи(-мази)
pöhöttvä^{52-C} тörнаны, пыктыны;
pöhöttyneet kasvot тörнам ым-
 ныр
pölistä⁶⁶ 1. (*pölytä*) пурёзны, ту-
 зонзыны, тузон жуттыны; **lumi**
pölisee лымы пурзэ 2. (*pölpöitää*)
 супыльтыны, забыльтыны, са-
 чыртыны
pölkky^{1-A} 1. пуклё(к); (*tukki*) кор,
 кыпы 2. > **pölkypäät**
pölkypäät¹⁸ синазък. пуклё(к),
 нушы (я. мырк) йыр
pöllö¹ 1. зоол. уйсы, кучыран 2.
 вижт. (*typerys*) визътэм, шузи(-
 мази), пёмостэм
pöly¹ тузон; **pyyhkiä pölyä** тузон
 чушылыны; **nostattaa pölyä**
 тузон жуттыны, тузонзытыны
pölyinen³⁸ тузонесь; **pölyiset ken-**
 gät тузонесь ботинки
pölynimuri⁶ пылесос
pölyttypä^{52-C} 1. тузонзыны, пурёз-
 ны, жутскыны (*тузон ссы*); **pö-**
lytayneet kirjat тузонзэм книга-
 ос 2. бот. сюреласькыны, опы-
 ляяться [-ца] кариськыны; **apila**
pölyttypä hyönteisten avulla клé-
 вёр нымы-кибыослы луыса
 опыляться кариське
pölyttää^{53-C} 1. курткины (*тузонзэ*);
p. mattoja ковёръёсты куртки-
 ны 2. бот. сюрелатыны, опы-
 ляять карыны
pölytä⁷⁵ пурёзны, бугыр жутскы-
 ны; **multa pölyä** сюй пурзэ;
pölyävä maantie сюрес (вылын)
 тузон гинэ

pönkittää^{53-C} пык|ыны, -ъяны, пы-
 к(ъ)ет пуктыны; **p. seinä hirrel-**
lä борддорез корен пыкыны; **p.**
valtaansa выжт. власътэ пыкъя-
 ны (я. пыкъяса возыны)
pönkkä пык(ъ)ет; **panna p. jhk**
 кытчи ке пык(ъ)ет пуктыны,
 мае ке пыкыны
pönttö^{1-C} 1. (*purkki*) банка; (*pytty*)
 вышки, дуз 2. (*esim. linnunp.*)
 уморт, чурка; **linnunp.** шырчик
 уморт, юбер чурка; **mehiläisp.**
 муш уморт (я. чурка) 3. вер.
 (*ruhijanp.*) (верасъкон) кáфед-
 ра, трибúна 4. вер. (*vessanp.*)
 унитаз 5. вер. (*hölmö*) пуклё(к),
 нушки (я. мырк) йыр; **senkin p.!**
 от, пуклёк!
pöpö¹ вер. 1. (*mörkö*) моко, боко
 (*köishkemyt make*) 2. (*basilli*)
 микроб, бацилла
pörhistyä⁶¹ пештырскины; **kissan**
tuuheaksi pörhistynyt häntä ко-
 чышлэн пуштрес пештырском
 быжыз
pörhistää⁵³ пештыртыны, пешт(ы)-
 рес карыны; **koira pörhisti kar-**
vansa пуны гонзэ пештыртйз
pörröinen³⁸ пешт(ы)рес, пушт(ы)
 рес, лусытро, тугаськем; **p. tuk-**
ka пешт(ы)рес йырси; **p. koira**
 лусытро пуны; **tulla pörröiseksi**
 пештырскины (ксь йырси, гон,
 тылы)
pörrö|llä(an), -lle(en): tukka on
pörröllä йырси пештырскемын
 (я. лусытро луэмын); **nostaa**
pörrölleen (*harjakset, karvat*)
 пештыртыны (ксь гонзэ)
pörröttää^{53-C} 1. (*tehdä pörröiseksi*)
 туганы, лусытыртыны, пештыр-
 тыны (ксь йырсиеz); **tuuli pör-**
rötti hänen hiuksiaan тёл солэсъ

йырсизэ тугаз 2. (*olla pörrössä*) тугасъкыны, пештырсыны, тугасъкыса (я. пештырсыса) сылыны; **tukka pörrötti joka suuntaan** йырси пörtэм пала пештырсыса сылэ вал **pörssi⁵** (фóндовой) бýржа; **musta p. vyjst.** лушкем вузасъкон (я. ярмаркá), спекуляци(я); **mustan pörssin kauppias** спекулянт **pötkiä⁶¹** пегзыны, тölзыны *vyjst.*; **p. rakoon** жог бызыса (я. пырс потыса) кошкины, пырсыны; **p. tiehensä** пегзыны, тölзыны (кытысъ ке) **pötsi⁵** анат. бадзымжуш (*сыскиськись пудо-пойшурлэн*); **lehmän p.** скаллэн бадзымжушез **pöty^{1-F}** тókmá (я. юнмé, маке ёвёллээ) супыльтон, -эм; **puhua pötyä** тókmá супыльтыны **pöyheä¹⁵** пушт(ы)рес, лöб(ы)рес, пур-пур **pöyhiaä⁶¹** 1. (*esim. tyupuä*) лöбыртыны, пур-пур (я. бýг-бýг) карыны (ксь миндэрэз); (*villaa*) лöбыртыны, лöб(ы)рес (я. лöб-лöб) карыны (ксь ыж гонээз) 2. (*hei-nää*) берыктыны, лöб(ы)рес

карыны (*турынээз*); (*maata*) бу-гыртыны, буг(ы)рес карыны; **p. heinää** турын берыктыны, турынээз лöб(ы)рес карыны **pöyhkeillä⁶⁷** дан поттыны, ушъязъкыны, зечъязъкыны (*maiin ke*); **p. hienoilla esi-isillään** вылтый (я. зеч) выжысь вашкалаосыныд дан поттыны **pöyhöttää^{53-C}** пештыртыны, лусьтыртыны, туганы; **tuuli p. hiuk-sia** тол йырсиеz пештыртэ (я. туга) **pöytä^{10-F}** жöк; **kattaa pöytään jtak** жöк вылэ пуктылыны; **istua pöytään** жöк сьбры пуксыны; **istua pöydän ääressä** жöк сьбрын пуксыны; **pöydän kansi (t. pinta)** жöк выл; **täysi p. ruokia** жöк выл тыр сиён-юон; **panna asia** **pöydälle** *vyjst.* ужпум эскеронээз берлолы кельтыны **pöytäkirja⁹** протокол; **pitää pöytä-kirjaa** протокол нуыны **pöytälaatikko^{4-A}** жöк ящик [-ш(ш)-], кыскан жöк; **pöytäläa-tikossa** жöкын, жöк пушкин **pöytäliina⁹** жöккышет

R

raadella^{67-F} 1. кесяны (съось ссы); **susi raateli lampaan** кион ыжез кесям 2. *vyjst.* (*hävitäää*) быдтыны, куашкатыны, тарканы **raahata⁷³** нюж (я. сюл-кал, мырдэм) нуыны, (нюж) кыскыны; **hän raahasi isoa laukkua** со бадзым сумкаез сюл-кал нуэ вал

raahautua^{52-F} нюж (я. сюл-кал) мыныны, нюж кыстийськыны; **mies raahautui kymmeniä metrejä auton alla** пиосмурт, машина улэ шедыса, кёня ке дасо метр нюж мынэз **raaistua⁵²** лекомыны, лек (я. жот(ы)рес) луыны; **ryöstöt ovat**

raastuneet ограблениос съёсъ амалэн ортчыны кутскизы ни
raaja⁹ (*jalka*) пыд, кук; (*käsi*) ки, суй; **ihmisen raajat** адямилэн киыз-пыдыз; **eläimen eturaajat** пойшурлэн азь пыдъёсыз; **ala-raajat** пыдъёс, кукъёс; **yläraajat** киос, суйёс

raajarikko^{1-A} тн. но мн. сёсыр, ёлксы; **r. ihminen** сёсыр адями; **tehdä raajarikoksi** сёсыр карыны, сёсыртыны; **tulla raajarikoksi** сёсыр луыны (я. кыльны), сёсырмыны

raaka^{9-D} тн. 1. (*ei kypsä*) еж, вуымтэ, кисьмамтэ; (*ei lainkaan t. huonosti kypsennetty*) ыль; (*huonosti kypsennetty – vihannekset*) грязь; **r. mansikka** еж узы (я. виктория); **r. liha** ыль силь; **r. muna** ыль курегпуз; **r. leipä** ыль (я. тальккес) нянь; **raa'aksi jäännyt muna** ылб-kyroö (поэз) курегпуз; **perunat ovat vielä raakoja** картофка грязь на; **syödä raakanä** ылын сиыны 2. (*jalostamaton*) ужамтэ-пёртымтэ*, ярамон (я. обрабо́тать) карымтэ; (*puhdistamaton*) чылкытамтэ; (*hiomaton*) волятымтэ, долатымтэ 3. (*karkea*) жот(ы)рес; (*Julma*) лек, съёсъ; **r. voima** жотрес кужым; **r. rikos** съёсъ йыруж 4. (*sää*) жоб, зорó-кото; **r. viima** лек тöl

raaka-aine⁴⁸ ыльтырмет*, сырье

raakalainen³⁸ вárvar

raakile⁴⁸ еж (я. вуымтэ, кисьмамтэ) емыш; **omenan r.** еж улмо

raakimus³⁹ лек (я. жот(ы)рес) адями, съёсъ *выжт.*, изъвер *ruhek.*

raakkua^{52-A} (*varis*) каргетыны; (*korppi*) кроккетыны

Raamattu^{1-C} Библия

raapista⁶⁶ чабыштыны, кормыштыны; (*rikki*) нылдыны; (*tulitiku*) зырзыны; **kissa raapaisi lasta** кочыш нылпиез чабыштиз; **raapaisin käteni naulaan** киме кортчоге нылдий; **r. tulitikku (t. tulta)** спичка зырзыны

raapia^{61-E} чабъяны, чабъяськыны *intr.*, корманы, кормаськыны *intr.*; **kissa on raapinut maton rikki** кочыш ковёрез чабъяса быдтэм (я. урод карем); **r. korvallistaan** йырбердэ корманы; **koira raapii ovea** пуны ёсэ чабъяське; **r. kattilan pohja puhtaaksi** миска пыдэсэз чылкыт (луытозв) вуштыны (я. куръяны)

raapiutua^{52-F} чабъяськыны; (*saada yksi naarmu*) чабыштийськыны; **iholi raapiutui verille** күэ вир потытозв (я. луытозв) чабъяськиз; **raapiutunut vanha auto** чабъяськем (я. гожмаськем) вуж машина

raapustaa⁵³ гож|тыны, -ъяны (чабъям кадь), чабъяны (гожтыны); **r. harakanvarpaita** курег чабъям кадь гожъяськыны (= коёлэсэ пыдчиниыоссэ чабъяса кельтыны)

raaputtaa^{53-C} чабъяны, корманы; (*kaapia*) вуштыны; **r. selkäänsä** тыбырдэ (чáж-чаж) корманы; **r. kynsillään** гижыосыныд чабъяськыны (я. жабыртыны); **porkkanat raaputetaan** чужкушманэз вуштыса сузяло

raasta⁵⁶ 1. (*repia rikki*) кесяны; (*repia irti*) ишк|ыны, -аны; **r. hiukksian** йырсидэ ишкыны 2. *nöp.* вуштыны; **r. porkkanaa** чужкушман вуштыны 3. *выжт.* вёсъ карыны, чидантэм карыны;

- r. sydäntä** сюлэмез вöсь карыны
raaste⁴⁸ вуштэм маке, вуштос*;
omenar. вуштэм яблок, яблок
 вуштос
raastinrauta^{9-F} (кирень я. кушман) вуштон; **raastaa juusto raastinraudalla** сыррез (кирень) вушто-
 нэн вуштыны
raataa^{56-F} тыршины, тыршиса (я.
 сöлмись) ужаны
raataja¹⁰ тыршишь, тыршиса (я.
 сюлмо) ужась
raati^{5-F} 1. ист. кенеш, дўма 2. (*tuo-*
maristo) жюри
raato^{1-F} (кулэм) шой; **kissan r.** ку-
 лэм кочыш
radio³ радио; **esiintyä radiossa** пá-
 диоын вераськыны; **avata r.** пá-
 диоэз усътыны (я. лэзыны);
sulkea r. радиоэз ворсаны (я. кы-
 сины); **panna r. kovemalle** радиоэз золгес (я. бадзымгес)
 карыны
radioamatööri⁵ радиояратиись,
 -любитель
radioasema¹⁰ радиостанци(я)
radioida⁶² транслировать карыны,
 сётыны (*радио пыр*)
radiolähetys³⁹ радиоверан, -пере-
 дача
rae^{48-D} 1. пыры, гизы; граунула;
suolan rakeet сылал пырыос; **ma-**
keisrakeet драже 2. (*jääri*) ѹю
 (инмысъ); **sataa rakeita** ѹю зоре
 (я. уськытэ, күштэ)
raekuuro¹, **raesade**^{48-F} ѹюзор, ѹю
 уськытэм (я. күштэм); **r. lõi vil-**
jan lakoon ѹю ю-нянез жугиз
raha⁹ коньдон, уксё; **paperir.** бума-
 га коньдон (я. уксё); **pikkur.** век-
 чи коньдон; **käteinen r.** кивыл*
 (я. киись) коньдон; **väärä r.**
 мыдланытэм (я. фальшивой)
- коньдон; **ansaita rahaa** коньдон
 ужаны; **rikkoa rahaa** коньдонэз
 воштыны (я. векчиятыны)
rahastaa дун тырытыны; коньдон
 (я. уксё) бичаны
rahastaja¹⁰ билет вузась, кондук-
 тор
rahasto² ваньбурут*, фонд (*юрт-*
тэт уксё); **palkkar.** уждун вань-
 бурет (я. фонд); **rauhanr.** тупа-
 са улонъя ваньбурут; **Kansain-**
välinen valuuttar. Валютая
 калыккуспо* ваньбурут (*вакч.*
*МВФ, ВКБ**)
rahaton^{34-C} коньдон|тэм, -тэк, ук-
 сё|тэм, -тэк
rahavarat⁹ тр. л. коньдонбур*,
 финансъёс, коньдон (я. уксё)
 ванёс* (я. ресурсъёс)
rahista⁶⁶ куаш (я. куаж) карыны
 (я. вазыны), чажыртыны; **hiek-**
ka rahisee jalkojen alla пыд
 улын луо куаш каре; **rahiseva**
äänilevy чажыртиись пластинка
rahka⁹ кузятэм, творог
rahoittaa^{53-C} коньдон висъяны (*ма-*
лы ke), финансировать карыны
rahti^{5-F} 1. (*lasti*) груз; **kuljettaa**
rahtia груз нуллыны 2. (*maksu*)
 фрахт (*груз нуон понна дун*)
rahtialus³⁹ груз нуллийс корабль
 (я. судно)
rahvaanomainen³⁸ ѡгшоры калык
 выллем (я. сямен), ѡгшоры ка-
 лыклэн (кадь); **r. kielenkäyttö**
 ѡгшоры калык выллем верась-
 кон; **r. maku** ѡгшоры калыклэн
 кадь чеберез (я. умоез) валан
rahvas⁴¹ (огшоры) калык
raidallinen³⁸ гожмо, сюрсо, чури-
 но; **r. kangas** гожмо басма
raide^{48-F} 1. колея, путь, сюрес; (*kis-*
ko) рέльс(á); **kapea r.** сюбег ко-

лея; **juna saapuu raiteelle neljä** поезд нылётый сюресэ (я. путе) вуэ; **suistua raiteilta** рέльса вылысь тэтчны 2. выжт. сюрес. ёр; **joutua väärille raiteille** шонер сюрес вылысь кожыны (= мыдлань сюрес вылэ потыны); **asettua raiteilleen** öраз пырыны (= рέльсаос вылэ инъясыкыны)

raikas^{41-A} 1. (*raitis*) сайкыт, салкым, юзмыт; (*tuuli myös*) ыркыт; (*tuo-re*) выль (+ =м пумо кн. / =м-par-tis.); **r. aamu** сайкыт (я. салкым) чукна; **r. vesi** юзмыт ву; **r. tuuli** ыркыт тöl; **hengittää raikasta ilmaa** сайкыт (я. ыркыт) омырен шокчыны; **ulkona on täänään raikasta** педлон туннэ сайкыт (я. юзмыт); **r. salaatti** выль (лэсвтэм) салат 2. (*kirkas*) яркыт; **r. väri** яркыт буёл

raikastaa⁵³ сайкытатыны, сайкыт (я. салкым, ыркыт) карыны; **r. huoneilmaa tuulettamalla** кómнатáэс тёллатыса сайкыт карыны

raikaus³⁹ сайкыт(лык), салкым-(лык), юзмыт(лык); (*tuulen myös*) ыркыт(лык); (*tuoreus*) выль лутэм; **aamun r.** чукналэн сайкытэз

raiku^{52-D} чузъясыкыны, шуккиськыны, жингыртыны; **laulu rai-kuu** кырзан чузъяське

railakas^{41-A} сээз, етиз, ёырдыт, шаплы; **r. laulu** етиз (я. ёырдыт) кырзан

raiippa^{9-B} ньёр; **antaa raippoja jillek** кинэ ке ньёрын (я. сюлоен) жугыны

raiskata⁷³ 1. (*turmella*) изъянтыны, ярантэм карыны, сёрыны; (*tuho-ta*) быдтыны; **r. metsää** нюлэсээз быдтыны 2. (*maata väkisin*) эриктэмани, мыскылляны, мыскыл

карыны (ксь нылээз)

raita^{9-F} I 1. (*juova*) гож (паськыт), чур, полоска 2. (*ääninauhan*) гожптыы*, дорожка (магнит ленталэн)

raita^{9-F} II бот. уйпу, бадьпу (*Salix caprea*)

raitiovaunu¹ трамвай

raitis^{41-C} 1. (*raikas*) сайкыт, салкым, юзмыт; (*tuuli myös*) ыркыт; **r. ilma** сайкыт омыр; **raittiit tuulet** ыркыт (я. юзмыт) тольёс; **hauka-ta raitista ilmaa** сайкыт омыр шокчыны 2. (*raittiutta noudattava*) юисьтэм, сазь уйсь; (*alkoholiton*) юонтэм, юонтэк (я. винатэк) (ортчись); **r. tilaisuus** юонтэм (я. юонтэк ортчись) ужрад

raitistua⁵² 1. (*raikastua*) сайкыт (я. салкым, ыркыт) луыны, тёлатсыкыны 2. (*luopua alkoholista*) юэмись дугдыны (я. аналсыкыны), юонлэс күштйысыкыны

raivata⁷³ 1. сайкыны, вольыны (ксь нюлэсээз); (*puskutraktorilla*) донганы, корчевать карыны; **r. metsää** нюлэс сайкыны (я. вольыны); **r. kantoja** лияльёсты донганы; **r. uudismaa** выльвылээ жутыны; **r. tie** сюрес устьины; **r. kiviä** изъёсты сайкыны (я. октыны-калтыны) (ксь бусысысь) 2. (*puhdistaa*) октыны-калтыны, утятлыны, сузяны; **r. pöytä puh-taksi** жёкез (чылкыт) утятлыны

raivo¹ вожом|он, -ем, леком|он, -ем, урм|он, -ем; **kiehua raivosta** вожомыса (я. вожомемен) пазаськыны

raivoissaan, -hinsa: olla raivoissaan jillek кинлы ке (луыса) вожомемын луыны, кинлы туж зол

- вождэ поттыны; **tulla raivoihin-sa** вожомыны, урмыны; **saattaa raivoihinsa** вожомытыны, урмытыны, урмон калэ вуттыны
raivoisa¹⁰ 1. вожомем, лек(омем), урмем 2. (*erittäin voimakas*) туж зол (я. кужмо), ӟырдыт, урмем кадь; **r. vastustus** ӟырдыт (я. туж кужмо) пумитъяськон; **r. tuuli** урмем кадь (кужмо) тöl
raivostua⁵² вожомыны, лекомыны, урмыны
raivostuttaa^{53-C} вожомытыны, лекомытыны, урмытыны
raivotta⁷⁴ 1. (*riehua raivoissaan*) перияськыны, куашетыны, чашетыны; **mitä sinä raivoat?** мар тон перияськиськод? 2. (*esim. myrsky, sota tms.*) шукиръяськыны, куашетыны, лекъяськыны *выжт.*; **myrsky raivosi koko yön** сильтöл ўйбыт шукиръяськиз
raivotauti^{5-F} вет. урмон; **sairastua raivotautiin** урмонэн висыны кутскины
raja⁹ 1. висгож*, граныца; (*valtion*) кунгож; (*reuna*) дургож*; **valtakunnan r.** кунгож, кун граныца; **kaupungin r.** карлэн дургожез (я. граныцаэз); **mennä rajan yli** кунгожез орчыны, кунгож вамен потыны; **rajan takana** кунгож събырын 2. *выжт.* эсэп, пум, дур; вис(гож); **tunne rajasi!** тод (я. тодыса ул) эсэпсэ!
rajallinen³⁸ 1. (*jolla on rajat*) пумо-йыло, йыло-пумо; **kestoltaan r. tapahtuma** кыстийськемезъя пумо-йыло (я. кема ортчистъэм) ужрад 2. (*suppea*) сюбег *выжт.*, ёжыт, ичи; **rajalliset mahdollisuudet** сюбег (я. ёжытэсь) луонлыкъёс
rajata⁷³ 1. (*erottaa rajalla*) висгож- (зэ)* (я. граныца(зэ)) ортчытыны (я. пусыйны) 2. (*määrittää jnk rajat*) висъяны, тодмостыны, пусыйны; **r. tutkimusaihe** эскерон тéмаэз тодмостыны (я. определить карыны)
rajaton^{34-C} пумтэм-йылтэм, син сузёнтэм; (*supistamaton*) пумтэм бадзым, сюбегатымтэ *выжт.*; **rajattomat metsät** пумтэм-йылтэм (я. син сузёнтэм) нюлэсъёс; **rajattomat valtuudet** пумтэм бадзым ужоскетъёс* (я. полно-мочиос)
rajavartija¹² погранычик, кунгож возьмась
rajoittaa^{53-C} сюбегатыны *выжт.*, кулэстыны, син(э)тыны
rajoittua^{52-C} 1. (*pysyä määrimitoissa*) бырыны, тросгес [öвöl] луыны; **näkyvyyys rajoittui kymmeneen metriin** адзиськонлык дас мётрлэсъ трос ѿй вал 2. (*tyutyä*) буйгатскины, тырмытскины; **rajoitun mainitsemaan vain tärkeim-mät seikat** тужгес но кулэоссэ гинэ ужпумъёсты верало (я. вераса буйгатско)
raju¹ 1. (*hurja*) лякыттэм, азтэм-бёртэм, куашетийс; (*hillitön*) укыр зол (я. юн), дурыстэм; **luonteltaan r.** сямыз лякыттэм (я. куашетийс); **r. vatsatauti** укыр зол кёт висён 2. (*kova*) шук(ы)рес, туж зол (я. кужмо, јог); **r. tuuli** шукрес тöl; **r. hinnannousu** дунъёслэн туж зол (я. јог) будэмзы 3. *вер.* (*rohkea*) (туж) сээзь, шаплы
rajumyrsky¹ шукрес сильтöл, ураган
rakas^{41-A} мусо, яратон(о), дуно,

- гажан(о); **r. vaimoni** мусо (я. яратоно) кышное; **Kalle r., tule tänne!** Калле, мусое, чаль (я. лыкты) татчы!; **lapsi r., älä huuda!** гыды(к)e, эн кесяськы!; **r. ystävä** дуно (я. гажано) эш; **rakkaani** яратонэ (мынам) **rakastaa⁵³** яратыны, гажаны; **r. tyttöä syvästi** нылмуртэз кужмо (я. мур) яратыны; **r. äitiään** анайдэ яратыны; **r. luontoa** инкуазез яратыны
- rakastaja¹⁰** 1. зечулон, туган, дусым (*калгоно пиосмурт*) 2. (маеке) яратйс (я. гажась) (мурт); **luonnon r.** инкуазез яратйс
- rakastajatar^{32-C}** 1. зечулон, дусым, туган (*калгоно нылкышно*)
- rakastettu^{1-C}** 1. тн. яратоно, гажано; **r. isoäitimme** яратоно песянаймы 2. мн. яратон, яратоно мурт (я. адями); **nuoriudenr.** егит дырысы яратонэд (я. яратоно мурт)
- rakastua^{52-C}** *jhk* синмаськыны (*кинлы ke*), яратыны кутскыны; **hän rakastui opettajaansa** со дышетийсэлзы синмаськиз
- rakeinen³⁸** пырыё, гизыё, кеныро; грэнүлаё; **r. kivi** кеныриё (я. пырыё-пырыё) из; **hienorakeinen hiekka** векчи гизыё (я. пырыё) луо
- rakenne^{48-J}** 1. ёзрад*, строение, устройство; (*strukturi*) ёзсөзнат*, структура; **atomin r.** атомлэн ёзрадэз* (я. строение); **ko-neen r.** механизмлэн ёзрадэз* (я. устройство); **elinkeinor.** экономикалэн ёзсөннатэз (я. структурэз); **romaanin r.** романлэн пушсузыетэз* (я. композицэз); **ruumiinr.** мугор пуксем (я. пук- сёс*) 2. тех. конструкци(я) 3. кыл. кылпуктос*, конструкции(я); **lauseopilliset rakenteet** синтаксис кылпуктосьёс (я. конструкциос)
- rakennus³⁹** 1. (*talo*) юрт, здание, корпус; (*rakennelma*) пуктос*, лэсътос*, строение, постройка; **koulur.** школалэн юртэз 2. (*rakentaminen*) лэсътон, -эм, пукт|он, -эм; **talonr.** корка пуктон (я. лэсътон); **laivanr.** корабль лэсътон 3. (*rakennustyötäa*) лэсътийсъкон(ни), пукт|ийсъкон(ни); **olla rakennuksella työssä** лэсътийсъкон(ни)ын ужаны, лэсътийсъкыны
- rakennustaide^{48-F}** архитектура (лэсътийсъкон устолык)
- rakennusteline⁴⁸** (лэсътийсъкон) лёс (я. леса)
- rakentaa^{54-J}** 1. лэсътыны, пуктыны; (*olla rakennustyössä*) лэсътийсъкыны, пукт|ийсъкыны; **r. talo** корка пуктыны (я. лэсътыны); **r. pesä** кар лэсътыны, каръяскыны; **r. viulu** скрипка лэсътыны 2. (*tiuodostaa*) кылдытыны, лэсътыны; **r. teorioita** теористы кылдытыны 3. *выжт.* (*perustaa jillek t. jhk*) инъяны, пыкъяны, пуктыны; **r. tulevaisuutensa jnk varaan** азъланяз (я. азъпалась, вуюно) улондэ маке вылэ инъяны (я. инъяскыса лэсътыны)
- rakentaja¹⁰** лэсътись(кись), пуктись; **koulun rakentajat** школа пукт|ийсъёс; **laivanr.** корабль лэсътись; **viulunr.** скрипка лэсътись
- rakenteellinen³⁸** ёзсөннато*, структур|а(я), -ной; **r. työttömyys** ёзсөннато (я. структурной) ужтэмлык

- raketti**^{5-C} ракёта
- rakkaus**⁴⁰ ярат|он, -эм, гажа|н, -м; **tulinen (t. palava)** **r.** ёырдыт яратон; **mennä naimisiin rakkaudesta** яратыса кузпальясыкыны; **äidinr.** анай яратон, анайлэн яратэмез; **isänmaanr.** атыкай музъемез яратон (я. гажан); **r. musiikkiiin** мўзыкае з яратон
- rakko**^{1-A} 1. **анат.: sappir.** сэппуиы; **virtsar.** кызыпуйы 2. (*rakkula*) вупульы, пульдэм, -сам; (*esim. jallassa*) нярээм; **käteeni muodostui r.** киям вупульы потиэ (я. кылдыйз); **saada r. iholle** күэз пульсатыны (я. пульзатыны); **käteni hankautui rakoille** киы пульсаз (я. тульзиз)
- rakkula**¹² пульы; **vesir.** вупульы
- rako**^{1-D} 1. вис, пульс, пась; (*halkeama*) пут|эт, -эг, пилиськем; **lattianr.** выжысь пась, выж пульёс вискысь вис; **kurkistaa oven raosta** ёс вискыттү учкыны 2. **спорт. (välipalika)** вис, разрыв
- rakoilla**⁶⁷ кылдыны (висъёс ссы); (*halkeilla*) пилиськылыны, путылыны, тэшканы; **pilvipeite rakoilee** пилемъёс пырттю югыт висъёс адзиско ни; **heidän ystävyytensä rakoilee** выжт. соослэн эш кусыпъёссы тэшказы
- raksahtaa**^{53-F} шлач (я. тач) карыны (я. вазыны) (ксъ замок); **ovi raksahti lukkoon** ёс шлач! (я. шлач карыса) замокен ворсасъкиз
- raksi**⁵ ошет, ошон кычес (ксъ дийслэн); **pyyheliinan r.** чушконлэн ошетээз
- raksuttaa**^{53-C} шлачкетыны, тачкетыны (make); **seinäkello r.** борддорысь час шлийч-шлач каре
- rallatella**^{53-C} нёхъяны (*krezygr.*),
- ас поннад кырзаны
- rampa**^{9-H} сёсыр, ёлексы; (*ontuva*) чут; **tulla rammaksi** сёсыр луыны
- rampauttaa**^{53-C} сёсыртыны, сёсыр (я. ёлексы, чут) карыны
- rampautua**^{52-F} сёсырмыны, сёсыр (я. ёлексы, чут) луыны (я. кылдыны)
- rangaista**^{66-G} 1. **кыл/кутытыны***, наказать карыны; (*fysisesti myös*) ѹттыны, посятыны *выжт.*; **r. jtak rikoksesta** йыргуж понна кинэ ке кылкутытыны (я. наказать карыны); **r. sakolla** штраф тырытыны, штрафен наказать карыны 2. **спорт.** штрафовать карыны
- rangaistus**³⁹ 1. **кылкутыт|он***, наказание; (*fysisinen myös*) ѹттон, посятон *выжт.*; **rangaistuksen lieventämisen** кылкутытонэз небытон 2. **спорт.** штраф
- rangaistusheitto**^{1-C} **спорт.** штрафной лэзён, -ем (я. күшт|он, -эм) (баскетболын, гандболын)
- rangaistuslaukaus**³⁹ **спорт.** штрафной шук|он, -ем (хоккейын), буллит [-л-]
- rangaistuspotku**¹ **спорт.** штрафной чыж|он, -ем (футболын), пенальти
- rankka**^{9-A} лек, кужмо, зол; (*rasitava*) секыт, жуммытись; **r. sade** лек (я. кужмо) зор; **r. työ** секыт уж
- rankkasade**^{48-F} сильзор, лек зор
- ranne**^{48-J} **анат.** суйпос, кипос; **käsi taipuu ranteesta** ки суйпос(кы) тий куасалске
- rannekello**¹ киын нуллон час
- rannerengas**^{41-G} поскес, браслет
- rannikko**^{4-A} зарез дур, ярдур(ъёс);

rannikon asuva (t. rannikolla)
väestö зарезь дурын улйсъёс
ranska⁹ француз кыл
Ranska⁹ геогр. Франция
ranskalainen³⁸ 1. тн. француз,
 Франциысь 2. мн. француз,
(naishenkilö työs) францúженка
ranskanperunat¹² тр. л., пöр. фри
 картофка (*вöйин жарить карем*
кузь картофка юдэсъёс)
ranta^{9-J} ярдур, вудур; **korkea r.**
 жужыт ярдур; **joen r.** шур (яр)-
 дур; **järven r.** ты (яр)дур; **vene**
laskee rantaan пыж ярдуре вуэ;
vetää vene rannalle пыжез ярдуре
 поттыны; **mennä rannalle** вудуре (я. пыласъконние) мыныны
raolla(an, -lle(en ёубис, ёубис,
 ёжыт усътийсыкыса; **ovi on raol-**
laan ёс ёубис; **avata ovi raolleen**
 ёсээс ёубис карыны (я. усътыны);
ikkuna jäi raolleen укно ёжыт
 усътийсыкыса кылиз; **suu on raol-**
laan ўм (ёжытак) пась
rapa^{9-E} дэри, нöд, напра (дэри); **r.**
roiskuu дэри пазяське
rapakko^{4-A} (бу)пукыл, пукись ву
 (*пох*)
raparperi⁵ бот. ревень (*Rheum*)
rapata^{73-B} штукатúрить карыны;
r. seinä борддорез штукатúрить
 карыны
rapautua^{52-F} пырдыны (*изъёс ссы –*
инкуаззын тёласа); **soraksi ra-**
pautunut kivi пырдыса гравий-
 лы пöрмем из
rapea¹⁵ пырдись, куаж(ы)рес,
 пыз(ы)рес; **rapeita korppiјa**
 пырдись (я. куажырес) сухари
rapista⁶⁶ куаш карыны (я. вазы-
 ны); **kuivat lehdet rapisevat tuu-**
lessa ёс куаръёс тёл шорын
 куаш каро; **lattialle rapisi hiek-**

caa выж вылэ куаш карыса луо
 вияз
rapistella⁶⁷, rapisuttaa^{53-C} куаш ка-
 рины (*маин ке*); **r. sanomalehteä**
 газетэн куаш карыны
raportti^{5-C} доклад, мадет*, отчёт;
 ож. ráport; **uutisr.** иворъёсын
 мадет (я. доклад); **vuosir.** арлы
 отчёт (я. мадет)
rappaus³⁹ 1. штукатúрить кар|он,
 -ем 2. (*rappauskerros*) штука-
 тýрука
rappeutua^{52-F} куашканы, куашкан
 калé вуыны; (*ihminen*) лэзъкыны,
 аз(гынм)ыны; **talo on päästetty**
rappeutumaan юрт куашкан ка-
 лэ вуттэмын; **moraalisesti rap-**
peutunut ihmisen морáльно (я.
 нодбур* ласянь) лэзъкем адями;
rodun rappeutuminen выжылэн
 (я. порóдалэн) азэмез (я. урод-
 мемез)
rappio³ куашка|н, -м, куашкан ка-
 лэ ву|он, -эм; (*ihmisen*) лэзък|он,
 -ем, азгынм|он, -ем, аз|он, -эм;
kulttuurin r. лулчеберетлэн* (я.
 культуралэн) куашкан калэ
 вуэмез; **mennä rappiolle** куашка-
 ны, куашкан калэ вуыны; (*ihmi-*
nen) лэзъкыны, азыны
rapsahtaa^{53-F} куáчák (я. куáж(ы)-
 рак) карыны (я. вазыны); **oksa**
rapsahti poikki вай куáчák (я.
 куаж гинэ) чигиз
rapsuttaa^{53-C} (*kaapia*) вуштыны,
 вуштыса сузяны; (*raapia*) кор-
 маны; **r. kalasta suomut** чорыг-
 лэс съёмзэ вуштыса сузяны; **r.**
koiraan kaulasta пунылэс чыр-
 тызэ корманы
rapu^{1-E} 1. зоол. кисло-кусло, кис-
 кач(и), рак 2. астрол., **R. астрон.**
 Кисло-кусло, Рак

- rasahdella**^{67-F} лосыртыны, тачыртыны, тарсгетыны; **jalkojen alla oksat murtuvat rasahdellen** пыд улын улвайёс лосыртыса тыйясыко; **pakkamen rasahteele nurkissa** кезыт(эн) сэрегтьёсын тачыртэ **rasahtaa**^{53-F} куáж(ы)rák (я. лóс(ы)-rák, тарс) карыны (я. вазыны); **hiekka rasahti hampaissa** пинь улын луо пыры тарс (я. куаж) кариз
- rasavilli**⁵ укылтэм, лякыттэм, шаян
- rasia**¹² коробка; пачка; **suklaar.** шоколад [шо-, шэ-] коробка; **savuker.** тамак пачка
- rasittaa**^{53-C} жадытыны, жуммытыны, секыт (я. шуг) карыны; (*olla vaivana*) секыт (я. шуг) луыны; **r. itseään työllä** астэ ужаса жадытыны; **r. liiaksi sydäntäään** сюлэмдэ укыр шуг карыны
- rasittava**¹⁰ жадытись, жуммитись, секыт (я. шуг) карись; (*raskas*) секыт, шуг; **r. matka** жадытись (я. секыт) сюрес
- rasittua**^{52-C} жадыны, жуммыны, вüёмыны; **rasittuneen näköinen** жуммем тусо
- raskaasti** секыт(эн); **liikkua** **r.** секытэн ветлыны
- raskas**⁴¹ 1. секыт; **r. laukku** секыт сумка; **r. työ** секыт уж; **r. matka** секыт сюрес; **r. rikos** секыт йыруж; **mieleni on r.** сюлмы (я. лулы) шуг 2. (*nainen*) секытэн, пияно *puhek.*, кото *ark.*; **olla raskaana** секытэн луыны; **tulla raskaaksi** секытэн луыны, секытаськыны, кото шедьтыны *ark.* **raskaudenkeskeytys**³⁹ мед. нылпи (я. пинал) күшт|он, -эм, аборт
- raskaus**⁴⁰ 1. секыт(лык) 2. (*naisen*) секытэн лу|он, -эм
- rastas**⁴¹ зоол. юбер (дрозд) (*Turdus*)
- rasti**⁵ пус(ъет), тодмос (кесь шо-нер ответээз пусъён)
- rasva**⁹ 1. вöй; (*tali, ihra*) кöй 2. (*voide*) мазь, крем, зырет, зырасыккон;
- rasvassa paistettu** вöйын жáрить карем; **huulir.** гигиенической помада; **pitää saranat rasvassa** зирюсты вöяса возыны
- rasvainen**³⁸ 1. кöé(-вöé), вöё; (*keitto*) зумыто; **r. sianliha** кöё парсы силь; **rasvainen ruoka** кöё-вöё сиён 2. (*jinka pinnassa on rasvaa*) вöесь, кырсы; **r. iho** вöесь ку; **r. tukka** кырсы (я. вöесь) йырси
- rasvata**⁷³ вöяны; **työ sujuu** (*t. luitaa*) **kuin rasvattu** уж вöй вылтү кадь (зыл гинэ) кошке
- rata**^{9-F} 1. сюрес, трáсса; (*rautatie*) чугун сюрес 2. (*kierotor:*) орбита 3. спорт. трáсса, сюрес; трек; **juoksur.** бызылон сюрес
- ratamo**² бот. шырбыж(куар), пужыятсконкуар (*подорожник*) (*Plantago*)
- ratapölkky**^{1-A} шпáл(а)
- ratas**^{41-C} 1. питран, колёса, шестерёнка; **myllyn r.** вуко питран (я. колёса); **kellon rattaat** часлэн шестерёнкаосыз 2. > **rattaat**
- ratista**⁶⁶ тачыртыны, тачыр (я. куажыр, куаш) карыны (я. вазыны); **hiekka ratisee jalkojen alla** пыд улын луо куажыр каре; **jää ritisi ja ratisi uhkaavasti** ѹй кышкатыса сямен тычыртىз но тачыртىз
- ratkaista**⁶⁶ 1. радъяны, сэрттыны*, решить карыны; (*etsiä ratkaisu*) решать карыны, эскерыны; **r. ongelma** проблемаэз сэрттыны

(я. радъяны); **r. riita** споръясь-конэз радъяны; **raha ratkaisee** вáньэ уксё радъя, вáньмýз ук-сéен герзаськемын **2. мат.** лэсътыны, решать (я. решить) карыны; **r. yhtälö** уравнение лэсътыны; **hän ratkaisee tehtävää** со задáча решать каре

ratkaisu¹ **1.** радъя|н, -м, *сэртт|он, -эм, решить кар|он, -ем; (*päätös*) решéние; **юр.** пумкыльян*; **ongelman r.** проблемаэз сэрттон (я. радъян); **etsiä r.** решéние утчаны, решать карыны; **löytää r.** решéние шедьтыны, решить карыны; **tehdä r.** решéние (я. радъян) кутыны **2. мат.** решéние

ratketa⁷⁴ **1.** кыриськыны, зéзиськыны (*vurysc*, дíсь ссы), вурыстый кесъкыны; **ratkennut sauma** зéзиськем вурыс **2.** (*saada ratkaisu*) радъяськыны, радъямын (я. сэрттэмын*, решить карамын) луыны; **ongelma ei ole ratkennut vielä** проблема радъямын (я. сэрттэмын) ёвöl на **3.** (*ruveta*) кутскыны, ёдъяны; **r. itkuun** бёрдыны кутскыны; **r. juomaan** юыны кутскыны

ratkoa⁵² **1.** (*sauma, vaate*) кырыны, зéзыны, шырыны (*vuryscэz*, дí-сэз); **r. leningin sauma** дэрэмлэс вурыссэ зéзыны **2.** (*ratkaista*) радъяны, эскерыны, решать карыны; **r. sanaristikkoja** кросс-вордъёс [-осв-] лэсътыны (я. решать карыны)

ratsain вал вылын, борзéмен, борзéм (я. буш) валэн; **ajaa r.** вал вылын ветлыны (я. ворттылыны); **r. ponilla** пóни вылын ворттылыны

ratsastaja¹⁰ вал вылын ветлýсъ (я. ворттылысь), борзéмен ветлýсъ

ratsumies⁴² вал вылын ветлýсъ (я. ворттылысь); **ож.** кавалерист

ratsuväki^{7-D} ист. кавалéри(я)

rattaat^{41-C} тр. л. уробо; (*lasten.*) (нылпи) колýскá; **kaksipyöräiset** **r.** бекро уробо, юлдырга; **r. täristävät** уробо(ын) зуркатэ

ratti^{5-C} руль (кесь машиналэн); **olla ratissa** руль съёрын (пукыны), машинаэз валтыны* (я. нуллыны)

rattijuoppo^{1-B} рульсöр тордос, юэм водítель

raueta^{72, 74-D} **1.** (*heiketä*) лябомыны; (*tyyntyä myös*) чалм(ытск)ыны; **sade raukeaa** (*t. raukenee*) зор лябоме; **r. uneen** умме усыны **2.** (*tulla mitättömäksi*) куашканы выжт., быдэсмытэк кыльны; **suunnitelma raukesi** план куашказ

rauha⁹ **1.** тупаса улон; (*rauhan-sopimus*) уръяськон, мир; **rakentaa rauhaa** тупаса улыны турттыны; **tehdä** (*t. solmia*) **r.** уръяськон тупатыны (я. герёаны); **rikkoaa r.** уръяськонэз (я. тупаса улонэз) сёрыны; **rauhan aikana** тупаса улон дыръя **2.** (*häiriintymätön tila*) гáнь-гань улон; (*tyyneys*) чалмыт(лык), шыптыт(лык); (*sisäinen levollisuus*) гáнь-гань (я. каныл) луон, каныллык (*лулын-сюлмын*); **elää rauhassa** гáнь-гань (я. каныл) улыны; **istua kaikessa rauhassa** гáнь-гань гинэ пукыны; **anna minun olla rauhassa!** эн ѹотыл(ы) монэ!; **lapsest eivät tunne rauhaa** ныл-пиос чалмонэз уг валалляло

rauhallinen³⁸ **1.** гáнь-гань, чалмыт,

- шыпыт; (*ihminen myös*) лачмыт, саб(ы)рес, каныл; **r. mies** гáнь-гань пиосмурт; **r. nainen** лякыт (я. сабрес) кышномурт; **r. luonne** лачмыт (я. каныл) сям; **tällä on hyvin rauhallista** татын туж гáнь-гань; **sydämessä on rauhalla-** lista сюлмын каныл 2. (*tasainen*) огсыр, каллен, каныл; **r. työtahti** огсыр ужан рад; **r. elämä** огсыр (я. гáнь-гань) улон 3. (*rauhannainen*) саб(ы)рес, ыбылйесь-кытэк ортчись, мýрной; **r. mieleenositus** сабрес (я. мýрной) демонстрáци(я)
- rauhanen**³⁸ анат. нёред, железа
- rauhansopimus**³⁹ тупаса улон(ъя) огыл* (я. договор); **solmia** r. тупаса улон(ъя) огыл тупатыны (я. гожтыны)
- rauhaton**^{34-С} 1. (*tasapainoton*) сэрек, тэрг, лякыттэм; (*häätilevä*) сюлэмшугъяськиси; **r. lapsi** тэрг (я. лякыттэм) нылпи; **r. potilas** сэрек висись; **r. olo** сюлэмшугъяськиси луон; **minulla on r. olo** мынам сюлмы шуг, мон сюлэмшугъяськиско 2. (*elämä, olo*) огыр-буғыр, чалмыттэм, шыпыттэм; **r. aika** огыр-буғыр вакыт
- rauhattomius**⁴⁰ 1. сюлэмшуг(ъяськон), сюлмасъқон, -ем 2. (*elämän, olojen*) огыр-буғыр (я. чалмыттэм, шыпыттэм) луон, -эм; **mielelen** r. сюлэмшуг, лулшуг; **olojen** r. югдурлэн чалмыт луымтээз (я. чалмыттэм луэмез)
- rauhoittaa**^{53-С} 1. буйгатыны, либатыны; канылатыны, каныл карыны; **r. itkevää lasta** бёрдийс нылпиез буйгатыны 2. (*saattaa järjestykseen*) зйбломытыны, лапкатыны, чалмыт(скыт)ыны;
- hän koetti r. meluavaa lapsilau-** **maa** со ѡашетйс нылпи уллөэз зйбломытыны турттйз 3. (*eläimiä, kasvilajeja, aluetta*) ѿтылонтэмен ялыны, ѿтылыны [ёвöl] лэзыны (*pöyishurjësts, budosty-ësts, teritoriez*); **riistaeläimet** **rauhoitetaan määräjaksi** кутылоно пойшур-тылобурдоос ѡгдырлы ѿтылонтэмен ялжыкко **rauhoittua**^{52-С} буйга(тссы)ны; каныломыны, каныл(гес) луыны; (*tulla järjestykseen*) зйбломыны, лапканы, чалмы(тссы)ны; **kaikki on hyvin, rauhoitu nyt!** вáньмыз умой, буйгатсы ни!; **lapsi rauhoittui** пинал буйгаз (я. чалмиз); **myrsky rauhoittui** сильтол лапказ (я. чалмиз)
- raukaista**⁶⁶ канысыратыны, жум (я. нáсь-нáсь) карыны; **sauna raukaisee** мунчо канысыратэ (я. мугорез нáсь-нáсь каре)
- raukea**¹⁵ жум, канысырам, нáсь-нáсь; **raukeat silmät** жум синъёс; **käydä raukeaksi** канысыраны, нáсь-нáсь луыны; **sauna tekee raukeaksi** мунчо канысыратэ (я. мугорез нáсь-нáсь каре)
- raukka**^{9-А} 1. (*parka*) куанер, мискинъ, каръян; **tyttö r.** куанер нылмурт 2. (*pelkuri*) кышкасъ, трус
- raukkamainen**³⁸ кышкасъ, ляб сюлэмъем
- rauniot**³ тр. л. руйна(ос), каушка-тэм (я. куашкам) бервыл; **vanhan linnan** r. вашкала крёпость-лэн руйнаосыз (я. бервилыз)
- rauta**^{9-Ф} корт
- rautainen**³⁸ 1. корт(лэсъ); **r. pais-tinpannu** корт таба 2. *выжст.* туж юн (я. зол); туж чурыйт (я.

- жот(ы)рес); **r. terveys** туж (я. kort кадъ) юн тазалык; **r. kuri** туж чурыт дисциплина
- rautakauppa**^{9-В} kort arbériosyn вузкаронни, kort arbéri вузан магазин
- rautakausi**²⁷ ист. kort даур
- rautatie**¹⁹ чугун сюрес
- rautatieasema**¹⁰ (чугун сюрес) стáнци (я. стáнция); (*rakennus*) (чугун сюрес) вокзал
- rautatieläinen**³⁸ чугун сюрес вы-лын ужась, железнодорожник
- ravata**⁷³ 1. гонзыртыны, гонзыртыса мыныны (я. ворттыны), ворттыса мыныны; **hevonen ravaa** вал гонзыртэ (я. гонзыртыса мынэ) 2. вер. (койык кадъ) бызыылыны; **r. ympäri kaupunkia** быдэс городэтй койык кадъ бызыылыны
- ravi**⁵ 1. гонзырт|эм, -он, гонзыртыса мын|эм, -он (я. вортт|эм, -он), ворттыса мын|эм, -он; **juosta**
- ravia** гонзыртыса мыныны (я. ворттыны), ворттыса мыныны 2. тр. л. (*ravikilpailut*) валэн (ворттылыса) чошатскон(ъёс)
- ravihevonen**³⁸ > **ravuri**
- ravinto**^{1-Ј} кöttыр, сиён(-юон); **hankkia ravinta** кöttыр поттыны; **käyttää jtak ravinnokseen** маин ке кётэз тырыны, мае ке сиыса улыны
- ravintola**¹² кöttыронни*, ресторан
- ravirata**^{9-Ф} ипподром [-п-]
- ravistaa**⁵³ сэзъяны, (*kerran*) сэзъялтыны; (*pois*) курткыны; **r. omenapuuta** яблокпуээ сэзъяны; **r. itseään** астэ сэзъялтыны, сэзъялсыны; **r. jtak vaatteistaan** дйсътэ (я. дйсь вылысътэд мае ке) курткыны; **r. höyheniää** лопыртыны, гонзэ сэзъялтыны (тылобурдо ссы)
- ravistua**⁵² куасымыны, куасымыса шальтраны (я. пась луыны); **ra-vistunut vene** куасымыса шальтрам (я. пась луэм) пыж
- ravita**⁶⁹ сюдыны; (*esim. ihoa*) питáние сётыны (ксъ кулы); **r. lasta rintamaidolla** нылпиэз гадын сюдыны; **r. ihoaan voiteella** куэдлы, мазен зыраса, питáние сётыны
- ravitsemus**³⁹ кöttыр|он, -ем, сись-к|он, -ем; **puutteellinen r.** тыр-мыт луисътэм кöttырон
- ravitseva**¹⁰ кöttыро, ашо, дэлето, берекето; **r. ruoka** кöttыро сиён
- ravuri**⁶ гонзыр (вал), гонзыртыса ветлийс (я. ворттылийс) вал, рысак
- reaalinen**³⁸ зэмос, зэм(зэ) луись, реальной; **reaaliset kustannukset** зэмос расходъёс
- reagoida**⁶² реагировать карыны; **r. jhk** марлы ке (я. маке шоры) реагировать карыны
- realisoida**⁶² 1. быдэстыны; **r. jk hanke** кычё ке проектээ быдэстыны 2. **үжб.** вузаса быдтыны; **r. tavara** вузээ вузаса быдтыны
- referaatti**^{5-С} реферат; тэзис [тэ-]; изложение; (*tiivistelmä*) резюме
- refleksiivipronomini**⁵ кыл. берытскон нимвоштос*, возвратной местоймение
- rehellinen**³⁸ 1. шонер|буро*, -лыко, честной [-чи-]; **r. ihmisen** шонербуро (я. честной) адями; **r. vastaus** шонербуро ответ; **rehelliset silmät** сайкыт синъёс 2. (*kunnon*) зэмос, йён-йён, ёеч-ёеч
- rehennellä**^{67-Ј} дан поттыны, ёеч-яськыны, ушъяськыны; **r. rik-**

kaudellaan узырлыкеныйдан поттыны

rehevä¹⁰ пушт(ы)рес, пуштыр-пуштыр (будэм). пур-пур; **r. parta** пуштрес туш; **r. ruu** пуштрес (я. пур-пур) писпу;

rehevät muodot выжт. быгыль-быгыль вылтыръёс

rehevöityä^{52-F} зол пушыйны (я. будыны), пуштыр-пуштыр (я. пур-пур) будыны, йылыны-пушыйны; **rehevöitynyt luonto** зол пушьем инкуазь; **rehevöitynyt pensas** пуштыр-пуштыр будэм куак; **rehevöitynyt järvi** ты, кудаз ву будосъёс йылэмыйн-пушьемын

rehottaa^{53-C} 1. зол пушыйны (я. будыны); (зол) аляны (я. ляльзыны) (ксь жагтурын); **rikkaro- hot rehottavat** жагтурын зол аля ни 2. выжт. (*olla voimakas*) паськыт вёлмемыйн луны (йырруж, вединъёслы оскон но мк.)

rehtori⁶ (*korkeakoulussa*) рёктёр; (*koulussa*) дирёктор (школалэн)

rehu¹ (пудо) сиён, фурраж; **kalan r.** чорыг(лы) сиён

rei'ittää^{53-C} пасяны, пась карыны (*mae ke*), пась лэссыны (кытчыке); **r. arkki** кагаз листэз пасяны, кагаз листэ пась лэссыны

reikiintyä^{52-J} пасясыкыны, пась луны, кылдыны (пась сср); **hampaan reikiintyminen** пине пась кылдон

reikä^{10-D} пась; (*leivässä, juustossa myös*) син (нянын, сырин); **tehdä r.** пась карыны (я. лэссыны), пасяны; **tehdä reiät korviin** пелез пасяны

reikäinen³⁸ пась; (*reiällinen*) пасесь, пасё(-пасё); **reikäiset sukat** пась

носки

reilu¹ 1. (*rehellinen*) шонер|буро*. -лыко, честной [-чин-]; **r. peli** шонербуро (я. честной) шудон; **tuo ei ole reilua!** со шонерлыко (я. честно) ёвёл! 2. (*oikea*) зэмос, йён-йён; **reilua kotiruokaa** зэмос дорын лэссытэм сиён 3. (*runsas*) бадзым (я. трос) (гинэ); быдэс; (*kitsastelematon myös*) шырыт; **r. alennus** бадзым дун кулэстон; **hän on reilun metrin jäljessä** со быдэс метрлы бере кыле; **r. isäntä** шырыт (я. чуртыяськисьтэм) кузё

reipas^{41-B} 1. сэзь, чырткем, задор; (*pirteä*) чырмыт; (*riuska*) чуп(ы)-рес, шаплы; **reippaita poikia** сэзь (я. шумприч) пиос; **r. ja iloinen mieli** задор но шулдыр мылкыд; **vanhus on vielä r.** пересь чырткем (я. сэзь) на; **reippain askelin** сэзь (я. чырмыт) вамишьёсын; **r. emäntä** чупрес кузё кышно; **r. marssi** задор (я. сэзь) марш 2. (*runsas*) быдэс, бадзым (я. трос) гинэ, тарак бадзым (я. трос); **reippaat kaksi tuntia** быдэс кык час

reipastua⁵² сэзёмытскины, задор-(гес) луны; (*vilkastua*) чырмыт-(гес) луны, шаплы(гес) луны; **poika reipastui päästyään kouluun** школае вуыса, пияш сэзёмытскиз; школае вуыса, пияшлэн мылкыдзыж жутскиз

reisi²⁷ макес; **reiden lihakset** макес быгытъёс

reitti^{5-C} сюрес, маршрут, курс; **muuttolintujen reitit** кочись тылобурдоослэн сюрессы; **lentor.** самолётлэн лобон курсэз; **matkar.** маршрут

reki^{7-D} дöдьы; **ajaa reellä** дöдьыен мыйныны
rekilaulu¹ такмак, частушка
rekka^{9-A}, rekka-auto¹ автофургон, бадзым груз нуллйись машина, фура *ruhek*.
rekki^{5-A} спорт. турник, (кечыръясыкон) сюры
rekrytoida⁶² медъяны; **sotavoimien rekrytoiminen** ожгар* (я. военной) кужымъёсты медъян; **r. työntekijöitä** ужасъёсты медъяны
rektio³ кыл. кивалтон*, управление; **verbin r.** каронкыллэн кивалтонээ*, глаголлэн управлениэз
relatiivinen³⁸ куспо*, ёшатэто*, относительной
relatiivipronomini⁵ кыл. куспо нимвоштос*, относительной местоимение; (*konjunktiona käytetty*) герзос* (я. союзной) кыл
remmi⁵ е, ремень; **antaa jillek remmiiä** кинэ ке еэн жугыны; **astua remmiiä** выжт. вер. уже (я. уж борды) кыткиськыны
remontoida⁶² тупатъяны, ремонтировать карыны; (*esim. asunto*) ремонт карыны (я. лэсътыны); **asunto pitää r.** квартирайн (я. квартираэз) ремонт карыны кулэ
remontti^{5-C} тупатъян, ремонт; **tehdä r.** ремонт карыны (я. лэсътыны)
rempseä¹⁵ азтэм-бéртэм, ѹонтэм, сюлмаськисътэм; (*naishenkilö myös*) чильт(ы)ро; **r. nuorukainen** азтэм-бертэм егит пи; **r. tytö** чильтро (я. сюлмаськисътэм) нылмурт
renessanssi⁵ 1. Ренессанс [-ене-],

Чукдаур* 2. выжт. выльдись-кон, (выйлысь) улён, Чукдаур
rengas^{1-G} 1. кульчо; (*ketjun myös*) ёз; (*utpryrä*) круг; **ketjun renkaat** жилы ёзъёс; **pelastusr.** утись-кон (я. спасательной) круг 2. (*auton*) шина (*машиналэн*), автопокрышка
rentastaa⁵³ кульчояны (тылобур-доэз), кульчо поныны (тылобурдолы), кольцевать карыны; **r. lintuja** тылобурдоости кульчояны
renki^{5-G} 1. (*maalaistalon työmies*) медо, батрак 2. (*käskyläinen*) ляльчи, вар*, слуга
rento^{1-J} 1. (*veltto*) лябомытэм, вóл-вóл, эркын; **kädet rentoina sivilila** киос лябомытыса урдэс (каремын); **maata rentona** вóл-вóл кыллыны 2. (*vapaa*) эркын, вóл-вóл; керпотийсътэм; **rennot askeleet** вóл-вóл (я. эркын) вамышьёс; **r. kaveri** керпотийсътэм адями (я. юлтош)
rentoutua^{52-F} капчиятскины, гáньгань (я. эркынáк) кариськыны; (*jäsenet myös*) лябжытскины, капчияны; **lähdetään hiukan rentoutumaan!** ойдо пичияк капчиятскины (я. тóлатскины) ветломе!; **vartalon lihakset rentoutuvat** мугор быгытьёс лябжытско (я. капчияло)
rentukka^{14-A} бот. гудырисьсяка (калуажница) (*Caitha palustris*)
repaleinen³⁸ кесяськем, лук(ы)рес, Ѽузыр; **farkut ovat ihan repaleiset** джинсы кóпак Ѽузыр (кесяськемын) ни
repeillä⁶⁷ кесяськыны (кагаз, бас-ма ссы); кыриськ(ыл)ыны, Ѽезиськ(ыл)ыны (вурыс, дйсъ ссы);

- vaate repeili saumoista** дýсь ву-
рысъёстíз зéзискыз (я. кеськиз)
repeytyä^{52-F} кеськыны (*кагаз, бас-
ма ссы*); (*haljeta*) пилисъкыны,
путыны; **paperi repeytyy** бумага
ке(ся)ське
- repiä**^{61-E} 1. кесяны; **r. paperi pienik-
si paloiksi** бумагаэз векчи (я. пи-
чи люкетъёслы) кесяны; **r. paita
hajalle** дэремез бунзытыны (я.
кесяса быдтыны) 2. (*kiskoat*) иш-
кыны, -аны, кысканы; **r. johdot
irti** езъсты ишкыны (я. ишкыса
басьтыны); **r. rikkaroohoja** жаг-
турин урыны (я. ишканы); **r.
jltak silmät päästä** выжт. кин-
лэсъ ке синзэ чабъяса поттыны
- reppu**^{1-B} 1. рюкзак, ныпъет, ко-
томка 2. > **reput**
- reput** тр. л., вер.: **antaa jillek r.** ки-
нэ ке экзáменын (я. экзáмены-
сен) куашкатыны (я. вандыны);
saada r. saksassa нéмец кылья
экзáменын куашканы
- reputtaa**^{53-C} вер. 1. (*antaa reput*) эк-
зáменын (я. экзáменысен) куаш-
катыны (я. вандыны), “кык”
пуктыны 2. (*saada reput*) экзáме-
нын (я. экзáменысен) куашканы,
“кык” басьтыны
- repäistä**⁶⁶ 1. кесыны; **r. paperi
halki** бумагаэз шори кесыны 2.
(*kiskaista*) ишкалтыны, кыскы-
ны; **r. jtak hiukista** кинлэсъ ке
йырсизэ кыскыны
- reservi**⁵ резерв, запас; **olla reser-
vissä** ож. запасын луыны
- resiprookkipronomi**⁵ кыл. ваче-
мурто нимвоштос*, взаймно-
личной местоимéние
- retiisi**⁵ векчикушман, реди́скá
retikka^{14-A} (курыт)кушман
retkahtaa^{53-F} 1. пограны, усыны
- (ланырак) 2.: **r. juopotteluun**
выжт. юон вылэ лэзькыны (я.
чóлскыны); **olla retkahtanut jhk**
выжт. вер. кинлы ке синмаськы-
ны, кинэ ке яратыны кутскыны,
кинэн ке шузи луыны (*синмась-
кыса*)
- retkeillä**⁶⁷ (тур)походэ (я. экскóр-
сие) ветлыны; ширтыны-ветлы-
ны*, путешéствовать карыны;
r. luonossa инкуазе походэ
ветлыны; **r. Lapissa** Лаплáндие
ширтыны-ветлыны
- retki**⁷ 1. (тур)поход; экскóрси(я);
(поръян-)ветлон*; **tehdä r.** похо-
дэ (я. экскóрсие) ветлыны,
поръяны-ветлыны 2. (*tutkimusr.*)
экспедиц(я) 3. ож. (*sotar.*) поход
- retuuttaa**^{53-C} нюж (я. сюл-кал, мыр-
дэм) нуыны; **r. matkalaukkua**
чемоданэз нюж нуыны; **r. lapset
aamulla tarhaan** нылпиости
чукна сюл-кал сáдикé нуыны
- reuma**⁹ мед. ёзви висён (я. коскан),
ревматизм
- reuna**⁹ дур; (*esim. kirjan*) пóле (кесь
книгайын); **pöydän r.** жёк дур;
reunoja myöten тыраз, (дуры-
ныз) чошкын; **reunojaan myötä
täysi** быдэсаз, тыраз; (*nestettä
myös*) пачыл; **vuotaa yli reuno-
jen** дуртыйз (я. пачыл) вияны
- reunimmainen**³⁸ (сáмой) дурысез
(я. дурыстыз); **istu rivin reunim-
maiselle tuollelle** рядысъ сáмой
дурысяз пуконэ пуксы
- reunus**³⁹ дур, шал; кайма; кант;
lakin minkir. изылэн чайы (я.
нóрка) куэн дурыз
- reunustaa**⁵³ 1. дуръяны, окаймить
карыны; **r. katukäytävä kivillä**
тротуаръёсты изэн дуръяны 2.
(*olla reunana*) котыртыны,

кот(ы)рак будыны; **lepät reunustavat rantaa** лулпуюс ярдурез котырто
revetä^{74-E} > **repeytyä**
reviiri⁵ 1. биол. ас интывыл* (я. участок) (пойшурлэн улон но сиён утчан котырез, тылобурдолэн каръясъкон котырез) 2. выжт.: **pysy omalla reviirilläsi!** эн ёр(м)ы (я. мерски) бордам!; **älä tule minun reviirilleni!** эн чуртнаськы (я. мерски) мынам ужам!
revontulet²³ тр. л. уипал инворекъ ян (я. иншудон), иньюгекъян
revähdyttää^{53-C} вырётыны (мугор быгытьёстэ); **r. ristiselän lihakset** кусэз вырётыны
revähptyä¹⁰ вырёлон, -ем (мугор быгытьёслэн); **vatsalihasten r.** кёт (я. гогы) вырёзон
revähtää^{53-F} 1. вырётыны (мугор быгытьёс ссы); **selkälihakseni revähtivät** кускы вырёиз, кустэм луи 2. (*aueta äkkiä*) (шүак) устьйськыны; **silmät revähtivät suuriksi** синьёс паськыт устьйськызы
riehaantua^{52-J} куашетыны (я. лякыттэмъясъкыны) кутскыны, съобраз ортчыны; **polisi rauhoitti riehaantuneita juhlioita** полиция куашетыны кутском юмшасьсты лапкатйз
riehakas^{41-A} куашетйсь, лякыттэм, азтэм-бёртэм; **riehakkaat kekerit** куашетйсь юмшан
riehua⁵² 1. (*raivota*) куашетыны, даллашины, жугисъкон поттыны; **riehuva humalainen** куашетйсь (я. даллашись) юэм мурт 2. (*mekastaa*) лякыттэмъясъкыны, чашетыны, чаш поттыны;

lapset riehuvat нылпиос лякыттэмъясъко 3. (*myrsky, sota tms.*) шукыръясъкыны, куашетыны, лекъясъкыны выжт.; **myrsky riehui koko yön** сильтол ўыйбыт шукыръясъкыз 4. (*tunteet*) выжт., вылий ст. поэзыны, бугырсыкыны, бугыръясъкыны (мылкыд ссы) **riekale⁴⁸** (кесем) люcket; **mennä** (t. **repeytyä**) **riekaleiksi** ёзыр-зásыр кесяськыны; **riekaleiksi luettu kirja** бунзётызь (я. кесяськытозь) лыдзэм книга **riemu¹** шумпот|он, -эм (туж зол), куан|он, -ем; (*ilonpito*) шулдыръясък|он, -ем; **hänen riemullaan ei ollut rajoja** солэн шумпотонэзлэн пумыз но, йылыз но ёй вал **riemuita⁶⁹** шум/потыны (туж зол), куаныны; (*pitää riemua*) шулдыръясъкыны **riemumielin** (туж) шумпотысá, туж шулдыр (я. задор) мылкыдын **riemuvoitto^{1-C}** триумф, (зол) вор-мон **rientää^{54-J}** дыртыны **riepu^{1-E}** 1. ёустыри, -ари, мучоло; **lattiar.** выж (мисъкон) мучоло 2. (*raukka*) куанер, мискинь, каръян; **tytö r.** куанер нылмурт **rihkama¹⁰** чыры-пыры, кулэтэм арбери (я. котыр) **rihma⁹** сийныс (нюжа) **riidellä^{67-F}** (*kiistellä*) ченгешыны, споръясъкыны; (*torailla*) керетыны, тэргасъкыны, даллашины; **asia, josta riidellään paljon** ужпум, кудз сярысь трос ченгешо; **r. naapureiden kanssa** бускельёсын керетыны **riihi²³** гурт. в. обинь (культо куасьтонни)

riikinkukko^{1-А} зоол. тутыгыш,
павлин
riimi⁵ литер. рифма
riipaista⁶⁶ чутыртыны, позыртыны *yksipers.*: *nälkä riipaisi vatsan-pohjaa* сиен потэмен кёты чутыртыны кутсиз; *sydäntäni riipaisee nähdä hänen kärsvän* (солэсь) курадзэмэ адзыса, сюлэмы чутыртэ
riipiä^{61-Е} жильдыны, шырылыны, ишкыны; **r. pihlajanmarjat (ter-tusta)** палэзь жильдыны; **myrsky riipi viimeisetkin lehdet puista** сильтöл писпуюслэсь берпум куаръёссé но ишкиз
riippa^{9-В} якорь из (*пыжез якоре* пуктыны гозыен из)
riippakoivu¹ лаб(ы)рес кызыпту
riippulukko^{1-А} тунгон; **lukita riip-pulukolla** тунгонаны
riippumaton^{34-С} эркын, эрико, ас понназ (+ кн. / partis.); (*suvereeni*) асэрико*, суверённой; **r. asiantuntija** эркын эскерись (я. эксперт); **r. valtio** асэрико кун
riippumattomus⁴⁰ эркынлык, эриклык; (*suvereeniuss*) асэриклик*, суверенитет
riippuvainen³⁸ эриктэм, герзаськем*, завысимой; (*esim. psykologisesti*) чыдыйсътэм, чыдонтэм; **olla r. jostakusta** кинлэсь ке эриктэм луны (я. завысеть карыны); кинлэсь ке [ёвöl] чыдыны
riippuvuuus⁴⁰ эриктэмлык, герзаськемлык*, завысимость; (*esim. psykologinen*) чыдонтэмлык
riippua^{52-В} 1. ошиськыны, ошиськыса улыны; **panna jk riippu-maan** мае ке ошыны; **jäädä riip-pumaan** ошиськыса кыльны 2. (*määrätytä*) герзаськемын

луны (маин ке), завысеть карыны (малэсь ке); **mistä se riippuu?** маин со герзаськемын?, марлэсь со завысеть каре?
riipuksi|ssa, -in: olla riipuksissa ошиськемын луны; **pää on riipuksissa** йыр ошиськемын; **pää meni riipuksiin** йыр ошиськиз **riiputtaa^{53-С}** ошыны; (*pitää riippumassa*) ошыса возыны; **r. päättääñ** йырдэ ошыны; **r. kissaa ja-loista** кочышез пыдтىз ошыса возыны
riisi⁵ рис
riista⁹ 1. кыйкай (силь но ку понна кутылоно пойшур-тылобурдо); (*nisäkäs työs*) луд пойшур; (*lintu työs*) луд тылобурдо 2. нöр. кыйкай (силь); (*nisäkkään liha työs*) луд пойшур силь; (*linnun liha työs*) луд тылобурдо силь
riisto¹ полит. (*hyväksikäyttö*) (ас вы-лад) ужат|он, -эм, эксплуатиро-вать кар|он, -ем, эксплуатáци(я); **työvoiman r.** ужась кужымез эксплуатировать карон; чит. >
riistää 3
riistäjä¹⁰ 1. кўжмýсь бастьись, талась, съось выжт. 2. полит. (*hyväksikäyttäjä*) эксплуататор
riistätyä^{52-Ф} мозмытскины, иш-калскины; **r. jnk otteesta** кинлэн ке киыссызыз мозмытскины
riistää⁵³ 1. (*temmata*) ишкалтыны, ишкалтыса (я. кўжмýсь) басьтыны; **r. ase jnk kädestä** кинлэн ке киыссызыз охтийрлыксэ* (я. опу́жизэ) ишкалтыса басьтыны 2. (*ottaa väkivalloin t. oikeudetton-masti*) кўжмýсь басьтыны, тала-ны; (*nylked*) качаны (*куултыса нууны*); **r. lapsi äidiltääñ** анаез-

лесь (я. анаез бордысъ) нылпизэ күжмись басьтыны; **r. jiltak vapaus** кинлэсъ ке эриксэ таланы **3. полит.** (*käyttää hyväksi*) (ас вылад) ужатыны, эксплуатироовать карыны; **r. työvoimaa** мукет муртъёсты ужатыны, ужась кужимез эксплуатироовать карыны

riisua⁵² 1. кылъыны; **r. takki yltäään** курткадэ вылыстыд кылъыны; **r. kengät jalastaan** пыдкутчандэ кылъыны (я. пыдсыстыд куштыны); **r. hevonen valjaista** валэз юссыны 2. (*ottaa aseeet pois*) ожтийрлыкса* басьтыны (кинлэсъ ке), разоружить карыны

riisuuuta^{52-F} кылъисъкыны; **r. alasti (t. alastomaksi)** голъык кылъисъкыны

riita^{9-F} (*erimielisyys*) керет|он, -эм, тэргаськ|он, -ем, даллаш|он, -ем; (*kiista*) ченгеш|он, -ем, споръяськ|он, -ем; (*ristiriita*) конфликт; **olla riidoissa ihmisten kanssa** калыкен керетыса (я. даллашыса) улыны

riite^{48-C} ежмам (ву), векчи йё сий (ву вылын)

riitti^{5-C} сэбед, нерге, ритуал; **uskonnollinen r.** вösçбур* (я. религиозной) сэбед; **toimittaa r.** сэбед карыны, ритуал ортчытыны

riittämätön^{34-C} тырмыт (я. тырмымон) луисьтэм, ёжыт, (п)ичи; **r. palkka** пичи (я. тырмыт луисьтэм) уждун

riittävä¹⁰ тырмымон, -ыт, окмымон; **r. palkka** тырмымон уждун; **riittävän suuri** бадзым гинэ, тарак бадзым; **riittävän ajoissa** дырыз дыръя, азъло ик

riittävästi тырмыт, -мон, окмы-

мон; **en tunne häntä r.** мон сое умой (я. тырмыт) уг тодйськы **riittää**^{53-C} тырмыны, окмыны; **sata euroa riittäisi minulle** сю ёвро(ен) мыным тырмысал; **r. (jo)!** тырмоз!, окмоз!

riivaaja¹⁰ пери, шайтан; **hänessä asuu r.** пушказ (я. со пушки) пери пырем

riivata⁷³ курадзытыны, сюлэмез виссытыны (я. шуг карыны); **mikä sinua riivaa?** мар тонэ курадзытэ?, ма (тынэссытыд) сюлэмэд шуг каре?: **pirun riivaama** пери кутэм (кадь), периэз латэм

riivattu^{1-C} пери кутэм, периэз латэм, шузи(мем); **hän huutaa kuin r.** со пери кутэм (мурт) кадь кесяське

rikas^{41-A} узыр, бай; **r. talo** узыр юрт(ъер); **r. eläimistö** узыр фáуна

rikastua⁵² узырмыны, баймыны **rikastuttaa**^{53-C} узырмытыны, баймытыны

rike^{48-A} (*rikkomus*) мыдлань кар|он, -ем, шонеррадэз* (я. прáвилоэз) тыйн, простúпок; (*virhe*) шек, тырмытэ, янгыш; **tehdä r.** шонеррадэз тыйни, простúпок лэссытыны; янгыш лэссытыны; **rikkeitä kielenkäytössä** кылэз кутонысъ (я. кутонын) шекъёс

rikkaruoho¹ жагтурын, жуг-жаг **rikkaus**⁴⁰ узырлык, байлык; **tavoitella rikkautta** узырлык сьбóры уйисъкыны; **henkinen r.** лулпуш* (я. духóвной) узырлык

rikki I ск.: mennä r. тийсъкыны, сёрисъкыны; (*särkyä myös*) пильисъкыны; (*murskautua*) пазыгисъкыны; (*musertua*) нелькисъкыны; **televisioni meni r.** телевíй-

- зоре тýяськиз (я. сöриськиз); **kello on r.** час тýяськемын; **lyödä (t. iskeä) r.** сöрыны, пильны, тýяны (*шуккыса*); **housut ovat kuluneet r.** штан(и) посътэм ни; **kävelykengät ovat kuluneet r.** ботинки куашкам (я. посътэм) ни; **kuluttaa vaatteet r.** дйську-тэз посъктыны
- rikki^{5-A}** II мн. хим. сéра, чуждари **rikkinäinen³⁰** сöриськем, тýяськем; (*särkynt myös*) пилиськем; (*repaleinen*) кесяськем; (*reikäinen*) пасЬ, -есЬ; **r. juomalasi** сöриськем (я. пилиськем) стакан; **r. tuoli** тýяськем пукон; **r. laite** тýяськем (я. сöриськем) прибор; **rikkinäiset housut** кесяськем штан(и); **rikkinäiset sukat** пась носки
- rikkoaa^{52-A}** I. тýяны, сöрыны; (*särkeä myös*) пильны; (*murskata*) пазьгыны; **lapsi rikkoi lelunsa** нылпи шудонээ тýяз; **r. juomalasi** стаканээ сöрыны (я. пильны); **r. munia** курегпуз чиг(т)ыны; **r. ennätys** выжт. спорт. рекордээ тýяны 2. (*katkaista*) тýяны, куспетй карыны, уретыны; (*häiritä*) сураны-пожаны; **r. hiljaisuus** чалмытлыкез тýяны; **r. sopimus** огылээ* (я. договорез) тýяны; **r. lakia** катээ* (я. законээ) тýяны; **r. suhteet** кусыпъёсты сураны-пожаны
- rikkomus³⁹** мыдлань кар|он, -ем, шонеррадээ* (я. прáвилоеэ) тýян, проступок, нарушение; **liikenne.** сюрес вылти ветлон шонеррадээ* тýян
- rikkoutua^{53-F}** I. тýяськыны, сöриськыны; (*särkyä myös*) пилиськыны; (*murskautua*) пазьгиськыны; **auto rikkoutui onnettomuu-**
- dessa** машина авáрие шедьыса пазьгиськиз 2. (*katketa, häiriintyä*) сöриськыны, куспетй луыны
- rikollinen³⁸** I. мн. йыруж лэсътись, йыружчи*, преступник 2. тн. йыруж, преступной; **r. teko** йыруж лэсътон
- rikollisuus⁴⁰** I. йыружъёс, -лык, преступность; **r. lisääntyi** йыружъёслэн лыдзы будиэз 2. (*lainvastaisuus*) катлы* (я. законлы) пумит лу|он, -эм, преступной лу|он, -эм; **teon r. (make)** карем-лен катлы* пумит луэмез
- rikos³⁹** йыруж, преступление
- rikosasia¹², rikosjuttu^{1-C}** юр. йыру- жет* (уж), уголовной уж
- rikoskumppani⁶** юр. йыруж юлтош (я. юрттись), соучастник [-сан] (*йыружын*)
- rikoslaki^{5-D}** йыружет* (я. уголов- ной) кодекс [-дэ-]
- rikosoikeus⁴⁰** йыружет эрикрад*, уголовной право
- rikostoveri⁶ > rikoskumppani⁶**
- rima⁹** I. ре́йкá; плáнкá 2. спорт. сюры, плáнка; **hän ylliitti riman** со сюры вамен тэтчыны быгатиэз
- rimpuilla⁶⁷** вырыны, позыръяськыны, мозмытсыкыны турттыны;
- kala rimpilee koukussa** чорыг курик йылын выре; **r. vastaan** выжт. пумитъяськыны, чыжаськыны
- rinkeli⁶, rinkilä¹² nöp.** крендель, котренъки *murt.*
- rinnalla, -lle, -lta** I. (*vierellä*) артэ (*instr.*); **istua jnk rinnalla** кинэн ке артэ пукыны; **istuutua jnk rinnalle** кинэн ке артэ пуксыны 2. (*ohella*) чош, валче, артэ (*instr.*); **oppikirjan rinnalla on käytettävä harjoituskirjaa** учёбни-

кен чош упражнёниосын сбóр-
никез уже кутоно; **sen rinnalla**
соин валче ик 3. (*verrattuna*) чо-
шатыса (*instr.*); **tämä ei ole mi-
tään todellisen myrskyn rinnalla**
зэмос сильтöлэн чошатыса, та
нóмýр ик öвöл

rinnakkain 1. (*vierekkäin*) артэ, ар-
тысь (артэ); **istua** **r.** артэ пукы-
ны; **kulkea** **r.** артысь артэ мыны-
ны 2. (*yhdessä*) чош; (*samanaikei-
sesti*) óгдыр|é, -ын, одиг дыр|é,
-ын

rinnakkainen³⁸ 1. (*vierekkäinen*) ар-
тысь, артэ ортчись (я. сылйс),
валлинэ*; **rinnakkaiset raiteet**
артысь (я. артэ ортчись) колея-
ос 2. (*yhdenmukainen*) óгвыллём;
(*samanaikeinen*) óгдыр|é (я. одиг
дыр|é, -ын) ортчись, óгдыръём;
r. kehitys óгвыллём азинскон (я.
развýтие); **kokoukselle** (*t. koko-
uksen kanssa*) **r. ohjelma** кене-
шен óгдыр|é ортчись ужрад

rinnastaa⁵³ чошатыны, артэ пук-
тыны; (*pitää samanvertaisena*) óг-
ка́дь (я. одиг кадь) шуыса лыдь-
яны; **r. Turku Helsingiin** Тýркуэз
Хéльсинкиен чошатыны; **rinnas-
tettavissa olevat käsitteet** чоша-
тыны луоно валанъёс (я.
понýтиос)

rinnastus³⁹ чошат|он, -эм, артэ
пукт|он, -эм; *üht.* > **rinnastaa**
rinnastuskonjunktio³ кыл. *артэ
ян (я. артэясь) герз|ос, -ет,
сочинительной союз

rinne^{48-J} бамал, (гурезь) бам, кац;
jyrkkä **r.** меч бамал; **vuoren rin-
teellä** гурезь бам(ал)ын
rinnus³⁹ гадь котыр, мылазь, му-
рес(азь); **paidan** **r.** дэрэмлэн мы-
лазызы (я. гадь котырыз)

rinta^{9-J} 1. гадь, мёля 2.: (*rinnat*)
чем. тр. л. мёля(ос), гадь(ёс),
мусдор(ъёс) [-ст-], ноны(ос);
isot rinnat бадзым мёляос; **antaa**
lapselle rintaa нылпилы гадь сё-
тыны

rintalapsi²⁹ нонйс нуны (я. пинал,
нылпил)

rintaliivit⁵ тр. л. гадь пуйы (я. зол-
тэт), бюстгáльтер [бюзгáльтэр],
лýфчик *riukek*.

rintama¹⁰ ож. фронт

rintaneula⁹ брош|ка, -ки, гадь
бырттэт, дэмдор *kansat*.

ripa^{9-E} кут|он, -эт; **ovenr.** ёс кутон;
vetää rivasta кутонтиз (я. ку-
тонзэ) кыскыны

ripe^{48-B:} (*rippeet*) чем. тр. л. бер-
выл, кылем|-мылем, -еэз; **heinän-
rippeet** турын бервыл; **korjata**
pöydästä aterian rippeet жёк вы-
лысь сиён бервылэз (я. кылем-
мылем сиёнэз) октыны-калтыны

ripeä¹⁵ сэзь, шаплы, чуп(ы)рес;
(*porrea*) жог; **kulkea ripein askelin**
сэзь вамышъёсын вамышъяны;
r. kasvu жог будон

ripittää^{53-C} 1. вöсъ. лулусътэмез са-
нэ кутыны*, исповéдать кары-
ны; **pappi ripitti kuolevan** поп
кулйс муртлэс лулусътэмээ
санэ кутыз 2. выжт. (*tunnustaa*)
усытыны, вераны (зэмзэ); **r. ys-
tävälle salaisuuksiaan** эшедлы
тайнадэ уссытыны 3. выжт. (*to-
rua*) сизьдыны, кесыны, тыш-
кассыны

ripotella^{67-C} 1. пызынаны; **r. sokeria**
leivonnaisille пыжос вылэ песок
пызынаны 2. выжт. кир-пазь
куяны, пазяны

rippet > ripe

rippi^{5-B} вöсъ. *лулусът|он, -эм,

- сюлэмусыт|он, -эм, юсповедь; **käydä ripillä** лулусытонэ (я. пристие) ветлыны
- ripsi⁷** : (**ripset**) ёч. тр. л. синлыс
- ripsiväri⁵** тушь (синлыс буян)
- ripuli⁶** мед. кёт|виян, -кыль; **hänen vatsansa** on **ripullilla** солэн кётыз вия
- ripustaa⁵³** ош(ыл)ыны; **r. taulu seinälle** суредээ (я. картинаэз) борддоре ошыны; **r. pestyä pyykkiä narulle** миськем дйсез кал вылэ ошылыны
- ripustin³³** ошет, ошон; (*vaatepии*) плéчик; **kattokruunun r.** лёстра ошет; **panna takki ripustimeen** курткаэз ошетэ (я. плéчике) ошыны
- risa⁹** 1. ёустыри, -ари, мучоло; кесяськем (*make*); **kenkär.** кесяськем ботинка; **paitar.** кесяськем (я. ёузыр) дэрэм; **kulkea risoissa** кесяськем (я. мучоло кады) дйсен ветлыны 2. анат. миндалина 3. > **risainen**
- risahdella^{67-F}** тачыртыны, лачыртыны, пүтыртыны; **tuli risahtee takassa** тыл каминын тачыртэ
- risainen³⁸** кесяськем, пёсytэм, ёузыр(-ёазыр); пасы; **risaiset kengät** пёсytэм пыдкутчан; **risaiset saappaat** пасы сапег
- riski⁵** I мн. риск; **ottaa r.** рисковать карыны
- riski⁶** II тн. вер. (*vahva*) зол, кужмо; (*kookas*) таза; **r. mies** зол пиосмурт
- risteillä⁶⁷** 1. солань-талань (я. мыдмыдлань) ветлыны, котыръясыкыны; (*olla ristikkäin*) кечатвамат (я. кечат-вамен) луны; **taivaalla risteili parvi lokkeja** инметй чайкаослэн уллёзы солань-талань лоба вал 2. ож. крейсировать карыны 3. (*olla lomaristeilyllä*) круиз лэсътыны **risteymä¹⁰** биол. суретвыжы*, гибрид
- risteys³⁹** сюрес вож, чаквож; **katujen r.** урам (чак)вож
- risteytyä^{52-F}** биол. суретасъкыны*, скрёщиваться [-цца] карисъкыны
- risti⁵** кирос; **naulita ristiin** кирос борды котчоганы; **vetää r. tekstin yli** текстээ кечат-вамат гожманы (я. гожъяса чушыны)
- ristiin > risti|ssä**
- ristiinnaulita⁶⁹** кирос борды кортчоганы, киросаны
- ristikko^{4-A}** 1. (*säleikkö*) решётка 2. (*sanar:*) кроссворд [-с-]; **kuvar.** суредъёсын кроссворд, сканворд; **täyttää ristikko** сканворд(эз) радъяны (я. решать карыны)
- ristikkäin** кечат(-вам|ат, -ен), возмож
- ristiluu¹⁸** анат. бызыги(лы)
- ristinmerkki^{5-A}** кирос кар|он, -ем; **tehdä r.** кирос карыны; **siunata jk ristinmerkillä** кинлы ке кирос карыны (я. поныны)
- ristiretki⁷** ист., выжт. крестовой поход
- ristiriita^{9-F}** (ваче) пумит лу|он, -эм, противорéчие; (*selkkaus*) конфликт; **olla ristiriidassa jnk kanssa** марлы ке ваче пумит луны, маин ке [ёвёл] тупаны
- ristiselkä^{10-D}** анат. кус (котыр), **risti|ssä, -iin** 1. кечат(-вам|ат, -ен), возмож, кечевыл; **ristissä olevat viivat** кечат гожъёс; **ristiin naulitut laudat** кечат-вамат жугем

пульёс; **istua jalat ristissä** кук вожвил (я. пыдъёсты вожвил карыса) пукыны; **käsivarret ristissä rinnalla** ки гадь вылын кечевыл; **ristiin menevät tiet** вожвил (ортчись) сюрестьёс; **panna (t. asettaa) ristiin** вожвил (я. кечат) карыны, вожвилтыны; **ristiin rastiin** кечат-вамат, кечат-вамен, солань-талаң 2. *выжт.*: **me menimme hänen kanssaan ristiin** ми соин мынтый луимы, ми соин ём пумиське; **puhua ristiin** азé-берó вераськыны; **todistajat puuivat ristiin** свидéтельёслэн вераськемзы оғогзылы пумит луо **rivisteto**^{1-F} ырттись тёл (я. омыр), сквозняк *puhek.*; **rivistedossa** тёл йылын **ristiä**⁶¹ 1. *вöсъ.* (*kastaa*) черке пыртыны, пылатыны, чукиныны; *выжт.* ним поныны; **lapsi ristittiin Paavo Antiksi** черке пыртыкузы, нылпили Пáаво А́нти ниим понйзы 2. *вöсъ.* (*tehdä ristinmerkki*) кирос карыны (я. тырыны); **r. itsensä** кирос карыны (*аслыд*), киросаськыны 3. (*panna ristiin*) кечевыл (я. вожвил) карыны; **r. kätensä** кидэ кечевыл карыны **ristiäiset**³⁸ *тр. л., вöсъ.* черке пырт|он, -эм, пылат|он, -эм, чуки|н|он, -эм **risu**¹ кёс вай, силё; **kerätä risuja** кёс улвай люканы **ritari**⁶ *ист.* рыцарь; кавалер **ritarikunta**^{10-J} *ист.* рыцарёслэн ордензы **ritistä**⁶⁶ тычыртыны, тычыр (я. тачыр) карыны, тачыртыны; **polttopuut palavat ritisten** пу

тычыртыса (я. тэляса) жуа **rituaali**⁵ сэбед, нерге, ритуал **riuduttaa**^{53-C} уродмытыны, чакмытыны, катытэммытыны; **hitaasti riuduttava tauti** каллен уродмытись висён **riuhtaista**⁶⁶ кыскыны (*огпол*); **r. ohjaksista** биньгозыез кыскыны **riuhtoa**^{52-F} кысканы; **r. ohjaksista** биньгозыез кысканы **riku**^{1-D} пүч **riuska**⁹ чуп(ы)рес, жаб(ы)рес, шаплы; **r. työntekijä** чупрес ужась **riutta**^{9-C} риф **riutua**^{53-C} уродмыны, чакмыны, катытэммыны; **r. surusta** курекъязыкемен чакмыны (я. куасымны); **riutuva terveys** уродмись тазалык **rivakka**^{14-A} чуп(ы)рес, сэзъ, шаплы, пэзгыт; **r. hevonen** шаплы вал; **rivakat liikkeet** сэзъ (я. пэзгыт) вырем-ветлэмъёс **riveittää** радэн-рдаэн, чурин-чурин, чурең-чурен; **omenapuut kasvavat r.** яблокпуюс радэн-радэн будо **rivi**⁵ 1. *рад.*, *ряд*, *чур*; *ож., спорт.* шерéнга; (*rivistö*) строй; **asettaa riviin** одиг радэpunkt(ы)ны; **tuolit ovat kahdessa rivissä** пуконёс кык чурен пунктэмын; **istua ensimmäisellä rivillä** нырысéттىй рядын пукыны; **istuttaa yksi r. tomaatteja** одиг чур помидор мерттыны; **järjestyy riviin** строе султыны; **rivinä** радэн, чурин, чурен 2. (*tekstin*) чур, стро(ч)ка; **hän ei kirjoittanut riviäkään** со (одиг) чур но ѿз гожты; **alkaa uudelta riviltä** выль чурысен кутскыны

- rivismies⁴²** ож. рядовой
- rivistö²** ож. ои колонна; (*rivien yhdistelmä*) строй; **kulkueen rivistöt** демонстрантъёслэн колоннаосы
- rivo¹** жоб, гольт(ы)рес *выжт.*, юнтэм; шузи, визътэм; **r. anekdootti** жоб (я. шузи) анекдот; **r. ihmisen** гольтрес адями; **puhua rivoja** шузи (я. визътэм) вераськыны
- rohdoskasvi⁵** эмьюм будос; (*ruoho*) эмьюм турын
- rohjeta^{72-L}** дйстыны; **rohkenen sa-noa** вераны дйстьиско; **en roh-jennut astua sisään** пырыны ёй дйсты
- rohkaista⁶⁶** сэзь(гес) (я. дйстьись) карыны, дйстон(лык) сётыны; (*kannustaa*) мылкыдэж жутыны, лёпкытыны; **r. itseään ryypullä** вина юыса, астэ сэзьгес карыны; **r. itsensä** сэзь кариськыны, сэзёмытскыны
- rohkaistua⁵²** сэзь(гес) (я. дйстьись) луыны, дйстыны (кутскыны); **hän rohkaistui antamaan haastat-telun** со интервью [-тэ-] сётыны дйстьиз
- rohkea¹⁵** сэзь, шаплы, дйстьись, кышкасътэм; **r. poika** сэзь (я. шаплы) пияш; **r. ajatus** сэзь малпан
- rohkeus⁴⁰** дйсът|он(лык), -эм, сэзь (я. шаплы) лу|он, -эм, кышкан-тэмлык
- rohto^{1-F}** вер. эмьюм
- rohtua^{52-F}** тёланы (ксь ки), [чипы] потыны *yksipers. puhek.*; (*huulet myös*)ышылыны (ымдур ссы); **rohtuneet kädet** тёлам киос
- rohtuma¹⁰** 1. тёлам инты (ксь ки-ын) 2. мед. экзёма [-зэ-]; **suu-**
- pielten r.** чучы (ымдурин)
- roihi¹** гомась тыл (омыр)
- roikkua^{52-A}** вер. ошиськыны, ошиськыса улыны (*сюл-кал*); **takki roikkui hänen yllään** курткаез вылаз ошиськыса улэ
- roiskia⁶¹** пазяны (*вуэз, дэрнез*); **r. vettä jnk päälle** маке (я. кин ке) вылэ ву пазяны
- roiskua⁵²** пазясыкыны, пазыгись-кыны (*ву, дэри ссы*); **kura roiskuu** дэри пазяске
- roiskuttaa^{53-C}** пазяны, пазыгыны (*вуэз, дэрнез*); **auto kulkee kuraa** машина дэри пазяса мынэ
- roisto¹** кётвеськантэм (я. лэсян-тэм) мурт, гыжжал, мылес; (*ri-kollinen*) йыр быдтайс
- roju¹** кулэтэм котыр (я. арбери). окты-калты; **ullakko on täynnä** **rojuua** корка сиг тыр кулэтэм котыр
- rokko^{1-A}** мед. чача, оспа
- rokonarpi^{7-E}** шадра (*чача бервыйл*)
- rokonarpinen³⁰** шадра(ё) (*чача бервыйло*); **rokonarpiset kasvot** шадраё ымныр
- rokote^{48-C}** мед. вакцина
- rokottaa^{53-C}** мед. привывка пуктыны (я. лэсстьины)
- romaani⁶** литер. роман
- romahtaa^{53-F}** 1. (*pudota t. kaatua*) куаш (карыса) пограны, дымбыр-шалтыр усыны; **ha-kattu piu romahti** корам писпу куаш! пограз 2. *выжт.* (*luhistua*) куашканы; **katto romahti alas** вёлдэт куашказ; **suunnitelmat ovat romahtaneet** *выжт.* планъёс куашказы
- romani⁶** 1. чиган, цыган 2. (*kieli*) чиган (я. цыган) кыл

- romania¹²** румын кыл
Romania¹² геогр. Румыния
romanialainen¹² 1. тн. румын, Румыниились 2. мн. румын, (*naishenkilö myös*) румынка
- romu¹** (*roju*) кулэтэм котыр (я. арбери), окты-калты; (*metallijätte*) күштісъкем kort, металлом [-ало-]
- romuttaa^{53-С}** 1. тияны-сәрттыны, утиль (я. лом) карыны; **käytöstä poistetut laivat romutetaan** күттісъкемись дүгдэм корабльёсты тияло-сәртто 2. выжт. тияны, быдтыны; **r. jnk suunnitelmat** кинлэсө ке планъёссе тияны
- roolf⁵** роль; **elokuvar.** кино(ысь) роль; **näytellä jtak roolia** кычё ке ролез шудыны
- Rooma¹⁰** геогр. Рим
- roomalainen³⁸** 1. мн. рымлян(ин), (*naishenkilö myös*) рымлянка 2. тн. рим, Рим(ысь); **roomalaiset numerot** рим лыдпүсъёс
- ropista⁶⁶** шатыртыны, шатыр (я. шапыр) карыны (*make ссы*); **ra-keet ropisevat kattoon** ѹй липтэ шатыртэ; ѹй липтэ вылэ усыса шатыр каре; **sadepisarat tippuvat ropisten** зор шыпыр(тыса) вия
- roska¹⁰** жаг, шакта; (*roskat myös*) жуг-жаг, силё *koll.*; **hän sai roskan silmäänsä** солэн синмаз жаг пырем; **lakaita roskat lattialta** выжез чүжыны, выж вылысь (жуг-)жагез чүжыны; **rahaa kuin roskaa** выжт. уксёз силё (я. жуг-жаг) мында; **elokuva oli aivan roskaa** выжт. кино туж начар вал; **puhua roskaa** выжт. тókmá (я. чик дауре) верасъкыны
- roskaantua^{52-J}** жагмыны, жагесь
- луыны
roskainen³⁸ жаг(есь); **r. lattia** жаг(есь) выж
roskakorfi⁵ жаглы (я. жаг куян) корзина
roskalaatikko^{4-А} ўрна (*жуг-жаг куяны*); (*iso*) жуг-жаглы (я. кылем-мылемлы) контейнер [-тэ-]
roskata⁷³ жагзытыны, жагмытыны (*mae ke*), жагдыны (кытчи *ke*, *make вылэ*); **luonnon roskaaminen** инкуазез жагзытон
- roso¹** пиртэш, шак(ы)рес (инты), гоп (ксь пуллэн вылаз, борддорын)
- rosoinen³⁸** шак(ы)рес, пиртэш(о); вырё-гопо (ксь пуллэн вылыз, борддор); **r. seinä** шакрес (я. вырё-гопо) борддор; **r. kallio** вырё-гопо (я. путэтó-путэтó) скала
- rosoli⁵** пёр. винегрет [-ни-] (*чем. селёдкаен*)
- rosvo¹** разбойник, бандит
- rosvojoukko^{1-А}** бáнда, шайка
- rosvota⁷⁴** *чем. выжт.* грабить карыны (*mae ke*), таланы (кинлэс ке мазэ *ke*), сёссяськыны *intr.*
- roteva¹⁰** таза (я. юн) мугоро; **pitkä ja r. mies** жүжыт но таза мугоро воргорон
- rotko¹** вукирем, уркырем; (*kuilu*) пыдэстэм нюк; (*sola*) гурезь путэт*, ущелье, перевал
- rotta^{10-С}** зоол. комак
- rotu^{1-F}** биол. 1. род, выжы; **karjar.** пудо выжы; **koirar.** пуны выжы, пунылэн порόдаэз 2. (*ihmisr.*) páca
- rotukiöhkoilija¹²** расист
- rotukoira¹⁰** ѫеч выжы (я. породаё) пуны
- rotuviha⁹** расизм

- rouhia**⁶¹ пыргытыны (*изээз, пияла-еэз*)
- rousksua**⁵² куажыртыны, куажыр (я. лакыр) карыны, лакыртыны (*make*); **luu rouskuu koiran ham-paissa** пунылэн пинь улаз лы лакыр каре (я. вазе)
- rouskuttaa**^{53-C} куажыртыны, куажыр (я. лакыр) карыны, лакыртыны (*main ke*); **syödä r. omeneaa** яблокез куажыр! сиыны
- routa**^{10-F} кын, кын(мем) музъем; **ikir.** гумырлы кын (музъем), вёчной мерзлота; **maa on rou-dassa** музъем кынмемын
- rouva**¹⁰ 1. дáма; госпожа; **viehättää vä nuori r.** синмаськымон егит дáма; **herra ja r.** господин но госпожа 2. (*vaimo*) кузпал, кышно 3. карт. дáма
- ruhjoa**⁵² паньгатыны, нелькыны; (*rampauttaa*) сёсыртыны; (*hajot-taa*) куашкатыны; **juna ruhjoi mienhen** поезд пиосмуртээ лёгаз (я. нелькиз); **pommien ruhjoma kaupunki** бóмбаосын куашкатаэм (я. сузы-пыры карем) гóрод
- ruhtinas**⁴¹ князь; принц; эксéй
- ruhtinaskunta**^{10-J} княжество
- ruikuttaa**^{53-C} 1. ёурыны, нёръяны, јуштыны *выжт.*; **r. köyhyyttää** куанер улэмисытыд ёурыны 2. (*pyytää valittaan*) нёръяса (я. сюльворыса) курыны
- ruis**^{41-D} ёг; **pelto on rukiilla** бусые ёг киземын
- ruiskaunokki**^{5-A} бот. лыз(ыр)-сяська, зангары(сяська), кинайчача (*Centaurea cyanus*)
- ruske**⁴⁸ укол, инъéкци(я); **antaa potilaalle r.** висисылы укол пуктыны
- ruisku**¹ 1. мед. шприц; (*huuhtelur.*) спринцóвка 2. (*maalir.*) буёл пазян, распылитель; (*rumppi*) насос, помпа; (*esim. kastelur.*) (ву) пазян (я. пызылон), опрыскиватель
- ruiskukka**^{10-A} > **ruiskaunokki**
- ruiskuttaa**^{53-C} 1. пазяны, пызылыны; **r. hedelmäriut** емышо пис-пуос вылэ ву пызылыны 2. мед. чызыны, лэзыны, впрýс-кивать карыны
- ruisleipä**^{10-F} съёд (я. ёег) нянь
- ruisräkkä**^{5-A} зоол. куажы, щажы (*Crex crex*)
- rujo**¹ шуш, шётэм; (*rampa*) сёсыр, ёлексы; **r. ruumis** шуш мугор; **henkisesti r.** духóвно (я. лулпуш* ласянь) шуш
- rukata**^{73-A} 1. тупатыны(-ладъяны), регулировать карыны; **viedä kello rukattavaksi** часээ тупатыны-ладъяны нууны 2. *выжт.* тупатьяны, умоятыны
- rukkanen**³⁸ пöзь(ы) (*кулэсъ*)
- rukki**^{5-A} (черсон) кубо; **kehrätä rukilla** кубоен черсыны
- rukoilla**⁶⁷ вöсъ. вöсяськыны, куриськыны (*кинлы ke*); **r. Jumala** Инмарлы вöсяськыны
- rukous**³⁹ вöсъ. вöськыл*, куриськон, молитва
- rukoushuone**⁴⁸ часóвня; вöсяськыни
- rulla**¹⁰ 1. (*kela*) катúшкá; (*tela*) рóлик; вáлик 2. (*kääärö*) бинет; рулон; **tapettir.** обой рулон; **kääriä rullalle** (рулонэ) бинныны
- rullalauta**^{9-F} рóлико (я. рóлиken) пул*, скейт(борд)
- rullaluistin**³³ рóлико (я. рóлиken) коньки; **luitella rullaluistimilla** рóлико конькиен ветлыны

ruma¹⁰ 1. шётэм, шуш; (*huono*) урод; (*sääd*) жоб, сач(ы)pec; **rumat kasvot** шётэм ымныр; **r. ilma** жоб (я. урод) куазь 2. (*sopimaton*) ѹйнтэм, лэсянтэм, урод; (*rivo*) жоб, шузи, юрзым; **r. käytös** астэ ѹйнтэм возё; **rumat sanat** жоб (я. юрзым) кыльёс **rumentaa^{54-J}** шётэм (я. шуш) карыны, шётэммытыны **rumentua^{52-J}** шётэммыны, шётэм (я. шуш) луыны, шушектыны **rummuttaa^{53-C}** барабанэн шудыны, барабанэ жугыны **rumpu^{1-H}** муз., tex. барабан; **lyödä rumpua** барабанэ жугыны **runko^{1-G}** 1. (*ruun varsi*) модос; кор; **ruun r.** писпу модос 2. (*rakenteiden keskeinen osa*) кóрпус; каркас; *rámá*; **laivan r.** корабльлэн кóрпусээ; **polkupyörän r.** велосипед *rámá*; **teräsr.** андан каркас 3. выжт. шорсюлэм, инъет; **esitelmän r.** докладлэн шорсюл(э)-мыз **runnella^{67-J}** сёсыртыны, сёрыны, шётэм (я. шуш) карыны **runo¹** кылбур, стих **runoelma¹⁰** поэма **runoilija¹²** кылбурчи, поэт; **puhua kuin paraskin r.** (кыло) учы кадь вераськыны (= сáмой умоез кылбурчи кадь вераськыны) **runoilla⁶⁷** кылбураны, кыланы-бураны, кылбур гожъяны **runomitta^{9-C}** литер. кылбур размер (я. мертэс*) **runous⁴⁰** кылбурет*, поэзи(я) **runas⁴¹** 1. туж трос, узыр; (*varaa, ruokaa myös*) дэлете, берекето; **r. ateria** дэлете (я. туж трос) сиён; **r. viljasato** умой удалтэм ю-нянь; **runsaat lahjat** узыр ку-

зымъёс 2. (*reiliu*) ятыр, трос(гес); (*kauan*) кема; **r. kilo** килолэсъ ятыр (я. трос); **kokous kesti runsaan tunnin** кенеш часлэсъ кема кыстийськиз **runasluminen³⁸** трос (я. туж) лымыё; **r. talvi** (трос) лымыё тол **runsaus⁴⁰** 1. туж трос лу|он, -эм, узыр лу|он, -эм; (*varan, ruoan myös*) дэлете (я. берекето) лу|он, -эм; **tavaran r.** вузъёслэн туж трос луэмзы; **juhlapöydän r.** праzdник [-зн-] ѡёклэн узыр (я. дэлете) луэмез; **elää runsaudessa ja yltäkylläisyydessä** тыр но дэлете улыны **ruoanlaitto^{1-C}** сиён лэсът|он, -эм (я. пöзът|он, -эм), пöрасък|он, -ем, пöра|н, -м **ruohikko^{4-A}** (*nurmikko*) газон, гуждор, ожо(выл); (*ruoho*) турын, ожо **ruoho¹** 1. турын(-куар), ожо; **maata ruohossa** турын пöлын кыллыны 2. бот. (*ruohokasvi*) турын (будос) **ruohokasvi⁵** бот. турын будос **ruhosipuli⁶** бот. шниттсугон [-т-] **ruoka¹⁰** сиён, кёттыр, сиён-юон; **laittaa ruokaa** сиён лэсътыны, пöраны; **perimneruoat** калык (я. вашкала сямъя лэсътэм) сиён-юон; **r. on pöydässä** сиён јёк вылын **ruoka-aika^{9-D}** сисъкон (я. нуназе-ян) дыр, обед **ruokahalu⁹** си(сък)ем потон, аппетит [-п-]; **hyvää ruokahalua!** (сиёнды) ческыт мёдло (я. мед кошкоз)! **ruokailla⁶⁷** сисъкыны, кôт/тырыны **ruokakauppa^{9-B}** сиён-юон вузанни, гастроном

- ruokala**¹² сисъконни, столовой
ruokalista⁹ меню
ruokalusikka^{14-A} бадзым (я. сисъ-
 кон) пуны
ruokamyrkytys³⁹ сиёнэн отравить-
 ся [-ца] карисъкон, мёлэд *turt.*
ruokatunti^{5-J} обед(лы) вискарон,
 сисъкон (я. нуназеян) дыр
ruokavalio³ диéta
ruokaöljy¹ кёс (я. кизер)вой
ruokkia^{61-A} сюдыны
ruoko^{1-D} бот. тростник [-сан-]
 (*Phragmites*)
ruokoton^{34-C} вер. 1. (*siivoton*) жи-
 кыттэм, кырсы, жоб 2. (*rivo*) жоб,
 шузи (*verasäkem ссы но мк.*);
ruhua ruokottomia шузи (я.
 жоб кылъёсын) верасъкыны
ruoska¹⁰ сюло, урыс; **antaa ruoskaa**
 сюлоен жуғыны
ruoskia⁶¹ сюлоен шачыръяны (я.
 жуғыны)
ruoste⁴⁸ мн. сыномем(ез); **veitsi on**
ruosteessa пурт сыномемын;
puhdistaa ruosteesta сыномемэ
 сузяны
ruosteinen³⁸ тн. сыномем (*выйлиз*),
 сыномыны кутсем; **r. veitsi** сы-
 номем пурт
ruostua⁵² сыномыны; **ruostunut**
naula сыномем кортчөг
ruoto^{1-F} лы (чорыглэн)
ruotsalainen³⁸ 1. тн. швед, Швеци-
 ёсь 2. мн. швед, (*naishenkilö*
tuöös) швёдка
ruotsi⁵ швед кыл
Ruotsi⁵ геогр. Швеция
rupatella^{67-C} лабыртыны, сачырты-
 ны, супылтыны
rupeama¹⁰ ужан вакыт (сисъкон
 вакытъёс вискысъ дыр); кутс-
 кем, -он; **viiden tunnin työrupea-
 mat** вить часъем ужан вакытъ-
- ёс; **hän sai urakan loppuun yh-
 dellä rupeamalla** со подрядъя
 ужэ одиг кутскемен быдтиз
rupeentua^{52-F} куасьмыны (яра ссы).
 бурмыны (кутскины), кылдыны
 (лом, кём ссы)
rupi^{7-E} 1. лом, кём, гижло, яра
 (куасьмем); **haava tuli ruvelle**
 ванскем интыяз лом (я. кём)
 кылдиз 2. **гурт. в.** дэй; **perunas-
 sa on rupee** картофка дэесь
rupikonna¹⁰ зоол. музыр|бака,
 -эбек
rupinen³⁸ 1. ломен, гижло|ен, -ё,
 яраё (куасьмемез бере); **r. iho**
 ломен (я. яраё) ку 2. **гурт. в.** дэ-
 есь; **r. peruna** дэесь картофка
rupisammakko^{4-A} > **rupikonna**
rupla¹⁰ манет; **sata ruplaa** сю
 манет; **sadan ruplan (seteli)raha**
 сю манетъем конъдон
rusahtaa^{53-F} лоc(ы)rák (я. лáк(ы)-
 rák) карыны (я. вазыны); **puun
 oksa murtui rusahtae** писпу
 вай лоcrák чигисъкиз
rusakko^{4-A} зоол. пурсылудкеч,
 русак(кеч), пурсак *ruhek.*
rusentaa^{54-J} нелькисыны, паньгаты-
 ны, посыны; **r. käissään kuivia
 lehtiä** кияд кёс куаръёсты по-
 сыны
rusentua^{52-J} нелькисыкыны, пань-
 ганы, посийсыны; **auton perä
 rusentui kolarissa** авáрие шеды-
 са, машиналэн бериз паньгаз
rusetti^{5-C} бант, бáнтик; (*miesten*)
 бубли гáлстук
rusikoida⁶² тышканы, жуғыны
 (киын), коканы *ruhek.*; **r. jk ta-
 juttomaksi** кинэ ке йырсазъэ
 ыштытозъ тышканы
rusina¹² изюм; **rusinoilla maustettu
 pulla** изюмен булка

ruska¹⁰ зарни сыйыл; **Lapin r.**

Лаплáндысыз зарни сыйыл

ruskea¹⁵ куренъ; (*tukka*) суд; (*hevonnen*) кельыт, горд; тóри; **ruskeat silmät** куренъ синъес; **r. hevonnen** кельыт вал

ruskettua^{52-C} куренъмыны, съодэктыны, куренъ (я. съод) луыны (късъ шунды шорын); **auringossa ruskettunut iho** шунды шорын съодектэм ку

ruskistaa⁵³ гордектытоз пыжыны (я. жáрить карыны), јомзýтыны; **hienonnettua sipuli ruskiste-taan paistinpannussa** векчи ван-дымэ сугонэз гордектытоз табаын жáрить каро

ruskistua⁵² гордектыны (*пыжыса, жарить карыса*), јомзýны

rusko¹ инльöль; **aamur.** чук

инльöль

rusottaa^{53-C} 1. горд (я. льоль) ад-зисъкыны (я. пиштыны), гордектыны; **taivaanranta r.** инбам горд пиштэ 2. (*ihon punerrus*) чыжыт (я. льоль, горд) луыны; **lapsen rusottavat posket** нылпилэн чыжыт бамъёсыз

rusto¹ анат. куажым

rutinni⁵ 1. (*taito*) быгатон(лык), -эм, амал, кибаш; (*tottumus*) дышем 2. (*tavanomainen työjärjestys*) дышем (я. нұналмысъ) ужан рад; (*rutinityö*) дышем (я. нұналмысъ) уж

rutista⁵³ лосыр (я. лачыр) карыны, лосыртыны, лачыртыны (*mäke*); **silta rutisi pahaenteisesti** выж урод тодмет сётыса лосыр кариз

rutistaa⁵³ 1. (*painaar ruttuun*) погманы, комъяны; (*rypistää*) кисыртыны; **r. paperi kokoon** бумагаэз погманы; **r. lumi palloksi** лымы-

ез погъяны (я. комъяны) 2. (*riristaa*) пачкатыны, зыйбыны; (*käsin*) кырмыны; **jäärt rutistivat alusta** ѹё кораблез пачкатыз; **jk rintaansa vasten** кинэ ке гадь бордад ўыгыртыны (я. жиптыны)

rutistua⁵² 1. (*rainua ruttuun*) погмасъкыны, комъяськыны; (*rypistää*) кисырскыны; **paperi rutistui kokoon** бумага погмасъкиз 2.

(*puristua*) пачканы, зыйбисъкыны; **kuoliaaksi rutistunut kägrpänen** кулымон пачкам кут

rutto^{1-C} мед. съодкыль, чума

ruttu^{1-C} кисыри, шымыри; **mennä ruttuun** погмасъкыны, посийскыны, комъяськыны; **paita on rutussa** дэрэм погмасъкемян (я. посийсъкемян)

ruttuinen³⁸ погмасъкем, посийскем, комъяськем; **r. hame** погмасъкем юбка

ruudullinen³⁸ кечато(-кечато);

r. paita кечато дэрэм; **r. vihko** кечато (я. клёткаён) тетрадь

ruuhka¹⁰ щоксэт*, прόбка, донгаськон; **liikener.** мынон-ветлон щоксэт, сюреслэн трáнспортэн щоксасъкемез; **risteykseen syntyi** **r.** сюрес воже щоксэт (я. прόбка) кылдыйз; **ajaa ruuhkassa** (машинаен) весь донгасъкыса кадь мыныны

ruuhkautua^{52-F} щоксасъкыны, щоктасъкыны; (*kasautua*) вылыстызылаз (я. укыр трос) люкасъкыны; **liikenne ruuhkautui** мынон-ветлон (я. сюрес) трáнспортэн щоксасъкиз; **työt ruuhkautuivat** ужъёс вылыстызылаз люкасъкизы

ruukku^{1-A} горшок; **savir.** сюй гор-

- шок; **kukkar**. сяська горшок
ruumen(et)³² чем. тр. л. киль
 (бубыли), макня
ruumiillinen³⁸ мугор (я. сийльвир) ласянь, мугор(лыко*), физической; **lapsen r. kehitys** нылпилэн мугор ласянь азинкемез; **r. työkiyн-pыдын** (я. сийльвирын) ужан, физической уж; **r. rangastus** физической наказание
ruumiinavaus³⁹ мед. шёз кырон (я. кырыса устьон); **tehdä r.** шёз кырыны (я. кырыса устьины)
ruumiintarkastus³⁹ мугорез (я. мугор котырез) утчан-эскерон; **suorittaa r.** мугорез утчаны-эскерины (я. обыск карыны)
ruumiiinvamma⁹ сёсырм|он, -ем, мугор изъянм|он, -ем; **tapaturman aiheuttama r.** шудтэм учыре шедьыса сёсырмон
ruumis⁴¹ 1. (*keho*) мугор, вылтыр; (*lihaksisto*) сийльвир 2. (*kuollut*) (кулэм) шёй
ruumisarkku^{1-A} (шай)корос, гроб
ruumishuone⁴⁸ морг
ruuna¹⁰ улоша (вал)
ruusu¹ бот. роза; **villir.** легезьпу
ruusuisinen³⁸ льоль, лемлет, чыжыт
ruusunmarja⁹ легезьпу мульы, легезь
ruusunpunainen³⁸ льоль, лемлет
ruutana¹³ зоол. карась, карака
ruuti^{5-F} порох, дары
ruutu^{1-F} 1. клёткá, квадрат, кечат; **kankaan ruudut** басмалэн клёткаосыз (я. кечатъёсыз) 2. (*ikkuna-r*) укно син (я. пияла) 3. карт. миндэр, кирпич, буби
ruutupaperi⁶ кечато (я. клёткаён) бумага (я. кагаз)
ruuvata⁷³ 1. позырьяны, бергаты-ны, винтыяны; **r. lamppu irti** лампочкаез позыръяса бастьяны (я. поттыны); **r. mutteri kiinni** гайкаез винтыяны (я. юнматыны) 2. (*kiinnittää ruuveilla*) винтьёсын (я. шурупъёсын) юнматыны
ruuvi⁵ tex. винт(ы); (*riiur.*) шуруп
ruveta^{74-E} *jhk* кутскины, ёдъяны (+ инф / *inf.*, *make борды*), бастьиськыны (*make борды*); **r. tekemään töitä** ужаны кутскины (я. ёдъяны); **r. työhön** уж борды кутскины (я. бастьиськыны); **r. keskusteleaan** вераськон мытыны; **ruvetaan(pas) laulamaan!** бйдо кырзalom!; (*useille ihmislle*) бйдолэ кырзalomе!
ruvettua^{52-C} > **rupeutua**
ryhdikäs^{41-A} 1. веськ(ы)рес (я. мотор) (мугоро); **r. poika** веськрес (мугоро) пи 2. (*jäntevä*) фóрмазэ возись, вылтуссэ ыштисьтэм; **r. kangas** фóрмазэ возись басма
ryhdistäyttyä^{52-F} весь-весь кариськыны, мугордэ веськыт карыны
ryhđitön^{34-C} 1. губырском (мугоро) 2. (*veltto*) фóрмазэ (я. вылтуссэ) возисьтэм, ляб; **r. kangas** фóрмазэ возисьтэм басма
ryhmitellä^{67-C} огинъяны*, группяны, огинъёслы* (я. гру́ппаослы) люкылыны
ryhmittymä¹⁰ огинъет*, группирбока
ryhmittiytyä^{52-C} 1. огинэ (я. огазе, люк) люкасыкыны 2. *ож.* стрóиться [-ца] кариськыны, строе султыны 3. (*liikenteestä*) кулэ по-лосаे султыны (*транспорт ссы*)
ryhmä¹⁰ 1. огин*, гру́ппа 2. *ож.* отделение; команда
ryhti^{5-F} 1. мугор(ез) воз|ён, -ем,

мугор шонертэт*; **ylväs** r. йёно мугор возён, мугорез йёно во-зён; **kohentaa ryhtiään** мугордэ шонертыны (я. вέсь-весь карыны), вέсь-весь кариськыны 2. (*vaatteen kuosi*) фóрма, вылтус (кесь басмалэн); **puku menetti ryhtinsä** костюм фóрмаз ыштий 3. *выжт.* сям, пулпуш, пуш кужым; **moraalinen** r. нодбур* (я. морáльной) пуш кужым
ryhtyä^{52-F} *jhk* кутсакыны, ёдъяны (+ инф./inf., *маке борды*), бась-тыйсакыны (*маке борды*); **r. opiskelemaan** дышетсакыны кутсакыны; **r. työhön** уж борды кутсакыны (я. бастьисакыны); **r. toimiin** ужрадъёс кутыны; **r. aseisiin** ожтирлык* (я. орúжие) борды кутсакыны
rykää^{61-D} кызыны, нылонэз суязны
rykmentti^{5-C} ож. полк
rykäistä⁶⁶ кыз(й)ыны (*одиг пол*)
rynnistää⁵³ (*syöksyä*) омырсыкыны, шýák куд ке пала кариськыны; (*työntyä*) донгиськыны, чуртнасакыны; *juoksija rynnisti voittoon loppumetreillä* бызылыйс берло мётръёсаз вормон пала омырскиз; *eteenpäin rynnistäävä armeija* азлань чуртнасакис арми(я)
ryppäkkö^{4-A} 1. ож. атака, штурм; **ottaa haltuunsa ryppäköllä** штурмен басьтыны; **tehdä** r. **kaupunkiin** карез штурмовать карыны 2. *выжт.* донгиськон, -ем, омырскон, -ем; **uusi nuorisomuodin** r. егтьёслэн выль мόдаэлэн донгиськемез
ryppäkköiväri⁶ ож. автомат, штурмовой винтовка
ryppäköidä⁶² ож. атаковать (я.

штурмовать) карыны
ryppätä^{73-J} (*syöksyä*) чáлýк (я. бы-зыса) **make** карыны; (*hyökätä*) омырсыкыны, урдакыны (*кин ке вылэ*), атаковать карыны; **r.** **pystyyn** чорк (я. тэтчыса кадь) султыны; **r. ulos** бызыса (педло) потыны; **jäenis ryntäsi pakoon** лудкеч (чáлýк) пегзыны кутсакиз; **r. vihollisen kimpuiun** тушмон вылэ урдакыны, тушмонэз атаковать карыны
gyrää^{58-E} погыллясакыны, костаськыны, кыстаськыны; **r. liassa** нöдян погыллясакыны
rypistyä⁵² погмасакыны, посийсакыны, комъясакыны; (*vetäytyä ryppruup*) кисырсыкыны, кисыриё (я. шымыриё) луыны; **rypistyneet paperi** погмасакем бумага; **hou-sut olivat rypistyneet** брюки посийсакиз (я. кисыриё луиз) ни вал
rypistää⁵³ погманы, посыны, комъяны; (*vetää ryppruup*) кисыртыны, кисыриё (я. шымыриё) карыны; **r. leninki** платьяэз погманы (я. посыны); **r. otsaansa** кымыстэ кисыртыны
gyrry^{1-B} кисыри; (*poimu*) шымыри, кильым; **kasvojen gyryt** ымнырыс кисыриос; **mennä gyrruup** кисырсыкыны; (*vaatekappale*) погмасакыны, посийсакыны, комъясакыны
gyppyinen³⁸ кисыриё, шымыриё; (*vaatekappale*) погмасакем, посийсакем, комъясакем; **gyppyiset kasvot** кисыриё ымныр; **r. leninki** погмасакем (я. посийсакем) платья
gypsi^s бот, рапс, сурéпка
gyptytää^{53-C} шымыриё (я. шырыпо) карыны, шырып лэсътыны; **vyö**-

- täisiltä rypytetty leninki** шымыриё платья; **r. hame** шырыпо юбка
- rypäle⁴⁸** 1. (*terttu*) ёуски, пуры 2. (*viiniköynnöksen marja*) виноград, винаборы *vanh*.
- ryske⁴⁸** тачыртэм, лачыртэм, тачыртэм; **kaatuvien puiden r.** погрась писпуюслэн тачыртэмзы (я. лачыртэмзы); **taistelun r.** ожмасъконлэн тачыртэмзы; **ukkosen r.** гудырилэн тачыртэмез
- ryskyttää^{53-C}** йыганы, йыггетыны, тачкетыны; **r. ovea** ёсэ йыганы; **juna (kulkea) ryskytti eteenpäin** поезд йыггетыса (я. дымбыр-йыг карыса) азлань мынйз
- ryssä¹⁰** синазък. 1. ёуч 2. (*kieli*) ёуч кыл
- rystynen³⁸** чиньы ёз(ви)
- rysä¹⁰** 1. чорыг. мерёжа; веңтерь 2. выжт. вер. вотэс, нальык, пёст; **joutua poliisin rysään** полицилэн вотэсаз сюрыны
- rysähkö^{53-F}** тачыр(ак) (я. тычыртачыр) карыны (я. вазыны) (одиг пол); **ruu (kaatua) rysähki** **rakennuksen päälle** писпу (тычыр-)тачыр карыса пуктос* (я. юрт) вылэ пограз
- ryteikkö^{4-A}** силё-сюрно (*pogram nispuos*); чашка, варсэм (чем *nispuos*, *куакъёс*)
- rytistä⁶⁶** тачыртыны, тачыр (я. тычырт-тачыр) карыны (я. вазыны), тачыртыны (*make ccsy*); **hirvi meni pakoon, niin että metsä rytsi** койык пегзиз – нюлэс ик тычыр-тачыр вазиз
- rytm⁵** ритм, такт
- rytmikäs^{41-A}** ритмо, ритмичной
- rytminen³⁸** ритмлыко*, ритмической; (*rytmikäs*) ритмо, ритмич-
- ной; **r. kilpavoimistelu** спорт. чеберлыко* (я. художественной) гимнастика
- ryvettyä^{52-C}** наштасъкыны, саптасъкыны, паньсасъкыны; **r. kuraan** нёдэн наштасъкыны; **skanda-lissa ryvettyynut poliitikko** выжт. скандалын саптасъкем полыйтик
- ryvettää^{53-C}** наштаны, саптаны, паньсаны; **r. housut kuraan (t. ku-rassa)** штанэ нёдэн наштаны; **hän ryvetti itsensä lahjusjutussa** выжт. со ассэ кузьмасъконъёсын (я. взяткаосын) саптаз
- ryyni⁵** кеныр; **riisiryynit** рис кеныр
- ryypiskellä⁶⁷** вер. (вина) юны, тордыны, юыса (я. тордыса) улыны
- gyupper^{1-B}** гульчык, гүчык (*ксъ вина*); (одиг) рюмка (*кудзыйтись юон*); **viinar** одиг гульчык (тöдьы) вина; **antaa r.** вина удыны; **ottaa r.** вина юны
- gyurpätä^{73-B}** вер. 1. юны (*пичияк*), зузыны; **r. vettä juomalasista** стаканысыз юны 2. (*juopotel-la*) (вина) юны, тордыны, зизтыны; **hän gyurpäät paljon** со зол (вина) юэ, со весь тордыса улэ; **r. rahansa** уксёдэ юыса (я. тордыса) быдтыны
- ryyys¹** ёззыр-зэзыр (я. лукыр-лукыр, шук-шак) дйсы; **kulkea ryyysiissä** ёззыр-зэзыр (я. мучо-ло кадь) дйсен ветлыны
- ryysyläinen³⁸** кесяськем (я. ёззыр-зэзыр) дйсен ветлйесь, эдэр-бедэр
- ryömiä⁶¹** 1. (*esim. hyönteiset*) гызмыль мыныны, гызмыльтыны (нымы-кибыос ссы); (*madella*) нюж(тийсыкса) мыныны, нюжтийсыкыны; (*kontata*) ныльпыд

(я. кёт йылын) мыныны (я. ветлыны); **toukka ryömi** нумыр гызмыль мынэ; **r. nelin kontin** ныныльпый мыныны **2. выжст.** (*edetä hitaasti*) гызмыль (я. каллен гинэ) мыныны **3. выжст.** (*madelia*) кёт йылын ветлыны, йыбыртъя(ськы)ны; **r. jnk edessä** кин ке азын кёт йылын ветлыны, кынлы ке йыбыртъяны
ryöppry^{1-B} визыл, виясь ву; (*sadekuuro*) сильзор; **vesi syöksyy** гүөррүпнä ву (быдэс) ёрен вия
ryöpptyä^{75-B} визыланы, жаль (я. быдэс ёрен) вияны; (*sataa*) (зол) зорыны; (*lunta*) (зол) лымыяны; **sytöksiä ryöppysi hänen pääleen** выжст. янгыше уськытоңёс со вылэ быдэс ёрен куашканы кутскизы
ryöstää⁵³ **1.** таланы (*kiinlæss ke mazə ke*), грáбить карыны; **r. jltak rahat** кинлэс ке коньдон-зэ таланы; **r. pankki** банкез грáбить карыны **2.** (*ottaa väkivalloin*) күжмись басьтыны (я. ишкалтыны), таланы; (*nylkää, anastaa*) качаны (*kiuultysa нуны*); **r. kiekko vastustajalta** противник-лэс шайбазэ таланы; **r. jltak suudelma** кинэ ке күжмись чуп карыны
ryöstö¹ тала|н, -м, грáбить кар|он, -ем; **tehdä r.** таланы, грáбить карыны
ryöväri⁶ вуж. таласа ветлийс, разбóйник, грáбить карись
ryövätä⁷³ вуж. > **ryöstää**
rähistä⁶⁶ чашетыны, тышкаськыны, шуметыны; **isä rähisi lapsille** **kotiintuloajoista** атай(зы) нылпиосызлы доре бер бертэмзы пумысен чашетийз (я. зулиз)

rähmä¹⁰ ур (*синмысъ*); **silmät vuotavat rähmää** синъёс урзекто
rähmällään, -leen кымин, кёт йылад; вóлák (*паськыт палыныз*); **maata rähmällään** кымин (я. кёт йылад) кыллыны; **kaatua rähmälleen** вóлák (я. кёт йылад) усыны
räikeä¹⁵ **1.** (*valo*) (синэз) мальдытись, палёмытись; (*väri*) укыр яркыт, мултэс чибори(ё); **räikeät vaatteet** укыр яркыт дйеськут **2.** (*ääni*) пелез вандйись (я. кесись), зол (*куара ссы*) **3. выжст.** бадзым, син шёры ѹйтись; **r. virhe** бадзым (я. син шёры ѹйтись) янгыш
räiskyä⁵² **1.** (*roiskua*) пазыгиськыны, пазысъкыны (*ксь ву – чажыр карыса*); **pöydälle räiskynyt vesi** јёк вылэ пазыгиськем ву; **hän räiskyi intoa ja tarmoa** выжст. со бордись задор мылкыд но кужым вólме (я. пачыл потэ) вал **2.** (*rätistää*) чажыртыны, тачыртыны, чажыр (я. тачыр) карыны (*make*); (*raukkuua*) тачыр карыны (*ксь пычал тýрлык*); **laukaukset alkoivat r.** тачыр (я. тачыр)! ыбылайськем кылайськыны кутскиз
räiskäyttää^{53-C} **1.** паз|ыгыны, -яны (*ксь ву – чажыр карыса*); **r. vetä jnk pääle** маке вылэ ву (*чажырлак*) пазыгыны **2.** (*paiskata*) таč карыны (*маин ke*); **r. ovi kiinni** ѡсэз таč! ворсаны
räjähde^{48-F} ож. пуштись тырмет* (я. вещество)
räjähdys³⁹ выжст. *ои* пушт|он, -эм
räjähitää^{53-F} выжст. *ои* пуштыны
räjäyttää^{53-C} пуштытыны, пушки-тыны; **r. silta** выжез пуштытыны
räkä^{10-D} вер. зырым; (*sylki*) (жоб)

- дыльды
räkänokka^{10-A} вер. синазык. зырымесь (пинал, улонээ адзымтэ мурт ссы)
- räkättirastas**⁴¹ зоол. пурсыюбер, куачюбер, палэзьсиис (Turdus pilaris)
- räkättää**^{53-C} кычыртыны; **harakka** 1. кошо кычыртэ; **naura** r. горыны, куач-куаҷ(-куаҷ) серекъяны
- rämistä**⁶⁸ дырекъяны; дынгыртыны, дымбыр-кóлтыр карыны (*make*); **ikkunalasit rämisevät** укно пиялаос дырекъяло; **katto-pelti rämisee tuulessa** липет вылысь корт лист тёл шорын дырекъя (я. дымбыр-кóлтыр каре); **rattaat rämisevät routaisella tiellä** кын сюрес вылти уробо дынгыр вазе
- rämpiä**^{61-H} костасъяны, калгыны, ветлыны (*выйись мызъем вылти, лымыети коласа*)
- rämä**¹⁰ 1. мн. куашкам (я. шальтрам, лукыр-лákыр) (*make*); **tuolin** r. шальтрам пукон; **auton** r. куашкам (я. шальтрам) машина, шальтра корт 2. тн. куашкам, шальтрам, лукыр-лákыр
- ränni**⁵ вер. 1. дырды, жолоб 2. (*syöksytorvi*) (зор) ву виян гумы (я. труба) 3. (*vauhdinottorinne*) уллань лэзъконни*, уллань лэзъкон бамал (*трамплинлэн*) 4. (*väylä*) фарвáтер [-тэ-]
- ränsistyä**⁵² куашкан калэ вуыны, лукыр-лákыр луыны, вужмыны;
- ränsistynyt katto** куашкан калэ вуэм липет
- räntä**^{10-J} супел, шуль (я. кырпак) лымы; **sataa räntää** (куазь) сульпа(съке)
- räntäsade**^{48-F} сульпасык|ем, -он,
- сулепзор
räpiköidä⁶² сэмбэръясыкыны, вырыны; **kala räpiköi avuttomana liejussa** амалыз лутэк, чорыг дэриын сэмбэръяске; **linnun-poikanen yritti r. karkuun** тютюни (я. тылобырдо пи) ури-бёри пегэзыны турттайз
- räppänä**¹² (*savuaukko*) жопы (мунчоын); (*tuuletushuukku myös*) омыр ветлон пась (я. укно)
- räpylä**¹² 1. (*eläimen*) дыж, кандык, перепёнкá (тылобурдолэн, бакалэн пыдаз) 2. тр. л. (*uimar.*) ласты(ос) 3. шуд. (*käsi*) ки, лапа, йыгыри
- räpyttää**^{53-C} (*silmiään*) кыныръяны, кырмышъяны (синдэ); (*siipiään*) лопыртыны, лопыръясыкыны, шонаны (*бурудъёсын*); r. **silmiään** синдэ кыныръяны; **kolibri** r. **lentäessään tiheästi siipiään** лобыкуз колибри бурдыныз чем лопыръя
- rästi**⁵ тырымтэ тырон; **rästinä ole-vat verot** тырымтэ вытьёс* (я. налогъёс)
- räsy**¹ ёустыри, -ари, мучоло
- räsymatto**^{1-C} выж лёгет, половик
- rätistä**⁶⁶ чажыртыны, тачыртыны, чаж(ыр) (я. тачыр) карыны (я. вазыны); **rasva rätisee paistin-pannussa** табаын вёй чажыртэ; **kangas repesi rätisten** басма чажыр карыса кесъкиз; **laukauk-set rätsivät** тачыр (я. тачыр)! ыбылийском кылйискиз
- rätti**^{5-C} ёустыри, -ари, мучоло; (*ruuhkeenä käytetty*) чушет; **pöly-r.** тузон чушылон ёустыри
- räyhätä**⁷³ куашетыны, даллашыны, жугисъяны
- räystäs**⁴¹ липет дур, карниз

rääkkyä^{52-A} (*varis*) каргетыны; (*ruisräkkä*) куажгетыны (*куажы ссы*)
rääkätä^{73-A} (*kiusata*) курадзытыны; (*nöygyyttää*) сантэманды, ултыйны
rääpäle⁴⁸ ч.ем. синазык. котмем курег (кадь), синтэм кучапи (кадь); **tytön r.** котмем курег кадь нылмурт; **vastasyntynyt r.** али гинэ вордском кучапи (нылти ссы)
rääätäli⁶ вуриськись, дйсъ вурись
rääätälöidä⁶² вурыны, вуриськыны *intr.* (*вуриськонэн вырыны*)
röhistä⁶⁶ шекертыны, кер-кор карыны; **röhisevä kurkku** шекертись нылон

röhkiä⁶¹ нурскетыны, норскетыны; **possut röhkivät** парсыпиос нурскето
rönsy¹ бот. сёрос, ўsic; **illukan r.** намер сёрос
rötös³⁹ вер. съёд (я. лек) уж, йыруж
röttelö² шук-шак (я. лукыр-лакыр) корка; **mökin r.** шук-шак дача (я. гужем корка)
röyhelö² жабо; карта, созул, оборка
röyhkeä¹⁵ кёбертэм лушкаськись;
r. varas кёбертэм лушкаськись;
r. varkaus кёбертэк (я. съобраз ортчыса) лушкаськон
röyhtäistä⁶⁶ гурзыны
röykiö³ люк, грұда

saada⁶³ 1. (*tulla jnk omistukseen, käyttöön*) басьтыны (кинлэн ке кияз вуыны); **s. joltakulta lahja** кинлэссе ке кузым басьтыны; **s. palkka** уждун басьтыны; **s. kirje** гожтэт басьтыны; **s. voitto** 1) вормыны (быгатыны) 2) (*liikevoitto*) пайда басьтыны (я. поттыны); **s. jk kiinni** кинэ ке кутыны (я. кырмыны) (ксъ пегась муртээ); (*takaa ajaen*) кинэ ке сутыны (*уйыса кутыны*); **s. ystävä** эш шедьтыны; **s. lapsi** нылппи (я. пинал) вайыны; **s. siivet** бурдъяськыны 2. (*kyetä, saavuttaa*) быгатыны, =*m* пумо кн. / =*m-partis.* + луыны *yksipers.*; **hän sai tämän työn tehdynksi** та ужез со быдэстыны быгатйз, солэн та ужез лэсътэмез луиз; **eilen**

minä en saanut unta pitkään aiakaan толон мон кема умме усыны ёй быгаты, толон мынам кема умме усеме ѿз луы; **s. aikaan** лэсътыны (я. басьтыны) быгатыны; **s. tekemään** карытыны, лэсътыны ёртыны, кўжмись карыны; **s. uskomaan** оскытыны 3. (*olla sallittu*) яра(лоз); (*voi*) луэ, луоз; **ei saa koskea** ѹот(ск)ылыны уг яра; **saako tulla sisään?** пырыны яра-а (я. луоз-а?); **saat tulla huomena** чуказе лыктэмед луэ (я. луоз); **mitä (Teille) saisi olla?** мар Тү понна?, Тйледлы мар кулэ (луысал)? 4. (*täytty*) =(o)но пумо кн. / =(o)но-paris. + лу|из, -оз, -э; **hän sai kokea ras-kaita aikoja** солы (туж) секыт дыръесты адзоно луиз; **saat pyy-**

- tää anteeksi!** тыныд прощéние куроно луоз!, (тон) прощéние куроно луод!: **saa nähdä** (улыса) адзом \emptyset s. **järkeä päähäänsä** визь-масъкыны; визь люканы; **s. jk suunnaltaan** кинлэс ке йыр- (визь)ээ сураны(-пожаны); **s. potkut** лобзыны (*кесь ужысыб*); **s. reput** куашканы (экзаменысен); **siitä(pä)s sait!** озы ик тыныд кулэ!
- saakka** нб. 1. (илл.) =озы (ик), =ёзы (ик); чож(озы); **kaupunkiin** s. карозь (ик), городозь (ик); **kello viiteen** s. вить часозь; **mihin** s. кытчыозь; (*ajasta myös*) кёня часозь (я. дырозь) 2. (элат., абл.) (пýрак) =ысен, (пýрак) =сен, бордысен (ик); **kaupungista** s. (пýрак) карысен (я. гóродысéн); **ovelta** s. ёс бордысен; **seinästä** s. борддор бордысен; **siitä** s. со тырысен
- saaliinhimoinen**³⁸ съось, съось(лэн) кадь; **s. katse** съось синъёс
- saalis**⁴¹ 1. шедьтос*: (*metsästämisen tulos myös*) кутэм пойштур (я. тылобурдо); (*kalastamisen tulos myös*) кутэм чорыг, кутос*; (*keräämisen tulos*) октэм (маке) (узы-боры, губи); **metsästäjän** s. пойшурасылэн кутэм пойшурез (я. тылобурдоэз); **kalas.** кутэм чорыг, чорыг кутос; **sienis.** октэм губи 2. (*ryöstön, valloituksen tulos*) трофей, сюрос*; **sotas.** ож трофей
- saamaton**^{34-C} 1. (*avuton*) быгатись-тэм, пöрмытисьтэм, пöрмостэм; **luonteltaan veltto ja s. nahjas** кылдэмезъя (я. лулпушкызъя) жум но пöрмостэм небылъток 2. (*jota ei ole saatu*) басьтымтэ;
- työntekijöiden saamattomat palkat** ужасьёслэн басьтымтэ уж- дунъёссы
- saame**⁸ саам(и) кыл
- saamelainen**³⁸ тн. но мк. саам(и); **s. kulttuuri** саам культúра
- saappaanvarsii**²⁸ сапег сёзы (я. гумы), кунчи
- saapas**^{41-B} сапег; **saappaat jalassa** (пыдаз) сапеген
- saapashousut**¹ тр. л., ож. галифе
- saapua**^{52-E} вуыны, лыктыны; **s. re-rille** интыяз (я. кулэ интие) вуыны; **juna on saapunut** поезд вуиз ни
- saari**²⁶ шормуӦ; **asua saarella (t. saarella)** шормуӦны улыны
- saaristo**² архипелаг
- saarna**⁹ выжт. ои визьнодкыл*, проповедь; **pitää s.** визьнодкыл вераны (я. чирдыны)
- saarnata**⁷³ выжт. ои визьнодкыл* (я. проповедь) вераны (я. чирдыны), проповéдовать карыны
- saarni**⁷ бот. ясень
- saarros**³⁹ ож. котырт|эт*, -эм, окружение; **joutua saarroksii** котыртэтэ (я. окружение) сюрыны
- saartaa**^{57-K} котыртыны, окружить карыны; (*katkaista yhteydet*) бор- заны*, блокировать карыны; **s. vihollinen** тушмонэз котыртыны
- saarto**^{1-K} 1. *борз|ет, -ам, блокáда; **katkaista** s. борзетээ тыйяны; **taloudellinen** s. экономи́ческой блокáда 2. (*työtaistelussa*) бойкот
- saasta**⁹ 1. кырсы, кыж(-мыж); **katu-jen lika ja s.** урамыс нёд но кырсы 2. тышик. (*kirosanana*) юр- зым, шакши; **no voi s.!** ёч, юр- зым!
- saastainen**³⁸ кырсы, жоб, шакши; **s. ilma** кырсы омыр; **tulla saastai-**

- seksi** кырсёмыны
saaste⁴⁸ кырсёмытсь маке, кырсёмыт|он, -эм; **saasteiden torjunta** кырсёмытсь макеосын нюръясъкон
- saastua⁵²** 1. кырсёмыны, чыкмыны (*кесь инкуазь*); **ympäristön saastuminen** котырвилослэн* (я. улоно котырлэн) кырсёмемез 2. *мед.* чыкмыны, сёриськыны, заражение луыны; **veren saastuminen** вир чыкмон (я. заражение луон)
- saastuttaa^{53-C}** кырсёмытыны, чыкмытыны (*кесь инкуазез*); **ympäristön saastuttaminen** котырвилосэз* (я. улоно котырез) кырсёмытон
- saatana¹²** 1. шайтан, убир, чёрт 2. *жотр.* (*karkeana kirosanana*) шайтан, албасты, лешак; **voi s.!** у(у), шайтан!
- saati, saatikka** вератэк ини, веранэз ик ёвёл (ни); **sitä ei osaa ai-kuinenkaan, s. sitten pieni lapsi** бадзым мурт но сое лэсътыны уз вала, пичи пиналэз вератэк ини
- saattaa^{56-C}** 1. келяны, келяса мыныны, келяськыны *intr.:*; **s. jk junalle** кинэ ке вокзалэ (я. поездэ) келяны 2. (*viedä, aiheuttaa*) вуттыны; **s. loppuun** йылаз-пумаз вуттыны, йылпумъяны; **s. päätökseen** (*t. valmiaksi*) байдэстыны, йылаз-пумаз вуттыны; **s. lopulliseen asuun** вылтусъяны*, оформить карыны; **s. käytän-töön** улонэ (я. уже) пычатыны; **s. häpeään** возытэ вуттыны; **s. kosketuksiin** (*t. yhteyteen*) **jnk** **kansasa** кинэн ке тодматыны (я. огазе вуттыны); **s. kyyneliin** бёр-

- дон калэ вуттыны; **s. huonoon huutoon** (*t. maineeseen*) ним-дан карыны, возытэ вуттыны; **s. tolaltaan** суранды-пожаны; **s. tukalaan tilanteeseen, s. hankalaan asemaan** шуге-леке вуттыны 3. (*voida*) быгатыны, =*m* *пумо* *кн.* / =*m-partis.* + луыны *yksipers.*; бло, дыр; **saatatto odottaa huomiseen?** чуказеозь витемед луоз-а?, чуказеозь возьманы быгатод-а?; **hän on saattanut tulla** бло, со лыктйз ни; **s. olla** озы, дыр; бло, нош озы
- saattue⁴⁸** 1. келяса мынйсъёс; (*esim. kuninkaan*) свита; (*kulkue*) келяса мынон, шёствие 2. *ож.* эскорт, келяса мынон; *зар.* конвой
- saavi⁵** (пелё) вышки
- saavuttaa^{53-C}** 1. (*päästää lähemmäksi*) сутыны (*уйыса*) (кинэ *ке*), чошаны (*кинэн ke*); (*saada kiinni*) кутыны, кырмыны; **s. pakenija** пег-зэм муртэз сутыны (я. кутыны) 2. (*päästä tavoitepaikkaan, päättää-rään tms.*) вуыны (кулэ интые, целе *но* *мк.*); **retkikunta saavutti Himalajan huipun** экспедиция Гималайлэн йылаз вуиз; **s. pää-määränsä** ас целёзяд вуыны 3. (*saada aikaan*) басьтыны (турттыны); (*onnistua tekemään*) бидэстыны быгатыны, пёрмытыны; **s. voitto** вормон басьтыны
- saavutus³⁹** (*aikaansaannos*) азинс-кон (я. вормон) (басьт|он, -эм), достижение; (*tulos*) йылпум*, результат; **tieteen uusimmat saavutukset** тодослэн* (я. наўкалэн) тужгес но выль азинскоңысыз **sadas⁴⁵** сюэтй **sadasosa¹⁰** сюмос; **viisi sadasosaa** вить сюмос

- sadatella**^{67-C} тышкасъкыны, куаретыны; (*manaila*) карганы (*кинэке*), каргасъкыны (*кин ке вылэ*)
- sade**^{48-F} зор; **pitää sadetta jssak** кытын ке зоремись дугдэмез возьмаса улыны; **sateella** зор дыръя, зорыку
- sadekuuro**¹ сильзор, лек зор
- sadesää**¹⁸ зорбó(-котó) куазь
- sadetakki**^{5-A} плащ (зор пычантэм)
- sadevesi**²⁷ зор ву
- sadin**^{33-F} 1. нальык (*пойшуръёсты пачкатыса кутылон маке*); **rotta joutui satimeen** комак нальыке шедем 2. *выжст.* вотэс, сеть, нальык, алдэт; **vihollinen joutui satimeen** тушмон вотэсэ сюриз
- sadoittain** сюэн-сюэн
- sodonkorjuu**¹⁷ ю-нянэз (я. бакча сиёнъёсты) октон-калт|он, -эм
- saeta**^{72-D} напчыны, нап(гес) луыны;
- puuro sakeni** жук напчиз; **sumu sakenee** бус напгес луэ
- saha**⁹ пила, бычки
- sahanpuru**¹ пу (я. пила) пызы, опил(ка)
- sahata**⁷³ вандыны (*тилаен*); (*dau-doaksi*) шырыны, пильныны (*пилюрамын*); **s. halkoja** (*t. puita*) пу вандыны; **s. laudoaksi** (*t. lautoja*) пул шырыны
- sahti**^{5-F} сур (дорын лэсътэм); брага
- saippua**¹² майтал; **hienos., kasvos.** бам майтал
- saippuoida**⁶² майталаны; **s. itseään** майталасъкыны
- sairaala**¹³ эмъюрт*, больница
- sairaalloinen**³⁸ 1. висёнлэсъ кылдэм, мыдланьском, патолоgiё; (*eränormaalii*) эсэптэм (мултэс); **sairaalloisia muutoksia sisäelimis-sä** висёнлэсъ кылдэм пуш ор-ганъёсын воштйськонъёс; **s. mus-**
- tasukkaisuus** эсэптэм (мултэс) вожан 2. (*sairasteleva*) висысыа улйсъ, висисъ, черфесь, -о, -лы; **s. vanhus** висысыа улйсъ пересь **sairaankoitaaja**¹⁰ медсестра, (*mies-henkilö*) медбрать
- sairas**⁴¹ 1. *тн.* висисъ; **s. ihminen** висисъ адями; **hän on sairaana** со висе 2. *мн.* висисъ (мурт); (*potilas*) пациент
- sairastaa**⁵³ висыны (*маин ке*); **s. astmaa** астмаен [-см-] висыны; **s. epilepsiaa** кулыса усылыны, эпилепсиен висыны; **s. kuumetautia** кезегъяны *yksipers.*, кезегъянэн (я. кезег висёнэн) висыны
- sairastua**⁵² висыны кутскины (я. усыны), черланы; **s. flunssaan** гриппен [-п-] висыны кутскины; **vakavasti sairastuneet potilaat** секйт висисъёс
- sairaus**⁴⁰ висён; (*tarttumatauti myös*) чер(кыль); **mikä s. sinulla on?** майн висисъкод?
- sairaustakuutus**³⁹ эмутет*, медицинской страховáние, страховка *ruhek*.
- saita**^{9-F} чурыйт(ъяськисъ), сук, жалясь; **olla s.** чурыйтъяськыны
- saituri**⁶ чурыйтъяськисъ, чурыйт куртчем (я. пу, кымес)
- saivare**⁴⁹ зоол. серел
- saivarrella**^{67-K} копасъкыны *выжст.*, юнмэ (я. чыры-пыры борды) кырмисъкыны (я. тэбиньыны); **s. pikkuasioissa** чыры-пыры пу-мысен копасъкыны
- saivartelija**¹² копасъкисъ, педант
- sakara**¹² йыл, пум, пинь; **tähden sakarat** кизили йыльёс (я. пумъёс); **ristik sakarat** кирослэн пумъёсыз

- sakea¹⁵** 1. (*paksu*) нап; **s. sumu** нап бус; **s. puuro** нап ёжук 2. (*tiheä*) чём, нап; (*runsas*) туж трос; **s. heinä** нап (я. чём) турын; **s. kuisikko** чём кызо тэль
- sakeuttaa^{53-C}** напчытыны, нап(гес) карыны
- sakeutua^{52-F}** > **saeta**
- sakka^{9-A}** пыды, маял, напра; **kaljan s.** сюкасас маял (я. напра); **viinin s.** вина пыды; **pohjas.** пыдсаз (я. пыдэс(к)аз) пуксемез
- šakkis^{5-A}** шахмат; **pelata šakkia** шахматэн шудыны
- sakko^{1-A}** тыриськон, штраф, вур *vanh.*; **maksaa s.** тыриськыны, штраф тырыны
- sakottaa^{53-C}** тыриськытыны, штраф тырытыны, штрафовать карыны
- saksa⁹** нёмец кыл
- Saksa⁹** геогр. Германия
- saksalainen³⁸** 1. тн. нёмец; герман. Германийсь 2. мн. нёмец, (*nais-henkilö myös*) нёмка
- sakset⁷** тр. л. качы; **leikata saksilla** качыен ванд(ыл)ыны
- sala|ssa, -an:** **pitää asia salassa** уж-пумез ватыса (я. лушкем) возыны; **mikään ei jäännyt äidiltä salaan** анайлэссь номыр но тодым-тээз ёз кыллы
- salaa** ск. лушкем; **puhua s.** лушкем вераськыны
- salaatti^{5-C}** салат
- salainen³⁸** тн. лушкем; **s. teko** лушкем уж; **s. äänestys** лушкем куарасётон (я. голосование)
- salaisuus⁴⁰** 1. (*salaisena olo*) лушкемлык, лушкем лу|он, -эм; **oikeudenkäynnin julkisuus tai s.** судлэн шара яке лушкем ортчемез; **kirjes.** вачегожъяскон (я.
- гожтэтэн вошъяськон) лушкемлык; **pankkis.** банк лушкемлык 2. (*salassa pidettävä asia*) лушкес*, лушкем уж, тайна, секрет; **valtion s.** кун лушкес (я. тайна) **salakauppa^{9-B}** лушкем (я. катрадтэм*) вузкарон, спекуляци(я); **huumeiden s.** усыкметъёсын* (я. наркотикъёсын) лушкем вузкарон; **harjoittaa salakauppaa** спекулировать карыны; **sala-kaupan harjoittaja** спекулянт **salakirjoitus³⁹** лушкем гожъяськет*, криптографи(я); шифр **salakuljetus³⁹** контрабанда **salaliitto^{1-F}** лушкем тупан*, заговор
- salama¹²** 1. чилек|тэм, -ъям; **ukko-sen salamat** (куазь) чилекъям; **salaman leimahdus (t. välähdyks)** чилектэм; **s. iski puuhun** гудыри писпуэ чашийз; **pallos.** инкёльы (шаровой молния) 2. (*kameran laite*) югдытон, (фото)вспышка (прибор); **kuvaajien salamat al-koivat välähdellä** фотографъёсслэн фотоаппаратъёссы [-п-] югекъяны кутскизы
- salamanisku¹** (гудыри) чашъ|ем, -ён, гудыри шукк|ем, -он
- salanimi⁷** күшемним, псевдоним
- salaperäinen³⁸** лушкемлыко*, валаны лубонтэм, тайнственной; (*mystinen*) мистикаё
- salasana⁹** ит. лушкемыл*, пароль
- salata⁷³** ватыса (я. лушкем) возыны, таныны; **hän salaa omat ajatuksensa** со ас малпанъёссе ватыса возе
- salavihkaa** лушкем(ен), лушкемак; **vilkaista s.** лушкемак учкыны; **he menivät s. naimisiin** соос лушкем кузпалъяськизы

- sali⁵** зал
- salkku^{1-A}** портфель
- salko^{1-D}** шач|а, -ы; (*lippus.*) флагшток; **humalas.** туг шача; **vetää lippu salkoon** куншетээз* флагштоке жүтыны
- sallia⁶¹** лэзыны (*кинэ ke*), лэзет* сётыны, разрешить карыны (*кинлы ke*); **s. jnk tehdä jtak** кинэ ке маке карыны лэзыны; **s. itselleen kaikke** мар мыльд потз, озыы ик карыны
- salmi⁷** мувырвис*, пролив
- salmiakki^{5-A}** 1. хим. нашатырь (аммонийлэн хлоридээ) 2. (*salmiakkinen*) салмиак конфет [ка-] (нашатырь йылтыса лэсътэм)
- salo¹** съёд нюлэс (я. тэль)
- salonki^{5-G}** салон
- salpa^{9-E}** ёг|ет, -ан, ворсэт, пытсэт (ксь *ваменпу*); щеколда; **ikkunan s.** укно ёгет; **portti on salvassa** капка ёгамын (я. ворсамын) (ксь *ваменпуэн*, ёгетэн)
- salskea¹⁵** веськ(ы)рес, мотор (*но јжусыт*); **s. nuorimies** веськрес мугоро егит пи; **salskeita koivuja** веськрес кызыпуюс
- salva⁹** мазь
- salvaa⁵⁶** 1. > **salvoa** 2. (*kuohita*) суязыны; (*ori*) улошоя(ты)ны; **s. pässi** такаез суязы; **s. ori** ужпиез улошояны
- salvata^{73-E}** 1. ёганы, ворсаны, пытсаны (ксь *ваменпуэн*); **s. ovi** ёсэз ёганы (*ваменпуэн*) 2. (*estää*) ёк|саны, -таны, пытсаны; **rekka salpasi risteyksen** автофургон сюрес вожез ёксаz
- salvoa⁵²** (бугро) щупыны, щуписькыны *intr.*
- salvos³⁹** бугро, щупет; (*kaivon, jääkellarin*) кор|сэт, -ос; **hakata sal-**
- vosta** бугро щупыны, щуписькыны
- sama⁹** нв. со ... ик, одйг; **minä asun samassa talossa, jossa sinä asut** мон со коркан ик уйсъко, кудаз тон (но уйсъкод); **samaan ai-kaan** со дыре ик, соку ик, одйг дыре; **samalla kohdalla** со вадескын ик, одйг вадьсын; **samalla puolella** ёгпалан, со палан ик; **samassa paikassa** одйг интыын, со интыын ик, огазын; **samalta puolelta** ёгпалась, со палась ик; огпалласянь, со ласянь ик; **mi-nullekin samaa** мыным но сое ик; **samalla tavalla** озыы ик; одйг кадь, ёгкадь; **lapset on puettu samalla tavalla** пинальёс ѿгкадь дйсямын ◇ **saman tien** нялтас, ёгкутскемэн, одйг кутскемен; пумен
- samalla** (*samalla kertaa*) соку ик, со дыре ик, одйг дыр|е, -ын; (*saman tien*) нялтас, ёгкутскемэн, одйг кутскемен; (*samassa yhteydessä*) соин валче (я. ёш) ик; **luin sen s. kuin söin** сиськыум ик лыдзи сое; **pese astiat ja ruuhi s. pöytäkin** миськы тустыпуныеz, нялтас ёёкез но щушалты; **kun kerran olemme ko-koontuneet, s. tarkastamme vielä tämän asian** одйг люкаськемен (я. кутскемен) та ужпумез но эскером ни
- samanaikainen³⁸** одйг дыр|е, -ын (я. ёгдыр|е, -ын, со дыре ик) + *kn.* я. кк.-лэсъ мк. / *partis. t. teom.*, ёгвакытъэм; **samanaikaiset ta-pahtumat** одйг дыре луэм ужъёс (я. учыръёс)
- samanaikaisesti** одйг дыр|е, -ын, ёгдыр|е, -ын, со дыре ик

samanikäinen одый арес(ъем), ог-
рек, огъёз; **me olemme hänen
kanssaan samanikäisiä** ми соин
огаресьёс (я. одый аресъемесь)
samankaltainen³⁸ одый кадь, óг-
кáдь, óгвыллём; **olla s.** одый кадь
луны; **he ovat samankaltaisia**
соос огвыллемесь

samankokoinen³⁸ одый быдзя,
óбыдзá, со быдзя ик

samanlainen³⁸ одый кадь, óгкáдь,
сычё ик; **he ovat molemmat sa-
manlaisia** соос кыксы ик одый
кадесь

samannäköinen³⁸ одый (выл)тусь-
ем, óгтусьём; **he ovat samannä-
köisiä** соос одый тусьемесь, соос
ог-огзылы кельшо

samanpaksuinen³⁸ одый зöкта, óг-
зöкта, со зöкта ик

samanpituinen³⁸ одый кузьда, óг-
кузьдá, со кузьда ик; (*ihminen*)
одый жу́жда, óгжу́ждá, со жу́ж-
да ик (*адами ссы*)

samansuuntainen³⁸ óгпала мынись,
валлин(эс*), параллельной
[-але-]; **samansuuntaiset kadut**
опала мынись урамьёс

saman tapainen³⁸ óгвыллём, одый
выллем, сычегес ик; **saman-
paiset rakennukset** огвыллем
пуктосьёс* (я. здáниос)

saman tekevä¹⁰ маке шат (я. кадь),
вáньмыз одый, дунне *rihek.*, сё-
ровно *rihek.*; **on samantekevää,**
miten minun käy мыным дунне
(я. маке шат), мар монэнным луоз

samanväriinen³⁸ одый тусьем (я.
буёльем), óгкáдь тусо (я. буёло);
samanväriset paidat одый тусьем
дэрэмъёс

samassa соку ик, со вие ик
samatene озы ик; > **samoin**

samea¹⁵ пож; (*huonosti läpinäkyvää
myös*) бусаськем, ёоксаськем;
vesi joessa on sameaa шурын ву
пож; **huurusta sameat ikkunat**
гöртыса бусаськем укноос; **s.
katse** выжт. долкам син(ъесын
учкем)

samentaa^{54-J} пожаны; ёоксаны;
kyynelet samensivat silmät выжт.
синкылиос синъёсты ёоксазы

samentua^{52-J}, **sameta**⁷⁴ пожаськы-
ны; бусаськыны, ёоксаськыны;
vesi samentui (t. sameni) ву по-
жаськиз

sammakko^{4-A} зоол. бака, эбек

sammakkomies⁴² аквалангист

sammal⁴⁹ бот. жуй(ы)

sammaleinen³⁸ жүё, жуйзектэм

sammaloitua^{52-F} жуйзектыны

sammaltaa^{54-I} 1. (*sopertaa*) мугыль-
тыны, мугыль-мáгыль (я. валин-
тэм) вераськыны 2. (*kangertaa*)
шенгыльтыны, шенг(ы)лес (я.
кылыл) вераськыны

sammio³ чан

sammaa⁵² 1. (*esim. tuli*) кысыны
(тыл ссы но мк.); **tuli on sammu-
nut** тыл кысэм (ни); **sammunut
tähti** кысэм кизили 2. (*pysähtyä*)
(ужамыс) дугдыны, кысыны,
гундыны *rihek.*; **moottori sam-
mui** мотор ужамыс дугдиз 3.
выжт. (*loppua*) бырыны, ышыны;
(*lakata*) дугдыны (маке каре-
мыс); **hymy sammui kasvoilta**
ымнырыс пальпотон ышиз; **ja-
noni sammui** сюэ юзмаз; **nälkäni
sammui** кёты сюмамыс дугдиз
4. выжт. (*simahtaa*) катытэммы-
ны, (кóпак) лябзыны; (*pikahtaa
juorutuksen takia*) огпалмыны,
палдыны (ксы кудзыса) 5. выжт.
(*silmät*) ёаректыны, бездыны

- (синъёс ссы)
- sammuttaa**^{53-С} 1. кысыны (ксь тылэз); **s. kynttilä** сюстылэз кысыны; **s. valo** тылэз кысыны (лампочкаэз) 2. (*pysäyttää*) дугдытыны, кысыны, гуньдытыны *rihek.*; **s. moottori** моторез дугдытыны 3. *выжт.* (*lopettaa*) быдтыны; **s. jano** сюэз юзматыны; **s. nälkänsä** ымтыръясыкыны, сиен потондэ быдтыны
- samoilla**⁶⁷ калгыны, костаськыны, поръяса ветлыны; **s. Lapissa** Лаплэнди(е)тий калгыны (я. калгыса ветлыны); **s. Lappia ristiin rastiin** Лаплэндиеz кечат-вамат котыръяса ветлыны
- samoin** озыы ик; **me menemme sinne, samoin te** ми отчы мыномы, озыы ик тий но; **kiitos, s. tåy**, асльд (я. Асътэлы) но (озыы ик)
- samojedi**⁵ самодиец
- samojedikielet**²⁶ тр. л. самодий кыльёс
- sampi**^{7-Н} зоол. эксэйчорыг, бекра, осётр (*Acipenser*)
- shampoo**²⁰ шампунь
- samppanja**¹² шампáнской
- sana**⁹ 1. кыл; **sanaakaan sanomatta** пал кыл но вератэк; **kertoa omin sanoin** ас кыльёсныд вераны; **sanasta sanaan** кылысь кылэ (*ог-кадь*); **sanalla sanoen** óгкылбын (я. óглóм) вераса; **sanoa suorat sanat** мéчак (я. шбнерáк) вераны; **pitää sanansa** сётэм кылдэ во-зыны; **hän antoi sanansa** со кыл сётиз 2. (*sanoma*) ивор; **lähettilä s. jllek** кинлы ке ивор келяны
- sanajärjestys**³⁹ кыл. кылрад, кыльёслэн радзы
- sanakirja**⁹ кыл|люкам, -сузьет*, словарь
- sanaliitto**^{1-Ф} кыл. кылтэчет*, словосочетание
- sanaluokka**^{10-А} кыл. верасъкон люкет
- sananjalka**^{9-Д} бот. турикук, орляк (*Pteridium*)
- sananlasku**¹ визъкыл, послóвица
- sananmukainen**³⁸: **s. käännös** кылысь кылэ берыкт|эм, -он
- sananparsi**²⁸ лэчыткыл, поговóрка
- sanansaattaja**¹⁰ ивор вуттайс (я. нуллйс), иворчи
- sananvaraus**⁴⁰ кыллы эрик, кылэ риклык*
- sanasto**² 1. (*sanavarat*) лéксика, кыл(о)лык*, -бичет*; **tekniikan s. téхника** нимкыкъёс* (я. терминология) 2. (*sanakirja*) кыл|сузьет*, -люкам, словарь (*пичигес*) 3. (*sanaluettelo*) кыллыдмет*, кыльёсын спýсок; слóвник, кыллык*
- sanaton**^{34-С} кыл|тэм, -тэк, кыл-куаратэм; кыл(ын) вераны лубонтэм
- sanavarasto**² кыл узырлык (я. шыкыс), кылтийрлык, лексикон (*нимаз адамилэн кыл узырлыкез*)
- sandaali**⁶ сандали
- sanella**⁶⁷ диктовать карыны
- sanelu**² 1. диктовать кар|он, -ем 2. (*kirjoitus*) диктант
- sangen** туж, юн; **s. hyvin** туж умой
- saniainen**³⁸ бот. кикиньёл, абалгы, пáпоротник (*Polypodiophyta*)
- sanka**^{9-Г} 1. вугы, кут|он, -эт (ксь ведралэн) 2.: **sangat** тр. л. опráва; **silmälasinsangat** очкилэн опráваез, очкилы опráва
- sankari**⁶ герой
- sankarillinen**³⁸ геройлыко, батырлыко; **s. taistelu** геройлыко ож-масъкон
- sankaruus**⁴⁸ геройлык

sankka^{9-А} нап; чем; **s. sumu** нап бус; **s. pimeys** тём(-тём) пеймыйт
sanko^{1-G} ведра; **sangossa on vettä** ведраын ву
sanoa⁵² вераны, шуыны; **s. kiitos** та॑у шуыны; **sano se minulle** вे-
 па сое мыным; **sanotaan, että ...** ... шуыса верало; **äiti sanoi minulle niin** анае мыным озы шуиз; **s. leikillään** (*t. piloillaan*) серем пыр вераны; **hän ei sanonut sa-naakaan** со пал кыл но ѿз вера; **s. painava sanansa** чурты кылдэ вераны; **s. (totuus) vasten kasvoja** (*t. pāin silmiä*) синме ик вераны; **sanalla sanoen** ѡгылын (я. ѡглому) вераса; **toisin sanoen** (*t. sa-nottuna*) мукет сямен вераса; **lyhyesti sanottuna** вакчийк вераса; **älä muuta sano!**, **sanos muuta!** эн но вера(, ява)!; **annetaan hänelle sanokaamme sata euroa** бй-долэ солы сётом, шум, сю ёвро ◇ **s. jk irti (työpaikasta)** кинэ ке ужысь күштыны (я. поттыны, улляны); **s. itsensä irti työpaikasta** ужысь(тыд) кошкыны (я. поттыны)
sanoma¹⁰ ивор; иворт|он, -эм, тодыт|он, -эм
sanomalehti^{7-F} газет
sanonta^{9-J} 1. (*ilmaus*) шуэт*, веран, выражение; **arkinens** **s.** нуналмысъ (я. ѡгшоры) верасъкон шуэт*, разговóрно-бытовой (я. просторéчной) выражение 2. (*tyylli*) стиль, веран сям
sanue⁴⁸ кыл. (кылдэмзыя) кыл кар*, (этимологи) кыл гнездо
saostuma¹⁰ пыды, пысадаз (я. пы-дэс(к)аз) пуксемез
saparo² 1. быж (*vakchi*, *kcsъ* ыжлэн, парсылэн) 2. шуд. (*palmikko*

йырси пунэт (*vakchigec*), быж
sapeli⁶ сабля, шашка
sappi^{7-B} физиол. сэп; **se sai hänen sappensa kiehumaan** выжт. (соин сэрен) солэн сэпез постыз
sara⁹ бот. шаш(ы) (*Carex*)
sarake^{48-A} стóлбик, -ец, колонка, графа
sarana¹² ёиры, шарнир
sarastaa⁵³ югдыны, ёардыны, сактыны; **aamu s. jo** (куазь) югдэ ини
sardiini⁶ зоол. 1. сардина 2. (*säilykkeenä*) шпроты (консерва)
sarja⁹ 1. сéри(я); (*sikermä*) сузьет, цикл; **luento**. лéкциосын цикл 2. (*joukko esineitä*) бичет, комплект; **työkalus**. (ужан) тýрлык бичет, инструментъёсын комплект 3. **спорт.** (*painoryhmä*) сек-тала (огин*), сектала(я) категóрия(я); (*luokka*) класс [-с]; лига 4. муз. сюита 5. бот. бичето сяська*, зонтик
sarjafilmi⁵ сериал, трос сéриё фильма
sarjakuvा¹⁰ серемтус*, комикс
sarjalippi^{1-B} абонемент; мынон-ветлон билет (*кёня ke поллы*)
sarka^{9-D} I 1. (*peltokaista*) ана, кесэг; **peltos**. ана; **s. ruista** ёз ана 2. выжт. (*toimiala*) удыс, сферá; **toimia tieteen saralla** тодос* (я. наука) удысын тыршыны
sarka^{9-D} II текст. пустол, сукно
sarkain³³ табулятор
sarveisaine⁴⁸ каротин
sarvi⁷ сюр
sarvikuono¹ зоол. носорог
sarvipää¹⁸ 1. тн. сюро 2. мн. сюро пудо (я. пойшур) 3. мн. (*paholainen*) шайтан, чёрт
sata^{9-F} сю; **kaksisataa** кык сю

sataa^{56-F} зорыны, усыны (зор-котссы); **s. vettä** (куазь) зоре; **s. kuin saavista kaataen** жаль зоре, ведра дурысь кадь кисътэ; **s. lunta лымыя;** **s. rakeita** ѹ зоре (я. усыктыэ); **s. räntää** сульпа(ське) **satakerta**^{9-K} анат. спуполэс(жуш), лыдзет, ичименъмисъкон **satakieli**²⁶ зоол. учы (Luscinia) **satama**¹⁰ порт, гáвань **satavuotisjuhla**¹⁰ сю ар(ъем) юбилий **sateenkaari**²⁶ вуюись, вукарнан **sateenvarjo**¹ зόнт(ик), зор возьет* **sateinen**³⁰ зор[о], -ись, зорыса уларь; **s. kesä** зоро гужем; **s. sää** зорыса уларь куазь **satelliitti**^{5-C} спутник **satiiri**⁶ сати́ра **satikuti**⁵ вер.: **antaa satikutia jstak** маке понна визь тырыны; **hän sai satikutia keppoestaan** ѹонтэм ужез понна солы сюриз (я. визь тыризы) **sato**^{1-F} урожай; **korjata satoa** урожай октыны-калтыны; **antaa hyvää** s. удалтыны **satoisa**¹⁰ (умой) удалтись; урожаё (ксь трос юо ар); **s. viljalaji** умой удалтись ю-нянь выжы; **s. vuosi** урожаё ар; нянё ар; **s. sienivuosi** губи(ё) ар **sattua**^{52-C} 1. (*osua*) ѹётыны, сюрыны, шедыны; **luoti sattui rintaan** пуля гаде ѹётис; **s. jnk silmiin** кинлэн ке син шораз (я. улаз) ѹётыны; **varvas sattui kiveen** пыдчины из борды дэмзиз (я. шуккисъкиз) 2. (*joutua sattumalta jhk paikkaan t. tilaan*) вадъасъкыны, кемдьны, учыраны, шедыны; **satuimme samaan junaan** одиг поездэ вадъасъкимы (я. шедимы); **s. sateeseen** зор улэ шедыны (я. јимыны); **me satuimme yhteen** ми (шодтэк шорысь) пумисъкимы; **hänen syntymäpäivänsä sattui lauantaaksi** солэн вордском нуналыз суббо-талы [-б-] вадъасъкиз 3. (*tapah-tua, olla sattumalta*) луыны, кемдьны, тупаны; **mitä täällä on sattunut?** мар татын луиз?; **hän sattui olemaan kotona** со дораз вылэм; **sattui aurinkoinen päivä** шундыё нунал кемдийз; **ei sinulla sattuisi olemaan viittäkym-mentä senttiä?** тынад витътон центэд уз шеды-а (я. лу-а)? 4. (*tehdä kipeää*) вóсь луыны *yksi-pers.*; **hampaan poraaminen satui** пинез портыку, вóсь луиз **sattuma**¹⁰ шуák (я. шодтэк шорысь) учыр, шуаклык*; **onnellen-nen** s. шудо учыр; **tapaaminen oli pelkkä** s. пумисъкон чылкак шодтэк шорысь (луэм) учыр гинэ вал **sattumalta** шодтэк (я. малпамтэ) шорысь, шуák **satu**^{1-F} выжт. *oi* выжыкыл, скáзка; (*ihmes.*) пörtманкыл; **kertoa satuja** выжыкыл вераса (я. мадыса) улыны **satula**¹² энер; **riisua (hevoselta)** s. валлэс энерзэ күштыны (я. басьтыны) **satulavyö**¹⁹ уйыл (энер юнматон е) **satuloida**⁶² энераны; **s. hevonen** валэс энераны **satunnainen**³⁸ шуák (я. малпамтэ шорысь, дырын-дырын) + кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. t. teonn.; **s. löytö** малпамтэ шорысь шедьтос; **olla satunnaisessa työssä** бгдырлы сюрем ужын ужаны

satuttaa^{53-C} 1. дэмэйтыны, шуккыны; (*aiheuttaa kipa*) вöсь карыны; **s. jalkansa pöydänjalkaan** пыддэ јёк кук борды дэмэйтыны (я. шуккыны); **s. itsensä** шуккисъкыны, салиськыны; астэ вöсь карыны; **s. jtak ilkein sa-noin** выжт. кинэ ке лек кыльёсын вöсь карыны 2. (*sovittaa*) чакланы, малпаны, эспаны (кычэ ке дырлы); **s. matkansa juh-lien ajaksi** кытчы ке мыондэ праздник [-зин-] вакытлы чакланы
saukko^{1-A} зоол. вад, вудор, вýдра (*Lutra lutra*)
sauma⁹ вурыс; (*liitos*) итэм азь (я. инты), валче вуонни, стык; **rat-keta saumoista** вурысъёстиз кырсыкыны (я. лэзькыны)
sauna⁹ мунчо, сáуна; **käydä sauna-sa** мунчо(е) пырыны; **lämmittää** с. мунчо эстыны
saunoa⁵² мунчо(е) пырыны; (*ottaa löylyä*) парисъкыны; **hän on sau-nomassa** со мунчое пыре
sauva⁹ 1. (*keppi*) боды; **suksis.** куас боды 2. (*ohjauss.*) рычаг (ксь са-молётлэн), ручка 3. (*arvomerkinä tms.*) жéзл 4. ист.., спорт. булава
sauvoa^{52-J} 1. (*kuljettaa venettä*) ша-чаен донгасъкыса (пыжен) мыныны 2. (*hihtämistä*) (куас) бодыен донгасъкыны (я. донгасъкыса мыныны)
saví⁷ начкыт сюй*, глина; **harmaa-s.** пурсы начкыт сюй; **punas.** горд сюй
savikka^{14-A} пот(турын) (*Chenopodium*)
savimaa¹⁸ сюйвил, начкыт сюё* музъем

savu¹ чын
savupiirru^{1-B} муръё, (чын потон) труба
savupirtti^{5-C} сьёд (я. чын) корка
savuinen³⁸ чын(эсъ); **s. ilma** чын омыр; **s. huone** чынэсъ (я. чын зыно) кóмнатá
savukala⁹ чынатэм (я. копчёной) чорыг
savuke^{48-A} тамак, сигарет
savusauna⁹ сьёд мунчо
savustaa⁵³ 1. чынатыны (ксь силем, чорыгез); **s. kalaa** чорыг чынатыны 2. (*karkottaa savulla*) чынатыса улляны (я. поттыны), чынатыны (ксь чибиньёсты)
savuttaa^{53-C} 1. (*savuta*) чындыны, чын поттыны; **uuni s.** гур чын-де 2. **ver.** (*tupakoida*) чындыны, тамак кыскыны
se нв. 1. **мурут.** со (*arpberios no лулосьёс ссы*); **tänä vuonna se alkoi kukkia aikaisin** туэ со вазь сяськаясъкыны кутскиз 2. **возым.** со: (*juuri t. useista myös*) соиз; **mikä se oikein on?** мар со сыйе?; **se on koulu** со школа; **ku-ka se on?** кин со?; **se on teidän ensisijainen tehtäväinne** со тийяд нырысь быдэстано ужды; **se, mitä sanot, ei ole totta** мар тон вераськод, со зэм ёвёл ◇ **se siitä тыйи озы** (со)
sea|ssa, -sta, sekaan: **seassa** пёлын (адями ссы ёвёл); (*kanssa myös*) суро; **rusinoita pähkinöiden seassa** изюм(ъес) пушмульы пёлын, пушмульыен суро изюм; **kukkien seassa** сяська пёлын; **seasta** пёлъысъ, -ысен, -ти; **kynä löytyi kirjojen seasta** ручка книга пёлъысъ шедиз; **sekaan** пёлы; **laiva katosi sumun sekaan**

корáбль бус пёлы ышиз
seepra⁹ зоол. зéбра, сюрсовал
sees > seestinen
seestinen³⁸ 1. сайкыт, чылкыт, сээзь (кесь куазъ); **s. taivas** сайкыт инбам 2. выжст. сайкыт, шудо; **s. ilme** сайкыт (я. шумпотйись) ымныр; **s. lapsuus** шудо покчи дыр
seestyä⁵² сайкиськыны, сайкытсыны, сээздыны (кесь куазъ); **sää seestyy** куазъ сайкиське
seikka^{9-A} ужпум, ужъюгдур; деталь; **pikkus.** чыры-пыры ужпум; **sivus.** кыкéттй радысы ужъюгдур
seikkailija¹² учыртоңъёсты* (я. приключéниосты) утчас; авантюрист
seikkailla⁶⁷ учыртоңъёсты* (я. приключéниосты) утчаны
seikkailu² *учырт|он, -эм, приключение; авантюра
seikkaperäinen пýр-пóч (я. тупéн-тупен, умóй-умой) + кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. t. teonn.; **s. selitys** тупéн-тупен валзкton
seikkaperäisesti пýр-пóч, тупéн-тупен, умóй-умой; **selittää s.** пýр-пóч валэктynы
scimi⁷ 1. яслí (нылтиослы) 2. вуж. сиён тыронни, кормушка
seinä¹⁰ борддор
seis вк. дугды, сил, стоп
seisaa|lla(an, -Ita(an, -lle(en: olla
seisaallaan пыд йылад сылыны; **ampua seisaltaan** (пыд йылад) сылыса ыбылыйськыны; **nousta seisalleen** пыд йылад султыны **seisahtua**^{52-F} дугдыны (огдырлы) **seisauttaa**^{53-C} дугдтыны; күспетй карыны **seisoa**⁵² сылыны; **nousta seisomaan** султыны; **s. kuin naulittuna (t. paikalleen kivettyneenä)** юбо кадь сылыны; **s. (omilla) jaloil-laan** выжст. пыд йылад сылыны **seistä**⁽⁶⁶⁾ сылыны; ёшт. > **seisoa seitsemän**¹⁰ сизым **seitsemäkymentä** сизымдон **seitsemäntoista** дас сизым **seitsemäs**⁴⁵ сизымётй **seitsemäsosa**¹⁰ сизыммос, сизымётй люкет; **kaksi seitsemäsosaa** кык сизыммос **seitti**^{5-C} вот|эс, -ос; **hämähäkins.** чонари вотэс **seiväs**^{41-E} 1. майыг; **kuivattaa heiniä seipäässä (t. seipällä)** турынэз майыге тырыса куасьтыны 2. спорт. шача, шест; (*seiväshyppy*) шачаен (я. шестэн) тэтchan **seiväshyppy**^{1-B} спорт. шачаен (я. шестэн) тэтchan **sekaan > sea|ssa**
sekaannus³⁹ (*eräjärjestys*) радтэм-лык, радтэм лу|он, -эм; (*sekasorto*) сураськон(-пожаськон), огыр-буғыр лу|он, -эм; **tässä on** нут тапаhtunut **jotain sekaannusta** татын али кычे ке сураськон кылдэмьын **sekaantua**^{52-J} *jhk* 1. (*sekoittua*) сюрыны, шедыны (*make пёлы*), сураськыны (*main ke*); **vadelmiin sekaantuneet roskat** эмезь пёлы сюрем жуг-жаг 2. (*riuttua*) мерскины, чуртнаськыны, ёриськыны; **s. toisen asiaan** мурт уже мерскины (я. нырез чуртнаны) 3. (*tennä sekaisin*) сураськыны, тугаськыны; **rahasti sekaantuneet langat** кóпак тугаськем синьсъёс; **s. sanoisaan** вераськыкуд сураськыны **sekahedelmäkeitto**^{1-C} компот

sekainen³⁸ (*epäjärjestyksessä oleva*) радтэм; (*jhk sekoittunut*) суро(-пожо), сураськем; **naurun ja itkun s. nyyhkytys** серекъямен но бёрдэмен суро викишьян
sekaisin (*epäjärjestyksessä*) радтэм, -тэк, кызы ке шедем; (*jhk sekoittuneena*) суро(-пожо), сураськыса; **kirjat ovat hyllyssä s.** жажын книгаос радтэм (я. кызы ке шедем) сыло; **huone on täysin s.** кёмнатайн радыз но ёвёл; **panna s. (järjestys)** сураны(-пожаны); **panna langat s.** сйнысьёсты туганы (я. ёгатыны); **mennä (t. olla) s.** сураськыны; **ajatuksset menivät s.** малпаньёс сураськызы; **mennä päästään s.** йырдэыштыны, сураськыны (йыр ссы)
sekakielii²⁶ суро-пожо кыл; **puhua sekakieltä** суро-пожо вераськыны
sekakuoro¹ суро хор (*нылкышиносно ио пиосъёс*)
sekalainen³⁸ пörtэм пумо, оло́кычёно; **sekalaiset kulut** чыры-пыры (я. пörtэм пумо) коньдон быдтонъёс; **s. ryhmä** суро(-пожо) гру́ппа
sekamelska⁹ радтэмлык, радтэм (я. огыр-бугыр) лу|он, -эм; **huoneessa vallitsi täysi s.** кёмнатайн радыз но ёй вал; **ajatusten s.** малпаньёслэн огыр-бугыр луэмзы
sekametsä¹⁰ суро (я. сураськем) ниюлэс
sekasorto^{1-K} радтэмлык, огыр-бугыр (я. радтэм) лу|он, -эм; **poliittinen s.** политик* (я. политической) радтэмлык; **sekasortoon joutunut maa** огыр-бугыр улонэ вуэм кун
sekava¹⁰ 1. (*epäjärjestyksessä oleva*)

радтэм; (*sotkuinen*) сурам-пожам, сураськоно (я. ўыромоно кадь); **sokkeloinen ja s. rakennusryhmä** юртъёслэн лабиринт выллем но ўыромоно кадь (пуктэм) гру́ппазы **2.** (*epäselvä*) валантэм; (*epäloogisesti toimiva*) радтэм, ладтэм, суро-пожо; **hyvin s. puhe** чик радтэм вераськем
sekki, šekki^{5-A} ужб. чек (*кесь банк-лэн*)
sekkivihko, šekkivihko^{1(-D)} чек книжка, чéковой книжка
sekoite^{48-C} сур|ам, -ет, смесь; **rasva-s.** вóй сурет
sekoittaa^{53-C} *jhk* 1. сураны (*маин ke*); **s. maitoon vettä** юллэз вуэн сураны (я. кизертыны); **s. värejä yhteen** буёльёсты (ог-огензы) сураны; **s. tee hen sokeria** чаез (я. чайыс песоксэ) сураны **2.** (*vettää mukaan*) кыскыны, пыртыны (кычке ке уже), герзаны (*маин ke*); **isää ei saa s. tähän juttuun** атаэз та уже кыскыны уг яра **3.** (*saattaa sekaisin*) сураны(-пожаны), тарканы; **s. jnk ajatuksset** кинлэс ке малпаньёссэ сураны-пожаны; **s. jnk suunnitelmat** кинлэс ке планьёссэ тарканы
sekoittua^{52-C} *jhk* сураськыны (*маин ke*); **hajut sekoittuivat** зынъёс сураськызы
sekoitus³⁹ 1. сур|и, -м; ѿшт. > **sekoittaa 2.** (*seos*) сур|ам, -ет, смесь
sekopäinen¹⁸, sekopää³⁸ сураськем (я. палэс) йырвизё, шузи(мем), визътэм(мем); **onnesta s.** шудо луэмениз шузимем(ын)
seksi⁶ секс, (чиch-)нёк*
seksikäs^{41-A} чичпоттийс*, вирез шудыттийс, сексапильной; **s. valokuvamalli** чичпоттийс фото-

- модель [-дэ-]
- seksuaalinen**³⁸ чич-нёк*, сексуальной; **s. nautinto** чич-нёк (я. секуальный) куанон; **s. kokemus** чич-нёк эскертэт* (я. опыт) **sekunti**^{5-J} секунд; **sekunnissa** секундскин **sekä gerž.** но, озы ик; **s. ... että** но ... но; кызы ке ... озы ик; **s. sinä että minä** тон но, мон но; **hän työskentelee s. päivällä että yöllä** со кызы ке нуназе, озы ик уйин ужа **selailla**⁶⁷, **selata**⁷³ лисъяны, листать карыны, учкылыны (*ксь журна-лээз*) **selin** берин, мышкын, тыбырын; **seisoa s. jhk** кинлы ке берин сылыны; **istua s. oveen** ёслы тыбырын пукыны **elite**^{48-C} валэктон (*вакчияк*); **tau-lukkoon liittyyvä s.** таблищалы сётэм валэктон **selitellä**^{67-C} валэктыны (*турттыны*) **selittää**^{53-C} валэктыны; валэктон сётыны **selitys**³⁹ валэктоң, -эм; валэктон сёт|оң, -эм **selja**⁹ бот. серыпу (*бузина*) (*Sambucus*) **seljetä**^{74-L} 1. (*sää*) сайкиссыны, сээзыдыны (*ксь куазь*); (*esim. vesi*) чылкыт|омыны, -аны, дунманы (*ксь ву*); **ilma selkenee** куазь сайкиське 2. (*tulla selväksi*) валамон (я. тодмо) луыны **selkeyttää**^{53-C} 1. (*tehdä selväksi*) валамон карыны 2. (*esim. vettää*) чылкытатыны, дунматыны (*ксь вуээз*) **selkeytyä**^{52-F} > **seljetä** **selkeä**¹⁵ 1. (*sees*) сайкыт, сээз (*куазь ссы*), чылкыт (*инбам*); **s.**
- taivas** сайкыт (я. чылкыт) инбам
2. (*esim. vesi*) чылкыт, дун, пыр адзиськись, пыртый адскись (*ксь ву*) 3. (*selvä*) валамон **selkiintyä**^{52-J} > **seljetä** **selkkaus**³⁹ ваче вуон (я. пумит луон), конфликт **selko**^{1-D}: **ottaa selkoa** умой-умой тодыны, валамон карыны; **tehdä selkoa jstak** маке (я. кин ке) сярысь отчёт (я. валэктон) сётыны **selkoselälliään, -leen** вёлák, вáяк, вáриж; **ovi on selkoselällään** ёсээз вёлák устыса кельтизы **selkup**⁵ селькуп; > **sölkup** **selkä**^{10-D} тыбыр; мыш; **kaatua seläl-leen** гаҷ (я. тыбыр вылад) усыны; **puhua pahaa selän takana** берад (я. мышкад, тыбыр съёрад) уродэн вера(съкы)ны **selkäreppu**^{1-B} рюкзак, ныптьет, котомка **selkänoja**¹⁰ тыбыр (*пуконлэн, ди-ванлэн*); **tuolin s.** пукон тыбыр **selkäpiip**¹⁸ сюрлы(ос); **selkäpiitä karmii** тыбыр юзыр-кéзыры луэ (*ксь кезытэн*) **selkäpuoli**²⁶ мыш; (*selän puoli myös*) тыбыр (пал); (*takapuoli myös*) бер(пал); **selkäpuolelta harmaa eläin** тыбыр (я. мыш) ласянь пурсыс пойшур; **kaarin s.** шкафлэн бериз (я. мышкыз); **mitalin s.** медальлэн мукет (я. мыш) палыз; **kämmenen s.** китыш, кимыш **selkärangaton**^{34-C} 1. **тн. но мн., зоол.** сюрлытэм, лытэм-сёйтэм; **selkärangattomat** сюрлытэм лулосьёс*, беспозвоночнойёс 2. **тн. выжт.** ляб сюлмо, небыт

selkäranka^{9-G} *анат.* сюрлы
selkärankainen³⁸ *зоол.* сюрлю,
 лысьёмо; **selkärankaiset** сюрлю
 лулосъёс*, позвоночнойёс
selkäsauva⁹ посятон, ёттон, жу-
 гон; **antaa lapselle s.** нылпиеz
 посятыны; **hän sai selkäsauvan**
 соe посятизы, солы ёттиз
selkäydin^{33-F} *анат.* сюрлы ви(ы)м
sellainen³⁸ *нв.* сырче; **minullakin on**
kotona s. kirja мынам но дорам
 сырче книгае вань **sellista on**
elämä улон(эд) сырче уга; **s. ja**
tällainen сырче-таче; **ynnä muuta**
sellista (*вакч. утms.*) но мукет
 со выллем (*lyh. но мк.с.в.*)
selleri⁶ сельдерей
sellii⁵ камера (*тюрьмаын*)
sellon¹ муз. виолончель
selonteko^{1-D} мадет*, отчёт
selostaa⁵³ ивортон лэсътыны (*кычे*
ке ужпум ссы), вакчияк вераны
(пүштрассэ); комментировать
 [-м-] карыны
selostaja¹⁰ комментатор [-м-]
selventää^{54-J} валэктон сётыны (*ма-
 лы ке*); валамон карыны; **sopimus**
selvensi tilannetta огкыл*
 (*я. договор*) югдурез валамон
 кариз
selvetä⁷² 1. (*tulla erottuvaksi*) висъя-
 мон (*я. валамон*) луыны; **ääni**
kasvoi ja selveni куара бадзымаз
 но висъямон луиз 2. (*seljetä*)
 сайкисъкыны, сээздыны (*куазь
 ссы*); сайкытомыны, сайкыт(гес)
 луыны; (*tulla selväksi myös*) валамон
 луыны; **sää selveni illaksi**
 жытлы куазь сайкисъкиз; **ajatuksiset alkoivat s.** малпаньёс
 сайкытомыны кутскизы
selvillä, -lle: olla selvillä jstak мае
 ке (умой) тодыны (*я. валаны*);

hän on selvillä tekniikasta тéхни-
 каэз со умой вала, тéхника ла-
 сянь со умой ѹндыре; **ottaa sel-
 ville jtak** маке сырсы тодыны
 (тыршины); **käydä selville** тодмо
 (*я. валамон*) луыны
selvittää^{53-C} 1. (*kirkastaa*) сайкыта-
 тыны, сайкыт(гес) карыны; (*teh-
 dä selväksi myös*) валамон кары-
 ны; **keskustelumme selvitti aja-
 tuksiani** верасъконмы малпань-
 ёсме сайкытатиz (*я. валамон*
 кариз) 2. (*naru, langat*) сэртты-
 ны, пертчины (*mae ke*), радээ
 шедьтыны (*малэсъ ke*); (*saattaa
 selkeään kuntoon*) радъяны, ту-
 патыны; **yrittää s. sotkuiset raha-
 asiansa** тугасъкем уксё ужпумъ-
 ёстэ радъяны турттыны; **s.**
kurkkuaan ныльондэ сузяны
 (*я. чылкытатыны*) 3. (*ottaa sel-
 ville*) тодыны (тыршины), эске-
 рины, **hän selvitti tilanteen** со
 югдур сырсы тодиz (*я. тодыны*
 тыршиз) 4. (*antaa tietoa*) мады-
 ны, валэктон сётыны, тодытыны
 5. (*tullissa*) вузывт* (*я. пошлина*)
 тырыны; вузэскерет* (*я. тамо-
 жня*) пыр ортчины 6. *ужб.* уж-
 бергатонниэз* быдтыны, ликви-
 дировать карыны
selvitys³⁹ 1. (*selonteko*) мадет*, от-
 чёт, рапорт; деклараци(*я*) 2.
 (*tullissa*) вузывт* (*я. пошлина*)
 тыр|он, -ем; вузэскерет* (*я. та-
 можня*) пыр орт|он, -ем 3. *ужб.*
 ужбергатонниэз* быд|он, -эм,
 ликвидáци(*я*); щит. > **selvittää**
selvitä⁷⁵ 1. (*selvetä*) сайкисъкыны,
 сээздыны (*кызь куазь*); (*esim. vesi*)
 чылкыт|омыны, -аны, дунманы
 (*кызь by*); **sää selviää** куазь сай-
 кисъке 2. (*palata järkiinsä*) сазъ-

тыйсыкыны, сазьяськыны, сазёмыны; **s. humalasta** кудзэмесъ сазтыйсыкыны **3.** (*ilmetä*) шара-яськыны, шарае (я. кыре) потыны, тодмо луыны **4.** (*selviytyä*) быгатыны, амал шедьтыны; потыны; **s. tutkinnosta** экзамен сётыны быгатыны; **s. vaikeuksista** шуг-секытысь потыны (быгатыны); **s. hengissä** улэп кыллыны **selviytyä¹⁰** > **selvitä 4;** **s. voittajana** вормисе потыны **selvä¹⁰ 1.** (*helposti erottuva*) умой шёдскись (я. висъяськись); **maassa näkyy s. jalanjälki** музъем вылын умой висъяськись пытыы адзиське **2.** (*ymmärrettävää*) валамон; **hänellä on s. käsitys siitä** со пумысъ солэн умой валанээ; **onko selvä(ä)?** валамон-а?; **ottaa selvää jstak** мае ке валаны (я. тодыны) турттыны, малесь ке радэш шедьтыны, валатсыны; **en saa tästä selvää** нόкызы тае уг валаськы; **hänelle kävi selväksi** солы валамон луиз, со валатскиз; **on itsestään selvä, et-tä ...** ас понназ валамон, ... шуыса **3.** (*täysissä järjissään*) сазь; **selvin pään** сазь йырын **selväjärkinen³⁸** сазь йыр|о, -ын (я. визъм|о, -ын), нодлыко; **s. ehdotus** нодлыко (я. сазь йырын) чектон **selväsanainen³⁸** валамон (я. лад-лад) вераськись; валамон (верам); **s. poliitikko** валамон вераськись политик **selvästi** валамон, лад-лад; **puhua s.** лад-лад вераськыны **selä|Пäään, -Heen: selällään** гáч(-гач), -олó, тыбыр вылын; **maata selällään** гáч(-гач) кыллыны;

selälleen гáч|ák, -олó, -олýн, тыбыр вылэ; **kaata selälleen** гáчák усыны **sembra⁹** бот. кедрапу, кéдр **semmoinen³⁸** > **sellainen** **sen** со(лэн); солэс (*luulosyöc, apberios ccb*); **sen kanssa** соин ёш; **sen jälkeen** собере; **sen sijaan että... ...** интые; **sen takia (t. tähden)** соин (ик), соин сэрэн (я. йырин); **sen vuoksi** со понна, соин (ик); **sen vuoksi että... ...** понна **senkaltainen³⁸** вылл ст. со выллем, сычё **sensuuri⁶** цензúра **sentti^{5-C}** **1.** цент (уксё: ксь евролэн 0,01 люкетээ) **2.** вер. сантимéтр **senttimetri⁵** сантимéтр **sentääñ 1.** (*kuitenkin*) котымáр ке но, озы́ ке но, ик, ук; **tehtävä oli hyvin vaikea, mutta yritin s. tehdä** ужез туж шуг вал, озы ке но лэстыны туртти; **istu nyt s.!** али ик пуксы!; **tulithan s.** вуид ик, иське **2.** (*tosiaan*) зэм ик (но), зэм(зэ) но **seos³⁹** сурет, смесь; **polttoaines.** жуясь сурет; **räjähdyss.** пуштись сурет **seota^{74-D} 1.** (*sotkeutua*) тугаськыны; (*hämmentyä*) (сураськыны-) пожаськыны; (*harhautua*) сураськыны; **siima oli seonnut** визнан сий тугаськемын вал; **vesi sekosi** ву пожаськиз; **s. sanoissaan** ве-раськыкуд сураськыны **2.** (*tulla sekavaksi*) [йыр] сураськыны *yksipers.*, шузимыны, визътэммыны; **ukkohan on ihan (päästääñ) seonnut** пересылэн (я. пересъ песятайлэн) йырыз кóпак сураськемын ни **sepalus³⁹** кырет (дийсълэн), ширин-

- ка
sepeli⁶ векчи (я. пыргытэм) из, чарпа, щёбень
- sepittää**^{53-C} сочинять карыны, пöраны (кылбур, гожтос) *ruhek.*, кылдытыны (выль кыльёс); **s. runo** кылбур гожтыны (я. пöраны); **s. runoja** кылбур гожъяны, кылбураны
- seppele**⁴⁹ венок; (*pääkoristeena*) тугоко
- seppä**^{10-B} дурись(кись); **lukkos.** замок (я. тунгон) дурись
- serbi**⁵ серб, (*naishenkilö myös*) сёрбка
- serbia**¹² серб кыл
- Serbia**¹² геогр. Сербия
- seremonia**¹² сиё-дано ужрад, церемони(я)
- serkku**^{1-A} двоюродной вын, (*naishenkilö*) двоюродной сузэр; (*äidin puolesta*) чужодиг
- sesonki**^{5-G} сезон, вакыт
- seteli**⁶ 1. бумага коньдон, кагаз уксё, купюра; **sadan euron** s. сю ёвроем коньдон (я. купюра), сю евролык 2. (*lipuke*) талон
- setä**^{10-F} агай, нюн|я, -ю, дядя(й)
- seula**⁹ пуж
- seuloa**⁵² 1. пужныны; **s. jauhoja** пызы пужныны 2. (*eritellä*) шертыны, бырыны 3. мед. уноен эмэскерет*, калыкез тросэн(-тросэн) эскерон
- seura**⁹ 1. (*seurue*) компáни(я), калыкпöл*, общество; **pitää seuraa jillek** кинлы ке юлтош кариськны, кинэ ке шулдыртыса улыны; **seuraa rakastava** калыкпöлэз яратйс; **seuran vuoksi** компáни понна, компáниен чош; **saat meistä seuraa** ми тыныд компáни кылдытом, ми тыныд юлтош
- кариськом; **s. tekee kaltaisekseen визък.** кычё юлтошед, ачид но сычё (=компáния оғывллем карре) 2. (*yhdistys*) оғазеяськон, дэменилык*, общество; **tieteellinen s.** тодос* дэменилык, наука общество; **urheilus.** спорт(ъя) оғазеяськон (я. общество)
- seuraaja**¹⁰ борсычи*, чакласа уйись, послéдователь; преёмник; **johtaja ja hänen seuraajansa** кивалтись но солэн борсычиэз (я. преёмников)
- seuraava**¹⁰ 1. вуоно(ез), мукет(ыз), кайта; собере(ез); **seuraavan keriran, seuraavalla kertaa** вуонояз, кайта; **teette sen seuraavalla kerralla** кайта сое лэсътоды; **seuraavana päivänä** щуказеяз, вуоно нуналаз 2. (*tällainen*) таёе; **kilpailussa saavutettiin seuraavat tulokset** щошатсконын таёе йыл-пумъёс* (я. результатъёс) бастьизы
- seurakunta**^{10-J} (черк) приход; черк дэменилык*, община
- seuralainen**³⁸ юлтош; **matkas.** (сюресвил) юлтош, щош мынись юлтош (я. эш); **koira, ihmisen uskollinen s.** адамилэн оскымон юлтошез пуны
- seurapiiri(t)**⁵ ёем. тр. л. общество, мерпöл*, калыкпöл*; **päästä seurapiireihin** обществое (я. мерпöлы) сюрыны
- seurata**⁷³ 1. (*kin ke*) съоры (я. борсы) мыныны; **koira seuraa isäntäänsä** пуны кузёэз съоры мынэ; **s. jnk mukana** маркея (я. кинкея) мыныны; **s. jnk jälkiä** кинлэн ке пытынетйз (я. пытыеэ кузя) мыныны 2. (*toimia jnk esimerkin mukaan*) адзэм карыны,

адзём карыса лэсътыны (*kiinlæsъ ke*); **s.** **jnk esimerkkiä** кинлэсъ ке адзэм карыны **3.** (*tarkkailla*) чакланы(-эскерыны), учкыны(-эскерыны), чакласа (я. учкыса) улыны; **s. kilpailuja** чошатскоңъёсты учкыны (я. учкыса улыны); **s. salaa** лушкем чакланы-эскерыны
seuraus³⁹ бервил; **syy ja s.** муг(ез) но бервил(ыз)
seurue⁴⁸ **1.** (*seura, ryhmä*) компáни(я) **2.** (*saattue*) келяса мынйсъёс; (*esim. kuninkaan*) свита
seurstella⁶⁷ **1.** кусып возыны, куспаськыны*; (*keskustella*) ве-раськыны; (*olla ystävyyssuhteissa*) эштъясыкыса улыны; **s. vieraiden kanssa** куноосыны вераськыны (я. куспаськыны) **2.** (*rakkaussuh-teista*) туганъясыкыны, пумиськылыны, ветлыны (*нылэн / пиен*)
seutu^{1-F} **1.** (*alue*) улос, шаер; (*lähis-tö*) котыр, ёрос, инты; **Etelä-Suomen vauraat seudut** Лымшор Финляндиясы узыр улостьёс; **järvis.** ты котыр, ты котырысь ёрос (я. интыос); **kotis.** вордйсъкем шаер (я. пал), дорпал **2.** (*ke-hon alue*) котыр, вадес (*мугорысы*); **miskans.** сильсъёр (я. сильбер) (котыр)
side^{48-F} **1.** бин|ет, -ем, повязка; бинт; **haavas.** раанае (я. ванскем инты) бинт; **panna s.** бинт керттыны (я. лэсътыны); **panna s. sormeen** чиньыеz (бинтэн) бинныны **2.** (*kiinnitysnauha yms.*) керттэт, керттон кал, герзёт; **vihdan s.** веник керттэт **3.:** (*si-teet*) щем. тр. л., выжт. кусып(ъёс), герзёт(ъёс)*; **avios.** кузпал кусыпъёс; **perhes.** семья ку-

сыпъёс **4.** (*jäykkä kiinnityss.*) креплénie; крепёж; **suksis.** куас-(лэн) креплénie(з) **5. анат.** (*nivels.*) (ёз)герзёт, связка
sidoksissa, -in: **olla sidoksissa jhk** майн ке (я. кинэн ке) герзаське-мын луыны; **korot ovat sidoksi-sa euron arvoon** процентъёс ёв-ролэн дуныныз (я. дунолыке-ныз) герзаськемын; **joutua sidok-siin johonkin** майн ке (амалтэк) герзаськыны
sidos³⁹ **1.** бин|ет, -ем, повязка; **haavan s.** вандэм интые бинет **2.** полигр. (*kannet*) (книга) вотсэт*, переплёт; **sidoksen selkä** вотсэт-лэн тыбырыз, переплётлэн ко-решокез **3.** хим. герзёт*, связь **siedettävä¹⁰** чидамон, ярамон; **s. toimeentulo** чидамон доход (я. уксё басьтон)
siellä отын; (*liikeverbien yhteydessä*) оти; **s. täällä** отын-татын; оти-тати
sielläpäin отыйн, сопалан; (*liike-verbien yhteydessä*) отиётй, со-палти
sieltä отысъ, -сен; (*jnk kautta*) оти; **s. täältä** отысъ-татысъ; оти-тати; **s. se näyttäisi paremmalta** оты-сен со умойгес адзисъкысал
sieltäpäin отыйсъ, -сен, сопаласть, -сен; (*jnk kautta*) отиётй, сопал-ти; **auto saapui jostakin s.** машина кытысъ ке отыйсъ вуиз
sielu¹ **1.** лул; лул-сюлэм; (*kuolleen*) урт; **ruumis ja s.** мугор но лул; **siellä ei ollut ristin sielua** выжт. отын одиг лул (я. улэп мурт) но ѿ вал **2.** (*luonne*) лулпуш; **levoton s.** буйганэз валасытэм лул-пуш
sielunelämä¹⁰ психика, лулпуш

(дунне)

siemaista⁶⁶ јог (я. гульк) гинэ юны; **s. kupillinen kahvia** чаша тыр кóфеез јог гинэ юны; **s. keuhkoihinsa raitista ilmaa** ты пушкад ыркыт омырез кыскыны (я. шокчины)

siemaus³⁹ гульчык, гүйч, ымтыр; **tyhjentää lasi yhdellä siemauksella** стаканэз одиг кутскемен бушатыны

siemen³² 1. кидыс, тысы; **männyns.** пужым кидыс; **rukiins.** јег тысы 2. (*kylvämiseen käytettävät*) кидыс (кизыны кельтэм); **kylvös.** ки-зёно кидыс; **siemeneksi varatut perunat** мерттыны дасям картофка

siemenvilja⁹ кидыс ю тысы **sienestää**⁵³ губияны

sieni²⁶ 1. губи; **olla sienessä** губияны; **käydä sienessä** губияны ветлыны; **mennä sieneen** губияны мыныны 2. (*pesus.*) губка

siepata^{73-B} 1. (*kahmaista*) кутыны (жогак, шуак); (*esineen lentäässä*) кабыны 2. (*anastaa*) киултыны; (*kaapata*) (киысь) ишкалтыны, капыртыны; **s. valta käsiinsä** властез киултыны (я. ас кияд басьтыны); **varas sieppasi raha-kukkaron** лушкасъкись уксё пу-йыеz (киысь) ишкалтыйз 3. (*kid-napata*) заложнике басьтыны

sieran³³ ныр пысы (я. пасы)

sierettyä^{52-C} толаны (ксы ки), [чипы] потыны *yksipers. puhek.*; (*huulet myös*) ышылыны (ымдур ссы); **sierettyneet kädet** толам киос; > **rohtua**

sietämätön^{34-C} чидантэм, чиданы луонтэм; (*ihminen myös*) котвесь-кантэм; **sietämättömän vaikea**

чидантэм секыт; **s. ihmisen** кот-весъкантэм адями

sietää^{53-F} 1. чиданы; **kosteutta ja kuumiutta sietävä materiaali** мускытээ но пöсез чидась мате-риал; **en siedä häntä ollenkaan** чик кёты уг веська солы, адзёме уг пот сое; **minä en voi s. enempää** чылкак пумаз вуи ни 2. (*tar-vita, kannattaa*) кулэ вал (я. вы-лэм); **sietäisit (saada) selkääsi** тыныд пельдйняд сётоно (я. сётыны кулэ) вал; **asiaa s. vielä harkita** та ужез малпаны кулэ на вылэм

sievä¹⁰ муспотон; (*kaunis*) чебер; **s. lapsi** муспотон нылпи; **sievät kasvot** муспотон ымныр; **s. kuin nukke** мунё кадь чебер

sihistä⁶⁶ шиетыны; єуш (я. чаж) карыны; **käärmee sihisee** кый шие-тэ; **öljy sihisee paistinpanussa** табын вой шиетэ (я. чаж каре) **sihteeri**⁶ секретарь

sihti^{5-F} сис

siihen отчы; **s. mennessä** отчыозь, со дырозв; **s. mennessä kaikkien töiden pitää olla suoritettu** отчы-озь вань ужъёс быдэстэмэн луны кулэ

siika^{9-D} зоол. сиг (*Coregonus lavare-tus*)

siili⁵ зоол. єушъял (*Erinaceidae*)

siima⁹ (визнан) си, лёска; **onkis.** визнан си

siimes³⁹ выли ст. саюл, сай, вужер; **levätä puiden siimeksessä** писпу саюлын шутэтскины

siintää^{54-J} лыз(алэс) адзиськыны, лызэктыны (лызалэс адскины)

siinä отын; (*liikeverbien yhteydessä*) отй; (*tässä*) татын; **seiso s.!** отын сыл!; **s. menee meidän pomomme**

- отй шефмы мынэ; **s. olet oikeassa** татын (я. та учыре) тон шонер луиськод; **s. kaikki** тайн ваньмыз (я. йылпумъяске); **s. määrin ... että** сокем ... ик **siipi^{7-E}** 1. бурд; **räpyttää siipiään** бурдъёсын шонаны (я. лопыръяны) 2. *tex.* бурд; лобасты; **lentokoneen siivet** самолётлэн бурдъёсыз; **potkuriin siivet** винтлэн бурдъёсыз (я. лопастъёсыз) 3. *лэсът.* крыло, флигель; **raken-nuksen vasen s.** юртлэн паллян крылоез **siipikarja⁹** огъясь. гурт тылобурдо; **hoitaa siipikarjaa** тылобурдо (я. чипы-кург) вордыны **siipirikko^{1-A}** тн. но мн. сёсыр бурдо; **siipirikoksi ammuttu lintu** быбса сёсыр бурдо карем тылобурдо **siirrappi^{5-B}** сироп **siirto^{1-K}** 1. мукет азе карлон, -ем (я.punkt|он, -эм, ну|он, -эм); (*lautapelissä*) ветл|он, -эм, пота|н, -м (жёквыл шудонъёсын); **tehdä s.** (*lautapelissä*) ветлыны (жёквыл шудонъёсын) 2. ужб. коньдон выжтон, трансферт 3. *мед.* трансплантаци(я), трансплантывать карлон, -ем; (*veren*) вир лэз|ён, -ем, переливание (карлон, -ем); чит. > **siirtää** **siirtolainen³⁸** (*maastamiiuttaja*) куньсыс(тыз) кочем мурт, эмигрант; (*maahanmiiuttaja*) кунэ кочем мурт, иммигрант [-м-] **siirtolaisus⁴⁰** (*maastamiiutto*) куньсыс коч|он, -ем, эмиграци(я); (*maahanmiiutto*) кунэ коч|он, -ем, иммиграци(я) [-м-] **siirtolaputarha⁹** сад-бакча **siirtomaa¹⁸** колони(я) (*кун*) **siirtyä^{52-K}** 1. мукет азе кариськыны; **s. lähemmäksi** матэгес кариськыны; **s. syrjääñ** палэнэ (я. урдэс) кариськыны, палэнскыны; **siirry!** отиегес кариськы!, вырзы интысыстыд!; **s. toiseen maahan** мукет кунэ кёчыны (я. улыны кошкыны) 2. (*aseman, tilan tms. muuttamisesta*) выжыны, потыны (мукет азе); **s. vihollisen puolelle** тушмон пала выжыны (я. шонтиськыны); **s. toiselta luokalta kolmannelle** кыкётий классыс [-с-] куинётайз потыны **siirtää^{54-K}** 1. мукет азе карыны (я. пунктыны, нуны); (*lautapelissä*) ветлыны, потаны (жёквыл шудонъёсын); **s. tuolit pöydän luo** пуконъёсты жёк доры карыны (я. пунктылыны); **s. eteenpäin** азълань карыны, азъланьтыны; **s. lähemmäksi** матэгес карыны; **s. syrjääñ** палэнэ (я. урдэс) карыны, палэнтыны; **s. sotilasta (šakissa)** пёшкаен ветлыны 2. (*aseman, tilan tms. muuttamisesta*) выжтыны, поттыны (мукет азе); **s. oppilas luokalta (seuraavalle luokalle)** дышетскисез (классыс [-с-]) мукет классэ поттыны; **s. pääkaupunki** шоркарез выжтыны; **s. rahat tililtä toiselle** коньдонэз одигысытыз счётысь мукетаз выжтыны; **kokousta** **siirrettiin viikolla** кенешонэз арнялы (азълань) выжтайзы 3. *мед.* трансплантировать карыны; (*verensiirrosta*) вир лэзыны, переливание карыны **siis** иське, уске; озыыен; **se on s.** **niin** озы (со), иське; **palaat s.** **heti tänään kotiin** иське, туннэ ик бертийскод

siistey⁴⁰ чылкытлык; (*kunnollisuus*) жыкытлык; **huolehtia asunnon siisteydestä** квартыралэн чылкытлыкез пумысъ сюлмасъкыны **siisti⁵** 1. чылкыт, дун; (*huoliteltu*) жыкыт; **s. lattia** чылкыт выж; **s. asunto** жыкыт (утялтэм) квартыра; **s. ihmisen** чылкыт (я. чылкытэз яратысь) адями 2. (*siivo*) лякыт, йыг-йыг, умой (астэ возён ссы но мк.); **juhlat olivat siis-tit** праднинъёс [-зн-] лякыт ортчизы 3. жарг. усто, зол **siistiutyä^{52-F}** 1. астэ утялтыны (я. октыны-калтыны) 2. (*tulla siis-taksi*) чылкыт(гес) луыны; (*tulla huolitelluksi*) жыкыт(гес) луыны; (*tulla siivottomaksi*) лякыт(гес) луыны, умояны (астэ возён ссы но мк.) **siistiä⁶¹** чылкыт карыны, чылкытатыны; (*siivota*) утялтыны, октыны-калтыны; (*laittaa kuntoon*) жыкыт карыны, жыкытатыны; **s. pihamaa roskista** азбараcь жуг-жагез утялтыны **siiteröly¹** сюрел; **rukiin s.** ёзг сюрел **siitin^{33-C}** чич*, член, пенис **siittiö³** биол. айы лулпры*, сперматозоид **siitoskarja⁹** племенной (я. ёзч выжы) пудо **siittää^{53-C}** кылдытыны (нылпи, *ni*), лэссыны *ver.*; **hän siitti lapsia monelle naiselle** со трос кышноослы нылпи кылдытыйз (я. лэсстьиз); **ori, joka s. terveitä varsoja** ужпи, кудиз таза чуньыосты кылдытэ **siitä^{75-D}** I кк. 1. кылдыны (нылпи, *ni*); **lapsen sikiämisen ja synty-minen** нылпилэн кылдэмез но вордскемез 2. (*lisääntyä*) йылы-

ны; **hiiret sikiävät nopeasti** шыръёс јог йыло **siitä II ск.** луыса оты|сь, -сен; (*jnk kautta*) оти; (*tästä*) таты|сь, -сен; **s. syystä että** малы ке шуоно **siivellinen³⁸** бурдо **siivetön^{34-C}** бурд|тэм, -тэк **siivilä¹³** сисъет **siivilöidä⁶²** сисъяны **siivo¹** 1. тн. (*kunnollinen*) лякыт, йён-йён, йыг-йыг, умой (астэ возён ссы но мк.); **hiljainen ja s. oppilas** зыйбыт но лякыт дышетсись; **s. käytös** астэ йыг-йыг (я. умой) возён 2. мн. (*järjestys*) рад(лык). жыкытлык; **tässä tu-vassa ei ole siivoa** та коркан радиэ ёвöl **siivolla > siivosti** **siivoja¹⁰** утялтиськись, выж миськись, (*naishenkilö myös*) уборщица **siivosti** лякыт(эн), йён-йён, йыг-йыг, умой (астэ возыны но мк.); **käyttätyä s.** астэ лякыт (я. умой) возыны **siivota⁷⁴** 1. утялтыны, октыны-калтыны, утялскины *intr.*; **s. huone** кымнатаэз утялтыны; **s. huoneessa** кымнатаайн утялскины 2. (*perata*) сузяны, тазатыны; **s. kala** чорыг сузяны **siivoton^{34-C}** 1. (*epäsiisti*) жыкыттэм, сап(ы)рес; (*likainen*) кырсы, жоб; **s. ulkoasu** жыкыттэм вылтус; **s. asumus** кырсы улонни 2. (*säädy-tön*) гольт(ы)рес, жоб, возыттэм; **puhua siivottomia** жоб (я. шузи) верасъкыны **siivous³⁹** утялт|он, -эм, октон-калтон, утялск|он, -ем; щит. > **siivota** **sija⁹** 1. инты; **kilpailla ensimmäi-**

- sestä sijasta** нырысéтý инты понна вожвильясыкыны; **sinun sijassasi** тынад интыяд; **ensi sijassa** нýрýсій ик; **hän aina loikolee sohvalla, sen sijaan että tekisi töitä** ужам интые, со весь диван мертваса кылле; **auta meitä, sen sijaan että häiritset** милемлы люкетыгозь, котъ (я. эсьмаса) юртты вал **2. кыл.** вошъет*, падеж
- sijainen**³⁸ воштись (мурут), (*кин ке*) интые ужась; **opettajan s.** дышетись интые ужась, дышетисез воштись мурут; **virans.** (*кычे ке*) должностез оғдыры бидэсъясь; **olla jnk sijaisena** кин ке интые (я. кинлэн ке интыяз) ужаны **sijaita**⁶⁹ интыясыкемын луыны; **kaupunki sijaitsee meren rannalla** город зарез дуре интыясыкемын **sijapäte**^{48-C} **кыл.** вошъет итэтъёс*, падеж кылпумъёс
- sijasta** *нб. но ск.* интые; **tehdä jtak jnk sijasta** мae кe кин кe интые лэсътыны
- sijata**⁷³ (валес) валыны; **s. vuode** валисъкыны, валес валыны; **s. vuode päiväkuntoon** валес тупатъяны
- sijoiltaan:** **mennä s.** волтчыны, вырзыны, бералскыны (чинны, пыд ссы); **sormi on s.** чины вольтчемын
- sijoittaa**^{53-C} **1.** интыяны; **s. tuolit paikoilleen** пуконъёсты интыяны (я. интыязы пуктылыны); **s. uutinen etusivulle** иворез нырысётй баме интыяны; **s. vieraat pöytään** куноосты жёк сьбры интыяны; **s. asumaan** улыны интыяны **2.** *ужб.* инъяны, поныны (конъдонэз), инвестировать карыны; **s. kultaan** уксёз зарние инъяны
- sijoittua**^{52-C} **1.** интыясыкыны; **s. hotelliin** кунокуае* (я. гостиница) интыясыкыны **2.** *спорт.* инты басътыны (чошатсконын); **s. toiseksi** кыкётй инты басътыны **sijoitus**³⁹ *ужб.* (конъдон) понэт*, вклад; инвестици(я)
- sika**^{9-D} парсы; **sian ihmä** парсы кой **sikala**¹³ парсы гид
- sikamainen**³⁸ **1.** (*siivoton, säädytön*) парсы кадь; парсы гид кадь; кырсы, жоб, юрзым; **sikamaisessa kunnossa oleva huone** парсы гид кадь (кырсы) кымнатá; **s. käytös** парсы кадь астэ возён; **kertoa sikamaisia juttuja** кырсы (я. юрзым) мадъёсты мадъыны **2.** (*erittäin paheksuttava*) туж начар; (*hävytön*) возыттэм; **s. sää** туж начар кузаз; **s. valhe** возыттэм пёясыкон
- sikari**⁶ сигара
- sikermä**¹⁰ люкасъкем, огин*, группа; сузьет (*быръем, бичам ма-кеос*); **tähitis.** кизилиослэн люкасъкемзы, кизили огин*; **runos.** кылбур сузьет
- sikeä**¹⁵ зол, юн, мур (*изем ссы*); **olla sikeässä unessa** зол изыны
- sikin:** **s. sokin** кызы ке шедем, радтэк, кир-пазы; **levitellä s.** кир-пазы куяны
- sikiö**³ биол. кылдэт, эмбрион; (*ih-misen myös*) нуны герд; (*eläimen myös*) пи герд
- sikotauti**^{5-F} *мед.* пельсьюр пыктос, бака (висён), свинка
- siksakki**^{5-A} читыр-|чутыр, -котыр, зигзаг
- sikseen:** **jättää s.** аналтыны; **matka-**

- ni jäi s.** мынонэ аналмиз (я. ёз
пёрмы)
- siksi 1.** соин, соин сэрэн (я. йы-
рин); **juuri s.** соин ик; **sataa vet-
tä, s. hän on myöhässä** куазь зо-
ре, соин со жега **2.** (*siihen asti*)
отчюозь, со дыр|озь, -лы; **hän
odotti s., kunnes talo oli tyhjä** со
корка буш лутозь витиз
- sikuri⁶** бот. дуринчисяська, цико-
рий (*Cichorium intybus*)
- sikäli 1. ск.** (*sillä tavoin*) озыен, сб-
кем, со ласянь (учкыса); **kaikki
onnistui s. hyvin, ettei suurempia
virheitä tehty** бадзымгес ян-
гышъёс лэсътымтэ, со ласянь
вáньмыз умой пёrmиз **2. герз.:**
s. kuin мákем; **s. kuin minä tie-
dän ...** мákем мыным тодмо ...
- sikäläinen³⁸ 1. тн.** отысь, со инты-
ысь; **eräs s. asiantuntija** отысь
одиг специалист **2. мн.** отысь
(я. со интысь) адями
- silakka^{14-А}** зоол. салáка
- silata⁷³** металлэн [-л-] шобыртыны,
плакировать карыны; **s. kullalla**
зарнивуаны, зарнияны; **s. hope-
alla** азвесьвуаны, азвесяны
- silava¹⁰** парсы кой, шпик
- sileä¹⁵** вольыт, долыт; чошкыт; **s.
paita** вольыт дэрэм; **järven s.**
pinta тылэн гáнь-гань (я. чус)
бу вылыз
- silittää^{53-С} 1.** (*tasoittaa*) вольытаты-
ны, вольыт карыны; (*silitysrau-
dalla*) утюганы **2.** (*hivellä*) маял-
ляны, (*kerran*) маялтыны; **s. koi-
raa** пуньеz маялляны
- silitysrauta^{9-Ф}** утюг
- silitä⁷⁵** вольытомыны, вольыт луы-
ны; воляны, доланы
- silkki^{15-А}** буртчин
- silli⁵** зоол. сельдь; **nör.** селёдка
- sillisalaatti^{5-С}** (селёдкаен) винегрет
[-ни-]
- silloin** соку; **s. tulee jo pimeä** соку
пеймыт луоз ни; **s. kun hän tu-
lee** со вуиз ке; со вуон дыръя; **s.
tällöin** дырын-дырын, куд-
дыр(ъя), шéр(-шер)
- sillä 1. герз.** (*koska*) угось, малы ке
шуюно; **jäin kotiin, s. olin sairas**
дорам кыли, угось висисъко вал
2. ск. (*siksi*) соин, соин сэрэн (я.
йырин) **3. мн.** солэн; > **se ♂ s.**
- lailla** озы(ен), сыче амалэн; **s.
välin** со куспын, со дыр чоже
- silmiinpistävä¹⁰** (*huomiota herättävä*)
синме (я. син шоры) ѿт|ись,
-ымон; (*ilmeinen*) шара, валамон,
шёдны луоно; **s. yhtäläisyys**
син шоры ѿтись укшан (я. ѡг-
ка́дь луон); **silmiinpistävän hyvä
järjestys** синме ѿтимон умой
рад(ъя)
- silmin:** **nähdä omin s.** ас син-
мын(ыд) адзыны; **s. nähden** син
шорын (я. азын)
- silminnäkijä¹²** (ас синмыныз) ад-
зись, тодись-адзись, свидéтель
- silmu¹** бот. пучы; бычы; **tehdä sil-
mua** пучыяськыны
- silmukka^{14-А} 1.** (*lenkki*) кыч(ес),
петля; **tehdä s.** кычес керттыны,
кычесаны; **hirttos.** ошон кычес
2. (esim. neuleen) син (керттэм
дийсльэн); (*verkon myös*) ячéйка
(сетьын); **verkon silmukat** сеть-
лэн синъёсиз (я. ячéйкаосыз)
- silmä¹⁰ 1.** син; **avata silmänsä** син-
дэ устыны; **sulkea silmänsä**
синдэ кыныны; **räpytellä silmi-
ään** синдэ кыныръяны (я. кы-
нышъяны); **iskeä silmää jllek**
кинлы ке синдэ кырмышъяны;
katsoa toisiaan silmiin синмысъ

- синме учкыны; **pitää silmällä** чакланы(-эскерыны), учкыса улыны, син азын возыны; **sanoa (totuus) pän silmiä** синме иквераны; **paha s.** лек (я. урод) син 2. (*aukko*) син, пась; **lähteen s.** ошмессин; **neulans.** венъ пась (я. пысы) 3. (*silmukka*) (*esim. neuleen*) син (кергтэм дйслэн); (*verkon työs*) ячейка (сетын) 4. (*täplä*) вишты, син; **perhosen siivissä olevat silmät** бублилэн бурдыстыз виштыос **silmällä⁶⁷** 1. (*katsella*) учкылыны; **s. ympärilleen** синмын (котырэк) утчаськыны, эскериськыны 2. (*lukea läpi*) учкыса потыны, пал синмын учкыны, лыдзэмъяськыны; **s. käskirjoitus läpi** кигожтэмез* (я. рўкописез) учкыса потыны **silmäke^{48-А} (suonsilmä)** вусин, ардо (нюрвильсь пась инты); (*kulju*) вукирем (пичигес); (*jäänen sula kohta*) пась, шунам инты (тысыс, шурысь ѹйон) **silmäkulma¹⁰** 1. син|каш, -кач 2. (*silmänurkka*) синпум **silmälappu^{1-В}** син шобрет, шора **silmälasis⁵** *tr. l.* очки, пияла син *rihek.*; **s. päässä** очиен, очки поныса; **käyttää silmälaseja** очиен ветлыны **silmäluomi²⁵** син|кабак, -дор **silmälääkäri⁶** син эмчи*, син эмъясь (врач), окулист, офтальмолог **silmäkantama¹⁰** син сузымон (я. адзымон) **silmäkantamaton^{34-С}** син сузёнтэм (я. адзонтэм); **kadota silmäkantamattiin** син азысъышыны **silmäkäänitäjä¹⁰** вуж. син пёртмась, фокус возьматись, фокусник **silmäkäänöttempu^{1-В}** син пёртман, фокус **silmänräpäys³⁹** вакчи дыр, огви; **silmänräpäykssessä** син куспетй (я. куспын), сину чёр: **poistua silmänräpäykssessä** пырс (я. жоггинэ) потыны **silmänvalkuainen³⁸** анат. синтёды **silmäpelis⁵: pitää silmäpelijä jnk kanssa** кинлы ке синъёстэ пуктылыны, кинэн ке синъёсын(ыд) шудыны **silmäpuoli²⁶** пал син, синтэм (*пал син*); **s. mies** пал син пиосмурт **silmäripisi⁷** синлыс **silmäterä¹⁰** анат. син|нуны, -адзон, -сьёд **silmätipat^{9-В}** *tr. l., мед.* син капли **silmäys³⁹** учкон, -ем; (*nopea*) учырт|он, -эм, учкалт|он, -эм; **luoda s. jhk** кин ке шоры учкалтыны (я. ўчерак учкыны); **ensi silmäyk-sellä** огпол учкыса **silmätysten** ваче син **silmätä⁷³** учкыны; (*nopeasti*) учыртыны, учкалтыны **silottaa^{53-С}** 1. волятыны, долатыны; циклевать карыны; (*tasoittaa*) чошкатыны, чошкыт (я. вольыт) карыны 2. (*maalatessa*) шпаклевать карыны **silpoa^{52-Е} (leikata)** (кызы ке шедем) вандылыны; (*raadella*) кесяны; (*rampauttaa*) сөсиртыны; **s. kangi-gasta** басмаез жотыр-жотыр вандылыны; **s. vihanneksia** бакча сиёнъёсты резь-куаж вандылыны (я. юдины); **räjähdyssilpoi rakennuksen** взрыв юртээ изъянтыса быдтиз

- silppu**^{1-В} 1. *гурт. в.* (кубиста) коран, сечка [се-, шэ- *ruhek.*] 2. (*leikattu aine*) вандылэм (я. корам, кесям) (маке); **repiä silpuksi** жотыр-жотыр кесяны
- silta**^{9-И} выж (*ксь шур вамен*)
- silti** озы ке но; **oli kylmä, mutta nukuin s. hyvin** кезыт вал, озы ке но умой изи; **vaikka päävä oli lyhyt, saatiin s. paljon aikaan** нунал вакчи ке но вал, трос быдэс-тыса вуттый
- sima**⁹ шербет, “сýма” (*вүэ песок, лимон поныса, дрозджиен шутыса лэсътэм юон*)
- simpukka**^{14-А} зоол. (*бу*)куалем, куалемурткыч
- sinappi**^{5-В} *nör.* горчица
- sinertyä**^{52-К} лызэктыны, чагырмыны, лыз (я. чагыр) луыны; **taivas sinertyi** инбам чагырмиз (я. чагыр луиз)
- sinertävä**¹⁰ лыз|алэс, -мыт, лыз|-пýр, -пýръём
- sinetti**^{5-С} печать; пломба
- sinetöidä**⁶² печать пуктыны; (*sulkeaa*) опечатать карыны; (*lyijykellä*) пломбировать карыны
- singota**^{74-Г} 1. *выж.* (*heitävä*) лэзыны, зýртыны; **s. keihäs ilmaan** копьёэс выллань лэзыны 2. *выжссът.* (*sinkoutua*) лобзыса потыны, лобзыны
- sini**⁷ мн. лыз; (*vaaleans.*) чагыр; **taivaan s.** инбамлэн чагырез
- siniharmaa**¹⁷ лыз-пурсысъ, (пурсылэс-)лыз
- sininen**³⁸ тн. лыз; (*vaaleans.*) чагыр; **s. ruiskukka** лыз кинайсяська; **siniset silmät** чагыр синъёс
- sinipunainen**³⁸ бусир, лемлет-лыз; **s. sireninkukka** бусир сирень сяська
- sinistyä**⁵² съодэктыны (*ny arberiос ссы*); **sinistyneet laudat** съодектэм пульёс
- sinitiainen**³⁸ зоол. чагырпислэг, чубчай, лázоревка (*Parus caeruleus*)
- sinivalkoinen**³⁸ лызó-тöдьыé, лызэн-тöдьыéн; **Suomen s. lippu** Финляндилэн лызó-тöдьыé куншетэз* (я. флагез)
- sinivihreä**¹⁵ лызалэс-вож, лыз-(мыт)-вож
- sinkilä**¹² вугы, скоба; пелес; (*nito-mahakanen*) скобка
- sinne** отчы; (*s. päin*) отие; **s. asti** отчыозь; отийозвь; **s. tänne** отчытатчи, солань-талань, мыд-мыдлань
- sinneräin** солань, отие
- sinnikäs**^{41-А} сюлмо, (юн) тыршись, пүдмеч *turt.* (я. мýр-мыр) + кн. я. КК.-лэсъ мн. / partis. t. teonn.; **s. yrittäjä** сюлмо (я. юн тыршись) ужбергатиcь; **s. harjoittelu** сюлмо тренировка, тыршиса мýр-мыр (ортчытэм) упражняться [-цца] кариськон; **tehdä sinnikästää vastarintaa** гижись-пиньись пумитъясыкыны
- sinutella**^{67-С} “тонэн” (я. тон шуыса) вераськыны (кинэн ке), тон шуыса вазиськыны (кинлы ке)
- sinä** нв. тон; **s. itse** (тон) ачид; **kii-tän sinua kaikesta** вáньмыз понна тыныд тáу карисько; **onko se sinusta hyvä?** тон сямен, со умой-а?; **sinun ystäväsi** тынад эшед; **sinun kanssasi** тонэн(ыд) чош; **näin sinun poikasi** тынэссытыйд пидэ адзи; **sinun pitää opiskella** тыныд дышетскыны кулэ; **onko sinulla aikaa?** дырыд вань-а (тынад)?; **tämä paita sopii**

- sinulle** та дэрем тыныд тупа; **voiko sinulta lainata rahaa?** лу-оз-а тынэсътыд уксё пунэманы? **sinänsä** ас понназ, нимаз, ачиз; **tämä ei vielä s. merkitsisi mitään,** **mutta ...** ас понназ талэн нόкыч-чё ѹйныз-бурыз* (я. значениез) ѿй луысал но, ... **sipaista**⁶⁶ јёгак ѹйтск(ыл)ыны, маялтыны, зыралтыны; **hän si-paisi kädellä hiukssiaan** со киынныз йыргизэ маялтийз; **s. voita leivälle** нянь вылэ вўй зыралтыны; **s. lakki päästäään** ѹрысыстыд изыдэ сэрпалтыны **Siperia**¹² геогр. Сибирь, Сибирь *ruhek.* **sipuli**⁶ 1. сугон; **ruhos.** вож сугон; **sipulin lehdet** сугон шильы (я. куар, кальча) 2. (*sipulinmukula*) сугон ѹыр; (*maaverso*) сугон (тюльпанлэн, нарцисслэн но мк.) **sireeni**⁶ I (*merkinantolaita*) сирёна **sireeni**⁶ II бот. (*syreeni*) сиренъ **siristä**⁶⁶ чиргетыны, ѡзгетыны; **heinäsirkat sirisevät** ѡзъёс чиргето **siristää**^{53:} **s. silmiään** синдэ (я. синъёстэ) кыныртыны **sirittää**^{53-C} чиргетыны, чирдыны; чиетыны, чилыртыны; **heinäsirkat sirittävät** ѡзъёс чиргето; **pääskyset sirittävät** ваёбыжъёс чието **sirkka**^{9-A} зоол. чиргетийс(зоз), коркаэоз, сверчок (*Gryllus*); **heinäs.** ѡз(ы) **sirkkeli**⁶ циркуляр пила, циркулярка *ruhek.* **sirkku**^{1-A} зоол. ѽиллё(кей), пежа, овсянка (*Emberiza*) **sirkus**³⁹ цирк **sirkuttaa**^{53-C} ѡильыртыны, чильык-тыны, чиргетыны; **varpuset sirkuttavat** ѽольгириос ѽильырто **siro**¹ пичи (я. векчи) чебер, мотор; **s. maljakko** пичи чебер вáза; **sirot kasvot** пичи (гинэ) чебер (я. мусо) ѿмныр; **sirot liikkeet** капчи ветлэм **sirotella**^{67-C} пызынаны, пазяны; **s. suolaa** сылал пызынаны **sirpale**⁴⁸ 1. чалеп, чальдэт, оскóлок; (*palanen*) люкет, пыры; **peilin sirpaleet** синучконлэн чалепъёсыз; **kranaatin s.** гранатылэн чальдэтэз (я. оскóлокез); **mennä sirpaleaksi** (пазыгиськыса) чалеп луыны, сузы-пыры луыны 2. ит. чип **sirppi**^{5-B} сюрло **siru**¹ пыры, чалеп, чальдэт (*ничи гинэ*); **kiven s.** из пыры 2. ит. чип **sisar**³² сузэр, сестра *ruhek.*; (*vanhemp*) апай **sisarpuoli**²⁶ сюрсузэр, свободной сестра *ruhek.*; (*vanhemp*) сюрапай **sisarukset**³⁹ тр. л. (*sisaret*) сузэр-апайёс; (*veljekset*) вын-агайёс; (*veljet ja sisaret*) вын-апайёс, сузэр-агайёс **siliski**¹ зоол. кензали **sisko**¹ сузэр, сестра *ruhek.*; (*vanhemp*) апай **sissi**⁵ ож. партизан **sisu**¹ 1. (*sinnikkyyys*) пуш кужым, юн лу|он, -эм (я. сыр|он, -эм); (*rohkeus*) дйсът|он, -эм; **voimat loppuivat, mutta sisulla vielä jatkettiin** кынар быриз, нош пуш кужмын ужаськыз на эшшо 2. (*luonto*) лулпуш, сям; **suomalainen s.** финн [-н] лулпуш; **jillak on paha** с. кинлэн ке урод сямыз; **näyt-**

tää sisunsa сямдэ возьматыны
sisukas^{41-A} юн (сылсь), кужмо
 (лултушкызъя), сюлмо; **s. harjoittelija** сюлмо практикант (я. дышетскись); **s. taistelu** юн ож-маськон (я. нюръяськон)
sisus³⁹ 1. пушкес; пуш; (*ydin*)
 (шор)сюлэм; **leivän s.** нянь пушкес; **kaapin s.** шкафлэн пушкиз; **maan sisuksissa** музъем пушкин (я. пушкесын) 2.: **sisukset** *тр. л., анат.* пуш|тирлык, -трос, кёт-пуш; **kalan sisukset** чорыглэн пуштирлыкез (я. сийтсюлзыз)
sisusta¹³ пуш; пушкес; (*interiööri*) интерьер [-тэ-]; **talon s.** корка пуш, коркалэн интерьerez; **leivän s.** нянь пушкес
sisustaa⁵³ 1. вылтусяны*, отде́лка лэстыны, чередыны *murt.*; (*kalustaa*) мёбель пуктылыны (ксь комнатае), меблировать карыны 2. (*vuorata*) урдсаны, кыскыны (маин ке малесь ке пүшисэ); **s. rasia kankaalla** коробкаэз басмаен урдсаны
sisäasiainministeriö³ кунпуш* (я. вну́тренней) ужъёсъя министерство
sisäelin³³ мугорпуш люкет, пуш орган
sisäinen³⁸ тн. пуш; **esineen s. rakenne** арберилэн пуш ёзрадээ* (я. устройствоэз); **puolueen sisäiset riidat** пáртилэн пуш керетонъёсыз
sisällissota^{10-F} граждан ож, кунпуш ож(маськон)
sisällyss³⁹ 1. пуш|(кыз), -трос; **laatikon s.** ящиклэн [-ш(ш)-] пуштросэз 2. (*sisältö*) пуштрос, содержание; (*sisällysluettelon otsikkona myös*) йыретъян*, оглавление

sisällä, -ltä, -lle: sisällä пушкын, -аз; (*liikeverbiен yhteydessä*) пушкитый(з); **talon sisällä oli hyvin kaunistava** корка пушкин туж чебер вал; **kulkea talon sisällä** корка пушкитый ветлыны; **hän pitää kaiken sisällään** со ванъээ пушказ возе; **viikon sisällä** арня куспын (я. чоже); **sisältä** пушкись-тыз; пушкисен(ыз); (*sisäpuolelta*) пушласянь, пушпаласен; **poistua talon sisältä** корка пушкись потыны; **talon sisältä ei näe mitään** корка пушкисен номыр но уг адски; **sisältä ontto ruu** пушласянь гыркес писпу; **sisälle** пушкы, -аз; **mennä sisälle taloon** корка пушкины **sisälmykset³⁹** *тр. л., анат.* пуш|тирлык, -трос, кётпуш (*пудо-пойшур ссы веракугес*)
sisältyä^{52-I} луыны, вань *taipum.* (*pret. вал*) (*маке пушкин*); (*kiilua jhk*) пырыны (*маке пушки*); **hintaan sisältyy liikevaihtovero** дуназ (я. дун пушки) обортось налог пыре
sisältää^{54-I} луыны, вань (*маке пушкин*); (*kiilua jhk*) пырыны (*маке пушки*); **ilmä s. happea** омырын кислород вань; **hinta s. kurssimateriaalin** дуназ (я. дун пушки) курслы материал пыре
sisältö^{1-I} 1. пуш|(кыз), -трос; **pakauksen s.** упаковкалэн пушкиз 2. (*merkitys, olemus*) пуштрос, содержание; **taideteoksen s. ja muoto** чеберлыко* произведенилэн пуштросэз но вылтусыз (я. содержание но фóрмаэз); **käsiteen s.** понятилэн пуштросэз
sisäoppilaitos³⁹ ворсам дышетсконни; школа-интернат [-тэ-]

- sisäpuoli²⁶** пуш(пал); **talon s.** корка(лэн) пуш(пальзы); **sisäpuolelta** пушласянь, пушкисыеныз, пушпаласен; **ovi on lukittu s.** ёс пушласянь чоғамын
- sisä|ssä, -stää, -än:** **sisässä** пушкын, -аз; **metsän sisässä** нюлэс пушкин; **sisästää** пушкись(тыз); пушкисен(ыз); **metsän sisästää** нюлэс пушкись; **sisään** пушкы, -аз; **metsän sisääñ** нюлэс пушки; **astukaa sisääñ!** пырелэ (пушказ)!
- sisätautiläkäri⁶** мед. терапевт
- sisäänkäynti^{5-J}** пырон(ни), пыран-(ни); **teatterin s.** театрлэн пыроннэз (я. пыронниэз), театре пыронни
- sitaatti^{5-C}** басътэмкыл*, цитата; **runos.** кылбурысь басътэмкыл; **viljellä sitaatteja** цитатаосты кутылыны
- siteerata⁷³** цитировать карыны (мае ке), цитата сётыны (кытысь ке)
- siten** озыы (карьса); **hän heitti laiturilta köyden ja onnistui s. pelastamaan hukkuvan** со причалысен канат зиртэй но, озыы выйись муртэз утыны быгатэй
- sitkeys⁴⁰** 1. куасалляськись (я. нöзь) лу|он, -эм; нүйтиськись лу|он, -эм; жотреслык 2. *выжст.* (*kestävyys*) юн (я. чидась) лу|он, -эм, чиданлык; (*itsepintaisius*) ваменэс лу|он, -эм, ваменъяськ|он, -ем; ѫшт. > **sitkeä**
- sitkeä¹⁵** 1. куасалляськись, нöзь; нүйтиськись; жот(ы)рес; **kataja on sitkeää ruuta** сусыпу куасалляськись луэ; **s. teräs** нүйтиськись андан; **s. pihvi** жотрес бифштекс [-тэ-] 2. *выжст.* (*kestävä*)
- юн (сылись), чидась; (*itsepintainen*) вамен|эс, -скись, ваменъяськись; **s. harjoittelija** юн (я. сюлмо) дышетскись (я. упражняться [-цца] кариськись); **s. kiista** юн споръяськон
- sitoa^{52-F}** 1. думыны; **kerptt(ы)ны**; (*solmia*) герзаны; **s. vene köydel-lä laituriiñ** пыжез причал борды гозын думыны; **s. jnk kädet** кинлэс ке киоссэ керттылыны (я. думылыны); **s. kengännaahat** ботинка шнурокъёсты керттыны; **s. langan päät yhteen** сыйыс пумъёсты герзаны 2. (*peittää siteellä*) биньыны; керттыны; **s. haava** вандэм интиез биньыны; **s. silmät huivilla** синъёсты кышетэн керттыны 3. *полигр.* вотсаны* (*mae ke*), переплёт лэсстьны (малы ке), переплетать карыны; **s. kirja** книгаэз вотсаны, книгалы переплёт лэсстьны 4. *выжст.* герзаны; кулэ карытыны, обязать карыны; **sopimus sitoo molempia osapuolia** договор кык-сэ ик пыриськисьёсты герза
- sitoumus³⁹** быдэстано уж, обязательство; **tehdä s.** ас вылад обязательство басътыны
- sitoutua^{52-F}** кыл сётыны, обязательство басътыны, обязаться [-цца] кариськыны; **s. tekemääñ jtak** маке карыны кыл сётыны
- sitruuna¹³** лимон
- sitruunamehu¹** лимон ву (я. сок)
- sittemmin** берло(гес), бёрысь(гес), бератаз; **todellinen syy saatiiñ s. selville** зэмос мугзэ берлогес (ини) тодйзы
- sitten 1.** (*sen jälkeen*) собере; (*tämän jälkeen*) табере; (*edelleen*) отяяз; **s. minä en käynyt enää siellä** со-

бере мон отчы ёй ни ветлы; **mitä siellä s. oli?** мар отйяз вал? 2. (*siinä tapauksessa*) соку (дыръя), озы бере (я. ке), иське; **mitä s. kysyt, kun kerran tiedät** мар соку юаськод, тодйськод бере? 3. (*ai-kaisemmin*) талэс (я. солэсь) азъло, -выл; **vuosi s.** ар талэсь азъло; **aikoja (t. ajat) s.** кемаласькемалась

sittenkin (öвёлтон дыръя *sittenkään*) ик, котъмар ке но, озы ке но; **olit s. oikeassa** тон шонер ик выллед (я. верамед); **eikö hän sittenkään tullut** ѿ ик-а со вуы?

sittenkään > **sittenkin**

sittiäinen³⁸ зоол. киедкибы, валдурги, сыйтьбочы (*Geotrupes*)

sitä 1. > se 2. эшшо но; сокем; **s. rähempi hänelle, jos hän on valehdellut** со алдаськем ке, солы эшшо но уродгес луоз; **mitä pikemmin, s. parempi** макем јог(гес), сокем умой \diamond **s. paitsi** со сяна

siunata⁷³ 1. вöсъ. бакель карыны, благословить карыны (кинэ ке); *выхжт. ои* ёчесэ сийзыны, ёч кыл вераны (кинлы ке); **äiti siunasi lapsensa joka ilta** анаэз ѫытлы быдэ нылпизэ бакель карылйз **2.** вöсъ. (*pyhittää*) вöсяны, чылкытатон сэбед ортчытыны, освятить [-вэ-] карыны; **s. ruokansa** сиёндэ вöсяны **3.** вöсъ. (*vainaja*) вöсяны, отпевать карыны; **s. vainaja haudan lepoon** кулэм муртэш шайылэ нуон азын вöсяны **4.** (*hyväksyä*) умоен лыдъяны, умояяны*; (*vahvistaa*) юнматыны **5.** (*olla kiitollinen*) тау карыны (малы ке)

siunaus³⁹ 1. вöсъ. бакель кар|он, -ем, благословить кар|он, -ем;

выхжт. *ои* ёчесэ сийзён, -ем, ёч кыл вера|н, -м; **Jumalan s.** Инмарлэн ёчез (я. дэлетеэ, бакель каремез); **toivottaa Jumalan siunausta** Инмарлэсэ ѹонзэ (я. бакель каремээ) сийзыны; **antaa siunauksensa** бакель карыны **2.** вöсъ. (*pyhittäminen*) вöся|н, -м, чылкытатон сэбед (ортчыт|он, -эм), освятить [-вэ-] кар|он, -ем **3.** вöсъ. (*vainajan*) вöся|н, -м, отпевать кар|он, -ем **4.** (*hyväksyntää*) умоен лыдъя|н, -м, *умоя|н, -м; (*vahvistus*) юнмат|он, -эм **5.** (*kiittäminen*) тау кар|он, -ем; чиит.

> **siunata**

sivallus³⁹ (шлач) шуккем (*shuak*); **piiskan s.** сюлоен шуккем **sivaltaa⁵⁴⁻¹** (шлач) шуккыны (*shuak*); **s. piiskalla hevosta** валэз сюлоен шлач! шуккыны **siveellinen³⁸** сибур(лыко)*, нравственной; **kansan s. rappio** (йös*)калыклэн сибурлыко (я. нравственной) куашканэз; **si-veelliset arvot** сибур (я. нравственной) дунолыкъёс

sivellin³³⁻¹ кисточка

sivellä⁶⁷ 1. (*hivellä*) маялляны **2.** (*maalata*) зыраны (кремен, буёлэн но мк.); **s. voidetta iholle** куэз кремен (я. куэ крем) зыраны; **s. voita leivälle** нянь вылэ вöй зыраны; **s. seinä maalilla** борддорез буёлэн буяны

siviili⁶ 1. (*siviilihenkilö*) штатской (мурт) (военной, полицейской луисътэм мурт) **2.** (*siviilielämä*) граждан улон; **päästää siviiliin** граждáнкае кошкыны

siviilisäty^{1-F} семья инлык* (я. положение)

sivistymätön^{34-C} дышетскымтэ,

пеймыйт *puhek.*; (*sopimaton*) улй кыльтура|ё, -ен, (лул)чебертэм*, шак(ы)рес; **s. ihmisen** дышетс-кымтэ адями; **sivistymättömät tavat** чебертэм (я. шакрес) ма-неръёс

sivistyneistö¹ огъясъ. визуужась-ёс*, интеллигени(я) [-еле-]

sivistyny^t⁴⁷ 1. (*oppinut*) дышетском, тодон-валан басьтэм; **s. ihmisen** дышетском адями **2.** (*kultivoitunut*) лулчеберо*, вылй кыльту-ра|ё, -ен, культурной; цивилизо-ванной; **erittäin s. ihmisen** вылй культураё адями; **s. käytös** астэ чебер (я. культурно) возён; **s. maailma** цивилизованной дунне

sivistys³⁹ 1. (*koulutus*) дышетск|ем, -ет*, тодон-валан(ъёс), образо-вание; **korkeakoulus.** вылй дышетском **2.** (*sivistyneisyys*) лулчеберлык*, интеллигенто [-еле-] (я. вылй культураё) лу|он, -эм **3.** (*kulttuuri*) лулчеберет*, культура; (*sivilisaatio*) цивилизаци(я)

sivistyä⁵² дышетскины, тодон-валан басьтыны; лулчеберо* (я. вылй культураё, интеллигенто [-еле-]) луны; **tapojen sivistyminen** манеръёслэн лулчеберо (я. культурной) луэмзы

sivistää⁵³ дышетыны, тодон-валан сётыны; лулчеберо* (я. вылй культураё, интеллигенто [-еле-]) карыны

sivu¹ 1. (*kirjan*) бам, страныца **2.** ит. (вотэс)бам **3.** (*laita*) урдэс; (*reuna*) дур; (*laivan*) борт (*ко-рабльэн*) **4.** нб. но на. (*ohi*) урд-сыти; **hyvä tilaisuus meni minulta s. suun** умой луонлыкме уже кутыны ёй быгаты (= умой луонлыке урдсыти姆 кошкиз)

sivujoki^{7-D} (шур) чальды (я. вай), приток; **Kama on Volgan s.** Кам Волгалэн чальдыез луэ

sivukatu^{1-F} урам кож, переулок

sivukonttori⁶ филиал, ёзэт*

pankin s. банклэн филиалэз

sivukuva¹⁰ профиль

sivulause⁴⁸ кыл. итэм шуос*, при-даточной предложение

sivu|lla, -lla, -lle: **sivulla** урдсын, бордын, возын; (*liikeverbien yhteydessä*) урдсытий, бордитй, вэйтти; **seisoa kaapin sivulla** шкаф урдсын сылыны; **päätien sivulla** **kulkeva vanha tie** валтись сюрес урдсытий мынись вуж сюрес; **si-vulta** урдсы|сь, -сен борды|сь, -сен возы|сь, -сен; **kaapin sivulta** шкаф урдсысь; **auto sivulta pän nähbynä** машина, урдэс палтись учкыса; **sivulle** урдсы, борды, возы; **vilkaista sivulleen** урдэс учк(алт)ыны

sivullinen³⁸ палэнись, мурт, ят; **s. ihmisen** палэнись адями; **pitää sivullisena** мурт карыны, мурт адямиен лыдъяны; **sivulliset** тр. л. палэнись адямиос, събръёс

sivu|ssa, -sta, -un: **sivussa 1.** (*vieressä*) урдсын, бордын, возын; (*liikeverbien yhteydessä*) урдсытий, бордитй, вэйтти; **pellon sivussa** бусы урдсын **2.** (*syrjässä*) палэ-нын; (*liikeverbien yhteydessä*) палэнтти; **seisoa sivussa** палэнны сылыны; **sivusta 1.** (*vierestä*) урд-сысь, бордись, вэйсъ; **pellon si-vusta** бусы урдсысь **2.** (*syrjästä*) палэны|сь, -сен; **sivusta katsoen** палэнисен учкыса; **sivun 1.** (*vierleen*) урдсы, борды, возы; **pellon sivun** бусы урдсы **2.** (*syrjään*) палэнэ; **poiketa sivun** па-

- лэнэ кожыны
- sivusta** ^{ож.} фланг
- sivuta**⁷⁴ йётск(ыл)ны, йёттиськ(ыл)ны, йотылыны (*make борды, mae ке*) (йжытак); **s. kädellä jtak** маке борды киын йётсқылыны; **s. kysymystä artikkelissaan** статьяяд (kyчe кe) ужпумез йотылыны
- sivuttain** урдсйн, урдэс(кыныз); **istua s.** урдсйн пукыны
- sivuuttaa**^{53-С} **1.** (*mennä jnk ohi*) ортчыны, кошкины (*make вöztii*); **laiva sivuutti majakan** корабль маяк вöztii ортчиз **2.** (*ohittaa*) азъпалтыны; **vastaantulija on sivuutettava oikealta** пумитад лыктисез бурпалтiiз (коюса) ортчоно **3.** выжт. (*jättää huomiotta*) санэ басыттык кельтыны, санэ [öвöл] басытыны; **s. huomautus** алонээз санэ басыттык кельтыны
- sivuvaunu**¹ коляскá (мотоциклэн)
- skaala**⁹ **1.** шкала **2.** муз. гáмма
- skandaali**⁶ скандал; (*metakka myös*) куашетон
- skandinaavin**³⁸ скандинáв(ской); **skandinaaviset kielet ovat ruotsi, norja, tanska, islanti ja fääri** скандинав кылъёс швед, норвег, датчан, исланд но фáрер кылъёс луо
- sketti**^{5-С} жарг. скейтборд
- skootteri**⁶ мотороллер
- skorpioni**⁵ **1.** зоол. скорпион **2.** астрол., **S.** астрон. Скорпион
- Skotlanti**^{5-J} геогр. Шотлáндия
- skotti**^{5-С} **1.** шотлáндец, (*naishenkilö myös*) шотлáндка **2.** (*kieli*) шотланд кыл
- slaavi**⁵ славян(ин), (*naishenkilö myös*) славянка
- slaavilainen**³⁸ **1.** тн. славян; **slaavi-laiset kansat** славян калыкъёс **2.** мн. > **slaavi**
- slangi**⁵ кыл. жаргон, сленг [-лэ-]; **nuorisos**. егитъёслэн жаргонзы
- slovakki**^{5-А} **1.** словак, (*naishenkilö myös*) словачка **2.** (*kieli*) словак кыл
- sloveeni**⁵ **1.** словен, (*naishenkilö myös*) словенка **2.** (*kieli*) словен кыл
- slummi**⁵ трущоба
- smaragdi**⁵ изумруд
- smetana**¹³ (чырс) йёлвыл, нöкы
- sodankäynti**^{5-С} ож (я. война) карыон, -ем (я. ну|он, -эм)
- sohia**⁶¹ мырзытьяны, бышканы, донганы; **s. kepillä muurahaispe-sää** кузыликарез бодыен бышканы
- sohjo**¹ дэри, сачыра (*сюрес вылын*); (*lumis.*) сулеп, шуль лымы
- sohva**¹⁰ диван
- soida**⁶² **1.** (*tuottaa säveliä*) шудыны (крезьгур инструмент ссы); (*kuilua*) чузъяськыны; (*esim. kel-lot*) жингыртыны, жонгетыны; **hyvin soiva viulu** умой шудйсэ скрипка; **radio soi taustalla** радио кытын ке мышкын шудэ; **laulu soi** кырзан чузъяське; **kir-konkellot soivat** черк гырлыос жонгето; **korvissa soi** пель(ын) жонгетэ **2.** (*puhelin, herätyskello tms.*) жингыртыны, звонить карыны (телефон, будильник ссы); **puhelin soi** телефон жингыртэ **3.** (*metso, teeri*) култыртыны, котканы (дукъя, тур ссы)
- soihtu**^{1-Ф} фáкел; **olympias**. олимпи фáкел
- soija**¹⁰ бот. соя
- soikea**¹⁵ кузялэс; **soikeat kasvot**

- кузялэс ымныр
soikio³ овал; геом. эллипс [-л-]
soimata⁷³ пыкылыны, ымыйлыны, курланы; **s. alaisiaan laiskuudesta** ужасьёстэ азътэмъясъкемзы понна пыкылыны; **omatuntoni soimaa minua** выжт. возытбу-ре* (я. сювисте) монэ курадзытэ **soinen**³⁸ нюор(ыл), нюоро-кото; **s. metsä** (нюор)куд, нюорыл нюолес; **s. ranta** нюоро-кото (я. нюор луэм) ярдур
soinnillinen³⁸ кыл. жингрес, звонкой; **s. konsonantti** жингрес чошланга*, звонкой соглашной
soinniton^{34-C} кыл. тонгес, глухой; **s. konsonantti** тонгес чошланга*, глухой соглашной
sointi^{5-J} 1. муз. тон, чузыяськем; (*äänen väri*) тёмбр [тэ-] 2. (*ruhelimen, herätyskellon*) жингрытэм (телефонлэн, будильниклэн)
sointu^{1-J} муз. аккорд [-к-], валче чузыяськем, -он
sointuva¹⁰ муз. жингрес, умой чузыяськис; **s. ääni** жингрес куара
soitin^{33-C} 1. (*soittoväline*) крезъгур инструмент (я. тирлык) 2. проигрыватель; **CD-s.** сидиром-(-проигрыватель) [-де-]
soitta^{53-C} 1. (*tuottaa säveliä*) шудыны; **s. viulua** скрипкаен шудыны; **s. viululla kansallissävelmää** скрипкаен калык крезъгурез шудыны; **s. kelloa** гырлы жугыны 2. (*tallennettua musiikkia*) шудытыны, проигрывать карыны; **s. CD-levyä** сидиром-дискез [-де-] шудытыны 3. (*esim. ruhelimella*) жингрытыны, звонить карыны; (*antaa äänimerkki*) звонок сётыны; **s. puhelimella kotiin** доре (телефонэн) жингрытыны;
s. soittokelloa звонок сётыны (кесь школавын) ♂ **s. suutaan (t. poskeaan)** вер. кобыдэ (я. ымдэ) жугыны
soittaja¹⁰ 1. (*soittovälineen s.*) музикант, (крезъгур инструментэн) шудйис; **kellons.** гырлы жугись 2. (*esim. puhelimella s.*) жингрытись, звонить карись
soitto^{1-C} 1. (*soittimella soittaminen*) шуд[эм, -он (кесь крезъгур инструментэн); (*soittimen ääni*) (шудэм) куара, музика; (*soiminen*) чузыяськем; **orkesterin s.** оркестрлэн шудэмез; **pianons.** пианиноен шудэм (куара), пианинолэн куараез; **kellon s.** гырлы жугем; гырлы жонгетэм 2. (*ruhelimella, äänimerkki*) жингрытэм, звонок; **odottaa jnk soittoa** кинлэс ке (телефонэн) жингрытэмээ витыны
soittokello¹ звонок (*велосипедлэн, квартирае пырыку но мк.*)
soittokunta^{10-J} духовой (я. пеллян инструментъёсын) оркестр
sojotta^{53-C} мычиськыса (я. урдийськыса) улыны; чогыр (я. мейчир, пештыр) сылыны; **suupielessä sojottava sikari** ымпумысъ мычиськем (я. мычиськыса улайс) сигара; **pystyssä sojottavat hei-nänkorret** чогыр сыйльс (я. урдийськем) турын модосъёс; **sojottava tukka** пешт(ы)рес йырси
sokaista⁶⁶ мальдытыны; **kirkas valo sokaisee silmät** яркыт тыл синэз мальдыте
sokaistua⁵² мальдыны, палёмыны; **silmäni sokaistuvat** синмы мальда
sokea¹⁵ синтэм, сукыр, адзисътэм;

tulla sokeaksi синтэм луыны;
hänen toinen silmänsä on s. палыз
 синмыз солэн уг адзы
sokeltaa⁵⁴⁻¹ мугыльтыны, мугыль-
 магыль (я. шенгыль) вераськы-
 ны; **humalaisen sokeltava puhe**
 куджем муртлэн мугыль-магыль
 вераськемез
sokeri⁶ сакыр, сáхáр, песок; **kides.**
 (сакыр) песок; **palas.** (кусокен)
 сакыр, сáхáр
sokerijuurikas^{41-А} сакыркушман
sokerikko^{4-А} сакыр возён (*посуда*)
sokeripala⁹ сакыр кусок
sokeritauti^{5-Ф} мед. сакыр висён,
 (сакыр) диабет
sokeroida⁶² сакыр (я. песок) пызынаны (я. поныны); **kakku kumotaan sokeroidulle paperille** пирогез песок пызынам бумага вылэкымало
sokeutua^{52-Ф} синтэммыны, синтэм кыльыны (я. луыны), сукурмыны
sokkeli⁶ цоколь
sokkelo² лабиринт
sokko^{1-А} адзисътэм (*одыр чоже*); **kirjoittaa sokkona** синтэк (я. учкытэк) печатланы (*кесь компьютерен*)
sokkosilla, -lle чималиен шудыны;
sokkosilla чималиен шудыны;
sokkosilla olo чимали; **ruveta**
sokkosille чималиен шудыны кутскины
sola¹⁰ 1. (vuoren) ваменнюк, вамен потонни (*гурезыны*), перевал; **Alppien solat** Альпыныс ваменнюкъес 2. (*kapea väylä*) ортчон-ни, ортчон инты (*маръес көвистүй*)
solakka^{14-А} весь|к(ы)рес, -кыт, весь-весь; **s. vartalo** веськрес

мугор; **s. koivu** веськрес кызыпу **solisluu¹⁸** анат. карнанлы, пельпумлы, эшлы (*ключица*)
solista⁶⁶ жаль(т)ыртыны, жаль(ыр) карыны, жильыртыны; **vesi solisee kivien välissä** ву изъёс вискытый жалыртэ (я. жалыр бызе)
solkı^{7-L} бычы; застéжка; **vyön s. e** бычы
solmia⁶¹ 1. керттыны; (*pääät toisiin-sa*) герзаны; **s. kengänauhat kiinni** ботинка шнурьёсты керттыны; **s. huivi päähänsä** (йырад) кышет керттыны 2. *выжт.* лэсътыны, гожтыны, тупатыны; **s. sopimus** договор лэсътыны (я. гожтыны)
solmio³ гáлстук; **panna s. kaulansa** (чыртыяд) гáлстук керттыны
solmu¹ 1. герд; **solmion s.** гáлстук лэн гердээ (я. герзэтээ); **umpis.** ёзго (я. ёзго) герд, гиёз(ы); **panna solmuun** герд герзаны (я. лэсътыны); **mennä solmuun** герзасъкыны, кылдыны (*герд ссы*)
 2. *зар.* ўзел (*жэгэлэх мертэт*) 3. *бот.* ёз (*будослэн модосысътыз кульчо*)
solu¹ 1. *биол.* лулпыры*, клётка; **hermos.** нéрва лулпыры, нéрвой клётка 2. (*pienryhmä*) ячёйка (*кесь ужан группа*) 3. (*soluasunto*) блок, блокен улонни (*общежитиын*)
soluasunto^{1-Д} блок, блокен улонни (*общежитиын*)
soluttaa^{53-С} донгыны, месыны, чуртнаны (*лүшкемак*); **hän solutti paketin kassiinsa** со пакетэз лүшкемак сумкяз месйз
solvata⁷³ мыскыл (я. сантэм, исамес) карыны, интэманды; **s. jtak valehtelijaksi** кинэ ке пёясъкись

шуыса мысқыл карыны
soma¹⁰ (синмасъымон) чебер,
 кельышлы, мусо; **s. pikkutyttö**
 мусо (я. синмасъымон чебер)
 пичи ныл; **s. pieni talo** кельышлы
 (я. чебер) пичи корка
somistaa⁵³ чебер|ъяны, -маны,
 шулдыр(гес) карыны; **kukin (t.
 kukilla) somistettu kahvipöytä**
 сяськаен чеберъям кофе юон
 јёк
sommittella^{67-С} кылдытыны, валче-
 яны, компоновать [-па-] карыны;
 комбинировать карыны; **orvo-
 keista ja kieloista sommiteltu
 kimppu** фиалкаослесь но лан-
 дышьёслесь кылдытэм букет
sommittelma¹⁰ композици(я); ком-
 поновка [-па-]; **kukkas.** сяська
 композици(я)
sonni⁵ ош(ак), пороз
sontiainen³⁸ зоол. кыедики, вал-
 дурги, сыйтбочы (*Geotrupes*); >
sittiäinen
soopeli⁶ зоол. нийзь, соболь (*Martes
 zibellina*)
sopertaa^{54-К} (*lapsi*) бöttыртыны,
 дабыльтыны (*nyylti ccs*); (*ruhua
 epäselvästi*) мугыльтыны,
 мугыль-магыль (я. валантэм)
 вера(сыкы)ны
sopeutua^{52-Ф} дышыны (турттыны),
 тупатскины, адаптироваться
 [-цца] кариськыны; **s. uusiiin
 oloihin** выль услювиослы дышы-
 ны турттыны
sopia^{61-Е} 1. (*mahtua*) тэрыны; **saada
 sopimaan** тэрытыны 2. (*olla so-
 piva, tulla toimeen*) тупаны; **avain
 ei sopinut lukkoon** устьтон замо-
 ке ѡз тупа; **tämä paita sopii sinu-
 le** та дэрэм тыныд тупа; **lapset
 sopivat keskenään** нылпиос кус-

пазы тупало 3. (*olla sovelias, hy-
 vä jhk, jksik*) (умой) тупаны,
 умой луны, яраны; **s. lääkäriksi**
 враче умой тупаны; **lahjaksi so-
 piva teos** кузымлы умой (луись)
 произведение; **tämä sopii hänelle**
 та солы яралоз; **minä teen sen
 vasta huomenna, sopiiko?** мон
 чуказе гинэ сое быдэсто, ява?
 4. од. м. (*olla paikallaan, olla syy-
 tä*) кулэ; **sopii kysyä** юаны кулэ;
ei sovi ihmettiä паймонэй ёвэл,
 паймыны кулэ ёвэл 5. (*tehdä
 sopimus*) верасъкыны, тупаны
 (*make pumys*), ѡгкылэ вуны;
s. tapaamisesta etukäteen пумись-
 кон сярыс азъло ик верасъкы-
 ны; **s. tavaran hinnasta** вузлэн
 дуныз пумысен тупаны (я. ѡг-
 кылэ вуны); **sovittu!** верасъким!
 6. (*tehdä sovinto*) тупатскины,
 уръясъкыны, (выйлысъ) кусып
 тупаттыны; **s. riita** керетэм бере
 тупатскины
sopimaton^{34-С} 1. тупасътэм, яра|сь-
 тэм, -нэтэм, умойтэм; **astmaati-
 koille s. ilmasto** астматикъёслы
 [-см-] тупасътэм климат; **opetta-
 jaksi s. henkilö** дышетисе ярась-
 тэм мурт 2. (*säädytön*) лэсянтэм,
 жоб, возыттэм; **s. kielenkäyttö**
 лэсянтэм (я. умойтэм) кыльё-
 сын верасъкон; **tehdä sopimatto-
 mia ehdotuksia** лэсянтэм (я. во-
 зыттэм) щектоњъёс лэсътыны
sopimus³⁹ ѡгкыл*, договор; пакт;
 (*suullinen*) верасъкем, тупан
 (кыл вылын); **tehdä s.** ѡгкыл (я.
 договор) гожтыны; **rikkoa s.** ѡг-
 кылэ тяяны; **päästää sopimuk-
 seen** ѡгкылэ вуны, одиг кы-
 лись кариськыны (я. луны)
sopiva¹⁰ 1. тупа|сь, -мон; **sopivat**

kengät (пыдэ) тупась пыдкут-чан; **olla s.** тупаны 2. (*olla sovelias, hyvä*) (умой) тупа|сь, -мон, умой, яра|сь, -но, -мон; **johtajaksi s.** *henkilö* кивалтисе тупась мурт; **siitä ei ole sopivaa ruhua** со сярысь верасъкыны умой ёвёл **sopu^{1-E}** тупаса ул|он, -эм, тупа|н, -м, каныллык; **olla Sovussa jnk kanssa** кинэн ке тупаны (я. эшъясъкыны); **elää sulassa Sovussa jnk kanssa** кинэн ке ыль-вой (я. одиг кылысь) улыны **sopuisa¹⁰** тупаса улйсъ (я. улыны яратись), лякыт, каныл; **s. luonne** лякыт сям; **s. perhe** тупаса улйсъ семья **sopuli⁶** зоол. лёмминг [-м-] (тунд-рарысь шыр) **sopusointo^{1-J}** эзъ*, гармони(я); тупа|н, -м; **olla sopusoinnussa jnk kanssa** кинэн ке эзын (я. гармонын) улыны **sora¹⁰** (векчи) кёллы, шаллё сюй, грáвий **sorea¹⁵** (усто) чебер, усто; **s. neito** усто чебер ныл; **nuori s. koivu** чебер пинал кызыпу **sorkka^{10-A}** пыдгижы; (*koipi*) пыд (скаллэн, ыжлэн но мк.); **lehmän s.** скал гижи, скаллэн пыдгижыез **sorkkarauta^{9-F}** котчог ишкан (я. кыскан), гвоздодёр **sormenjälki^{7-L}** чиньы пыты (я. отпечаток), кипус **sormi⁷** чиньы (кысыь); **osoittaa sormella jk** кин ке (я. маке) шоры чиньыен возыматыны; **hän ei liikuttanut sormeaankaan** со пал чиньизэ но ёз йёттылы ◇ **katsoa jtak läpi sormien** чиньы пыр учкыны; **kiertää jk (pikku)sormensa**

ympäri кинэ ке чиньы йылтый(д) поттыны, кинэ ке пёяны; **on yhden käden sormilla laskettavissa** чиньыен лыдъямон **sormikas^{41-A}** чиньыё(-пёлыё) пöзъ, перчатки; **vetää sormikkaat kätteensä** кияд перчатки поныны **sormus³⁹** зундэс **sormustin³³** чиндыс, напёрсток; **ommella s. sormessa** чиндысэн вуриськыны **sorsa¹⁰** зоол. лудчёж, кырчёж; **naarass.** мумы (луд)чёж **sorsastaa⁵³** чёжаны, (луд)чёж кутыны **sortaa^{53(54)-K}** зйбыса (я. пыдултыса) возыны, зйбыны (эрicketmäny); **diktaattorit sortavat kansaa** диктаторъёс калыкез зйбыса возё **sortaja¹⁰** зйбыса (я. зйбет улын) возись, тиран **sorto^{1-K}** зйбон, -ем, зйбыса возён, -ем; зйбет, тиран(я); **uskonnollinen s.** вöсьбур* (я. религиозной) зйбет; **poliittinen s.** политик* (я. политической) зйбет; **harjoittaa kansan sortoa** калыкез зйбыса возыны (я. улыны) **sortsit, shortsit⁵ [šo-]** тр. л. шорты **sortua^{52-K} 1. (luhistua)** куашканы; **katto sortui** липет куашказ 2. (*tuhoutua*) бырыны (кулыны); **sortuneet haaveet** выжст. куашкам (я. пазыгиськем) малпаньёс 3. (*ääni*) бырыны (*kuara cсь*), чугдыны; **ääneni sortui** куарае быриз; **sortunut ääni** чугдэм куара 4. (*langeta*) лэзкыны, чёлкыны; **s. juomaan** юон вылэ лэзкыны **sorvaaja¹⁰** тóкарь **sorvata⁷³** кыскыны, вёлыны (то-карной станокен)

- sorvi⁵** токár(ной) станок
sose⁴⁸ пунем, немри, пюре; **peruna-s.** картофка пунем (я. нелькем)
sosiaaliavustus³⁹ *мерлыко юрт-т|эт, -ос, социálной пособие
sosiaalihuolto^{1-I} мерлыко утял-тон*, социálной обеспечéние
sosiaalinen³⁸ мерлыко*, социál-ной
sosiaaliturva¹⁰ *мерлыко ут|ён, -ет, социálной защíта
sosialismi⁵ социализм
sosialisoida⁶² мерваньбуртыны*, кунваньбуртыны*, обобщест-вить карыны; **pankkien sosiali-soiminen** банкъёсты мервань-буртон
sosialisti⁵ социалист
sosialistinen³⁸ социалист(о), социа-листической, социализм(о); **s.**
puolue социалист(ýческой) пárти(я); **s. maa** социализмо кун
sota^{10-F} ож(гар*), война; **talvis.** тол-ожгар (СССР но Финляндия кус-тын); **toinen maailmans.** Быдзым ож, Кыкéтй дунневыл война;
käydä sotaa ожмаськыны, война карыны (я. нуныны)
sotajoukko^{1-A} вóйско
sotamies⁴² 1. ож. рядовой 2. карт. валет
sotapalvelus³⁹ ожгар* (я. воénной) слúжба, ожгаруж быдэсъян*, служить карон; **kutsua sotapal-velukseen** áрмиé (я. служить карыны) басьтыны; **olla sotapal-veluksessa** ожгаруж быдэсъяны, áрмиын служить карыны
sotatoimi²⁵ ож. оперáци(я), ужрад, каронрад*; **sotatoimet** тр. л. ог-жар* ужрадъёс (я. каронрадъ-ёс), воénной дéйствиос
sotavanki^{5-G} (военно)плéнной; **olla** **sotavankina** плéнын улыны
sotaväki^{7-D} вóйскоос; áрми(я)
sotia^{61-F} 1. (*jtak vastaan*) ожмаськы-ны, война карыны (я. нуныны) (кинэн ke); (*taistella myös*) жу-гиськыны (кинэн ke); **Suomi soti myös Saksaa vastaan** Финляндия Гермáниен но ожмаськиз 2. выжт. (*taistella*) нюръяскыны (маин ke); (*riidellä*) керетыны, тэргаськыны (кинэн ke); **s. luonnon puolesta** инкуазь понна нюръяскыны 3. (*olla ristiriidas-sa*) пумит луыны (малы ke); **rat-kaisu sotii tervettä järkeä vastaan** решéние сазь визълы пумит луэ **sotilaallinen³⁸** ожгар*, воénной; **s. kohde** ожгар объект
sotilas⁴¹ 1. солдат; ож(гар)чи*, вóйн, воénной; **sotilaat ja siviilit** ожгарчиос (я. воénнойёс) но штátскойёс 2. **шахм.** пéшка 3. карт. валет
sotilasarvo¹ ожгар* ним, вóинской звáние
sotilaskarkuri⁶ дезертир [ди-]
sotilaspassi⁵ ожгар* (я. воénной) билет
sotilassairaala¹³ гóспиталь
sotka¹⁰ зоол. сюлы(чёж), нырок (*Aythya*)
sotkea⁵⁸ 1. сураны, тарканы; (*langat, hiukset*) туганы; **s. järjestys** радзэ сураны; **vaatekaappi oli** **sotkettu aivan mullin mallin** ши-фоньерысь [-ане-] дýськут рад-тэм бугыртэмын вал; **kissa sotki lankavyyhdin** кочыш сýнныс мотокез тугам 2. (*saattaa sekaisin, hämmittää*) сураны(-пожаны), тарканы; **s. jnk ajatuks** кинлэсъ ке малпаньёссэ сураны-пожаны; **s. jnk suunnitelmat** кинлэсъ ке

планъёссэ тарканы 3. (*panna jnk sekaan jtak pilaavaa*) поныны (мае ке маке пёлы), сураны (мае ке маин ке); **lapsi halusi s. jäätelöön riimää** нылпи мороженой [-нн-] пёлы кефир поныны медэ вал 4. (*liata*) наштани, саптаны 5. *выжт.* (*vetää tikaan*) кыскыны, пыртыны (кычे ке уже), саптаны; **sivullisia ei saa s. tähän juttuun** палэнись адяности та уже кыскыны уг яра **sotkeutua**^{52-F} 1. (*mennä sotkaiseksi*) тугаськыны, таркаськыны; сураськыны; **langat sotkeutuvat** сйнысыёс тугаськизы (я. зигаськизы); **hän ei sotkeutunut puheessaan kertaakaan** вераськыз со огпол но ѿ сураськы 2. (*sekaantua toisiinsa*) сураськыны (огез мукетыныз); **tässä on kaksi asiaa sotkeutunut toisiinsa** татын кык ужпум (ог-огенызы) сураськемын 3. (*sekaantua jhk laittomaan*) саптаськыны, герзаськыны (кычे ке уже); **hän on sotkeutunut ikävään juttuun** со умойтэм ужен саптаськемын 4. (*riuttua asiattomasti*) мерскины, донгиськыны, пырыны (кыче ке уже)

sotkuinen³⁸ 1. тугаськем, таркаськем; сураськем, радтэм; **sotkiset langat** тугаськем (я. зигаськем) сйнысыёс; **s. puhe** сураськыса (я. ладтэм) вераськем 2. (*likainen*) наштаськем, саптаськем; **sotkiset vaatteet** наштаськем дйськут

soturi⁶ ожмаськись, ожчи, вóин, боец

soukka^{10-A} (*kapea*) сюбег; (*ohut*) векчи; (*ahdas*) зоскыт, пичи; **soukat**

kasvot сюбег ымныр; **s. vyötärö** векчи кус; **s. aukko** зоскыт (я. пичи) пась

soutaa^{55-F} пол(ы)саны; **s. venettä** (*t. veneellä*) пыжен полсаса мыны; **s. jk joen yli** кинэ ке шурвамен пыжен поттыны

soutuvene⁴⁸ (полсан) пыж

sovelias⁴¹ (умой) тупа|сь, -мон, умой, яра|сь, -но, -мон; **lahjaksi** **s. esine** кузымлы умой (тупась) арбери; **johtajaksi s. henkilö** кивалтийе тупась мурт

sovellus³⁹ ужвылын (я. практиканы) кут|он, -эм, улонэ пыч|ат|он, -эм; **teoria ja sen käytännön sovellukset** теория но сое ужвылын кутон (примеръёс)

soveltaa^{54-I} ужвылын (я. практиканы) кутыны, улонэ пыч|атыны; **s. käytäntöön** ужвылын кутыны (я. быдэстыны), улонэ пыч|атыны, реализовать карыны; **s. teoria käytäntöön** теориэз ужвылын кутыны; **soveltava** ужвылын кутоно*, прикладной; **s. kielitiede** ужвылын кутоно кылтодос* (я. лингвистика)

soveltuu^{52-I} тупаны, яраны (малыке); **työkengiksi soveltuvat jalkineet** ужан пыдкуклы тупась пыдэ понон

sovinto^{1-J} 1. (*sopu*) тупаса ул|он, -эм, тупа|н, -м; **elää sovinossa kaikkien kanssa** вáньмыныз тупаса улыны; **hieroa sovintoa vi-hollisten kesken** тушмонъёслэс кусыпсэс тупатыны (турттыны), тушмонъёсты уръяны (турттыны); **tehdä s. jnk kanssa** кинэн ке уръяськыны (я. кусыптэ тупатыны) 2. (*sopimus*) ог-кыл*, (кыл)тупан; **päästä sovin-**

- toon** огкылэ (я. тупанэ) вуны
sovittella^{67-C} 1. пöртп. > **sovittaa** 1–3
 2. (*saada aikaan sovinto*) буйгатыны (киньёсты *ke*), кусыпъёссы тупатыны (ксь киньёслэс *ke*), уръяны; **s. erimielisyksiä** тупасьтэм муртъёслэс кусыпъёссы тупатыны, пöртэм сямен малпаськисьёсты уръяны
sovittaa^{53-C} 1. (*asettaa*) тупатыны, инъяны, ладъяны; **s. jnk osat toisiinsa** марлэс ке детальёссе инъяны 2. (*järjestää, sopeuttaa*) радъяны, тупатыны; (*yhteen*) валчяяны, валче (я. огазе) карыны; **yritetään s. lomamme samaan aikaan** отпускомэс со дыре (я. дырлы) ик радъяны тыршомы; **opetus on sovitettava oppilaiden tason mukaan** дышетонэз дышетскисьёслэн ўровенъзыя тупатоно (я. радъяно) 3. (*koettaa asustetta*) мертаны (дйсъкутээ), (дйсяса) утчаны; **sovita kenkiä** пыдкукез мérтта (я. пыдад поныса ўтча) 4. муз. аранжирóвка лэсътыны (малы *ke*)
sovitus³⁹ 1. (*asusteiden koettaminen*) мертан, -м (дйсъкутээ). (дйсяса) утчан, -м; **kenkien s.** пыдкукез мертан (я. пыдэ поныса утчан)
 2. муз. аранжирóвка (лэсътон, -эм); щит. > **sovittaa**
spesialisti⁵ ёнерчи*, специалист
spitaali⁶ мед. лéпра, прокáза
sprii¹⁸ спирт
standardi⁶ 1. стандарт 2. (*normatiivinen asiakirja*) эсэпрад*, норматив
startata^{73-C} вер. 1. стартовать карыны; (*lähteä käyntiin*) ужаны кутскины (мотор ссб) 2. (*rappa käyntiin*) лэзыны, заводить ка-рыны (ксь моторез)
status³⁹ инлык*, стáтус
stop вк. вер. дўгды, сыл, стоп
stressaantua^{52-F} вер. какалмыны, жуммыны (стресслэс), какалмон (я. стресс [-c]) калэ вуны
strukturi⁶ ёэсöнэт*, структура;
aineen sisäinen s. тырметлэн* (я. веществолэн) пуш ёэсöнэтэз
strutsi⁵ зоол. страус
subjekti⁵ 1. субъект 2. кыл. бадзымъёэ*, подлежáщей
substantiivi⁵ кыл. макеним*, существительной
sudenkorento^{1-J} зоол. вукарнан, йырсивандийс (*Odonata*)
suffksi⁵ кыл. кылтэт*, итэт*, сúфффикс [-ф-]
suhde^{48-F} 1.: (*suhteet*) ёем. тр. л. кусыпъёс, отношениос; вискет*; (*yhteydet myös*) герзёт(ъёс)*, связь(ъс); **äidin ja lapsen s.** аайнлан нилпиеныз кусыпсы; **ystävyys**. эш(яськон) кусыпъёс; **sukupuolis**. сексуальной кусыпъёс; **hyvä suhteet naapureihin** бускельёсын умой кусыпъёс; **keskinäiset suhteet** ваче кусыпъёс, шоркусыпъёс; **kansainvälist suhteet** калыккуспо* вискетъёс; **työs**. ужан кысыпъёс, трудовой отношениос 2. (*mittas.*) (ваче)кусып, соотношение; **pöydän pituuden s. leveyteen** јёклэн кузьдалаэлэн пасталаеныз (ваче)кусыпсы; **suhteessa jhk** майн ке ёшатыса; **euron arvo suhteessa dollariin** ёвролэн дуныз дўлларен ёшатыса 3. мат. пропорци(я) ◇ **jssak suhteessa** маке ласянь; **joka suhteessa** кóтькуд ласянь; **kaikissa suhteissa** кóтыр ласянь; **siinä suhteessa**

со(из) ласянь, сое лыдэ басьтыса; **siinä suhteessa täällä on oikein hyvä** соиз ласянь татын туж умой
suhista⁶⁶ чашетыны, чаш (я. куаш) карыны; (*esim. kiehuva vesi*) чажгетыны; (*esim. radio*) чажыртыны; (*esim. metallilangat*) жонгетыны; **tuuli suhisee puissa** тöl писпу йылъёсын чашетэ; **sähkö-pylvään langat suhisevat** юбосыс езъёс жонгето; **korvat suhisevat**, **korvissa suhisee** пель(ын) жондэ **suhtautua**^{52-F} *jhk* учкыны (*make шоры*) выжт., куспаськыны*, относиться [-цца] кариськыны (*малы ke*); **miten hän siihen suhtautui?** кызы со со (ужпум) шоры учкиз?; **s. väheksyvästi** (*t. halveksivasti*) *jhk* кинэ ке урод карыны, *make* шоры урод(эн) учкыны
suhteellinen³⁸ 1. куспо*, чошатэто*, относительной; **ilmankoskus** омырлэн куспо (я. относительной) мускытлыкез; **kaikki on suhteellista** вáньзэ чошатыса гинэ валаны луэ 2.: **suhteellisen** гинэ, тарак; **suhteellisen harvoin** шер гинэ, тарак шер
suhteen нб. 1. (*jhk verrattuna*) (*маин ke*) чошатыса, (*make шоры*) учкыса; **Kuun asema Maan s.** Толэзьлэн интысяконтайз* (я. положениэ) Музъем шоры учкыса 2. (*jnk osalta*) ласянь; **kielen s. huoliteltu esitys** кыл ласянь волятэм выступлénie
suhteet > suhde
suihku¹ 1. фонтан (*ксь ву пызъем*), струя; **öljys** мувой* (я. нефть) фонтан 2. (*suihkulaite*) душ; **käydä suihkussa** душе ветлыны; **ot-**

taa suihku душын (я. душ улын) мисьтىськыны
suihkulähde^{48-F} фонтан
suihkuttaa^{53-C} 1. (*sumuttaa*) пызыл(ыл)ны, чызй(ыл)ыны, пызг(ыл)ыны; **s. deodorantia kainaloon** дезодорантэз кунулэ чызыны; **s. vettä kukille** сяська(ос) вылэ ву пызылыны 2. (*kastella*) ву пазяны, ву пазяса коттыны (я. мускыт карыны); **s. kukkia** сяська(ос) вылэ ву пазяны
suikale⁴⁸ чур, полбска, юдэ|с, -т, кусок (*векчи но кузъгес*); **nahan s.** кулэн полбскаез; **porkkanan suikaleet** чужкушман юдэтъёс; **kangass.** ёустыри, басма кусок **suinkaan** (*öвлотон дыръя*): **ei s.** чик, одиг но, вóксё *rukek.*; **ei s.** **parempi vaan huonompi** одиг но умой ёвёл, эшшо но урод **suinkin** (*ёжит*) гинэ, ёжыт ке но; ку гинэ; **tule, jos s. pääset** ёжыт ке но ваньмид ке, лыкты; чшт. > **suinkaan**
suippo^{1-B} йылсо; **koiran suipot korvat** пунылэн йылсо пельёсыз **suipporäinen**³⁰ йылсо (пумъем); **s. hammastikku** йылсо пинь сузян чаг
suistaa⁵³ 1. донгыны (*кытысъ ke*), (донгыса) уськытыны, кыманы; **s. satulasta** энерысь (донгыса) уськытыны; **s. jk kumoon** кинэ ке погыртыны; (*jokin*) мае ке кыманы (я. бекмыльтыны); **s. juna raiteeltaan** побездэз рељса вылысътыз тэтчтыны 2. выжт. сэрпалтыны, куштыны; **s. jk vallasta** кинэ ке кивалтон интысътыз сэрпалтыны
suisto¹ геогр. шур|выжи, -дйнъ, дэльта [-дэ-]

suistua⁵² усыны, пограны, кымасъкыны; **s. katolta** липет йылсысь усыны; **s. kumoon** кымасъкыны, бекмыйльскыны; **kiskoiltaan suistunut veturi** ре́льса вылыштыз тэтчем побезд; **s. raiteeltaan** выжст. керзегъяскыны кутскыны
suitset⁷ тр. л. сермет; **panna hevoselle s. suuhun** валээ серметаны **suitsia**⁶¹ выжст. ou серметаны; (*panna kuolaimet suuhun*) кортнаны; **ministeri yritti s. lehdistöä** выжст. министр газет-журналъёсты серметаны турттиз
suitsuke^{48-А} черк. ладан **suitsuttaa**^{53-С} 1. (*savuttaa*) чындыны 2. черк. чынатыны, кадить карыны; **s. pyhää savua** восьлыко* (я. святой) чынэн чынатыны
siuju⁵² 1. азъланьскыны, мыныны, пёрмыны; **työ siuu hitaasti** уж ляб азъланьске; **työ ei suju** уж уг пёрмы; **alkaa s.** радъяскыны, ёръяскыны, пёрмыны кутскыны; **miten asiat sujuvat?** кычечмар ужъёсыд? 2. (*aika*) ортчыны; **itta sujui rattoisasti** жыт шулдыр ортчиз
sijuva¹⁰ вольыт, эркын, каныл; **s. tyyli** вольыт стиль; **yhteistyö oli sujuva** чош ужан вольыт (я. каныл) ортчиз
sijuvasanainen³⁸ вольыт кыльем (я. вераськис); **s. Iuennointisija** вольыт кыльем лёктор
sijuvasti вольыт, эркын, каныл(эн); **puhua s. suomea** финн [-н] сямен вольыт вераськыны
sukelluspuku^{1-М} водолаз костюм, скафандр
sukelataa⁵⁴⁻¹ зым(ыл)ыны; (*painua upoksiin*) ву улэ лэзькыны (я.

васъкыны); (*edetä veden alla*) ву ултый мыныны; **s. laiturilta järveen** пристаньысен тыэ зым(ыл)ыны ♂ **s. simpukoita** (ву пыдсысь) куалем бичаны
sukeltaja¹⁰ 1. зымылсъ 2. (*pelastus-s. tms.*) водолаз; (*urheilus.*) аквалангист
sukeutua^{52-Ф} (*kehittyä*) пёрмыны, луыны; (*syntyä*) кылдыны, потыны; **pojasta sukeutui komea nioruukainen** пияшлэсъ усто егит пи пёрмиз; **siitä sukeutui riita** отысь керетон потыз
sukka^{10-А} носки, пыдвыл; (*naisten myös*) чулк|и, -а; **villasukat** ыжгон носки; **riisua sukat jalastaan** (пыдсыстьыд) носкидэ кыльны
sukkahousut¹ тр. л. колготки
sukkapuikkko^{1-А} пёзь венъ
sukkela¹⁰ 1. (*nopealikeinen*) етйз, шаплы, сээз; **s. poika** етйз пияш; **s. kuin kärrä** юрмег (я. горностай) кадь шаплы 2. (*nokkela, sana Navalmis*) етйз (визъмо), лэчыт визъмо, амал|о, -лы; **s. suustaan** кылыз (я. ымыз) ласянь етйз; **antaa sukkelia vastauksia** лэчыт (визъмо) ответъёс сётъяны
sukkula¹² текст. сусо, членок
suklaa¹⁷ шоколад [шо-, шэ-]
suksi⁷ куас; **hihtää suksilla** куасэн ветлыны (я. бызылыны)
suku^{1-М} 1. (*yhteisö*) выжи, род; (*sukulaiset*) чыжы-выжи, выжы-кум(ы), боляк, родня; **Lehtisen s.** Лéхтиненлэн выжьеz; **hän on minulle sukua** со мыным чыжы-выжы (я. родня) луэ 2. бот., зоол., кыл. род
sukijuuri²⁶ выжи (адямилэн); **sukijuuriltaan saksalainen** выжы-еъя нéмец

sukukieli²⁶ чыжы-выжы (луись)

кыл

sukukunta^{10-J} огъясь. чыжы-выжы (ос), выжы-кумы(ос), (исъкавын)- боляк(ъёс), родня(ос)

sukulainen³⁸ чыжы-выжы, выжы- кум(ы), (исъкавын)-боляк, род- ня; **kaukaiset sukulaiset** кыдё- кысь выжы-кумыос (я. родняос); **läheiset sukulaiset** матысь чыжы- выжыос; **hän on (minun) sukulaiseni** со мынам чыжы-выжы; **hän on minun sukulaiseni isäni** **puolelta** со мыным атас ласянь чыжы-выжы (луэ)

sukulaisuu^s⁴⁰ 1. чыжы-выжы (я. выжы-кум(ы)) лу|он, -эм; **lähenen s.** матысь чыжы-выжы луон 2. выжт. матынлык; **henkinen s.** лулпуш* (я. духобной) матын- лык

sukunimi⁷ фамили(я)

sukupolvi⁷ поколение, выжыпо- лэс*

sukupuoli²⁶ биол. пол, пи-ныл*: **mikä on lapsenne s.** пи-а, ныл-а нылпиды?, нылпидылэн кычे полэз?

sukupiutto^{1-C} выжы(тэм) быр|он, -ем; **hävittää lintulaji sukupiuttoon** тылобурдолэсь видээ вы- жытэм (я. выжыенеиз валче) быдтыны; **sukupiuttoon kuolleet liskot** выжытэм бырем кензалиос

sula¹⁰ 1. (*jäätytätön*) кынмытэ; (*sulanut*) шунам; **joki on vielä s.** шур кынмытэ на; **maassa näkyu jo sulia kohlia** музъем вылын лымы шунам интыос адзисько ни 2. (*nestemäiseksi tullut*) шунам; (*nestemäiseksi tehty*) шун(а)тэм, чыж(а)тэм; **s. voi** шунам (я. шун- тэм) вой; **s. teräs** чыж(а)тэм ан-

дан 3. (*pelkkä*) чылкак (я. быдэ- сак) ... гинэ; **se on s. totuus** со быдэсак зэм гинэ

sulaa⁵³ 1. шунаны (ксы лымы, вой); (*esim. rasva, teräs*) чыжаны; **lumi alkoij o s.** лымы шунаны кутскиз ни; **lyijy suli tulessa** узвесь тыл вылын шуназ 2. (*ruoka*) сымлы- ны (сием сиён ссы), перевáри- ваться [-ща] кариськыны

sulake^{48-A} эл. предохранитель, пробка

sulattaa^{53-C} 1. шун(а)тыны (ксы лымыеэ, воеэ); (*esim. rasvaa, terästää*) чыж(а)тыны; **aurinko sulatti lumen** шунды лымыеэ (шунтыса) быдтиз; **s. voita** вой шун- тыны; **s. jäakaappi** холодильни- кез шунатыны; **s. lyijyä** узвесь шун(а)тыны; **s. terästä** андан чыж(а)тыны; **s. jnk sydän** выжт. кинлэс ке сюлэмээ небзытыны 2. (*ruokaa*) сымлытыны (сием сиёнэз), перевáривать карыны

sulauttaa^{53-C} 1. огазеяны, валчея- ны; сымлытыны, ассимилиро- вать карыны; **s. eri värisävyt toisiinsa** бүллэс портэм тустьесэ огазеяны; **kansakunta, joka on sulauttanut itseensä useita naapuri- rikanoja** нация, кудиз кёнязэ ке бускель калыкъёсты сымлы- тиэз ни 2. **ujjb. (fuisioida)** сымлы- тины, нылыны, пушказ пырты- ны (бадзым ужбергатонни пичизэ)

sulava 1. (*ruoka*) сымлпись (сием сиён ссы), перевáриваться [-ща] кариськись; **helposti s. ruoka** жог (я. капчиен) сымлпись сиён 2. (*notkea*) лэйкыт, зыл-зыл; **kisan sulavat liikkeet** кочышлэн лэйкыт вырем-ветлэмез

- sulavasti** вольыт, эркын, лад-лад;
- puhua s.** вольыт вераськыны
- sulhanen³⁸** кышноясъконо (я. кышноясъкись) пи, эмеспи
- sulhaspoika^{10-D}** шафер; свидетель, казак пи (*сюанын*)
- sulje^{48-L}:** (*sulkeet*) вугы(ос)*, вугыпүс(ъёс)*, скобка(ос); **sulkeissa** вугы (я. скобка(ос)) пушкин;
- panna sulkeisiin** вугы (я. скобка) пушки пуктыны
- sulka^{10-D}** тылы; **hanhen s.** ёзег тылы
- sulkapallo¹** 1. (*peli*) бадминтон 2. (*pallo*) волан
- sulkea^{58-L}** 1. (*panna kiinni*) ворсаны, пытсаны; чок|саны, -таны; **s. ovi** ёсэз ворсаны; **s. ovi lukolla** ёсэз замокен ворсаны (я. ёгагы); **kauppa suljetaan kello kuusi** магазин куать часэ ворсаське; **korkilla suljettu pullo** чоксэтэн пытсам бутылка; **s. silmänsä** синдэ кыныны; **s. syliinsä** ёыгыртыны; **s. jnk tie** кинлэс ке сюрессэ чоксаны (я. пытсаны); **s. joki padolla** шурез чыпетэн чыпыны 2. (*katkaista*) кысыны, ворсаны, пытсаны; **s. radio** радиоэз кысыны (я. ворсаны); **s. vesi** вуэз кысыны (я. пытсаны) 3. (*panna jk lukittuun tilaan*) пытсаны, ворсаны, пуктыны (*ксъ тюрьмаe*); **s. kellariiin** подвалэ пытсаны; **s. vankilaan** тюрьмае пуктыны 4. (*yhdistää jnk päät*) валчяяны, замкнуть карыны; **s. virtapiiri** электроцепез замкнуть карыны 5. (*estää osallistumasta*) палэнтыны, [ёвёл] лэзыны; **joukkue suljettiin pois kilpailusta** командаэз дисквалифицировать каризы (я. ёшатсконлэс па- лэнтизы), командаэз ёшатсконъёсы ѿз лэзе
- sulkeet > sulje**
- sulkeutua^{52-F}** ворсаськыны, пытсаськыны; чоксаськыны, чоктаськыны; (*yhdistyä – jnk päät*) валчяясъкыны; **ovi sulkeutui** ѿс ворсаськиз; **pakotie sulkeutui** кожон сюрес чоксаськиз (я. пытсаськиз); **silmät sulkeutuivat** синъёс кынисъкизы; **rengas sulkeutui** кульчо валчяясъкиз, кульчолэн пумъёсыз валче луизы; **s. itseensä (t. kuoreensa)** выжт. ас пушкад ворсаськыны
- sulku^{1-D}** 1. (*este*) могёт, барьер 2. (*pato*) ёыпет, тымет 3. (*laivas.*) шлюз (*корабльлы*) 4. > **sulje**
- sulkumerkki^{5-A}** вугы(пус)*, скобка; > **sulje**
- sulloa⁵²** чуртнаны, туйнаны, тулляны; **s. tavarat matkalaukuun** котырез чемоданэ чуртнаны
- sulloutua^{52-F}** чуртнаськыны, туйнаськыны, тулляськыны; (*puristua tiiviiksi*) пуксыны (лач-лач), паньганы (*ксъ лымы*); **he sulloutuivat täysinäiseen bussiin** соос тыр автобусэ чуртнаськизы
- suloinen³⁸** мусо, синмаськымон, бордаз кыскись; **s. vauva** мусо нылпи; **s. tyttö** синмаськымон нылаш; **s. tuoksu** бордаз кыскись зын
- suma¹⁰** 1. (*tukkis.*) моль (*шур кузя нимаз коръёсын келяно нюлэс*) 2. (*kasautta*) радтэм люк, вылысытьз-вылаз люкасъкем (я. тырем) (*make*), грúда; **työpöydälle kertynyt asiapapereiden s.** ужан жёк вылэ люкасъкем документъёсын радтэм люк; **autos.** вылысытьз-вылаз люкасъкем

машинаос, прόбка
sumeā¹⁵ бус пыр (адзиськись), бусаськем, вужер кадь; **lumipyrys-sä näkyi vain sumeita hahmoja** куазь пельслемен, (вáньмыз) бус пыр гинэ адзиське вал; **juop-on s. katse выжт.** тордослэн долкам (я. бусаськем) синъёсын учкемез
sumentaa^{54-J} бусаны, чоксаны; **kyyneleet sumensivat silmämme** синвуос синъёсме бусазы
sumentua^{52-J}, sumeta⁷² бусаськыны, чокаськыны; **silmät sumenivat kyyneleistä** синъёс синвулесь бусаськизы
summa¹⁰ сúмма
sumu¹ бус; **s. hälveni** бус тёлзиз (я. пазьгиськиз)
sumutin^{33-C} пызыйлон, пульверизатор
sumuttaa^{53-C} пазяны, пызылыны (пульверизаторен)
sunnuntai¹⁸ арня(нунал), воскресенье; **ensi sunnuntaina** вуоно арнянуналэ
suo¹⁹ нюор(выл); **upottava suo** выйсь нюор
suoda⁶⁴ чем. *вылий* ст. сётыны, лэзыны; **jos Jumala suo** Инмар сётиз ке; **suokaa anteeksi!** вождэс эн вae!, простить каре ини!
suodatin^{33-C} сйсъет, фильтр
suodattaa^{53-C} сйсъяны, сйсъет пыр поттыны, фильтровать карыны
suoja¹⁰ лапас, ватсконни, ватскон инты; **mennä sateelta suojaan** зорлэс лапас улэ пырыны (я. ватскыны); **olla suojassa tuuleltta** тёллэс ватскыса улыны
suojainen³⁸ ютонтэм, сюронтэм; **tuuleltta s. paikka** тёл ютонтэм инты

suojaruku^{1-M} нýмысътыз дýськут, спецóвка, комбинезон [-нз-]
suojata⁷³ утыны(-возьманы); (*peittämällä*) сайяны (малэсъ ке утыса); **s. itseään auringolta** астэ шунды пыжемлесь утыны; **s. kädellä silmiää** синъёстэ киыныд сайяны (я. ворсаны)
suojatie¹⁹ урамез потонни (я. потон инты), ульчаэз выжонни (кесь зебраен пусъем)
suojaton^{34-C} 1. (*jossa ei ole suojaaa*) эркын, сайяmtэ, ворсамтэ; **aukeा, s. paikka** вёлмыт, эркын инты 2. (*jota ei ole suojattu*) утымтэ, утысъкыстэм; **lains.** катэн* (я. законэн) утымтэ
suojautua^{52-F} утысъкыны, астэ утыны; (*peittymällä*) сайясъкыны, астэ сайяны; (*mennä suojaan*) ватскыны, пырыны (утысъкыса); **s. nyrkiniskulta** мыжгемлесь утысъкыны; **s. sateelta viitan alle** зорлэс плащен сайясъкыны (я. чокасъкыны); **s. sateelta puun alle** зорлэс писпу улэ пырыны
suojelija¹² утысъ(-возьмась); **luonnons.** инкуазез утысъ
suojella⁶⁷ утыны(-возьманы); **s. luontoa** инкуазез утыны; **s. omaisutta varkailta** ваньбурдэ лушкаськисъёллесь утыны-возьманы
suojelusenkeli⁶ вёсъ. утысъ-вордись кылчин
suola⁹ сыалал; **panna ruokaan liian vähän suolaa** сиёнэш шог карыны (я. лэсътыны); **panna liha suo-laan** сйлез сыалтыны
suolaantua^{52-J} сыалалмыны (кузыйт шём пычаса)
suolaheinä¹⁰ бот. кузькылак, кузыттурын, чырстурын (*Rumex*)

- suolainen³⁰** кузыт, сылало; **s.** **keitto** кузыт шыд; **vähäs.** voi шög (я. ёжыт сылало)вой
suolakko^{4-A} сылал возён (*посуда*)
suolakurkku^{1-A} сылалтэм кияр (я. греч)
suolaliha⁹ сылалтэм силь; курло(й)
suolata⁷³ 1. (*maustaa suolalla*) сылал поныны; (*ripotella*) сылал пызынаны (*сиёне*) **2.** (*panna jk suolaan, säilöää*) сылалтыны; **s.** **kurkuja** кияр (я. греч) сылалтыны; **suolattu kala** сылалтэм чорыг; **miedostи suolattu** шög, ляб (я. ёжыт) сылалтэм(ын)
suolaton^{34-C} шög, сылалтэк, сылалэз ёвöl *pred.*; **s. keitto** шög шыд; **suolattoman veden kalat** шög вуын улйись чорыгъёс; **s. ruokavario** сылалтэк диéta
suolavesi²⁷ сылал ву
suoli²⁶ анат. сюл
suolistо² анат. сюльёс, ситьрюл; кётпуш
suoltaa^{54-I} 1. (*purkaa*) сэрттыны, лэзыны; **s. kerä auki** бугорез сэрттыны **2.** (*syöttää*) лэзыны; **s. verkko veneestä** сетез пыжысь вуэ лэзыны **3.** (*tuottaa*) поттыны (*ужаса, быдэстыса*)
suomalainen³⁸ 1. тн. финн [-н]. Финляндись; **s. sauna** финн сауна; **s. luonto** Финляндись инкуазь **2.** тн. финн, (*naishenkilö myös*) фйнка
suomalais-ugrilainen³⁸ финн-угор [-н]; **suomalais-ugrilaiset kielet** финн-угор кыльёс
suomalaisus⁴⁰ финнлык [-н-]; (*kulttuuri myös*) финн [-н] лулчеберет* (я. культúра)
suomenkielinen³⁸ финн [-н] кылын вераськись, финн кыльем
- suomentaa^{54-J}** финн [-н] кылэ берыктыны
suomi⁷ финн [-н] кыл; **puhua suomea** финн сямен вераськыны; **kääntää suomeen (t. suomeksi)** финн кылэ берыктыны; **mikä se on suomeksi?** кызы со финн сямен (луоз)?
Suomi⁷ геогр. Финляндия
suomia⁶¹ жугыны (*сюлоен, ньюрын*), шачыръяны; **s. hevosta ohjasperillä** валэз биньгозыен жугыны
suomu¹ съём; (*esim. kuoren*) киль (сул бордысь); **kalan suomut** чорыг(лэн) съём(ез); **männyn kuoren suomut** пужым киль **suomus³⁹** съём (кесь чорыглэн); **kalan suomukset** чорыг(лэн) съём(ез)
suomustaa⁵³ съомзэ сузыны; **s. kala** чорыглэсь съомзэ сузыны
suonenveto^{1-F} (сён) коскан, сёнэз кыскон
suoni²⁶ 1. анат. вирсэр; **imus.** тодывыирсэр*, лимфа сосуд; **tunustella suonta** пульсэз кутылны (я. эскерины) **2.** бот. (куар)|-сэр, -сон; **lehtis.** куарсэр **3.** геол. сий, жыла; **kultas.** зарни(е) сий
suonsilmä¹⁰ вусин, ардо (*нюрвильсь пась инты*)
suopea¹⁵ ёч мылкыд|о, -ын, эшлыко; **s. arvostelu** ёч мылкыдо дуньет (я. критика); **s. hymy** ёч мылкыдын пальпотэм
suopunki^{5-G} кычес, аркан (*пужейёсты кутылны*); **ottaa kiinni** **suopungilla** кычесаны, арканэн кутыны
suora¹⁰ 1. шонер, веськыт, мёчак; **s. viiva** шонер гож (я. лйния); **s. puunrunko** писпулэн веськыт

модосээз; **s. tukka** веськыт йырси; **s. tie** шонер (я. мéчáк) сюрес; **hän istuu selkä suorana** со вéсь-весь пuke; **ojentautua suoraksi** вéсь-весь кариськыны; **s. lähetys** радио., теле. мéчáк эфир 2. (*ilman välivaiheita*) шónерáк, мéчáк; **s. bussiyhteys** шónерáк автобус герзэт* (я. связь) 3. (*vilpitön, suorasukainen*) сайкыт (я. усътэм) сюл(э)мо, шонер(буро*), мéчáк (kylo); сюлмысь + кк.-лэсъ мк. я. кн. / *teonn. t. partis.*; **s. ja rehellinen ihmisen** сайкыт сюлмо но шонер(буро) адями; **s. luonne** сайкыт лулпуш; мéчáк (карон) сям; **s. totuus** шónерáк зэмлык; **sanoa jillek suorat sanat** кинлы ке мéчáк (я. јотáк) вераны 4. геом. шонер; **s. kulma** шонер сэргэ 5. мн. геом. шонер гож, прямой лíния

suoraan 1. шónерáк, мéчáк, пýráк; шонер, веськыт; **hän meni sieltä** **s. kotiin** отысен со шónерáк (я. пýráк) дораз бертиз; **oikaisimme s. metsän halki** шónерáк (я. мéчáк) нюлэс пыр потымы; **eteisestä pääsee s. kaikkiin huoneisiin** пыроннисен (я. прихóжай-сен) пýráк вань кóмнатаосы сюриське; **panna taulu s.** суредээ шонер ошыны 2. выжт. шónерáк, мéчáк, пýráк; **sanoa s.** шónерáк (я. мéчáк) вераны; **s. sanoen** шонерээ вераса

suorakaide^{48-F} геом. шонерсэргэ*, прямоугольник

suorakulmainen³⁸ шонер сэргэ, прямоугольной

suorakulmio³ геом. квадрат

suorastaan чýлкак, кóпак, укыр; **on s. häpeä, että ...** ... чýлкак во-

зыйт, ... шуыса

suorasukainen³⁸ мéчáк (я. шóнерáк) (+ кк.-лэсъ мн. я. кн. / *teonn. t. partis.*); сайкыт (я. усътэм) сюл(э)мо; **s. ihmisen** мéчáк кыло (я. вераськыс) адями; **s. luonne** мéчáк (карон) сям (я. лулпуш); **suorasukaista puhetta** шónерáк (я. мéчáк) вераськон; **s. kuvaus** мéчáк шара возыматон (я. суредман*)

suoristaa⁵³ шонертыны, шонер (я. веськыт) карыны; (*selkänsä työs*) чатыртыны; **s. tie** сюресээз шонертыны (я. мéчáк лэсътыны)

suoristautua^{52-F} шонерскины, веськытскины, чатырскины; **s. täyteen pituuteensa** бýдэсák шонерскины, вéсь-весь (я. чóрк-чорк) кариськыны

suoristua⁵² шонер|скины, -мыны, -аны, веськыт|омыны, -скины; (**hän**) **selkänsä suoristui** тыбырыз шонермиз (я. веськытскиз); **rautalanka suoristui** ез веськытомиз

suorittaa^{53-C} 1. (*tehdä, toimittaa*) бýдэстыны, лэсътыны, ортчытыны (*ужрад*); **s. tehtävä** сётэм ужез бýдэстыны; **s. tilintarkastus** ревиз(я) ортчытыны (я. карыны); **s. loppuin** (лэсътыса) бýдтыны (я. вуттыны), йылпумъяны 2. (*läpäistä, sovittaa*) ортчыны (курсыёсты; наказание); **s. korsi** курсёсты ортчыны (я. бýдтыны); **s. tutkinto** экзáмен сётыны; **s. vankeusrangaistus** тюрьмаын пукон наказáние ортчыны 3. (*maksaa*) тырыны (*уксё*); **s. maksu** (уксё) тыронээ тырыны

suoritus³⁹ 1. (*tulos*) йылпум*(ъян),

результат 2. (*maksi*) (уксё) ты-
р|он, -ем; **maksun** s. уксё (я. уксё
тыронээ) тырон; **suoritukset** тр.
л. (уксё) тыронъёс, тырись-
кон(ъёс)

suoritua^{52-F} быдэстыны (я. лэс-
тыны, ортчыны) быгатыны; s.
tentistä экзамен(эз) сётыны
быгатыны; s. **voittajana** вормисе
потыны, вормисе луыны; s.
jstak кинлэс ке (я. малэс ке)
мозмытскины

suortuva¹⁰ ём. вылий ст. (чурино-
чурино) йырси(ос) (кузь но ба-
быльскись); (*kihara*) баб(ы)ля;
neidon kauniit suortuvat ныл-
муртлэн чурино-чурино чебер
йырсиосыз

suosia⁶¹ 1. (*suhtautua suopeasti*) ёч
карьса возыны, яратыны, гажа-
ны; **opettaja, joka suosii tytöjä**
дышетийс, кудиз ныльёсты яра-
тэ (я. ёч карьса возе) 2. (*osoittaa
mieltymistä*) яратыны, кельшы-
ны; **nuorison suosima kokoontu-
mispaikeka** егтьёслэн яратоно
люкасьылон интызы; **suosittu
ravintola** яратоно ресторан; **suos-
situ televisio-ohjelma** яратоно
(я. популярной) телепрограмма

suosikki^{5-A} 1. яратон(о) (*make*),
яратоно (я. гажано, кельшоно)
мурт; **johtajan** s. кивалтыйслэн
яратоно муртэз (я. ужасез);
yleisön s. учкисьёслэн яратоно
муртсы 2. фаворит; **ennakkos**.
(азъло ик) фаворит

suosio³ ёч (я. умой) мылкыдо
лу|он, -эм, сйлы кар|он, -ем, яра-
т|он, -эм; **olla jnk suosiessa** кин
ке понна ёч луыны; **kansans**.
калыкин (я. калык пёлын) яра-
тон (я. вёлмон), популярность;

päästä jnk suosioon кин ке понна
ёч луыны кутскины ◇ **suosioll-**
la ас мылкыдъя, умоен, ёчекын,
ёчен; **hän lähti suosiolla mukaa-**
ni со ас мылкыдызъя сьбрам
мынйз

suosionosoitus³⁹ 1. ёч мылкыдо
луэмез возьматон, яратэмез (я.
сйлы каремез) возьматон; **kutsu**
linnaan oli suuri s. замоке ётён
зол сйлы каремез возьматон вал
2.: **suosionosoitukset** тр. л. (ки)-
чаб|он, -ем, (ки)чаб|он, -ем;
suosionosoitukset näyttelijälle
артистлы кичабкон(ъёс)

suositella^{67-C}, **suosittaa**^{53-C} дэмланы,
чектыны, рекомендовать кары-
ны; s. **jtak virkaan** кинэ ке инты-
уже* (я. должносте) дэмланы;
suosittelen teillekin sen elokuvan
katsomista тыйледлы но со кино-
еуз учкыны чектисько

suositus³⁹ дэмлан, чектон, реко-
мендаци(я); **komitean** s. комитет-
лэн дэмланэз; **entisen työnanta-
jan** s. азъло уж сёйтисьлэн реко-
мендациес

suostua⁵² соглаш кариськыны (я.
луыны); **suostuin lähtemään**
кошкыны соглаш кариськи; **hän
suostuu auttamaan** со юрттыны
соглаш; **suostuitko vai etkö?** (тон)
соглаш-а, ёвёл-а? (*make* карыны)

suostutella^{67-C} јут|каны, -ыны (ky-
che ke ужрадэ), лёпкытыны (*ki-
nä ke*), йыбыртъяны (*кинлы ke*);
s. **jk menemään kerhoon** клубе
потыны јутканы; **saada jk suos-
tutelluksi** кинэ ке соглаш карись-
кытыны

suotta юнмэ, тóкмá; s. **häätälet** юн-
мэ шугекъяськод (я. сюлэм-
шугъяськиськод); **syyttää** s. чик

- юнме шорысь
suotuisa¹⁰ умой, ёч, тупа|мон, -съ,
 сэсö-кабó; **jlek s. sää** марлы ке
 (я. маке понна) умой куазь; **vil-jellylle s. maaperä** музъем ужен
 вырыны тупась музъем
suova¹⁰ зурод, (турын) кабан
supattaa^{53-C} > **supista**
superlatiivi⁵ кыл. ортчыт (я. вылй-
 лыко) полэс*, превосхдной
 стéпень
supi⁵ зоол. енот (*Procyon*)
supikoira¹⁰ зоол. енот выллем пу-
 ны (*Nyctereutes procyonides*)
supista⁶⁶ шыпыртыны, сипырты-
 ны; (*juoruilla*) лушкем вераськы-
 ны, супыльтыны (кыл вёлдыны)
supistaa⁵³ 1. шымыр(скы)тыны; **s.**
suutaan ымдэ шымыртыны 2.
 (*vähentää*) кулэстыны, пичия-
 тыны, сибегатыны; **s. menoja**
 расходъёсты кулэстыны
supistua⁵² 1. шымырсыны; **huulet**
supistuivat ымдуръёс шымырс-
 кизы 2. (*vähetää*) кулэсмыны, пи-
 чиёмыны, сибегомыны; **menojen**
supistuminen расходъёслэн ку-
 лэсмемзы
supistus³⁹: **supistukset** *tr. л.* кёт-
 пуш шымырсылыон (*nyllti vaët*
azyyñ)
suppea¹⁵ 1. (*ahdas*) сибег, ёссыт,
 пичи; **luolan s. suuaukko** пещё-
 ралэн сибет пырон пасез 2. (*lu-
 kumäärältään pieni*) ёжыт, пичи,
 сибег; **suppeassa perhepiirissä**
 ёжыт калыкен, ас семьяосыныд
 гинэ 3. (*lyhyt*) вакчияк, пичи;
teoksen s. johdanto произведé-
 нилэн вакчияк азькылыз
suppilo² ворёнкá, чурок
surettaa^{53-C} од. м. [кёт] јож луы-
 ны, [кёт] куректыны; **minua s.**
se, että шуыса, (мынам)
 кёты јож
surista⁶⁶ (*hyönteiset*) бызгетыны,
 гужгетыны; (*moottori tms.*) гуре-
 тыны, (ж)ургетыны; (*saha*) чаж-
 гетыны; **kärpäset surisevat** куть-
 ёс бызгето; **mehiläiset surisevat**
 мушьёс гужгето; **lentokone su-
 risee** самолёт гуретэ
surkastua⁵² атрофироваться [-цца]
 кариськыны; (*näivettyä*) лябзы-
 ны, чакмыны
surkea¹⁵ 1. (туж) начар, туж урод;
 јож; **s. ilma** начар (я. жоб)
 куазь; **s. mökkirähjä** уродос ги-
 нэ лукыр-лукыр корка; **s. tapaus**
 начар (я. јож) учыр 2. (*säälitä-
 vä*) куанер, мискинъ, жаль пото-
 но (кадь); **s. ihmiskohtalo** адями-
 лэн куанер адзонэз
surkutella^{67-C} жаляны; (*pahoitella*
myös) [кöt] куректыны *yksipers.*,
 ёпкельыны (маке пумысъ жа-
 ляны); **s. jtak** кинэ ке жаляны;
hän surkutteli, ettei lähtenyt
 мынымтэсытыз солэн кётыз
 куректыны кутскиз; (бератаз)
 со ёпкелиз, ёз мыны шуыса
surma¹⁰ быр|он, -ем, кул|он, -эм;
joukkos. тросэн бырон; **hän sai**
surmansa onnettomuudessa со
 аварие шедыса быриз
surmata⁷³ виыны, йыр быдтыны;
s. vastustajansa тушмандэ виы-
 ны; **s. itsensä** астэ (я. йырдэ)
 быдтыны
surra⁶⁷ 1. куректыны, курекъяс-
 кыны, кайтырыны (маке понна,
 пумысъ); **s. ystävän menetystä**
 эштэ ыштэмисъ куректыны; **älä**
sure! эн куректы! 2. (*olla pahoil-
 laan*) жаляны, [кёт] куректыны
yksipers.; **surin vain sitä, etten**

toiminut aikaisemmin со пумысъ гинэ жалясько (я. кёты куректэ), азьлогес номыр ёй кары шуыса **3.** (*olla huolissaan*) сиулмасъкыны, курекъясыкыны; **s. huomista päivää** чуказе нунал пумысъ сиулмасъкыны

suru¹ куректон, кайгу, кётжож; (*murhe*) трáур; **pohjaton s.** пыдэстэм куректон; **s. ystävän kuolemasta** эшлэн кулэмыйсътыз (я. кулэмениз) куректон; **ilossa ja surussa** шумпотыку но, куректыку но; **s. painaa** кёткуректон сиулэмез чутыртэ (я. вось каре); **ottaa osaa jnk suruun** кинэн ке чош куректыны, кинлы ке соболéзновать карыны

surullinen³⁸ јож(мыт); (*surua ai-heuttava työs*) кётэз јож карисъ, јожомытись, секыт; **s. mieliala** јож мылкыд; **surulliset sävelet** јож(мыт) гурбёс; **olla s.** јож(омемын) луыны; **tehdä surulliseksi** кётэз јож карыны, јожомытыны; **tulla surulliseksi** јож луыны, јожомыны; **surullisen näköinen** јож(мыт) тусо (я. ымнырьем); **s. uutinen** јож(омытись) ивор

surumielinен³⁸ јож(мыт); (*alakuloinen työs*) мёзм|ыт, -ылэс; **s. kansanlaulu** јожмыт калык кырзан

survoa⁵² 1. (*murskata*) нелькыны, туйыны; **s. perunoita** картофка нелькыны **2.** (*sulloa*) чуртнаны, туйнаны, тулляны

susi²⁷ зоол. кион

sutaista⁶⁶ зыр|алтыны, -зыны; **s. väriä seinään** борддоре буёл зыралтыны

suti^{5-F} вер. кисточкá; (*patas.*) пома-

зок; (*pannun voitelua varten*) таба зыр|ан, -ет

sutkaus³⁹ серекъяса (я. серем пыр) веран, шудон-серекъян, шутка

suu¹⁸ 1. анат., выжт. ым; **hengittää**

suun kautta ым(е)ти шоканы;

panna jnk suu kiinni кинлэсъ ке ымзэ ёксаны (я. ворсаны); **pitää suunsa kiinni** шып (я. чал-чал) улыны, пиньдэ кыл събрад

возыны; **pidähän pienempää**

suuta! кыл йылад посьбы мед потоз! **2. (aukko)** (пырон) пасъ (ксь пырон-потон), ым (ксь бу-тылкалэн); **luolan suu** пещера пыронни (я. пырон пасъ); **pullon**

s. бутылка ым **3.: joen suu** шур вож (я. усённи, дйнь) ◇ **suin pän**

сингэм-пельтэм, ури-бёри, чालяк; **lähteä suin pän pakoon**

сингэм-пельтэм пегзыны; **yh-**

destä suusta одиг ымысъ

suudella^{67-C} чуп карыны, чупаны; (*suukotella*) чупасъкыны; **s. jtak**

poskelle кинэ ке бамаз чуп карыны; **s. tyttöä** нылэз чупаны; **s. jnk kanssa** кинэн ке чупасъкыны

suudelma¹⁰ чуп карем, чупам, чуп(али) *ruhek.*; **intohimoinen**

s. зырдыт чуп карем; **pitkä s.**

кема чупам; **antaa jllek s.** кинэ ке чуп карыны

suukko^{1-A} 1. чуп карем, чупам,

чуп(али) *ruhek.* (жогак но капчи) **2.** нылли. ым

suulaki^{5-A} анат. ымвогыри, кылвал-лапал (*hëbo*)

suulas⁴¹ кылó-бурó, -ымó, верасъ-кыны яратись, суп(ы)лес; **s.**

kaipramies кыло-буро вузчи

suullinen³⁸ кылын (вера|н, -м, -са),

устно [-сн-]; **s. kuulustelu** кылын

веран экзамен; **s. vastaus** калын валэктон, кылын верам ответ; **s. perimäitieto** кылсыс кылэ выжись выжымадёс* (я. предáние) **suunnistaa**⁵³ спорт. *ou* ориентíроваться [-цца] кариськыны **suunnistus**³⁹ спорт. ориентíрование
suunnata^{73-J} 1. (*куд ke*) пала карыны, пальяны*, ориентíровать карыны; (*ase myös*) мертаны (*кин ke шоры*) (*ожжёрлыкез*); (*omistaa*) сыйзыны; **s. kulkunsa jhk** куд ke пала мыныны; **s. katseensa maahan** синъёстэ уллань лэзыны **s. katseensa vieraaseen** куно пала (я. шоры) учкыны; **lapsille suunnattu ohjelma** нылпиослы сýзем прогráмма
suunnaton^{34-C} пўмтэм, дурыстэм; (*suuri*) туж (я. ортчыт) бадзым; (*silmäkantamaton*) син сузéнтэм; **Siperian suunnattomat laukeet** Сибирьсъ син сузéнтэм чошальёс; **suunnattoman paljon** пўмтэм трос
suunnilleen пала, ог (... пала), котыр, ёрос, мында; **tämä painaa** **s. kymmenen kiloa** та дас кило пала (я. мында) кыске; **s. sata ihmistä** ог сю (пала) адями; **s. sammalla kohdalla** огвадьсынгес ик, огъёрос(к)ын ик; **s. yhtä paljon** огмындагес ик, сомындагес ик
suunnitella^{77-C} 1. (*kaavailla*) эсэп- (ланы, планíровать карыны; (*aikoa*) малпаны, медыны; **s. tulevaisuutta** азъпал(а) улонэз эсэпланы; **s. ulkomaanmatkaa** кунгож събры мыныны малпаны 2. (*tehdä suunnitelma*) планировать карыны; (*luonnostella*) проектíровать карыны; (*konstruoida*

конструйровать карыны **suunnitelma**¹⁰ эсэплан*, план; (*luonnos*) чектос*, проект; проспект; (*aie*) малпан (*план*); **toimia suunnitelman mukaan** эсэпланъя (я. планъя) ужаны-вырыны **suunnittelija**¹² плановик, план лэсътись; (*luonnostelija*) проекти- рóвщик проектировать карись; (*konstruoija*) констрóктор; (*tuototoilija*) дизайнер, тусбурчи* **suunta**^{10-J} 1. пал(ос*), направлениe; (*suuntaus*) курс; áзимут; **tuulen s.** тóллэн палосэз (я. кўдласянь пельтэмез, направлениез); **tuulee joen suunnalta** тóл шур палась пельтэ; **joka suunnalta länteen** жытпала мыныны (кутс- кыны), курсэз зáпадэ басьтыны; **mihin suuntaan?** кўдпалá?; **joka suuntaan** котыкúд пала; **tähän suuntaan** талань, тапала; **tässä suunnassa** тапалан; тапалтý; **tästä suunnasta** тапалась; тапа- ласен; тапалтý; **ulkopolitiikan s.** выжт. кунсьбр* политика курс 2. (*virtaus*) ёр(ъясык|он, -ем), тече- ние; тендéни(я) [тэндэ-]; **tai-des**, устолык ёр*, искуствоись [-уст-] течéние; **muotis**. мóдалэн ёръясыкемез (я. тендéниез) **suuntautua**^{52-F} пальясыкыны*; (*kulkeaa jhk suuntaan myös*) (*куд ke*) пала вырзыны (я. мыныны кутс- кыны); (*kohdistua myös*) (*куд ke*) пала кариськыны; (*kallistua jhk suuntaan myös*) (*куд ke*) пала кыстийсыкыны; **retki suuntautui Lappiin** поход Лаплáндие пальясыкиз, поход Лаплáндия пала вырзиз; **kaikkien katset suuntautuvat häneen** вáньзылэн

синъёссы со пала (я. шоры) учкыны кутскизы; **hän suuntautui taiteessaan surrealismiin** ас ис-кусство [-уст-] удысаз со сюрреализм пала кыстийське вал **suuntäysi²⁷** ымтыр(ос); **s. puuroa** ымтырос(кын) жук **suuontelo²** анат. ымпуш; **suuontellossa** ымпушкын **suupaltti^{5-C}** 1. мн. (*suunpieksäjä*) супыли, зульым, куальтра (ым) оғи. 2. тн. (*suulas*) суп(ы)лес, супылтыны (я. вераськыны) яратйись **suupiel²⁶** анат. ымпум **suurennuslasi⁵** бадзыматон пияла, лұпа **suurentaa^{54-J}** 1. (*isontaa*) бадзыматыны, бадзым(гес) карыны 2. (*lisätä*) ватсаны, будэтыны, йыл(э)тыны **suurentua^{54-J}, suureta⁷² (*isontua*)** бадзыманы, бадзым(гес) луыны; (*lisääntyä*) будыны, йылыны, ватсаськыны **suuri²⁶** 1. бадзым; (*kookas, roteva työös*) таза, ыльыс; **s. koira** бадзым пуны; **suuret perunat** таза картофка; **suuret vadelmat** бадзым (я. ыльыс) эмезь; **kuinka s.?** күдбидзә? 2. (*merkittävä*) бидзым, бадзым; шёдскымон; **s. säveltäjä** бидзым крезыгурчи (я. композитор); **s. kunnia** бадзым дан **suurimo²** кеныр **suurlähettiläs⁴¹** ыстос*, посол; **Suomen Venäjän-s.** Россыйн Финляндилэн ыстоссәз* **suurlähetystö¹** ыстоссьюрт*, по-сольство **suursyömäri⁶** көттырмостэм, тырмостэм (кöt я. жүш), сютэм

кион выжт. **suurustaa⁵³** пёр. напчытыны (кесь шыдэз, подливез), заправить (я. приправить) карыны; **vehnäjauholla suurustettu keitto** чабей пызы поныса напчытэм шыд **suurius⁴⁰** 1. (*mitat*) бидзала, размер; **ikkunan s.** укнолэн бидзалаez; **voiman s.** кужымлэн бидзалаez 2. (*suuri koko*) бадзымлык, бадзым (лу|он, -эм); **hän valitti verojen suuruutta** со налогъёс-лэн бадзым луэмисытызы жожтийсиз 3. (*mahtavuus*) бидзымлык, бидзым (я. бадзым) лу|он, -эм; **Kreikan kulttuurin suuruden aika** Грек культуралэн бидзымлык вакытәз **suurvalta⁹⁻¹** бидзым держава **suutarī⁶** 1. сапег вурись 2. зоол. тыпарсъ, линь (*Tinca tinca*) **suuttua^{52-C}** [вож] потыны *yksipers.*, вожде поттыны, [йыр] кур луыны *yksipers.*, йырдә кур карыны; **isä suuttui pojille** атайзылэн пи-осызыл вожез поттіз, атайзы пиосызыл вожэ поттіз **suututtaa^{53-C}** вожез поттыны, йырerez кур карыны; **hänen valehtelunsa s. minua** солэн алдаськемез вожме поттэ; **minua s. йыр** (я. йыры) кур, воже потэ **suvalita⁶⁹** чиданы, умой карыны, умоең лыдьяны; **s. toisin ajattelevia** мукет сямен малпасьёсты чиданы **suvereeni⁵** асэрико*, суверённой; **s. valtio** асэрико кун **suvuton^{34-C}** биол. пол|тэм, -тэк; **s. lisääntyminen** полтэм (я. валче-ясыкытэк) йылон **Sveitsi⁵** геогр. Швейцария **sveetsiläinen³⁸** 1. тн. швейцар,

Швейцáрийсъ 2. мн. швей-
цар(ец), (*naishenkilö myös*) швей-
цárка
sydämellinen³⁸ сóлмýсь; зеч сюл-
мо; **sydämeliset kiitokset** сóлмýсь тáу карон(ъёс); **s. vastaan-
otto** сóлмýсь куно карон; **isän-
täväki oli hyvin s.** кузёс туж
(зеч) сюлмоесъ вал
sydämentakyts³⁹ сюлэм жугисъ-
кон, -ем
sydämetön^{34-C} выжт. сюлэм|тэм,
-тэк, жоб (я. лек) сюлэмо, вир-
тэм; **s. johtaja** сюлэмтэм кивал-
тисъ
sydämistyä⁵² йырдэ кур карыны,
вождэ поттыны (*кинлы ке*), во-
жомыны *intr.*; **hän sydämistyti mi-
nuun** со мынным йырзз кур кариз
sydän³³ 1. анат., выжт. сюлэм; **s.**
sukkii (т. *lyö*) сюлэм жугисъке;
sydäntä särkee сюлэм(ез) чутыр-
тэ, сюлэм висе (я. пыже); **koko**
(т. *kaikesta, täydestä*) **sydämestä**
лулысъ-сюлмýсь, вань сюлмысъ;
onniitellen koko sydämestäni
лулысъ-сюлмýсь (я. вань сюл-
мысътым) зечкыласъко 2. (*kes-
kus*) (шор)сюлэм; **kaupungin s.**
карлэн шорсюл(э)мыз; **puun s.**
on pehmeä писпулэн (шор)сюл-
мыз небыт 3.: **lampuns.** лампа
фитиль (я. лента)
sydänkohtaus³⁹ сюлэм кутон, -эм,
сюлэм(ын) приступ
sydänyö¹⁹ ушпор
syke^{48-A} *виртэтчан, -м, пульс; **sy-
dämen s.** сюлэм тэтчан
sykkiä^{61-A} жугисъкыны, тэтчаны
(сюлэм ссы); **sydän sykki** сюлэм
жугисъке
syksy¹ мн. сыйзыл; **s. tulı** сыйзыл
вуиз; **koko syksyn ajan** сыйзыл-

быт; **viime syksynä** кылем сий-
зыл; **syksyllä** сыйзыл (*ку?*)
syksyinen³⁸ тн. сыйзыл; **s. sää** сий-
зыл куазъ
syleillä⁶⁷ зыгыр|тыны, -ъяны, зы-
гырсыны (*кин ке борды*) *intr.*; **hän syleili äitiään** со анаизэ зы-
гыртз, со анаэз борды зыгыро-
киз; **hän syleili vaimoaan kauan**
со кышнозэ кема зыгыръяз; **s.**
toisiaan (ог-огеныд) зыгыръясь-
кыны; **poika ja tyttö syleilevät**
käytävässä коридорын пияшен
нылаш(ен) зыгыръяськыса сыло
sylí^{5,23} 1. зыгыр; (*polvet*) ал(ыл),
азъ; **sulkea jk sylinsä** кинэ ке зы-
гыртыны; **istua jnk sylissä** кин-
лэн ке аязя (я. ал вылаz) пукыны
2. (*sylimitta*) сул, саже|нь, -м (2 м
пала)
syllinen³⁸ зыгыр(тэт); **s. haldoja**
(одиг) зыгыр пу
syljeskellä⁶⁷ сяланы, сялзылыны,
сяласъкыны *intr.*; **s. kalanruotoja**
suustaan ымысътыд чорыг лы-
осты сяланы
sylkeä^{58-L} сял|зыны, -аны; **s. kirsi-
kankivi suustaan** ымысътыд
вишня кольыеz сялзыны
sylki^{7-L} дыльды, сял(ы) *murt.*; **kos-
tuttaa syljellää** дыльдыеныд
коттыны, дыльдыяны
sylkäistä⁶⁶ сялзыны, сялзисъкыны
intr.
sylsys³⁹ > **syllinen**
symboli⁶ сýмвол, тодмет(пус)*;
ut.., mat. ou пусэт*; **valtion sym-
bolit** кун тодметъёс
sympaattinen³⁸ 1. тусо-буé, син-
масък|оно кадъ, -ымон, симпа-
тичной; **s. tyttö** тусо-буё нылаш
2. (*suopea*) умой, небыт; **sym-
paattiset sanat** небыт кыльёс

- sympatia¹²** симпáти(я); **tuntea sympathiaa** умой потыны, кельшыны, синмасъкемын луыны
- synkentää^{54-J}** 1. шимес (я. пеймыт) карыны; (*peittää*) сайяны, шобыртыны; **pilvet synkentävät tai-vaan** пилемъёс инбамез сайяло 2. выжт. (*tehdä ankeaksi*) шимес (я. секыт, јож) карыны; **s. mieltä** мылкыдэз куашкатыны (я. јож карыны)
- synketä^{72-A}, synkistyä⁵²** 1. шимес (я. пеймыт) луыны; (*taivas työös*) пильмасъкыны, пильмо луыны; **taivas synkkenee** пильмасъке (ни), инбам пеймыт луэ 2. выжт. (*tulla ankeaksi*) шимес (я. секыт, јож) луыны; **hänen ilmeensä synkkeni** солэн ымныр тузыз јож(мылэс) луиз
- synkistää⁵³ > synkentää**
- synkkä^{10-A}** 1. шимес, пеймыт, јокыт; **syysyön s. pimeys** сйзыл уйлэн шимес пеймытэз; **s. met-sä** јокыт нюлэс 2. выжт. (*ankea*) шимес, секыт, јож; **s. mieli** секыт (я. јож) мылкыд; **synkät ajatuksset** шимес малпанъёс
- synninpäätö¹** вöсь. сьёлык куштон (я. лэзён)
- synnintunnustus³⁹** вöсь. лулусьтон*, сюлэмусытон, сьёлыктэ веран
- synnitön^{34-C}** сьёлыктэм, -тэк; **s. si-kiäminen** сьёлыктэм секытаськон (я. нуны кылдон)
- synnyinmaa¹⁸** вордйськем страна (я. кун), рóдина
- synnyinseutu^{1-F}** вордйськем шаер (я. палъёс), ас пал(ъёс)
- synnynnäinen³⁸** вордйськем (я. вордском) тырысен; (*työtäsyn-tyinen*) вордйськемезъя (ик),
- кылдэмезъя (ик); **s. sydänviika** вордйськем тырысен сюлэм шек (я. висён); **hän on s. johtaja** со вордйськемезъя ик кивалтйс **synnyttää^{53-C}** 1. нылпи (я. пинал) вайны, пияны *ruhek.*; **hän synnytti terveen pojан** со таза пи (нылпи) вайиз 2. (*saada aikaan*) кылд(ы)ны, пот(ты)ны; **muovit synnyttävät myrkkykaasuja palaessaan** жуакуз пластмасс [-смас] ядо газъёс кылдтыэ, пластмасс жуаку, ядо газъёс кылдо
- synnytys³⁹** нылпи (я. пинал) ваён, -ем, пия|н, -м *ruhek.*; щит. > **synnyttää 1**
- synnytysläkäri⁶** акушер (врач)
- synonymi⁵** кыл. синоним
- syntaksi⁵** кыл. шуостодос*, сýнтаксис
- synti^{5-J}** вöсь. сьёлык; **tehdä syntiä** сьёлыка(сыкы)ны; **antaa jillek synnit anteeksi** кинлэс ке сьёлыксэ куштыны (я. лэзыны)
- syntinen³⁸** вöсь. 1. тн. сьёлыко 2. мн. сьёлыко мурт
- syntipukki^{5-A}** янгыш карон пу, янгыше уськытон пу (*весь янгыше уськытоно мурт*); **hänestä tehtiin s.** сое янгыше уськытон пуカリзы
- synty^{1-J}** кылд|он, -эм; **maailman-kaikkeuden s.** дунне кылдон, Вселённойлэн (я. Быдтыр дуннелэн*) кылдэмез; **lajien s.** юсь-ёслэн* (я. видъёслэн) кылдэмзы
- syntyisin** вордйськемезъя, вордскемезъя, выжьеэзъя. кылдэмезъя; **hän on s. Turusta** со вордйськемезъя Туркуысь, со Туркуын вордйськемын
- syntymä¹⁰** вордйськ|ем, -он, вордс-

к|ем, -он; **ennen Kristuksen syntymää** (вакч. *eKr.*) Христослэн Вордйськемезлэсь азъло; асьме ёралэс азъло (*асьме э.а.*); **jälkeen Kristuksen syntymä** (вакч. *jKr.*) Христослэн Вордйськемез бере; асьме эрайн (*асьме э.*) **syntymämerkki^{5-A}** вордском (я. вордийськем) пус, мень **syntymäpaikka^{9-A}** вордском (я. вордийськем) инты **syntymäpäivä¹⁰** вордском (я. вордийськем) нунал; **onniitellen syntymäpäiväsi johdosta!** ёчекыласько вордском нуналэныд (я. нуналыныд)! **syntymätodistus³⁹** вордском сярысь свидетельство (я. зэматон*) **syntyä^{52-J}** 1. вордийськыны, вордскыны; **milloin hän on syntynyt?** ку со вордийськемын?; **olen syntynyt toukokuuun viidentenä päivänä** мон витётй куартолэзе (я. мае) вордски 2. (*saada alkunsa*) кылдыны, потыны, пёрмыны; **syntyi kiista** споръяськон кылдый (я. потиз) **syrjittään** 1. (*sivuttain*) урдсйн, урдэссыныз; (*poikittain*) ўрдсйнák, вáменák; **panna s.** урдсйн карыны (я. пуктыны) 2. (*syrjää syrjää vasten*) (артысь) артэ **syrjää¹⁰** дур; **kankaan s.** басма дур; **syrjällään seisova tiili** урдэс вылез сыйларь кирпич **syrjainen³⁸** палэнись, кыдёкысь; **s. kylä** палэнись гурт **syrjäkarein** кырыж, кунэрес; **uusia tulokkaita katseltiin s.** выль вуэмъёс шоры кырыж учкылйзы **syrjäsimällä, -in** пал синмын, кырыжак, лушкем(ак) (учкыны);

katsoa jhk (t. jtak) syrjäsimällä кин ке (я. маке) шоры пал синмын учкыны **syrjässä, -stää, -än: syrjässä** палэнын; (*liikeverbien yhteydessä*) палэнти; **seisoa syrjässä** палэнын сылыны; **syrjästä** палэны[сь], -сен; **tulla syrjästä** палэнись вуыны; **syrjästä katsoen** палэнисен учкыса; **syrjää** палэнэ; **poiketa syrjää** палэнэ кожыны; **siirtyä syrjää** палэнскины, палэнэ кариськыны **syrjäyttää^{53-C}** палэнтыны, воштыны; **uudet koneet syrjäyttävät vanhoja** выль тéхника вужзэ палэнтэ **syrjäni⁶** 1. коми 2. (*kieli*) коми кыл; > **komi** **sysi²⁷** пу эгыр; **syden poltto** пу эгырэз сутон **sysiä⁶¹** донганы; (*toisiaan*) донгаськыны; **joudut tungoksessa sysityksi** трос калык пöлын донгаськоно луиз **systeemi⁶** сöзнат*, система **systemaattinen³⁸** 1. (*järjestelmällinen*) радызя, сöзнат[ъя]*, -лыко*, систематической; **s. tietojenkeruu** тодэтъёсты* (я. дáннойёсты) сöзнатъя бичан 2. (*järjestelmää koskeva*) ялан(лыко*), сöзнатлыко*, систематической; **s. virhe** сöзнатлыко (я. ялán кылдыйларь) янгыш **sysätä⁷³** донгыны; **s. ovi auki** öсэз донгыса устыны; **s. syrjäänpöglalá** (я. урдэс) донгыны **sysäys³⁹** донг|ем, -ет*; *выхст ou* импульс; **antaa palolle pieni s.** туплы пичигес донгет сётыны, тупез пичияк донгыны **syttyä^{52-C}** 1. (*alkaa palaa*) жуаны

кутсыны, кенжыны, улзыны, араны; **s. liekkeihin** гомзыны, пуромыны; **kuiva ruoho sytti tuleen** (*t. palamaan*) **nopeasti** көс турин жог кенжиз; **saada tuli syttymään** кенжытыны, жуатыны **2.** (*alkaa valaista*) жуатсыны, улзыны (*естыл ссы*); **lamput syttyivät** лампочкаос жуатскизы; **ikkunoihin sytti valo** укноосын тыльёс жуатскизы **3.** **выжт.** жуатсыны, кенжыны; (*innostua myös*) пуромыны (мылкыд ссы); (*esim. sota*) гомзыны (*ксы ож*); **hänen silmiinsä sytti iloinen pilke** солэн синмаз шумпотон гизы жуатскиз; **heidän välilleen sytti riita** куспазы керетон гомзиз

sytytin^{33-С} **1.** зажигалка, тыл кенжитон (я. поттон) **2.** ож. взрыватель; детонатор; запал

sytyttää^{53-С} **1.** (*panna palamaan*) жуатыны, (тыл) кенжытыны, улзытыны, аратыны; **s. jk tuleen** (*t. palamaan*) жуатыны; **s. nuotio** тылсыны (костёр лэстьыса); **s. savuke** тамак кенжытыны; **s. tulitikku** спичка жуатыны (я. зырзыны); **s. tuli uuniin** гур эстыны, гуре тыл поныны **2.** (*valot*) жуатыны, улзытыны; **s. valot** тыл(ъёсты) жуатыны **3.** **выжт.** жуатыны, кенжытыны, пуромытыны (мылкыдэз); **isä sytytti pojassa rakkauden musiikkiin** атаэз пиэзлы музыкаэз яратон (мылкыд) кенжитйз

sytytyslanka^{9-Г} *tex.*, ож. кенжитон шнур (я. фитиль)

sytytystulppa^{10-В} *tex.* свеча

syvennys³⁹ гоп; (*seinäs.*) нйша

syventyä^{52-Д} **1.** муромыны, -аны,

мур(гес) луны **2.** **выжт.** выйны, (йырыныд валче) пырыны; усыны; **s. opintoihin** дышетскон пöлли выйны; **s. ajatuksiinsa** малпаськонад выйны, мур малпаськонэ усыны

syventää^{54-Д} **1.** муромытыны, муратыны, мур(гес) карыны; **s. kuopraa** гуэз муромытыны; **s. tietojaan** **выжт.** тодон-валандэ муромытыны **2.** **выжт.** (*tehostaa*) кужмоятыны; **kirkas valo s. varjoja** яркыт югыт (я. тыл) вужерьёсты кужмоятэ (я. пей-митгес каре)

syvetä⁷² муромыны, -аны, мур(гес) луны; **uni syvenee** **выжт.** ум кужмоя

syvrys⁴⁰ мурдала-, -(ез); **s. on kolme metriä** мурдалаэз куинь метр **syvä¹⁰** **1.** мур; **s. joki** мур шур; **tässä on syvää** татын мур; **kyntää syvään** мур(е) гырыны **2.** **выжт.** кужмо, мур; **s. suru** пыдэстэм куректон; **s. väri** нап (я. кужмо) бүёл; **s. uuni** кужмо ум **syvällinen³⁸** пыр-пóч, ѹон-յён, мур; **syvälliset tiedot** пыр-пóч (я. мур) тодон-валанъёс; **s. runon tulkitta** кылбурлэс пуштрассэ пыр-пóч валэктон

syväällä, -Itä, -lle: syväällä пыдлон, мур азыны; **syväällä maan sisässä** пыдлон музъем пушкин; **syvältä** пыдлось, мур азысь; **syväältä maan sisästää** пыдлось музъем пушкисы; **syvälle** пыдло, мур(е), мур азе; **mennä syvälle** пыдло пырыны; **vajota syvälle lumeen** мур лымые выйны

syväinne^{48-Д} **1.** улыг, нёжал, лайыг; (*joessa*) кож, мур инты **2.** (*syvennys*) гоп

syy¹⁸ 1. (*tarkoitus*) муг; (*tekos.*) ньём; **pätevä syy** зэмос муг; **mistä syystä?** мар (я. кычे) муген?; **mistä systä he alkoivat riidellä?** ма муген (я. пумысь) соос керетыны кутскизы?; **jstak syystä** мар ке (я. кычे ке) муген; **siitä syystä** соин сэрэн (я. йырин); **onko jk syy?** малы кé-а? 2. (*vika*) янгыш, виноват (лу|он. -эм); **se on minun syyni** со мынам янгыше (я. виноватэ)

syyhy¹ мед. лыдон, гижло

syyhyttää^{53-C} (*kutittaa*) лыдыны; (*är-syttää*) гызыртыны, чупыртыны **yksipers.**; **kämmentä** s. кырым-пыйдэс лыдэ; **villapusero** s. **selkää** ыж гон кофта тыбырез гызыртэ; (**hän(en)**) **sormiaan** s. **vyjst.** киыз лыдэ

syyhytä⁷⁴ лыдыны; (*ärtyä*) гызыртыны, чупыртыны; **nenäni syyhyää** ныры лыдэ; **selkäni syyhyää** тыбыры гызыртэ; **hänen sor-mensa syyhyävät** **vyjst.** солэн киыз лыдэ

syyllinen³⁸ янгыш, виноват; **vyjst. ou** съёлько; **hän ei ole** s. со янгыш ёвöl; **tulla syylliseksi** янгыш (я. виноват) луыны, янгыше усыны

syllistyä⁵² янгыше сюрыны (я. усыны); (*olla syyllinen*) янгыш (я. виноват) луыны; **mihin hän on syllistynyt?** майн со янгыше сюриз?; s. **rikokseen** йыруж лэсътыса, янгыше усыны

syyllisyys⁴⁰ янгыш (я. виноват) лу|он, -эм, янгыш; **kiistää syyllis-ytensä** янгыш луэмделэс тайыськыны, янгыш луэмдэ ёвлтыны*; **ymmärtää syyllisyytensä** янгыштэ валаны; **myöntää syyl-**

lisyytensä янгыш луэменыд соглаш кариськыны

syylä¹⁰ зыр (*ky vylyin*)

syyskuu¹⁸ куарусён, сентябрь;

syyskuun ensimmäisenä päivänä нырысéтий куарусёнэ

syysvilja⁹ узым, зег уд, сизылы (кизем) ю

syyte^{48-C} юр. янгыше усыкытон, обвинение; **nostaa s. jtak vastaan** кинэ ке янгыше усыкытыны, кинлы ке обвинение ялыны; **pan-na jk sytteeseen** кинэ ке кыл куттытыны, кинэ ке янгыше усыкытыны

syyttää¹⁰ юр. янгыше усыкытись, обвинитель; **yleinen** s. кун обвинитель; прокурор

syyttää^{53-C} 1. янгыш (я. виноват) карыны, янгыше (я. виноватэ) усыкытыны; (*moittia*) пыкылыны; тышкаськыны; s. **itseään** астэ янгыш (я. виноват) карыны; **syyttää katse** пыкылыса учкем, пыкылыс синъёс 2. юр. (*nostaa syyte*) янгыше усыкытыны (кинэ ке), обвинение ялыны (кинлы ке), кыл куттытыны

syttöön^{34-C} янгыш (я. виноват) луисьтэм, янгыштэм, -тэк; **vyjst. ou** съёлык|тэм, -тэк; **julistaa syyttömäksi** юр. шонере поттыны, янгыштэмен (я. виноват ёвöl шуыса) лыдъяны

syttös³⁹ янгыш (я. виноват) карон, обвинение; **esittää syttöksiä jtak vastaan** кинэ ке янгыш (я. виноват) карыны, кинэ ке янгыше усыкытыны

syödä⁶⁴ 1. сиыны; (*ruokailla*) сиськыны, кóт/тырыны *intr.*; s. **keit-toa** шыд сиыны; s. **lilikaa** мултэс сиськыны; s. **vatsansa täyneen**

кötтырымон сиськыны; **s. väli-palaa** ымтыръясыкы, пичияк сиськыны; **istuimme juuri syö-mässä** чápак сиськыса (я. кötmes тырыса) пукиськомы вал; **minä soin kyllikseni** мынам кёты тыриз 2. (*purra*) куртчыл(йыськ)ыны; **paarmat syövät** лузъёс куртчылъиско 3. (*järsiä*) кораны (ксь кей), йырыны (ксь шыр); (*tehdä reikiä*) пасяны, пась карыны; **koit söivät reikiä huoraan** кей гынэз пасé-пасё карем 4. (*käydä onkeen*) зыгатыны; **tänään kala syö hyvin** туннэ умой зыгатэ 5. выжт. (*kuluttaa*) быдтыны, сиыны; **auto, joka syö vähän ben-siiniä** машина, кудйз бензинэз ёжыт быдтэ

syöksylasku¹ спорт. ширтыса нисылскон (*gurerezsyc kyurasen*), скоростной [-шн-] спуск
syöksyä⁵² 1. (*rynnätä*) чáляк (я. бызыса) маке карыны; (*hyökätä*) урдсыны, омырсыны (кин ке вылэ); **s. ulos** бызыса (педло) потыны; **jäenis syöksyi pakoona** лудкеч (чáляк) пегзыны кутсказ; **s. jnk kimppuin** кин ке вылэ урдсыны 2. (*heittäytyä*) күштиськыны (вылысен улэ); (*hypä-tä*) тэтчыны (уллань); (*pudota*) усыны; (*suistua*) сэрпалсыны, бекмъильсыны; **s. pää edellä ve-teen** йыринуллань вуэ тэтчыны; **lentokone syöksyi mereen** самолёт зарезе усиз
syömäri⁶, **syöppö**^{1-B} кötтырмостэм, тырмостэм (кёт я. жуш), сютэм кион выжт.
syöryä^{52-E} 1. (*metalli*) сиыномыны; (*hiuhtoutua*) гылтиськыны (ксь сюй); (*kulua*) бырыны; **rauta syö-**

руу ruosteen vaikutuksesta kort сыномыса быре 2. (*pureutua*) пычаны, пырыны; **joki on syörypynyt syvälle pehmeään maaperään** шур, небыт музъемез кырыса, муре пырем; **syvälle syörypynyt käsitys** выжт. (йыре) мур пычам валаан (я. представление)
syöpä^{10-E} мед. лек пыктос, рак
syöstä⁷⁰ 1. (*suistaa*) донгыса уськытыны, пешкытыны 2. выжт. (*ku-kistaa*) сэрпалтыны, күштыны; **s. vallasta** сэрпалтыны (властьсъ), властьсэ басьтыны; **kuningas syöstiin valtaistuimelta** королез тронысътыз сэрпалтизы 3. (*purkaa*) поттыны, пазяны; **tulivuori syöksee laavaa ja tuhkaa** вулкан лáва поттэ но пень-пыры пазя

syötti^{5-C} алдэт (я. поёт) (сиён) (ксь пöйшуръёсты кутон понна); **panna s. koukkuun** визнан курике алдэт (сиён) поныны
syöttää^{53-C} 1. (*ruokkia*) сюдыны, (сиён) сётыны 2. (*asettaa*) поныны, тырыны, сёттыны, -ъяны; **s. jäljennettävät sivut kopiokonee-seen** копировать кароно бамъёсты кёчыртон аппаратэ [-п-] тырыны 3. ит. пыртыны (ксь текстэз) 4. спорт. (*heittää, lyödä*) сётыны (лэзыны, шуккыны, ксь тупез); (*otan puolen pelaajalle*) пас сётыны

syötävä¹⁰ 1. тн. сиыны яра|но, -сь, -мон; **s. kasvi** сиыны ярано будос; **eläin, jonka liha ei ole syötä-vää** пойшур, кудйзлэн сийльзы сиыны ярантэм 2. мн. сиён, сиёно маке
syövyttää^{53-C} (*esim. happy*) сиыны, сылмытыны; (*poltaa*) сутыны

- (ксь кислота); (*huuhtoa*) гылтыны, кырыны (ксь музъемез); (*kuluttaa*) пыргытыны, куашкатаны, быдтыны (ксь изъёсты – инкуазъ ужам улсын); **monet hapot syövyttävät metallia** тро-сэз кислотаос металлэз [-л-] сылмыто
- säde**^{48-F} 1. (тыл)си; **auringon säteet** шунды(лэн) сиос(ыз) 2. *геом.* радиус
- sädehtää**^{61-F} чиляны, пиштыны; **onnesta sädehtivät silmät** шудэн пачылмыса чилясь синъёс
- säe**^{48-D} 1. *литер.* чур (кылбурулэн), стих; **runon säkeet** кылбур чурьёс 2. *муз.* фрása
- säestää**⁵³ *муз.* аккомпанировать [акомпо-] карыны
- sähistää**⁶⁶ шиетыны, щ(у)ш (я. щаж) карыны; **kissa sähisee** кошыш шиетэ (я. щш(-ш)) каре
- sähke**⁴⁸ телеграмма, езйор*
- sähkö**¹ электричество, езыл*, электро *rihek.*; (*sähköenergia*) электро(ды)кужым*, -энэрги(я) [-нэ-]; (*sähkövirta*) ток; **johtaa** **sähköt** электричество пыртыны
- sähköasentaja**¹⁰ электромонтажник, -механик; (*sähkömies*) электрик, (электро)монтажер
- sähköinen**³⁸ 1. *физ., тех.* элеクトрик, электической, езылы* 2. (*sähkövaraustinen*) электричество, электризоваться [-цца] кариськем 3. (*elektroninen*) электрон(ной); **s. tiedotus** электрон(ной) тодытон (я. ивор сётон)
- sähköistää**⁵³ 1. *выжт.* ёырдатыны; **s. tilanne** югдурез ёырдатыны 2. (*tehdä sähkökäyttöiseksi*) электричество кыскыны (*кытчы ke*), электрофицировать карыны
- sähköjohto**^{1-F} электро|ез, -прóвóд
- sähköjuna**¹⁰ электропбезд, электричка *rihek.*
- sähkölaite**^{48-C} электроприбор
- sähkölevy**¹ электроплítкá, плитка *rihek.*
- sähkömies**⁴² элéктрик, (электро)-монтажер
- sähkömittari**⁶ (электро)счётик
- sähköposti**⁵ электрón(ной) почта, ез почта*
- sähkövirta**^{9-K} (электро)ток
- sähkövoima**¹⁰ электро|(ды)кужым*, -энэрги(я) [-нэ-]
- säie**^{48-D} нюжа; **kolmesta säikeestä punottu lanka** куинь нюжаё (я. нюжаен пунэм) сийнысы
- säihkyä**⁵² чиляны, пиштыны, ворекъяны
- säikky**^{1-A} кышка(тски)сь, курдась, куалег; (*lammas, vuohi*) кыч; **s. lapsi** кышкась нылпи; **s. hevonen** кышкатскись вал
- säikyttää**^{53-C} кышкатыны, куалектыны, дэймытыны
- säikähdy**³⁹ кышка|н, -м, кышкатскон, -ем, куалектон, -эм, куалляк потон, -эм; **säikähdyksestä** кышкамен, куалектэмэн
- säikähtyä**^{52-F} > **säikähtää**
- säikähtää**^{53-F} кышка(тски)ны, куалектыны, куалляк потыны; **s. huutoa** кеськемлэсъ кышкатсыны (я. куалляк потыны)
- säiliö**³ бак; резервуар; цистérná [-тэ-]; контéйнер [-тэ-]; **kaasus.** газ возённи, газохранилище; **vesis.** ву возён бак (я. цистérná); **öljys.** нефть возён цистérná; **jätes.** жуг-жаглы (я. кылем-мылемъёслы) контéйнер
- säiliöalus**³⁹ танкер
- säilyke**^{48-A} консерва

- säilyttää**^{53-C} (утыса) возыны, утыны; **s. työkaluja komerossa** ужан тýрлыкез чуланын возыны; **s. asiapaperit** документъёсты утыны
- säilytys**³⁹ (утыса) возён, -ем, утён, утем; **jättää matkalaukut säilytykseen** бағажез утыса возён кáмерае сётыны; чшт. > **säilyttää**
- säilyä**⁵² возисъкыны, утисъкыны, кылъыны; **s. ennallaan** азъло кадь ик возисъкыны (я. кылъны); **s. hengissä** улэп кылъыны
- säilö**¹ (утыса) возённи, хранильще; **kirjas.** книга возённи, книгохранилище; **olla varmassa säilössä** умой интыын возисъкыны (я. утисъкыны)
- säilörehu**¹ силос; **valmistaa säilö-rehua** силос дасяны, силосовать карыны
- säilöä**⁵² консервировать карыны; **s. rehuksi** силосовать карыны
- säkeistö**² 1. литер. строфа 2. муз. куплет
- säkenöidä**⁶² чиляны, ворекъяны; **lumi säkenöi auringossa** лымы шунды шорын ворекъя; **silmät säkenöivät ilosta** выжт. шумпотэмен синъёс чиляло
- säkki**^{5-A} мешок, пуйы (*бадзым*)
- säkkipimeä**¹⁵ тём(-тём) пеймыт; **s. yö** тём пеймыт ўй
- säkä**¹⁰ силь(выл); **hevosen s.** валлэн сильвылыз
- säleikkö**^{4-A} решётка
- sälekaihdin**^{33-F}, **säleverhot**¹ тр. л. жáлюзи
- sälö**¹ шелеп, чаг, чальдэт (*пу бордысъ*)
- sämpylä**¹² булк|а, -и (*ничи но котpec*), сáйка
- sänski**^{7-G} 1. куро (я. арам) жыжы 2. (*parta*) чогыр потэм туш
- säinky**^{1-G} кровать; (*rautas.*) койка;
- mennä sänkyyn** валесэ выдыны
- säpinä**¹² вер. шум-чаш, чашет|он, -эм, куашет|он, -эм; **luokassa syntyi vähän säpinää** классын [-c] пичияк чашетон потыйз
- säppi**^{5-B} (*linkku*) пуннет, чогет, ворсэт; (*haka*) курик; **panna ovi säppiin** осэз пунняны (я. куриканы)
- säpsähää**^{53-F} нéркак (я. куаляк) потыны, куалектыны; **s. äkillistä ääntä** шýák кылýськем куаралесь нéркак потыны
- särkeä**^{58-L} 1. пиль(ыл)ыны, сёрыны, тýяны; (*luhistaa*) куашкатыны; **s. ikkunaruutu**укноэз пильыны (я. сёрыны); **s. pähkinöitä** пушмульы пильылыны; **s. sirpaleaksi** пазыгыны, сузы-пыры карыны; **s. jnk sydän** выжт. кинлэс ке сюлэмэз вырýтыны 2. (*keskeyttää*) тýяны, сёрыны; **laukaukset särkivät hiljaisuuden** ыбылэм куараос чалмытэз тýязы 3. (*ki-vistää*) висыны (мугор люкетъёслы), юмекъяны; (*päättä myös*) пилиськыны; (*raajoja myös*) косканы; **päätäni särkee** йыры (пилиськоно кадь) висе, йыры пилиське; **jalkojani särkee** пыдёсы коскало; **sydäntä särkee** выжт. сюлэм висе (я. пыже, жалектэ)
- särki**^{7-L} зоол. чабак, гордсин (*Rutilus*); **pyydystää särkiä** чабаканы, чабак кутылыны
- särky**^{1-D} вис|ён, -ем (мугор люкетъёслэн), юмекъя|н, -м; (*päään myös*) пилиськ|он, -ем; (*raajojen myös*) коска|н, -м; **pääns.** йыр (пилиськоно кадь) вис|ён; чшт. > **särkeä** 3

särkyä^{52-D} пилиськыны, сёриськыны, тыйаськыны; **juomalasi särkyi** стакан пилиськиз (я. сёриськиз); **kuppi särkyi sirpaleiksi** чаша сузы-пыры (я. чалепъёслы) пазыгиськиз; **helposti särkyvä** (жог) сёриськись (я. тыйаськись) **särpiä**^{61-E} юны (куараен), ёзузылыны; **s. piimää** кефирез (я. чырс йёлээ) шрups карыса юны **särö**¹ ёзам (я. сёриськем) инты; (*halkeama*) пут|эт, -эг, -эм; **mennä särölle** ёзаны, сёриськыны, тэшканы; **juomalasi meni särölle** стакан ёзаз; **lyödä särölle** ёзатыны, сёрыны **säröillä**⁶⁷ ёзаны, сёриськыны, тэшканы; **jää ritisi ja säröili** ѹо тычыртыса ёзаз (я. тэшказ) **säteillä**⁶⁷ 1. физ. ои тылсияны* (югыт но шуныт сётыны); пиштыны, чиляны, ворекъяны; **aurinko säteilee valoa ja lämpöä** шунды югыт но шуныт тылсия 2. выжт. пиштыны, чиляны; **hänen silmänsä säteilevät ilosta** шумпотәмениз солэн синъёсыз пишто **säteily**² 1. физ. тылсияськон*, излучение, радиац(я); **auringon s.** шунды тылсияськон; **radioaktiivinen s.** радиоактив(ной) тылсияськон 2. выжт. пишт|он, -эм, чиля|н, -м; **silmien s.** синъёслэн пиштәмзы **sättää**^{61-C} тышкасъкыны (олокызыыно), сизъдьны, кесъкыны; **s. jtak laiskuriksi** кинэ ке азътэм парсы шуыса сизъдьны **sävel**³² 1. муз. (*ääni*) тон, куара 2. (*melodia*) (крезь)гур, мелоди(я) **sävelkullku**^{1-D} интонáци(я); **кыл ou** кылгур

sävellys³⁹ крезъгур кылдытос*, музыкальной произведение; **Si-beliuksen sävellykset** Сибелиус-лэн крезъгур кылдытосьызыз **sävelmä**¹⁰ (крезь)гур, мелоди(я); **kansans.** калык (крезь)гур; **hää-s.** сюан гур **säveltäjä**¹⁰ крезъгурчи*, композитор **säveltää**^{54-I} крезъгур кылдытыны, музыка гожтыны, -ъяны **sävy**¹ 1. тон, щёт *выжт.*; (*vivahde*) нюанс; (*tyyli*) стиль; **puhe oli sä-vyltään kriittinen** тонэзъя ве-раськем(ез) критической вал 2. (*väris.*) (пöртэм)тус, пöртэм-лык, оттёнок; **punaisen eri sävyt** гордлэн пöртэм тусъёсыз **sävyisä**¹⁰ лякыт, лачмыт, канылы; **hänellä on s. luonne** солэн лакыт сямыз; **s. hevonen** канылы вал **sävähtää**^{53-F} 1. нёркák (я. куáляк) потыны, зúркák (я. эзыра克) луыны; **s. hereille** зúркák луыса сайканы 2.: **s. punaiseksi** чыжектыны, гордэктыны (*бам ссы*); **s. vitivalkoiseksi kasvoiltaan** дэра кадь кöдэктыны **säyne**⁴⁸, **säynävä**¹⁰ зоол. (чебер) сон, язь (*Leuciscus idus*) **sää**¹⁸ куаз; **kaunis sää** шулдыр куаз; **sää lämpenee** куаз шунытске (я. шуныт кариське); **sää viilenee** куаз кезытске (я. кезыт кариське); **kylmällä** **säällä** кезыт куазен (я. куаз дыръя) **säädellä**^{67-C} тупатьяны, шонеръяны, регулировать карыны; **yhteisö pyrkii aina säätelemään jä-sentensä käyttäytymistä** коллектив [-л-] кóтьку членъёсызлэс асьсэзы(з) кызы воземзэс шо-

неръяны туртгэ; **termostaatti** **säätelee jäälkaapin lämpötilaa** *tex.* термостат холодильниклэс температу́разэ регулировать каре
säädyllinen³⁸ шонер|буро*, -лыко, порядочной; **noudattaa säädyllisiä tapoja** шонербуро (я. умой) сямыёсты чакланы
säädytön^{34-C} шонербартэм*, гольт(ы)рес, жоб, непорядочной; **s. asu** шонербартэм (я. гольтрес) вылтус; **säädyttömät puheet** гольтрес (я. жоб) вераськемъёс
säädös³⁹ юр. пунктэт*, постановление, косэт*, указ; индылонрад*, положение
sääennusteste⁴⁸ куазья (я. куазь сярысь) тодъяськон*, куазлы прогноз
sääkski⁷ зоол. чорыгасьдушес, скопа (*Pandion haliaetus*); > **kala-sääski**
sääli⁵ жаль (потон), жалян(лык); **olla s., käydä sääliksi** жаль потыны; **minun on häntä s.** мыным со жаль потэ; **on s. hukata aikaa** дырез быдтыны жаль; **säälistä** жаляса, жаль потэмьис
säälimätön^{34-C} жалянэз валастьэм, жалясътэм, чурыт (сюлэмо); **s. ihmisen** жалянэз валастьэм адями; **s. kuri** чурыт (я. жалясътэм) дисциплина
sääliä⁶¹ жаляны; **s. avuttomia** быгати́сътэм (я. юрттэлти кулэяськись) муртъёсты жаляны; **säälimättä** жалятэк
säännöllinen³⁸ 1. (*yhdenmukainen*) шонер, одиг кадь, огка́дь; **s. hammasrivi** шонер пинь рад 2. (*tasaisesti tapahtuva*) радызъя (ортчись), эсэпрадо*, регулярной;

(*systemaattinen*) тупатэм радъя (ортчись), *сöзнат|лыко, -ъя, систематической; **s. liikenne** транспортлэн эсэпрадо (я. ради́зъя) ветлэмез; **s. hoito** сöзнатъя (я. тупатэм радъя) утялтон (я. эмъян) 3. (*normaali*) шонер(радо*), эсэпрадо*, нормальной; (*kunnollinen*) йыг-йыг, йён-йён; **s. kasvu** шонер(радо) будон; **s. kehitys** эсэпрадо (я. нормальной) азинсон; **s. elämä** йыг-йыг (я. калык радъя) улон; **s. taivutus** кыл. шонер(радо) кылпум вошъян
säännöllisesti 1. (*yhdenmukaisesti*) шонер, одиг кадь, огка́дь 2. (*tasaisesti*) радызъя, эсэпрадо*, регулярно; (*systemaattisesti*) тупатэм радъя, *сöзнат|лыко, -ъя, системая, систематически 3. (*normaalisti*) шонер(радо*), эсэпрадо*, нормально; (*kunnon*) йыг-йыг, йён-йён; чшт. > **säännöllinen**
säännönmukainen³⁸ 1. (*sääntöjä noudattava*) шонер(радо*), кулэ (луись); **s. menettely** шонер карон, шонеррадо действие; **säännönmukaisessa järjestysessä** кулэ луись радъя 2. (*tavanomainen*) огшоры, эсэп(рад)o*, нормальной
säännöstellä⁶⁷ радъяны, радаз пуктыны, регулировать карыны; **s. hintoja** дунъёсты радъяны
säännötön^{34-C} 1. (*erämuotoinen*) радтэм (я. шонертэм) вылтусо (я. фóрмаë); **s. kuvio** радтэм вылтусо фигура (я. пужы) 2. (*vaihtelava*) рад|тэм, -тэк 3. (*eränormaali*) эсэпрадтэм*, аномальной
sääntö^{1-J} 1. шонеррад*, прáвило; **pelin säännöt** шудонлэн шонер-

радэз (я. прáвилоосыз); **noudattaa sääntöjä** шонеррадэз чакланы; **rikkoaa sääntöjä** шонеррадэз тыйны **2.** (*norma*) эсэпрад*, норма **3.: säännöt** тр. л. индылон-рад*, устав **sääri²⁶** кук, пыдьюмыл **sääski⁷** зоол. чибинь, нымы **säästeliäs⁴¹** шыръя|сь, -са, шыръяны быгатйись, ёжыт(ась); (*niukka*) ляб, ёжыт, чурыт; **s. rahan käyttö** уксёез ёжыт (я. шыръяса) быдтон; **sanoissaan** **s.** кыллы чурыт **säästyä³²** **1.** кыльны (*быдтытэк*), шыръясыкыны, люкасыкыны **2.** (*välittyä*) палэнсыкыны; (*pelastua*) улэп кыльны, утиськыны **säästäväinen³⁸** шыръя|сь, -са, шыръяны быгатйись, ёжыт(ась); **s. ihmisen** шыръясь адями; **s. elämäntapa** шыръяса улон амал **säästäväisyys⁴⁰** шыръяны (я. ёжытаны) быгат|он, -эм, шыръясь (я. ёжытась) лу|он, -эм **säästää³³** **1.** шыръяны, ёжытаны; (*koota*) люканы; **s. rahaa** коньдон (я. уксё) шыръяны; **s. asuntoa varten** квартíралы люканы (я. коньдон ёжытаны); **s. ruoassa** [*ruua-*] сиён чотын (я. вылын) шыръяны; **s. aikaa** дырез шыръяны **2.** (*panna talteen*) (утыны я. ёжыт) поныны, утятлыны; **s. rahaa pankkiin** коньдонэз банке поныны **3.** (*sääliä*) жаляны, утыны; **voimiaan säästämättä** кужымдэ жалятэк; **s. itseään** ас-

тэ жаляны (я. утыны, эскерыны)

säästö¹ **1.** (*säästäminen*) шыръя|н, -м, ёжыт|н, -м; экономи(я); (*kokoaminen*) люка|н, -м; **hänellä on rahaa säästössä** солэн ёжытам (я. люкам) коньдонэз вань **2.** тр. л. ёжытам коньдон, ёжытамъёс*, сбережёнос; **hanel-lä on säästöjä** солэн ёжытам коньдонэз вань (*банкын*)

säästöpankki^{5-A} ёжытам (я. утён) банк, сбербанк; **tallettaa raho-jaan säästöpankkiin** коньдондэ сбербанке поныны

säätiesdotus⁴⁰ куазь сарысь ивортон, куазь тодытон*, метеосвóдка

säätiö³ ваньбурут*, фонд (*юрттэт уксё*); **kulttuuris.** лулчеберетъя* ваньбурут, культурая фонд

sääty^{1-F} **1.** ист. сослóвие **2.** (*luokka*) мер* (я. общéственной) класс [-с]; (*arvo*) сан, чин, (сий-дано) ним

säätää^{53-F} **1.** кылдытыны, поттыны (законъёсты); **s. lakeja** катъёс* (я. законъёс) поттыны **2.** (*mää-rätä*) тупатыны, юнматыны, пуктыны; **laissa säädetty** катэн* (я. законэн) тупатэм **3.** *tex.* (*säädel-lä*) тупатыны, пуктыны, регулировать карыны; **s. moottoria** моторез тупатыны (я. регулировать карыны)

sölkup⁵ селькуп; > **selkup**

söpö¹ вер. мус|о, -потон; **s. koiran-pentu** мусо кучапи

T

taa > **taakse**

taaja⁹ чем; **t. metsä** чем нюлэс; **t. asutus** калыклэн чем (я. уноен) улыны пуксемез; **taajat sydä-menlyönnit** сюлэмлэн чем жугиськемез

taajaan чем; бордысь бордаз; **istuttaa t.** чем мертвьны; **t. rakennettu lähiö** чем (я. бордысь бордаз) пуктылэм юртъёсын микрорайон

taajama¹⁰ улонтий (вадес)*, наслённой пункт; **kaupungit, kylät um. taajamat** картьёс, гуртъёс но мк. улонтий вадесьёс; **kirkonkylän t.** черкогуртлэн шорыз

taajuus⁴⁰ чемлык, чем лу|он, -эм; бордысь бордаз лу|он, -эм; чшт. > **taaja**

taakka^{9-A} ныпъет (*nuono make*), груз; **raskas t.** секйт ныпъет (я. груз); **verot.** выжт. налогъёсын ныпъет

taakse нб. но ск. сьоры, бер|е, -ы; **talon t.** корка сьоры; **aurinko laski vuoren t.** шунды гурезь сьоры пуксиз; **hän asettui jonoon veljensä t.** со черодэ выныз бере (я. бёрсыы) султз; **kaupunki jää taaksemme** гόрод берамы (я. мышкамы) кылиз

taaksepäin бер|лань, -пала, сьор|лань, -пала; **ottaa askel t.** одиг вамиш берлань лэсътыны; **siirottää kelloa t.** часэз берлань карыны (я. выжтыны)

taantua^{52-J} беринскыны*, регрес-сировать карыны; (*rappeutua*) деградировать карыны

taas нόш (ик), вýльбýсь, берен; **hän tulit t. luoksemme** нόш со асьме доры вуиз

taata^{73-D} 1. (*antaa takuu*) оскетаны*, оскет(бур)* сётыны, гарантíровать карыны; **hän takasi poikan-sa lainan** пиезлэс пунэмээ берильтон вылъсь, со оскет сётз (я. поручиться [-ща] карисъкиз) 2. (*turvata*) обеспечивать (я. гарантíровать) карыны

taateli⁶ фýник

tabletti^{5-C} таблéтка

tae^{48-D} оскет(бур)*, гарант(я); **mí-nisteriö antoi takeet hankkeen rahoituksesta** проектлы коньдон висъян пумысен министéрство оскет сётз

tahallaan юри, юромо; **tehdä t. jtak** юри мае ке лэсътыны

tahansa котъ=, оло=; **kuka t.** котъ-кын, котъкудз, олóкын но; **mí-kä t.** котъмá(р), олóмá(р) но; **missä t.** котъкытын, олóкытын но; **millainen t.** котъ|кычé, котъ-кудз, олóкычé но

tahaton^{34-C} шöдтэк шорысь (я. ас эрказ) + **kn. я. кк.-лэсь мн. / partis. t. teonn.**, юри луисътэм; **t. virhe** шöдтэк шорысь кылем янгыш; **t. liike** шöдтэк шорысь (я. ас эрказ) вырзон

tahdikas^{41-A} лякыт, йёнзэ вала|сы, -са, такт|о, -эн, тактичной; **t. ihmisen** лякыт (я. йёнзэ валасть) адями; **t. käytös** астэ йёнзэ вала-са возён, лякыт возисъкон

tahdonvoima¹⁰ пуш кужым, мыл-кужым*; **tahdonvoimaa vaativa**

suoritus пуш кужымез кулэ карись уж(рад)
tahdoton^{34-С} ляб (сямъем), (пуш) кужымтэм, мылкужымтэм*, небыт *выжт.*; **t. ihmisen** небыт (я. ляб сямъем) адями
tahko¹ 1. шер (*котрес*), зуд; **teroittaa kirves tähkolla** тирез зудэн шерыны 2. *геом.* грань
tahkota⁷⁴ шерыны (*котрес шерен*), зуданы; **hän tahkosi kirveen teräväksi** со тирез лэчыт луытозь шериз
tahmainen³⁸ лякиськись, тяп(ы)-лес, тулег; **t. kieli** лякиськись кыл; **tahmaiset karamellit** лякиськись карамель конфет(ъёс) [ка-]
tahmea¹⁵ 1. лякиськись, нүч-нуч; **t. hämähäkinseitti** лякиськись чонари вотэс 2. (*jähmeä*) нач-нач, нап
tahna⁹ паста
taho¹ пал; **he asuvat samalla taholala** соос сопалан ик уло; **katsella joka taholle** кόтькуд пала учкылыны; **kaikilta tahoilta** кόтькуд палась (я. паласен)
tahra⁹ виши; шапык; **rasvat**. вöй виши; **mustet**. чернила шапык
tahraantua^{52-И} наштаськыны, саптаськыны, паньсаськыны; **t. lokaan** дэриен наштаськыны, нöд(эсъ) луыны
tahrata⁷³ наштаны, саптаны, паньсаны; **t. kätensä maaliin** кидэ бүёлэн наштаны; **t. lokaan** дэриен саптаны, нöдмытыны
tahria⁶¹ > **tahrata**
tahriutua^{52-Ф} > **tahraantua**
tahti^{5-Ф} 1. такт; ритм; **valssin tadtissa** вальслэн ритмезъя 2. (*poppeus*) жоглык, темп [тэ-]
tahto^{1-Ф} 1. мыл|кужым*, -кыд, лул-

пуш; **luja t.** юн мылкужым (я. мылкыд); **heikko t.** ляб мылкужым (я. лулпуш) 2. (*pyrkimys*) мылкыд (кар|он, -ем), мылкыдъясык|он, -ем; **omasta taidostaan** ас мылкыд каремъя; **vastoin tahtoa** кўжмысь, мылкыдлы (я. мылпотэмлы) пумит \diamond **saada tahtonsa läpi** аслэсътыд чогыны
tahtoa^{52-Ф} 1. (*haluta*) =_М *пумо* кн. / =_М-partis. + потыны *yksipers..*, мылкыд (я. эсэп) карыны, кулэ (карыны); (*pyrkiä*) турттыны; **tahdon sanoa** (мынам) вераме потэ; **hän tiesi mitä tahtoi** со тодэ вал, мар солы кулэ; **koira tahtoo (päästä) ulos** пуны педло потыны турттэ, пунылэн педло потэмез потэ 2.: **ovi ei tahdo auetta** ёс уг усътиськы; **ruoho ei tahdo kasvaa hiekassa** луо вылын турын уг буды
tai герз. яке; коть ... коть; **tänään tai huomenna** туннэ яке чуказе; **katso pöydältä, hyllyltä tai kaapista** учкы јёк вылысь, жажыясь яке шкафысь; **tule sisään, tai minä suljen oven** пыр, яке мон ѡсэз ворсало
taide^{48-Ф} устолык*, иску́ство [-уст-]
taidemaalari⁶ суредась(кись) (*буёлэн*), худóжник
taidemuseo³ чеберлыкъя* (я. художественной) музей
taideteos³⁹ чеберлыко кылдытос*, художественной произведéние
taidokas^{41-А} усто (я. быгатыса) (лэсътэм); **t. työ** усто лэсътэм уж
taidoton^{34-С} быгатйсътэм, валасьтэм; **suomen kielen t.** финн [-н] кылэз валасьтэм, финн кылын вераськыны быгатйсътэм

taika^{9-D} веднась|он, -ем, пёртмась-
к|он, -ем, син пёртма|н, -м; **taiat**
тр. л. пёртмаськон сэбедьёс
taikatemppu^{1-B} син пёртман, фо-
кус; **tehdä taikatemppu** син(эз)
пёртманы, фокус возьматыны
taikina¹² ыльнянь; **alustaa taikinaa**
(ыль)нянь лайныы (я. нырыны)
taikka > **tai**
taikoa^{52-D} 1. (**tehdä taikoja**) веднаны,
веднаськыны *intr:* *jksik (muuttaa*
taikomalla) (веднаса) пёрмтыны
(кинлы *ke*); **sammakoksi taiottu**
prinssi бакалы пёрмтэм принц
2. (**tehdä taikatemppu**) син пёрт-
маны, фокус возьматыны, -ъяны
taikuri⁶ син пёртмась, фокус возь-
матйсь, фокусник, волшебник
taimen³² зоол. чиборка, форель
(*Salmo trutta*)
taimi²⁵ уд; (*taimet myös*) узымы;
(*istukas*) мерттос; **kaalintaimet**
кубиста уд(ъёс)
tainnoksi|ssa, -in: olla tainnoksissa
жёломемын (я. жёлак усемын)
луны, йырсазез ыштыны; **lyödä** (*t. iskeä*) **tainnoksiin** жёломы-
тыны, онгромытыны; **mennä**
tainnoksiin жёломыны, жёлак
усыны, йырсазез ыштыны
tainnuttaa^{53-C} жёломытыны, онгромытыны, гуньдытыны *выжт.*;
uutinen aivan tainnutti hänet
выжт. ивор сое копак гуньдитиз
taintua^{52-J} жёломыны, онгромыны,
йырсазез ыштыны
taipua^{52-E} 1. куасалскыны; (*koukis-tua*) купырскыны; (*painua alas*)
някырскыны; **t. kaareksi** буко
кадь куасалскыны; **t. alaspäin**
някырскыны, уллань лэзькыны
(я. куасалскыны); **puut taipuivat**
tulessa писпуос тёл шорын

куасаллясько вал; **kieleni ei tai-vu lausumaan sitä sanaa** *выжт.*
со кылэз вераны кылы уг бे-
рытсы 2. (*alistua*) улсаськыны*,
подчинйтесь [-цца] кариськыны;
(*myöntyä*) сётскыны; (*suostua*) соглаш кариськыны; **t. jnk**
tahtoon кинлэн ке мылкыдызья
кариськыны, кинлэн ке мылку-
жымезлы* улсаськыны 3. кыл.
вошъяськыны; (*nominit myös*)
склоняйтесь [-цца] кариськыны;
(*verbit myös*) спрягаться [-цца]
кариськыны; **taipuvat sanaluokat**
вошъяськись вераськон люкетъ-
ёс
taipuisa¹⁰ 1. куасалляськись, нөзь,
лэйкыт; **t. oksa** куасалляськись
вай 2. *выжт.* лэйкыт; **t. luonne**
лэйкыт сям (я. лулпуш); **t. poli-
tiikka** лэйкыт (я. гибкой) полый-
тика
taipumaton^{34-C} 1. куасалляськись-
тэм, жот(ы)рес 2. *выжт.* (*luja*)
юн; (*urpiniskainen*) ваменэс,
мыдланес; **t. luonne** ваменэс сям;
kuriin t. дисцилинаез чаклась-
тэм 3. кыл. вошъяськисьтэм;
taipumattomat sanaluokat вошъ-
яськисьтэм вераськон люкетъёс
taipumus³⁹ 1. кыстийскон (*make*
бордин), мылкыд (луон), быга-
тон(лык); **rikolliset taipumukset**
йыруж лэссыны кыстийскон;
hänellä on kirjallisia taipumuksia
солэн гожъяськыны быгатонлы-
кез вань 2. (*alttius*) сёт|йськон,
-скон; (*tendenssi*) тендёнци(я)
[тэндэ-]; **allergiset taipumukset**
аллергили [-л-] (жог) сётийскон
taistelija¹² 1. (*tappelija*) жугись-
кись; (*sotija*) ожмаськись, ожчи*,
боец 2. (*kamppailija*) нюръясь-

кись; **vapaust**. эрик понна нюръясъкись

taistella⁶⁷ 1. (*tapella*) жугисъкыны; (*käydä sotaa*) ожмасъкыны; **t. paljain nyrkein** киын (гинэ) жугисъкыны; **t. vihollista vastaan** тушмонэн жугисъкыны (я. ожмасъкыны) 2. (*katppaila*) нюръясъкыны; **t. jnk kanssa** кинэн ке (я. маин ке) нюръясъкыны; **t. jtak vastaan** кинлы ке (я. марлы ке) пумит нюръясъкыны; **t. voitosta** вормон понна нюръясъкыны; **t. vaikeuksia vastaan** шуг-секытъёсын нюръясъкыны

taistelu² 1. (*tappelu*) жугисък|он, -ем; (*sodankäynti*) ожмасък|он, -ем, ож 2. (*kamppailu*) нюръясък|он, -ем; **t. voitosta** вормон понна нюръясъкон; **чшт.** > **taistella**

taitaa^{76-Ф} 1. кадъ, лэся, дыр, шёдске; **t. sataa** зоре, лэся; зорыны медэ кадъ; **hän on tainnut jo tulla** со лыктэм ни кадъ; **te taisitte tuntea hänet** сое тодйськоды вал, шёдске 2. (*osata*) валаны, быгатыны, тодыны; **t. vieraita kielii** мурт кыльёсты тодыны (я. валаны)

taitamaton^{34-С} 1. (*osaamaton*) власътэм, быгатысътэм, тодйсьтэм, амалтэм; **kieltä t. matkailija** кылэз власътэм (я. тодйсьтэм) турист; **t. työntekijä** амалтэм (я. быгатысътэм) ужась 2. (*kehno*) валатэк, быгаты|тэк, -мтэ, пёрмостэм; **t. aseen käsitley** ож тирлыкез валатэк кутон

taitava¹ 1. (*osaava*) усто, быгат|йсь, -ыса; (*käsistäään myös*) киаш|лы, -о, киё-башо; (*näppärä*) етиз; **t. työntekijä** усто ужась; **t. jalkapallonpelaaja** футболэн етиз

(я. усто) шудайсь; **taitavaa työtä** усто (я. быгатыса лэсътэм) уж

taitavuus⁴⁰ устолык, быгатонлык; (*käisityön myös*) киашлы (я. киёбашо) лу|он, -эм; (*näppäryys*) етизлык; **чшт.** > **taitava**

taiteellinen³⁸ художественной, *устолык|о, -ья; чеберлыко*; **teatterin t. johtaja** театрлэн устолыкъя (я. художественной) кивалтисез

taiteilija¹² устолыкен* (я. иску́сство[-уст-]) вырись, творчество удысын ужась; (*taidemaalari*) суредаксы(кись), художник; (*näyttelijä*) артист, (*naishenkilö myös*) артистка

taito^{1-Ф} вала|н, -м, быгат|он(лык), -эм, амал; (*käisityön myös*) киаш; **tiedot ja taidot** тодонъёс но вланьёс; **suomen kielen t.** финн [-н] кылэз (умой) валан; **ajot** (транспортэ) валтыны* валан (я. быгатон); **ammattit**. ёнерлыко* (я. профессио́нальной) быгатон(лык)

taitolulistelu² фигурной (я. устолыко*) нискилан

taitse нб. съörtй, бертий, мышкытй; **hän kulki aidan t.** со кенер съörtти ортчиэ

taittaa^{56-С} 1. (*laskostaa*) куасалтыны (пырак); **t. kahtia** шори куасалтыны, куасалтыса кык полэс карыны 2. (*katkaista*) тыйлатыны, чиг(т)ыны; **t. oksa** ваэз тыйлатыны (я. чигтыны); **t. kätensä** кидэ чиг(т)ыны 3. **poliigr.** верстать карыны

taitto^{1-С} **poliigr.** верстать кар|он, -ем

taittu^{52-С} 1. (*taipua*) куасалскыны, куасалтисъкыны (пырак); **t. kah-**

tia шори куасалскыны, куасалсыса кык полэс луыны **2.** (*katke-ta*) чиг(исък)ыны, тыйлскыны; **puu taittui myrskyssä** сильтöл дыръя писпу чигиськем **taituri⁶** усточи, кибашлы, мäстер, виртуоз; **käsitööt.** киужъя усточи (я. кибашлы); **viulut.** скрипкаен шудонъя усточи (я. виртуоз)

taivaallinen³⁸ **1.** *вылй ст.* ин(мысь), инлэн, куазлэн; **t. ja maallinen rakkaus** ин но музъемвил яратон; **t. isä** инмысь атай, инлэн атаез **2.** (*erinomainen*) усто, зол, абдрамон (умой я. чебер); **taivaallista musiikkia!** абдрамон чебер мýзыка!

taivaanrantा^{9-ј} инвис, инвож, горизонт

taivaanyuohi²³ зоол. нюртака, му- выртака (*Gallinago*)

taivas⁴¹ ин(бам); **t. on pilvessä** инбамын пилемъёс; **lentokone lentää taivaalla** самолёт инметй лобе; **ylistää jtak maasta taivaaseen** выжт. кинэ ке инбамозь жутыны

taivuttaa^{53-С} **1.** куаса(лты)ны; **t. alas** уллань куасалтыны, някыртыны; **t. kaarelle** буко кадь куаса(лты)ны; **t. nauha** кортчогез куасалтыны **2.** (*pakottaa*) жутыны, -каны (кытчы ке), берыктыны (кин ке пала), соглаш кариськтыны; **t. tekemään paha asia** урод уже жутыны; **t. jk puolleleen** кинэ ке ас палад берыктыны **3.** **kyll.** вошъяны; (*nomineja myös*) склонять карыны; (*verbejä myös*) спрягать карыны; **t. sijamuodoissa** падежъёсъя вошъяны

taivutus³⁹ *кыл.* кылпум вошъя|н, -м, вошъяськ|он, -ем; (*deklinaatio myös*) склонение; (*konjugaatio myös*) спряжение; **substantiivien t.** макенимъёслэн* (я. существительнойёслэн) кылпум вошъямъзы

taivutuspäte^{48-С} *кыл.* кылпум, кыл вошъян итэт*

taju¹ **1.** (*tajunta*) йырсазь, сазылык, астэ шёдон (я. валан); **olin täysin tajuissani** мынам йыры быдэсак сазь вал; **häneltä meni t.** со йырсазъэ ыштиз, со шёдэмись (я. валамысь) дугдиз; **tulla tajuihin-sa** сазёмыны, сазтьиськыны, шёдыны (я. валаны) кутскины **2.** (*umtarryskey*) шёдон, валан; **ajant.** дырез шёдон

tajunta^{9-ј} йырсазь, астэ шёдон (я. валан), сознание; **tajuntaan tunkeva melu** йырсазе донгиськись куара; **menettää tajuntansa** йырсазъэ ыштыны

tajuta⁷⁴ **1.** (*aistia*) шёдыны, валаны; **ihmiskorvin tajuttavat äenet** адями пельын шёдыны луоно куараос **2.** (*tiedostaa, ummärtää*) валаны (*быдэсак*); (*oivaltaa myös*) валатскины; **hän ei tajunnut vaaraa** со кышкытлыкез (пумозяз) ёз вала

tajuton^{34-С} йырсазъэ ышт|эм, -ыса, йырсазъ|тэм, -тэк, шёдйсътэм-валасътэм, шёдьтэк-валатэк; **t. potilas** йырсазъэ ыштэм висись; **maata tajuttomana** шёдьтэк-валатэк (я. йырсазъэ ыштыса) кыллыны; **mennä tajuttomaksi** йырсазъдэ ыштыны

taka= *куши.* бер(ысь); **ксъ:** **takajalka** бер пыд; **takarivissä** бер(пал) рядын

takaa *нб. но ск.* (*toiselta puolelta*) съёргысь, -ысен, -тй; (*takapiollelta*) беры|сь, -сен, -тй, мышкы|сь, -сен, -тй; **ilmaantua talon t.** корка съёрысь потыны; **riun t. mänä en näe mitäään** писпу съёрысен мон номыр уг адзисьky; **tie kulkee talon t.** сюрес корка съёртй (я. бертй) ортче; **takki on t. rikki** куртка мышкытй кеське-мын ◇ **ajaa jtak t.** кин ке (я. маке) съёры уйиськыны

takaa-ajaja¹⁰ уйись(кись), уйылсъ

takaa-ajo¹ уйиськ|он, -ем, уён, уем, уйыл|он, -эм, погоня; **kar-kurin t.** пегзэм мурт съёры уйиськон, пегзэм муртэз уён (я. уйылон); **aloittaa t.** уйиськон мытыны

takaapäin бер|ласянь, -ысен, -тй; **tulla jnk luo t.** кин ке доры бер|ласянь (я. бертйз) лыктыны

takaisin бер|ен, -лань; **antaa t.** берен сётыны; **palauttaa t.** берен сётыны, берыктыны; **tulla t.** берен лыктыны, берыктиськыны

takamus³⁹ *анат.* берпал, сарыл; **leveä t.** паськыт берпал

takana *нб. но ск.* (*toisella puolella*) съёрын; (*taitse*) съёртй; (*takapiolla*) берын, мышкын; бертй, мышкытй; **oven t.** ёс съёрын; **hänen talonsa t.** корка бераз (я. съобраз); **kävällä talon t.** корка бертй (я. съёртй) ветлыны; **istua jnk t.** кинлэн ке бераз (я. мышказ) пукыны; **onko joku vielä takanasi?** (*esim. jonossa*) съобрад кин ке сылэ на-а?; **selän t.** *выжт.* тыбыр (я. син) съёрын (я. съёркытй)

takaosa¹⁰ бер (люкет)

takapakki^{5-A:} *ottaa takapakkia*

(берлань) чигнаны, берлань мыныны

takaperin 1. берин, мышкин; **kulkea t.** берин мыныны, чигнаны

2. (*taaksepäin*) бер|лань, -пала

takapuoli²⁶ **1.** (*takaosa*) бер; (*kääntö-puoli*) мукет пал, мыш, събр; **talon julkisivu ja t.** коркалэн азызы ну бериз; **talon takapiollella** корка берын; **peilin t.** синучконлэн мышкыз (я. мукет палыз) **2.** *анат.* (*takamis*) берпал

takaraivo¹ *анат.* йырбер; (*alaosa*) силь|събр, -бер; (*yläosa*) йыртыш

takaus³⁹ оскет (сётон)*, поручи-тельство; **saada jltak t. lainalle** (*t. lainaan*) кредитлы (я. кредит басьтон понна) кинлэс ке оскет (я. поручительство) басьтыны; **mennä ystävänsä puolesta takaukseen** эшедлы поручитель (я. оскет сётись*) луыны

takavarikko^{4-A} *юр.* конфискаци(я), секвэстр

takavarikoida⁶² конфисковать ка-рыны

takellella^{67-I} дыг-мог луыны, мог-зыны, канжаськыны *выжт.*; **puhua takellellen** дыг-мог вераськыны; **kieli takeltelee** кыл бы-гыльме (я. канжаське); **yhteistyö takelteli** щош ужан канжаськиз (я. могзиз)

takertua^{52-K} **1.** (*jääädä kiinni*) кугзаны, ёрканы, шедыны; **leninkini**

takertui naulaan платьяе корт-чоге шедиз; **luu takertui kurkkui** лы ныылонэ шедиз (я. ёр-каз) **2.** (*ottaa kiinni*) кутсыны, кутийскыны, кырмиськыны (*ма-ке борды*); **lapsi takertui äidin helmoihin** нылпи анаезлэн созул бордаз кырмиськиз; **t. jnk sanoi-**

- hin** *выжст.* кылвыжые кутсыны, кылъёс борды тэбиныны
- takia** *нб.* сэрен, йырин, валче (*instr.*): (*varten*) понна; (*jnk joh-dosta*) луыса (*dat.*): **sen** *t.* соин сэрен; **hän lähti sinun takiasi** то-нэн йырин со кошкиз; **kylmän t.** кезытэн сэрен, кезыт луэмен; **myöhästyin sateen t.** зорлы луыса бероми
- takiainen**³⁸ бот. арыкман, лугы- (куар) (*Arctium*)
- takinkääntäjä**¹⁰ *выжст.* азё-bero уробо, хамелеон (*адями ссы*)
- takka**^{9-A} камин
- takki**^{5-A} куртка; (*miesten puvun*) пиджак; (*naisten puvun*) жакет; (*päällyst.*) пальто; (*työt., aamut.*) халат
- takku**^{1-A} люк (*гон, йырси люк*); **tukka takussa** люк-люко йырси; **koiran turkki on täynnä takkuja** пунылэн гонэз лусытыр-лусытыр
- takkuinen**³⁸ лусыт(ы)р|о, -ес, люк-люко; **mennä takkiseksi** тугась-кыны (*ксь йырси*), люк-люко (*я. лусыстро*) луыны
- takoa**^{52-D} 1. дурыны, дуриськыны *intr.*; **t. rautaa** кортэз дурыны; **seppä takoo pajassa** дуриськись кебитын дуриське 2. (*hakata*) йыганы, коканы, тышканы; **t. nyckillä ovea** мыжыкен ёсэ йыганы
- takorauta**^{9-F} (*умой*) дуриськись корт
- taksa**⁹ дун (пуктэт*), тариф, тák-са *puhek.*
- taksamittari**⁶ таксометр
- taksi**⁵ такси; **tilata t.** такси отыны
- taksiasema**¹⁰ такси сылонни, такси(ослэн) стоянка(зы)
- takuu**¹⁷ 1. гарант(я), оскетбур*
- kahden vuoden t.** кык арлы гарант(я); **antaa t.** оскетбур (*я. гарантি*) сётыны 2. (*takaus*) оскет (сётон)*, поручительство 3. (*vakuus*) залог; **hänet vapautetiin takuita vastaan** сое залог сётыса мозмытыйзы
- tali**⁵ кой (скаллэн, ыжлэн)
- talikko**^{4-A} саник, вилка
- talitainen**³⁸ зоол. (бадзым) пислэг, койсись (*Parus major*)
- talja**⁹ ку (бадзым пудо-пойшурлэн нием күэз); **karhun t.** гондыр ку; **kultainen t.** миф. зарни руно
- talkkuna**¹² nöpr. жожон
- talkkunajauho**¹ жожон пызы, сезывыз
- talkoot**¹⁷ *тр. л. веме* (дэмен юрт-тийсцыса ужсан); субботник [-б-]
- tallata**⁷³ 1. лёг|аны, -ыны; **t. tie** сюрес лёгыны; **t. lokaan** дэрие лёг-ганды; **älä tallaa nurmikkoa!** газонээ эн лёга! 2. (*astua*) лёгыны; (*astella*) вамишьяны, шаганы
- tallautua**^{52-F} *nass.* лёгаськыны, лёгиськыны; **kovaksi tallautunut** маа чурыт лутытозь лёгаськем музьем; **tie on jo hyvin tallautunut** сюрес умой лёгиськем(ын) ни
- tallementaa**^{54-J} 1. гожтыны, утыны, гожтыса (*я. утыса*) кельтыны (*ксь магнитной лентae*); **t. levylle** диске гожтыны; **tallenna!** *ит.* утёно, утыса кельтоно 2. ёшт. > **tallettaa**
- tallessa:** **rahat ovat t.** коньдон жи-кыт понэмэн (*я. утятлэмэн*); **kirje on minulla t.** гожтэт мон киын, жикыт понэмэн; ёшт. > **talteen**
- tallettaa**^{53-C} возыны поныны, утыны сётыны, депонировать

карыны; (*pankkiin myös*) понэт* (я. вклад) лэсътыны; **talletin arvopaperit tallelokeroon** дуно кагазъёсты банкысь сейфлэн ячейказаузыны понёт; **t. rahoja pankkiin** коньдонэз банке поныны
talletus³⁹ понэт*, вклад, депозит; (*säästö*) ёжытам коньдон (я. уксё); **pankkit.** банкысь понэт (я. ёжытам коньдон)
talli⁵ 1. (*hevost.*) вал гид 2. (*autot.*) гараж; (*halli*) парк (техникалы); (*veturit.*) депо [дэ-]
talo¹ 1. корка, юрт; **monikerroksinen t.** трос этажъем корка (я. юрт); **asuint.** улон корка; **kulttuurit.** культурта юрт 2. (*maalaist.*) юрт(ъер), куаес, усадьба; **taloniisäntä** юрт кузё 3. (*työpaikkana*) ужъюрт*, учреждение, фирма, предпрайтие; **t. tarjоaa** фирма утятлэ (я. куно каре, сюдэ-секта)
talonnies⁴² юрткотыр утятлтись*, двёрник
talonpoika^{10-D} крестьян
taloudellinen³⁸ 1. эконóмик, эконóмической, возёсэн* (я. хозáйствоен) герзаськем; **valtion t. kehitys** кунлэн эконóмик (я. эконóмика ласянь) азинсконэз 2. (*rakhallinen*) коньдон (я. уксё) (ласянь), коньдонбур*, финáнсовой; **perheen t. asema** семьялэн коньдон ласянь югдурез (я. положениэз) 3. (*edullinen*) шыръя|св., -са, эконóмной, эконóмичной, пайдаё; **voimien t. käyttö** кужымез шыръяса быдтон (я. уже кутон); **t. auto** эконóмичной (я. уксёэз шыръясь) машина
taloudenhoitaja¹⁰ 1. возёсэн* (я.

хозáйствоен) вырись (я. кивалтись); возёсэн* (я. хозáйствоен) завéдовати карись, завхоз *ruhek.*

2. (*perheen emännöitsijä*) эконóмика

taloudenhoito^{1-F} 1. эконóмикаен (я. возёсэн*, хозáйствоен) вырон, возёсэз* (я. хозáйствоез) вордон (я. утён); **valtion t.** кун эконóмикаен кивалтон 2. (*kotitaloustyöt*) корка (я. юрт) вордон (я. утён), дорись ужъёс, пёр

talous⁴⁰ 1. эконóмика; (*järjestelmä*) возёс*, хозáйство; **yksityinen t.** нимаз ужан возёс* (я. хозáйство); **kaupungin t.** кар возёс; **hointaa taloutta** хозáйство вордыны (я. утыны), возёсэн вырыны 2. (*varallisuus*) коньдон(бур*) югдур, финáнсовой положение

taloustiede⁴⁸ эконóмика (*наука*)

talteen: **panna rahat t.** коньдонэз ёжыт поныны (я. утяттыны); **poliisi korjasi juopineet t.** полýция юэмъёсты съобраз нуиз; **шит.** > **tallessa**

talta^{9-C} ожон, чёжныр; зуйблó

talttua^{52-C} буйга(тссы)ны, зйбломыны; (*tyyntyä*) чалмыны, шыпчыны

taltuttaa^{53-C} буйгатыны, зйбломытыны; (*tuuppyttää*) чалмытыны, шыпчытыны

taluttaa^{53-C} (валтыса) ну(пл)ыны, валтыны; **t. lasta kädestä** ныл-пиес китйз валтыса нуыны

talutushihna⁹ нуллон е, думет (кесь пуньеэз нуллон понна)

talvehtia^{61-F} толлыны

talvi⁷ тол; **kaiken talvea, koko talven** толбыт; **tänä talvena** туэ толалтэ; **talveksi** толлы; **talvella** толалтэ

- talvinen**³⁸ тн. тол; **t. sää** тол куазь
tamineet⁴⁸ тр. л., вер. дйськут,
 экипиробка
tamma⁹ кобла, эрвал
tammenterho¹ тыпы мульы
tammi⁷ I бот. тыпы
tammi⁷ II > **tammipeli; pelata tammea** шашкиен шудыны
tammikuu¹⁸ толшор, январь
tammipeli⁵ шашки (*шудон*)
tampata^{73-В} вер. 1. (*tallata*) лёганы
 (*таши-таши*); **t. lumi kovaksi** лымы-
 ез чурты лутытозь лёганы 2.
 (*томуттая*) тышканы (*валесээз*,
 ковёрез но мк.)
tanakka^{14-А} 1. лапкес, таза (муго-
 ро); **t. painija** таза (мугоро)
 нюръяськись; **t. vartalo** лапкес
 мугор 2. (*yahva*) юн, зол
tankata^{73-А} I 1. (*änkyttää*) бакчыны,
 могаса вераськыны 2. (*jankuttaa*)
 (весь) óгкылыйн (я. óгпörtэм)
 зульыны (я. вераськыны)
tankata^{73-А} II (*täyttää säiliö*) запrá-
 вить карыны, тырмытыны (*ксы*
 бензинэн); (*täyttää säiliöön poltto-ainetta*) заправиться [-ща] ка-
 риськыны; **t. auto** машинаез за-
 прáвить карыны, запráвиться
 кариськыны
tankki^{5-А} 1. бак; цистерна [-тэ-];
bensiinit. бензобак 2. вер. (*panssarivaunu*) танк
tanko^{1-Г} шач|а, -ы; (*kanki*) штánга;
lipput. флагшток; **ohjaust.** руль
 (велосипедлэн, мотоцикллэн);
verhot. карниз (занавескалы),
 гардýна
tanska⁹ датчан кыл
Tanska⁹ геогр. Дáния
tanskalainen³⁸ 1. тн. датчан, Дáни-
 сь 2. мн. датчан, (*naishenkilö*
työs) датчánка
- tanssi**⁵ эктон; **kansant.** калык эк-
 тон; **pyytää tanssiin** эктыны
 ётыны; **panna (t. pistää) tanssik- si** эктыны кутсқыны, шулдырытса лэзыны 2. тр. л. (*tanssitalious*) эктон(ъёс); **käydä tansseissa** эктыны (я. эктонние) вет-
 лыны
tanssia⁶¹ эктыны; **t. balettia** балет
 эктыны
tanssiaiset³⁸ тр. л. эктон жыт; (*suiuret*) бал
tanssija¹² эктйсь
tanssilava⁹ эктонни, эктон пло-
 щадка, танцплощадка
tanssittaa^{53-С} 1. (*viedä tanssissa*) эк-
 тины (кинэн ке ёши, эктонын
 валтыны); **t. tyttöystävää** нылэ-
 шен(ыд) эктыны 2. (*säestää tanssia*) эктытыны (крезьгур инст-
 рументэн шудыса) 3. од. м. [эк-
 тэм] потыны; **vieraita alkoi t.**
 куноослэн эктэмзы потыны
 кутскиз
tapa^{9-Е} 1. (*tottumus*) сям, дышем;
tottua pahoihin tapoihin урод
 сямъёслы дышыны; **hänelle tuli tavaksi** солэн сямаз пычаз, со-
 дышиз; **hänellä on tapana voimistella aamuisin** чукна со кóтыкү
 зарядка лэсьте, чукна зарядка
 лэсстыны солэн сямаз (пыча-
 мын); **tavalliseen tapaan(sa), tapansa mukaan** (бг)дышем сям(ы-
 з)ъя 2. (*vallitseva käytäntö*) сям,
 йылол; (*perinne*) сям-йылол, тра-
 дици(я); **vanha t.** вашкала сям;
suomalaiseen tapaan финн [-н]
 сямъя; **tavaksi tullut** сямлы (я.
 йылоллы) пёрмем 3. (*käyttäytymissääntö*) сям, манер; **käytöst.**
 астэ возён манер; **pöytät.** жок-
 сёр манеръёс, жок сьорын ас-

тэ возён сямъёс 4. (*keino*) амал; **ruoan** [ruua-] **valmistust.** сиён лэсьтон амал ♂ *entiseen tapaan* óгсямэн, азъло сямен ик; **jhk tapaan** маке сямен, кычे ке амалэн; **samalla tavalla** озы ик, со сямен ик; **sillä tavalla** озы, сычё амалэн; **tällä tavalla** тазы, таёе амалэн; **muulla tavalla** мукет сямен; **työskennellä uudella tavalla** выль сямен ужаны; **tavalla tai toisella** озы-а, тазы-а; **jollakin tavoin** кызы ке озы, кызы кé (но); **jnk tavoin** кычё ке амалэн; **kaikin tavoin** кóтызы, олóкызы (но); озы но, тазы но **taapautua**^{52-Ф} луыны; (*useita kertoja*) луылыны; оргчыны (кычё ке ужрад ссы); **mitä on tapahtunut?** мар луиз?; **autolle ei tapahtunut vahinkoa** машиналы изъян луымтэ; **tapahtunut tosiasia** луэм факт (я. зэмос учыр) **taapahuma**¹⁰ ужьюг*, луэм уж- (пум), событие, учыр; **sotatapahumat** ожгар* ужьюгъёс, воénной событиос **tapainen**³⁸ выллем, кадь; **tammen t. puu** тыпы выллем писпу; **olla jnk t.** кинлы ке (я. малы ке) кельшыны, кин ке (я. маке) выллем луыны **tapaturma**¹⁰ шудтэм учыр; **joutua tapaturmaan** шудтэм учыре сюрыны (я. шедыны) **taapaus**³⁹ учыр; (*tapahtuma*) ужьюг*, луэм уж(пум), событие; **iloinen t.** шумпотымон учыр; **viimetalvinen t.** кылем толалтэ луэм уж(ьюг); **tämän tapauksen jälkeen he erosivat** та учыр бере соос люкиськызы; **joka tapauksessa** котымá(р) ке но, котымá(р)

мед луоз но; **siinä tapauksessa** соку (дырья), озы бере, иське; **jos tämä omena on sinun, siinä tapauksessa jaetaan se** тынад ке та яблокед, соку сое люком; **tehkää siinä tapauksessa mitä haluat-te** соку кóтымá каре; кóтымá каре, иське

tapella^{67-В} жугиськыны; (*nyrkeillä myös*) мыжгаськыны; (*koirat, sudet*) пуриськыны, йырийиськыны (ог-огензы, кесь пуныос); **pojat tappelivat pikkiasiasta** пиос чыры-пыры ужпум сэрэн жугиськызы

tapetoida⁶² обоен лякыны

tapetti^{5-С} обой, шпалер *vanh.*

tappaan^{56-В} 1. виины, быдтыны; (*teurastaa*) вандыны (кесь пудоез); **mies tapettiin puukolla** пиосмуртэз пуртэн (бышкалтыса) вииллям; **t. itsensä** астэ (я. йырдэ) быдтыны 2. выжт. быдтыны; **t. aikaa** дырез быдтыны

tappaaja¹⁰ виись, быдтись; (*ihmisen-t.*) адами виись, йыр быдтись; (*teurastaja*) вандись (кесь пудоез); **miehent.** пиосмуртэз виись (я. виим мурт)

tappelu² жугиськ|он, -ем; (*nyrkkeily myös*) мыжгаськ|он, -ем; (*koirien, susien*) пуриськ|он, -ем, йырийиськ|он, -ем (кесь пуныос куслын); щит. > **tapella**

tappi^{5-В} 1. чок|сэт, -тэт, пытсэт, тульет; втулка; **tynnyrin t.** бекче чоксэт 2. (*kara*) шип, вень(ет); **saranan t.** ёиры шип

tappio³ 1. келян, куашкан, вормы- тэк кылён; **kärsiä t. ottelussa** матчын (я. вожмасъконын) келяны; **joutua tappiolle vaaleissa** бырёнъёсын куашканы (я. вор-

мытэк кыльыны) 2. (*menetys*) ыштон, изъян; **voitto ja t.** табыш но ыштон, пайда но изъян; **aiheuttaa** (*t. tuottaa*) **tappiota** изъян карыны (я. вайыны); **tehdas käy tappiolla** завод ыштонъёс адзёе **tappo**^{1-В} 1. виён, вием, быдт|он, -эм; (*teurastus*) ванд|он, -эм (ксь пудоез) 2. юр. адями виён, йыр быдтон
tappura¹² (йыл)куж (жотрес куж) **tapuli**⁶ гырлы жугонни, колокольня
taputtaa^{53-С} 1. (*hellyyden osoitukse-na*) вешаны, чабкылыны; **t. lasta selkäään** нылпилэс тыбырзэ вешаны; **t. ystävää olkapäälle** эшделэн пельпумаз чабкылыны 2. (*applodeeraata*) чаб(к)ыны; **t. käsi-äään** кидэ чабкыны
tarha⁹ 1. (*ruuit.*) сад; (*kasvit.*) бакча 2. (*karjapiha*) котыртэм, кенер, загон; (*koirat.*) вольер(a) 3. (*turkis- tm. eläimiä varten*) питомник, фёрма (пойшуръёслы); **kettut.** ёичы (вордон) фёрма; **mehiläist.** муш бакча (я. утор) 4. (*lastent.*) нылпи сад, сáдик *ruhek.*
tarina¹² 1. (*kertomus*) мад|ь, -ён, -ёс, веран; (*uskomust.*) выжымадёс*, преда́ние, дауркыл*, легéнда; **surullinen** **t.** жож мадь (я. веран); **kansant.** калык выжымадёс (я. преда́ние) 2. (*historia*) истóри(я); **rakkaust.** яратонлэн истóриез 3. (*perätön juttu*) выжыкыл выжт., тóкмá маке, чик дауре
tarjeta^{72-L} [ювёл] кынмыны, кеззы-тээ чиданы; **tarkenetko noin vä-hissä vaatteissa?** уд кынмы-а сычё векчи дйсен (я. дйсяськыса)?
tarjoilija¹² официант, (*naishenkilö*) официантка

tarjoilla⁶⁷ 1. (*ehdottaa*) сиён-юон чектыны (я. дэмланы) 2. (*tuoda ruoka*) вайыны, (вайыса) сёттыны, -ъяны (сиён-юон); **tee tarjoil-tiin laseissa** чай стаканэн вайизы (я. вайыса сётъязы) 3. (*kestitää*) утяттыны, обслúживать карыны (жёк съорын)
tarjota⁷⁴ 1. (*ehdottaa*) чектыны, дэмланы; **t. myytäväksi** вузаны чектыны (я. поттыны) 2. (*kestitää*) утяттыны, куно карыны (*maink* ke); **t. vieraille kahvia** куноосты кóфеен утяттыны (я. сектаны); **t. viiniä** вина удыны 3. (*tuoda ruoka*) вайыны, (вайыса) сёттыны, -ъяны (сиён-юон); **t. illallinen** жыт сиён вайыны (я. вайыса сётыны) 4. (*suoda*) сётыны, чектыны; **t. mahdollisuus** луонлык сётыны; **t. hyvä työ(paikka)** умой уж чектыны
tarjous³⁹ 1. чектон, дэмлан; ужб. ои оферта; тéндер [тэндэр]; **huutokaupassa tehdyt tarjoukset** аукционын лэсytэм чектонъёс 2. (*alennusmuutti*) синэтэм (я. куллэс) дунын вузан, нýмысъйтэз чектон
tarjoutua^{52-F} 1. (*esittää olevansa valmis*) чектисъкыны, курисъкыны, мылкыд карыны; **t. auttamaan** юрттыны чектисъкыны 2. (*olla tarjona*) кылдыны, сётисъкыны; **jillek tarjoutui tilaisuus jhk** кин-лы ке маке карыны луонлык кылдыйз
tarkalleen пýр-пóч, умой-умой; (чáp*-)-шонер, чápак; **tutkia asia** **t.** ужпумез пýр-пóч эскерины; **t. oikea aika** чáp-шонер дыр; **t. samanlainen** чápак сычё ик **tarkastaa**⁵³ 1. (*käydä läpi, tutkia*) эс-

керыны, учкыны, провéрить карыны; (*kontrolloida*); эскерыны-чакланы, контролíровать карыны; **t. päivän posti** туннэ вуэм почтаэз эскерыны (я. учкыны); **t. matkatavarat** багажэз эскерыны-чакланы; **t. passi** пásпортэз эскерыны (я. учкыны) **2. бух.** (*tili*) ревíзи(я) карыны (я. ортчытыны); аудит (эскерон) ортчытыны
tarkastaja¹⁰ эскерись(-чаклась); инспéктор; контролёр; (*tilint.*) ревизор; **väitöskirjan t.** диссертáциез [-c-] эскерись, диссертáцилэн рецензентээз; **tullit.** таможняын эскерись, таможняясь инспéктор; **koulutoiment.** школаосья инспéктор, школаосты эскерись-чаклась
tarkasti 1. (*täsmällisesti*) (чáp*-)
шонер; **kello käy t.** час шонер мынэ; **tarkemmin sanottuna** шонергес вераса **2.** (*tarkkaavaisesti*) сак, умой-умой; чár-чар; **kuunnella t.** сак кылзыны; **nähdä t.** чár-чар (я. туж умой) адзыны **3.** (*huolellisesti*) пýр-пóч, умой-умой, тупéн-тупен; **selittää t.** пýр-пóч (я. тупéн-тупен) валэктыны; **ymmärtää t.** умой-умой валаны **4.** (*säästäväisesti*) јикыт(аса), жаляса; **käyttää rahaa t.** коньдонэз жаляса быдтыны **5.** (*kokonaan*) бýдэсák, кóпак
tarkastus³⁹ **1.** (*tutkiminen*) эскер|он, -ем, учк|он, -ем; (*kontrollointi*); эскерон-чаклан, провéрка, контроль; инспéкци(я); **matkalippujen t.** билет эскерон(-чаклан), билетъёслы контроль; **passint.** пásпортэз эскерон (я. учкон); **tullitarkastus** таможня(ын) эске-

рон; **lääkärint.** эмэскерон*, мэдсомóтр **2. бух.** (*tilint.*) ревíзи(я) (карон); аудит эскерон **tarke**^{48-А} кыл. гожпус ватсэт*, диакритической пус **tarkekirjoitus**³⁹ кыл. куарапус-лык*, транскрипци(я) **tarkistaa**⁵³ эскерыны (*вильысь*); (*oikaita*) тупатыны, шонер(гес) карыны; **oppikirjan uusi, tarkistettu painos** учéбниклэн выль, тупатэм поттэтээз* (я. издáниеz)
tarkka^{9-А} **1.** (*täsmällinen*) (чáp*-)
шонер; **t. aika** шонер дыр; **t. laukaus** (чáp-)-шонер ыбем, шонерáк ѹйттэм **2.** (*tarkkaavainen*) сак, умой-умой, чár-чар; (*terävä*) лэчыт *выжт.*; **kuunnella korva tarkkana** сак кылзыны; **t. näkö** чár-чар (я. туж умой) адзон **3.** (*huolellinen*) пýр-пóч, умой-умой, јикыт; **t. selitys** пýр-пóч (я. тупéн-тупен) валэктэм; **tarkkaa työtä** јикыт лэсътэмэз кулэ карись уж **4.** (*säästäväinen*) јикытась, жаляса (я. јикыт) быдтись; **hän on t. rahoista** конь-дон ласянь со јикыт, со уксёэ јикыт быдтэ
tarkka-ampuja¹⁰ снáйпер
tarkkaan > tarkasti
tarkkaavainen³⁸ сак(лыко); синмóпелé *выжт.*; **t. katse** сак учкем **tarkkaavaisesti** сак; **katsella t.** сак (я. юн) учкыны; **kuunnella t.** сак (я. умой-умой) кылзыны
tarkkailija¹² учкись-эскерись, чакласы(-эскерись), наблюдатель; обозревáтель; **lintujen t.** тыло-бурдоосты учкись-эскерись (я. учкыса ульсь); **äänit.** звукоопéратор
tarkkailla⁶⁷ (*katsella*) учкыса (я. эс-

керыса, чакласа) улыны, учкыны; (*seurata, valvoa*) чакланы(-эскерыны); **t. lintuja** тылобурдоосты учкыса улыны; **t. tilan-netta** югдурез чакланы

tarkkakorvainen³⁸ умой кылйись, лэчыт пелё; **t. koira** умой кылйись пуны

tarkkanäköinen³⁸, **tarkkasilmäinen**³⁸ умой адзись, лэчыт синмо; **kissa on t. eläin** кочыш – умой адзись пёйшур

tarkkuus⁴⁰ 1. (*täsmällisyys*) шонерлык, (чáп*-)-шонер лу|он, -эм 2. (*tarkkaavaisuus*) саклык, сак лу|он, -эм; (*terävyys*) лэчытлык выжт. 3. (*huolellisuus*) пýр-поч (я. умой-умой) лу|он, -эм, жи-кытлык 4. (*säästääväisyys*) жикитась (я. жалясь) лу|он, -эм (късъ конъдон пумысен); чит. > **tarkka**

tarkoite^{48-С} кыл. референт

tarkoitaa^{53-С} 1. (*suunnitella, aikoa*) малпаны, эспаны (кин ке понна дасяны); **lapsille tarkoitettu oh-jelma** нылпиос понна малпам прогрámма; **en tarkoittanut pahaa** уродзэ ёй малпа вал 2. (*viitata jhk*) вераны турттыны, [верам] потыны *yksipers.*, (малпаса) ве-раны; **kun puhuin pojasta, tarkoi-tin vanhempaa poikaa** пие ся-рысь веракум, бадзымээ пиме малпаса верай; **mitä sillä tarkoi-tat?** мар тынад соин верамед потэ?, ма соин вераны турттись-код? 3. (*merkitä*) возьматыны, валатон сётыны; **mitä tämä sana t.?** мае (я. мар шуэмез) та кыл возьматэ?, кычё та кыллэн ва-латонэ?

tarkoituksellinen³⁸ 1. (*tahallinen*) юри (я. юромо) (лэсътэм); (*tietoi-*

nen) тодыса вылысь лэсътэм; **t. viivästely** юри јегатском 2. (*mää-rätarkoitusta palveleva*) *мертась-к|ето, -ыса, пудмеч *murt.*, целенаправленной

tarkoitukseton^{34-С} 1. (*turha*) юнмэ, тóкмá, чик дауре; **t. kuljeskelu** юнмэ калтыртон (я. костаськон) 2. (*tahaton*) ас эрказ + кн. я. кк.-лэсъ мн. / *partis. t. teonn.*, юри луисътэм; **käden t. liike** килэн ас эрказ вырземез

tarkoitus³⁹ 1. (*aikomus*) малпа|н, -м, мед|он, -эм, эсэп; **hyvä t.** умой малпан; **minulla on t. pitää loma heinäkuussa** мынам июле отпуске потыны эсэпе (я. малпанэ) вань, мон пöсътолэзэ отпускé потыны медйсько 2. (*tavoite*) мертаськет*, цель; (*syy*) муг; **elämän t.** улонлэн мертаськетэз (я. целез); **saavuttaa tarkoituk-sensa** целёзд вуыны; **missä tar-koituksessa tulitte tänne?** мар муген татчи вуиды? 3. (*tehtävä*): **esineen käyttöt.** арберилэн марлы ке ярамез; **mihin tarkoituk-seen?** мар понна?, марлы?; **rahat menevät hyvään tarkoitukseen** конъдон зеч уж лэсътыны кошкоз

tarmo¹ (пуш) кужым, мылкыд, энэрги(я) [-нэ-]; **ehtymätön t.** биронтэм пуш кужым

tarmokas^{41-А} мылó-кыдó, чуп(ы)-рес, шаплы; **t. luonne** мылó-кыдó лулпуш; **t. järjestömies** шаплы организатор; **t. toiminta** чупрес ужан-вырон* (я. дeятельность) **tarpeeksi** 1. (*kylliksi*) тырмымон, -ыт; **syödä t.** тырмымон сиськыны; **saada jstak tarpeekseen** кинэн ке (я. майн ке) акыльтыны

(я. áклýк потыны) 2. (*riittävän*) гинэ, тарак; **t. korkea** жүжыт гинэ, тарак жүжыт
tarpeellinen³⁸ кулэ (луись), кулэлыко; **ottaa esiin tarpeelliset työkalut** кулэ луись ужан тýрлыкез поттыны; **osoittautua tarpeelliseksi** кулэ луыны, яраны; **tämä esine osoittautuu vielä minulle tarpeelliseksi** та арбери мыным яралоз (я. кулэ луоз) на **tarpeellisuus**⁴⁰ кулэлык, кулэ луон, -эм
tarpeen 1. > **tarve** 2.: **olla t.** кулэ луыны, яраны; **tämä esine on vielä minulle t.** та арбери мыным кулэ луоз на; **ei ole enää t.** кулэ (лык)ез ёвёл ни
tarpeeton^{34-С} кулэтэм; **tarpeettomat tavarat** кулэтэм котыр (я. арбериос); **jäädä tarpeettomaksi** кулэтэм луыны
tarra⁹ ляket*, наклéйка
tarrata⁷³ кырмисъкыны, жабырсыны; (*hampain*) куртчисъкыны; **lapsi tarrasi kiinni äidin kädestä** нылпи анаэлэн ки бордаз кырмисъкиз; **he tarrasivat toistensa tukkaan** соос ог-огзылэн йырси бордазы кырмисъкизы; **koira tarrasi (kiinni) jalkaani** пуны пыдам куртчисъкиз
tarttua^{52-С} 1. (*ottaa kiinni*) кутсыны, куттисъкыны; **hän tarttui käteeni** со ки бордам кутсиз; **t. kiinni lujasti** юн кырмисъкыны, жабырсыны; **t. työhön** выжт. уж борды кутсыны (я. басьтисъкыны), уже кыткисъкыны; **t. aseisiin** выжт. ожтýрлык* (я. орýжие) борды кутсыны 2. (*juuttua*) кугзаны, ёрканы, шедыны; (*esim. lokaan*) нöдыны;

hattuni tarttui oksaan изые ульвае кугзаз; **verkkoon tarttunut kala** сете шедем чорыг; **saapas tarttui liejuun** сапег нöдиз (я. дэрие кылиз); **sanat tarttuivat kurkkuun** выжт. кыльёс ныло-нэ ёрказы (я. дугдйзы) 3. (*takertua – neste tm.*) кутсыны; (*imeytä*) пычаны; **vaatteisiin tarttunut maali** дийс борды кутском буёл; **hiukiin tarttuva tupakanhaju** йырсие пычаш тамак (чын) зын 4. (*tauti*) пала(ськы)ны, кутсыны, нор(иськ)ыны (*visčen cscь*); **tarttuvat taudit** паласькись ви-сёнъёс
tartunta^{9-Д} мед. паласьк|он, -ем, кутск|он, -ем, нориськ|он, -ем; (*infektio*) чер. инфекци(я); **saada t.** черланы, инфекци шедьтыны; **tartunnan saanut** черлам, инфекци шедьтэм, инфицированной
tartuntatauti^{5-Ф} мед. (чер)кыль, чер (я. инфекциё) висён
tartuttaa^{53-С} 1. (*saattaa tarttumaan*) кутсытыны 2. (*imeyttää*) пычатыны; **t. väri kankaaseen** басма-эз буяны, басмае буёл пычатыны 3. мед. черлатыны, заразить (я. инфицировать) карыны
taru¹ (*uskomuksellinen*) *выжымад|ёс, -ь, предание, сказание; (*legenda*) дауркыл*, легенда; (*jumalaist.*) миф; **t. maailmansynnystä** музъем кылд(ыт)он сярысь миф
tarve^{48-Е} кулэяськ|он, -ем; кулэлык; **fysiset tarpeet** лулмугор* (я. физической) кулэяськонъёс; **henkiset tarpeet** лулпуш* (я. духовной) кулэяськонъёс; **ravinont.** кöttырлы (я. сиёнлы) кулэяськон; **olla jnk tarpeessa** кулэяськыны, ёрмыны; **olla rahan**

tarpeessa конъонлы ёрмыны; **olla kauniiden vaatteiden tarpeessa** чебер дйсылы кулэясыкыны; **on tarpeen** кулэ луыны; **ei ole tarpeen** кылэ(лык)ез ёвöl; **tarpeen vaatiessa (t. tullen)** кулэ дыръяз (я. луиз ке); **tarpeen mukaan** кулэезъя

tarvike^{48-A:} (**tarvikkeet**) чем. тр. л.

1. (кулэ луись) котыр; (*väliline myös*) тирлык; (*aine myös*) материал (*нуналмысъ кулэясыконо*); (*valmisteet*) лэсътэм арбери(ос), лэсътос(ъёс)*, вуз(ъёс); **rakennustarvikkeet** лэсътисъкон материал(ъёс); **koulutarvikkeet** школалы кулэ луись котыр; **elintarvikkeet** сиён-юон, продўктаос **tarvita⁶⁹** кулэ луыны (*make*) *yksiper.*, кулэясыкыны (*малы ке*); **minä tarvitsem kynän** мыным ручка кулэ; **ei tarvitse puuhua** ве-расъкыны кулэ ёвöl; **t. kauniita vaatteita** чебер дйськутлы кулэясыкыны; **tarvittava** кулэ луись (я. луоно); **tarvitseva** кулэясь-кись

tasaantua^{52-J} 1. (*siletä*) чошканы, чошкыт (я. вольыт) луыны; **maanpinta tasaantuu** музъем (выл) чошка; **reunat tasaantuvat hiomalla** дуръёсыз долатыса (я. шлифовать карыса) чошкыт луо 2. (*erojen vähentämisenstä*) пичиёмыны, чошканы, ѡгкадь (я. одиг кадь) луыны; (*jakautua tasaisesti*) ѡгмындá (я. одиг кадь) люкиськыны; **tasaantuneet erimielisyydet** пичиёмен тупамтэос (я. разноглásиос) 3. (*vakaantua*) огсыр (я. чошкыт, стабильной) луыны; (*vakiintua*) тупатсыкыны; **hengityksen tasaantuminen** шокамлэн

огсыр луэмез; **tilanne tasaantui** югдур тупатскиз

tasa-arvoinen³⁸ ѡгкадь эрикрадо*, одиг кадь праёвэ **tasa-arvoisuus⁴⁰** ѡгкадь эрикрад-лык*, одиг кадь праёвэ луон, -эм

tasa-astuja¹⁰ адымась (вал), юрго вал, инохóдец

tasainen³⁸ 1. чошкыт; (*sileä*) во-льыт; **t. paikka** чошкыт инты; **t. tie** чошкыт (я. вольыт) сюрес 2. (*samanlainen*) одиг кадь, ѡгкадь; **taivas on tasaisen harmaa** инбам одиг кадь пурсыз 3. (*samanlaise-na pysyvä*) огсыр, одиг кадь (во-зиськись), чошкыт; **t. lämpö** одиг кадь возиськись шуныт 4. (*rauhallinen*) лякыт, гань-гань, саб(ы)рес; **t. luonne** лякыт сям 5. (*luvut, määärät*) быдэс (*лыдпуc*); **t. luku** быдэс лыдпус

tasaisesti 1. чошкыт; (*sileästi*) во-льыт; **sivellä maali t.** бүелээз чошкыт зыраны 2. (*samanlaises-ti*) одиг кадь, ѡгкадь; огсыр, чошкыт, зыл-зыл; **t. joka puolella paistunut leipä** кόтькудласянь одиг кадь пыжем нянь; **sydän lyö t.** сюлэм огсыр жугиське

tasajako^{1-D} ѡгмындá (я. одиг кадь) люк|он, -ем

tasakatto^{1-C} чошкыт липет

tasailla, -lla, -lla: tasalla ѡгжужда-бын, одиг ўровенын; чошкин; **maan tasalla** музъемен ѡгжуж-да-бын (я. ѡгвадьсын, чошкин); **olla ajan tasalla** улонэн чош вамишъяны; **olla tilanteen tasalla** югдурез умой валаны; **olla tehtävän tasalla** быдэстону ужез умой пёрмытыны; **silmien tasalta katsottuna** син вадескысен

(я. ёуждалаысен) учкыса; **tasalle** чошкын; óгжүждá, óгжүждæ, одиг úровене; **kaataa reunojen tasalle** чошкын лэзыны (ксь ву); **saattaa muiden tasalle** чошкатыны, чошкын карыны; **hävittää** (*t. hajottaa*) **maan tasalle** музъемен чошкатыны (*куашкатыны*); **tulla** (*t. päästä*) **jnk tasalle** кинэн ке (я. майн ке) чошаны (я. одиг úровене вуыны)

tasan óгмындá, одиг кадь, óгкáдь; (*tasmälleen*) чапак, шонерák; **jaaka t.** (вáньзылы) óгмындá люкыны; **peli päätyi t.** шудон одиг кадь лыдын йылпумъясыз; **t. kello kymmeneltä** чапак дас часын

tasanko^{1-G} геогр. чошал, чошкыт инты; **ylät.** плато

tasapaino¹ óгкáдь секытлык, равновéсие; баланс; **pysyä tasapainossa** равновéсидэ (я. секталадэ óгкáдь) возыны; **mielen t.** *выжст.* лулпуш каныллык, сюлэм гáнь-гань луон

tasapainoinen³⁸ óгкáдь секытлыко, секталазэ óгкáдь возись, уравновéшенней; **t. kuorma** уравновéшенней (я. óгкáдь секытлыко) груз; **t. luonne** *выжст.* лякыт (я. гáнь-гань, саб(ы)рес) сям

tasata⁷³ 1. чошкатыны, чошкыт (я. вольыт) карыны; **t. maa** музъемез чошкатыны 2. (*vähentää eroja*) пичиятыны, чошкатыны, óгкáдь (я. одиг кадь) карыны; (*jakaa tasat*) óгмындá (я. одиг кадь) люкыны 3. (*vakaannuttaa*) огсыр (я. чошкыт, стабильной) карыны; (*vakiinnuttaa*) тупатыны; **t. hengitys** шокамез огсыр карыны; **t. tilanne** югдурез тупатыны

tasavalta⁹¹ элькун*, республика; **Udmurtian t.** Удмурт Элькун

tasaveroinen³⁸ óгкáдь (я. одиг кадь) кужымъем; **tasaveroiset kilpailijat** óгкáдь кужымъем чошатскисъёс

tase⁴⁸ ужб. баланс

tasku¹ кисы, зеп

taskulamppu^{1-B} фонáрик

taskulaskin³³ калькулятор

taso¹ 1. (*tasainen pinta*) чошкыт выл(и), плоскость; **lieden t.** плита-лэн вылизы; **pöydän t.** јök выл 2. (*korkeusasema*) чоштала*, јуждала, úровень; **merenpinnan tasolla oleva laakso** зарезь чошталаын кыллись нёжал (я. долына); **korkeimman tason neuvottelelut** выл ý уровеныйн ортчись кенешоньёс

tasoiissa, -hin: **tasoissa olevat punukset** одиг вадьсы (я. úровене) луэм гýряос; **kun annat euron, oleme tasoissa** одиг ёвро сётайд ке, соку нóкын пунэме уз кильы; **päästä tasoihin jnk kanssa** кинэн ке чошаны (я. одиг кадь луыны)

tasoittaa^{53-C} 1. чошкатыны, чошкыт (я. вольыт) карыны; **t. seinnän halkeamat laastilla** борддорыс путэтъёсты растворен чошкатыны; **t. hiukset** йырсиес чошкатыны 2. (*vähentää eroja*) пичиятыны, чошкатыны, óгкáдь (я. одиг кадь) карыны; (*jakaa tasat*) óгмындá (я. одиг кадь) люкыны 3. (*tasaannuttaa*) огсыр (я. чошкыт) карыны, буйгатыны; **syvä ja rauhallinen hengitys tasoitti sydämen sykkeen** мур но óгкáдь шокам сюлэмлэс жугиськемзэ огсыр кариз; чшт. >

- tasata**
- tasoittua**^{52-С} 1. (*siletä*) чошканы, чошкыт (я. волыт) луны; **aalokon tasoittuminen** тулкымъаськись by выллэн чошкамез 2. (*erogen vähensemisestä*) пичиёмыны, чошканы, óгkáдь (я. одиг кадь) луны; (*jakautua tasaisesti*) óгmyндá (я. одиг кадь) люкиськыны 3. (*vakaantua*) огсыр (я. чошкыт, стабильной) луны; (*vakiintua*) тупатскыны; чит. > **tasaantua**
- tasoitus**³⁹ спорт. фóра, чошаны луонлык; **antaa tasoitusta** фóра сётыны
- tassu**¹ пыд, лапа, тяпа; **kissan tasut** коёшлэн пыдьёсыз (я. лапаосыз); > **käpälä**
- tataari**⁶ 1. бигер 2. (*kieli*) бигер кыл
- tattari**⁶ бот. съодчабей, гречука
- tatti**^{5-С} губи (*trubka* ё, ксь питугуби, кызитугуби); **voit.** вёёгуби
- tatuoida**⁶² татуирóвка лэсътыны
- tatuointi**^{5-J} 1. татуирóвка лэсътон, -эм 2. (*kuvio*) татуирóвка
- taudinmääritys**³⁹ мед. диагноз
- tauko**^{1-D} вис(карон), перерыв; пáуза; **kahvit.** кóфе юнын вискарон; **lounast.** нуназеян вис, обедлы вискарон (я. перерыв); **levähdyt.** шутэтскыны вискарон, перерыв; **pitää t.** вис карыны, шутэтскыны; **kahden vuoden tauon jälkeen** кык ар вис карыса
- taukoamatta** дугдылытэк; **satoi t.** дугдылытэк зориз
- taula**⁹ сеньки, мекан
- taulakääpä**^{10-F} бот. сеньки(губи), мекан(губи)
- taulu**¹ 1. (*maalaus*) суред, картýна 2. (*levy*) доска; щит, пул; **luokkahuoneen t.** классысь [-асы-] доска; **kirjoittaa taululle (t. tauluun)** доска вылэ гожтыны (я. гожъяны); **kunniat.** данъян пул (я. доска); **mainost.** реклáмаен щит, ушъян-чектон* пул 3. (*näyttöt., paneeli*) табло; **kellot.** циферблат 4. (*maalit.*) мишень, бельги 5. > **taulukko**
- taulukko**^{4-A} табли́ца
- tauota**^{74-D} дугдыны; (*keskeytyä*) куспет луны; **sade taukosi** зор(емыс) дугдýз
- tauoton**^{34-C} вистэм-вóжтэм, пум-тэм-йылтэм, дугдыльсytэм; **t. jyrinä** вистэм-вóжтэм гудыръям
- tausta**⁹ 1. (*kääntöpuoli*) мыш, мукет пал; **peilin t.** синучконлэн мышкыз (я. мукет палыз) 2. (*takana oleva alue*) съёр(пал), бер; **oven t.** ёс съёр; **talon t.** корка съёр (я. бер) 3. (*tilan kauimmainen osa*) пыдлось инты, пыдэс, мыш, бер; **ovi näyttämön taustalla** сцéна пыдсысь ёс 4. (*jnk takana oleva pinta*) фон, мыш (тус); **tumma t.** пеймыйт фон 5. *выжт.: pysytellä tapahtumien taustalla* луэм ужъёслэн мышказы возиськыны; **presidentti halusi jäädä neuvotteluissa taustalle** кенешонъёсын президентлэн мукетьёсызлэн мышказыгес кылемез потийз; **taapahtumien t.** луэм учыръёслэн лушкем мугзы; **oppilaiden sosiaalinen t.** дышетскисьёслэн мерлыко инъетсы* (я. социальной фонзы)
- tauti**^{5-F} висён; (*tartuntat. myös*) (чер)кыль; **sairastua jhk tautiin** кычे ке висёнэн виссыны кутскыны; **kuolla jhk tautiin** кыче ке висёнлэс кулыны; **mitä tautia hän potee** майн (я. кычे висёнэн)

со висе?

tavallaan óгласянь (учкыса), ас понназ; **hän on t. oikeassa** óгласянь (учкыса), со шонер вера (я. луэ)

tavallinen³⁸ óгшоры; **t. ihmisen** óгшоры адями; **t. tapaus** óгшоры учыр; **tavallista enemmän** óгшорылэсь (я. кóтьку сяменлэсь) трогес

tavallisesti кóтьку сямен, чемгес, óгшоры дыръя; **ei aina, mutta t.** кóтьку ик ёвöl, но кóтьку сямен; **aikaisemmin kuin t.** óгшоры дыръя сярысь, вазьгес

tavanomainen³⁸ óгшоры, (óг)дышэм, тодмо, óгъя (юнмам); **t. asia** óгшоры (я. тодмо) ужпум; **t. käytäntö** óгъя юнмам práktika

tavara¹² 1. кóтыр; арбери, предмет (*кинлэн ke*); **hän pakkasi tavaransa ja lähti** со кóтырзэ бичаз (я. чемоданаз тыриз) но кошкиз 2. (*kaupan kohteenä*) вуз, товар; (*valmiste*) лэсътэм арбери, лэсътос*, издéлие 3. (*kuljetettavat esineet*) товар; (*kuorma*) груз; **saapuva t.** вуись товар; **puut.** путь товар, нюлэс (*корам писпуюс*)

tavarajuna¹⁰ товар нуллон (я. нуллйсь) поезд

tavaramerkki^{5-А} вузлэн мáркаез **tavaratalo**¹ вузъюрт*, супермáркет, универмаг

tavaratila⁹ багáжник, тырисъкени (*машиналэн*)

tavata^{73-Е} I 1. (*kohdata*) пуми(та)ськыны *int:* (*кинэн ke*), пумитаны; **me tapasimme sattumalta** ми шöдтэк шорысь пумиськими; **kadulla tapasin tuttavani** урамысен тодмоме пумитай (я. тодмёнын пумиськи); **tapaan hänet**

illalla мон соин жытазе пумисько 2. (*esiintyä*) пумиськ(ыл)ыны, луылыны; **karhuja tavataan jo Etelä-Suomessakin** гондырьёс Лымшор Финляндиин но пумиськло ни 3. (*löytää*) шедтыны; (*tavoittaa*) пумитаны, учыртыны, адзыны; **t. jk nukkumasta** кин ке доры изён дыръяз учыртыны

tavata⁷³ II (*lukea tavuittain*) слогéн-слоген (я. ёзэн-ёзэн*) лыдзыны;

lukea tavaamalla > азълосез / ed.

tavaton^{34-С} 1. (*erätavallinen*) паймоно (я. абдрено) кадь, паймымон; калыклэсь пöртэм; **se on harvinainen, mutta ei tavatonta** со шер пумиськайс маке, но паймоно кадь ёвöl; **tavattoman mukkas** паймымон ческыт; **voi hyvä t!** э-э, тупыттэм!, калыклэсь пöртэм! 2. (*suunnaton*) шук(ы) рес, пумтэм, тупыттэм (*бадзым, трос*); **tavattoman iso** укыр (я. ортчыт) бадзым; **tavattoman paljon** дурыстэм (я. пумтэм-йылтэм) трос

tavoite^{48-С} мертаськет*, цель; **asettaa itselleen t.** аслыд (я. ас азяд) цель пуктыны

tavoitella^{67-С} (*koettaa saada käsiinsä*) киултыны (я. кутыны) турттыны; (*pyrkia*) кыстийськыны, вуыны турттыны (кытчи *ke*); уйиськыны (*make събы*), уйыны; **t. jtak haltuunsa** мае ке киултыны (я. аслыд карыны) турттыны; **t. valtaa** власте кыстийськыны (я. сюрыны турттыны); **t. jtak päämäärä** кычё ке целе вуыны турттыны; **t. jtak puhelimitse** кинэ ке телефонэн (я. телефон пыр) утчаны (я. шедтыны)

турттыны)

tavoittaa^{53-С} 1. (*saavuttaa*) сутыны (кинэ ке), чошаны (кинэн ке); (*saada kiinni myös*) (уыса) кутыны; **hän alkoi t. edellä kulkevaa** со азьпалаз мыйсен чошаны кутскиз; **t. pakenija** пегасез сутыны (я. кутыны) 2. (*saavuttaa tavoite*) вуыны (целёзь), басьтыны (быгатыны) (кычे ке вормон); **t. päämääränsä** ас целёзяд вуыны 3. (*osua*) ёйтыны, сюрыны; **luoti tavoitti maalinsa** пўля мишене ёйтиз 4. (*yltää, yltyä*) сузыны; **t. kattoon kädellään** вўлдэтэ киыныд сузь(тиськ)ыны 5. (*saada käsiinsä, kiinni*) кутыны; **t. pallo lennosta** тупез лобыкуз кутыны (я. кабыны) 6. (*löytää*) шедьтыны; (*kohdata*) пумитаны, учыртыны, адзыны; **tavoitin hänet kotoa** кинэ ке дорысътыз шедьтыны

tavu¹ 1. кыл. кыльёз*, слог; **avot.** усътиськем кыльёз; **umpit.** ворсаськем кыльёз; **jakaa sana tavuihin** кылэз ёзъёслы люкылыны 2. ит. байт

tavuviiva⁹ вакчи гож, дефис **te** нв. тый; **te itse** (тый) асътэос; **te itse tiedätte sen** тый сое асътэос тодийськоды; **te kaikki** ваньды; **teidän** тыйляд; **teidän kanssanne** тыйледын (чош); **teidän tavallanne** тый сямен (я. кадь, музэн); **teidät,** **teitä** тыйледды, тыйледыз; **teille** тыйледлы; **teille on kirje** тыйледлы гожтэт вань; **teillä** тыйляд; **teiltä** тыйлесътыд; **teistä** 1) тый сярысь; **puhua teistä** тый сярысь вераськыны 2) (*teidän joukostanne*) тый пўлысь; **yksi teistä** огды, огез тый пўлысь; **kaksi teistä** кыкты, кы-

кеz тый пўлысь

teatteri⁶ теа́тр

tee¹⁸ чай; **väkevä tee** кужмо (я. нап)

чай; **laiha tee** ляб (я. кизер) чай

teekannu¹ чайник

teelusikka^{14-А} пичи (я. чечы) пуны

teeri²⁶ зоол. тур

teeskennellä^{67-Д} кариськыны; (*te-keytyä jksik*) (make) улэ аналсыны;

(*yrittää esittää jtak*) =м пумо кк. / =*m-partis.* + карыны,

=мъясък= итэто кк. / =мъясък=

johtiminen v.; **t. tyhmää** визътэм

кариськыны, шузи улэ аналсыны;

t. iloa шумпотэм карыны, шумпотэмъясъкыны; **t. ystävyttä** эш луэм карыны, эш кариськыны; **t. tekevänsä töitä** ужась кариськыны, ужам карыны, ужамъясъкыны

teeskentelijä¹² алдаськись; (*tekoruhä*) чеберъясъкись, куймыр, лицемер

teettää^{53-С} 1. лэсътытыны, карытыны, косыны, понуд. кк.-ын бे-

рьктийське / *kääntyy teettoverbillä*;

t. jllak jk työ кинэ ке кычे ке

ужез лэсътытыны; **t. tekoham-**

praat пинь тырытыны 2. (*aiheuttaa*) =(о)но пумо кн. / =(о)но *par-*

ties. + луыны; **väitöskirja t. paljon**

töitä диссертацыеz [-с-] гожтон

понна трос ужано луэ; **miehillä**

teetti kauan töitä nostaa auto

oasta машинаез канаваись пот-

тон понна пуюсмуртъёслы ке-

ма выроно луиз

teevat^{5-Ф} блюда, пичи тэркы

tehdas^{41-Ф} завод, фабрика; **autot.**

автомобиль поттон завод, авто-

завод; **kenkät.** пыдкутчан пот-

тон фабрика; **olla työssä tehtaas-**

sa заводын ужаны

tehdastyöläinen³⁸ заводын (я. фабрикаын) ужась
tehdä⁷¹ лэсътыны, карыны; **t. ruoka(a)** сиён лэсътыны; **t. talo** корка лэсътыны; **t. aamuvoimistelu** чук гимнастика лэсътыны; **t. töitä** ужаны; **hän tekee töitä min-kä jaksa** чын (я. сурым) поттыса ужаны; **mitä minun on tehtävä?** ма каром мон?, ма мыным карон?: **mitä nyt tekisimme?** ма каромы табере?; **ethän itsekään tiedä mitä teet!** ачид но уд вальаскы ук, мар дауртйсьод (я. карисьод)!; **t. hyvää** умой (я. зеч) карыны (*кинлы ke*); **t. pahaa** урод карыны (*кинлы ke*); **t. jokin läheiseksi** матэяны, матынгес карыны (*кыс кусынъёсты*); **t. matka** кытчи ке (мыныны-) ветлыны (*транспортэн*); **t. päätös** решение кутыны, йылпумъян лэсътыны; **t. lapsia** нылпи вайны (я. лэсътыны); **t. loppujstak** 1) (*lopettaa*) малы ке пум поныны 2) (*surmata*) кин ке быдтыны; **t. omin pän** аслесьтыд лэсътыны, ас гозыдэ пунныны

teho¹ 1. физ., тех. кужмолык*, мόщность; **koneen t.** механизмлэн кужмолыкез; **kone käy täydellä teholla** механизм вань кужмолыкен(ыз) ужа 2. (*vaikuttus*) эффект [-ф-]

tehokas^{41-A} 1. эффекто [-ф-]; (*tuloksellinen*) пайда сётись, дэлето; **t. keino** эффекто амал; **tehokkaat toimenpiteet** пайда сётись ужрадъёс; **t. johtaja** азинэс кивалтись 2. (*tarmokas*) чуп(ы)рес, шаплы, мылó-кыдб; **t. myyjä** чупрес вузкарись

tehokeino¹ эффект [-ф-] кылдытон амал; **puhujan käyttämät tehokeinot** вераськисылэн кутэм эффект кылдытон амальёсыз **tehokkuus**⁴⁰ эффек-тивность [-ф-]. делетолык

tehostaa⁵³ интенсивнойгес [тэ-] карыны, азинэсгес (я. дэлетогес) карыны, кужмоятыны, **t. opertusta** дышетонэз интенсивнойгес карыны; **t. valvontaa** чаклан-эскеронэз (я. наблюдение) кужмоятыны

tehoste⁴⁸ эффект [-ф-] кылдытон (амал); **valotehosteet** тыл эффектъёс

tehostua⁵² интенсивнойгес [тэ-] луны, азинэсгес (я. дэлетогес) луны, кужмояны; **opetus tehostuu** дышетон интенсивнойгес луэ; **valvonta tehostuu** чаклан-эскерон (я. наблюдение) кужмояттыд пычаны, пайда сётыны (*кинлы ke*), действовать карыны (*кин ke вылэ*); **kuulijoihin tehova-puhe** кылзайсъёслы пычась вераськем; **siihen tautin ei tehonnut mikään lääke** со висёнэн виссыку, нόкычё эмьюм но пайда ёз сёты

tehoton^{34-C} эффекттэм [-ф-]; (*tulokseton*) пайда сётисьтэм, дэлеттэм; **t. kielto** эффекттэм алон; **t. lääke** пайда сётисьтэм эмьюм

tehtävä¹⁰ 1. уж (быдэстоно), уж-пум, зада́ча; сётэм уж, косэм, зада́ние; **ratkaista t.** зада́ча лэсътыны; ужпумез радъяны; **antaa jillek jk t.** кинлы ке кычё ке уж (я. зада́ние) сётыны; **suorittaa t.** зада́ние (я. сётэм ужез) быдэсътыны 2. (*velvollisuus*) (быдэсъяно) уж, одноуж*, обязанность

- 3.** (*tarkoitus*) фүнкци(я); **toimittaa jtak tehtävää** кычे ке фүнкциез быдэстыса улыны, марлы ке яраны
- teini⁵** 1. быдэ вуымтэ (нылпи) 2. ист. бадзым классъёсын [-асио-] дышетскись
- teipata^{73-В}** скотчен лякыны
- teippi^{5-В}** скотч, лякиськись лента
- teitittelä^{67-С}** Ты шуыса (я. "Тийен") вераськыны (кинэн *ke*), Ты шуыса вазиськыны (кинлы *ke*)
- tekeillä: olla t.** лэсътйськыны, быдэстийськыны *pacc.*; **työ on t.** уж лэсътйске
- tekele⁴⁸** шук-шак лэсътэм киуж (я. маке); **matkamuistoina kau-pattiin surkeita tekeleitä** сувенирлы (я. сувенир карыса) начаресь шук-шак лэсътэм киужъёсты вузало вал
- tekeminen³⁸: hänelä ei ole mitään**
- tekemistä** солы номыр карыны;
- tekemiset on tältä päivältä tehty** туннэ понна вань ужъёс быдэстэмьын;
- olla tekemisissä jnk kanssa** кинэн *ke* (я. майн *ke*) герзаськемын луыны, кинэн *ke* кусып возыны;
- sillä ei ole mitään tekemistä jonkin kanssa** со ужпум нокызыы но майн *ke* герзаськемын ёвёл
- tekevinänä: olla t.** лэсътэмъяксыны, =мъясък= итэтю кк. / =мъясък= *johtimin* v., =м пумо кк. / =m-partis. + карыны; **olen tekevinäni töitä** ужамъяксыкко, ужам карисько
- tekeytyä^{52-Ф}** *jksik* кариськыны, (ма-ке) улэ аналскины; **t. kaveriksi** эш кариськыны, эш луэм карыны; **t. tyhmäksi** шузи кариськыны, визътэм улэ аналскины; **t.**
- sairaaksi** висем улэ аналскины, висись кариськыны
- tekijä¹²** 1. автор; лэсътйсь 2. (*jhk vaikuttava seikka*) фáктор 3. кыл. (маке) карись*, агент
- tekijänarkki^{5-А}** автор лист (*40 000 гохъяськон пус*)
- tekkillinen³⁸** *вуж.* > **tekninen; t.**
- korkeakoulu** политехнической институт, тéхник* (я. техни-ческой) университет
- tekninen³⁸** тéхник*, технической
- teko^{1-Д}** 1. (*tekeminen*) лэсът|он, -эм, кар|он, -ем; **kaupant.** вузкарон 2. (*toiminnan tulos*) кар|ем, -ос*, (лэсътэм) уж; акт; **hyvä t.** умой уж (я. карем); **paha t.** урод уж (я. карем); **vastata teoistaan** каросъёсыд (я. лэсътэм ужъёсыд) понна кыл кутыны
- teko= куши.** лэсътэм, иску́ствен-ной [-уст-]
- tekohammas^{41-Н}**punktэм пинь, пинь(лы) протез [-тэ-]; **tekoham-paat** тр. л. тырем (я.punktылэм) пинь(ёс)
- tekojalka^{9-Д}** пыд(лы) протез [-тэ-], пупыд *rihek*.
- tekojärvi⁷** тымет, чыпет, пруд
- tekokuu¹⁸** (лэсътэм) спутник
- tekosyy¹⁸** нём, (шедътэм) муг: **sil-lä tekosyllä, että ...** ... (сычё) муг шедътыса
- teksti⁵** текст, (кыл)куэт*
- tekstittää^{53-С}** (суб)тýтр (я. улкуэт*) сётыны, улкуэт* карыны;
- elokuva on tekstitetty suomeksi** фильм финн [-н] кылын улкуэтэн (я. субтýтръёсын) мынэ
- tela⁹** 1. (*telapuu*) каток; (*esim. venettä varten*) стáпель; **laskea alus teloilta** кораблез стáпельёс выльсь (бу вылэ) лэзыны 2. *тех.*

- (*rulla*) рóлик; (*valssi*) валок;
вáлик
- telaketju**¹ гúсеницá (ксь трактор-
лэн)
- telakka**^{14-А} док; вéрфь
- televisio**³ 1. (*järjestelmä*) телевíде-
ние 2. (*vastaanotin*) телевíзор
- televisioida**⁶² телевíдение пыр сё-
тыны, транслíровать карыны
- teline**⁴⁸ 1. пунктон(ни), -эт, -ос,
тыронни; **kenkät**. пыдкутчан
тыронни 2.: **telineet** тр. л., лэсът.
лöс(ъяськон), леса 3. спорт.
снаряд (гимнастической)
- teljetä**^{74-L} 1. ваменпууны, ваменпу-
эн чоганы (я. ворсаны); **telkesin**
oven ёсэз ваменпуай 2. (*jk jhk*)
ворсаны, пытсаны, чоганы; **t.**
vankilaan тюрьмае пытсаны
- telki**^{7-L} чогет, ваменпу; (*metallit.*)
ваменкорт; **panna teljet ovelle**
ёсэз ваменпуэн чоганы, вамен-
пуаськыны; **istua telkien takana**
1) замок сбóрын пукыны 2) (*van-
kilassa*) тюрьмаын пукыны
- telmiaä**⁶¹ лякыттэмъясыкыны, йы-
rintыны, шудыны (*nylliös
ccv*)
- teloittaa**^{53-C} казнить карыны; **t.**
ampumalla ыбыса виыны
- telitta**^{9-C} палáтка
- telttakangas**^{41-G} брезент
- temmata**^{73-H} (кутыса) кыскыны
(зол); **t. ovi auki** ёсэз кыскыса
устыны; **t. jtak hihasta** кинэ ке
саестйз (кутыса) кыскыны; **hän**
tempasi hatun päästääni со йы-
рысътым шляпаме ишкалтйз (я.
ишкалтыса басътиз)
- temmeltää**^{54-I} 1. (*telmiä*) лякыттэмъ-
ясыкыны, укылтэмъясыкыны
(*nylliös ccv*) 2. выжт. (*rehutoa*)
шукыръясыкыны, лекъясыкыны
- (инкуазь ccv)
- tempaista**⁶⁶ 1. (*temmata*) кыскыны
(огпол), ишкалтыны 2. спорт.
зúркák жутыны (ксь штангаез)
- tempaus**³⁹ 1. (*tempri*) йыртэмáн,
-м, юнтэм уж 2. (*taapautuma*) а́к-
ци(я), ужрад; (*toiminta*) кампá-
ни(я); **t. sotainvalidien hyväksi**
войнаын сöсыр кылемъёс понна
акция
- tempo**^{52-H} кысканы; **tuuli tempo**
purjeita тёл парусъёсты ишкал-
тыны выре вал
- tempelli**⁹ *вöсъюрт, -куа, храм
- tempuri**^{1-B} 1. (*taitonäyte*) трюк; **akro-
baattit.** акробат трюк; **taikat.**
фóкус, син пöртман 2. (*neuvokas
teko*) дауртэм, трюк; (*konsti myös*)
амало (я. кесич) уж; **hän alkoi**
tehdä samaa tempuria со но озы
ик (я. со сямен ик) дауртыны
кутскиз
- tempuilla**⁶⁷ 1. (*tehdä tempuri*)
трюкъёс лэсътыны 2. (*juonitella*)
амальясыкыны, олóмáр (но) да-
уртыны; (*oikutella*) вогъясыкыны
- tenniskenttä**^{10-C} спорт. тéннисэн
[тэни-] шудон корт
- tentaattori**⁶ экзаменáтор
- tentti**^{5-C} экзáмен; зачёт; **pitää t.** эк-
замен кутыны; **suorittaa t.** экзá-
мен сётыны
- tenttijä**¹² экзамен кутийсъ, экзаме-
натор
- tenttiä**^{61-C} 1. (*pitää tentti*) экзáмен
кутыны 2. (*suorittaa tentti*) экзá-
мен сётыны
- tenä**⁽¹⁰⁾: **tehdä tenää** пумит луыны;
пумитъясыкыны; **matematiikka**
tekee hänelle tenää матемáтика
солы шуген сётске
- teollinen**³⁰ промышленной, ин-
дустриé, индустрiáльной; **t.**

- tuotanto** промышленной производство
- teollisuus⁴⁰** промышленность, индустрия(я); **työskennellä teollisuudessa** промышленностин ужаны
- teonsana⁹** кыл. каронкыл*, глагол; > **verbi**
- teos³⁹** 1. (*luomistyön tuote*) кылдытос*, произведение, уж; **litero** ои гожтос, сочинение, пöрам *ruhek*; **kirjallinen t.** гожтэм кылдытос, гожтэм (я. литературной) произведение; **musiikit**. крезьгур кылдытос*, музыкальной произведение 2. (*valmiste*) (лэсътэм) уж (я. арбери), лэсътос*; **kultat**. зарнилэсь лэсътэм арбери
- terhakka^{14-А}** сэзъ, шаплы, чырмыт, чырткем; **t. lapsi** сэзъ (я. чырмыт) нылпи
- terho¹** тыпы мульы; > **tammen-terho**
- termi⁵** нимкыл*, удыскыл*, тёрмин
- terminatiivi⁵** кыл. вуон вошьет*, предельной падеж (*esim. гужемозь kesään asti*)
- ternimaito^{1-F}** чёжы (йёл) (али гинэ кунян ваем скаллэн йёлыз)
- teroitin^{33-C}** шер, зуд; (*lyijykynän*) йылсан, точилка
- teroittaa^{53-C}** 1. шерыны, зуданы, лэчтатыны; (*esim. lyijykynä*) йылсаны; **t. veitsi** пурт шерыны; **t. kynä** карандаш йылсаны 2. выжт. (*terästiää*) сак (я. лэчйт) карыны; **hän teroitti kuuloaan** со пельзэ сак кариз 3. выжт. (*tähdentää*) (нимыстыз) пусыйны (я. висъяны); **t. kuulijoille asian tärkeyttä** кылзисьёс понна
- ужпумлэсь кулэлыксэ нýмысьтыз пусыйны
- tertuu^{1-C}** бот. ёуски, пуры, чук; **pihlajant**. палэзь ёуски
- terva⁹** тэкит; (*pihka*) сир
- tervapääsky¹** зоол. съёдпöськы, стриж (*Apus apus*)
- tervata⁷³** тэкитаны, тэкитэн зыраны; (*pihkata*) сираны, сирен зыраны
- terve⁴⁸** 1. таза(лыко); **t. sydän** таза сюлэм; **kasvaa terveenä** чырткем (я. таза) будыны 2. выжт. (*järkevä*) визьмо, сазь (йыро я. визьмо). шонер; **t. järki** визьмо мурт, сазь йыр (я. визь) 3.: **t.!** чырткем!, зеч!: (*teitittelyssä t. useille ihmisiille*) чырткемесь!, зечесь!; **t. sitten!** я, зеч!; зеч лу(э) ни!
- tervehdyss³⁹** зеч(бур)ъяськон, чырткемъяськон (*kyllöös*); **vaihtaa tervehdyksiä** ог-огеныд зечбуръяськыны, ог-огедлы “зечбур” шуыны, ог-огедлы “зеч” карыны *ruhek*.
- tervehtiä^{61-F}** 1. зеч(бур)ъяськыны, чырткемъяськыны (*kinen ke*); **t. opettaja** дышетисен зечбуръяськыны; **he tervehvitä toisiaan** соос (ог-огенызы) зечъяськызы; **t. kädestä** киез кутылыны (зечбуръяськыса) 2. выжт. (*esittää onnittelua*) зечкыланы (пумисъкыса)
- tervehtyä^{52-F}** йёнаны, бурмыны, катыськыны; **t. vammastaan** сёсырмемед бере йёнаны; **talous-elämän tervehtyminen** выжт. эконóмик* улонлэн йёнамез (я. умояmez)
- terveiset³⁸** пр. л. салам, привет; **sanoa terveisiä** салам вераны; **Lämpimin terveisin** ўырдыт саламен

- (гожтэт пумын)
- tervetuloa** гажаса ётиськом! (кытычы ке); шумпотыса витиськом! (кытын ке)
- terveydenhoito**^{1-F} тазалыкез утён; эмутялтон*, тазалыкез утялтон, мёдико-санитárной обслúживание; гигиéна
- terveydenhojtaja**¹⁰ медсестра
- terveys**⁴⁰ тазалык; **huolehtia terveydestään** тазалыкед понна сюл-масъкыны; **terveydelle haitallinen** тазалыклы изъян вайсъ \diamond **terveydeksi!** (*maljaa nostettaessa*) сябась!, тазалыкед (я. тазалыкты) понна!
- terveyskeskus**³⁹ эмъяськон юрт, эмъяськонни*, поликлиника; диспансер [-сэ-]
- terä**¹⁰ 1. лэчыт пал (я. азъ), лéзвие, бам; **veitsen t.** пуртлэн лéзвиез (я. лэчыт палыз); **sahan t.** пила-лэн бамыз (я. вандон азыз) 2. (*kärki*) йыл; (*sukan, jalkineen*) ныр(ос); **kynän t.** карапашлэн йылыз; **sukan t.** носкилэн нырыз 3. *tex.* пурт, резец; **lihamyllin**
- terät** силькоранлэн (я. мясорубкалэн) пуртъесыз 4. *выжт.* лэчыт(лык), кужым; **pelistä oli t. poissa** шудонын (я. шудонлэн) лэчытлыкез ёй вал
- terälehti**^{7-F} бот. сяська бурд (*лесток*)
- teräs**³⁹ андан; **teräksestä tehty työkalu** андан тýрлык, анданлэс лэсътэм ужан тýрлык
- terästehdas**^{41-F} андан чýж(а)тон завод
- terästää**⁵³ 1. (*vahvistaa makua*) куж-моятыны, кужмогес (я. золгес) карыны (*шöмзэ*) 2. *выжт.* (*karraista*) кыдатыны, юнматыны; **t.**
- tahtoaan** мылкужымдэ* (я. лул-пуштэ) кыдатыны 3. *выжт.* (*kärijistää*) сак (я. лэчыт) карыны; **t. katssetaan** синдэ сакгес карыны, умойгес учкыны
- terävyys**⁴⁰ 1. лэчыт(лык), лэчыт лу|он, -эм; *выжт.* *ou* сак(лык), сак лу|он, -эм; **veitsen t.** пуртлэн лэчытэз (я. лэчытлыкез); **näön t.** синлэн лэчытлыкез
- terävä**¹⁰ 1. (*hyvin leikkaava*) лэчыт, мертчись; (*hyvin pistävä*) йылсо; **t. veitsi** лэчыт пурт; **t. tikari** йылсо кинжал; **hioa teräväksi** лэчыт шерыны; **hänellä on t. kie- li** *выжт.* солэн кылыз лэчыт 2. (*kulmikas*) йылсо; **t. katonharja** йылсо лиpetт йыл 3. *геом.* йылсо; **t. kulma** йылсо сэрег 4. *выжт.* (*pistävä, viiltävä*) кужмо, јот(ы) рес; бышкись; **päässä tuntuva t. kipu** йырын бышкем кадь вöсь луон; **kiviporan t. ääni** из портоналэн пелез вандись куараез 5. *выжт.* (*herkkä*) лэчыт; (*tarkkanäköinen, -kuuloinen myös*) сак; **t. näkö** лэчыт син 6. *выжт.* (*terävä-älyinen*) лэчыт (я. етиз) визъмо
- teräväkielinen**³⁸ лэчыт кыло; **t. satirikko** лэчыт кыло сатирек
- teräväkärkinen**³⁸ йылсо; (*esim. ken-gät*) йылсо нырьем; **t. puukko** йылсо пурт; **teräväkärkiset ken-gät** йылсо нырьем ботинки (я. пыдкутчан)
- testamentata**^{73-C} сыйзыны, (сыйзыса) кельтыны (*ваньбурез*), завещащая карыны; **t. omaisutensa pojalleen** ваньбуредэ пиедлы сыйзыны
- testamentti**^{5-C} 1. юр. сийён (*ваньбурез кельтыны*), завещание 2. библ.: **Uusi t.** Виль сийён (я. за-

- вет)
- testataa**⁷³ тестíровать [тэ-] карыны; (*kokeilla*) эскерыны, оскалтыны, утчаны
- testi**⁵ тест [тэ-]; (*kokeilu*) эскерон, оскалтон, утчан
- teurastaa**⁵³ 1. вандыны (*пудоез*), партчаны; **t. härkä** ошез вандыны 2. (*tappaa säälimättä*) жаля-тэк (я. съось сямен) виыны
- teurastaja**¹⁰ пудо вандйись, парт-часть; силь корась
- tiainen**³⁸ зоол. пислэг (*Parus*)
- tie**¹⁹ выжт. ои сюрес; **kulkea tietä pitkin** сюрес кузя мыныны (я. ветлыны); **hän meni toista tietä** со мукет сюрестй мынйз; **eksyä tieltä** сюресэз ыштыны ♂ **mene tiehesi!** кош(кы) татысь!; **saman tien** налтас, óгутскемэн
- tiede**^{48-F} тодос*, наука; **filologiset tieteet** кылосбур* тодосъёс, филологи наукаос
- tieideakatemia**¹² тодос* (я. наука-осъя) академи(я)
- tiedekunta**^{10-J} факультет
- tiedemies**⁴² тодосчи*, учёный; **maailmankuulu t.** быдэс дуннелы тодмо тодосчи
- tiedonanto > tiedote**
- tiedostaa**⁵³ пумозяз (я. умой-умой) валаны, валаса вуттыны, осознать карыны; **ongelman tiedostaminen** шуг-секытэз пумозяз (я. умой-умой) валан
- tiedosto**² ит. файл
- tiedote**^{48-C} ивор-тодэт* (сётон), информáци(я); (*virallinen*) коммюнике [-м-]; бюллетень; (*lehdistö-t. myös*) пресс-релиз [-с]
- tiedottaa**^{53-C} *jillek* ивор(-тодэт*) вуттыны (я. сётыны) (*кинлы ke*), тодытыны (*кинэ ke*), ивортини
- (кинлы *ke*); **henkilökunnalle tiedotettiin uusista järjestelyistä** сотрудникъёслы выль ужан рад сярысь ивор-тодэт вуттыйзы; **tiedotin kotiinpaluuustani äidilleni etukäteen** бертонэ сярысь анаэлы азъласянь ивортй
- tiedotuslehti**^{7-F} бюллетень (*информации вуттон*)
- tiedustelija**¹² ож. разведчик
- tiedustella**⁶⁷ 1. (*kysellä*) юалляськыны (*makeccs*), юаны, тодыны (тыршины); **t. osoitetta** адрес пумысен юалляськыны, адресээс юаны 2. ож. тодыны-адзыны, тодыны (тыршины), разведка ортчытыны
- tiedustelupalvelu**² разведка (*организация*), разведная служба
- tienata**⁷³ вер.: **t. rahaan** коньдон (я. уксё) ужаны; **t. leipänsä** (ужаса) коттэ тырыны
- tienoo**¹⁷ 1. (*seutu*) котыр, ёрос, пал (котырысь инты); **näillä tienoin** та пальёсын (я. интыосын); **aseman t.** станци котыр; **Porin t.** Пори ёрос (я. палъёс); **kotit.** дор (я. корка) котыр 2.: **tienoilla, tienoissa** котыр|(ын), -е, -ырысен; **kello kuuden tienoissa** куать час котырын (я. котыр(e)); **hän tulee lounaan tienoilla (t. tienoissa)** со обед котыр(ын) вуоз; **me tapasimme vasta kylän tienoilla** ми гурт котырысен гинэ пумиськимы на; **aivan kylän tienoiltä näkee vuoria** гурт котырысен ик гурезьеадско
- tienristeys**³⁹ сюрес вож, чаквож
- ties** оло=, тодмо ёвёл, кин тодэ (меда); **t. kuka** олóкйн; **t. kuka siinä talossa asuu** олóкйн со коркан улэ; **t. mikä** олóмá(p); (*jk*

useista) олóкүдйз; (*t. millainen*) олóкычé; **hän tekee siellä t. mitä** олóмá отын каре; **t. minkälainen** (*t. millainen*) олóкычé; **siellä on t. minkälaisia ihmisiä** отын олóкычé но адямиэ вань; **t. miksi** олóмáлы; **t. missä** олóкытýн; (*liike-verbiен yhteydessä*) олóкытýй; олóкытýсéн; **minä tapasin hänet t. missä** олóкытýсéн мон соин пумиськи; **t. mihin** олóкытчы; **t. mistä** олóкытýсь, олóкытýсéн; **t. millä** олóмáйн; **nämä ovat tulleet t. millä** олóмáйн таос вуиллям; **t. miten** олóкызы; **t. milloin** олóкý; **t. kuinka monta** (*t. paljon*) олóкбñя; **herra t. kuinka monta kertaa** инмар мед тодоз кóнá пол(зэ) вераны

tieteellinen³⁸ тодос(лыко)*, нау́чной; **t. seura** тодос дэмэнлык* (я. огазеяськон); **t. tutkimus** тодослыко эскерон; **t. työ** тодос уж; **t. neuvosto** тодос кенеш, тодосчиослэн* кенешсы, учёной совет

tieteiskirjallisuus⁴⁰ тодослыко* (я. нау́чной) фантáстика

tieten: **t. tahtoen** юри, юромо, тодыса вылысь

tietenkin (öвölтон дыръя *tietenkään*) конéчно [-ш-]. валамон ини; **t. asia tuli ilmi** конéчно, ужпум шарааяськиз; **hän ei tietenkään menettele sillä tavoin** конéчно, со озыы уз кары

tietenkään > tietenkin

tieto^{1-F} 1. (*sanoma*) ивор(-тодэт*); (*ilmoitus*) ивортон; **lähetää illek t.** кинлы ке ивортон келяны; **antaa tiedoksi** ивортыны, ялыны, вераны 2.: **tiedot** *tr. л.* тодэт(ъёс)*, дэннойёс; информáци(я);

tietojen keruu тодэт(ъёс) бичан; **syöttää tiedot tietokoneeseen** *ut.* тодэтъёсты компьютере [-тэ-] пыртыны 3. (*tietämys*) тодлон, -эм; (тодон-)валан; **tiedot ja taidot** тодон но быгатон (я. валан); **laajat tiedot jstak** маке сярысь паськытэс тодон-валанъёс

tietoinen³⁸ 1. (*joka tietää*) тодйсь; (тодйсь-)валась (*make пумысен*); **en ollut t. koko asiasta** мон со (ужпум) сярысь нóмыре но уг тодйськы вал 2. (*tiedostettu*) сознательной, осознанной 3. (*tahallinen*) юри (я. юромо) (лэсътэм), тодыса вылысь лэсътэм; **t. valhe** юри алдаськан

tietoisuus⁴⁰ 1. (*selvillä oleminen*) (умой) валан, тодон (*make пумысен*); тодмо луон; **minulla on t. siitä, että olen tehnyt oikein** мон тодйсько, шонер лэсът щусыа; мон умой валасько, шонер кари шусыса 2. (*tajunta*) йырсазы; сазлык, сознание; **poliittinen t.** полýтик* сазлык, политической сознание

tietokone⁴⁸ компьютер [-тэ-], ЭВМ, электронно-вычислительной машина

tietoliikenne^{48-J} герзет*, связь, кусып возён, куспаськон*, коммуникаци(я) [-м-]

tietosanakirja⁹ энциклопеди(я)

tietotoimisto² ивор-тодэт* (я. ивор вёлмытоңъя) агéнтство [-нс-]; телегráф(ной) агéнтство

tiety^{1-C} тодмо (луись): (*jonkinlainen*) кычé ке (но); **t. henkilö** тодмо луись адями; **tietyin ehdoim** кычé ке условиосын (я. условиости быдэстыса)

tietymätön^{34-C} тодмотэм, тодмо

луисътэм; **olla tietymättömissä** олóкытый луыны; **kadota tietymättömiin** чиптэм-чáптэм ышыны
tietysti конéчно [-ш-], валамон ини; бен (, озы)
tietäjä¹⁰ туно(-пеллё), пеллясь-кись; (*parantaja myös*) эмъясь-кись
tietämättömyys⁴⁰ тодымтэ(лык), тодытэк ул|он, -эм, валамтэ(лык); **tehdä jtak tietämättömyytää** мае ке тодымтэн (я. тодымтэйс) карыны
tietämätön^{34-C} 1. тодисътэм, тодытэк улйись; (*vähätietoinen*) нóмырэ но тодись(тэм)-валасътэм, дышетскымтэ; **olla t. jstak** мае ке (я. маке сярысь) тодытэк улыны
tietää^{76-F} 1. тодыны; тодыны-валаны; **t. jnk osoite** кинлэс ке адрессе тодыны; **en tiedä siitä mitään** мон со сярысь (я. пумысь) нóмырэ но уг тодиськы; **hän t. paljon** со трос тодэ(-вала) 2. (*merkitä*) возьматыны, (*малэн ке*) тодметэз луыны; **mitä sellainen uni t.** сýче вóт мае возьматэ? **tihéikkö^{4-A}** чашка, чем тэль (я. писпуюс); куак(ъёс); **pajut.** бадь пёл (я. куакъёс)
tihentää^{54-J} чематыны, чемгес карыны; напгес карыны; **t. askeleitaan** вамышьёстэ чематыны
tiheta⁷² чеманы, чемгес луыны; напгес луыны; **askeleet tihenivät** вамышьёс чемгес луизы; **sumu tiheni** бус напгес луиз
tiheys⁴⁰ 1. чемлык, чем лу|он, -эм; наплык, нап лу|он, -эм 2. (*tiheä toistuvuus*) чемлык, чем лу|он, -эм (чем ортчон); > чит. **tiheä** 3.

физ. плотность; концентраци(я) **tiheässä, -än** чем; нап; трос; **karaikoita oli tiheässä** кабакъёс трос (я. вылысытыз-вылаз) вал; **kylvää tiheään** чем (я. нап) кизыны; **puut on istutettu tiheään** писпуюс чем мерттэмын; **tiheään asuttu seutu** трос калыко шаер (я. инты)
tiheä¹⁵ 1. чем; нап; **t. pensaikko** чем куак(ъёс); **t. ruoho** нап турын; **t. sumu** нап бус 2. (*tihesti toistuva*) чем (луись, ортчись); **t. käynti** чем ветлон (я. вуылон)
tihkuua⁵² потыны (*кесь вир*), пызыраны, ёзизаны; **haavasta tihkuu verta** вандэм интысъ вир потэ
tihkusade^{48-F} векчи (я. кыдырась, пужнийс зор)
tihuttaa^{53-C}, tihuuttaa кыдыраны, пужныны, пызыртыны; **sataa t.** (зор) кыдыра
tiikeri⁶ зоол. тигр
tili²³ кирпич; **kattot.** черепица
tililikatto^{1-C} черепица (я. черепи-цаен липем) липет
tililikivi⁷, tiliskivi кирпич
tililatalo¹ кирпич(лэсъ) корка
tiine⁴⁸ пияно; **t. lamma** пияно ыж; **t. lehmä** кунян ваёно скал; **t. tamma** чуньё (я. валы) кобла, чуньы ваёно эрвал
tiinu¹ чан, вышки; **taikinat.** нянь шумес
tirikka^{14-A} устьтэт (замокез усть-тонтэк устьтон понна)
tiistai¹⁸ пуксён , втóрник
tiiviisti лáч-лач, тáч-тач; бордаз ик, бордысь бордаз; **sulkea ovi t.** ёсэз лáч-лач ворсаны; **t. pakattu laukku** тáч-тач (я. тýп-тып) тыриськем сумка; **seurata t. jnk kannoilla** кин ке сьбры пыдбе-

раз ик лёгасъкыса мыныны **tiivilis⁴¹** 1. (*kiinteä*) тáш-таш, ташкес, тáч-тач, юн, плóтной; **t. maa** ташкес (я. тáш-таш) музьем; **painava t. puu** сальккес юн пу; **tiiviaksi puristettu massa** тáч-тач (лутозы) пызыртэм (я. пачкатэм) масса 2. *выжт.* (*koostumus*) вакчияк, компáктной; **t. selostus** вакчияк мадем, вакчиятыса лэсytэм изложéние 3. (*taaja, tihéä*) нап; чём; **t. karvapeite** нап (я. чóк-чóк) гон; **t. verkko** чём сеть; **nuoret seisokselivat tiiviinä ryhmänä** егтьёс ликенák грúппаен сыло вал 4. (*taaja, tihéä*) лáч-лач (я. тáч-тач) + кн. я. кк-лэсь мн. / *partis. t. teonn.*; **t. ikkuna** лáч-лач (ворсасъкись) укно; **t. liitos** лáч-лач валчеям (я. соединить карем) инты 5. (*toiminta*) юн (герзасъкыса), умой, матысь; **t. yhteistyö** юн (герзасъкыса) валче ужан 6. (*intensiivinen*) зол, кужмо, интенсíвной [-тэ-]; **t. harjoittelu** зол тренировка 7. *выжт.* секыт, збись, пачкатайсь; **t. tunnelma** секыт атмосфéra (я. котырысь югдур) **tiiviste⁴⁸** 1. (*tiivistysaine*) чоксэт, прокладка; **venttiilin t.** вéнтиль-лэн прокладкаез; **huopat.** гын- (лэсь) чоксэт 2. (*väkevöite*) концентрат **tiivistelmä¹⁰** резюме, шорсюлэм; **artikkelin t.** статьялэн шор- сюл(Э)мыз **tiivistyä⁵²** 1. чурытомыны, юн(гес) луыны, тáч-тач луыны; (*esim. maa*) пуксыны, тáш-таш луыны; **peltomaan tiivistyminen** бусысьс сюйлэн пуксемез (я. тáш-таш луэмез) 2. *физ.* конденсý-

роваться [-цца] карисъкыны; концентрироваться [-цца] карисъкыны 3. *выжт.* (юн) огазе- яськыны; **puolustajien rivit tiivistiyivät** заштитникъёслэн радъёссы юнгес огазеяськызы 4. *выжт.* кужмояны, золгес (я. кужмогес) луыны; **jännitys tiivistyi** напряжéние кужмояз **tiivistää⁵³** 1. чурытатыны, юн(гес) карыны, тáч-тач карыны; (*esim. maa*) тáш-таш карыны; **t. ikkunat** укно пасъёсты чоксаны 2. *физ.* конденсировать карыны; концентрировать карыны 3. *выжт.* (юн) огазеяны; **t. rivit** радъёстэ юнгес огазеяны **tikahtua^{52-F}** јоканы, воңдыны, [лúл] шуг луыны *yksipers.*; **hänoli t. nauruun** серекъяса солэн лулыз потэ (я. шуг луиз) ни вал **tikaruit¹⁸** > **tikkaat** **tikari⁶** кинжал **tikata^{73-A}** киуж. вурзыны (*vurisykon* машинаен); (*ommella tikkipistoin*) тэчыны, сырьыны; **tikattupeite** сырэм (я. стежить карем) шобрет **tikittää^{53-C}** тиккетыны; **kello t.** час тиккетэ **tikka^{9-A}** 1. зоол. сизь, сиськок(ч)асы (*Picinae*) 2. (*heittonuoli*) дротик; (*peli*) дротик лэз(ъ)ян, дартс; **heititää tikkaa** дротик лэзьяны, дартсэн (я. дротик лэзяса) шудыны **tikkaat^{41-A}** *тр. л.* падзя, тубат (*нуллыны* луоно); **nousta tikkaita** (*myötén*) падзаетй тубыны **tikki^{5-A}** 1. киуж. вурыс 2. *мед.* вурыс, шов 3. *карт.* взятка; (*piste*) очко **tikku^{1-A}** чаг, шырпу, (векчи) ша-

льы; **hammast.** пинь сузян (чаг); **jàätelöt.** мороженой сиён чаг (я. палочка); **sain tikun jalkaanı** пыдам (шырпу) мертчиз **tikli⁵** зоол. лугысэрттись, щегол (*Carduelis carduelis*)

tila⁹ 1. (*paiika*) инты; **tilaa riitti** каikkille инты вানъзылы тырмиз 2.: **tilat** *tr. l.* инты, помещение; **virasto muutti uusiin tiloihin** учреждение выль помещение по-түз 3. (*avarious*) вёлмет*, пространство; **ilmaton t.** физ. омыртэм вёлмет 4. (*olot.*) инэт*, (инэт*-)-кал, состояние; (*asema, tilanne*) югдур, положение; **terveydent.** тазалыклэн инэтээз (я. состояниез); **humalatilassa** куджэм калын; **potilaan t. paranee** висисълэн калыз умоя; **taloudellinen t.** экономической югдур 5. (*ulkoiset elinolot*) югдур, положение; **sotat.** оғжар* югдур, воённой положение 6. (*maat.*) имение, поместье; (*kartano*) юртъер, усадьба

tilaaja¹⁰ заказтись, заказ сёттись; (*lehden t.*) гожтиськись (*газет-журналлы*); (*puhelint.*) абонент

tilaisuus⁴⁰ 1. (*mahdollisuus*) луонлык, учыр; **sopiva t.** тупась (я. тупамон) учыр; **tämä on elämäsi t.** та тынад шансэд 2. (*tapahduma*) ужрад (*люкаськон, кенешон*); (*juhla*) (сиё-дано) жыт; **väitöst.** диссертáциез [-с-] утён (ужрад)

tilanne^{48-j} (ужъ)югдур, положение; **aina tilanteen mukkaan** (котыкүно) югдурья, югдур шоры учкыса; **kansainvälinen t.** калыккус-по* (ужъ)югдур; **tällaisessa tilanteessa** таҷе югдурын (я. югдур дыръя)

tilapäinen³⁸ (*väliaikainen*) оғдыр чоже (луись), оғдыр чожелы, оғдырлыко*; (*satunnainen*) шуák (я. дырын-дырын) + кн. я. кк.-лэсэ мн. / *partis. t. teonn.*; **t. työntekijä** оғдыр чоже(лы) ужась; **tilapäiset tulot** дырын-дырын сюриясь (я. кылдйс) доходъёс **tilasto²** статистика

tilata⁷³ 1. заказтыны; **t. liput** билет заказтыны (*билетъёс*); **t. aika lääkäriltä** врач доры гожтиськыны; **tilasitko taksin?** такси ётид-а? 2. (*lehti*) гожтиськыны (*газет-журналлы*); **t. lehdet** газетлы гожтиськыны (*газетъёс-лы*)

tilaus³⁹ 1. заказ(т|он, -эм); заявка; **tehdä t.** заказ лэсътыны; заявка сётыны; **tilauksesta tehty** заказъя лэсътэм 2. (*lehden*) гожтиськ|он, -ем (*газет-журналлы*); **lehden t.** газетлы гожтиськ|он

tilava¹⁰ бадзым (*трос тэроно*), вёлвёл, эркын; **t. asunto** вёл-вёл (я. бадзым) улонни; **t. kaappi** бадзым шкаф

tilavuus⁴⁰ 1. бадзымлык, вёл-вёл лу|он, -эм, эркынлык; **huoneiston t. ja valoisuus** квартыралэн вёл-вёл но югыт луэмез 2. (*volymi*) тэрөс*, тэронлык, ёмкость; быдзя|лык*, -ла, объём; **pallon t.** бутылкалэн тэросэз (я. тэрон-лыкез); **pallon t.** шарлэн быдзя-лыкез (я. объёmez)

tilhi⁷ зоол. сялбер, чукойыр, свирристель (*Bombycilla*)

tili⁵ 1. (банк)лыд*, счёт [щот] (ксь банкын); **avata t.** счёт (я. банк-лыд) усътыны; **ottaa (t. nostaa) rahaan tililtä** счётысъ конъдон басътыны 2. (*selvitys*) мадет*

- отчёт; **vaatia jk tilille** выжт. кинлэсь ке кылзэ юаны (кыл куттыны) 3. (*töypalkka*) уждун **tilinpito**^{1-F} лыдъян-чотан, учёт; бухгалтери(я) [-уг-] (лыдъян-чотан)
- tilintarkastaja**¹⁰ эк. (бухгалтер-) ревизор [-уг-]; аудитор
- tilintarkastus**³⁹ эк. ревизи(я); аудитор эскерон(-чаклан), аудит **tilittää**^{53-C} ужб. отчёт лэсътыны, отчитаться [-цца] кариськыны, мадыны (уксё пумысь); **t. агрожен myynnistä kertyneet rahat** лотерёя [-то-] билет вузаса люкасъкем конъдон пумысь отчёт лэсътыны
- tilkitä**⁶⁹ туйылыны (ксъ кор висъёсты); **t. ikkuna** укновысь пасьёссэ туйылыны
- tilkka**^{9-A} ёжыт(ак) гинэ (пичи ымтыр ссы); (*kulaus*) гульчык, гучык; **kahvit**, ёжытак гинэ кóфе
- tilkku**^{1-A} 1. юдэс, -т, кылем- мылем(ез) (басмалэсь, кулэсь но мк.); (*kankaan työs*) ёустыри, -ари; **kankaan tilkut** басма юдэсъёс, ёустыри(ос) 2. (*maata tms.*) кесэг, люкет (ксъ музъемлэн)
- tilli**⁵ укроп
- timantti**^{5-C} алмаз, бриллиант
- timotei**¹⁸ бот. тимофеитурын, тимофеевка (*Phleum*)
- tina**⁹ тёды узвесь, олово
- tinata**⁷³ паять карыны (тёды узвесен)
- tinkä**^{61-G} 1. вўз/карны, дунзэ кулэстыны турттыны, дунтэмэнгес бастыны турттыны 2. (*tehdä työnnityksiä*) куронъёсты кулэстыны, куштийсъкыны (чурыйт куронъёслэс); соглаш карись-кыны (маин ке)
- tipahtaa**^{53-F} шапыштыны; (*pudota*) усыны, пограны
- tippa**^{9-B} 1. шапык; **t. vettä** (одиг) шапык ву; **kuunelt**. синкыли, синву шапык 2.: **tipat** тр. л., мед. капли; **silmätipat** син капли
- tippua**^{52-B} 1. шапышъяны, шапыкъяны; **hanasta tippuu vettä** краинысь ву шапышъя 2. (*putoilla*) усылыны, кирганы; **kypsät omenat olivat tippuneet maahan** кисьмам улмоос музэ усыло ни вал
- tipu**⁵ вер. 1. (*kanaapoika*) тютю(пи), чипы 2. *шуд*. (*lintu*) пап|а, -и, тютю, бурдо(е)
- tiputtaa**^{53-C} 1. поныны, тырыны (шапыкен-шапыкен), шапышъятыны; **t. läkettä silmiin** синме эмъюм поныны (я. тырыны) 2. (*puodtaa*) усыкыт|ыны, -ъяны, киргатыны
- tirkistellä**⁶⁷ лушкем учкыны (я. учкыса улыны); **t. jtak ovenraosta** ѡс вискытй кинэ ке лушкем учкыса улыны
- tirskua**³² лушкем (я. кит-кит) сerekъяны; **tytöt tirskuivat kämmeniinsä** ныльёс лушкем кырым-пидэсказы серекъязы
- tirkuttaa**^{53-C} чильыртыны, зи-лырытыны, чиргетыны; **varpuset**
- tirkuttvat** зольгириос чильырто (я. чильыр-чильыр) каро
- tiskata**⁷³ тусьты-пуньы миськыны; **t. lautanen** тэркыез миськыны
- tiski**⁵ 1. (*tuu tipöytä*) прилабок; (*palvelupöytä*) стойка (ксъ барын)
2. (*pestävät astiat*) миськоно (я. миськынте) тусьты-пуньы, посуда миськон; (*astianpesu*) тусьты-пуньы (я. посуда) мись-

- к|он, -ем
- tislata**⁷³ дистиллировать [-л-] карыны, берыктыны (*ксъ винаез*);
- tislattu vesi** дистиллировать карем ву; **t. viinaa** вина берыктыны
- tissi**⁵ вер. нон|ок, -ы
- titteli**⁶ тыйтул
- tiukka**⁹ 1. юн, зол; лач-лач; **t. solmu** юн (керттэм) герд, ёиго герд;
- tiukkaan sidottu** юн (я. зол) керттэм; **t. kansi** лач-лач ворсам пытсэт 2. (*ahdas, puristava*) жым-жим, жик-жик, юн, ёоскыт; **tiukat housut** жик-жик брюки; **t. pipo** ёоскыт (я. пиши) керттэм изы; **t. side** жим-жим керттэт, юн повязка 3. (*tiivis, kiinteä*) ташташ, ташкес, тач-тач, юн; **tiukaksi tallattu ma** ташкес (я. ташташ) лёгам музьем 4. (*ankara*) юн, чурыйт, жот(ы)рес, лек; **t. kuri** чурыйт дисциплина; **t. käsky** жотрес косон; **tiukat vaativiset** юн (я. чурыйт) куронъёс; **t. valvonta** юн контроль (я. эскерон-чаклан) 5. (*sitkeä*) юн, мырмыр; **t. ottelu** юн нюръясъон 6. (*tukala*) шуг, секыт
- tiuku**^{1-D} чингыли (гырлы), чингылёт гырлы
- todella** зэм (ик), зэмзэ; **todellakin** зэм ик, зэм(зэ) но; **onko t. niin?** зэм-а (я. озы-а) мар-а?; **se on todellakin kaunis** со зэм но туж чебер; **en todellakaan muista** sitä зэм но сое уг ни тодийськы
- todellinen**³⁸ зэмос (я. зэмзэ) луись; зэмос; **todelliset ja kuvitellut ilmiöt** зэмос луись но малпам явлеениос; **t. ystävä** зэмос эш
- todellisuus**⁴⁰ 1. зэмлык, действительность 2. (*todenmukaisuus*) зэмзэллык, зэмзэ (я. зэмос) лу|он,
- эм, правдоподобность ◇ **todellisuudessa** зэмзэ ке верано; (*käytännössä*) уж вылын
- todenmukainen**³⁸ зэмлыко, зэмос (я. зэмзэ) (луись), правдивой; **t. kertomus** зэмлыко верос
- todennäköinen**³⁸ луоно, луны быгатоно, вероятной; **onnettomuuden todennäköiset syyt** шудтэм учырлэн луоно мугъёсыз
- todennäköisesti** дыр, боло, шёдске; **t. hän ei tule** со уз лыкты, дыр; **hyvin t.** зэмзэ ик луны быгатэ
- todennäköisyys**³⁹ луонолык*, луны быгатонлык, вероятность; **sateen t. on hyvin pieni** зорлэн луонолыкез туж пиши
- todenperäinen**³⁸ зэм (я. шонер) луись, зэмос (луись), достоверной; **t. väittämä** зэм луись утверждение; **t. lähde** зэмос луись ошмессин* (я. источник)
- todeta**^{74-F} 1. (*havaita*) шарайны, шедтыны, синйылтыны; констатировать карыны; (*saada sellville*) тодыны (быгатыны), тодмотыны*; **tileissä todetut vajauskset** счётьёсись [шо-] шедтэм недостача (я. уксё тырмытгэос); **kasvain todettiin pahanlaatuiseksi** мед. пыктос лек (я. злокачественной) луз шуыса констатиривать каризы; **t. jnk henkilöys** кинлэс ке личностьсэ тодыны (быгатыны) 2. (*mainita*) пусыйны; **t. kirjan hyvät puolet** книга-лэс умой пальёссэ пусыйны
- todistaa**⁵³ 1. (*näyttää toteen*) зэматыны*, зэм (я. шонер) шуыса зэматыны, доказать карыны; **t. syyttömyyentsä** янгыштэм луэмдэ зэматыны (я. доказать карыны) 2. (*vakuuttaa*) зэматыны*,

юнматыны, удостовéрить карыны; **t. jk oikeaksi** мae кe шонер шуыса зэматыны (я. удостовéрить карыны) 3. юр. (*olla todista-jana*) адзись (я. свидéтель) луыны; (*rihua oikeuden edessä*) адзemed сярысь вера(ськы)ны, показáниос сётыны 4. (*olla todistamas-sa*) (тодись-)адзись луыны, (асинмыныд) адзыны

todistaja¹⁰ 1. (*yakuuttaja*) зэматись*, удостовéрить карись (мурт); (*esim. vihkiäisissä*) адзись, свидéтель (кесь сюанын, судын); **valta-kirjan todistajat** довéренностез зэматисьёс (я. удостовéрить карисьёс) 2. (*silminnäkijä*) (тодись-)адзись

todiste⁴⁸ *зэмат|он, -эт, доказáтельство; аргумент; **olla todisteena jostakin** марлэн ке зэматон нээз (я. доказáтельствоеэз) луыны; **todisteeksi** зэматон понна (я. карыса)

todistus³⁹ 1. юр. адзэм сярысь ве-ра|н, -м, показáние (сёт|он, -эм) 2. (*asiapaperi*) свидéтельство, зэматон*: удостовéрение; спрáвка; (*arvosanoja sisältävä*) аттестат [ате-]; **lääkärint.** медицинской спрáвка (я. свидéтельство), эмзэматон*; **kuolint.** кулэм сярысь свидéтельство (я. зэматон); **koulut.** школаез йылпумъям сярысь аттестат; **työt.** уж дорысь спрáвка

tohtori⁶ дóктор; **filosofian t.** философи тодосья* (я. наукаостья) дóктор; **t. kielisi tupakoinnin** дóктор тамак кыскыны ёз лэзы, дóктор тамак кыскемлэс айз **tohveli⁶** тапочки; **olla jnk tohvelin alla** выжт. кинлэс ке кылзись-

кыса улыны, кинлэн ке каблук улаз улыны (= кинлэн ке тапочки улаз луыны)

toimeenpanija¹² быдэстийс, исполнитель (кивалтэт кылын)

toimeenpano¹ быдэст|он, -эм, ортчыт|он, -эм (кивалтэт кылын)

toimeentulo¹ улыны коньдон; (*ela-tus*) кöttыр; (*hyvinvointi*) дэлет- (бур*), благосостояние; **perheen t.** семьялэн улыны коньдонэз

toimeksiانتio¹⁻³ косэм (мае ке бы-дэстыны), уж сётон, поручéние

toimelias⁴¹ мылó-kydó, тыршись, сюлмо; (*touhukas*) кежег, кысык; **t. järjestömies** мылó-kydó (я. шаплы) организáтор; **kesä on maatilalla vuoden toimeliainta aikaa** фéрмер возёсын гужем – арлэн сáмой кежег дырыз **toimenpide^{48-F}** ужрад, карон(рад*); **ryhityä toimenpiteisiin** ужрадъес кутыны

toimi²⁵ 1. (*työ, tehtävä*) уж; (*toimin-ta*) ужа|н, -м; **arkiset toimet** нý-налмýсь (быдэсъяно) ужъёс; **antaa asia jnk toimeksi** ужез кинлы ке быдэстыны сётыны; **käydä toimeen** уж борды кутс-кыны; **panna toimeen** лэсътыны, быдэстыны 2. (*toimenpide*) уж-рад; **hallintot.** кивалтон ужрад; **sotatoimet** ожгар* ужрадъёс, воéнной операцис 3. (*virka*) интыуж*, дóлжность, слúжба; **sihteerin t.** секретарьлэн инты-ужез (я. дóлжностез); **astua toi-meen** интыуже пырыны, дóлж-носте пуксыны ◇ **tulla toimeen** мae ке радъяны быгатыны; **he tulevat hyvin toimeen keskenään** соос куспазы тупаса уло; **jnk toimesta** кинлэн ке кичолтэ-

мезъя (я. кутскон сётэмезъя); **istuskella tyhjin toimin** тэк пукины
toimia⁶¹ 1. (*tehdä jatk*) карыны(-вырыны*), ужаны, действовать карыны; (*riihata*) (маин ke) вырыны; **tulipalon sattuessa on toimittava nopeasti** тылпу кылдыку, ёж кароно-выроно (я. действовать кароно) 2. (*suorittaa jatk tehtävää*) ужаны, функционировать карыны; **t. opettajana** дышетись лусса ужаны; **t. kokouksen puheenjohtajana** кенешез (я. собрание) нууны; **moottori lakkasi toimimasta** мотор ужамсык дугдэй **toimiala**⁹ ужан(-вырон*) удыс (я. сфера)
toimihenkilö² интыужчи*, слушающей
toimikunta^{10-J} ёри*, комиssи(я), комитет
toiminnanjohtaja¹⁰ ужрадъясь (я. исполнительной) секретарь
toiminta^{9-J} ужан(-вырон*), (маин ke) вырон, -ем, деятельность, функционировать карон, -ем; **poliittinen t.** политик* ужан(-вырон*), политикаен вырон; **luova t.** кылдытос* (я. творческой) ужен вырон; **olla toiminnassa** ужаны(-вырыны)
toimintakertomus³⁹ мадет*, отчёт (ужам-вырем сср)
toimipaikka^{9-A} 1. (*toimintapaikka*) ужан инты, ужанни 2. (*toimisto*) ёзлюкет*, отделение, офис, контóра
toimisto² бюро, ёзэт*, отдел; учреждение, контórá, агентство [-нс-], офис
toimittaa^{53-C} 1. (*suorittaa*) быдэс|тыны, -ъяны, лэсътыны; **t. virkatehtäviään** интыуждэ* (я. служебной уждэ) быдэсъяны; **jättää jk asia toisen toimitettavaksi** кычеке ужез мукет муртлы быдэсътыны (я. лэсътыны) сётыны 2. (*pitää*) ортчытыны, карыны; **t. kuulustelu** допрос ортчытыны (я. карыны); **t. jumalanpalvelus** Ихмарлы вёсяськон ортчытыны 3. (*järjestää, hankkia*) вай(ыл)ыны, снабжать карыны, обеспечить карыны; **t. sairaalle lääkäri** висисълы врач(ез) вайыны; **t. tehtaalle raaka-aine(tta)** заводэс сырьёен обеспечить карыны 4. (*saattaa perille*) вуттыны, вайыны; (*lähetää*) келяны, ыстыны, лэзыны; **t. kirje perille** гожтэтээ интыяз вуттыны; **t. postitse** почтаэн (я. почта пыр) келяны 5. (*valmista julkaistavaksi*) тупатъяны, редактировать карыны; лэсътыны; **t. sanakirjaa** кыллюкамез* редактировать карыны; кыллюкам лэсътыны **toimittaja**¹⁰ 1. редактор; **sanomalehdent.** газетлэн редакторез 2. ужб. поставщик **toimitus**³⁹ 1. (*pito*) ортчыт|он, -эм, карон, -ем; **vanhat uhritoimukset** вашкала вёсь нергеос 2. ужб. каронрад*, оперáци(я); **laskut.** счётья оперáци 3. (*toimituslaitos*) редакции(я); (*toimituskunta myös*) редколлэги(я) **toimituskunta**^{10-J} редколлэги(я) **toimivalta**^{9-I} ужоскет(ъёс)*, полномочиос, компетéнци(я) **toinen**³⁸ 1. лн. кыкéтий, (*useista*) кыкéтийэз; **t. sija** кыкéтий инты; **joka t.** котыкүд кыкéтийэз; **joka t. päivä** котыкүд кыкéтий нуналаз, ну-

нал пöрат (я. вис карыса); **juna kulkee joka t. päivä** поезд нунал пöрат ветлэ **2. нв. тодмт.** (*tii*) мукет, музон; **tulemme jonakin toisena päivänä** куке но мукет дыръя вуом; **toisella tavalla** мукет сямен **3. нв. тодмт.** (*tuo*) со(из), сопал, мукет; **järven toisella rannalla näkyi kirkko** тылэн сопал (я. сояз) ярдураз черк адзиське вал **4. нв. тодмт.** (*kahdes-ta*) огез; мукетызы; (*t. parillisista esineistä*) пал(ыз); **t. teistä** огез тый пöлысь, огды; **veljeksistä t. on naimisissa, t. eronnut** агай-вынъёс пöлысь огез кышноясъемын, мукетызы люкисъемын; **toiselta puolelta** огпалась, огпаласен, ог(пал)асянь; мукет палась (я. паласен, ласянь); **t. käteni** палыз киы **5. нв. вачем.: t. toisemme** ог-огмы; ог-огмес; **t. toisenne** ог-огды; ог-огдэс; **t. toinen toisensa** ог-огзы; ог-огзэс; (*geneerisissä ilmaisuissa*) ог-огед; ог-огдэ; **merakastamme (t.) toisiamme** ми ог-огмес яратисъком; **meidän on ikävä (t.) toisiamme** ми ог-огмы-лэсъ мёзмисъком; **me annoimme lahjoja (t.) toisillemme** ог-огмылы кузым кузьмамы; **auttakaa tosi-sianne!** ог-огдылы юрттэлэ!; **t. toisensa jälkeen** ог-огзы съоры, огез бёрсы огез; **he eivät tiedä mitään toisistaan** сооц ог-огзы сярысь нóмýр но уг тодо **tointua^{52-J}** (*tulla tajuihinsa*) сазёмыны, шёдныны (я. валаны) кутсыны; (*toipua*) юнаны, катяськыны; **t. saamastaan iskusta** ѹыре шуккем бере сазёмыны (я. шёдныны кутсыны)

toipua^{52-E} юнаны, бурмыны, кать-

яськыны; **potilas on jo toipumaan pän** висись ѹёнаны кутске ни **toisaalta** одиг ласянь (я. паласен) (учконо ке), огласянь; **t. ... t. se on hyvä, mutta t. se on huono** одиг ласянь учконо ке, со умой, нош мукет ласянь – со урод; **t. sataa vettä, t. en itsekään halua mennä** огласянь, куазь зоре, мукет ласянь, аслам но мынэмэ ут пот **toiseksi** кыкéтийэз; **t. suurin** кыкéтийэз сáмой бадзым; **t. viimeinen** пумысеныз кыкéтийэз **toisin** мукет сямен; мыдлань; **sinä teit aivan t.** тон чылка́к мыдлань (я. мукет сямен) лэсътийд; **t. sa-noen** мукет сямен вераса **toisinaan** куддыр(ъя), кытияз; (*silloin tällöin*) дырын-дырын, одиг-ог; **t. sataa vettä, t. lunta** куддыръя зоре, куддыр лымыя **toispoulinen³⁸** огпалурьем, пал-дурес, огласянь гинэ; **t. halvaus** одиг палтиз парализовать ка-рем, огпалурьем паравич **toissa tн. воишьт.** валля(н); **t. päivänä** (толонлэсъ) валлян; **t. kesänä** валля гужем; **t. kerralla** солэсъ азълояз (я. азъло полаз); **t. vuonna** валля(ла) арын **toistaa⁵³** **1.** вýльбись (я. эшшö ог-пол) маке карыны, полэстыны*; **t. kysymys** вýльбись юаны; **toista-kaa perässäni!** мон съоры вера(лля)лэ! **2.** (*laitteista*) воспроизво-дить карыны; (*välittää kuultavaksi myös*) шудыны; (*välittää nähtä-väksi myös*) возьматыны; **televisio, joka t. värit luonnollisina** телевизор, куджэ буёльёсты зэмзэ кадь возьматэ

toiste мукет дырья, мыдъят; **käykää toistekin** мукет дырья но пыралэ!; **älä tee sitä t.** мыдъят озыы эн ни кар!

toistua⁵² выйлыйсь (я. эшшо огпол) луыны, полэстийсъкыны*; **sama tapaus toistui seuraavana päivänä** сычё ик учыр чуказеяз выльйсь луиз; **tällainen ei enää saa t.!** тазыы выльйсь медаз луы ни! **toive⁴⁸** (*toivekas ajatus*) малпан, мылкыдъяськ|он, -ем, мылкыд-эсэп*; (*toivo*) оскон(лык); **hartaat toiveet** сюлмын возёно малпаньёс (я. мылкыд-эсэпъёс); **potilaan paranemisesta on kuitenkin vielä toiveita** висисълэн юнанэзлы вань на ик оскон

toivo¹ оскон(лык); **t. syttyi** осконлык кылдйз; **heittää kaikki toivo** оскемысь (я. оскыса улэмыйсь) дугдыны; **menettää (t. kadottaa)** **toivonsa** осконлыктэ ыштыны; **jnk toivossa** малы ке оск(иськы)-са

toivoa⁵² 1. оскыны, оскыса (я. малпаса) улыны; (*haluta*) мылкыд карыны; (*odottaa*) витыны, возьманы; **toivon, että kaikki järjestyy** оскисъко, ванымыз умой луоз шуыса; **t. kirjettä** гожтэт витыса улыны; **toivottu vieras** кема возьмам куно 2. (*toivottaa*) сыйзыны, мылкыд карыны (*кинлы ke*); **t. menestystä jllek** кинлы ке азинскон сыйзыны, кинлы ке азинсконъёс бастыны мылкыд карыны

toivomus³⁹ мылкыдъяськ|он, -ем, мылкыд кар|он, -ем, мылкыд-эсэп*; **toteuttaa lapsen kaikki toivomukset** нылпилэс вань мылкыдъяськ|онъёссэ быдэстыны

toivoton^{34-C} 1. (*jolla ei ole toivoa*) чигисъкем (сюлэмо), оскон(эз) быр|ем, -ыса; (*masentunut*) куашкам мылкыдо; **t. mieliala** (быдэсак) куашкам мылкыд 2. (*joka ei anna aihetta toivoon*) осконтэм, оскыны луонтэм, оскон(лык) сётисътэм; (*mahdoton*) юрттыны (я. номыр карыны) луонтэм; **t. rakkaus** осконлык сётисътэм яратон; **t. tilanne** номыр карыны луонтэм югдур

toivottaa^{53-C} сыйзыны, мылкыд карыны, малпаны (*кинлы ke*), зечкыланы; **t. jllek onnea** кинлы ке шудбур сыйзыны; **minä toivotan teille vain hyvää** мон тильедлы зечсэ гинэ малпасько

toivottomus⁴⁰ осконтэмлык, оскыны луонтэмлык; юрттонтэм (я. тупатоントэм) лу|он, -эм; (сюлэм) чиг(исько)н, оскондэ ыштон; **tilanteen t.** югдурлэн чик юрттонтэм луэмез; **t. valtasi mieleen** чигисъкон сюлэмез чутыртыйз

toivotus³⁹ сыйён, -ем, мылкыд кар|он, -ем (*кинлы ke*); **terveyden ja onnen t.** тазалык но шудбур сыйён

toki 1. (=han / =hän, no) ук, бен, ма; **autahan t.!** юртты ук!; **ota t.!** ма басьты!; **sanohan t.!** бен вера (ук) ни! 2. (*tietysti*) конёчно [-ш-] 3. (*sentään*) ик, котымар ке но, озыы ке но; **henki on t. tallella, vaikka rahat menivät** коньдон ышизбыриз ке но, йыр быдэс ик кылиз **tolailla(an), -lta(an), -lle(en): asiat ovat hyvällä (t. oikealla) tolalla** ужъёс умой мыно; **saada (t. saattaa)** **asiat tolaltaan** ужъёсты тарканы (я. сураны-пожаны);

- saattaa asiat oikealle tolalle** ужъ-
ёсты радъяны (я. кулэ ѿре пыр-
тыны)
- tolkku^{1-A}** *вер.* 1. (*järki*) визъ(нод),
йыр(визъ); (*taju*) йырсазъ, валан
2. (*järkevrys*) толык, пайда; **siinä**
ei ole mitään tolkkua солэсъ нό-
кычэ пайда ѿвъл
- tolkuton^{34-C}** *вер.* толыктэм, (визъ)-
нодтэм, шузи; **puhua tolkuttomia**
толыктэм верасъкыны
- tollo¹** *вер.* 1. (*typerys*) пуклё(к),
нушы (я. мырк) йыр, шун|и, -ёк
2. (*rutistettu kappale*) пог, ком(ок);
paperit. бумага пог
- tolppa^{10-B}** юбо; **pystyttää tolppia**
юбо пуктылыны, (юбо) юбояны
- tomaatti^{5-C}** помидор
- tomera¹¹** сээзь, шаплы, чуп(ы)рес,
- мылó-кыдó; **t. miehenalku** сээзь
пиосмурт лулпуш
- tomppeli⁶** *вер.* пуклё(к), нушы (я.
мырк) йыр, шун|и, -ёк; **sivisty-**
mätön t. пеймыт нушы йыр
- tomu¹** тузон
- tomuinen³⁸** тузонэсъ
- tonkia^{61-G}** бугыртыны, копаны, гу-
дыны; (*jissak*) бугыръясъкыны,
бугырсыны, копасъкыны; **sika**
- tonki maata** парсь музъемез бу-
гыртэм; **t. maasta jtak** музъе-
мись мае ке копаса поттыны; **t.**
jnk menneisyyttä выжт. кинлэн
ке ортчем улоназ копасъкыны
(я. бугыръясъкыны)
- tonkka^{10-A}** фляга; **maitot.** ѿл фля-
га
- tonni⁵** 1. тóнна 2. *вер.* (*1000 e*) сюрс
éвро
- tonnikala⁹** зоол. тунец
- tontti^{5-C}** интывыл*, учáсток, тер-
ритóри(я) [-р-]; **rakennust.** лэсъ-
тийскон интывыл (я. учáсток)
- tontu^{1-C}** 1. *миф.* гном; коркакузё
2. *вер.* пуклё(к), шун|и, -ёк, (пö-
зэм) ыж йыр
- topakka^{14-A}** сээзь, шаплы, чуп(ы)-
рес; **t. naisihminen** сээзь (я. чуп-
рес) кышнумурт
- toppatakki^{5-A}** фуфайка [*ку-puhek.*]
- torahammas^{41-H}** вазерпинь, кол,
клык (кесь лудпарсъёслэн)
- torailla⁶⁷** керетыны, тэргасъкыны,
куаретыны (*кинэн ke*)
- torakka^{14-A}** зоол. таракан
- tori⁵** 1. (*kauprat.*) базар, рынок (*ву-
засъконни*) 2. (*aukio*) карлуд*,
площадь (кыр инты); **Senaatint.**
Сенат карлуд (я. площадь)
- torjua⁵²** 1. пэздэт сётыны, пэзыгы-
тыны; **t. vihollisen hyökkäys**
тушмонлэн урдсконэзлы пэздэ-
эт сётыны; **maalivahti torjui**
laukauksen вратарь тупез (я.
шайбаэз) пэзыгытз 2. (*ehkäistä*)
палэнтыны, (дыраз) утятлыны;
(*hävittää*) нюръясъкыны, быдты-
ны; **t. vaara** кышкытлыкез па-
лэнтыны; **tuhohyönteisten torju-
minen** гурт. *в.* изъян вайись
нимы-кибыосын нюръясъкон 3.
(*hyllätä*) палэнтыны, санэ [ёвъл]
басьтыны, куштыны; **ehdotus**
- oli torjuttu** щектон палэнтэмэн
(я. санэ басьтымтэ) вал 4. (*kiis-
tää*) ёвълтыны*, кыманы, опро-
вёргнуть карыны; **t. syytökset**
янгыше уськытонъёсты ёвълты-
ны (я. опровёргнуть карыны)
- torkahtaa^{53-C}** умтйськ(ыл)ыны,
нырулск(ыл)ыны; **torkahdin**
hiukan syötyäni сиськем берам
пичияк умтйськылый
- torkkua^{52-A}** нырулыны
- torni⁵** 1. бáшня; вышка 2. *шахм.*
ладья, тýр|ок, -ка *puhek.*

- torstai**¹⁸ покчиарня, четверг
torllu^{1-С} пöр. пирожной; (*kääret.*)
 рулет
torua⁵² тышкаськыны, куаретыны
 (кинэ ке); **tästä tulee torumisia**
 татысь (я. та понна) тышкась-
 кон потоз
torvi⁷ 1. (*putki*) труба; (*pieni*) труб-
 ка; **ilmanvaihot**. омыр ветлон
 труба; **savut**. муръё, чын кошкон
 (я. потон) труба; **kiertää paperi**
torvelle (*t. torveksi*) бумагаэз
 трубка кадь (я. карыса) бинял-
 тыны 2. (*soitin*) труба; горн; **soittaa torvea** трубаен шудыны 3.
 (*esim. laivan*) гудок (ксы паро-
 ходлэн); (*esim. auton*) клаксон 4.
 вер. (*typerys*) макния (я. нушы)
 йыр, пуклё(к), шузи
tosi²⁷ 1. тн. (*totuudenmukainen*)
 зэм(зэ) луись, зэмлыко; (*oikea*)
 зэм, шонер; **t. kertomus** зэмлыко
 (я. зэм луись) верос; **uskomaton-**
ta, mutta totta осконтэм (я. ос-
 кыны луонтэм) кадь ке но, зэм;
ihanko totta? зэм-а мар-а?, озы
 шат?; **toden totta** зэмлэсъ но зэм
 2. тн. *вонсът.* (*todellinen*) зэм|ос,
 -зэ; **t. mies** зэмос воргорон; **t.**
ystävä зэмос эш 3. ск. (*todella*)
 зэм ик, зэмзэ (но), туж; **t. hyvä**
 зэм ик умой; **t. huono** зэм но
 урод 4. мн. (*todellisuus*) зэм|(лык),
 -зэ; **puhua totta** зэм вераськыны,
 шонерзэ вераны; **totta puhuen**
 зэм(зэ) вераса; **osoittautua toteksi,**
käydä toteen зэмманы, зэм (ик
 озы) луыны; **uskoaa toteksi** зэм
 кожаны; **osoittaa toteksi, näyttää**
toteen зэматыны*, доказать ка-
 рины; (*oikein*) **toden teolla** рös-
 прös, зэм ик; **hän pahoitti mielen-**
sä oikein toden teolla со рös-прös
 вожзэ поттыйз
tosiaan зэмзэ, зэм (ик); **tosiaankin**
 зэм(зэ) ик, зэм(зэ) но; **onko se t.**
niin? зэмзэ-а со озы?
tosiasia¹² факт, зэмослык*, зэмос
 ужпум; **se on kiistaton t.** со
 споръясъконтэм зэмослык, со
 споръясъкыны лубнтэм факт
tosissa(an) рös-прос, йён-йён,
 умой-умой, зэмзэ (ик); **olla tosis-**
saan йён-йён луыны, рös-прос
 вераськыны; **ottaa asia tosissaan**
 мае ке зэм(зэ) кожаны; **hän pa-**
hoitti mielensä oikein tosissaan
 со рös-прос вожзэ поттыйз
tositapaus³⁹ зэмос (я. зэмзэ луэм)
 учыр
tossu¹ 1. тапочки 2. (*voimistelukenkä*) спорт туфли; чёшки
totella^{67-С} кылзийськыны (анай-
 атайлэсъ, визъ-кенешез); **t. van-**
hempiaan анай-атаедлэсъ кыл-
 зийськыны; **lakata tottelemasta**
 кылзийськемесъ дутдыны, эрказ-
 мыны
toteuttaa^{53-С} быдэстыны; **t. aikeen-**
sa (ас) малпандэ быдэстыны
toteutua^{52-Ф} быдэсмыны, зэманы,
 зэм луыны; **aikeeni toteutui**
 малпанэ (я. эсэпе) быдэсмиз;
toteutunut ennuste зэмам тодъ-
 яськон* (я. предсказание)
totinen³⁸ 1. (*vakava*) йыг-йыг, йён-
 йён, рös-прос, серъёзной; **t. ilme**
 йыг-йыг (я. йён-йён) ымныр тус;
mennä totiseksi йыг-йыг (я. рös-
 прос) кариськыны 2. (*todellinen*)
 зэмос, йён-йён; **tämä on totista**
työtä та зэмос (я. йён-йён) уж
totisesti зэм (ик), зэм(зэ) но; **sitä**
en t. muista сое (я. со ужпумез)
 зэм ик уг ни тодийськы
totta > tosi; **t. kai** конечно [-ш-],

- кызы сотэк; **t. tosiaan, t. totisesti** инмар понна!; **t. vie(köön)!** шай люкет!, шайтан басътон (я. мед басътоz)!
- tottelematon**^{34-C} кылзйськисътэм, укылтэм, лякыттэм; **t. lapsi** кылзйськисътэм нылпи; **olla t.** кылзйськисътэм луыны, укылтэмъясыны
- tottelevainen**³⁸ кылзйськись; **t. lapsi** кылзйськись нылпи
- tottua**^{52-C} дышыны; **t. kylmäään** кезытлы дышыны; **t. nousemaan aikaisin** вазь султыны дышыны; **t. pois jstak** малэсь ке (я. кинлэсь ке) безыны, мae кe (я. кинеке) вунэтynы, кинлэсь ке мурттаны (кутсны); **totuttuun tapaan** дышем (я. óгдышем) сямъя
- tottumus**³⁹ дышем (сям); **ajatust.** малапасъкыны дышем; (**vanhas-ta**) **tottumuksesta** (óг)дышем сямъя, óгдышемён
- totunnainen**³⁸ сяме пычам, сямылл пёрмем, (óг)дышём; **t. käytäntö** сямылл пёрмем рад (я. практика); **totunnaiseen tapaan** (óг)дышем (я. сяме пычам) амалэн
- totuttaa**^{53-C} дышетыны, сяме пычатыны; **t. nousemaan varhain** вазь султыны дышетыны
- totuudenmukainen**³⁸ зэмлыко, зэммос (я. зэмзэ) (луись), правдо-подобной; **t. kertomus** зэмлыко верос
- totuus**⁴⁰ зэмлык, зэм (лу|он, -эм), шонерлык; **kertoa t. jstak asiasta** маке сярысь зэмзэ вераны; **pala-jastaa t.** зэмлыкез устьтыны (я. шаараяны); **elämän t.** улонлэн зэмлыкез; **epäillä tarinan totuutta** мадълэн зэм луэмезлы шекланыны (я. шуген оскыны)
- touhottaa**^{53-C} ури-бёри (я. тур-пар, огыр-буғыр) вырыны, кежегъя(сыкы)ны; **juosta t.** ури-бёри бызыны
- touhu**¹ сюлмасък|он(ъёс), -ем, кежегъясык|он, -ем ури-бёри (я. огыр-буғыр) выр|он, -ем; **lähtöt.** кошкон (я. сюрес вылэ потон) азын кежегъясык|он (я. сюлмасъкоңыёс)
- touhukas**^{41-A} сюлмасък|ись, -ыса, кежегъясык|ись, -ыса; **t. emäntä** кежегъясыкись кузё кышно; **t. hyörinä** сюлмасъкыса берган (я. ветлон)
- touhuta**⁷⁴ сюлмасъкыса (я. шугъясыкыса) бызылыны, кежегъясыкыны; **hän touhuaa aamusta iltaan** со ѡукнавысен жытозы сюлмасъкыса бызылыэ
- toukka**^{10-A} зоол. питул, нумыр, личинка; (*käärpäs*) тэчкы
- touko**^{1-D} 1. (*touonteko*) валэс ю кизён, -ем 2. (*kasvava vilja*) валэс ю(ос)
- toukokuu**¹⁸ куартолэзь, май
- toveri**⁶ юлтош, эш, уром; **työt.** ужъюлтош*, щош ужась (юлтош), колле́га [-л-]
- toverillinen**³⁸ эшлыко; **toverilliset välit** эшлыко кусыпъёс
- toveriuus**⁴⁰ эшъякыса ул|он, -эм, эшлык
- T-paita**^{9-F} [tee-] футбólка
- traaginen**³⁸ траѓик*, траги́ческой, шимес
- traditio**³ сям-йылол, традици(я); дышем сям
- transitiiviverbi**⁵ кыл. выжись каронкыл*, переходной глагол
- transkriptio**³ 1. кыл. *куарапус-лык, -рад, транскрипци(я) 2. муз. аранжирóвка

- translatiivi⁵** кыл. транслятив (*ксь тиуутua höyryksi par(лы) пörмыны*)
- treenata⁷³** вер. 1. выжсът. (*harjotella*) тренироваться [-ща] кариськыны 2. выж. (*valmentaa*) тренировать карыны
- trikoo²⁰** трикотаж; **silkkit**. буртчин трикотаж; **trikoot** пр. л. трико, трико(лэс) фóрма
- trimmata⁷³** 1. тренировать карыны, дышетыны; кыдатыны; **t. li-haksiaan** сильвирдэ (я. быгытъёстэ) кыдатыны 2. tex. (*virittää*) тупатыны(-ладъяны); **trimmattu moottori** тупатэм(-ладъям) мотор 3. (*koiraa*) чышкыны (*punuvez*), чошкатыны (*punuyless гонзэ*); **t. villakoira** пуделез чышкыны, пудельлэс гонзэ (чышкыса) чошкатыны
- trokari⁶** вер. спекулянт
- trokata⁷³** вер. спекулировать карыны
- tropiikki^{5-A}** трóпик(ъёс)
- trumpetti^{5-C}** муз. труба
- tsaari⁵** ист. эксéй, царь
- tsaarivalta⁹⁻¹** эксéй (я. царь) кивалтон, царизм; **tsaarivallan aikana** эксéй дырья
- tsekki^{5-A}** 1. чех, (*naishenkilö myös*) чéшка 2. (*kieli*) чех кыл
- Tsekki^{5-A}** геогр. Чéхия
- tsekkläinen³⁸** тн. чех, Чéхись; **t. auto** чех (я. Чéхиын поттэм) автомобиль
- tseremissi⁵** 1. пор, маáри 2. (*kieli*) пор (я. маáри) кыл; > **mari**
- tsetseeni⁶** 1. чечен 2. (*kieli*) чечен кыл
- tšuvassi⁵** 1. чуваш 2. (*kieli*) чуваш кыл
- tuhannes⁴⁵** сюрсéтый
- tuhannesosa¹⁰** сюрсмос, сюрсéтый люкет; **neljä kokonaista viisi tuhannesosaa** ныль быдэс но вить сюрсмос (4.005)
- tuhansittain** сюрсéн-сюрсэн, сюрсéёсын, кёня ке сюрс; **t. ihmisiä** сюрсéн-сюрсэн калык
- tuhat⁴⁶** сюрс; **kaksi tuhatta** кык сюрс; **tuhansien järvien maa** уно сюрс тыо(сын) шаер
- tuhatjalkainen³⁸** зоол. ныльдон-пыйд, кыргаяк, многоножка
- tuhattaituri⁶** кóтымаé быгатийс, кóтымлý усто мурт, кибашлы
- tuhka^{10(D)}** пень; **palaa tuhkaksi** пеньзектыны, пень кылбыны
- tuhkakuppi^{5-D}** пень куян, тамак
- pum tyron, pépel'niça**
- tuhkarokko^{1-A}** мед. пужы, корь
- Tuhkimo²** Зблушка (*выжыкылысъ*)
- tuhlaavainen³⁸, tuhlaileva¹⁰** шыръяны (я. јикытаны) валасътэм, юнмé (я. тókmá) быдтийс (ксь коньдонэз)
- tuhlata⁷³** (юнмé я. тókmá) быдтыны, тус-тас (я. арам) карыны; **t. raha turhaan** коньдонэз юнмé быдтыны; **t. paperia joutavaan** бумагаэз тус-тас карыны
- tuhma¹⁰** 1. нылпи. (*ilkeä*) йёнтэм, урод, кóтвесъкантэм; **t. poika** йёнтэм пияш 2. (*sopimaton*) лэсянтэм, жоб, возыттэм; **t. vitsi** лэсянтэм (я. жоб) анекдот
- taho¹** (*häviö*) бирлон, -ем, куашка|н, -м; (*vahinko*) изъян; **tehdä tuhoa** быдтыны, куашкатыны; **tuhoon tuomittu** пумаз (я. бирон калэ) вуэм; **itset**. астэ быдтон; **myrskyt.** сильтöллэс изъян
- tuholainen³⁸** 1. (*tuhohyönteinen*) изъянтись, изъян вайись (нымы-

кибы) 2. (*sabotoija*) изъянчи*, юри изъян лэстьись, вредитель; диверсант
tuhota⁷⁴ (*hävittää*) быдтыны, куашкатыны; (*vahingoittaa*) изъянтыны, арам карыны; **tuli tuhosи rakennuksen** тыл юртээ (сутыса) быдтйз; **t. ihmisen** адямиэз быдтыны; **t. terveytensä** тазалыктэ быдтыны; **raesade tuhosи viljaa** ёйзор ю-нянез изъянтийз
tuhotua^{52-F} (*hävitää*) бырыны, куашканы; (*vahingoittua*) изъянмыны, арам луыны; **talo tuhoutui tulipalossa** корка тылын жуаса быриз
tuijottaa^{53-C} бýльк-бýльк (я. жаль-маса) учкыны, дол(к)аны; **t. tylsästi** долкаса учкыны; **t. silmät ryöreinä** синъёстэ бýльк-бýльк карыса учкыны
tuikata^{73-A} 1. (*pistää*) бышкаптыны; донгыны, месыны, чуртнаны; **t. neulalla sormeensa** чиньыдэ венен бышкаптыны; **t. kirje kirje-laatikkoon** гожтэтээ почта яшике [-ш(ш)-] донгыны 2. (*sytyttää*) жуатыны, (тыл) кенжытыны, улзытыны; **t. paperi tuleen** бумагаэз жуатыны, бумагаэ тыл кенжытыны
tuikkia^{61-A} (*välkähdellä*) ворекъяны; чили-вáли (я. югák-югак) пиштылыны (я. адзисъылыны); **tähdet tuikkivat taivaalla** инбамын кизилиос ворекъяло; **ikkunasta tuikkiva kodikas valo** дор шунытэн югák-югак пиштылйись укноясь тыл
tuisku¹ (*kuazъ*) жоба|н, -м (лымы-ен), пельском, гоп(атэм); **t. tukkiet** куазь сюресъёсты пельтийз
tuiskuta⁷⁴ 1. жобаны, пельсыны,

гöпа(ты)ны; **tuiskuaa** (куазь) жоба (я. пельске), гопатэ; **lumi on tuiskunnut tielle** сюрес вылэ лымы пельтэм(ын); **yöllä tuiskusi tien umpeen** уйин, куазь жобаса, сюресээз (бýдэсак) пельтэм 2. (*lentää*) пурзыны, лоб(з)ыны, жутскины (лымы, луо но мк.)
tuiskuttaa^{53-C} жоба(сыкы)ны, пеллясыкыны, пельсыны, гöпа(ты)ны; **t. niin, ettei mitään näy** куазь сычё пелляське – номыр но угадскы; куазь синтэм-пельтэм жобаське; **pyry tuiskutti tien umpeen** куазь жобаса, сюресээз (бýдэсак) пельтийз (я. согиз)
tukahduttaa^{53-C} 1. (*saada tukahtumaan*) жокатыны; (*kuristamalla*) кекатыны 2. **выжт.** зыйны, вормыны, жокатыны; **t. kapina** восстаниеz [-c-] зыйны; **t. tunteensa** ас мылкыддэ вормыны 3. (*tuli*) кысыны (тылээ) 4. (*ääni*) чалмытыны, дугдыштыны (*kua-raez*); **tukahduttava ilma** жокыт омыр
tukahtua^{52-F} 1. > **tukehtua; hän oli t. helteeseen** со посылэс жока (я. жокаса бире) ни вал, солэн посен шокамез уг лу ни вал 2. **выжт.** (*tyrehtyä*) гуньдыны, пашмыны; **kaupankäynti tukah-tui** вузкарон гуньдийз
tukala¹⁰ шуг, секйт; **joutua tukilaan asemaan** шуг югдуре шедьины
tukea^{58-D} 1. пыкыны, -ъяны, пыкылыны *iter*; **t. seinä hirrellä** борд-дорез корен пыкыны; **t. aita riū'illa** кенерез пүчёсын пыкылыны 2. (*olla jnk tukena*) (пыкыса) возыны; **rakennetta tukevat pilarit** констрükциез возись

колоннаос 3. (*auttaa*) юртт(йсь-
к)ыны (кинлы ке); (*kannustaa*)
умоен лыдъяны (мае ке), мыл-
кыд сётыны (тыршыны) (кинлы
ке); **t. rahallisesti** конъдонэн
юртт(йськ)ыны; **valtion tukema**
кунлэс дотацы (я. конъдон
юрттэт) басьтись 4. (*vahvistaa*)
юнматыны, пыкъяны, подкреп-
пить карыны; **löydös tukee olet-**
tamusta шедьтос предположé-
ниез юнматэ 5. выжсът. (*pojata*)
пыкисъкыны, пыкъясыкыны 6.
ит. пыкъяны, поддёрживать
карыны

tukehduttaa^{53-C} 1. (*saada tukehtu-*
maan) јокатыны; (*kuristamalla*)
екатыны; **t. jk kuoliaaksi kuris-**
tamalla кинэ ке кекатыса виы-
ны; **täällä on hyvin tukehdutta-**
vaa татын туж (ж)окыт 2. (*tuli*)
кысыны (тылэз) 3. (*ääni*) чал-
мытыны, дугдытыны (*kuaraez*)
tukehtua^{52-F} 1. (*läkähtyä*) јоканы,
јокаса кулыны (я. бырыны);
(*ruokapalaan*) гуньдыны, гунь-
дыса кулыны; **t. peitteeseen**
шобрет улэ јоканы (я. јокаса
кулыны); **t. savuun** чынэн (я.
чын пöлы) јоканы; **olin tukehtu-**
maisillani ummehtuneeseen il-
maan окыт омырен јокаса бы-
рисько ни вал; **t. luuhun** лыэн
гуньдыны (я. гуньдыса кулы-
ны); **olin t. nauruun** серекъяса
кулийско ни вал 2. (*tuli*) кысы-
ны (тыл ссы) 3. (*ääni*) чалмыны,
(каллен) бырыны (*kuara sсы*),
кылийсъкемись дугдыны
tukeutua^{52-F} *jhk* пыкисъкыны,
пыкъясыкыны (*make борды я.*
вылэ, кытчи ке); **t. jnk käsivar-**
teen кинлэн ке суй бордаз пы-

кисъкыны

tukeva¹⁰ 1. лапкес, таза (мугоро);
(*järeä*) бадзым, нү́ч-ну́ч; **varta-**
loltaan t. mies таза (мугоро) пи-
осмурт; **t. vartalo** лапкес мугор;
t. oksa бадзым (я. нү́ч-ну́ч) вай
2. (*vahva*) юн, зол; **tukevat kengät**
юн пыдкутчан

Tukholma¹⁰ геогр. Стокгольм

tuki^{7-D} 1. пык(ъ)ет; **ottaa keppi tu-**
ekseen пыкъяскон понна боды
кутыны, пыкъяскыны боды
басьтыны 2. (*auttaja*) юртт(йсь-
ки)съ; пыкет; (*apu*) юрттэт,
юртт(йськ)он; **hän on vanhuksen**
ainoa t. пересылэн со оғназ (я.
одиг гинэ) юрттисез 3. (*tukipalk-
kio*) конъдон юрттэт, юрттос*,
дотацы(я) 4. (*vahvistus*) юнмат|он,
-эм, пыкъя|н, -м, подкрепить
кар|он, -ем 5. (*lisäperuste*) юнма-
тон, пык(ъ)ет, поддёржка; **teoria**
sai uutta tukea теорилы выль
юнматон (я. поддёржка) сюриз
tukikohta^{10-F} ож. (ожгар*) баáза
tukistaa⁵³ йырсиез (я. йырсит)
кысканы

tukka^{10-A} йырси; **punat.** горд йыр-
(си)

tukkeutua^{52-F} (*mennä tukkoon*) щок-
сасъкыны, щоктасъкыны, пыт-
сасъкыны (*пась, гумыос но мк.*);
tukkeutunut viemäri щоксасъкем
канализация

tukki^{5-A} кор; **kaataa tukkeja** нюлэс
погыртыны

tukkia^{61-A} щок|саны, -таны, пытса-
ны; **t. jnk tie** кинлэс ке сюрессэ
щоксаны; **t. jnk suu** выжст. кин-
лэс ке ымзэ щоксаны

tukko^{1-A} 1. (*kittrui*) люк (гон, йыр-
си но мк.), пучок 2. (*tuke*) щок|-
сэт, -тэт, пытсэт (*тульет*)

tukkoon > **tuk|ossa**

tukku^{1-А} 1. (*nippu*) кíпа, пáчкá;
тюк 2. (*iso määrä*) трос, лáчák
tukkukauppa^{9-В} ужб. 1. сумен (я.
тросэн, оптóвой) вузкарон 2.
(*tukkuliike*) сумен вузкарон(ъя)
фíрма, дистрибьютор [-эр]

tuk|ossa, -koon: *nenä on tukossa*
ныр чокасаcкемын (я. пытась-
кемын); **mennä tukkoon** чок-
саськыны, чоктаськыны, пыт-
саськыны (*посуда, пась, гумыос*)

tukuittain 1. (*niruittain*) кíпаен-
кипаен, пачкаéн-пачкаен; тю-
кéн-тюкен 2. (*tukkukaupalla*) су-
мен, сúменáк, тросéн(-тросэн)

tuleentua^{52-Д} выуны, кисьманы (ю-
нянь ссы)

tulehdus³⁹ мéд. азон, азэм, воспалé-
ние; **keuhkot.** тылэн воспалé-
ниэ; **ihot.** ку азон; **umpilisäk-**
keen tulehdus аппендицит [-п-]

tulehtua^{52-Ф} 1. азыны, воспалíться
[-цца] кариськыны; **tulehtunut**
haava азэм рáна 2. выжт. (*kiris-tyä*) уродмыны, шугомыны (кесь
кусытьёс)

tulenarka^{9-Д} јог кенжись, умой
јуась; **t. neste** јог кенжись
кизермет* (я. жíдкость)

tuleva¹⁰ 1. (*saapuva*) вуись, лык-
тись; **tulevat junat** вуись поездъ-
еc 2. (*seuraava*) вуоно, кайта; **t.**
vuosi вуоно ар

tulevaisuus⁴⁰ азъланез, азъпал(ась)
улон, вуоноез; **tulevaisuudessa**
азъланяз, азъпалась улонын; **lä-**
hitulevaisuudessa матысь дыръ-
ёсы

tuli²³ 1. тыл; **sytyttää t.** жуатыны,
улýтыны (*спичкаэз, зажигал-*
каэз), тыл поттыны; **sytyttää t.**
uupiin гуре тыл поныны, гур

эстыны; **tehdä t.** тылсыны (*кос-
тёр лэссыса*); **raapaista tulta**
спичка зырýыны; **iskeä tulta** тыл
поттыны (*шуккыса*); **sytyttää jk**
tuleen мае ке жуатыны, кытчи
ке тыл кенжытыны (я. поныны)
(*сутон вылысъ*); **leimahtaa (t. syt-
tyä) tuleen** јуаны (я. гоманы)
кутсыны, гомýыны; **tuli on irti!**
пожар!; **talo on tulessa** корка
жуа (я. гома), коркаэз тыл бась-
тэмын 2. ож. (*tulitus*) ыбыл|он,
-эм; ыбылйськ|он, -ем; **avata t.**
ыбылыны кутсыны

tulainen³⁸ салам, (личигес)
кузым; (*matkamuisto*) синпель
(кузым), сувенир; **tuoda t. mu-**
kana сёбре салам вайыны;
Ruotsin-tuliaiset Швéцисы
синпельёс

tulikuumata¹⁰ тыл кадь пöсъ, ёырда-
(тэ)м; **kiimentaa tulikuumaksi**
(тыл кадь) ёырдатыны; **kiime-**
ta tulikuumaksi (тыл кадь) ёыр-
даны

tulilanka^{9-Г} ож. кенжытон (я.
жуатон) шнур

tulinen³⁸ 1. (*palava*) жуась; **t. hiillos**
жуась (я. тыло) эгыр(ъёс) 2.
(*polttavan kuita*) сутымон (я.
тыл кадь) пöсъ, ёырда(тэ)м; **kiu-**
mentaa unni tuliseksi гурез ёыр-
датозы эстыны 3. (*mauste, juoma*)
курыт, лек, кужмо (кесь пöсъту-
рын, вина); **tulista sinappia** ку-
рыт горчыца 4. выжт. (*kiihkeä*)
ёырдыт, пöсъ; **t. ihmisen** ёырдыт
(я. керзéг) адями; **t. rakkaus**
ёырдыт яратон 5. выжт. (*kova*)
туж зол, јот(ы)рес, ёырдыт;
minulla on t. kiire мон укыр (я.
туж зол) дыртйсько

tulipalo¹ тылпу, пожар

- tulipalopakkanen³⁸** зырт (я. зáp)
кезыт
- tulipunainen³⁸** пеймыт-горд, нап-
горд
- tulistua⁵²** 1. зырданы, поsekъяны
(я. керзегъясыкыны) кутсыны,
вожомыны; **hän tulistui kovasti**
со тыл кадь зырдаз; **helposti tu-
listuva luonne** жог зырдась сям
(я. лулпуш); **olla tulistunut** по-
sekъяны, керзегъясыкыны 2.
tex. мултэс посяны (*par ccs*)
- tulitikku^{1-A}** спичка, шырпы; **raa-
paista** t. спичка зырзыны; **sytyt-
tää** t. спичка жуатыны (я. улзы-
тыны)
- tulitikkurasia¹²** спичка (я. шырпы)
коробка
- tulittaa^{53-C}** ож. ыбылыны (kyče ke
объектэ); **t. konekiväärellä koh-
detta** пулемётэн объектэ ыбылы-
ны; **t. jtak kysymyksillä** выжт.
кинэ ке юанъёсын согыны
- tulitus³⁹** ож. ыбыл|он, -эм (kyče ke
объектэ); ыбылсък|он, -ем
- tulivuori²⁶** тылгурез*, вулкан
- tulkata^{73-A}** берыктыны (kylyscь
кылэ – верасъкемез); **t. puhe
englannaksi** верасъкемез англый
кылэ берыктыны; **t. suomesta
udmurtiin (t. udmurtiksi)** финн
[-н] кылсы удмуртэ берыкты-
ны
- tulkita⁶⁹** 1. (*ottaa selville*) валаны
(быгатыны), сэрттыны-пертчыны;
(*uttärtää*) валаны; (*selittää*)
валэктыны, валатыны, интер-
претировать [-тэ-] карыны; **t.
salakirjoitus** ши́фрез (я. лушкем
гожъясыкетэз*) валаны быгаты-
ны; **tulkitsin hänet niin, että ...**
мон сое озы валай, ... шуыса 2.
(*ilmaista*) возьматыны, вераны;
- sanat eivät riitä tulkitsemaan kii-
tollisuuttani** тау карыны потэм-
ме кыльёсын вераны (я. возьма-
тыны) уз луы
- tulkki^{5-A}** (верасъкемез) берыктись,
переводчик
- tulla⁶⁷** 1. (*saapua*) лыктыны, вуы-
ны; **t. jnk luokse** кин ке (я. маке)
доры лыктыны; **tule tänne!** чаль
(я. лык(ты)) татчы!; **tulkaa tän-
ne!** чале(лэ) татчы!, лыктэ(лэ)
татчы!; **t. kotiin** доре вуыны (я.
бертыны); **t. perille** (интыяз)
вуыны; **t. sisään** пырыны; **t. tu-
paan (t. taloon)** корка пырыны;
t. ulos (педло) потыны; **keväät**
tuli тулыс вуиз; **sinulle tuli kirje**
тыныд гожтэт вуиз 2. (*syntyä*)
вордйеськыны, вордскыны; **lapsi**
tuli maailmaan yöllä нылпи
(югыт дуннене) уйин вордйеськыз
3. (*ilmantua, ilmestyä*) потыны;
(*näkyviin myös*) адзисъкыны
(кутсыны); **jostakin tuli eteem-
me jänis** кытысь ке азямы луд-
кеч потыз; **piipusta tulee savua**
муръёсыч чын потэ; **t. näkyviin**
адзисъкыны (кутсыны), син
азе потыны; **t. ilmi** шарае (я. кы-
ре) потыны, шааяськыны 4.
(*muodostua*) кылдыны, потыны;
pöytäliinaan tuli tahroja ёккы-
шетэ виштыос кылдайзы; **nenää-
ni tuli paise** нырам посыкы потыз
5. (*muutosta ilmaistaessa*) пörмы-
ны; луыны; **t. höyryksi** пар(лы)
пörмыны; **tästä tulee edes jota**
маке но талэсч пörмоз; **t. johta-
jaksi** кивалтись (я. дирéктор)
луыны; **t. läheisiksi toisilleen** ог-
огедлы матэяськыны (я. матын-
гес луыны) 6. (*sää- ja olotilan
muutoksesta*) луыны, усыны; **tu-**

li pimeä пеймыйт луиз; **tuli hämärä** ёжомал (я. акшан) усиз; **minun tuli kylmä** мыным кезыт луиз, мон кынмыны кутски **7.** (*t. olemaan*) луыны; (*tapahtua*) ортчыны; **mihin konsertti tulee?** кытын концерт луоз? **8.** (*hinnasta: käydä jksik*) усыны, луыны (вуз, дун ссб); **puku tuli kalliiksi** костюм дуно усиз **9.** (*pitää*): **tulee** кулэ; **tulee muistaa, että ...** йырын (я. тодын) возыны кулэ, ... шуыса; **työn tulee olla valmiina huomenna** щуказе уж дась луыны кулэ ◇ **t. mieleen** йыре (я. тодэ) лыктыны; **se ei tullut mieleenikään** йырам но ѿз лыкты; **t. merkityksi** пусъемын (я. спысоке пыртэмымын) луыны; **mekin olemme tulleet siellä käyneeksi** милемлы но отчи ветлыны кылдйз

tullata⁷³ **1.** таможня вузвыт* (я. пошлина) тырытыны (я. басьтыны); **t. tavara** вуз понна вузвыт тырытыны; **onko teillä jotakin tullattavaa** вань-а тийляд вузвыт тыроно вузды?; **ilmoittaa tullattavaksi** вузвыт тыронэз ялыны, декларировать карыны; (*käydä tullaksen läpi*) вузэскерет* (пир) ортчыны, растаможить карыны **2.** (*tarkastaa*) вузэскерет* (я. таможня эскерон) ортчытыны

tulli⁵ **1.** (*laitos*) вузэскерет*, таможня **2.** (*tullimaksu*) (таможня) вузвыт*, вузэскерет тырон, таможенной пошлине; **maksaa tullia** вузвыт тырыны; **periä tullia** вузвыт тырытыны (я. басьтыны); **tullitta** вузвыттэк, вузвыт тырытэк

tullimaksu¹ (таможня) вузвыт*, вузэскерет* тырон, таможенной

пошлине

tulliselvitys³⁹ **1.** вузвыт* тыронэз ял|он, -эм, декларировать кар|он, -ем; (*tullaksen läpikäynti*) вузэскерет* (пир) ортч|он, -ем, растаможить кар|он, -ем **2.** (*asia-kirja*) вузвыт* тыронэз ялон, таможенной декларац|и(я)

tullitarkastus³⁹ вузэскерет* ортчыт|он, -эм, таможня эскер|он, -ем **tulo¹** **1.** кк.-лэсъ мн. > **tulla** **2.** (*saa-puminen*) лыкт|он, -эм, вуон, вуэм; (*sisään*) пыр|он, -ем; (*ulos*) (педло) пот|он, -эм; **hän on tulossa** со лыктэ (я. вуз) ни; **meille on tulossa vieraita** ми доры кунос лыкто, милям куносмы луозы; **talvi tekee tuloaan** толме (я. тол вуз) ни **3.** (*rahmatäärä*) ёем. тр. л. коньдон (я. уксё) ву|он, -эм, вуос*, доход; **buix.** приход; **tulot ja menot** коньдон вуон но коньдон быдтон, вуос но быдтос*, доход(ъёс) но расход(ъёс); **tuloa tuottava** табыш (я. доход) вайись

4. мат. произведение

tulos³⁹ юлпум*(ъян), результат; **päästää hyviin tuloksiin** умой юлпумъянъёс басьтыны быгатыны; **päätyä jhk tulokseen** кыче ке юлпумэн (я. результатэн) бырыны

tulosija⁹ кыл. пырон вошьет* (я. падеж) (финн кылын транслатив, иллатив но аллатив татчы пиро)

tulostaa⁵³ **ut.** (печатласа) поттыны, печатланы

tulostin **ut.** печатлан (устройство), прйнтер [-тэ-]

tulosvastuu¹⁷ хозрасчёт [-шо-]; **toimia tulosvastuulla** хозрасчётэн ужаны

- tulovero¹** пайдавысь (я. вуос) выт*, подохдной налог
- tulpata^{73-В}** чок|саны, -таны, пыта́ны (*mae ke тульяны*); **t. tynnyri** бекчеез чоксаны
- tulppa^{10-В}** 1. чокс|эт, -ан, чоктэт, пыта́эт (*тульет*); пробка; **korvat** пель чоксан (я. чоктэт) 2. *тех.* (*sytytyst.*) свеча
- tulva¹⁰** ву тудз|он, -ем; (туд)ву басът|он, -эм (я. сог|он, -ем), на-воднение; (*tulviva vesi*) тудуву; **kylä on tulvan vallassa** гуртээ тудуву басътэмын
- tulvia⁶¹** тудзьины, ёрысътыз поты-ны
- tulvillaan: joki on t.** шур тудзэмын (я. ёрысътыз потэмын); **kadut ovat t. väkeä** выжст. урамъёс калыкен пачылмемын
- tuma¹⁰** биол. ядро; **solun t.** лулпы-рылэн* (я. клёткалэн) ядроез
- tumma¹⁰** пеймыйт, нап (*тус ссы*); **tumman vihreä** пеймыйт-вож, нап-вож
- tummahiuksinen³⁸**, **tummatukkainen³⁸** съёд йырсиё (я. кысъем)
- tumentaa^{54-Д}** съёдманы, съёд(гес) карыны, пеймыйт(гес) карыны; **savu tummensi katon** чын вёлдэ-тээ съёд карем
- tummuia⁵²** съёдэктыны, съёд(гес) луны, пеймыйт(гес) луны, пеймыйтомыны; **hopea tummii** азвесь съёдэктэ; **ilta tummii** пеймыйт луэ (я. пеймыйтоме) ни
- tunari⁶** вер. пёрмостэм, пёрмытэ (кунян), чуртам ки
- tungeksia⁶¹** люкасъкыса улыны (я. сылыны), ёркасъкыны; донгасъкыны; **väkijoukko tungeksii ovel-la** калык ёс азе люкасъкыса сылэ
- tungetella^{67-С}** > **tunkeilla**
- tungos³⁹** калык донгасъ|он, -ем (я. ёркасъ|он, -ем), (огыр-) бугыр выр|он, -ем; (*ruuhka*) чок-сэт*, пробка (*сюрес вылын*); **eksyä tungoksessa** бугыр вырись калык пёлы ышыны; **tungokseen asti täynnä** тач-тач тырмемын
- tunkea^{58-Г}** 1. (*sulloa*) чуртнаны, туйнаны, тулляны; **t. tavaraa kassiin** котырез сумкае чуртна-ны 2. (*työntää pois*) донг(ыт)ыны, палэнтыны; (*pakottaa perääntymään*) чигнатыны; **t. tieltään** сю-рес вылысь донг(ыт)ыны (я. па-лэнтыны); донгыса поттыны 3. выжсът. (*tunkeutua*) донгисъ-кыны, чуртнасъкыны, туйнасъ-кыны; **kansaa tunki ovesta sisään** калык пушказ донгисъкиз (я. донгисъкыса пырыны кутскиз); **tuuli tunkee luihin ja ytimiin** выжст. мугорез пырпотымон (я. пырпотоно кадь) тёлаське
- tunkeilla⁶⁷** мерсакыны, тэбиныны (*кин ке борды*), акыллясъкыны; **tunkeileva ihmisen** акылес (я. вукылэс) адями
- tunkeutua^{52-Ф}** донгисъкыны, чурт-насъкыны, туйнасъкыны; (*sisääntymyös*) пырыны; **hän tunkeutui suurin ponnistuksin bussiin** со мырдэм автобусэ чуртнасъкиз; **t. väkijoukon halki** калык пёлти донгасъкыса ортчыны; **mies tunkeutui väkisin ovesta sisään** пиос-мурт кўжмысь ёстай чуртнасъ-кыса пыриз; **sadevesi tunkeutui takin läpi** зор куртка пыр пычаз
- tunkio³** жуг-жаг люк; (*lantat.*) киед люк; (*komposti*) компост гол (я. каронни)
- tunkkainen³⁸** пыкмем (зынъем), секыт, зопыт; (*tympreänmakuinen*)

кунам; **t. huoneilma** кóмнатайсъ секыт омыр; **t. vesi** зопыт (я. зынмем) ву

tunkki^{5-A} домкрат

tunne^{48-J} 1. шёд|он, -эм, вала|н, -м; **syllisyyden** **t.** янгыш луэмдэ шёдон; **vaaran t.** кышкытлыкез шёдон (я. валан) 2.: **tunteet** *тр.* л. мылкыд; (лул-)сюлэм; **pojan tunteiden viehkeä kohde** пилэсъ мылкыдэ ас бордаз кыскись make; **loukata jnk tunteita** кин-лэсъ ке сюлэмзэ вöсъ карыны

tunneli⁶ туннель [-ннэ-], тоннель

tunnelma¹⁰ (óгъя) мылкыд; (котырысь) югдур, атмосфера; **juhlat** прáздник [-зн-] мылкыд (я. югдур); **lämmiin t.** шуныт атмосфера (я. котырысь югдур)

tunnettu^{1-C} тодмо; **yleisesti t. asia** вáньзылы тодмо ужпум (я. факт); **tulla tunnetuksi** тодмо луыны

tunnistaa⁵³ тодманы, идентифицировать [-дэ-] карыны; **t. ihmisen pimeässä** адямиез пеймыт азы-сен тодманы

tunnollinen³⁸ шонербуро* (ужась), сóлмыйсъ, добросовестной [-сх-]; **t. virkamies** шонербуро чинóвик; **t. opiskelija** сóлмыйсъ дышетс-кись студент

tunnoton^{34-C} 1. шёдйсътэм, валасътэм; **t. kohta ihossa** кулэн шёд-дийсътэм азыз (я. вадескыз) 2. (*sydämeton*) жалянэз валасътэм, сюлэмтэм, чурый сюл(э)мо

tunnu³⁹ 1. (*merkki*) тодман (я. тодманы луон) пус, тодметпус*; эмблéма; **aselajin t.** ожгар йёслэн тодметпусэз*, войско родлэн эмблéмаэз 2. (*vertauskuva*) тод-метпус*, сýмвол; **valkea kyyhky-**

nen on rauhan t. тёдыы дыдык тупаса улонлэн тодметпусэз луэ 3. (*tunnuslause*) девиз, лó-зунг 4. **кыл.** (*suffiksi*) тодмос*, показатель; **monikon t.** трос лыдлэн тодмосэз

tunnuslause⁴⁸ девиз

tunnusomainen³⁸ (туж) тупа|сь, -мон, аслыко*, характерной; **suomalaisille t. puhetapa** финнъёслы [-н-] тупась верасъкон манер

tunnussana⁹ лушкемкыл*, пароль

tunnustaa⁵³ 1. (*myöntää oikeaksi*) санэ кутыны (я. басьтыны), шонерен (я. зэм шуыса) лыдъяны (*mae ke*), соглаш карисъкыны (*main ke*), признать карыны; **t. oma virheensä** ас янгыштэ санэ кутыны, янгыш лэсътэменид соглаш карисъкыны; **saada tunnustamaan** кылзэ юаны, мед шонерák вералоз шуыса; **t. lapsi (omakseen)** нылпиэз аслад карыны (кутсыкыны), нылпи аслад шуыса соглаш карисъкыны; **t. vekseli** ужб. вéкселез санэ кутыны 2. (*ilmista hyvin tärkeää*) сю-лэмдэ усътыны (*make pумысъ*), вераны (*mae ke, make ssъ*); **t. jillek rakkautensa** кинлы ке яратэмдэ вераны 3. (*pitää arvoissa*) дунъяны, сýлы карыны, данъяны; **tunnustettu** сýлы кароно, гажано, дан(лык)о 4. (*olla jnk kannattaja*) сýлы карыны, санланы, санэ басьтыны; **t. jtak uskoaa** кычé ке осконэз сýлы карыны

tunnustella⁶⁷ 1. эскерины, утчаны (*üötсылыса*): (*käsin*) кутылыны, кутылыса эскерины (я. утчаны), йыгыръяны *vanh.*; **t. esineen tuo-toa** арберилэсъ фóрмазэ куты-

лыса эскерыны; **hän tunnusteli taskujaan** со кисьюсаз утчаськиз; **t. kepillä jäätä** йөэз бодыен эскерыны **2. выжст.** (*tiedustella*) тодыны (тыршыны) (*mae ke*). зынъясыкыны *intr.*; (*kysellä*) юаллясыкыны (*make ccs*); **t. jnk mie-lipidettä** кинлэсь ке малпанзэ тодыны тыршыны, кинлэн ке мылкыдыз пумысъ зынъясыкыны
tunnustus³⁹ **1.** (*oikeaksi myöntämien*) санэ кут|он, -эм (я. басьт|он, -эм), шонерен (я. зэм шуыса) лыдъя|н, -м, соглаш кариськ|он, -ем, признать кар|он, -ем **2.** (*hyvin tärkeän kertominen*) сюлэмдэ усът|он, -эм, вера|н, -м (*сюлэмдэ усътыса*), сюлэмусътон **3.** (*arvosapito*) дунъя|н, -м, сйлы кар|он, -ем, данъя|н, -м; **tunnustusta saanut runoilija** дунъяно (я. сйлы кароно) кылбурчи; **lausua tunnustuksen sanoja** данъян кыльёс вераны; ёшт. > **tunnustaa tuntea^{59-j}** **1.** (*aistia*) шёдьны (ксъ мугор люкетъёсын); =*m pumo* кн. / =*m partis.* + потыны *yksipers.*; **t. kylmää** кезытэз шёдьны; **hän tunsi punastuvansa** со гордэктэмээ шёдйз; **hän tunsi nälkää** солэн кётыз сюма вал, солэн силемез потэ вал; **hän tunsi janoa** солэн сюэз куасьме вал, солэн (ву) юэмез потэ вал; **t. iloa** шұмпотыны **2.** (*tietää*) тодыны; тодмо луыны (кинлы *ke*); **hän tuntee paljon kasveja** со трос будосъёсты тодэ; **minä tunnen tämän ihmisen mon ta адямиеz тодийсько;** **hännet tunnetaan terävänä kriitikkona** со лэчыт кыльем крыйтик шуыса тодмо луэ **3.** (*tunnistaa*) тодманы;

t. äänestää куара я тодманы; **tun-sin hänet heti** соку ик сое тодмай **tunteellinen³⁸** **1.** (*herkkätunteinen*) либыт (я. ненег, шёдйсь) сюл(э)-мо, сентиментальной; **t. ihmisen** либыт сюлэмо адями **2.** (*tunteita herättävä*) сюл(э)ме йётись (я. пычась); **t. musiikki** сюлэме йётись крезъгур **tunteeton^{34-C}** сийлэс (сюл(э)мо), но-мыркадытэм*: (*sydämetön*) сю-лэмтэм, жалянэз валастьэм, чурыт сюл(э)мо; **kylmän t. ihmisen** кезыт сюлэмо адями; ке-зытыт, сюлэмтэм адями **tunteilla⁶⁷** либыт (я. небыт) луыны (я. вырыны), (мултэс) либытъ-ясыкыны, сентиментальничать карыны; **liike-elämässä ei voi t.** ужбергатонын* небыт луыны уг луы **tuntematon^{34-C}** **1.** (*joka ei tunne mitään*) шёдйсътэм, валастьэм; **kirua t. kohta** вёсез шёдйсътэм вадес (я. инты) **2.** (*jota ei tunnetta*) тодмотэм; **tuntemattoman sotilaan hauta** тодмотэм солдатлэн шаэз **tuntemus³⁹** **1.** (*tunne*) шёд|он, -эм; пот|он, -эм; (*vaikutus*) мылкыд; **kivun t. bös** вёсез шёдон, вёсь луон; **janon t.** сю куасьмон (ву) юэм потон **2.** (*tiedot ja koketus*) то-дон(лык), тодон-валан; **alan perusteellinen t.** удысэз умой тодон(-валан), удысъя пыр-поч тодон-валанъёс; **lain t.** законэз тодон **tunti^{5-j}** **1.** час; **kahden tunnin aika-na** кык час ёчже; **kahden tunnin kuluttua** кык час ортчыса; **kah-dessa tunnissa** кык чассын [-с-] **2.** (*oppit.*) занятие, урок; **suomen**

kielen t. финн [-н] кылъя урок
tunto^{1-F} 1. (*tuntoaisti*) шёд|он, -эм, вала|н, -м; **kivun t.** вöсез шёдон (я. валан) 2. (*tunne, tietoisuus*) вала|н, -м (тодон, шёдон); **oikeudent.** зэмбурез* (я. справедлывос-тез) валан; **omanarvont.** ас дан-дэ валан; **olla voimiensa tunnossa** ас кужымдэ умой валаны 3. (*omat.*) возытбур*, совесть
tuntomerkki^{5-A} 1. (*ominaisuus*) тод-мет(пус*), тодмос; (нимысътэз) аспортэмлык; **kadonneen henkilön t.** ышем адямилэн тодметъ-ёсыз 2. (*tunnistusmerkki*) тодман (я. тодманы луон) пус
tuntosarvi⁷ зоол. йыгыри*, щу- пальце
tuntua^{52-J} 1. (*olla tunnettavissa, havaittavissa*) шёдйськыны, шёдс-кыны; **haju tuntui kaikkialla** зын котькытын шёдйське вал; **ilmassa tuntuu syksyn tulo** (омырын) сизыллэн вуэмез шёдйське 2. (*vaikuttaa jltak*) потыны (кыче ке, маке кадь луыны); **tuntuu hyvältä** умой (я. зеч) потэ; **tuntuu pitkältä** кузь (я. кема) потэ; **valo tuntui liian voimakkaalta** тылыз (я. югытэз) укыр яркыт потэ вал; **minusta tuntuu, että ...** мыным ... шуыса потэ
tunturi⁶ гурез (котрес), сопка (Фенноскандын)
tuntuva¹⁰ шёдйськись, шёдскись; шёдскимон (*бадзым, трос*); **t. lisäys** шёдскимон трос ватсась-кон, шёдскимон ватсэт
tuо нв. (тый) со (мн.-ъёс шоры возьматэ); (*juuri tuo useista*) соиз; **tuо рии on omenapuu** тый со писпу – улмопу (со); **minä asun tuossa talossa, kaverini tässä** мон

улйсько сояз коркан, эше таяз; **älä katso tuota elokuvaа** со кино-еэз эн учкы
tuоssa, -sta, -hon: hän on tuossa со тыйн отын; **tuossa sinullekinomena** тыйн тыныд но яблок (кинлы ке сётыку); **ota tuosta** тыйн отысь басьты (я. кут); **kulkekaa tuosta** тыйн отй бртче; **istu tuohon** тыйн отчы пуксы; **kirjoita nimesi tuohon noin** тыйн отчы нимтулдэ гожты
tuoda⁶⁴ 1. вайыны; (*sisääн*) пыртыны; **t. jtak mukanaan** мае ке сью-рад вайыны; **t. maahan** кунэ вайыны, импортировать карыны; **onnea tuova taikakalu** выжт. шудбур вайись амулет 2. (*toimittaa*) вуттыны; **t. uutuustuote markkinoille** выль (лэсътэм) ву-зэз рыйнеке вуттыны 3. (*esittää*) поттыны, возьматыны; **t. esiin** (азяд) поттыны; **t. salat julki** лушкем ужъёсты шарае поттыны 4. (*johdattaa*) вуттыны, пот-тыны; **polku toi meidät rannalle** пыдын ветлон сюрес милемды ярдуре вуттэз (я. поттэз); **mikä toi sinut tänne?** мар тонэ татчы вуттэз?
tuohi²³ туй (кызыпулэн); **kiskoa tuohta** туй кесыны (я. кесяны)
tuohhta^{52-F} шуák лекомыны (я. во-жомыны), пурзыны выжт.; **t. jnk sanoista** кинлэн ке кыльё-сызлэсш шуák лекомыны
tuokio³ (дыр)ви, вакчи дыр; **tuossa tuokiossa** син куспетй (я. кус-пын), сийнүчёр; соку ик
tuokkonen³⁸ сарба (туй посуда)
tuoksu¹ ческыт зын, аромат
tuoksua⁵² потыны (ческыт зын ссы), (мар ке) зын луыны; **ruusu**

- tuoksuu** рóзалéсч ческыт зын потэ; **tuoksuu kuin kukkanen** сяськалэсч кадь зын вóлме; **huoneessa tuoksu hyvältä** (*t. hyvälle*) кóмнатайн ческыт зын вал; **paitasi tuoksuu tupakalle** дáремед тамак зын
- tuoli³** пукон (*мебель*); **kaksi tuolia** кык пукон
- tuolla, -lla; tuolla** (тýнй) отын), отыйн; (*liikeverbien yhteydessä*) (тýнй) оти, отиети; **tuolta** (тýнй) отысь, отиысь; (тýнй) отысен, отиысен
- tuollainen³⁴** нв. (тýнй) сýче
- tuolloin** (тýнй) соку, со дыр|е, -ъёсы
- tuomari** 1. юр. судья; (*lakimies*) юрист 2. (*esim. kilpailussa*) жюри-лэн ёзчиэз* (я. членээ) 3. спорт. судья(сь)
- tuomaristo¹** жюри
- tuomi²⁵** бот. льомпү
- tuomio³** пумкыл*, приговор; **oikeuden t.** суд пумкыл; **kuolemant.** виыны пуктон (пумкыл); **langettaa t.** пумкыл (я. приговор) кутыны
- tuomioistuin³³** юр. суд (*орган*); **joutua tuomioistuimen eteen** суд азын кыл кутыны
- tuomiokirkko^{1-A}** тóр черк*, собор
- tuomiovalta⁹⁻¹** юр. юрисдикци(я) (*суд карон право*)
- tuomita⁶⁹** 1. юр. судить карыны, судьяны (*кинэ ke*); пумкыл* (я. приговор) кутыны; **t. vankeuteen** тюрьмын возыны пумкыл кутыны 2. спорт. судьяны, судить карыны (*кинэ ke*), судья луыны, пумкыльян* (я. решение) кутыны (*make cсb, + inf.*), пуктыны (*mae ke*); **t. ottelu** матчез судья-ны, матчлэн судьяез луыны; **t. vapaapotku** эркын чыжон сярысы пумкыльян кутыны 3. (*arvostella*) курланы, тэрганы, пыкылыны; **t. jnk teko** кинлэсч ке (маке) каремзэ курланы
- tuonela¹²** выль ст. кулэмъёслэн дуннезы (я. эксэйлыксы)
- tuonne** (тýнй) отчи, отие; (*t. asti*) (тýнй) отчюозь, отиозь; **istu t.** тýнй отчи пуксы
- tuonneräin** (тýнй) солань (я. со-пала)
- tuonpuoleinen³⁸** 1. сопал, мукет пал(ысытыз), соиз; **vuoren t. rinne** гурэзлэн сопал бамалыз 2. сопал (я. соиз) дунне(ысь); **t. elämä** сопал дуннэын улон;
- tuonpuoleisessa elämässä** сояз дуннэын
- tuonti^{5-J}** (*tuontikauppa*) импорт, кунэ ваён; **hedelmien t.** емышъёс-ты кунэ ваён, емышъёслэн им-порты; *шиш.* > **tuoda**
- tuorppi^{5-B}** кружка
- tuore⁴⁸** 1. (чýж-)выль; **t. leipä** выль нянь; **t. uutinen** (чýж-)выль ивор;
- t. ministeri** выль министр 2. (*säilötätön*) выль (ваэм); вож; выль;
- t. kala** выль чорыг; **t. kurkku** выль (октэм) кияр 3. (*kostea*) выль(ыс), кот
- tuoremehu¹** сок (*кизертымтэ*), емыш ву
- tuota** вер. марым, кызы ай (я. али), тýнъсо; **no t., t. (noin) niin** > азълосез / ed.; **no t., en olisi ollennaan halunnut tehdä sitä** марым, мон чик озыы карыны уг медски вал
- tuotanto^{1-J}** 1. (*tuottaminen*) (лэсъ-тон-)поттон, (лэсътэм-)поттэм

(*вузъёс, сиён-юон но мк.*), кылдыйт|он, -эм; (*esim. sadon*) сёт|он, -эм; **autojen t.** автомобиль (лэсьтон-)поттон; **elokuvien t.** фильм поттон (я. кылдыйтон) **2.** (*luomistytön tulokset*) кылдыйтос(ъёс)*, кылдыйтэм ужъёс, творчество (лэсьтэм ужъёс)

tuote^{48-С} **1.** поттэм (я. лэсьтэм) арбери, поттос*, лэсьтос*, продукт; **teollisuuden tuotteet** промышленностылэн продүкциез (я. поттэм арбериосыз); промышленной вузъёс; **keraamiset tuotteet** керамикалэс арбериос, керамика лэсьтосъёс **2.** (*teos*) кылдыйтос*, уж, произведение; *литер. ои гожтос**, *пöрам* ri-hek.*; **kulttuurin tuotteet** лулчеберет* (я. культуря) кылдыйтосьёс **3.** (*jnk toiminnan tulos*) кылдос*, продукт; кылдыйтос* (*маке каремлэн результатээ*); **palamist.** жуамлэн кылдосээз, жуаса кылдэм продукт

tuottaa^{53-С} **1.** (*valmistaa*) (лэсьтны-)поттыны (вузъёс, сиён-юон но мк.), кылдыйтыны; (*esim. sato*) сётыны; **tehdas t. autoja** завод автомобиль (лэсьтэ-)поттэ; **öljyä** **tuottavat maat** мувёй* поттись кунъёс; **t. elokuvia** фильм(ъёс) поттыны (я. кылдыйтыны); **pelto** **tuotti hyvän sadon** бусы умой урожай сётиз **2.** (*antaa tuloa*) сётыны, вайыны (*пайды, изъян*); **t. voittoa** табыш (я. пайды) сётыны; **t. tappiota** ыштонъёс (я. изъян) вайыны **3.** (*aiheuttaa*) вайыны; **t. iloa** шумпотон вайыны; **t. harmia jillek** кинэ ке жожомытыны, кинлэс кётсэ жож карыны; **t. häpeää jillek** кинэ ке возытэ

вуттыны

tuottamaton^{34-С} **1.** азинлык|тэм, -тэк, дэлэт|тэм, -тэк; пайда сётийсътэм, продуктывной луисьтэм; **t. työnteko** азинлыктэм ужан **2.** (*kannattamaton*) табыш сётийсътэм (я. вайисътэм); табыштэм, рентабельной луисьтэм; **t. liike** табыштэм (я. табыштэк ужась) фýрма

tuottava¹⁰ **1.** азинлыко, дэлето; пайда сётийсь, продуктывной; **t. työnteko** азинлыко ужан **2.** (*kannattava*) табыш сётийсь (я. вайись); табышо, рентабельной; **t. liike** табышо (я. табышен ужась) фýрма

tuottavuus⁴⁰ **1.** азинлык, дэлэтлык; пайдалык, пайда сётон(лык), продуктывность; **työn t.** ужазинлык, ужлэн азинлыкез; **metsän t.** нюлэслэн продуктывностез (я. пайда сётонлыкез) **2.** (*kannattavuus*) табышо (я. пайдыё) лу|он, -эм, табышо ужа|н, -м, рентабельность; **liikkeen t.** фýрмалэн рентабельностез (я. табышо луэмез)

tuotto^{1-С} пайда; табыш, прибыль; (*tulo*) доход; **vuosit.** арьем (я. арсын) табыш (я. доход)

tupa^{10-Е} корка; **tuvan nurkka** корка(пуш) сэрег

tupakka^{14-А} тамак, кыскон; (*savuke*) сигарет, папирос; **polttaa**

tupakkaa тамак кыскыны

tupakoida⁶⁸ тамак кыскыны

tupakointi^{5-Д} тамак кыск|он, -ем;

t. kielletty тамак кыскыны лэзымтэ (я. уг яра)

tupla¹⁰ *вер.* кык полэс; **tilata tuplat** кык полэс дозаен (кудзитись) юон заказтыны

- tuppautua**^{52-F} 1. (*tunkeutua*) дон-
гиськыны, чуртнаськыны, туй-
наськыны; (*sisään myös*) пырыны;
t. **täpötäyteen busiin** тач-тач
тырмем автобусэ донгиськыны
2. (*tunkeilla*) мерскыны, тэбиныы-
ны (*кин ке борды*), ақылляськы-
ны *intr.*; t. **jnk seuraan** кин ке
борды мерскыны
- tuppi**^{7-B} пуртэс (*ксь пуртлы*), пурт
вөён; **vetää puukko tupesta**
пуртэс пуртэсыстыз поттыны
- tupruta**⁷⁴ бугыр (я. пуркак-
пуркак) потыны, бугырсыны;
- savu turprusi piipusta** муръёйс-
чын бугыр потэ вал
- tuprutella**^{67-C} пуркетыны,
пуркак-пуркак (тамак) кыскы-
ны; t. **piirrua** чилым (я. труб-
ка) пуркетыны
- tupsu**¹ чук, кисточка; (*hahtuvat*)
быгы; **piron t.** (нылпи) изылэн
чукэз
- tupsulakki**^{5-A} чуken (я. кисточка-
эн) изыы
- turha**¹⁰ юнмэ, тókmá; (*tarpeeton*)
кулэтэм; (*liika*) мултэс; t. **työ**
юнмэ лэсътэм уж; t. **vaiva** юнмэ
тыршон; **höpistä turhia** тókmá
(öвöl) супыльтыны
- turhaan** юнмэ, тókmá, дауре; **ku-
luttaa aikaa t.** юнмэ дырез быд-
тыны; **aivan t. tulin tänne** тókmá
(я. дауре) гинэ татчи лыктй
- turhautua**^{52-F} чигиськыны, сюлэм-
дэ чиг(т)ыны, сүйдэ-пыйдэ лэ-
зыны; **hän turhautui byrokra-
tian jäykkyyteen** бюрократилен
вырзитоントм луэмисьтыз, со
чигиськиз (я. сүйзэ-пыйдэ лэзиз)
- turhuus**⁴⁰ юнмэ (я. тókmá) лу|он,
-эм; юнмэ выр|он, -ем (я. сюл-
маськ|он, -ем); **ponnistelujen t.**
- вань тыршемлэн юнмэ луэмез
- turilas**⁴¹ зоол. кызьпүбöчы, майс-
кой жук *rhinek*. (*Melolontha*)
- turkis**³⁹ ку (*небыт гоно*), мех
- turkislakki**^{5-A} гоно изыы
- turkistarha**⁹ зверофéрма
- turkki**^{5-A} I 1. (*karvapeite*) гон, ку
(*небыт гоно*); **jäniksen talvi- ja
kesät**. лудкечлэн тол но гужем
гонэз 2. (*turkistakki*) шуба (*не-
быт гоно*)
- turkki**^{5-A} II (*kieli*) тóрок кыл
- Turkki**^{5-A} геогр. Тúрция
- turkkilainen**³⁸ 1. тн. тóрок, Тúрци-
ысь 2. мн. тóрок, (*naishenkilö
myös*) турчанка
- turmella**⁶⁷ 1. сöрыны, урод (я.
ярантэм) карыны, быдтыны;
(*vahingoittaa myös*) изъяныны;
- tupakka turmelee terveyden** та-
мак кыскон тазалыкез сöре (я.
быдтэ); t. **elämänsä** улондэ быд-
тыны 2. (*siveellisesti*) сöрыны,
азынмытыны, урод (сямъем)
карыны; **huumeiden turmelema
nuorisojengi** наротикен сöрем
егитъёслэн компáнизы
- turmeltua**^{52-I} 1. сöриськыны, урод
(я. ярантэм) луыны, бырыны;
(*vahingoittua myös*) изъяныны;
- raskaassa työssä turmeltunut ter-
veys** секыт (ужез) ужаса сöрись-
кем (я. бырем) тазалык 2. (*siveell-
lisesti*) сöриськыны, азынмыны,
урод (сямъем) луыны; **huumeis-
ta turmeltunut nuorisojengi** нар-
котикен сöриськем егитъёслэн
компáнизы; **turmeltuneet tavat**
урод луэм сямъёс
- turmio**³ быр|он, -ем; **joutua turmi-
oona** бырон калэ вуыны, бырыны
(шедыны); **syöstä jk turmioon**
бырон калэ вуттыны, быдтыны

turnajaiset³⁸ *тр. л., ист. турнир*
turnaus³⁹ *спорт. турнир*
turpa^{10-Е} **1.** ымныр, ныркотыр (*късъ валлэн, пунылэн*) **2.** вер. синазык. ымнырпосуда, ымбирла; **t. kiinni!** ымдэ ворса!, пытса ымбирладэ!; **iskeä (t. vetää) jtak turpiin** кинлы ке ымбирлаз сётыны
turska¹⁰ *зоол. треска*
turta^{10-К} **1.** пумем, шёектэм, зубектэм; **käteli puutui turraksi** киыз зубектыса пу кадь луиз **2. выжст.** мыркомем, жичомем, долгам кадь
turtua^{52-Ф} пумыны, шёектыны, зубектыны; **sormet turtuivat kylmästä** кезытлэсь чиньыос шёектйзы **2. выжст.** мыркомыны, жичомыны; (*paatua*) лекомыны, жалянэз валастьэм луыны
turva¹⁰ утён, -ем, -ет*, защи́та; (*tuki*) пык(ъ)ет; (*suoja*) утиськон(ни), кышкыттэм инты, ватсаконни; **sosiaalit** мерлыко* утён, социальной защи́та; **etsiä turvaa jtak** малэсь ке (я. кинлэсь ке) утиськон(ни) утчаны; **olla turvassa** кышкыттэм интын луыны; **jnk turvin** маке вылэ пыкъязыкса, кинлэн ке юрттэмениз; **olla jllek tuki ja t.** кинлы ке пыкет но утись луыны
turvallinen³⁸ (*vaaraton*) кышкыттэм; (*varma*) оскымон, оскыны луоно, юн; **t. paikka** кышкыттэм инты; **t. vene** оскымон (я. юн) пыж; **iso ja t. mies** бадзым но оскыны луоно пиосмурт
turvallisus⁴⁰ кышкыттэмлык, безопасность; **valtion t. kун** кышкыттэмлык
turvallisupalvelu² кышкытлык-лэсь утиськонъя слўбжа

turvata⁶⁷ **1.** (*taata*) обеспéчить (я. гарантíровать, оскето*) карыны; (*suojata*) утыны, возьманы; **t. rauha** тупаса улон обеспéчить карыны **2. > turvautua; t. Jumalaan** Инмарлы оскисъкыны (я. оскыса улыны)
turvautua^{52-Ф} вазисъкыны (*кинлы ke*); уже кутыны (*mae ke*); (*nojautua*) оскисъкыны, оскыса улыны (*малы ke*); **hän turvautui asiantuntijan aruin** со специалисты (юрттэт курыса) вазисъкыз; **t. lääkäriin** врачлы вазисъкыны, врач доры мыныны; **t. sanakirjaan** кыллюкамез* уже кутыны; **t. vanhempiinsa** атай-атаедлы оскисъкыны
turvavyö¹⁹ утиськон (я. кышкыттэмлык) е (я. ремень) (*късъ машинайын*)
turve^{48-Е} **1.** (*multa*) съод сюй, торф, гыбед **2.** (*ruohot.*) (ожо)карс, ожо (*выжыеныйз*); **kattaa turpeella** ожокарсэн шобыртыны, вылаз карс тырыны
turvoksissa, -in: jalat ovat turvoksiissa пыдъёс тёрнамын; **mennä turvoksiin** пыктыны, тордыны, тёрнаны; **hän itki silmänsä turvoksiin** со синъёсыз пыктыозь бöрдйз
turvonta^{74-Е} **1.** (*esim. siemenet*) тордыны (*късъ кидыс*); **vedessä turvon-neet herneet** вуын улыса тордэм кёжи **2.** (*paisua*) пыктыны, тордыны, тёрнаны; **tulehtunut ja turvonnut sormi** азыса пыктэм чиньы; **turvonnut vatsa** тордэм кёт
turvotus³⁹ (*paisuminen*) пыктэм, -ос, тордэм, тёрнам; **nivelt.** ёзви пыктэм; **vatsan t.** кёт тордэм;

- jalkojen** **t.** пыд тёрнам
tusina¹² дёжина
tuska¹⁰ 1. (*kipu*) вöсь (луон), курадзён; **polttava** **t.** пыжон, сутэм кадь вöсь луон; **synnytystuskat** нылпи вайыку курадзён; **hän kärsi tuskia** солы вöсь луэ вал, солы вöсь луэмез чидано луиз 2. (*kärsimys*) куректон; (*piiна*) курадзён 3. (*vaiva*) тыршон, курадзён
tuskailla⁶⁷ курадзёны; (*harmitella*) [кöt] куректыны *yksipers.*; **t. ve-roilmoituksen kanssa** налог тырон декларациен курадзёны; **hän tuskaili ja manaili itsekseen** кётыз куректыса, со ас понназ юриськиз
tuskallinen³⁸ 1. курадзёйтись, курадзён (вайсь); (*kipeä*) вöсь (карись); **kokea tuskallisia hetkiä** курадзён дыръёсты чиданы (я. адзыны) 2. (*kiusallinen*) кётэз куректыйтись (я. јож карись); (*ahdistava*) мылкыдэз зйбись (я. секыт карись)
tuskastua⁵² (*hermostua*) жуммыны, керзёгъясыкыны (я. пöсекъяны) кутскины; (*ärtyä*) [йýр] кур луны *yksipers.*; **t. odottamiseen** возмасá(-возьмаса) жуммыны
tuskin 1. (*ei kunnolla*) мырдэм; **t. kuuluva** мырдэм кылйськись; **hän jaksoi t. seistä** со мырдэм султыйз; **hädin t., töin t.** мырдэммырдэм 2. (*ei uskottavasti*) ѿйтöд, (ўйтöд) ... меда; ёвöл гинэ но; **t. hän tulee** ѿйтöд, лыктоз меда со; **t. tuo kannattaa** ѿйтöд, кулэ меда озыы карыны
tussi⁵ 1. тушь (*буёл*) 2. *ver.* (*värikynä*) мärкер (тодмостон ручка)
tutista⁶⁶ куалекъяны, сэзъясыкыны, дырекъяны; **t. pelosta** кышкамен куалекъяны; **t. kuin haavan lehti** пипу куар кадь дырекъяны
tutka¹⁰ *tex.* радар
tutkia⁶¹ эскерыны; **t. asia** юанэз эскерыны (я. сэрттыны-пертчыны); **t. potilas** мед. висисез эскерыны; **t. rikosta** юр. йыружеz эскерыны, слéдствиез нуны; **t. udmurttia** удмурт кылэз эскерыны
tutkielma¹⁰ 1. эскер|он, -ем, исслéдование (*личигес научной уж*); этюд; эссé [эссэ] 2. *иск.* этюд, эсиз, *эсэпъ|ян, -ет
tutkiija¹² эскерись, исслéдователь; тодос* ужась, тодосчи*, научный сотрудник
tutkimus³⁹ экер|он, -ем, исслéдовать кар|он, -ем, исслéдование; *мед.* (эм*)эскерон, обслéдование; *юр.* (йыруж) эскерон, слéдствие, расслéдование; **kielent.** кылэз (я. кыльёсты) эскерон; **ydinenergian käyttöä koskevat tutkimukset** áтомной энéргиез [-нэ-] уже кутонэн герзаськем эскеронъёс
tutkimusmatka⁹ тодос* (я. научной) экспедици(я)
tutkimusmatkailija¹² тодос* (я. научной) экспедиции пыриськись
tutkinta^{9-J} *юр.* йыруж эскерон, слéдствие, расслéдование
tutkintatuomari⁶ *юр.* йыруж эскерись, слéдователь
tutkinto^{1-J} экзáмен; **suorittaa t. jssak** майн ке экзáмен сётыны
tuttava¹⁰ тодмо (мурут); **hyvä tuttavani** умой тодмое, уроме, юлтоше; **tuttavat ja ystävät** тодмоосно эшъёс; **tapasin vanhan tuttavani** кемала (тырысен) тодмоме

- пумитай
- tuttavuus**¹⁰ тодмо(есь) лу|он, -эм (*кинэн ке*); **solmia t. jnk kanssa, tehdä tuttavuutta jnk kanssa** ки-нэн ке тодматсыны
- tutti**^{5-C} 1. нонок, соска 2. (*huvit.*) сюрноны, пойнонок*, пустышка
- tuttu**^{1-C} 1. *тн.* тодмо; **t. mies** тодмо пиосмурт; **tehdä tutuksi** тодматыны; **tulla tutuksi** тодмо луыны 2. *мн.* (*tuttava*) тодмо (мурт); **lapsuudent.** покчи дырысен тодмо (мурт); **vanha tuttuni** кемала (тырысен) тодмое
- tutustua**⁵² *jhk* тодматсыны, тодмо луыны (*кинэн ке*); **t. naapuriinsa** бускеленыд тодматсыны; **t. uuteen kirjaan** виль книгаен тодматсыны; **me tutustuimme häneen jo kauan sitten** ми соин кемалась ини тодматскимы (я. тодмоесть)
- tutustuttaa**^{53-C} *jhk* тодматыны (*кинэн ке*); **t. ihmiset toisiinsa** аяд-мисты ог-огензы тодматыны
- tuubi**⁵ тюбик
- tuudittaa**^{53-C} веттани, лэйкатыны (*нуныез*); **t. lasta uneen** нылпиез веттаса изътыны
- tuuheaa**¹⁵ нап, чёк-чёк, жуй-жуй, чём; пушт(ы)рес, баб(ы)лес; **t. tukka** нап (я. чёк-чёк) йырси; **syysvilja on noussut oraille tuuheana** узым жуй-жуй жужаз; **t. koivu** пуштрес (я. баблес) кызыпу; **t. kuusi** пуштрес (я. чём улваё) кыз
- tuuheakarvainen**³⁸ нап (я. пушт(ы)-рес) гоно; **t. koira** пуштрес гоно пуны
- tuuhentua**^{52-J}, **tuuheta**⁷² нап (я. чём) будыны (я. луыны), пушт(ы)рес луыны; **tukka tuuheni entiselleen**
- йырси азъло кадь ик нап будыйз
- tuulahdus**³⁹ тёл пельтэм, тёлском
- tuulenhenki**^{7-G}, **tuulenhenkäys**^{7-G} (тёл) ўрос, тёл пельтэм
- tuulenpesä**¹⁰ бот. шайтанкар, куакар (*писплэн чем будэм вайёсыз*)
- tuulenpuuska**¹⁰ тёлском, тёл пельтэм (я. ыртэм)
- tuulettaa**^{53-C} тёлатыны, тёлзытыны; **t. keittiö** поранниеz (я. күхняез) тёлатыны; **t. tupakansavua huoneesta** кóмнатайсь тамак чынэз тёлзытыны
- tuulettua**^{52-C} тёланы, тёлатсыны, тёлзыны; **keittiö tuulettui jo** поранни (я. күхня) тёлаз ни; **tupakansavu tuulettui huoneesta** тамак чын кóмнатайсь тёлзиз; **lähteä tuulettumaan** выжт. тёлатсыны потыны
- tuuletus**³⁹ (*tuulettaminen*) тёлат|он, -эм, тёлзыг|он, -эм; (*ilmanvaihto*) омыр ветл|он, -эм, вентиляци(я)
- tuuletusikkuna**¹² фроточка
- tuuli**²⁶ 1. тёл; **käy kova t.** тёл зол пельтэ, зол тёлаське; **vasten tuulta, tuulta vastaan** тёллы пумит; **tulessa** тёл шорын (я. ийлын); **puut huojuvat tulessa** писпуюс тёлья (я. тёл шорын) шонасько; **t. on etelästä (t. etelässä)** тёл лымшор палась (пельтэ) 2. (*mieliala*) мылкыд; **hän on täänän hyvällä tuulella** солэн туннэ мылкыдыз умой; **hän on täänän huonolla tuulella** солэн туннэ мылкыдыз ёвёл (я. урод)
- tuulihattu**^{1-C} 1. *nöp.* эклер 2. *выжт.* тёлопу, капчи визь (*нылкышино ссы*)
- tuulimylly**¹ тёл вуко
- tuulinen**³⁸ тёло, тёласькись; **t. sää**

- тёло куазь
tuuliviiri⁵ флюгер
tuulla⁶ тёласъкыны; ыртыны; **ulkonära tuulee** педлон тёласъке (я. тёл тёла); **ikkunan raoista tuulee** укно висъёстй тёл ыртэ (я. пыре)
tuuma¹⁰ малпан, эсэп; идёя; **nero-kas t.** гениальной (я. туж визьмо) малпан; **yksissä tuumin jnk kanssa** кинэн ке дэмэн (я. огиньн, чош)
tuumailla⁶⁷ малпасъкыны, малпаса улыны, малпаны (*make ssy*); **lähtöä ei kauan tuumailtu** кошкон сярысь кема малпаса улымтэ
tuumia⁶¹ 1. (*ajatella*) малпа(ськы)-ны, малпаса улыны (*make ssy*); **mitäs tuomit siitä?** мар со пумысен малпасъкод? 2. (*aikoa*) малпаны, медыны, эсэпаны; **pojat tuumivat lähteä karkuun** пиос пегзыны малпало
tuipata^{73-В} вер. донгыны, мырзыны, мырыштыны; **t. jk kumoon** мае ке донгыса погыртыны (я. кыманы)
tuupertua^{52-К} пограны; **humalainen oli tuupertunut hankeen** кудзэм мурт лымые (я. лымы пуктэм) пограмын вал
tuippia^{61-В} вер. донгасъкыны, мырышъяксыкыны; **t. toisiaan** огогеныд донгасъкыны (я. мырышъяксыкыны)
tuura¹⁰ пырич, пешн|я, -ик (*йёэз пасян тирлык*)
tuuri⁵ вер. 1. (*onni*) шуд, удалт|он, -эм; **huono t.** секыт (я. шудтэм) шуд; **hänelä kävi hyvä t.** солы удалт|з (я. шуд усиз); **minulla kävi huono t.** мыным ѿ удалты 2. (*vuoro*) черод, бчередь; (*työt*) смёна
tuutti^{5-С} 1. кулёк (*воронка выллем*); **kääriä karamellit tuuttiin** конфетэз [ка-] кулёке бинялтыны 2. (*jäätelö*) вафли воронкаен мороженой [-нн-] 3. *выжт. вер.: puhetta tuli tuutin täydellä* верась конлэн йылыз но, пумыз но ёй вал; **painu hornan tuuttiin!** му тонэ мед нылоз!, шай пыдысия (татысь)!
tuutulaulu¹ нуны веттан гур tv, TV вер. 1. телевидение 2. (*vas-taanotin*) телевизор; > **televisio**
tyhjentyä^{52-J} > **tyhjetä**
tyhjentää^{54-J} 1. бушатыны, тырттэммытыны; жоктыны; **t. pullo** бутылкаэз бушатыны; **t. sali** зализ бушатыны; **t. säkki jyvistä** мешокез жоктыны; **varkaat tyh-jensivät kassan** *выжт.* лушкаськисьёс кассаэз суязы 2. (*jtak jstak*) октыны, жоктыны; **t. vesi veneestä** пыжысь вуэз октыны; **t. jyvä säkistä** мешокысь тысез жоктыны
tyhjetä⁷² бушаны, бушомыны, тырттэммыны; **säkki tyhjeni jy-vistä** мешок тысылэс бушаз; **kadut tyhjenivät** урамъёс бушазы **tyhjys⁴⁰** бушлык, буш (я. тырттэм) лу|он, -эм; чит. > **tyhjä**
tyhjä¹⁰ буш, тырттэм; (*varaamataton työs*) эркын (*нокин басьтымтэ*); **t. pullo** буш (я. тырттэм) бутылка; **paristo on t.** батарéйка буш (я. пуксиз) ни; **juoda lasi tyhjäksi** рюмкаэз бушатыны (я. бушатыса юны); **vesi kiehui tyhjiin** ву поэзыса быриз; **tyhjin käsin** буш киын (*маин?*); **tehdä tyhjäksi jnk suunnitelmat** кинлэс ке планъёссе куашкатыны; **talo on**

tyhjillään корка буш улэ (я. сылэ)
tyhjänpäiväinen³⁸ чик юнме, тóк-
 мá, кулэтэм; **t. riita** чик юнме
 керетон
tyhjäntoimitta¹⁰ ужтэм парсь,
 ужлы ёрмись, узыри *выжт.*
tyhmyri⁶ шузи, визтэм, пуклё(к).
 нуши (я. ыж) йыр
tyhmyys⁴⁰ шузилык, визтэмлык,
 шузи (я. визтэм) лу|он, -эм; **pu-
 hua tyhmyyksiä** шузи (я. мыд-
 лань) вераськыны
tyhmä¹⁰ шузи, визтэм, толыктэм;
t. kuin saapas пуклёк кадь шузи
 (= сапег кадь шузи); **t. neuvo**
 шузи кенеш (я. чектон); **teesken-
 nellä tyhmä** шузи кариськыны;
tekeytyä tyhmäksi шузи карись-
 кыны (я. улэ аналсыны)
tykistö² ожс. артиллери(я) [-л-]
tykki^{5-А} ожс. пúшка; артиллери
 [-л-] ожтирлык*
tykkimies⁴² артиллерист [-л-]
tykyttää^{53-С} жугиськыны, тэтчаны
 (ксъ сюлэм)
tykytys³⁹ жугиськ|он, -ем, тэтча|н,
 -м; пульсац(я); **sydäment.** сю-
 лэм жугиськон
tykätä^{73-А} *вер.* 1. (*pitää jstak*) кель-
 шыны, яраны; **tykkääñ sinusta**
kovasti тон мыным туж кель-
 шиськод; **tykkääñ kokata** пöраны
 (я. сиён лэссыны) ярати́сь-
 ко, мыным пöраны (я. сиён лэс-
 сыны) кельше 2. (*olla jtak mieltä*)
 малпаны (*make sсы*), учкыны
 (*make шоры*); **mitä tykkäät tästä**
 мар малпаськод та сярысъ?, кы-
 зы учкиськод та шоры? 3. (*ha-
 luta*) =м пумо кн. / =m-partis. +
 потыны, [мыл] потыны *yksipers.*
 кулэ (карыны); **teen mitä tyk-
 kään!** ма кареме потэ, сое ик

карисько!
tylppä^{10-В} мырк (йыло), мырккес,
 чокмор(о); **t. puukko** мырк (йы-
 ло) пурт
tylsistäy⁵² 1. > **tylsyä** 2. *выжт.* (*tulla*
turraksi) мыркомыны, жичомы-
 ны, долкам кадь луыны; жум-
 мыны
tylsistää⁵³ 1. > **tylsyttää** 2. *выжт.*
 (*tehdä turraksi*) мыркомытыны,
 жичомытыны, долкам кадь
 карыны; жуммытыны
tylsyttää^{53-С} ныжомытыны; (*kärjes-
 tääñ*) мыркомытыны; **t. veitsi**
 пуртэз ныжомытыны; **t. neula**
 венез мыркомытыны
tylsyä⁵² ныжомыны; (*kärjestääñ*)
 мыркомыны; **veitsi tylsyi** пурт
 ныжомиз; **neula tylsyi** венъ мыр-
 комиз
tylsä¹⁰ 1. ныж, мертчисьтэм; (*tylsä-
 kärkinen*) мырк; **t. veitsi** ныж
 пурт; **t. neula** мырк (я. мертчись-
 тэм) венъ; **tulla tylsäksi** ныж лу-
 ыны, ныжомыны 2. (*turta*) мырк;
 мыркомем, жичомем, долкам
 кадь; **istua tylsänä** долкам кадь
 пукыны 3. (*ikävä*) мöзмыт, ак(ы)-
 лес, áк(ы)ляк потоно; **t. kirja**
 мöзмыт книга; **täällä on tylsää**
 татын мöзмыт
tyly¹ вирсэртэм, секыт вирсэрьем,
 кезыт, лек; **t. ihmisen** вирсэр-
 тэм (я. секыт вирсэрьем) адями;
t. vastaus сиялэс беренвазён* (я.
 ответ); **tuomio oli t.** суд (туж)
 лек вал
tympeä¹⁵ 1. адзэмпотостэм, вук(ы)-
 лэс, юрзым; **t. ihmisen** адзэмпо-
 тостэм адями; **t. haju** юрзым (я.
 кёш) зын 2. (*kyllästynt*) вукил-
 мем, акульмем, вуёmem; **t. tun-
 nelma** вукилмем атмосфера (я.

- котырысь югдур)
- tympäistää⁶⁶** 1. (*herättää vastenmieli-syttää*) адзэмпотостэм луыны, [ёском] потыны *yksipers.*, вук(ы)-лэс (я. юрзым) потыны; **minua tymäisee käydä täällä** мон вуёми (я. áklyák потй) ни, татчы ветлыса 2. (*kyllästyttää*) áк(ы)лýк поттыны, вукилмытыны, вуёмытыны
- tynkä^{10-G}** пум (ксь вандыса күштэм); мырк, дйн; вандэс; **oksant.** вайлэн чогыса күштэм пумыз; **kynänt.** (кылем) карандаш пум; **hännänt.** вакчи (я. мырк) быж
- tynnyri⁶** 1. бекче 2. вер. (*öljyn mittausyksikkönä*) баррель [-р-]
- typerys³⁹** шузи, визътэм, пуклё(к), нушы (я. яж) йыр
- typerä¹⁰** шузи, визътэм, толыктэм
- typistää⁵³** вакчиятыны, вандыны, уретыны; **t. koiran häntä** пуньлэсъ быжээ вакчиятыны; **tipis-tetty pensas** чышкем (я. вандылэм) куак
- typpi^{7-B}** хим. азот
- tyranni⁵** тиран, вир юись выжт.
- tyrehtyä^{52-F}** дугдыны, могзыны, мoggák пуньны; **kaupankäynti ty-rehtyy** вузкарон дугдэ; **nauru tyrehtyi äkkiä** серекъян мoggák луиз
- tyrkiä^{61-A}** донганы, мырышъяны;
- lapset tyrkivät toisiaan** нылпиос ог-огенезы донгасько
- tyrkyttää^{53-C}** чуртнаны (я. туйна-ны) турттыны, кўжмýсъ карыны; **otin ryypyn, kun tyrkittämälä tyrkuttivät** одиг рюмка юи, угось сильсбры киськаса ик чуртнаны турттыйзы; **hän on ai-na tyrkittämässä mielipiteitään** весь со ас малпаньёссэ мукеть-
- ёсызлы туйнаны турттыса улэ
- tyrkäta^{73-A}** 1. (*töväistä*) донгыны, мырзыны, мырыштыны 2. (*panna jtk jhk*) чуртнаны, месыны, донгыны; **hän tyrkäsi nimensä paperiin** со нимтулээ бумагае чуртназ (я. шуák гожтыйз)
- tyrmistyä⁵²** шуэктыны, жёломыны; (*kauhistuksesta myös*) шеректыны, дэймыны; **hän tyrmistyí sanatto-maksi** со шуэктыса кылтэм-ымтэм луиз, шуэктымен со пал кыл но вераны ёз ни быгат(ы)
- tyrmä¹⁰** тюрьма; (*vankikoppi*) камера, каземат
- tyrmäta⁷³** 1. спорт. (*myrkkeilyssä*) жёломытыны, жёлак уськытыны, нокаутыровать карыны 2. выжт. (*voittaa ylivoimaisesti*) куашкатыны, (сузы-пыры) пазыгыны (ксь мукет командаэз); (*häm-mästyttää*) адбрратыны, паймытыны
- tyrnii⁵** бот. облепиха
- tyrsky¹** шуккиськем (я. жальк-киськем) тулкым; (*tyrskyaallokko*) тулкым шуккиськ|он, -ем (я. жалькиськ|он, -ем); **rannikon tyrskyt** ярдурысь (я. зарезь дурысь) тулкым шуккиськем
- tyrä¹⁰** мед. дэй, грыжа; (*lapsen*) у(дэй) (нылтилэн)
- tytö^{1-C}** 1. ныл(мурт), -аш; **pikkut.** пичи ныл; **kaunis t.** чебер ныл(мурт); **penkillä oli nuorimies**
- tyttöineen** скамья вылын егит пи нылэнэз (я. нылашенэз) пukeвал 2. (*tytär*) ныл (ныл нылти); **isän t.** атаэлэн нылзыз, атай ныл
- tyttönimi⁷** ныл(дыр) фамили(я)
- tyttöystävä¹⁰** нылэш*, туган, дусым (*ныл ссы*); **meidän pojant.** **uusi t.** пимылэн выль туганэз

tytär^{32-C} ныл (ныл нылти); **vanhin** т. бадзымез ныл; **perheen ainoa** т. семьяын огназ ныл; **pojant.** пи(ез)лэн нылыз
tytäruoli²⁶ сюрныл
tyven³² 1. тн. > **tyyni** 2. мн. зар.
 штиль, чус (куазь)
tyvi⁷ дйнь; **hirren** т. кор дйнь
tydyttävä¹⁰ ярамон, шоро-куспо,
 довлетворительной; **laadultaan**
 т. зечлыкезъя ярамон; **t. arvosa-**
 на шоро-куспо дуньет, довлет-
 ворительной оцёнка
tydyttää^{53-C} 1. (*saattaa tyytymään,*
vastata toiveita) ярамон (я. мыл-
 кыд тырмымон) луыны, яраны,
 тупаны, довлетворять карыны;
vastaus tydytti molempia osa-
puolia ответ кыкназылы (я. кы-
 кез ик пыриськись пальёслы)
 ярамон луиз; **tarjonta ei tydytä**
kysyntää ёектон (я. предложе-
 ние) кулэяськонлы уг тупа (я.
 кулэяськонэ уг тырмыты) 2.
 (*täyttää jk tarve*) тырмытыны
 (кулэяськонъсты), тырмымон
 сётыны, быдэстыны, довлетво-
 рить карыны; (*tuottaa mielihyvää*)
 лыч/сузь(ы)тыны; **t. nälkänsä**
 сием потондэ тырмытыны; **t.**
jnk uteliaisuus кинлэсъ ке то-
 дэмпотонэ (я. любопытствозэ)
 быдэстыны; **t. kumppaninsa su-**
kuipolisesti партнёредлэсъ чич-
 нёк* (я. сексуальной) кулэясь-
 конэ тырмытыны, зечулондэ
 лычсузь(ы)тыны
tydytys³⁹ 1. (*jnk tarpeen täyttämisen*) тырмыт|он, -эм (кулэясь-
 конъэсты), тырмымон сёт|он,
 -эм, быдэст|он, -эм, довлетво-
 рить кар|он, -ем; лычсузь(ы)-
 т|он, -эм; **itset.** астэ лычсузы-

тон, самоудовлетворение 2.
 (*tytyväisyyden tunne*) мылкыд
 тыр(м)|он, -ем, сюлэм каныл
 лу|он, -эм, довлетворение; (*mie-
 lihyvä*) лычсуз|ён, -ем, куан|он,
 -эм; **työn tuottama** т. ужлэсъ
 (басьтэм) шумпотон (я. мылкыд
 тырмон)
tyyli⁵ стиль; (*tapa myös*) сям, манер
tyylikäs^{41-A} умой стил|ен, -ем,
 стиля лэсътэм; элегант; **t. nai-**
nen стилья дйсяськись ныл-
 кышно; **t. rakennus** стилья лэсъ-
 тэм юрт
tyyllitellä^{67-C} стильяны, стильяса
 лэсътыны, стилизовать карыны
tyyneys⁴⁰ 1. (*tuulettomuus*) чалмыт-
 (лык), шыпты(лык), чус (я. тёл-
 тэм) лу|он, -эм; **sääñ** т. куазылэн
 чалмытээ 2. (*levollisuus*) гáнь-
 гань (я. огсыр, óгкáдь) лу|он, -эм;
 (*malillisuus*) лачмыт(лык), зй-
 быт(лык), каныл(лык); **mielen**
 т. лулпуш каныллык (я. гáнь-
 гань луон); щит. > **tyyni**
tyyni²⁶ 1. тн. (*tuuleton*) чалмыт,
 шып(ыт), чус, тёлтэм; **aurinkoi-**
nen т. **päivä** шундыё чалмыт
 нунал; **ulkona on tänään tyyntä**
 педлон туннэ тёлтэм 2. мн. (*ty-
 ven*) чал-чал (я. шыпты) (куазь),
 чус (я. тёлтэм) куазь; (*merellä*)
 штиль 3. тн. (*levollinen*) гáнь-
 гань, огсыр, óгкáдь; (*malillinen*)
 лачмыт, зйбыт, каныл; **tyunenä**
palava liekki огсыр жуасъ тыл;
t. vanhuus гáнь-гань пересъ даур
Tyynimeri геогр. Чус (я. Тыхой)
 океан
tyynnyttää^{53-C} буйгатыны; (*hillitä*)
 зйбломытыны, лапкатыны; (*vai-
 mentaa*) чалмытыны; **t. paniikkiin**
joutuneita куалектонлы (я. пáни-

калы) сётскемъёсты буйгатыны **tyyntyä**^{52-J} чалмыны, буйганы, лапканы, зйбломыны; **tuuli on tyuntynyt** тöl чалмиз (я. лапказ); **lapset tyyntyivät hädin tuskin** нылпиос мырдэм чалмизы (я. зйбломизы); **vauva tyyntyi ja nukahti** нуны буйгаз но умме усиз **tyupy**¹ миндэр. йырлтэс *vanh.* **tyunyliina⁹, tyunypäällinen²⁸** миндэр пуйы (я. валтэс) **tyuppilinen³⁸** типичной, (туж) тупась, -мон, нач-нач; **t. suomalainen** типичной (я. нач-нач) финн [-н]; **naisille t. tapa** нылкышноослы туж тупась сям (я. манер) **tyurpi^{5-B}** тип \diamond **hän ei ole minun tyurpiäni** со монъя (я. сюлмия) ёвöl; **kumma t.** ёйспörtэм (я. паймоно кадь) адями **tyystin** чылкак, кóпак, бýдесák, вóксé *riukek.*; **asia unohtui t.** уж-пум чылкак вунйз (я. вунэм) **tyutymättömyys⁴⁰** тыр(м)ымтэ (мылкыдо) лу|он, -эм; ярантэм (я. мылкыд тыр(м)онтэм) лу|он, -эм; **ihmisten t. nykypoliitikkaan** адямиослы туала полýтикалэн мылкыд тырмонтэм луэмез **tyutymätön^{34-C}** тыр(м)ымтэ мылкыд|о, -ын, зур|ись, -ыса, весь жожтиськ|ись, -ыса; **t. ihmisen** ёурись (я. тырмытэ мылкыдо) адями; **hän on aina t.** солы кóтьку но маке уг тырмы, со кóтьку ёуре **tytvyäinen³⁸** тыр(мем) мылкыдо, довольной; **tytvyäiset kasvot** тыр мылкыдо ымныр; **olla t.** [мылкыд] тыр(м)ыны, яраны, ярамон (я. сюлмия) луыны; **hän on t. työhönsä** солы ужез яра, солэн ужез сюлмызъя; **olen**

t. vastaukseen валэктон (я. ответ) мыным яраз **tyytyväisyys⁴⁰** мылкыд тыр(м)|он, -ем, сюлэм каныл лу|он, -эм, удовлетворение; (*mielihyvä*) лыч-суз|ён, -ем, куан|он, -эм, удовольствие **tytyä^{52-F}** тырмытсыны, буйгатсыны, довольствоваться [-ца] кариськыны; **t. vähään** ёжытэн тырмытсыны; **t. kohtaloonsa** адзёнэныд (я. шуд-эзеленыд) буйгатсыны **työ¹⁹** уж; ужа|н, -м; **kevyt työ** капчи уж; **raskas työ** секыт уж; **lukainen työ** съод (я. кырсы) уж; **tieteellinen työ** тодос* (я. научной) уж; **kokopäivätyö** лўмбыт ужан; **puutarhatyö** садын ужан; **tehdä työtä** ужаны; **hän on työssä tehtaassa** со заводын ужа; **ryhätä työhöön** ужаны кутсыны, уж борды басьтыйськыны; **tarvita työtä, olla työn tarpeessa** ужлы кулэяськыны; **järjestää töihin** уже интыяны; **ottaa työhöön** уже кутыны, ужаны басьтыны; **päästä töihin** уже интыяськыны; **mennä työhöön** уже мыныны (я. пырыны); **erottaa työstä** ужлэс (я. ужысътыз) палэнтыны; **sanoa irti työstä** ужись улляны (я. күштыны, поттыны); **työtä tekevä** ужась, ужаса улйись; **työn aikana, työtä tehdessä** ужан дыръя (я. куспын), ужаку; **työn jälkeen** уж бере \diamond **työllä ja tuskalla** туж шуген, мырдэм-мырдэм **työaika^{9-D}** ужан дыр **työhuone⁴⁸** кабинет **työjärjestys³⁹** ужан рад; (*kokouksen myös*) регламент **työkalu¹** ужан тýрлык, (ужан)

- инструмент
työkokemus³⁹ уж(ан) эскертэт*,
 ужан опыт
työläinen³⁸ ужась, рабочий; **tehdas-**
 т. заводын ужась
työläs⁴¹ шуг, секыт, жуммытйись;
 se on hyvin työlästä сое туж шуг
 (лэсътыны)
työmaa¹⁸ 1. ужан инты(выл*) (я.
 участок); (*työkohde*) объект; **ra-**
kennust. лэсътийськон объект 2.
 выжт. (*toiminta-ala*) (ужан) удыс
työmatka⁹ 1. (*asunnosta työhön*)
 уже (мынон) сюрес; (*työstä asun-*
toon) ужясь (бертон) сюрес 2.
 (*virkamatka*) командирóвка; **olla**
työmatkalla ulkomailla команди-
 рóвкаын кунгож съорын луыны
työmies⁴² ужась, рабочий (*pios-*
murt)
työnantaja¹⁰ уже куттись, уж сё-
 тись, работодатель
työntekijä¹² ужась; ужмурт*; **kova**
 т. зол ужась; **laiska** т. азътэм
 ужась; **firman työntekijät** фир-
 маын ужасьёс, фирмаысь уж-
 муртъёс
työnteko^{1-D} ужа|н, -м; **työnteen jäl-**
keen ужам бере
työntyä^{52-J} 1. (*tunkeutua*) донгисъкы-
 ны, чуртнасъкыны, туйнасъкы-
 ны; (*sisään työs*) пырыны; **t. vä-**
kijoukon halki калык пöлтт дон-
 гасъкыса ортчыны; **mies työntyi**
väkisin ovesta sisään пиосмурт
 кўжмись ёстى чуртнасъкыса
 пыриз; **tikku työntyi sormeeni**
 чиняям шырпу мертчиз 2.
 (*esiin, näkyviin, ulos*) поттыны, мы-
 чисъкыны, донгисъкыны; **sieme-**
nestä työntvä itu кидысысь по-
 тись уд (я. бычы) 3. (*ulottua*) пы-
 рины, донгисъкыны (пушлань
 вёлмыны); **syvälle sisämaahan**
työntvä lahti муыр пушки
 пыдло пырись сюм (я. залив)
työntää^{54-J} 1. донгыны; **t. vene ran-**
nalta vesille пыжез ярдурись ву-
 вылэ донгыны; **t. lastenvaunuja**
 коляскáэз донгыса нуыны; **t.**
ovi auki ёсэз донгыса усътыны;
t. eteenpäin азълань донгыны (я.
 карыны), азълантыны; **t. paikal-**
ta интысыстьз донгыны (я. выр-
 зытыны); **t. pois** (*t. ulos*) донгаса
 поттыны; **t. sivuun** урдэс (я. óг-
 палá) донгыны, шабалтыны, па-
 лэнтыны; **t. syrjääñ** палэнэ дон-
 гыны, палэнтыны; **t. takaisin** (*t.*
taaksepäin) берлань донгыны,
 берлантыны; чигнатыны 2.
 спорт.: **t. kuulaa** ядро донганы
 3. (*tunkea*) чуртнаны, туйнаны,
 донгыны, -аны; **t. kädet taskuun**
 киосты кисые чуртнаны (я. дон-
 гыны); **t. tavarat kassiin** котырез
 сумкае чуртнаны (я. донганы)
 4. (*esiin, näkyviin, ulos*) поттыны,
 мычыны, донгыны; **t. kieli ulos**
 кылэз мычыны (я. поттыны);
kasvi t. vartta будос нырээ поттэ
 (я. мыче), будос потыны кутске-
 ни
työntö^{1-J} донг|он, -ем, донга|н, -м;
 донгет*
työpaikka^{9-A} ужан инты, ужанни
työpöytä^{10-F} ужан жёк
työryhmä¹⁰ ужан огин* (я. грúп-
 па); **pysyvä** т. ялáн ужась огин
 (я. грúппа)
työskennellä^{67-J} ужаны; **alkaa** т.
 ужаны кутскины; **t. mielellään**
 мылó-кыдó (я. сюлмо) ужаны;
t. väitöskirjan parissa диссерта-
 ци(я) [-с-] бордын ужаны
työsuhde^{48-F} ужан кусыпъёс (я.

отношёниос); (*työvuodet*) ужам стаж
työtakki^{5-А} (ужан) халат
työtelias⁴¹ (сюлмо) ужась, тыр-
 шись, ужез яратйись
työtoveri⁶ щош ужась (юлтош),
 ужъюлтош*; коллеага [-л-]
työttömyys⁴⁰ ужтэмлык, ужъёр-
 монлык
työtön^{34-C} ужтэк кылем, ужлы ёр-
 мись (я. ёрмыса улись); **olla t.**
 (*t. työttömänä*) ужтэк (я. ужлы
 ёрмыса) улыны; **jäädä työttömäk-
 si** ужтэк кыльны
työvoima¹⁰ ужась кужым; (*voima-
 varat*) ужан кужым
työvuoro¹ (ужан) смена
työväki^{7-D} ужась (я. ужаса улись)
 калык
työväline⁴⁸ ужан тирлык (я. ки-
 валтос), (ужан) инструмент
tähde^{48-F}: (**tähheet**) чем. тр. л. кыле-
 м(ез), кылем-мылем(ез); (*ruoan
 työs*) мыл|ем(ез), -ес, -ет; (*jäänp-
 nös*) бервыл; **langan t.** кылем сий-
 нысы, сийныслэн кылемез; **kalan
 t.** чорыглэн бервылыз (я. кыле-
 мез-мылемез); **aterian tähheet**
 сиёнлэн кылем-мылемез
tähden нб. сэрен, йырин, вальче
 (*instr.*): (*varten*) понна; (*ansiosta*)
 луыса (*dat.*); **sen t.** соин сэрен;
hän lähti sinun tähtesi тонэн йыри-
 пин со кошкиз; **kylmän t.** кезыты-
 тэн сэрен, кезыт луэмен; **hänen
 tähentsä jouduin jäämään kotiin**
 солы луыса доре кылёно луиз;
älä Jumalan t. tee sitä! инмаре
 понна, эн озыы кары!
tähdätä^{73-F} мертаськыны (кытчы
 ке), мертаны (мае ке кытчы ке);
 (куд ке) пала карыны, пальяны*;
t. vihollista тушмонэ мертаськы-

ны; **t. kameralla jtak** фотоаппа-
 ратэз [-п-] кытчы ке мертаны
 (я. маке пала карыны); **pitkälle
 tähtäävä suunnitelma** выжт.
 кыдёке мертаськись план
tähiä⁶¹ шепа(сыкы)ны; **ruis tähkii**
 зег шепаське
tähkä¹⁰ шеп; **rukiin t.** зег шеп; **pui-
 tu t.** кутсам шеп, шыры
tähheet > tähde
tähti^{7-F} кизили; **taivas on tähdessä**
 инбамын кизилиос
tähtitaivas⁴¹ кизилиё ин(бам)
tähtitiede⁴⁸ кизилитодос*, астро-
 номы(я)
tähtitieteellinen³⁸ астрономи, аст-
 рономической, кизилитодос*
tähtitieteiliäjä¹² кизилитодосчи*,
 астроном
tähtitorni⁵ обсерватори(я)
tähystäjä¹² ож., зар. учкись-эске-
 рись, наблюдатель
tähystää³³ ож., зар. учкыны-эске-
 рины, учкыса (я. эскерыса)
 улыны, наблюдение нууны
täi¹⁸ зоол. тэй
täkki^{5-A} шоб(ы)рет, шобыр (*шуныт
 одеял*)
täky^{1-D} чорыг., выжт. поёт, алдэт
 (ксъ нумыр – чорыг кутон пон-
 на)
täkäläinen³⁸ татысь, та интысь,
 татын (я. та интыны) улись; **t.**
sanomalehti татысь (я. татын
 потись) газет
tällainen³⁸ таче
tämä нв. та; (*juuri t. useista*) таиз;
t. rakennus on vielä uusi та юрт
 выль на; **minä luin juuri tämän
 kirjan** мон чапак тазэ книгаэз
 лыдзи; **poika sanoi jotaин työlle,**
mutta t. ei vastannut mitään пи-
 яш маке вераз нылашлы, нош

таид (я. соиз) номыр ёз куареты; **kulkea tätä kautta** та пыр(ти) ортчыны; **tämän kanssa** тайн (чош); **tähän taloon** та корка (пушки); **tässä talossa** та коркан; **tästä talosta** та коркаас; **tänä il-tana** туннэ жыт(азе); **tänä kesänä** түэ гужем; **tänä vuonna** түэз; **tämän jälkeen** табере; **tällä ker-taa** таяз учыре (я. полаз); **tätä nykyä** али дыръя **tämänpäiväinen**³⁸ туннала, туннэ-(ез); **t. sanomalehti** туннала газет; **t. sää** туннэ куауз **tänne** татчы; (*t. asti*) татчыоз; **jäädä t.** татчы кылъыны; **päästää t. (asti)** татчыоз вуыны **tännerpäin** талань, тапала **tänään** туннэ; **t. on kylmä** туннэ кезыт **täplikäs**^{41-А} виштыё(-виштыё), кёжыё(-кёжыё), чибор|(о). -и(ё); **t. kangas** виштыё-виштыё басма **täplä**¹⁰ вишты; **musta t.** сьёд вишты **täpärä**¹⁰ 1. туж секыт, чигисъконо кадь выжт., критичской; **t. ti-lanne** туж секыт югдур 2. (*niukka*) туж ёжыт (я. ичи), кулэс; **t. voitto** мырдэм вормон; **aika on täpärällä** дыр туж ёжыт **täpotäysi**²⁷ тач-тач (я. лачака́з) (тырем), тыросаз (тырмем); **t. säkki** тач-тач тырем мешок **täristä**⁶⁶ дырекъяны, сэзъясыкыны, зурканы; (*ihminen, eläin myös*) (дыр) куалекъяны; **ikkunat täri-sevät junan mennessä ohi** поезд ортчыку, укноос дырекъяло; **kynäkin tärisi hänen kädessään** кияз ручкаэз ик дырекъя вал; **rattaat tärisevät** уробо зурка (я. дынгыртэ); **t. kylmästä** кезыт-лэс (я. кынмен) куалекъяны

täristää⁵³ сэзъяны, зуркатыны **tärkeillä**⁶⁷ йёнъясыкыны, монъясъкыны, шукыръясыкыны; **t. tie-doillaan** тодонъёсыныд йёнъясыкыны; **tärkeilevä** йёнъясыкись, монъясыкись, шукыръясыкись **tärkeä**¹⁵ 1. йёнборо*, йёнбуру*, вайжной; туж кулэ (луись); **sillä on t. merkitys meille kaikille** солэн ваймылы асъмелы йёнбуро (я. вайжной) значениес вань; **pitää jtkä tärkeänä** мае ке йёнбуро (луэ) шуыса лыдъяны; **mi-nun on tärkeää tietää** мыним тодыны туж кулэ; **tärkein** тужгес но йёнбуру, сামой вайжной 2. (*tärkeilevä*) йёно (вырись), йёнъясыкись, бадзымъясыкись; **tärkeän näköisenä** йён-йён (я. йёно) тузын, йёнъясыкысагес **tärrkkelys**³⁹ крахмал **tärpäti**^{73-В} зыгатыны, кысканы, ѹотсъылыны (чорыг ссы) **tärvellä**⁶⁷ сёрыны, ярантэм карыны, быдтыны; **t. terveytensä** тазалыктэ сёрыны **tärykalvo**¹ анат. пельдыж, (пель) кылон, барабанной перепонка **tärähitä**^{53-Ф} 1. дыректыны, сэзъялскыны, зўркак лууны (я. шуккисъкыны); **rattaat tärähävit** уробо сэзъялскиз 2. (*ääni*) тач (я. гуды) рак карыны (я. вазыны); гудыртыны; **laukaus täräh-ti** тач! ыбем куара кылйсъкиз **täsmälleen** шонерак, чапак, чапшонер*; (*avian*) чылкак, копак; **t. kello viisi** шонерак вить час **täsmällinen**³⁸ 1. (*oikea*) (туж) шонер, чапшонер*, точной; **t. tieto** чапшонер тодэт*, точной сведениос; **t. vastaus** туж шонер ответ 2. (*huolellinen*) жикыт, рос-

прós, сюлмаськ|ись, -ыса; пунктуálной **t. oppilas** рóс-прós дышетскись; **t. ihminen** јикыт (я. róс-прós) адями

täsmällisesti 1. (*tasan*) шóнерáк, чáпак, чáп-шонер*; **saapua t. ai-kataulun mukaan** чáпак расписáния вуыны 2. (*huollisesti*) јикыт, рóс-прós, сюлмаськыса; пунктуálно; **tehdä töitä t.** јикыт ужаны

täsmällisyys⁴⁰ рóс-прós (я. тóчной) лу|он, -эм, пунктуálность
tässä, -stää, -hän: tässä татын; (*lii-keverbien yhteydessä*) татý; **odota t.** вóзма татын; **t. näin!** тáни; **tästää** таты|сь, -сен; **joki alkaa t.** шур татысен кутске; **t. lähtien** со тырысен (я. дырысен кутсыка); **tähän** татчы; (*t. asti*) татчыозъ

tätén 1. (*tällä tavalla*) тазы 2. (*tä-män perusteella*) озыыен; **t. ilmoittetaan, että ...** озыыен, таин ивортýськомы, ... шуыса
täti^{s-F} 1. (*isän sisko*) апай; (*äidin sis-ko*) чужапай 2. **нылти.** апай, кенак; **vieras t.** тодмотэм апай; **Anna-t.** Анна апай

täydellinen³⁸ 1. быдэс, тыр; **t. kokonelma** быдэс бичет (я. сборник); **t. nimi** быдэс нимтул 2. (*moitteeton*) тырбыдэс*, совершённой; шектэм; (*ehdoton*) быдэсák, аб-солютной; **t. kauneus** тырбыдэс чеберлык; **t. herrasmies** зэмос джентльмен [-тэль-]; **t. aur-ingonpiimennys** шундылэн быдэсák сайяськемез

täydellisyys⁴⁰ 1. быдэс(лык), быдэс лу|он, -эм 2. (*moitteettomus*) тырбыдэслык*, совершёнство; чиit. > **täydellinen**

täydentää^{54-J} будэтыны, йылэттыны, тырмыт карыны; (*parantaa*) умоятыны; **t. varastoja** запасъёсты будэтыны (я. тырмыт карыны); **uusi täydennetty painos** выль, будэтэм поттэт* (я. изда-ние)

täyppä тыр(мемын); лáчáк; **sanko on jo t.** ведра тыр(мемын) ини; **sanko on vettä t.** ведра вуэн тыр(o); **talo on lapsia t.** корка тыр (я. тросаз) пинальёс; **kirjotus oli t. virheitä** статьяын лáчáк янгышез вал, статья янгышёсын пачылмемын вал

täysi²⁷ быдэс, тыр; **t. lasi** быдэс стакан; **t. tupa ihmisiä** корка тыр адями; **t. ämpäri perunoita** ведра тыр (я. быдэс ведра) картофка; **huuttaa täyttä kurkkua** ымтырос(кад) кесяськыны; **ääriään (t. reunojaan) myöten t.** пачыл, кечыл

täysi-ikäinen³⁸ быдэ (я. арлыдэ) вуэм, тыр арлыдо; **tulla täysi-ikäiseksi** быдэ вуыны

täysikasvuinen³⁸ быдэсák будэм, тыр жуждалаё; **t. puu** тыр жуждалаё писпу; **täysikasvuisen miehen keskipituus** будэмись дугдэм пиосмуртлэн шорó-куспó жуждалаез

täysikuu¹⁸ тыр (я. быдэс) толэзь (инмысы)

täysin быдэсák, чýлкак, кóпак **täysinäinen**³⁸ тыр; **t. tynnyri** тыр бекче

täyvipainoinen³⁸ 1. тырмыт секталаё; **t. vastasyntynyt** тырмыт секталаё или вордском нылпи 2. **выжт.** (*kunnollinen*) тырó-пыдó, йóскадь, йóн-йóн; **t. elämä** тырó-пыдó улон

täyte^{48-С} 1. тырет; пуштрос: (*piirakan*) пушкес (ксь куасамнянь-лэн); **patjan t.** тушак тырет, тушаклэн пуштросээз; **piirakan t.** куасам (я. кокрок) пушкес 2. мед. (*paikka*) пломба

täyteen тыр(аз), быдэс(аз); **tulla t.** *jllak* майн ке тырмыны, тыр(аз) луыны; **panna t.** тырмытыны, тыраз тырыны; **panna säiliö vet-tä t.** бакез вуэн тырмытыны; **kaataa lasi t.** стакан тыр (я. стаканэ тыраз) лэзыны

täyteläinen³⁸ 1. (*ryöreän muodokas*) быгыль-быгыль, быг(ы)лес, тыр; **t. povi** тыр (я. быгыль-быгыль) гадь(ёс) 2. (*runsassisäältöinen*) кисьмам, тыр; **t. omena** кисьмам улмо; **t. tähkä** тыр шеп 3. *выжст.* (*verevä*) нап, тыр, жалем; **täyteläisen punainen** нап-горд; **peh-meä, t. ääni** небыт, тыр (я. жалем) куара

täytyä^{52-С} 1. тырмыны, тыр луыны; (*ilmalla tms.*) пельтийсыкыны; **vene täytyi vedellä** пыж вуэн тырмиз 2. (*toteutua*) быдэсмыны; **täyttynyt toive** быдэсмем малпан **täyttää^{53-С}** 1. (*panna täyteen*) тырмытыны; (тыраз) тырыны; **t. lasi piripintaan** рюмкаэз дурозяз (я. пачыл луытозы) тырмытыны; **puolilleen täytetty säkki** жыныюзяз тырмытэм мешок; **t. kuopra hiekalla** гүэз луоен согыны (я. тырмытыны); **t. lomake** бланкез гожъяса тырмытыны, бланке(з) гожъяса потыны, бланкез заполниТЬ карыны; **t. vatsansa** кöttэ тырыны; **täyttää ruoka** кöttыро (я. ашо, дэлете) сиён; **ilo t. sydä-men** *выжт.* шумпотон сюлэмез тырмытэ (я. пачылмытэ) 2.: **täy-**

tetty eläin пойшурлэн чүчелоэз 3. *nör.* фаршировать карыны, пушказ тырыны; **täytetyt paprikat** фаршировать карем перец 4. (*toteuttaa*) быдэстыны; **t. käsky** косэмез быдэстыны 5. (*t. jk tarve*) тырмытыны, быдэстыны (кулэяськонъёсты); (*vastata jtk*) ярамон (я. мылкыд тырмымон) луыны, яраны, тупаны; **t. tarve** кулэяськонъёсты тырмытыны (я. быдэстыны); **vaatimukset** **täyttävä** кулэяськонъёслы (я. трёбованиослы) тупась 6. (*ikä*) тырмыны (*apres, ap ccs*); **tänä ke-sänä äitini täytti 80 vuotta** таяз гужем мумилы 80 апес тырмиз **täytyä^{52-F}** кулэ (+ инф./инф.), = (о)но пумо кн. / = (о)но-partis.; **minun täytyy mennä** мыным кошкыны кулэ; **hänen on täytynyt tulla sa-laa** солы лушкем лыктоно (я. лыктыны кулэ) вал

tää|llä, -ltä: tällä татын; (*liikever-bien yhteydessä*) татий; **viivyimme tällä viikon** татын арня чоже улым(ы); **he kävelevät harvoin tällä** соос татий шер ветло; **tääl-tä** таты|сы, -сен; та ласянь; **en halua muuttaa täältä** татысь мүкет азе (улыны) кошкеме уг по-ты; **täältä kaupunki näkyy hyvin** татысен кар умой адзиске; **hän on täältä (kotoisin)** со татын вордиськемин, со татысь (ачиз) **täältäräin** та ласянь, тапаласен; **tulla t.** та ласянь лыктыны **töhertää^{54-K}** (суп-сап) гожъяны, гожъясыкыны *intr.* (*cantaca, шётэм*); (*maalata*) суредакы, суре-даськыны *intr.* (*cantaca, шётэм*); **t. harakanvarpaita** курег чабъям кадь гожъясыкыны; **töherretty**

seinät суредъёсын саптаса быдтэм борддорьёс
töhriä⁶¹ наштаны, саптаны, паньсаны; **t. kätensä maaliin** кидэ бүёллэн наштаны
tökkää^{61-A} 1. бышканы, -ны; **t. kepillä maata** музъемез бодыен бышканы 2. выжт. (*piikitellä*) бышкиськыны, -кыны, чепылляны
tökätä^{73-A} бышкалтыны; чогъяны; **t. neullalla sormeen** венен чинье бышкалтыны; **t. seiväs maahan** майгез музъеме чогъяны
tölkki^{5-A} банка; **olutt.** сур(ен) банка; **hillot.** варення(ен) банка
töllistellä⁶⁷ жальмаса (я. долкаса) учкыны, дол(к)аны
tömistellä⁶⁷ тапкетыны, топкетыны, тапыртыны, тыпрытыны; **t. jalkojaan** пыдыныд тапкетыны; **tanssia tömistellen** тыпир-тыпир эктыны
tömistä⁶⁸ тапыр (я. тыпир) вазыны; **tanner tömisi laukkaavien hevosten alla** лашкитыса ворттись вальёслэн пыд улазы музъем тапыр вазе вал
tömistää⁵³ тапкетыны, топкетыны, тапыр (я. тыпир) карыны; **t. maata jaloillaan** пыдыныд музъем вылти тапкетыны (я. тапыр мыныны)
töniä⁶¹ донганы, донгаськыны *intr.*, мырышъяны, мырышъяськыны *intr.*; **t. toisiaan** ог-огеныйд донгаськыны; **älä töni!** мар донгаськиськод?!, эн донгаськы!
tönäistä⁶⁶ мырзыны, мырыштыны, доныны; **t. jtak kuunägrällä kylkeen** кинэ ке гырпумын кётурдэс(к)аз мырыштыны
töpöhäntäinen³⁸ мырк (я. вакчи)

быж|о, -ъем; **t. jänis** вакчи быжо лудкеч; **t. koira** мырк быжо пуны
törkeä¹⁵ 1. (*karkea*) лек, вирсэргтэм, жот(ы)рес; *юр. ou* секыт; **t. rikos** лек (я. секыт) йыруж 2. (*rivo*) жоб, голт(ы)рес, ѹйнтэм, шузи; **t. anekdootti** жоб (я. шузи) анекдот 3. (*karkea, siivoton*) начар, умойтэм; кырсы; **törkeässä kun-nossa oleva asunto** начар состояй-ниен улонни
törky^{1-D} силё(-сюрно), жуг-жаг
törmä¹⁰ мең яр(дур)
törmäpääsky¹ зоол. (яр)пöськы, зоздор(пöськы), ярдурашибыж (*Riparia riparia*)
törmäty⁷³ 1. мырзиськыны, дон-гиськыны, шуккиськыны; **t. kulmaan** сэреге мырзиськыны; **t. oveen** ёсэ (я. ёс борды) шуккиськыны (я. салиськыны); **kadulla autot törmäsiivät yhteen** урамын машинаос ваче мырзиськизы (я. донгиськизы) 2. выжт. ваче пумит вуыны (я. луыны); (*kohdata yllättäen*) шуяк(ы) пумиськыны (кинэн ке), учыртыны; **vastakkain törmäävät edut** ваче пумит луись интересъёс 3.: **t. ulos oves-ta** ёстий бызыса потыны; **t. pys-tyn** чотак (я. чёркак) султыны
törröttää^{53-C} мычиськыса (я. урдийськыса) улыны (я. сылыны); (*hiukset tms.*) меңыр (я. чогыр) сылыны; **raunioilla törröttävä savupiiru** куашкам коркаос пöльнин урдийськыса сылйись муръё; **jäykkänä törröttävät hiukset** меңыр сылйись йырси
törö¹ зоол. чукырна, быткон, пескарь (*Gobio gobio*)
töyhtö^{1-F} (*höyhent.*) чук, такъя;

(*hiust., karvat.*) люк; (*hahtuvat*) быгы; (*töyhtösulka*) султан (*йыре пононын*)
töyhtöhyypärä^{10-В} зоол. сэдык, тэзык, пезык (*Vanellus vanellus*)
töykeä¹⁵ вирсэртэм, секйт вирсэрьем, сийлэс (мылкыдо), лек;

t. tarjoilija вирсэртэм (я. секйт вирсэрьем) официант; **olla t.**
jillek кинлы ке сийлэс (мылкыдо) луыны
töyry¹, **töyräs**⁴¹ 1. (*kumri*) выр, лёг, (пичи) гурезь 2. (*pieni törmä*) меч яр(дур) (*пичигес*)

U

udmurtti^{5-С} 1. мн. удмурт 2. тн. удмурт, Удмúтиясь 3. мн. (*kieli*) удмурт (кыл); **puhua udmurttia** удмурт сямен вераськыны; **kirjoittaa udmurtiksi** удмурт сямен гожъяны

udmurttilainen³⁸ 1. тн. удмурт, Удмúтиясь; **u. mies** удмурт писомурт; **u. nainen** удмурт кышно(мурт) 2. мн. удмурт
udmurttilaisuu⁴⁰ удмуртлык, удмурт лулчеберет* (я. культúра)
ufo¹ НЛО, ТЛА* (*тодмотэм лобась арбери я. объект*)

ugrilainen³⁸ угор; **ugrilaiset kansat** угор калыкъес

uhanalainen³⁸ кышкыт(лык) кылдыйтесь; ышон (я. бырон) калэ вуэм; **saattaa terveytensä uhanalaiseksi** тазалыкы кышкытлык кылдыйтыны; **uhanalaiset eliölajit** организмъелсэн бырон калэ вуэм видъессы

uhata^{73-Д} кышкат|ыны, -ъяны (кинэ ке), кылдыны (кышкытлык ссы) *intr.*; **vaara uhkaa häntä** солы кышкытлык кылдэмүн; **u. jtak aseella** кинэ ке пычалэн кышкатаины

uhka^{10(-Д)} кышкытлык, угроза; **so-**

dan u. ожгар* (я. война) кышкытлык; **olla uhkana** кышкытлык кылдыйтыны; **tehdä jtak kuoleman uhalla** кулыны кышкытлык луыса но мае ке (одно ик) лэссыны; **hän kertoi sen kaiken uhallakin** со ужпумез со мадиз, вераны уг яра ке но вал; **hän ei uhallaankaan noudattanut ohjeita** кышкытлыкез тодыса но со инстру́кциосты ёз чакла

uhkaava¹⁰ кышкыт(лыко): (*vaarallinen*) кышкытлык кылдыйтесь; **u. tilanne** кышкыт (я. кышкытлык кылдыйтесь) югдур; **u. katse** кёшкемыт учкем (я. синъес)

uhkapeli⁵ 1. дарт (я. азарт) шудон 2. выжт. кышкыт(лыко) уж, риск

uhkarohkea¹⁵ чик кышкасътэм, азтэм-бёртэм; (*vaarallinen*) кышкыт(лыко); **uhkarohkeita poikia jäälaутalla** уясь йё вылысь чик кышкасътэм пиос; **on uhkarohkeaa lähteä yksin tunturiin** сопкаосы мыныны оген кышкыт(лыко)

uhkavaatimus³⁹ ультиматум; **he esittivät uhkavaatimuksen** сооц ультиматумpunktэзы

uhkayritys³⁹ кышкыт(лыко) уж- (берыктон*), риск, авантюра
uhmata⁷³ (*vastustaa*) пумит луыны (я. сылыны); (*olla noudattamatta jtkat*) [ёвöl] чакланы; (*olla rohkea*) кышкасътэм (я. дйсътись) ка- рисъкыны, батыръясыкыны; **hän uhmasi vaaraa** со кышкытлэсь ёз кышка; **hän uhmasi yleistä mielipidettä** ёгъя мылкыдэз (я. малпанэз) со лыдэ ёз басьты **uhota⁷⁴** 1. (*uhkuu*) лыктыны, волмыны, лосясыкыны; **suo uhoaa kylmää** нюр вылысь кезыт омыр лыктэ; **seinistä uhosi maalin ha- ju** борддор(ъёс) бордысь бүёл зын лосясыке вал; **hän uhoaa terveyttä** выжт. со таза (я. силь- виро) адзиське 2. (*kiihkoilla*) лоптылыны, лоптылыса верась- кыны; (*uhitella*) кышкатыны, ёырдыт вераны; **mitä se mies oikein uhoaa?** мар бен со пиосмурт озы лоптылэ?; "Kyllä minä niille vielä näytän", **uhosi poika.** "Мон соослы возьмато эшшо", – пияш ёырдыт вераз.
uhrata⁷³ 1. (*lahjoittaa määrämenoin jumalille*) курбон (я. виро) сётыны, вёсяны; **vainajille uhrattiin lammas** кулэм муртьёслы ўжез вёсязы (я. курбон сётизы) 2. (*luopua*) сётыны; **u. henkensä** ас улондэ сётыны; **uhrasi itsensä isänmaalleen** астэ (я. улондэ) атай музъемед понна сётыны; **u. sotilas шахм.** пёшкаез сётыны 3. (*omistaan*) висъяны, сийзыны; (*kuluttaa*) быдтыны; **u. aikaa lapsilleen** дырез нылпиослы висъ- яны; **u. rahaa huvituksiin** уксёез шулдыръясыконлы быдтыны **uhraus³⁹** (*se mikä uhrataan*) ўштон;

Karjalasta luopuminen oli Suomelle raskas u. Каréлиэс сётон – Финляндия понна бадзым ўшто- вон вал; **suurin uhrakuksin saavutettu voitto** бадзым ўштоньёсын басътэм вормон **uhrautua^{52-F}** 1. (*uhrata itsensä*) астэ (я. ас улондэ) сётыны (я. сийзы- ны); **hän uhrautui pelastaakseen lastensa hengen** нылпиоссэ утён понна со ас улонзэ сётиз 2. (*ottaa toisen tehtävää*) астэ [ёвöl] жаля- ны, кин ке интые маке карыны; **hyvä on, minä uhraudun tiskamaan** ярам, мон мисько посуда- ез (кин ке интые)
uhri⁵ 1. курбон, жéртва; **joutua uhriksei** курбон (я. жéртва) луыны; **rikoksen u.** ѹыржлэн жéртваез 2. курбон (я. виро) сёт|он, -эм, вёся|н, -м; **antaa uhriksei, toimittaa u.** курбон (я. виро) сётыны, вёсяны
uhrijuhla¹⁰ вёсь (ортчытон), кур- бон сётон; **viettää uhrijuhlaa** вёсь ортчытыны, курисъкыны
uhrilehto^{1-F} керемет, (вёсяськон) луд
uhripappi^{5-B} вёсясь
uida⁶² уяны, уяса мыныны; (*kylpeä*) пыласъкыны; **u. selällään** тыбыр вылад уяны; **u. joessa** шурын пыласъкыны (я. уяны); **mennä uimaan** пыласъкыны мыныны; **syvässä uiva alus** мур азтьт уясь корабль; **joessa ui tukkeja** шур кузя коръёс уяса васъко вал
uima-allas⁴¹⁻¹ бассейн
uimahousut¹ тр. л. плавки
uimapuku^{1-M} купáльник
uimarakko^{1-A} (*kalan*) уян (пуйы) (чорыглэн); **kalan u.** чорыглэн уянэз

uimaranta^{9-J} пыласъконни, пылась-
кон инты, пляж
uimari⁶ уясь, уянэн вырись
uinahtaa^{53-F} умтисък(ы)ны, ны-
рулск(ы)ны, умме усылыны;
uinahdin hetkeksi ёжытак ум-
тисъкылй, бгдырлы умме усы-
лй
uinti^{5-J} уян, уям, уяса мын|он, -эм;
harrastaa uintia уянэн вырыны
uinua⁵² ёч. выли ст. иззыны, кё-
лыны, умтисъкыса улыны; **ui-**
nuva lapsi изись нылпи
uittaa^{53-C} 1. пылатыны, коттыны;
u. lasta нылпиэз пылатыны; **u.**
jalkoja vedessä пыдъестэ вуын
пылатыны; **hän oli (märkä) kuin**
uitettu koira со котмем курег
кадь вал (= со пылатэм пуны
кадь вал) 2. (*tukkeja*) пур (я. ню-
лэс) келяны, ву (я. шур) кузя
келяны (*nyprez*); **u. tukkeja** пур
келяны
ujo¹ возьдаськ|ись, -ыса, кепыра|съ,
-са, керпот|ись, -ыса; **ujo oppilas**
возьдаськись дышетскись; **ujo**
hymy возьдаськыса пальпотэм
ujostelematon^{34-C} возьдаськ|исътэм,
-ытэк, кепыра|сътэм, -тэк, кер-
пот|исътэм, -ытэк; **reipas ja u.**
lapsi чырткем но кепырасътэм
нылпи; **u. käytös** астэ кёрпоты-
тэк возён
ujostella⁶⁷ возьдаськыны, кепыра-
ны, кёр/потыны; **lapsi ujostelee**
vieraita нылпи куноослэсъ возь-
даське (я. кёрпотэ)
ujostuttaa^{53-C} од. м. [возьыт] поты-
ны; **minua u. laulaa** мыным кыр-
заны возьыт (потэ), мон кырзаны
кепырасъко
ujous возьдаськ|он, -ем, кепыра|н,
-м, керпот|он, -эм; **hän onnistui**

voittamaan ujoutensa со возь-
дасъконзэ вормыны быгатйз
ukki^{5-A} ёч. нылни. (*isän isä*) неся-
тай, пересь атай (я. айы), буба;
(*äidin isä*) ёуж|атай, -айы, -бубы
ukko^{1-A} (пересь) несятай, пересь
(пиосмурт)
ukkomies⁴² вер. кышноё (я. кышно-
яськем) пиосмурт
ukkanen³⁸ 1. гудыръя|м, -н, гуды-
ри; **u. jyrisee** (куазь) гудыръя 2.
(*ukkosalma*) (чиликъяса)-гудыръ-
яса зор|он, -ем, куазь шукыръ-
яськ|он, -ем; (*salama*) чилик|тэм,
-тон, -ъям, -ъян; **ilmassa on uk-**
kosta куазь шукыръясконо
кадь; **u. iski puuhun** гудыри
пипспуэ чашийз
ukkostaa⁵³ гудыръяны; **satoi ja uk-**
kosti гудыръяса зориз
ukonilma⁹ гудыръяса (-чиликъяса)
зор|он, -ем, куазь шукыръясь-
к|он, -ем (я. гудыръя|н, -м)
ukonputki⁷ бот. гоно|колыс, -чырс
(борщевик) (*Heracleum phondylili-*
um)
ukraina¹³ україн(а) кыл
ukrainalainen³⁸ 1. тн. украин, Ук-
райнаись 2. мн. украинец, (*nais-*
henkilö myös) украинка
ulista⁶⁶ вузыны; **u. tuskissaan** вösъ
луэмэн вузыны (я. вузыса бör-
дыны); **uliseva koira** вузись пуны
uljas⁴¹ 1. (*urhea*) кышкастьэм, кё-
бертэм, шöртчи; **u. sankari** кыш-
кастьэм герой 2. (*komea*) чебер,
паймымон; (*ipea*) шук(ы)рес,
туж чебер; **u. linna** шукрес зá-
мок 3. (*ylväs*) веськ(ы)рес, волыт
мугоро; **u. vartalo** веськрес (я.
вольыт) мугор
ulko= күш. пед|пал, -лось, кыр;
ulkoantenni педлось антénна

- [-тэ-]; **ulkokautta** педлотй, педласянь, педпалтй(з)
- ulkoa 1.** (*ulkopuolelta*) педло|сь, -сен, пед(пал)ласянь; **tulin juuri u.** или гинэ педлось пыри; **oven voi lukita sisältä ja u.** ёсэз пушласянь но, педпалласянь но чоганы луэ; **maalata talo u.** коркаез педласянь (я. педпалтйз) буяны
- 2.** (*ulkomailta*) кунгож съорысь, съоркунысь*; **u. tuodut hedelmät** кунгож съорысь ваем емышъес
- 3.** (*ulkomuistista*) йырысь, учкытэк, наизустъ; **lausua runo u.** кылбурез йырысь вераны
- ulkoasianministeri⁶** съоркун* (я. иностранный) ужъёсъя министр (я. удыстёро*)
- ulkoasu** вылтус; **ulkoasultaan epä- siisti ihmisen** вылтусызъя жи-кыттэм адями
- ulkoilla⁶⁷** поръяны, педлотй ветлыны, чылкыт омырен шоканы;
- hän ulkoilee paljon** со трос поръя
- ulkoinen³⁸** педпал; палэнись, съор(=); **ulkoiset ja sisäiset suku- puolielimet** педпал но пушпал половой органъёс; **u. muisti it.** педпал тодбур* (я. память)
- ulkomaa¹⁸ 1.** мн. кунгожсъор, съоркун*, заграныца; **ulkomaat tr. l.** кунгож съорысь кунъёс, съоркунъёс*; **ulkomailla** кунгож съорын, съоркунын*; **ulkomainalle** кунгож съоры, съоркунэ*; **ulko- mailta** кунгож съорысь, съоркунысь*; **ulkomaan uutiset** кунгож съорысь иворъёс, съоркун иворъёс **2. th. > ulkomainen**
- ulkomaalainen³⁸** съоркунчи*, кунгож съорысь адями, иностраниец, (*naishenkilö myös*) иностранка
- ulkomainen³⁸** съоркун*, кунгож- съор, иностранной, зарубежной;
- ulkomaiset turistit** съоркун (я. кунгож съорысь) туристъёс; **ul- komaiset kauppasuhteet** съоркун (я. кунгожсъор) вузасъкон ку-сыпъёс, внёшне-торговой отно-шениос
- ulkomuoto^{1-F}** вылтус; **u. usein pet- tää** вылтусъя чем дыръя янгы-шаны луэ (= вылтус чемись ал-даське)
- ulkona** педлон, -палан, кырын; (*liikeverbiен yhteydessä*) педлотй, -палтй(з), кыретй; **u. on viileää** педлон юзмит (я. салкым); **koi- ran kieli roikkui u. suusta** пуны-лэн кылыз (ымысътыз) педпала ошишкемын вал; **tavata u.** пед-лосен пумисъкыны; **kävellä u.** педлотй ветлыны 〈syödä u. рес-торанын сисъкыны; **olen ihan u. koko asiaasta** вер. мон номыр но уг тодийськи та уж(пум) сярысь (= мон вань ужпумлэс копак педпалаз)
- ulkoneva¹⁰** мычисък|ем, -ись, мы-чисъкыса улйись; **ulkonevat pos- kipäät** мычисъкем бамлыюс
- ulkonäkö^{1-D}** вылтус; (*kasvot*) ту-буй; **ulkonäöstä päättellen** вылту-сызъя учкыса (я. чакласа); **tun- tea jk ulkonäöltä** кинэ ке вылту-сызъя (я. тусбуезъя) тодманы
- ulkopaiakkallissija⁹** кыл. педпал ин-ты вошьет* (я. падеж)
- ulkopuoli²⁶** педпал, педло(пал), кыр; **odottaa ulkopuolella** педлон (я. кырын) возьманы; **oven ulko- puolella** ёс съорын; **pestä ikkunat** **ulkopuolelta** укноосты педпалтйз (я. педпалласянь) мисъкыны; **sulkea ovi ulkopuolelta** ёсэз педласянь пытсаны 〈kilpailun

ulkopuolella ёшатсконэ пырсыктыгэк; **hän on epäilyn ulkopuolella** сое чик подозревать карыны уг луы; **puhua pöytäkirjan ulkopuolella** протоколэ пыртонтэм вылысь вераськыны

ulkopuolinen³⁸ 1. тн. педпал, (кытчы ке) пырсытэм; (*sivullinen*) палэнись; **u. tarkastus** педпалласянь эскерон; **u. välittäjä** палэнись мурт, посрёдник; **Euroopan ulkopuoliset maat** Европае пырсытэм кунъёс; **u. apu** палэнись юрттэт 2. мн. палэнись адями (я. мурт); **salata tieto ulkopuoli-silta** информаціез палэнись муртъёслэс ватыса возыны

ullakko^{4-A} (корка) сиг

ullakkohuone⁴⁸ корка сигысь кómнатá

ulos педло, -пала, кыре; **mennä u.** педло (я. кыре) потыны; **hengit-tää u.** педпала (я. пушкысь) шокчыны; **viedä roskat u.** (жуг-) жагез педло поттыны; **katsoa u. ikkunasta** уктно(е)тий (педло) учкыны

ulostaa¹ педложаськыны, сйтя(съкы)ны *alat*.

uloste⁴⁸ педложаськем (*кинлэн ке*), бервыл, сйтъ *alat*.

ulottaa^{53-C} 1. (*saattaa ulottumaan jhk asti*) вуттыны, кыскыны, вёлмытыны; **kasvi, joka u. juurensa sy-välle maahan** будос, кудйзлэн выжюсыз музъеме мур пыро; **hän ulotti matkansa Välimerelle asti** солэн сюресэз Средизёмной зарезёзь кыстийськиз 2. выжт. (*saattaa jk koskemaan jtak*) вёлмытыны; **u. vaikutuksensa jhk** маке (я. кин ке) вылэ влийнидэ вёлмытыны; **u. laki koskemaan jtak**

катлэсъ* (я. законлэсъ) ужамзэ маке (я. кин ке) вылэ вёлмытыны

ulottua^{52-C} 1. (*ylettyä*) сузыны, вуыны, йотыны; **jalkani eivät ulotu pohjaan (asti)** пыды пыдсозяз уг сузы 2. (*jatkua jhk*) вёлмыны, кыстийськыны; **syvälle ulottuvat juuret** муре пырсыс выжюос; **järjestön toiminta ulottuu koko maahan** организацілэн ужамез быдэс дунее вёлме; **keskiaikaan ulottuvat tutkimukset** шор даурозь вёлмись эскеронъёс

ulottuvuus⁴⁰ 1. (*laajuus*) вёлм|он, -ем, кыстийськ|он, -ем, быдзала 2. (*dimensio*) мертэт, измерение; **kuutiossa on kolme ulottuvuutta** кублэн куинь мертэтэз (я. измерениэ); **esineen ulottuvuudet ovat pituus, leveys ja korkeus** арберилэн мертэтъёсыз кузьдала, пастала но жуждала луо; **ulottuvuksiltaan liian iso kaappi** быдзалаэзъя укыр бадзым шкаф

ulpukka^{14-A} бот. ёчжумулъы ('чук кувшинка') (*Nuphar lutea*)

ulvoa⁵² вузыны; **sudet ulvovat** кионъёс вузо; **u. tuskasta** вөсь луэмись вузыны (я. куараен бёрдьины)

ummehntua^{52-F} пыкмыны, пёдны, зынмыны (кутсыны); **ummeh-tunut ilma** пыкмем (зыно) омыр; **vaatteet haisivat ummehntuneelta** дйськут пыкмем зын вал

ummessä: silmät u. кынем синъёсын; **takuuaika on u.** гарантілэн дырыз быремын

ummikko^{4-A:} **hän on u.** 1) (*yksikieli-nen*) со анай кылзэ гинэ тодэ 2) (*ei osaa maan kieltä*) со кун кылэз уг тоды

ummistaa⁵³ кыныны, ворсаны; **u. silmänsä** синээс кыныны; **en ummistanut silmiäni koko yönä** одийг чырым но ёй кёллы, чырым но ёй кары; **u. silmänsä jltak** *выжт.* кылымтэ-адзылымтэ улэ кариськыны

umpeen: **polku on ruohottunut u.** пыдын ветлон сюресээс турын басьтэм ни; **luoda hauta u.** шайгүээс согыны; **kulua u.** бырыны, ортчыны (*дыр, срок ссы*)

umpeutua^{52-F} (*esim. haava*) бурмыны; (*määräaika*) ортчыны, бырыны; **haava umpeutuu jo** ванскем инты бурме ини; **ennen määräajan umpeutumista** дырыз (я. срокез) быремезлээс (я. ортчемезлээс) азъло

umpikuja¹⁰ тупик, пыдсо сюрес; **joutua umpikujaan** *выжт.* моге вууны

umpisolmu¹ зиго(-зиг) герд; **ken-gännaauhat menivät umpisolmuun** ботинка шнуръёс зигаськизы (я. зиго луизы)

umpisuoli²⁶ 1. *анат.* пыдсосюл 2. *вер.* (*umpilisäke*) аппендиц [-п-] **umpitavu¹** кыл. ворсаськем кыль-ёэз* (я. слог)

uneksi⁶¹ 1. (*haaveilla*) малпаны, малпаса улыны (*быдэсмонтэмез ссы*), визъёръяны*; **hän uneksi voittavansa lotossa** со лотерéяен [-то-] вормо шуыса малпаса улэ 2. (*nähdä unta*) вётаны, (уй)вётын адзыны; **hän oli uneksinut äitivainajastaan** со кулэм анаизэ вётаз **unelma¹⁰** (*haave*) малпа|н, -м, малпаса ул|он, -эм (*быдэсмонтэмез ссы*), *визъёръян, -ям, -ет, фантáзи(я); **u. onnesta** шудо улон сярысь малпан

unelmoida⁶² малпаны, малпаса улыны (*быдэсмонтэмез ссы*), визъёръяны*, фантазировать карыны; **unelmoiva tytö** малпаськыса улыны ярати́сь нылмурт, фантазировать карись нылмурт

uneton^{34-C} изымтэ, изытэк (я. кёлтытэк) (ортчытэм); **u. yö** изытэк ортчытэм уй **unettsa^{53-C}** [изем я. кёлэм] потыны; **minua u.** (мынам) иземе потэ **uni²⁴** ум, (уй)вёт; **vaipua uneen** умме усыны; **unen läpi** ум йылтий (я. пыртий); **en saa unta** уме пегзиз (я. уг лыкты); **nähdä unta** (уй)вёт адзыны; **nukkua ikuisseen uneen** *выжт.* пырák азелы умме усыны

unikeko^{1-D} *шуд.* ум коскы, изыны (я. кёлны) ярати́сь, трос изись (я. кёлйсь)

unikko^{4-A} бот. мак

uninen³⁸ изем (я. кёлэм) (поти́сь); **lapsi hieroo unisia silmiään** нылпи изем поти́сь синъёссэ зыра **unioni⁶** юния; огазеяськон, союз, федерáци(я); **Euroopan u.** (вакч. EU) Европей(ской) союз, Евросоюз (EC)

unissakävelijä¹² уйжо, уйвётаз ветли́сь

uniformu¹ (уни)фóрма, кабдийс*, мундир; **poliisin u.** полицилэн кабдисез, полицéй(ской) унифóрма

unkari⁶ венгер (я. мадьяр) кыл

Unkari⁶ геогр. Вéнгрия

unkarilainen³⁸ 1. *тн.* венгер, мадьяр, Вéнгрийс 2. *мн.* вéнгр, мадьяр, (*naishenkilö myös*) венгэрка

unohdus³⁹ 1. (*unohtaminen*) вунэ-

т|он, -эм 2. (*unohtuminen*) вун|он, -эм, вунэтйсък|он, -ем; **kauan unohtuksissa ollut kirjailija** кема вуныса (я. вунэтйсъкыса) улэм гожъяськис; **joutua (t. jäädä)** **unohtukiin** вунэтэмын луыны, вуныны

unohtaa^{52-F} вунэтыны; **u. vanhat ystävänsä** азъло эшъёстэ вунэтыны; **en koskaan unohta tätä mon tae** (я. та сярысь) нόку но уг вунэты

unohtua^{52-F} 1. (*tulla unohtetuksi*) вуныны, йырысь потыны; **kirja unohtui minulta kotoin** книгае доре (я. гуртэ) вунйэз, книгаме доре (я. гуртэ) вунэтйсъкем; **se unohtui mielestä** со йырысьс по-тиз **2.** (*jäädä jhk unohtaan asian-sa*): **isä unohtui naapuriin** атай бускельёс доры аналмиз; **u. katsellemaan** палёмыны, синэз иш-калтыгэк (я. жальмаса) учкыны

unohtumaton^{34-C} вунóнтэм, вунэтыны лубонтэм; **unohtumattomat päivät** вунóнтэм нунальёс **untuva¹⁰ 1.** (*rehmeäd höyhen*) мамык, гон (тылобурдолэн); **untuvilla täytetty tyypu** мамыкен (я. (зазег) гонэн) тырмытэм миндэр **2.** (*hautuva*) мамык нюжа, пигон; **voikukan untuvat** пуныжильлэн (я. одуванчиклэн) мамык нюжао-сыз; **pojan leuassa kasvoi jo vaaleaa untuvala** пилэн ангесаз тё-дыы пигонэз будэ ни вал

uoma¹⁰ ёр; **joen u.** шур ёр; **elämä palasi vanhaan uomansa** выжт. улон (вуж) ёраз берытскиз **uprea¹⁵** шук(ы)рес, туж (я. ортчыт) чебер, син мальдымон; **u. asu** шукрес дйесь(кут); **u. auto** шук(ы)рес машина

upota^{74-B} (vajota) выйны; **ruu ei upproa** пу (вуын) уг выйы; **laiva upposi** корабль выйиз (я. ву пыдсы кошкиз); **u. lumihankeen** лы-мы пуктэмэ выйны; **jalat upproavat suohon** пыдъёс нюре выё (я. нёдо); **u. kirjoihinsa** выжт. кига пллад выйны **2.** выжт. кошкины; **kasvaviin poikiin uprooa valtavasti ruokaa** будись пи(яш)ослы туж трос сиён кошке; **hankkeeseen upposi paljon gaha** проектэ трос уксё кошкиз

upottaa^{53-C} 1. вый(ы)тыны; (*painaa upoksiin myös*) месыны; **u. laiva** кораблез (я. судноэз) выйтыны; **u. veteen** вуэ выйтыны (я. месыны) **2.** (*vajottaa*) сыръяны, нёдыны; **upottava suo** сыръясь нюр-(выл) **3.** (*sijoittaa jnk sisään*) пуктыны, инъяны, (вандыса) поныны; инкрустировать карыны; **oveen upotettu lukko** ёсэ замок пуктэмын; **sormukseen on upotettu viisi timanttia** зундэсэ вить брилиант инъямын (я. инкрустировать каремын)

uppiniskainen³⁸ вамен|эс, -скись, вог; пумитъяськис (малы ке); кылзийськисътэм (кинлэс ке); **u. lapsi** ваменэс нылпи

upseeri⁶ офицер

ura¹⁰ 1. пыты, бервыл; колёса пы-ты, колея; (*uurre*) пичи сюрес, канава; **auton renkaiden jättämät urat** машина колёсаосын кель-тэм пыты (я. колея); **karjan kulkku-ura** пудолэн мынон-ветлон сюрессы **2.** ёч. тр. л., выжт. сюрес(ъёс); **uusia uria autokova tutkimus** выль сюресъёсты усыйсь эскерон **3.** выжт. ужту-бат*, каръера; (*ammatti*) ужан

удыс; **näyttelijän ura** артистлэн карьераэз; **uran valinta** ужан удыс быръён

urakka^{14-А} 1. уж, подряд; (*urakatyö*) огкылъя* (я. сдэльной) уж; **ottaa u.** уж басытыны (*огкыл гожтыса*), подряд кутыны (*малы ке*); **tehdä työtä urakalla** огкылъя (я. сдэльно) ужаны 2. (*tehtävä*) (сётэм) уж, задание; **meillä oli u. ennen kuin ...** зол тыршыса ужано лу(ись)из, ... (малэс ке) азъло; **hän otti urakseen ilmoittaa asiasta** ужпум сярысь ивортонэз со ас вылаз басытъз; со ужпум сярысь ивортоно кариськиз

urakoija¹⁰, **urakoitsija**¹² медъясь (я. уже кутйсь) (огазеяськон), подрэдчик

uralilainen³⁸ урал; **uralilaiset kansat** урал калыкъес; **uralilaiset kielet** урал кылъёс

uranuurtaja¹⁰ (*edelläkävijä*) сюрес лёгись, кутскон сётарь, кичёлтить; (*pioneeri*) пионер

urhea¹⁵ кышкасътэм, кёбертэм, шортчи; **u. pikkumies** кышкасътэм пичи пи

urheilija¹² спортсмен, спортэн вырьись, (*naishenkilö myös*) спортсменка; **oman lajinsa paras u.** ас (спорт) удысаз (самой) устоез спортсмен

urheilla⁶⁷ 1. (*harrastaa urheilua*) спортэн вырыны; **u. kohottaakseen kuntoaan** тазалыктэ юнматон понна спортэн вырыны 2. (*leikitellä vaaralla*) юнмэ батыръясыкыны (я. рисковать карыны), кышкытлыкен шудыны; **u. heikoilla jäällä** векчи ўё вылтый кышкасътэм кариськыса ветлыны

urheilu² 1. спорт; **yleisu.** капчи атлэтика 2. (*vaaralla leikittely*) юнмэ батыръясык|он, -ем (я. рисковать кар|он, -ем), риск, кышкытлыкен шуд|он, -эм; **räjähdyssaineilla leikkiminen on vaarallista**

urheilua пуштйсь суретъёсын шудон кышкыт(лык кылды-тить) риск луэ; **чшт.** > **urheilla** **urheilukenttä**^{10-С} спорт(ъя) площадка; стадион

urheilukilpailu² спорт(ъя) ёшатс-кон(ъёс)

urho¹ **вылїй** ст. герой, кышкасътэм мурт; батыр

urhoollinen³⁸ геройлыко, кышкасътэм; батырлыко

urkkia^{61-А} (*udella*) тодыны турттыны (я. тыршыны); (*nuuskia*) зынъясыкыса ветлыны *выжт.*; (*vakoilla*) шпионить карыны, шпионажен вырыны; **hän on aina urkkimassaasioita** со ялán тодыны турттыса зынъясыкыса ветлэ

urkkija¹² сыйчик; шпион, (*naishenkilö myös*) шпионка; **salaisen poliisin u.** лушкем полйциусь сыйчик

uros^{39, 41} айы; **u. ja naaras** айы но мумы

urotekö^{1-Д}, **urotyö**¹⁹ подвиг, герой-лыко уж

urgru^{1-Е} гуры, угы (*писпулэн*); **kovun urvut** кызыпу гурыос (я. угыос)

urut *тр. л., муз. орган*; **soittaa urkuja** органэн шудыны

usea¹⁵ (*moni*) трос(эз), уно(еэз); (*muutama*) кёня ке; **useita kertoja** трос пол, одиг пол гинэ ёвёл; **useina peräkkäisinä vuosina** трос аръес чоже; **hän osaa useaa kiel-**

tä (*t. useita kielää*) со трос (я. кёнья ке) кыльёсты тодэ, со трос (я. кёня ке) кыльёсын вераськыны быгатэ; **useimmat** (жынылезлэс) тросэз; **useimmissa tapauksissa** тросаз учыръёсы; **useimmissa taloissa on sauna** тросаз коркаосын саунаез (я. мунчоез) вань

useimmiten чемись, чем дыръя; **hän tuli u. ajoissa** чемись со дыраз (я. дырыз дыръя) вуылйз **usein** чем; **u. käyvä vieras** чем ветлайсь (я. вуылайсь) куно; **tavata u. jtak** кинэн ке чем пумиськылыны; **aika u.** чем гинэ **uskalias⁴¹** дйсътэйс, кышкасътэм, курдасътэм, шортчи; (*uhkarohke*) кёшкемыт, кышкыт, риско (ванной); **u. väite** шортчи (я. дйсътыса верам) малпан; **kertoa uskaliaita juttuja** кёшкемыт историос вераны

uskaltaa⁵⁴⁻¹ дйсътыны; **uskallatko hypätä katolta?** липет йылысь тэтчины дйсътод-а?; **uskallapas vain koskea minuun!** ютски гинэ бордам!; **hän ei uskalla tehdä sitä** солэн киыз уз жутски (я. пыры)

uskaltautua^{52-F} дйсътыны; **ei uskaltautunut pimeällä ulos** пеймытэн педло (я. кыре) потыны со ѿз дйсъты

usko¹ 1. оск|он(лык), -ем, оскыса (я. оскиськыса) ул|он, -эм, зэмэн лыдъя|н, -м; **u. omiin voimiinsa** ас кужымедлы оскон; **u. tulevaisuuteen** азыланезлы оскон; **menettää uskonsa** оскондэ ыштыны, оскемись дугдыны; **hyvässä uskossa** номыр уродэ малпатэк; **olin siinä uskossa, että ...** мон

малпасъко (я. оскисько) вал, ... шуыса 2. (*uskonto*) вöсьбур*, инмарлы оскон, религи(я); **tulla uskoon** оскыны кутсакыны, вöсьбуре пырыны; **olla uskossa** (инмарлы) оскыны, оскись луыны 3.: **koko rakennus korjattiin uuteen uskoon** быдэс коркаез (я. юргээ) выльдыны; **puutarhassa on kaikki uudessa uskossa** садбакчын вा�ньмыз выль сямен лэсътэмын

uskoa⁵² 1. оскыны, оскыса улыны (малы ке), зэмэн лыдъяны; **uskoo Jumalaan** Инмарлы оскыны; **hän uskoi kertomuksen toteksi** со верамез зэм шуыса лыдъяз; **u. jnk lupaaksiin** кинлэ ке сётэм кылъёсызлы оскыны; **en usko häntä** мон солы уг оскиськы; **hän ei uskonut sanaakaan** со одйг кыллы но ѿз оскы; **en ollut u. silmiäni** мон ас синбёсылы уг оскиськы вал 2. (*luottaa*) оскыны (малы ке); (*antaa luottavasti*) оскыса сётыны (кинлы ке); **u. voi-miinsa** ас кужымедлы оскыны; **u. jtak jnk huostaan** мае ке кинлы ке оскыны, мае ке кин ке вылэ (оскыса) кельтыны; **hän uskoi tehtävän pojalleen** со ужэ пиеzлы оскиз 3. (*kertoa*) оскыса вераны, оск(исък)ыны, вераны (*lushkemem*); **u. jllek haaveensa** кинлы ке ас малпандэ (лушкимен) вераны; **he uskoivat salaisuuksia toisilleen** соо ас секретъёссэс ог-огзылы вераллязы (я. оскылыйзы); **uskollinen³⁸** оскымон, -оно; **u. ystävä** оскымон эш; **pysyä uskollisenä tavoilleen** ялан (бг)дышэм сямъёсся улыны

uskomaton^{34-C} 1. (*tavaton*) оскёнтэм; верантэм, вераны луонтэм; укыр, тупыттэм; **u. juttu** осконтэм учыр; **u. määrä** верантэм трос (*make*); **uskomatonta mutta totta!** осконтэм ке но, зэм; **uskomattoman rikas** тупыттэм узыр 2. (*joka ei usko*) оскисътэм; (*jutalaan*) инмарлы оскисътэм; **mhinkään u. ihminen** номырлы оскисътэм адями

uskomus³⁹ оскон, -ем (*калыкын вёллем марьёслы ке оскон*); **kansanu.** калыкын вёллем оскон; **haltijoihin liittyvät uskomukset** кузё-лульёсын герзасъкем осконъес

uskonnollinen³⁸ 1. (*uskontoon kuuluva*) вöсьбур*, религиозный; **u. riitti** вöсьбур сэбед 2. (*uskovainen*) (инмарлы) оскись, вöсё-буро*, вöсьбуру*; **syvästi u.** инмарлы туж оскись

uskonto^{1-J} вöсьбур*, инмарлы оскон, религи(а); **yksijumalainen** **u.** одиг инмарлы оскон

uskotella^{67-C} 1. (*yakuutella jillek*) оскытыны (турттыны), оскытыса вераны, зэм (ик) шуыса вераны; **hän uskotteli toisille olevansa varakas** со ваньбуру шуыса, мукет муртъёсты оскытыны турттийз; **hänelle voi u. mitä tahansa** сое оломуалы но оскытыны луэ 2. (*kuvitella*) кожаны, малпаны (янгышаса); **u. jtak toteksi** мае ке зэм шуыса малпаны; **hän uskotteli olevansa vielä nuori** ассе со егит шуыса кожалляз

uskoton^{34-C} оскыны луонтэм, осконтэм; (*petollinen*) алдасъкись, пёясъкись, сётэм кылзэ тийясь (я. сёрись); **u. aviomies** калгись

(я. оскыны луонтэм) карт **uskottava**¹⁰ осконо кадь, оскымон, оскыны луоно; **u. selitys** оскимон валэктон; **se (t. tuo) ei kui-losta uskottavalta** со осконо кадь уг поты, со осконтэм потэ **uskoutua**^{52-F} оскисъкыны, сюлэмдэ устьыны (кинлы ке); **u. ystävä-leen** эшедлы оскисъкыны (я. сюлэмдэ устьыны) **uskova**¹⁰, **uskovainen**³⁸ тн. (инмарлы) оскись; (*hartaasti uskonnollinen*) вöсё-буро, вöсьбуро*, религиозной; (*kristitty*) черке пыртэм; **u. ihminen** инмарлы оскись адями; **uskovien (t. uskovaisten) yhteys** инмарлы оскисъслэн кусып возёнзы **usuttaa**^{53-C} узатыны (кин ке вылэ); (*yllytääd*) жутканы, -ыны (кытчы ке) *intr.*; **u. koirat jnk kimppuun** пуньюосыз кин ке вылэ узатыны; **u. poikia pahantekoop** пиосты урод уж лэсътыны жутканы **usva**¹⁰ (нап) бус; **suosta kohoava valkoinen u.** нюр вылысь жуткись тёдьбы бус **utare**⁴⁹ ёем. тр. л. вера; **lehmän u.** скал вера **uteliaisuus**⁴⁰ *тодэмпот|он, -эм, кόтьмаé тодыны(-адзыны) турт|он, -эм; **hillitä uteliaisuutensa** тодэмпотэмдэ возвыны быгатыны; **kysisin vain uteliaisuudesta** тодэмэ потыса (я. тунсыкъясыка) гинэ юай **utelias**⁴¹ тодэмпотийс*, кόтьмаé тодыны(-адзыны) турттийс; **u. naapuri** кόтьмаé тодыны турттийс бускель; **jk on u. tietämään jtak** кинлэн ке мар ке сярысь тодэмез потэ **utu**^{1-F} ўынкыт, бус; **ilmassa oli si-**

nertävää utua омырын лызалэс чынкыт (лосъяське) вал

uudelleen 1. выльысь, выльысéн, берен; (*toistamiseen*) кыктéйзэ, кык пол; **valita u.** выльысь бырьыны; **rakentaa talo u.** коркаез берен пуктыны (я. лэссыны); **istuttaa u.** выльысéн (я. мукет интые) мерттыны; **lukea u.** выльысь (я. кыктéйзэ) лыдзыны

2. (*uudella tavalla*) выль (я. мукет сямен; **u. sisustettu ravintola** выль (я. мукет) сямен вылтусь ям* (я. отде́лать карем) ресторан

uudestaan выльысь, выльысéн, нош ик; **yhä u.** выльысь но выльысь, нош но нош; **alkaa u.** выльысéн (я. нош ик) кутскины

uudisasukas^{41-А} улыны пуксем (я. лыктэм) мурт, поселёнец (*выль интые лыктэм мурт*), колонист (мукет куньись улыны лыктэм мурт)

uudissana⁹ кыл. вылькыл*, неологизм

uudistaa⁵³ 1. выльдыны, выльмытыны, выльысь (я. нош) кутскины; **u. vekseli** ужб. вéкселез пролонгíровать карыны, вéксельлэсь кутйськоно дырзэ кузятыны; **u. lääkeresepti** эмтьюм рецептэз выльдыны; **u. tuttavuus** выльысь тодматскины, тодматско-нээ выльмытыны (я. выльысéн кутскины) 2. (*järjestää uudelleen*) выльдыны, мукет карыны, преобразовать карыны; **uudistettu painos** выльдэм поттэт* (я. изда́ние)

uudistua⁵² 1. выль|диськыны, -мыны; выльысь (я. нош) кутскины; **u. henkisesti** лулпуш ла-

сянь выльдиськыны (я. кужмо-яны); **uudistuvat luonnonvarat** выльдиськись инкуаз ванёсь-сёс* (я. ресурсъёс) 2. (*muuttua toisenlaiseksi*) выльдиськыны, мукет луыны, преобразоваться [-цца] кариськыны; реформиро-ваться [-цца] кариськыны; **opetuksen uudistuminen** дышетон сознэтлэн* (я. системалэн) выльдиськемез

uudistus³⁹ 1. (*uudistaminen*) выль-д|он, -эм, выльмыт|он, -эм, выльысь (я. нош) кутск|он, -ем; реформирование; **vekselin u.** ужб. вéкселез пролонгíровать карон, вéксельлэсь кутйськоно дырзэ кузёмытон 2. (*uudistamisen tulos*) рефóрма, выльд|он, -эм, преобразование; **uudistustenトイ-меепрано** рефóрма ортчытон

uuni⁵ 1. гур; **lämmittää u.** гур эстыны 2. (*paistinu.*) духобка, духовой шкаф, пыжиськон гур (газэн я. езтылэн); **panna pullat** **uuniin** пичи булкаосты духоб-кае поныны

uuninpankko^{1-А} гурвыл

uuninpelti⁵⁻¹ вышька, юшка *puhek.*; мурьё пытсэт

uunipelti⁵⁻¹ пыжиськон (корт) лист, противень

uuniperuna¹² (гурын) пыжем картофка

шириа^{52-Е} 1. (*väsyä*) жадыны, жуммыны, катытэммыны; **u. liista työstä** трос ужаса жадыны 2. *jstak (riuitua)* [öвöl] тырмыны; **kassasta ширии күмтепен euroa** кáссасын дас ёвроэз уг тырмы вал; **hänen tuloksensa шириi vain vähän ennätyksestä** солэн резуль-татэз рекордозь кёня ке гинэ ёз

тырмы; **uupuneet kädet** жадем
киос
uupumus³⁹ жад|ён, -ем, жумм|он,
-ем, катътэмм|он, -ем; **työu**.
ужаса жадён
uurastaa⁵³ тыршыны, сюлмо ужа-
ны; **u. pellolla** бусыны тыршыны
uurastaja¹⁰ тыршиесь (мурут), тыр-
шыса ужась (я. сюлмо) мурут;
väsymätön u. жадисътэм ужась
мурут
uurna¹⁰ ўрна; **käydä uurnilla** куара
сётыны, голосовать карыны
uurre^{48-К} чур, борзода, канава (*сю-
бэггес*); жубы, кырет; **kasvojen**
uurteet бам кисыриос
uurtaa^{54-К} чур (я. борзода, канава
(*пичигес*)) лэсътыны; жубыйны,
ванд(ы)ны, кырыны; **puuhun**
uurretut kuviot пуэ вандылыса
лэсътэм пужьюс; **syvään uurret-
tu iltapuku** усътэм чырты коты-
рен жыт платья
uusi²⁷ выль; **u. sana** выль кыл; **u.**
lumi выль (я. али гинэ усем) лы-
мы; **uudet perunat** выль картоф-
ка; **hyvää uitta vuotta!** Выль
арен!; **mitä uitta?** мар вылез?;
työ meni uusiksi ver. ужез вы-
льысéн лэсътоно луиз; **ottaa**
uusiksi ver. выльбýсь лэсътыны
uusia⁶¹ 1. выльды(ты)ны, выльмы-
тыны; (*uudistaa*) выльбýсь (я. вы-
льысéн) кутскины; **u. kalusto**
инвентарез выльдыны; **u. lehti-
tilaus** газетлы гожтйськонэз
выльдытыны, газетлы выльысéн
гожтйськыны 2. (*toistaa*) вы-
льбýсь (я. выльысéн) маке кары-
ны, повторить карыны; **u. tentti**
экзáменэз выльбýсь ортчытыны;
ohjelma uusitaan ensi viikolla
передáчаез вуоно арняе выльы-

сéн возьматозы 3. (*vaihtaa uuteen*)
выленыз воштыны; **u. kuluneet**
autonrenkaat пösytэм машина
колёсаосты выленыз воштыны
4. (*uusiutua*) выльбýсь (я. выльы-
сéн) луыны (я. кутскины) (*ви-
сéн но мк. с.в.*); **tauti uusii** висён
выльысéн ёдъяз
uusinta^{9-J} (*toistaminen*) выльбýсь (я.
выльысéн) кар|он, -ем, повтор-
ить кар|он, -ем, повтор; **tentin u.**
экзáменэз выльысéн ортчытон;
lähettilä ohjelma uusintana прог-
рáммаез выльбýсь возьматыны
(я. повторить карыны)
uusiutua^{52-F} 1. выльдýськыны,
выльмыны; (*uudistua*) выльбýсь
(я. выльысéн) кутскины; **metsän**
uusiutuminen нюлэслэн выль-
дýськемез; **uusiutuvat luonnon-
varat** выльдýськись инкуазь
ванёсъёс* (я. ресурсъёс) 2. (*tois-
tua*) выльбýсь (я. выльысéн) луы-
ны, повторяться [-цца] карисъ-
кыны; **uusiutuva tauti** выльбýсь
ёдъясь висён
uusivuosi²⁷ (*vuodenvaihde*) арлэн
пумыз, ар воштйськон вадес;
(*uudenvuodenpäivä*) выль ар ну-
нал, выль арлэн нуналыз
uutinen³⁸ ивор; **uutiset** иворъёс;
urheilu-uutiset спортъя (я. спорт
сърысь) иворъёс
uutiskatsaus³⁹ иворъёсын хроника
(я. бичет); **sanomalehden u.** газе-
тысь иворъёсын хроника
uutislähety³⁹ берло иворъёс(ын
хроника) (*радио по телевидение
ныр передача*)
uutistoimisto² ивор-тодэтъя*
агéнтство [-нс-], информáци(я)
агéнтство
uuttera¹⁰ тырш|ись, -ыса, сюлмо,

мылó-кыдó; **u. työntekijä** сюлмо (я. тыршиса) ужась
uutterasti тыршиса, мылýсь-
 кыдýсь, лулýсь-сюлмýсь, сюл-
 мо; **tehdä u. työtä** тыршиса (я.
 лулýсь-сюлмýсь) ужаны
uuvuksi|ssa, -in: olla uuvuksissa
työstä ужаса жуммыны (я. каты-
 тэммыны, туж жадыны); **hän-**

juoksi itsensä uuvuksiin со жа-
 дытозяз бýзылыз
uuvuttaa^{53-C} жуммытыны, каты-
 тэммытыны, жадытыны; **u. it-**
sensä liialla työllä трос ужен ас-
 тэ катытэммытыны; **uuvuttavan**
pitkä elokuva жадымон кузь-
 кинофильм

V

vaahdota⁷⁴⁻⁴ 1. шукыяськыны;
 (*olut, kuohuviini myös*) нöкыръясь-
 кыны; **olut vaaltoaa kuohuen**
 сур нöкýр-нöкыр шукыяське 2.
 вер. (*rihua innostuneesti*) ымысь
 дыльды (я. шуки) пазяськыса
 ик вераськыны
vaahdottaa^{53-C} шуки пöрмитозь
 шуккыны, шуки кадь карыны,
 шукыятыны; **v. voi ja sokeri** пе-
 сокен вöез шуки пöрмитозь
 шуккыны
vaahterä¹³ зоол. бадяр, клён
vaaho^{1-F} шуки; **saippua**. майтал
 шуки; **tulla vaahtoon** шукиё
 луыны
vaaka^{9-D} 1. вес; **punnita vaa'alla** ве-
 сэн (я. вес вылэ поныса) мерта-
 ны; **käydä vaa'assa** мертастькы-
 ны, секталадэ мертаны 2.
 астрол., V. астрон. Весьёс
vaakkua^{52-A} куаккетыны (*kuaka*
 ссы), каргетыны
vaaksa⁹ вись (20–25 см пала);
vaaksan pituinen вись кузьда
vaakuna¹² кунпус*, герб; **kaupin-**
gin v. кар (кун)пус
vaalea¹² югыт; (*väri myös*) ёарыт,

кизер (тус ссы); **tummat ja vaa-**
leat värit пеймыйт но югыт бүёль-
 ёс; **vaalean vihreä** югыт-вож,
 кизер-вож
vaaleanpunainen³⁸ льоль, лемлет
vaaleansininen³⁸ чагыр, зангири
vaaleatukkainen³⁸ тöдьы (я. югыт)
 йырсиё, тöдьыкысъем, тöдьы-
 суд
vaaleta⁷² 1. (*haalistua*) ёаректыны,
 тöдьы(з)ектыны, ёарыт (я. без-
 дыт) луыны; (*kangas auringossa*
myös) гужаны 2. (*tulla valoisam-*
maksi) югыт|омыны, -аны, югыт-
 (гес) луыны
vaali(t)⁵ ёем. тр. л. быръёньёс; **pu-**
heenjohtajan vaali тöроез* (я.
 председателез) быръён; **äanes-**
tää jtak vaaleissa быръёньёсын
 кинлы ке (я. кин ке понна) куа-
 ра сётыны
vaalia⁶¹ 1. (*hoitaa*) утыны, утял-
 тыны (ксы нылпиеz), сюлмаськы-
 ны (кин ке понна); **v. pienokaista**
 покчи нылпиеz утыны (я. утял-
 тыса улыны), покчи нылпи
 понна сюлмаськыны 2. (*pitää yl-*
lä) утыны, чакланы, возыны;

- v. perinteitä** сям-йылолъёсты утыны; **v. jnk muistoa** кинэ ке тодад возыса улыны
- vaalilippu**^{1-B} (быръён) бюллетень
- vaan 1.** герз. (övöltöön bере) а, нош; **se ei ole sinun ajatuksesi** v. minun со ёвёл тынад малпанэд, а мынам; **hän ei ole minulle ainoastaan työtoveri** v. myös ystävä со мыным ужьюлтош* гинэ ёвёл, эш но луэ **2. ver. > vain**
- vaania**⁶¹ возьмаса улыны, возьманны (кутон вылысь, умой учырез но мк.); **kissa vaani hiirtä** кочыш шырез возьмаса улэ
- vaara**⁹ I кышкыт(лык); **hän on vaarassa** со кышкыт(лыко) югдуре сюремын; **olla vaarana jillek** кинлэ ке (я. малы ке) кышкытлык кылдытыны, кин ке (я. маке) понна кышкытлыко луыны
- vaara**⁹ II (*mäki*) гурезь (котресгес, нялмыт бамало, нюлэсо), сопка (Фенноскандын)
- vaarallinen**³⁸ кышкыт(лыко), кышкытлык кылдыться; **siellä on vaarallista** отын кышкыт
- vaarantaa**^{54-J} кышкытлык кылдытыны (малы ке), рисовать карыны (маин ке); **v. yleistä turvalisuutta** ёгъя кышкытлык кылдытыны; **v. henkensä** улонэдлы кышкытлык кылдытыны, улоннэныд рисовать карыны
- vaaraton**^{34-C} кышкыт луисьтэм, кышкыт(лык)тэм, кышкыт ёвёл pred.; **v. eläin** кышкыт луисьтэм пойшур; **terveydelle** v. тазалык-лы изъян вайисьтэм
- vaari**⁵ 1. (*isän isä*) песятай, (пересь) буба (атайлэн атаэз); (*äidin isä*) чуж|атай, -айы, -бубы 2. (*ukko*) (пересь) песятай, пересь (пиос-
- мурт)
- vaate > vaatteet**
- vaatekaappi**^{5-B} дйсълы (я. дйсъ во-зён) шкаф, гардероб (шкаф)
- vaatekerta**^{9-K} дйсъ комплект; (*rasto*) гарнитур (ул дйсъ)
- vaatekomero**² дйсъ возённи, инъяса лэсътэм шкаф (дйсълы)
- vaateliaas**⁴¹ куронъёс пуктись, трéбовательной, јот(ы)рес; (*valikoi-va*) бырйиськись, пёдышлясь-кись; **v. esimies** јотрес начальник; **v. ostaja** бырйиськись бась-якись
- vaatenaulakko**^{4-A} дйсъ ошылонни, кылисъконни, гардероб
- vaatesäilö**¹ кылисъконни, гарде-роб, дйсъ ошылонни
- vaatetus**³⁹ дйсъкут (спортлы, шко-лае ветлыны но мк.); (*uniformi*) кабдись*, обмундировáние
- vaatia**^{61-F} 1. (жот-жот) курыны, курон(ъёс) пуктыны, трéбовать карыны; (*käskeä*) косыны; **v. mak-su** дун тырыны косыны; **v. vas-taus kysymykseen** юанлы валэк-тон (жот-жот) курыны 2. (*tarvi-ta*) кулэ карыны; **tilanne vaatii toimenpiteitä** югдур ужрадъёс кутонэз кулэ каре; **työ vaatii kaiken aikani** уж вань дырме быдтэ
- vaatimatton**^{34-C} 1. куронъёс пук-тисьтэм, трес кулэ карисьтэм; востэм; (*valikomaton*) тэргась-кисьтэм, пёдышляськисьтэм; **v. opettaja** куронъёс пуктисьтэм дышетись; **v. tyttö** востэм (я. трес кулэ карисьтэм) нылаш; **hän on v. ruoan [ruuan] suhteen** сиён ласянь со бырйиськисьтэм (я. пёдышляськисьтэм) 2. (*yksinkertainen*) ёгшоры (гинэ), ёгшо-

рыгэс; **v. puku** огшоры гинэ костюм
vaatimus³⁹ курон (пуктон), курет*; требование; претёнзи(я) [-тэ-]; **esittää suuria (t. kovia) vaatimuk-sia** бадзым куронъёс пуктыны
vaativä¹⁰ 1. куронъёс пуктйись, требовательной, жот(ы)рес; (*valikoiva*) бырыйськись, пöдышлляськись; **v. opettaja** куронъёс пуктйись дышетийс; **v. asiakas** пöдышлляськись (я. куронъёс пуктйись) клиент 2. (*työ tms.*) кылкутоно*, отвётственной; (*vaikea*) шуг, секыт; **v. tehtävä** кылкутоно (я. отвётственной) задаине
vaatteet^{48-C} тр. л. дйсь(кут); **riisua** **v. (yltää)** кылиськыны, дйсьтэ кыльыны; **pukeutua vaatteisiin** дйсяськыны, дйсь дйсяны
vadelma¹⁰ эмезь; **poimia vadelmia** эмезь бичаны (я. октяны); **olla vadelmassa** эмезяны
vaellus³⁹ (*vaellusretki*) путешествоие, поход; **pyhiinv.** паломничество; **maallinen v. выжт., вый ст.** улон сюрес, югыт дунннеын улон
vaeltaa^{54-I} 1. (*taivaltaa*) (калгыса) ветлыны, поръяны, поръяса ветлыны; **susilauma vaelsi korvessa** кион уллё јокыт нюлэстий калгыса ветлэ вал 2. кёчыны, кёчыса ветлыны, мигрировать карыны; **vaeltava sopulilauma** кёчыса ветлэйс лемминг [-м-] уллё
vaha⁹ сюсь
vahakangas^{41-G} клеёнка [-лён- *ri-hek.*]
vahata⁷³ сюсен зыраны, сюсяны; **v. lattia** выжез (сюсен) зыраны
vahingoittaa^{53-C} изъянтыны, ярантэм (я. урод) карыны; (*pilata*) сёрыны; (*aiheuttaa vamma*) сёсыр-

тыны; **tulipalo vahingoitti taloa** тылпу коркаез изъянтйз; **v. jnk mainetta** кинлэс ке нимзэ-данзэ сёрыны
vahingoittua^{52-C} изъянмыны, ярантэм (я. урод) луыны; (*pilaantua*) сёриськыны; (*saada vamma*) сёсырмыны; **vahingoittunut tavara** изъянмем (я. сёриськем) товар; **vahingoittunut käsi** сёсырмем ки **vahingollinen**³⁸ изъян вайись, урод карись, вредной; туж урод; **ter-vyedelle vahingolliset aineet** тазалыкы изъян вайись тырметьёс* (я. веществоос)
vahingoniloisen³⁸ лычсузыса (я. йыркурен) шумпотийс, лычсузыс (ксъ муртлан куректонэзлы); **kyllä naapuri oli v. autoni vahingoittumisesta** бускеле нош (лычсузыса ик) шумпотиз ук машинаелэн изъянмемезлы
vahinko^{1-G} 1. (*tappio*) изъян; (*mene-tys*) ыштон(ъёс), арам-сюрам (луон); (*vaurio*) сёриськ|он, -ем, тийаськ|он, -ем; **aiheuttaa vahinkoa illek** кинлы ке (я. малы ке) изъян вайыны; **tuottaa vahinkoa** ыштонъёс вайыны; **kärsiä v. изъян** (я. ыштонъёс) адзыны 2. (*on-nettomius*) шудтэм учыр 3. (*ereh-dys*) янгыш(ан), пёяськ|он, -ем; **ottaa vahingossa väärä hattu** янгышен мурт изъыеz басьтыны 4. (*ikävyys*) јож (я. туж урод, жаль потоно) югдур; **mikä v.** макем жаль (я. кёт јож)!; **on v., että ... жаль** (я. туж урод), ... шуыса
vahti^{5-F} 1. вер. возьмаськись, стóрож; (*vartija*) часовой 2. вер. (*var-tio*) охра́на, караул, возьмаськисьёс; дозор, чакласькисьёс;

- olla vahdissa** возьмасъкыны, чакласъкыны **3.** зар. вáхта; **olla vahdissa, pitää vahtia** вáхта нуыны, вáхтын сылыны
- vahtia**^{61-F} вер. возьманы(-чакланы), чакланы; **olla vahdissa** возьмасъкыны; чакласъкыны; **v. vankeja** заключённойёсты возьманыы (-чакланы)
- vahtimestari**⁶ вахтёр; возьмасъкись, стóрож; (*ovenvartija*) швейцар; портье
- vahtimies**⁴², **vahtisotilas**⁴¹ ож. часовой, караульной (возьмасъкись)
- vahva**⁹ **1.** юн, зол; (*voimakas*) кужмо; **v. kangas** юн басма; **v. mies** кужмо (я. зол) пиосмурт; **v. olut** кужмо сур; **v. luonne** юн лулпуш (я. сюлэм *выжт.*); **syödä v. ateria** зол сисъкыны **2.** (*paksu*) зök
- vahvistaa**⁵³ **1.** (*tehdä vahvemaksi*) юнматыны, золомытыны, кужмоятыны; **v. pato** чыпетээ юнматыны; **v. terveyttä** тазалыкез юнматыны; **megafoni v. ääntä** мегафон куараез кужмоятэ (я. золгес каре) **2.** (*hyväksyä*) юнматыны, утвердить карыны; санкционировать карыны; **v. työsuunni-telma** ужан планээ юнматыны **3.** (*todista*) зэматыны*, зэм (я. шонер) шуыса вераны, подтвердить карыны; **v. jk tieto oikeaksi** кычे ке тодэтээ* (я. информациэз) шонер шуыса зэматыны **4.** (*varmentaa*) юнматыны (*печатен, гожтйськыса*), зэматыны*, завéрить карыны; **v. jäljennös** копиэз зэматыны (я. завéрить карыны); **v. nimikirjoituksellaan** гожтйськыса (я. кидэ нюртсыса) юнматыны
- vahvistua**⁵² **1.** юнманы, золомыны, кужмояны; **ystävyys vahvistuu** (*t. on vahvistumassa*) эшъякын юнма (я. кужмоя) **2.** (*varmentua*) зэмманы, зэм (я. шонер) луыны; **huhu vahvistui** кыл-куара зэм вылэм
- vahvuus**⁴⁰ **1.** юнлык, юн (я. зол) луон, -эм; (*voimakkuus*) кужмолык **2.** (*paksuus*) зökлык, зök луон, -эм **3.** (*lukumäärä*) унолык, лыд
- vai** герз. (*juaku*) яке, -а ... -а; **halu-atko teetä vai kahvia?** чай яке кóфе юемед потэ?; чай-а, кóфе-а юсалыд?; **vai niin?** (яке) озы-а со?, озы-а мар-а со?
- vaieta**^{72-D} **1.** чалм(ытск)ыны, чál-чал (я. шып) карисъкыны; **lapset** **vaikenivat** нылпиос чалмытскизы; **koneet vaikenivat** механизмъёэс (я. станокъёэс) чалмизы **2.** (*olla vaiti*) чál-чал (я. шып) улыны
- vaihde**^{48-F} **1.** (*taite*) вис, кусып, воштыйскон вадес, рубеж; **vuosisa-dan vaihteessa** дауръёс вискын (я. воштыйскон вадескын) **2.** (*vaihtelu*) пörtэмлых; **syödä vaih-teeksi kalaa** пörtэмлых понна чорыг сиыны **3.** тех. (*nopeusv.*) жоглык (вошъян*), передача, скóрост; **auton vaiheet** машиналэн жоглыкъёзыз (я. скóростьёзыз) **4.** чуг. с. стрéлка; **kääntää** **v. stréлkaez** выжтыны **5.** (*puhe-linu*) (телефон) коммутатор [-м-]
- vaihe**⁴⁸ **1.** вакыт, вапум, стáди(я), этап; (*aste*) вамыш *выжт.*, ступень; (*kierrros*) тур; **uusi elämän** **v.** улонлэн выль вакытээ; **uusi historiallinen** **v.** истóрилэн выль вапумез (я. эпохаэз); **loppuv.** берпумéти этап (я. люкет) **2.** эл., физ., астрон. (*faasi*) фáза; **Kuun vaiheet** Толэзълэн фáзаосыз **3.:**

vaiheilla котыр(ын), -е; **niillä** **vaiheilla** со котырын(гес), со вадьсынгес; **hän tuli tuossa kolmen vaiheilla** со кытын ке но куинь час котырын вуиз; **olla kahden vaiheilla** шугъяськыны (*кудзэ бирыйны*)
vaihtaa^{56-Ф} воштыны, -ьяны; (*kesken-nään*) воштйськыны, вошъяськыны *intr.* (*куспад*); **v. työpaikkaa** ужез (я. ужан интыез) воштыны; **v. vaatteensa** дйсътэ воштыны, воштйськыны; **v. paikkoja kesken-nään** (ог-огеныд) интыосын воштйськыны; **v. postimerkkejä jnk kanssa** кинэн ке (почта) мэркаён вошъяськыны; **v. euroja rupliksi** ёвроэз манет(ъёс)лы воштыны
vaihtelu² пёртэмлык, (улонын) воштйськонъёс; **vaihtelun vuoksi** пёртэмлык понна; **v. virkistää** улонын воштйськонъёс виль мылкыд (я. кужым) сёто (= вошъяськон сээмыйтэ)
vaihto^{1-Ф} ужб. (*liikev.*) оборот
vaihtoehto^{1-Ф} *быры|ён, -ет, альтернатива [-тэ-]; вариант, кабес*
vaihtua^{52-Ф} воштйськыны, вошъяськыны *iter.:* **sää vaihtuu** куазь воштйське
vaijeri⁶ трос (*андан гозы*)
vaikea¹⁵шуг, секыт; **v. kysymys** шуг юан; **v. työ** секыт уж; **v. luonne** шуг (я. секыт) сям; **v. sairaus** секыт висён; **v. sanoa** шуг вераны; **minun on v. sanoa** вераны шугъяськиско
vaikeaselkoinen³⁸, **vaikeatajuinen**³⁸ валаны (я. валан понна) шуг, валантэм
vaikeroida⁶², **vaikertaa**^{54-К} жуштыны; (*valittaa*) ёурыны, нёръяны,

жожтйськыны; **v. kohtaloaan** шуд-эзелед пумысен жожтйськыны, улонэд секыт шуыса ёурыны
vaikeus⁴⁰ 1. (*hankaluus*) шуг(лык), секыт(лык), шуг (я. секыт) луон, -эм; **työn v.** ужлэн секытэз (я. шуг луэмез) 2. (*pulma*) шуг-секыт, шугъяськон, шуг(-лек); **taloudelliset vaikeudet** уксё ласянь шугъяськоңъёс, экономи-ческой шуг-секытъёс; **edessä-(päin) on suuria vaikeuksia** азь-палан бадзымесь шуг-секытъёс; **joutua vaikeuksiin** шуге-леке шедыны (я. вуыны); **kokea vaikeuksia** шуг-секытэз адзыны; **saattaa vaikeuksiin** шуге-леке вуттыны
vaikeuttaa^{53-С} шугомытыны, шуг (гес) карыны, секыт(гес) карыны; **tihä sumu vaikeutti liikennettä** нап бус трáнспорт ветло-нэз шугомытйз
vaikeutua^{52-Ф} шугомыны, шуг(гес) луны, секытомыны, секыт(гес) луны
vaikka (*ööötton дыръя vaikk|en, -et, -ei но о.а.*) 1. герз. чигн. ке но; **hän ei tullut, v. oli luvannut** лыкто шуыса вераз ке но вал, ачиз ѡз лыкты; **v. hän on pieni, hän on hyvin voimakas** со пичи ке но, туж кужмо 2. герз. чигн. коть; **lähden v. heti** коть али ик кошко; **tänä vuonna meillä on perunasta runsas sato, sitä voi v. myydä** милям туэ трос картофкамы, коть вуза ни 3. (*hyvänsä*) оло=; маке; **v. mikä** олому(p) но; **v. missä** олό-кытый но; (*liikeverbien yhteydes-sä*) олóкытй но; **v. kuinka iso** оломуа быдза (но), макé быдза; **v.**

kuinka paljon олóкóнá но, макé мында; v. **kuinka pitkä** олóмá кузьда (но), макé кузьда; **vaikkapa muutama** кёня кé (ке) но, одйг-óг ke но; **vaikkapa niinkin** котьмá(р) ke но

vaikku^{1-A} пель сыйт

vaikutelma¹⁰ мылкыд (пычэт*), малпан, впечатлénie; **ensi** v. нырысéттý впечатлénie; **siitä jää hyvä** v. со пумысь умой мылкыд кылиз; **sain sen vaikutelman, että** ... мынам сычё малпан кылдýз, ... шуыса

vaikutin^{33-C} 1. муг, мылкыд (кар|он, -ем), мотив; **poliittiset vaikuttimet** полýтик мугъёс, политíческой мотивъёс 2. физ., хим. агент

vaikuttaa 1. пычаны (кинлы ke), влиять карыны (кин ke вылэ); v. **jnk mielialaan** кинлэн ke мылкыдыз вылэ влиять карыны; **äidin sanat vaikuttivat poikka kovasti** анаэлэн кыльёсыз пияшлы мур пычазы; **lääke ei vaikuttanut** эмьюмлэсэй йён (я. пайда) ёз луы 2. (*tuntua jltak*) потыны (маке кадь), адзиськыны (кычё ke, маке кадь); **selitys vaikutti minusta** **keksityltä** валэктон мыным юри малпам кадь потийз; **hän v. aivan papilta** со чылкак поп кадь адзиське

vaikuttava¹⁰ 1. (*tehokas*) акти́в(ной); эффекто [-ф-]; **lääkkeen v. aine** эмьюмлэн акти́вной веществоеz 2. (*mahtava*) сюлме пычась, мылкыд (я. впечатлénie) кельтись; v. **puhe** сюлме пычась вераськем

vaikutus³⁹ 1. влиять кар|он, -ем, влияние; (*teho*) эффект [-ф-]; (*hyöty*) йён, пайда; **lääkkeen v.** эмьюмлэн йоныз 2. (*vaikutelma*)

мылкыд (пычэт*), впечатлénie;

tehdä miellyttää v. jhk кинлы ке умой мылкыд кельтыны

vaikutusvalta⁹⁻¹ влияние, авторитет; (*prestiisi*) престиж

vialla, vaille нб., на. но ск. =тэк;

vialla rahaa, rahaa vialla коньдонтэк, уксётэк; **kello on kymmentä v. viisi** дыр витътэк (я. вить минуттэк) дас; **määrä jää hieman vaille** цель пичияк быдэсмыйтэк кылиз

vaimea¹⁵ ляб, каллен, тонгес; v. **ääni** ляб (я. тонгес) куара

vaimentaa^{54-J} ляб(гес) карыны, каллен(гес) карыны; (*hiljentää myös*) чалмыт(гес) карыны, шыптыт(гес) карыны; **paksu matto vaimensi askelten äänen** зёк ковёр пыд куараез ляб(гес) кариэ

vaimentua^{52-J} ляб(гес) луыны, каллен(гес) луыны; (*hiljentyä myös*) чалмыт(гес) луыны, шыптыт(гес) луыны; **äänet vaimentuivat** куараос калленгес луизы

vaimeta⁷² > **vaimentua**

vaimo¹ кышно

vain гинэ; (*vasta myös*) только; (*pelkästää*) полэс, коже; v. **yksi** одйг гинэ; v. **sillä tavalla** озы́ гинэ; **kulkea v. paita yllään** дэрэм по-лэс (я. коже) ветлыны; **muutten (t. noin)** v. озы́ гинэ, озынэ *riukek*; **saattaa sattua mitä v.** мар гинэ луыны уг быгаты, оломá(р) но луыны быгатэ; **yhä v. sataa** ялán зоре (я. зорыса гинэ улэ)

vainaja¹⁰ кулэм мурт; **vainajat** кулэмъёс, кулэм муртъёс; **vainien muistopäivä** кисьтон, поминка, кулэмъёсты буре ваён нунал **vaino**¹ зйбыса воз|ён, -ем (я. ул|он, -эм); уйыл|он, -эм, уён, уем; чашт.

- > **vainota**
- vainooja**¹⁰ зйбыса возись (я. улссы); уйылсый
- vainota**⁷⁴ зйбыса возыны (я. улыны); уй(ыл)ыны; **tyranni, joka vainosi vastustajiaan** тиран, кудайз пумит луисъёссэ зйбыса возылйз; **vainottu petoeläin** уй(ыл)ыса жуммытэм съось пойшур
- vaippa**^{9-В} кутэт, тэбет; **vauvanv.** нуны кутэт; **sumu kietoi metsän vaippaansa** выжт. бус нюлэсээз вотсаз (я. чоксаз)
- vaipa**^{52-Е} чем. вылл. ст. (*laskeutua*) лэзькыны; (*vajota*) выйыны; (*kaatua*) пограны, усыны; **v. veteen** ву улэ лэзькыны; **v. tuolille** пукон вылэ лэзькыны; **v. lumeen** лымые выйыны; **v. maan alle** 1) музъем улэ куашканы 2) выжт. му пыр вияны; **v. maahan** музъем вылэ пограны; **v. ajatuksiinsa** выжт. мур малпаськыны, малпа(сько)нъёсад выйыны; **v. uneen** умме усыны
- vaisto**¹ 1. псих. инстинкт 2. (*intuittio*) шёдон(лык); сюлэмшёдон, интуици(я)
- vaistota**⁷⁴ шёдьны, валаны быгатыны; сюлмын шёдьны, [сюлэм] шёдьны *uksipers.*; **hän vaistosi raha** со маке но уродзэ (сюлмыныз) шёдйз, солэн сюлмыз маке но уродзэ шёдйз
- vaitelias**⁴¹ вераськисытэм, -ытэк, (кылтэм-)ымтэм выжт.; (*hiljainen*) чал-чал, шып(ыт); **v. ihmisen** вераськисытэм адями; **istua vaiteliaana** вераськытэк (я. чал-чал) пукыны
- vaiti** чал-чал, шып(ыт), вераськытэк; **olla v.** чал-чал (я. шып) улыны; **ole v.!** чал-чал ул!; **olla v.**
- kuin muuri** ыме вой (я. ву) ёзум кадь улыны (= из борддор кадь шып улыны)
- vaitiolo**¹ чал-чал (я. шып, вераськытэк) ул|он, -эм
- vaiva**⁹ 1. (*vastus, kiusa*) шугъясы-к|он, -ем, шуг; (*huoli*) сюлмась-кон, сюлэмшуг выжт.. йыр висён выжт.; **suurella vaivalla** туж шуген (я. шугъясыкыса); **matkan vaivat** сюресывл сюлмаськонъёс, мынон-ветлонлэн сюлмаськонъёсыз; **olla jillek vaivaksi** кин ке понна сюлэмшуг (я. йыр висён) луны 2. (*kiri*) висем пыр ул|он, -эм, вис|ён, -ем; (*piina*) курадз|он, -ем; сюлэмшуг, лулшуг; **mikä v. sinulla on?** майн висиськод (я. курадзиськод)?
- vaivainen**³⁸ 1. сёсыр(мем); (*heikko*) кынартэм, ёигартэм; **v. ihminen** сёсыр адями 2. (*vähäpäätöinen*) чик ёвёлтэм, мискин; **vaivaiset kymmenen sekuntia** чик ёвёлтэм дас секунд
- vaivalloinen**³⁸ (туж) секыт, жуммытись; **v. potilas** секыт висись; **v. työ** жуммытись уж
- vaivalloisesti** шуген, секытэн, мырдэм; **kulkea v.** секытэн мыныны
- vaivata**⁷³ 1. (*häiritä*) люкетыны (кинлы ке), шугъятыны; (*rasittaa*) курадзытыны; **saako sinua v. hetken** яра-а ёжытак тыныд люкетыны?; **v. itseään työllä** астэ ужен курадзытыны; **v. päättää** **jillak** майн ке сэрэн йырдэ тийяны 2. (*olla vaivana*) курадзыны (маин ке); (*kiusata*) курадзытыны, сюлмаськытыны; **häntä vivaas yskä** со кызонэн курадзё, сое кызон курадзытэ 3. (*alustaa*) ныркыны, лайыны; **v. taikinaa**

- нянь ныркыны
- vaivautua**^{52-j} 1. (*nähdää vaivaa*) курадзыны, сюлмасъкыны; **hän ei vaivautunut edes vastaamaan** со вазыны гинэ но ёз курадзы; **älä vaivaudu** эн сюлмасъкы, сюлэмдэ шуг эн кары 2. (*tulla hämilleen*) кёр/потыны, ёрмыны, ёудыны
- vaivihkaa** лушкем(ен), лўшкемак;
- toimia** v. лушкем ужаны (я. маке карыны); **katsaataa** v. **jhk** кин ке (я. маке) шоры лўшкемак учкыны
- vaivoin** шуген, секытэн, мырдэм(-мырдэм); **raha riitti** v. **elämiseen** коньдон шуген (я. мырдэм) улыны тырме вал
- vaja**⁹ лапас, сарай
- vajaa**¹⁷ кулэс, (тыраз) тырмытымтэ, тыраз (я. быдэсаз) ёвёл *pred.*; **v. maitolasi** тыраз тырмытымтэ ѹёлын стакан; **vajaat sata ihmistä** сюлээс ёжытгес адями
- vajaus**³⁹ 1. (*riuite*) тырмытэ (лу)-он, -эм), кулэс лу|он, -эм, тыраз (я. быдэсаз) луымтэ; **vesiv.** вулэн тырмытээз, ву тырмытэ (луон); **täyttää** v. тырмытээз (я. кулэс луонээз) тырмытыны 2. **ужб.** дефицит, кулэс лу|он, -эм, недостача
- vajavuus**⁴⁰ тырмытэ, тырмытэ, кулэс лу|он, -эм; шек, шеко лу|он, -эм; **ruumiillinen** v. мугор шек; **tiedon** v. тодэтлэн* (я. информацэилэн) тырмыт луымтээз; **ihmisen** v. адямилэн тырбыдэс* (я. совершённой) луымтээз
- vajota**⁷⁴ выйыны; (*painua*) пуксыны (*ксь юрт*); **jalat vajosivat luumeen** пыдъёс лымые выйизы; **talon nurkka on alkanut** v. корка
- сэрег пуксыны кутском ни; **olis-in halunnut** v. **maan alle** выжт. му пыр виясько (я. вияме потэ) ни вал
- vajottaa**^{53-C} выйыны, кыскыны (пушказ), выйись (я. чидатйс-тэм) луыны; **suo** v. нюрвил вые, нюрвилт (мыныку,) пыдъёс выё; **hanki** v. юж уг чидат(ы)
- vakaa**¹⁷ 1. (*horjumaton*) юн, йыг-йыг, йыгмыт; (*stabili*) огсыр, стабильной; **vakaat kädet** юн киос; **v. silta** йыг-йыг (лэсътэм) выж; **vakaat askele(e)t** йыгмыт вамишьёс; **v. valuutta** юн валюта; **v. kehitys** огсыр (я. йыгмыт) азинскон; **v. usko** юн оскон 2. (*rauhallinen*) га́нь-гань, ла́п-лап, йыг-йыг
- vakaamus**³⁹ оск|ет*, -он, убеждение; **uskonnollinen** v. вөсьбур* оскет, религиозной убеждение
- vakava**¹⁰ 1. йён-йён, рос-прос, йыг-йыг; **vakavat kasvot** йён-йён (я. рос-прос) ымныр тус; **v. mies** рос-прос (я. йыг-йыг) воргорон; **ottaa asia vakavalta kannalta** уж борды рос-прос басътйсъкыны 2. (*rahati*) секыт, лек, (туж) начар; **v. rikos** секыт йыруж; **v. sairaus** секыт висён
- vakavamielinen**³⁸ рос-прós, йён-йён, йыг-йыг (малласа лэсътись); **v. mies** рос-прос пиосмурт
- vakavasti** 1. рос-прós, умой-умой, йён-йён; **ottaa asia** v. уж борды рос-прос басътйсъкыны 2. (*rahasti*) секыт, лек, (туж) начар; **sairastua** v. секыт висъыны
- vakavissa(an)** зэмзэ, зэм ик, рос-прós; **oletko vakavissasi?** тон зэмзэ-а озыы малласъкод?
- vakavoitua**^{52-F} йён-йён (я. рос-прós,

йыг-йыг) луыны; **hänen kasvot** **vakavoituivat** солэн ымнырыз йён-йён (тусъем) луиз **vakavius⁴⁰** 1. йён-йён (я. rõs-прós. йыг-йыг) луон, -эм; **kasvojen v.** ымнырлэн йён-йён (тусъем) луэмез 2. (*vakaus*) юн (я. йыгмыт) луон, -эм; (*stabilis*) огсырлык, стабильность **vakiintua^{52-J}** 1. (*tulla käytäntöön*) юнманы, выжаяськыны, (улонэ) пычаны; **vakiintunut tapa** выжаяськем (я. улонэ пычам) сям; **vakiintunut termi** юнмам нимкыл* (я. тéрмин) 2. (*vakaantua*) огсыр (я. стабильной) луыны; (*vakavointua*) йён-йён (я. йыг-йыг) луыны **vakinainen³⁸** ялан + кк.-лэс мк. я. кн. / *teon. t. partis.*, яланлыко*; **v. asuinpaikka** ялан улон инты; **v. työsuhde** яланлыко уж, ялан ужан кусыпьёс (я. отношениос); (*työvuodet*) ялан ужам стаж **vakio³** 1. мн. мат., физ. константа 2. тн. яланлыко*, вошьяськисьтэм; стандарт(о) **vakka^{9-A}** куды **vakoo^{1-D}** борозда **vakoilija¹²** шпион, (лушкем) агент, разведчик **vakolla⁶⁷** шпионить карыны, шпионажен вырыны **vakuus⁴⁰** залог; обеспечение; залад; **maksaa v.** залог тырыны (я. сётыны); **vakuutta vastaan** залог сётыса (я. тырыса), залоглы пумит **vakuuttaa^{53-C}** 1. (*esittää pitävän paikkansa*) оскытыны (турттыны), зэм (ик) шуыса вераны (турттыны); **hän vakuutti olevansa sytön** со янгыш ёвёл шуыса оскытыны турттиз; **v. jillek rakkauttaan**

кинлы ке зэм ик ярати́сько шуыса вераны турттыны 2. (*saada uskomaan*) оскетаны*, оскытыны (турттыны), убеждать карыны; (*olla vakuuttava*) оскето* (я. юн оскымон) луыны; **tutkimustulos ei vakuuta ketään** эскеронлэн результа́тъёсыз нокинэ но уг оскетало (я. убеждать уг каро) 3. (*tehdä vakuutussopimus*) утетаны*, страховать карыны; **v. talo** юртъerez утетаны (я. страховать карыны); **v. itsensä** утетаськыны*, страховаться [-цца] кариськыны **vakuuttava¹⁰** оскето*, юн оскымон, убедительной; осконо кадь; **v. todiste** оскето аргумент; **vakuuttavat sanat** юн оскымон кыльёс **vakuutus³⁹** 1. (*painokas lupaus*) *оскета|н, -м, оскытыны турт|он, -эм; оскет*, убеждение 2. (*vakuutussopimus*) *утета|н, -м, страховывать кар|он, -ем*; **ottaa v.** утетаны, страховать карыны; **vakuutusmaksut** утет(ан) тыронъёс; чит. > **vakuuttaa** 3. (*vakuutuskirja*) утет*, страховка, утетан* (я. страховой) полис **vala⁹** сётэм кыл, клятва; анткыл*. присяга; **vannoa v.** анткыл сётыны **valaa⁵⁶** 1. кисьтыны, -каны; пылатыны; **v. vettä** ву кисьтыны; вуэн пылатыны 2. *tex.* кисьтыны (*андан, бетон но мк.*), (кабе) кисьтыса лэстыны; **patsas on valettu pronssiin** синпелет* (я. памятник) бронзалэс кисьтэмэн **valaisin³³** светильник, лампа **valaista⁶⁶** 1. югдытыны, югыт карыны; **v. tietä taskulampulla** сюресэ фонáрикен югыт карыны;

- aurinko valaisi vuorten huiput** шунды гурезь йыльёсты югдит². *выжт.* валамон карыны; (яркыт) возьматыны, иллюстрйровать карыны
- valaistus**³⁹ югдит|он, -эм, югыт кар|он, -ем; (*valo*) югыт, тыл; **sähkö** v. электротылын югдитон; **rakennusten** v. юртъёсты югдитон
- valamiehistö**² оғъясь. кыл сётэм суд кенешчиос*, присяжной заседательёс
- valas**⁴¹ зоол. кит; **valaan hetula** китлэн “мыйыкез”
- valehdella**^{67-F} алдаськыны, пёяськыны, эрекчаськыны *intr.*; алдаса вераны; **hän valehteli ikänsä** со арлыздээ алдаса вераз
- valehtelija**¹² алдаськись, пёяськись, пёочи, эрекчи
- valepuku**^{1-M} пörtмаськон (я. юри дйсяськын) дйсь(кут); **mies naisen valepuvussa** юри нылкышно дйсякутэн дйсяськем пиосмурт
- valhe**⁴⁸ алдаськ|он, -ем, пёяськ|он, -ем, эрекчаськ|он, -ем; (*röty*) даур, токма; **lasketella valheita** алдаськыны, алдаськыса вераськыны; **saada jk kiinni valheesta** кинлэс ке алдаськемзэ шарайны; **onko se totta vai valhetta?** зэм-а со, даур-а?
- valikoida**⁶² бырыны, бырыйсыкыны *intr.*; сортировать карыны; v. **hedelmistä parhaat** сámой умойёссэ емышьёсты бырыны; **valikoiva ostaja** бырыйсыкись (я. бырыйсыкыны яратйсь) басьяськись
- valikoima**¹⁰ 1. быръет*, -ён, ассортимент; номенклатура; **laaja tavarav**. вузъёслэн паськыт быръетсы 2. (*valikoitu joukko*) бичет, коллéкци(я) [-л-]; (*antologia*) антолóги(я); v. **runoja** быръем кылбуръёс
- valimo**² (металл [-л]) кисьтонни; (*tehdas myös*) литéйной завод; (*työraja myös*) литéйной цех
- valinnainen**³⁸ эркын быръёно, -йыса, факультатив(ной); (*vaihtoehtoinen*) бырыйны луоно, альтернатив(ной) [-тэ-]
- valinta**^{9-J} быръён, -ем; **valinnan mahdollisuutta ei ole** бырыйны луонлык ёвöl; **luonnonv.** биол. инкуазын ас эрказ бырыйсыкон, инкуазысь естéственной отбор; **ehdokkaissa oli valinnan varaa** кандидатъёс пёлын бырыймон муртъёс трос вал
- valintamyymälä**¹² бырыйсыкон (я. ачид быръён) вузкаронни*, универсам
- valio**³ экстра; сámой устоез (мурт); быръем мурт; **tieteen valiot** тодосысь* (я. наýкасы) сámой устоосыз (муртъёс); **urheilijoiden valiot** спортысь элита
- valiokunta**^{10-J} юри*, комиссия(я)
- valistaa**⁵³ тодон-валан (я. тодонъёс) сётыны (*кинлы ke*), югдитыны *выжт.*; v. **kuluttajia heidän oikeuksistaan** пайдаяськисьёллы* (я. потребительёллы) правооссы сярысь тодон-валан сётыны
- valistua** тодон-валан (я. тодонъёс) басьтыны, югдитскыны *выжт.*
- valistus**³⁹ 1. (*valistaminen*) тодон-валан (я. тодонъёс) сёт|он, -эм, югдит|он, -эм *выжт.* 2. (*valistuminen*) тодон-валан (я. тодонъёс) басьт|он, -эм, югдитск|он, -ем *выжт.*; **valistuksen aika** ист. Югдитскон* (я. Просвещение) в-

- кыт
- valistusaika**^{9-D} ист. Югдытскон*
(я. Просвещение) вакыт
- valita**⁶⁹ бýрыны; **v. kansanedustajaksi** депутатат бýрыны; **v. ruhelinnumero** телефон нóмер бичаны (я. зýбылыны)
- valitettavasti** жаляса верано (луэ); **v. en ehdi tulla** жаляса верано, мон лыктыны уг ваньмы
- valitsija**¹² бýрыйис; **presidentin valitsijat** президент(эз) бýрыйисъёс
- valittaa**^{53-C} 1. жожтйськыны; (*rui-kuttaa*) ёурыны, нёръяны; (*vaiker-taa*) жуштыны; **v. säätä** куазь вылэ (я. пумысен) жожтйськыны, куазь урод шуыса ёурыны (я. жожтйськыны) 2. (*kannella*) жожтйськыны, урттылйськыны, чагиськыны; **юр. жожтйськон** (я. апелляция [-л-]) сётыны, апеллировать [-л-] карыны; **v. naapuristaan** бускелед вылэ урттылйськыны (я. жожтйськон сётыны) 3. (*pahoitella*) жаляны, [кóт] жож луны *yksipers.*, оп-кельны (make каремись, карем понна); **valitan tapahtunutta** мынным жаль, озы луиз шуыса; мынам кóты жож, озы луиз шуыса
- valittaja**¹⁰ 1. ёур|ись, -ы, нёръясь, жожтйськыса улйись 2. (*kantelija*) урттылйськись, чагиськись, жожтйськись; **юр. жожтйськон** (я. апелляция [-л-]) сёйтись (мурт)
- valitus**³⁹ 1. жожтйськ|он, -ем; (*rui-kutus*) ёур|он, -ем, нёръя|н, -м; (*vaikertaminen*) жушт|он, -эм 2. (*kantelu*) жожтйськ|он, -ем, урттылйськ|он, -ем, чагиськ|он, -ем; **tehdä v.** жожтйськон сётыны, чагиськыны; *ürit.* > **valittaa 1-2**
3. **юр. жожтйськон** (сётон), обжáлование, апелляци(я) [-л-]
- valjaat**⁴¹ тр. л. сиес тýрлык, кыткет; **panna hevonen valjaisiin** вал(эз) кыткыны; **riisua (t. päästää) hevonen valjaista** валэз юс-кыны; **hevonen pääsi irti valjais-ta** вал юскиккиз
- valjakko**^{4-A} кыткет (*kytkem dödby, urobo*); **hevosten pariv.** кыткем пар вальёс, пар вал кыткет
- valjastaa**⁵³ кыткыны; **v. hevonен kärryjen eteen** валэз повóзкае кыткыны
- valjeta**^{72-L} 1. (*kirkastua*) югдыны, югыт луны, югыт|омыны, -аны; **aamu valkenee jo** (куазь) югдэни; **taivaanranta valkenee** инвис югытоме 2. *выжт.*: **hänен elämän-sä alkoi v.** солэн улонэз тупатсыны (я. шонераны) кутскиз; **yhtäkiä minulle valkeni** шóдтэк шорысъ йырам шуккиз
- valkaista**⁶⁶ тóдь-тóдь (я. юг-юг) карыны; (*auringossa*) гужатыны; (*maalaamalla*) тóдь(ы)маны; **v. palttinaa** дэра гужатыны
- valkea**¹⁵ 1. тн. тóдьы, югыт; **v. laka-na** тóдьы простиия (я. валес шобыр); **valkeat kesäöt** югыт уйёс 2. мн. (*tuli*) тыл
- valkeus**⁴⁰ 1. (*valkoisuus*) тóдьы-лык; **valkeutta hohtava lumi** юг-юг (тóдьы) пиштись лымы 2. (*valo*) югыт(лык)
- valkoinen**³⁸ тóдьы; **valkoiset ham-paat** тóдьы пиньёс; **v. leipä** тóдьы нянь; **maalata valkoiseksi** тóдь-(ы)маны, тóдьыен буяны; **tahrata valkoiseen** тóдь(ы)маны, тóдьыен наштаны; **tahraantua valkoi-seen** тóдь(ы)маськыны, тóдьыен наштаськыны

- valkokaarti**⁵ ист. тёдьыос
valkokangas^{41-G} экран (ксь кино-
 театрын); **valkokankaan tähdet**
 выжт. экраныс кизилиос, кино-
 кизилос
valkosipuli⁶ бот. чеснок, кумыз;
täällä haisee valkosipulilta татын
 чеснок зын
valkovenäjä¹⁰ белорус кыл
Valko-Venäjä¹⁰ геогр. Беларусь,
 Белоруссия
valkovenäläinen³⁸ 1. тн. белорус,
 Беларусысын, Белоруссынын 2.
 мн. белорус, (*naishenkilö myös*)
 белоруска
valkoviini⁵ тёдьы (кишно) вина
valkovuokko^{1-A} бот. кечсин (*Anemone nemorosa*)
valkuainen³⁸ 1. курегпуз тёдьы,
 -мет* 2. мн. > **valkuaisaine** 3.
 анат. (*silmän*) синтёдьы
valkuaisaine⁴⁸ биол.. хим. белок,
 тёдьмет*, протеин [-тэ-]
vallan (*täysin*) чылкак, кóпак, бы-
 дэсак; (*oikein*) туж; **olet v. kalpea**
 тон чылкак кóдэктэмын
vallankaapaus³⁹ тóрлык киултон*,
 кун переворот, путч
vallankumous³⁹ революци(я)
vallata^{73-I} 1. бастыны (кужмысъ,
 вормыса), киултыны; **v. linnoi-
 tus** крепостез бастыны 2.
 выжт.: **hänet valtasi kauhu** со-
 лэсси сюлэмээ кышкан тырмытйз
 (я. бастьйз); **minut valtasi ilo**
 монэ шумпотон пачылмытйз
vallaton^{34-C} лякыттэм, укыттэм,
 шаян; **v. poika** лякыттэм (я. ша-
 ян) пияш; **v. ilonpito** лякыттэм
 (я. тупыттэм) шулдырыяськон
valli⁵ вал (музъемлэсъ); (*penger*)
 насыпь, мудэт (ксь сюрес ду-
 рысъ)
- vallita**⁶⁹ 1. (*olla vallalla*) луыны,
 тырмытыны, бастыны; **hiljai-
 suus vallitsi salissa** залын чал-чал
 луиз, залэз шыптылык тырмы-
 тийз 2. (*olla vallitsevana*) тростес
 луыны, вормыны, кузёясыкыны
 выжт., доминировать карыны;
punainen väri vallitsee matossa
 ковёрлэн горд буёлэз тростес
 (луэ)
vallitseva¹⁰ 1. (*vallalla oleva*) кыл-
 дэм, алиез; **vallitseissa oloissa**
 кылдэм югдурын (я. условио-
 сын) 2. (*vallitsevana oleva*) тростес
 луись, кузёясыкись выжт.,
 доминировать карись; **v. ominai-
 suus** биол. кужмоеz (я. кузёяс-
 кись) тодмет, доминировать
 карись признак
valloitaa^{53-C} 1. (ожмаськыса) бась-
 тыны, киултыны; **valloitettu**
kaupunki ожмаськыса бастэм
 кар 2. выжт. вормыны, асэсты-
 ны, освóить карыны; **avaruuden**
valloitaminen инсбóрез* (я. кóс-
 мосэз) асэстон
valloitava¹⁰ йыр поромымон (я. бे-
 рытскимон) (чебер, умой но
 мк.), туж синмаськымон, -тись;
v. pikkutyttö туж синмаськымон
 пичи ныл
valmennus³⁹ дася|н, -м (дышиетон);
 спорт. *ou* тренировать карон,
 -ем, тренировка; **hän on saanut**
hyvän valmennuksen солэн да-
 сясыкемез умой, со умой дася-
 мын; **uimareiden v.** уясыёсты
 дасян (я. тренировать карон);
urheiluv. спорт(ивной) трени-
 ровка
valmentaa^{54-J} дасяны (дышиетыны);
 спорт. *ou* тренировать карыны
valmentaja¹⁰ спорт. трéнер

valmis⁴¹ дась; **olen v. lähtemäään** мон мыныны дась; **olla valmiina** дась луыны; **saada työ valmiiksi** ужез лэсътыса быдтыны (я. вуттыны)

valmistaa⁵³ 1. (*tehdä*) лэсътыны; (*tuottaa*) (лэсътыны-)поттыны; **v. käsin** киын лэсътыны; **tehdas** **v. koneita** завод станокъёс (лэсътэ-)поттэ 2. (*ruokaa*) лэсътыны, пёраны; (*keitää*) пёзытыны; **v. ruokaa** сиён лэсътыны; **v. keittoa** шыд пёзытыны 3. (*valmentaa*) дасяны (кинэ ке марлы ке)

valmistaja¹⁰ лэсътийс; (*tuottaja*) (лэсътийс-)поттись

valmistautua^{52-F} дасяськыны; **v. lähtöön** мыныны (я. кошкыны) дасяськыны; **v. tentiin** экзаменлы дасяськыны

valmistella⁶⁷ дасяськыны (малы ке), дасяны, дасяса улыны; **v. häitä** сюанлы дасяськыны

valmistua³² 1. (*tulla valmiaksi*) вуыны, дась (я. лэсътэмын) луыны; **rakennus valmistui puolessa vuodessa** юрт ёыны арсын лэсътэмын вал; **ruoka on valmistumassa** сиён вуымтэ (я. дась ёвёл) на 2. (*suorittaa tutkinto*) йылпумъяны, быдтыны (дышетскыса); **v. yliopistosta** университетэз йылпумъяны; **v. opettajaksi** дышетийс луыны (дышетскондэ быдтыса)

valmius⁴⁰ дасылык, дась лу|он, -эм **valo¹** югыт; (*valaisimen tms. sätely*) тыл; **auringon v.** шундылэн югытэз; **näyttää valoa** югдытыны, югыт карыны; **lampun valossa** лампалэн югытаз; **syyttää v.** тыл жуатыны; **sammuttaa v.** тылэз кысыны; **tieteen valossa**

выжт. тодос* (я. наўка) ласянь **valoisa¹⁰** 1. югыт, сайкыт; **v. huone** югыт кóмнатá; **v. yö** югыт уй; **aivan v.** юг-юг, туж югыт 2. выжт. (*iloinen*) сайкыт, капчи, югыт; **v. luonne** сайкыт сюлэм (я. лулпуш); **v. tulevaisuus** югыт (я. шудо) азъланысь улон **valokorio³** фотокóпи(я) **valokuva¹⁰** туспуктэм*, фотографи(я), фóто риhek.; **ottaa valokuvia jstak** мае ке туспуктыны* (я. фотографировать карыны), малэс ке туссэ пуктыны; **käydä valokuvassa** тустэ пуктыны, (фотогráfie) пуксыны, фотографи́роваться [-цца] кариськыны **valokuvaaja¹⁰** туспуктись*, фотóграф **valokuvata⁷³** тýспуктыны*, фотографи́ровать (я. снимать) карыны **valokuvausliike^{48-A}** туспуктонни*, фотоателье [-тэ-] **valomainos³⁹** јуась ушъян-чектон* (я. реклáма) **valomerkki^{5-A}** тыл сигнал **valonheitin³³** прожéктор **valopilkku^{1-A}** выжт. оскон (тыл) гизы; **maalivahti oli joukkueen ainova v.** капка возьмась комáндалэн оғназ оскон тылгизыыеz вал **valottaa^{53-C}** 1. *фото., кино.* югдытыны, экспонíровать карыны 2. выжт. возьматыны, усътыны, валэктыса сётыны; **v. aihetta hyvin** тéмаез умой возьматыны (я. усътыны) **valpas^{41-B}** сак; **v. katse** сак учкем, лэчыт син; **v. vahtikoiraa** сак возьмаськись пуны; **olla v.** сак

- луыны
valpastua⁵² сак карисъкыны (я. луыны)
valssata⁷³ тех. нүйтыны (*көсөртэз*), вальцевать карыны
valssi⁵ муз. вальс
valta⁹⁻¹ 1. тёрлык*, власть; (*toimiv.*) эрикрад*, право, правомочие;
olla vallassa тёрлыкын (я. властыны) луыны (я. пукыны); **päästää valtaan** властие выуны; **hän joutui kauhun valtaan** выжт. со-лэсь лулзэ-мугорзэ бýдесаќ кышкан басьтиз 2. (*valtakunta*) кун, госудárство; держáва 3. (*vallan edustajat*) тёрлык*, властьёс; **julkisen vallan edusta-ja** нимлыко тёрлыклэн тунсык-муртэз*, официálной власть-лэн представítелез
valtaistuin³³ престол; трон
valtakiel²⁶ тужгес но вöлмем кыл
valtakirja⁹ 1. оскисъкон*, довéрен-ность; **saada rahaa valtakirjalla** оскисъконъя (я. довéренность) конъдон басьтыны 2. (*mandaat-ti*) мандат
valtakunnallinen³⁸ кун, госудárст-венной; **v. järjestö** кун организацíя(я)
valtakunta^{10-J} кун, госудárство; держáва
valtameri²⁴ океан
valtatie¹⁹ шоссе [-ссэ]. бадзым сю-рес, тракт
valtava¹⁰ пўмтэм бадзым, маке бýдза, пумтэм-йылтэм; **v. menestys** пўмтэм бадзым вормон (я. успех)
valtavirta^{9-K} бадзым (я. валтйс) шур, кам *vanh.*
valtias⁴¹ ёем. вылл ст. кузё(-атай), властелин, господин; (*tsaari*)
- эксéй, царь, государь
valtiatar^{32-C} вылл ст. кузё(-анай), властительница, госпожа; гос-дáрыня
valtikka^{14-A} скýпéтр
valtimo² анат. артéри(я) [-тэ-]; (*ve-risuoni*) вирсэр; (*pulssi*) виртэт-чан*, пульс; **tunnustella jnk valtimoa** кинлэсь ке виртэтчанзэ (я. пульссэ) эскерыны
valtio³ кун, госудárство; **valtion omaisuus** кун ваньбур (я. ась-ет*); **valtion salaisuus** кун луш-кес* (я. тайна); **valtion virkamies** кун интуужчи*, чинóвник; **valtion kustannuksella** кун четын **valtiokoneisto**² кун (я. госудárст-венной) аппарат [-п-]
valtiollinen³⁸ кун(лэн), госудárст-венной; **valtiolliset vaalit** кун быръёнъёс
valtioneuvosto² Кун Кенеш (*Фин-ляндилэн*); кивалтэт*, ми-нийстрéслэн кабинеты
valtiopäivät¹⁰ тр. л. 1. (*eduskunnan istuntokausi*) парламентлэн сéс-сиез 2. (*parlamentti*) парламент; ист. сейм
valtiotiede⁴⁸ кунтодос*, госудárст-во сярысь наўка; мер тодос(ъ-ёс)*, общéственной наўкаос; полýтик (я. политической) наўкаос
valtiovalta^{9-I} кун тёрлык*, госу-дáрственной власть
valtiovarainministeri⁶ конъдон-буръя* удыстöро*, финансъёсъя министр
valtti^{5-C} кóзырь
valtuus⁴⁰ ужоскет*, полномочие; **kansanedustajan valtuudet** де-путат ужоскетъёс
valtuuskunta^{10-J} делегáци(я)

valtuusto² тунсыкьюрт*, предсвятительство; **kaupunginv.** муниципал тунсыкьюрт (я. предсвятительство), карлэн представительствоеэз

valtuutettu^{1-C} ужоскетчи*, ужоскет басътэм мурт*, уполномоченой; биръемчи*, делегат

valtuuttaa^{53-C} ужоскет* (я. полномохиос) сётыны, уполномочить карыны

valua⁵² 1. вияны; (*pienenä norona, hitaasti*) ёзаны; (*virrata*) бызыны, кошкыны (*vy, шур ссы*); **куунелеет valuvat** синвуос вияло; **вери valuu** вир вия (я. потэ); **v. vir-tanaan** жаль вияны; биръясъкысаик кошкыны 2. (*liukua*) уллань лэзъкыны, куашканы (ксь штахи)

valuttaa^{53-C} виятыны, лэзыны (ксь *vy*); (*pienenä norona, hitaasti*) ёзатыны; **v. vettä hanasta** кранысь ву лэзыны (я. виятыны); **v. keitetyt makaronit lävikössä** пойзтэм макаронысь вузэ дуршлаге поныса ёзатыны (я. виятыны)

valuutta^{9-C} валюта; **valuutan vaihdettavuus** валюталэн конвертыйруемостез

valvatti^{5-C} бот. кечйёны, -йёл (*osot*) (*Sonchus*)

valveutua^{52-F} сайканы *выжт.*, мылó-кыдó (я. активизироваться [-цца]) карисъкыны; (*alkaa tiedostaa*) валаны кутскины, сознательной луыны; **valveutunut nuoriso** сайкам (я. мылó-кыдó карисъкем) егит калык

valvoa⁵² 1. (*olla hereillä*) [ёвёл] изыны, изытэк улыны; **vieläkö sinä valvot?** али но-а уд на изись-

ки 2. (*tarkkailla*) чакланы(-эскерыны), чакласа (я. эскерыса) улыны; (*kontrolloida*) эскерыны чакланы; (*pitää huolta työs*) сюлмасъкыны (*кин ке понна*); **raken-nustyötä valvoo insinööri** пуктыйскон ужъёсты инженер чакла; **v. lapsia** нылпиости чакланы (я. эскерыса улыны), нылпиос понна сюлмасъкыны

valvoja¹⁰ чакласы(-эскерись), наблюдатель; (*kontrolloija*) эскерись чаклась, контролёр; инспéктор

vamma⁹ травма, вöсь луэм, шуккисъкем; сöсырмем; **palov.** суткыса кылдэм травма; **sielun v.** психической травма, лулпуш вöсь луэм; **hän sai vamman jal-kaansa** со пыдзэ шуккиз (я. вöсь карииз, сöсыртйз)

vammainen³⁸ 1. тн. вöсь карем (я. луэм), шуккисъкем; сöсыр(мем); **v. ihmisen** сöсыр адями 2. мн. сöсыр (мурт), ёлексы, инвалид

vamautua^{52-F} сöсырмыны; ёлексы (я. инвалид) луыны

vampyri⁶ миф. убир, вампир

vana⁹ 1. зар. (*vanavesi*) кильвáтер [-тэ-] 2. (*juova*) чурин (я. гожмин) пыты; **etanan limainen v.** куалялюльылэн чурин (кылем) тяпылес пытыыеz 3. бот. гумы; **voikukan v.** пуныжильылэн (я. одувáнчиклэн) гумыеz

vaneri⁶ фанérá

vangita⁶⁹ 1. пытсэтаны*, арестовать карыны 2. (*ottaa kiinni*) кутыны, кырмыны 3. *выжт.* бордазкыскины, йырез берыктыны

vanha⁹ 1. (*iäkäs*) пересь, мёйы; **v. mummo** пересь песянай; **hän on minua vanhempi** со мынэсътым мёйыгес (я. бадзымгес) 2. (*esine*,

- asia*) вуж; (*ammoinen*) кемала, кемалась луэм; **v. kirkko** вуж черк; **v. rakkaus** кемала (я. азывыл) яратон; **v. tapahtuma** кемала (я. кемалась луэм) учыр 3. (*vuotta vanha*) арес; (*elottomista substantiiveista*) ар; (*ikäinen*) аресъем; аръем; **kuinka v.** күдбидзя, ма бидзя? (*арлыдыз ссы*), кёня арес?; **kuinka v. olet?** кёня тыныд арес? **minä olen 44 vuotta** **v.** мыным 44 арес?; **kuinka v. tämä talo on?** кёня ар ни та коркалы?; **tämä talo on noin sata vuotta vanha** та коркалы ог сю ар ни; **vuoden v. lapsi** (одиг) аресъем нылпи; **kolmen vuoden v. tytö** куинь аресъем нылаш; **kuukauden v. vauva** толэзьем нуны **vanhainkoti**^{5-F} пересъёслэн юртсы, пересъёслы юрт **vanhanaikainen**³⁸ вашкала, валляла, -на; (*vanhentunut*) вуж(мем) (модаё); **vanhanaikaiset kengät** вашкала (я. вуж модаё) пыдкутчан **vanhapiika**^{9-D} вер. кыжмем (я. бызытык кылем) ныл **vanhemmat**^{16-H} **тр. л.** анай-атай, мумы-айы, -бубы, мемей-дядяй; **vanhempani** анай-атае, мумиайи, муми-буби, мемей-дядяе; **vanhempieni luona** анай-атае дорын **vanhemi**^{16-H} **1.** ёшт. степень > **vanha** **2.** бадзым(ез) (*арлыдъя*); **v. sisar** апай (*бадзымез сестра*); **v. veli** агай (*бадзымез брат*); **vanhemman veljeni kanssa** агаеным ёш **vanhentaa**^{54-J} пересъмытыны, мёймытыны **vanhentua**^{52-J} **1.** (*ihminen, eläin*) пе- ресъмыны, мёймыны **2.** (*asia, esine*) вужмыны **vanhin**³⁶ **1.** ортчыт ёшт. степень: сáмой бадзымез (*арлыдъя*); сáмой пересез (я. мёйыез) **2.** **мк.** тёро, стáроста; старéйшина; **kylänv.** гурт тёро **vanhoillinen**³⁸ консервати́в(ной) **vanhus**³⁹ **1.** пересь, мёйы мурт; **reipas v.** задор пересь **2.:** **vanhuksset** **тр. л.** пересъёс (*анай-атай ссы*) **vanilja**¹³ **1.** бот., нöр. ваниль **2.** (*keinotekoinen vanilliini*) ванилин **vankeus**⁴⁰ **1.** эриктэм лу|он, -эм (я. ул|он, -эм); (*sotav.*) плен **2.** (*rangaistusv.*) пытсэтын* (я. заключениын) ул|он, -эм, заключение **vanki**^{5-G} **1.** плéнной, плен сюрем мурт; **ottaa vangaksi** пленэ басьтыны; **joutua vangiksi** пленэ сюрыны (я. шедыны); **olla vankina** пленын улыны **2.** (*rangaistusv.*) пытсэтам мурт*, заключённой **vankila**¹² пытсэт*, тюрьма **vankka**^{9-A} **1.** зол, юн; (*vahva myös*) кужмо; (*vanterra myös*) лапкес, таза (мугоро); **pieni mutta v. hevonnen** пичи ке но, зол (я. кужмо) вал; **v. vartalo** лапкес (я. таза) мугор; **v. ateria** тыр (я. кёттыро) сиён; **v. sumu** нап бус **2.** (*vakaan*) юн, зол, йыгмыт; **hänellä on v. asema** солэн юн инлыкез* (я. положениез) **vankkurit**⁶ **тр. л.** уробо, тарантас **vannas**^{41-J} **1.** (*auran*) амезь (*герылэн музьемез вандйись люкетээз*) **2.** зар. штёвень (корабильян юн люкетъёсыз – нырыз но берыз); **laivan vantaat** корáблълэн штёвеньёсыз **vanne**^{48-J} **1.** (*pyörän*) обод; **pyörän v.** пит(ы)ран (я. колёса) обод **2.**

(esim. *tynnyrin*) эгес; **tynnyrin vanteet** бекче эгесъёс 3. спорт. эгес, обруч
vannoa⁵² кыл сётыны (одно ик быдэстон вылысь); **v. kostoa (t. kostavansa)** пунэмзэ берыктыны (я. берыкто шуыса) кыл сётыны; **v. vala** клятва сётыны; (esim. *sota-palveluksessa*) присяга сётыны
vanttera¹¹ (таза) мугоро, юн мугоро; (*tanakka myös*) лапкес; **v. mies** (таза) мугоро воргорон
vanu¹ вата, мамык
vanua⁵² 1. (*kutistua*) шымырсыны, пуксыны (ыж гон дайс ccb); (*huoriua*) гынмыны 2. (*venyä*) кыстийськыны, нуйтийськыны; **pitkksi vanuneet neulepuseron hihat** джемперлэн кузь кыстийском саесъёсыз
vanukas^{41-A} нöр. пудинг
vanuttaa^{53-C} 1. (*villaa*) гындыны, гынмытыны; **v. huovikkaat** сапег гындыны 2. (*taikinaa*) бугортыйны, погыльтыны, лайны (ыльняnez)
vapa^{9-E} (*ongen*) визнан ньёр (я. шач|а, -ы); (*pitkä keppi*) ньёр, кузь боды, шач|а, -ы
vapa¹⁷ эрико, эркин; **v. ihminen** эрико адями; **kaksi vapaata päivää** кык эркин (я. шутэтскон) нунал; **olla v.** эрико (я. эркин) луыны; (*ajan puolesta myös*) ваньмыны; **tänä iltana en ole v.** туннэ жыт уг ваньмиськы; **v. hengitys** эркин шокан; **v. lehdistö** эркин пресса; **vapaat vaalit** эркин бырьёнъёс; **päästää vapaalle jalle** выжт. эрике лэзыны (пытсэтысь); **v. paikka** эрико (я. буш инты; **v. pääsy** эркин (я. дунтэк) пырон

vapaa-aika^{9-D} ваньмон (я. шутэтскон) дыр; (*päivä*) шутэтскон нунал; **vapaa-aikoinaan** ваньмон дыръя; **vapaa-ajan vaatteet** шутэтскон нуналлы дйськут
varaaehtoinen³⁸ 1. тн. ас мылкыдъя, ас мылкыд каремъя + кк.-лэсъ мн. я. кн. / teonn. t. partis., добровольной; **v. toiminta** ас мылкыдъя ужан-вырон* (я. дёятельность) 2. мн. асмылкыдчи*, доброволец; волонтёр
varaaehtoisesti ас мылкыдъя, -ын, ас мылкыд каремъя, -ен, добро-вольно
vapaahetto^{1-C} спорт. штрафной (лэзэн я. сётон) (баскетболын, гандболын)
vapaamielinen³⁸ 1. тн. эркин мал-паськись; либерал(ьной) 2. мн. либерал
vapaarotku¹ спорт. эркин чыжон; **suora v.** штрафной (чыжон) (футболын)
vapaarpäivä¹⁰ шутэтскон нунал, выходной; отгул
vapaasti эркин; эркинák; **käyttäytää v.** астэ эркин возыны; **hengittää v.** эркин шоканы
vapahtaja¹⁰ вöсъ. Мозмытись (Христос ccb)
vapaus⁴⁰ эрик; **sananv.** кыллы эрик; **taistelu vapauden puolesta** эрик понна нюръяськон; **päästää vapautteen** эрике лэзыны, мозмытыны
vapaustaistelu² эрик понна нюръяськон
vapauttaa^{53-C} мозмытыны, (эрике) лэзыны; **v. jk virastaan** кинэ ке должностезлэсъ (я. должностысыз) мозмытыны; **v. vanki** заключённоэз мозмытыны (я.

- эрике лэзыны); **v. lintu häkistä** тылобурдоез четлыкысътыз (kyre) лэзыны; **v. hinnat** ужб. дунъёсты эркын карыны; **vapa-uttava tuomio** юр. шонере поттись пумкыл*, оправдательной приговор
- vapautua**^{52-F} мозм(ытск)ыны, эрико (я. эркын) луыны; (*ajan riolesta myös*) ваньмыны (кутскыны); **v. vankeudesta** пленысь (я. заключёнись) мозмыны; **v. vankilasta** тюрьмась потыны (я. мозмытскины)
- vapista**⁶⁶ куалекъяны, дырекъяны, сэзъясыкыны; **kädet vapisevat** киос куалекъяло; **v. kylmästä** кезытлэс (я. кынмемен) куалекъяны; **v. kauttaaltaan** вань мугорын сэзъясыкыны
- vapisuttaa**^{53-C} куалекъятыны, сэзъяны *yksipers.*; куалекъяны, дырекъяны, сэзъясыкыны; **pelko vapisutti häntä** кышкаса со куалекъяны кутскиз, кышкаменыз сое сэзъяны кутскиз
- vappu**^{1-B} Первомай
- vappuaatto**^{1-C} Первомайлэс азъло нунал, Первомай жыт
- vara**⁹ 1. запас; резерв; **talven varaksi** толлы запас 2. > **varat**
- varajohtaja**¹⁰ директорлэн вошти-сез (я. заместитеlez)
- varakas**^{41-A} конъдоно, уксёё, вань буро; **v. liikemies** конъдоно ужбергатийс
- varalla** запас(ын), резервын; **hän pitää aina lääkettä** v. со котьку запас эмъюм возылйз
- varallisuus**⁴⁰ ваньбур(ет*), состоя-ние; **varallisuuden verottaminen** ваньбур понна выт* (я. налог) тырытон
- varamies**⁴² воштись (мурт), замес-титель; дублёр; *спорт.* запас шудйись
- varanto**^{1-J} 1. эк. (*rahasto*) ваньбу-рет* (уксё ваньбур), фонд; **varannot** тр. л. запасъёс, резервъёс; конъдон(бур*); **valuuttav.** валюта(я) ваньбурут (я. фонд)
2. ит. пул (*модем итон система*)
- vararehitori**⁶ прорéктор
- vararikko**^{1-A} ваньбурут* куашка|н, -м, банкротство; **tehdä v.** вань-буруттэ куашкатыны, обанкрó-титься [-цца] карисъкыны; **yritys on vararikon partaalla** пред-приятие (я. ваньбурут) куашкан калэ вуэмьын; **vararikon tehnyt, vararikkoon joutunut (t. mennyt)** банкрот, ваньбурутсэ куашка-тэм мурт
- varas**^{41-D} лушкас(кись), вор; **tasku-varas** кисысь лушкасъкись; **arvoesine joutui varkaiden käsiin** дуно арбери лушкасъкисъёс кие сюриз
- varastaa**⁵³ лушканы, лушкасъкы-ны *intr.*; **v. auto** машина(ез) луш-каны
- varasto**² 1. (*varat*) запас; фонд; **kerätä varastoon** запас карыны (я. люканы); **ostaa kahvia varastoon** запас(лы) кофе басьтыны; **sienemvarastot** кидыс фонд 2. (*ra-kennus*) склад, бáза; запас; (*huone myös*) тырисъконни; (*säilytys-paikka*) возённи, хранылище
- varat**⁹ тр. л. конъдон(бур*), фи-нансъёс; (*resurssit*) ванёс(ъёс)*, ресурсъёс; ужб. активъёс, вань-бурут*, фондъёс; **valtion v.** кун конъдонбур (я. срёдствоос, ре-сурсъёс); **myöntää varoja jhk** марлы ке конъдон висъяны; **elää**

yli varojensa конъондэ мултэс троc быдтыса улыны; **v. ja velat bүх.** актив но пассив

varata⁷³ 1. (*hankkia*) дасяны, запасыны, -тыны; **v. talveksi polttopuita** тол(алтэ)лы пу дасяны 2. (*tilata*) заказтыны; бронировать карыны; **v. huone hotellista** гостиницаясь номер бронировать карыны; **paikka on varattu** тиintы басьтэмын (я. буш ёвёл) ни; **v. itselleen lääkärin (vastaanotto)** врач доры гожтиськны 3. (*jättää itselleen*) запас (я. резерв) кельтыны; **v. itselleen aikaa** аслыд (запас) дыр кельтыны; **v. jillek tilaisuus** кинлы ке луонлык сётыны 4. *физ., тех.* аккумулировать [акумл-] карыны, люканы; (*ladata*) (зарядзэ) тырмытыны, зарядить карыны

varaton^{34-С} конъондонтэм, уксётэм, ваньбуртэм

varaus³⁹ 1. (*hankinta*) дася|н, -м, запаса|н, -м, запаст|он, -эм 2. (*tilata*) заказт|он, -эм; заказ; бронировать кар|он, -ем; бронь; **peruuttaa v.** заказз берланьтыны* (я. воштыны) 3. (*itselleen jättäminen*) запас (я. резерв) кельт|он, -эм (аслыд) 4. *физ., эл.* аккумулировать [акумл-] кар|он, -ем; (*lataus*) (зарядзэ) тырмыт|он, -эм, зарядить кар|он, -эм; заряд; чит. > **varata** 5. (*varauma*) нымсытьз вера|н, -м (я. пусь|ён, -ем), оговёрка; (*ehto*) курон (пуктон), курет*, условие

varaautua^{52-Ф} 1. (*valmistautua*) дасяськыны, дась луыны; **v. jnk**

varalle марлы ке дась луыны 2. *физ., тех.* аккумулироваться [акумл- -ца] кариськыны, лю-

касъкыны; (*latautua*) зарядиться [-цца] кариськыны

varhain ск. вазь; **nousta aamulla v.** чукна вазь султыны

varhainen³⁸ тн. вазь; **v. aamu** вазь чук(на)

varhaisaamulla ск. вазь чукна

varikko^{4-А} депо [дэ-]; **raitiovaunu.** трамвай депо

varis³⁹ зоол. куака; **varikset raak-kuvat** куакаос каргето

varista⁶⁶ усы(ы)ны, куашканы, кирдыны; **kellastuneet lehdet varisevat** чужектэм куаръёс усё (я. усыло); **herkästi variseva kukka** жог толзись сяська

varistaa⁵³ усыкыт|ыны, -ъяны, куашкатыны, киргатыны; (*pudista*) сэзъяны; **puut ovat varista-neet lehdensä** писпуюс куарзэс усыкыт|зы ни

varjella⁶⁷ утыны, возвращаны, чакланы; **v. terveyttäään** тазалыктэ утыны; **v. kosteudelta** котлэс (я. котмемлэс) утыны; **Herra varjelkoon sinua** Инмар мед утёз(-возьмалоз) тонэ; **taivas varjelkoon!** инмар мед утёз!

varjo¹ вужер; (*katve myös*) сай, сайю; **luoda v.** вужер сётыны; **puun varjossa** писпую саюлын (я. вужерин); **joutua varjoon** вужере сюрыны, сайяськыны; **vilahtaa varjona** вужерак адскыны

varjoisa¹⁰ вужеро, саюл(о); **v. puis-to** вужеро сад (я. парк); **v. puu** саюло (я. вужер сёйтись) писпую; **v. tie** саюл (я. вужертй ортчись) сюрес

varjolla: jnk v. маке улсын, кыче ке ньём шедьтыса; **kieltäytyä tulemasta työkiireiden v.** ужъёслэс ваньмыны луонтэм улсын лык-

тыны пумит карисъкыны
varjostaa⁵³ 1. (*peittää varjolla*) саяны, чоктаны, пытсаны (*вужерен, киосын*); **puut varjostavat katua** писпуюс урамез сайяло; v. **käsillä silmiään** синъёстэ киыныд сайяны (я. пытсаны) 2. (*tummentaa pürrosta*) гожманы (гожъёс гожъяны), штриховать карыны; вотсаны, тушевать карыны 3. (*seurata salaa*) лушкем чакланы (я. эскерины)
varjostin⁵³ абажур; плафон
varkain лушкем(ен); лўшкемák;
livahtaa v. **ulos** лўшкемák педло потыны (я. гылзыны)
varkaus⁴⁰ лушка|н, -м; лушкась-к|он, -ем; **autov.** машина лушкан; **tuomita** **jk** **varkaudesta** кинэ ке лушкаськемез понна судить карыны
varma⁹ 1. (*luotettava*) оскымон, -оно; надёжной; (*vakaa*) юн; v. **keino** оскымон амал; 2. (*todenperäinen*) зэм (я. шонер) луись, зэмос (луись), достовёрной; **varmat tiedot** зэм луись тодэтъёс* (я. дыннойёс) 3. (*vakuuttunut*) юн, (юн) оскись, -ыса (аслыд), йыгмыт,увёренной; v. **usko** юн оскон; **varmat askele(e)t** йыгмыт вамышъёс; **tuntea olonsa varmaksi** аслыд ачид (юн) оскыны; **oletko** v. **siitä?** (тон) оскиськод-а, озы со шуыса?; en **ole** v. туж ик уг оскиськи
varmaan 1. (*luultavasti*) дыр, луоз, вылды; **hän on jo varmaan(kin)** ләхтенyt со кошкиз ни, дыр (я. луоз); **hän ei ole varmaan(kaan)** vielä tullut со ёз на, дыр, вуы 2. (*varmasti*) шонер, умой; шонерák; **tiedän sen ihan** v. сое (я. со пу-

мысъ) туж умой тодйсько
varmasti 1. (*erehtymättä*) шонер, янгыш(а)тэк; шонерák; (*luotettavasti*) оскымон; (*vakaasti*) юн, йыгмыт, йыг-йыг; **taitavasti ja v. pelannut joukkue** быгатыса но янгышатэк шудэм команда; en voi v. **sanoa** шонерák вераны уг быгатыськы; **hitaasti mutta v.** каллен ке но, (со понна) шонер; **astella** v. йыгмыт вамишъяны 2. (*eräilyksettä*) аслыд (юн) оскыса, йыгмыт, увёренно; (*ehdottomasti*) бднó (ик); **vastata kysymyksiin** v. юаньёслы аслыд юн оскыса валэктон сётъяны; **sinun on v. lähdettävä huomena** тыныд чуказе бднó ик кошконо
varmentaa^{54-j} 1. (*vahvistaa esim. nimikirjoituksella*) юнматыны (гожтыйськыса, печатен), зэматыны*, удостоверить карыны; **sihteeri v. pöytäkirjan nimikirjoituksellaan** секретарь протоколэз кизэ нюртыса юнматэ 2. (*todistaan oikeaksi*) зэматыны*, зэм (я. шонер) шуыса возьматыны; v. **menoerät todisteilla** бух. расходъя статьясты подтверждениосын зэматыны (я. шонер шуыса возьматыны)
varmistaa⁵³ 1. (*turvata*) юнматыны, кужмоятыны; v. **liitos ruuvilla** стыкез (я. итэм интыез) винтэн юнматыны 2. (*vahvistaa*) зэматыны*, зэм (я. шонер) шуыса возьматыны, подтвердить карыны
varmistin³³ предохранитель (ксы пычалэн); **poistaa** v. предохранитель эз лэзыны
varmistua⁵² 1. (*vahvistua*) юнманы, юнгес (я. золгес, кужмогес) лууны; v. **uskossaan** ас осконад

юнманы, золгес (я. кужмогес) оскыны кутсыны 2. (*saada vah-vistusta*) зэманы, зэм (я. шонер) луыны, подтверди́ться [-цца] кариськыны; **tiedot varmistuivat** тодэтъёс* (я. свёдениос) зэмазы (я. шонересь вылллям) 3. (*vakuuttua*) оскытсыны, оскетаськыны*, убеди́ться [-цца] кариськыны; **v. tietojen paikkansapitää-vyydestä** тодэтъёс* зэм луо шуыса оскытсыны
varmuus⁴⁰ 1. (*luottavuus*) оскы- монлык, оскымон (я. надёжной) лу|он, -эм; (*yakaus*) юнлык, юн (я. йыг-йыг) лу|он, -эм; **varmuuden vuoksi** оскымон мед луоз шуыса; **päästää varmuuteen jstak** маке пумысь зэм луэ шуыса оскытсыны (я. удостовéриться [-цца] кариськыны 2. (*toden-peräisyys*) зэм (я. шонер) лу|он, -эм, зэмос (я. достовéрной) лу|он, -эм, зэмослык 3. (*luottamus*) (юн) оскон(лык) (аслыд),увé- ренной лу|он, -эм; **asiasta ei ole täyttää varmuutta** ужпум пумысь юн осконлык ёвöl; *Чош.* > **varma**
varoa⁵² эскериськыны, чакласькыны, утялсыны (*malæss ke*); (*säästää itseään myös*) утиськыны (*malæss ke*); **v. vilustumista** кын- мемлэс эскериськыны (я. утиськыны); **varokaa heikkoja jäätä!** чаклаське, векчи йö вылэ эн пыре!; **v. kipeää kättää** ви- сись кидэ чакласа улыны; **v. sa-nojaan** кылдэ малпаса (я. шёдлыса) вераны; **käsitellä jstak varoen** мае ке эскерыса (я. чакла- са) уже кутыны
varoittaa^{53-С} тодэ усъктыны, ве- раны (кышкытлык ссы но мк.).

алыны, эскериськыны косыны (*malæss ke*); **v. vaarasta** кышкытлык сярысь тодэ усъктыны; **minähän varoitin sinua!** мон ты- ныд верай вал ук!; **varoittava esimerkki** айсъ (я. эскериськыны косись) пример
varomaton^{34-С} эскериськисытэм, -ытэк, чакласькисытэм, -ытэк; (*huolimaton*) сап(ы)рес, јикыт- тем; **v. tulenkäsittely** тылэз эске- риськытэк уже кутон, чаклась- кытэк тылын вырон
varottava¹⁰ кышкытлык кылды- тись, кышкыт, эскериськоно; **v. ihmisen** кышкыт адями
varovainen³⁸ эскериськись, чак- ласькись (*accs чакласс*); сюл- маськись; **hän on oikein v. ihmisen** со туж эскериськись адями; **olla v.** эскериськыны, чаклась- кыны, эскериськись луыны
varovasti эскер(ись)ыса, чаклась- кыса, канылэн; јикыт(эн); **si-tä täytyy käsitellä v.** соин эске- риськыса вырыны кулэ, сое чак- ласькыса (я. јикыт) уже кутоно
varpa|lla(an), -lle(en) пыдчины йыл|ын, -э; пыдчиныяськыса;
olla (t. seisoa) varpaillaan пыдчи- ны йылад сылыны; **kävellä var-paillaan** пыдчины йылад вет- лыны; **nousta varpailleen** пыдчи- ны йылад султыны, пыдчи- ныяськыны
varpu^{1-E} 1. (*varpa*) ньёр; (*oksa*) вай;
rajuv. бадь ньёр 2. бот. (*matalah-kot kasvit*) лаптийськись (я. выды- са будись) будос, стлáник
varpinen³⁸ зоол. ёльгири
varras^{41-К} 1. вертел; **vartaassa gril-lattu possu** вертелын пыжем (я. пыратэм) парсыппи 2. *nöp.* вер-

тэлын пыжем (я. пырсатэм) сиён

varrella 1. (*vierellä*) дурын, урдсын, кузя(ын); **tien v.** сюрес дурын (я. урдсын, кузя); **joen v.** дурын (я. кузяын) 2. (*aikana*) чо же, вылын, дыръя; **viikon v.** арня вылын (я. чоже); **matkan v.** сюрес вылын (я. вылысен), мынон(-ветлон) дыръя

varsan⁹ чуньы

varsi²⁸ 1. бот. модос; (*ontto v.*) гумы; (*varret myös*) пуд; **kukan v.** сяська модос; **sipulin kukkav.** сугон гумы; **perunanvarret** картофка пуд 2. (*työvälleen, astian*) ныд; **kirveenv.** тир ныд; **kauhan v.** кобылэн ныдыз 3. (*jalkineessa*) созы, гумы, кунчи; **saapasv.** сапег созы 4. (*sivu, vierus*) дур, урдэс; **poimia vadeltia polun varresta** эмезез сюрес дурысь (я. дуртй) бичаны; **kulkea tien vartta** сюрес дуртй мыныны 5. (*vartalo*) мугор, фигура

varsin туж; (туж) ... гинэ, тарак; чылкак; **v. nopeasti** туж жог; тарак жог; **v. tavallinen** туж огшоры гинэ

varsinainen³⁸ 1. (*pääasiallinen*) инъет луись, валтийс, основной; (*totellinen*) зэмос (луись); **sanan v.** меркитс кыллэн основной (я. инъет луись) значениев; **varsinaiset valtiopäivät** парламентлэн эсэпрадо* (я. очередной) сессии

varsinkaan > varsinkin

varsinkin (ёвёлтон дыръя *varsinkaan*) тужгес но; **kaikki, v. Matti** ваньзы, тужгес но Матти

varsoa⁵² чуныяны, чуньы вайыны

varsta⁹ кутэс (киын ю кутсан тирлык)

varta: **v. vasten** юри, юромо; **tulin v. vasten tapaamaan teitä** мон тачты юри тильедын пумиськыны (шуыса) лыктый

vartalo² 1. **анат.** мугор; **sport. ou** кörпүс; **figurä;** **lihaksikas v.** сүллэ-виро мугор 2. **кыл.** (кыл) дийн, оснёба; **sanan v.** кыллэн дийныз

varten нб. (парт.) понна; **mitä v.?** ма(р) понна, мэрлүй?; **kaikki on tehty sinua v.** ваньмыз со тон понна лэсътэмьин

vartiija¹² возьмась(кись), стóрож; охраник; ож. часовой; караульной; **teollisuuslaitoksen v.** промышленной предприятийсь возьмаськись (я. стóрож)

vartio³ караул; охрана; стрáжа; (*partio*) патруль; **aseistettu v.** вооружённой [вор-] охрана, охтирлыкен* возьмаськисьёс; **olla vartiossa** караулын (я. охраннын, постын) сылыны, возьмаськыны

vartioida⁶² возьманы, возьмаськыны *intr.:* (*partioida*) чакланы-(-эскерыны), патрулировать карыны; **koira vartioi lammaislau-taa** пуны ыж уллёэз возьма; **rajaamme vartioidaan hyvin** кунгож(ъёс)мес умой возьмало; **v. merenrannikkoa** зарезьдур улосэз чакланы-эскерыны (я. патрулировать карыны)

vartiosto¹ караул; охрана, возьмаськисьёс; стрáжа, возьмаськисьёс

vartti^{5-C} вер. ныльмос, чётверть, черык; **kello on varttia vaille** кумменен али (дыр) дас витьтэк (я. дас вить минуттэк) дас

varttua^{52-C} (бадзым) будыны, арлыдэ (я. быдэ) вуыны; **v. mieheksi** воргорон(ъёс) кадь) лууны;

varttunut бадзым, арлыдэ (я. быдэ) вуэм; **varttuneessa iässä** арлыдо луыса (я. дыръя)
varuillaan сак (кариськыса), эскериськыса, чакласькыса; **olla v.** сак (кариськыса) улыны; **ole varuillasi!** сак лу (я. кариськы!), эскериськы!
varuskunta^{10-J} ож. гарнизон
varusmies⁴² ож. солдат, охгарчи* (армиын служить карись)
varustaa⁵³ 1. (hankkia) снабжать (я. обеспечить) карыны (маин ке), тырмыт сётыны (я. вайыны) (mae ke); (*kalustolla, laitella*) оборудовать карыны (маин ке); (*matkalle*) дасяны (сюрес вылэ потыны) 2. нимысът. (*aseella*) вооружить [вор-] (я. ожтирлыко*) карыны 3. (*lisätä*) ватсаны, йылтыны, сётыны; **kirjan uusi, selityksin varustettu painos** книга-лэн выль, валэктоң ёс ватсаса поттэм изданиеz
varuste(et)⁴⁸ чем. тр. л. снаряже-ние; экипирöвка; оборудование; (*asusteet*) аксессуаръёс [-сэ-] (дйсъкутлэн); **täysissä varusteissa** вань снаряженеn
varvas^{41-E} пыдчины; **varpaita palee** пыдчиныос кынмо
vasa⁹ пужейпи; кунян (пужейлэн, койыклэн); **hirven v.** койыкпи, койыклэн (я. лосьлэн) кунянэz
vasara¹⁰ молот, чекыч
vasemmallla, -lta, -lle: vasemmall паллян палан (я. киын), паллянын; **vasemmalta** паллян палась (я. киысь), паллянысь; **vasem-malle** паллян пала (я. кие), паллянэ
vasemmisto¹ полит. паллянъёс, паллян пárтиос

vasen³⁷ паллян; **v. käsí** паллян ки; **v. puoli** паллян пал; **vasemmalla puolella** паллян палан (я. киын); **vasemmalla kädellä** паллян(э-ныз) киын; **vasemmassa kädessä** паллян(аз) киын
vasenkätilen³⁸ паллян (киё), паллянэс; **oletko oikea- vai v.?** тон бур-а, паллян-а?; **v. nyrkkeilijä** паллян киё боксёр
vasikka^{14-A} 1. кунян 2. выжст. си- назык. (*ilmiantaja*) чаг|иськись, -ы, уртты|лийськись, -ли
vasikoida⁶² кунян вайыны, куня-наны *murt*.
vaski⁷ вуж. но вылй ст. ыргон
vaskikäärme⁴⁸, **vaskitsa**¹³ зоол. ыр-гонкий, медяնка (пыдтэм кензали) (*Anguis fragilis*)
vasta⁹ I мк. (*vihta*) веник (мунчое пырыны)
vasta II ск. 1. гинэ (дырез вераку); **v. nyt** табере (я. али) гинэ; **kello on nyt v. kuusi** или куать час ги-нэ эшшо; **tämä on v. alku** та кутскон(эз) гинэ ай 2. (*juuri äsken*) или гинэ; **v. satanut lumi** или гинэ усем лымы 3. (*vastedes*) азьланяз, табере
vastaan 1. (*vastasuunnalta kohti*) пумитэ; **meitä v.** пумитамы, ми пумитэ; **häntä v.** пумитаз, со пумитэ; **tulla jotakuta v.** кинэ ке пумитаны (лыктыны); **v. tuleva juna** пумитэ лыктайс поезд; **ottaa valtuuskunta v.** делегáцииз пумитаны (я. принять карыны) 2. (*vastustamista tms. ilmaistaessa*) пумит (*dat.*); **tuulta v.** тёллы пумит; **olla jtak v.** малы ке (я. кин-лы ке) пумит луыны; **minä en ole v.** мон пумит ёвöl; **asettua v.** пумит кариськыны; **harata v.**

- мыт(ыл)ыны, ёч/карыны; **panna v.** пумитъясыкыны, пумит луыны; **väittää v.** (кылдэ) пумит ве-раны, мыт(ыл)ыны
- vastaanotin**³³ *tex.* приёмник; **radiov.** радиоприёмник
- vastaanottajaiset**³⁸ *tr. l.* праздник карон, пумитан; **uudenvuoden v.** Выль ар карон, Выль арез пумитан
- vastaanotto**^{1-C} **1.** (*lääkärin, professori tms.*) приём (*врачлэн, профессорлэн но мк.*) **2.** (*juhlallinen tilaisuus*) (куно) пумитан, куно карон, приём; **vieraiden v.** куно пумитан (я. карон) **3.** *radio.* приём **4.** (*paikka*) (куно) пумитанни*, регистратура; **jättää avain vastaanottoon** устьтонэз дежурной администраторлы кельтыны **5.** (*vastaanottaminen*) принять кар|он, -ем, приём(ка); праздник кар|он, -ем, пумита|н, -м; **tavaran v.** товарез принять карон; **vapun v.** Первомай карон (я. пумитан)
- vastaanottovirkailija**¹² администратор, куно пумитась* (*ксъ гостиницыын*)
- vastaava**¹⁰ **1.** (*vastuussa oleva*) кылкутйись, отвётственной; **v. toimitaja** кылкутйись редактор **2.** (*samanlainen*) (малы ke) тупа|сь, -но, сыйе ик, (малы ke) ярапа|сь, -но; **peruskoulu tai v. oppimäärä** инъетъёзо* (я. основной) школа яке солы тупась дышетскем; **mieleeni muistuu aivan v. tapaus** тодам чылкак сыйе ик учыр лыктэ
- vastahakoinen**³⁸ **1.** мылпотийсътэм, мылтэм-кыдтэм, тунсыктэм; **hän lähti vastahakoisen matkaan** со мыл потытэк сюрес вылэ потийз (*кытчы ке мынон вылысь*); **hän kuulosti vastahakoiselta** со-лэн верамысъстыз мылыз уг пот шуыса шёдйескиз **2.** (*ikävystytävä*) ак(ы)лес, адзэм|потостэм, -потонтэм; **työ tuntui vastahakoiselta** уж аклес потэ вал **vastainen**³⁸ **1.** (*vastaan suuntautuva*) пумит (луись), пумитэ лыктись; **tuuli kääntyi vastaiseksi** тöl пумит луиз (я. пельтыны кутскиз) **2.** (*maasto*) выллань (тубись, -оно) (*гурезе*) **3.** (*jak vastustava*) пумит (луись); **sodany.** войналы пумит (луись); **lainv.** законлы пумит (луись); **kielenvastainen ilmaus** мыдлань шуэт* (я. выражение) **4.** (*vastapäätä sijaitseva*) (*make*) пумитись, азысь, (малы ke) пумит интыясыкем (я. сильись); **ikkunany.** **seinä** укнолы пумит сылесь борддор **5.** (*jak päivää edeltävä*) уе, уяз (кычे ке нуналлэсъ азъло); **maanantain v. yö** понедельник [-ньд-] уе **6.** (*tulevaisuudessa tapahtuva*) вуоно, азъланысь, мукет; **vastaiset sukupolvet** вуоно поколениос; **vastaisen varalle** азъланезлы, вуоноезлы
- vastaisku**¹ пездэт, шуккет (*пумитаз*), отпор; **antaa v.** пездэт сётыны; **vihollinen sai vastaiskun** тушмонлы пездэт сюриз (я. сётэмьын вал)
- vastaisius**⁴⁰ **1.** пумит лу|он, -эм **2.** (*tulevaisius*) азъланез, вуоноез, азъпалась улон; **vastaisuudessa** азъланяз, азъпалась улонын
- vastakkain** **1.** (*toisiaan vastapäätä*) ваче пумит; **joutua v. выжст.** ваче пинь вуыны **2.** (*toisiinsa*)

ог-огзы борды, огез борды огзэ; **lyödä käsiään** v. кидэ чабыны **vastakohta**^{10-F} ваче пумит лу|он, -эм, противоположность; контраст **vastalause**⁴⁸ пумиткыл*, протест **vastamäki**^{7-D} гурезе тубон(ни). выллань (тубись) бамал; **nousta vastamäkeä** гурезе тубыны **vastapäivään** шундылы пумит, час ветлэмлы (я. стрёлкалы) пумит; **ryöriä** v. шундылы пумит берганы **vastapäätä** пумит (*dat.*); **v. koulua sijaitsee kauppa** школалы пумит магазин сылэ; **toisiaan** v. (ог-огзылы) ваче пумит; **istua** v. ваче (пумит) пукыны; **vinosti** v. кечевыл, вожвыл; **firmamme sijaitsee vinosti teratteria** v. фирмамы театрлы кечевыл сылэ **vastarinta**^{9-J} пумитъясыкон (*нюръясыкон*); (*vastaisku*) пездэт; **tehdä vastarintaa viholliselle** тушмонлы пумитъясыкыны; **asettua vastarintaan** пумитъясыкыны, пумит султыны, обороняться [-цца] карисъакыны **vastassa** аяз; пумитаз; **suoraan** v. **oleva naapuritalon ikkuna** пырак аяз (я. пумитаз) бускель коркалэн укное; **ystäväni oli minua** v. **asemalla** эше монэ вокзалын пумитаз; **vartijat olivat** v. охраникъёс пумитаз султыйзы, охраникъёс пырыны ёз лэзе **vastata**⁷³ 1. (*ilmista tietonsa tms.*) ответ (я. валэктон) сётыны, (юанлы) вераны; v. **kysymyksiin** юанъёслы вераны (я. валэктон сётьяны) 2. (*esim. kirjeeseen, reagoida*) пумитэ (я. берен) вазыны; **hän vastasi kirjeeseeni** со

гожтэтэлы берен вазиз, со гожтэтэлы ответ ыстый (я. келям); **kukaan ei vastannut minulle** пумитам нокын ёз вазы; v. **jnk tervehdykseen** кинлэн ке зечбуръяскемезлы зечъясыкыны; v. **iskuun** пэздэт сётыны 3. (*olla vastuussa*) кыл кутыны, ответственность нуыны 4. (*olla jnk mukainen*) тупаны, укшаны (малы ke, кытчы ke); **aukko aastaava tulpa** пасе тупась чоксэт **vastatuuli**²⁶ пумит тёл; **vastatuuleen** тёллы пумит **vastaus**³⁹ 1. ответ, валэктон (сё-т|он, -эм), (юанлы) вера|н, -м; v. **kysymyksiin** юанъёслы ответъёс (я. валэктоңыс) 2. (*esim. kirjeeseen, reagointi*) пумитэ ваз|ён, -ем, беренвазён*, ответ; **kieltää** v. ёвёлтон* (я. отрицательной) ответ; v. **kirjeeseen** гожтэтлы беренвазён (я. ответ ыстон); **jllek vastaukseksi** кинлы ке пумитаз веран **vastavirta**^{9-K} 1. пумит быз|ён, -ем; **uida vastavirtaan** (шур) быземлы пумит уяса мыныны 2. эл. обратной (я. пумит лыктись) ток; *tex.* противоток **vastavuoroinen**³⁸ ваче, ог-оген, взаймной; v. **sopimus** ваче кылтупан (я. соглашение); v. **vaikuttus** взаимовлияние, ог-огед вылэ влиять карон **vastaväittäjä**¹⁰ оппонент [-п-]; **olla vastaväittäjänä** оппонировать карыны **vasten** 1. борды; (*jnk iskemisestä ilmaistaen myös*) шоры; **nojautua seinää** v. борддор борды пыкиськыны (я. чёлскины); **törmätä**

- jtak** v. маке борды (я. шоры) мырзиськыны 2. (*vastaan*) пумит (*dat.*); v. **tuulta** тölлү пумит; v. **tahtoa** амалтэк, эриктэк (мылпотэмлы пумит)
- vastenmielin**³⁸ адзэм|потостэм, -потоñтэм, вук(ы)лэс, юрзым; (*maku, haju*) кöш; v. **imartelija** адзэмпотостэм пырсыкись мурт; **minusta tuntui vastenmieliseltä lähteä sinne** отчы мыныны мыным (туж) урод потэ вал
- vastine**⁴⁸ 1. тупась (я. тупано) (*make*), соотвётствие; эквивалент; **kalkkuna on joulukinkun amerikkalainen** v. курка силь интые Америкаын Рошво дыръя ветчи на сиё 2. (*vastaus*) ответ, пумитаз гожтон, -эм (ксь газет-журналын) 3. (*korvaus*) дунээ берыктона (я. воштон), компенсаци(я); **hän sai rahaa vastineeksi kultakellosta** со зарни час интые уксё басьтиз
- vastoa**⁵² париськыны (*венiken*), веникен шуккиськыны (я. астэ шачыръяны); (*toista ihmistä*) парыны (*венiken*), веникен шачыръяны; > **vihtoa**
- vastoin** пумит (*dat.*), =тэк; v. **tah-toani** мылкыдылы (я. мылпотэммелы) пумит, амалтэк; v. **odotuk-sia** возьмаса улэмлы пумит; v. **lakia** катлы* (я. законлы) пумит ◇ **sitä** v. со понна, соин артэ ик, эсьма(са)
- vastoinkäyminen**³⁰ мыдлань (я. шудтэм) лу|он, -эм; кибер (я. кисьбр) лу|он, -эм; **hän on kokenut vastoinkäymisiä** солы весь уг удалты, солэн весь мыдлань (я. кибер) луэ
- vastus**³⁹ 1. пумитьяск|он, -ем, пумит кужым (я. лу|он, -эм) 2. физ., эл. сопротивление 3. (*vaikeus*) шуг-секыт, шугъяськон; (*haitta*) могёт; **voittaa kaikki vastukset** вань шуг-секытьёсты вормыны
- vastustaa**⁵³ 1. (*olla vastaan*) пумит луыны; (*väittää vastaan*) мытылыны, (кылдэ) пумит вераны; **minä en vastusta** мон пумит ёвол 2. (*tehdä vastarintaa*) пумитьясыкыны; v. **polisia** полицилы пумитьясыкыны 3. (*haitata*) люке-тыны, могатыны
- vastustaja**¹⁰ пумит луись, пумитьясыкись; **uudistusten** v. рефóрма-ослы пумитьясыкись
- vastuu**¹⁷ кылкутон, отвётственность; **olla vastuussa jtak** маке (я. кин ке) понна кыл кутыны; **ottaa vastuulleen** ас вылад басьтыны (*кыл кутыны*); **saattaa vastuuseen** кылээ юаны, кыл кутытыны; **hän joutuu siitä vielä vastuuseen** солэс та понна кылээ юалозы на эшшо
- vastuullinen**³⁸ 1. (*vastuussa oleva*) кылкутиться, отвётственной; **tu-losv.** результат понна кылкутиться 2. (*josta on suuri vastuu*) кылкутоно, отвётственной; v. **työ** кылкутоно (я. отвётственной) уж
- vastuuntointinen**³⁸ кылкутонэз валасьтэм, безответственной, сознательной луисьтэм
- vastuuton**^{34-C} кылкутонэз валасьтэм, безответственной, сознательной луисьтэм
- vati**^{5-F} 1. блюда; тэркы 2. (*pesuv.*) таз
- vatja**⁹ водь кыл; щит. > **vatjalainen**
- vatjalainen**³⁸ водь (Финн залив дурын улйись пиши финн-угор

- калык)
vatkain³³ поры; (*sähköv.*) мýксер
vatkata⁷³ шуккыны, коканы, сураны (кесь йёлвылээ, *кургпузээз*);
v. kananmunat курегпуз шуккыны; **v. talkkunaa** јожон коканы
vatsa⁹ кöt; **vatsani on kipeä** кöты висе
vatsakipu^{1-F} кöt вис|ён, -ем; (*mat-hapurut*) кöt ёгъя|н, -м; **alkoi** в. кöt висыны (я. ёгъяны) куткиз
vattu^{1-C}, **vatukka**^{14-A} эмезь; > **vadelma**
vatupassi⁵ вер. ўровень, ватерпас [-тэ-] (лэсътисъконын күтись-кись тирлык); > **vesivaaka**
vatvoa⁵² 1. ныркыны; посыны (кесь быгытьёсты) 2. выжт. (*jauhaa*) кушаса улыны; (*rihua*) ѡгкылын (я. ѡгпörtэм) зулыны; **v. kauan samaa asiaa** одиг ужпумез весь кушаса улыны; **v. mielessäään** весь сое гинэ малпаса улыны, весь со сярыс гинэ малпаськыны
vau вк. вер. синмаськыса абдрамез возьматэ: оо, уу; э, куазе; **vau, mitkä sääret!** оо, кычे кукъёс!
vauhdikas^{41-A} сэрыт, туж јог; **v. tanssi** сэрыт эктон
vauhko¹ 1. (*säikkylly*) кышка(тски)сь, курдась, куалег; (*pelästynyt*) кышкатском, куалекъясь луэм; (*riehakas*) шузи кадь луэм; **v. he-vonen** кышкатскись вал; **v. lapsi** кышкас (я. куалег) нылпи; **olla vauhkon a pelosta** кышкатскыса шузи кадь луыны
vauhti^{5-F} јоглык, темп [тэ-]; **kovaat**
vauhtia бадзым јоглыкен; **ottaa vauhtia** дыланы, јогомыны, јог-лыкез будэтыны
vaunu¹ 1. чуг. с. вагон; **vaunun eteinen** тámбур 2. тр. л. коляскá;
lastenvaunut нылпи коляскá
vaununostasto² чуг. с. купе
vaunupalvelija¹² чуг. с. проводник, (*naishenkilö myös*) проводница
vauras⁴¹ узыр, ванé-бурó; (*hyvin-viipa*) майбыр, дэлето; **v. elämä** узыр (я. майбыр) улон
vaurastua⁵² узырмыны
vauraus⁴⁰ узырлык; (*hyvinvoiinti*) майбыр (я. дэлето) улон, благосостояние
vaurio³ сёриськ|он, -ем, тýясык|он, -ем (*shudtäm uchyre sörysa, visyysa no mä. kyldäm*); (*tappio*) изъянм|он, -ем; (*vamta*) сёсырм|он, -ем; **aivov.** йырвизь сёриськ|он (я. сёриськыны шедён); **ruostev.** сыномыса сёриськ|он (я. изъянмон)
vauva⁹ (вож) нуны, вож нылпи (я. пинал)
vavahdella^{67-F} зурканы; сэзъяскыны; (*värähdellä*) дырекъяны; **maa vavahteli tykkitulessa** пушкаос ыбылмен, музъем ик зурка вал; **vavahteleva ääni** дырекъясь куара
vavahtaa^{53-F} (зúркák) сэзъялскыны; (*ihminen*) нéркák (я. куáляк) потыны; (*esim. ääni*) дырекътыны
WC [вээсээ] туалет; **käydä WC:s-sä** туалетэ ветлыны; **mennä WC:hen** туалетэ мыныны
WC-allas^{41-I} [вээсээ-] унитаз
vedenkeitin^{33-C} электрической чайник, электрочайник
vedenneito^{1-F} миф. вуныл(мурт), русалка
vedenpaisumus³⁹ ву сог|он, -ем, ву басыт|он, -эм, потоп

vedenpitävä¹⁰ котмисътэм, ву пы-
чантэм; вуэз лэзисътэм
vedota^{74-F} *jhk* 1. вазисъкыны (*kuro-nen*); апеллировать [-л-] карыны; апелляцион вазисъкыны, апелляции сётыны; **v. jhk avun saamiseksi** кинлы ке юрттэт басьтон вылысь вазисъкыны; **v. yleiseen mielipiteeseen** калыклэн мнёни-
елзы апеллировать карыны, калык мылкыд вылэ чёлтийсъкыны; **v. ylempää oikeusasteeseen** вы-
лийсъгес суд инстáнции (апелляцион) вазисъкыны 2. (*viitata*)
чёлскины, чёлтийсъкыны (кин
ке вылэ), валэктыны (маин ке);
v. toveriinsa эшед, вылэ чёлски-
ны; **v. sairauteen** висемед вылэ
чёлскины 3. (*viehattää*) бордаз
кыскыны (я. кыскыны туртты-
ны); **nuorisoon vetoava mainos**
егитъёсты бордаз кыскыны
турттыйс реклама
vehnä¹⁰ чабей; **kevätv.** валэс чабей;
syysv. узым чабей; **pelto on
vehnällä** бусые чабей киземын
vehnällepä^{10-F} тёddy (я. чабей)
нянь
vehnänен³⁸ булк|а, -и
veikata^{73-A} 1. (*arvata*) тодыны турт-
тыны, (азыласяны) тодыны 2.
(*osallistua veikkaukseen*) спортло-
тоен шудыны; (*raveissa*) вал ё-
шатсконэн шудыны; (*täyttää
veikkauskuponki*) билетэ пус пук-
тылыны (ксы спортлотоен шу-
дыку)
veikeä¹⁵ (*veitikkamainen*) кескич;
шаян, укылтэм, шортчи; (*haus-
ka*) серемес, тумошо; **v. katse**
кескич учкем, шаян синъёс
veistos³⁹ скульптúра; (*patsas*) стá-
туя

veistää⁵³ 1. лусыйны; (*leikata*)
ванд(ыл)ны; **v. kepin pää teräväksi**
бодыллэс пумзэ лусыйса йыл-
со карыны; **v. sytykkeitä** чаг ке-
сяны 2. (*kuvanveistosta*) сизьдыса
тусъяны*, извяять карыны;
(*hakata*) кораса лэсътыны
veitikka^{14-A} шаян, укылтэм (я.
лякыттэм) (мурт), шортчи
veitsi³⁰ пурт; **veitsen kahva** пурт
ныд; **käyttää haarukkaa ja veistä**
вилкаэз но пуртэз уже кутыны;
(*syödä*) вилкаен но пуртэн сись-
кыны
velho¹ ведийн
veli⁷ (*nuorempi*) вын; (*vanhempi*)
агай, нюн|я, -ю (бадзыmez брат);
minun veljeni (мынам) выны;
агае
veljes: (*veljekset*)³⁹ ёем. тр. л. агай-
выньёс, нюнь-выньёс; **he ovat**
veljeksiä соос агай-выньёс (я.
агаен-выньёс) луо
veljeskunta^{10-J} вынлык, братство;
(*munkkikunta*) монах(ъёслэн)
брден(зы); (*kilta*) гильди(я)
veljeys⁴⁰ 1. агай-вын лу|он, -эм 2.
(*toverius*) вынлыко лу|он, -эм,
вынлык
velka^{9-D} пунэм; **antaa velaksi** пунэ-
мен сётыны; **ottaa velaksi** пунэ-
маны; **tehdä velkaa** пунэмасъкы-
ны, пунэме пырыны; **ostaa jtak
velaksi** мае ке кредитэн басьты-
ны; **maksaa velkansa** пунэмдэ
берыктыны (я. тырыны); **paljon-
ko olen velkaa?** кёня (мыным)
тыроно?
velkaantua^{52-J} пунэмасъкыны, пу-
нэме пырыны
velkoja¹⁰ кредитор
velli⁵ 1. кёртчал, (кизер) жук; **kau-
ra(ryyni)v.** сезы кёртчал; **man-**

na(ryyni)v. мánной жук **2.** (*löysä seos*) напра, тяпня
velloa⁵² **1.** (*lainehtia*) тулкымъясыны **2.** (*myllertää*) огыр-буғыр вырыны, шуқыръясыны, ҷашетыны; **väkijoukko velloi edestakaisin torilla** адямиослэн груп-пазы солань-талаң плошадетй ҷашетыса ветлэ вал **3.** (*sekoittaa*) сураны-пожаны, бугыртыны
veloittaa^{53-C} ужб., бух. дебетовать карыны (тыроно шуыса пусыны); **v. tiliä** счётэз дебетовать карыны, тыроно шуыса счётэ пусыны (кычे ке суммаез)
veltostua⁵² каттэм (я. Ҷигартэм, жум) луыны; лябзыны; **veltostuneet lihakset** лябзэм быгытъёс
veltto^{1-C} **1.** каттэм, Ҷигартэм, жум; ляб; **v. kädenpuristus** ляб гинэ киез кырмон **2.** выжст. мылтэм-кыдтэм, небыт (самызъя)
velvoite^{48-C} **1.** юр. обязательство; **velkav.** пунэмъя (я. пунэм тырон) обязательство **2.** (*velvollisuus*) однож*, однобыдэстоно уж, обязанность
velvoittaa^{53-C} однобик *make* карыны косыны, обязать карыны; **minut velvoitettien saapumaan** монэ однобик вуыны косызы
velvollisuus⁴⁰ однож*, обязанность, долг; **täyttää velvollisuuden** ас долгдэ бидэстыны
vene⁴⁸ пыж; зар. шлопка; **soutaa venettä** (*t. veneellä*) пыжен пол(ы)саса мыныны
ventili⁶ *tex.* винты, клапан, вэн-тиль
venytellä^{67-C} (кузь) кыскыны, нуйтыны, кузьгес (я. бадзымгес) карыны; (*säveltä, sanaja*) нёжъяны; (*itseään*) назылляськыны,

(*kerran*) назыльскыны; **puhua sanoja venytellen** нёжъяса верасъкыны; **v. jäseniään** назылляськыны; (*verryttää*) сүйдэ-пыйдэ кыскыны (я. дыатыны)
venyttää^{53-C} **1.** (кузь) кыскыны, нуйтыны, кузьгес (я. бадзымгес) карыны; (*säveltä, sanaa*) нёжъяны, -ъяны; **v. purukumia** сыско-нээ нуйтыны (я. кузь кыскыны); **v. sanojaan** нёжъяса (я. кыльёстэ кыскыса) верасъкыны **2.** (*pikkittää*) жегатыны, кема кыскыны; **asioiden paljous venytti kokonusta** ужпумъёслэн трос луэмзы кенешонээ жегатиз (я. кема кыккиз)
venyä⁵² **1.** кыстийскыны, нуйтиськыны, нюжаны; **venyvä** кыстаськись, нуйтиськись, нижырес; **olla venyvä** кыстаськыны, кыстийскись луыны **2.** (*ajasta*) (кема) кыстийскыны, жеганы; **kokous venyi puoleen yöhön** кенешон уйшорозы кыстийскись
venähdy³⁹ кыстийскон, -ем (*shuak*); (*lihaksen t. järneen myös*) кузь-сузён, -ем; **med. ou** растяжение
venähää^{53-F} кыстийскыны (*shuak*); (*lihas t. jänne myös*) күзь/сузыны
venäjä¹⁰ ёуч кыл; **puhua venäjää** ёуч сямен верасъкыны
Venäjä¹⁰ геогр. Россия [-с-]; **Venäjän federaatio** Россí(я) Федерáции
venäjänmaalainen³⁸ россијн(ин) [-с-]. Россиись адями, Россиин уйись
venäläinen³⁸ **1.** тн. ёуч, Российсь [-с-] **2. mn.** ёуч
venäläistyä⁵² ёучомыны
venäläistää⁵³ ёучомытыны
vepsä¹⁰ вепс кыл

- vepsäläinen³⁸** вепс
verbi⁵ кыл. каронкыл*, глагол;
verbin pääluokka залог
verbinmuoto^{1-F} кыл. каронкыл
 каб*, глаголлэн фóрмаэз
verbintaivutus³⁹ кыл. каронкыл*
 вошъяськ|он, -ем, глаголлэн
 кылпум вошъямез, спряжéние
verenimijä¹² 1. вир юись нымы-
 кибы (ксь чибины) 2. выжт.
 синазък. вир юись, убир
verenkierto^{1-K} физиол. вирберган
verenpaine⁴⁸ вирзýбет*, давлéние
 (вирлэн); **korkea v.** бадзым вир-
 зýбет; **alhainen v.** пиchi вирзýбет
verenvuodatus³⁹ вир кисьт|он, -эм;
 (verenvuoto) вир кисьтъськ|он,
 -ем; **kapinayritys kukistettiin**
ilman verenvuodatusta калык
 бугыръяськонэз вир кисьтытэк
 (я. кисьтонтэк) зýбизы
verenvuoto^{1-F} вир виян (я. кошкон);
pysäyttää v. вир виянэз дугды-
 тыны
veretön^{34-C} 1. виртэм; (*kalpea*) кё-
 дэктэм, кёсyt, ёзрят; **verettömät**
huulet кёдэктэм ымдуръёс 2.
 выжт. бездят, кёсyt; **v. aate**
 бездят идéя
verevä¹⁰ 1. сйлë-виро, ёзó-виé; **v.**
nuori nainen сйлë-виро егит
 кышномурт 2. выжт. тыр, пачы-
 лась, яркыт; **v. kertomus** яркыт
 (я. мур пуштросъем) верос
verho¹ 1. возьет, занавеска; катан-
 чи, зáнавес; портьéra; **ikkunav.**
 укно возьет, штора 2. (*peite*) шо-
 бырт|он, -эт, шоб(ы)рет 3. выжт.
 возьет, шоб(ы)рет; **sumuverhos-**
sa бус пöлын (я. возьет сбóрын)
verhotा⁷⁴ возъяны, ёксаны, шо-
 быртыны; **sumu verhosи maise-**
man выжт. бус куазъсуредэз*
- (я. пейзажэз) возъяз
verhotanko^{1-G} карниз (ксь штора-
 лы)
verhoutua^{52-F} возъяськыны, ёкс-
 сасъкыны, шобырскыны; **maise-**
ma verhoutui sumuun выжт.
 куазъсуред* (я. пейзаж) бусэн
 возъяськыз
veri²⁶ вир; **hänen paitansa on veres-**
 sä солэн дэрэмез виресь; **kädet**
veressä выжт. ои виресь киос; **ne-**
nästäni valuu verta нырысътым
 вир потэ; **v. kuohuu** выжт. вир
 шудэ (я. пöзе)
verikoe^{48-D} мед. вир эскерон, вир-
 лы анализ, вирлэн анализэз
verilöyly¹ виро ож(маськон),
 виылон-вандылон, вир кисьтон
verinen³⁸ 1. вир|о, -есь; **v. veitsi** ви-
 ресь пурт; **v. haava** вир потйись
 рáна 2. (*verenvuodatusta aiheutta-*
va) вир кисьт|он, -ыса; **v. taistelu**
 вир кисьтыса ожмаськон (я.
 жугисъкон) 3. выжт. (*ankara*)
 лек, начар; **he ovat keskenään**
veriset vihamiehet соос куспазы
 лек тушмонъёс
verisuoni²⁶ анат. вирсэр
veritulppa^{10-B} мед. вирчоксэти*,
 тромб
verivihollinen³⁸ лек (я. уръяськóн-
 тэм) тушмон; **he ovat keskenään**
veriviholliset соос куспазы нóку
 уръяськонтэм тушмонъёс
verka^{9-D} текст. пустол, урдэг,
 сукно
verkalleen каллен, дыртытэк, ог-
 сыр; **kävellä v.** дыртытэк (я.
 каллен) ветлыны; **yö kului v.** уй
 каллен ортчиз
verkkainen³⁸ каллен, дыртисътэм,
 огсыр; **verkkaiset askele(e)t** дыр-
 тисътэм вамышъёс; **v. elämän-**

rytmi улонлэн огсыр ортчемез
verkko^{1-A} 1. сеть, казь; калтон, нэвэд; **kalav.** чорыган казь (я. сеть)
 2. спорт. сёткá; **maaliv.** капка сёткá 3. (*verkosto*) вотэс, сеть; **rautatiev.** чугун сюрес вотэс (я. сеть); **verkoksi liitetyt tietokoneet** одиг вотэсэ вальчяям компьётерьёс [-тэ-]
verkkokalvo¹ *анат.* сетчатка
vero¹ выт*, налог; **tulov.** пайдавсь (я. вуос*) выт, подохдной налог; **maksaa veroja** налог тырыны; **periä (t. kantaa) veroja** налог басьтыны (я. тырытыны, бичаны); **veron pidätys** налог кельтон **veroinen**³⁸ одиг кадь, óгкáдь; **olla jnk v.** кинэн ке одиг кадь луыны; **auto on uuden v.** машина выль кадь ик адзиське
veronmaksaja¹⁰ выт* (я. налог) тырись
verottaa^{53-C} выт тырытыны (кинэ ке), налог бичан тупатыны (кинлэсь ке); **verotettava tulo** выт (я. налог) тыроно доход
verotus³⁹ выт* тырыт|он, -эм, налог (бичан) тупат|он, -эм, налогообложение
verran мында; **jonkin v.** кёня ке, одиг-ог; **minkä v.?** маминда?; **minkä v. vettä jää vielä sankoon?** ведраяд маминда вуэз кылиз на?; **metrin v.** метр кузьда (я. мында, кадь); **sen v.** сомында; **tämän v.** таминда; **neljänkymmenen ihmisen v.** ныильдон мында адями
verranto^{1-J} мат. пропорци(я)
verrata^{73-K} чошатыны; **v. jtak jhk** мae ке майн ке чошатыны; **näitä tuloksia ei voi verrata** *кан* **aikaisempiin** та результатьсты азь-

лоосыныз чошатыны но уг лу; **jhk verrattuna** майн (я. кинэн ке) ке чошатыса, маке (я. кин ке) сярысь
verrateen гинэ, тарак; **v. myöhään** бер гинэ, тарак бер
verraton^{34-C} номырён чошатоントэм (я. чошатыны луонтэм), ортчыт; **verrattoman kaunis** номырён чошатоントэм чебер
verrytellä^{67-C} дыатыны, посыны (мугорез, суез-пыдэз), размйнка лэсътыны; **v. itsensä hikeen** нюлатозь мугордэ дыатыны, нюлатозь размйнка лэсътыны
verryttelypuku^{1-M} спорт (я. тренировкалы) костюм
versio³ вéрси(я); вариант
verso¹ выжт. *ои* пушьет, чальдэт
versoa⁵² выжт. *ои* пушьет сётыны (я. поттыны), пушайны; **ruusun versonut oksa** розалэн пушьет сётом ваэз
verstas⁴¹ мастерской; цех (*мае ке тупатъяня*)
vertaila⁶⁷ чошатыны; **v. jtak jhk** мae ке майн ке чошатыны; **vertailleva tutkimus** чошатыса эскерон
vertailu² чошат|он, -эм; **kielten v.** кыльёсты чошатон (я. чошатыса эскерон); **чиш.** > **vertailla**
vertailuaste⁴⁸ кыл. чошатон стé-пень
vertainen³⁸ одиг кадь, óгкáдь, чошатымон; **hän on vailla vertais-taan** соин óгкáдь (я. чошатымон) мукут адямиос ик ёвёл; **hän ei ole sinun vertaisesi** со тыныд пар ёвёл
vertaus³⁹ 1. (*vertailu*) чошат|он, -эм
 2. кыл., литер. (*kuvailmaus*) аллегори(я), котыр веран, котырья-

- са верасъкон; метафора **3. библ.**
нодкыл*, прытча
- vertauskuva**¹⁰ тодметпүс*, сымвол;
аллегори(я): **sydän, rakkauen**
v. сюлэм – яратонлэн тодмет-
пүсээ
- veruke**^{48-А} ньём; **jillak verukkeella**
кычे ке ньём шедьтыса, маке
улсын; **jäädä pois sillä verukkeel- la, että ...** со улсын, ... шуыса,
лыктытэк кыльыны
- veräjä**¹⁰ ёззы; (*riukuv.*) ыбес
vesa⁹ пушъет (*куаро писпүлэн*);
норед, векчи писпу; **meidän perheemme nuorin** **v.** *выжт.*
семьясытымы (самой) покчиэз
пушъетмы
- vesakko**^{4-А} нюлэс **v.** векчи писпу
(я. сик), норед, пумель
- vesi**²⁷ **1.** ву **2.** (*sade*) зор; **vettä tuli koko päivän** лўмбыт зориз
vesihuisti²⁷ миф. вукузё, вумурт
- vesikauhu**¹ **1.** мед., вет. урмон (ви-
сён); **sairastua vesikauhuun** ур-
монэн висыны кутсыны **2.**
шуд. вулэсь кышка|н, -м, гидро-
фоби(я)
- vesikauhuinen**³⁸ мед., вет. урмон
висёнэн висись, урмем; **v. koira**
урмон висёнэн висись пуны
- vesikkö**^{4-А} зоол. чайы, норка (*Mus-tela lutreola*)
- vesimeloni**⁶ арбуз
- vesimies**⁴² астрол., **V.** астрон. Ву-
кись|кась, -тась
- vesistö**² геогр. ву(тым) сознэт* (я.
система), (вутым) бассейн
- vesitse** ву(э)тий ву кузя
- vesittää**^{53-С} *выжт.* кизертыны, ки-
зер (я. буг(ы)рес) карыны, па-
чылмытыны; **esitelmä oli vesitetty liallislin yksityiskohdin** доклад
мултэс чыры-пырыосын пачыл-
- мытэмыйн вал
- vesivaaka**^{9-Д} лэсът. ўровень, ватер-
пас [-тэ-]
- vesiväri**⁵ акварель бүёл (я. краска)
vessa⁹ съброс, педло потанни, туа-
лет, закод *ruhek.*; **käydä vessassa**
педло потаны, събросэ (я. туале-
тэ) ветлыны
- vetehinen**³⁸ миф. вумурт, вукузё
- vetelehtia**^{61-Ф} тэк (я. аналсыса)
улыны, ужлы ёрмыны *ruhek.*;
(*maleksia*) костасъкыны, кыстасъ-
кыны, ужлы ёрмыса ветлыны
ruhek.; **torilla iltaisin vetelehtivät**
nuoret жытъёсы площадет
костасъкись егитъёс
- vetelys**³⁹ (*laiskuri*) азтэм (мурт),
азтэмъяськись; (*nahjus*) небыль-
ток, шүёк, пунем *выжт.*
- vetelä**¹⁰ **1.** кизер (тапня кадь); (*urop-tava*) нёд, выйись, сыръясь; **v. betoni** кизер бетон; **v. suo** выйись
(я. сыръясь) нюрвил **2.** *выжт.*
(*velutto*) ляб, каттэм, ёигартэм;
v. kädenpuristus ляб гинэ киез
кирмон
- vetelöityä**^{52-Ф} кизермыны (тапня
кадь луыны); **lämmetessään vete-löityvä tahna** шунакуз кизермись
паста
- vetinen**³⁸ вуо; (*märkä*) кот, нюр; **v. paikka** вуо (я. нюр) инты; **v. peruna** вуо картофка **2.** куши. вуо;
ксъ: **puhdasv.** чылкыт вуо; **run-sasv.** трос вуо
- veto**^{1-Ф} **I 1.** (*vetäminen*) кыск|он, -ем,
кыска|н, -м; **hengenv.** пушкад
шокчон (я. омыр кыскон) **2.** (*ai-ronv.*) полысэн донгисъ|он, -ем,
полса|н, -м (*ogpol*); (*siveltimenv.*)
зыралт|он, -эм, маялт|он, -эм
(кисточкаен); **maalata levein ve-doin** пасъкыт зыралтэмъёсын

суредаксыны 3. (*kellon*) завод (ксь часлэн), завести (я. заводить) карем, заводьтэм *rihek*. **4.** (*viehtymys*) кыск|он, -ем, кыстыськ|он, -ем (кин ке борды – синмасъкыса), синмасък|он, -ем (кинлы ке); **poika tunsi vetaa siihen tyttöön** пияш валаз, сое соныл борды кыске шуыса; пияш со нылллы синмасъкемзэ шёдйз **5.** (*läpiv.*) ыртись омыр (я. тöl), сквозняк *rihek*.

veto^{1-F} **II** (*vedon lyönti*) эчешон, пари; **lyödä vetoa** эчешыны, пари возыны

vetoketju¹ жилы бирзэт*, мólния; **vetää v. kiimi** мólниэз (я. жилы бирзетэз) ворсаны

vetonaula⁹ выжт. прогráммалэн ширсюлмыз (“кортчóгез”); аттракцион [-т-]

vetoomus³⁹ вазисък|он, -ем, ёт|ён, -ем, призыв, возвáние [-з-]; **rauhav.** тупаса улыны ётыса вазисъком

vetovoima¹⁰ **1.** физ. притяжéние, гравитáци(я) **2.** выжт. бордаз кыскон (я. кыскись кужым)

vettyä^{52-C} котмыны, нюромыны, вузектыны; **vettynt maa** котмем (я. кот луэм) музъем; **vettyneet silmät** нюромем синъёс

veturi⁶ паровоз; локомотив **veturinkuljettaja¹⁰** машинист (поездэз валтись)

vety^{1-F} хим. водород

vetäistä⁶⁶ **1.** кыскыны (*oqpol*); (*irti t. pois*) ишкалтыны, кыскыса поттыны; **v. ohjaksista** биньго-зыез кыскыны; **v. puukko esiin** (шýák) пурт поттыны (ксь кисы-ысь) **2.** спорт. (*poikaista*) чыжы-ны; (*heitää*) лэзыны **3.** (*sipaista*)

зыралтыны, маялтыны; (*piirtää*) (гож) гожтыны; **v. kynällä viiva** карандашен (я. ручкаен) гож гожтыны

vetävä¹⁰ **1.** (*vauhdikas*) сэрыйт, (туж) јжог, шаплы; **v. askel** сэрыйт вамишъян **2.** (*tilava*) бадзым (трос тэрено), вóл-вóл; **auton v. tavara-tila** машиналэн бадзым (я. вóл-вóл) багажникеz **3.** (*iskevää*) бордаз кыскись; (*viehättävä myös*) синмасъкымон; **v. otsikko** бордаз (я. синэз) кыскись йыръян

vetätyä^{52-F} **1.** (*perääntyä*) палэнсыны, палэнтисъкыны, кошкыны; (*taaksepäin*) (берлань) чигнаны; **v. syrjäään työstä** ужлэс палэнсыны; **v. eläkkeelle** пéнсие потыны **2.** (*kokoon*) шымырсыны, чутырсыны; **palloksi vetätynt siili** бугор кадь шымырском чушъял **3.** (*imeutyä*) пычаны **4.** (*olotilan miutoksesta*) кыстийсыны; **suu vetätyi hymyyn** ым пальпотэмен кырыжаз, ымдурьёс пальпотыса кыстийсыкызы; **taivas vetätyi pilveen** инбам племъёсын чоксасъкиз

vetää^{53-F} **1.** кыскыны, -аны; **v. ovi auki** ёсэз кыскыса устыны; **vetää ovenkahvasta** ёсэз кутонтийз (я. кутонзэ кутыса) кыскыны; **v. hammas** пинез ишкалтыны; **v. sadetakki peitteekseen** плащен шобырсыны; **v. peitto korvilleen** шобретэн јбкак шобырсыны; **v. naru kireälle** шнурез кыскыса золтыны; **v. henkeä keuhkoihinsa** пушкад шокчыны (я. омыр кыскыны); **v. suonta** сёнэз кыскыны, коска(ты)ны; **v. mukaan** събрад (я. кычэ ке ужрадэ) кыскыны; **v. puoleensa** ас палад кыскыны;

v. päänsä täyneen *выжт.* тордыны, кудзытозы юны **2.** (*kello*) завести (я. заводить) карыны (часэз). заводьтыны *ruhek.*; **v. kello** часэз завести карыны **3.** (*johtaa*) нуыны, ортчытыны; кивалтыны (*maan ke*); **v. ohjelmaa** программаэз нуыны, программалэн ведүшиэз луыны; **v. neuvotteluja** (ваче)кенешонэз ортчытыны, кенешонъёсын (я. переговоръёсын) кивалтыны **4.** (*tilavuudesta*) тэрыны (*kytchi ke*); **sanko** **v. kymmenen litraa** ведрае дас липр тэрэ

viallinen³⁸ сёриськем, тияськем, шек|о, -ен; **v. sähkölaitte** сёриськем электроприбор; **v. tavar** шеко (я. шекъёсын) товар **viaton**^{34-С} **1.** (*syytön*) янгыш (я. виноват) луисътэм; **hän on v. rikoksen** йыруж лэстонэн со янгыш (я. виноват) ёёл; **nukkua viatonta unta** чос-чос (я. номыр сюлмаськытэк) изыны **2.** (*vaaraton*) кышкыттэм, кышкыт луисътэм, лякыт; жоже уськыттэм; **viattomat leikit** кышкыт луисътэм шудонъёс

viedä⁶⁴ **1.** нуыны; (*perille jhk asti*) вуттыны; (*ulos*) поттыны; **v. jtak mukanaan** мае ке сьюрад (басьтыса) нуыны; **v. paketti postiin** посылкаэз почтаэ нуыны; **v. jk rautatieasemalle autolla** кинэ ке вокзалэ машинаен вуттыны; **v. roskat ulos talosta** жагез коркасъ поттыны; **polku vie metsän läpi** пыдын ветлон сюрес нюлэс пыр поттэ (я. нуэ); **v. yli joen** шур вamen выжтыны (я. поттыны); **v. maasta** кунысь поттыны, экспортёровать карыны **2.** (*saattaa*)

вуттыны; **sattuma vei heidät yhteen** шуák (луэм) учыр соосты ваче вуттэйз; **v. loppuun** *выжт.* йылаз-пумаз вуттыны **3.** (*ottaa*) басьтыны, (басьтыса) нуыны; (*riistää*) кўжмысъ басьтыны, таланы; (*varastaa*) (лушкиса) нуыны; **kuka vei kynäni?** кин ручкаме басьтэйз?; **susi vei lampaan** кион ыжез нуиз **4.** (*hävittää*) быттыны; **lasillinen olutta vei janon** одый стакан сур сю куасьмонэз быдтэйз (я. сюэз юзматэйз); **se vie aikaa** со дырез (трос) быдтэ **viehattää**^{53-С} синмаськытыны, абдратыны, палёмытыны; (*vetää puoleensa*) (ас) бордаз кыскыны; **jk v. silmää** кин ке (я. маке) синмез палёмытэ (я. бордаз кыске); **v. kauneudellaan** чебереныз синмаськытыны; **viehattävä** синмаськымон (чебер), палёмымон чебер, яратоно кадь **viekas**^{41-А} кескич, амал|о, -лы; **v. kuin kettu** ёичы кадь кескич **viekastella**⁶⁷ кескичъясъкыны, амальясъкыны, ёичыясъкыны **viekkaus**⁴⁰ кескичлык, кескич (я. амало) лу|он, -эм; ёшт. > **viekas vielä** (*öövlton дыръя enää*) эшшо, (эшшо ...) на; (*yhä myös*) уката; **hän on v. nuori** со егит на (эшшо); **lue v. kerran** эшшо огпол лыдзы на; **ota v. tämä kirja** та книгаэз басьты на (эшшо); **kerro minulle v. jotain hänestä** вёра на мыным маке но со сярысь; **hän on v. voimakkaampi** со уката зол, со эшшо (но) кужмогес; **v. ai-kaisemmin** азъло ик, эшшо (но) азывл(гес) **viemäri**⁶ канализаци(я); *бу кошконни, ву кошкон гумы*

vieno¹ ляб (гинэ), ненег; **v. tuulenhenki** ляб тёл ырос; **v. ääni** ляб (я. ненег) куара
vienti^{52-J} (*vientikauppa*) экспорт, куньсы поттон; **kalanv.** чорыгез куньсы поттон, чорыглэн экспортээ; чит. > **viedä**
vieraannuttaa^{53-C} палэнтыны (*маке бордысь, малэсь ке*); **vanhoillisuus v. nuoret kirkosta** консерватизм егитъёсты черк бордысь палэнте
vieraantua^{52-J} 1. (*etääntyä*) палэнсыны, палэнтыйсыны; **v. ystävästään** эшедлэсэ палэнсыны 2. (*kokea jatka vieraaksi*) муртаны кутсыны (*кинлэсь ке*), мурт потыны кутсыны (*кинлы ке кин ке*) *yksipers.*, безыны (*кинлэсь ке*); **lapsi vieraantui vanhemmistaan** нылпи анай-атаэлэсэ муртаны кутскиз
vieraanvarainen³⁸ утялтыны (я. куно карыны) яратйс; **v. isäntäväki** куно карыны яратйс (юрт) кузёоос
vierailla⁶⁷ кунояны, куноын улыны, гуртаны; **v. ystävänsä luona** эшед дорын кунояны; **v. tuttavissa** тодмоос дорын гуртаны
vieraissilla, -lla, -lle: **käydä vieraissilla** куное ветлыны; **me palasimme äskeni vieraaisalta** ми алигес гинэ куноысь бертийм; **hän oli lähdössä vieraisille** со куное мынэ (я. мыныны дасяське) вал
vieras⁴¹ 1. *th.* мурт, ят; (*tuntematon*) тодмотэм; (*ulkopuolinen*) съёр- (лось), палэннысь; **v. ihmisen** мурт адями, ят мурт; **pitää vieraanana** мурт (я. ят) карыны, мурт адямиен лыдъяны; **oleskella vieralla maalla** мурт (я. съёрлось)

кунын улыны; **täysin vieraat ihmiset** чылкак тодмотэм адямиос; **v. kieli** мурт кыл: (*tuu kuin kotimainen*) съёркун* (я. кунгожсъёр*, иностранной) кыл **2. mn.** куно; **kutsua vieraita** куно(осты) ётыны, куно ётчаны, ётчаськыны; **ottaa vieraita vastaan** куно(осты) пумитаны; (*kestitää*) куно- осты утялтыны
vieraskielinen³⁸ мурт кылбын, -ъем; (*tuu kuin kotimainen*) съёркун* (я. кунгожсъёр*, иностранной) кылбын, -ъем; **vieraskielistä kirjallisuutta** съёркун кылын литература
vierastaa⁵³ 1. (*arastella vierasta*) муртаны (*кинлэсь ке*), мурт (я. ят) карыны; **lapsi oli kova vierastamaan kaikkia otoja ihmisiä** нылпи вань тодмотэм адямиос- лэсэ туж мурта вал **2. (vieroksua** палэнсыны (турттыны) (*малэсь ке*); **v. poliitikkaa** политика- лэсэ палэнсыны турттыны
viereen *нб. но ск.* вёзы, борды, -э; артэ (*instr.*): (*varteen*) дуры; **viereen** вёзам, мон вёзы, монэн(ым) артэ; **auto pysähtyi taloni v.** ма- шина корка вёзам (я. дорам) дуг- дийз; **säky työnnettiin seinän v.** кроватез борддор борды донги- зы; **istuutua aivan v.** бордэ (я. вёзы ик, артэ) пуксыны; **tien v.** сюрес дуры (я. урдсы)
viereinen³⁸ вёзысь, артысь, артэ (интыяськем), бускель; **v. paikka** вёзысь инты; **viereiset paikat** артысь интыос; **v. talo** бускель (я. артысь) корка
vierekäin (артысь) артэ; **istua v.** артысь артэ пуксыны
vierelle *нб. но ск.* доры; артэ (*instr.*):

- (*varrelle*) урдсы, дуры; **hän istuu-tui vierelleni** со мон доры (я. монэн артэ) пуксиз; **tien v.** сюрес урдсы (я. дуры)
- vierellä** нб. но ск. дорын; артэ (*instr.*); (*varrella*) урдсын, дурын; (*liikeverbien yhteydessä*) дортй; (*varrella*) урдсытй, дуртй; **hän istui vierelläni** со мон вöзын (я. монэн артэ) пукис; **tien v.** сюрес урдсын (я. дурын)
- viereltä** нб. но ск. доры|сь, -сен; (*varrelta*) урдсы|сь, -сен, дуры|сь, -сен; **auto lähti pois talon v.** машина корка дорысь кошкиз; **tien v.** сюрес урдсысь (я. дурысь)
- vieressä** нб. но ск. вöзын, бордын; артэ (*instr.*); (*varressa*) дурын; (*liikeverbien yhteydessä*) вöзтй, бордтй; (*varressa*) дуртй; **vie-ressäni** вöзам, мон вöзын, монэн(ым) артэ; вöйтим, мон вöзтй; **lapsi nukkuu äidin v.** нылпи анае вöзын изе; **kylän v. oleva pelto** гурт вöзысь бусы; **säinky on sei-nän v.** кровать борддор бордын сылэ; **joen v.** шур дурын; **tien v.** сюрес дурын (ик); **hän istuu meidän vieressämme** со вöзамы (я. милемын артэ) пuke
- vierestä** нб. но ск. вöзы|сь, -сен, борды|сь, -сен; (*vieritse*) вöзтй, бордтй; (*varresta*) дуры|сь, -сен; дуртй; **vierestäni** вöзысьтым; вöйтим, мон вöзтй; **auto lähti pois talon v.** машина корка вöзысь кошкиз; **katsella v. kortti-peliä** вöзысен (я. артэ пукыса) картаен шудэмез учкыса улыны ◇ **laulaa nuotin v.** паллян кырзаны
- vieri**²⁶ вöз=, борд=, дор(=); дур(=), урдэс; **istua v. vieressä** артысь артэ пукыны; **kulkea tien viertä** сюрес дуртй ветлыны
- vieritse** вöзтй, бордтй, дортй; (*varresta*) дуртй, урдсытй; **hän kulki talon v.** со корка вöзтй кошкиз
- vierittää**^{53-C} питыр|тыны, -ъяны, погылътыны, -ляны; **viedä tyn-nyriä vierittämällä** бекчеез питыртыса (я. питыръяса) нуны; **v. tukit veteen** коръёсты вуэ погыльтыны; **ei tarvitse v. sytä** **niskoilleni** выжт. кулэ ёвёл вा�нь-ээ вылам погыльтыны
- vieriä**⁶¹ 1. пит(ы)раны, пог(ы)ляны; **v. mäkeä alas** гурезь уллань питраны 2. выжт.: **kivi vieri sy-dämeltäni** сюлмы кápчияк луиз; **vuodet vierivät** аръёс (лобыса кадь) ортчо
- vieroittaa**^{53-C} күштіськытыны, аналскытыны, дугд(ыт)ыны; **v. tupakasta** қыскемись күштіськытыны; **v. lapsi rinnasta** ныл-пиез нонтэмись дугдыны (я. аналтыны)
- vierus**³⁹, **vierusta**¹³ борд(=), дур; **seinän vierustalla** борддор бордын (я. бордтй); **tien vierustal-la** сюрес дурын (я. дуртй)
- vierustoveri**⁶ вöзысь (я. артэ пукись) мурт
- vierähää**^{53-F} питырскины, по-гыльскины
- viesti**⁵ 1. ивор: (*tiedotus*) ивортон; **lähetää** v. ивор сётыны (я. келляны); **saada** v. ивор басьтыны 2. спорт. эстафёта
- viestikapula**¹² спорт. эстафёта боды
- viestimies**⁴² ож. связист
- viestintiihito**^{1-F} спорт. куасэн бызылон(ъя) эстафёта

viestinjuoksu¹ спорт. бызылыон(ъя) эстафёта

viestintä^{9-J} 1. кусып возён, -ем, связь, куспасык|он, -ем*, коммуникаци(я) [-м-]; **ihmisten välinen v.** адямиослэн кусып возёнзы; **hermosolujen välinen v.** нёрвной клёткаослэн куспасыкемзы (я. обмензы) 2. (*järjestelmä*) герзёт*, связь, сообщение; ивор-тодэт* сётон, информация служба

viestinuinti^{5-J} спорт. уян(ъя) эстафёта

viestinviejä¹⁰ ивортайс, ивор сётийс (я. вуттыйс)

viestittää^{53-C} ивортыны, ивор сётыны (я. келяны)

viestiä⁶¹ (vaihtaa viesti) кусып возыны; (*lähettilää viesti*) ивортыны, вераны; **kirjallinen viestiminien** гожъясыкыса кусып возён; **v. elein (t. eleillä)** жестъёсын кусып возыны

vietellä^{67-C} урод уже кыскины; аспалтыны, ас палад кыскины; **v. jk syntiin** кинэ ке съёлыке кыскины (я. уськытыны); **hän vietteli tytön** со нылмуртэз аспалтыйс

vieteri⁶ вер. пружина

vietto^{1-C} 1. ортчытон, -эм (*dyreż*); **ajanv.** дыр ортчытон; **lomanv.** отпуск(ез) ортчытон 2. (*juhlien-v.*) (юондыр) кар|он, -ем, ортчытон, -эм (*праздникез*); **joulun v.** Ымусытон карон, Рошвоез ортчытон

viettää^{53-C} 1. ортчытыны (*dyreż*); **v. aikaa** дырез ортчытыны; **v. loma merellä** отпускёз зарезь дурын ортчытыны 2. (*pitää ä juhlat*) (юондыр) карыны, ортчытыны (*праздникез*); **v. häät** сюан карыны (я. лэссытыны); **v. juhlaa**

прáзднýк [-зин-] карыны; **hän vietti 50-vuotispäiväänsä** со ас 50 арессэ (я. 50 арес тырмонзэ) кариз (я. ортчытыйз) 3. (*olla kalteva*) чукинэс (я. улланес) луыны; **etelään viettävä maasto** лымшор пала чукин(эс) инты(выл) **viha⁹** йыркур, вожпот|он, -эм; (*vas-tentielisyys*) адзэмпотостэм кар|он, -ем; **polttava v.** сюлэмез пыжись йыркур, вöсь карись вожпотон; **vihan tunne** вожпотон (мылкыд), йыр кур луон; адзэмпотостэм карон (мылкыд); **rotu-v.** мукет ráсаости адзэмпотостэм карон; **hän tuntsee vihaa minua (kohtaan)** солэн мыным вожжеz потэ (я. йырыз кур); **olen vihoissani sinulle** (мынам) йыры кур тыныд **vhainen³⁸** лек(ъясыкись); вожэ поттыйс, йырзэ кур карись; **v. koira** лек пуны; **pitkäv.** йыркуро, йыркурзэ вунэтисытэм (я. кема возись); **olla v. jillek** кинлы ке вождэ поттыны, кинлы ке йырдэ кур карыны; **älä ole v.!** вождэ эн потты! **vhaisesti** лек(ын), йыркурен; **katsoa v.** лек учкыны **vhamielinien³⁸** лек (я. тушмон, пумит) мылкыдъем; адзэмпотостэм (я. синазыкыль) карись; **halilitukselle v. ryhmittyämä** кивалтэтлы* лек (я. пумит) мылкыдъем группировка; **lapsiv.** нылпиостиы адзэмпотостэм карись **vhamies⁴²** тушмон, йыркуръясыкись (мурт); **he ovat vihamiehiä keskenään** соос куспазы тушмонъёс (я. тушмонъясыкыса уло) **vhannes³⁹** бакча сиён (я. будос, емыш); **tuoreet vihannekset** выль

- октэм бакча сиёнъёс; **tilli, persilja** ум. **maustevihannekset** укроп, петрушка но мк. шём сётись (я. йылтийс) будостёс
- vihannoida**⁶⁸ вожектыны (*вож адсыны*); **vihannoiva oras** вожектись узым
- vihanpito**^{1-F} йыркурьяськ|он, -ем, тушмонъяськ|он, -ем, йыркурьяськыса (я. тушмонъяськыса) улон, -эм; **naapurusten vanha v.** бускельёс куспын кемала тырысен йыркурьяськыса улон
- vihastua**⁵² [вож] потыны *yksipers.*, вождэ поттыны, [йыр] кур луны *yksipers.*, йырдэ кур карыны; **isä vihastui pojille** атайзылэн пиосызлы вожез поттэз, атайзы пиосызлы вожзэ поттэз; **vihastunut asiakas** вожзэ поттэм клиент
- vihastuttaa**^{53-C} вожез поттыны, йыррез кур карыны; **hänен valehtelunsa v. minua** солэн алдаськемез вожме поттэ; **minua v.** йыр (я. йыры) кур, воже потэ
- vihata**⁷³ адзэмпотостэм (я. синазькыль, адзонтэм) карыны; **vihat-tu juoppo** адзэмпотостэм тордос
- vihdoin** мырдэм(-мырдэм), бератаз (гинэ); **illansuussa tuli v. viileää** жыт пал мырдэм салкым луиз; **vihdoinkin asia selvisi** ужпум мырдэм ке но валамон луиз
- viheliäinen**³⁸ (туж) начар, туж урод; (*alhainen työs*) (туж) ултый; **v. sää** начар куазь; **v. valhe** туж ултый алдаськон
- vihellys**³⁹ шула|н, -м, шулт|он, -эм; **laivan v.** пароходлэн шултэмез; **päästää v.** шултыны; чит. > **vi-heltää**
- viheltääjä**¹⁰ шулась
- viheltää**^{54-I} шуланы, (*kerran*) шул-тыны
- vihertyä**^{52-K} вожектыны, вожомыны, вож луны; **vihertynyt kuperi** вожектэм ыргон
- vihertävä**¹⁰ вож|алэс, -мыт, вож|-пýр, -пýрье́м
- vihertää**^{54-K} вожектыны (*вож адсыны*); **koivikko alkoi jo v.** кызыпу арама вожектыны кутскиз ни
- vihillä, -itä, -lle: käydä vihillä** венчаться [-цца] кариськыны; **patala vihiltä** венчаться кариське-мись бертыны; **mennä vihille** венчаться кариськыны мыныны
- vihjata**⁷³ шёдскутыны, шёдскутыса вераны, валаны сётыны; котырьяса вераны; **hän vihjasi tie-tävänsä asiasta paljon enemmän** со шёдскутиз, ужпумез трослы умойгес тодэ шуыса
- vihjaus**³⁹ шёдскуйт|он, -эм, шёдскутыса вера|н, -м, валаны сёт|он, -эм; котырьяса вера|н, -м; **puhua vihjausin** котырьяса вераськыны; чит. > **vihjata**
- vihje**⁴⁸ кенеш (сёт|он, -эм), валэк-т|он, -эм; лушкем тодэт* (я. информа́ция); (*vihjaus*) шёдскуйт|он, -эм, валаны сёт|он, -эм; **antaa jillek v.** кинлы ке кенеш сётыны
- vihkisormus**³⁹ сюан зундэс
- vihkiä**⁶¹ 1. венчать карыны; **v. nuoret avioliittoon** егитёсты кузпал карыса венчать карыны 2. *вöсь.* (*siunata*) бакель карыны, посвя-тить карыны (*санэ*); (*pyhittää*) вёсяны, чылкытатыны (сэбэд ортчытыны), освятить [-вэ-] карыны; **v. papiksi** священник лу-ны бакель карыны; **v. kirkko** черкез вёсяны (я. освятить карыны) 3. (*promovoida*) посвятить карыны (пёлазы пыртыны); то-

дос* (я. наўчной) стéпень сётыны (сийё-дано) **4.** (*järjestää avajaiset*) сиё-дано усьтыны (ксь выль учреждениеz)

vihkiäiset³⁸ тр. л. **1.** венчать карон (ужрад); (*häät*) венчаться [-цца] кариськон, сюан **2.** вöсь. (*siunaustilaisuus*) бакель карон (ужрад), посвящеение (санэ); (*pyhystilaisuus*) вöсян (я. чылкытатон) сэбед, освящеение [-вэ-] **3.** (*avajaiset*) сиё-дано усьтон (ксь выль учреждениеz)

vihko^{1(-D)} **1.** тетрадь; **kirjat ja vih(k)ot** книгаос но тетрадьёс **2.** (*julkaisu*) поттэт*, выпуск (начатам ужъёслэн) **3.** (*kukkav.*) сяська керттэт, букет

vihloa⁵² вöсь карыны; вандыны; **hampaita vihlova kylmä vesi** пи не йоттись кезыт ву; **suru vihloo sydäntä** выжт. куректон сюлэмез (пазыгиськоно кадь) вöсь каре; **ääni vihlo korvia** куара пелез ик вандэ вал

vihmoa⁵² кыдырланы, -тыны, пызыртыны, пужныны; (*pirskottaa*) чыз(ыл)ыны, пыз(ыл)ыны (*маин ке мае ке*); **tänään vihmoo** туннэ (зор) кыдыра

vihne⁴⁸ кы; **ohranv.** йыды кы(ос) **vihoitella**^{67-C} *jillek* вождэ поттыны, йырдэ кур карыны (*кинлы ке*), куатаськыса улыны (*кин ке вылэ*); **hän vihoitlee minulle** со мыным вожзэ поттэ, со мон вылэ куатаськемын (я. куатаськыса улэ)

vihollinen³⁸ тушмон

vihreä¹⁵ вож; **v. ruoho** вож турын; **hän on vielä v. alalla** выжт. та удысын со еж на

vihta^{9-F} веник (мунчое пырыны)

vihtoa^{52-F} париськыны (веникен), веникен шуккиськыны (я. астэ шачыръяны); (*toista ihmistä*) пaryны (веникен), веникен шачыръяны; > **vastoa**

vhuri⁶ тölпери

vhurirokko^{1-A} мед. (горд) чача, краснұха

viidakko^{4-A} **1.** джүнгли **2.** (*tiheikkö*) чашка, варсэм

viidennes³⁹ витъмос; **kaksi viiden-nestä** кык витъмос

viides⁴⁵ витéтий, (*useista*) витéтийэз; **viidentenä marraskuuta** витéтий шуркынмонэ (я. ноябрे)

viidesosa¹⁰ витъмос, витéтий люкет; **kaksi viidesosaa** кык витъмос

vihde^{48-F} **1.** шулдыръяськон **2.** (*estradit*) эстрáда (*удыс*) **3.** нимысът. (*estradimusiikki*) эстрáда крезь-гур (я. мýзыка)

vihdekonsertti^{5-C} эстрáда концерт **vihdetaiteliija**¹² эстрáдаысь артист

vihdyttää^{53-C} **1.** шулдыртыны; **v. vieraitaan** куноостэ шулдыртыны **2.** (*tuuppyttää*) буйгатыны; **v. itkevää lasta** бёрдийс пиналэз буйгатыны

viihtyisä¹⁰ шулдыр (мылкыдъя), чыс-чыс, гáнь-гань, уóтной, комфорто; **v. huone** шулдыр (я. чыс-чыс) кóмнатá; **täällä on viihtyisää** татын гáнь-гань

viihtyä^{52-F} кельшыны, яраны (*кытын ке*), мылкыдъя луыны; **minä vihdyn täällä** мыным татын кельше (я. зеч потэ); **vihdyn työssäni** уж дорын мыным кельше (я. яра)

viikate^{48-C} гурт. в. кусо, литовка; **niittää viikatteella** кусоен турнаны

viikinki^{5-G} ист. викинг, варяг

viikko^{1-A} арня; **joka v.** арнялы быдэ; **joka toinen v.** арня пёрат (я. вис карыса); **tällä viikolla** таяз арняе; **ensi viikolla** вуоно арняе; **viikon keskellä** арня шорын (я. вискин); **viikon kuluessa** арня чоже; **viikon kuluttua** арня ортчыса (я. улыса); **viikossa** арняссын, арня куспын; **lähteä kahdeksi viikoksi** кык арнялы кошкыны; **minä en nähnyt häntä viikkoon** мон сое арня чоже ёй адзылы ни; **viikolla** арня вискин (кычे ке нуналэ)

viikkokausi²⁷ быдэс арня; **viikkokausia** арняэн-арняен, трос арня чоже; **viikkokausia jatkunut helle** трос арня чоже кыстийском пёсь куазь

viikonloppu^{1-B} арня пум, шутэтскон нунальёс; **lähden viikonlopuksi maalle** арня пумын (мон) гуртэ ветло; **hauskaa viikonloppua!** ёзеч шутэтскы (я. шутэтске)! (выходнойёс)

viiksekäs^{41-A} мыйык|о, -ен

viikset⁷ тр. л. (*од. л. viaksi*) мыйык

viikuna¹² инжир

viila⁹ напильник, эгол, подпилка
ruhek.

viilentyä^{52-J} > viiletä

viilentää^{54-J} салкым (я. сайкыт) карыны, салкыматыны; (*jäähdyttää*) сыйтыны, юзматыны, юзмыт (я. кезыт) карыны; **sade viilensi ilman** зор омырез салкым(гес) кариз; **v. keitettyä vettä** пёсь вуээс сыйтыны; **v. siideri jääkuutioilla** сидрез ѹё (кубикъёс) поныса юзматыны (я. юзмыт карыны)

viilettää^{53-C} туж жог мыныны (я. ортчыны), ширтыны; **mennä v.**

туж жог мыныны, лобыса кадь ортчыны; **ajaa v.** ширтыны, ширтыса мыныны (*ксь машинаен*); **lähteä viilettämään** ширтыны, ширтыса кошкыны

viiletä⁷² 1. (*esim. ilma*) салкым (я. сайкыт) луыны; (*sää*) салкым|ссыны, -аны, салкым (я. кезыт) кариссыны; (*jäähyä*) сыйны, юзмыт (я. кезыт) луыны; **illansuussa sää viileni** жыт пал (куазь) салкым кариссыкиз; **järven vesi on viilennyt** тысыв юзмыт (я. кезыт) луэмын ни **2.** **выжт.** салкым (я. сиялэс) луыны, сый(лсы)ны; **viileneet välit** салкым луэм кусыпъёс; **viileneet tunteet** сыйам (яратон) мылкыд

viileys⁴⁰ 1. салкым(лык), салкым (я. сайкыт, юзмыт) лу|он, -эм; **ilman v.** омырлэн салкымлыкез (я. сайкыт луэмез); **istua viileydessä** салкымын пукыны **2.** **выжт.** салкымлык, салкым (я. сиялэс) лу|он, -эм; **välien v.** кусыпъёслэн салкымлыксы

viileä¹⁵ 1. **th. но мн.** салкым, сайкыт, юзмыт; (*kylmä*) кезыт; **v. sää** салкым куазь; **v. tuuli** сайкыт (я. юзмыт) тёл; **v. vesi** юзмыт (я. кезыт) ву;

ulkona on täänän **viileää** педлон туннэ салкым; **istua viileässä** салкымын пукыны

2. выжт. салкым, сиялэс; **viileät välit** салкым кусыпъёс; **viileät tunteet** сиялэс (яратон) мылкыд

viili⁵ ѹолпыд, чырсам (я. кузям) ѹол; (*piimä*) чырс ѹол, кефир

viitto^{1-I} 1. ванд|он, -эм, шир|он, -ем **2.** (*viillon tulos*) вандэм (я. ширзэм, ширрем) инты; **tehdä v. jhk** мae ке ширзыны (я.

шырыны), кытчы ке шорзэм
пытыы келътыны

viiltää^{54-I} вандыны, шорзыны, шырыны; **viilsin haavan käteeni** ки-
ме вандий; **v. veitsellä** пуртэн
шорзыны; **v. kalan vatsa auki**
чорыглэс котсэ кырыны

viili¹ 1. шпон; фанера 2. (*viipale*)
юдэ|с, -т

viima⁹ кезыт (я. юз(ы)рес) тöl
(пырпотоно кадь)

viime воишыт. 1. (*viimeksi ollut*) кы-
лем; **v. viikolla** кылем арняе; **v.
kuussa** кылем толэзе; **v. vuosi**
кылем (я. мимала) ар; **v. vuonna**
кылем арын (я. аре), ми(ы)м; **v.
kesänä** кылем гужем (*ky?*) 2. (*viimeinen*) берло, -пум; **v. aikoina**
берло дыре; **v. vuosina** берло
аръёсы (я. аръёс чоже)

viimeinen³⁸ берпум(ётый), берло|(ез),
-сь, -sez, бёрыsez; **lokakuun v.**
päivä октабрьлэн берпумётый
нуналыз; **viimeiseen minuuttiin**
(*asti*) берпум минутоз; **viimeis-
tä edellinen** берпумезлэс (я. бер-
лоезлэс) азывлэз; **viimeisen**
kerran берпумётыйзэ, берлозэ;
jäädä viimeiseksi берпумётыйз
луны

viimeistellä⁶⁷ вылтусъяны*, отде-
лать карыны, йылаз-пумаз вут-
тыны; волатыны; **viimeistely**
huoneisto вылтусъям (я. отде-
лать карем) квартира; **v. teksti-
ään** тексттэ волатыны (я. йылаз-
пумаз вуттыны)

viimeistääñ самой берлозэ, (*ма-
лэс ке*) кемагес ёвёл; **tämä työ**
pitää saada valmiaksi **v. ylihuo-
menna** та ужез самой берлозэ
чуказе улыса йылпумъяны кулэ

viimeksi 1. (*lopuksi*) самой) берло

(я. берпум) азелы; (*kaikkein vähiten*) самой ёжыт (я. берло); **säästää voimansa** **v.** кужымдэ пумаз
быдтон понна возыны; **hännet**
haluan **v. tavata** соин самой
ёжыт пумиськеме потэ 2. (*viime kerralla*) берпум|ётыйзэ, -зэ, бер-
лозэ; **v. mainittu** берлоез, берло
пусъемез (я. верамез)

viimevuotinen³⁸ мимала, кылем
арлэн; **v. vasikka** мимала кунян

viina⁹ (тоды) вина, аракы, водка

viini⁵ (кышно) вина, вино; **punav.**
город вина; **valkov.** тоды (кыш-
но) вина; **pullo viiniä** (одиг) бу-
тылка вина

viiniköynnös³⁹ бот. виноград (*бу-
дос*)

viinilasi⁵ 1. (куко) рюмка, бокал 2.
(*lasillinen viiniä*) (одиг) рюмка
вина (кышно вина), (одиг) бокал
вина

viinimarja⁹ сутэр; > **herukka** 2.

viininkorjuu¹⁷ виноград октон (я.
бичан)

viiniryväle⁴⁸ виноград (*емышез*),
винаборы *vanh.*

viipale⁴⁸ юдэ|с, -т, люкет, кусок;
(*leivän*) шорем; **juustov.** сыр
юдэс; **kakkuv.** тортлэн люкетэз
(я. кусокез); **sitruunav.** лимон
люкет (я. юдэс)

viipyä^{52-E} 1. (*oleskella*) улыны (könyä
ке дыр чоже), кыллыны *murt.*;
**hän viipyi etelässä kaksi kuukaut-
ta** со лымшор палан кык толэзь
улийз; **v. kauan jnk luona** кин ке
дорын кема улыны (я. пукыны)
2. (*olla tulematta*) жега(тссы)ны,
беромыны; **tulla viipumättä töihin** уже жегатскытэк вуыны;
miksi viivyit niin kauan? малы
сокем жегад (я. беромид)?

- viiri⁵** 1. вýмпел 2. (*tuuliv.*) флюгер
 3. зар. флюгárка (*pichigec флаг*)
- viiriäinen³⁸** зоол. бöдёно, паляка, куатътабань *rihek.* (*Coturnix coturnix*)
- viiru¹** гож, полоса; **mustia viiruja valkoisessa kankaassa** тöдыы басмын сьöд гожъёс
- viirullinen³⁸** гожмо, сюрсо
- viisas⁴¹** 1. тн. (йыр)визъмо, визъбу-ро, визъмбó-бурó, мûдрой; **vanha v. mies** пересь визъмбó-буро адя-ми; **v. ratkaisu** визъмо решéние 2. мн. визъбурчи*, (йыр)визъмо мурт, мудрец 3. тн. сазь визъм|о, -ын (я. йыр|о, -ын); **v. ratkaisu** (сазь) визъмо решéние, сазь визъмын лэсътэм йылпумъян
- viisastella⁶⁷** визъмо карисъкыны (я. вырыны), визъмояськыны; **v. jillek** кин ке азын визъмо ка-рисъкыны
- viisastua⁵²** визъмасъкыны, визъмо луыны
- viisaudenhammas^{41-Н}** (берло потэм) йырпинь, гырпинь
- viisaus⁴⁰** 1. визъбур(лык)*, йыр-визъмо (я. визъбуро) лу|он, -эм, мûдрость; **vanhuuden v.** пересь дырлэн визъбурлыкез (я. йыр-визъмо луэмез); **elämänv.** улон-лэн визъбурез, улоньсы (басьтэм) визъбур 2. (*oppı*) визъ(бу), тодон(-валан); **kirjav.** книгась басътэм визъбур (я. тодон-валан)
- viisi²⁷** вить; **v. päivää** вить нунал; **meitä on tällä v.** ми татын вить кузя; **viidessä päivässä** витёйс-кин, вить нуналскын; **viidessä paikassa** витётíй, вить интын
- viisikymmentä** витътон
- viisitoista** дас вить
- viisto¹** (*kalteva*) чукин(эс), мык(ы)-рес, улланес; (*vino*) кырыж, ча-лыш; **alaspäin v.** уллань чу-кин(эс); **v. paikka** улланес инты **viisto|ssa, -sta, -on** кырыж, чалыш; (*kallellaan*) чукин(эс), мык(ы)-рес, улланес; **alaviistossa** уллань кырыж; **tiippiä viistossa** кырыж ошиксыны; **katsoa viistoon** кы-рыж учкыны
- viistää^{53-С}** (*laahata*) сюл-кал (я. нюж кыстийськыса) мыныны; (*hipoa*) ёттылыны; **hameen helmat viistävät maata** юбкалэн сôзульёсыз музъем вылтî сюл-кал мыно
- viisumi⁶** вýза; **myöntää v.** вýза сё-тыны; **hankkia v.** вýза басьтыны; **anoa v.** вýза курыса вазисъкыны, вýзалы заявлéние сётыны
- viitata^{73-С}** 1. (*osoittaa*) возьматыны (кудлань *ke*); (*heilauttaa kättäään myös*) шонтыны; **v. kädellä jhk** кытчы ке кын возьматыны; **nuoli viittaa oikealle** стрёлка бу-ре (я. бур пала) возьматэ 2. (*vedota*) чёлскины, ссылка лэсътыны (*make valä*); (*mainita lyhyesti*) кылпум поттылыны (*make ссы*); **v. aikakauslehden edelliseen numeroon** журналлэн азъло нόмер вылаз чёлскины; **v. lähteeseen** истóчник вылэ ссылка лэсътыны
- viite^{48-С}** *чёлск|он, -ет, ссылка; **lähdev.** истóчник вылэ чёлскон; **alav.** бамул валэкton*, улвалэк-ton*, сноска
- viitoittaa^{53-С}** век (я. указáтель) пук-тылыны (*сюрес кузя*); **julkaisu, joka v. tiötä myöhemmälle tutkimukselle** выжст. публикация, кудíз азъланяз лэсътоно исслé-дованиослы сюрес возьматэ (я. лёгиз)
- viitonen³⁸** вить (*лыдпус*), пятёрка

ruhek.; витётый (нóмеро); **numero** v. витётый нóмер
viitsiä⁶¹: en **viitsi** мыл(ы) уг пот(ы); **en viitsi lähteä sinne** отчы мыныны мылы уг поты; **viitsitkö viedä roskapussin** жуг-жаген пакетэз уд потты-а?; **älä viitsi!** эн али!, бýдо эн выры соин!
viitta^{9-C} I (*kaapi*) мántия; (*hartiav.*) накидкá, плащ
viitta^{9-C} II (*opaste*) указатель; век (*сюрес вылын*); зар. бáкен
viittoa^{52-C} 1. киын шонтыны (*кинлы ke*), киын шонаны (*вераськыку*), жестикулýровать карыны; (*antaa merkkejä*) киосын тодмосьёс (я. знакъёс) сётъяны 2. (*viittomakielä*) жестъёсын (я. жест кылын) вераськыны, киын (я. не мой кылын) вераськыны *ruhek.*
viittomakieli²⁶ жестъёсын вераськон кыл; **viittomakielen tulkki** сурдоперевóдчик
viiva⁹ гож, лíния, черта
viivain³³ линейка
viivata⁷³ гож(ъёс) гожтыны, лíния нуны; (*korostaa viivalla*) ултýз гожены; v. **yli** гожманы, гожъёс гожъяны, гожен (я. гожъёсын) чушыны
viivoitin³³ > **viivain**
viivytellä^{67-C} жега(тсksы)ны; (*vitkastella*) кема вырыны (я. кыскыны); **viivyttelemättä** (чик) жегатскытэк
viivytäät^{53-C} жегатыны; (*pitkittää*) кема кыскыны (*mae ke*), кема вырыны (*main ke*); **en tahdo v. sinua kauemmin** талэсъ кема то-нэ жегатаны уг медйськыны ини; v. **maksua** дун тыронэз кыскыны, жегатскыса дун тырыны

viivähäätä^{53-F} жегатскыны, ёжытак улыны; **hänen katseensa viivähti kasvoissani** солэн синъёсыз (пи-чияк) ымнырам (я. ымныр вы-лам) жегатскизы
viivästyä⁵² жеганы; (*tuohästyä myös*) беромыны, бере кыльыны; (*pitkittyä myös*) кема кыстийськыны; **lähtö viivästyi tunnin (t. tunnila)** кошкон (быдэс) часлы же-газ; **työni viivästyy taas** уже нош ик јега (ни)
vika^{9-D} 1. шек, деффект [-ф-]; (*riuite*) тырмытэ; **korjata v.** шексэ тупатъяны; **sunnynnäinen v.** мед. вордском тырысен шек (я. порок) 2. (*syy*) янгыш, вино-ват (лу|он, -эм); **se ei ole minun vikani** мынам янгыше со ёвёл, мон виноват ёвёл; **se on hänen oma vikansa** со ачиз янгыш (я. виноват)
vikistä⁶⁶ (*esim. hiiri*) чиккетыны, пиккетыны (ксь шыр); (*esim. koiria*) никсыны, никсетыны; (*esim. vauva*) нёжъяны, нёръяны (ксь нуны); (*sarana*) зукыртыны (зи-ры)
vikkelä¹⁰ сэзъ, шаплы, етýз, чу-п(ы)рес; v. **poika** сэзъ (я. етýз) пияш
vikuroida⁶² ваменьяськыны (*вал ссы*), чигынъяськыны, шузияськыны; **vikuroiva hevonen** ваменьяськись (я. чигын(ъяськись)) вал; **auto alkoi v.** машина шузи-яськыны кутскиз
vilahtaa^{53-F} вúжерák (я. ýчыrák) адзиськыны; v. **näkyvistä** вúже-рák (я. ýчыrák) адзиськыса (, син азысы) ышыны; **hän meni ohi että vilahti** со вúжерák вöз-тýм ортчиз

- vilaus³⁹** 1. вўжерák (я. úчырап) адзиськ|он, -ем; (*välähdys*) югытák лу|он, -эм; **nähdä jk vain vilaukselta** кинэ ке úчырап гинэ адзыны 2. (*aika*) (дыр)ви, вакчи дыр; **yhdessä vilauksessa** син куспетй (я. куспын), сыйну́чёр
- vilistä⁶⁶** 1. вўжерák(-вўжерák) адзиськылыны; **autoja vilisi ohi** машинаос вужерák-вужерак вўзтй ортчылйзы; **silmässä vilisee** синмы күчер-вўчёр адзё 2. (*kuhista*) бугыр (я. гéнь-гéнь) вырыны; **kaikkialla vilisee ihmisiä** котъкытын калык бугыр выре
- vilja⁹** ю, ю-нянь; (*jyvä tyyös*) ютысь; **kevätyv.** валэс ю; **syysv.** тол(ийсь) ю; **toukov.** валэс ю; **siemen-** v. кидыс ю тысь; **tuleentunut v.** вуэм ю; **korjata viljaa** ю-нянь октыны-калтыны; **puida viljaa** ю кутсаны; **onpa v. tänä vuonna satoisaa** нянед түэ удалтэмьын (ук)
- vilja-aitta^{9-C}** ю кенос, ю-нянь (я. ютысь) возён кенос
- viljakasvi⁵** ю (я. тысё) будос; **Suomen tärkeimmät viljakasvit ovat vehnä, ruis, ohra ja kaura** Финляндись тужес но вा�жной тысё будосъёс луо чабей, зег, йыды но сезы
- viljankorjuu¹⁷** ю(-нянь) октон-калтон; (*leikkii*) ара|н, -м
- viljapelto¹⁻¹** ю бусы (я. луд)
- viljava¹⁰** удалтоно, ашо, умой; (*satoisa*) нянё; v. **maaperä** удалтоно му(зъем); v. **seutu** нянё шаер
- viljelijä¹²** музъем ужась, ю-нянь будэтйсь; фéрмер
- viljellä⁶⁷** 1. (*kasvattaa*) будэтныи (ксъ ю-нянь); v. **perunaa** картофка будэтныи 2. (*pitää viljelykses-*
- sä*) музъем ужаны, музъемез ужаны-пóртыны*, гырыны-кизыны; v. **maata** музъемез ужаны(-пóртыны); v. **peltojaan** бусыостэ гырыны-кизыны; v. **tilaansa** имéнидэ гырыны-кизыны (я. утяттыса возыны)
- viljelmä⁶⁷** 1. гыроно-кизёно инты-(выл*) (я. участок), гыронни-кизённи; **perhev.** семьялэн гыроно-кизёно интывылэз 2. (*viljelys*) му, **plantáci(y)**; **perunav.** картофка му; **viiniv.** виноград плантáци
- viljelys³⁹:** (*viljelykset*) чем. тр. л. кизем-мерттэм му (я. бусы); гыроно-кизёно музъем, гыронни-кизённи
- vilkaista⁶⁶** (úчырап) учкыны, учкалтыны, учыртыны (*make shöry*); v. **johonkuhun** кин ке шоры (úчырап) учкыны; v. **kulmiensa alta** син ултгид учкалтыны; v. **alta kulmain** күнэрáp учкыны
- vilkas^{41-A}** чырмыт, сээзь, шаплы; v. **liikenne** чырмыт движéние; v. **katu** калыко (я. чырмыт мынон-ветлонэн) урам; v. **lapsi** чырмыт (я. сээзь) нылпи
- vilkastua⁵²** чырмыт(гес) луны, шаплы(гес) луны, улзýтскыны *выжт.*; **kauppa vilkastuu** вузкарон чырмытгес луэ
- vilkkaus⁴⁰** чырмытлык, сээзлык, чырмыт (я. сээзь, шаплы) лу|он, -эм; чшт. > **vilkas**
- vilkuilla⁶⁷** (úчырап) учкылыны; v. **kelloon (t. kelloa)** часэз (я. час шоры) учкылыны; v. **salavihkaa** лúшкемák учкылыны
- villa⁹** (ыж) гон; **lampaan** v. ыж гон; **karitsan** v. пыгыли (гон); **kehrätä villoja** ыж гон черсыны

villalanka^{9-G} (ыж гон) шорт
villapaita^{9-F} свайтер [-т(ы)р], джем-
 пёр (ыж гонлэсь)
villasukka^{10-A} ыж гон носки, (ыж
 гон) пыдывл; (*naisten myös*) ыж
 гон чул|ки, -ка
villi⁵ 1. (*eläin, kasvi*) луд, кыр (лу-
 дын улдись, будись); **villinä kasva-**
va ruusu лудын будись легезыпу
 2. (*vallaton*) укылтэм, лякыттэм,
 шаян; (*kiihkeä*) ёырдыт, азтэм-
 бертэм; **villejä lapsia** укылтэм
 нылпиос, шаяньёс; **olla villinä**
ilosta шумпотэмэн шузи луыны,
 шумпотысá табань кадь лопты-
 ны
villieläin³³ луд (я. кыр) пойшур
villihanhi⁷ зоол. лудзазег, кырзазег
villiintyä^{52-J} 1. лудмыны, кыршаны;
 (*eläin myös*) кышкас (я. кыч)
 луыны; (*pelto, puutarha*) аналмы-
 ны, күштийсыкыны (*buses, sad-*
cess) 2. (*riehaantua*) шузимыны,
 визътэммыны, съораз ортчыны;
hän villiintyi tanssimaan pöydäl-
lä со шузимыса ёж вылын эк-
 тыны кутскиз
villikko^{4-A} шаян, шортчи, ерпечка
villisika^{9-D} зоол. лудпарс, кыр-
 парсъ, кабан
villită⁶⁹ лопкытыны, јутканы,
 узатыны; (*riehaanuttaa*) шузи
 карыны, визътэммытыны; **mo-**
net on viina villinnyt трос мур-
 тэз вина шузи кариш ни
vilpittömästi сюлмись ик; (*rehelli-*
sesti) шонер|лыко, -буро*, чест-
 но [-сан-]; **olen v. iloinen puolesta-**
si сюлмись ик тон понна шумпотысъко;
puhua suoraan ja v. mé-
**chák no шонерлыко (я. честно)
 вераськыны
vilpitön^{34-C} устьэм (я. сайкыт)**

сюл(э)м|о, -ын, сюлмись ик +
 кк.-лэсь мн. я. кн. / partis. t.
teon., искренней; (*rehellinen*)
 шонерлыко, честной [-сан-]; **v.**
ihminen шонерлыко (я. устьэм
 сюлмо) адами; **v. katse** сайкыт
 синъёсын учкон; **v. katumus**
 сюлмись ик ёпклён (я. каяться
 [-ца] кариськон); **vilpittömästä**
sydämestä lähevät sanat сайкыт
 (я. устьэм) сюлмись потись
 кильёс

vilpoinen³⁸ салкым, сайкыт, юз-
 мыт; **v. ilma** салкым (я. сайкыт)
 омыр; **v. tuuli** юзмыт (я. ыркыт)
 төл; **ulkona on vilpoista** педлон
 салкым (я. юзмыт); **v. kesäasu**
 векчи гужем дись

vilppi^{5-B} амальясык|он, -ем, алдась-
 к|он, -ем, амальясыкыса (я. ал-
 даськыса) ужа|н, -м; **tehdä vilp-**
piä jtak kohtaan кинэн ке амаль-
 ясыкыса (я. кескичьясыкыса)
 ужаны, кинэ ке алданы (я. амал-
 тины)

vilu¹ кынм|он, -ем, кезыт (пот|он,
 -эм); **minun (t. minulla) on v.** мон
 кынмиско, мыным кезыт; **hy-**
tistä vilusta кынмемен (я. кын-
 мыса) куалекъяны

viluinen³⁸ кынм|ем, -ись; **viluiset**
jalat кынмем пыдъёс; **olla viluis-**
saan кынмыны, юзэктыны, эбы-
 ляны; **minä olen viluissani** мон
 кынмиско

vilunväristys³⁹ кынмыса куалекъ-
 я|н, -м

vilustua⁵² кынманы (шедьтыны);
minä olen vilustunut мон кынмай
 (я. кынманы шедьтй), мыным
 кезыт йоттис (я. пычаз)

viluttaa^{53-C} од. м. кынмыны, юзэк-
 тыны; кезегъя(ты)ны *yksipers.*:

- minua** v. мон кынмисъко, вылтыры юзыр(-кэзыр) луэ; **jalkojani** v. пыдъёсы юзэкто **vilvoitella**^{67-C} сайкытскины, сийалскины, юзматскины (*астә сайкыт, сазыгес карыны*); v. **(itseään)** **saunan jälkeen** мунчо бере сайкытскины (я. мугордә сайкыт карыны) **vilvoittaa**^{52-C} сайкытатыны, сайкыт (я. сийаләс) карыны, юзматыны; v. **itseään uimalla** пыласъкыса мугордә сайкыт карыны **vimma**⁹ I. (*raivo*) вожом|он, -ем, леком|он, -ем, урм|он, -ем; **olla vimmoissaan** *jillek* кин ке вылә вожомыны (я. вожомемын луыны); **joutua vihan vimmoihin** йуркурен вожомыны, йыр кур луыса урмыны 2. (*kiihkeä intohimoto*) җырдыт мылкыд, җырдыт-(лык), дарт; (*mania*) мания; **huvittelu**. шулдыръяськыны җырдыт мылкыд **vimmattu**^{1-C} вожомем, лек(омем), урмем; (*mieleton*) шузи; **huutaa kuin** v. урмем (я. шузи) кадь кесяськыны; **ajaa vimmattua** **vauhtia** тупыттэм бадзым жоглыken ворттылыны **vinkua**^{52-G} жиетыны, шургетыны; (*viheltää*) шуланы (ксь төл); (*porsas*) чир (я. пиж) карыны (ксь парсыни); (*kitistää*) җукыртыны; **luodit vinkuvat** пўляос жието; **saha vinkuu** пила жиетә; **tuuli vinkuu** төл шула (я. жиетә); **ovi avautuu vinkuen** ёс җүкүр карыса устыське **vino**¹ кырыж, чалыш; (*kalteva*) чукин(эс); v. **viiva** кырыж гож; **vinot silmät** кырыж (пукись) синъёс; **vinoksi kallistunut lato** кырыж чукинском сарай **vino|ssa, -sta, -on** кырыж, чалыш; (*kallellaan*) чукин(эс); **solmio on viinossa** галстук кырыж луэмүн; **mennä viinoon** кырыж луыны, кырыжаны **vinosilmäinen**³⁸ кырыж(ак) синмо, кырыж пукись синъёсын **vinosti** кечевыл, вожвыл, кырыжак; **talo v. vastapäätä oleva urheilukenttä** коркалы кечевыл интыяском спорт плошадка **vinoviiva**⁹ кырыж гож (я. линия) **vinssi**⁵ tex. лебёдка, ворот **vintio**³ шаян, шортчи, ерпечка; **pojan** v. шаян пияш **vintti**^{5-C} I вэр. (*esim. talon*) сиг; **taloni** v. корка сиг **vintti**^{5-C} II (*kaivon*) жеребей, колодча сюры **violetti**^{5-C} (лыз-)бусир, лемлет-лыз; v. **muste** лыз-бусир чернила; v. **orvokki** лемлет-лыз кыйсин (я. фиалка) **vipu**^{1-E} 1. җыр (*pyy*); **nostaa vivulla** зырен жутыны 2. физ. рычаг **virallinen**³⁸ нимлыко*, официальний; v. **kutsu** нимлыко (я. официальной) ѳтён **viranomainen**³⁸ интуужмурт*, должностной [-сан-] лицо; (*virasto tms.*) төрлүк ѳзэс*, властылэн борганэз; **valtion viranomaiset** төрлүк, властьёс **virasto**¹ ужюорт*, учреждение; ведомство; (*toimisto*) конторा, бофис; (*kanslia*) канцеляри(я) **vire**⁴⁸ 1. (*tuulahdus*) ырос, пельтэм; **tuulen** v. төл ырос 2.: **vireet** тр. л. (*kareilu*) ву вогыри(ос), ву гы 3. (*tunnelma*) (задор) мылкыд; en **ollut oikein vireessä** мылкыды туж ик ѳй вал ◇ **viulu on vireessä**

скрипка умой тупатэмын (я. настроить каремын); **kivääri on vireessä** винтобка взводэ пуктэмын; **panna vireille oikeusjuttu** юр. суд ужпум (я. дёло) жутыны (кинлы ке пумит), (ужпумез) судэ сётыны

virhe⁴⁸ янгыш, ошика; (*vika*) шек, тырмытэ, пиртэш *выжт.*; **tehdä v.** янгыш лэсътыны; **korjata virheensä** янгыштэ тупатыны; **kaikilla meillä on omat virheemme** вा�ньмылэн асьмелэн (ас) тырмытэосмы вань

virheellinen³⁸ янгыш (луись), янгышаса (я. пёясъкыса) лэсътэм; (*väärrä*) мыдлань, умойтэм, шонертэм (луись); (*viallinen*) шек|о, -ен; **v. tuomio** янгыш судпуктэм*, янгышаса лэсътэм приговор; **v. käsitys** мыдлань визьсуред* (я. представление)

virheetön^{34-C} янгыш|тэм, -тэк, шонер; (*jossa ei ole vikaa*) шек|тэм, -тэк; **v. päätelmä** янгыштэм йылпумъян (я. вывод); **v. ääntämys** янгыштэм (я. шектэм) произношение

vir⁵ > vire 1-2

virittää^{53-C} 1. (*pingottaa*) кыскыны (золтыса), золтыны; **v. jousi** пукычез кыскыны; **v. pyykkinaru puiden väliin** миськем дйсылы шнурез писпуюс виски кыскыны 2. (*säätää*) пуктыны; **v. herätyskello soimaan** будильник(еэ) пуктыны; **v. kiväärin hana** винтобкалэс куроксэ (взводэ) пуктыны; **v. hiirenloukku** шырлы нальык пуктыны 3. муз. тупатыны, настроить карыны; **pianon virittäminen** пианиноэз тупатон (я. настроить карон)

viritä⁷⁵ кутскины, кылдыны, потыны; жуатскины; **tuulen viriämien** тёласькыны кутскон, тёл потон; **tuli virisi nuotiossa** костёр жуаны кутскиз

virka^{9-D} интыуж*, должност; пост; (*toimi*) слу́жба (*ужсан*); **vakinainen v.** яланлыко* интыуж, ялан ужано должност; **korkea v.** вылй интыуж (я. пост); **astua virkaan** интыуже пырыны (я. пуксыны); **erota virasta** интыужьс кошкыны; **olla virassa** интыужын ужаны, должностын пукыны

virkailija¹² интыужчи*, служащей, чиновник

virkamatka⁹ ужъя (я. служебной) командиробка; **hän on virkamatkalla** со командиробкаын

virkamies⁴² *интыуж|мурт, -чи, слу́жащей, чиновник; **valtion virkamiehet** кун интыужмуртъёс (я. слу́жащейёс), должностной [-сан] лицоос

virkapuku^{1-M} фрорма, кабдись*; униформа; мундир, обмундирование

virkata^{73-A} киуж. керттыны (*курико венен*), керттиськыны *intr.*; **v. pitsiä** чилтэр керттыны (я. чильпаны), чильпаськыны

virkatodistus³⁹ метрика зэматон*, метрика книгайсъ выписка

virkavuosi²⁷ ужам стаж (я. аръёс)

virke^{48-A} кыл. шуос*, предложение; (*yhdyslause*) күшето шуос*, сложной предложение

virkeä¹⁵ сээз, чырткем, мылó-кыдó; **herätä virkeänä** сээз (луиса) сайканы; **hän on virkeällä miehellä** солэн (туннэ) сээз (я. задор) мылкыдыз

- virkistyä⁵²** сээзтйсъкыны, сээзы-(-сээзы) (я. капчи) карисъкыны, мылó-кыдó луыны; **levosta virkistynt** шутэтскыса сээзтйсъкем (я. мылó-кыдó луэм)
- virkistää⁵³** сээзмыйтыны, сээзы(-сээзы) (я. капчи) карыны; юзматыны; **v. itseän valuttamalla lähevettä pääleen** ошмес вуэз вылад кисьтыса, астэ сээзмыйтыны; **virkitävä kävely** сээзмыйтись ветлон; **virkitävä juoma** юзматийсююн
- virkuukoukku^{1-А}** курико (я. чильпашкыон) вен
- virna¹²** викá (köjы)
- virnistellä⁶⁷** 1. ымнырдэ кисыръяны (я. пуктылыны); **nauraav** v. ымнырдэ кисыръяса серекъяны; **hän virnisteli vahingoniloisena** со, йыркурен шумпотыса, ымнырзэ пуктылз 2. *jillek (ilkua)* серем (я. исамес, мыскыл) карыны; **v. vaimolleen tämän lihavuudesta** кышноедлэс кой луэмзэ серем карыны, кышнодэ кой луэмсътыз серем карыны
- viro¹** эстон кыл
- Viro¹** геогр. Эстония
- virolainen³⁸** 1. тн. эстон, Эстониыс 2. мн. эстон, (*naishenkilö myös*) эстонка
- virrata^{73-К}** вияны, бывыны, кошкины (*vy, шур ссы*); (*laskea*) усыны (мукет *шуре*, *зарезе*); **vettä virtaa hanasta** краныс вия; **joki virtaa metsän läpi** шур нюлэстий (я. нюлэс пыр) бывыса кошке; **joki virtaa mereen** шур зарезе усе; **raitista ilmaa virtasi huoneeseen** сайкыт омыр комнатае пыриз (я. ёръясъкиз)
- virsi²⁸** вöсъ. вöсьбур* (я. духовной) кырзан; псалом
- virsta⁹** (*1,069 km*) вуж. иськем, вёрс
- virsu¹** кут (нин пыдкутчан)
- virta^{9-К}** 1. бызён, -ем; (*joki*) шур; **virtaa alas** шур кузя уллань, шур быземъя; **virtaa ylös** шур кузя выллань, шур быземлы пумит; **ajelehtia virran mukana** ву (я. шур) быземъя васъкыны 2. выжт. бызён, -ем, ёръясък|он, -ем, ѡр; **puheen v.** верасък онэн ёръясъкемез; **kulttuurin valtav.** культуралэн валтайсь ѡрез 3. эл. ток; **kytkeä v.** ток включить карыны; **katkaista v.** токез кысыны (я. выключить карыны)
- virtahero^{1-Е}** зоол. бегемот, гиппопотам [-ипо-]
- virtaus³⁹** 1. вия|н, -м, быз|ён, -ем, кошк|он, -ем (*vy, шур ссы*); (*lastekemin*) усён, усем; **мукет шуре, зарезе**; **joen v.** шурлэн бызимез; чит. > **virrata** 2. выжт. (*suuntaus*) ёръясък|он, -ем, ѡр, течение, направление; **kirjallisuuden virtaukset** литературален ёръясъконъёсыз (я. направлениосыз)
- virtsa⁹** физиол. кызь, кизь; **virtsan eritys** кызь виян, кызян
- virtsata⁷³** кызыны
- virttyä^{52-С}** заректыны, бездыт (я. зарыт) луыны; (*auringga myös*) гужаны; **virttynyt vanha takki** заректэм (я. гужам) вуж куртка
- virúa⁵²** кыстасъкыны, кыллыны;
- v. vuoteessa** валесын кыстасъкыны, валес мертаны
- virvoittaa^{53-С}** 1. (*saada virkoamaan*) сазэмыйтыны, шёдйись карыны; **v. pyörtyyttä** йырсазъэ ѿштэм муртэз сазэмыйтыны (я. шёдйись карыны) 2. выжт., выли ст. улъытыны, выльдыны, выль ку-

- жым сётыны
virvoitusjuoma¹⁰ юзматйс (я. сээзь карись) юон
- visertää**^{54-K} 1. чильыртыны, ёи-ллыртыны, ёбыльтыны; **pääsky-set visertäväät** ваёбыжъёс чильырто; **varpunen v.** ёольгыри ёильыртэ (я. чильыр-чильыр каре); **pikku tytöt visertäväät keskenään** выжт. пиши ныльёс куспазы ёбыльто
- viskata**⁷³ лэзыны, зиртыны; (*pois*) сэрпалтыны, куштыны; **poika** **viskasi kiven ikkunaan** пияш укное кёльыен лэзиз; **v. jk pois** маеке куштыны (я. сэрпалтыны)
- vispata**⁷³ шуккыны, коканы, суралыны (ксь ѹёлвилэз, *кургузээз*); **v. kerma vaahdoksi** ѹёлвилэз шуки луытозь шуккыны; > **vat-kata**
- vispilä**¹² поры, суран (*türlýk*)
- visva**⁹ ур; **haavasta vuotaa visvaa** раанайс ур потэ
- vitvalkoinen**³⁸ юг-тёдьы, пыр-пыр тёдьы, чип-тёдьы; **v. lumi** юг-тёдьы лымы
- vitja(t)**⁹ чем. тр. л. жильы (*векчи*); **kellon vitjat** час жильы
- vitkastella**⁶⁷ гызмыльтыны, тяпайтыны, каллен вырыны
- vitkutella**^{67-C} (*pitkittää*) кема вырыны, гызмыльтыны (+ инф. / inf.) (*маин ke*), кема кыскыны; (*vii-vyttää*) жегатыны; (*lykätä*) мукет дырлы (я. азелы) кельтыны (я. выжтыны); **v. lähtöäään** кошко-нэньид кема вырыны; **v. asiaa** ужез кема кыскыны
- vitsa**⁹ ньёр; **pajuv.** бадь ньёр; **tait-taa v. pajusta** бадь ньёр тыйлтыны; **antaa jillek vitsaa** выжт. кинэ ке ньёраны (я. ньёрын жугыны)
- vitsailija**¹² кыл тэчы, лэчыт кыл (адями ссы), маскарчи
- vitsailla**⁶⁷ лэчыт (кылын) вераськыны, серекъяса вераськыны, маскаръясыкыны; **v. jnk kustan-nuksella** кинэ ке серем карыны
- vitsaus**³⁹ курадзон, шугадзон; **kui-vuus Afrikan on vitsauksena** куазь кёс луон – Африкалэн курадзонэз
- vitsi**⁵ анекдот
- vittu**^{1-C} голттр., тышк. пирог (ныл-кышнолэн мугор люкетэз)
- viuhtoa**^{52-F} шонаны (ксь киосын); **v. käsillään** киы(осы)ныд шонаны; **mennä v.** лобыса кадь мыныны
- viulu**¹ скрипка, кубыз
- vivahde**^{48-F} (пиши) пörtэмлык, нюанс; **vihreän eri vivahteet** вожлэн тус пörtэмлыкъёсыз, вож бүёллэн пörtэм тусъёсыз
- vivahtaa**^{53-F} тодэ вайытыны (*mae ke*), кельшыны (*малы ke*), (*маке*) тус луыны; (*häivähää jillek*) адзиськыны, луыны (*буёл кисьтаськем ссы*); **kangas v. vihreäään** басма вожгес адзиське
- voguli**⁶ 1. манси 2. (*kieli*) манси кыл; > **mansi**
- vohveli**⁶ вафли
- voi**¹⁸ I мн. вёй (нёкы вёй); **panna voita leivälle** нянь вылэ вёй зыраны; **sivellä voilla** вёяны, вёйын зыраны (ксь пыжосэз)
- voi** II вк. (*ihaillessa, ihmetsellessä*) о(о), э(э); (*säällä, myötätuntoa il-maistaessa*) эк, ой; (*moittitaessa*) у; **voi, kuinka kaunis puserosi on!** о, кычё чебер кофтаед!; **voi, kuinka paljon on väkeä!** оо, кёня калык!; **voi poikani!** эк, пие!; **voi, miten sääli!** ой, кычё жаль!;

voi voi, miten housusi ovat likaantuneet! ой (я. олй-олй), штаниед кычे наштаськем!; **voi, kuinka laiska olet ollut!** у, кыче азътэм тон вылэмед!; **voi että... эк-екек...**; **voi herra jumala!, voi hyvä luoja!** ээ, инмаре(-куазе)!, ээ, инмаре-кылдысинэ!

voida⁶² 1. (*osata*) быгатыны, =*m* пумо кн. / =*m-partis.* + луыны *yksipers.*; **minä en voi tehdä tätä** мынам тае лэсътэме уг лу(ы), мон тае лэсътыны уг быгатийськы; **voitko tulla huomenna sinne** чуказе отчы лыктэмед луоз-а?, чуказе отчы лыктыны быгатод-а?; **voit mennä, jos haluat** кошкемед потэ ке, кошки; **sille ei voi mitään nōmýr** уд кары; **ei voi irrottaa katsetaan** синэз воштыны уг луы; **voi olla** оло, озы но; **voi olla, että sinä käyt siellä?** яке (я. оло, нош) ветлод ик-а отчы? 2. (*terveydentilasta*): **kuinka voit?** кыче ни тазалыкед?, кычегес ни ачид?; **voin hyvin** тазалык умой гинэ али; **voin huonosti** тазалык тужик умой ёвёл

voide^{48-F} 1. мазь, зыраськон (*тырмет*); (*ihev.*) крем; **levittää voidetta iholleen** кудэ кремен зыраны 2. (*rasva*) мазь, смázка, зырет; крем; **suksiv.** куас мазь; **kenkäv.** пыдкутчанлы крем

voidella^{67-F} 1. зыраны; (*voilla, öljyllä*) вёяны; v. **ihoaan jllak** кудэ маин ке зыраны, маин ке зыраськыны (ксь мазен); v. **sarana öljyllä** ёирыез вёяны (я. солидолэн зыраны); v. **viranomaisia** выжт. кивалтисьёсты (я. должностной [-сан] лицоосты) кёяны-вёяны 2. **вöсь.** (*mirhalla*) мироен зыра-

ны, мироен зыран сэбед ортчытыны, помázание лэсътыны

voihkia⁶¹ выжт. ои жуштыны
voikukka^{10-A} бот. пуныжилы, лобысяська, одуванчик (*Taraxacum*)
voileipä^{10-F} бутерброд [-тэ-],

вöйин нянь

voima¹⁰ 1. кужым; (*elinv., suorituskyky myös*) ёигар, кынар; (*henkinen kestokyky myös*) каты, кал; **käsisiv.** ки кужым (я. ёигар), килэн кужымез (я. кужмыз); **jalkav.** пыд кужым (я. кынар); **hänellä on voimaa vielä vähän** солэн кужмыз (я. ёигарыз, кынарыз) ёжыт на; **sairaus vei voimat** висён ёигарез быдтиз; **henkinen v.** лулпуш* (я. духóвой) кужым; **voimani ovat lopussa** ёигары ёвёл ни, кате (я. каты) ёвёл ни; **voimalla** кўжмись, кужмын; эриктэм; **irrottaa voimalla** кўжмись ишкалтыны; **kaikin voimin** вань кужмысь, вань кужымдэ поттыса, гижись-пиньись; **omin voimin** ас кужмынди; **sanan v.** кыллэн кужымез 2. (*pätevyys*) кужым; **lainv.** катлэн* (я. закон-лэн) кужымез; **olla voimassa** (*lippi, passi tms.*) ярано луыны (ксь билет, паспорт но мк.); (*määräys, laki*) ужаны (ксь приказ, закон); **nykyisin voimassa** **elevat määräykset** али дыръя ужась распоряжениос; **tulla voimaan** юр. кужым басьтыны, ужаны кутскины, ас кужмаз пырыны; **tarjous on voimassa** **vain tallä viikolla** ужб. нимыссытыйз чектон (я. дун кулестон) таяз арняе гинэ луэ 3. (*tarmo*) дыкужым*, энэрги(я) [-нэ-] **voimailu²** спорт. секыт атлэтика

voimakas^{41-A} кужмо, зол; **v. mies** кужмо воргорон; **v. tuuli** кужмо (я. зол) тёл; **v. vaikutus** кужмо влияние
voimakkuus⁴⁰ кужым, кужмоляк, мόщность; кужымбур*, мощь; **tuulen v.** тёллэн кужымез; **säteilyn v.** тылсияськонлэн* кужмолякез, излученилэн мόщностез
voimala¹², **voimalaitos**³⁹ электо-стáнци(я)
voimamies⁴² 1. кужмо мурт, батыр, атлет 2. выжт. бадзым (я. бадзым кужымен) адами
voimaperäinen³⁸ кужмо(лыко*). ѕыдё, интенсивной [-тэ-]; **v. hieronta** ѕыдё (я. кужмо лэсътэм) массаж; **hallitus ryhtyi voimapera-räisiin toimiin** правительство кужмолыко (я. интенсивной) ужрадъёс кутыны ѕдъяз
voimatton^{34-C} 1. кужымтэм; (*elinv., suorituskyvytön työs*) їигартэм, кынартэм, ляб; (*vaiilla henkistä kestokykyä työs*) катътэм, калтэм; **voimattomat lihakset** кужымтэм (я. їигартэм) быгытьёс (я. мышцаос); **tulla voimattomaksi** катътэммыны, їигартэм луыны; **tehdä voimattomaksi** катътэммыны, жуммытыны 2. выжт. (*avuton*) кужымтэм, (нóмýр) быгатйсътэм
voimavarat⁹ тр. л. (вань) кужым; (*elinv., suorituskyky työs*) (вань) їигар (я. кынар); (*henkinen kestokyky työs*) катъ, кал; **kuluttaa loppuun henkiset voimavaransa** вань їигардэ (я. кынардэ) быдтыны, вань лулпуш* кужымдэ быдтыны
voimistaa⁵³ кужмоятыны, юнматыны; кужмо(гес) карыны, зол-

(гес) карыны; **v. lihaksiaan** быгытьёстэ (я. мышцаостэ) кужмоятыны (я. кыдатыны); **v. jnk ääntä** малесь ке куаразз золгес карыны; **v. valaistusta** югытэз (я. освещение) кужмогес карыны
voimistelija¹² гимнаст, (*naishenkilö myös*) гимнастка; физкультурник
voimistella⁶⁷ гимнастика (я. упражнёнос) лэсътыны; гимнастикаен вырыны; (*harjoittaa liikuntaa*) физкультураен вырыны; **v. aamuisin** щукнаоси гимнастика (я. зардка) лэсътылыны
voimistelu² гимнастика; (*liikunta*) физкультура; **aamuv.** щук гимнастика, зардка
voimistua⁵² кужмояны, юнманы; кужмо(гес) луыны, зол(гес) луыны; **nuorukainen voimistui** егит пияш кужмояз; **tuuli on voimistunut** тёл кужмояз (я. золгес луиз) ни
vointi^{5-J} 1. (*terveys*) кал, тазалык, асшёдон*; **huono v.** ляб кал, урод тазалык; **hän on hyvässä voinnissa** солэн калыз умой, со чырткем али; **hyvää vointia!** чырткем лу(э)! 2. (*kyky*) быгат|он, -эм; **vointinsa mukaan** быгатэмедья
voipua^{52-E} жуммыны, катътэммыны, їигартэм луыны
voisula¹⁰ шунтэм (я. чыжтэм) вўй воиттаа^{53-C} 1. вормыны; **v. taistelusa** нюръяськонын вормыны; **v. jk viekkaudessa** кинэ ке амалтыны (я. пёяны быгатыны); **totuus voitti** выжт. зэмлык вормиз 2. (*esim. veikkauksessa*) утыны; **v. arpajaisista auto** лотерéяен [-то-]

- машина утыны 3. (*yilittää*) умойгес луыны (мукетъёсызлэс), ортчыны (*make lasiyan*) 4. (*saada hyötyä*) пайда (я. табыш) басьтыны ◇ **v. jk puolleleen** кинэ ке аспалад кыскыны (я. карыны); кинлэс ке йырзэ берыктыны, кинэ ке аспалтыны
- voittaja**¹⁰ вормись; **kilpailun v.** юшатсконын (я. вожвильяшконын) вормись; **selviytyä voittajana** вормисе потыны, вормись луыны
- voittamaton**^{34-C} вормонтэм, вормыны луоントэм; **v. joukkue** вормонтэм команда; **v. vastus** вормыны луоントэм могжет (я. препятствие)
- voitto**^{1-C} 1. вормон, -ем; **v. vihollesiusta** тушмонэз вормон; **päästää voitolle** вормыны (быгатыны), вормисе потыны 2. (*esim. veikkauksessa*) утон, утэм 3. (*yilittämisen*) умойгес луон, -эм (мукетъёсызлэс), ортчон, -ем (*make lasiyan*) 4. (*hyöty*) пайда, табыш; **saada voittoa** пайда басьтыны (я. поттыны); **voittoa tuottava** пайда (я. табыш) сётись; **voittoa tuottamaton** пайда (я. табыш) сётисьтэм; чит. > **voittaa**
- voivotella**^{67-C} нёрьяны, ёуряны, јуштыны *выжт.*; **ei tässä auta v.** нёрьям али чик уз юртты
- vokaali**⁶ кыл. шара куара*, глаcной (куара); **etuv.** азыпал радысь (шара) куара; **takav.** бер радысь (шара) куара; **keskiv.** шир радысь (шара) куара
- vonkua**^{52-G} вузыны, шаугетыны (тёл ссы но мк.); **tuuli vonkuu nurkissa** (корка) сэрегъёсын тёл вузэ
- vojakki**^{5-A} удмурт; > **udmurtti**
- votka**¹⁰ тёдьы (я. кабак) вина, вóдка
- vulgaari**⁵ голт(ы)рес, шузи, вульгаро, вульгáрной; **v. sanonta** голтьрес шуэт*, вульгаро* выражение
- vuodattaa**^{53-C} виятыны, лэзыны (кс вузэ); **v. kuupeleitään** синкылидэ виятыны; **v. veri teuraasta** вандоно пудолэс вирзэ виятыны; **he vuodattivat verensä isänmaan puolesta** вылии ст. соос Атай музъемзы понна вирзэс кисьтизы
- vuode**^{48-F} валес; **laittaa (t. sijata)** в. валиськыны; **laittaa v. päiväkuntaan** валес тупатъяны; **mennä vuoteeseen** валесэ выдыны
- vuodenaika**^{9-D} арлэн дырыз (я. вакытэз)
- vuodenvaihde**^{48-F} арлэн пумыз;
- vuodenvaihteessa** арлэн пумаз
- vuodesohva**¹⁰ диван-кровать
- vuodevaatteet**^{48-C} тр. л. валес котыр
- vuohi**²³ (гурт) кеч, куакеч
- vuoka**^{10-D} 1. фóрма, каб (*сиён пыжон*); **leipäv.** нянь пыжон фóрма 2. **nöör.** запекáнка
- vuokko**^{1-A} бот. кечсин (*Anemone nemorosa*)
- vuokra**¹⁰ 1. арéнда, кертым*; наём; прокат; **antaa vuokralle** арéндае (я. наёме) сётыны; прокатэ сётыны; **ottaa vuokralle** арéндае басьтыны, кертыманы*; снимать карыны; прокатысь (я. прокатэ) басьтыны; **asua vuokralla** квартира снимать карыса улыны; **ottaa auto vuokralle** машина прокатысь (я. прокатэ) басьтыны 2. (*vuokramaksu*) арéнда дун; квартира дун; наём дун; прокат (понна) дун

vuokralainen³⁸ 1. (*asunnon*) квартирант, патерчи *puhek*. 2. (*maan*) арендатор, кертымась*

vuokrata⁷³ 1. (*otta vuokralle*) арендовать карыны, арёндае басьтыны, кертыманы*; снимать карыны; прокатысь (я. прокатэ) басьтыны; **v.** **asunto** квартира (я. патер *puhek*) снимать карыны; **v.** **auto** машина прокатысь (я. прокатэ) басьтыны 2. (*antaa vuokralle*) арёндае (я. наёме) сётыны; сдавать карыны; прокатэ сётыны; **v.** **asunto jillek** кинлы улоннидэ сдавать карыны; **v.** **auto jillek** кинлы ке машинадэ прокатэ сётыны

vuoksi нб. 1. (*takia*) сэрэн, йырин, валче (*instr.*): (*jnk johdosta*) луыса (*dat.*); **sairauden v.** висемен сэрэн; **sinun vuoksesi** тонэн сэрэн (я. йырин); **sen v.** соин сэрэн; **minkä vuoksi?** майн сэрэн?, марлы? 2. (*hyväksi*) понна; **huvin v.** шулдыръяскон (я. дыр ортчытон) понна

vuolas⁴¹ визыл(ась), визыласа (я. туж жог) бызись; **v.** **virta** визыласа бызись ву; **vuolaat kuppe-le(e)t** жáль-жаль виясь синву

vuolainen³⁸ лэсът. кёзоно, прогон; (*kattov.*) (липет) сюры, слега

vuolla⁶⁷ лусыйны, вёлыны; **v.** **keppiä** бодыез лусыйны; **v.** **kynä terväksi** карапаш(ез) йылсаны

vuono¹ геогр. фиорд, фьорд (*сюбэг, меч ярдуро зарезь сюм*)

vuorata⁷³ шобыртыны (ксы пул жугыса), обшить карыны; **tex.** футеровать карыны; **v.** **seinät laudoilla** борддоръёсты пул жугыса шобыртыны, борддоръёсты пулэн обшить карыны

vuori²⁶ I гурезь; **nousta vuorelle** гурезе тубыны; **laskea vuorelta** гурезысь васъкыны; **asua vuorilla** гурезы(ёс)ын улыны

vuori⁵ II (*vaatteiden*) урдсэт, подклáд(ка); **takin v.** курткалэн урдсэтээз; **kengän v.** пыдкутчанлэн урдсэтээз (я. подкладээз)

vuorikiipeilijä¹² альпинист

vuorikiipeily² альпинизм

vuorilauta^{9-F} лэсът. налийчик, (уконо) шал

vuoristorata^{9-F} (*huvipuistossa*) американ гурезьёс

vuoro¹ 1. черод, очередь; **vuoron peräään** черодэн, черодъя; **kenen v. on nyt?** кинлэн (али) черодээз? 2. (*työv.*) смéна; **tehdä työtä kollimessa vuorossa** куинь смéнаен ужаны 3. (*kulkuv.*) рейс 4. (*tanssissa*) тур, круг (эктонын)

vuoroin (*vuorotellen*) черодэн, возможный(-вожмин), вошъяськыса; (*toisinaan*) дырын-дырын, кудыр(ъя); **neuloa v. oikeaa, v. nurjaa silmukkaa** черодэн азин но мыддорин (син) керттыны; **v. satoi, v. paistoi** кудыр зоре вал, кудыр шунды пиштэ вал; я зориз, я шунды пиштэйз

vuoroittain черодъя, черодэн(-черодэн), возможный(-вожмин);

v. jäjestetty kouluruokailu черодъя радъям школавын сиськон **vuorokausi**²⁷ уй-нунал, суткá, нунал; **kaksi vuorokautta** кык уй-нунал (я. суткá); **kauppa on ympäri vuorokauden avoinna** магазин уй-нунал пась; **vuorokaudessa** нуналскын, суткá куспын **vuoropuhelu**² вачеверасъкон*, диалог

vuorotellen черодэн, возможный-

(-вожмин), вошъяськыса; **tehdä työtä** v. черодэн (я. вожмин) ужаны **vuorotyö¹⁹** смéнаен ужаң, -м; **tehdä vuorotyötä, olla vuorotyössä** смéнаен ужаны **vuosi²⁷** ар; **joka** v. арлы быдэ, кóтькуд ар; **tänä vuonna** туэ, таяз арын (я. ape); **viime vuonna** ми(ы)м, кылем арын; **toissa vuonna** валля арын; **ensi vuonna** вуоно арын; **vuonna 2011** 2011-ти арын; **vuoden mittaan** ар чо же; арлэн пумозяз; **vuodessa** арсын; **vuodesta toiseen** арысь аре **vuosijuhla¹⁰** юбилей (праздник) **vuosikerta^{9-K}** 1. арьем комплект (газет-журналлэн) 2. (*viin*) (кычे ке) арлэн винаез, (кыче ке) арысь вина, разлив **vuosikertomus³⁹** арлы отчёт (я. мадет*) **vuosikurssi⁵** курс (дышиетскон ар); **opiskella ensimmäisellä vuosikurssilla** нырысéтий курсын дышетскыны **vuosiluku^{1-M}** дáта (ар); **historian merkittävät vuosiluvut** исторысь шёдскимон (я. знаменáтельной) дáтаос **vuosineljännes³⁹** квартал, арлэн ныльмосэз; (*koulussa*) чéтвёрть **vuosipäivä¹⁰** юбилей (нунал); **juhlia vuosipäivää** юбилей ортчытыны (я. карыны), (кёня ке) ар(ес) тырмонэз карыны **vuosirengas^{41-G}** бот. арьем кульчо (пистулэн), ныл **vuosisata^{9-F}** сю ар, даур **vuosittain** арлы быдэ, кóтькуд ар(ын) **vuosituhat⁴⁶** сюрс ар **vuota^{10-F}** ку (нылдам но ужатым-

тэ), шкúра **vuotaa^{53(54)-F}** вияны; (*tihkuu*) ёизаны; (*päästää ulos myös*) потыны; (*päästä sisään myös*) пырыны; **vesi** v. **hanasta** кранысь ву вия; **nenaastä alkoi** v. **verta** нырысь вир потыны (я. вияны) кутскиз; **tynnyristä** v. **vettä** бекчесь ву вия (я. ёиза); **katto** v. липет вия (я. ёизтэ); **tynnyri** v. бекче вия (я. ёизтэ); **kaasua** v. **huoneeseen** кóмнатае газ пыре; **veri** v. **turhaan** вулий ст. юнмэ вир кисьтиске; **tieto on vuotanut julki** выжт. информáция кыре потэм(ын) ни =**vuotias⁴¹** күш. аресъем, арес; (*ei-ihmisistä*) арьем, ар; **kolmiv.** куинь аресъем; **neliv.** ныиль аресъем; **kymmenv.** дас аресъем; **pääsin 17-vuotiaana ylioppilaaksi** 17 арсын (я. аресъем дыръям) студент луи; **satav. seura** сю арьем общество =**vuotinen³⁸** күш. 1. арьем; **yksivuotiset kurssit** (одýг) арьем курсъёс; **kolmiv.** куинь арьем; **neliv.** ныиль арьем; **viisivuotissuuntitelma** вить арьем план 2. (*jnk vuoden*) арлэн, арысь; **samanv.** со арлэн ик, со арысь ик; **jokav.** арлы быдэ ортчись **vuoto^{1-F}** виян, -м; (*tihkuminen*) ёизаң, -м; **tietov.** информáцилэн кыре потэмез; ёшт. > **vuotaa** **vuotuinen³⁸** арсын, арьем; (*jokav.*) арлы быдэ ортчись, кóтькуд аре луись; **v. sademäärä** арсын усем зор-котлэн мындалаез, зор-котлэн арьем мындалаез **vyyhdetä^{74-F}** биньыны, жоктыны (шортээз); **v. villalankaa** шортээ жоктыны (я. жоктэме биньыны) **vyyhdinpuu¹⁸** текст. шорт|пуд,

- кут, юктоңпуд **vyyhti**^{7, 5-F} бинет (*бинем сінъыс, шорт*), моток; (*villalangan myös*) юктәм
- vyö**¹⁹ 1. кускертт|он, -эт; (*leveä, kuvioilla koristettu*) пuto, пукран; (*nahkav.*) е; **leningin vyö** платьялы кускерттон, платьялэн кускерттонәз; **housujen vyö** брюки(лы) е; **nahkavyö** куләсъ е 2. (*kiinnitysnauha*) е, ремень; **turvavyö** утиськон (я. кышкыттәмлык) е (я. ремень) (ксь машинаын); **pelastusvyö** утиськон (я. спасательной) пояс 3. (*luonnonmuodostuma*) пояс; полоса; **tähtivyö** кизилисын пояс (я. сюрес), кизилиослән пояссы
- vyöhyke**^{48-A} зона, пояс; **rajav.** кунгождор* зона; **aikav.** дыр (я. часовской) пояс; **trooppinen v.** геогр. тропик (я. тропической) пояс
- vyörygү**¹ мугылзән*, оплзень, обвал; (*lumiv.*) лавина; (*virta*) поток
- vyöryttää**^{53-C} погылътыны, -ляны; **v. tukit veteen** коръёсты вуэ погылътыны; **v. syy toisen niskoille** выжт. янгыштә (я. виноват луэмдә) мукет мурт вылә погыльтыны
- vyöryä**⁵² пог(ы)ляны, пог(ы)ляса васъкыны; (*esim. rantatöyräs*) нылзәны, гылзәны (ксь ярдур); **lumimassat vyöryvät rinnettä alas** лымы мәссаос гурезь бамалтый погляса васъко
- vyöttää**^{53-C} кусэз керттыны (*mainke*), кускерттон керттыны; *выжт. ou* керттыны
- vyötäiset**³⁸ тр. л. кус (котыр); **hoikka vyötäisiltään** кускыз (я. кус котырыз) векчи
- vyötärö**² кус; **hänellä on hoikka v.**
- солән кускыз векчи; **seisoa vyötäröään myöten vedessä** кускын(ыд) чож вуын сылыны; **kaventaa hameen v.** юбкаләсъ куссә сибегатыны
- väestö**² калык, уйльсъёс, население; **kaupungin v.** городлэн калыкез (я. уйльсъёсыз); **miesv.** пиос калык, пиос(мурт)ъёс; **naisv.** кышно калык, (ныл)кышноос
- väestönlaskenta**^{9-j} калыкез гожъян-чотан (я. лыдъян-чотан), калыклы пёрепись
- väestötiede**⁴⁸ демография
- väheksyä**⁵² (*aliarvioida*) ултый (я. уйлгес) дунъяны, ултый (я. пичигес) карыны; (*halveksia*) адзэмпотостәм (я. синазъкыль) карыны; (*olla välittämättä*) лыдэ (я. санэ) [öвбл] басьтыны; **v. omia kykyjään** ас быгатонлыктә ул(т)ый дунъяны; **suhtautua väheksyvästi jhk** мае ке адзэмпотостәм карыны
- vähemmistö**¹ ёжыт|эз, -лык*, меньшинство; **Suomen ruotsinkielinen v.** Финләндись швед кыльем ёжытлык (я. меньшинство); **eduskunnan v.** парламентлэн ёжытэз (я. пичиезгес люкетэз); **pieni v. oppilaista** студентъёс пёлсис туж ёжытэз
- vähemmän** ёжытгес, ичигес, куләсъ; **hiukan v.** пичияк ёжытгес; **paljon v.** трослы ёжыт(гес); **puolta v.** жыныезлы ёжыт(гес); **v. kuin sata** сиоләсъ ичи(гес)
- vähennys**³⁹ 1. (*vähentäminen*) куләст|он, -эм, пичият|он, -эм, ёжыт(гес) кар|он, -ем 2. **мат.** (*vähennyslasku*) куштон, куләстон 3. (*vähentyminen*) куләсм|он, -ем, ичиём|он, -ем, ёжыт(гес) лу|он,

-ЭМ

vähennyslasku¹ МАТ. куштон,

кулэстон

vähentyä^{52-J} > vähetä**vähentää^{54-J} 1.** кулэстыны, пичиятыны, ёжыт(гес) карыны; **v. jnk****määrää** малесь ке лыдэ кулэстыны (я. ёжытгес карыны); **v.****nopeutta** жоглыкез пичиятыны**2. МАТ.** куштыны, кулэстыны**vähetä⁷²** кулэсмыны, ичиёмыны,ёжыт(гес) луыны; **väki alkoi v.**калык кулэсмыны кутскиз; **voimat****vähennivät** кужым ёжытгес

луиз

vähimmäismäärä¹⁰ мыйнум, сáмой ёжытэз (я. пичиэз) лыд**vähin³⁶** ортчыт степень: сáмой ёжытэз (я. пичиэз); **v. määrä** сáмой ёжытэз (я. пичиэз) лыд; **ei ole vähintään epäilystä** пичи но шугъяськонэз (я. шекланонэз) ёвöl**vähintään** (сáмой) ёжытсэ, ёжытсэ вераса; ке но; **v. sata euroa** (сáмой) ёжытсэ сю ёвро; **tässä tarvittaisiin vähintäänkin kirves-tä** татын тýр ке но кулэ вылэм **vähitellen** канылля, ичиéн-пичиéн, пумен, каллен; **teatteri alkoi v. täytyä** театр канылля тырмыны кутскиз; **taivas selke-ni v.** инбам ичиéн-пичиéн сай-киськиз**vähyyys⁴⁰** ёжытлык, ёжыт (я. ичи, тырмынтэ) лу|он, -эм, тырмыт луымтэ; **varojen v.** конъдон ёжыт луон, уксёлэн тырмыт луымтээз**vähä¹⁰ 1. тн.** ёжыт, ичи, пичи; кёня ке; **paistaa vähässä rasvassa** ёжыт вöен пыжыны (я. жáрить карыны); **tulla toimeen vähällä**

rahalla ёжыт уксёен но берытсыны (я. улыны быгатыны); **ei vähintään järkeä!** пичи но визьмыз ёвöl!; **vähän ajan kuluttua** ёжытак (я. пичияк, кёня ке) дыр ортчыса **2. мн. луыса** ёжыт(эз), ичи(эз), пичи(эз); кёня(эз) ке; **tulla toimeen vähällä** ёжыт уксёен но улыны (я. бे-рытсыны) быгатыны; **hän tuyttu vähääkin** ёжытэн(ыз) но солы тырме; **kiitos, vähempikin olisi riittänyt** тáу, ёжытгес (я. ичиенгес) но тырмысал **3. ск. луыса** ёжыт(ак), пичи(як); кёня ке; **raha on vähissä** уксё ёжыт (кылиз) ни; **olin vähällä myöhästyä junasta** ёжыт гинэ поездлээс бере ѿй кыллы; **vähässä määrin** ёжыт(ак), пичи(як), пичильтык; **v. kerrallaan, v. vähältä** ёжытэн(-ёжытэн), ичиéн-пичиéн, канылля; **vähin äänin** кáлленáк, чуштыр (я. кыштыр) гинэ; **päästää vähällä** шуг-секытысь капчи-ен) потыны

vähäinen³⁸ пичи гинэ, пичигес (гинэ); (*vähäpäätöinen*) чик ёвöлтэм; **v. joukko** пичи(гес) гинэ грúппа **vähäjärkinen³⁸** ляб визьмо, -ем, шузигес

vähälukainen³⁸ ёжыт (я. ичи)

лыдъем

vähän ёжыт(ак), ичи, пичи(як); (*jonkin verran*) кёня ке; **minulla on v. aikaa** мынам дыры ёжыт (я. ичи); **he ovat vain v. erilaisia** соос ёжытак (я. ёжытлы) гинэ пöртэмесь; **odota v.** ёжыт (я. кёня ке) вóзьма; **v. lisää kahvia** ёжытак (я. пичияк) эшшо кóфе (юысал на); **v. ennen sitä** кёня ке азълогес солэсь; **v. kerrallaan**

- öжытэн(-ёжытэн), ичиён-
чикиён
- vähäpuheinen**³⁸ вераськисътэм,
ёжыт вераськись, (кылтэм-)
ымтэм; **v. mies** вераськисътэм
пиосмурт
- vähäpätöinen**³⁸ пиши(гес) гинэ,
чыры-пыры, чик ёвётэм; **v.**
asia чыры-пыры (я. пиичигес
гинэ) уж(пум)
- vähäsuolainen**³⁸ шёт
- vähätellä**^{67-C} пиши (я. ёжыт) шуыса
лыдъяны, ултый (я. пиичигес) ка-
рыны; (*olla välittämättä*) лыдэ (я.
санэ) [ёвёт] басьтыны; **v. omia**
kykyjään ас быгатонлыктэ пиши
шуыса лыдъяны; **vähättelevä**
- suhtautuminen jhk** кинэ ке (я.
мае ке) санэ басьтытэк кельтон
- väijytyss**³⁹ (*väijyntä*) лушкем возь-
маськон, заса́да; (*väijymispaikka*
myös) лушкем возьмаськонни;
joutua väijytykseen заса́дае (я.
лушкем возьмаськон шоры) сю-
рыны
- väijyvä**⁵² лушкем возьманы (я. возь-
маса улыны); **hiirtä väijyvä kissa**
шырез (лушкем) возьмась ко-
чыш
- väikkää**^{52-A} ворекъяны; югáк-югак
адзисък(ыл)ыны; **laineilla väik-
kyvä auringonkilo** тулкымъёс
вылын ворекъясь (я. чиль-валь
кисътаськись) шунды сиос; **hä-
nen huillillaan väikkysi hymy**
выжт. солэн ымдуръёсаз паль-
потон пиштэ вал
- väinönputki**⁷ бот. узыгумы (*An-
gelica archangelica*)
- väistyä**⁵² 1. палэнскины, палэн-
тийскины; **v. sivuun** урдэс ка-
рисъкыны, палдурскыны; **v. jnk**
tieltä кинлэн ке сюрес вылысь-
тыз палэнскины (я. кожины)
2. (*vetäytää*) берлань чигнаны,
берлань карисъкыны; **minä en**
väisty askeltakaan мон одиг ва-
мыш но берлань уг чигна
- väistämätön**^{34-C} 1. (*joka ei väistää*) па-
лэнскисытэм; **vaikeusia v. ihmi-
nen** шуг-секытъёслэс палэнс-
кисътэм адями 2. (*jota ei voi väis-
tää*) палэнтонтэм, палэнтыны
луонтэм, ёдно ик (луоно); (*väis-
tymätön*) палэнсконтэм, палэнс-
кыны луонтэм; **onnettomuuks**
näytti väistämättömältä шудтэм
учырлэс палэнскины уг лу
шуыса потэ вал; **v. velvollisuus**
ёдно ик быдэстоно обязанность
- väistää**⁵³ палэнскины, палэнтись-
кыны (малэс ке); (*antaa tietä*
myös) кожины; **v. oikealle** буре
кохыны; **v. isku** шуккемлэс
(я. мыжгемлэс) палэнскины;
v. velvollisuusiaan быдэстоно
ужъёсыдлэс палэнскины
- väite**^{48-C} зэматоркыл*, зэматыса*
(я. оскытыса) вера|н, -м, утверж-
дение; (*teesi*) тезис [тэ-]; **perus-
teeton** **v.** чик юнме луись зэма-
торкыл; **virheellinen** **v.** мыдлань
(я. шонертэм) утверждение;
kumota väitteet утверждениос-
ты (я. зэматыса веранъёсты)
куашкатыны; **pysyvä väitteessään**
ас кыл вылад сылыны
- väitellä**^{67-C} 1. ченгешыны, споръ-
яскины; тэкшерыны, дискути-
ривать карыны; полемизировать
карыны; **v. jnk kanssa jstak** кин-
нэн ке маке сярсыс ченгешыны
(я. споръяскины) 2. (*puolustaa*
väitöskirja) диссертаци(я) [-с-]
утыны; **v. tohtoriksi** доктор
диссертациез утыны

väittelijä¹² 1. ченгешись, споръясь-
кись; (*poleemikko*) полемист 2.
(*väitöskirjan puolustaja*) диссер-
тациез [-с-] утись, диссертант
väittämä¹⁰ зэматыса* (я. оскытыса)
верам, зэматонкыл*, утверждё-
ние; (*teesi*) тэзис [тэ-]; дйньет*,
положение; **kirjan perusväittä-
mät** книгалэн валтись дйньетъ-
ёсыз* (я. положениосыз)
väittää^{53-С} зэматыса* (я. оскытыса)
вераны, утверждать карыны;
hän väitti puhuvansa totta со зэм
вера шуыса зэматыны (я. оскы-
тыны) турттиз; **v. perättömiä**
чик ёвөлтэмэ зэм шуыса вера-
ны турттыны; **v. vastaan** пумит
вераны (я. луыны); оппониро-
вать [-п-] карыны
väitös³⁹ диссертациез [-с-] утён,
защита (*диссертации*)
väitöskirja⁹ диссертаци(я) [-с-]
väkevä¹⁰ 1. кужмо, зол, кужмоб-
буру*; **pieni mutta v. mies** пичи
ке но, кужмо (я. кёльы кадь)
пиосмурт 2. (*ruoka, juoma*) куж-
мо, лек; (*katkera*) курты; **väkevä ä kahvia** кужмо (я. нап) кóфе; **v. mauste** кужмо припрáва (я. шём
ватсэт*); **v. viina** лек (я. кужмо)
вина; **litra viiniä ja litra väkevää**
литр кышно вина но литр ку-
рьтсэ
väki^{7-Д} калык, адямиос; **täällä on**
paljon väkeä татын калык(ез)
трос; **talon v.** юртлэн кузёосыз
väkijuoma¹⁰ кудзытийсююн
väkilannoite^{48-С} удалтытийсююн (му)
сылал, минерал удобрение
väkipyörä¹⁰ tex. колтреч, шальтра,
блок
väkisin кужмись, эриктэм (кары-
са); (*vastoin tahtoa*) амалтэк; **pa-**
kottaa v. кужмысъ кар(ыт)ыны;
ottaa v. кужмысъ басътыны, та-
ланы; **tulee väkisinkin ajatelleek-
si, että ...** амалтэк малпаськыны
кутскиськод, ... шуыса
väkivalloin кужмысъ, кужмын;
tunkeutua v. sisään кужмысъ
(пушказ) донгиськыны
väkivalta⁹⁻¹ кужмысъ (я. эриктэм)
кар|он, -ем, кужымез кут|он, -эм;
tehdä väkivaltaa эриктэманы,
кужмысъ косыны (я. карыны)
väkivaltainen³⁸ кужмысъ (я. куж-
мын) + КК.-ЛЭСЬ МК. я. КН. / *teon.*
t. partis.; **v. kuolema** кужмысъ
кулон; **v. teko** кужмысъ карон
väkänen³⁸ курик (*пичигес гинэ*);
шип, гуры (*куриклэн*); **takais-
pallon väkäset** (арыкман) лугы-
лэн жабырсконъёсыз; **ongenkou-
kun v.** визнан куриклэн гурыез
väli⁵ 1. вис, кусып; (*välimatka työs*)
интервал [-тэ-], дистанци(я);
seinän ja kaapin v. борддорлэн
но шкафлэн виссы, борддор но
шкаф вискись кусып; **hammasv.**
пинь(ёслэн) вис(сы); **pysäkinv.**
остановкаослэн кусыпсы, оста-
новкаос вискись кусып 2. (*aikav.*)
вис, кусып, интервал [-тэ-]; **jou-
lun ja uudenvuoden v.** Рошволэн
но Выль арлэн виссы, Рошво но
Выль ар вискись дыр (я. кусып);
missä välissä sen teit? мар куспын
сое лэсътыса вуид ни?; **sillä vä-
lin** со куспын (гинэ) 3. (*väliraha*)
ватсаса тырон, доплаты; **maksaa**
väliä ватсаса уксё тырыны 4.:
välit tr. l. (suhteet) кусып(ъёс);
шор кусып, вискет(ъёс)*; **olen**
hyvissä väleissä hänen kanssaan
мынам соин кусыпъёс умоесть;
heidän välinsä ovat kireät соо-

лэн кусыпсы урод ◇ **ei sillä ole väliä** пörtэм(лык)ең öвöl, мар пörtэмез!; **hällä väliä ver.** маке шат, дунне (чошкыт)!, сялай (вылаз)

väliaika^{9-D} 1. (*aikav.*) (дыр) вис, кусып, интервал [-тэ-]; пауза; **lyhyin väliajoin** пичияк дыр висьёсын 2. (*tauko*) вискарон, перерыв; (*teatterissa*) антракт; **väliajalla** вискарон (я. перерыв) дыръя, вис карыку; антракт дыръя

väliin 1. *нб. но ск.* виски, куспы; **vetää naru puiden v.** писпуюс виски шнур кыскыны; **sormi jäi oven v.** чины ёс виски (я. куспы) пачказ; **älä tule meidän väliimme** вискамы эн султы; **mennä tappelijoiden v.** жугись-кисьёс куспы пырыны 2. *ск.* (*toisinaan*) кыддыр(ъя), дырын-дырын

välikatto^{1-C} вöлдэт

välide *нб. но ск.* куспы, виски; **juuna pysähtyi kahden aseman v.** поезд кык стáнциос куспы дугдыйз

välllä 1. *нб. но ск.* куспын, вискин; **heidän välllään on iso ero** соос куспын бадым пörtэмлик; **meidän vällämme** куспамы, ми куспын; **kello neljän ja viiden v.** ныль но вить час вискин, нылен витен вискин; **sillä v.** со куспын 2. *ск.* (*toisinaan*) кыддыр(ъя), дырын-дырын

vällitä *нб. но ск.* вискын, -ысь, куспын, -ысь; **taidoltaan amattöörin ja ammattilaisen v.** быгатонлыкезъя любитель но профессионал вискин; **ei hyvä eikä huono vaan siltä v.** урод но öвöl, копаны кутски;

умой но öвöl, а кытын ке но висказы

välijönti^{5-J} (буш)вис*, интервал [-тэ-], пробел

välimatka⁹ (вис)кусып, вис, дистанци(я); интервал [-тэ-]; **v.**

maasta kuuhun Музьемысен Толээзье вискусып

välimerkki^{5-A} кыл. висъян (я. дугдылон) пус*, пунктуационной знак; **varustaa välimerkein** висъян пус пуктылыны

välimies⁴² юр. арбýтр, третéйской судья

väline⁴⁸ тýрлык; валтос*, срédство; (*keino*) амал; **työv.** ужан тýрлык; **maksuv.** дун тырон валтос (я. срédство)

välinpitämätön^{34-C} номыркадьтэм*, нокычекадьтэм*; мылкыдтэм, -тэк; **v. asenne** номыркадьтэм луон (я. позиция); **hän on v. alko-holin suhteen** кудзытайсъюонъёс шоры со нокычекадьтэм учке, кудзытайсъюонъёс солы нокычекадьтэм*; **tulla välinpitämättömäksi** нöзёмыны, азгынымыны, номыркадьтэм лууны

välipala⁹ куртчон, пичияк сиён, закуска; **iltapäivän v.** жытнянь **väliseinä**¹⁰ висъет (борд); **erottaa väliseinällä** висъетэн висъяны

välissä *нб. но ск.* вискин, куспын; **istua kahden tytön v.** кык ныльёс вискин пукыны; **välissämme** вискамы, куспамы

välistä 1. *нб. но ск.* виски|сы, -сен, куспы|сы, -сен; (*välistse*) вискыттй, куспый; **löysin tämän vihkon kirjojen v.** та тетрадез книгаос вискысъ шедьтй; **ala kaivaa omenapuiden v.** улмопуюс вискысен копаны кутски; **talojen v. ei näy**

mitään коркаос куспысен нóмýр уг адзиськы; **kulkea talojen v.** коркаос вискытй ветлыны; **puiden v. näkyy joki** писпуюс вискытй шур адске 2. *с.к.* (*toisinaan*) кыддыр(ъя), дырын-дырын **välitse** нб. вискытй, куспты; **aurinko paistaa puun lehtien v.** шунды писпулэн куаръёсыз вискытй пиштэ **välittää^{53-С}** 1. (*siirtää*) волмытыны; **v. uitisia eteenpäin** иворез мукет муртъёслы волмытыны 2. (*olla välittäjänä*) посрёдник (я. герзасьмурт*, кусыпмурт*) луны; ужб. посрёдничествоен вырыны; **v. kiinteistöjä** недвйжимостен (я. вырзытонтэм ваньбурен*) вырыны 3. (*piitata*) санэ (я. лыдэ) басьтыны (*mae ke*), тунсыкъясыкыны (*main ke*); **ei tarvitse v. siittää** со шоры учкыны кулэ ёвöl; **hän v. vähät jstak** со соин уг гиñэ но тунсыкъясыкы, солы со нóмýре (я. нóкычé) кáдь но ёвöl; **välittäkö minusta yhtäään?** пичияк ке но мон тыныд кулэа?; **hän ei välitä hänestä vähää-käään** сое со кылэм-адзэм но уг кары, солы со нóкычé ик ёвöl; **hän ei välittänyt mennä sinne** солэн отчы мынэмез ѿ поты **välittömästi** 1. (*väliaisteettomasti*) пýráк, шóнерáк, мéчák; **kuitista pääsee v. tupaan** корказысен пýráк корка (пушки) сюриське; **pyydän vastaamaan v.** пýrák али ик вераны (я. валэктоң сётыны) курисько 2. (*luontevasti*) сíол-мысь, сайкыт (я. усytэм) сюл(э)-мын, -о; **hän osaa suhtautua lapsiin v.** со нылпиосын сюлмýсь вераськыны (я. кусып тупаты-

ны) быгатэ **välitunti^{52-J}** перемéна (*урокъёс вискин*), уроквис* **välitys³⁹** 1. (*siirtäminen*) волмыт|он, -эм; **uutisten v.** ивор волмытон, иворез мукет муртъёслы вуттон 2. (*välittäjänä olo*) посрёдник (я. герзасьмурт*, кусыпмурт*) лу|он, -эм; юрт|он, -эм; *ужб.* посрёдничествоен выр|он, -ем; **jnk välityksellä** кин ке пыр (я. юрттэмен); **keskustella talkin välityksellä** берыктись пыр вераськыны; **kiinteistönv.** недвйжимостен (я. вырзытонтэм ваньбу-рен*) вырон **väliton^{34-C}** 1. (*väliaisteeton*) шóнерáк, мéчák; **v. yhteys** шóнерáк связь (я. кусып); **v. vaikutus** шóнерáк воздействие; **välittömät vaalit** мéчák биръёньес 2. (*luonnollinen*) усytэм (я. сайкыт) сюл(э)-м|о, -ын, сюлмýсь + КК.-лэсь мн. я. кн. / teonn. t. partis.; **v. ihmisen** сайкыт (я. усytэм) сюлэмо адями; **v. luonne** сайкыт лулпуш; **v. tunnelma** сайкыт атмосфера (я. бгъя мылкыд) **väljentyä^{52-J}** > **väljetä** **väljentää** паськытатыны; вóл-вóл-(гес) карыны, эркын(гес) карыны; **v. leninkiä** платьяз паськытатыны (я. вóл-вóлгес карыны) **väljetä⁷²** паськытомыны; вóл-вóл-(гес) луны, эркын(гес) луны; **villapaita väljeni käytössä** нул-лыса свитер [-т(ы)р] кыстийс-киз (я. паськытгес луиз) **väljä¹⁰** вóл-вóл, волмыт, паськыт, эркын; **v. saali** вóл-вóл зал; **v. leninki** вóл-вóл (я. пúр-пур) платья; **v. moraali** выжт. эркын (я. эрико) мораль

väljähtyä^{52-F} лябомыны, шёгомыны, бырыны (*шёмыз, лекез ссы*); **väljähptyyttä olutta** лябомем (я. шёгомем) сур; **väljähptyneet tunteeet** лябомем (я. сийялском) яратон мылкыд

välke^{48-A} кисьтаськ|ем, -он, ворекъя|м, -н, чиля|м, -н, пишт|эм, -он; **veden v.** ву кисьтаськем (я. ворекъям); чит. > **välkkyä**

välkehtiä^{61-F} > **välkkyä**

välkkyä^{52-A} кисьтаськыны, ворекъяны, чиляны, пиштыны; **välkkyvä timantit** кисьтаськись алмазъёс; **kaste välkky** лысуу чилекъя-ворекъя; **meri välkky auringgaossaa** шунды шорын зарезь (ву) ворекъя (я. шудэ); **hänen silkkileninkinsä välkky** солэн буртчин платьяез чиль-валь (я. чильк-вальк) кисьтаське

välkähdy³⁹ > **välähdy** 1

välkähtää^{53-F} > **välähtää** 1

välskäri¹⁶ фельдшер [-льш-], першал *puhek*.

vältellä^{67-C} 1. палэнсыны (турттыны), пеганы (*малэсь ke*); v. **naapureitaan** бускельёсыныд пумиськонлэс палэнсыны турттыны; v. **työtä** ужлэс пеганы 2. (*väistellä*) кож(ыл)ыса (я. котыр) ортч(ыл)ыны; **hän välteli ajotien kuoppia** со сюрес вылыс гопъёсты кожылыса ортчылыйз

välttyä^{52-C} палэнсыны (быгатыны), палэнтйсыны (*малэсь ke*); v. **rangaistuksesta** наказаанилэс палэнсыны (быгатыны)

vältämättä óдно (ик); **minun tätytty v. saada tietää** мыным óдно ик тодыны (быгатыны) кулэ

vältämätön^{34-C} 1. (*tarpeellinen*) óд-

но ик кулэ (луись); **potilaalle v. hoito** висись муртлы óдно ик кулэ луись эмъян-утялтон 2. (*väistämätön*) палэнтонтэм, палэнтыны луоントэм, óдно ик (луоно); (*väistymätön*) палэнсконтэм, палэнсыны луоントэм; **vältämätömät kulut** палэнтонтэм (я. óдно ик луоно) уксё быдтон; v. **pakko** палэнсконтэм кулэлык **vältää**^{53-C} 1. (*karttaa*) палэнсыны (турттыны), палэнтйсыны, пеганы (*малэсь ke*); v. **jnk kohthaamista** кинэн ке пумиськонлэс палэнсыны турттыны; v. **vastuuta** кылкутонлэс палэнсыны; **kohtaloaan ei voi v. vizyk.** адзонэдлэс уд пегэзы 2. (*kelvata*) яраны (*тупаны*); **kyllä se v.!** (óйдо) яралоз!

välähdy³⁹ 1. (*leimahdus*) чилект|эм, -он, югект|эм, -он, югák лу|эм, -он; **salaman v.** чилектэм (*куазы ссы*); **valon v.** тыллэн (я. югыт-лэн) югák луэмез; **yhdessä välähdyksessä** сыйнчёр, шуяк 2. (*lyhyt reportaasi*) кáдр; (*katkelma*) урет*, пичи люкет, отрывок 3. **выжт.** (*oivallus*) йыре шукк|ем, -он (я. лыкт|эм, -он)

välähtää^{53-F} 1. (*leimahtaa*) чилектыны, югектыны, югák луыны; **sallama välähti** чилектийз; **jtak välähti auringonpaisteessa** шунды шорын маке чилектийз (я. югák адзиськиз) 2. (*vilahtaa*) вúжерák (я. úчырак) адзиськыны; v. **näkyviin** вúжерák син азын адзиськыны 3. **выжт.** (*oivaltaa*) йыре шуккыны (я. лыктыны); **mieleen välähtänyt idea** йыре лыктэм малпан

vänrikki^{5-A} ож. прáпорщик; фéн-

- рик (*Финляндиян*)
väre⁴⁸ 1. (*pieni aalto*) (ву) вогыри,
 ву гы; **veden väreet** ву вогыри-
 (ос), ву гы(ос) 2.: (*väreet*) ёем.
 тр. л. дырекъям, куалекъям, ю
 зыр-кэзыр луэм; **kylmät väreet**
kulkivat pitkin selkäpiitä тыбыр
 кузя юзыр-кэзыр васькиз
väreillä⁶⁷ 1. (*kareilla*) вогыръясыкы-
 ны, гыаны (*бу выл ссы*) 2. (*väräh-
 dellä*) ворекъяны; (*väristä*) ды-
 рекъяны; **väreilevät revontulet**
 ворекъясь уйпал инворекъян,
 ворекъясь сёверной сийние;
väreilevä ääni дырекъясь куара
väri⁵ 1. (буёл) тус, буёл, цвет;
kameleontti pysty vaihtamaan
väriään хамелеон туссэ вошты-
 ны (я. вошъяны) быгатэ 2. (*maali*)
 буёл, краска 3. карт. (*korttipelis-
 sä*) масть 4. (*äänienv.*) тёмбр [тэ-]
värikalvo¹ анат. синчебер, -дур
värikova¹⁰ 1. буёло суред, буяса
 (я. буёлэн) лэсътэм суред 2.
 (*valokuva*) буёло туспуктэм*,
 цветной фотографи(я)
värikäs^{41-А} 1. чибор|(о), -и(ё), пёр-
 тэм (я. турлы) буёло, яркыт 2.
 выжт. яркыт; **käyttää värikästä**
kieltä яркыт кылын верасъкыны
värellinen³⁸ 1. буёло, цветной; (*mo-
 niväriinen*) чибор|(о), -и(ё), пёртэм
 (я. турлы) буёло 2. (*ihmisrotu*)
 буёло (куэн), тёды луисътэм,
 цветной; **Amerikan v. väestö**
 Америкасы буёло куэн (я. тё-
 ды луисътэм) улйсъёс
värimetalli⁵ буёло (я. цветной)
 металл [-л]
värisokea¹⁵ буёл(ъёсты) висъясь-
 тэм, дальтонизмен курадёсис,
 дальтонизмо
väristä⁶⁶ дырекъяны; (*täristä*) сэзъ-
 яськыны, куалекъяны; **haavan**
lehti värisee пипу куар дырекъя;
värisevä ääni дырекъясь куара;
v. kylmästä кынмемен сэзъясь-
 кыны (я. куалекъяны)
värisytää^{53-С} дырекъятыны; (*täri-
 syttää*) сэзъяны, куалекъятыны;
tuulenhenkäys värisytti haavan-
lehtiä тёл ырос пипу куаръёсты
 выретйз (я. дырекъятйз); **kauhu**
värisytti minua кышкамен куа-
 лекъяны кутски
värittää^{53-С} буяны, чеберманы,
 красить карыны; **väritetty vanha**
valokuva буям вуж фотография
väritön^{34-С} 1. тустэм, буёлтэм,
 цветтэм; **v. neste** тустэм жайд-
 кость 2. выжт. тустэм-буйтэм,
 бездыт
värjätä⁷³ буяны, красить карыны
 (буёл пычатыны, кутсытыны);
v. hiuksensa hennalla йырсиэдэ
 хнаен буяны; **mustikka värjää**
sormet simiseksi кудымулы
 чиньости лызма (я. лыз каре)
värjätyä^{52-Ф} буясыкыны, кутскы-
 ны (буёл ссы); **lanka on värjätyt-**
nyt hyvin сийныс умой буясь-
 кем, сийнысэ буёл (я. краска)
 умой пычам
värjötellä^{67-С} кынмыны, куалекъя-
 са (я. сэзъясыкса) улыны; **v.**
pakkasessa кезытэн кынмыса
 (я. куалекъяса) улыны
värttinä¹² черс
värvätä⁷³ вербовать карыны; кыс-
 кыны (турттыны) (*кин ке пёллы*);
v. uusia jäseniä выль членъёсты
 вербовать карыны
värähellä^{67-Ф} дырекъяны, выр(зы-
 л)ыны, сэзъясыкыны; **kitaran**
kielet värähtelevät гитáралэн
 сиосыз дырекъяло

västäräkki^{5-A} зоол. чечег (*Motacilla, M. alba*)

väsymys³⁹ жадён, -ем; (*uiupineissius*) жумм|он, -ем, каттээмм|он, -ем; **hän työskentelee väsymystä tuntematta** со жадёнээ валатэк ужа

väsynt⁴⁷ жадем; (*uiupinut*) жум-
mem, каттээммем; **työstä v. ih-
minen** ужаса жадем адями

väsyttää^{53-C} жадытыны; (*uiuuttaa*)
жуммытыны, каттээммытыны;
jalkoja väsyttävä marssi пыдэз
жадыттись марш; **minua v.** мон
жади ни, мынам кате ёвöl ни

väsyä⁵² жадыны; **minä olen väsy-
nyt** мон жади ни; **olemme väsy-
neet odotukseen (t. odottamaan)**
виттыса(-виттыса) жадимы ни

väty³⁹ шунянь, шуёк, небыльток;

гызымыли

vävy¹ эмеспи (кинлэн ке нылызлэн
картээз)

väylä¹⁰ 1. зар. фарвáтер [-тэ-]
2. (*reitti*) сюрес, магистраль 3.
выжт. канал, ёр 4. ит. шина

vääjäämätön^{34-C} 1. (*väistämätön*) па-
лэнтóнтóм, палэнтыны луóнтóм,
óдно ик (луоно); (*väistymätön*)
палэнскóнтóм, палэнсыны лу-
бóнтóм; **v. kohtalo** палэнтóнтóм
(я. óдно ик луоно) адзон 2. (*hor-
jumaton*) юн; гижкись-пиньись
(я. мýр-мыр) сылись; **v. luotta-
mus** юн оскон(бур*) (я. довéрие)

väännellä^{67-J} позыръяны; бералля-
ны; **v. viiksiän** мыйктэ по-
зыръяны; **vatsaa alkoi v.** выжт.
котээ чутыръяны (я. позыръя-
ны, бералляны) кутсиз; **v. sa-
noja** выжт. кыльёсты мыдлань-
тыса вераны

vääntelehtiä^{61-F} позыръясыкыны,

косканы; (*tuskissaan*) чёллясь-
кыны; **v. naurusta** серекъяса (я.
серем потыса) косканы; **hän**
vääntelehti tuskissaan со вёсь
луэмли чидатэк чёлляськыса
уийз

vääntyä^{52-J} (*taipua*) куасалсыны,
куасаськыны; (*kiertyä*) берытс-
кыны, бералсыны, позырсыны;
(*käyristyä*) кырыжаны; поз(ы)рес
луыны; **aula väänty i kortčog**
куасалсиз; **v. sijoiltaan** инты-
сытыз вырёны (*бералсыса*);
lauta on vääntynyt пул позрес
(я. кырыж-мेरыж) луэм

vääntää^{54-J} 1. (*taivuttaa*) куаса(лты)-
ны, бералтыны; **v. rautalanka**
mutkalle корт езэз куасаны (я.
купрес куасалтыны); **v. jnk käsi**
selän taakse кинлэс ке кизэ
мышказ бералтыны (я. куасал-
тыны) 2. (*kiertää*) берык|тыны,
-ъяны, позыр|тыны, -ъяны, бе-
рал|тыны, -ляны; **v. kampea** ку-
тэтээ (я. рычагез) берыктыны
(я. бералтыны); **v. ruuví kiinni**
шурупэз позыръяса юнматыны;
v. vesihana auki кранэз бергаты-
са (я. позыръяса) устыны; **v.**
jk sijoiltaan мае ке интысытыз
вырётыны (*бералтыса*); **v. kiviä**
kangella изъёсты ломен берал-
ляны; **vatsaani v.** выжт. кётме
позыръя (я. бералля) 3. (*puristaa*
kuivaksi) пызыры|тыны, -ъяны; **v.**
paita kuivaksi дэремез пызыръя-
тыны; **v. pyyksi kuivaksi** мись-
кем дйсъкутээ пызыръяны
vääpelij⁶ ож. фельдфé贝尔
väärennös³⁹ мыдланьтэм, мыд-
лантыса лэсътэм (*маке*), под-
дёлка; фальсификат; **setelin v.**
мыдланьтэм (я. мыдланьтыса

- лэсътэм) купóра
väärentää³⁹ мыдлантыны, мыдлантыса лэсътыны, поддéлать карыны; фальсифицировать карыны; **rahan väärentäminen** мыдлантьэм (я. мыдлантыса) коньдон лэсътон
- väärin** мыдлань, умойтэм, шонер ёвöl *pred.*; **ummärtää** **v.** мыдлань валаны; **tehdä** **v.** умойтэм лэсътыны; **on v. valehdella** алдасъкыны шонер ёвöl
- väärinkäsitys³⁹** мыдлань вала|н, -м, янгыш, недоразумéние; **nyt tässä on jk v.** татын кычё ke но янгыш (я. мыдлань валан)
- vääristellä⁶⁷** **1.** (*väännellä*) кырыж(а)тыны; **v. suutaan** ымдурдэ кырыжтыны **2.** (*esittää väärin*) мыдлантыны, мыдлантыса возъматыны, кырыжтыны *выжт.*; **v. toisen sanoja** мукет муртлэсъ кыльёссэ мыдлантыны (я. мыдлантыса вераны)
- vääristymä¹⁰** **1.** (*vääntymä vääräksi*) кырыжам, деформáци(я); **selkä-rangan** **v.** сюрлылэн кырыжамез **2.** (*vääräksi muuttuminen*) мыдланьском, мыдлань (я. умойтэм) луэм, искажéние; **tietojen vääristymät** тодэтъёслэн* мыдланьскомзы, дáннойёслэн искажéнизы
- vääristyä⁵²** **1.** (*vääntyä vääräksi*) кырыжаны, поз(ы)рес (я. кырыж-мéрыж) луыны; **vääristynyt lautta** позрес луэм пул **2.** (*muuttaa vääräksi*) мыдланьскыны, мыдлань (я. умойтэм) луыны, воштыйскыны; **vääristyneet kasvatusperiaatteet** воспитать карон приńципъёслэн мыдланьскомзы
- vääristää⁵³** **1.** (*vääntää vääräksi*) кырыж(а)тыны, кырыж-мéрыж (я. поз(ы)рес) карыны; **tuulen vääristämiä puita** тöл шорын позрес (я. кырыж-кóнгыль) будэм писпуюс **2.** (*tehdä vääräksi*) мыдлантыны, мыдлань (я. умойтэм) карыны, фальсифицировать карыны
- vääryys⁴⁰** **1.** (*käryyys*) кырыжлык, кырыж лу|он, -эм, куасалскем(ез) **2.** (*virheellisyys, epäoikeudenmukaisius*) мыдланьлык, мыдлань (я. умойтэм, шонертэм) лу|он, -эм; янгыш лу|он, -эм; чшт. > **väärä**
- väärä¹⁰** **1.** (*käyrä*) кырыж, куасалскем; поз(ы)рес; **vääräät sääret** кырыж кукъёс; **selkä väärässä** тыбырез куасалтыса, куасалтэм тыбырын **2.** (*virheellinen*) мыдлань, умойтэм, шонер ёвöl *pred.*; янгыш (луись); (*valhe= myös*) алдасъкыса + кк.-лэсъ мн. я. кн. / *partis. t. teonn.*; **soittaa väärään numeroon** мыдлань нόмерья (я. нόмере) жингыртыны; **mennä väärään suuntaan** мыдлань мыныны; **olet väärässä** тон шонер ёвöl (я. уд верасъкы); **v. hälytys** мыдлань (я. янгышаса сётэм) тревóга; **v. oppi** алдасъкыса (я. мыдлань) дышетон **3.** (*erääito*) мыдлантьэм, мыдлантыса лэсътэм, фальшивой; **v. raha** мыдлантьэм (я. фальшивой) коньдон **4.** (*oikeudenvastainen*) шонер луисътэм, шонер(лык) тэм; **v. tuomio** шонер луисътэм судпуктэм* (я. приговор) **väärässäärinen³⁸** кырыж (я. у́чыс, кожой) куко; **v. pikkulapsi** кырыж куко пичи пинал

Y

ydin^{33-F} 1. (*luun*) ви(ы)м; **luuy.** лы-
вим; **hampaany.** пиньлэн пуль-
паэз (я. шорсюлмыз) 2. (*sisus,*
keskus) (шор)сюлэм, шор; **koivun**
у. кызыпулэн сюл(э)мыз (я. шор-
сюлмыз); **kaupungin** у. карлэн
шорсюлмыз 3. **выжт.** (*olemus*)
пуштрос, шорсюлэм, сущность;
asian у. ужпумлэн пуштросэз
4. **физ.** ядро, шорсюлэм; **atomiy.**
атомлэн ядроз
ydinasē⁴⁸ ядерной охтйрлык* (я.
орýжие)
ydinenergia¹² ядерной дыкужым*
(я. энéргия [-нэ-])
ydinvoima¹⁰ ядерной дыкужым*
(я. энéргия [-нэ-]), атом(лэн)
кужым(ез)
yhdeksikkö^{4-A} укмыс (*lydpus*), де-
вýтка *puhek.*; укмысéтý (нóмеро);
matkustaa keskustaan yhdeksi-
кóллá цéнtre укмысéтý нóмеро
тráнспортэн (ксь автобусэн)
мыныны
yhdeksän¹⁰ укмыс; **у. päivän kulu-**
essa укмыс нунал чоже; **yhdek-**
sässä päivässä укмыс нуналскын
yhdeksänkymmentä укмыстон
yhdeksäntoista дас укмыс
yhdeksäs⁴⁵ укмысéтý
yhdeksäskymmenes укмыстонéтý
yhdenmukainen³⁸ óгкáдъ, одýг
кадъ, óгвыллéм, одýг выллем,
аналогíчной; **ryhmän** у. **käyttäy-**
tyminen грúппалэн óгкáдъ пове-
дениез (я. accэ воземез); **eri mai-**
den yhdenmukaiset säädökset
пóртэм куньёслэн óгвыллéм
указъессы

yhdennäköisyys⁴⁰ óгкáдъ (я. óгвыл-
лéм) лу|он, -эм, кельш|он, -ем;
veljestyen huomattava у. агай-
выньёслэн шóдскимон (луисъ)
кельшемзы (я. óгкáдъ луэмзы)
yhdensuuntainen³⁸ валлин(эс*),
параллéльной; **yhdensuuntaiset**
suorat валлин (я. параллéльной)
гожъёс
yhdentekvä¹⁰ номыркадътэм*, но-
мыр кадъ (но) потисътэм; **kaikki**
on hänelle yhdentekvää солы
вáньмыз номыре кáдъ но ѿвöl
(я. уг поты), солы вáньмыз дун-
не (я. маке шат); **se on yhdentek-
vää** вáньмыз одýг (я. óгкáдъ),
сёровно *puhek.*
yhdentyä^{52-J} валчеясыкыны, интег-
рироваться [-тэ -цца] карисъ-
кыны
yhdenvertainen³⁸ óгкáдъ, одýг
кадъ, óгкáдъ эрикрадо* (я. prá-
воë); **tulla yhdenvertaiseksi** óг-
кáдъ (прáвоë) луыны, чошаны;
kaikki ovat yhdenvertaasia lain
edessä закон азын вáньзы огка-
десъ
yhdessä чош, валче; (*yhteisesti*
työs) уртче; (*yhteisvoimin*) дэ-
мен, огинын; (*samassa paikassa*)
огазын; **elää** у. **jnk kanssa** ки-
нэн ке чош (я. уртче) улыны;
tehdä töitä у. валче (я. дэмен,
огинын) ужаны; **he tulivat kaik-**
ki у. соос вáньзы чош вуизы
yhdestoista дас одýгетí
yhdiste⁴⁸ хим. соединéние; **orgaa-**
niset yhdisteet органической
соединéниос

- yhdistelmä¹⁰** огъет*, сочетание, комбинаци(я); **kahden lääkkeen** у. кык эмъюмлэн сочетание; **näppäimien** у. нюртэтъёслэн огъетсы* (я. валче кутйськемзы), клáвишаослэн комбинации
- yhdistys³⁹** огазеяськ|он, -ем, ассоциаци(я) [-с-]; (*liitto työs*) союз; (*seura*) общество; **ammatti**. ёнер* огазеяськон, профсоюз (огазеяськон)
- yhdistyä⁵²** 1. (*kiinnityä yhteen*) валчяесякыны, валче луыны; (*kytkeytyä*) итйськыны; **purot yhdistyvät virraksi** ошмесъёс валчяесякыса (я. валче луыса) шур кылдыто 2. (*liittoutua*) огазеяськыны, огазе (я. ёш, огинэ) кариськыны, валчяесякыны; **Yhdistyneet kansakunnat** (вакч. YК) Огазеяськем Нáцислэн Организации (ООН, ОНО*)
- yhdistää⁵³** 1. (*kiinnittää yhteen*) валчяены, валче карыны; (*kytkeä*) итыны; **у. johtojen päät** ез пумъёсты валчяены (я. валче итыны) 2. (*saattaa yhtenäiseksi*) огазеяны, огазе (я. ёш, огинэ) карыны, валчяены; **у. kansa** калыкез огазеяны; **у. voimat** кужымез валчяены 3. (*sijoittaa jhk yhteyteen*) герзаны, огазеяны; **monet asiat yhdistävät heitä** соосты трос ужпумъёс герзало
- yhyntä^{9-J}** валчяесяк|он, -ем, паръясеяк|он, -ем (*мугорын – пиосмуртэн нылкышно ссъ*)
- yhdyskunta^{10-J}** 1. дэмэнлык*, общество; ёшьет*, сообщество; общи́на; **juatalainen** у. еврей дэмэнлык (я. общество, общи́на); **teollisuusy**. промышленникъёслэн ёшьетсы (я. сообществозы)
2. биол. ёшьет*, колония(я), сообщество
- yhdyslause⁴⁸** кыл. кушето шуос*, сложной предложение
- yhdysmerkki^{5-А}** вакчи гож, дефис
- yhyssana⁹** кыл. кушето (я. сложной) кыл
- Yhdysvallat^{9-1:} (Pohjois-Amerikan)** У. тр. л., геогр. Америкалэн Огазеяськем Штатъёсыз (вакч. США, АОШ*)
- yhtaikaa** óгдыре, одиг дыре, ёш; **tapahtua** у. *jnk kanssa* майн ке óгдыре луыны (я. ортчыны); **kaikki alkoivat puhua** у. ваньзы ёш (я. óгák) вераськыны куткизы
- yhteen** ёш, валче; (*vastakkain*) ваче (пумит); (*samaan paikkaan työs*) огазе, огинэ; **sanojen** у. **ja erikseen kirjoittaminen** кыльёсты ёш но нимаз гожъян; **purra hampaansa** у. пинъёстэ валче куртчыны; **liittää** у. валче карыны, валчяены; **autot törmäsivät** у. машинаос (ваче) мырзиськизы; **kokoontua** (*t. kerääntyä*) у. ёш (я. огазе) люкаськыны
- yhteenlasku¹** мат. ватсан
- yhteensattuma¹⁰** вадъасык|он, -ем, кемд|он, -эм; бýдэсак тупа|н, -м; **kokous perutettuiin yhteensattumienvuoksi** кенешонэз берланьтизы* (я. ёз ортчытэ) мукет ужрадъёсын вадъасыкемениз
- yhteensä** ваньмыз (ёш), ваньзэ(с) лыдъяса, ваньмыз-ёвёлэз; **meitä oli** у. **kummenen** ваньмы ёш ми дас кузя вал
- yhteenveto^{1-F}** резюме; йылпумъян; **esittää** у. йылпумъяса (я. огъяса) вераны; **tehdä** у. йылпумъянъёс лэсътыны

yhteinen³⁸ óгъя; ёш, валче; (*kollektiivinen*) дэмэн; **y. omaisuus** óгъя (я. ёш) ваньбур; **y. niitty** валче (я. дэмэн) возв; **y. päämäärä** óгъя цель; **Suomen ja Venäjän y. raja** Финляндилэн но Россий(я)-лэн óгъя (я. валче) кунгожзы **yhteisesti** ёш, валче, уртче, óгъя; дэмэн; **y. omistettu asunto** ёшен (я. валче) кузё луоно улонни; **lauloinme y. laulun** кырзанэз дэмэн (я. уртче) кырзами **yhteishenki**^{7-G} дэмэнлык, дэмэн (я. валче) луон, -эм, сплочённость, солидарность; **seurassa vallitseva lämin** y. обществоын кузё- яськись шуныт дэмэнлык **yteiskunnallinen**³⁸ мер(лыко)*, общественной, социальной; **yteiskunnalliset yhdistykset** мер огазеяськонъс; **y. toiminta** мер ужен (ужан-)вырон, обществен- ной уж нуон; **y. asema** мер ин- лык*, социальной статус **yteiskunta**^{10-J} мер*, общество; **kapitalistinen** y. капитализм(о) общество **yteiskuntatiede**⁴⁸ мертодос*, об- ществоведение **yhteistyö**¹⁹ ёш (я. валче) ужан; **olla yhteistyössä jnk kanssa** кинэн ке ёш (я. валче) (кариськыса) ужаны **yhteisvoimin** дэмэн(-ёшен), оги- нын, óгъя кужымен; **tehdä työtä** y. дэмэн ужаны **yhteisymmärys**³⁹ ог-огдэ валан, ва- чевалан **yhteisö**² дэмэнлык*, коллектив [-л-], ёштьет*, сообщество; (*ystävyyssliitto*) эштос, содружество; **perhey.** семья дэмэнлык; **työy.** ужан ёштьет (я. коллектив)

yhtenäinen³⁸ 1. (*eheä*) быдэс(лыко), óглоом, óгъя; **kattilan pinnan y. emalointi** мискалэн óглоом (я. быдэсак) эмалировать каремын луэмез 2. (*samanlainen*) óгъя, óгка́дь, одиг кадь; **eri kirjoittajien y. termistö** пёртэм гожъясъёслэн óгъя (я. óгка́дь) терминолóгизы 3. (*tasalaatuinen*) óгъя, óгка́дь, óгпёртэм, óгвыллём; **y. massa** óгъя (я. óгпёртэм) мацца **yhtenäisyys**⁴⁰ огъялык, огломлык, быдэслык, óгъя (я. óглоом) луон, -эм; **kansan y.** калыклэн огъялы- кез (я. óгъя) луэмез; **alueellinen y.** улосыл* быдэслык, террито- риальной [-р-] цélostность [-сан-] **yhteys**⁴⁰ 1. кусып (воз|ён, -ем), кон- такт; **kiinteä y.** юн кусып возён; **diplomaattiset yhteydet** дипло- мат(íческой) кусыпъёс; **ottaa yhteyttä jhk** кинэн ке кусып ту- патыны; **olla yhteydessä keske- nään** ваче кусып возыны (я. во- зыса улыны); **pitää yhteyttä jhk** кинэн ке кусып возыны 2. (*lilkennet. tms.*) герзёт*, связь, со- общёние, куспаськон*, комму- никáц(и) (-м-); **suora y.** мечак герзёт* (я. связь, сообщёние); **liikenne**. тра́нспорт герзёт, тра́нспорт(эн) сообщёние; **junay.** поезд герзёт, поездэн сообщё- ние; **postiy.** почта герзёт, почтая связь; **ottaa yhteyttä jhk puheli- mitse** кинэн ке телефонэн (я. телефон пыр) герзаськыны ⌈ **sen yhteydessä** соин валче, соин ёш (ик); **tässä yhteydessä huomau- tettakoon, että ...** таин (я. соин) валче пусыны кулэ, ... шуыса **yhteyttää**^{53-C} бот. асэстыны, усвáи- вать (я. ассимилировать) кары-

- ны
yhtiö³ компáни(я), эштос, (акционер) огазеяськон (я. общество); **lentoy.** áвиакомпáния; **osakey.** акционер огазеяськон
- yhtye⁴⁸** муз. ансамбль; **laulu- ja tanssiy.** кырзанъя но эктонъя ансамбль
- yhtymä¹⁰** 1. огазеяськ|он, -ем, объединéние, ассоциáци(я) [-c-]; **tuotantoy., teollisuusy.** произвóдственной огазеяськон (я. объединéние) 2. ужб. концерн, консóрциум, трест, корпорáци(я)
- yhtyä^{52-F}** (*liittyä*) валчеяськыны, валче (я. чош) луыны; (*kytkeytyä*) итйеськыны; **lumikiteet yhtyivät hiutaleiksi** лымы кристалльёс [-л-] валчеяськыса, лымы кизили(ос) кылдытызы; **käsi yhtyi käteen** киен ки чош луизы; **hän yhtyi minun mielipiteeseeni** со монэным соглаш кариськиз, со малпанэ борды итйеськиз
- yhtä** 1. > **yksi; y. ja (sun) toista** марно со, маке-маке, со-та; **kaupasta on ostettava y. ja toista** магазинсы маке-маке басытоно 2. (*saman verran*) одýг кадь, óгкáдь, (сычё) ик; **y. iso** одýг быдзя, со быдзя ик, сычё ик бадзым; **kaikki lauloivat y. kauniisti** вáньзы одýг кадь чебер кырзазы; **y. paljon** одýг мында, бгмындá, со мында ик; **y. aikaa** одýг дыре, со дыре ик, соку ик; **y. lailla** озы ик, со сямен ик; **y. mittaa** весь, дугдылытэк, вистэм-вóжтэм
- yhtäkkiä** шýák, шöдтэк (я. мал-памтэ) шорысь; **vaieta y. shýák** вераськемысь дугдыны
- yhtälainen³⁸** одýг кадь, óгкáдь;
- yleinen ja y. äänioikeus** óгъя нo одýг кадь куарасётон эрикрад* (я. право)
- yhtäläisyysmerkki** чошан пус, равно (пус) (=)
- yhtälö²** мат. уравнéние
- yhtämittainen³⁸** дугдыл|йсътэм, -óнтэм, -ытэк, вис карытэк, вистэм-вóжтэм; **viikon y. ryypis-kely** арня чоже дугдылытэк (я. вис карытэк) тордон
- yhtääñ** чик, вóксё *puhek.*; **ei y.** одýг нo, нóкёнá нo; **en tiedä siitä y.** **mitääñ** со пумысъ чик номыре нo уг тодйськы; **ei jäänyt enää y.** нóкёнá нo öз ни кылы; **onko sinulla y. rahaa?** вань-а тынад кёня кé ke нo коньдонэд?
- yhä** ялán, весь; ик; эшшо нo; **yhä edelleen** ялán, али нo; **hän on yhä sairaana** со ялán висе на; **auto on yhä edelleen kaupan edessä** машина магазин азын ик сылэ; **oletko yhä edelleen tehnyt työtä?** ялán-а ужаськод на?; **yhä enem-män** эшшо нo трос(гес), трогсес нo трогсес; **yhä uudelleen** эшшо нo выль(гес), выльгес нo выльгес
- YK** ООН, ОНО*; > **yhdistyä (Yh-distyneet kansakunnat)**
- ykkönen³⁸** 1. одýг (*lyöpys*), единýца *puhek.*; нырысéтý (номеро); **tulla ykkösenä maaliin** фíнише нырысéтý (луыса) вуыны; **numero y.** нырысéтý нóмер 2. (*paras, ensimmäinen*) нырысéтý нóмер, (азь)валтись*, азьветлйись, лíдер
- yksi³¹** одýг; **y. vuosi** одýг ар; **yhden kerran** одýг пол; **yhden hengen huone** одýг муртлы кóмнатá (я. нóмер); **yhden päivän kuluessa**

(оди́г) нунал чо́же; **yhdessä päävässä** (оди́г) нуналскын; **y. kerrallaan** оди́гён-оди́ген; **yhdestä suunnasta** оди́г палась (я. пала́сен); **yhdestä paikasta** огазы́сь; оди́г инты́сь; **yhteen paikkaan** огазе, оди́г интые; **yhdestä suusta** óгымы́сь

yksikkö^{4·A} 1. (*mittay.*) (мертан) единица, оди́гмет* 2. (*osasto*) ёзэт*, отдел, подразделение, сéкци(я) 3. ож. подразделение 4. кыл. оди́г лыд 5. (*kanootti*) оген ка́ноэ, одино́чка

yksikse(en) огнын, оген; **elää yksikseen** огнад (я. оген) улыны; **lähdin yksikseni elokuviin** киное огнам мынй

yksikätilen³⁸ пал ки (я. сүй), китэм, суйтэм (*пал ки*); **y. mies** китэм (я. пал ки) пиосмурт **yksiköllinen³⁸** кыл.: **sanan y. muoto** кыллэн оди́г лыдын кабез* (я. фóрмаэз)

yksilö² огмурт*, оди́г (я. нимаз) адями, индивидуум [-у-]; **biol.** особь, индивид; **ihmisy.** оди́г (я. нимаз) адями, индивидуум; **eläiny.** огез пойшур, пойшур особь, пойшурлэн особез; **kasviy.** огез будос, будослэн особез;

koirasy. айыеz; **naarasy.** мумыез **yksilöllinen³⁸** 1. огмурт*, индивидуáльной; ас(лад), личной; **ihmis** **yksilölliset ominaisuudet**

адямилэн огмурт аслыкъёсыз*, адямилэн индивидуáльной кáчествоосыз; **tämä on y. mielipiteeni** та мынам аслам (гинэ) малпанэ 2. (*yksityinen*) нимаз, индивидуáльной; **y. opetus** нимаз дышетон 3. (*muista eroava*) аспóртэм(лыко); (*erikoinen*) нý-

мысътыз, нимаз, ас(лад); **y. luonne** аспóртэм сям (я. лулпуш)

yksimielinen³⁸ óгмылкыдъём, -ысь, -ын, óгъя мылкыд|о, -ын, óгкылýсь (луись); **y. ryhmä** óгмылкыдъём (я. óгкылýсь луись) грúппа; **y. hyväksyminen** óгкылýсь (я. óгъя мылкыдын) умоен лыдъян

yksimielisyys⁴⁰ óгмылкыдýсь (я. óгкылýсь) лу|он, -эм, óгъя мылкыд, соглаш лу|он, -эм; **päästä yksimielisyteen** оди́г кылсы кариськыны (я. луыны)

yksin 1. (*yksikseen*) огнын, оген; (ас) кожад; (*itsekseen*) ас поннад; **olla y. kotona** дорын огнад пукыны; **elää y.** огнын (я. оген) улыны; **lapset jäävät y. kotiin** нылпиос дore огнáзы (я. кожазы) кылизы; **minä y.** огнам; **me y.** огнáмы 2. (*ainoastaan*) гинэ, огназ; **hän y. tietää sen** со огназ (я. гинэ) сое тодэ ◇ **y. sein** оди́г кутске-мен, óгкутсемéн, óгпумы́сь, нялтас

yksinkertainen³⁸ 1. оди́г полэс; **y. ikkuna** оди́г полэс укно 2. (*tavallinen*) óгшоры; (*mutkaton*) капчи, шуг (я. сéкыт) ёвöl pred.; **y. tehtävä** óгшоры (я. капчи) задáча; **y. ihminen** (укир) óгшоры адями

yksinoikeus⁴⁰ монополи(я), огнын күзя́ськон (эрикрад*)

yksinomaan (чылкак ...) гинэ; **y. lapsille tarkoitettu kirja** чылкак

нылпиослы гинэ сýзем книга

yksinpuhelu² огнынвераськон*, монолог

yksinvaltias⁴¹ монарх

yksinäinen³⁸ 1. огнын (я. оген)

(+ кн. я. кк.-лэсь мн. / partis. t. teonn.); **y. vanhus** огназ (улись)

пересь; **y. susi** огназ калгись ки он; **viettää yksinäistä iltaa** огнын жытэз ортчытыны 2. (*yksittäinen*) нимаз; **siellä täällä on y. puu** отын-татын нимаз писпуюс; **y. mökki metsän laidassa** нюлэс дурын сылжись нимаз корка **yksinäistalo¹** хүтор (огназ юртъер) **yksinäisyys⁴⁰** огнын (я. оген) ул|он, -эм; **hän pitää yksinäisyystestä** со огназ улыны яратэ **yksinä(än) 1.** (*yksikseen*) огнын, оген; **minä lähdet yksinäni** мон огнам мыно; **y. kasvava puu** огназ будись писпу; **löydätkö tien yksinästi?** огнад (я. ас кожад) сюрессэ шедьтод-а? **2.** (*pelkästään*) чылкак (... гинэ)

yksipersonainen³⁸ кылл. одиг муртъем*, мурттэм*, безлйчной; **y. verbi** одиг муртъем каронкыл*, безлйчной глагол

yksipuolinen³⁸ 1. (*toispuolinen*) ог- пал|ъем, -о; **y. mitali** огпалъем медаль 2. (*suppea*) палдур|ес, -ъем, огпалдур|ъем, -о; **y. käsitys** палдурес валан (я. представление)

yksisilmäinen³⁸ пал син, синтэм (пал син)

yksistään (чылкак ...) гинэ; гинэ но; **tämä asia koskee y. minua** та мынам гинэ уже; **y. tämänkin vuoksi kannattaa mennä** соин сэ- рен гинэ но мыныны кулэ ини

yksitellen одигэн-одиген, огэн- оген; нимáz-нимаз; **juoksijat tulivat maaliin** у. бызылысъес фйнише одигэн-одиген вуизы

yksitoikkoinen³⁸ óгпöртэм, óгвyl- лём; огсыр; **y. elämä** óгпöртэм улон; **puhua yksitoikkoisella äänellä** огсыр куараен вераськыны

yksitoista дас одиг
yksittäin одигэн-одиген, огэн- оген; нимáz-нимаз
yksittäinen³⁸ одиг-одиг, одигэн- одиген (+ кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. t. teonn.); (*erillinen*) нимаз; **yksittäisiä löytöjä** одигэн-одиген шедьтосъес; **kussakin yksittäises-sä tapauksessa** кόтькуд нимаз басытэм учыре; **kuvion yksittäiset osat** суредлэн куд-ог люкетъ- ёсыз

yksityinen³⁸ 1. нимазмурт*, ча- стной [-сн-], нимаз адямилэн; ас- (лад), личной; **y. koulu** нимаз- мурт (я. частной) школа; **se on minun y. asiani** со мынам аслам гинэ уже 2. (*erillinen*) нимаз

yksityiskohta^{10-F} деталь; пыр-поч (*make*), подробность; чыры- пыры; **suunnitelman yksityiskoh- dat** планлэн детальёсыз

yksityiskohtainen³⁸ пыр-поч (я. тупéн-тупен) (+ кк.-лэсъ мн. я. кн. / teonn. t. partis.), детальной; **y. kartta** пыр-поч (лэсътэм) кár- та

yksityisomaisuus⁴⁰ нимазмурт асъ- ет*, нимаз адямилэн ваньбурез, ча- стной [-сн-] собственность

yksityisomistus³⁹ нимаз асъетан*, нимаз кузёяськон, ча-стной [-сн-] собственность; **maan y.** музье- мез нимаз асъетан*, музьемен нимаз кузёяськон, музьемлы ча-стной собственность

yksityisyrittäjä¹⁰ нимаз ужберга- тийс, ча-стной [-сн-] предприни- матель

yksityisyritys³⁹ нимаз(мурт*) уж- бергатон, ча-стной [-сн-] пред- принимательство

yksivuotias⁴¹ (одиг) аресъем; **y.**

lapsi аресьем нылпи
yksivuotinen³⁸ (одиг) арьем; **y.**
oppijakso арьем дышетскон период; **yksivuotiset kasvit** одиг арьем (я. одиг гужем уйсъ) будосъёс
yleensä óглоm, óглоm (я. óгъя) вераса; (*tavallisesti*) котъку сямен; **y. olen ollut terve** óглоm (вераса), тазалыкенем курадзыса уг уйсъкы
yleinen³⁸ 1. óгъя; (*yleispätevä*) унивэрсáл(ьной); **y. käsitys** óгъя визьсуред* (я. представлеение); **y. etu** óгъя пайда (я. тунсык) 2. (*yhteiskunnallinen*) калык(лэн), мер*, обществоенной; **y. mielipide** калык мылкыд, калыклэн мал-памез; **y. paikka** калыко инты; **y. kirjasto** калык (я. публичной) библиотека; **y. syyttäjä** юр. мер янгыше уськиттись, обществоенной обвинитель 3. (*laajalle levinnyt*) паськытт вёлмем; чём пумиськылайс; **y. kasvi** чём пумиськылайс будос
yleisesti óгъя, óглоm; **se on y. tunnettua** со óгъя (я. ваньзылы) тодмо луэ; **y. ottaen sinä ajatteleet oikein** óглоm вераса, тон шонер малпаськод
yleiskieli²⁶ óгъя (я. литератúрной) кыл
yleiskone⁴⁸: (*keittiön*) **y.** кухонной комбайн
yleislääkäri⁶ 1. терапевт 2. (*erikoistumaton lääkäri*) óгъя эмчи*, óгъя практикаен врач
yleisnimi⁷ кыл. огшоры макеним*, нарицательной существительной
yleissivistys³⁹ óгъя дышетск|ем, -он, -ет*, общей образование

yleistajuinen³⁸ ваньзылы валамон, капчиен валано, популярной
yleisty³⁹ *огломъя|н, -м, óглоm йылпумъян (лэсът|он, -эм), обобщение; чит. > **yleistää**
yleistyä⁵² óглоm (я. óгъя) вёлмыны (я. луны); **yleistyneet kotitietokoneet** óглоm вёлмем дор компьютеръёс [-тэ-]
yleistää⁵³ огломъяны*, óглоm йылпумъян лэсътыны, обобщить карыны; **y. tutkimustulos** эске-ремдэ огломъяны, эскеронэдлы óглоm йылпумъян лэсътыны
yleisurheilu² спорт. капчи атлэтика
yleisö² публика; (*katselijat*) учкисьёс, учкись калык; (*kuuntelijat*) кылэйсъ(кись)ёс; (*väki*) калык; **yleisön suosikki** публикалэн (я. калыклэн) яратоно муртэз
ylellinen³⁸ шук(ы)рес (*tujz cheber, duuno, zol*); **y. huoneisto** шукрес квартира; **viettää ylellistä elämää** шукрес улонэн улыны
ylempi^{16-Н} 1. (*ylempänä oleva*) вылй-(ысы); **ylemmät kerrokset** вылй-сюс; (*rakennuksen*) вылй этажъёс; **ylempänä** выл(ы)ингес; **hän asuu kerrosta ylempänä** со (одиг) этажлы вылынгес улэ 2. (*korkeampi*) вылй; **ylemmällä taholla on päättetty, että ...** вылйын решение кутэмын, ... шуыса; **ylemmäksi, ylemmäs** вылэгес, вылйегес, вылланьгес; **kiivetä ylemmäksi** вылэгес тубыны (ксь писпуэ, гурезе)
ylen туж; (*liian*) укыр, лекос; **y. suuri** туж бадзым; **y. määrin** укыр (я. орччыт) трос, макемында ◇ **antaa y.** ѿскины
ylenkatsoa⁵² адэмпотостэм (я. си-

назъыль, адзонтэм) карыны; (*olla vältämättä*) лыдэ (я. санэ) [ööl] бастыны
ylensyödä⁶⁴ мултэс (я. мылымон, мыльк потымон) сиськыны, бымыны
ylentää^{54-J} жутыны (ксь должносты); **hänet ylennettiin virassa** сое должностезъя жутыйзы, со-лэсэ должностесь жутыйзы; **hänen ylennettiin kapteeniksi** солы капитан звáние сётизы
ylettyä^{52-C} сузыны (вуны, ѹотыны); **käteni ei ylety kattoon** вёл-дэтозь киы уг сузы
yletä⁷² жутсыны (ксь должносты); **hän yleni nopeasti virka-urallaan** со должностезъя (я. слúжбая) юг жутскиз; **hän yleni kapteenin arvoon** со капитан звáние бастьиз
yletön^{34-C} укыр, орчыт, мултэс; **vaatia ylettömiä** мултэс трос куронъёс пуктыны
ylevä¹⁰ сиёб-бурово, дано, сйлы кары-мон, благородной; **y. ihminen** сиёб-бурово, (я. благородной) адями; **y. teko** дано (я. сйлы кары-мон) (лэсътэм) уж; **y. päämäärä** сиёб-бурово (я. благородной) цель
ylhäinen³⁸ 1. (*jaloiskuinen*) вылтый (я. зеч) выжысь, знáтной 2. (*kopea*) вылтый, вылтязык|ись, -ыса, ѹонъязык|ись, -ыса; **y. suhtautuminen johonkuhun** кин ке шоры вылтый учкон, кинлы ке вылтязыкыса относится [-цца] карисъкон
ylhäälle > ylös
ylhäällä, -ltä, -lle: **ylhäällä** выл(й)-ын; (*liikeverbien yhteydessä*) вы-л|айет, -(э)тый; (*ylhäältä*) выл(й)-ысен; **aurinko on jo ylhäällä** шун-ды вылыйн ни; **lentää ylhäällä** вылтый лобыны; **ylhäältä** выл(й)-ысь; выл(й)ысен, -ласянь; **ota ylhäältä** вылыйсы(тыз) басты; **katsoa ylhäältä alas** вылыйсен улэ учкыны; **mennä ylhäältä alas** вылыйсен улэ васкыны; **aurinko paistaa ylhäältä** вылласянь шун-ды пыже; **ylhäälle** выл|ие, -э, -лань; **mennä ylhäälle** вылэ (я. вылые) тубыны; **ylhäällepäin** выллань, выл|апала, -ё
yli нб., на. но ск. 1. (*yläpuolitse*) вamen, вылтый; йылтый; **mennä kadun yli** ульча вамен потыны; **joen yli on tehty silta** шур вамен выж лэсътэмын; **kattojen yli näkyi meri** липетьёс йылтый зарезь адзисъкиз (я. адзисъке вал); **maito kuohui yli** юл уртчиз; **astua yli** спорт. лёгисъкыны, заступ карыны 2. (*enemmän kuin*) трос(гес), ятыр, вылтый (малэсъ ке); **yli kak-si kiloa** кык килолэсэ трос(гес)
ylihuomenna чуказе улыса (я. бере), усьсе
yljäämä¹⁰ 1. кылем(ез); мылем(ез), мултэс(ез); **viljay.** ю-тысылэн кылемез, кылем ю-тысь 2. **ужд.** акти́в(ной) сальдо
ylilikypsä¹⁰ мултэс (я. орчыт) вуэм (я. кисьмам); **y. tomaatti** мултэс вуэм помидор
yliluonnollinen³⁸ инкуазьпörtэм*, инкуазълэсэ пörtэм, ѹёспортэм, сверхъестéственной; **y. olento** инкуазьпörtэм (я. ѹёспортэм) существо (я. улэп маке)
ylilääkäri⁶ валтись эмчи*, глáвной врач
ylimalkaan óглоm, óглоm (я. óгъя) вераса, прилизýтельно; **y. sinä ajattelet oikein** óглоm вераса,

- тон шонер малпаськод **yilmalkainen**³⁸ óглóм (гинэ), óглóм (я. óгъя) басьтыса, приблизи́тельной; **y. arvio** óглóм (басьтыса) гинэ лыдъян
- yliimieliinen**³⁸ вылтый(яськись), юно, юньяськись, бадзымъяськись
- ylimmäinen**³⁸ (самой) выл(й)ысез, (самой) вылысь, (самой) вылй-(еэ); **y. kerros** самой вылй (я. вылйысез) этаж; **y. hinta** самой вылйез (я. бадзымез) дун
- ylimääräinen**³⁸ 1. мултэс; (*tarpeeton*) кулэтэм; **ylimääräiset huonekalut pitää poistaa** мултэс мёбелез поттыны кулэ; **jäädä ylimääräiseksi** мултэс луыны, мыльны 2. (*lisä=*) ватсаса (я. йылтыса) + кн. я. кк.-лэсъ мн. / partis. t. *teonn.*, дополнительной; **y. juuna** ватсаса сётэм поезд
- ylin**³⁶ самой выл(й)ысез (я. вылысь), самой вылй(еэ); **y. kerros** самой вылй (я. вылйысез) этаж
- yliolkainen**³⁸ > **yliimieliinen**
- yliopisto**¹ университет; **opiskella yliopistossa** университетын дышетсыны; **hänellä on yliopistotutkinto** со университетэз йылпумъын (я. быдтэмын)
- ylioppilas**⁴¹ студент; **päästää yliopilaaksi** (шоръёзо*) школаез йылпумъяны
- ylipaino**¹ мултэс сектала (ксь ба-гажлэн)
- ylipäänsä** óглóм, óглóм (я. óгъя) вераса; (*tavallisesti*) коткý сямен; > чшт. **yleensä**
- ylistää**⁵³ данъяны, вылтыйяны, жуттыны (данъяса); **y. jtak pilviin** (t. *maasta taivaaseen*) кинэ ке инбамозь ик жуттыны
- ylitse** нб. но ск. вамен, вылтый; йыл-
- ти; **hypätä ojan y.** канава вамен тэтчыны
- yliittää**^{53-С} 1. (*kulkea yli*) потыны, выжыны (мае ке, маке вамен); **y. joki uimalla** шурез уяса потыны; **y. aita** кенер вамен потыны; **y. rima** спорт. плánка вамен тэтчыны, плánкаез басьтыны 2. (*jk määrä, olla jtak parempi, suurempi tms.*) съобраз ортчыны, съобраз потыны; **y. sallittu nopeus** лэзэм жоглык събрь потыны; **y. entiset ennätykset** азывыл рекордъёсты ортчыны; **y. sopivaisuuden rajat** выжт, съобраз ортчыны (астэ урод возыны)
- ylivoima**¹⁰ тростес лу|он, -эм, ортчыт кужым; **vihollisen y.** тушмонлэн кужымезлэн тростес луэмез
- ylivoimainen**³⁸ 1. ортчыт кужмо; (*toista voimakkaampi*) кужмын ортчис; (*toista parempi*) умойгес, золгес; **y. vihollinen** кужмын ортчыс тушмон 2. (*mahdoton*) вормоントэм, вормыны луонтэм; **y. tehtävä** лэсътыны лубонтэм уж; **heidän on ylivoimaisista erota toisistaan** соос ог-огзылэс уг чыдо (люкиськемзы уг лу)
- ylle** нб. но ск. 1. (*yläpuolelle*) вадьсы, выллапала; **ripustaa lamppu pädän y.** лампаез јёк вадьсы ошыны 2. (*päälle*) вылэ; **pane ylesi pällystakki** (вылад) пальто дайся
- yllin:** **y. kyllin** лачак, тачак, тро-саз; **hänellä on rahaa y. kyllin** солэн коньдонэз лачак
- yllyke**^{48-А} стымул
- yllyttää**^{53-С} 1. жут|каны, -ыны (ксь урод уж лэсътыны); узатыны

(кин ке вылэ); **y. rikokseen** йырж лэсътыны јутканы; **y. jk naapurinsa kimppiin** кинэ ке бускелез (я. бускельёсыз) вылэ узатыны **2.** (*vaikuttaa voimista-vasti*) мылкыд сётыны, лёпкытыны; **menestys yllytti entistä kovempiin ponnistuksiin** азинско-конъёс азълолэс но золгес тыршыны мылкыд сётизы

yllä нб. но ск. **1.** (*yläpuolella*) вадьсын, выллапалан; **järven** **y.** ты вадьсын **2.** (*edellä*) вылый(ын); **y. mainittu** вылй верам **3.** (*pääällä*) вылын; **eilen ylläni oli päällystakki** толон вылам пальто (дйсямын) вал

ylläpito^{1-F} **1.** утён(-вордон), утем(-вордэм), сюдон-вордон **2.** (*toiminnassa pitäminen*) возён, -ем (утён, азъланьтон); **ystävällisten suhteiden** **y.** эшлыко кусыпъёс возён; > чит. **ylläpitää**

ylläpitää^{53-F} **1.** утыны(-вордыны), сюдыны-вордыны; **hän y. perheensä lisäksi myös vanhaa äitiään** семьязэ сяна, со пересьем анайээ уте-вордэ **2.** (*pitää toiminnassa*) возыны (уттыны, азъланьтыны); **y. ystävälliisiä suhteita** эшлыко кусыпъёс возыны

yllättyä^{52-C} абраны, паймыны, палёмыны

yllättää^{53-C} абратыны, паймытыны, палёмытыны; **hän yllätti iloisesti kukkakimpulla** со сяськаеныз абратиз но шумпоттиз; **yllättäen** шуák, шодтэк шорысь

yllätyss³⁹ **1.** (*yllättäminen*) абрат|он, -эм, паймыт|он, -эм, палёмыт|он, -эм **2.** (*yllättävä teko, lahja*) сюрприз

ylpeillä⁶⁷ данъясыкыны; (*röyhkeil-*

lä) дан поттыны, ушъясыкыны; **y. saavutuksillaan** азинско-онъёсныд данъясыкыны; **y. rikkauksillaan** узырлыкеныд дан поттыны **ylpeys**⁴⁰ данъясык|он, -ем; (*kopeus*) вылтыйясък|он, -ем, ёнъясык|он, -ем; (*röyhkeys*) дан потт|он, -эм; чит. > **ylpeä**

ylpeä¹⁵ данъясык|ись, -ыса; (*kopea*) вылтыйясък|ись, -ыса, ёнъясык|ись, -ыса; (*röyhkeä*) дан потт|ись, -ыса; **olla y. menestykes-täään** азинско-онъёсныд данъясыкыны; **olen y. siitä, että ...** (соин) данъясыкиско, ... шуыса; **y. kat-se** вылтыйясъкса учкем; **pysyä ylpeänä** астэ вылтый(ясыкса) возыны, вылтыйясъкыны

yltyä^{52-I} **1.** кужмояны, золгес (я. юнгес) луыны; **tuuli on yltynyt** тёл кужмо луиз ни; **tappelu ylt-yi** жугисъкон пуромиз **2.** (*teket-mään jtak*) ўырдаса (я. вожомыса) **make karynы** кутскины; **po-jat yltyivät tappelemaan** пиос ўырдаса жугисъкыны кутскизы; **y. juomaan** юон вылэ лэзькыны (я. чёлскыны), зол юны кутскины

yltä нб. но ск. **1.** (*yläpuolelta*) вадьсысь, выллапалась; **sumu hälvé-ni niityn** **y.** воз вадьсысь бус тёлзиз **2.** (*päältä*) выллись; **riisuin päällystakin yltäni** вылысътым пальтоме кыли ◊ **y. päältä** копак, бýдэсак; **y. päältä liassa** копак (я. йырысеныз пыдозяз) нёд(эмьын); **y. kyllin** лáчак, тачак, тросаз

yltäkylläisyys⁴⁰ дэлет, тырмымон (я. тыраз) лу|он, -эм, берекет; **elää yltäkylläisydessä** дэлете (я. куаныса) улыны

yltää⁵⁵⁻¹ сузыны (*сузътйсъкыны быгатыны*); **y. jhk kädellä** киын кытчыоз ке сузыны; **poika ylsi** (*t. ylti*) **isää olkapäähän** пиез атаэзлэн пельпумозяз сузе вал **ylä=** күш. выл(ысез), вылысъ, -е^з **ylähelly¹** вылл жажы **yläjuoksu¹** шур йыл; **Kaman y.** Камлэн йылыз **yläkerta^{9-К}** вылл (*. я. вылысь*) этаж; **yläkerrassa** вылл этажын **ylämäki^{7-D}** (*гурезе*) тубон(ни), бамал, гурезь бам; **raha y.** меч тубон; **mennä ylämäkeä** гурезе (*. я. гурезь выллань*) тубыны **ylänkö^{1-G}** *геогр.* вырал*, возвышенность **ylänne^{48-J}** вырыйл, мувыр **yläosa¹⁰** выллапал, вылл люкет, выл **yläpuoli²⁶** выллапал; **yläpuolella** выллапалан, выл(ы)ын; (*kohdal-la*) вадсын; (*yläpuolitse*) выллапалтий, выллейтий; вадсытий; **200 metriä meren pinnan yläpuolella** 200 метр(лы) зарезльесь выллын; **kaupungin yläpuolella on tumma pilvi** кар вадсын съод пилем; **lentää pilven yläpuolella** пилем выллапалтий (*. пилем-лесь выллейтий*) лобыны; **yläpuollelle** выллапала, вылле; (*kohdal-le*) вадсы; **yläpuolelta** выллапалась, выл(ы)ысь; (*kohdalta*) вадсысь **yläpää¹⁸** йыл, выллапал, выллыз; **pylvään y.** юбо(лэн) йыл(ыз); **selkäytimen y.** сюрльви(ы)млэн выллапалыз; **sijoittua tuloslistan yläpäähän** *выхст.* йылпумъянъёсъя сামой умоез луны **ylös** выл|э, -ье, -лан; **nousta y. 1)** (*mennä y.*) вылл (*. вылле*) тубы-

ны 2) (*nousta vuoteesta*) (валесъсы) султыны; **mennä y.** вылэ тубыны; **y. asti 1)** выллойз 2) (*täynnä*) тыраз, чошкин; **mäkeä y.** гурезь выллань, гурезе; **kädet y!** кидэс жутэ(лэ)!

ylösalaisin йыр(ин)уллань, йыринчукын, йырин-пётрин; **kääntää jk y.** мае ке йыринуллань берыктыны **ylösnoosemus³⁹** *вöсъ.* улз|он, -ем, кулэмись султ|он, -эм (*. жутс-к|он, -ем*), воскресение **ylöspäin** выл|лань, -ье; **jokea y.** шур выллань

ummällään, -lle(en): olla ummäl-lä паймыса (*. ёудыса, ёрмыса*) улыны; **saattaa ummälle** паймон (*. ёудон, ёрмон*) калэ вуттыны, гуньдытыны *выхст.*; **saattaa ummälle kysymyksillään** юанъёсын(ыд) гуньдытыны

ummärrettävä¹⁰ валано, валамон (*луись*); **vieras puhui täysin ummärrettävää suomea** куно быдэсак валано финн [-н] кылын вераськиз; **on ummärrettävää, että ...** ... шуыса, со(из) валамон **ummärrettävästi** валамон, валаны луымон; **selittää y.** валамон валэктыны

ummärrys³⁹ валан (*сазъ луон*), (*йыр)визъ, визъсазъ; täydessä ummärryksessä* ванъзэ (*. быдэсак*) валаса, сазъ йырын (*. визъмын*); **täyttä ummärrystä valla-tehty rikos** номырэ валатэк лэсътэм йыруж

ummärtämys³⁹ валан|н, -м, валаны быгат|он, -эм, жаля|н, -м; **osoittaa ummärtämystä jtak kohtaan** кинэ ке валаны быгатэмдэ возьматыны

ymmärtämätön^{34-C} 1. (*joka ei ymmärrä*) валасытэм; **englannin kielä y. ihminen** áнглый кылэз валасытэм адями 2. (*jota ei ymmäretä*) валантэм, валаны луонтэм

ymmärtävä¹⁰, ymmärtäväinen³⁸

1. (умой) валась, ѹёндырысись, (етиз) визьмо 2. (*myötätuntoinen*) валась, валаны (я. жаляны) быгатись

ymmärtää^{54-K} валаны; **y. väärin** мыдлань валаны; **hän pyrkii ymmärtämään kaikkia** со вানъэ (тодыны-)валаны тырше; **y. taidetta** искуствоез [-уст-] (тодыны-)валаны; **kukaan ei ymmärrä minua** нóкйн но монэ уг вала; **y., mistä on kysymys** мар бордын ужпум валаны; ѹёнзэ валаны

umpyrä¹² круг, котрет*: (*kehä*) окружность, кот(ы)рестгож*: **istua ympyrässä nuotion loisteessa**

тылском котырын пукыны

umpäri 1. котыртти; котыр: **juosta talon** у. корка котыртти бызылыны; **Maa pyöräi Auringen y.** Музъем Шунды котыртти берга; **mennään y. (kiertotietä)** бýдо котыр мыном; **y. maailmaa** дунне котыр(ти), быдэс дунн(е)ти 2. (*kaikkialla*) кот(ы)рák 3. (*aikaa ilmaistaessa*) (быдэс ...) чоже, =быт; **y. vuorokauden** лúмбыт, уй-нунал; **y. vuoden** ар чоже, быдэс ар

umpäri|llä, -ltä, -lle: ympärillä котырысь; котыр, кот(ы)рák; **koulun ympärillä kasvaa puita** школя котырын писпуюс будо; **umpärillä tuli hiljaista** котыр (я. котырák) чал-чал луиз; **umpäältä** котырысь; **lumi on jo sulannut**

talon ympäriltä корка котырысь лымы шуназ ни; **ympärille** котыре; котыр, кот(ы)рák; **istuutta pöydän ympärille** јök котыре пуксыны; **asettua jnk ympärille** кин ке (я. маке) котыре люкассыны, кинэ ке (я. мае ке) котыртыны; **katsoa ympärilleen** котыр учкыны

ympäristö¹ 1. котыр, ёрос; **kaupungin y. kar(lэн)** котыр(ез) 2. (*luonto*) улон котыр, котыр(ысь) улос, котыр вылос*: **ympäristön saastuminen** котыр вылосэз (я. котырысь инкуузэз) кырсёмытон 3. (*elämänpüiri*) котырысь калык, котыр, среда, окружение; (*olot*) улон югдур (я. котыр)

ympärys³⁹ котыр; **talon y. on täynnä romua** корка котыр силёен (я. кулэтэм арбериосын) тырмемын

ympäroidä⁶² котыртыны; (*olla jnk ympärillä*) котыраз луны; **y. kasvimaan aidalla** бакчаез кенерен котыртыны

unnä: y. muuta (вакч. ут.) но музон (но мз.), но мукет (но мк.); **y. muuta sellaista** (yms.) но мукет со выллем (но мк.с.в.)

uryöksin јим-жим (я. чапчара) огнын; **jäin y.** јим-жим огнам кыли

yritteliäs⁴¹ мыло-кыдó, ужбे-рыг(о)*, ужез бергатыны быгатись, предприимчивой

yrittäjä¹⁰ ужбергатись*, предприниматель, бизнесмен [-нэ-]; **yrittää^{53-C}** 1. (*pyrkiä*) турттыны, тыршыны; (*koettaa*) оскалтыны, утчаны; **y. avata pullo** бутылкаез устыны турттыны (я. оскалтыны); **y. päätää työt** ужез быд-

тыны тыршыны; **y. tehdä jtak** мае ке лэссыны оскалтыны, мае ке лэссыса утчаны **2. ni-myssyt.** ўж/бергатыны, ужбергатонэн (я. предпринимательствоен) вырыны; **hän y. tie-tokonealalla** со компьютер [-тэ-] удысын ўжбергатэ
yritys³⁹ эк. ужбергатонни*, предприятие, фирма, компания(я)
yrtti^{5-C} турын, будос (эмъяськыны я. сиыны ярано); **lääkeyrit, lää-kitsevät yrtilt** эмьюм турынъес **yskittää^{53-C}** кызытыны; **savu alkoi** у. чынлэс кызон постыз (я. кутсиз); **minua y.** мон кызйиско (= монэ кызытэ)
yskiä⁶¹ кызыны
yskä¹⁰ кызон
yskös³⁹ жоб дыльды
ystävykset³⁹ *tr. l.* эшъес, юлтошьес
ystävystyä⁵² эшъяськыны, эшъяськыса улыны; **olemme ystävystyneet uusien naapureiden kanssa** ми выль бускельёснымы эшъяськими ни; **he ystävystivät keskenään** соос ог-огенызы эшъяськизы; **saada ystävystymään** эшъяны, эшъяськытыны, эш карыны
ystävyys⁴⁰ эшъяськыса ул|он, -эм, эшъяськ|он, -ем; **solmia y.** эшъяськыны, эш(лыко) кусыпъёс тупатыны
ystävä¹⁰ 1. эш, юлтош; **uskollinen** у. оскымон эш **2. (harrastaja)** (*мани ke*) вырыны яратйись, тунсыкъяськись, (*make*) карыны яратйись; **hän on ruoan y.** со сиськыны яратэ
ystävällinen³⁸ эш(лыко); (*suopea*) эш мылкыд|о, -ъем, -ын, лякыт;

ystävälliset suhteet эш(лыко) ку-сыпъёс; **y. vastaanotto** эш мылкыдын пумитан (я. куно карон)
ystävällisesti лякыт(эн), лякытак, эш мылкыдын, эшлыко; **hymyil-lä y.** лякытак пальпотыны; **puhua y.** лякыт(эн) вераськыны **yö¹⁹ уй; yötä vasten, yön selkää** уйлы пумит; **yon kuluessa** уй чо-же; **yöllä** уйин; **erääänä (t. jonakin)** **yöän** огпол уйин, огуй, огуе; **yössä** уйсын, ўйбытскын, уй куспын; **yhdessä yössä** одиг уйсын, огуйскын; **kaiken yötä, ko-ko pitkän yön** ўыйбыт; **koko yö** быдэс уй, ўыйбыт; **koko yöksi** ўйбытлы; **yötä päivää** уй-нунал, уй но, нунал но; **olla työssä yötä päivää** уй-нунал ужаны; **öin päivin** уйин но, нуназе но, уй но, нунал но, уй-нунал
yökätä^{73-A} вуекъя(сыкы)ны; **hän yökää** со вуекъя(сыке)
yököttää^{53-C} вуекъятыны, [öском] потыны *yksipers.*; **minua y.** монэ вуекъятэ, öском(е) потэ; **yököt-tävä haju** öском потоно кадь зын **yöllinen³⁸** уй, уйин (*луэм*); **y. sade** уй (я. уйин ортчем) зор **yöpaita^{9-F}** ул (я. уй) дэрэм **yöperhonen³⁸** зоол. уйбули, уртбубили
yöpuku^{1-M} пижама
yöpyä^{52-E} кёлыны; **y. joidenkuiden luona** кинъёс ке дорын кёлыны
yöpötä^{10-F} тумбочка, уй жёк
yösija⁹ кёлонни, кёлон инты; **val-mistaa y. vieraalle** кунолы кёлонни дасяны
yövuoro¹ *1. (työvuoro)* уй смёна; **olla yövuorossa** уй ужын луыны, уй смёнаын ужаны **2. (kulkuvuo-ro)** уй рейс

Ä

äes^{41-D} гурт. в. усы; **kuohkeuttaa maata äkeellä** музьемез усыен бугыртыны
äestää⁵³ усыяны
ähkiä⁶¹ жуштыны; **ä. kivusta** вöсь луэмен (я. луэмись) жуштыны
äidinkieli²⁶ анай кыл, вордйськем (я. вордском) кыл
äijä¹⁰ вер. (пересь) песятай, пересь (пиосмурт), дед
äitelä¹⁰ гольт(ы)рес, голькыт, (туж) коныт; **äitelän makuinen** гольтрес (шöмо); **ä. hymy** выжт. гольтрес пальпотон
äiti^{5-F} анай, нэнэ(й), мемей, мумы
äitipuoli²⁶ сюранай, -мумы, -нэ-нэ(й)
äitiys⁴⁰ анайлык, анай лу|он, -эм; **äitiyden onni** анай(лык) шуд, анай луонлэн шудэз
äitiyloma¹⁰ декрет (я. нылпи ваёнья) отпуск, декрет *ruhek.*
äkillinen³⁸ шýák (я. шöдтэк шорысы) + кк.-лэсъ мн. я. кн. / *teonn. t. partis.*; мед. ои кужмо;
ä. tuulenpuuska шýák тölскон (я. тöl пельтон); **ä. tauti** шýák кутском (я. кылдэм) висён; **ä. kuume** шýák мугор ўырдан
äkkiarvaamatta малпамтэ (я. витымтэ, шöдтэк) шорысы
äkkipikainen³⁸ керзег, сэрек, ўырдыт, шýák вожзэ поттись
äkkiyrkä^{10-A} меё; шýák, чүтрák; **ä. mutka** меё поворот, шýák кожон
äkkiä 1. чáлýк, жог, сэрыт, али ик; **tule ä!** чáлýк лык(ты)! **2.** (yhtä.) шýák, шöдтэк шорысы; **ä.**

alkanut sade шýák кутском зор **äksy¹** (*äkeä*) лек, жоб; (*tuittupäinen*) вамен|скись, -эс, ваменъяськись, вог; **ä. luonne** лек сям (я. лул-пуш); **ä. hevonen** ваменскись вал **äkäinen³⁸** лек(ъяськись), жоб; **ä. koira** лек пуны; **olla ä. jllek jstak** кинлы ке маке понна лекъяськыны (я. йырдэ кур карыны)
äkämä¹⁰ **1.** мед. потос, поськи, фурункул **2.** бот. лёг, потос
äkäpussi⁵ жоб (я. лек) жуш, жоболёг, леконь; (*oikkupussi*) куата-пуйы, -ли
älkää ёвöлт. кк. косон наклоненилэсъ 2-ти лицозэ троc лыдын кылдытыку кутйське: эн; **ä. menkö sinne!** отчы эн мыйнэ!; чит. > **älä, ette**
älkäämme > **emme;** **älköön** > **ei;** **älkötö** > **eivät**
ällöttää^{53-C} юрзым потыны *yksi-pers.*, адзэмпотостэм (я. вук(ы)-лэс) луны; **tämä ä. minua** та мыным юрзым потэ, талэсъ мынам ѡскем(е) потэ; **ä. katsoa** учкыны (ик) юрзым, адзэм ик уг поты)
äly¹ (йыр)визъ, визъ|нод, -бур
älykkrys⁴⁰ визъмо (я. валась) лу|он, -эм, етйзлык; (*äly, intelligensi*) визъ|(нод), -бур; **matemaattinen ä.** математикаен умой валан, математической визъ(нод);
älykkyyden testaaminen визъбурез эскертон*, интеллектэз [-л-] тестировать [тэ-] карон
älykkö^{4-A}* визъбур|мурт, -чи, интеллектуал [-л-]; (*älykäs ihmisen*)

- визъмо мурт
älykäs^{41-A} визъ|мо, -нодо, етиз (визъмо), (умой) валась; (*viisas, intelligentti*) визъбуро, визъмό-буро; **ä. koululainen** визъмо ды-шетскис; **ä. liikemies** етиз (визъмо) ужбергатийс; **ä. talo** выжт. визъбурлыко* (я. интеллекту-альной [-л-]) юрт
älymystö¹ огъясь. визъужасьёс*, интelliгéнци(я) [-еле-]
älytä⁷⁴ валатскыны, -аны, йён-дыр(тыны; (*huomata*) шёдныны; **ä., mistä on kysymys** мар бордын ужпум валатскыны; **hän älysi kysyä hintaa** со дунээ юаны йён-дыртыйс
älytön^{34-C} 1. (*järjetön*) визътэм, (визъ)нодтэм; (*tuperä työs*) шузи; **ä. eläin** визътэм пойшур; **ä. selitys** нодтэм валэктон; **ä. idea** шузи малпан 2. *вер.* (*tavaton*) кёшкемыт (зол), туж зол; **ä. nälkä** кёшкемыт (зол) кётсюман
älä ёвёлт. кк. косон наклоненилэс 2-ти лицозэ одийг лыдын кылдытыку кутйське: эн; **älä mene sinne!** отчы эн мын(ы)!; чшт. > et
ämpäri⁶ ведра; > **sanko**
änkyttää^{53-C} бакчыны, моганы, могоса вераськыны
äpärä¹¹ синазык. октос(-калтос), окты-калты, пушнер (пёлысь) нылпи
ärhakkä^{14-A} керзег, алекмись, лек, жот(ы)рес; **ä. koira** алекмись (я. алекъясыкис) пуны; **ä. keskustelu** керзег(ъясыкыса) вачеве-раськон
äryjä¹² ыргетыны, ургетыны; (*karhu työs*) бурсыны (гондыр ссы); (*pauhata*) (г)ур карыны (я. ва-зыны); (*huuttaa karhealla äänellä*) ур(мыса) кес(яс)ькыны; **karhu** **äryjuu** гондыр бурсэ (я. ыргетэ); **äryjyvä koski** ур карыса куаше-тись водопад
ärsyke^{48-A} 1. *физиол., псих.* *сэрек-тыт|он, -эт, раздражитель; *мед.* возбудитель 2. (*virike*) стимул, импульс
ärsyttää^{53-C} 1. (*kihottaa*) сэректы-тыны, раздражать карыны; (*esim. kurkkua, nenää*) гочатыны; (*aiheuttaa kipua*) вёсь (луись) карыны; **ä. hermoa sähköimpulssilla** лулсэрез* (я. нेरваэз) электро-импульсэн сэректытыны; **jokin ä. kurkkuani** маке но нылонме гочате; **silmiä ärsyttävä kirkas valo** синэз мальдитайс (я. вёсь карись) яркыт тыл 2. (*härnätä*) исаны, кочатыны; (*suututtaa*) во-жеz поттыны, йырез кур карыны; (*hermostuttaa*) [сюлэм] шуг луыны *yksipers.*, сюлэм вылэ вуыны; **ä. koiraa** пуньеz исаны; **hären valehtelunsa ä. minua** со-лэн алдаськемез вожме поттэ; **hären murinansa ä. minua** солэн ву'чыртэмез сюлэм вылэ вуэ, (солэн) ёурремзлэс сюлмы шуг
ärsyyntyä^{52-J} > **ärtvä**
ärtysiä¹⁰ керзег(ъясыкис), посекъ-ясь; (*kärttyisä*) ву'чыртись, ву-чыртыны яратись
ärtvä^{52-K} 1. сэректыны (кутскыны), вёсь луыны (кутскыны), раздра-жаться [-цца] кариськыны; (*tu-lehtua*) воспалиться [-цца] ка-риськыны; **iho on ärtynyt** ку сэ-ректэ (я. вёсь луэ) ни 2. (*tulla äreäksi*) керзегъясыкыны кутс-кыны, [сюлэм] сэректыны кутс-кыны *yksipers.*; (*suuttua*) [вож] по-тыны *yksipers.*, [йыр] кур луыны

yksipers.: **hän ärtyi toisten hitau-**
desta мукет муртъёслэн каллен
 выремысътызы, солэн сюлмиз
 сэректыны кутскиз; **hän ärtyy**
kaikesta солэн котьмалы вожез
 потэ, солэн котьмалы йырыз
 кур (луэ)
äskeni или гинэ; **juuri ä.** чапак али
 гинэ; **hän lähti ä.** со али гинэ
 кошкиз
äskettäin алигес (гинэ), кемалась
 ик ёвёл
ässä¹⁰ карт. туз
äyräs⁴¹ меч яр(дур); **joki tulvi yli**
äyräidensä шур ёрысътыз потиз
äänekäs^{41-A} зол (я. бадзым) куараё,
 -ен; **ä. ovikello** зол куараё пырон
 (я. ёс) звонок
äänenensävy¹ тон (*куара*)
äänenväri⁵ тёмбр [-тэ-]
äänestys³⁹ куарасётон, голосовá-
 ние; **avoin ä.** шара куарасётон;
salainen ä. лушкем куарасётон;
toimittaa ä. голосование ортчы-
 тыны
äänestäjä¹⁰ бырйись, куарасётись
 (ксь быръёнъёсын)
äänestää⁵³ куара сётыны, голосо-
 вать карыны; **ä. jotakuta** кин ке
 понна куара(дэ) сётыны; **ä. jnk**
puolesta маке ке понна куара(дэ)
 сётыны; **ä. tyhjää** нокын понна
 куара [ёвёл] сётыны, воздер-
 жаться [-цца] карисъкыны
ääneti чалмыт, шып(ыт), верась-
 кытэк; **olla ä.** чалмыт (я. верась-
 кытэк) улыны; **istua ä.** чал-чал
 (я. шып) пукыны
äänettömyys⁴⁰ чалмыт(лык), шы-
 пыт(лык), чалмыт (я. шып) лу|-
 он, -эм; (*ruhumattonius*) верась-
 кытэк ул|он, -эм; чшт. > **äänetön**
äänettömästi куаратэк, чалмыт,

шып(ыт); (*ruhumattha*) вераськы-
 тэк; **kone käy ä.** механизм куа-
 ратэк (я. шып гинэ) ужа
äänetön^{34-C} куара|тэм, -тэк, чал-
 мыт, шып(ыт); (*ruhumaton*) ве-
 раськ|исьтэм, -ытэк; **polkupyö-
 rän ä. kulku** велосипедлэн [-сып-]
 куаратэк (я. чалмыт) мынэмез;
ä. myöntymys номыр вератэк
 соглаш луон
ääni²⁶ куара; **korkea ä.** векчи куа-
 ра; **matala ä.** зёк куара; **antaa ää-
 nen kuulua, päästää ä. kuuluvii**
 куара сётыны (я. поттыны), куа-
 ретыны; **kovalla äänellä** зол (я.
 бадзым) куараен; **lukea ääneen**
 шара лыдзыны; **voittaa kahden**
äänen enemmistöllä полит. кык
 куаралы тростес луыса вормыны
äänillevy¹ пластинка (ксь кырза-
 нэн), патефон таба *vanh*.
äänimerkki^{5-A} куара(ен) сигнал;
antaa ä. (куара) сигнал сётыны,
 сигнализить карыны (*транспорт*
 ссы)
äänioikeus⁴⁰ бырйыны (я. куара
 сётыны) эрикрад*, голосовать
 карыны práво
äänenite^{48-C} куара гожт|эм, -ос*, зá-
 пись (*plёнкаысь*); (*sävelten myös*)
 гур гожт|эм, -ос*; фоногráмма
äänitittää^{53-C} 1. (*tallentaa ääntä*) (куа-
 раэз) гожтыны (лентае, плас-
 тинкае но мк.) 2. кино. (*varustaa*
äänellä) куараё (я. озвúчить)
 карыны
ääinne^{48-J} кыл. куара; **äänteet jae-**
taan vokaaleihin ja konsonanttei-
hin куараос гла́снойёслы (я. ша-
 ра куараослы*) но согла́снойёслы
 (я. шаратэм куараослы*) лю-
 кисько; **soinnillinen ä.** жингрес*
 (я. звóнкой) куара; **soinniton ä.**

тонгес* (я. глухой) куара
äännhistoria¹² кыл. исторической
 фонетикой [-нэ-]
äännelaki^{3-D} кыл. куара кат*, фонетической [-нэ-] закон
äännepoippi^{5-B} кыл. куаратодон*, фонетикой [-нэ-]
äännenvaihtelu² кыл. куара вошъ-
 яськон (я. чередъяськон) (*ksev vesi, veden, vetinen*)
äänteenmuutos³⁹ кыл. куара вош-
 тыйськон (я. выжон)
ääntämys³⁹ куара веран (сям),
 произношение
ääntää^{54-J} куарааэз (я. куараости)
 вераны, произносить карыны
äärellä, -ltä, -lle; äärellä дорын;
(varrella) урдын, дурын; (*liikeverbiun yhteydessä*) доरт; урд-
 сыйт, дурт; **ääreltä** доры|сь,
 -сен; (*varrelta*) урдсы|сь, -сен,
 дуры|сь, -сен; **äärelle** доры; (*varrelle*) урдсы, дуры; чит. > **vierellä, viereltä, vierelle**
ääressä, -stä, -en; ääressä дорын
 (ик), бордын; сьорын; **seisoa ikkunan ääressä** укно дорын ик
 сылыны; **istua pöydän ääressä** жёк сьорын пукыны; **olla tietokoneen ääressä** компьютер [-тэ-]
 сьорын (ужаса) пукыны, компьютерен ужаны; **äärestä** доры|сь, -сен (ик), борды|сь, -сен;
 сьоры|сь, -сен; **siirtyä ikkunan äärestä** укно дорысь палэнскыны;
poistua työnsä äärestä ужысътыд (я. уж дорысътыд)
 кошкины; **nousta pöydän äärestä**

жёк сьорысь султыны (я. поты-
 ны); **ääreen** доры (ик), борды, -э;
 сьоры; **mennä ikkunan ääreen** укно доры ик мыныны; **kuolla työnsä ääreen** ужанъяд (я. уж
 дорад) (ик) кулыны; **istu(utu)a pöydän ääreen** жёк сьоры пук-
 сьины
ääretön^{34-C} пумтэм-йылтэм, пум-
 тэм; **ä. metsä** пумтэм-йылтэм
 нюлэс; **äärettömän paljon** пум-
 тэм трос
ääri²⁶ дур; пум; **ääriään myöten täynnä** дурозяз ик, тыраз; (*nestettä myös*) пачыл; **ei (ole) äärtä ei rajaat** пумыз но, йылыз но
 ёвёл
ääriaines³⁹ экстремист (элемент),
 сьорпалааз ортчись элемент; **poliittiset ääriaineekset** политической
 экстремист элементъёс
äärililike^{48-A} экстремист (я. сьорпа-
 лаз ортчись) движение, экстреми-
 зм
äärimmäinen³⁸ 1. (*kaukaisin*) сáмой
 кыдёкысь (я. пыдлось); (*perimäinen*) (сáмой) пумысез; (*reunimmaisin*) (сáмой) дурысез; **nie men ä. kärki** мунырлэн* (я. мыслэн) сáмой кыдёкысь йылыз;
luolan äärimmäisessä nurkassa пещёралэн сáмой пыдлось сэрэ-
 газ 2. (*kovin*) укыр, ортчыт, ту-
 пыттэм; **ä. puhtaus** укыр чыл-
 кыт луон
ääriiviiva(t)⁹ чем. тр. л. тускотыр*,
 дургож*, кóнтур(ъёс); силуэт

Ö

öinen³⁸ уй, уйин (*lyicus*); **ö. viileys** уй салкым; **ö. kulkija** уйин вет-лйсь
öisin уйин, уйёсы; **ö. ja päivisin** уй-нунал, уйёсы, но нуназе но
öljy¹ 1. (*rasvasta tehty*) вўй; **aurin-gonkukkaö**. шундыберган (я. си-ма) вўй; **ruokaö**. кизер (я. кёс) вўй 2. (*maaö.*) мувўй*, нефть; (*polttoö.*) керосин, солярка
öljyinen³⁰ 1. вўё, вёесь; вўй (кадь); **ö. paistinpannu** вёесь (я. вёям) таба 2. (*öljymäinen*) (кёэ-)-вўё, вўй (кадь); **ö. maku** вўй шём
öljylähde^{48-F} мувўй потонни*

нефть фронтан
öljylämmitys³⁹ мувўйын эстий-кон*, нефтен отоплённе
öljyputki⁷ нефтепровод, мувўй гумы*
öljytä⁷⁴ вёяны
öristä¹⁴ нургетыны, нукыртыны, ыргетыны; **itsekseen örisevä ru-liukko** ас понназ нургетйсь тордос
ötökkä^{14-A} *вер.* кибы(ли), папа
öykkäri⁶ 1. (*pöyhkeilijä*) зечъясь-кись, дан поттйсь, ушъяськись 2. (*häirikkö*) щашетйсь (я. щаш поттйсь, даллашись) мурт

LIITE

**NOMINIEN TAIVUTUSTYYPIT
НИМКЫЛЪЁСЛЭН ВОШЬЯСЬКОН ТИПЬЁССЫ**

Esimerkkimuodot ovat yksikön nominatiivi, genetiivi, partitiivi ja illatiivi sekä monikon genetiivi, partitiivi ja illatiivi.

Примеръёслн кабъёссы одиг лыдын номинативын, генитивын, партитивын, озы ик трос лыдын генитивын, партитивын но иллативын сётэмын.

1	valo	2	palvelu	3	valtio	4	laatikko
	n		palvelu n		valtio n		laatikko n
	a		palvelu a		valtio ta		laatikko a
	on		palvelu un		valtio on		laatikko on
	valoje	n	{ palveluje n palveluide n palveluitte n	{ valtioide n valtioitte n	{ laatikkoje n laatikoide n		
			{ palveluj a palvelui ta palvelui hin	{ valtioi ta valtioi hin	{ laatikkoj a laatikoi ta laatikkoi hin		
	valoj	a					
	valoi	hin					
5	risti	6	paperi		banaani	7	ovi
	risti n		paperi n		banaani n		ove n
	risti ä		paperi a		banaani a		ove a
	risti in		paperi in		banaani in		ove en
	ristie n		{ papereide n papereitte n paperie n	{ banaanie n banaaneide n banaaneitte n			
			{ paperei ta paperej a paperei hin	{ banaanei ta banaanej a banaanei hin			
	ristej ä						
	ristei hin						
8	nalle	9	kala	10	koira	11	omena
	nalle n		kala n		koira n		omena n
	nalle a		kala a		koira a		omena a
	nalle en		kala an		koira an		omena an
	{ nalleje n		{ kaloje n		{ koirie n		{ omenie n
	(nallei n)		(kalai n)		(koirai n)		{ omenoide n
							{ omenoitte n
							{ (omenoje n)
							{ (omenai n)
							{ omeni a
	nalle ja		kaloj a				{ omenoi ta
							{ (omenoj a)
							{ omeni in
	nallei hin		kaloj hin				{ omenoi hin

LIITE

12	kulkija kulkija n kulkija a kulkija an $\left\{ \begin{array}{l} \text{kulkijoide n} \\ \text{kulkijoitte n} \\ (\text{kulkijai n}) \\ \text{kulkijoi ta} \\ \text{kulkijoi hin} \end{array} \right.$	13	katiska katiska n katiska a katiska an $\left\{ \begin{array}{l} \text{katiskoide n} \\ \text{katiskoitte n} \\ \text{katiskoje n} \\ (\text{katiskai n}) \\ \text{katiskoi ta} \\ \text{katiskoj a} \\ \text{katiskoi hin} \end{array} \right.$	14	solakka solaka n solakka a solakka an $\left\{ \begin{array}{l} \text{solakoide n} \\ \text{solakoitte n} \\ \text{solakkoje n} \\ (\text{solakkai n}) \\ \text{solakoi ta} \\ \text{solakkoj a} \\ \text{solakkoi hin} \\ \text{solakoi hin} \end{array} \right.$	15	korkea korkea n $\left\{ \begin{array}{l} \text{korkea a} \\ \text{korkea ta} \\ \text{korkea an} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{korkeide n} \\ \text{korkeitte n} \\ (\text{korkeai n}) \\ \text{korkei ta} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{korkei siin} \\ \text{korkei hin} \end{array} \right.$
16	vanhempi vanhemma n vanhempa a vanhempa an $\left\{ \begin{array}{l} \text{vanhempie n} \\ (\text{vanhempai n}) \\ \text{vanhempa a} \\ \text{vanhempa in} \end{array} \right.$	17	vapaa vapaa n vapaa ta vapaa seen $\left\{ \begin{array}{l} \text{vapaide n} \\ \text{vapaitte n} \\ \text{vapai ta} \\ \text{vapai siin} \\ (\text{vapai hin}) \end{array} \right.$	18	maa maa n maa ta maa han $\left\{ \begin{array}{l} \text{maide n} \\ \text{maitte n} \\ \text{mai ta} \\ \text{mai hin} \end{array} \right.$	19	suo suo n suo ta suo hon $\left\{ \begin{array}{l} \text{soide n} \\ \text{soitte n} \\ \text{soi ta} \\ \text{soi hin} \end{array} \right.$
20	filee filee n filee tä $\left\{ \begin{array}{l} \text{filee hen} \\ \text{filee seen} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{fileide n} \\ \text{fileitte n} \\ \text{filei tä} \\ \left\{ \begin{array}{l} \text{filei hin} \\ \text{filei siin} \end{array} \right. \end{array} \right.$	21	rosé rosé n rosé ta rosé hen roséide n $\left\{ \begin{array}{l} \text{roséi ta} \\ \text{roséi hin} \end{array} \right.$	22	parfait [parfē] parfait' n parfait' ta parfait' hen parfait'ide n $\left\{ \begin{array}{l} \text{parfait'i ta} \\ \text{parfait'i hin} \end{array} \right.$	23	moni mone n mon ta mone en monie n $\left\{ \begin{array}{l} \text{moni a} \\ \text{moni in} \end{array} \right.$
24	uni une n un ta une en $\left\{ \begin{array}{l} \text{unie n} \\ \text{unte n} \\ \text{uni a} \\ \text{uni in} \end{array} \right.$	25	toimi toime n $\left\{ \begin{array}{l} \text{toin ta} \\ \text{toime a} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{toime en} \\ \text{toimie n} \\ \text{tointe n} \\ \text{toimi a} \\ \text{toimi in} \end{array} \right.$	26	pieni piene n pien tä piene en $\left\{ \begin{array}{l} \text{piente n} \\ \text{pienie n} \\ \text{pieni ä} \\ \text{pieni in} \end{array} \right.$	27	käsi käde n kät tä käte en $\left\{ \begin{array}{l} \text{käsie n} \\ (\text{kätte n}) \\ \text{käsi ä} \\ \text{käsi in} \end{array} \right.$

LIITE

28	kynsi kynne n kynt tä kynte en { kynsie n [(kyntte n) kynsi ä kynsi in	29	lapsi lapse n las ta lapse en { laste n [lapsie n lapsi a lapsi in	30	veitsi veitse n veis tä veitse en veitsie n veitsi ä veitsi in	31	kaksi kahde n kah ta kahte en kaksie n kaksi a kaksi in
32	sisar sisare n sisar ta sisare en { sisarie n [sisarte n sisari a sisari in	33	kytkin kytkime n kytkin tä kytkime en { kytkimie n [kytkinte n kytkimi ä kytkimi in	34	onneton onnettoma n onneton ta onnettoma an { onnettomi e n [(onnetonte n) onnettomi a onnettomi in	35	lämmin lämpimä n lämmi tä lämpimä än { lämpimie n [(lämpimäi n) lämpimi ä lämpimi in
36	sisin sisimmä n sisin tä sisimpä än { sisimpie n [sisinte n (sisimpäi n) sisimi ä sisimi in	37	vasen vasemma n { vasen ta (vasempa a) vasempa an { vasempie n [vasente n (vasempai n) vasempi a vasempi in	38	nainen naise n nais ta naise en { naiste n [(naisie n) naisi a naisi in	39	vastaus vastaukse n vastaus ta vastaukse en { vastauste n [vastauksie n vastauksi a vastauksi in
40	kalleus kalleude n kalleut ta kalleute en kalleuksie n kalleuki a kalleuki in	41	vieras vieraan vieras ta vieraase en { vieraide n [vieraite n vierai ta { vieraasi in (vierai hin)	42	mies miehe n mies tä miehe en { mieste n [miehie n miehi ä miehi in	43	ohut ohue n ohut ta ohue en { ohuide n [ohuitte n ohui ta { ohuisi in [ohui hin
44	keväät kevää n keväät tä kevää seen { keväide n [keväitte n kevää tä { keväi siin (keväi hin)	45	kahdeksas kahdeksanne n kahdeksat ta kahdeksante en kahdeksansie n kahdeksansi a kahdeksansi in	46	tuhat tuhanne n tuhat ta tuhante en { tuhansie n [(tuhante n) tuhansi a tuhansi in	47	kuollut kuolle n kuollut ta kuolle seen { kuolleide n [kuolleitte n kuollei ta { kuollei siin [kuollei hin

48	hame	49	askel	askele
	hamee n		askele n	askelee n
	hamet ta		askel ta	askelet ta
	hamee seen		(askele en)	askelee seen
	{ hameide n	{ askelie n	{ askeleide n	
	{ hameitte n	{ askelte n	{ askeleitte n	
	hamei ta	askeli a	askeleit a	
	{ hamei siin	{ askeli in	{ askelei siin	
	{ hamei hin		{ askelei hin	

YHDYSNOMINIEN TAIVUTUSTYYPIT КУШЕТО НИМКЫЛЪЁСЛЭН ВОШЬЯСЬКОН ТИПЬЁССЫ

50	isoäiti	51	nuoripari
	isoäidi n		nuorenpari n
	isoäiti ä		nuortapari a
	isoäiti in		nuoreenpari in
	isoäite n		nuortenparie n
	isoäitej ä		nuoriaparej a
	isoäitei hin		nuoriinparei hin

VERBIEN TAIVUTUSTYYPIT КАРОНКЫЛЪЁСЛЭН ВОШЬЯСЬКОН ТИПЬЁССЫ

Esimerkkimuodot ovat I infinitiivi, aktiivin preesensin yksikön ensimmäinen ja imperfektiin yksikön kolmas persoona, konditionalin ja imperatiivin yksikön kolmas persoona sekä II partisiippi ja passiivin imperfekti.

Примеръёслэн кабъёссы луо I инфинитив, актив презенслэн одиг лыдын нырысетй, нош имперфектлэн куинетй муртэз, луонлык но косон сямъёслэн одиг лыдын куинетй муртэз, озы ик каронним но пассив имперфект.

52	sano a	53	muista a	54	huuta a	55	souta a
	sano n		muista n		huuda n		souda n
	sano i		muist i		huus i	{ sout i	{ sous i
	sano isi		muista isi		huuta isi		souta isi
	sano koon		muista koon		huuta koon		souta koon
	sano nut		muista nut		huuta nut		souta nut
	sano ttiin		muiste ttiin		huude ttiin		soude ttiin

LIITE

56	kaiva a kaiva n kaivo i kaiva isi kaiva koon kaiva nut kaive ttiin	57	saarta a saarra n saarto i saarts i saarta isi saarta koon saarta nut saarre ttiin	58	laske a laske n lask i lask isi laske koon laske nut laske ttiin	59	tunte a tunne n tuns i tunt isi tunte koon tunte nut tunne ttiin
60	lähte ä lähde n läht i (läks i) läht isi lähte köön lähte nyt lähde ttiin	61	salli a salli n sall i sall isi salli koon salli nut salli ttiin	62	voi da voi n vo i vo isi voi koon voi nut voi ttiin	63	saa da saa n sa i sa isi saa koon saa nut saa ttiin
64	juo da juo n jo i jo isi juo koon juo nut juo ttiin	65	käy dä käy n käv i käv isi käy köön käy nyt käy ttiin	66	rohkais ta rohkaise n rohkais i rohkais isi rohkais koon rohkais sut rohkais ttiin	67	tul la tule n tul i tul isi tul koon tul lut tul ttiin
68	tupakoi da { tupakoi n (tupakoitse n) { tupako i (tupakoits i) { tupako isi (tupakoits isi) tupakoi koon tupakoi nut tupakoi ttiin	69	vali ta valitse n valits i valits isi valit koon valin nut valit ttiin	70	juos ta juokse n juoks i juoks isi juos koon juos sut juos ttiin	71	näh dä näe n näk i näk isi näh köön näh nyt näh ttiin
72	vanheta vanhene n vanhen i vanhen isi vanhet koon vanhen nut vanhet ttiin	73	sala ta salaa n salas i sala isi salat koon salan nut salat ttiin	74	katke ta katkea n katkes i katkea isi (katke isi) katket koon katken nut katket ttiin	75	selvi tä selviä n selvis i selviä isi selvit köön selvin nyt selvit ttiin

76	taita a taida n tais i taita isi taita koon { taita nut { tain nut taide ttiin	Vaillinaisesti taipuvia verbejä: Тырмыт вошъяськисътэм каронкыльёс
		77 kumaja a 78 kaika a kumaj i kaika isi kumaja isi

ASTEVAIHTELUTAULUKKO ЧОШЛАНГАОСЛЭН ЧЕРЕДЬЯСЬКОН ТАБЛИЦАЗЫ

A	kk : k	takki: takin liikkua: liikun	k : kk	hake : hakkeen pakata: pakkaan
B	pp: p	kaappi: kaapin hyppiä: hypin	p : pp	opas : oppaan napata: nappaan
C	tt: t	tytö: tytön saattaa: saatan	t: tt	kate : katteen mitata: mittaan
D	k:-	reikä: reiän hakea: haen	- : k	aie : aikeen maata: makaan
E	p : v	sopu : sovun viipyä: viivyn	v : p	taive: taipeen levätä: lepäään
F	t: d	satu: sadun pitää: pidän	d : t	keidas : keitaan kohdata: kohtaan
G	nk : ng [ŋk : ɳŋ]	aurinko : auringon tunkea: tungen	ng : nk [ɳŋ : ɳk]	rengas : renkaan hangata : hankaan
H	mp: mm	kumpi: kumman empia: emmin	mm: mp	lumme : lumpeen kammata: kampaan
I	lt : ll	ilta: illan yltää: yllän	ll: lt	sivellin : siveltimen vallata: valtaan
J	nt: nn	hento: hennon myöntää: myönnän	nn : nt	vanne : vanteen rynnätä: ryntäään
K	rt : rr	virta: virran kertoa: kerron	rr : rt	porras : portaan verrata: vertaan
L	k: j	arki: arjen särkeä: särjen	j: k	hylje : hylkeen rohjeta: rohkenen
M	k : v	suku : suvun		